L

Wants 6 leaves at the end.
The second part has been bound before the first part

Tp to pt ii (at end of pt i)
'Dilucidae ... explicationes'
S.T.C. 16650 has errata on verso
not in copy!

Author's presentation inscription
p1 of pt ii

mn

I

NB. Angebd! E—

Re

angebd
Lobel plantarum
historia et in
Rondelettii ani-
madversio

C. multis fig incisis

4—

c– E:

46

Presentation Copy
from L'Obel to M Grater

STIRPIUM ADVERSARIA NOVA,

perfacilis vestigatio, luculentaque accessio ad Priscorum, presertim DIOSCORIDIS & Recentiorum, Materiam Medicam.

QUIBUS PROPEDIEM ACCEDET ALTERA PARS.

Qua

Coniectaneorum de Plantis appendix,
De succis medicatis et Metallicis sectio,
Antiquæ & nouatæ Medicinæ lectiorum remediorũ thesaurus opulentissimus,
De Succedaneis libellus

continentur.

Authoribus Petro Pena. & Mathia de Lobel, Medicis.

PETRI PENÆ ET MATHIÆ DE LOBEL

STIRPIVM ADVERSARIA NOVA.

Graminis omne Genus.

AΓΡΩΣΤΙΣ QVASI AGRESTIS DICERETVR planta nec satiua aut serenda Græcis scitè nuncupata fuit: vtpote quæ ruri vbique sponte quouis anni cardine, cœlo, solo & sidere luxuriet: eius namque perennis prouentus feracitatis restibilis, nec minus immensæ vtilitatis quantùm toto orbe extat terrarum, virore ornat amœno, & veluti gradatim sese propagando amicit decore, vnde Latinis Gramen deflexum putatur. Triticeo generi, vt cognata, & similis, sic perinde varia & nobilitate proxima. Quin differentiæ magis conspicuæ è radice, spicata coma, folio & flore sunt ducendæ: quas etiam cunctas partes & differentias(quia varias tritici species æmulantur, déque mutua inter se collatione faciliùs discernuntur & discuntur)aptiùs fore duximus nominibus & notis quamque suis, vel minimas quasq; prosequi, quas natura pecori quidem vescendas, sed homini vni non modo vtendas, adeóque priùs cognoscendas, peperisset. Nullum enim vel despicatissimum illius operum,nostra, id est,mortalium Philosophantium indignum cognitione & admiratione ducendum, summus Philosophus in libro, De partibus animalium, luculenter docuit,eiusque alumnus Theophrastus in Plantarum historijs.

GRAMEN.
- *Vulgatius pratense*
  - *Maius,*
  - *Minus,*
  - *Minimum,*
  - *Rabinum vel Rauisium Montanum,*
  - *folijs vetonicæ Garyophyllatæ.*
- *Caninum,*
  - *Longius radicatum,*
  - *Bulbosum,nodosum,*
  - (both:) *Officinarum.*
- *Harundinaceum scabrum,equinex Babylonium aut Cilicium.*
- *Harundinaceum læue,& pilosum nemorum Jschæmum, forte Plinij.*
- *Harundinaceum striatum album.*
- *Harundinaceum Marinum.*
- *Jschæmon vulgare.*
- *Parnasi hederaceo,aut Chelidonij folio,& Plinij Aizoi effigie gramina suis locis.*
- *Mannæ esculentum.*

GRAMEN PRATENSE MAIVS VVLGATIVS.

EST igitur quàm quod notissimum gramen pratense dictum,vulgo notum,& Fœnum quãdo aruit vocatum,exilioribus radicum cirris seu pullis capillamẽtis,& creberrimis cespitem summum sugens, humúmque perreptans & tegens,densissimo & numeroso foliorum triticeorum stipatu: culmos pedem & cubitum altos surrigens,tenues geniculatos,læues: lanosa,sparsa & magis harundinem Vallatoriam imitante spica fastigiatum. Eius semine in horreis è spicis excusso & collecto vtimur complures Medici ad obstructiones viscerum,calculum,potu,admotúque ad discussionem pertinacium tumorum,& flatuum,tametsi officinis vsu ignoto.

FOENVM. Gramen vulgo notum, Trag. Epitomes Folio. 207.

A. MI.

Cl. Viro, eruditissimoq Philosopho D. Jacobo Grutero, veteris syncerae amicitiae memor d. d. Matthias L'Obelius.

MINVS.

Iſtud idem quod fundit Montanus, vel decliuis incultus, exuctus & aridior ager, vt pabulo gratius & vtilius velleri, ſic multò delicatius, minus, & ſemine efficacius eſt.

MINIMVM.

VARIETAS.

Aliud etiam in ſabuletis ſquallidis, & vinetis glareoſis Norbonæ ſæpius viſitur, omnium minimum: perpuſilla radice, capillacea, alba, calamulis etiã capillamentis ſimilibus, eleganti purpura lucẽtibus, gramini Iſchæmo vocato non diuerſis, ſed ſpica mollicella, latiore, ſericea, ſpecioſa.

RABINVM vel RAVISVM *montanum, folijs vetonicæ garyophyllatæ.*

Saginæ & lactis vbertati omnium laudatiſsimum: Montium accolæ opiliones Sabaudi & Heluetij Rabis vel Rabinũ vocãt, quaſi præſtantius & præcipuum gramen dicas, (vt quaſi Robus in Triticeo genere) Folijs eſt craſsioribus, carnoſioribus, breuioribus ad Tunicẽ vetonicam propiùs accedẽtibus, Mõtoſis vdis Angliæ & Heluetię familiare.

GRAMEN CANARIVM, *Medicatum Officinarum.*

Germanis, graſʒ. *Italis* Gramigna.
Anglis, quych gras. *Gallis*, dent de chien.

Extat figura. folio 345. apud Dodoneum apud Mathiolum 999.

ET iſtud perquam cognitum, ſed in aruis & ſatis, non pratis, vt plurimum, frugibúſq; haud parum incommodũ: cóque ſementem facturi raſtris Septembri, etiamq; primo Vere, manibus runcandum præcipiunt coloni. Prolixioribus, craſsioribúſque radicibus implexis, candidis, guſtanti dulcioribus, geniculatis, longè latéque ſubtus tellurem ſerpit: minus numeroſam ſobolem promit foliorum triticeorum & harundinaceis minorum, egeniculatis calamulis, rigidioribus, craſsioribus & longioribus, vti & folia, quàm pratenſis: flore item ſpicato, minus tamen lanuginoſo, aſperiore ſemine, totáq; planta magis veſca dulcis & frumentacea, vſibúſq; Medicis receptiſsima, pręſertim radix, quæ reſerat viſcerum farctus & renum, citra calefactionem, lumbricóſq; huius ſtillatitia interimit, nempe pabulo humorum putridorum fraudatos.

GRAMEN BVLBOSVM, NODOSVM.

Rarius aliquantò iſtud, minúſq; pleriſq; Europæ regionibus vſu cognitum: Lemmano autem Lauſanæ finitimis aruis & ſegetibus plurimum. Frequẽtiſsimum etiam Sabaudiæ & Angliæ, vbi idem efficaciſsimum experiuntur Medici eruditiſsimi quidam, Londinenſes præſertim. Cuncta prorſum ei canino gramini ſimilia ſunt, ſi huic glandulas teretes, rotundas, guſtu dulces, radicis anfractibus hærentes, demas, aut illi addas,

CALAMAGROSTIS vel HARVNDINACEVM forte BABYLONIVM.

PRATIS vdis,ſed ſtrigoſis,macilentis & ſabuloſis neglectis familiare graminis genus iſtud,quod apprimè Babylonio reſpondet,ac quã Caninũ gramen altero tanto maius eſt,calamis & folijs rigidioribus, ſcabris, quibus ad harundinẽ valatoriam non parũ accedit,nec pabulo cedit, niſi multum eſuriant & penuria melioris admodum laborẽt veterina,nec eo greges veſcũtur,quippe,quibus non modo ingratiſsimum (*aigre & Saur*, ſeu acidum,Rura vernaculè dicunt)verum etiam maciem,ſitim & tabem conciliare creditur,linguam & œſophagum vulnerat & arctat,ſanguinem in ventriculum elicit, vnde tumefactio, inflammatio & mors plerumq;. Quod ſi Babylone fuit enatum, vbi id maleficij pernicie adferre proditur,ſiccius & rigidius,grex verò imbecilior & aluo duriore, minus mirum illius eſu iumenta illic enectum iri. Sic enim videas interdum iumẽtorum labra & fauces cruore manantia & ſauciata,quæ cum reliquo ſtramine per fęnicecia, huius aut cõſimilia harundinacea folia eſitarint: mediæ itaque inter harundinem & gramen eſt naturæ, figuræ, Radice geniculata,alba, promiſsiore & longo reptatu vagata, compreſsiore tamẽ & craſsiore,Canario gramini ſimili,ſed valatorium ęquante.Spicata, Panici aut Sorgi comoſa lanugine.

GRAMEN HIRSVTVM NEMOROSVM,

Iſchæmum videtur Plinianum.

MONTOSIS & opacis ſyluis Pedemontium & Lugdunenſis Galliç lubens prouenit, duplo quàm Caninum maioribus folijs,mollioribus,& deorſum reflexis milij, pilis & ſetaceà lanugine multum hirtis,pallentibus.In ſeſquicubitali calamo geniculato,floribus canini graminis,ſimilibus,maioribus,albidioribus,ſed radice exilibus fibris& capillamentis barbata, pratenſis graminis, Iunio & Auguſto, nec niſi nemoroſis floret.

HOLOSTIVM quidam docti amici,ſed imbecilla coniectura,augurabantur. Longè verius coniecturi ſi ἴσχαιμον Plinianum dixiſſent : è terra quippe aut in terram ſerpit milio ſimilis,foliis aſperis & lanuginoſis,in nares farcitur. At recentiores aliud gramen ſubdendum docuêre ἴσχαιμον, de quo mox. HOLOSTIVM. *Iſchæmum, Pli. libr.25.cap.8.*

GRAMEN SVLCATVM vel STRIATVM album.

COLITVR iſtud in Belgio & Anglia, ſyluoſis autem, montoſiſq; Sabaudiæ & Galliæ Allobrogæ ſpontè naſcitur,milij potius folijs,ſed vt cannæ Valatorię rigidis,mucronatis: lõgitudinem mediam glaucam,complures candidæ venæ vel lineæ argenteæ inſigniunt : culmos & Panici ſylueſtris vel canini erigit. Radix puſilla,fibroſa,albida,pratenſis graminis.

GR. MARINVM HARVNDINACEVM maximum.

NORBONÆ littoreis vadis quà vndæ æſtuſq; æquoris illiduntur, præſertim ad Aquas Marianas & Peraus, proximè piſcatorum attegias; gramen iſtud etiam harundinis æmulum, & vtriuſque particeps naturæ, plurimum reperitur: verum luculentioris magnitudinis, & radicibus quidem ternas quaternaſuè vlnas prolixis, digitum craſsis multis flexilibus ſubter ſabuleta, vbi Eringiū, reptantibus: geniculatis, cādidis, guſtu & figura prorſum Canini graminis, ſed paucioribus anexis fibrillis. Calami verò & ſtipulæ geniculis & folijs ſuperiori ſimilibus donantur; Sed procerioribus & commoſis lanoſiſq; inter harundinem & caninum gramen; floribus in auras, ineunte hyeme, euolantibus.

ISCHÆMON vulgare. CRVS Galli, DACTYLON PLINIO, & Aculeatum, an Scirpus Tragi? Sanguinella & Capriola Italis.

Inter Icones. Trag. fol. 209.

VINETA Galloprouinciæ & Norbonæ iſto ſcatent nonnullis æſtatibus; exiguum eſt gramen, florum tamen elegantia, & viticulorum cognitu dignum. Sunt namq; purpureo nitido hianthino lucidi calamuli, geniculati, ſurrecti, ſinguli, in quinas ſenaſvè exiles florum ſpicatas caudicellas, vel pannoſas propagines, cyperidis modo, digitatim ſparſi; aut potius graminis Mannæ vocati; Radice & folijs graminis pratenſis minimi, ſapore ſubdulci, ſed aſtringente, & exſiccante; vndè potuit coniectura arripi Iſchæmi Pliniani, à quibuſdam non parum eruditis Medicis, vt Rondelletio & Aſſatio præceptoribus exercitatiſsimis.

Leoniceno pes Corui ſiuè coronopus

PARNASIVM hederaceum.

PARNASIVM verò Dioſcoridi memoratum gramen, & ſic dictum magis vti videtur, propter paſtionem ſalubrem & opimam, quam propter ſimilitudinis comparationem, quia facie longè alia (folio nempè hederaceo & flore albo eſt) proximè chelidoniam minorem & Cochleaream, cognitionis facilioris, & noſtri inſtituti cauſa, relegamus. Alioquì poſsit quis ex vulgi vſu Burgundiacum fænum dictum, Cytiſum, aliaq; loti & trifolij genera pabulo laudatiſsima, gramina vocare; & huc aduocare; eadem prorſus ratione, & conſuetudine plebeia: quæ anſam dediſſe etiam Plinio videtur enumerandi quædam AIZOI VRENTIS effigie gramina, quorum alterum medeatur Paronychiis vnguium, & carnium excreſſentiis in digitis, eoq; DACTYLON vocetur.

Gramina Plin. Aizoi effigie. Dactylon.

Alterum verò in parietinis & tegulis naſcens, cui etiam cauſtica vis, & ſiſtendo vlceribus quæ ſerpunt apta. Quæ vtramque Illecebram, ſiuè Aizoi quartam ſpeciem, ita repræſentant, vt nulli paulum verſato, non liquidò conſtet, eandem plantam propter margines viarum aridiores, atque in parietinis ſpontè naſcentem, deſignatam à Plinio.

Qui an Dioſcorideū Cilicium gramen non deſcriptū, niſi quod boues inflāmat intellexerit, coniectari licet; aſſerere non item noſtri eſt inſtituti: Id autem interfuit illius magni Senēſis apud Dioſcoridem, in quem tamen, operâ ſui ſimilis, & adeò ieiuna ad plantas noſcitandas & diſcernendas eſt; vt niſi, quia veluti quiſpiam putidus pedotriba, Pliniana loca inconditè & inſcitè aceruat; ſatius duxiſſemus de Graminis & Tritici vaga & varia hiſtoria quempiam Auernum aratorem, quam iſtum commentatorem conſuluiſſe. Ne nihil tamen egiſſe videatur hoc capite, ad Leonicenum & Ruellium à ſe repræhenſos nos amandat; & gramine Parnaſio nouo (vt ſunt pleraque omnia Cortuſiana) nos donat; nec tantillum deſcriptionis dat: Et cum Iſchæmum, ſeu vulgatam ſanguinariam, cum gramine Mannæ eādem aſſeuerat, non parum dubios animi relinquit iſtos anxios herbarum exploratores amicos noſtros, qui putarant potius eſſe congenerem quam eandem: nulli enim cibo cedit illa.

Apud Mathiol. fol. 1001.

GRAMEN MANNÆ eſculentum, Germanis Himmels deau & Hymmels dau.

NON aliundè quam hinc auſpicari frugum hiſtoriam quiſquam potuit, commodiore notione & naturæ imitatione; cuius mirificus ordo & ſcita varietas, à gramine ad Triticum & harundinacea per cognationes & gentilitates gradum fecit, intermediæ & pro-

Pictura elegans in Mathi. 1000.

promiſcuæ naturæ; cuiuſmodi eſt graminis Cerealis huius, Himmels deau, à Septentrionalibus dicta planta, id eſt, CÆLESTE MANNA, ſeu Ros. Eſt hæc ſanè adeo ſimilis Iſchæmo vulgari, vt cultu duntaxat diſtare videantur: habitior quippè tantum tota, radice fibroſiore, latioribus folijs, & calamis minus rubellis, plures ſpicatos ſtilos gerentibus; ſemine in glumis magis conſpicuo, exiguo tamen albido & compreſſo orizæ guſtu. In pultibus, iuſculiſque pinguibus incoctum, non diſpari gratia eſitant Germani Alpini, qui ſemen iſtud Manna cælicum vocant, ſerunt & colunt.

FRVMENTVM, aut eſt Triticum aut Zea.

TRITICI GENERA.

- TRITICVM, *ſiue Robus, Robur, vel Rubeus. Siligo.*
- SECALE *& varietas.*
  - *Vernum,*
  - *Autumnale.*
- *Trimeſtre ſiue Setanium, ſeu Pentamium, id eſt, quinque menſium.*
- HORDEVM, *& varietas.*
  - *Autumnale,*
  - *Vernum,*
  - *Nudum,*
  - *Spontaneum ſpurium,*

ZEA.

- *Zea Spelta, ſiuè Typha.*
- *Zea Theophr. præſtantior & mutica.*
- *Zeopyrum.*
- *Zea Olyra, ſeu Arinca mediæ bonitatis,*
- *Zea Briza, valdè degener, & vltimæ notæ, pecori potius quam homini pabulo.*
- AVENA,
  - *Satiua,*
  - *Sterilis, Bromos,*
  - *Nuda.*

TRITICVM.

STIRPIVM nobiliſsima & mortalium ſorti vtiliſsima, vt qua animantium princeps homo, vitã trahit, TRITICVM eſt: ſic vti videtur latinè dictum, quia molis teratur, Grecæ autem πῦρος ab acutie, aut ſimilitudine cum fructuum nonnullorum gygartis, nucleis & granis, quæ πυρῆνε dicerentur. Σῖτος autem quaſi cibus dictus, quæ tamen vox vniuerſo cerealium generi congruit. Sic etiam Frumentum à fruendo dixêre priſci, qui Triticum in quamplurimas differentias diſtraxerunt; cognomines regionibus ſuis & exoticis, vndè illud aduectum fuiſſet, ſolo, cælo, ſatu, cultu & induſtria varium, cæteroquin ſpecie, & natura re apſe vnum.

Eſt namque annua planta canini graminis folijs, ſed pratenſis radice, multo notiſsima; ſpicis ſeminum feraciſsimis; cuius etiamnum coloni binas vel ternas agnoſcunt differentias, à coloris, alijſque bonitatis notis quæſitas: quæ Varroni & Columellæ ROBO aut ſaltem SILIGINI, & Setanio reſpondeant. Primæ dotis & præſtantiſsimum Europæis, hodiè piſtorum ſuffragio notum, & in panificia receptum; videtur illud quod è quibuſdam Ciliciæ atque Corſicæ mercatis, Lucam & Genuam venum aſportatum meminimus: Non ita tumidum, ſed ſolidum, flauum, grauè & ſiccius manſuque minimum muſcidum, ſed friabile & nitidum, è ſolo letiore & pingui minime vliginoſo, ſed flatibus & ſolibus ſiccioribus obuerſo, cuiuſmodi etiam quibuſdam Hyſpaniæ Beticæ, & Norbonæ aruis enatum vidimus. Iſtud mirum, ni Varronis & Columellæ ſit primę commendationis ROBVS. Nec enim priſcorum ſedulitatem in colenda annona neglectui habuiſſe, tam excellentis frumenti ſementem, & propagationem fas eſt credere: tantò minus noſtrę ætatis auidam, ad gulæ cupedias comminiſcendas ſatagentiam huius adeò parabili cibi vſum, fructum non repetituram putandum, etiam ſi in vltimos orbis receſſus (vndè multò minoris momenti, quamplurima accerſit grana & aromata) antiquis abrepta fuiſſet: Sed hæc mutatio cum eſt frugibus & fructibus quæ veſcendo ſunt, valdè ROBVS.

conſueta(vt pomis,pyris,peponibus & melonibus)tum maximè triticeo generi: cuius ſemen & idem fructus triticum iſtud cum ſit, ſpeciem quidem ſeruat,ſed qualitates ſaporis,odoris,coloris,aliáſque affectiones aſciſcit,aut exuit:prout fuerit ager,imber,ſuccus,flatus,cultus,ſol.Itaque ROBVR, ROBVS, vel RVBEVS non ſuo ſolo ſatus abit in SILIGINEM, id eſt, TRITICVM, deterius pondere,colore,etiamque pollinis robore. Eiuſmodi eſt in vniuerſa fermè Gallia, Germania, Belgia, Anglia & Septentrione: quod tamen optimum quidem illud, ſed quaſi proles nonnihil degener illius præſtantiſsimi habendum. Iſtud tamen noſtras feracius & vberius, illud pauciores culmos,minuſque grauidas ſemine ſpicas ſegete fert: ac facilè videre eſt, quam non omnis omnia tellus ferat ſimilia: Etenim Scotiæ agri nonnulli glareoſi triticum annuum ſpatium,vel menſes tredecim, propter hyemis ſæuitiam,fotum & educatum edunt, ex quo panis longè excellentiſsimus pinſitur. At illud cuius Oſtlandi, ſeu eorum vicini Septentrionales Orientales,Antuerpiam, maximam quotannis vim & comeatum, venum nauibus important,minus lautum atque cãdidum conflat panem:tametſi penè ſub iiſdem cæli ſegmentis vtrunque enatum ſit:ſed iſtud vliginoſo & depreſſo aruo. Illud autem ſubactiore,glareoſo, decliuiore, & magis perflato: cuiuſmodi quod ex ſolo Hyſpanico ſquallido vidimus aduectum in Belgio pellucidum,Rubellum,rutilum,ſed adeo durum, vt quia vix molis frangi poſſet à Flandris mercatoribus ſperneretur. Quapropter id duntaxat fuerit diſcriminis inter ROBVM & SILIGINEM, quod hæc minus excocta ſuccóque blennoſo & craſſo, ROBVS verò elaboratiore tenuiore & magis grato adoq leuit.

SILIGO. Triticum.

Effigies apud Math. 391.

ROBVS & Siligo differũt.

ΣΗΤΑΝΙΟΝ Gr. TRIMESTRVM.

Flandris, **Sommer teruen.** *Gallis*, Bled de Mars.

ITIDEM ab vtroque horum non ſpecie,ſed imbecilliore quadamtenus conſtitutione, TRIMESTRVM triticum,quod SETANIVM Græci vocant, differt: Eius quippè ſolutior craſsis & corporatura,celerius germine & culmo proficit, ſubque equinoctium Vernum ſatum, ante Autumnale cùm diutiſsimè cunctatur, ſpicam maturat: Nec quia neutiquam perferre hyemis rigores potis ſit, ſatio in vernum teporem differtur, vt autumant: Sed quod amiſſa tempeſtiua Autumni ſementis occaſione, propter vel imbres aliauè incommoda,huius ſerotina ſatio ſubſidium venit agricolis. Huius in Galliæ Norbonenſis montoſis ſatio multa, vbi TREMES quaſi TREMESTRE vocatur. Franci verò MARTIVM dicunt,à menſe cognomine,quo ſeritur. Septentrionales **Sommer teruen**,hoc eſt,æſtiuum triticum,nuncupant. maturat enim æſtate ineunte Meridionalibus,ideò Trimeſtre vocatũ. Septentrionalibus verò exeunte, idcircò PENTAMINVM ſeu quinque menſium poteſt dici: non perindè tamen aut delectat, aut reficit huius eſus,minuſque vberè prouenit. Fœlicius longè exiturum, & vberius ſi eodem quo reliqua duo genera tempore aruo mandaretur: Nam quodlibet triticum vbiuis gẽtium, & quolibet anni vertentis momento ſatum, germinabit & proueniet, & adoleſcet modò ſuperuentu frigoris,aut ardoris non enecetur.

TREMES.

SECALE.

Gal. Seigle.
Germ. **Rogge.**
Anglis. **Rye.**

NOTIVS & vſitatius quam gratius plebeculæ frumentum iſtud, quo inuitæ fruuntur,faménque arcent multæ Europæ regiones, atque quantum à Siligine vincitur bonitate,tantum accedit grani ſimilitudine, magnitudine, nuditate: nigrius tamen & longius & anguſtius iſtud. Inter glumas è ſpicis, per maturitatem pendulis ariſtæ horrent,cuiuſmodi ſiliginis: non perindè vt hordei rigidæ, ſcabræ,pungentes in culmis ſenis ſeptenísque ſiligineis multo procerioribus, ſed gracilioribus tenerioribus, & internodia terna aut quina habentibus. Radice item triticeæ non diſsimili: E ſatione faciunt differre coloni.

Figura apud Math. fol. 402.

Serunt

Serunt quippe vtroq; equinoctio, & AVTVMNALE quidem iſtud robuſtius, maius & habitius dicunt; VERNVM vere ſeu Martio ſatum, minore ſtipula culmo, ſpica, grano, & ad alendum efficatia. Vtriuſq; alioquin pollen & farina panificio & Byeris, ſeu Zythis apud Belgas, Antuerpianos piſtores, & ciues Siliginis anonam & commeatum ſupplet, nullum enim granum propter ſolum ſabuloſum & macillentum (quale amat) ibi frequentius creſcit aut panificio cedit. ex quo tamen multa & ſedula ſubactione, & pedum proculcatione, maſsam, paneſq; non adeo ingratos ſtomacho pinſunt; Aluo tamen arctiori, non incommodus aceroſus hic panis, & medicamentis etiam oportunus. Siquidem laxioribus cerebri meatibus & continuis defluxionibus eſt præſidio, panis vel pollen ex aceto & oleo roſaceis, & nuce moſchata vnà ſubactis. Huius paleæ & corticum arantiorum decoctum mulierculararum frequenti experimento flauum, & nitidum efficit capillitium.

Varietas. { *Vernũ* / *Autumnale.* }

HORDEVM.

SVMMA duo fuiſſe videntur apud Antiquos Segetis faſtigia { *Siligo &* / *Hordeum.* } quorum illud, de quo iam dictum fuit, quia ruffum rutilumuè eſſet πυῤῥὸν ſiue πυρὸν vocarunt, iſti cui multa opera eſſent ſecernendæ glumæ, κριτὸν, quaſi ſecretum aut ſeparatum nomen fecere. Notiſsima illa quidem ac præ cæteris omnibus cerealibus vtiliſsima, & quarum cætera ſint quaſi abortus, aut illarũ degeneres fœtus, naturæq; mixtæ ex ſiligine & hordeo: Quin hordeũ ipſum nonnullis viſum Siligo Spuria. Hæc enim maximas ſubit mutationes, non ſpecificas, ſed accidẽtarias, ſeu aduentitias; nempè magnitudinis, coloris, ſaporis, ariſtis, glumis & alijs affectionibus. Eapropter diſcuſſa illorum vaga, & magnoperè confuſa recenſione, mox hic non minus perplexam Zearum, Auenarum, affiniumq; ſegetum, quæ vitia, & præuaricationes illorum vocantur, excutiemus hiſtoriam paucis & perſpicuis.

Effig. Math. 395.

Vniuerſæ Europæ, & multo vſui notiſsimum hordeum, κριθὴν dixerunt Græci. Septentrionales & Germani, **Geerſten**: Angli, **Barly**: Orge, *Galli*: cuius magna etiam varietas, magnitudine, colore, ſpica, gluma, verſu, ſatione, prouentu & vſu. Nam culmis procerioribus è grano pleniore, maiore coloreq; rubello prouenit. Sed inſignior differentia eſt in glabritie, nuditateuè grani. Siquidem oritur hordeum, aut folicello pertinaci adhæſu granũ ſepiente, aut leuiore gluma & exutu facili, cuiuſmodi eſt illud gen⁹, quod nudũ vocatur vulgo. Notiſsimũ noſtras, quod à ſemẽtis occaſione In { AVTVNMNALE / & VERNVM. } diuiditur. Quippè illud pinguiori veruacto, vel reſtibili mandant, eoq; corpulẽtius, maiúſq; ſtipula & ſpica euadit. Vernũ verò, vt minore perficitur ſpatio, ſic minus granum, minuſq; alens è graciliore tum ſtipula, tum ſpica promit: proportione quadã cum ſiligine trimeſtri. Alimentis & medicatis cibis plurima commendatio: deglubitum maxima vi vænũ fertur hodiè è Germania ſuperiore in Belgicam, Angliãq; Septentrionales plagas, nudatũ glumis & acere, quod MVNDATVM vocant. Reliquæ Galliæ officinæ, ligneo piſtillo affuſa feruida pauca mortarióq; inditũ hordeũ leniter tundendo tunicis palleaceis exuit, mundunq; vocitat ad Ptyſanam, ſorbitiunculas, aliaſq; pulticulas, ægris non parum accõmodas factitandas. Eſt iſtud manſu ſuauius, albidum, pellucidum, & tranſparens, minuſq; vtrunq; quam triticum viſcidum, minuſq; vel calidũ, vel pingue. Eoq; pleureticis & Hepaticis multo vtilius. Nã potionibus diurnis diuturniſq; temetis, Cuiuſmodj Galliæ quædam pars inferior aut Germania, Ruſcia, Flandria Anglia, Hybernia, Moſcouia Nortuegia, & Suetia potat, cæteræq; gentes ad Septentrionem, non exuitur: ſed triduum integris granis maceratur ad MAVTH confectionem. Vt in Byera, Zytho, Curmi & cæteris temetis latius dicturi ſumus.

AVTVMNAle, Vernum,

HORDEVM Mundatum.

MAVTH.

HORDEVM SPONTANEVM SPVRIVM.

IN Belgij, Angliæ, & Franciæ aggeribus, mæniis dirutis & parietinis colligũt, ludibundi pueri in manipulos ſegetem hanc, qua vapulãt mutuo, atq; verrũt quaſi ſcopis aſſeres, Mulierculæ etiam hac non ſecus atq; ſecalis & maioris Hordei. Vulgo SOVCRION quod flauius eſt ſtipula & ſpica, lixiuio maceratis crinem flauum efficiũt; fibroſa, puſilla hordei radice, pluribus in imo folijs gramineis, cubitum altæ plures ſtipulæ aſſurgunt,

SOVCRION

ſpica ariſtiſque faſtigiatæ hordei prorſum; ſed molliuſculæ, minores & grano caſſæ, vti auena notha aut Ægylops; ad cuius cognominem morbum Ægylopem dictum valere ſcimus: Sed longè magis ſtraminis cineres ad œdemata podagrica.

ZEARVM HISTORIA.

SPELTHA. apud Math.398

VALDE quam vagum ζεᾶς vel Zeæ nomen,& perplexæ notionis fuit; latiuſque multò olim patuit quam hodiè, SPELTHA vel SPEAVTRA huius ætatis;quæ id nominis duntaxat vni frumenti generi largitur, aceroſo multum glumoſo, leuiore, & ariſtis horrido pauci alimenti, non tamen praui ſucci nec inſueti: apud Italos Inſubres, Genuenſes, Longobardos,Sabaudos, Galloprouinciales,& vaſcones; qui ſerunt propter varietatem grani & agri: nec niſi potioris grani penuria veſcuntur. Hæc planè videtur TYPHA CEREALIS vocata, quam Germani welſche weyſen, & Romiſche Kerne dicunt,Peregrinum & Romanum Triticum vel far; quia indidem allatum.Eſt ſiquidem tenui calamo, & vt plurimum ſingulari ſpica, multis & prælongis hordei non diſsimilibus armata ariſtis ſcabris & rigidis,quibus Ægyneta ſcitè præcipit narium interna vaſa punctim laceſcenda ad ſanguinem in quartanariis eliciendũ. Granum autẽ languidius, & exilius multò, multiplicique ſcábriore & membraneo pertinacius hærente folliculo arctè inuolutum. Longius à tritici natura recedens, quam Zea mutica aut Olyra. At

ZEA THEO.

THEOPHRASTI & ANTIQVORVM ZEÆ fermè eadem laus & commendatio, atque Siliginis. Quippè tritico ſimillima, firmiſsima,copioſiſsima, è multiplici & alta radice, culmó numeroſo & alto fruticat; nec vllis valatur ariſtis ſpica, grano multis folliculis incluſo,læuiſsimo & cunctis animantibus iucundo,læti pinguiſque ſoli alumna,& olim Græciæ ſolius vernacula; poſtea regionibus multis expetita & ſata. Vndè facilè diſcas noſtratem SPEAVTRAM multum abhac Theoph. abeſſe, & tamen congenerem, aut potius degenerem Zeam eſſe, Quantũque Zea à præſtantiore ſiligine, tantũdem hanc à Zea melioris notæ defeciſſe: Sunt enim,& poſſunt eſſe mutationes cõplures & familiares inter SILIGINEM, ZEAM & HORDEVM, propter cõmunia ſeminis & eſſentiæ principia interiora; atq; foris multiplicem euentum: vt conſulti Ruſticæ rei norunt. Quapropter cum ex Dioſcoride tres ſint Zeæ differentiæ, (illi enim eſt OLYRA è ZEIS) ſatis liquet, ætatem Theophraſtum ſequutam, latiore huius nominis ſignificatu vſam; & complexam non ſolum ZEOPYRVM, ſed etiam OLYRAM TYPHAM, & BRISAM, præter illam primi meriti Zæam. Idcirco ſi rem adeò diſsipatam & perplexam, quis preſſa & facili deſignatione digerere & perſtringere queat, adhunc modum tentandum.

ZEOPYRVM ſiue TRITICOSPELTHVM.

HORDEVM Nudum vulgo vocatum.

HVNC proximè locum vendicat Zeopyrum triticum; cui nomen conflatum ex tritico & Zea, quia effigiej ſit inter Zeam & ſiliginem vel robum, mediæ. Stipula ſiquidem culmo, ſpica & ariſtis Zeæ eſt: granum autẽ ſimplici gluma & ſolutu facili amictum: ſed longius minuſque quam triticum ventrioſum & plenum etiam in hortis ſatum,quale habuimus his duobus annis; Speltæ vulgari colore & cuticula nonnihil ad ſecale accedente, guſtu minus quam cõmunis hordei ſuaui, non tamen ingrato. Vtilitas, vt copia, rarior.

ZEA THEOPH.

ZEA Theophraſti omnium ſecundum ſiliginem præſtantiſsima; eſt admodum affinis Siligini, nec niſi perpuſilla varietate diſtans,non tamen eadem prorſus;nam veterina eſu ſiliginis crepant, aut torminibus intereunt, quibus tamen Theophraſti Zea iucunda & commoda. Huic mutica nec vallata ariſtis ſpica donata eſt; glumis tamen tuniceis occluſa.

OLYRA. {Ger. Ammelkorn.

Siligo Tragi, ſeu far candidum.

Trag.ico. 194.

DEINCEPS Olyra ſubdenda,quæ Zea Herodoto vocatur; panificijſque apta habetur.Hanc Germani,quia pollinis perquam boni & candidi ſit,in AMYLVM ſoluũt,

&

& AMMELKORN, id eſt, Amyleum triticum vocant; putántque nonnulli, propter huius in panificio candorem & ſuauitatem Siliginem eſſe priſcorum, vel SETANIVM, verum ſecus eſt.

TYPHA, an SPELTHA?

SEQVITVR Typha; cognata & hæc Tritico; ſed Theophraſto monente, cæteris multò læuior quam Zea, nec pinguis fæcundique ſoli, ſed ſoluti & macillentioris ſeges. Hanc noſtrates, vti fermè auenam alternis ſerunt annis, non veruacto, ſed etiam defeſſo agro; SPELTAMQVE vocitant: Admodùm aceroſo, ſcabro, ſquallido & arrido grano, minimi ponderis, & eiuſdem fermè cum auena indicaturæ apud colonos, quare Olyra deterior, Briza autem melior & læuior videtur.

BRIZA. {Ger. S. Pitters Korn.

ZEARVM vt ſic loquamur, deterrima videtur Briza, βρίζειν enim eſt onerare, aggrauare, & quaſi veterno ſopire: Quod huius panis eſu euenire teſtatur Galenus poſt Mueſiteum Medicum. Typhæ culmo & ſpica ſimillima, grano folliculis incluſo ex fuſco ruffeſcente; panem aceroſum, atrum, improbum, olidum, perquam ingratum dant. Germani iſtud St. Pitters Korn, & Eynkorn, dicunt: nec dubium quin Zeæ ſpecies ſit, id eſt, Speltħæ; tametſi nonnulli inficiantur, qui ariſtis carere dicunt. Quod ſuperius contigere vniuerſo triticeo generi, monuimus; ſic etiam quandò degenerant fœtere; ſaltem Zeæ vitium eſſe, eoq; hiſce accenſendum, per criticos herbarios nobis liceat. Dodo. 312.

AVENA VESCA & STERILIS.

Βρόμος {Germ. & Flandr. Hauer. {Ital. Biana. Anglis. Otes.

NISI in hordeum, quod rarius, aut Zeam, quod frequentius fit, deſciuerit Siligō, in vitium illud ſegetum primum ac minus cæteris malū abit, quæ auena latinis, Græcis autem βρόμος vocatur: non à fœtore, ſed potius quia veterina eā multa veſcantur, vel à fragore, ſonituuè quem ſeges matura minimo tacta flatu, edit. Frugum generi ſiquidem colatur accenſenda; ſin neglecta inculta, aut ſemine fuerit vidua, tunc βρόμος erit, edendo inepta, & qua de Virgilius STERILES DOMINANTVR AVENÆ, canit. Proindéque haſcè ſecreuit Dioſcorides, vtque vſu eſſent diuerſo, tametſi genere & figura non diuerſa; vtriq; enim vt nomen ſic facies & natales eadem. Sed minore, graciliore q; pedali ſtipula, apiculiſque ſtamineis delicatioribus, minimè mordacibus, comoſa effigie BROMO STERILI; ſemen fermè euanidum, in tuniculis fermè vacuis. Sed BROMO AVENÆVè frugi proceriora craſsioraq; calamus & ſetacei apices tunicis prognati; ſemen plenum ſecali ſimile, ſed arctius, longius & acutius; colore interdum pullo, alias nigro, ſæpiſsimè albicante, & admodum per meſſes caduco. Vniuerſæ Galliæ, Germaniæ, Italiæ, equis eſt laudatiſsimum pabulum granum. At in Anglia huius locò panes fabaceos plerique omnes dant: Iumentaque auenæ eſu minus bellè habere, aut labores ferre perſuaſi ſunt: Tametſi bonā habeant auenam, qua in Wallia, quæ Cambria eſt occidua Angliæ pars, panes & placentas ex hac exuta glebis nō prorſum reſpuenda ſæpius eſitauimus. Pultes illic etiam ex farinæ polline aut flore, cuiuſmodi meminimus in Heluetia atque Germaniæ Alſatia: potionibus etiam accommodant integram; vel farinam, decoctis aluum ſiccantibus & aſtringentibus.

Mathi. 401. BROMOS. Dodo. 346.

AVENA NVDA.

NON procul ab amæno Tameſi quà Londinum præterlapſus eſt, atque in Cantia Angliæ patent alicubi planities nudata auena cōſitæ; cuius omnia ſimilia, ſi granū quod colore ad Speltham, & nudatum hordeum ſiuè Zeopyrum accedit, exceperis. Mirum quantùm, cuniculis hæc ſeges placeat. Parant iſta fruge tabefacta aqua macerando, optimam ceruiſiam; nam ſuauior aliquantò & veſcendo gratior hæc eſt, nequedum valdè frequens.

ÆGYLOPS.
PHOENIX, siuè Hordeum murinum, & Lolium rubrum.
LOLIVM.
VSTILAGO.
MELAMPYRVM an Alopecuros Pli:
PSEVDOMELANTHIVM.

ÆGYLOPS.

NOMEN obtinuit à morbo perquam difficili curatu, cui medicationem pollicetur Ægylops, affectio notans proximè oculi vtriusuis magnum canthum, cauernulam, vel sinuosum vlcusculum, aut abscessum. Permultā ferunt Ægylopem segetes triticeæ & hordeaceæ agri Norbonensis & Galloprouinciæ, æstuosis & glareosis marginibus, qualem Dioscorides docet: herbulam sesquipalmū, binosque palmos altam, foliis triticeis, exilibus, spica exigua, breui, duo plurimum, interdum tria grana gerente, glumis admicta striatis, & aristis singuli grani ex apice, nō spica emergentibus: hordeacea grana, radice triticea pusilla. Hac nulla propior genuinę Ægylopi, cui morbo potiùs fieri cępto, quam iam longiùs progresso, non semel periclitati sumus profuisse. Exiccat enim astringendo citra calefactionem multam. Potui cereali etiam addita semina, cerebrum temulentum faciunt.

Min⁹ verè Mathiolo Ægylops altera figu: 1206 & prima autem falsò Bromos.

PHOENIX, *Latini hordeum murinum.*

Fol. 346. Historia Dodo.

DICTA Phœnix fuisse videtur, quemadmodum Phœnicopteros auis à colore Phœniceo, puniceóue, quasi flammeo, eóque vocant Flamment istam auem Norbonenses maritimi, nam cum radices, exiguaque folia & viticulos Tritici vel Ægylopis habeat, spicam obtinuit rubello colore, purpurascentéue ex fusco nitentem, alterno situ glumas hærentes habentem, & prorsum lolij similes: vndè nonnulli RVBRVM LOLIVM vocitarunt. Et nisi multum fallimur, est hæc Plinianum HORDEVM MVRINVM, folio hordeaceo breuiore, angustiore: spica lolio similis. Rami digitorum senum radicem circundant: In aruis & tegulis, recens illitis, trita & vino pota præclarè menses ciet: quod nobis hactenus incompertum, non enim fuimus ausi experiri, veriti nè capiti dolorem moueret, aliaque incommoda temulentiæ faceret, cuiusmodi nouimus Lolium facere solitum: Præsertim apud Prouinciales, Delphinates. Repertu & cognitu hæc facilis, Germaniæ, Angliæ, & Galliæ.

LOLIVM Rubrum.

αἶρα καὶ θύαρος.
Gal. Yuraye.
LOLIVM, *& temulentum triticum.*

Figu. apud Dod 320.

AIραν vocarunt Græci vt coiectura fert παρὰ τοῦ αἴρεσθαι, quod est efferri & attolli, vel sursum rapi: rapitur quippe in cerebrum lolij vapida nocua aura, atque dementiæ affinem tenebricosam vertiginem, temulentiámque efficit. Quo quidem maleficio vel infimæ plebeculæ notum, & inuisum plus satis est, præsertim Galloprouinciæ, Norbonæ, & paßim in reliqua Gallia, vbi *yuraye*, quasi ebriosa vel inebrians vocatur. Quippe etiam in Nortmania, Belgio, & Anglia, non solum pani mixta farina, sed multo magis Cerealibus potionibus, *Ale* & *Byere* addita, & feruefacta, torpore & temulento veterno cerebrum opprimit, & opacat, reliquáque membra torpida reddit. At foris admotum, eiusdem ex axungia depsitum cataplasma, eadem pellit incommoda, doloréſque diuturnos artuum & pericranei soluit. Spica similior nulli quam phœnici, vt sitè Dioscorides monet: eóque qui alterutram norit, ambas nouerit. Granum in dura tunica: stipula, radix, & reliqua tritici, vel secalis sunt: eóque ea in opinione, qui ex Theophrasto est Senensis, vt hæc tritici pestis, rursum in triticum redire solita sit: vt verum dicit, ita ineptum & Physices imperitum se prodit; quum de Hippocrate historiam, è Plinio exemplum sexus humani mutati adducit. Quippe neque ad rem facit hic sexus mutatio, & in plantis sexuum distinctio non vera, sed metaphorica & figurata doctis meritò censetur: igitur res vera, ratio improba. Nullus enim non nouit hic defecisse Lolium à tritico, nec in fœminam abiisse, sed in vitium quodpiam, aut aliam segetis speciem: calidius enim & siccius est lolium, reliquo quolibet frumento, improbum

Melampyrum perpusillum luteum.

FVit & hæc species, hic addenda, vt pote nõ descripta aut depicta familiaris Galloprouinciæ segetibus. Dodrantem aut sesquivnciam vix superat: tota facie superiorem prefert, sed flos illi luteus, & folia altius diuisa, Coronopo propiora.

bum alendo, præsertim homini, tritico autem planè contrarium natura. Hoc enim homini salubre, veterinariæ autem nex plerūque. At lolium hisce, vti neque alitibus gallinis nocet nihil, illi tamen plurimum: quare specificæ differentiæ sunt, non maris aut fœminæ, vt blaterabat Commentator. Quinetiam Adamus Leonicerus, Germanus Botanicus minimè malus.

VSTILAGO.

{ *Germ.* / *Fland.* Brant. { *Gal. Brusluret.*

NON è deprauatis humi granis, sed ambustis culmorum fastigiis, quæ iam spicari cœperant, istud vitium oritur, quòd ideo Brandt Germani, & vstilaginem recētiores dicunt: *Bruslure* Galli, apud quos, inter siliginem, secale & auenas, frequens oritur. Dum enim in floris atque granorum spe adhuc est spica tenera, si compluta madidáque imbre fuerit, ac repentè sole feruidiore arefacta, iam vitium istud sterile fit, nullius in Medicina commodi comperti: cognitu tamen facile, quia culmis, foliis & radice est siligineis, vel auenaceis: Spica autem puluerulento situ fusco, aut atro obducta, quæ illico, quasi deflorescceret in puluerem ambustámue teredinem cariosam, fatiscit. *Historia. Dodo. 321.*

CRATÆGONON.

CRATÆGOS, vel Cratægon arbor est, qua de inter Mespila dictum. Crategonum verò herba Cerealis videtur, & affinis melampyro, cuius vsus & esus, semen viuidum & genitale redderet, id enim τὸν γόνον κρατεῖν, est semen robore acuere, & quasi viribus imbuere. Nullius venit in mentem plantæ, cui aptiùs quadrarent notæ, quàm ei, quæ propter similitudinem recentioribus, alterum MELAMPYRI genus putatur. In Syluosis collibus, & deuexis, vmbrosis, Norbonæ, Angliæ, Sabaudiæ, & Pedemontis pasśim multa æstate fruticat, cubitum, sesquicubitúmque pluſculis, & geniculatis germinibus, in alas multas diuisis, eufrasiæ ritu: sed multò crasśioribus & maioribus, quas ab imo totas folia melāpyri, seu tritici vaccini vocati, vel luteæ cristæ gallinaceæ dictæ, psyllii aut linariæ ambiunt: Flores in summis herbacei ex luteo, calaticulis minoribus, quam Albæ digitalis, sed similiter digestis, & vt melampyri aut linariæ effigiatis. Semē in folliculo exiguo milio non dispari, cuius odor & sapor acre nonnihil testantur, vti & folia siccata. Ac tametsi videatur hic locus lacunosus & hians, tamen istud semen in pollinem pultémque ductum, esse Veneris incentiuum, & seminis genitalis quasi fermentum quoddam & cotem, non abs re reor. *MELAMPYrum alterum Neotericorum.*

MELAMPYRVM an ALOPECVROS PLI,

Triticum Vaccinum Dodo.

{ *Germa.* Kuweyssen. id est, *Pabulum vaccinum.*
{ *Fl.* Peertsblommen

HVIC quæ plurima & noxia inter segetes oritur, proxima facie triticum vel pabulū vaccinum, Kuweyssen Germanis dictum, sed maior tota, & consimilibus cristæ Galli floribus, magnis, spicatis, vti cauda vulpina, eóque Plinius Alopecorum fecit: folia osyridis latiora vel rubiæ, quæ tametsi dispari magis ordine, tamen stellatim oriuntur: exigua & dura radix, floribus colore primulum purpurascentibus ex cœruleo, deinde dehiscentibus, luteo, cœruleóque permixtis in virorem marcescentibus, inter quos glumosæ siliculæ duo grana cohibent loliacea, triticis minora, & nigriora. *Histori. Dodo. 320.*

Vitium est tritici, & comes importuna, vaccis pabulo grata & innocua, & in quam triticum minus laudatum abiisse videtur.

PSEVDOMELANTHIVM.

Germa. Raden & Kornrosz.
Fland. Corenroosen & negelbloemen.
Italis. Gittone.
Gallis. Nielle des bledz.

Mathio. effigies Fol. 798.

PORRÒ sui generis est Pseudomelanthium vocatum, nam tritico permixtum atque farina in panificio vesca est: folia pilosa, psyllii latiora, breuiora, caules rectos, proceros, pilosos, in summo caliculis oblongis donatos, qui quaternis, quinísue mucronatis, exilibus vnguiculis, flores maluæ colore & modo ambientes. Semen copiosum fusco pullóue colore foris, intus albido.

RELIQVA CEREALIA.

- *Oriza*
- *Milium*
  - *Vulgare*
  - *Indicum Plinianum, seu Mais Occidentalium.*
  - *Sorgo.*
  - *Panicum.*
  - *Panicum syluestre.*
  - *Panicum Cœruleum Indicum unde forte Indum Dioscoridis.*
- *Phalaris.*
- *Phalaris pratensis minor.*
- *Lithospermum Plinianum.*

ORIZA.

Italis. *Riso.*
Germ. Reisz.
Flan. Reys.
Gall. & Anglis, Ris.

Mathiol. 403.

VT semen ex India primum fuit allatum, sic & indidem nomen adscitum videtur, ORIZON Theophrastus, Dioscorides verò ORIZAM, Nostrates trunca voce *Ris* vel *Riso* Italis vocarunt. Notissimum illud Asiæ & Europæ, sed vnius duntaxat generis nobis visum in Prouincia Norbonensi & Hyspania, sed maximo prouentu in agri Mediolanensis depressis, & patenti planicie vdi agri, quem tamen euripis & illicibus à flumine è lacu Maior vocato ductis, crebriùs, quoties opus vident, rigant: alioqui nullam aut cassam segetem laturum, vt mirum sit tam siccum & exuctum granũ, tam pallustrem & humentem optare fundum, bonum alimentum & lautum suggere, etiámque valetudini prodesse posse. Huius messis serotina est circa æquinoctiũ Autumnale, quippe maturescit æstiuis solibus multis: eóque Septentrionales, tametsi humentes magis respuit tractus, vtpote alsiosos. In arista flexuosa, sed rigidula spicatim alterno situ insunt grana, subflauo folliculo, acutis seu angulosis striis in longitudine donata: quo cum sibi supernè hærentibus aristis mordacibus, exuta grana, candida, pellucida, dura & multò pultibus gratiora, atque candidiora quouis præstantissimo tritico siligineo. Culmi hordeacei sesquicubitales & cubitales, radix tritici: at folia potiùs milii aut hordei quàm porri nobis (ni multum labat memoria) visa in Longobardicis & Hetruscis campis latissimis & vliginosis, atque in Prouincia Galla. Eapropter Mathiolus Senensis, sequutus videtur eos, qui ex Plinio ORIZAM hodie ignotam, radice Gemmeæ rotũditatis, flore purpureo, foliis carnosis porri similibus, & latioribus, altitudine cubitali, cum nostrati vulgata Oriza inscitè confuderunt. Illud porrò radicis rotundæ RISVM, fortè sit illud, quòd Romanis inuidebat iam tũ Asia, & Syria Barbara, iureiurando adigere solita messores & institores, ne prius quam excoxissent, vlli venderent, veriti ne semen in alias regiones communicaretur, quæ semina sic coctione exanimata, munere

ORIZA Plinii.

accepta

accepta, nos metipſos non rarò fefellerunt. Plurimum & optimum alimentum ſufficit probè lacti incoctus ſaccharo & amygdalo noſtratis Oryzæ pollen, eóq; ſanguinem & ſemen auget, quod non dubius animi ille Senenſis efferet ſi in Mauritania vel Hiſpania egiſſet, vbi etiam ex Oryzæ macerato lacte frumento deſtillant liquorem, limpidum primò, deindè oleoſum habent, nec parū ſuauē, nec minus exhilarātē ſpiritus & inebriantē, quàm ipſum (quo illi abſtinent, vel carent) vinum. Etiam eius pabulo mirè delectantur & dociles fiunt Aphri Elephantes.

Κέγχρος, MILIVM VVLGARE.

Flandris, Dirs ſeu *Milie*.
Italis, *Miglio*.
Germanis, Hirſen.
Gallis, Millet.

GRÆCE à minutis ficuū granis ſeu gygartis numeroſiſsimis, quæ κεγχραμίδες vocantur, dictum videtur. Latinè verò quaſi milleſimum ferat granum: eſt enim tantæ feracitatis, vt granum ſingulum ternos reddere ſextarios feratur. Niſi potiùs dictum putet quis quia communi nomenclatura Græci μελίνην vocarunt, tum Panicum, tum Milium authore Varrone. In Hetruria & Norbonenſi Gallia, primo Vere ſerunt, metúntque tertio ferè menſe póſt. Solum pingue, limoſum & glebam glutinoſam, & aërem tepidiorem amat: ab radice fibroſa Panici ternos quaternóſque culmos binum, triúmue cubitorū altos, hirſutos harundinaceos porrigit: foliis & comoſa fœtura, faciéq; ſumma quadantenus oryzæ, ſed longè maiore & magis ſparſa fœtura iubata, comam harundinaceam imitante, & grauida puſillis granis, leuiore tunica tectis Phalaridis aut Lini, ſed rotundioribus, minoribus, magiſque lubricis, quæ tamen facilè friata, inque pollinem redacta panes, lagana, placentáſque cōflant, grauia concoctúque difficilia, & mandendo glutinoſa, atque ingrata, niſi mox quum cocta fuerint edantur. Eóque Venetijs, calentia adhuc eſitant & vœnūdat plebecula in compitis, addito elogio recentis à clibano vel furno caliditatis: Sed ſeu recens, ſeu vetus eſt, vtique compactæ compendio & ponderoſæ molis, prauūque ſuccum & multò ſiligine ac oryza deterius alimentum ſuggerit, vel quibuſuis Carbonarijs, opilionibúſque Tiriolenſibus Iudicibus, nedum Galeno: quos illic cum percontaremur, num vera ſcripſiſſet Mathiolus, nimirum eos poſſe victitare, niſi pane miliaceo, vel polenta lacte incocta, nos ridebant, & Commentatori ſimilem victum perpetuum & lautitias optabant, & ioco addebant, ſe non poſſe quidem perdurare, vt quorum res, pecuniáue neutiquam potis eſſet meliores emere panes. Auiculæ iſto non ſecus ac Phalaridis, Lini & Canabini ſeminibus victitant, vt Canariæ Philomelæ, Linottæ vndè aui nomen, & κεγχρίδι forte à milio illi auiculæ, quam Galli *Quercereau* vocant. Siccat tenuitate multa, pauco aut nullo eſt calore, eóque cerebri fluxionibus valdè accommodum. Itidem ad fluxiones artuum, flatúſque inteſtinorum magno leuamento. Torrefactis ſalis manipulis duobus ferreo cochleari vel imbrice, addunt milij tantundem, ſed ſubducto ab igni cochleari, nè vratur milium, quod calore & contactu ſalis vel furfuris, dum remiſcentur vnà crepat, medullámque candidam tumidam, Aniſi aut Carui conditi parem, ſimilem, & concolorem adeo excludit, vt pueris ſpecie tragematis ſacchariti illudat. Ex ſaccis lineis excepta, calida admouentur, etiam partibus delicatioribus, torſionibus vexato abdomini, lateri, denique cuilibet ad humorem craſsiorem impactum digerendum.

Mathiol, 405.

MILIVM INDICVM PLINIANVM ſeu MAIS *Occidentalium, Frumentum Turcicum, vulgò.*

Flandris, Turckſkoren.

FRVGVM maxima & perquam ſpecioſa hæc noſtro orbi inquilina, indè à Neronis principatu in Italiam inuecta, iamque noſtra ætate magis oblectationi quàm Panificio ſata & culta, Turcicumque frumentum, tum vulgo tum doctiſsimo Fuſchio nuncupata eſt. Quem tamen perbonum doctorem, cum alias non ſemel, tum

hîc potiſsimum immerentem lapſus incuſat commentator Senenſis : quòd iſtud Milium perperàm triticum appellarit, vt pote non ex Turcica allatum, ſed ex Occidentatibus Indis primum aſportatum. Atqui cum huius deliniationem, proceritatem & fœcunditatem ſcitè Plinius adumbret, cuius æuo nulli Europæorum nota fuit aut peruia Occidua India, perperàm illius primum allatum fuiſſe commentatoris Chronographia ſtatuit : quare rectiùs naucleri qui ex Aſia Turcica maiore, Indiis finitima aduexiſſent, Turcicum vocarunt. Radice, folijs, & floribus eſt planè Milij, ſed multo maioribus atque culmis procerioribus, ſeptenûm, octonûmue pedum, harundinaceis, rigidis, digitum & pollicem craſsis, geniculatis & medulla farctis denſa, candida, cuiuſmodi ſaccharinæ harundinis, è cuius medio, inter geniculorum & foliorum ſinum ſe prodit Cylindrea effigie Typhæ claua craſsiore, ſed breuiore, tunicea & tenui vagina operta, in qua conduntur grana Piſi magnitudine, compreſſa & denis pluribúſue verſibus rectis ſcitè & arctè ſtipata, colore purpurea, interdum fulua, nonunquam alba & fuſca : quorum varietate flores vtique concolores miliaceis ſimiles reſpondent, in ſummóque culmo nutant nullo indidem prodeunte grano, raro naturæ luxu, quæ non vt pararet vmbram fœturæ, ſed vt oſtento ſpectatorem oblectaret, eoſdem caſſos ſemine feciſſe videtur, quod rarò alijs in frugibus animaduertas. Aprili & Maio triduo maceratum ſemen (vti cœtera duriora grana) compluto mandant aruo, ſcrobibúſque depreſsis infodiunt & operiunt, non ſecus ac Piſa, & Fabas rurales. Maturat Auguſto & Septembri in Anglia. Perunianum M A I S verò ferunt, qui illic fuerunt, ferme toto vertente anno poſſe & ſeri, & meti. Eſt quod, trimeſtri, bimeſtrique aut ſex hebdomadarum ſpatio maturat, prout terræ & ætheris fert temperies, nec diſpar ſementis facilitas in Aſiaticis Orientalibus Indiis. Eſt huius M A I S panis, vt miliaceus, grauis & gratus minimè ventriculo : præſiccus enim & terreus, alimentoſi ſucci expers longè noſtrati ſiligineo bonitate inferior, quem Phronęa illi genti apparauit, vt ſimiles haberent labra lactucas. Mouendo puri, faucibus, ſaliua & manſu ſubigunt quidam: dulcedinem quandam inſulſam percipias & gluten, quo, occluſis calori natiuo ſpiraculis, facilius & citius pus fit.

SORGHI ITALIS & GALLIS.

ES T etiam Sorgha re & nomine Indicum Milium huic affine, & indidem aduectum, ſed vt minus ſpecioſum, ita frequentius multò in Italia, præſertim vbi ſecus viam, & tuguriola ruſtica : inter Patauium & Ferrariam, videas hanc ſegetem Septembri meſsibus aptam, quam Vergiliarum ortu ſeuerint. Similiter ſuperiori harundineis quaternis, quiníſue, medulla farctis aſſurgit culmis hominis proceritate, gracilioribus aliquantò, fuſcis, geniculis tuberoſis, ſuperioris folijs mucronatis, ſed ſummitatibus ſpicata faſtigia Panico maiora inſunt; quæ poſt delapſos flores luteos, grana oblongæ rotunditatis, ſubrubra, canabis, milij maiora duplò, & duplici tunica inuoluta promūt. Miſelli illic coloni pertæſi operæ & longioris moræ, qua egent cœteræ fruges, ſorgam ſerunt ad panē faciendum, aut columbis & pullis alendis. Concinnant etiam ſcopas huius arefactis rectioribus & rigidioribus, exilibus ſummis viticulis, aut virgis, ad veſtes pannóſq; quoſlibet verrendos in Italiæ & Galliæ varijs locis.

Extat apud Do, de frug. pag. 17.

PANICVM.

- ἔλυμος & μέλινος: *Italis*, *Panico.*
- *Germanis*, Phenich &c Heydelphenich.
- *Flandris*, Panichkoren.
- *Gallis.* Paniz ou Panic.

Ἔλυμον & μέλινον vocarunt Græci, vndè & Milium Latini authore Varrone : fuit enim promiſcua nomenclatio, Milij & Panici propter communes tum naturas tum vſus. Eſt quippe ſpecies milij, ſed Panicum dictum à glomeroſis tuberoſíſue quaſi racemis, in paniculam, ſiue conicam ſpicam hirſutam, nutantem, palmum & ſeſquipalmum longam aggeſtis : Miliaceis, ſed exilioribus, numeroſioribúſq; multo granis,

Mathiol. 406.

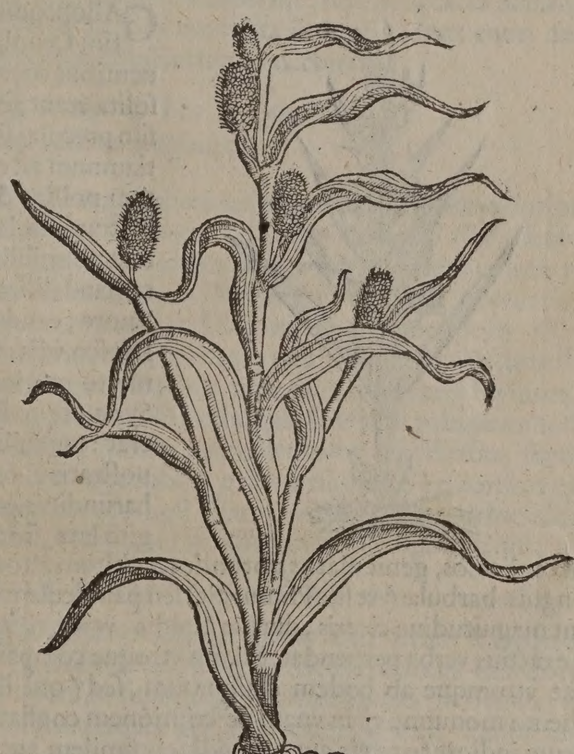
multáque

multáque tunica obſitis concoloribus, interdum albis, fuſcis, interdum ex pallido luteis: folia item Miliacea, mucronata in culmis firmis harundinaceis denſè geniculatis quinûm, ſenúmue pedum. In Gallia & Vaſconia vltima, etiámque Belgicæ Galliæ hortis, ſed fœlicius in ſoluto & ſabuloſo aruo, ſiccioréque & tepidiore Climate. Nullius ferè commodi hodie, nec Officinis, nec Panificio: eſt enim præſicci, macilenti, & leuioris, vt ſic dicam, alimenti, eóque auiculis ad cibum erogatur, non ſecus atque Phalaridis & ſylueſtris iam deſcribendi, ſpicæ.

PANICVM SILVESTRE.

DISTAT noſtrate Sylueſtre vocatum, inter Italiæ & Norbonæ rudera, & vrbium areas plurimum oriri ſpontè ſolitum, non ſolum cultu, ſed etiam ſpica peculiari, nec in turbonem collecta, ſed minore multò & alterno ſitu ſummo cauli hærente, Perſicariæ, aut Potamogetonis ſimilitudine. Cœtera verò facies multum præ ſe fert Panicum, ſtipula, folio, culmo, radice, & internodiis: omnia non diſsimilia, tametſi longè minora, eóque Panici recepto nomine herbariorum donata, vſu hodie neglecta.

PANICVM COERVLEVM INDICVM *vnde fortè* INDVM DIOSCORIDIS.

QVID poſsit in plantarũ ortum & educationem æther, aër, & tellus, vel hęc luculenta, ſi quæ alia planta, luculento exemplo erit: cuius ſemen recens ex Indijs acceptum, & ſummæ humanitatis, & ſummi admiratoris ſtirpium, generoſi Ioannis Brancionis Mechlinienſis munere acceptum, à nobis Monſpellij hortis ſatum Martio menſe, antè Auguſtũ harundinaceos culmos, quales cannæ ſaccharatæ, hominis proceritate erexit: craſsiores digito, medulla fungoſa pallente farctos, rectos, geniculatos, qui proximè radicem (quam pro ſui magnitudine minorem, & ferme Panici prioris magnitudine habet) cœruleo, eleganti, nitido purpuraſcunt, vti etiam in ſummo cylindreę ſpicę vel coni ſupernè retuſo faſtigio, ad effigiem Indici MAIS, ſeu Milii Turcichi, nitent ſtamineis apiculis florum ex cœruleis dilutis & gemmulis, grano denſè elegantérque ſtipatis, oblongis, teretibus, cœruleis, auenæ nudatæ ſimilibus quadantenus, minoribus, copioſiſsimis. Folia harundinacea, medius ſecundum longitudinem neruus percurrit, lata medio tenus internodia inuoluentia: guſtus miliaceus, vſus nullus, quia inter rariſsimas fruges rara hæc.

PHALARIS.

φάλαρις {Flandris & / Germanis} Spaenſch ſaet ꝛ Saet van Canarien.

Dodo. foli. 317.

NON modò è Canarijs Saccharinis & Hiſpanijs, ſed etiam Norbonenſi agro, via ad Magalonem propè ſegetes ad pontem, Phalaridem veram, eiúſque enatum ſemen fœliciter in Belgio & Anglia habuimus: quô inſtitores Canarijs Philomelis pluſquam ſaccharatas & mellifluas cãtilenas modulantibus alendis vœnum aſportant ſeminis magnam vim: Seſamo paulò maius & concolor, aliquantò depreſsius, & minus quàm lini ſemen: in ſpicatis culmis, & glumis aceroſis, æqualibus: cubitales ſunt culmi, geniculati, folijs & radice hordei, aut potiùs, vti tota facies, Zeæ. Alimento eſt, & nõnulli panes pinſendos curant, eſitántque ad calculum farctúſque veſicæ.

PHALARIS PRATENSIS MINOR.

Trago Ægylops Pli.

Inter Icones Hiero. Tra. 204

QVO modo & quantum diſtat gramẽ pratenſe minimũ à canino gramine, tantũ hæc à Phalaride: quippe non in ſegetibus, ſed herbidis pratenſibúſque Germaniæ, Galliç, Angliæ oritur, gracilioribus ac fuſcis ex ſanguineo lucidis ſtipulis, ſeſquipalmaribus, interdum & pedalibus, per ſumma in ſericeis capillamentis ſparſim copioſas glumas geſtantibus, nitidas, ex atro fuſcas, & ſemina ſuperioris phalaridis duplo minora: folia item & radix minimi graminis vel Iſchæmi.

LITHOSPERMVM PLINIANVM, *ſiue Maius.*

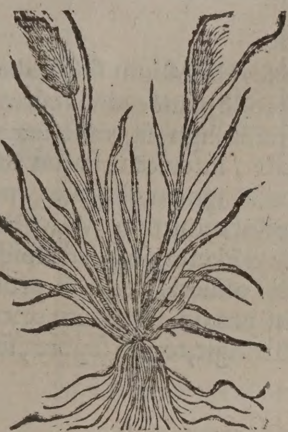
LACHRYMA IOB *ſeu Chriſti.*

GAlloprouinciæ & Norbonẽſia vireta, præſertim Cęnobiorũ, nondũ inteſtinis bellis efferuentibus euerſa, hanc plantam ſedulò colere ſolita erant, ſeminis lapidei cauſa: quo traiecto filo preculas funditabant & ſupputabant. Et etiamnum ad calculum Renum & Veſicę ſaburram, polline & decocto præſidium vulgatum. Rotundum, leuiter altera parte turbinatum, altera nonnihil depreſſum, Staphylodendri baccæ haud diſimile, magnitudine Ciceris: nitore, lęuore, candore, colore Lithoſpermi maioris Dioſcoridis: ſed duritie ſilicea, & lithoſpermo multò pertinacius: præſertim quod è Creta, Syria, atque Rhodo allatum, & ſpontè natum erat: medulla intus pauca, guſtu emplaſtico: noſtratis autem folia Orizæ, milij, vel puſillæ harundinis, palmum & ſeſquipalmũ longa, digitũ lata, ſurrecta: ſtatim ab radice Tritici culmeos cauliculos, geniculatos, rotundos, cubitum altos complexa: quorum è ſingulo ſinu ſingulæ barbulæ (vt hîc Plinius ait) ſeu panniculæ miliaceæ prodeunt, ſeménque continent magnitudine ciceris, duritie lapidis, vt idem deſcribere pergit Plinius. Cuius ſi quis exactiùs verba perpendat, & cum vtroque comparet Lithoſpermo, facilè animaduertat vtrumque ab eodem deſignatum, ſed (qui illi penè fatalis lapſus, vt de Chryſanthemo monuimus) in vnam deſcriptionem conflatum. Primũ Διόσπυρον, id eſt Iouis triticum indicat triticeis aut harundineis ſimilem, aut congenerem: herba quinquũcialis, folijs rutæ duplò maioribus, ramulis ſurculoſis, craſsitudine Iunci, quæ ex vtriuſque deliniatione mixta ſunt. Sed poſt addit lapillos magnitudine Ciceris, duritie lapidis, cãdore & rotunditate margaritarum, cauernulas habent qua pediculis hærent: quæ poſtrema prorſum Lachrymæ Iobeæ quadrant, neutiquam Dioſcoridis Lithoſpermo. Quod licuit illi quãplurimis in agro Romano locis videre: haud ſanè tam ſtupẽda mirabilitate, ſi vulgo cognitũ Miliũ folis intellexiſſet: eóque dicit, ſibi nõn hærentẽ, ſed vulſam viſam plantam in Italia creſcere, puta hortis. In Creta optima, nimirũ natiuo ſolo: quin tantus decor veluti cãdicantibus margaritis: cæteráq; inibi verba, neutiquã deformi & triſti Lithoſpermo congruant, ſed Lachrymæ Iobæ longè hilariore & iucundiore aſpectu: quibus

quibus intus ineſt ſemen (vt idem dicit)& ſubtus cauernulæ, neutiquam cõmuni. Muttit hic Rapſodus Senenſis, & ſuperiùs in Fuſchium ineptit,& ſuperiore volumine nobis Phalaridem vorarat.

Ἀλωπέκουρος *THEOPH.*
Cauda vulpis Monſpellienſium.

HERBAM quam caudis Vulpinis ſimilem & cognominem factam dicit Theophraſtus, cùm de ſuperiorum collatione,tum verò de iſta Philoſophi deliniatione, notiſsima eſt,frequénſque maritimis ad Magalonam Aquas Marianas,& Monſpellio propinquioribus. Pedé alta tota planta,albicans tenui canicie & triticeis culmis,folijs,geniculis & radicibus exilibus. Specioſiorem tamen ex flauo pallentem, paleo colore molliorem, & denſa lanugine obductã, pilis delicatioribus & longioribus in Vulpinam caudam, etiam vulgi illic ſuffragio & nomenclatura, eleganter efformatam habet, qualẽ & vndè Theophraſtus nomen mutuo habuiſſe dixit : ſapore frumentaceo inſipido. Huius autem non vſquequaq; accuratus interpres Plinius, videtur ςελεφουρον (quam Melampyrum Belgij hariolamur) loco Alopecurũ accepiſse : vti deſcriptio liquidò docet. Nam quòd nonnulli Plantaginem,etiam alij ortigen acceperint, non propterea plantago ſit ſtatim cenſenda, vt monuimus, varijs adducti exemplis in Stœbe : ſunt enim nomenclationes vulgi incertæ, niſi certioribus ſtabiliantur coniecturis.

Lib.7.capi. 10.
BELGARVM.
Melampyrum.
Pli. ςελεφουρος.

HOLOSTEVM DIOS. *floribus albis vel* ὁλόςεον *Æginetæ.*

HERBVLA ſit oportet tota tenella & graminea holoſtium, ſic contraria notione dicta tota oſſea, quaſi nihil duri oſſeíue haberet : ſic etiam Græculi τὰ γλυκέα id eſt dulcia fella contrario ſignificatu, vt quæ ſint amariſsima,vocant: ſic etiamnum vulgus Iuam moſchatam,& Vnguem odoratum dictitat. Duæ verò ſunt plantæ gramineæ, quarum altera perperam à Doctis:altera non malè forſan à nobis, proponuntur. Quãplurimis Galliæ, Belgiæ, & Angliæ locis incultis,& viarum marginibus, exiles,tenellos videas & humi caducos, per interualla geniculorum, bina folia gramineis breuiora, acutiora, habentes cauliculos : floribus lacteolis Ornithogali,& Morſu gallinæ minoribus: vtriculos, Lini ſeminis, aut Anagallidis ſimiles relinquentibus : Radicibus ſtamineis, albidis geniculatis prolixè per terram vagantibus, gramineis multò exilioribus,quibus tamẽ etiam hodie abutuntur quamplurimi Angli Pharmacopœi, graminis loco & ignoratione. Hanc Lutetiani Pariſienſes præceptores iamdiu holoſtium opinati ſunt.

Perperam Fuſc.
Gramen.
Ico: 74.

HOLOSTIVM ALTERVM.

SED enim noſtra hęc multò breuioribus & crebrioribus gramineis vix palmeis viticulis,& folijs exit Coronópi diuiſura,in ſuperiore ambitu ex fuſco virentibus, delicatioribus fermè, vt Capillarium, ſparſis. Radix tenuiſsimis cirris, & capillis pluribus Adianthi veri, ternos & quaternos digitos prolixa, pulla & albicans fuſcedine. In Norbonæ ad Veganium, & propè Lugdunum, etiámque in Alſatia Germaniæ vidimus, ſaxoſis & incultis ſterilibúſque collibus. Guſtu exiccat & adſtringit, grata ſatis & cuiuſdam lentoris non immunis. Quare multò certius quis hanc verum holoſtium profiteatur, quàm SERPENTINAM vernaculè vocatam & Mathiolo Holoſtium putatam, cuius radix adeò non eſt capilli tenuitatem aſſequuta, quod vult Dioſcorides,

SERPENTIna.
Eſt apud Mathiol. Fol. 494.

rides,vt craſsicie lignoſa & fuſca minimum digitum fermè craſſa manifeſtò conſpiciatur. Reliquáque planta capitulis & ſemine plantaginis: non molicella aut tenera, ſed durior,rigidiórque, quàm vt holoſtio datum ſit. Folia illi iuncea,anguſta,crebra, in terram procumbentia.

HOLOSTIVM MONSPELLIENSE

NEc quam Monſpellienſes Holoſtium ſuſpicabantur probãda,propter eandẽ planè radicis cõtrariam notã. Eſt enim(tametſi alba)lignoſa,craſſa,Iuæ aut Cotulæ, aut Cichorii æqualis, ſurculoſa, ſtatim folia Pſyllii aut Coronopi non inciſa tamen,albicãtia, complura,& nõnihil lanugine piloſa emittens. Viticulis etiam & floribus Coronopi vel Plantaginis,ſed albidis. In Monſpellienſibus aridis oliuetis, & non procul ab aruis viáque Boutoneti proxima frequens oritur. Exiccat &hæc nonnihil,adſtringit,terreo ſapore, ſubſalſo, ſaliuam ciente.

PHALANGIVM an MOLY PLI.

φάλαγγιον.

Non rectè Dod. Moly. Fol. 348 NOn ſine diſpendio noſtræ cognitionis, & tædio conquiſitionis omiſſa ſunt folia Phalangii,in Dioſcoridis Pliniíque deliniatione.Cui tamen multùm diúque,vt nonnihil quod bellè quadraret, nanciſceremur, a nobis elaboratum eſt. Lugduni in collium accliuibus ad Rhodanũ,non procul ab arce noua Lucernæ portæ,& Pedemontis Taurino, Eridanóque flumini collibus vicinis planta eſt gramineis folijs latioribus, pallidioribus, caulem imum cubitalem & ſeſquicubitalem amplexis, ab vno ortu exeuntibus & reflexis,radice exili, fibroſa:plures puſillos ramos in ſummo promens, quibus ex pediculis flores aptantur candore & diuiſura Lilij, ſed crebriore Aſphodeli pares, nec abſimiles. Semen anguloſum pericarpio Lini, aut Aſphodeli occluſum, ſed multò minus. Varijs Londini & in Belgio hortis colitur; nominéque Phalangij donatur. Multò ſanè aptiùs quàm MOLY, ſeu Dioſcoridis, ſeu Plinij, vt nonnulli voluerunt non indocti: nullo enim bulbo, ne quidem atra radice præditum eſt, vt cœtera taceamus.

PHALANGIVM CRÆTÆ Salonenſis.

DVM Monſpellio Galloprouinciæ Maſsilęam luſum iremus, cumplures commilitones per Crętam, glareoſáſue,& fuſas planicies Salonæ, quæ vocantur *Craux de Salon*, alteram non diſsimilẽ huic copioſam collegimus,niſi magnitudine differentem,quæ pedem vix æquabat: & folio minore quidem, ſed craſsiore, rigidiore multò,ad Garyophyllatã accedente.Iunio flos, & ſemen Auguſto fundebat ſimilia, ſed minora.

PHALANGIVM. H. TRAGI.

PHALANGIVM verò ſingularis iudicij Tragi, non Lilij flore, ſed potiùs pappoſo flore quopiam viſitur Iunci,cui item folio,caule pedem alto, totóque habitu accedit, quò etiam referemus.

PHALANGIVM MATHIOLI.

Mathio. 833. COMMENTATORIS Senenſis verò Phalangium pictum, vti pleraque alia, nec deſcriptum nobis, nec multis doctioribus nuſquam viſum, (fortè nec Mathiolo) qui quaſi mutus foret,ſculptori munus commentandi relinquit.Multus alioqui hic & alibi, in ex Ruellio & Plinio iamdiu pertritis locis vel interpretationibus conferruminandis.

ARVN-

ARVNDINES

- *Arundines*
  - *Saccharina Indica*
    - *Saccharum.*
    - *Sacchari purgandi ratio.*
    - *Saccharum*
      - *Candum candidum.*
      - *Candum violaceũ venetorum*
    - *Arundinis Indicæ siuè Saccharea mel, & Sal Indum Æginetæ.*
    - *Mel apum.*
    - *Oleomel.*
    - *Manna, Ros seu Drosomeli vel Aereomeli, & Melisaccharum.*
    - *Manna*
      - *Israelitarum.*
      - *Briansonnensis.*
      - *Calabriensis.*
  - *Vallatoria aquatica seu Phragmites harundo.*
  - *Δόναξ Satiua nostras.*
  - *Fistula, vel Syringa & scriptoria.*
  - *Nastos seu farcta, Toxica Theoph.*
  - *Aulitis seu tibicinaria fœmina.*
  - *Calamus odoratus Libani.*
  - *Cannacorus, Canna Indica Neotericorum.*

HARVNDO SACCHARINA INDICA.

NON modò effigie, quę illi cò Miliũ vel Panicũ intuenti offert, sed etiam natura & vsu hunc proximè locũ sibi vendicant Harundines: vt quarum radicibus tusis arefactis & in farinam molitis, etiamnum hodie nonnullæ gentes panem nõ insuauem conficiunt. Quinetiã gramineo est sapore, etiam nostratis arundinis radix. Et ea quæ Saccharum fundit delicias lautitiásque, tum culinæ, tum Pharmacariæ vtiliorné an similior Miliaceis sit incertum est, idcirco hanc illis proximè subdere consilium est, Medius siquidem inter Miliaceas atque Arundinaceas videtur hic Saccharatus Calamus, nobilissimus hodie & orbi Europęo iã multis ad Mediterraneũ Oceanumque tractibus inquilina: vt Hyspanicis, Lusitanię, atq; amœnissimis Olbię in Galloprouincia viretis, non procul, & ex aduerso Stœchadibus insulis, quem virentem ibi & alibi habuimus, & in Belgio meminimus. Septenum octonúmue pedum calamos pollice crassiores, densis geniculis, fungosa, perquam dulci, succulentáque medulla obfarcta albida promit. Folia binos cubitos ęquant, angustiora tamen Donacis, scabra &

ſecundum longitudiné ſtriata, numeroſa: Stolones harundinibus cęteris concolores, complures amplectētia, anguſtioa quàm ea ſunt, quibus Saccharatæ Metæ inuolutę paſſim apud inſtitores cernũtur. Comoſo flore, & quadãtenus Sorgi. Radix ad Cannæ radicem accedit, ſed dulciore, ſucculentiore, minúſque lignoſa: vndè germinula erumpunt ſationi oportuna, reſecta. Panguntur etiam taleæ imæ radici abſciſſę, atque bellè primò proficiunt in Gallia & Belgio, ſed hyemis ſęuicia enecantur, humentis ſoli, ſed tepidioris aëris & auræ alumnæ atque amaſiæ. Laticem hæc dat prorſum incomparabilis vtilitatis eſui potuíque, ſecundæ atque aduerſę valetudinis cuiuis ætati, ſorti, & regioni pluſquam mel merum, & meras cupedias. Nec tamen Indico hodie prima laus, tametſi ex India primùm in citeriorem Aſiam, Rhodum, Cyprum, aliáque non pauca loca trãſmiſiſſent. Nam hodie Canarium & Maderenſe longè omnibus ſuauitate & candore excellit: quippe tametſi quod Genuam, Maſsilæam ex India, Alexandria, & alijs Aphricæ emporijs, Liburnicis Venetias aſportant, ſæpius excoctum, candore marmoreo Canariũ prouocat: multò tamen ſuauitate & dulcedine gratiſsima ſuperatur. Dum enim lixiuio illo acriore, quaſi ſapone ex calce parato, fęculentioris, nigriorı́ſque pinguedinis ſordes eluuntur & abſterguntur, vber dulcedinis gtatioris perit, atque neſcio quid rancidæ acrimoniæ inuritur: vndè bilis gignitur, & ſanguis vritur, caput grauatur. Quod quilibet noſſe poteſt ex eſu vſúque Thomæi rubri vocati Sacchari, ex cognomine inſulæ, ſub ipſo fermè Æquatore ſitæ. Antuerpiam enim & Londinum Angliæ, vbi defęcare ſolent quidam induſtrij artifices, ſi guſtes adhuc impurum & rubrum, multò ſuauius & dulcius reperias, quàm excoctum, lixiuiáque & cortinas expertum. Et quia, qua purius reddant induſtria, cœlant Pharmacopœorum plebem: lubitum eſt hı̂c monere. In Cortinã ſeu ahenum, ſacchari Thomæi, vel alterius quantum volunt, immittunt. Lixiuij fortis ſola ex calce viua parati, iuſtum modum, & quod ebullitioni, deſpumationíque ſuffecturum ſit, affundunt: tum agitatione, ſcopuliſque ſpumas tumidas multorum albuminum ouorum ſenſim affundunt, viciſsim deſpumando, & rurſum inſtillando, donec ſitulam plenam mellea & ſordidiore pinguedine, deſpumãdo exemerint. Tunc probè lympidum & fuluum factum ſyrupum, lixiuio nondum abſumpto, tranſmittunt per cilicium, colum, vel ſtamen, quo inibi feſtucas, quiſquiliáſque relinquant. Tum feruet denuo, donec expirarit in vaporem lixiuium. Quod ſi (vt ferè fit) feruens ſaccharum impetu, artifice inuito, labrum effuſione, & ebullitione ſuperet, non aquam: nam ſic (vt illi loquũtur) decoqueretur, recrudeſceretue: ſed butyri momentum illicò addunt, atque actutũ reſident vndantes ſpumæ. Iam è ſyrupo ad duritiem excoctum, ſaccharum in nolas, infũdibuláue figlina vaſa, (Veneti ęnea) quibus ſubtus in anguſtiore loco ineſt foraminulũ, priùs fontana imbutas, Saccharo adhuc calente, opplent, eodem obturato foraminulo: recundúntq; promo, cella, aut Hypocauſto ſicciore, tepidiore cumque induruerit. Metæ ordine diſpoſitæ latiorem baſim inducunt, luto ex figlina fuſca aut pulla terra & aqua calida ſubacto dilutiore, loricam latam duorum triumuè digitorum. Quæ cruſta vti partim loci, partim ſacchari tepore ſicco & bibaci ;aruerit, demitur, noua apponitur: bis térue repetũt: ſed ſingula in mutatione fuſi mucronem in foraminulum immittũt, vt faciliùs effluat craſſamentum pinguius, & ſordidius, quod Syrupum vulgo vocant, Gallis *Melaſſe*: qua quidam improbiores pharmacarij, ſuos ſtercoreos ſyrupos cõdunt. Poſtremò bis aut tertiò ex Metis erutum fontana liquefaciunt: rurſúmque in Metas infuſo, reſerant ſubtus foramen, ſupernéque lutum addunt, cuiuſmodi diximus.

SACCHARVM CANDVM.

NOSTRI etiam eſt candoris impertiri diſcendi cupidis modum, quo Veneti Candum ſaccharum efficiunt. Primæ notæ, ſeu finiſsimi vocati Sacchari accipiunt vicenas tricenáſue libras, pauca aquula fontana, vt liqueſcat, faciunt: & nè multum in multa aqua bulliat (nam flaueſceret) & quia parum aquæ ineſt illicò in craſſum ſyrupum abit. Tuuc arundinaceos bacillos, aut ridicas puſillas, quas prius cancellatim, decuſſatı́mque ád ollæ imum, & latera aptarint, merſa ſaccharo ſyrupóue calente, & vas paulò ſuperius, quàm medio tenus opplente, multum inuolutum bombace denſa, vas cella, aut officina calefacta reponunt ſuper aſſere, ſemimenſe aut viginti poſt diebus aperiunt os, & nõdum concretum ſyrupum prius effundunt, repente affuſa calida, ad ſyrupi eluendam pinguedinem.

guedinem. Qua denuo & illicò affuſa, reponunt quouis calidiore,aut quouis alio loco: effractóq; eodem die aut biduo vaſe,pellucidi candoris cryſtallinas bacillis aggeſtas habent glebas,multò duriſsimas, quas citiùs vres, quàm liquefacies igni, niſi liquore addito.

CANDVM VIOLACEVM.

PVRPVREVM Violaceum æquè pellucidum,ſed pulcherrimum,nec minus vtile,ſolis Venetis, dum illic ageremus, notum, ſic paratur. Sumito,exempli gratia,ſacchari finiſimi ℒ.vi. liqueſcant & bulliant quàm fieri poteſt pauciſsima aqua, donec ad tabellarum electuarium craſsitiem deducatur. Tunc affuſis vncijs 24.expreſsionis coactæ, cōpendioſæ,& recens eductæ ex frigida & violis contuſis: aut potiùs violacea ſtillaticia(ne vires colórue deleatur) recrudeſcat, ſeu(vt illi loquuntur) decoquatur,vt recedat ad ſyrupi ſuperioris ſimplicis Candi craſsitiē. Feſtucis olla, & eodē loco & modo paretur elegantiſsimum Violaceum. Dum ſaccharo percocto miſcetur Violarum dilutum, vel expreſsio purpurea, qualem diximus, addendo aliquot guttas ſucci Limonum, viuidiore colore & limpidiore diaphano placebit.

Denique vtiliſsimum ſimul atque fragrantius, curauimus parandum, additis drachmis duabus Iridis candidiſsimæ lacinia inuolutæ, quæ amica ſocietate, ſolita eſt Violæ fragrantiam & gratiam, tùm addere,tum excitare, nec parum ſic Arteriacis commodi adferre. Sic decet nitidum Pharmacopœum parare, nec perpetuò, quaſi miſellus foret ſeruitor, Seraphico Vercellēſi radiato Apollini auſcultare, qui imperat vas cōdendum & obruendū ſterquilinio,vt fermentando & putrefaciendo(fortè & ipſe perſuaſus à Theophraſtinis ſtercoreis Philoſophis)ſuaues imbibat penitus fragrantias & vapores, ſtercoreóſque adſciſcat ſpiritus.

Multa ſcitæ elegantiæ etiam è ſaccharo conflantur, loricantur, condiuntur, & cōcinnantur dulciaria & tragemata & gulæ blandimenta: quibus quia prolixiora, ſuperſedemus, conſultò prolixitatis hoſtes perennes: nedum vt Triuiales,prolixáſq; lites huc adducamus ex Ruellio, Manardo, Fuſchio & alijs, Senenſis exemplo. Vt quid enim quærunt tamdiu & blatiunt tam multa,notum ne fuerit Antiquis ſaccharum? Sanè fuit, etiā Dioſcoride & Galeno antiquiori Theophraſto, huiúſque præceptori Philoſopho. Ait enim Theophraſtus mel arundinibus Indicis excipi: eadem ferme etiam Ariſtoteles. Quod porrò vlteriùs tumultuantur & ſciſcitantur num illi vſi fuerint ſaccharo hodierno? ex hiſtoria in promptu reſponſum: Galenus φασὶ, id eſt, inquiunt dicit, oriri ſcilicet in Indicis harundinetis Mel ſaccharum vocatum: igitur auditione magis, quàm exploratione norat. Et Paulus facetè cenſet inter ſales SACCHAR, SALEM INDVM ſapore dulci, ſaccharùm innuens,dentibus vt ſal fragile. Quinetiam Plinius,quaſi valdè rarum, nec adeò alimentoſum vel familiare foret noſtro corpori,inquit ſumi quantitate nucis caſtaneæ aut auellanæ. Eóque primò è Græcis Actuarius, Medicatos ſuccos ſaccharo excepiſſe, noménque Ioſacchari, Rhodoſacchari commentus fuiſſe putatur. *Sal Indum.*

At Dioſcorides paucis litem dirimet: Salis in modum concretum, & dentibus fragile ſaccharum, in India,& fælicis Arabiæ arundinibus, quod aqua ſolutum, potui, ſtomacho vtile. Sed addit καλεῖται, id eſt, vocatur: vtpote cuius nō valdè certus erat: quia vſum tantum nondum ars locupletarat. Vocarant quippe rem minus notam propter dulcedinem Mel: quemadmodum ſal Ægineta, propter concretionem duram, lucidam, fragilem, & candorem. Rimas namque anulæ harundines, præ ſenio,aut turgidæ,agūt, excludúntque ſuccum ſaccharatum pauciorem, ſed ſolidum,& ſalis aſpectu, quale vulgatum arte excoctum ſaccharum, etiámque vt Candum. Quia verò admodum paucum & exoticum, minus erat notum,vſúque receptum: quod neutiquam mirandum, cum Manna roridum, Lariceúmque, Europæ multis locis familiare, illis penè fuerit prætermiſſum: quia nondum commodum experimento auditionéue compererant.

Norbonenſis Varro & Strabo, etiamtum ex radicibus ſuccum premi ſuauiſsimum,ex arundine arborea non nimis magna.

Strabo arundines Indicas gignere mel ſine apibus: Igitur ſi μελίττης ſeu apis non eſt penſum, non erit mel, ſeu meliſſæ excrementum, ſed plantæ;quam eiúſue laticem,Sacchar Indi vocarunt.

Et Seneca à nobis facit: Inueniri in India Cannas, quarum humor pinguis,dulcíſue,

in mel abeat. Et ſapor cannarum fermè omnis dulcis,radicis præſertim. Fluxiones ſiſtit ſuffitu Saccharum. Et noſtrate Candum,etiámque vulgatum abſtergit, oculíſque prodeſt, vti tempore Dioſcoridis faciebat Spontaneum: quare idem eſſe nulli controuerſum. Nec hodie foret ignotum illud Antiquorum: cum vniuerſa pateat per Mediterraneum & Oceanum Æthiopicum Arabia & India.

MEL APVM COMMVNE.

SACCHARO nobilitate,vtilitate & origine proximum mellis nectareus liquor: quem largita videtur Phronęa populis fermè omnibus, pręſertim apud quos ſacchari arundo nullo nequidem mangonio,cultu viuere quit. Eadem vtriuſque natura,ortus & ferme modus videtur. Verũ mel calidius,acrius,aëreum, magíſque igneum & ſpirituoſum: vnde tantopere prodeſſe ſenio confectis & calori languido, Democratis exemplo fertur. Nec abs re ſanè, quippe vini ſacchari̇que vigorem,vitam & efficacitatem mel meritò complexum eſſe quis dicat: MVLSA enim,vbi aquæ plurimum,mellis non multum, diuturna inteſtináque mellis ebullitione,in vinum vicinúmue ſaporem multò vtiliſsimũ abit. Et Pannonica ſeu Polonica Moſcouitarúmque potionum MEDA vocata, atque Cambricorum Anglorum METEGLIN, ſuauiora ſunt,& ſalubriora non paucis optimis vinis. Quarum quidem vſum,quàm ſcimus certò profuturum Meridionalibus, tam lubenti animo illis hic impertimur: quæ ſic habet.

MVLSA. MEDA.

Rec. Mellis boni Lib. 20.
Aquæ pluuiæ, fluuiatilis vel fontanæ Lib. 120.
Bulliant deſpumando ad Libr. 80.

Quibus ſemifrigefactis,inditis in vas vinariũ,addantur fermẽti panis,vel Alæ,vel Byeræ acidioris vnciæ.vi.vel quod ſatis ſit excitandę ebullitioni & defœcationi. Et vnà de licinia vel nodulo hæc ſuſpendantur mergantúrque, nec fundum tamen tangant aromata.

Rec. { *Cinamomi, Granorum paradyſi, Piperis, Zingiberis, Garyophyllorum craſsius contuſorum* } *an. drach. ij.*
Florum ſambuci Man. 1. in dolium merſorum.

Sinantur in cella vinaria tepente per hyemem: eſtate verò in ſole maneant 40. dies,vſquedum adſciſcat vineum ſaporem & exuat dulcorem ingratiorem mellis. Qui vinum colore ementiri cupiunt, panni Torneſolis(nomen ſonat heliotropium purpureum verrucarium) Lib. S. addunt. Nonnulli efficacius & gratius, addita vini tertia parte, reddunt. Hæc ſi quis, non vt quotidiano potu,ſed quaſi medicato vtatur,multum commodi percipiet, tum ad febres quartanas, tum ad cachexias, & ad morbos cerebri, quibus potus vini pernicioſus,vt Epilepſiæ & Analepſiæ: adq; noxas aquarum corrigendas, vbi hę multas putridas febres excitare ſolitæ ſunt: eóq; Troglodytæ,propter multos fructus aqueos,& putres aquas plurimo,tametſi feruida in regione ſint,veſcuntur pipere.

METEGLIN.

CAMBRICVS etiam ille potus Metegla, non patrio(vti putant illi) ſed Græco nomine dictus,vt multò ſalubrior parari poteſt, ita multò dignior qui Tranſmarinis innoteſcat: eſt namque altera liquida & limpida Septentrionis THERIACA. Eadem proportione fermè miſcetur mel & aqua, adduntúrque deſpumatis herbæ ſiccatæ quamplurimę, fermè numero ſexagenę, bulliúntque diutiſsimè ad dimidias, interdum ad tertiam partem. Quò fit (vt cõtra quàm ferunt vulgata Pharmaciæ documenta) diurna coctione herbacei viroris & ſaporis exuat faſtidium, adipiſcatúrque vegetiorem, & quaſi tertiam quandam peculiarem alendi vim,& gratiam ſaporis Maluatici vini æmulam, nec minus duratione perennem. Triennij enim & quadriennij colore, craſi, & ſapore maluatici vel Muſcati Meteglam non rarò illic bibimus. Quotidiano hæc ſenibus potui

potui placet,& plurimùm prodeſt: nec adeò temulentiam vertiginoſam, ſed amœniorē facit. Multò aptior foret & vtilior,ſi Medici Docti Inſtituto,quilibet ſibi accommodam parandam curaret.

Quibuſdam naturis,etiam hepate calidioribus,mel ieiuno ſumptum ventriculo,multùm conferre ſcimus,& compertum(ſecus quam vulgò videatur) maiore copia & ſatietate ingeſtum crudum purum Anglicum plus prodeſſe, quàm moderatè ſumptum Hiſpanicum, optimum putatum. Quippe acrius Atticum, Norbonenſe, vel Hiſpanicum crudum, facilius in bilem abit, magis ſanguinem adurit, & minus ventrem ſubducit, nec perindè recens hìc habetur. Minus ſpecioſum ac delicatum Anglum: ſed quibuſdā, præſertim ſaltibus & paſcuis,vbi lana commendatior,lectum,vernum aut æſtiuum,bilioſa excrementa inferius extergendo pellit, & aciei oculorum prodeſſe putatur. Venetias & Veronam ad Theriacæ confectionem delata ſæpius Græca famigeratiſsima,Attica & Hyblæa mella guſtauimus, fuluiora & puriora, ſed minùs candida Norbonenſi aut Hiſpanico: quæ duo tamen celebriora apud Francos, Germanos, Belgas & Anglos, adeóque multò cariora.

TVRONES NORBONENSIBVS.

Italis, Amigdalato.

ISTO Norbonenſes Pharmacopœi parant placentulas niuei candoris Turones illic vocatas, ad alendum tabidos, & expectorandum craſſos pulmonū farctus, ſimul ſuaues & vtiles: vtiliores tamen futuras Anglis & alijs ad Septentrionem populis, etiámq; PIGNOLATO dicto medicatiores: Nam Italis valdè quàm elegans & marmoreum niueum PIGNOLATVM (hodie ex puluerato finiſsimo ſaccharo, & poſtea albuminibus & modica roſacea, & ſucco Limonum ſubacto, & donec ſummum contrahat candorem,atque pelluciditatem, agitato: pineis lotis, & ſiccatis furfuribus & abſterſis,additis, & remixtis omnibus,viuido ſed puſillo, puróque in igne exiccatis, & in duritiem coctis,in morcellos digitum longos, conflatur) tametſi prodeſt & alit, tamen minus intrò ſubit aut incidit & abſtergit arteriæ vel viſcerum muccoſos farctus, quàm ex melle & amygdalis parati Turones, qui ſic fiunt. PIGNOLATVM

Mellis primæ notæ & puriſsimi Libræ ſex,
Albumina ouorum ſex.

In pelui tamdiu frigida piſtillò ligneo agitantur, donec lacteum candorem aſſequantur. Tunc prunis cinere obrutis, ne vrantur aut nigreſcant, ſeduló verſando piſtillo ad ſuppoſitoriorum craſsitiem iam fragilem coquuntur. Tum addūtur dulcium amygdalarum integrarū deglubitarum furfuribus torridis toſtarum vnciæ,quantas excipere moles iam Pignolati ſpecie poteſt. Calentes ſuper Nebulis(quæ cruſtula ſunt)extenſæ ducuntur in placentulam, vnciam craſsam,latiore ſuperficie,quam acie adhuc calentes in rhombos diſpeſcunt, Medico volente,interdum adduntur puluiſculi gemmei, coralli, cryſtalli aut aliorum.

MANNA ARABVM TERENIABIN

Droſomeli. Aereomeli & Meliſaccharum: Manhu.

Δροσόμελι.

POSTRIDIE quàm Ioua largitus eſſet victum Plebi Iſraeliticæ, complutáque fuiſſet humus, & conſperſa rotundo ſemine Coriandri ſimili, minuto, albo, guſtu mellitæ placente, aut ſpecie Bdellij: ex quo diſtricto mola,panes factitabant ſapore libi ex oleo: Gens Iſraelitica mirabunda, cum primum hæc cœleſtia, & nuſquam antea viſa munera fuiſſet conſpicata, cœpit dicere: MAN-HV, id eſt quidnam iſtud? Cuius nominis veſtigia remanſiſſe apud poſteros Indicat Mannæ Thuris Libani Paleſtinæ montis nomen: cuius ſimilitudo cum illo Bdellio ſimili Mannæ nonnulla eſſet: vndè etiam veriſimile La-

tini;

tinis deductum nomen Manum, quod bonum interpretatur perbonus Latinitatis autor Marcus Varro. Et indidem putandū Medicatum istud Manna, quo de hic iam agemus, dictū fuisse recentioribus Græcis & Latinis. Eximium sanè Naturæ opus, ac mirabilitatis plenum : nec valdè antiquis notum: indicio est quòd paucis & vacillantibus verbis illius meminerint, nec quantæ esset ad purgandum salubritatis monuerint. Theophrastus siquidē ex Hesiodo & Aristotele succum mellitum ex æthere quercubus siueRobori illapsū putat, quale Galenus prouētu portentoso è Libani arboribus excussis memorat: & Celsus SYRIACVM MEL vocat : qui omnes persuasi fuisse videntur (præterquam experientissimus senex Hippocrates, qui non aëreum sed CEDRINVM MEL vocat)nihil aliud esse Manna istud,quàm roridū ex humo in æthera subuectum interdiu, vi & calore Siderum, vapidū spiritum, qui reduce nocte occursans frigori liquor refluus & quasi stillatitius factus,arbores,tellurémque rursum, horis antelucanis præsertim irroret. Quam opinionem, vt improbare nolumus : ita etiam sequi, nescio quo modo, renuit animus. Quæ nam tenuitatis tantæ,partim aqueæ, partim aëreæ, cuiusmodi ros esse videtur, destillatitia, illico vel imbecillis Auroræ radijs difflari in auras solita,possit in grumos masticheos, gummosos,farinaceos, emplasticos, solidos & densos abire? Quin Manna etiam calidiuscula est,grauis ac pinguis, & solutu non adeò facilis. Imò soluta,liquori calido non vti mel,aut saccharum, mixta,perstat, sed plurima quasi aqueū respuens liquorē resinę gummi,& Caphuræ factitię modo rursum coit,& collecta vasis lateribus hæret. At imbrium cœlestium proles nix,grādo,pruina,gelu, ros, omnia frigida, neutiquam pinguia, sed facillimè vel calore, vel humore soluuntur,nec quicquam pinguis vestigij relinquunt. Quare suspicio magna est Manna non aëreum rorem, qui refrigerando, temperandóque diurnum æstum natura comparatus fuit : sed succum vaporémque viuificum cuilibet tum arbori,tum herbæ insitum iam per soles tēpestiuos & genitabiles maturitatem assequutum, qui extillans expiránsque interdiu trans latentes corticis superficieiq; meatus, in auras à sole feruido dissipatur:noctu verò ros consuetus illabens sese cum isto permiscet, atque ne dissipetur,partim obstat,partim seipsum vna fermentat, inque amicam naturam vnà coëunt, ac demum quippiam conflant

Lib. 5. Histori. animal:

MEL CEDREVM. *Hippo.* *Succus Melleus Theoph. Syriacum Mel Celsi.*

MANNA è RAMIS LARICIS.

flant mediæ inter mel & Saccharum naturæ. Quod quiſpiam MELISACCHARVM vocare poſsit. Iſtud noſtrum paradoxum confirmat eorum diligentia Pharmacopœrum, qui ramos magnos præſciſſos Laricis & Fraxini,inque vinariam cellam, quo æſtatis tempore Manna colligi ſolitum eſt,aſportatos,Manna poſtremo die,tametſi non perinde nitidum, conſpectum ſibi affirmabant. Quod etiam minùs mirum videatur illis, qui ſciunt RORI COMMVNI deciduo purgatoriam vim ineſſe, non a ſe, ſed foliis herbarum, quæ abluuntur & abſterguntur ab illo. Sic Braſsicæ foliis & Roſarum rorem exceptum detergente,nitroſo & laxante ſucco magis lubricare certū.Eapropter conſulto huic infundunt Roſas nonnulli ad ſyrupum Roſarum ex infuſionibus. Quare cum quilibet obſeruare poſsit poſt ramos & truncos auulſoſue ſurculos, vel etiam radices Laricis, Pineæ, Iuniperi, & aliarum gummoſarum aut tediferarum arborum gummi, Lacrymas & micas etiamnum in ſuperficie congeri atque concreſcere, quas ideò propter ſimilitudinem Manna Thuris Græci, Ruſtici autem Norbonenſes Metaphorice in Iunipero & Teda glaciem, Galli Vernicem vocant, poterit ſecum perpendere idem Larici, Ornogloſso, Amygdalæ, Prunis ac aliis quamplurimis vſu venire poſſe.Quin quod de œleomelite Norbonenſi diximus in Olea Æthyopica magis fulciatur hæc perſuaſio, alioqui & rara obſeruatio eſt, neque à quoquam recentiorum literis prodita,quin potiùs à nonnullis quaſi fabula foret excepta,nec ipſimet aſſentiri recenſioni auſsi eſſemus, niſi oculis manibúſque id comperiſſimus in Prouincia Norbonenſi Maritima,non procul Monſpellio vrbe tam lauta quàm nobili.

MELISACcharum.

Ros cœleſtis.

OELEOMELI.

EX olea arbore vulgari perquàm amara tota & ingrata, cortice, caudice, fructu nondum ſale condito,emanare MANNA verè melleum, non ſolum colore, ſapore, ſed etiam duratione incorruptū experti ſumus.Habemus namq; partim iam duodecim ab hinc annis collectum à Rondelletio præceptore aliquot vncias, partim à nobis quinque ab hinc annis,cum eo nos duxiſſet Stephanus Barrallius Monſpellienſis Dioſcorides vocatus, atque in tenellis ramis & ſtipitibus Olearum arborum tam inſolitas diuitias affatim nos latere monuiſſet. Tunc enim rimoſis è corticibus, partim ſcalpello ſauciatis,ſatis excepimus non modò ad explorandum,ſed etiam amicis impartiendum. Verùm non niſi propemodum pene matura oliua ac nigricante vel purpuraſcente, quam Nouembri & ingruente Hyemis ſœuitia decerpunt, quiſquam reperiet mel iſtud:vt nos plebecula monebat, quæ interdum tantam copiam ramis aggeſtam ſe vidiſſe vna aut altera die ante vel poſt D. Catherinæ feſtum aiebat,vt auiditati explēdę pueri & mendici eò certatim confluerent. Jn proximis vinetis pone fanum fune-cinctorum Franciſcanorum, via ad Latrenſem portam, etiam nonnihil emanabat, & plurimum ferebatur Lunellæ extillare, præſertim ſectis maioribus truncis, è quibus initio melle liquidior latex glutinoſus effluebat, poſtea inibi reſidens aliquamdiu frigore denſior euadebat, atque non tam mel quàm Manna verum præ ſe ferebat Specie, guſtu, ſapore, concretione omnium comilitonum iudicio qui deguſtarant, inter quos Iacobus Vtenhouius Gandauenſis generoſus, & multarum literarum Medicus doctiſsimus. Quin iam dum hæc proderemus, cum multi alij deguſtarunt & mirati ſunt,tum Medici ſingularis eruditionis, vniuerſæque materiæ medicæ conſultiſsimi D.Pariſienſis Drouetus,& D.Penius Anglus.

An cum Arabes exſcribunt fortè de Galenico Manna rorido,quo cōpluerat arbores Libani atq; lapides Iuppiter, hallucinantur nominis & noſtra affinitate, interpretati nempe quę Græci antiqui de latice illo mellito ſuauique rore antelucano, qui inſtar ſudoris expirantis, partim è puro ſudóque aëris ambientis madore, patimque ex potiore genitabiliq; cuiuſq; arboris & herbæ ſaliua gutticellas lympidas & prædulces in arborū folijs & herbarum conſtituit: vnde mellis apum ortum & naturam facilè quis aſſequetur?Sanè ſic videtur, nec enim manna illud ſordidū,gūmoſum,granatum, quiſquilijs

arborum mixtũ,in ramis lapidibúſq; diu deliteſcens, non Sole Caniculæ feruido, aut imbribus ita facilè liqueſcere ſolitũ cuiuſmodi mãna intelligunt Arabes,idẽ cũ rore ęthereo. Eapropter Grecorum Stillatitiã aëreúmue rorem mellitum illum tenuem, neutiquam Manna Iudæum Arabicúmue putamus,ſed grana iſta Maſtichina pellucida,ſolita è ramis folijſque arborum elabi præ copia, rotunditate & lubricitate granorum,ſuccuſſatione & ventorum impetu, qui montes crebriùs perflant, ſícque colligi in montoſis ſyluoſis humi, & ideo putaſſe quoſdam inſtar grandinis è Cœlo manaſſe. Iſtud noſtrate porrò nos quaſi vtriſq; naturæ cinnum & particeps plurima arborum genitabili ſaliua ſuaui & madore,qui cuilibet ineſt pro ſua natura plantæ varius,conflatum putamus. Cui dũ occurrit noctis periodus anteculana frigidiuſcula, quemadmodum tunc coacto in Æthere vel aëre vapore aqueum facit R O R E M vocatum, ſic in arboris ſuperficie cogendo & ad

Ros. MANNA quomodo fiat.

denſando expirantem per latentes poros mellitam exhalationem, ſiſtit inibi manna. Quę eadem cauſa efficit, vt ficus ſuos fructus noctu maturare verè dicatur, non propter quem apud Plutarchum Graculi Lunæ afferebant calorem πεπ[τ]ικὸν, quippe illi noctu ſilente æquè benè maturitatem aſſequuntur. Sed quia ficunleus cortex, laxæ cum ſit texturæ, vti tota arbos, facilè Solis radios admittit, qui ſpiritum calorémque inſitum lacteo liquori diſsipant interdiu, vnde concoctioni officitur: at noctu hîc non difflatur, eóque maturitati impenditur totus, quam celeriùs & perfectiùs abſoluit,niſi propter laxitatem arboris & lactei ſucci vbertatem nimiã obruatur,vt in ficu Ægyptia euenit, quæ ideo non niſi vulneribus ſaucia maturat quia plus iuſto obruebat lac alimentúmue quod per vulnus effluxit.

Ficuum maturatio.

Nec diſpar modus opúſque mellificij: vt enim efficit ex rore aut cum rore & ſucco benigno arboris, natiua inſitáque vis Manna, ſic ex vtroque è floribus decerpto, ſuo calore & ſpiritu conficit apicula ſedula, etiamque aliæ volucellæ inſectæ,carpto in truncis arborum humore, quem percoquant in mel album ſaccharo ſimile, ſiue Stercus ſuauiſsimum, quod etiam Hiſpanus à Vega magni nominis Medicus ſibi viſum narrat. Non enim rore ſolo caduco, ſed ſuaui, odoratóque vapore, & plantæ tenuiſsimo ſucco, quem ſuis ſibi inteſtinis fouet apis, confit mel. Nam quî poſsit ros Stillatitiúſue imber aut vapor in Ceram, Propolidem,fæcéſque quot continent faui abire? Quin mel grauius multò oleo, vino,aqua, lacte, ſanguine, quorum æmulatur aut ſuperat dulcedinem. Quin amarum mel, improbum, venenatum, ex Abſinthio, Erica,Oleandro & aliis. Cur non potiùs è foliis Iuglandis aut quercus hauriat apicula, vbi plus nectarei & dulcis roris,quàm è florum aridis calyculis? Niſi quia vbi optimus eſt aër, inibi optimum mel,modò Stirpes ſint natura aptæ mellificio, fugántque è ſolo probum alimentum. Sed hæc latiùs in Larice & Fraxino.

MANNA Iſraelitarum qualis.

Hebręum Germanicũ notũ,& Rabbinam admodum callentem Philoſophię habuimus, qui Manna iſtud purum & Maſtichinũ vocatum affirmabat eſſe idem cum ſuo Iſraelitico, Bdellii ſpecie,Coriandri granis ſimile, melleo ſapore, quale etiamnum eſt in Paleſtina, Syria & Arabia.Porro,nobis obiectantibus illius ſupercœleſtes vires,portenta, & putredinem: Reſpondebat Iouam cunctipotentem pro eo ac ferebat ſua voluntas, vſum & fruitionem Mannæ illis largitum fuiſſe, qualem,quantum & quamdiu illi viſum fuit: réque ab ſe condita vti ſolitum ad ſuam oſtendendam ſiue gloriam, ſiue munificentiam, præter & ſuper naturæ leges ratas. Sic quoque M A R A C H perquam amarum & ſalſum edulcuit iniecto ligno: & Arabicus ſinus quaſi medius ſectus,vadum fecit proli Iouæ, hoſtes vero obruit: Solis orbita curſum inhibuit & æquor montibus innatauit.

MARACH

Maſtichina igitur vel Granata vocata,quę hodie ex orientis Emporijs Venetiis & Genuæ proſtat,optima.Nec tamen ſpernenda Brianſonẽſis ad Galloprouinciæ & Allobrogum alpes prouenire ſolita, qua vniuerſa fermè vtitur Gallia, modò delectus nitidioris,purioris, candidioris, & recentioris grani habeatur, qualem illic nos effractis è larice ſurculis copioſam habuimus, quæ nec doſi,guſtu & effectu purgandi nihil planè cedere illi exoticæ videtur, & multò minoris emitur, minoréque mangonij ſuſpicione.

Brianſonnenſis

Blan-

blandè namque educit bilioſa è primis venis & Iecore,éque pulmonibus pituitoſa,veluti Lariceus liquor,Terebinthina Veneta vocata.Hac igitur,ſi illius Syriacę purę copia deſit,aut CALABRIENSIS,vtendũ ab vncia I.S. ad vncias 3.Calabrienſem tamē hodie perpaucam, aut nullam inueniri,quidam inſtitores qui illinc veniebant, planéque defuiſſe conquerebantur.

ARVNDO VALLATORIA.

OMNIVM Vallatoria notiſsima,vbiuis Regionum vdis humentibus marginum vallis lacunis & ſcrobibus aruorum,aggerum & mœniorũ teſquis, & attegiis,ruſticaniſque tectis multùm accommoda: ſic & ſepiendis tutandiſque ſatis. Multiè radice gramminea, geniculata, prolixiùs reptante, marini graminis graciliores exeunt culmi recti, ex pallore pulli, concaui: alterno pullulatu folia emittēte graminea, miliaceis longiora, ſcabriora, firmiora: ſpicas fert Milii modo ſparſas, lanoſa, mollique ceſarie nutantes & purpuraſcentes, maiores & elegantiores, caſsidum plumas imitantes, quæ ventis hybernis abripiuntur,nullo comparente ſeminum veſtigio, radice namque etiam combuſta & eruta,ſeipſam denuò inſtaurat. Equidem quam noua depacta, albida, dulcis prolixa,& vti diximus graminea:quare ſcita conſequutione gramineis & triticeis ſubduntur hic arundinacea.

Δόναξ DONAX SATIVA NOSTRAS.

NON parum frequens hæc hortis & Satis Galloprouinciæ & Norbonæ, vbi colos ad nendum & clatras feneſtris Ruſtici mulierculis factitant, flectúntque ad fornices topiarias, aliaque viretorum ornamenta, adque fulciendas vites humi depangunt.Similes iſtius ſunt tubi illius Vallatoriæ,ſed proceritas & craſsities magnam æquat haſtam: denſiſsimis geniculis,è quorũ acetabulis vel cauernulis baſis latioris prodit neruus medio tenus ambiens calami ferme ſpatium,intergenicula. Acori vel Schenæ radix prolixa, tuberoſa geniculis multis, latè huc & illuc ſubtus humum porrecta, albida foris intúſque dulcis guſtanti. Ex qua vſta Arabum Spodium paratur Pharmacopœis quamplurimis, tametſi vt non neceſſariò, ita non magno commodo: quando melius nec difficilius ex Myrtho aut Cithonio arbore, oleaue (vti monuerat in Antiſpodio Dioſcorides) conficerent. Longè tamen grauius delinqunt qui loco Palmæ foliorum teneriorum harundinis huiuſce ſubdunt radices: namque harum facultas ex alto cum vel ſpicula euellere prodatur,calida etiam authore Dioſcoride ſit,planè Palma contraria ſit huic oportet, cuius ad frenandã cohibendámque Chalcytidis vehementiam addita folia videntur.Verum iſti audaculi,quid interſit foliane harundinis,quæ fortè quadrarent, an radices addas,quæ prorſum aduerſantur ſcopo, ſupino faſtu malunt neſcire quàm diſcere. *Spodium Antiſpodium.*

FISTVLA vel SYRINGA, & SCRIPTORIA.

EADEM cum Donace harundine hæc eſt, vt cernere eſt in Galloprouinciæ & Corſicæ vdis & pinguibus prope vrbes locis, compactiore eſt carne, minore & pollicem vel indicem digitum æquante craſsitie,octonum denûmque pedum, radices & folia non diſparia, Pueris etiam quæſiti calami ad maiuſcula characterum crura delinianda: & hæc vti ſuperiores duæ, caua.

NASTOS ſeu FARCTA, TOXICA Theophr.

RARIOR hęc Europæis,nota tamen iam diu harundo mediterranei & Tyrrheni maris mercatibus: vbi interdum à naucleris emunt ſenes,robuſtiores & adultiores Stolones,quibus ſcipionibus ſiue labantis veſtigii fulcris vtuntur: leues namq; ſunt elegantes & robuſtæ. Exiliores Stolones verò Scythæ Aſiatici & Syrij aptant ad iacula: quos emptos à quodã Pictauo circulatore Alexãdro vocato habemus exiles,leues,politos enodes prorſum,rectos,ſolidos,nec graues, colore cæſio pullo & purpuraſcēte nitentes.Ioubertus Monſpellienſis habuit,ni fallit memoria,perquam ſolidam & elegantem,puto ex Aphricæ Argyera,non Alepo.

AVLITIS SEV TIBICINARIA *fœmina.*

TAMETSI fœminam hanc nuncuparit Dioſcorides, tamen putamus nos à noſtratibus vulgatis, non niſi textura delicatiore carnéue ſolidiore diſtare, proindéque tubulam magis eſſe ſonorum læuiorem & nitidiorem, cuius delectus penes aulędos & tibicines eſto.

INDICA FLORIDA.

EXOTICÆ elegantiæ pulcherrima planta hæc, ambiguæ inter Cannas & Acorum naturæ & figuræ. Ea ex ſemine Indiæ Occiduæ amicis in Belgio, deinde nobis Monſpellij in horto lætos flores, Auguſto ineunte, dedit: colos purpurę miniatę nitidus & vegetus: figura & magnitudo, numerus & habitus florum Gladioli, in ferulaceo vel harundinaceo bicubitali & tricubitali caule, læuore herbaceo, craſsitie digiti minimi, quem circa geniculos ambiunt folia alternò & Acori vel Cannæ, ſitu & ritu, magnitudine & effige hellebori albi adultioris. Radices Cannæ noſtratis ſiue Donacis vel acori paluſtris æquant, è quibus prima foliorũ eruptio pereleganti volumine Hellebori albi erũpentis ſimulacrum oſtentat. Rariſsima in Italia & Gallia & Anglia etiámque Belgio vbi tametſi quotannis nouo ex India aut Luſitania ſemine ab elegantiæ amaſiis ſata, tamen nec ſemper floret, nec frigus ferre potis eſt. Idcirco commodi medici adhuc ignoti: ſed cui locus hîc merito relictus, quo ad Acorum, plantaſque conſimilis vultus viam inſtitutam pergeremus.

ACORVS.

- *Acorus Dioſcor.*
- *Acorus paluſtris.*
- *Acorus Aquitanicus.*
- *Galanga* { *Maior.* / *Minor.* }
- *Iris Domeſtica Florentina.*
- *Iris Illyrica.*
- *Iris ſylueſtris.*
- *Iris maritima Norbonenſis an Medium Dioſco.*
- *Perpuſilla ſaxatilis Iris Norbonenſis acaulis ferme.*
- *Xyris.*
- *Zingiber.*
- *Terra Merita, Curcuma Officinarum.*
- *Coſtus*
  - *Arabicus candidus leuis* / *Syriacus buxeus grauis* } *Zingiberis effigie.*
  - *Indicus leuis niger.*
  - *E Moluca cortice rugoſo.*
  - *E Moluca lignoſus.*
  - *Officinarum duplex* { *Dulcis* / *Amarus* }
  - *Math: ſpurius ſuo loco.*
- *Zedoaria* / *Zurumbet* } *herbæ.*
- *Zedoaria Thoræ in Napellis.*
- *Zurumbet arbor in coniectaneis.*
- *Arnabo Pauli.*
- *Mamiras Paul, In Doronicis.*

ACO-

ACORVS DIOS: & Ακορος THEOPH.
Officinis falſò Calamus.

NVNCVPARVNT itaque ſic plantam hanc quia τοῖς κόραις ſiue pupillis aciei oculorum caliginoſæ mederetur, vti cognatæ Zingiberis radices faciunt. Nam Ακορος illa Theoph: Veneris mirificè incentiua longè alia eſt. Acorum verò verum eſſe iſtam radicem odoram & geniculatã, & longè ab vtraque Galanga diſsidere, etiam caculæ officinarum ſciunt, nedum viri eruditi, quorum factũ opera, vt non ſolum innotuerit, ſed etiã adeo vſu recepta ſit, vt pudor ſit denuò illos rationum aceruos euoluere. Nec hodie Itali, Galli, Germani conſultiſsimi rei herbariæ, alio vtuntur quàm iſto è Tranſyluania Moſcouiticiſq; tractibus Venetias, Antuerpiam, aliaq; celebriora Emporia aſportato: vbi nõ rarò etiamnum folijs integris viſitur Iridis ęmulis, cuiuſmodi à Dioſcoride deſcriptus fuit. Eapropter minimè multis opus fuit verbis ad diſcernendũ à Calamo aromatico has eaſdem radices, quas etiam perperã Calamum officinæ ſtatuêre: non enim modò odore cęteriſque facultatibus, ſed etiam natura & effigie tota diſsident. Nec enim Acoro Arundinis, ſed Iridis caulis ineſt, gracilior & longior tamen: at Calamus non modò caui tubi harundinaceo caule donatur, ſed aſſulatim frangitur. Porro cum hanc radicem ignotam tum Calamo ſuffeciſſent (vt fit meliorum penuria & ignoratione) demum proregem quaſi Regem agnouerunt & tutati ſunt. Quam pertinaciam etiamnum fouent plerique Salgamarij, potiùs quàm Pharmacopœi cæcitate impudenti, ſed non tanta infœlicitate. Quippe æquè bene explet iſta radix interdum deſcriptionis pollicitationes atque genuinus Calamus: intenſo namque eſt odore, & præſentiſsimis ad muliebres morbos viribus.

Effig: ſcitè Mathiol. 21.

Acori veri, Galangæ vtriuſque, & Calami aromatici diſcrimẽ.

ACORVS NOSRAS PALVSRIS

Germa. Gelb waſſer Lelien, *id eſt Lilium aquaticum luteum.*

VVLGARIS noſtratis haud aſpernendæ aut vires vel vſus vt quidam minus verè tradunt, qui primore lingua, non intimo gutture hanc explorarũt, cui aliquid acrimonię guſtando ſemper inurit, non quidem illico prima impreſſione, ſed aliquanta cunctatione. Idem experiaris in Phyllo Mõſpellienſi aliiſq; plantis, quarum vis calefaciens multa terrea mole eſt ſopita. Nam tametſi illi odor fermè nullus, calor remiſſus, tamen alijs dotibus multos ad morbos peregrino pręferenda: plus namque roboris & caloris addit ventriculo, partibuſq; finitimis, quàm illa quæ ſuo feruore diſsipat potius innatum calorem atque vires inſitas populatur. Qui igitur illi nonnihil gratiæ conciliãt, Garyophyllis non ſecus ac Iuglandes, traiiciunt, at neutiquam cõtemnendum experiuntur.

Mathiol. 22.

Propior Aco. aut Galangæ quam Iridi, propter radicis vim aſtrictoriam.

ACORVS AQVITANICVS.

PLVSCVLIS abhinc annis eruta fuit quædam Acori ſpecies in agro Tholoſano, quam Pharmacopœi pro Schina & venditare & vęnũdare auſi fuêre: quia facie eſſet haud ita diſsimili, ſapore ferme nullo, eóque Apio affini. Radice craſsiore, denſiore quã Schinæ aut Galangæ, concolore, prædura, fragẽti contumace, lignoſiore quam Schine, prælonga, tuberoſis geniculis cincta: Harundinacea effigie Antuerpiam, Londinúmque delata Chynam emẽtita, propter quandã ſimilitudinẽ, quæ multos Medicos in ſtultam lętitiam coniecit, ratos ſe in Gallia Schinam inueniſſe, ad luis Venereæ apparatum. Sed Acorũ non Schinam guſtus & euentus patefecit: aſtrictionis namque plurimum habet, tota eſt craſſę, inertiſque facultatis, nihil leuitatis emplaſticæ, vti Schina. Morbo Neapolitano curando ineptiſsimam norunt, qui fruſtra ſæpius experti ſunt: tametſi ad vlcera mala & ſtrumas, non deſint illi ſuæ dotes.

Illas autem radices prægrandes, turbinatas, Americi orbis Schinam ſuperioribus annis ementitas, in caput de apio ſeruamus.

GALANGA VTRAQVE.

γαλάγγα.

NISI Gallatium Acorum, qui cæteris authore Dioſcoride anteit, deprauarit in Galangæ ſiue Galaugæ flexum Arabica ſcola, vt quæ ſpeciem Acori Galangam fortè putarit, ignotam hanc fuiſſe antiquis Græcis neceſſum fateamur. Cum autem è proximo ſermone authorúmque deſcriptione Acorum noſtrum eſſe Antiquorum genuinũ liquet, tum diuerſum eſſe ab vtrauis Galanga maiori & minuta Officinis dicta, vtriuſque radices perpendẽti perſpicuũ illicò fit. Acorus namque albida, odora & amaricans etiam monente Galeno, effractúque facilis, eoque vt colore, ſic concretione ſimilior Iridis, quam vtrauis Galanga: quia ex fuſco intus foriſque ruffeſcit, nec tundendo facilè cedit, acriore quidem ſapore & aromatico ſed minimè amaro, magis aſtringente, minúſque proinde vires vicarias Iridis ad muliebres affectus exerente, qualem optant Dioſcorides, Galenus & cæteri claſsici. Quibus an notæ fuerint vtriuſuis Galangæ radices, vt incertum, ita nobis perſuaſum eſt iamdiu Acoro aut Iridi congenerem eſſe, nempe Acori paluſtris vulgaris radices habere, folia autem Iridis aut Xyridis nigricantia anguſtiora tamen. Alebant hanc, non multis ab hinc annis, horti Patauini & Veneti, vbi plurimum nobis viſum virentem meminimus. Nec multo póſt à fideliſsimis & peritiſsimis herbarijs accepimus hanc eandem è Syriæ montibus euulſam, vbi vulgo Iris putatatur & nominatur, propter arctam foliorum potiùs ſimilitudinem, quàm radicis colorem, odorem, aut efficaciam: aſtringendo namque roborat, vt Acorus paluſtris, nec tenuitate partium quanta eſt in Iride & Zingibere eſt, ſine aſtrictione pollet, præſertim maior Galanga, quam hîc intelligimus.

GALANGA MINOR.

ALIOQVI minutam ſiue minorem, quàm vocant Officinæ, an ſit Cyperi ſpecies potiùs quàm Galangæ aut Acori difficile ſit ſtatuere. Nam tametſi radices aſpectu, duritie, odore, ſapore & nonnihil figura Cyperum longum præferant (quo quidem inſtitorum fraude adulteratur, & permutatur) tamen folia ſi ſunt Myrthi (vt quidam Indicorum ſimplicium exploratores affirmant) non parum ab vtroque illorum etiámque maiore Galanga diſsidebit, quam alioqui viribus, odore, ſapore, colore & nomine proximè æquabat, ac fortè ſuperabat. Hanc tamen, vt & Zedoariam, Chinarum Emporia in reliquam Aſiæ Indiam, Europámque occiduam mittunt: maiorem verò Iaua trans Æquatorem ditiſsima Inſula Liburnicis in Septentrionem redituris venundat: vndè veriſimile ſit, aut diuerſas putatas fuiſſe Arabibus, aut nõ admodũ notas Auicennæ & Serapioni, vtpote Græcos ſequutis, ac propterea eos (vt ſolent de rebus peregrinis, parũque notis) caput duplex de ea inſtituiſſe: interdum duo admodum diuerſa ſimplicia in vnum caput miſcuiſſe, veluti vbi Cancamum hiſtoriæ de Manna intexuit, geminato errore, & quia Cancamum è cœlo defluere, & quod in Sorbum excipi dixit, quæ de Manna, non Cancamo, ramis fraxini vel Ornogloſsi, non ſorbi excepta intelligenda videntur.

IRIS DOMESTICA, FLORENventina, Illyrica.

PRISCA gens horum florum conſpicata amœnam varietatem coloriam & variegatam cœleſtis Iridis æmulam, quæ opacæ luridæ nubis obice, Soli obuerſo luminis repercuſſu occurſans æthera pingit, plantam Iridem vocauit: ſic & Latini, Græca nimirum origine quibus Ἶρις etiámque Ἱερὶς, οὐρανία & θαυμαστὸς dicitur, id eſt, ſacra cœleſtis atque admirabilis, qualem arcum fœderis poſt diluuium à IEHOVA ſancti narrat diuina pagina. Hodie hanc tametſi admodum frequentem, tamen cunctæ ferme gentes deprauatè vocitant, Germani enim Gilgen, Schwertel Flandri, Ita-

li,

li, Hiſpani Lilium, Galli etiam *Glayeul*, propter arctam florum ipſorum inter ſe cum Lilio & Gladiolo ſimilitudinem. Quod idem vſu veniſſe Poëtis & impoſuiſſe Hiſtoricis in Hyacinthis & Liliis dicetur, de quorum tamen collatione facilè noſcitur Iris, & ab iiſdem diſcernitur, folijs acutioribus, rigidioribus & latioribus quàm Acori, aut Gladioli. Florum autem oræ diductiores hiantéſque magis, magiſque reflexa foliola, ſena vt plurimùm, quæ alternatim in anſulæ ſpeciem curuantur, introque flexa ſtaminum fibrillas condunt aliquot, quibus marcidis, æſtate media ferè, ſiliqua Xyridis aut Acori paluſtris non diſpari, anguloſo item ſemine erui, ſed minore, ſe prodit. Radice viuada, plantæ quippe ſemper virentis, plena, ſolida, albida, multas in propagines per ſummum ceſpitem fuſa: amaro, vehementi, acriori & feruidiore, dum recens eſt, guſtu, vt & purgandi vi, quam arida facta prorſum amittit, mùltúmque feruoris ingratique ſaporis remittit, & odoratior, eóque commendatior euadit, præſertim TVSCA, ſiue FLORENTINA, hodie primam laudem merita. Quæ plurima in Mediterraneis, non procul Florentinis montibus eruitur, multum temperie agri & ætheris ad Illyricos tractus accedentibus, adeóque præſtantior ILLYRICA HABETVR: nam hæc nonnihil ruffeſcit, minúſque nitida, cuiuſmodi vtuntur Veneti. Florentina verò candidior & elegantiore aſpectu, ſuauioréque odore viſitur. Neutra tamen illic flaccida, rugoſa, rancida, fuſcáue aut muſcida inſolatu fit, vt noſtras, præſertim Septẽtrionalis, cuius ſuccum Hydropicis propinant Medicelli lectione practicorum freti quidam: incertum maiore ne cruciatu an incommodo ægros vexent. Ac tametſi Galenus Illyricæ palmam ſtatuerit, tamen cum idem ſanxerit: vnde quodlibet ſimplex, in ſuo genere quo eſt fragrantius, eo præſtantius eſſe, de eius ſententia Florentinæ poſtponet quis Illyricam, à cuius bonitate tantum abeſſe Aphricanum, quantum animal vegetum à ſuo cadauere idem dixit: eapropter videtur hæc Natalitiis gaudere neque admodum feruidis vt Aphricæ, neque ita frigidis vt Septentrionum: ſed montoſis temperatis & riguis, cuiuſmodi ex Hiſpania hodie valdè odoratam laudatiſsimam ferunt, & ad fluminum crepidines canit Nicander Naronianam Illyricæ non maritimæ, ſed Septentrionalioris & riguæ à flumine Macedoniæ, ſic vocato.

Iris Florentina.

Illyrica

Multiplicem igitur ſortitur varietatem, non modò viribus, vt diximus, ſed etiam magnitudine, odore & potiſsimum florum colore. Cuius multiplicis venuſta miſtura, non modò in diuerſis plantis, ſed etiam in vnius dumtaxat floribus ſpectanda venit. Elegantiæ ſiquidem hortenſis amantes non modo purpuream (quæ vbiuis fermè Europæ ruri oritur, omniúmque frequentiſsima viſitur) ſed etiam quaſdam floribus candidis, liliaceis alunt, non item luteam, vt quidam doctus putat, ratus vulgarem aureis floribus vbique in pratis Acorum eſſe Iridem, cuius radices, vt idem Doctus Belga ait, tãtopere aſtringunt, & planè Iridis facultatibus aduerſantur, vt neutiquam futilis author literis mandarit, haſce vel duntaxat appenſas appreſſáſque corpori quemlibet ſanguinis fluxum ſiſtere: quare maluimus nos Acoro aut potiùs Galangis, quibus figura & viribus cognatior, reddere.

Varietas

IRIS SYLVESRIS.

IN ODORÆ duæ irides, quas Sylueſtres vocant recentiores, minùs obuiæ ſunt, minúſque multò aromatica dote commendabiles. Hortenſi ferme eadem, niſi quia tota gracilior, harum quæ plurimum ſquallidis ſaxorum marginibus ſponte oritur, cultaque retinet ſpeciem qua diſtat à ſatiua, etiam ſapore ingrato, odore nullo in ſubalpinis Lygurum & Taurinenſium paſsim occurrit, nec vlla poteſt eſſe earum, quas commendat Plinius ſeu Illyrica, ſeu alia.

IRIS MARITIMA NORBONENSIS an *Medium Dioſcori.*

NEVTIQVAM triuialis venuſtatis eſt hæc altera quam verbis & typis hîc appictam damus, primùm in Nitiobrigum maritimis & ſabuletis herbidis nobis lecta, diúque D. Aſſatio Monſpellienſi medium putata, riguis herbidis cis lacũ non procul

ab oppido Frōtignana ex aduerſo montis Ceti multa, nec vſquam alibi vniuerſæ Galliæ aut Italiæ facilis repertu, niſi maritimis illic: quare num in Germania etiam reperiatur aut Heluetia, fides penes recētiores eſto, quibus malo aſſentiri, quàm tantilla de re rixari, tametſi radicis erutæ recénſque effractæ nullum vnquam olfecerimus Armeniaci mali odorem, qualem illi ineſſe ait Commentator. Radix, caulis, folium, ſiliqua & ſemen, Iridis illi, ſed minora, minúſque aromatica, ſaltem quibus locis natalitiis nobis obſeruata eſt, nempè vt plurimum humidis & incultis. Flores tamen Calendis Iunijs aptiùs Xyridem colore & figura foliolíſque minùs repandis exprimunt. Sapor illi feruidus, amarus, tenuitas multa, quam etiam medicis experimentis compertam habemus.

PERPVSILLA SAXATILIS IRIS *acaulis ferme.*

MINIMA & rariſsima omniū etiam Norbonenſis hæc: radicis plexu, ſubſtātia dēſa & colore Illyricæ non abſimilis, caule vero nullo, pręſertim natalitiis, folio latiuſculo, rigido, mucronato, palmum alto, cuiuſmodi Gladioli: flore, ſemine ſiliqua, Xyridis fętidæ. Hęc mox quam è terra aſſurgit Chameleontis albi modo puſilla humilíſque remanet, proindéque nonnullis Chameiris nuncupanda videtur. Plurima oritur in agro Norbonenſi, locis aridis & ſaxoſis, ſecus ſpecum illam ſeſquimiliare Monſpellio diſsitam, via qua Frontignanam itur, in cuius cautibus & rupium commiſſuris frequens adoleſcit prope Ferulam.

XYRIS ſiue IRIS ἀγρία THEOPH.

Matht. fig. 991

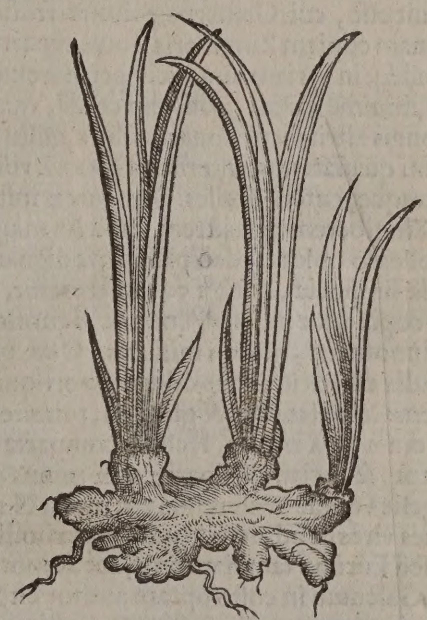
SPATVLA *Fœtida.*

ETIAMQVE Xyridem ob folij ſimilitudinem quaſi raſorium cultrum aut nouaculam dixêre appoſitè priſci: eſt quippe folium ancipiti nouaculæ ſimilius, acutiore acie, & tenuiore rigidioréque quàm Gladiolus & Iris mucrone. SPATVLA FÆTIDA VVLGO dicta, quam ſeueriores iſti notarum exactores, cum improbant, indicant ſe nec multas plantas vernaculis natalibus eruiſſe, neque virium periculum multum feciſſe. Dum enim neſcio quid coloris & magnitudinis deſiderant in radice & flore, non meminerunt vtrâuis harum, vt pleraſque alias, facilè nonnihil non ita magna de cauſa mutari. Etenim ſi Iridis radices & flores colore, magnitudine, denſitate, bonitate & odore adeo variant, vt cum Florentina ſi noſtram componas, longè aliam colore & odore putes, quid ni poſsit tantilla mutatio Xyridi contingere, quæ etiamnum omnibus vulgò vocitatur Iris: quemadmodum olim Theophraſto ἀγρία Iris dicta fuit? Quin Illyricæ & Sclauonicæ radix ſubruffa, noſtrati pulla & cineritia: Hetruſcæ autem candida, eximia fragrantia, noſtras vero ingrata ferme fætet: & vbi πλατύτερα folia & cacumine acutiora dicit Dioſcorides, innuit medium folij latius, aut ventrioſius, ſummum verò multo anguſtiore mucrone, cuiuſmodi prorſum Spatulę naſcentis ſpontè quibuſdam præſertim Galloprouinciæ & Angliæ, vbi quàm vberrima, prope vda prata & littoreos maris aggeres inſpicere licet. Eamque ſi conferas ruri enatæ Iridi in parietinis & ſiccis glareoſis, anguſtiore obſeruabis folio: & caules etiam cubito maiores, plures, glabri, teretes, craſsitie mediocri per media folia recti aſſurgunt: floréſque in ſummo promunt Iridis Syluestris, ternis foliolis ſurrectis, nec reflexis, purpura ſaturiore Violæ Martiæ, & in medio venis nonnullis luteis, & phœniceis apparentibus Iunio & Auguſto in Anglia. Siliquis, item Iridis trique-

triquetris,trináque carina dehiſcentibus: quando maturuit ſemen, quod rubrum, nitidum, rotundum, gemina ſecundum longitudinem ſerie, conditur in ſiliquarum membraneis loculis,aut pręſepiolis,vti in Pæonia, Orobi,vt quidam ex Oribaſio legunt, aut fabæ, non vulgaris noſtratis, ſed antiquæ & Dioſcorideæ,quæ multò minor, & noſtrate rotundior fuiſſe probatur à doctis. Radix (facilis enim & frequens mutatiuncula μακρὰν in μικρὰν) parua, geniculata,fibris multis donata & Iridi concolor, ſimilis aut fuſca. Ea vi & acrimonia prædita, tametſi Cotulam aut cimices oleat, vt multorum noſtræ ætatis Medicorum monumētis & experimentis conſtet ea pręſtare,quæ Dioſcorides Xyridi reddidt. Quin non modò Iridi ſimilis facie, ſed & viribus anteit, tum ad vlcera, oſſáque deſquammanda,tum intro ſumpta decocto aut ſucco, vehementius lotium ciet, & ſudores,ſed pharingem adurit fermè. Si multa decocto bibatur, vomitum excitat, & tormina ventris,vti Iris facit. Guſtauimus acre,& quod in Angliæ maritimis ad Brumam ferme vſque in ſiliquis pendulis hiantibus viſitur.

ζιγγίβερι ZINGIBER.

Gall.	Zingembre.
Ital.	*Gengeuo.*
Ger.	Ingber.
Flan.	Gengeber.
Ang.	Genger.
Hiſpa.	Gengiure.

EST etiam Zingiber, aut Gingiber vt in Plinii codice legitur, herba & nomenclamētura Barbara,antiquitati viribus quā facie notior: vt cuius Dioſcorides reliqua deſcriptione ſuperſedens, radicellas dumtaxat paruas, vt Cyperi memorat, cui tamen nec ſimiles admodum, & multò maiores ſunt,nec pendulæ Cyperidis ritu, ſed Iridis modo implexæ.Iamque plebeculæ vbique gentium notiores & vſitatiores,quā vt fuſiore egeant Hiſtoria. Verùm reliquam effigiem, quæ eſt tota Iridis aut Xyridis,ex virore nigricantibus foliis ſurrectis, hic damus nulli dum depictam, qualem alebat Antuerpianus ciuis perbonus, perinduſtrius & peritus Pharmacopœus Guilielmus Drieſch,cuius munere habuimus: tametſi flores, vtpote Septētrionali rigidóq; cœlo nullos prompſit. Imbecillo ſtomacho vires inſtaurat, calorem fouet,aluúmque emollit Dioſcoridi:nempe ſi maturæ ſed teneræ recentéſque radices comedantur, nondum exhauſto humido lubricante & purgante, vti vidimus in Iride, quare vetuſtiores ſiccāt potius & ſiſtunt aluum. Succulentæ autem recens conditæ, multa cōmendatione ex Indiæ varijs locis, nec non Aphricæ finitimæ in Europam vltimā Septentrionalem & Meridianā vœnum ferūtur: tametſi iam vi emolliente exoleta,maceratas lixiuio condiunt ſaccharo etiā noſtrates Veneti, Antuerpiēſes & alii inſtitores paſsim.

TERRA MERITA, CVRCVMA *Officinarum.*

ILLAM radicem exoticam, Terram Meritam vulgò vocatam, vel Curcuma Seplaſiariis dictam, quàm Zingiberis effigie naſci in India auditione acceperat Dioſcorides, propiorem Zingiberi quam Cyperi putamus, etſi idem author ſpeciem Cyperi eſſe apud quempiam legerit,eóque forte minus aptè dixerit Zingiberis radices paruas,cādicantes odora-

odoratas Cyperi modo libro ſecundo: alioqui enim niſi perquam exigua illi cum Cyperis intercedit ſimilitudo. At vires perquam ſimiles quaſdam habet (præter Croceũ ſuccum, quem manſu remittit) cum Zingibere, tametſi guſtu ignauiore, ingratiore, dote autem referandi viſcera potiore: ideóque hodie curſores & mulierculæ cum Zingibere miſcent ad Icterum. Vis autem pſilothri illa feruida videtur elangueſcere, longa temporis & locorum intercapedine atq; teredine, cui eadem obnoxia eſt, ſed minus quam Zingiber. Pictoribus & Chymiſtis, quàm medicamentis hodie frequentior.

ZINGIBERIS EFFIGIE COSTVS *Arabicus & Syriacus.*

INTRICATIOR multò Coſti dignotio, vtpote etiam plantæ peregrinę Indicæ, nec vllis liniamẽtis ſignatæ, nobis tamen vſibus & præſidio futurę. Spernendæ tamẽ recentiorũ contentiones & apponendæ recenſiones, quæ doctis poſſunt eſſe argumento & emolumento ad vberiorem cognitionem. Sexto abhinc ferme anno, cœpit vehi radix è Syria & Ægypto Venetias Zedoariæ aut Zingiberis effigie, quam primus omnium ſingularis modeſtię amicus noſter Valerandus Donrez Flander Inſulanus, & Hiſtoriæ huius peritiſsimus verum Coſtũ cenſuit eſſe, cui Geſnerus primùm fruſtum inter magnam copiam Zingiberis fortè repertum ſpecimen futurum donorat Venetias ituro, indéq; in Syriam Simpliciũ perquirendorum cauſa nauigaturo. Radix intus candida, lęuis, minimè grauis, pollicem craſſa, vnciam & ſeſquiunciam longa, hinc inde tuberibus oblongis altrinſecus donata, odora, guſtu acri, odore intẽſo & iucũdo Cypreſsi aut Cedri Libani quadãtenus, interdũ & BVXEA viſitur, vti vulgata odore & ſapore ſimilis, ſubamara vtraque, cætera ſimiles. Qui Turcæ inſtitores perſæpe venditabant amico noſtro, rati eſſe Zingiberem Sylueſtrem, haud ita magno pretio diſtrahebãt. Ea Venetorum Medicorũ collegio oblata, adeo placuit, vt dignam cenſuerint, quæ inter lectiſsima Theriacæ parandæ ſimplicia, anno 1563 infereretur, quod paulò póſt factum fuit, iamque inde maiore copia aduecta fuit Venetias. Et noſtra opera factum fuit, vt amicis noſtris Antuerpiæ innotuerit, quibus miſimus. Quæ quidem, vt non eſſet Coſtus genuina, tamẽ quia & radix eſt, eximiáque odoris ſaporiſque acris gratia aromatica pollet, merita videtur parem Coſto laudem & gradum, præferendáque non modò FVSCÆ GRAVI & INODORÆ RADICI, Helenii compacta concretione ignotæ, qua Officinæ hodie abutuntur, ſed etiam Zedoariæ, quæ minus odora, aromatica & guſtu grata eſt. Quin ne Angelica quidẽ præferenda eſt, quam NIGRVM COSTVM, ſiue Indicum, propter inſignes vires & odorem ſuauiſsimum hodie faciunt: non enim eſt adeo peregrina planta, ſed Europæ familiariſsima, nec admota vrere ſolita, nihílque adſtrictionis habet, qualem Galenum in coſto optare author eſt Senenſis Commẽtator. Cuius plantam ſuis poſtremis commentariis inſertam Coſti nomine, nobis ſæpiùs ab Herbariis Illyricis oſtenſam, quia nihil Coſto dignum habet, ſed potiùs facie Elaphoboſci eſt, illuc reiicienda.

BVXEA *Coſtus.*

COSTVS *Officinarum.*

Coſtus niger.

Coſtus Spurius Mathi: foli. 53.

COSTVS DVLCIS & AMARVS.

COSTVM dulcem nouimus nullum, niſi collatione quadam cum acriore & amariore Coſto ſic vocetur: quo intellectu quis Actuarium accepiſſe putet, vel eandem plantę radicem, quæ dum recentior mitior multo, vetuſtior verò amarore & feruore ingratior facta, amara aut inamœna vocetur. At Galeno nulla Coſtus non amara. Sed enim Arabes ſequutis recentioribus indulgendum illud vt quædam ſpecies Coſti ſuauiore quaſíque, vt vernaculè loquuntur, dulciore odore, feruore mitiore, dulcis illis dicta ſit, & vſu recepta: quo modo quis dicat Zingiber, Iridem, Helenium, Centaureum & pleráſque alias radices mitiores & dulciores, dum tenellæ ſunt: vetuſtiores vero & vietas acriores & calidiores. Id euidentiùs exemplo ſuccorum excoctorũ natura vel arte, in Aloe explicuimus.

COS-

COSTVS MOLVCENSIS
Corticoſus, rugoſus.

DVAS inſuper radices peregrinas Coſtum admodum ſimulantes, hîc impertiemur candidis arbitris, ea beneuolentia qua Rupellenſis Medicus doctiſsimus Launaius eaſdē nobis, quadriennium iam eſt, impertiuit. Ambas acceperat à Naucleris è Molucis Inſulis reducibus, quarum altera maior arboris maiuſculæ cortex videtur, & figura Sambuci adultioris & cineracei, rugis & plicis frequens, ſapore & odore æquè vehementi.

MOLVCENSIS LIGNOſus feruidior.

MINOR quidem altera radices Solani Sylueſtris valdè quam ſimilis, colore diluto pullo, guſtu vrente vt vix ardorem lingua ferre aut ſuſtinere queat. Illis iam perſuaſum erat Coſti eſſe ſpeciem, tametſi parum odorum eſſet: quod vti non inficiamur, ita priorem vt potiorem retinemus, & haſcē ambas Moluccenſes nempe, minus odoras iudicio ſtudioſorum pictas ſubdidimus.

ZEDVARIA *ſiue* ZADVRA *herba &* ZERVMBET.

PROSTANT itidem peregrinæ duæ radices in Officinis non perinde notæ è totius plantæ partibus, vt ſunt celebres facultatibus. Neutra quidem Græcis memorata, ſed dūtaxat figura Zingiberis à recētioribus prodita. Earū quæ notiſsima, Zedoaria vocatur: altera quæ rarior ZERVMBET: & vtraque vt nominis, ſic generis eiuſdem meritò putatur, nec ſecus inuicem differre, quàm Cyperus rotundus & lōgus, videntur. Eoque Serapio Zedoarium eandem Zarumbeto dixit, rotundáſque radices Ariſtolochiæ deſcribit & Zingiberis colore & ſapore, in Chinis vltimis nempe Indiis oriundas. Auicenna autē, niſi ſint eius tenebriones interpretes, permutatis nominibus contrarias planè Zedoariæ & Zerumbet affinxit comparationes: apud quem idcirco malim legere, Zedoariam Cypero ſimilem, minus tamen odoratam, Zerumbet autem Ariſtolochiæ rotundas radices ineſſe. Quod tamen parum intereſt rerum cognoſcendarum cupidi veſtigatoris. Satis enim diſcernitur apud Serapionem, modo ſic accipat, vtramuis harum radicum tuberoſam eſſe, ac quemadmodum Doronicis ſiue Ariſtolochiis & œnanthis contingit variare oblonga tereti, vel orbiculata & nodoſa mole radicis: ſic eueniſſe Zeduariæ herbæ, cuius naturæ, quemadmodum nominis eſt particeps Zurumbet, quippe amaror, feruor, odor, color, ingratus vehementior guſtus, modus, durities, duratio eadem & vſus ad Colicos cruciatus, præſertim aduerſum venenata, certiſsimus, vnde nomen forte fluxit. Indéque videntur Auicennas, Serapio ac Mauri nonnulli deſignaſse antidota pluria, aut præſidia ad venena comparata, laxiore vt plurimum ſolent nominis ambitu, quemadmodum BEZEARDICA generatim vocantur Arabicè, quæ vitam tuentur: eóque quā- BEZARDICA. piā celebrē arborem eodem nomine implicuiſſe Zedoariæ aut Zerumbet foliis ſaligneis *Arbor Zedoar.* Citri odore, quæ item ad Ze particula multū alludit. Potiorē etiam eam Zedoariā, quaſi dicas antidotum, quæ radicibus Napelli adnata foret, eiuſdem venenati Napelli præſtantiſsimam Theriacam merito dicit, qualē nos experti ſumus, & eruimus copioſam variis in montibus, vt capite de Thora dictum. Ne dehinc porrò Principem Auicennam veri ſeuerum vindicem & ſerium Philoſophū fabulatorem vocet ille Sabbatarius Indicarum THORA. mercium ex commentarijs triuialibus Nauigationum interpolator, qui valdè vereor ne metipſe fabulas non parum multas effutiuerit, certè non vno loco multa præcipitantiùs effutita ſatiùs fuerat ſiluiſſe, vt de Calamo aromatico, Coſto & aliis pleriſque. Quem ARNABO. etiam non puduit, ARNABONEM, arborem eſſe proceram apud Ægynetam Libr. 7

Cap. 3

Cap 3. prodere, cuius nullius prorſum arboris ac ne ſtirpis quidem mentio fit inibi de ARNABONE 231 pagina Græci codicis. Bonum Medicum nimirum decepit Commẽtator Senenſis, qui affirmat Arnabonẽm Pauli & Zarumbet Serapionis eadẽ eſſe, quòd eaſdem is Zarumbeto, quas ille Arnaboni reddiderit facultates. At id ſecus eſt, nec Paulus vllam vllius plantæ partẽ exprimit, ſed tantùm dicit τῶν ἀρωματιζόντων eſſe Arnabonẽ. Et vt eadem ſcripſiſſet Serapio de Zurumbet quæ ille de Arnabone, non tamen illico id eſſe dictum oportuit, cum Zurumbet eidem Serapioni ſit ipſa Zeduaria, radice nempe rotunda, adeóque Auicennæ plantam Cypero ſimilem, ſed minùs odoriferam dicat. Cui Iſacco vtroque illorum antiquiori Zurumbet radices ſunt Ariſtolochiæ rotundæ colore & ſapore Zingiberis ſimiles è Chinis petendę. Sed enim illuſit doctiſsimis viris (vndè hanc hauſit labem Commentator) nominum anceps alluſio, vt dudum monuimus. Ergo Zeduariam triplicem innuere voluiſſe Arabes putamus: Oblongam nimirum vulgatiorem, Cypero propiùs accedentem, & huius ſpeciem Zurumbet officinis infrequentiorem, nobis rotundam dictam, tertiam autem luculentam arborem minùs hodie cognitam. Illas itaque, quia recentiores foliis & natura Zingiberis æmulas deliniant, nec niſi radicum figura diſtare affirmant, huc non incommodè attexuimùs. Si cui autem propius Zeduariã videtur exprimere noſter Coſtus Syriacus Zingiberis radice ſimili & maiore, ſua ſane opinione fruatur: nam & hanc dicunt ab vſque vltimis Oceani Orientalis Chinarum plagis in Perſiam & Syriam, vbi etiam, ſed pauca, oriatur, tranſmitti. Probabilius tamen vulgatiores veriores eſſe, cum ſint ſibi per omnia ſimiliores, vt Caſtani-bulbi cum cœteris œnanthis, exempliſque aliis ſuperius oſtenſum fuit. Arnabonẽ verò Pauli & MAMIRAM, nobis ignotam adhuc eſſe, fortè & fore magis dolendum, quàm mirandum: cum priſcorum pudor non auſus ſit res peregrinas, neutiquam compertas temerè poſteritati figurare: vnde NARCAPHTHON corticẽ aromaticũ, ac pleraq; alia thymiamata famigeratiſsima nullo ſigno memoriæ mandata fuerunt. Mamiram tamen qui Doronicum vnum quodpiã arbitratur, neutiquam infirma coniectura nititur: at qui Arnabonem eiuſdem Zurumbet Arabum hariolabitur, verum ſi dicat, illum putato vatem optimum.

MAMIRAS.

NARCAPH.

IVNCI & IVNCEA

IVNCI Varietates.

- *Cyperus ſiue Iuncus anguloſus.*
  - *Rotundus*
    - *Maior* } *Syriacus,*
    - *Minor*
  - *Longus odoratus.*
  - *Longus inodorus.*
  - *Gramineus.*
- *Traſi.*
- *Papyrus Nilotica.*
- *Papyrus latifolia Braſilia.*
- *Arundo Papyracea.*
- *Sparganium.*
- *Typha.*
- *Typha minor.*
- *Stœbe.*
- *Phleos Theoph.*
- *Schœnanthos, ſiue Iuncus odoratus Libani.*
- *Nardi ſpica.*
- *Nardus Gangitis.*
- *Iuncus*
  - *Læuis vulgaris.*
  - *Acutus duplex.*
  - *Aquaticus.*
  - *Maritimus.*
  - *Bombycinus, Gnaphalium Tragi.*
  - *Cyperoides, ſeu floridus paludoſus.*

CYPE-

CYPERVS, *ſiue Iuncus anguloſus.*

Gal. Souchet.
Ital. Cypero.
Ger. Wilder Galgan.

NATVRÆ natalitiorũq; cognatione ſuccedent Iuncea Cyperorũ ſeriei, vt etiã Theophraſtus innuere viſus fuit, cum Cyperũ, Papyrum, Calamũ, aliáſq; paluſtres recenſuit. Dicta autem κύπειρος aut κύπερις videtur à radicis effigie, quæ pyxidulam, aut poculum puſillum vaſculúmue imitatur: ſic etiã apud Theophraſtum folliculum Vlmi κύπερις legitur. Huius certior multò Hiſtoria quàm cognatæ Curcumæ, ſiue Cyperi Babylonici putati, de quo ſuperiore capite, propterea quia nõ multi ſunt anni, cum quidã horti Itali rariorem, rotundum vocatũ alebant, nóſque copiam duorum generum Rotundi vocati ex Syriȩ Emporijs Venetias aduehi vidimus apud Albertum Martinellum Pharmacopœum peritum à quo etiamnum habemus. Quare plures ſunt ſpecies, quàm quot Dioſcoridi recenſitæ fuerint. Nempe Dioſcoridis maior & minor rotundus: vterque peregrinus, Syriacus vocatus Noſtratium autem Longus odoratus, & Longus inodorus: poſtremò etiam Veronenſium Traſi, que ſanè Cyperi ſunt cõgeneres. Omnium effigies ſimilis & eadem fermè, folijs porraceis Aſphodeli ſtriatis, anguloſis, rigidis Sparganij vel Iunci floridi aquatici, caule gracili, nitido, triquetro, iunceo, floribus item ſeminibus & cacuminibus pannicularum Iunceis ſpicatis. Vda, etiam ſcrobes & ripas fluminum, vbi Iunci, amant: quare meritò Iuncum anguloſum ſine triangularem vocarunt antiqui & nós hic collocauimus. Omnium tamen in radicibus diſcrimẽ: Syriaci maioris etenim radices multis filametis implexæ numeroſæ, glandularum inſtar aut filipendulæ annexæ rotundiores, oliuis pares, intus albidæ, foris ſubruffæ, ſapore minutȩ Galangæ, odoréque aromatico, antidotis maiori gratia & vi miſceri ſolito. *Effigies Matth. 26.*

Minor verò radix duplò minor eſt, cortice fuſco villoſiore, duriore intus candore, alioqui & ſapore & odore ſimili, non modo è Syriæ montoſis humentibus, ſed etiam Illyriæ & Apuliæ conſimilibus natalibus, vbi ſponte prouenit, in Italiam ferunt, emúntque magno vtramque harum, & ad Theriacæ compoſitionẽ, ceraque oblinunt ne teredine exedantur. Aptiſsimam enim Xylobalſami ſuccedaneam iamdiu Patauina & Veneta collegia ſanxerunt & vſurparunt, tametſi commodiora hodie ſuccedanea ſuffici poſſent vt ſumus dicturi in Antibalomenis.

LONGVS HABITIOR.

NOSTRATIS duplicis Europæi frequentior multò prouentus & vſus Septentrionalibus regionibus, vt Germaniæ, Belgiæ, Angliæ & Galliæ, quàm Meridionalibus tranſmarinis. Harum pariter altera maior habitior, carnoſior odoratiórque eſt. Radices illi longæ ſibi cohæſu mutuò implexæ Polypodij modo, etiam odore ſuauiſsimo mulieribus notæ, quæ ex illa deſtillationes & pulueres inſtituunt.

LONGVS INODORVS.

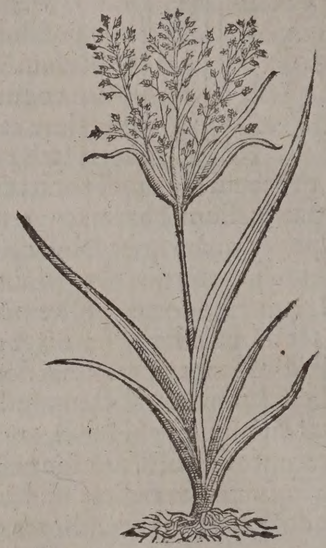
ALTERA verò minor inodora fermè neglecta, quam Theophraſtini in Heluetia miſcebant ſuis quintis ineptijs.

RECENTIORVM TRASI, *ſine eſculenti Cyperi.*

EST & hæc prorſum è Cyperi genere, ſeu radices ſeu plantam reliquam totam ſpectes, eiúſq; natalia, nec differre videtur, niſi radicum ſapore, qui gratus veſcendo nec vtilis minùs eſt, vndé nomen in vulgus Italorum manauit, quod forſan Tragum eſſe illam ſpeciem frugis, quæ Halicæ ſpeciem gerere quadamtenus deſcribitur, ſecundo Dioſcoridis Volumine, tametſi vtraque illarum factitia eſt: at Traſi planta eſt equidem rara, nec vſpiam Chriſtianȩ ditionis oriri ſpontè ſolita, preterquam in amœniſsimo Veronenſium agro non procul ab vrbe, vbi etiam colitur pingui riguóque aruo, quò nos, dum floreret Iulio menſe, duxit optimus ciuis, Pharmacopœus diligentiſsimus, Andreas Bellicoquus, cuius radices in Gallia, Belgio, Anglia ſatæ non paucis amicis opinionem fecerant Cyperi rotundi minoris. Cui equidem par eſt & ſimilis: agnitu tamen facilis, quia can- *Tragos & Condrus Diosco. factitia.*

didior,pellucidior,nec odora,nec medicata,ſed alimentoſo dulcioréq; quàm Caſtaneæ ſapore,vnde vulgo, *Dolce Traſi* Veronæ & Venetiis per vrbes puerulos audias, qui radicum harum circumferunt vœnum plenos quaſillos. Crudas coctáſque eſitant in bellariis, ad acres fluxiones commendantur , nec dubium quin ptiſana ex iiſdem parata multum profutura ſit, addito Coriandri ſemine, & paũca Iride quemadmodum quidam parant. Afri, quibus etiam ſpontè oritur , Hab-alſelim vocant.

CYPERVS GRAMINEA *ſiue* MILIACEA.

ACCERSENDAM etiam Cyperis hanc caulis natiuúſque locus ſuadent : eſt enim inodori Cyperi quadãtenus affinis, breuior tamen foliis, quæ ab imo orta medio ſui tenus fermè caulem ambiũt pedalem, gracilem, ternis angulis aſperũ, coma donatum ſpárſa eleganti, & maiore quàm pro ſui magnitudine, copioſo Milii aut Iunci referta ſemine, circum quàm imam aliquot foliola enaſcuntur, vt in Cypero aut Papyro, lectam induſtria ſummæ ſedulitatis Medici Thomæ Penii habuimus, ad Neccarum flumen agro Heidelbergenſi.

PAPYRVS NILOTICA.

NON corticis ſiue libri cui inſcriberetur, vt quidam putarũt, eſt Ægyptia Papyrus, ſed plantæ magnitudinis ſpecioſę admodum, Cypero ſimilis effigie, natalibus, etiámq; nomenclatura Ægyptia, qua in regione ſecus fluẽta in Nili paluſtribus adoleſcit, nec è profundo emergit, ſed tantùm è vadoſis fruteſcit, non procul à ripis, vt etiam diuina pagina narrat Moſen diuinæ ſpei & elegantiæ deliculum puellum à matre inuita eiectũ prope Nili ripam inter Papyros, vnde diuinitùs iuſſu filiæ Pharonis eductus, indéq; Moſes vocatus, quaſi aquis ereptus, fuit. Niloticam Papyrum, vnde & qualem deſcribunt Theophraſtus & Plinius aduectam hortique Piſani totius oræ Thyrrhenæ lõgè amœniſſimi & raris ſtirpibus ditiſsimi inquilinam factã vidimus, & florentẽ legimus beneuolentia eruditiſsimi Profeſſo-

ris in Academia Piſana Andreæ Acroariæ Ciſalpini, quo etiam hortante nonnullos Stolones Papyri, & aliarum rariorum plantarum Geſnero miſimus: quarum oblectatus peregrina elegantia, vt erat incomparabilis modeſtiæ & eruditionis, non ita multò pòſt literis gratulabundis hæc ſignificauit, Rarum ſpectaculũ fui mihi præbuerunt ſtirpes duę munera tua rariſsima, quarum illam Papyrum Niloticam vocas, altera, mihi tecum ignota eſt: ſed nec illam nouiſsem, niſi tu monuiſses eſſe Papyrum Niloticam è Piſano horto lectam. Plinio videtur gemina Ægyptia & Babylonia ex qua præparantur acu chartæ diuiſę in prætenues, ſed quàm tenuiſsimas philyras. Tua verò an ſic poſsit parari neſcio: Plinianæ premuntur prelis plagulæ & ſecernuntur ſcapo nunquam plures quàm vicenæ. Plurima quæ ibi habet *Plinius* non aſſequor, nec nunc cum Theophraſt, conferre vacat, ſed peruelim ſcire cuiuſmodi tuæ ſint folia, & an nō Cyperus ſit, vt cũ noſtrum opus in lucem exibit curem depingendas, ac tibi acceptas feram.

Neutiquam mirum doctiſsimo Geſnero viſam eſſe Cyperum, cùm illi ſit congeneris & ſimillima: verum elegantior multò eſt, Iunceo harundinaceóue triquetro caule, medulla farcto tomentacea, quæ tuſa glutiníſque in ſpeciem ſubacta ducebatur in bracteas *Papyraceas*, quæ mutuo ſibi appreſſæ folia craſsiora conflabant ſcribendo apta, quemadmodum etiamnum ſit ex laciniis linei panni contuſi & in candidum gluten redacti. Medulla vero vtebantur ex præcepto antiquorum, quemadmodum hodie Chirurgi Itali linamentis, & turundis ex medulla Sambucina aut Spongiæ paratis, quò ſuis poris melius ſaniem imbibant, ſuáque qualitate deſiccando fiſtulás latiores faciant, quod factitari ſolitum meminit Dioſcorides. Stipitum numeroſorum proceritas, læuis, nitida, ſurrecta ſenûm, ſeptenûmue interdum cubitorum, quibus nuſpiam, niſi ad imum folia inſunt Cyperi aut *Sparganii* repanda: radices autem arundinaceæ fibroſæ, quas in Ægypto erutas afferebant non illic ortas, propterea quia ſemine caret, tametſi floribus eſt perquam ſpecioſis & luculentam in ambitu cęſariem effigiantibus: numeroſis gracilibus thyrſulis, denſo & æquabili comarum ſtipatu, & apicibus prominentibus, Ferulæ in modum collectis, non vt Cyperi ſparſis, quos circa ortum ambiunt radiatim ſcita folia multò minora illis, quæ ſunt ad imum, vti in Cypero. Idcirco veriſimile ſit hanc veram Theophraſti eſſe, & *Papyri* deſcriptionem apud *Plinium* geminam eſſe, ſed mutilam, éque duabus diuerſi generis *Papyris* confuſam, nempe ex Ægyptia hac & ex Babylonia, cuius etiam alii ſcriptores meminerunt. Nam, vt nomen & res indicat, Theophraſti papyrus non alia eſt, quàm Dioſcoridis quæ notiſsima omnibus, fuit ex qua præparabantur chartæ, & vtiliſsima Medicis ad ora fiſtularum diducenda, nempe medulla, vt ſuperiùs oſtendimus, etiámque è Iuncea medulla hodie fieri ſcimus, nam ipſam chartã non eſſe, ſed medullã, indicio eſt quòd Dioſcorides dicat cinerem crematæ *Papyri* præſtantiorem eſſe quàm è Charta, & ipſos ſtipites neutiquam inſeri ſinibus aut fiſtulis ſolitos, ſed medullam, propter commoda quæ recenſet Dioſcorides. Ideóque aut vſum tum funium, tum chartæ obſcuriùs *Plinius* tradit, cum dicit: texuntur omnes tabula madente Nili aqua, quod de funibus quis fortè interpretetur. Et mox: turbidus liquor vim glutinis præbet, cum primo ſupina tabula ſchœdæ illinitur longitudine *Papyri*, quæ potuit eſſe ſegmentis vtrinque amputatis: tranſuerſa poſtea cratis peragitur, premuntur deinde prelis & ſiccantur Sole plagulæ, atque inter ſe iunguntur, quæ medullæ gluten in Chartas duci ſolitum innuere videntur. At vbi in Euphrate circa Babylonium naſci ſcribit, non eandem videtur deſcribere, ſed eundem vſum habere chartas, quæ diuiſæ acu in prętenues, ſed quã latiſsimas philyras præparantur. Quare & ſi iſta folia admodum lata, quibus metæ ſaccharatæ adferuntur paſſim inuolutæ ex Auſtrinis trans Æquatorem Inſulis vocari poſſunt *Papyraceæ*, quemadmodum olim etiam folia *Palmæ* & aliarum arborum, quibus poterat quippiam commodè ſcribi, tamen non eſſe genuinam certum eſt. Quapropter conſultius eſt, vbi defuerit hæc noſtra *Papyrus*, cinerem parare ex Cyperi vulgaris, aut Iunci magni aquatici medulla, vtendum ad depaſcentium vlcerum rabiem feram compeſcendam. *Folium ſaccharinuolucrum.*

PAPYRVS LATIFOLIA BRASILIA.

NEc etiam Papyrum eſſe illud folium quod doctiſsimus Generus deſcribit, vel inde perſpicuum, quòd Dioſcoridi non folia, ſed quidpiam certo modo paratum & plãta Papyrus vocatur. Tametſi, vt monuimus, nihil obſtet, quin folia hæc, vt quibus concinnè admodum characteres ac quiduis aliud exarantur, poſsit papyrus dici: preſertim etiam cum iiſdem vigeat locis, quibus Arundo Saccharata & cœteræ aquaticæ.

ARVNDO PAPYRACEA.

ADmodvm ſimilis Papyri deſcriptioni, & nulli non Galliæ regioni familiaris, lacuſtris planta altera ſpecioſæ proceritatis, quam nõ ſemel in Lani torpentibus aquis non procul Monſpellio conſpicati papyrum Dioſcoridis vt pote notiſsimam ſuſpicati fuiſſemus, niſi illi ſcapi minus anguloſi eſſent, ſenûm octonûmue cubitorum, craſsitie & ſimilitudine Typhæ, ſed harundinis in morem flore faſtigiato thyrſi cacumine, folia item arundinaceis aut ſparganij longiora, carinata, carnoſa, triquetra, radice ampla, craſſa, multas lateratim hinc & illinc propagines fundente, vrendo apta cum ſicca. Ex folijs verò texuntur tergeſtia, quas Mattas vocant, non ſecus atq; è Iunco maiore, Sparto, Alga & alijs non paucis.

SPARGANIVM BVTOMOS.

Theophr. Lib. 1. Cap. 8.

AFfinis valde Typhæ Iunco florido Papyris & Cyperis Sparganium, qui idem βȣ́τομος id eſt admodum ſcindens Theophraſti videtur, nominis argumento id docente. Iiſdem namq; paludoſis & riuis inter & prope illa prouenit folijs cõſimilibus, triquetris, dorſo prominulo & carinoſo, acieq; vtrinq; manũ arripiẽtis cæſim ſauciante, partim ab radice graminea, fibroſa, ſurrectis: partim è bicubitali caule alterno ortu ſparſa & reflexa: inq; alarum cauo globulos echinatos ſaturè virentes, duros, firmos, Platani pares habente, guſtu ſubaſtringente & ſicciore, inſipido. Sunt qui reſpuunt vt Senenſis, nec tamen deſcribunt, non magis quàm Iuncum floridum vocatum, per eius commentaria hactenus minus ſane notum, iniquius paulò tamen interpretantur duas voculas ςενώτερα καὶ ἐπικλινότερα, id eſt anguſtiora, & inclinatiora. Atqui illa vaga nota latioris, anguſtioris folij, non ſæpe certa, ſæpiſsimè contrario ſenſu accepta in Dioſcoridis lectione, oſtenditur alibi: & vbi dicit magis quàm Gladioli inclinata, apertè indicat eſſe magis diſparata & ſparſa (vt ſanè ſunt) quam ſint Gladioli, quæ vt plurimum recta, & proximè caulem parallela aſſurgunt. Sed Commentatori illuſit triuialis intellectio literæ quæ ſic habet; folia ad terram inclinata magis, vel procumbentia.

TYPHA.

Italis, *Mazza Sorda.*
Gallis, Maſſe de Ionc. *Angl.* Cattis tayle & reede maſe.
Germanis. Moſzkloben ſeu Narrem kolben.

CYlindrea turbinatáque florum effigies quaſiTyphonis ſeſe gyrantis turbinem, aut gigantis ſtaturã minacem ſignaret nomen huic dediſſe videtur. Earum eſt & hæc quæ non niſi certis natalibus nempe amnibus leniter fluentibus, & vada, ſtangnantéſque aquas & paluſtres efficientibus emergit, è radice iuncea caulis procerior interdũ homine procero teres, rectus læuore coloréq; & parilitate illius Iunci fluuiatilis maioris, quẽ propè haud raro naſcitur folijs ab imo exeuntibus alterno ſitu carinatis triquetris mucronatis Cyperidis: faſtigium tereti, pappoſaque claua clauſum, ſeſquipalmũ, pedémue longum, quadam Tritici Turcici ſimilitudine. Ventis abrepta lanugo pulla intus foris nigricans, cogitur à Tomaclarijs mulieribus, & renibus æſtuantibúſque lumbis haud parum commodi adferunt puluilli thoriuè eadem farcti: etiam intuſa pinguedini præſertim axungiæ, aut larido illiquato, arcet ambuſtis partibus tumorem & inflammationem ſerique vrentis collectiones. Quod prodiderunt ad Enterocelas tantopere facere, non huius reor, ſed admotorum & aliorum mixtorum merito acceptum ferendum, nempe Hippogloſsi, Gladioli, Bethonicæ: vnde malim hanc abeſſe lanuginẽ, quæ et ſuffocationis periculum minatur, mures enim ſic enectos vel plebs nouit, & ineptiora cætera medicamenta efficit.

An verò ſit huic congener Theophraſto Cerealis Typha, tum ſitne Zea Speautra Gallis, inter fruges diximus.

TYPHA MINOR.

IN agro Genuenſi, qua confluunt Rhodanus & Arua Typha puſilla, ſiue Typhula exit planè iunceis culmis, enodibus, rigidulis, cubitum & ſeſquicubitum vix excedentibus, binóque faſtigiolo floris Tomẽtacei donatis: nempe in extremo vno exiguo & ſemine eroſo, cui adnaſcitur foliolum triticeum, & intorquetur: altero autem inferius relicto ſpatio, craſsiore & corpulentiore iuncum ambiente Typhæ non diſsimilẽ, ſed multò minorẽ vti & folia quæ ad imum ſunt aliquantum rigida: radix prolixiùs reptat, monente peritiſsimo & admodum accurato plantarum expenſore Thoma Penio Anglo, qui hanc vulſit ſuperioribus annis & nobis impertiuit.

Typha minor

STOEBE.

PLVS quindecim annos ſpes ferebat noſtra Stœben verã alicubi ſeſe nobis obuiam daturam, at iam ferme deſpondimus animum: cum nuſpiam lacuũ, paludũ, ſtagnorum, lacunarũ, aliorúmue vdorum ſedulis ſtirpiũ venatoribus cõparuerit. Qui ſaltem ſi Phleon Theophraſti inueniſſent, STEOBEN Dioſcoridis ſe nactos putaſsẽt, propterea quia eandem eſſe vtramque Perſuaſi eſſent, Cõmentatoris ex docto Ruellio furtiuis verſuris acceptis. Verùm haud neceſſaria nominis ſolius communis protrita argumẽta, quæ Stœben eandem PHLEO plantam eſſe illicò afferunt, imbecilla vna dumtaxat coniectura, quia à quibuſdam PHLEON vocari Stœben lib. 6. Cap. primo ſcripſerit. Nam eadẽ nomenclatura in quamlibet tomentitiam vel fungoſam alius generis ſtirpem quadrare poteſt, vt Typhæ, Centunculis, Gnaphaliíſq; veris, Cynaris & Spinis albis. Quin Galenus cum Stœben acris valdè & calidæ facultatis dicit libro de antidotis, ſatis indicio eſt idem nomen etiam contrariæ naturæ plantis indi potuiſſe: quippe octauo Simplicium aliam Stœben mordacitatis expertem, qualẽ planè Dioſcorides & Ægynẽta, recenſet. Dioſcoridea cùm deſcriptione careat quòd notitiæ plebeiæ extitiſſe videatur, quaſi vſu frequenti vulgatior, alia à φλέω Theophraſti Indica lacus Oromeni frutice fuiſſe videtur, quę de ſpinoſarum claſſe eſt. Nec ex Plinio probatio vllius momẽti eſt, vt qui dumtaxat vertit & peruertit eo loco Theoph. hiſtoriã. Sic enim ille τὰ δὲ παρὰ τὴν ἄκανθαν ἑτέρον ἔχει φύλλον, ὥσπερ ὁ ὀνονὶς, καὶ ὁ τρίβολος, καὶ ὁ φλέως, ὅ τινες καλοῦσι ςοίβην. Plinius verò libro vigeſimo primo Capite vigeſimo quinto, aliqua ſecundum ſpinam habent folium, vt Tribulus & Anonis: quædam in folio habent & in caule, vt Phleos: quod aliqui Stœben appellauêre: cum tamen Theophraſtus neget Folium Phlei Spinoſum eſſe Cap. quinto & ſexto. Quæ labeculæ illi frequentiores. Sed & iſtud Theophraſti PHLEON à ſeminis vbertate, vt rentur, vocatum, non magis ex deſcriptione, quæ ſatis plena & perſpicua colligitur, notum eſt, quàm Folium Indicum Cinamomium, & alia quæ iiſdem natalibus quãplurima à noſtro cœlo diſsitis orienda ſunt. Frutex enim eſt aculeatus in caule (falſò acuti-folium aut aculeato folio verterunt) ſemine molli, rubido, pecori radix gratiſsima, non alibi quàm in aquaticis naſcens, fœminam in eo accipi quæ ſterilis ſit, & ad nexus vtilis. Item Phleon tradunt folio naſci carnoſo multipliciter laciniato, ſtirpe numeroſa germinare Virgiliarum exortu, primóque aratro, vnà nec id folia dimittere, vitam annuam longiorem eſſe, ad bimatum aut trimatum prorogari, caulem non ſolum ſed folium aculeis armari: Item ſecundum ſpinam folium habere

φλέος. Theo.

Phleon, quam nonnulli Stœben appellant, lanugine mulieres ad lixiuium vti, pabulo eſſe folia ouibus, germina ſuibus, partem imam radici proximam pueris teneram eſitari, non in profundum actam radicem inque Orchomeno copioſam haberi, atque in Arabia exaduerſo Æthiopico tractui, flumine præſertim quod Cinamoferam diſterminat Strabone narrante. Quæ tot notæ ſatis docendo erant, ipſam Plantam ſicubi ea in Europa cerneretur. Dioſcoridea tamen vix vnquam certa erit, cum nullis ſit deſcripta notis, niſi vulgato vagóque nomine, & facultatibus quas nec diuerſas nec ignauiores quis in Burſa Paſtoria, Gnaphaliis marinis, Iaceis, Scabioſis, Bellidibus & Globularia experietur: quarum maxima pars tametſi antiquis indicta meritò putetur, fieri tamen poteſt, vt vna quæpiam Dioſcoridis ſit Stœbe, aut ſaltem non magno vel deſiderio vel diſpendio illius vſum expleat: eaſdem namque vires fermè Gnaphalio, Typhæ & Iuncis reddiderunt antiqui.

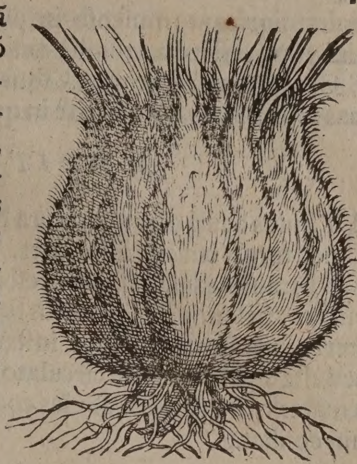
IVNCVS ODORATVS ſeu SCHOENANTHOS.

IVNCORVM præſtantiſsimus odoratus Schœnanthos olim vocatus à multis tempore Galeni, florum prærogatiua roſeáque fragantia, tametſi Galenus dixerat ſuo tempore minùs aptè ſic dici, atque præcepiſſe quoſdam Schœnanthum miſcendum eſſe compoſitionibus, cuius florum non admodum ſuppetet copia, ſæpe depaſcentibus nimirū ſummitates Camelis Aphricanis, qui Schœnantho veſcuntur & maximè oblectantur. Quam Galeni rationem, vt prauam & veluti mendacii ream ridet aniliter Commentator, quaſi nuſpiam vllum eius florum veſtigium Europæis compareret, ſed omnes liguriſſe Camelos diceret. At ille dumtaxat ſæpe truncam adferri reliquam herbam dicit, nempe radicem, folium, caulem, eóque floris minorem ſuppetere copiam, quemadmodum hodie videas in Emporiis, Venetiis, Genuæ & alibi longè copiam plantæ maximam, florum verò non admodum mercem frequentem. Quippe cùm ſint quadātenus flores papposi, tenues, faciléque delabantur, etiámque cum cæteris gramineis veſcendo reſecentur, calore odor eorum exoluatur, factum fuit partim eorum paucitate, partim etiam inſtitorum negligentia vt perpauci adferrerentur. Iam lucri ſpes luculentior adeo ſedulos colligendo adferendóque fecit mercatores, vt nulli dubium, quin veri calami floribus integris quamplurimùm habeatur Nabathei, Arabici & Aphrici: quorum etiamnum ex odore dotes noſcitare quiuis facilè poſsit (proſtant enim interdū in Officinis) veri quidem ſed adeo ſoluti viribus, vt nonnulli putarint non aliam eſſe plantam, quam quæ paſſim in Adriaticis frequens & nonnunquam in Mediterraneis littoreis & ſabuletis occurrit, planè ſpecie, magnitudine, culmóque concolori Schœnanthi odorati: meminimúſque hanc nobis obtruſam à Pharmacopœis Venetiis & Monſpellii, qui affirmarent eſſe verę congenerem. Verùm ab illius præſtantia longiùs abeſt, quàm Canna vulgaris à Calamo aromatico: deinde foliis gramineis eſt, & longè diſparem florem profert: qualem aromaticum in Campania oriundum ex Plinii memoratione, ſed minùs viribus pollentem quiſpiam coiectet. Siccatus hodie vœnundari ſolitus in faſciculos vinctus, radice eſt exigua, duriuſcula, arida, fibris exilibus multis ſummo ceſpite ſparſis, foliáque promentibus vnà conuoluta & ſquāmatim interſerta, craſsiora, rigida, ſeſquipalmū alta, mucronata pallida propiùs amplexa calamulum geniculatum rotundum, plenum, non cauum, nitidum, pedē altum, Cyperi Iunceaue concretione & læuore, & in ſummo graciliorem, quem ornat gemina ſeries floſculorum ex pallido rubentium, aceroſis glumis aut calyculis rubellis foris intúſque pappoſis, leuibus, quæ Cyperum tota olent, ſed tritæ in mortario aut digitis tantopere flagrant, præſertim interiora folia & calamuli, vt legitimum hunc eſſe qui inficietur, planè muccoſæ naris dici mereatur. Ne nunc blaterent de Cyperi caule, quem non odorati Iunci, ſed vulgaris, nulla expreſſa adiectione innuere videtur Dioſcorides. Cætera porrò deſcriptio adeo cum ſit lucida, pudeat iſtos maleferiatos exactores putidulæ ſeueritatis in notis exquirendis.

MARINVS gramineus Iuncus foliis Schœnanthi.

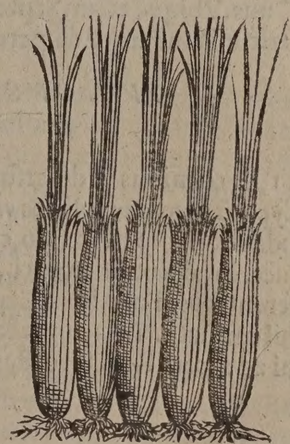
NARDVS DIOSCORI. ſiue Nardoſtachis Æginetæ.

NVM dicta fuerit à Naardo vrbe Syriaca Euphrati contermina, vbi etiam Nardum aliam

aliam meminit Plinius incertum, certũ tamen legittimã pleríſque locis Ægypti & Syriæ in Europam adferri, nõ modo radicem qualem Galenus vult, ſed etiam quatuor diſtinctas partes, nimirum radicem, ſpicas comáſue, feſtucas & folia ipſa. Ima radix Schœnanthi, exili & arido ſtamine à radicula ſiue torulo exit, cui innaſcuntur ſpicatæ comæ confertæque glomerationes quaſi per cirros torulos nucleóſue diſtinctæ & cõflatæ capillamentis, vt in Mẹo: è quarũ ſpatiis mediis emergunt nonnulla iuncea folia marinæ Algæ modo, tametſi minora multo. Haſce ſiccas inter ingentes faſciculorum ſtrues conſpicati fuimus in ædibus amici noſtri & periti Pharmacopœi Alberti Martinelli Veneti ad Angeli ſymbolum, & ſcimus nonnullis aliis ſtudioſis Lugduni fuiſſe animaduerſas.

NARDVS GANGITIS SPVRIA NORBONÆ.

QVINTVS iam agitur annus, cum aliã huic ſimillimã & copioſam nacti fuimus. Eſt in Gallia Norbonenſi à Gange vrbecula ſeptem plus minus miliaria diſsitus mons perquam amœnus & celſus, herbarum lectiorum feraciſsimus, cui idcirco vulgò nomen *L'hort de Diou*, id eſt Dei Paradiſus, inditum: in huius cliuo qua ad meridiem maréue Mediterraneum vergit, hæc vberi prouentu erumpit, muſcidis & vdis tractibus, infima radix puſilla, exilibus fibris duris & raris, quæ ſubſunt ſpicatis comoſiſque torulis minimum digitum craſsis, colore palleſcentibus ex fuſco, ferè palmum altis, non valdè mucronatis, ſed quadãtenus per extrema reciſis, folio eſt viridi, rigido, iunceo, vix pedẽ alto, numeroſo quod ab ima radice ortũ trans ſpiceam comam imum caulẽ ambientem ſeſe exerit: multæque plantæ quaſi vno ceſpitis ambitu implexæ, vnius effigiem præ ſe ferunt. Tota inodora eſt, præterquam capillamẽta ſpicea, quæ multò craſsióra quam Indicæ ſunt, odore Muſchi Querni, vel terreſtris, cui ſemimerſa humo inſeruntur comoſa capillamenta: è quibus gracilis ac nitidus iunceus culmus Elphæ vocatæ non diſsimilis, cubitũ altus exit, à medio cuius ad ſummũ alternatim ſunt admodum exiles herbaceæ ſiliquæ apiculis è calyculis aliquantum Schœnanthi flori aut defloreſcenti Geranio & Cotyledoni ſimilibus. Hæc tum viſa fuit Rondelletio præceptori & Iacobo Vtenhouio generoſo Gandauenſi cõmilitoni eruditiſsimo, & in hac parte nõ ſecus ac in cæteris rei medicæ apprimẹ exercitato, qui eam ſuis ipſius manibus collegit, & etiamnum nobis videtur GANGITIDI Dioſcoridi prorſum quadrare. Nec cuiquã mirum ſit Gangis vrbeculæ à nobis factam mentionem, nam nullum occurebat oppidulum nullúſue inſignior & propior locus iſto, quem alluunt duo amnes ſuauiſsimi, quorum alter eſt ſabulo, micis balucibúſque aureis mixtus, vnde etiam Aurũ colligunt. Quo verò fato factum ſit vt id nomen adſciuerit, equidem neſcitur, non eſſe Indicam ſcitur.

IVNCVS LÆVIS VVLGATVS.

NVNC ad reliquam Iuncorum Hiſtoriam pergamus ſicuti à loris & funibus Schænum, ſic à iungendo Iuncum dixerunt. Pratis vdis deterioribus nihil viuidius familiariúſue iunco læui vulgato, qui duplex eſt, aut mucrone tenus diſtans. Vtrique tamen rectæ, læues, herbaceo colore virentes, nitentéſque virgæ aut culmi mucronatis cuſpidibus & ſemine nigro conſpicuis, medulla alba elychnum referente & vſu ſupplente rigidis, cubitũ & ſeſquicubitum altis, minúſq; duris mucronibus armatis culmis:

ſemine nigricante muſcoſo in puſillis aceroſis glumis. Nullius neque pecori , neque homini vſus , niſi in ſternendis aulis & deambulacris , in Anglia potiſsimum.

Complures aſperitate & ſquallore tantum & copia medullæ varietates iſtius vbique, quas recentiores minùs ſcitè in quaternas aut quinas ſpecies diffundunt.

MARITIMVS DVPLEX.

AT huius acuti duæ apud rura Norbonenſia maritima differentiæ, multò proceriores, nec ternis cubitis inferiores. Vtraque ſtagnoſis maritimíſque lacuſtribus inter Latera & Peraus eodem ceſpite vireſcunt, multò acutie maiores & infeſtiores punctim occurrendo. Vni ſeminis nigricantis fœcunditas in glumoſis aſperis & nigricantibus glomis: alteri niuea,tomentoſáque inſtar barbulæ lanugo mollior propendet. Etiam horum medulla elychnis atque circulatorum neuroq; Plaſtorum iocoſis ingenijs & ludibrijs apta materia :è qua columbulas commentitias volitãtes,atque aëre ſeſe librantes meminimus conflatas.

AQVATICVS MAXIMVS.

MAXIMVS omnium procerrimæ æqualis Typhæ,& conuictor,aquarum potor & alũnus.Vbique etiam Septentrionalium præſertim fungoſa medulla , ſtoreis texendis ad triclinia inſternenda,perquam notus.

IVNCVS CYPEROIDES FLORIDVS paludoſus.

ILLIS omnibus vt diuerſus , ita excellit Floridus vocatus Iuncus, quippe nonnihil ad Cyperũ accedere folio & vmbella cernitur,alioqui nõ diſsimili illis radice. Iunceus rotundus & virore herbaceo,caulis Typhœ non abſimilis,ſed gracilior,tres cubitos ęquans muſcario decorus Cyperi , ſed floribus ex purpura candore diluta Ampelopraſſum referentibus. Folia item Cyperi aut Aſphodeli longiora à radice Iunci , ſed craſsiore, nõ nihil carinata. In lacunijs & torpidis aut lentè fluentibus riuulis Belgiæ,Angliæ & Londini ad arcem Regiam caſteriúmque nauium Liburnicarum naſcitur.

MARITIMVS.

HVIC non ita diſsimilis, ſed tantum littoribus & arenoſis Norbonæ & Galloprouinciæ frequens , vix pedem & ſeſquipalmum æquans. Folia conplura, tenuia , albida , anguſta , & caule ſeſquipalmeo duplò longiora , lenta , ſparſa , inflexa , craſſa & porreacea è radice nigra ſimpliciore Cyperi modo lõgi geniculoſa & prolixius ſerpente,& multis villoſis piloſiſque cirris & crinibus fuſcis depacta , ſapore grato.In ſũmo caule foliola plurimùm terna,tres pollices longa,florem globoſum Iunceis ſeminibus glumoſis ſtipatum, aſperiuſculum, ex fuſco & purpureo pallidulum Ampelopraſsi magnitudine & effigie emittit.

IVNCELLVS.

VERVM aridis glareis & ſterilibus Erycetis Septentrionalibus omnium minimus paſſim viſitur , qui vix ſeſquipalmum æquat, puſilla breuíq; radice,ſpicis tenellis,diſperſis floſculis mucrone carentibus.

IVNCVS BOMBYCINVS.

EST

EST etiam Maio & Iunio in vdis pratis & riguis, exilibus & quaſi gramineis foliolis donatum Iuncum videre, pannicula aut cęſarie niueo candore lucente inſignem, quæ etiam perquam procul oculos nitore pulchro allicit: radice fibrillis tenuibus, & mucrone minus rigido donatur. Germani ob tomẽtum lineũmue florẽ & vſum. Matten Flachs, quaſi culcitræ ſtupam, aut tomentum dicunt. GNAPALIVM *Tragi inter Ico.*

ASPHODELI.

Aſphodelus.
- *Albus.*
- *Luteus.*
- *Luteus Liliflorus, ſiue Lirioſphodelus.*
- *Paluſtris radice non bulboſa.*

Aſphodelus Galeni.
Aſphodelus Heſiodi ſuo loco.
Hyacinthus Poëtarum.

ASPHODELVS ALBVS, *ſiue* HASTVLA REGIA.

Germ. Gold Wurtz.
Gallis. Afrodiles.
Italis. *Aſphodelo.*

ARIDA Narbonæ littora Aſphodeli cõmunis feraciſsima ſunt, nec minus mõtes à mari diſsiti, vbi bulbis illius, adultioribus roſtro effoſsis, quãtumuis acribus ſues lubenter veſcuntur: homini iam in cibum non cędit, vt Galeni Aſphodelus, cuius vis etiã non elixi ignauior multo, & feruor mitior. Folia illi Cyperi, œnanthes, aut Porri ſimilia, triquetra, carinata: Caulis rotundus, læuis, cubitalis & ſeſquicubitalis: flores ſtellati candidi Ornithogali maiores: ſemen fuſcum triquetrum Seſami Theophraſti, in orbiculatis capitulis obſcurè virentibus occluſũ. Radices teretes numeroſæ ab vno capite, Pæoniæ minores, concolores fermè, acres, glandibus ſimiles ſubſunt, acrioréſque multò & ingratiores quàm vt veſcendo ſint noſtræ guloſitati vt fuerunt holus priſcæ frugalitati, cuius teſtis Heſiodi verſus etiamnum extant: niſi huius cum Galeni eadem Aſphodelus fuit, aut mitioris ſoli alumnus, vel coctus, vt de Aro Ægyptio, de Cœpis & bulbaceis acribus legimus & ſcimus.

ASPHODELVS LVTEVS MINOR.

NVSQVAM littoreis iiſdem viſitur, tametſi hortis Batauinis & Galliæ familiaris luteus hîc antiquis indictus, generéque diuerſus, eſt enim radicibus prolixioribus, nec ita bulboſis, ſed Corrudæ modo minùs tuberoſis, leniúſque turbinatis, è quibus Cyperi folia complura exeunt exilia, ſaturo virore. Caulis rectus, floribus crebribus, luteis alterius ſimilibus faſtigio tenus ſtipatus: ſemen triangulum pericardiis continetur primi modo.

LVTEVS LILIFLORVS.

LIRIOSPHODELVS inter naturæ luxuriantis luſus, quia non minus elegans quàm noua, hîc ſubdenda & deſcribenda, qualem Venetijs ſuperioribus annis vidimus, ac dein Antuerpię cum Aſphodelo luteo in officinis Guillielmi Drieſch & Petri Coldenbergii amicis peritiſsimis, deníque Monſpelli ſeuimus. Radices illi œnanthes aut Aſphodeli albi exiliores, caulis ſeſquicubitalis, folia ſtatim à radice ſurrecta, exilia porracea. Extremus caulis in turiones fiſsus qui flores ternos quaternóſue Liliaceos referunt, colore flauo, vel aureo, quibus ſuccedunt ſiliquæ anguloſæ ſemine lucido, atro, oblongo, Pœoniæ fœminæ minore. Hunc Lilium luteum vel Aſphodelum nuncupabant iam tum quidam Pharmacopœi Veneti. *Lilium lut eum*

ASPHO-

ASPHODELVS ACORIFOLIVS, *paluſtris, luteus.*

ANGLIÆ Flandriæq; humentibus paludoſiſq; prouenit è radice fibroſa ſparſa non admodum protuberantibus per interualla graminea appendiculis,folia exeunt Gladioli aut Acori anguſtiora,atro virentia & ſtriata, cauliſque ſeſquipalmaris,ortu magnitudine & modo ſeminéque in lagænũculis Hyacinthi.

ASPHODELVS HYACINTHINVS *fortè Galeni.*

Aſphodelus fœmina Dodo. 452.

Spicatum Ornithogalum.

HVIC radix Ornithogali aut Hyacinthi,bulbus eſt vnicus albus , folia porreacea,exiliora , breuiora , caulis vnicus , rectus,pedalis, cauliculi triquetri altrinſecus hærent ſpicæ in morem , è quibus flores ſtellati lactei ſe explicant , è medio ſtaminibus quibuſdam productis Ornithogalum referentes, quare Ornithogalum ſpicatum quidam vocarunt, Monſpellienſium nonnulli Pancratium,alii Aſphodelũ Galeni,propterea quia ancipitis videtur figuræ & promiſcui generis ex Aſphodelo cuius flores habet, éxque hyacintho,propter non diſsimilem radicem.

Nos itaq; cœpimus à ſerie gladioli & ſimilibus, hinc è cognatis principiis Hyacinthorum Hiſtoriã bulboſis annectemus à Poëtico primùm orſi Hyacintho vt qui Irides inter Lilia & Hyacinthos gladiolos & Aſphodelos quadamtenus ambigat : quem voluiſsemus Iridum claſsi proximè ſubdere,& poterat ſanè,niſi potior collatio Acori & aliorum ſeſe obtuliſſet,quibus hæc tantopere ſimilis floribus,vt Iridem multi putarint. Verùm bulbis & foliis cognatior natura hyacinthis ſimiliorem facit,eóque nos huc digeſsimus:variis enim de partibus & collationibus,varias ad ſtirpium gentilitates alluſiſſe videtur Dedala & munifica parens Natura.

HYACINTHI.

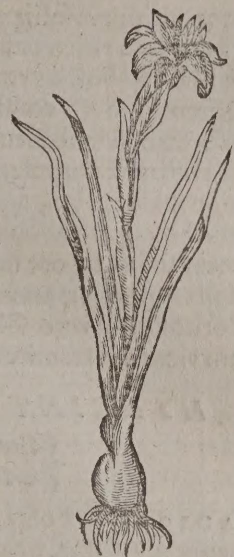
- *Hyacinthus Poëtarum.*
- *Hyacinthus Dioſcoridis.*
- *Hyacinthus*
  - *Germanicus.*
  - *Autumnalis.*
  - *Anglicus.*
- *Hyacinthi Orientales Græci.*
- *Orientalis alter.*

HYACINTHVS POETARVM.

ADEO affinia ſunt ι, & υ eleměta,vt facilè ſit augurari τὰ ἴα, id eſt violas cognoměto dictos fuiſſe antiquis flores ſpecioſiſsimos quoſque , præſertim vernos & coronamentis innecti ſolitos,vnde tot florum generibus diuerſis violæ vox quaſi hyolæ communis facta ſit,& proinde accommodata hyacinthis, quorum purpureum *Plinius* ab antiquis nigras Violas vocatas meminit,propter concolorem hyanthinum ſiue violaceũ florem, vt liquet de Theocrito,paríq; ratione putandũ Dioſcorideum dictum fuiſſe propter hyanthinam incuruámq; & pronam deorſum comã,floribus plenam purpureis,cuiuſmodi deliniatur & hodie conſpicitur.

THEOCRITI & POETARVM *Hyacinthus flore Iridis.*

NVLLVS dum ſcriptor neotericus videtur ſcitè diſtinxiſſe aut agnouiſſe haſce ſpecies hyacinthi:ea propter nonnulli Iridem,alii Gladiolum ſequuti Palladium coniectarunt , quidam rati lugubrem illum cruorem , qui *fuſus humo ſignauerat herbas* , ac deſierat eſſe cruor *Tyrióque nitentior oſtro* , floris Lilii formam exceperat , eadem prorſum: ſi non purpureus color his nempe hyacinthis, argenteus eſſet in illis,nimirum liliis candidis , vt Ouidius canit, rati inquam cruentos debere eſſe à cruore flores,Lilium rubrum Dioſcoridis,Martagon Chymiſtarum,Hyacinthum Ouidianum fecerunt. Atqui iſtum Hyacinthi *Poëtici* colorem eſſe purpureum violaceum , non phœniceum ſiue puniceum , cuiuſmodi in Minio , Anagallide & Martagone ſpectatur , oſtrei Tyrii colorviolaceus ſiue hyanthinus abundè explicant, & oſtentant buccina purpura, cuius ſa-

cuius ſanies ex violaceo tantillum rubet, vnde apud ſuauiſsimum Maronem ſuauè rubens hyacinthus dicitur, at Martagoni non ſuauiter rubent folia, ſed flãmeo flauente exuberãti rutilãt. Et porro, *Ibera ferrugine tinctum*, cum canit Poëta, innuit colorẽ, quem politæ caſsides igni calfactæ aut candefactæ ſimul ac frigeſcunt, violaceum rubidum, nitidum contrahunt, vocant *Bruniſſure* Galli, de quo etiam ferrugineas Violas dixit Claudianus, neutiquam vt putarunt, funeſtas, aut lugubres intelligens, nam Vergilij verſus contrarium indicat: *Pictus acu Chlamydẽ, & ferrugine clarus Ibera.* Quare vndequaque aptiſsimè noſtras Poeticus Hyacinthus ſtudioſæ huius ætatis expectationi ſatisfaciet, cui nullus hactenus poterat placere, cum iſtum nondum norat: quique non modo è Hyacinthorum genere eſt, ſed etiam tantùm habet cum Lilio, Iride & Gladiolo ſimilitudinis, vt hinc facilè ſit coniectari Poëtis, Hiſtoricis, Ruſticæ rei ſcriptoribus & aliis collatum fuiſſe penitus cum illis ijſdem de plantis, & interdum ijſdem acceptum, quod à plebecula etiamnum fieri in Iride diximus. Si enim huius florem, ſemen, vniuerſúmque caulem, & ſiliquam oculis Poeticis intuaris, Hyacinthum neges, Iridem dicas: ſin bulbũ, foliáque perpendas porracea, coloréque hyantinum, Hyacinthum aſſeueres. Sed harum rerum peritus arbiter (tametſi videat Pauſaniam, Palladium alióſque ſcriptores ambiguis ſententijs fluctuare) rei ipſius exploratione niſus, neque hyacinthum prorſum dicet, quia nonnulla reclamant, & Iridem negabit, quòd neque radix foliáue congruũt: neque tamẽ illi deſpondendum erit, quin ea potiùs, quam nos ſæpiùs hîc inculcamus, moderatione & methodo expedienda Poetarum Hiſtoricorúmque controuerſia. Ne miſeram nuperorum quorumdam ſattagentiam imiteris, qui adeo ſe torquent in delectu ex antiquis plantarum habendo, vt fruſtrà putent ortam plantam, & ferme in Naturæ cenſu perditam, niſi cuipiam generi ab illis deſcripto, quaſi ſub vexillo ſuo poſsit aggregari. Atqui nos, quod Ariſtoteles & Theophraſtus in Lapidum, Piſciũ, Quadrupedúmque hiſtoria prodidêre, hîc poſſumus multò veriſimilius dicere, nõ parum multas eſſe plantas ancipitis mixtæque naturæ, non ſecus atque hinnuli ex contrarijs aut diuerſis ſpeciebus conflati ζωόφυτα, hybridas & amphibia non pauca. Proindé cum iſthęc planta Iris non ſit, & tamen illi atque Lilij florum elegantiæ abſimilis non ſit, quorum æmula venuſtate Poëtæ aſsimilarunt, & Palladius dixerat Iridem vel Gladiolum à foliorum ſimilitudine vocari: ſanè nobis Poëticus Hyacinthus eſto, qualem in Angliæ, Flandriæque amœnioribus viretis videre paſsim eſt corollis expetitam. Diſparis igitur generis duplex hyacinthus erit, Poëticus noſter ſcilicet purpureus, cœruleus hyanthinus violaceúſue ferrugineus vocatus Iridis Hiſtoricis, & Palladio, Gladioli Poëtis, & vulgo Lilij ſimilis, qualem exactè noſter exprimit: effigie nimirum Iridis aut Gladioli propior, quàm Dioſcoridei hyacinthi: quare priùs hîc de Gladiolo hyacinthiſque ſpurijs germanico, Anglico, Græco bino, & Autumnali, quia ſint floribus ſtellatis & Liliaceis, móxque de altera Dioſc. comoſa ſpecie hyacinthi dicetur.

ξίφιον, *GLADIOLVS*.

Germa. Schuuertel.
Gal. Glais.

XIPHIO ſeu Gladiolo aut enſiculo nomen factum à folij figura, quæ tametſi eadem propemodum ſit multis plantis, vt Iridi, Xiridi, Acoro & bulboſis quibuſdam, atque nonnullis etiam piſcibus, tamen huic præ cæteris remanſit, propterea quia propiùs mucronatum effigiat, ſtriatúmque liris & neruis ſcabris, rigidiſque firmiuſculum, In ſatis frequentiſsimum, ea propter dictum ſegetalẽ Romanis, Caulis ſingularis, rectus, rotundus, *Effigi. Dodo: Hiſto. Stir. 144*

dus,ſtriatus,nitidus,è folijs quaſi ſeſe exerens & flores conditos deinceps habens per interualla, interdum vnico tantum & ad vnam partem verſus (ſic noſtras Norbonenſis) interdum binis ordinibus vtrinq; vno,vt in Italo. Flores rutilant hilari ſaturáq; purpura, ſenis & ſeptenis foliolis conſtantes Liliaceis ſimilibus vel Ornithogali,ſed minus repādis aut diuulſis. Semen in folliculo rubrum Erucæ magnitudine : gemini bulbi radici ſunt, quorum habitior & corpulentior interdum ſuperior inferiori incumbit, interdúmque hæc inferior maior & languidior Vere exacto iam effœta, pluſculis puſillis bulbis propagatur Ornithogali modo coma fibroſa,ſubtùs radicāturglutinoſi bulbi & villoſo inuolucro teguntur fuſco, ſapore non ingrato, acri,ad tumores ſtrumoſos & ſcrophulas tantę opis,vt nulla huic comparanda videatur,Recentiorum certiſsimis periculis factis. Arua & ſata Norbonenſia vero Gladiolo ſcatent, eóque cum Draba vulſam ſurculatores in proximam viam aut tramitem proijciunt.

HYACINTHVS GERMANICVS, *Liliflorus.*

Germa. Blo Wertzenblumen.
Angli. our ladies Flour.

Hyancinth. ſtellatus. Inter Icones Fuſch. 484. 483.

E GLADIOLO & *Poëtarum* Hyacintho noſcenda eſt ſpecioſa illa planta bulbacea Germaniæ notiſsima, quam propter florum puſillorum colorem purpureum, & diuiſuram Lilij aut potiùs Aſphodeli doctiſsimi quidam cum Fuſchio *Poëticum* Hyacinthū diuinabant: elegantia, magnitudine plauſibilior ſpectanti, Iridis floribus gratia is noſtrum longè ſuperat. Et reliqua illius effigiatura congruentior multò Dioſcoridis Hyacintho quàm *Poëtico* foret, magnitudine etiam par, ſed bulbi candidi, flores cærulei purpurei Aſphodeli vel Ornithogali ſtellulis viſuntur. Norbonę mōtoſis arduis,Geneuę, aut Heluetiæ & Germaniæ in campeſtribus & iuxta ſepes naſcitur.

HYACINTHVS ANGLICVS.

Belgis Hyac. Bruxellenſis Hyacint. non ſcriptus. Dod. 167.

HVNC Anglicum nuncupare lubitum fuit, propterea quia nuſquam terrarum germinoſi ſaltus & prata vberiori ſcatent copia, quàm in Anglia. Magna huic cum Germanico ſiue Fuſchiano affinitas bulbi & foliorum, ſed conſpicua florum diſcrepantia: ſunt enim his oblongi calyces Ieſamini vel Filij ante patrem,cęrulei,cæſiíue,& interdū albidi extrema ora fimbriis ſtellatim reflexis dehiſcētes plures è cauliculo nudo pedali nitentes, & inæquali ſitu penduli. Semen in folliculo herbaceo atrum Nigellæ vel Cæpe, vt cæterorum Hyacinthorum.

HYACINTHVS AVTVMNALIS.

Dod. effig. de florib. leb. pag. 174.

HVIVS effigiaturæ minimus, ſed pulchellus,quem primi omnium Antumnalis donatum nomine Antuerpiam è Veronenſi agro miſimus Guillielmo Drieſch. Plurimus poſtea etiam Lutetiæ Pariſiorum,Norbonæ ad Aquas Marianas, & ad Cellam nouam Monſpellij viſus nobis glareoſis aſperis, Autumno ineunte, non Vere, vt ſuperiores, non floſculos lagenoſos edit, ſed radiatos quinis ſeniſue foliolis cæruleis Ornithogali minoribus, cætera prorſum eadem, ſed minora.

HYACINTHI ORIENTALES GRÆCI.

Effigies. Math.

ANNO 1562. *Patauii* primùm vidimus,donóque accepimus haſce duas bulboſas,vnà cū bulbo Homerici Moly ab inſignito celebri eruditionis laude Doctore Treuiſano, quę tum inter ſe multum ſimiles erant,tum illi Anglico non ita diuerſę: è floribus tamen diſcernuntur, alter enim eſt craſsiore, breuiore bulbo & flore, qui ſunt veluti vtriculi violacei cœrulei vel albi Anglici Hyacinthi, vel Iaceæ mediæ vel albæ ſimiles, rariores & à medio caule ad ſummum vſque hærent. Bulbus aliquanto craſsior quàm Anglici, & Moly Homerico par.

ORIENTALIS ALTER

ALTER

ALTER verò bulbus non diſsimilis ſeptũ caulem pedalem attollit, à medio totum floribus ſiue caliculis in ſpeciem comæ elegantis digeſtis, purpureis alias albis Aſphodeli Galenici, ſiue Ornithogalli ſpicati ſimilitudine & ſitu. Ambæ quadriẽnium, quinquenniúmue durarunt Antuerpiæ, quas in Belgio infoſsis bulbis ſeuiſſemus: in delitiis Adonidíſque penſilibus horti alunt veneti.

HYACINTHVS COMOSVS Dioſco.

QVAMVIS ſit difficilis notionis verus Hyacinthus, tamen propterea quia coma incurua floribúſque plena purpureis deſcripſit hunc Dioſcorides, Hyacinthorum claſſem à ſuperiore ſecreuimus, vt quem putamus magis ad Dioſc. Hyacinthum accedere, huícq; proximè ſubdidimus, quia ſimillimus etiam eſt, niſi quòd illi ſponte frequentiùs Septentrionalibus regionibus, hi Meridionalibus lubentiùs florent. Siquidem Italiæ, Norbonæ, reliquę etiam Galliæ tepidiori abundè in ſatis & viarum marginibus prouenit maior Hyacinthus, folijs porraceis, bulbi Vomitorij latioribus, in terram reflexis, caule læui albicantè ex herbaceo tenero, quem à medio ſummo tenus amiciunt numeroſi floſculi ſpicatim confertímque digeſti, purpurei oblongi in tantillis pedicellis vuæ gygarta aut Lauendulæ floſculos imitantibus, ſupernéque comoſam vmbellam latiuſculã, circinnatam deorſum vergentem, nutantem & incuruam efficientibus, ex purpura violacea ſuaui rubore permixtã. Radix Cæpacea fermè quanta Narciſsi, ſed extimus color nitidus illi roſeus dilutiore purpura, propter quẽ BVLBINAM PLINII ſiue BVLBVM ESCVLENTVM exercitatiſsimi quidam Monſpellienſes autumabãt, alij verò PANCRATII ſpeciem: quia minorem iam deſcribendam veriorem putabant.

Neotericor. 39. Dod. 172.

Bulbus eſculentus.

Bulbina Pli.

Pancratium alterũ Monſpel.

HYACINTHVS COMOSVS MINOR.

EST ſiquidem hic toti Meridiano tractui multò frequentiſsimus, & Septentrionalibus in hortis tantum. Vere (quum ſuperior floret) ornat hæc planta editiora, agrorúmque margines herbidos, floſculis item venuſtis inque comam perſpicuam per verſus ſpicatam digeſtis lagenulas numeroſas & admodũ exiles confertim aggeſtas, & patulas oſtentantibus, vnde vulgus Prouincialium *Barreletz* vocat, quaſi lagenulas: cauliculis eſt ſeſquipalmum altis, folijs Iunceis tenerioribus, ſparſis, ſtriatis.

Neoter 19. Dod 170.

NARCISSI.

- *Narciſſus*
  - *Medioluteus mediocroceus Poëticus.*
  - *Luteus totus Theophraſti.*
  - *Luteus Africanus, an Bulbus vomitorius?*
  - *Purpureus cæruleus.*
  - *Norbonenſis Lilionarciſſus luteus.*
  - *Non deſcripti duo Math.*
  - *Leuconarciſſus ſiue viola alba Theoph.*
  - *Narciſſus Herbaceus Plinii.*
  - *Tulipam Turcicum, ſiue Lilionarciſſus flore rubro.*
  - *Tulipan Turcicum ſiue Lilionarſſus luteus.*
- *Crocus.*
- *Crocus ſylueſtris Montanus flore albo.*
- *Hermodactylus flore Purpureo, ſiue Ephemerũ & Crocum ſylueſt. vulgi.*
- *Hermodactylus ſiue Colchicum flore albo Anglicum.*
- *Colchicum Syriacum & Alexandrinum.*
- *Ephemerum non venenatum Dioſcoridi Liliiflorium & Jridi folium an Tralliani, Pauli & officinarum Hermodactylo idem?*
- *Hermodactyli albi & Rubri Nicolai, Actuarii & aliorum, non cathartici, ſed cordi Venerique amici.*

Ornithogalon candidum vulgare.
Ornithogalon Luteum, Bulbus Vomitorius Belgarum.
Bulbi eſculenti.
Cæpe.
Cæpa oblonga.
Squilla, ſiue Cæpa maritima.
Pancratium maritimum Norbonenſe.
Eſcalottes Gallis.
Cæpa Aſcalonica.
Aſcalonitis.
Porrum capitatum.
Porrum ſectile.
Schœnopraſon.
Ampelopraſon, ſeu Porrum agreſte.
Alliporrum, ſiue Scorodopraſon.
Allium Syluestre gracile.
Allium latifolium maculoſum Serpentinum.
Allium latifolium Vrſinum, ſiue Moly Hippocraticum.
Moly Homericum.
Moly.
Lilium.
Lilium purpureum vtrumque, ſiue Martagon Chymiſtarum.
Lilium Syluestre ſiue, Hemerocallis.
Lilium Montanum.
Lilium Conuallium.
Satyrion Geneuenſe Erythonium.
Satyrion.
Satyrion Erythonium Syriacum.
Teſticuli ſiue Orchides:
- *Canis, cuius varietates quinque.*
- *Hircinus ſiue Tragorchis.*
- *Serapiadis, cuius varietates quatuor.*
- *Odoratus minimus.*
- *Palmæ Chriſti duæ.*

νάρκισσος *NARCISSI.*

Germa. Narciſſen Koſʒlin.
Fland. Spaenſche Jenetten.

NEC HYACINTHO à luctu, vt diximus iam, nec Narciſſo illi congeneri etiam nomen inuentum ab amente amante adoleſcente, vt fabulati ſunt, ſed à vi ſopiẽdi, quam ναρκῶσιν vocarũt, & νάρκην torpedinem, quæ eminùs ſtupidam tangentis manum efficit, qualem ineſſe inimicam neruis, capútque grauanté Plinius ac Plutarchus Narciſſo huic affirmant. Notiſsimæ hodie non modò quot differentiæ apud antiquos extant, ſed multò plures, quas illi non memorant, inter quas nonnullæ, quæ ab Narciſsis ad Lilia degenerant.

POETICUS MEDIOCROCEVS purpureus.

Mediopurpureus Dod. 181.

VULGATISSIMUS omnium Poëticus, cuius croceum florem videre eſt, *foliis medium cingentibus albis*, vt ſcitè canit Metamorphoſis, eſtque idem Dioſcoridis Narciſſus, Narbonẽſia Gallóque Prouinciæ prata Liliaceo Stellarũ candore ornans, Februario & Martio. Flores enim habet cãdore micantes lacteo, ſenis foliolis radiatos, corolla mediũ occupãte fimbriata, ex croceo purpuraſcente, odore ſuauiſsimo & verè ſoporifero, quaſi quiddã Nymphęæ florũ redolẽte, folliculo mẽbraneo ex nodulo exorto primũ occlu-

occluſi in caule glabro rotundo, ſed vtrínq; com preſſo vel ſtriato. Semẽ nigrum in vtriculis mẽbraneis Nigellæ, multiplici tunica bulb us cõuolutus,& cute denſa obſitus Pancratij marini vel Squillæ admodũ ſimili,ſed minore. Folia ſunt Porracea, mucore albido plena,vti Hyacinthi,Cæpe,& Squilla. Hortis Belgicis,Germanicis & Anglicis inquilinus.

NARCISSVS MEDIOLVTEVS.

ETIAM pratis iiſdem ſed frequentiùs vberioréque ornamento floret hic Narciſſus,qui floribus eſt vno ex pediculo ſenis,denis,duodenisue ſparſis minùs candidis,& circinnato verticis calyculo in luteum languefcente,nigro foris & habitiore bulbo, craſsioribúſque folijs. Galloprouincia,vbi etiam ſunt Gramini detrimento; *Donas* flores quos corollis inneĉtunt,vocitat. Dod. 183.

TOTVS LVTEVS NARCISSVS *Montanus Theoph.*

Germanis. Oeytblumen, Hornungsblumen, & zeitloſen.
Belgis. *Geel Tydeloofen*,
Gallis. Coquelourde.

NEc diſsidet hic à Dioſcorideis facie vel viribus, ſed tantùm floribus,quos admodum ſpecioſos,luteos promit,atq; quaſi duplicati forent non corona exili,ſed nolæ effigie Primulæ Veris duplo maiore,luteo atq; inſigniore criſtatur vtriculus,non tamẽ diſpar, vti nec folia aut bulbus, niſi quod graciliora, minora. Februario & Martio ſcatet iſto forum Londini holitoriũ,& nemoroſa reliquę Angliæ Belgiíq; prata. Ad Meridiẽ regiones propiores, vt Norbona,Vaſconia,& Hiſpania, nó niſi editis montibus, & Maio,Iunióq; floret,vt in Veganiis,Mindenis Pyrenęis iugis non procul Tholoſa,inodorus,inefficacior, nec perinde narcoſim inuehit. Dod. de flo 190

NARCISSVS LVTEVS APHRICANVS, *an Bulbus Vomitorius?*

HVNC quidam chyrurgus barbitonſor triremium Genuenſium oſtendebat allatum ex Bona,& Argiera,Chartaginíque finitimis locis Aphricæ,planè floribus luteis languidis odoris ,ſed effigie Mediocrocei Narciſsi Norbonenſis, minoribus tamen,exilioribúſque foliis & durioribus, minùs mucagineis, ſed magis viticeis & ſequacibus,& fructu contumacibus,nihil alioqui vlla ſui parte à Luteo diſsidentibus. Non procul Agathenſi ſinu affirmant inueniri, etiámque ex Hiſpanicis nuper in Belgiam & Franciam delatos audimus.

NARCISSVS PVRPVROCOERVLEVS.

QVINETIAM afferebant non poſtremæ fidei amici,ſe nactos totis floribus purpureis Narciſſos prope Lanum fluuium,non procul Monſpellio,quos tamen nos diu ſæpéq; inibi & aliis adiectis pratenſibus fruſtrà venati ſumus, aut ſtudioſos Simplicium, & pręceptores noſtros, vt indicarent, rogauimus.

NORBONENSIS LILIO *Narciſsus Luteus Montanus Tulipæ ſpecies*.

ERVTVM huncè Dei Paradiſij Iugis vocatis Seuenæ Norbonenſis,iam plures ſunt anni,in Belgium deferendum curauimus amicis Antuerpianis, qui primum Tulipam illum vocarunt,nos verò Narciſſolilium luteum audaciùs fortè(vti ſolemus quò rerum cognitioni diſtinctiori conſulamus)indigitauimus. Flos itidem ſingulo bulbo & caule Narciſsi minore,teneriore,delicatiore,vnicus luteus, ſenis foliis conſtans ad Lilium aut potiùs ad Lilij lutei Aſphodeli florem,filamentis luteis è medio enatis. Bulbus exilior multò,nucleum oblongum Allij æquat,ſibíque ſæpius adnatum allium exili filo adnexum habet: folia craſsiora pauca è caule medio porracea. Dod. Tulipa minor de floribus. 189.

LEVCONARCISSOLIRION *Pratenſe Vernum,num VIOLA ALBA THEOPH. vel Moly Rondelletio?*

Ger. Weiſz hornungſzblum,

HVIVS coronariæ bulboſæ triplex è floribus & magnitudine varietas, nam Norbonenſis multiflora, vt cœteris maior, ita multò ſpecioſior amœniorque floribus eſt: ſunt namque lacteo Ornithogali candore, ſed Lilii parui effigie, è ſinguli caulis ſuperioris multiplicis nodulo vno ſeni vel ſepteni procumbentes, ſeménque rotundum Pœoniæ nigrum in folliculo membraneo cohibētes: folia & radices Narciſsi mediolutei in pratis, vel germinoſis depreſsis atque lacunoſis ſcrobibus, non procul Monſpellio & Magalona ad Lateranum dirutum caſtrum plurimus floret, ſeménque fœniſeciis maturat.

Narciſ. Math:

varietas

In Germania, Gallia & Belgia viſitur idem niſi paucioribus floribus diſtans, quos non diſsimiles, ſed ſingulos in ſingulis cauliculis minoribus habet, luteáq; filamenta è medio exerentibus, ſemine fuſcò.

Omnium minimus palmari cauliculo, etiam Septentrionalibus plagis, vt Antuerpiæ & in Nortmānia frequentiſsimus, paucitate foliorum, quæ terna vt plurimùm, vel quaterna, habet, & flore exiliore, qui vnicus illi ineſt herbaceus lacteolus, eóque nonnullis Plinii NARCISSVS HERBACEVS putatur, quod ſi verum foret, veriſimile eſſet ſuperiorem LILIONARCISSVM eiuſdem album nuncupatum, Narciſſum futurum: quibus cunctis nonnullæ ſubtus lineolæ exaratæ herbidi viridantíſue coloris conſpiciuntur, vnde fortè Plinio cauſa nominandi.

An Narciſ. Herbaceus Plī.

TVLIPAN TVRCICVM, *ſiue* LILIONARCIſſus *Sanguineus.*

LILIONARCISSVS

Purpureus. LVTEVS.

MVLTI ſunt exacti anni cum primùm Macedonium ſiue Græcum Lilium iſtud Tulipan à Turcico vernaculo dictum propter amiculum capitis ab illis geſtari ſolitum, cui flores ſimiles ſunt effigie, ſanè quàm luculenta purpura Venetiis primū & Patauii vidimus, deinde LVTEVM & Phœniceū flore Florentiæ, & Genuæ Lyguriȩ. Bulbus eſt Narciſsi, folia promens Liliaceo læuore virore, craſsitie, aliquātum concaua carinata & vndulatis oris, caulem verò ſingularem pedalem & flore Liliacea venuſtate ſpectādū, purpura ſanguinea nitente Pœoniæ floribus concolori, Lilio rubro fere pari, quinis & ſenis foliolis craſsis, obtuſo calathi fundo in latius ſeſe pādēte, veluti violæ Marianȩ, porrectis è medio Liliaceis ſtaminibus. Semen Ariſtolochiæ clematitidis folioſum anguloſum, compreſſum mēbraneo folliculo oblōgo clauditur. Medio Vere iā floret nō modò Italis, ſed etiā Belgicis & Gallicis hortis.

NARCISSI DVO A MATH: *non deſcripti.*

CVLTVRÆ lenociniis hanc amatoriam plantā variatis foliis, floribus & bulbis poſſe admodum à priſtina effigie deſciſcere, & rumor eſt iamdiu apud Venetos quoſdā ſtirpium mangones, qui inditis bulbo ſeminibus quibuſdam, vel inſertis pullulationibus, nouas & viſendas excitari figuras affirmant, cuiuſmodi Taraconi è Cœpa enata, aliiſque, colorem, & florem, & figuram mutantibus. Eapropter conſultò alias Narciſsi varietates reticuimus, tū quod ne viſas quidem planè in memoria habemus, tum etiam quia nullū operæ pretium ducimus artis oſtenta & luſus proſequi: ſed dūtaxat naturæ opes in iſtud album ſedulò digerere & perſpicuè, neutiquā Senenſem imitaturi, cui ſatis picturas, quaſi puer pueris pingeret & illuderet, in numeroſos ſed mutos elenchos ſtabulare. Non ſolùm enim nullum deſcribit è tam multis Narciſſū, ſed neq; diſcernit eos inter ſe, quos bis inculcat, & an illi duo quorū alterum radice ſquammoſa & nucleis ſtipata, floribus multiplicibus & folioſis: alterum veri Narciſsi Bulbo, ſed florū foliis prolixioribus, anguſtioribus,

guſtioribus,porrectioribus ſtaminibus,nõ explicat. Vbi & quando & quomodo naſcãtur arténe an ſponte: vt neq; Narbonenſes hic alios flores,quos etiam vt non paucos alibi, fecit Cõſtantinopolitanos,iactare potuiſſet:etenim eius Conſtãtinopolitanus Narciſſus, nihil aliud eſſe videtur,quàm Maritimũ Pancratium à nobis memoratum ſuo loco.

CROCVS SATIVVS.

κρόκος — *Italis*, *Zaffrano*. *Ger.* Saffran. — *Gallis*. & Mauris, Saffran. *Angl.* Saffron.

GERMANITATIS eiuſdem cum Narciſsis eſſe Crocum docent, non modò figura & natales,ſed etiam facultates peculiares,quæ vtrique epiſpaſticæ, deinde quadamtenus odoris ſoporiferi inſunt. Nec in Crocum verſi adoleſcentis Croci fabella alliud Ouidius innuit, quàm iſtam abditã dotem Veneris myſteriis celebrem,cuiuſmodi Poëticæ Philoſophiæ ſunt inuolucra,Hyacinthi,Narciſsi,Daphnes & quãplurimorum transformationes. Nam alioqui κρόκη filum,villúmue,& tramam ſignat, cuiuſmodi ſunt Croci flaua flammeáue ſtamina,& villi & flocci quæ κροκίδες vocantur. Porrò notiſsimum & optimũ crocũ nõ ſolùm regiones ad Meridiẽ Aphrica,Syrena, Sycilia,& Gallia,ſed etiã ad Septẽtriones ſitæ Anglia & Hibernia laudatiſsimum abũdè dant carnoſis,lætis, quaſiq; oleo delibutis cruoréque aureo nitẽtibus filamentis intenſi odoris cum quadam acutie, ſed ſoporiferi,quo Belgia, Germania,aliique vicini cibos condiunt,ac medicamẽtis miſcent. Ruſtici radices pangunt admodum viuaces cultúmque humanum ſpretas,vnico hyacinthi Narciſsi aut Gladioli bulbo carnoſo, ſiquidem negligantur aut pedibus proterantur florem ſtamináque elegantiora prodere conſuetas purpureas calycis in modum, prorſum Hermodactyli pratenſis. Bruma, Ianuario,& Vere virent folia interdũ perennia, Autumno leguntur dũ nitent nutántq; purpurei phœnici ſtamina,quæ trita carpis aut ſub mãmis admota,illitáue vires ſuas cordi cerebróq; illico tranſmittunt,quaſiq; vertiginem tenebricoſam inuehunt,aciem oculorũ preſtringunt,aut hebetant. Germinoſa herbidáq; loca vult,nec apud Italos aut Gallos ſpõte prouenit,niſi Silueſtris,qui diuerſus natura eſt. *Inter Icones Fuſch. 249.*

CROCVS SYLVESTRIS *Montanus flore albo.*

SIQVIDEM Sylueſtri Autumno niſi rariùs, ſed plurimùm primo vere venit flos minor,candidus, interdum purpureus,locis prẹſertim alſioſis,vbi perpetua perennat nix, vt in Oſtenſis vallis arduis ſunt planities albicántes niue Hyberna & iſtius floribus purpuraſcentes & albicãtes,non procul à Bernardi monte: radix & caulis ſatiuo ſimilis, folio anguſtiore & breuiore. Iſto foris dumtaxat vtendum,intus non perinde: illitum pubi vrinas elicit crebras atq; craſſas,tumores Hydropicorũ diſcutit,ſpicula euellit. Iſto agreſti faciliùs abigeret è ſuis interulis pediculos gens Hibernica, nam viroſior eſt, & penetrãtior. Verùm vulgatior præterquam quod Hibernis miſeris tam importunos hoſpites, quietis & famis hoſtes abigit, etiam colorem floridum,vegetúmque calorem vigorem & animorũ ferocitatem artubus & alit & auget,illuuiéq; ſordidas veſtes colore commendat, militiæ idcirco non parum conducibilis.

COLCHICVM ſiue STRANGVLATORIVM Ephemerum *Crociflorum & Bulbifolium, Hermodactyli vulgares.*

Gal. Tue chien. *Angl.* wilde Safron.

QVAM minimùm videtur plebis iudicio Pratenſis vulgaris Hermodactylus Ephemerũ dictus,à Croco ſylueſtri abeſſe: vocant enim & putant vbiq; vulgò Sylueſtrem Crocum propter flores,natales,tempúſque florendi non diſſimilia. Ac tametſi tum ipſæ res, tum Dioſcorides diuerſas eſſe abundè monẽt,tamen iuxta hic ponendæ fuerunt Crocus & Hermodactylus,deindéq; huius vel ſpecies vel varietas Colchicum Ephemerum, quo vtrauis ambas oſtendat quærenti. Etenim duas non ita diſsimiles eſt complexus Dioſcorides, vt Paulus & Galenus,ex Priſcorum deſcriptione, & ſua obſeruatione: quarum primam pòſt & proximè fungos collocandam duxit ille, cum quòd eſculenta gratáque cibo videretur, tum quia non ſecus ac fungi,vt idem author exprimit,diſertè ſuffocatu enecaret, ſtrangulat namque illa itidem vna diecula: vnde Theoph. huius nominis occaſio profecta viſa, longè ante Dioſcoridis ætatẽ,fuit. Hæc autẽ non alia eſt quã vulgatiſſimũ plebi PRATENSE CROCVM & SYLVESRE vbiq; vocitatum. Floret namq; *Effig. fuſch. 201*

vti Crocus Autumno flore perquam ſimili, cócolore, nec diſpari ritu, iamdiu antea primo Vere orta, & Æſtate amittit folia quæ Porreis latiora Pancratii ſunt æqualia, vel bulbi pinguora, terna aut quaterna, virentia, nitentia ab radice, caule ſeſquipalmari, bulboſa, ſemirotunda radice, altera parte compreſſa Caſtaneæ figura, aut Anacardi: foris tunica ruffeſcente ex fuſco, ab ima latioréque baſi ad apicem canaliculum imprimit prima caulis germinatio, intus tota alba, fungoſa, muccida, viroſa, guſtu non ingrata, quam quouis anni cardine erutam à quibuſdã Pharmacopœis pro Hermodactylo habitam vidimus, & ſiccatam, flacidam, vietam, rugoſámque, tangenti partim euanidam, partim fungoſam meminimus, vti & Syriacum & Alexãdrinum mox deſcribendum venetijs nobis ſæpius viſum, denique nigram & longè diſcretu facillimam ab Officinarum Hermodactylis. Sunt enim peregrini hi, neutíquam exitioſi, vt multis ſœculis plurimus vſus doctos docuit: inque farinam vel pollinem candidum facillimè abeunt. Nec veriſimile fit, quod Colchide vberrimè ſcatebat (vt ait Dioſcorides) aliud à noſtrate fuiſſe, ſed pernecabili interimendi facultate cæteris omnibus excelluiſſe, tum quia ſucco magis excocto illic, tum etiam quia ſoli, aëríſque prærogatiuam quandam nactus fuit. Sic fungi non paucis locis exitioſi proueniunt, & niſi lacte ijſdem quibus Colchicum remedijs, euincantur, interimunt: alibi innocui paſsim eſitantur. Sic Taxus Norbonica & Hiſpanica deleteria ſola vmbra prodit antiquitas: in Anglia & alibi neutiquam malefica. Cicutæ & alijs idem vſu venit, vt nouimus alibi. Quapropter quot qualéſque varietates in radicibus, floribus, ortu & colore, alia atque alia peperit regio, tales differẽtias facultatum inter Syriacum ruffeſcentem, & Anglicum flore candidum intercedere certum nobis periculo facto ſtat.

COLCHICVM SYRIACVM ALEXANDRINVM.

RADICES & bulbos aliquot huius adhuc habemus munere Dominici Chirurgi Veneti, qui quamplurimas claſſe triremium rediens illinc, vbi fungebatur vulnerarij officio, à ſe auulſas Venetias aduexit, quibus vtebatur idem, eaſdéq; ſæpe miſcebat decoctis Guaiaci, ad Luem Veneream, aliíſque ſudorificis magno remediorum cõpendio & ægrorum commodo, edoctus illic à plebecula. Huic bulboſa radix non parum à noſtrati differt, tametſi Dioſcorides deliniationem non minùs benè refert: non enim canaliculus lateratim depreſſus mittit ad caulem, ſed caulis erumpens medium findit bulbum, quaſíque geminum Colchici bulbum ab imo coagmentatum, caulémque vtrinque amplexatum oſtendit, nigriórque noſtrati euadit intus foríſque, alioqui è Cæpacea nec diſsimili fungoſa concretione, vti nec totius figura.

COLCHICVM ANGLICVM *candido flore*.

ISTVD nuſpiam herbarijs memoratum, quia Anglia copioſiſsimum ſpontè fundit, nec alibi facilè reperias, Anglicum nuncupauimus. Perpulchra planta, lacteis floribus Ornithogali vel Aſphodeli maioribus, Croci montani Syluestris paribus, caulem ornant ſeſquipalmarẽ radix & folia, alioqui pratenſis vulgaris ſunt, foris fuſca, intus candida. Londini hortis merſæ radices Hyemẽ ferunt, Vere emergunt, non ſecus ac in collibus & montoſis prope Briſtoliã & agro Somerſeti, Syluoſis ornatiſsimi armis & literis Generoſi nec parũ ſtirpium periti, D. Eduardi Samtloo, cuius humanitati, vt pleraque alia, hanc ferimus acceptam.

EPHEMERVM *non venenatum Dioſc. Liliflorium & Iridifolium an* HERMODACTYLO *Officinarum, Tralliani & Pauli idem*.

VELVTI Syriacum innocuum medicamẽtis, aliáſque non paucas plantas varijs locis diuerſas aut contrarias adipiſci facultates dudum in Colchico monuimus: ſic ex nomenclatione deliniationéque vtriuſque Ephemeri apud Dioſcoridem, & perpenſione harum radicum, quas vſus diurnus diuturnúſque probauit, Hermodactylum ſiue Ephemerum ſalubre, dote dumtaxat & leuiore aliqua nota, non item ſpecie ab Officinarum hermodactylo diſsidere certũ. Tria tamen quæ obijci poſſunt, partim diluenda, partim diſtingenda ſunt, vt ſaltem doceamur, ſi non illa quidem eadẽ ſunt, certè admodũ affinia

eſſe

eſſe: Ac primùm obijciet quis factam ſeorſim Hermodactyli & Ephemeri vtriúſque mentionem apud Trallianum & Paulũ: fatemur, & arbitramur eos vel quòd vires purgatrices primùm in Ephemeri aliqua ſpecie cõpererint, aliam arbitratos pręſertim Trallianũ quẽ Paulus citat, non Galenũ, qui Hermodactyli non meminit. Vel quia Trallianus Ephemerum non venenatum ſub nomenclatura Hermodactyli in remedia arthritica adduxerit, quia in deſcribenda radice Dioſcorides digiti ſiue Dactyli voce vſus ſit, quæ admota vel fotu dentium mulceret dolores, deprimeret tumores, quod Officinarum Hermodactyli arthriticis adeo plenè præſtant, vt nullum præſtantius ſuppetat, ex lacte pręſertim ſubactũ remedium. Quippe digerit moderatè nullo aut puſillo calore, aliquanta adſtrictione, ſed miti emplaſtica & natiuum calorem parti reddente. Nec ſi non meminit Dioſcorides vis Catharticæ, non ideo neceſſum inficiandum Ephemerum eſſe: non pauca ſiquidem reperias apud antiquos claſsicos Simplicia, quorum vires purgatrices illi ſiluerunt, ne dicã fortè nec notas habuerunt, vt & alia compluria: quare ſi non eſt Ephemerum Dioſcoridis noſter Hermodactylus, certè non alio putarim differre modo, quàm quo Colchicum Anglicum & Syriacum. Quare ridiculè æſtuant cum Comentatore Senenſi plerique, atque doctis Barbaris inſultant, qui Officinarum Hermodactylos purgationibus miſceant, enimuerò arrodere interiora, veneno petere, ac nihil aliud quàm Colchicum nimirum deleterium eſſe. Verùm bis falluntur: & quod Colchicum hermodactylon noſtrate eſſe dicunt, quum tamẽ folia non norint, quæ longè minora ſunt & humi fuſa, quàm vulgaris Colchici: & quia ſtatuunt necatorium, quum Dioſcorides id maleficij non cuilibet Ephemero, ſed Colchico dumtaxat, id eſt, in Colchide enato, adſcripſerit. Tum Solidæ huius candidæque radicis & plenæ concretio, quantum à rugoſa, vieta, languida, noſtrati & nigra abſit ſatis indicio eſt. Nullam videas etiam Venetijs, vel Genuæ millibus è multis quantumuis recens allatam, quæ non leuiuſcula tuſione illicò in puluerẽ farinaceum fluat, colore & ſapore planè Turbith, Iridis, vel Agarici, quo etiam modo nec incommodo maiore purgare norunt, qui ſæpius vſi ſunt noſtri practici, quibus vſquedum experimento certo certa ratione nixo, aliud vſurpandum, aut fruſtra Conſtantinopolitanum viribus ignotũ obtruſerit & perſuaſerit Commentator: & falſò accuſarit Serapionem, qui non Pauli, ſed Dioſcoridis, vt liquidò conſtat merus verſor, quæ in codice antiquo reperit, fida barbarie retulit, vt alibi ſemper fermè. Hermodactylon explorãdo guſtu neutiquam feruidum, ſed ignaui acrimonia puſſilla, & vi obruta emplaſtica potius facultatis purgatricis moderatrice, quàm vlceratrice, qua non parum commodum eſſe arthriticis purgationibus facilè percipiant, qui medicamentorum miſcendorum methodũ callent. Nec enim lacte eget vt Turbith, quo minùs adhuc noxium, quare & Catharticum non reſpuendum, vt vociferantur declamarores ſed commendandum.

HEMODACTYLI *albi, Rubri Nicolai, Actuarii & aliorum non Cathartici, ſed Cordi, Veneriq́, amici: an ſint Behen album & Rubrum eadem?*

VOCEM Hermodactyli æquiuocam fuiſſe, & Ephemero Dioſcoridis cõparari potuiſſe, nõ modo Caput Pentaphylli indicat (vt cuius radix Hermodactylus ſit vocata, nõ tam ſimilitudine, quàm ſuperſtitione & incantatoria expiatione) ſed etiam quæ extant apud Actuarium & Nicolaum celebres admodum compoſitiones arguunt. Quippe Auream Alexandrinam reginam illam & Diamoſcu Hermodactylo rubro & albo non carent, miſcetúrque alijs apud Arabes compoſitionibus cordialibus, quibus ſunt viſi deſignaſſe Behen albi & Rubri nomine, quod etiam defluxiſſe à Dactylite palmæ ſtuctibus, quibus confert Dioſcorides Balanũ nucem myriſticam apud Arabes Ben vocatã. Igitur Arabiſtarũ Hermodactilus ſiue ſit Behen, vt veriſimile ſit, ſiue ſit Auicennæ Digiti Citrini Palma Chriſti (cuius mentio inter Orchides facta, nullum enim Hermodactylon rubrum habemus, vt cum Rubro & albo Ben confundi poſsit) eorum compoſitionibus cardiacis præſertim miſcendus: Officinarum vero Catharticis & Topicis vti dictum, capite de ben & nuce Myrepſica.

ORNITHOGALON *candidum vulgare.*

E BVLBORVM claſſe cum ſit Ornithogalon nec ita abſimilis Hyacinthis, Narciſsis, & Hermodactylo ſuperiori floribus albis, non abs re hîc dicendus, vt hinc mox ad

Bulbos veniamus, cuius ſpeciem faciunt quidam Ornithogalon luteum vocatum, propter inter hunc & illum ambiguam effigiem. Et tametſi Ornithogalo nomẽ dedit lacteus florũ candor, cuiuſmodi in Gallinarũ alis renidet aut ouis, non earum lacte (quo carent volucrum genus) tamen propter totius figuræ affinitatem nobis erit etiam vocandus alius, qui flore luteo elegãtiſsimus, nec ita frequẽs Italiæ, Norbonę calidioribúſq; viſitur.

ORNITHOGALON LVTEVM.
an Bulbus Vomitorius?

Belgis Bulbus Vomitorius.

IN Auernis & ad Lugduni pomæria pone & prope ſuburbium trans Rhodanum vulgo *Aiguilletiere* in campis latis & glareoſis, etiámque in Borbonio agro, quà ducit regia via Lutetiam, plurimíſque Belgiæ, Angliæ nemoroſis Sommerſeti Ornithogalon luteum collegimus. Tota planta minor multò, ſed ſimillima candido Ornithogalo. Martio floret, bulbus vnicus, vt plurimum Allij Scorodopraſi oblongior, inodorus, pauciora ſed latiora quàm Ornithogali folia: flores prorſum Ornithogali ſparſi, & quidem foris herbidi, vt Ornithogali, ſed luteoli non candidi, intus verò eleganti luteo nitent.

BVLBVS ESCVLENTVS.

NON ſecus atque Aſphodeli bulbi plerique omnes edi mortalium luxu & mollitie deſiêre, prẹſertim Europæis regionibus, ſeu fuerint guſtu minùs cõmendabiles aut vtiles, quàm bulbacea multa, Porri, cepæ, Allia, & ſimilia. Viſcidi námq; ſunt mucco Pancratij omnes fermè quos nouimus, & pleriſque inſulſi & magis excipiendo condimẽta, vt hyacinthi multi, Galenicus Aſphodelus, quàm ad condiendum apti. Quando igitur ex Dioſcoride coniectari magis, quam aſſeuerare quicquam licet, videntur bulbi eſculenti fuiſſe cæpis aut Pancratiis ſimillimi, & prẹſtantiores ruffi, acres, locis calidis oriundi, vt ſunt Lybica littora vel Norbonicà. Aſcalonicum tamen vix eſt Cæpe, nam nec ruffum vt plurimùm, nec acre, ſaltem vbi nos ſæpius eſitauimus Lutetiæ & in Flandria, fieri tapoteſt, vt Aſcalonę fuerit acrius, ruffius & maius.

Bulbus ille rubida foris tunica, quem Hyacinthum fecimus, alias putauimus perſuaſi à doctiſsimus Monſpellienſibus eſſe eſculentum bulbum: quemadmodum hodie nonnulli luteum Ornithogalon noſtrum Vomitorium Bulbum credunt.

CAEPE.

Ita. Cipole. *Ger.* zwibel. *Angl.* onyon. *Gal.* oignon. *Belg.* ayeuyn.

Fuſch. Ico: 242.

BVLBORVM, quantum vſpiam eſt in naturæ ditione, ſpecioſiſsima & notiſsima Cæpa, vel de Græca appellatione κρόμμυον dicente, quia oculorum tunicam pupillámque & folliculos mordaci vapore lancinando, conniuere, contrahíq; cogat, lachrymas eliciẽdo, vnde Latinis lachrymoſa Cæpa. Etiamnum hodie varietas è locis, colore, magnitudine, àcrimonia, teneritudine, varióque mangonio petenda, fermè cuiuſmodi Theophraſti & Dioſcoridis æuo. Verùm non neceſſe habemus perſequi plures, quàm quot hodie nouimus inſigniores & digniores vel eſu vel fama, quibus cuiuis olitori quaſlibet alias addere integrum per nos erit.

Suauitate & mole omnibus Italicis vel Gallicis, quas nouimus, excellunt Aphricæ ac Hiſpanicæ, & Hiſpanicis maiores atque ſpecioſiores Diui Altomari in Gallobelgia ſatiuæ, quibus prima commendatio, & magnitudo capitis exuberantis, compreſſæ vtrinque rotunditatis rapam non mediocrem æquantis. Squãmoſa cuticula, extimíſque tunicis ſanguineo ſaturo colore rubentibus nitent bus, & nihilo ſeciùs eſui Flandriæ, & Angliæ cunctę, aliíſque Sepentrionalibus expetitæ: ad quas tamen gentes aſportãtur quotannis Hiſpanicę nõ minore copia, aut cõmẽdatione quæ partim albæ, partim purpuraſcẽtes, guſtúq; aliquãtò acriores, pares teneretudine & mole, cibis & cõdimentis quã medicamẽtis aptiores. Cæterarum omniúmq; nuſpiam non gentium in Italiæ Hetruria, Germania, Anglia, Gallia vaſconia prouentus plurimus hortis olitoribus venit, & vt quæque ad harum bonitatem proximè accedit, ita optima habenda. Omnibus eadem facultas incidendi, & lachrymas ciendi, non odor inſuauis, ſed vapor & ſapor intentior,

aut

aut mitior nonnullis,quemadmodũ MAIOR & MINOR BVLBVS OBLONGVS teres,orbiculatus,& turbinatus quibuſdã plurimus verò & cõmunioribus cæpis à caulis ceruice ſenſim in cõpreſsam latiorem,ſed à lateribus reductam vtrinq; circumferentiam bulbaceam abeuntibus, quorũ Bulbi vmboni fibrarum numeroſa coma aptata ſubeſt, Hellebori albi modo,quod Cæpis omnibus cõ mune,vti folia Porreacea cõcaua glabra, niténſque caulis vacuus, & flos in cumulo villoſo purpuraſcente, ſemine copioſo nigro Nigellæ.

Σκίλλα — SCILLA, ſiue CAEPA Marina. PANCRATIVM.

Ang. Sea onyons. Germa. Meerzwibel. Hiſp. Cebolla albatrana. Gall. Oignon marin.

CÆPACEO generi tantopere eſt cõpar Scilla, vt multi eam MARINAM CÆPAM vocẽt. Quia autem inter hanc & marinũ teſtaceũ piſcem à tunicea ſquammarum cõpactili ſerie Squillam vocatum,tanta ſimilitudo interceſsit, hæc putatur ſic dicta. Potuit etiam à ſabuletis maritimis Sole torridis,cuiuſmodi ſunt in Hiſpania & prope aridæ Luſitaniæ teſqua maritima. Huius duas differentias colore dumtaxat inter Hiſpanicas tã multas animaduertere eſt,quarum extimæ tunicæ vni rubent,vt Cæpis oblongis, alteri albẽt,magnitudine pares. Vtrauis maxima Pomũ Aſſyrium nõ ſuperat:è tam multis antẽ millibus,quæ quotannis tum Venetias,tum Antuerpiam deuehuntur, nullam meminimus maiorem, ea quæ ſata & perbellè adulta fuit Monſpellii in horto Iacob Farges Pharmacopœi. Vniuerſa namque folii carina vel dorſum palmum fermè lata,pedem alta, craſsitudo minor quam Aloes,crebra è bulbo pullulant ſquammatim compacta, caulis ſeſquicubitalis, gracilis, floſculos Fragrariæ gerit ſimiles ſed minores, in ſpicam poſtremò deficiens. *Fuſch. Ico: 453*

Neutiquam mirum Mathiolum,poſt alios neotericos nuperos,ſententiam de Scilla mutaſſe, cum nunquam ſibi genuinam viſam,ſed tantùm verbis depictã fateatur. Quinetiam ſi verum Pancratium vidiſſet, nunquam pro illo ſpeciem Scillæ,aut potiùs vietam plantulam aut adoleſcentem,cuiuſmodi Venetiis veneunt, ſubdidiſſet. Et foliorũ gracilitas,à qua ſe deceptum conqueritur,ſanè non aliam ſpeciem conſtituit Scillæ: ſed tantũ cõtingit habitiora & maiora adoleſcere folia,mutatione cœli,ſoli & cultu. Sic Cæpis euenit anguſto interiecto tractu,ſic in foliis Aloes & aliis multis obſeruatur. His verò bulbis flores,folia,omnia prorſum ſimilia, aliquanto dumtaxat graciliora,vt bulbaceis mul tis præproperè enatis & aliò tranſplantatis euenit. In cõtignatione ſuſpenſæ,dum ſabulo merguntur, aut ſeruantur languidiora promunt folia,& ſucco ſeu pabulo cõſueto defraudantur,exilioráq; fiunt, Ratio par in Scillis tuis puſillis,quas Pancratium aſtruebas,

PANCRATIVM MARINVM.

VT Panaces doloribus placandis, ſic ad cunctos morbidos affectus profligandos promittit auxiliũ benè ominata nomẽclatura Pancratii,quæ tamen Scillæſpecies maritimúſq; bulbus eſt. Siquidem plurimũ toto littore illo, ab Aquis Marianis ad vſque Norbonæ vrbis maritima,ſæpius vidimus & eruimus. Radix Scillæ cũ maxima, quanta maximi Lilii aut Arancii vel Limonij,cortice Cæpæ obtecta pullo,intus candida Scillæ modo. Sabulo arido vndis alluto merſa ſeſquipalmum altè,folia ſeptena vel octona indidẽ erumpunt, rigidula ſurrecta, latitudine & craſsitie Iridis ferè, nigriora, ſummis retuſa non acuta. Caulis cubitalis craſsitie Aſphodeli,ſed tenerior, qui extremo flores ternos quaternóſue cãdidos Liliaceos narciſsi lutei modo promit,qui defluentes relinquũt ſiliquam oblon-

oblongâ, Ariſtolochiæ Clematidis ſimilidudine, & ſemine cõpreſſo, ſed nigro. Radices his omnibus albæ, non rubræ, quod accidit regionis ſitu & Superûm aſpectu, vt in floribus Rhododendri, foliis Cyclaminis, vitis, Caulibus, Atriplicibus, Betis, bulbis, Cæpis, & Scillis iſtis Hiſpanicis, vt Pharmacopœi Antuerpienſes ſatis norunt. Littoris incolæ piſcatores & prædones raptu interdum victitantes, rati hanc eſſe Cæpe, voratam ex ſale & pane, quamuis famelici, hanc nauſeabant.

ASCALONITIDES, *antiquorum Eſcalottes Gallici.*

ESCALOTTAS Gallicas, quas antiquorum Aſcalonitides ſiue Paleſtinas cæpas arbitramur, peculiarem quandam naturam vel figuram habent, vt etiam Theophraſtus monet, ſiquidem ancipitis & dubiæ naturæ inter cæpam, Allium & Porrum, ſimiliores tamen cæpis, ſed multò minores ſunt, & crudi in Ientaculis lautiores frequentioréſque: eapropter francigenę *Appetis*, vocitant, quia edendi cupiditatem reuocent. BVLBVS forte SETANIVS, quem Theoph. & Pli. Cæpe genus quoddam teſtantur.

SETANIVS *Bulbus.*

SCHOENOPRASON.

Belgis. *bieſlooch.*
Ger. Bintzenlauch, non Briſzlauch, quod eſt ſectile.

IVNCEA illa, quam perperam Commentator Theophraſti Aſcalonitidem ſiue Paleſtinam dicit, minima ſeſquipalmũ alta eſt, puſillis Porraceis bulbis oblõgis ſectilibus ſimul cohærentibus & implexis pullulat, & ſata faſciatim magno ſemper ſtipatu capitulorum Allij vrſini modo prouenit in hortis vbique, adeóque porrum effigiat, vt quibuſdam veri Porri non ſolùm vicem expleat, ſed opinionem faciat, flore perpuſillo Iunci vel cæpe. Crudæ huius folia acetariis guſtum gratiſsimum addũt. Bulbuli, qui exutis tunicis, vniones imitantur, videntur apud Gallos nomen feciſſe cæteris cæpis, quas illi *Oignons* vocant Germani Bieſlauch, quaſi Iunceum Allium vel Porrum.

PORRVM CAPITATVM & SECTILE.

Angl. Leke.
Ger. Lauch.
Gal. Porreau.
Belg. *Paraye.*

PRASIVM à colore dictum Græcè, & Latinè porrum à calloſa Porri capitis ſimillima in oſsibus ferruminatis concretione coniectamur. Non modò eſt hic bulbus Cæpacea affinitate, ſed etiam cæpe, tunicarũ inuolucris demptis, interius capitulum cor vocatum refert: nec foliis, floribus, caule, aut ſemine, quod tamen eſt pullum, differunt. Sapor idem & facultas, ſed mitior calor, eſus in olere frequens vbiuis.

Holitorum induſtria in CAPITATVM & SECTILE diuiſit: iſtud Capitatum porrum vocans: illud quòd ſæpius ad culinaria iuſcula detundi ſolitum eſſet, Sectiuum vel tunſile dixit.

SCORODOPRASON, *ſiue* ALLIPORRVM.

VT vocabulo ſic effigie Porri atque Allij mixtam plãtam ſignat Scorodopraſon, quod ſanè non admodum abludit ab Ampelopraſo vel natalibus, vel facultatibus & lineamentis, magis tamen ſpirat allium: ſed exprimit propiùs Porrum, ni memoria labat, quod in cliuoſis vinetis & incultis ericetis Lygurum, Nicæque Sabaudiæ ſponte natum meminimus.

ALLIVM

ALLIVM Satiuum, vel domeſticum.

{ Anglicè, Garlyke.
{ Germa. Garten knoblauch.

SKORODON adeò nobilitarunt odor, ſapor, eſus, viréſque medicatæ, vt nulli non fuerit ſemper notiſsimum. Vibrat namque halitum quendã æſtuoſum, atq; tædioſam acrimoniã faucibus inurit, edendo: vaporéſque excrementitios ad cutem pellendo Pandiculationes veſcentibus mouet, quas Græci ideo Σκοροδιλιισμοὺς indéque Scordió vocarunt. E Cæpaceo genere, cui accenſetur, facilis dignotio: etenim gramineũ cæpaceũue folium, flos & ſemen in caule inani, tereti, bulbo exiliore emittitur, foris dilutè purpurãtibus membraneis cuticulis, nucleos multos vnà coactos ſpicatimque coagmẽtatos inuoluentibus, è quorum medio vertice fibræ tortiles & graciles porriguntur terræq; inſeruntur. Fuſch. effig. 428.

ALLIVM SYLVESTRE tenuifolium.

{ Germa. Wilder Knoblauch.
{ Angl. wilde Garlyke.

FRIGIDIS calidíſue pratis, macilentis & aruis Sylueſtre paſsim oritur inuiſum alicubi, vt in Brabantia & Francia colonis, quia ſegeti innatum tritico prauum odorem & ſaporem cõmunicat, quo deinceps tum farina, tum panes imbuuntur. Puſillus, oblongus bulbus, non ex nucleis conſtans, ſed vnico læuique capitulo, nonnullis interdum adnatis minoribus ſeſe propagante: Iuncea pauca foliola in gracili, tenui, pedali caule: flore & ſemine cæteris non diſpari. Fuſch. 129.

ALLIVM VRSINVM Latifolium, ſiue Moly Hippocraticum.

{ German. Waldknoblauch.
{ Angli. Ramſins.

NORBONÆ in editis ſyluoſis, Franciæ verò & Angliæ vmbroſis vel vdis pratenſibus frequentiſsimum, magis tamen odore quàm habitu præferens Vrſinum Allium vocatum, quare Moly Hippocratico ſuffecimus, Lilii cõualliũ vocati eſt fermè foliis, minoribus, viridantibus, flaccidis, politis in tenellis caulibus, Hyacinthi minoribus. Flores lactei, ſtellati complures Ornithogali vel Aſphodeli, bulbus aliquot nucleolis oblongis ſparſis candicans odorem Allii tædioſum ſpirat, guſtantíque ſaporem acrem, non ingratum præbet. Vires Theriacales & imminentium morborum hoſtes inibi diximus. Inter Icones Fuſch. 431.

ALLIVM LATIFOLIVM MACVLOSVM ſiue Serpentinum. OPHIOSCORODON.

ORTV & habitu non ita huic abſimile, Ophioſcorodon dictum à caule, foliiſq; Serpentariæ modo maculoſis, quæ tamen proximè Vrſinum deliniant & redolent: radicis ceruice longiore, rimoſa cute obſita, montoſis oriunda.

MOLY DIOSCORIDEVM PVTATVM.

MOLLIRE, amoliri aut propellere morbos origine Græca τὸ μωλύειν τὰς νόσους dicebant antiqui, vnde μῶλυ vocabulũ Superûm nutu & ritu Deorum inditum plantæ Poëtæ canunt: *Moly vocant ſuperi, radice nigra tenetur*. Verùm illud non vni, ſed pluribus poſtea accommodarunt plantis, vt inſigni quopiam odore, vigore, & figura; non ita diſsimili, donatis, vt Rutæ Harmalan, ſiue ſylueſtri, cui radix nigra, flos candidus autore Dioſcoride. Peculiare tamen fuiſſe certum eſt plantæ bulboſæ, Alliiq; ſimiliori, indicio eſt μώλυζα, quæ Hippocra. Galeno explicante, aliiſque Græcis Allii caput, eſt & antiquitùs celebris ad venenata, adeoque faſcinationes, non ſecus ac Moly, cui fortè nomẽ mutuatũ eſt: nam Dioſcorides inquit habere quippiam in cacumine Allii figura, præter reliquam

liquam ſimilitudinem, qualis videtur ea quã Itali patauini & Bononienſes iamdiu, nunc etiam Belgę geminã Moly ſpeciem alunt, cui bulbus exiguus, oblongus ferme Porri albicans, Triticeis aut Gramineis foliis, flos in cauliculis cubitum altis lacteus Ornithogali aut allij vrſini æmulus, ſemen in ſiliqua, iſtud Dioſcoridis faciunt.

MOLY Liliflorum Homericum forté.

HOMERICVM verò putant alterũ quod bulbo donatur, Narciſſũ, Cæpéue Aſcaloniticum æquans. Folia illi Porri vel Pancratij minora ſeptena octonáue: caulis ſeſquicubitalis aut bicubitalis: flos candidus & Lilij figura, ſed minor: hiſce nos donarat Treuiſanus Patauinus Doctor.

HIPPOCRATIS Moly in Allio Vrſino.

Angl. Ramſons.

AN Sit allium Vrſinum Hippocratis Moly, cuiuſmodi Galenus interpretatus videtur, haud certum eſt, certum eſt tamẽ mulierculis Anglis, ineunte præſertim Vere frequẽs eſitari & quaſi amuletum non modò corporis aduerſę valetudinis, ſed etiam faſcinationis auerruncandæ auertendæque cauſa præſumi, tametſi intinctibus non vulgarem init cum plebecula gratiam.

LILIVM CANDIDVM.

κρίνιον

Italis. Giglio.
Gallis. lis blanc.
Ger. Gilgen ſeu lilgey.
Hiſpa. Lario blanco.

EXIMIVM florum par & ἄνθος ἀνθῶν vt Græci dicunt, Roſa & Lilium, quod etiam cecinêre Veneris gaudiũ volupéue & Iunonis Roſam: vt è cuius lacte effuſo Galaxia via ſiue lactea in æthere, Lilij aut flos ſidereo candore uiſendus in tellure diuinam duxerint originem, cuius indicium eſſe perennem illam ῥοὴν effluuiúmue, diuini, quem halant, odoris, vnde Roſæ vox & λείριον ſuaue, blandum aut concupitum ſonat, compluréſque flores & bulbaceas herbas notat, vt Narciſſos, hoc tamen nomine ſignatur perquam nobilis flos Francigenis ſceptris auſpicatiſsium Symbolum, intaminati candoris fulgens honoribus, ſapientis Solomonis ſolio inſidentis gloria magis conſpicuus. Recto námque caule & erecto Haſtulæ Regiæ, bulbo nucleolis ſquãmatim compacto, floribus concolore. Folia pallido virore nitentia, carnoſa, ſecundum longitudinem ſtriolas habentia, rotundus caulis cubitalis in cuius ſummitate Aſphodeli flores aut Croci, ſed maiores, candidi, odorati, ſenis vt plurimùm foliolis diſpoſiti repandis, effigiem quaſilli vel nolæ exprimẽtibus, fibræ è medio Croceáue ſtamina educũtur, vt in Colchico: vniuerſa planta mucagineo turget ſucco, immenſi tota commodi medici, eſtque vna è bulbaceis notiſsima.

LILIVM Purpureum vtrumque, ſiue Chymiſtarum Martagon.

Ital. Giglio Roſſo.
Gal. Lis orengè.

COLORES Lilio candido quæſitos mangonio fuiſſe & ſi ex Rei Ruſticæ ſcriptoribus Plinius aſſeueret, tamen purpurei lilij duo genera ſpontè non arte oriri cum Dioſcoride quàm plurimi montes hodie teſtantur. Verum nihil ab illo prorſum diſsidere videntur niſi anguſtioribus, longis, obſcuriúſque ruentibus, & numeroſioribus, quibus donantur foliis. Nec flores diſpares à candidis, ſed hilari in flauum coruſcant purpura, nonnullis rubiginoſis maculis aſperſi & lineolis intus nonunllis inſcripti, vt in iride: bulbi etiam ſimiles, ſed luteoli aut pallentes.

LILIVM Purpureum minus.

EADEM fermè, ſed minor, minorique elegantia hæc purpurea planta, paucioribus floribus, Lilij diuiſura, & bulbis iiſdem, infrà, ſupraque quos appenduntur fibræ pluſculæ.

LILIVM MONTANVM.

RADICE ac bulbo haud abſimili Lilium frequens montibus oriundum, ſed caulis procerior, quàm Purpurei lilij minoris: è geniculis folia exerens ſtellatim Gentianellæ magnitudine & figura Lilij, purpurei item flores vel aſphodeli, ſed ad extrema pediculi apiculis reflexi, vt in Cyclamine. Color ferrugineus, puſillis varius notulis, purpureis ſtaminibus concoloribus foras prodeuntibus, & reflexis deorſum.

HEMEROCALLIS, *ſiue Syluestre Lilium.*

Ital. *Giglio ſaluatico.*
Gal. Lis ſauuage.

SI cui libet accuratiùs expendere Lilium & Hemerocallidem, certò conſtabit nihil aliud quàm illius ſpeciem eſſe hanc, quã idcirco Syluestre Liliũ, ſeu Coronariũ vocarunt, liliique vires eaſdem fermè omnes illi reddidit Dioſcorides: quin valdè veriſimile ſit, quod Lilium Purpureum in Syria oriri auditione acceperat, vnum ſaltem ex hiſce tribus hîc deſcriptis fuiſſe. Nulla igitur magis accedit Lilio aut Hemerocallidi Syluestri, quàm primum illud Puniceum, ſeu Phœniceum, purpureúmue, cuius etiam bulbos eadẽ poſſe, quę Dioſcorides vult, ſcimus: idq; vocitarũt meritò BVLBVM CRVENTVM, flore Liliaceo & Purpureo Hippocratis, eóq; vertendum non pallidum valdè, ſed ochreũ, cuiuſmodi videmus in Ochra ſaturati lutei, quę purpureæ aut phœniceę Anagallidis colore viſitur. Hinc ſedulitas & candor Commentatoris Senenſis, quantus fuerit, meminiſſe iuuabit, qui vocis huius ignarus, plauſui magis, quàm cognitioni verę ſtudẽs, phœniceum Lilium valdè alioquin notũ, dicit eſſe colore perquam pallido, Dioſcoride falſò teſte adducto. Ecquis color eſt perquã pallidus, niſi ſit albus, cui proximus palleus aut pallidus? Leuiuſculi momenti eſt argutatio illa de appendiculis & florũ numero, quę nonnulli deſiderare videntur. Sed ſi quis animaduertat Lilium candidum interdum exortus iſtos facere, in quibus cõplures flores congeſti interdum ſinguli ſunt, non magnopere refragabitur. Cæterum folia quod longè plura purpureo iſti ineſſe dicunt, id accedere cultu veriſimile ſit: quippe purpureo vtriuis & montano multò pauciora ſunt. Eoq; ſi cui horũ vtrumuis magis pro Hemerocallide allubeſcit, per nos liceat ſane. Iſtud tamẽ poſtremũ montanũ nolim Liliũ coronariũ, aut Hemerocallidẽ ſancire, quia neſcio quid tetri aut viroſi halat. Quod huius vero florẽ Atheneęi cõuiuæ tabeſcere Sole cadẽte & rurſum oriente pullulare dixerint, ſic accipiendũ: non quidẽ prorſum marceſcere aut defluere, ſed occurſu humentis noctis & frigidiuſculę contrahi collabique in ſeſe flores, qui proxima luce & radiis Solis colluſtrati, explicantur, & quaſi reuiuiſcunt, veluti Tragopogo, Soliſequiis & Heliotropiis cæteris accidit.

LILIVM CONVALLIVM, *vel vernum. Theoph.*

Germanis. Meybluomlim.
Gallis. Grand mugnet.

ITIDEM hanc peramœnam aſpectu & odore puſillam herbã antiquis Græcis indictã, Lilium Conuallium vocauit recentior ætas, putaruntque quidam Lilium inter ſpinas memoratum in Salomone, propter folia, ſuauiſsimum odorẽ, etiamq; florem Lilij, qui niueus, pulchellus, Lilij ſimilis quadãtenus, & odore ſuauiſsimus, Maio præſertim inter ſenticoſa nemorum, vmbroſáq; conualliũ emicat, eóq; Germana plebs vocat Meienriyſʒ. Prodeũt è caule palmũ alto exiles medio ſũmo tenus in pedicellis nolæ Cytiníue puſilli, penduli, niuei, in ſumma ora crenati, relinquẽtes bacculas rubellas minores nõ diſsimiles Aſparagi, duriuſculas, amaras. Folia lilij, Allij vrſini, autSatyrij læuiore viridãtia, bina aut terna: radices reptant exiles, geniculatæ. Hortiſque nota & expetitã planta

pari nomine & commendatione,eóque nos inter Lilia inſeruimus, quando alicubi conuenientiùs non potuimus.

TESTICVLI, ſiue ORCHIDES.

CYNOSORCHIS.
- *Ital.* *Teſticolo di cane.*
- *Hiſp.* Coyon de perro.
- *Ger.* Knaben Krant.
- *Gall.* Couillon de chien.

EADEM in generis tribu cum bulbis,Cæpaceis,Hyacinthis & aliis pleriſque reponendæ Teſticuli differentiæ atque Satyrii,que longè plures ſunt, quàm quot priſcis memoratæ : omnéſque ab effigie radicis Orchis, ab effectu nonnullæ Satyriæ vocatæ, quòd Veneris incentiui eſſent præ cæteris bulbis, vti poſtea apud Latinos Plinium & Apuleium Venerei dicerentur : è radicis tamen bulbo inita eſt diſtinctio.Vnicus namq; bulbus Satyriis eſt,geminus vel didymi ſpecie orchidi,quorũ Caninus,vulpinus, & Hircinus ſunt & inſigniores indidẽ petitæ varietates. Opacis, ſiluoſis,& ſabuloſis, vdiſque pratis paſsim peruiæ. Cynoſorchis varietas multiplex: omnium notiſsimus magnitudine,in pratis frequentiſsimus riguis primo pullulatu ſpeciem Ellebori erumpentis, vel Colchici, deinde Lilii couallii,aut vulgaris folia exerit terna & quaterna, lenta,craſſa,& mucore turgentia. Caulem vero ſeſquipedem longum, glabrum, nitidum cauum in ſummo, ſpicato flore conſpicuum, odoratum,purpureum,maculis albicantibus,atque pullis variegatum.Radix geminis conſtat bulbis effigie teſticulorum, quos quaſi pubes ſupernè multæ ambiunt fibræ, quibus,non ſecus atq; ipſa planta ſuperior, bulbi alimoniam adipiſcuntur,& alternis perennem:alteri nempe iam flaccido & vacuo, altero ſuccedente turgido & ſucci viſcidi limpidi pleno albuminis oui,quaſi foret ſemen genitale,magnitudo quanta maior dactylus,interdum nucis inglandis adulto:vieto verò,& rugoſo multò minor & ſitus inferior.Dulcis ſapor,mucagineus, emplaſticus,inſulſus, color candidus, pellucidus.

Diſcrimen huius & varietas obſeruatur in magnitudine & foliorum numero,quod non magni eſt momẽti ad obſeruandũ & cognoſcendũ:aliquãto maioris iſtud,& euidẽtioris: aliud eſt foliis maculatis & paucioribus longioribus neruulis: vnde maculatũ voces licet cæteræ diſtinctiones obſcurę niſi exercitatis,nec ita vtiq; cõſtantes ſunt,vt certũ quid genericæ differentiæ ſtatui queat.Colore nẽpe remiſsiore,dilutiore,vegetiore,mixto variegato,nitente,languido,paulum quid diſtantibus item teſticulis & foliis, primùm Cynoſorchin intuenti offerentibus,iiſdem natalibus Sole Geminos ingreſsuro florẽt omnes.

TESTICVLVS *Hircinus, ſeu Tragorchis & leporis teſticulus,*

AD commodiorem notionem vnam è ſummis differentiis conſtituit teſticulus Hircum olens & ſpyrillis aruncis barbã caprillã ementiens. Iiſdem locis exit foliis pluribus, & itidem liliaceis amplexatis imũ pedalem caulem,leuẽ à medio ſummo tenus, perpulchra ſerie florum ſpicatum vtriculis vel galeatis floribus, qui dehiſcentes caudicellam ſinguli ſingulã purpureis diſtinctam punctis, cuncti Hyrcinæ barbæ aruncos cirróſue effigiantes, obtinent:odore graui & viroſo: ſemine puſillo in capſulis,hæc huius vnica differentia.

VVLPINI TESTICVLI.

AT quadruplicem vulpinũ teſticulũ meminimus è floribus quęſitũ : Papilionis nempe, fuci,muſcæ,poſtremi è colore qui luteus totus & cæteris rarior multo nec deſcriptus. Eruimus hunc Norbonæ æſtuoſis & aridis ſterilibus,decliuibus inter Ciſtum marẽ & Ilicem Cocciferã,prope ſpecũ vaſtam, quæ redeunti Frontignana Monſpelliũ læua eſt:etiãque in herbidis aridis Grãmuntię ſyluæ vicinis.Iſtis verò minor,qui foliis paucioribus binis nẽpe aut ternis caulẽ ſpithameũ imũ ambientibus,ſummũ floribus luteo fuluis paucis Aſilonem aut potiùs Fucũ colore & effigie prę ſe ferentibus:exigui ſubſunt bini teſticuli.

HVIC perſimiles duo ſunt,quorum vnus eſt magnitudine fermè par floribus muſcam ſed colore rubiginoſo,obſoletóq; & inamœna fuſcedine purpuraſcẽte,exprimẽtibus

ALTER maioribus,latioribus foliis Phalangineis, venoſis,repandis,reflexis:caule interdum palmari,interdum ſeſquipalmum alto,nonnihil purpureo:floribus colore ita aſpectu fœdo non diſsimilibus.

Diſcernitur facillimè poſtremus foliis latiuſculis,& toto caule appreſsis, floribus Papiliones volantes,aliſue paſsis ſe librantes æmulantibus.

TESTICVLVS ODORATVS.

MINIMVS omnium ſabuloſis,arentibus,atq; ſquallidis locis Norbonæ maritimis & Angliæ mediterraneis naſcitur:folia exerit breuia, puſilla & ſubpallida, venoſa vnà collecta minoris Plantaginis: cauliculum palmarem, gracilem & floſculis odore Lilij conualliũ & inuolutæ modũ clauiculatim caulẽ ambrientes:Bulbi puſilli,vt ſuperioris.

PALMÆ duæ Chriſtiades.
SERAPIADES.

HISCE accenſet Triorchim Serapiada Æginetæ (addere enim tertiam quandam videtur) terno donatum didymo,quem alias Palmam Chriſti opinabamur:tum quia ſucculenta minùs, ſicciorq; eſt,& vehementer deterget intro,foriſq; vlceribus admota: tum etiam quòd Melancholicis, Quartanariis,Epilepticis,neruorum offarctu & pituitoſa ſaburra oppreſsis miram præſtet opem, fluxum dyſentericum ſiſtat, quot qualéſq; Palmæ Chriſti recentiores vindicant(ne cuiquã imponat Palmæ Chriſti vehemẽter purgãtis homonymia) dignandas ſanè Ægyptiis Venerãdæ Serapiadis deæ Auguſto cognomine: alio quin nihil attinuit à cæteris ſecreuiſſe, & Serapiadas nuncupaſſe. Rationibus hiſce fauebat ex lectione coniectura, nam vbi πολύχρηστου multi vſus, legendum πολύσχιστου multifidam radicem:& fortè vtrumque,multifidum multíque vſus radicem innuebat, & mox inferius vbi Dioſco. ῥίζα δὲ ὕπεστι ὀρχιδίοις ὁμοία id eſt, Radix ſubeſt teſticellis ſimilis aut puſillis teſticulis, legebam multifida,leuiore methatheſi multò,quã in ſuperiore capite,vbi pro olea ſuffecerunt meritò quidã Squillam teneram pancratiũ. Verum tamen ſi cui hæ minus allubeſcant Serapiades,exploret ſuperiorum Orchium facultates,quæ multò tamen ignauiores & mucore elumbes magis videntur, aut alias aptiores adducat, & lubenter vltrò indictas iſtas palmatas antiquis profitebimur.

Herbidos pratenſéſq; colles frigidiores amant tum minor tũ maior, legimus etiam in alpinis Rauiſburgi & Nozoreti Germaniç. Maio flore & foliis exit : maior foliis ſimilibus,ſed latioribus porri mucronatis, ad terrã reflexis, craſsis, interdũ maculatis,fuſcis, & nigricantibus notulis: flores purpuraſcentis cynoſorchis adeò ſimiles ſunt,vt niſi propiùs ſpectes eaſdem putes. Radici itẽ geminus eſt bulbus,altero euanido,altero pregnãte & ſucculento, vtroque tamen oblongiore,nonnihil compreſſo,& ima ſui parte in fibras inæquales ternas aut quaternas veluti digitatas abeunte. Hunc marem apellant.

FŒMINA verò floribus candidis, vel è purpura rubentibus, dilutéue cæruleis cuculatis crebriores maculas purpureas, & rictum oſtentantes habentibus; foliis minoribus & inſperſis punctulis:radice conſimili.

MINOR ORCHIS ODORATVS.

HVIVS ſuauem efflant odorẽ flores mucrone ſpicati, purpurei amaranthi, qui foliis anguſtioribus,porraceis,vel croceis,caule palmari & leui,radicibus minoribus dumtaxat differt, vtraque radix orchin odorem & ſaporem dat guſtanti, & Dioſcoridi ad eadem facit,minùs tamen modeſtè facit Senenſis,qui hærentibus aut inficiantibus citrinos Digitos Auicennæ eſſe haſce Monachis conuiciatur,nullamq; allatam rationem cóqueritur:cum ipſe nè vmbram quidem adferat vllius. Et vires Digiti citrini huic aſſerit, magno incommodo eorũ,qui fidem forent ſequuturi:Citrini verò fuêre Hermodactyli,vt nomen & color docent.

ERYTHRONIVM.

NON multis ab hinc annis innotuit bulbus perelegans,cui amici noſtri Satyrion nomen fecerunt, is conſultis Medicæ materiæ Lugdunenſibus,qui condiendum curaſſent, & exploratum habuiſſent, viſus eſt Dioſcor. genuinus: multo quidē periculo factò cōditæ multam copiā Lutetiam, aliáſque Galliæ vrbes aſportatā ſcimus, nulla interim deſiderata nota præterquā coloris,qui valdè variat loci varietate,vt in Squilla,Cæpis & aliis bulbaceis videre eſt. Allij vrſini, aut Lilij ſimilia folia bina, plurimùm terna in humum deuexa, minora: caulem tenellum palmum altum,nudum humi foliis tenus merſum & Cyclaminis modo pediculum porrigentē exilem,flexilem: florē Croci vel Lilij, radiatùm ex albo purpuraſcentē: radix dactylū æquat & aſſimilat, Orchidis concolor, cui nōnullæ fibrillæ appenſæ ſunt,& puſillus ſemirotundus compreſſus bulbus exiguus lateri imo hæret,aut ſubeſt,vti in gladioli radice videre eſt. Lugduni florebat Aprili in horto Valerandi Donrez è Iura monte cuius ſedulitate primùm nobis innotuit, eruta Alpibus Lemano finitimis: & poſtea in collibus Taurinenſi Pado ſeſquileucam diſsitis, eandem eruimus.

SATYRION ERYTHRONIVM.

DVM eſſemus venetiis,ſuperioribus annis, vidimus nō ſemel in Angeli Symbolo Alberti Martinelli officina,radices ſubrotundas,magnas rugoſo tuberoſóq; cortice ex fuſco rubello,effigiē & magnitudimē Cyclaminis vel potiùs Ariſtolochiæ rotūdæ & prægrandis aſſequutas,carne intus albida eduli,dulci & Bulbocaſtano bunio dicto adeo accedente, vt eadem, nimirum ſolo lætiore & peregrino enutritam, ſuſpicaremur. Sed illicò Martinellus aliquot miſſas Alepo Syriæ à fratre Cequino,qui vt erat explorator nō minùs auidus,quàm peritus exoticarū ſtirpiū,Erythronium Satyrion iudicabat. Harum vnā celebris ille Leo Scamnidicus magnus. Marci fori Veneti tympanum,popularis philoſophiæ,cuius nec imperitus,nec parū ſtudioſus fuit, amans aluit aliquādiu,cuius folio la minùs prodere audemus, quia parū meminimus. Earundē Iacobo Cortuſio alteram dedit idē Phamacopoeus, quā multò pòſt,quaſi nunquā vidiſſemus,munificus ille Patauinus oſtentabat nobis,& penè inuitis riſum excutiebat, qui diceret ſe manibus duntaxat attrectando totum turgere Venereis libidinibus. Hanc ipſam Mathiolo poſtea miſit,non Cequinus,vt audiuimus. Is ſolitus namque fuit etiam minùs peritis quantum poterat,plenè deſcriptiones addere rebus peregrinis, quæ in Mathiolo nullę niſi radicis ſunt.

HACTENVS comparando quot potuimus plantarum genera, quarum effigies & naturæ ordinis conſequutione ita ſibi mutuo hæreret, vt & facillimè noſcerentur, & memoriæ mandarētur, à Gramineis, Segetibus, Harundinibus ad Acoros, Irides, Cyperos, hincq; Aſphodelos bulborum tuniceorū Cæpaceorúmue naturam prætervecti ſumus. Ac eorū quidem maximæ parti folia conſimilia, vniuſmodi mucronata, anguſta, rigida, nec vſpiam interciſa erant, iam verò ſuperſunt alia τῶν κεφαλιζόντων *ſiue latinis capitatorum illiſque conſimilium genera, vt plurimum ſinuata & lacinioſa, quæ ipſa & quia holera maxima ex parte ſunt, & cuilibet ad cognoſcendū in oculis, ad veſcendum in cibis quotidiè ſunt, non incommodè illa expediemus, nuſquam alioqui aptiorem locum nacturi in vniuerſa plantarum familia.*

Rapum turbinatum maius.
Rapum oblongum minus.
Rapum Syluestre non bulboſium.
Rapiſtrum aruorum Eryſimum Math: & recentiorum.
Rapi gemina Varietas.
Bunij & Buniadis diſcrimen.
Bunias ſiue Napus.
Bunias ſyluestris ſiue Napus ſyluestris.
βύνιον ſiue Rapula folia non Bunij vt Dioſcori. ſed napi fortè ex Plinio falſò attribuit ſuo loco.
Raphanus magnus &
Raphanus paruus purpureus.
Raphani varietas.
Synapi ſatiuum Erucæ, aut Rapifolium.
Synapi ſatiuum alterum.
Synapi agreste Apii, aut potiùs Laueris folio.
Synapi ſyluectre minus Irionis Dioſcoridei aut Burſæ Paſtoris folio.
Lampſana.
Barbarea Pſeudobunias potiùs quàm Pſeudobunium.
Alterum Pſeudobunium quia ferulaceum inter ferulacea.

Rapunculus ſiue Rapuntium parum vulgo Pes Locuſtæ Auicennæ } *cum Trachelijs.*
Rapuntium maius Alopecori comoſo flore
Eruca ſatiua.
Eruca maior Hiſpanica.
Eruca ſylueſtris.
Irio ſeu Eryſimum.
Eryſimum Theoph. folio Similacis aut Atriplicis ſuo loco.
Sium ſiue Lauer Dioſcoridis Oluſatrifolium.
Sium ſiue Lauer Crateuæ, Naſturcifolium, aut Erucæfolium.
Cardamine Siſymbrium, ſiue Naſturtia aquatica.
Sinapi & Thlaſpi media Prouincialis planta.
Naſturtium hortenſe.
Thlaſpi genus omne. { *Vulgatiſsimum.* *Dioſcorideum Drabæ folium.* *Græcum fortè Dioſcori.* *Syriacum anguloſo bifori pericarpio.* *Oſyridis folio hortenſe.* *Hieraciifolium Lunaria Lutea Monſp.* *Alterum clypeatum Serpillii folium Norb.* *Centumculi folium Alyſſon Italorum.* *Candiæ vmbellatum.* *Vmbellatum alterum.* *Crateuæ ſuo loco.*
Iberis.
Lepidium Pauli duplex.
Draba.
Dentillaria Rondel. ſiue Molybena herba neotericorum.
Burſa Paſtoris.
Senecio.
Senecio Iacobea.
Senecio Iacobea marina.

MAIVS ORBICVLATVM, ſeu turbinatum Rapum.

γογγυλίδες γογγυλίδαι { *Gallis.* Naueau Rond. *Germ.* Rueben. *Italis.* *Rapo.* *Belgi.* Rapen. *Ang.* *Turnepe.*

CVILIBET regioni abundè creſcit Raporum omne genus, quod Græci vna voce deſignarunt γογγυλίδος, quæ rotunditatem orbiculatámue globoſæ radicis figuram docet, vnde notitiæ eſt plebeiæ, inque cibos egeſtati amicos per Hyemem multùm accommodum, crudum, & coctũ. Fronde perampla, lacinioſa Erucæ, aut potiùs Rhaphani, etiã ſiliquis adeò ſimile, vt radice globoſa, floribúſque luteis, & minore ſemine, vt Sinapi nigricante exceptis, eadem putes.

varietas { Radice dumtaxat à ſuperiori diſtare videtur, quæ teres atq; rotũda oblongior eſt, & Napo ſimilior effigie, ſed maior triplò, etiam vbiuis notiſsima. HEC eadem, aut certè ſimillima Venetis olitoribus vœnum fertur in forum, Hyeme purpura nitida & pellucida radice, guſtu teneriore, ſuauiore, in acetariis cruda cum Eruca, Lactuca, & aliis illic eſitari ſolita.

RAPVM SYLVESTRE non bulboſum.

EST etiam frequentiſsimũ Sylueſtre Rapum, præſertim apud Flandros, Germanos, qui ſerunt hoc, quò folia bobus pabulo cedant. Luxuriat enim tanto foliorũ numero, vt radix iam non tuberoſa aut Rapoſa, ſed exilis, nec ventrioſa vſpiam ſit, alioqui ſatiuæ rotũdæ turbinatæ non abſimilis, ſed diſcretu facilis, criſpiore, rugoſioréq; & vberiore folio.

RAPISTRVM ARVORVM.

E RAPORVM ſylueſtrium cenſu etiam eſt Rapiſtrum vulgo vocatum, paſsim viarum margines & ſegetes ornans, vbique præſertim Septẽtrionaliũ: floribus luteis numeroſis Braſsicæ aut Rapę, in caulibus ſeſquibitalibus folia inſunt Lãpſanæ, aut Rapi Sylueſtris, Bra-

Braſſicæ virore & læuore, non Erucæ, vt debentur Irioni Dioſcoridis. Radicé, tenui neutiquam fibroſa, guſtu item Rapi Syluestris, cuius facultates propè ſortita eſt, ſed vehementiores, tametſi vſus neglecti aut ignoti. Neutiquam eſt Eryſimum Dioſcoridis: certè admodum affinis eſt Napis & Sinapi: tuſum namque ſemen Sinapi ementitur, & vſus explet ruſticis.

βουνιὰς ſiue NAPVS.

{ *Germa.* Steckruben.
Belgis. Steckrapen, & Pariſſche Rapen.
Ital. Napo.
Gallis. Nauet. *Ang.* *Nape.*

QVEMADMODVM Antuerpianum ſolum, vtpote ſabuloſum, tuberoſæ & turbinatæ Rapæ feraciſsimũ, ſic Lutetianum lutoſum Napi fertiliſsimum. Vtrique plantæ congener, imò & ſimilis adeò Rapæ oblongæ eſt Bunias, vt eadem prorſum dicas, niſi Napo folia minus ſcabra forent, radixq; media ſui parte minùs ventrioſa, imoq; exiliore multò eſſet, ſapore ſuauiore, cibiſque delicatiore, præſertim Francigena, quæ plenis doliis vœnũ in Belgium eſt ferri ſolita.

BVNIAS SYLVESTRIS NAPVS.

SECVS agrorum amniúmq; ripas hæc lubens oritur, præſertim regionũ ſrigidiorum, cuiuſmodi Angliæ, Nortmãniæ Germaniæq; Alpinæ & ſimilium: ſiliqua, ſemine, flore & folio ex ſatiuæ Buniadis inſpectione admodum cognitu facilis, quia perſimilis, ſed minor tota, foliorumq; profundiore lacinia & radice rotundiore, breuiore, ficum aut Sorbũ æquante. Huius napi, aut Satiui ſemen antidotis & eximiis antiquorũ compoſitionibus addendum, vt Theriacæ Andromachi & aliis, non BVNII ſemẽ, quod nominis propter radicem rapoſam ſiue turbinatã Bunij & Buniadis affinitate multis impoſuit, vt Plinio qui vtrãque Rapum appellat, & Senenſi comẽtatori admodum ieiuno & ſæpius decepto, nec melius in Dioſcoridea quàm Pliniana lectione verſato. At Buniũ neq; bunias eſt, neque eadem figura, viribus, aut claſſe cum Buniade deſcripta eſt, vt paulò inferiùs dicemus. BVNIVM.

RHAPHANVS MAGNVS & paruus Purpureus.

Ραφανίς { *Gall.* Raifort. { *Angl.* *Raddyſhe*
Ger. Kettich. *Rabon.*
Belg. Radiis.

VEL nomẽclatura Rhaphani vnde Rapum latinis deductum fuit, indicat Rapi ſpeciem eſſe Rhaphanũ, quippe omnia Rapi habet, ſi longiorem, graciliorem excipias radicẽ, flores ſimiles, ſed purpura obſoleta, ſiliquam craſsiorem pyxidatim effigiatã ſeminis ruffi maioris Rapi: efficacior medicamentis, quàm vtilior alimentis, expetita tamen fermè vbique & notiſsima radix.

PLVRIBVS hortis Italiæ præſertim rubello colore colunt & eſitant Rhaphanos: vt minores (quod de Rapo Rubro monuimus) ſic eſu ſuauiores, minus acres, lautioréſque ex aqua ſalita excitandæ appetentiæ, quam cocta prorſum euertit: fœtet namque admodum ſiue per ſe, ſiue carnibus incocta, tum hæc, tum alba, eóque ſale & de prima menſa conſultiùs eſt vt edantur. VARIETAS.

SINAPI SATIVVM Eruca, aut Rapifolium.

{ *Gall.* Senеue domeſtique. { *Belg.* Moſtaert.
Germ. Seneff. *Ang.* *Mudſterd, Senbeye.*
Ital. *Senape Moſtarda.*

MAGIS abeſt Sinapi à napo virium acrimonia, quàm ſpecie, facie, vel nomine, quod quidem tum liniamenta plantæ, tum effrenis acrimonia inſinuant. Napi enim immite aut vehemens interpretantur, cuiuſmodi eſt Sinapi ſemen vrendo, ſternutamenta lachrymáſque ciendo: vnde notiſsimum ſiue diuitum, ſiue pauperum menſis, præſertim ſatiuum, caule, fronde, flore, ſiliquáq; Rapacea, ſemine minore acerrimo, oleoſo, copioſo, aruis mandari ſolito, non ſecus atque rapæ. Folia etiam tenera in acetaria veniunt.

SINAPI ALTERVM *Satiuum.*

Gallis, Seneue blanc.
Belgis, wyt moſtaert.
Germ. Weiſſer Senff.

ERVCÆ albo ſemine eſt ſatiuum Sinapi alterum, cuius vſus Officinis ad compoſitiones vt Diaſatyrione, Elect: de Ouo. Prorſus figura & ſemine Napi vulgaris, ſed albo maiore duplò.

SINAPI AGRESTE *Apij, aut potiùs Laueris folia.*

Gall. Seneue ſauuage.
Ger. Wilder Senff.
Belg. wilden moſtaert.

HVIVS haud admodum diſpar figura aut ſeminis acrimonia, tametſi folia inciſura ſitúque & natalibus, magis Lauerem vel Apium exprimant, nec non ruribus ſemen nigrum penuriam ſatiui reſarciat, quod oſtendit flore & ſiliquis ad ſatorum viarúmque riuulos & depletas foſſas luxuriare ſolitum.

SINAPI SYLVES. *minus Irionis veri folio, aut Burſæ paſtoris*

ARIDIS tamen locis iuxta margines, & rudera, propè vrbes naſcitur, foliis laciniosis admodum burſæ paſtoriæ ſimilibus, ſed acutioribus minutioribúſque laciniis. Vmbelloſi flores & ſiliquæ ſecundum ſummitates Irionis Dioſcoridis, caulis pedalis, minore multo, ſed tota planta guſtu Synapi feruidiſsima.

ERVCÆ, & IRIONES *ſeu Eryſimi.*

DVM poſtremò in Iriones commentabatur Senenſis dictator, augurabatur non defuturos canes (ſic enim modeſtè omnes etiam ſe doctiores ſolitus nuncupare) qui ſe ita ambiguum & conſcium ſuæ hîc imperitiæ allatrarent. Vtinam habuiſset ille canes ſimiles non ad latrãdum ſed veſtigandum Eryſimum, quod vel pharmacopœorum Monſpellienſium lixæ poſſent illi hodie in triuijs & ruderibus paſsim indicare: eſt enim ibi doctis & indoctis vt vſu frequentiſsimum, ita multiplici & fœlici ſucceſſu notiſsimũ. Ac vt perſpicuũ fiat vniuerſum hoc *Erucarum & Irionis genus*, vno nos capite omnia complectemur.

ERVCÆ SATIVÆ DVÆ.

Gallis, Roquette.
Belg. Rakette & Roomſche Rakette.
Ang. Great Rockett.

ERVCA maior ſiue Hiſpanica & Gentilis.

SATIVÆ duæ cibis gratiores & nobiliores: Maior Hiſpanica vocata, à noſtrati maioribus foliis Siſymbrii & ſemine nigro, floribus luteis, corniculo Sinapi maiore, diſtat. Hæc vel quia in condimentis lautior, vel ad Venerem vegetior erat Gentilis vulgò vocata fuit: quo vocabulo Hiſpanica & Itala gens deſignat quamlibet rem aptam reddere hominem lætum & experrectum ad munia vulgò pauſibilia, vt ioca, ludicra & Venerem. Quæ commoda vt ex ea perciperet Monachorũ Saginata caterua in perquam amœna Magalonæ inſula maris Norbonenſis, huius Gentilis Erucæ ſemine à fratre quodam Hiſpano

ſpano ambulone donata,quotãnis hocce ſerebat & in menſis cuilibet vel maximo gulæ irritamento vel blandimento præferebat:nimirum vſu gnara quantũ frequens eſus conferret ad calorem Venereum in illis otio & frequenti crapula obrutum, ad vigorem animi excitandum,& præſertim corpus obeſum extenuandum,ſomnumque excutiendum, quo illi veluti vrſi glyréſue tota hyeme ſaginati, fermè adipe ſuffocabantur. Verùm iſto Hiſpanico remedio adeò hilareſcebant & gentiles fiebant,vt plerumq; recinctis lumbis caſtitate, coacti eſſent vota & cęnobii mœnia tranſilire, & aliquid ſolatii Venerei ab vicinis plebanis efflagitare:nobis hæc viſa & riſa. Eruca verò inibi ſuperſtes eſt copioſiſsima,monumentum futura Monaſticæ caſtitatis & rei veritatis, nec eget vtrauis fuſioris deſcriptionis,cum vulgaris ſit notiſsima & ex illa facillimè percipiatur hiſpanica.

ERVCA SYLVESTRIS.

Belgis. wild Rakette.

SYLVESTRIS serratica ſquallido ſolo vel parietinis paſsim oriens,Dentis leonis diui ſura,floribus luteis braſsicæ,notior etiam quàm depingatur.Et hactenus tres ſpecies priores & notiſsimæ Erucæ. *Eruca ſyluestris*

IRIO, *ſiue* ERYSIMVM. *Dioſc.*

Anglis. Cadloke, kedloke.

HIS proxime accedunt Iriones.Dioſcoridis Irio, quem medici docti notis & experimentis commendant, eſt radice lignoſa,foliis Erucæ ſylueſtris,quæ primũ erumpentia non niſi ab oculis exercitatis poſſũt à Burſę paſtoris foliis diſcerni,quæ huic nõn ita viridia,& in extremo magis acuta ſunt:illi eryſimo verò lacinia grãdior & in ſummo rotundũ retuſiúſue foliũ ſubpingue,quod multiplex in imo ſolum operit. Caulis ſeſquicubitalis, interdum maior :ſemen in ſiliquis Erucæ ſylueſtris multò minoribus, acre,feruidum:floſculi in ſummo lutei.In compitis,ſepulchretis, & ruinoſis locis frequens, multis Galliæ regionibus notiſsima,ſed in Anglia nõ item,quamuis nõ minùs obuia.Nã ne Medicis quidem aut pharmacopœis peritioribus certũ ſtat,quænã ſit Irio: hoc factũ, aut quia in vſum Medicũ nondũ fuit hic deductus, aut quia à Mathiolo,cuius cõmentaria pleriſq; ſunt veluti Sybillæ folia, Rapiſtrum vulgi à ſapore Rapæ,& nonnulla foliorum ſimilitudine,loco Irionis acceperunt. Quod neque Dioſcoridi reſpõdet, neque cum Mathioli erucæ ſylueſtris foliis ſimilitudinẽ init, tum ſapor,odor rapæ,nec adeo vt Irionis acris,nec proinde ab hac ſpectandæ eximię genuini Eryſimi dotes quæ aſthmaticis & farctui Pulmonum vocíque rauæ etiã diuturnæ & prope inuictæ ſũt adeò præſenti præſidio,vt fidẽ fermè ſuperẽt. Eſt enim moderata quædã tenuis ſubſtantiæ & incidentis,cum humidis abſtergentibus partibus permixtio, cuius beneficio craſſæ blennoſéque pituitæ citra exſiccationem nimiam inciduntur, & inciſæ propter flatum nonnihil commixtum non magno conatu expectorãtur, & abſterguntur. Arteriacum igitur eſt laudatiſsimum,nempe idem vnum præparãs & educens. Exempla ſuccurrunt quamplurima, quæ ſecundiſsimè tum præceptoribus, tum nobis poſtea ſucceſſerunt. Phonaſcos memini tum iuuenes, tum ætatis prouectæ, quibus fermè iam amiſſa voce & ſpiritu,limpida ſonoráque vox pauculis diebus reſtituta ſuit,

Irio.

Rapiſtrum.

fuit, vnius Eryſimi & opera eximii prçceptoris Rondelletij qui primus vſum monuit. Mathioli æquanimitas, quaſi ſuæ imbecillitatis cōſcia primo ſuo Irioni ſubdidit aliū in poſtremo auctario, quem potiorem primo putat,quia folia minora, & cornicula paulò vegetiora ſint, vt ex iconibus,inquit cōmentator,patet.Sic nos auidos diſcendi huius mutatæ ſententiæ cauſam aliquam, vt ſolitus eſt, in ſicco deſerit. Quid hîc folia minora, & cornicula vegetiora agant,neſcimus:vt vt ſit,nos benignè omnia interpretamur,nēpe tantum virum(vt conſtantis & grauis animi opinionem,quam de ſe doctis viris iſtis cō-mētariis excitauit,retineret & foueret) noluiſſe quicquam demere, aut demendum eſſe ſuſpitionem dare,ſed humano more & prudentia tacitè meliora,quæ à meliore tum ſuo tum aliorum iudicio profecta eſſent,deterioribus prioribus ſubdere, quaſíque vniuerſum opus deintegro recoquere,Magni Ciceronis exemplo,qui ſe dedit recoquendum Molonio Rhodio oratori:id videre hîc eſt,capite de Mço, Seſeli, Cumino Sylueſtri, ac paſſim hoc nouo opere magno ſculptorum & bibliopolarum applauſu.

λάμψανα LAMPSANA.

{*Italis.* *Di landri, & di Laſana.*
{*Gallis.* Sanues blanches quaſi ſinapiſtrum album.

Eriſimū Theop. Dod. ſed fallitur fol. 431.

ETIAM Napis & ſynapi reddenda Lampſana, vt quam olim Romani Napum ſylueſtem vocarunt, vulgus etiamnum in Gallia *Sanues blanches*, quaſi Sinapiſtrum album dicit, a foliorum mollitie caduca, decubitúue in humum, quam quia lambere viderentur Lampſana dicta putatur: niſi potiùs fuerit à Laſana matella nempe,ſiue ventris oneri excipiendo vaſe contemptus cauſa ſic vocitata. Etenim olus olim fuiſſe Lampſanam admodum contemptibile,ſed non parum vtile,præſertim plebeculæ,pauperum,& eſuritioni militum annona deficiēte,vel diui Iulij Cæſaris milites carminibus teſtatum fecêre, qui exprobauerunt ea ſe vixiſſe apud Dirrhachium præmiorum parcimoniam cauillātes, vt narrat Plinius,qui olus Sylueſtre pedalis altitudinis trium foliorum Napi ſimillimorum candidiore flore & in cibo coqui eam deſcribit:vnde ſatis liquet eſſe iſtud olus ſylueſtre vbique aruorum,ſatorum præſertim margines, foliorum florúmque luteorum vberrimo luxu claudere ſolitum,perperam Theophraſti Eriſymū putatum, à Doct. Do. qui aliam plantā parietinis,ruderibus,& aruorum marginibus frequentem ſtatuit lampſanam. Sed neutiquam eſt hæc Synapi Napis aut Braſſicis congener, potiùs Hieraciis,floribus nimirum luteis ſtellatis, non braſſicæ. Folia item Cichorij ſylueſtris Hieracii laciniis ſeſquipedem & binos pedes altos, grandes caules è fibroſa radice exigua emittit, ſemine puſillo, nec vlla ſui parte planta in olere mandi putamus. Eapropter vera exiſtimanda lampſana rapiſtrum poſt Rapas ſuperius deſcriptum,vt quod per egeſtatem in vſus venerat,& è cuius floribus apes mellificant & oblectantur, qualem intellexit Columella Lampſanam. Senenſis verò comentator interſertis alienis plumis, ac multis Plinij verbis ambiguos ipſe ambiguus,quod ſtatuerit nos deſerens,euolat. Cum ſaltem fuit nudi recitatoris plantam quam intellexit verbis exprimere,& boni commētatoris explicare,non truncare verba Plinii trium foliorum ſimillimorum Napi, quibus videtur Plinius innuere cum Iriones & Napi huic congeneres multis foliis inſternant operiantque humum, Lampſanam vt plurimū tribus foliis extremis ceſpitem tangere, aut tegere,eaque nota vocatam ſic eſſe,& ab illis diſsidere.

Lampſan. Dod. pag. 385.

PSEVDOBVNIAS *potiùs quam* PSEVDOBVNIVM, BARBAREA *ſiue Herba S. Barbaræ vulgi.*

Hiſto. dod. 435.

POSTEA quam docuimus plurimùm abeſſe Bunium à Buniade in promptu cuilibet eſt, Barbaream vulgo dictā neutiquā Pſeudobunium eſſe, ſed potiùs Pſeudobuniadē- ſi cui libuerit,dici poſſe. Eſt quippe inciſura,magnitudine,floribus,& ſiliqua Napi ſiue

Bunia-

Buniadis,qualem deſcripſimus, in aruis humidis & veruactis depreſsioribus, tota nitet virore atro: ſapore aliquantũ acri rapaceo, ſed interpres hallucinatus nominum affinitate, folia non bunii,vt Dioſcorides, ſed Napi,ſiue Buniadis fortè ex Plinio falſò attribuit.

Niſi itaque verũ ſit Bunium,ea quam cenſuimus bulbocaſtanon dicta planta,nulla prorſum ſuccurrit, quæ Bunii adumbret vel nomenclaturam,tantò minùs oſtẽdat aliam plantam,niſi ſit ſolùs Cretę, quæ Pſeudobunii Dioſcoridis folia,ramulóſque ferat: ſin autem ſit, vti non paucis viſum, non nos fallit coniectura de illa noua planta ferulacea, quam Pſeudobunium Dioſcoridis fecimus,& ſuo loco pictam deſcriptámque dedimus. *Bulbocaſtanon, aut caſtanon.*

SIVM SIVE LAVER DIOSCORIDIS
Oluſatri folio, ſiue aquatica paſtinaca.

BVNIADVM,Napi,Sinapi,Erucarumq; generi,quia ortus,vultus,vſúſq; oleraceus Sionis, Syſimbrii & naſturtii non multum ſunt diuerſa, hîc ſuccedent demum annectenda Thlaſpis, Ibiridi, Drabis,& ſimilibus,quæ paucioribus & faciliùs poctea addiſcentur. *Dodo. de florib. libello. 240.*

Duabus diuerſæ figuræ plãtis aquaticis indidêre nomẽ Sionis,ἀπὸ τοῦ σείειν quia quatiuntur,vacillandóque in aquis iugiter ſuccutiuntur præterlabentibus vndis, atque iugiter alluentibus: vnde etiam Laueris Latinis nomenclatio,niſi quis malit ſuſpicari ab vrinis calculiſque ciendis,& excutiendis dictam. Earum alteram,quam Dioſcorides lato oluſatri folio minore,odorato, erectã fruticulã eſculentam depingit,herbarii pharmacopœi Paſtinacam aquaticam ab odore & foliorum effigie,propterquam etiam Germania Eppich water id eſt, apium aquaticum,quod diuerſum ſimile tamen paludapio eſt, vocitat. Quo fit vt quin hæc ſit verum Dioſcoridis Sion nulli dubitandum ſit, & ſi perbonus & doctus medicus Dodon. hallucinans Crateuæ Sion fecerit, quod neque notas è Dioſcoride, neque Germanicam appellationem perpenderit.

CRATEVÆ SION ERVCÆFOLIVM.

ETENIM Crateuæ Sion eſſe naſturtium noſtrum vulgi vbiq; iiſdem riuulis fonticulíſue lympidis fruticãs, cunctæ deſcriptionis partes teſtantur: ſunt namq; ipſa folia ſingula, rotundiora & latiora quàm Minthæ nigricãtia, & extremis oris inciſuris profundioribus Erucæ ſylueſtris ſimilibus,guſtu non perinde odorato,vt Dioſcoridis Sion, minúſq; medicato & acri ſapore, idcirco plebecula in quadrageno Veris ieiunio multũ huius in acetariis vorat,vocátq; Naſturtiũ aquaticũ. Videtur etiam eadẽ de cauſa Crateuas hanc vocaſſe ὀλίγηρ id eſt,vilem,aut paruifaciendam,vt quidam interpretantur, ſi cum priore viribus efficatiori & medicatiori cõferatur,tametſi vires non inſtrenuas exerat ad quoſdam morbos,præſertim ad eos qui Stomacace morbo difficili, ſiue Scorbuto vexantur: vnde pari ratione & notione ac Cochlearea & Becabunga Scorbuyck & Scorbuck vocatur. *Matheol. 287.*

Huius varietas duplex è magnitudine,ſiquidẽ riuulis altioribus enata fruticat,foliis fermè Terebinthi magnitudine: aliis verò exiguis & penè arentibus riuulis,triplò minor, æquali ferme Dioſc. Sioni ſiue Laueri,cui conuictor,& ſimilis eatenus,vt non rarò ruſtici vtramuis pro vtralibet accipiant in acetariis,& potionibus ad calculum, nec malè cedit imperitiæ illis,nam vtriuſuis vires paris ſunt commodi.

CARDAMINE ſiue NASTVRTIA AQVATIca, ſiue alterum Siſymbrium, Dioſcor.

A CARDAMO,cuius acrimoniam veſcentibus refert,dicta Cardamine fuit,veluti Helleborine ab Helleboro,tametſi propiùs accedit Crateuæ Laueri,ſiue Naſturtio vulgari aut vero, quàm Dioſcoridis Sio,aut etiam quàm Siſymbrio: etſi Dioſcorides Siſymbrii fecerit ſpeciẽ tribueritque idem nominis plantę menthę hortenſi ſimillimę,atq; huic aquaticæ, anſamq; Plinio confundendi vires laueris atq; huius Siſymbrii,quod Sion etiã vo- *Matheol. 488.*

vocarint. Eſt enim fontium lympidorúmque riuulorum ſectatrix hæc vbi Sion, ſed tota tenella, gracilíſq;: folia promēs ima ſtrata latiùs, in nerueis cauliculis rotūdæ Erucæ, aut aquatici Naſturcij vulgaris: quæ autē in caule ſeſquipalmari vel pedali anguſtiora multò ſunt, etiamq; hortēſis Naſturtij diuiſura: floribus ſūmis albidis, acri guſtu, ac in acetariis tamen minoris commendationis. Sed enim primum illud Siſymbrium apud Dioſc. in familiā potiùs Menthę & Menthaſtri relegandū, cum quibus tantopere illi conuenit, vt quaſi naturę ſymbolo mutuo, altera in alterā abeat, nempe mentha in Siſymbriū, hoc in illam, propter confuſa naturæ principia in ſemine.

SINAPI & THLASPI media Prouincialis planta.

ET hanc nouā viſum fuit hiſce inſerere, propter cōmunes inter Sinapi, Buniadē, & Thlaſpi figuram & vires. Prouenit ea nō procul Magdalenę fano, & cautibus illis celſiſsimis famigeratiſsimis Galloprouinciæ, floréſque Auguſto promit luteos Eryſimi, nec ſiliquas diſpares: in gracilibus ramis ad ſummū & imū vna è radice digitū craſsa, fibroſsa, pedē lōga, Rapiſtri folia, Thlaſpi, aut Drabæ, leuiter laciniata, albida & hirſuta, ſapore eryſimi, aut Buniadis Barbareæ.

Καρδάμου NASTVRCIVM HORTENSE.

Ger. Garten kreſz.
Anglis. Gardyn creſſys and Towne creſſys.
Ital. Naſturtio & Agretto.
Gal. Naſitort & Creſſon Alnoys, ſiue Creſſon de Iardin.

Math. 365. ACRIMONIÆ vehementia os naréſq; vellicando Sinapi imitatum naſturciū, è Græco Καρδάμῳ dictum fuit: etenim nares rugare ſiue cōniuendo cōtrahere aſſolent, qui acrius cæpe edūt, aut Sinapi multùm carnes intingūt: vnde factū verbū καρδαμύττειν id eſt conniuere, tametſi quia cordi vitam vigorémque tueretur præſentiorem, Cardamū dictum putant, Perſis præſertim & Lacedæmonibus, apud quos olim olus iſtud multò celeberrimum fuit obſonium: nihil enim addere ad panem præterquam naſturcium ſolita fuit Spartana iuuenta, vt apud Xenophontem, & Plutarchum, & in Tuſculanis legitur. Hodie autem in acetariis & medicamentis vſus plurimus, & notiſsima planta plebi nomine *Creſſon*, fortè quia perenni ſobole, ſummis feruoribus, vel etiam Brumæ rigoribus ſpretis, creſcit. Francigenæ etiam *Creſson d' Alenois* ab alendo fortè vocant. Notiſsima planta, laciniofis, anguſtis Erucæ foliis & Coriandri adultis non ita diſsimilibus, acri ſapore Thlaſpi, ſeminéque ſecundum thyrſulos Iberidis multiplici.

Dod. Hiſto. 436.

THLASPI, *ſiue Narſturcium tectorum, Naſturcium Syl. Scandulaccum, Capſella.*

Θλάσπι Θλάσπιον ἤ Σίνηπι ἄγριον *Germ.* Baurnſenff / kerſz Biſemkraut. *Ital.* *Thlaſpi.* *Gallis.* Seneue ſauuage. *Belgis.* Boeren kerſe.

QVEM-

QVEMADMODVM Phyteumati, Echio, Pſyllio aliiſq; nō paucis herbis ob quampiā notam cōſpicuam ſeminis nomen adſcitum fuit, ſic & Thlaſpi tranſuerſim per mediúmue incuſſo aut diffracto ſeminis inuolucro folliaceo appellatio data: tametſi dici potuit Thlaſpidium quaſi fractum clypeolū, qualem adumbrant folioſæ circinnatæ peltæ ſemen cohibentes Naſturtij, cui ſuccedit ordinis conſequutione.

DIOSCORIDIS Thlaſpi Drabæ & Chamelinæ folio.

EMVLTIS Thlaſpi differentijs adeóq; longè pluribus quā quot antiqui meminerint nulla ſit obuia, quę ęquè congruat Dioſcoridis deliniationi ac illud Thlaſpi nuſquam non in aruis copioſum proueniens Gallię, Germaniæ, Angliæ, folijs lōgioribus, anguſtis, mollioribus, leuiter laciniofis Drabę, Iberidis, Chamelinę ſiue Myagri, cauléq; multis alis circa imum diuiſo lentis, ſequacibus, gracilibus, flores albidos Iunio ferentibus puſillos, deinde cōpreſſa copioſa foliacea inuolucra exactè circinnata præterquam ſupernè, quà parum depreſſa & fiſſa ſunt, ſemenq; continent puſillum, rotundum, oblongum, nigrum Naſturcij, fauces adurens mandendo, ac quiddam Allij, Sinapi aut Cæpe ſapore exhibendo: vnde vulgus Sinapi agreſte vocat & Naſturtium Tectorum, quia non rarò in maceriijs vetuſtioribus viſitur. Quare quin ſit Thlaſpi ſpecies nulli negandū, an autem ſit ἀκροσχύδεσι non prorſum videtur: ſunt enim vno ductu ferè ſinuata tota, non diuiſa, proindeq; illa verba (in ſummis diuiſa) ſi quis de thyrſulorum, ramulorum aut ſeminis diuiſura accipiat, nec Naturæ aduerſaturus videtur, nec Græcæ deſcriptioni vim vllā facturus: verùm ſic forent alię ſpecies Thlaſpi mox dicendę, quæ ſeminis effigie & acrimonia propiùs vero accedent.

THLASPI Græcum propinquius fortè Dioſcor. Poligonati folio, aut Oleæ, Lentis ſemine.

ETENIM iſtud dumtaxat calidarū regionum Syrię, Candię, etiamq; Prouincię Norbonenſis indigena eſt, ramulis multis in ſummo diuiſis, & ſemine ſecundū longitudinē bina ſerie digeſto, planę lentis effigie compreſſę, ſed nonnihil depreſsi inſtar vmbilicelli medio oſtentante, & quaſi incuſſum cōtuſúmue ſcutulum aut Thlaſpidiō exactius effigiāte, ſeménq; cohibet Naſturtij acre, vehemens, ſecundū totos ramulos lentos, obſequioſos, cōpactos, albidos, in caule ſarmentoſo rotundo folia puſilla, glauca albidáue habente Leucoij Lutei ſed multò minora, radice exili lignoſa etiam in hortis Italicis.

THLASPI SYRIACVM vel Græcum alterum anguloſo bifori pericarpio lentifolio.

FERVNT & alterū eſſe Syriacum aut Græcum illud, quod nos habuimus Venetijs & in hortis vidimus minoribus ramulis, minúſq; compactis, albidis geminaq; donatis ſerie, ſeminis anguloſi, aceroſi, rotūdi, compreſſi, medioq; ſui fiſsilis in duas glumas minores acriora ſemina terna aut quaterna amplexas, folijs non ita diſsimilibus ſuperiori. Nuſquam niſi inquilinam hortis putamus naſci, nec ſcimus ſitne illud tertium Mathioli, quòd ille nulla apta deſcriptione genera diſtinxerit, ſed in chartas tantum negligenter picturas congeſſerit.

THLASPI Vulgatiſsimum Vaccariæ folio aut Myagri pinnato.

MVLTO vberrimè prouenit cultis & incultis aruis Italię, Germaniæ, Galliæ & Angliæ iſtud omnibus Thlaſpi vocatū & receptū, cuius folia ima lōgiora, maioraq; quā primi noſtratis, parum crenata, ſuperiora autem anguſtiora in acutum ſenſim deſinentia, baſimq; habentia vtrinq; pinnula aut ligula porrectiorem non quaſi appendice addita, ſed continuata, multos è caule ſeſquipedali ramulos ambientia ſtipatos floribus albidis, ſúbq; Æſtatem crebribus paſtorię Burſę non diſſimilibus in duas glumas

hiantibus inuolucris, acri ſemine & ſapore Sinapi aut Naſturcij, officinis in vſu ad antidota pro vero accipitur.

Oſyridis folio THLASPI *minus Hortenſe vulgare, acerrimum Luteum & album.*

PAVLO diligentiores Pharmacopœi & Herbarij Angliæ & Germaniæ iſtam minorẽ ſpeciẽ Thlaſpi vocãt, & alunt in hortis ad medicũ vſum, quia ſit feruidioris guſt⁹. Eius cæteroquin tota facies, ramulis multis floribus & foliolis Thlaſpi fatetur, eatenuſq; differre videtur, quia tota minor & tantopere ſarmentoſa, vt ſcoparũ vice ſit ad verrendũ, non ſecus ac Iberis, cuius etiam & floribus, albidis, crebribus, paruis. Eadem in horto Morgani noſtri, etiam luteis floribus viſebatur hoc menſe Iunio.

THLASPI *paruum Hieracifolium, ſiue Lunaria lutea Monſpel. & Leucoium luteum marinum.*

IN prata Monſpellienſia ſecus Lanum amnem & Gramuntium lucum ſtudioſi ludibundi prodeuntes, nos cõmilitonéſque noſtri ſæpiſsimè hoc collegimus, & minorem alteram Lunariam, propter lunatos folliculos elegantes, vocitabamus. Sed attentiùs perpendentes, huic nullus locus certior, aut aptior, quàm inter Thlaſpi omnium iudicio, putabatur. Radix qualis Burſæ Paſtoris aut Maluæ, folia mox à radice crebra ſibi mutuo incumbunt, albent colore Hieracij aut Leucoij ſed minora, vndulata, laciniosáue in terram dehiſcunt. Caulis folijs exutus, exilis, cubitalis & pedalis, qui in cauliculos exit onuſtos multis clypeolis foliaceis palleſcentibus Lentis cõpreſſæ effigie qui prætenues ſunt & fermè pellucidi, quibus ineſt ſemẽ ſingulum ſingulo foliolo, Leucoij purpurei & albi ſapore & effigie, potiùs quàm Naſturtij. Flos in ſummo paruus, luteus aut pallidus. Hæc primùm culta in hortis Italicis & peregrina credita, vocabatur ab illis nomenclatoribus Leucoium luteum marinum, nõ ita magna ſimilitudine: maiorẽ ſanè multò ſortita eſt cum Thlaſpis. Sed etiam cũ Thlaſpis nonnihil folijs & viribus cognationis habent Leucoij, præſertim purpurei & albi.

THLASPI *alterum minus clypeatum Serpilli folio etiam Norbonenſe.*

NEC vſpiã nobis iſtud viſũ, niſi in agro Norbonenſi Monſpelliẽſiq;, locis ſquallidis, ſabuloſis propè puſillas Anchuſas: folia, flores, ſemináq; ex luteo pallent, & peltæ ſuperioris aut Tordyllij ſunt ſed penè pargamenę inſtar pellucida ſunt tenuia, ſimilitudine, ſapore, Leucoij, vnde quidam Leucoium luteũ marinũ autumabant: ramuli ſunt exiles, palmares, nitidi, foliolis albicantibis Thymi non ita numeroſis.

THLASPI NORBONENSE CENTVMCVLI angustifolio, Alysson Italorum.

FECERANT iamdiu hanc Itali Alysson quodpiã, eosque Cõmentator sequutus, lubenter, inquit, posuissẽ, si habuissem: igitur factum benè quod nõ habuerit, quippe doctiorum omnium Monspelliensium, apud quos frequẽs oritur, suffragio, Thlaspis hæc annumerãda est, nõ Alysso: cui aliã multò aptiorem iamdiu cõpararũt seduli vestigatores Belgæ & Franci, quã in hortis alunt: in Italia non nisi aridam vidimus. Istud verò pusillũ Thlaspi prope Monspel. Nouũ Castr. cis Lanum amnẽ, aridisq; viarũ crepidinibus, in ramulis multis sparsis rectis vimineis, palmaribus & sesquipalmaribus albidis, Thlaspi: foliola Polygonati minora aut Centũculi, aut lauẽdulæ: & flosculos albidos Iberidis, Thlaspi Cretici, aut Syriaci, Clypeolis nõ dissimiles, sed duplò minores fert: tota planta albicat, gustũque Thlaspi aut Nasturcium indicat.

THLASPI CANDIÆ vmbellatum Iberidis folio.

ALTERVM descripserunt & vocarunt iamdiu Belgii herbarii THLASPI Candiæ, foliis est serratis vulgatæ Iberidis, sed maioribus, caulis cubitalis multos cauliculos fũdens, in quorum extremis vmbellæ & flores Sambuci palustris similes, ex candido purpurascentes, Iulio vel Augusto: túncque semen affatim cernitur in folliculis Thlaspi minoris similibus, acre gustúque feruens. Quæ affinitas erudito & modesto medico Dodoneo hac naturæ parte exercitatissimo videtur persuasisse, vt Drabam hanc censuerit: nempe vmbellæ Sambucinæ & seminis acrimonia, quæ non magni momenti sunt notæ. Cognita quibus est Lepidii foliis, vmbellis albentibus vera Draba, non opus est pluribus ad demonstrandum, tum errorem, tum discrimen. *Histor. Dodo. 438.*

THLASPI ALTERVM MINVS VMBELlatum Nasturcii hortensis folio, Norbonense.

MONTOSIS satis Norbonæ ad Lupi montis radices Maio & Iunio hęc copiosa flores muscosos vmbellisq; cõfertos, superioris nõ absimiles edit, sed albidos, seménq; minus multò, sed admodũ acre, folia exilio ra, diuisura Nasturcii hortẽsis per totos cauliculos numerosos, grandes è radice non profunda, nec multum fibrosa, sapore acerrimo Thlaspi: verùm non magis hæc quam superior vsu recepta.

AN THLASPI CRATEVÆ, SINAPI Persicum vocatum latis foliis, radicibus magnis, Ischiadicis vtile, sit noster Rhaphanus agrestis, qui & Lepidium Pauli in Lepidio dictum?

DE Crateuæ Thlapsi admodũ difficilis assertio: si quis tamen de paucis à Dioscori. recensitis notis, sit certæ coniecturæ locus, nulla aptiús statuatur planta, quã illa, quæ nonnullis Sinapi, propter radicis in condimentis vsum, nonnullis Rhaphanus Syluestris propter nonnullam similitudinem, nuncupatur. Foliis est amplis Lepidii aut Piperitidis maioris, plerumque latioribus: radicibus etiã prægrandibus, glomeratis, albicantibus. Semen illi in siliquis Sinapi modo: flores Thlaspi conferti & elegantes magis quadrare vidétur, quàm Lunariæ vulgò nuncupatæ Rhaphanitis, quæ à nonnullis istud Crateuæ Thlaspi credebatur, cuius acrimonia ad Ischiaticos multò inefficacior, radix & vsus dispar.

Lunaria Raphanitis.

BVRSA PASTORIS.

Germa. Toschel kraut.
Gall. Bourse de Pasteur, ou berger.
Bel. Borsekens.

Effig. Mathiol. 569.

RECENTIORVM fuit planta & nomenclatura Pastoria bursa dicta à marsupiolis, siue theculis compresis, cordis aut crumenæ effigiem referentibus, thlaspi quadamtenus, cui etiam congener est, vbiuis copiosissima & notissima, secus vrbium areas, & mœniorũ ambulacra: foliis & facie Irionis aut Erucæ: floribus albicantibus thlaspi non dissimilibus, tametsi gustu nõ perinde acri, sed exiccante potiùs quã refrigerante. Nam qui quia sanguinem sistat (sistit autem strenuè) frigidam faciunt, infœlici argumento nituntur, etenim vmbellæ, floresq; gustanti aliquid acrimoniæ inurunt, indicióque sunt siccando colligendóque sistere, vt porri succus, Vitriolum, vrtica, non refrigerando.

RHESEDA PLINII NEOTERICORVM

Belgis vulgo Eruca peregrina, Italica vel Cantabrica.

SVPERIORIBVS annis diligẽter percunctati sumus Bononiæ dum versaremur, clarißimum Medicę materię professorem Cęsarem Odonem & D. Aldroandum, atque indefessum quęrendo doctũ Anguillarã Ferrarię quænam planta illa esset, quæ apud Rauẽnam, Rimanum, locaque Pesaro finitima, Plinio memorata propter miram superstitiosámque opem morbis ritu præstare solita?, qui eãdem esse coniectabant (vti etiamnum pleriq; omnes herbarii) quam nos non modò in Italia non procul Rauẽna, Arminio, etiámq; toto illo littore maritimo inuenimus, sed etiam in Gallia Lugduni & Vesuntii in Burgundia, etiámque hortis Belgis & Anglis, vbi quidam vocitabant Erucam Italicam. Est namque foliis albidis vel pullis, & diuisura Erucę Syluestris, Sinapi syluestris, vel Cakile Serapionis, ab ima, tenui, longa, albicãte radice profunda, cauliculos graciles cubitales, ad medum vsque ambientibus, vbi flores thyrsulíue densè spicati Oleæ summos ambiunt cauliculos, elegantésque relinquunt per Augustum & Septembrem theculas membraneas, instar calicis supernè hiulcas, semen nigricans, pullum, pusillum Hyoschiami continentes, tota gustu & nonnulla tenui acrimonia Luteolæ adstringente: vnde non abs re do-

doctiſsimi illi putarunt ex Plinio hanc Reſedam eſſe, poſſeq; collectiones & inflãmationes diſcutere: nec tamen putarim opus eſſe additis illis verbulis, aut murmurillis anilis dementiæ cõmentis ad efficacitatis commendationem fucatam, nempe hæc ſunt: *Reſeda morbos reſeda, ſciſné, ſciſné, quis hic pullos egerit radices, nec pedes, nec caput habeant? Hæc ter dicunt, totiéſq; reſpuunt, inquit Plinius*. Cui nos malumus eum aſſenſum præſtare, qualem merentur balbutiones carminum iacturæ braſſicæ apud Caronem, quàm excipiendo vel ineptire, vel aſſerendo fidem temerare noſtram & alienam.

CAKILE SERAPIONIS, *Erucæ folio, Napi flore, Vulgo Eruca Marina.*

NVSPIAM hæc niſi littoreis maritimis, aut inde in hortis culta viſitur, plurima autẽ prope Venetias, Magalonã, etiamq; Angliæ inſulã meridionalem Vectim. Folijs hæc ſinuatis, diuiſura crebra Senecionẽ vel Erucam, niſi craſsiora albidioraq; eſſent, præfert. Flores autem purpureos iuxta cauliũ ramulos ſparſos magnitudine & ſimilitudine Napi habet, ſemine eſt oblongo mucronato fungoſo ex ſingulo flore ſecundum caulem, bino ſibiq; mutuo apicum duntaxat cohæſu iuncto, guſtu Erucæ aut Napi ſalſo & purgante. Radice lignoſa κκλῆ, propter quam plurima naſcitur, putaturq; ea, quam Serapio Cakile vocauit.

¶ LEPIDIVM *Herbula Dioſcoridi, Damocrati & Galeno* ‡ BERIS CARDAMANTICE *Naſturtij folia, ſiue alterum Pauli* LEPIDIVM ‡ BERIAS, *quæ irrepſit alieniſsimo loco Dioſcoridis codici. Lib. 1, cap. vltimo.*

Eadem Aëtij Lepidio Seridis anguſtifoliæ Holeraceo quod cum lacte conditum ſeruandum Tetrabibl. 4. Sermone. 2. Cap. 133.

Sed Lepidium primum Pauli ſuperiore Cardamantice multò maius, vrentius, minùs aptum cibo, Rhaphanus Syluestris Francis & Belgis Pharmacopœis.

FECIT vis vrida cutiq; deglubendæ & ſquammis excitandis (quod contingit fieri plerumq; inter curandum Coxendico morbo affectos) apta, vt nomẽ Lepidium hiſce feruidis plantis fecerint antiqui: λεπίδες enim etiam ſquammas è cute deciduas ſignificant, vnde etiam lepra dicta. Ne porrò tœdio lectori ſimus, ad recentiorũ conniuem⁹ pleraq; quæ diu nos fefellerũt, & animaduerſionis & caſtigationis egerent. Nũc ſtat animus, non vt illi moroſi declamatores, potiùs latratores, perorãdo authores quoſlibet proſcindere, ſed quantum plurimùm poſsimus amico lectori perſpicuè & candidè communicare. *Effig. Math. 608. & 609.* Iberis & Lepidium nomina ſunt πολύσημα id eſt diuerſas res vnius generis deſignantia, Dialecticis æquiuoca, & imponere ſolita, niſi priùs finibus ſecernantur, quod hîc faciendum. Iberis vel Dioſcoridi Herbam inſinuat folijs Naſturcij cubitalem, flore lacteo, radice naſturcij, hæc notiſsima Lepidio Dioſcoridis eadem, quantũ ex Galeno & Ægineta colligitur, qui Lib. tertio, Cap. de Coxendico, eam Iberidem Lepidiũ vel agreſte Naſturcium nuncupari ſcribit: vel indigitat fruticantem quandam plantam folijs Laurinis, ſed multò maioribus, cuius antiqui medici in coxendico atq; affectibus chronicis multũ periculum fecerint: verno tempore multò vegetior, frequens in Æginetæ patria, cuius foliorum ſi deſit copia, inquit idem, radicis corticem deglubito, & ex adipe ſubactum in cataplaſma effingito. Itidem in Simplicium elencho, Iberiadem ſeu Lepidium recenſet ex quarto calfacientium ordine vnum, alterum verò Lepidium naſturcio viribus ſimile, minùs ſiccando pollere. Hic igitur paucis verbis cui plantæ ſunt notæ ab oculis pepulit calliginem. Vides Iberidem Dioſcoridis & Lepidium eiuſdem eandem eſſe plantam, rurſum & Iberiadem alteram, quã de lib. 3. Capite de Coxendico, Paul. agit eiuſdẽ Pauli eſſe Lepidium: id multis vſuuenit plantis vt re eędem ſint, nomenclaturis variæ. Ac nequis arguetur Gingidio aſsimulatum Dioſcoridis Lepidium, ſciẽdum Gingidium vel authoris aſſẽſu ſimile Naſturcio eſſe. Iam haud arduũ componere iſtorũ procerũ faſtidioſas lites, cum & Iberis ſeu Lepidiũ Dioſcoridis notiſsimũ ſit, & Pyperitis Galliæ plebi *Paſſarage*: pluſquam rabida à feruido guſtu Pauli etiámq; Plinij Iberidis ſiue Lepidij notas explebat. Futiliter igitur & impiè tenebricoſus dictator Senenſis viris eximijs Barbaro & Ruellio inſultat, quum lapſos dicit, vt putarint *Raphano* Italis dictum Lepidium eſſe:

 perſpicuè

perſpicuè Ruellius hunc errorem detexit. Sed hunc fortè tunc Mathiolus Italus non intellexit,terſior enim & nitidior ſcriptor erat,quàm ab Herbario latinè vix balbutiente percipi probè poſset. Id res ipſa docet multis locis. Sed hic probũ quemlibet offenſione vexat: illi primùm poſteris ſecuerunt glaciem, & ſcipionem ad vadum tranſmittendum porrexerunt ingratę ambitioni,cuius poſtea proditoriis ictibus poſternerentur. Cumq; Authorũ ſparſas paſsim ſentẽtias nobis ſuis immenſis vigiliis collegiſsent,Cõmentator neque illis intellectis,& iſtis ſpretis,neſciuit ex Pauli perſpicuis locis diſtinguere duo Lepidia, totidemque Iberides, ſed vt conſueuit,re infecta ad calumniam deflexit, quam tandem,cum futilem & ſcutica dignam eſſe conſcientia moneret, iſtis fomentis leniuit: nimirum fortaſſè illos Piperitim Plinianum Pauli Lepidium intellexiſſe, quod illi illic monuerant herbarios Lutetianos pharmacopœos & Antuerpianos, te nondum nato herbario. Hodierna enim die vocatur Rhaphanus agreſtis officinis & mulierculis Belgis. Hæc Piperitis Lepidium ſecus ripas aquarũ fruticat, radice oblonga indicẽ æquãte, vel maiore,caule cubitali & bicubitali,durioribus foliis Coſti hortenſis vel Lauri, ſed multò maioribus, molliuſculis,ambitu leniter crenatis, colore ex viridi palleſcẽte, flore exiguo muſcoſo candido Iberidis. Dolendũ tantum virum deceptum à Plebecula ſua,nam illa pro Rhaphano maximã illam plantã,quam Verbaſco comparabas intelligit: Gallica verò nomine Rhaphani Sylueſtris Piperitim ſeu Lepidiũ vocitat,vt monet Ruellius te decipiens,neutiquam deceptus.

Ἀραβίς *ARABIS ſiue DRABA, & Narſturtium Babylonicum.*
ἀράβη *Gallis.* Draue.

Effig. Math. 371. QVISQVIS ille fuerit doctus, qui Iberidem Cardamanticen adiectam primi libri Dioſcoridis calci deſcripſit,videtur vſus fuiſſe verbis comptioribus, & oratione floridiore, quã conſueuerit Dioſcorid. & ex verbo δραςικώτερον occaſionem nominis Drabæ ſuggeſiſſe quã enim θέρους γαλακτικὸν ἄνθος περιβάλλει (vidẽs phraſim neutiquã Dioſcorideã) id eſt cum æſtate promit florẽ lacteũ καὶ τότε δραςικώτερον,tunc efficacior eſt,inquit. Quo ex epitheto potuit nominare alius quiſpiã Drabam: & comparare partim cum cardamine, ſiue Iberide Lepidio vocato, vtpote quæ etiam holeracea eſſet & cubitalis: partim cum Lepidij Æginetæ & Plinij foliis, apud quos,quamuis multò plura quàm Dioſcorides collegerint,nulla mentio fit Drabæ. Quæ ſi minùs placeat coniectura, certè valdè conſentaneum rationi videtur quempiam fuiſſe non imperitum,ſed ætate poſteriorem,qui hanc Drabã ſibi de facie & viribus notam deſcripſerit, Lepidióq; Æginetæ vel Plinii foliis ſimilem fecerit: neutra enim à Dioſcoride deſcripta,neſcitur an cognita: aut demũ huc inſerta fuerit,nullo alterius alicuius iudicio. Nã alióqui iſta Drabę plenè ſatis expreſſę, & in vſum iamdiu deductæ folia, Lepidij forma & aliquantùm inciſura, mollicella colore albeſcentẽ hirſuta radice ab ima vmbellis tenus veſtientia caulem cubitalem fermè exilẽ, quæ albicant lacteolis floribus Sambuco minoribus: ſemen acre ſubrotundum,albidum Milij magnitudinẽ, acriore & feruentiore guſtu,quàm planta. Radice albida & nonnihil tuberculis interdum extantibus. Optandum hîc,vt Senenſis cõmentator nos docuiſſet,poſteaquam reiecit hancè Dioſcoridis familia, quibus rationibus indubitatum ſit illi (vt loquitur) hanc vnam eſſe legitimam Drabam: tam multis fruſtra inculcatis, quid non addit pauca neceſſaria? An non poſſet Piperitis, an non Dentillaria Rondel. Lepidium Pauli hic recens, innuere ? quid ſi idem Lepidio Dioſcoridis ſimilem fecit,lõgè magis vt aberres,fecit enim Gingidio aut Naſturtio. Variæ ſunt plantæ adhuc Recentiorum, quæ Lepidium dici poſſunt vaga illa nomenclatura,& facultate cutem vlcerandi,ſquammáſue excitandi,quas ne noſtro inſtituto officiãt, ſuis quamq; popularibus & ſimilioribus ſubdemus, vt Dentillariã Rondelletij, Coſtum Hortenſe,Rhaphanum magnum.

Μύαγρον *MYAGRVM.*
Germ. & Gall. } *Cameline.*

APVD Æginetam in elencho M duæ leguntur plantæ, nomine & oleoſo ſucco vel ſemine quadãten⁹ affines : quarũ hæc rectiùs videtur inibi vocata μύαϱον quã μύαγϱον: μυαϱὸν namq; ſonat prauum, impurum, ſordidum, cuiuſmodi eſt Melampyrum, multùm vicinam ſegetem lædens, & deterius multo, ſi conferatur cum reliquis triticis exiſtens. Alteram verò μύαγϱον ſcitè effectus argumento dictam iſtam nouã & perelegantẽ muſcipulam ſiue muſcariam putamus, quia adſidentes aut ſe præteruolantes muſcas ramulis & glutine ſuo implicet, vt alibi diximus.

Neglectis etiam aruis, nec Segetum mediocri diſpendio naſcens vitium Myagros, ea *Dod. fig.* 837. eſt quam minus Seſamum putarunt, vt cuius è ſemine Seſami perſimili oleum multũ multis in locis prematur, lucernis & cibis idem æquè aptũ. Exit hæc ſeſquicubitum alta & multis anguſtis folijs Rubiæ vel potiùs Lithoſpermi ſepta latioribus, perpaucis vt Thlaſpi in ambitu denticellis eminẽtibus, mollibus & albicantibus folijs. Secundum extrema floſculi lutei Alyſsi, aut Eryſimi, quibus propagantur capſulæ compreſſæ Drabæ aut Lini, ſemen Seſamo aut fœnogræco fuluum, ſed duplò minus & oblongum. Emendauit ſedulitas recentiorum, vbi legebatur τϱαχήλῳ ἐοικὸς τήλιδος, non fœnigræco ſimile, tametſi de toto calyculo dictum accipi potuit, intus namque ſemina condita ſitu, & appreſſu inter ſe verticillatum quid & oblongum vidẽtur efformare: ſed iſta leuiora ſunt. Leuiſsimè verò ineptit hic & balbutit Senenſis dum doctis nulla rationis vmbra, aut rei cognitione, aut melioris hiſtoriæ commutatione aduerſatur. Nempe ſi in Angliæ, Galliæ, Batauiæ, Lotharingiæ & Leodij aruis prouentum & compẽdium mercatoriũ, huius nouiſſet, eam potius agnouiſſet quàm Pſeudo neſcio quid ſemper, vt ſolitus eſt, quæ vaccaria videtur perperam intruſiſſet.

Ἠϱιγέϱων SENECIO, *ſiue Erigeron.*

Italis carduncello
Ger. Creutz Wirtz et Grindtkraut.
Gallis ſeueſſon
Belgis Cruyſcruyt
Angl. *Grounſwell.*

CVIVIS regioni & ſoli conditioni innaſcitur Senecio, æſtus æquè ac frigoris patiens, *Effig. Math.* 1132. qualibet fermè Luna flores luteos inſtaurans nouos, qui in pappos breui abeunt Dẽtis Leonis modo. Calyculi teneri virides, Cicerbitæ minores, nonnihil rubentes, quos folia infernè amplectuntur oblonga laciniofa Erucæ, Cichoriiue diuiſura. Phlegmonum initijs atq; Eryſipelatibus optimè facit: peptica namq; eſt, paucula adſtrictione, moderatiore calore, aut digerit aut ſuppurationem promouet. Sapor inſulſus & oleraceus.

IACOBÆA SENECIO.

Herba Sancti Iacobi
Belgis & Ger. S. Jacobs bluom.

NVLLI quàm Senecioni propior videtur Iacobęa vocata recẽtioribus inueſtigatoribus. Locis lætatur amœnis, vt pratis & collibus riguis: quam Senecio maior multò, *Math.* 1133. virgas rectiores firmiores ſtriatas, & interdum ſubrubentes, ſeſquicubitales & cubitales radice fibroſa emergentes, emittit. Folia Senecionis Artemiſiæ ſitu & diuiſura ex atro virentia. Flores ſtellati lutei, pappoſi, itidem Senecionis vel Tripolij: odor nullus, ſapor amarus adſtringens, non tamen ita calidus ſuccus eſt.

MARINA IACOBÆA, *vel Chryſanthemum & Artemiſia marina neotericorum.*

Cineraria. RARIOR hæc etiam littoreis tractibus, quorum eſt indigena: maior fruticoſiórq; Senecione, pluribus virgis duris, & folijs maioribus profundiuſq; inciſis & ſinuatis, vt Artemiſiæ, rigidioribus, craſsioribus, cinereo tomento obductis, vti reliquæ partes: vnde nomen illi Cineraria inditum. Flores item melini Iacobeæ Senecionis pappis diffluentes. Exiccat valdè, digerit, & inodora eſt. Cætera nondum comperta. Colunt Belgici Horti de Mediterraneo littore lectam.

Cineraria maritima

BOTRYS.

Angl. Oke of Hieruſalem
Ger. Traubenkraut
Gal. Pyment
Belg. Druyuenkraut

Fuchſ. 100. IN Oliuetis Namauſij cæteriſq; tepidioribus & apricis aruis agri Norbonẽſis, vel Nitiobrigi ſuapte ſponte fruticat Botrys: Flandris, Germanis & Anglis in Hortis. Radice eſt ſparſa inq; diuerſum acta mutuo fibrarũ implexu, ramulos complures ab vno ſcapo emittit holeraceos ſtriatos, éq; internodijs folia tres vncias longa, vnciamq; lata, per ambitum anguloſis lacinijs profundè ſinuatis Cichorij, potius Hieracij, vel Erucæ haud diſparibus, floſculorum innumera fœtura onuſti ramuli, ſecus, pone, ſupráq; folia ſpeciem primulùm florentis vuæ exhibentes (vnde nomen illi) ſed languidè lutei, vti tota plãta ex luteo viret. Pertinacis odoris gratia fragrat, odoremq; haud ita diſsimilem Ambroſiæ, ſed multò vegetiorem vibrat. Condiunt recentiores hanc Saccharo, vtuntúrq; ad Cordis affectus.

SERIDES ſiue INTYBA.

ADducenda & huc intubacea, quorum cunctas familias aptè & ſingillatim Herciſcere, etſi maioris eſt moleſtiæ, quàm laudis, non contemnẽdæ tamẽ erit vtilitatis, quando videmus pleroſq; Pharmacopœos, vtinã non & celeberrimos Medicos ſenio confectos, etiamnum valdè anxios, quid in ſuis, quídue in Nicolai compoſitionibus quotidiano vſu tritis, pro Intybis, vtroq; Soncho, Cicerbita, Taraxacone, Lactuca agreſti & ſimilibus, ſint accepturi. Quare nobis, tametſi hanc opellam ſucceſiuis Horis & furtiuis cudentibus, non licet eſſe tam ocioſis: tamen amicæ quorundam petitioni, & memoriæ noſtræ ſubſidio paucis & perſpicuis hæc diſcernere, atq; in ſeriem cócinniorem digerere lubitum fuit, additis inſuper, quas noueramus raris huius cognationis plantis.

Intybolacana, quæ Galenus ex antiquis vocat, ſiue Serides, ſunt multiplicis differentiæ, quarũ ſummæ tres, nobis doctrinæ cauſa erunt: Syluęſtris Picris, hortenſis, atque Sonchus: illa vt natura prior ſic plures habet ſpecies nempe

- SER. SYL.
  - Syluęſtrem Picrin ſiue Cichoriũ Sonchi aſperi vel Dẽtis Leonis folio
  - Cultam altilem eandem, quæ latioribus, habitioribuſque foliis Intybi Scariolæ fit, & aliquanto gratior.
  - Plinianam Hedipnoim ſiue Picrim luteam pratenſem dentis Leonis flore Hieracii folio, an eadem Verrucaria Cichoracea luteo flore & ſulcatis capitulis ſylueſtris Cichorii folio.
  - Puſillum bulboſum Hieracium marinum Dioſcoridis alterum, an Theoph: Perdion?
  - Condrillã Belgicam flore cœruleo Cichorij, Folio multùm lacinioſo Cichorii agreſtis aut Erucæ ſylueſtris, Taraxacon Officinarũ.
  - Condrillam vulgarẽ luteam maiorem & minorem folio dentis Leonis,
  - Dentem Leonis ſiue vrinariam vulgi, Tragopogi flore & ſemine, folio Cichorij dentatis pinnis.
  - Dentem Leonis Norbonenſium Aſphodeli aut Leucacanthæ bulbillis.
  - Condrillã viminoſam viſcidam vinearum Norbonenſium.
  - Condrillã Syriacã, etiamque in Norbonenſi & Galloprouincijs obuiã Cyani aut Erucæ ſylueſtris diuiſura.
- SER. DO.
  - Seridem Endiuiam hortenſem communem flore Cichorij hortenſis folio Lactucæ. Habet varietatem.
    - Anguſtifoliam vocatam Endiuiam Sylueſtrem Officinis, flore Lactucæ.
    - Alterã varietatem Criſpam, folio Cichorii, folio Lactucæ criſpæ.
    - Tertiã varietatem ſatiuam Seriolam: paruam Seridem vocatam Cichorii hortenſis folio & flore.
- SONCH.
  - Aſperam viarum folio laciniato Cichorij aut Hieracii.
  - Læuem maiorem altioribus foliorum laciniis Papaueris corniculati flore luteo Cicerbitã. Officinarum ſiue Roſtrum porcinum.
  - Alterũ læuem minorẽ Rheadis papaueris folio, flore luteo Senecionis.
  - Iiſcéque congener, ſimiléque Hieraciũ maius vnicaule, non diſpari folio & flore, ſpinulis aſperum.
  - Hieracium minus præmorſa radice Diaboli vulgò Hiberniæ, acutis lacinijs foliis, paruis, paucis è radice, flore luteo minore.
  - Hieracium alterum puſillum non lacinioſum foliis, Piloſellæ.
  - Hieracium longius radicatum, caule numeroſo nudo foliis humi in orbem accubantibus, obtuſè laciniatis, flore Dentis Leonis.
  - Hieracium montanũ Sabaudum grandius, foliis & laciniis Condrillæ Cœruleæ, flore luteo.
  - Hieracium montanum folio Lycopſis, Cirſii Sequanorum flore.

SERIDIBVS INTYBACEOVE GENERI cognatæ Tridaces, ſiue Lactucæ meritò accenſentur: quippe quarum agreſtis ſit mixta è Seridum & Papauerum natura.

Lactuca
- Agreſtis Scariolæ hortenſis, folio Lactucæ, flore Opij odore vehementi, ſoporifero, & viroſo.
- Satiua vulgaris Rotundifolio Braſsicæ.
- Satiua Romana dulcior, nigriore & Scariolæ hortenſis folio, ſemine nigro.
- Satiua Seſsilis ſiue Capitata rugoſis criſpis Braſsicæ folijs.

SERIS SYLVESTRIS PICRIS, CICHORIVM.

Σερίδες πικρίδες
- Galli. Cichoree ſauuage.
- Germ. Wilde wegwarten.
- Ital. Cicorea ſaluatica.
- Ang. Wild Cyborye.
- Belgis. wilde Cicoreye.

SERIS ſiue Intybum eſt, aut poteſt eſſe, ſummum genus, ad omnia quæ Galenus nomine conflato Latinogræco Intybolachana, id eſt intybo-olera appellat coniectétq; quiſpiam ſeſqui-Varro nomen inde ductum, quia Seridi natura agreſtis cum eſſet, mitioris in hortis oleris cauſa ſereretur, quod verbum etiam è Græco σέριω manauit, & eodem videtur alludere Varonis verba, Lib. 3. de re ruſtica: vbi ſerunt, inquit, herbam quæ ſeris vocatur. Intyba autem à cauo tubę ſpecie caule videntur dixiſſe: nam Cichorium & Ambubeia Ægyptia ſunt vocabula, picris amaráue inſignem connotat amarorē pręſertim Seridis, quę cœteris eſt amarore prior, nuſquā non frequentiſsima, ſaluberrima, celeberrimáq; apud omnes gentes cōmendatione, quam à ſatiua Seride Scariola dignoſces facilè de laciniofis magis, minúſque obſcurè viridantibus, anguſtioribus foliis, & amarore ingratiore, totiuſq; plantæ habitu, & radice ſcabriore, duriore, exuctiore. *Ambubeia*

CICHORIVM ſatiuum, cœruleum, picris eadem, ſed cultu variatum.

- Germ. Zam Blauwegwart.
- Gal. Cichoree des Iardins.
- Belg. Tamme Cicoreye.
- An. Cychorye.

NON niſi cultu & ſolo iſtud diſtare inde manifeſtum, quia in Taurinenſi agro, Sabaudo, inque vinetis Burgundiacis lætioris ſoli nec liniamentis, nec ſapore, aliáue nota diſtet à ſuperiore. Brugis ac Antuerpiæ in Flandria depangunt tenellas plantas in patentibus aruis, quas ſeuerint poſt Solſtitium, aut feſtum S. Ioannis, ne in florem luxurient: vt per hyemen maiores tenerioréſque radices foueant ad veſcendum: minùs tamen laciniofa & ſimilis illi eſt, vbi multū colitur, illíque abundè ſuggeritur alimenti in hortis: alioqui flore & ſemine non diſpari.

HEDYPNOIS Plinii, Cichorium luteum pratenſe, Dentis Leonis Flore, Hieracij folio: & an eadem ſit Verrucarium Cichorium luteo flore, & ſulcatis capitulis?

SI, vti peritioribus viſum eſt, hæc ſit Plinii Hedypnois, quam ſuauiter halantem vel ſomnum conciliantem interpretantur, quin ſit Cichorii ſpecies, haud dubium: quippe domeſtici Cichorii radix, foliorum ortus poſitus & numerus, caulis & flores, vniuerſúſq; habitus, planè Cichorium Syluestre imitantur. Hoc tamen dignoſcuntur, quòd huic omnia maiora ſunt, folia albidiora, latiora leniúſq; laciniofa, & toti ramoſo cauli adnata, luteique flores, pappoſi globi longè maiores, & ſucco amaro pedalis radix turget: in pratorum, vrbiúmque aggeribus paſsim occurrit, vocata Germanis Geelward, Gallis luteum Cichorium.

BELGARVM Condrilla cœrulea Cichorij ſylue. aut Erucæ ſyl. diuiſura.

CONDRILLÆ differentias eſſe Seridi ſubalternas, atque ſimillimas, vel hæc indicio eſt, quæ dumtaxat à Cichorio ſylueſtri videtur differre exilitate foliorum, cauliúmq; nitidiorum elegantia: pauciores etiā alas habet, ſed flores non diſpares, vti nec radices, quæ ſimiles ſimiliter Cichorio eduntur, tametſi non niſi hortis Gallicis & Belgicis nobis viſa, quia rara.

CON-

CONDRILLA pusilla Marina lutea Bulboſa, an Dioſco. radice rotunda orbiculata ϛρογγύλη & an Theoph. Cichorium Perdiónue?

SANE quam rara Seridis ſpecies illa Cichoracea bulboſa, quam videtur Theophraſt⁹ innuere. Folia ſunt Serydis ſylueſtris diuiſura, aliquanto minora. Caule fermè nudo tenero, in cuius ſummo vnicus flos luteus Dẽtis Leonis, minor tamen, & itidem in pappos euaneſcens: imo cauli ſubſunt filamenta terna vel quaterna, quibus totidem pluréſue interdum bulbi appenſi ſunt perlucidi ex albo purpuraſcentes, ſolidi & ſucci pleni, qui carnẽ Raphani fermè præferunt colore & pelluciditate. In locis paucis, ſed tamen magno prouentu oritur. In Italia doctiorum nullus ſe vidiſſe nos monuit, neq; vidimus ipſi alio loco, quàm ſecus inſulam & lacuſtres tractus Montis Cœti Narbonæ ad piſcatorum attegias. Hæc merita ẽſt argutam pictoris manum, vt ſit Diuini philoſophi Theophraſti monumentum, qui nos illius monuit, recentiorum nullus. Quæ ſi Athenis nobis dono miſſa fuiſſet, haud tamen continuò magis Atheniẽſium, quàm Monſpelliẽſium, Narbonenſiúmue cichorium nuncupanda fuiſſet.

Monſpellienſium Dens Leonis Aſphodeli vel Leucacanthæ bulbillis oblongis an Condrilla altera Dioſcoridis?

NISI illud Bulboſum Cichorium noſtræ ętati innotuiſſet, meritò quis putaſſet hanc eſſe Condrillam Dioſcoridis oblongis & circumroſis folijs, humi ſparſis: radice rotunda, quam etiam Plinius radice fabæ ſimili aliquando numeroſa deſcribit. Verùm vtrouis modo accipias, è Pliniana deſignatione, aut Dioſcoridis codice certum eſt, illi Cõdrillæ meliùs congruere vel bulboſium Cichorium noſtrum, vel Dentem Leonis vulgarem: etenim ſi Pliniũ ſequaris, noſtrum Bulboſum dicas illum exſcripſiſſe ex Theophraſto, cuius quidam Perdion Herbam eſſe augurantur, aut alio quopiam Botanico. Sin non legas apud Dioſcoridem radicem κόυφην καὶ ϛρογγύλην non perperam Dentem Leonis vulgarem ſtatues eſſe ſecundam veram Condrillam, atq; intelliges deprauatam fuiſſe lectionem, fortéq; legendum, non κόυφην, ſed κορυφὴν ϛρογγύλην, quã videtur doctiſsimus Ruellius interpretatus. Quippe minùs aptè quadraret, radicem Sonchi huius benè adultam eſſe & ſucco plenã dicere, eandémq; leuem aut minùs ponderoſam. *BVLBAS-*
At ſic etiam aptior foret hæc, quam vtrauis illarum ex hac & Pliniana interpretatione. *PHODEL;*
Radices namque huius plantæ tenues ſunt, carnoſæ, ſucco refertæ, rotundæ in mucronem ad verticem, oblongæ fabæ quadamtenus ſimiles, vt Plinius notat, quem hallucinatum, vt alias putaſsemus in collatione primi Sonchi Dioſcoridis (cui adnaſcuntur grumi, nodíue gummei circum caulem fabæ tuberculo ſimiles) niſi Plinius non primam, ſed ſecundam Condrillam deſcriberet hîc vèrbum de verbo fermè è Dioſcoride, aut conſimili claſsico autore. Huius facilis prouentus in Hetruriæ, Galloprouinciæ, & Norbonæ marginibus ſatorum & pratorum Iunio & Iulio flores luteos, pappoſq; geſtat multò maiores, pallidiores quàm Dentis Leonis: nec tubi caulium abſimiles multùm, folia etiam humi ſtrata, ſed minùs altè inciſa, aliquantum glauca & hirſuta propiùs Cichorium Sylueſtre referentia, ſed multò latiora. Guſtu amaro acri & Dentis Leonis: vi- *504. Math.*
res, quas dicemus alibi oportuniùs, latuêre noſtrum Commentatorem, qui hunc Dẽtem Leonis nouitatis & peregrinitatis titulo iactat Conſtantinopolitanum Cichorium, cum tamen Sienæ illius patriæ, inque Hetruriæ, Liguriæ, Galloprouinciæ & Norbonæ pratis non parum copioſum iſtud proueniat. Neq; enim ſi flores ſunt huic duplò fermè maiores magiſq; pallentes, quàm communis, propterea putãdum ſit fœliciùs prouenire aut frequentiùs Conſtantinopoli, quàm Maſsileæ, aut Monſpellij, vnde ſcimus tum Commentatori, tum alijs non paucis ſcriptoribus hodiernis miſſas & obtruſas pleraſq; plantas pro Aphricis, Syriacis & Conſtantinopolitanis. Sic res cadit pigris & ambitioſis ingenijs, quos res nondum viſæ oblectant, vt pueros picturæ capiunt & decipiũt.

An

An putarat peritos illicò iſtud Cichorium admiraturos,quia Conſtantinopolitanum erat & à Cæſareo oratore miſſum? An non pudet tantum rei Herbariæ ſcrutatorem nondum noſſe Cichorium patrium,& plus credere oratori occupato muneribus aulicis,quã exercitato ad diſcendas varias ſpecies Seridis.

VVLGI DENS Leonis,ſiue Vrinaria,Tragopogi flore & ſemine, folio pinnis dentato.

Ger. Korlkraut et Phaffenblat.
Belg. pappen cruyt.
Ang. Dent de Lyon.
Gall. Piſſenlit & Dent de Lyon.

NEQVE hæc ſit Chõdrilla,vt cui prorſũ abſint tuberculi,tum radicis,quales Plinius & Dioſcorides innuere videntur,tum cauli imo grumi deſunt quos nomen deſignat: χόνδροι enim grumi ſunt,concretionéſue nodoſæ,cuiuſmodi in mammis, in quibus lac coaluerit,inq; duritiẽ cõcreuerit, quas μαςοὺς χονδριζόντας Græci,dicũt niſi Dẽti Leonis contigerit idem quod Drabæ,cuius radici interdũ ineſt tuberculus, interdũ nullus, atq; noſtrati idẽ quod fœniculo,Tragacanthæ,Rutæ & maſtichæ, quæ quibuſdã in regionib⁹ micas Gummi,lacteæue concretionis tuberculos habent:in noſtris tractibus vt plurimũ tale nihil.Etenim ſecundum illam plantam cœruleam & Cichoreaceam,quam priorem Condrillam poſuimus,nõ parum refert Cichorium & Condrillam Dens Leonis vocata, ſiue Vrinaria Herba *Piſſenlict* Gallis pueris dicta,quaſi Lectiminga:aluum namq; ſupprimendo,obſtructionéſq; reſerando Meſeraicarum plus lotij deriuat in veſicam, quàm quantum pueruli retinendo ſint,præſertim inter dormiendum,coq; tunc imprudentes & inuiti ſtragula permingunt.Siquidem mulierculæ médicæ & pueruli ruſtici in pratis, prope tumulos aggerulóſue Talparum terra ſemiobruta eóq;(veluti Endiuiæ cõtingit) germina ſuauiora minúſq; amara,candidiora effoſſa in acetarijs vorant,aut iuſculis indunt. Alit,vrinas ciet & ſomnum conciliat,quapropter Hedypnoin quidam maluerunt dicere,quam ſuperius Luteum Cichorium : tametſi appellatio pluribus Intybaceis & Condrillis congruere poteſt. Cuilibet genti hæc multò notiſsima, folijs Cichorij ſylueſtris,latiorib⁹ & lacinijs altiorib⁹ vtrinq; dentatim,ſerratis,humiq; fermè ſtratis. E radice Cichorij digitum craſſa, aliquantum lutea, & lacteum ſuccum,dum vulneratur, fundente,pediculorum tubuli potiùs quam caules tenelli nitentes,lactéq; turgentes florem ſpecioſum,luteũ, multiplum Tragopogi vel Scorſoneræ promũt,vere & æſtate particulatim,ceſarie papposa dilapſa,capitula inſtar Monachi capitis glabri aut calui viſũtur.

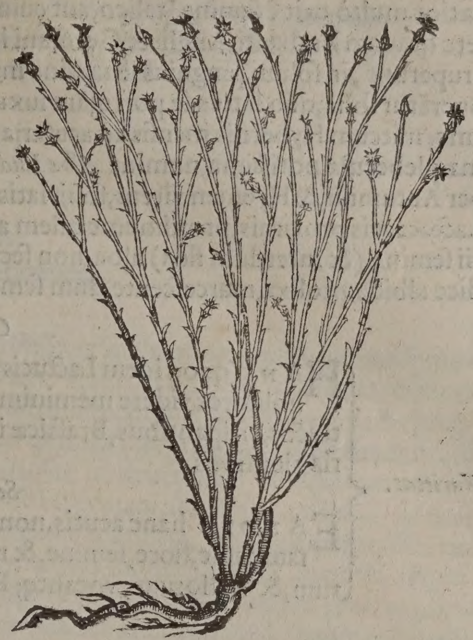
CONDRILLA Coronopi aut Cyani tenuifolia, lutea vinearum.

PVTARVNT etiam nonnulli doctiſsimi hanc eſſe alteram Condrillam Dioſcoridis, vt qui ſuperiores nõdum noſſent,nec hæc ſanè ita abſimilis, turget enim amariore & pluri lacte quàm Cichorium.Sponte tota æſtate calidiorum regionum vinetis & oliuetis glareoſis obuia paſsim eſt,folijs palmum & ſeſquipalmum longis anguſtis acutiſq;, laciniarũ ligulis vtrinq; dẽtatis,craſsiorib⁹,pallidis Reſedæ magnitudine,ſimilitudine & ſitu,caluem ſtipantibus ſtriatum Cichorij agreſtis,luteum diuiſum alis flore Hieracij aut Lactucæ gerentibus,inq; pappos diffluentibus,amariore & acriore ſapore.

CONDRILLA viminea viſcoſa vinearum.

Iiſdem

IISDEM fermè natalibus agri Linguagottici est quædam Condrilla visu pulcherrima. Plurima Iunio & Iulio floret cis pontẽ Castrinoui à Monspellio vix sesquimiliare. Radix vniuersâq; planta lacte turget, & viscida est tactui, creberrimis vimineis viticulis, flexu mollibus, candidis, rectis, cõfertis, assurgit, duorum altitudine cubitorum, folia in imò Cichorij aut Cyani incisura, sed valde exilia & tenera, reliqua foliola secundum viticulorum longitudinem certis & æquis distincta interuallis ad fastigium vsq; porriguntur, speciemq; virgarum viridi alboq; variegatarum præbent, summis viticulis prodeunt, flosculi lutei in pappos dehiscentes. Hic pictura adest.

Verruca CONDRILLA.

Cæterum Condrillam Cichoriumué illud Syluestre quod Zacyntham vsq; peregrinitatem affectans vocat Commentator: tam certum est oriri in Italia, (ne è Zacyntho insula Græca eam euocet) quam parum certum semel voratam, quod ait idem, vt multi de alijs quam plurimis fabulantur, delere verrucas: Illita verò posse, certum & commune illi est cum quamplurimis, quarum succo exurantur aut exficcãtur verrucarum radices & appendices tum calidis vt Tithymalo, tum frigidis vt Plantagine equiseto, intermedijs vt Heliotropijs de quo nomen verrucariæ testatur idem.

SERIS, *siue* INTYBVM *Satiuum, Latifolium,* ENDIVIA, & SCARIOLA *officinis.*

Ger. Scariol / Endiuien.
Gall. Endiui.
Belg. Witte Endiue.
Ang. White Endine.

QVAMVIS Intubi nomen Latinis cunctas complexum esset Seridis differentias, tamẽ postea Græca prolatio ex Intubo Endibion, quasi Intubion detorsit, atq; dũtaxat vni speciei domesticæ Seridis adstrinxit, quã Endiuiam & *Scariolam* (pariter è Se ride deprauatam) dicimus vulgo. Ea gratioris amaroris, præsertim si mitescat Holitorum industria, sed frigidioris facultatis est quam Cichorium, à quó non tantũ cultu gra dũ, agriué bonitate, sed etiam generica differentia distat: nullo enim neglectu, transmotione alioué incommodo visa fuit vnquam in Syluestrem aut picrim Cichorium degenerasse, aut hęc ad speciem huius Seridis promouisse. Et manifesta radicum differẽtia, est enim Cichorij bene habita carnosa admodum grata: Endiuiæ verò fibrosa penè nulla nulliusq; vsus in cibis, alicubi tamen in quibusdam compositionibus, Et tametsi non negarim omnia summa genera in naturæ ditione fuisse *Syluestria*, antequam seri, aut coli cœpta fuissent: tamen certum est tum placitis, tum obseruationibus rei Rusticæ multis, quamplurimas plantas esse quæ nunquam nostro saltem orbi Europœo fuerunt, aut fieri potuerunt Syluestres: tametsi aliquantùm varient vt hæc, angustioribus iam, iamq; latioribus folijs, & lætiore habitu: verum semper ideam suã sibi aut retinet, aut interit. *Math. 499.*

Lætior multò exit è ſeminę Italico,aut cuiuſpiam regionis meridionalis,vnde ſolent ſerere quidam Brabanti,Angli,& Germani holitores : ſimul ac terna, quaternauè foliola eruperunt ,in ſolum pinguius lætamine multo tranſmouetur, lateritioq; fruſtro media onerātur folia,quo latius ſe porrigant luxurientq;,qua induſtria amarorem exuit,gratiamq; initcum Hybernis menſis ad acetaria,ſeruatur obruta terra,fimeto,ſtramineq;:infimæ plebeculæ notiſsima,nomine *Albæ Endiuiæ*, quando folia ſunt candorem aſſequuta, per Autumnū,& Hyemen virens,folijs latis oblongis,ex candore viridantibus initio eſt, Lactucaceis proximis,proximumcaulem amplexis,in quo flores cærulei Seridis,Cichorii ſemina,(& interdum flos) alba,non ſecus atq; Cichorium interdum meminimus:radice albida,prolixa,marceſcente,dum ſemen maturuit.

Varietas.

Criſpa.

HANC (quod idem Lactucis & Braſſicæ contigit)apud cultiores Romanos holitores videre meminimus: folijs amplioribus, rugoſis,inq; plicas cōtractis,criſpantibus,Braſsicæ in morem,caulem,flores,& ſemen non diſparia alentibus.

Seriola aut Endiuiola.

EANDEM hanc acutis,non altis lacinijs,folijs anguſtioribus,nec diuerſam caule,flore,ſemine,& radice alunt,quidam Horti Ligurum,Tuſchorum,& Gallorum , vocantq; Endiuiolam, & Seriolam,quia minor tota ſit.

SERIS DOMESTICA, *altera Lactucina Dioſco. amara,anguſtifolia, Officinis iamolim,ſola* ENDIVIA,*agnita & recepta,perperam recentioribus Lactuca Syluestris putata.*

SPECIEM hanc incultam Seridis ſatiuæ,non varietatem facimus.Eſt enim folijs dum primulum pullulant,& emergunt altius,Scariolæ hortenſis:poſtea adultiora in effigiem Dentis Leonis ſinuantur dentatis oris , & nonnullis quaſi in dorſi ſpina aculeis vti in noſtra vera Syluestri Lactuca: Caulis quaternum cubitorum,hiſpidus,vnicus,rectus, lacte turgidus,floribus luteis,pallidis Lactucæ donatus: amaro guſtu,& pręſertim vetuſtioris, acri radice,puſilla,fibroſa,Seridis hortenſis,Syrupo de radicibus miſcenda conſuetudine Practicantium,quos doctiſsimos barbaros,tam proterue quam inſcitè,quidā declamatores putidi rident,& ſpurcis conuicijs lacerant,quod hanc plantam Endiuiam veram putarint,& etiamnū vſurpent nō modo ad Syrupos de radicibus, de ſucco Endiuiæ & alios Nicolai,ſed etiam ſtillatitias ex ea eliciant, quibus ſuas Rhabarbari macerationes parent. Eſſe quippe nimis calidam , amaram, ingratam, quidam illorum repræhenſorum , alij autem eſſe Syluestrem Lactucam , nec aliam ſe noſſe dictitant. Sed enim qui inſtitutum perpenderit veteris Barbarorum noſtrorum ſcholæ, animaduertet illos magna ratione & experimento neutiquam contemnendo fultos. Quippe non ſolum hanc Endiuiam, aptiorem eſſe decocto ſucco, & ſtillatitia ad intemperies, obturationes Hepatis,& primarum venarum,ſed etiam macerationes Rhabarbari,Myrobalanorum,& ſimiliū medicamentorum : cum enim ſit paulo tenuiore & minus excrementoſo humido, melius reſerat,& abſtergit:tum etiam intima rerum macerandarum peruadit,nec calore exuperat,aut amarore nocet, cum eius amaror non ſit à calido,aut ſaltem non calidus,vt norunt cultioris Philoſophiæ periti, & ſtudioſi conciliare apud Galenum,& Auerroem,quęſtionem de Opio,Meconio,Papauere,Lactuca,Mādragora, & non parum multis alijs amaris,multum tamen frigidis,quæ accuratè in remedijs dicētur. Quin Dioſcori. docēte,Syluestria Intuba, ſiue Serides Syluestres,ſtomacho meliores ſatiuis,quia ipſum ęſtuantem & tenore reſolutum refocillēt: in cibis voratæ,& foris admotæ.Et notę huius melius congruunt Endiuię ſiue Seridi amarę anguſtifoliæ,quam Lactucæ Syluestri,cui noſtra paulò inferius deſcribenda, paucis adhuc cognita & nulli depicta plenè quadrat.

SONCHVS

SONCHVS ASPERA, Vulgi flore Hieracij, folijs Dentis Leonis, alias Dipſaci & Lactucæ, an Dioſcoridis ARBORESCENS SONCHVS tenerior latifolia?

Germ. Genſz diſtel.
Ang. Sow thiſtle.
Ital. Cicerbita.
Gall. Laiſſeron & Laiteron.
Bel. Gauſen diſtel & Melckewepe.

PROPINQVA adeò eſt Sonchi natura Endiuijs, vt multi etiam hodie putent ſpinoſam Endiuiam noſtram, eſſe Sonchum aſperam: verum tres, cum notiſsimas habeamus Sonchos, illam Endiuiam vt Officinarum retinuimus. Sunt autẽ hę tres lacte pregnantiores veræ Sonchi Græcis παρὰ τὸ σῶον χέιν quia ſalubrem ſuccum de ſe fundant, ad ęſtuoſas ſtomachi lancinationes & Hepatis bilioſas obſtructiones vtiliſsimum, *Cicerbitam* Latini & Itali etiamnum vocant Genſz diſtel Germani: ſiue ſpinã anſerinã, ſpinoſę namq; ſunt omnes Sonchi, ſed quędam horridiuſcula aculeis, quędam perpuſillis aut nullis ferè viſitur. Quarum duæ frequentiores maiores ſponte, cultis & incultis, ſegetibus & vinetis: minor, minus obuia & nota. Aſpera quę vocatur, è radice prolixa, ſubflaua, ſtipatu fibrarum comoſa, caulem erigit concauum, quaternum & ſenum cubitorũ, bene adultum, alatum, & floribus donatũ, luteis pappoſis, Senecionis, aut Hieracij minoribus. Folia ab imò numeroſa, lacinioſa, Dentis Leonis vbi ſolo ſquallidiore oritur, ſin verò lætiore aruo & pingui, lactucacea ſunt: Dipſaci magnitudine leuiuſculis, per ambitum lacinijs & ſpinulis aſpera, cunctiſq; ſui partibus adeò tenereſcit & fruticat, vt arboream ſenum, ſeptenumuè cubitorum proceritatem ęquet, cibo etiamq; tunc fit mitior & aptior: quare multò commodius ſtatuiſſent, iſtam eſſe Dioſcoridis arboream, cum duæ ſint adhuc notiores, & aptiores ad explendum Dioſcoridis trium Sonchi differentiarum deſcriptiones, quam Endiuiam illam Officinarum, de qua ſuperius. Et faueret coniecturæ plantæ huius teneritudo, ac foliorum latitudo, quam dicimus contingere. Soli bonitate aeriſuè & regionis varietate, quemadmodũ in Cichorijs & lactucis, quæ cum agreſtes ſunt, hirſutiores & ſpinoſiores proueniunt: cum verò fœlicius adoleſcũt, teneraſcunt, minuſq; horridæ fiunt. Verum Endiuia illa nec tenereſcit, nec vnquam eſculenta fit, potius amareſcit, & ſarmentoſa euadit, ſimul ac floruit. *Inter Icon. Fuſch. 386.*

SONCHVS LÆVIS, laciniatis folijs.

Ger. Haſenkol.
Bel. Haſenlatauwe ende Cauyuenkruyt.
Italis Cicerbita liſcia.

Varietas.

ALTERAM vero leuem dixerũt, etſi folijs ſit magis ſcabris altioribus, anguſtioribus & inconditis lacinijs, longioribus, minus tamen multò ſpinis horridis caulẽ ambiẽtibus: per quoſdam quaſi genicularũ exortus rectũ ſtratum, rubellum, concauum, lacte turgidum, floribus pappoſis Senecionis aut Iacobeæ habitu ipſo, foliorum quadamtenus Papauer Corniculatum prefert: Oleracea tametſi eſſe poteſt, tamen quia non colitur non manditur. *Math. 497.*

Diuerſam quandam ab vtraque ſuperiore, paſsim ijſdem in locis, vinetis & ſegetibus obſeruauimus: tenuiorem totam & foliorum inciſura, atq; ſimilitudine Papaueris erratici (quemadmodnm ſuperior cornuti) circumfuſa, imo cauli é Radice parua fibroſa, pedali & cubitali Hieracij modo alato & floribus luteis non diuerſis. *Math. 498.*

HIERACIA.

NON ſecus ac Elaphoboſcum à Ceruo, Chelidonia ab Hirundine, Perdicias à Perdice, permultæq; aliæ plantæ mutuatum eſt nomen Hieracium ab aue cognomine, quæ ſibi huius ſucco aciem calliginoſam colluſtrare conſueſſet, aliòquin è genere Sonchis non diuerſo ſed proximo eſt omne Hieracium, cuius multæ vel differẽtiæ, vel varietates ſunt: & omnium frequentiſsima quæ maius vocatur.

Maius.

EST itaq; Maius vocatum vbiq; vinetis, agrorum marginibus, & pratis ſiccioribus frequentiſsimum, è radice fibroſa, Endiuiæ vel Sonchi aſpera, folia laciniata pinnata Dẽtis Leonis vel Sonchi diuiſura promit, caulis inanis ſtriatus nonnihil interdum rubens pedalis & ſeſquicubitalis flores Senecionis vel Sonchi ex luteo pallentes ſunt. Tota lacte turget non ſecus ac Lactucæ & Sonchi.

HIERACIVM *minus premorſa radice, folijs acutè laciniatis, flore luteo.*

MINVS Hieracium pratis montoſis Angliæ admodum familiaré, cauliculos fundit iunceos, læues, graciles, ſeſquipalmares: è radice parua fibroſa, plantaginis aut Succiſæ modo præmorſa, eoq; plebeculæ Hybernæ, Morſum Diaboli vocatũ. Folia pinnata anguſtius laciniosa, delicatiora, minora, vti etiam flores luteoli, in pappos euolantes.

HIERACIVM *aliud minus, non lacinioſum folijs Piloſellæ.*

Varietas.

ALIVD etiam in ſquallidis, ſterilibus, ſaxoſis, glarioſis, ericetis agri Norbonenſis hirſutis, palmaribus, cauliculis, exit & ſeſquipalmaribus Folijs puſillis piloſellæ aut potius Hieraci Bulboſi: & Dioſcoridis, radice perpuſillis capillamentis fibroſa, floribus item papposis paruis non diſsimilibus.

HIERACIVM *longius radicatum, caule numeroſo nudo folijs humi in orbem accubantibus, obtuſè laciniatis, flore Dentis Leonis.*

QVOD in ſabuletis Belgicis & Northmanicis paſſim obuiũ agris vt plurimũ folia in orbẽ humi ſtrata craſſiora edit, magis quã burſæ paſtoriæ, circinnatis lacinijs Erucæ, cauliculos, graciliores glabros mucrona os, alis multis diuiſos, floribus donatos, Dentis Leonis ſed minoribus inq; pappos euolantibus, radice nuda nec fibroſa caulem longitudine æquante.

HIERACIVM *motanum folio Lycopſis, Cirſij, Sequanorum flore.*

MAIVS & rarius cæteris iſtud in montoſis Sabaudiæ, Allobrogum, & Iuræ finittimis: quod in vireto Stirpium delicijs ditiſsimo ciuis Londinenſis & Pharmacopœi periτiſſimi Hugonis Morgani flores edidit Iunio Cirſij lutæos ſemenq; hirſutum Tragopogi, ortus & caulis aliquantum Carduum Benedictum aſsimulant aut Cirſium, cuius etiam eſt folijs obſcuris per ambitum crenulis peracutis aſperatum & acrius, nec perinde vt ſuperiora lacteum.

HIERACIVM *Sabaudum Montanum folijs & lacinijs Condrillæ cæruleæ. flore Luteo Dentis Leonis.*

Eidem

EIDEM Morgano floruit altera Hieracij ſpecies Iulio & Iunio, Condrillæ cæruleæ folijs altius inciſis,viridibus,in caule flaccido & molli glabro. Flores Dentis Leonis aliquantò minores,radice Tragopogi.

TRIDACHES: *ſiue* LACTVCÆ.

QVemadmodum Seridis recenſuimus multas ſpecies ſubalternas quarum quædam longius, quędam verò propius à ſe ipſis abſunt,ſic poſſumus conſtituere lactucam illius Endiuiæ ſpeciem quam Lactuceis folijs donatam ex dioſcoride deſcripſimus. Quippe Lactucę nomenclatio,à lacte ducta & diſtincta fuit ſpeciei huius,quia plus lactis reſudaret cæteris Endiuijs & veſcentibus mulierculis augeret. Ea propter Græcæ τϱίδαξ dicta, παϱὰ τὰ θϱία quæ folio ficulneo (vt videtur) vocarūt,vtpote, lactis non expertia. Cum autem lactuca hortenſi eſculenta nullum olus frequentius aut notius ſit de cuius collatione Sylueſtris lactuca noſcenda fuit & cenſenda recentioribus.

LACTVCA AGRESTIS: *Scariolæ hortenſis folio, Lactucæ flore, Opij Odore vehementi, ſoporifero & viroſo.*

NAM ea Seridis ſpecies quæ folia habet Dentis Leonis ritu inciſa, quam propter & proceros caules & frequentes aculeos Sonchum arboream Sylueſtremuè quidā putarunt,nihil lactucæ ſimile habet præterquam lac & ſemen. Folia adeò intybacea ſunt vt Pharmacopœos vbiq; etiamnum ea in pertinacia alat qui hancce pro Sylueſtri Endiuia agnoſcunt & vſurpant, tum Syrupis,tum Styllatitijs liquoribus. Horum pleriſq; adeoq; etiam Doctis præceptoribus noſtris, vt Rondelletio & Aſſatio maximo ſtyrpium Norbonenſium indagatori, altera lactuca non minus preſertim hic in Anglia frequens quam illa, ſed longe proprius accedens qualibet ſui par te ad lactucam vel ad ſeridis latifolij vulgo Scariolam lactucæ ſimillimam,feruentibus ſolibus Norbonæ locis apricis huius lacteum ſuccum exuberantis & præ copia tranſfluentis dum colligeremus,vix ſoporiferum ferre poteram⁹ odorem qui teter & ingratus vt opij. Caulis bicubitalis,glutinoſus,Flores lactucæ,ſemen aliquantò minus nigricans. Eandem ſeuit in horto Morganus Londinenſis Pharmacopœus peritus,vbi à ſatiua ſpecie diuerſam facile diſcere ac meminiſſe par eſt,ne cultæ quidem foliorum rotundam oram,ac pro ſui magnitudine latam,amplam, nec laciniofam,(qualem vult Theophraſtus & Dioſcorides) Dentis Leonis modo ineſſe,vt Endiuiæ Officinarum præſertim adultæ.

Lactuca Sylueſtris vera.

LACTVCA SATIVA, *Folio Scariolæ.*

ET ſatiuæ quidē lactucæ notius nihil, cuius varietates complures ſunt nō ſecus ac Braſſicæ. E Radice fibroſa Endiuiæ caulem,cubitalem & ſeſquicubitalem,rectum alis diuiſum,& lacte pregnantem edit,cui inſunt follia ſeridis ſatiuæ ſimilia. Flores copioſi

pusilli luteolj in pappos abeunt. Semen pusillum album teres compressum Phalaridis læuius,angustius.

LACTVCA CRISPA, non capitata.

ELEGANTIÆ studiosi Olitores, in hortis colũt: quamplures huius Lactucæ varietates, nempe Crispam, quæ eadem cum superiore esset, nisi illi essent folia reductiora, contractiora & bullatis, rugis crispata: vnde tota tenerior & olere gratior habetur. Semine alioqui & reliquis partibus, à superiore non differt.

LACTVCA, ROMANA dulcior, nigriore & Scariolæ hortensis folio, semine nigro.

Satiuæ varietates.

RARIVS hæc in Gallicis & Germaniæ hortis colitur, frequentissima tamen Italicis, Romanis præsertim, vnde Romana vocata fuit: nec à vulgari distat, nisi quia nigriore folio, nec perinde scabro semine nigro, tenella tota, gustu dulcior, eoq; gratior, aptior ventri mouendo, quam merito putet quis scitè illo Martialis carmine designatam. *Prima tibi dabitur, ventri Lactuca mouendo.*

LACTVCA satiua, seßilis, siue capitata, rugosis crispis Braßicæ folijs.

CAPITATA verò quæ vocatur, propter glomum foliorum conuolutorum, atq; stipatorũ in sese, quasi multæ tunicæ mutuò appressæ, ad æmulationem Brassicæ capitatæ & sessilis vocatæ, quia vixdum à radice exiens foliorũ globo, insideat humi, qua de nota est cuiuis notissima, ac tenerrima: primæ in acetarijs commendationis, albicat. Si quæ sunt preter ea Lactucæ minùs verè dictæ nomine, vt Theophrasti marina, vel lacte, vt Tithymali, suis locis dicentur. Permulta aliâ experiuntur Lactucæ mangonia scitè conuenta veluti & Brassicæ, quibus facies & fruitio, in olere non admodum dispar.

BRASSICÆ.

Caules siue Braßicæ diuersæ.

- *Alba, Seßilis, glomerosa, aut capitata, Lactucæ habitu.*
- *Eadem conuoluta & arctè occlusa, apud Belgas, rubro colore, enematib. aptior.*
- *Sabauda, Vulgo Sauoye, patula & minus occlusa, foris virens, intus albicans.*
- *Racemosa, non globosa, vulgo Ital. Cauli fiore, siue florida Pompeiana.*
- *Laciniosa alba, & Rubra Cumana, vulgatior.*
- *Nigra vndantibus, crispis & laciniosis folijs.*
- *Marina multiflora, Syluestris, monospermos.*
- *Caulorapa, braßica peregrina, medio caule turbinata & rapata.*

VOLVIMVS superius Raporum generi comparare & subdere Brassicas, propterea quia mutua sit quædam amicitia & affinitas vtriusuis seminis, vetustioris præsertim, vtramuis plantam generandi, vnde antiqui Græci Raphanum Brassicam, vel hanc Raphanum vocitabant. Attamen commodior occursus, aliarum plantarum fecit, vt huc post Lactucam distulerimus, historiam, Brassicæ quam ἀπὸ τοῦ βρόξαι à vorando è Græco dictam

dictã veriſsimilé eſt. Eſtur namq; tota à plebecula tũ cruda, tum cocta, vel muria ſeruata, etiamnum hodie apud Germanos & Italos: dictam etiam κράμβην quaſi κεραμβην aut pupillas oculorum lederent, Columellæ hortus & verſiculus ſtatuit, *Nunc veniat quamuis oculis inimica corambe*. Tam etſi placuit nonnullis à κόρω κ αντέβη, quia ebrietati aduerſetur: qua quidem viget commendatione apud Germanos, ſi vſpiam alibi. Sed vbiq; notiſsima, quare nullum eſt opere prætium tam vulgarem exactius notis deſignare, ſatis futurum, quòt cultu vel euetu alio varios ſubit habitus & varietates, ſummatim perſtringere. Eſt quippe omnis Braſſica caule meduloſo, rugoſo, ſquammatim & geniculatim ſcabro, radice lignoſa, fibroſa, floribus, ſemine & ſiliqua Rapę: folia ortu & aſpectu Lactucę, cuius etiam varietates imitatur.

Cæterum Braſsicam marinam ſiue Soldonellam, magis vſu & nomine quam re ſimilem, inter volubiles dicemus.

BRASSICA alba Seßilis glomeroſa, aut capitata Lactucæ habitu.

κράμβη

- *Gall.* Chou cabu, blanc.
- *Ger.* Kappiſkraut
- *Belg.* witte ſluytkoolen & Cabuyſkoolen.
- *Ang.* *Cabbuge.*

NIHIL ſimilius Criſpę capitatæ Lactucæ quam hæc Braſsica: folijs etenim admodum criſpis, denſè inter ſe conuolutis, intus foriſq; albis teneris, interna parte concauis carinatis & quaſi media coſta, exterius verò neruis venoſis, digitum craſsis medijs & ſecundum longitudinem hinc inde curſantibus, aut obliquantibus, cuius in olere apud Italos & Gallos prima commendatio.

Eadem conuoluta & arctè occluſa, apud Belgas, RVBRO colore, enematib. aptior.

HÆC niſi colore, à ſuperiore qui ex purpureo elampelino, in cœruleum languet differt. Vtriuſq; nuſquam maior prouentus & fętura quam apud Belgas viſitur, qui naues onuſtas in vicinas Germaniæ, Angliæ & Hiſpaniæ, regiones deuehunt. Hyeme cibis ſunt gratiores, enematib. valdè accommoda, quare ſæpiſsime miſcent, Germani & Belgæ medici. Vere primo panduntur folia & in caule bicubitali, tricubitali vnciam craſſo erũpunt flores, ſiliquæ & cornicula Rapi ſimilia.

BRASSICA PATVLA, Sabauda vulg. Sauoye, Intus Albidis, foris virentibus folijs.

NEC minus ſpecioſa quam Sabaudam recentiores hodie vocant, à ſeſsili Capitata diſſidet tantum colore. Capitulo patulo, minus clauſo, & floribus albis. Impatiens frigoris admodum, quare in Italia, Sabauda, maritimã plurima, rarior ad Septentrioné; vbi reliquæ braſsicæ frequentiſsimé coluntur & eduntur.

BRASSICA florida.

ELEGANTIÆ peregrinæ eſt quæ vocatur florida, aut potiùs racemoſa, vel botritis: ſunt enim quædam germinula florum, quæ denſiſsimis, muſcoſiſq; albidis, oleæ erumpunt: oblongis racemis è medio quaſi foliorum centro, vbi quaſi vtero, conduntur & fouentur, ſemine Rapæ, guſtu in olere delicatiore.

BRASSICA Vulgaris.

EA quæ vulgatiſsima Braſſica folijs Rapæ laciniofis nec inter ſe implexis eſt : vt plurimum ex albido & pullo albicat.

Eademq; in hortis Rubro colore ex cæſio, crebra viſitur. Cui interdum carneæ coſtæ carinæuè dorſi foliorum rubent ſolæ: Interdum ſolæ albæ ſunt, reliqua foliorum tunica purpurante, aut vndante, oris & fimbrijs criſpantibus.

ANGLICA MINIMA BRASSICA.

MEMINIMVS, etiam in Angliæ hortis pugillam braſsicellam, totam niuæam præterquam extremas oras laciniofas fimbriatáſq; plicis criſpantibus, & vndulis rugoſis, purpureis, aſperſas maculis, quas etiam ad corollas & olfactoriola nectenda: dum tenella adhuc eſt in hortis colunt.

REGIONIBVS ad meridiem quibus preſertim oleum abundat, hæc multum familiaris in olere quia ſuauiſsimo guſtu eſt, oleo præſertim vel condita, vel elixa, aqua mixta : folijs eſt quam ſuperiore vulgata, nigrioribus, viridioribus, & rugoſioribus.

Braſsica, MARINA, SYLVESTRIS, multiflora, monoſpermos.

PRÆTER haſce elegantias, fimbriatę, criſpatę, & floridę, Braſſicę: quæ in Belgio, Francia & Anglia, magna copia ſeruntur : eſt etiam perquam pulchra Braſſica Syluestris, Dioſcoridis ſpecie diuerſa, locis oriunda Angliæ maritimis, ad Portlandiam inſulam : ſed quia inculta, neglecta, Hiſpidior tota & predura eſt, cymę ingratiores multò, cibo tolerãda tamẽ. Cuius ſemine iam diu Medicus Anglus hac parte exercitatiſsimus, Turnerus nos donarat, eãq; mono caulũ & μονοσπέρμον vocandam, à ſemine ſingulari volebat. Sunt enim in florum pallentium alborum congerie elegãti, denſa & vmbelloſa, multis in ramis ſiliquæ breuiores craſsiuſculæ, quibus ſingulis ſingulum ineſt ſemen, paulo minus Piſò, Soldonellę, aut Orobi ęquale. Folia eadem fermè quę Braſſicę nigrę, ſed craſſiora & lætiore aſpectu, & fimbris vndulatis pliciſq; admodum artificioſis.

CAVLORAPA, BRASSICA peregrina, medio caule turbinata & Rapata.

SVPEREST mirificæ illa Naturæ luſus recentioribus, Caulorapum vocata, planta peregrina, è Græcis, hortis noſtris inquilina: Rarior Septentrionalibus, vtpote, cœlo rigidiori minime aſſueta. In Italia nobis, Florẽtiæ, Patauij, alijſq; locis viſa, folia illi vulgaris albæ tum aquutæ Braſſicæ, per ambitum latius ſinuata, radicæ lignoſiore caulem effert: non altiorem pede, qua folia oriuntur, quorum exortus ambiunt & inuoluunt: protuberantem bulbi inſtar capitatũ, fungoſa carne Rapum, vnde nomen Caulorapum cõflatum, vti natura ipſa. Quod tuberoſum Rapum, Cauli reliquo concolor eſt, & ſapore, medulæ eodem quo caulis.

BETA, BLITVM, AMARANTHVS.

- *Beta alba Lactucæ & Rumicis folio, floſculis luteolis* CICLA *Officinarum Sicula Theophraſti.*
- *Beta nigrifolia.*
- *Beta rubra ſiue purpurea, Amaranthi & Bliti folia, radice turbinata.*
- *Beta rubra vulgàris, non turbinata.*

- *Blitum album, folio Betæ, Attriplicis flore.*
- *Nigrifolium rubrum Blitum.*
- *Blitum paruum anguſtifolium.*

- *Amaranthus purpura ſatura coccinea.*
- *Amaranthus maior floribus & pannulis caudatis purpureis.*
- *Amaranthus tricolor, vulgo Papagalli.*
- *Amaranthus holoſericeis, ſanguineis, tæniatis, reticulatis floribus, hilariore aſpectu.*

BETA ALBA. τεῦτλον, ἢ σεῦτλον:

Gal. Bete, Iotte, blanche.
Germ. Weiſſert Mangolt.
Belg. witte Beete.
An. White Betis.

QVo modo non fruſtra optent probi primates, in qualibet re publica bene inſtituta, vt Pharmacopœi ſint non modo fidi & induſtrij, ſed etiam ſimplicium cognitione exercitati, qua ſine eorum ars fucus eſt aut ſcelus, quando hodie videas eorum periтiſsimos qui ſe vocari cupiũt, & quaſi medici cui famulãtur Theſeos qui quid interſit inter Blitum & Betam, nec legendo in libro aut horto oculis manuué diſcernere nequeãt. Sed vtrumlibet pro altero accipiunt, proter geminam nempe nominum & foliorum ſimilitudinẽ, tametſi non parum diſtent inter ſe.

Betam etenim a litera Græca β ita ſic dictam volunt, & canit Lucius Columella, *ſeu litera proxima primæ, deprimitur folio viridis pede candida Beta.* σεῦτλον etiam opinantur vocatam, quia in proceritatem ampliſsimumq; ambitum impellantur folia & caulis à radice, preſertim albę Betæ, quæ maior, vtilior & vſitatior, cæteris eſt, vocaturq; Officinis Cicla detorto nomine à Sicula ſiue Scicilia inſula vnde primum nomen habuit. Nullus hortus caret hac, ſolijs Lactucæ per initia magna ſimilitudine, deinde Rumicis aut Plantaginis maioris, Caule pedali & ſeſquipedali ſtriato anguloſo alis diuiſo in quo flores copioſi ex viridi luteoli & ſemen nigrum lucidum inuolucro herbaceo Iſatidis Sylueſtris modo occluſum. Radix digitum craſſa ſeſquipalmũ longa fibroſa. Hæc quam reliquę multò nitroſior & mordacior eſt, muccum elicit naribus ſuccus : guſtu quia mordacior diſcerni poteſt à Blitis, quæ ſunt ignauiore, inſulſo guſtu, magis humentes, et Choleram faciunt quemadmodum Cucurbitę, Pepones, quæ dum nequeunt excitare facultatem expultricem cunctando corrumpunt cibum, ipſiq; corrupti vomitiones turbidaſq; ventriculi motiones excitant, flatu multo mixto.

NIGRA BETA.

EADEM eſt & hęc, ſed Nigram vocant, à foliorum colore, ex obſcuro magis virentium.

RVBRA.

Ang. Redde Betis.
Gall. Bete rouge.
Ger. Roter Mangolt.
Belg. Roode Beete.

AB illis duabus diſtat hæc radicis effigie,medio ſui ventrioſa & turbinata,Napi modo, foris intuſq; tota rubet,ſanguineo cruore ſuffuſa,edendo ſuauior, nec perinde ſalſa eſt folijs, caule,floribus & ſemine ſuperioribus non diſsimilibus.Hæc rarior.

BETA RVBRA *Vulgatior.*

NEc hæc differt ab alba ſiue Cicla,niſi colore ſaturo rubente.

BLITVM *Maius album.*

βλῆτον. *Gall.* Blette.
Ger. Mayer.
Ang. Wilde ſine orrage.

Math.454. HIsce natura & figura finitima Bliti ab inſulſo fatúoué ſapore qui in eo percipitur nomen indepti, ſiquidem βλὰξ inertem,ſtolidum,ſtupidumq; ſignat,& antiqui βλῖτας quos Latini murcidos, ſtolidos,bardos,fatuos,bliteoſq; dixerũt: indeq; Gallis conuicium,*Belittre & Blitre*,in nullius frugis aut ingenij homines:tametſi videtur etiam Latini Betam,pro ſpecie Bliti aut pro Blito ipſo accepiſſe,niſi lepidiſsimus Martialis non bene norit diſcrimen illo diſticho.

Vt ſapiant fatuæ fabrorum prandia Betæ,
O quam ſæpe petet vina, piperq; coquus.

MAIORI & vulgatiori radix gracilior eſt,folia fere Ocimi,aut Atriplicis glabra,cinereo colore, floribus item Atriplicis & ſemine puſillis Vrticę, compreſſis pericarpiis Betæ incluſo in caule trium quaternumué pedum, inuiſa aut contempta Olitoribus, qui eam eruncant extruduntq; è ſuis hortis.

BLITVM MINVS *album.*

EST etiam hæc minor aliquantò in hortis, caule viridante,multis alis diuiſo,anguſtis folijs triplo,quam Betæ minoribus, rubidis ex nigro floribus, radix multis fibris,ſemen aggeſtum vt in Atriplice.

BLITVM RVBRVM.

Mat.effig. 453 NEc diuerſa ab illa eſt Rubrum Blitum,niſi quia intenſè rutilant ſanguineo Caules, & folia ex rubro liuent : Semine fermè concolori.

BLITVM RVBVM MINVS.

MINOR hæc ſponte etiam inter olera, ſed puriorem & ſaturiorem fundit cruorem, quo exarantur characteres,non diſpari nitore & rubore,atq; è Braſilio aut Coccinis baccis.Folia etiam Xerampelino exuperantiſsimo commendantur colore.

AMA-

AMARANTHVS Purpureus, saturo Coccineo.

Ital. *Fior velluto.*
Ger. Samat bluom ꝛc dausent schoon.
Gal. Passevelours.
Ang. *Flower gentill.*
Belg. Frouweelbloemen.

NOmenclatio Amaranthi ἀπὸ τοῦ μὴ μαραίνεσθαι, cunctis cõgruit floribus, qui perennes ac immarcesibiles diutius perstant, quare & Chrysocome, Heranthemo, agerato, alijsq; pertinacis coloris & decoris attributum fuit, cuiusmodi est istud Blitum: perpulchra florum purpura nitidum, nec senis, aut septenis annis vietum, decolorq; futurũ, eoq; *Pasceuelours* Gallis vocatur. Quod an Theophrasti, Diosanthos, & Phlox, in Adonide herba dictum. *Effig. Math. 1047.*

Vulgatior.

Elegantiæ studio apud Italos, Gallos, Germanos, & Anglos, in hortis multis feruntur, & coluntur, quę non difficile è superiorum effigie percipi possunt. Hæc autem est latis Bliti Solani, aut Ocymo longioribus folijs, per interualla binis, secundum quæ spicæ pannularum oriuntur aspectu blandę, holosericum mollitie, vellere, ac nitore prouocantes, semine nigro, pusillo nitente.

AMARANTHVS MAIOR, *floribus pannulis spicatis purpureis.*

NEc huic disimilem, sed floribus superna parte luxuriantibus, multis pannulis spicatis inflexis, se mutuo implicantibus, iucundisimo spectaculo, sed obsoletiore coccina: cuncta reliqua non disimilia sed maiora, caulis octuum aut denum pedum striatus, & folia maiora multò. *Blitam maius Ma. 452. effig.*

AMARANTHVS *tricolor, vulgo Papagalli sitné,* THEOMBROTVM *Persarum apud Plinium.*

HVivs venustas non de flore sed è foliorum triplicis coloris, maculis scitè distinctis, pendetur. Sunt enim Ocymi, aut Bliti, interdum luteo viuido, vel purpureo, nunquam etiam triplici viridi, luteo & sanguineo concolori, Psitacorum alis: quare plebecula Flandra Papagalli vocant. Semẽ & flores Atriplicis aut Bliti. Hæc omniũ rarisima.

AMARANTHVS *Holosericeis, sanguineis, tæniatis, reticulatis floribus, hilariore aspectu.*

SEd venustatis eximiæ illa quæ rarior in hortis Italicis, vberem prouentum florum fundit maioribus, in arcum flexis, & quasi se mutuo decussantibus ligularum, vel pannularum, caudis vegeto, & pleno rubro cruentatis, semine plurimo pregnantibus. Magnæ apud mulierculas commendationis non modo voluptatis Coronarię ergô, sed etiam matricis renumq; profluuia sanguinea & vlcera sanie manantia.

ATRIPLICES.

Atriplex.
- *Satiua albida & veluti farina asperſa.*
- *Satiua folio & flore purpurea, liuens.*
- *Syluestris sinuata.*
- *Syluestris siue Anserinus pes latifolia laceris lacinijs.*
- *Marina repens lutea & Xerampelina.*
- *Pusilla olida hircina & vuluaria vocata, garum olens & polline argenteo asperſa.*
- *Tota bona Spinaciæ facie.*
- *Spinacia.*
- *Atriplex Syluestris, Polygoni, aut Helxines folia.*

Helxine

Helxine Parietaria.
Helxine Cyſampelos, inter Volubiles.

Phyllon thelygonum.
Phyllon arrhenogonum.
Mercurialis { mas, fœmina.
Cynocrambe.

Heliotropium { maius, minus repens.
Torneſol, vulgaris Verrucaria, & Tricoccum Heliotropium Pli.

Solanum:
Hortenſe ſiue Holeraceum.
Veſicarium, ſiue Halicacabum.
Veſicarium leguminoſum, ſiue cordatum piſum inter legumina.
Sonniferum & Lethale.
Furioſum.
Somniferum Math: Verticillatum.
Arboreum, ſiue Amonmm Italorum,
Maniacum, an Stramonium?
Cacubalum Plinij, quaſi maleficum.
Circæa.
Vua Paris.

Mandragoras { mas, fœmina.
Melongena ſiue Melazana.

Hyoſchiamus { albus, luteus. niger.

ἀτράφαξις. ATRIPLEX SATIVA.

Gall. Arroche.
Ital. Atriplice.
Hiſp. Armoles.
Ger. zam Molten ſiue Milten.
Belg. Tame melde.
Ang. Orrage.

NON minus multiplex Atriplicum genus, nec illis adeo diſsimile eſt ortu, facie, ſapore, olere, & incrementi celeritate, vnde retinuit nomen è Græcis apud Latinos, ἀδρῶς ἀνξειν quia ſuã celerrimé aſſequatur amplitudinẽ: cuius vnam ſpeciem aut varietatem Chryſolachanon vocarunt Dioſcorides tum antiquiores, tum poſteriores cui folia quia marceſcentia è luteo vel flauó in aureum vergunt, aut x erampelino corruſcant. Tametſi hæc aptius congrueret marino, cuius multa facta mentio apud Dioſcoridem, quem & eius coæuos ſcriptores tacitè videtur negligentiæ arceſſere Plinius in Chryſolachano flore aureo, folijs oleris tantùm indicato. De Chryſolachano (inquit) non ſatis dici ſcio, nec plura reperio. Hodie tamen notiſsimæ quã plurimæ Atriplicis differentiæ, Syluestris, domeſtica, maritima. Cunctis tamen quadantenus Bliti folia, ortus, modus, præſertim domeſticæ ſunt: radix fibris capillata, rectos ſcapos emittens, proceritate hominis ſtriatos, in imo teretes, ſuperius anguloſos, ramulis diuiſos, Iſatidis folioſo ſemine onuſtis: poſtquam lutei floſculi numeroſi Æſtate & Autumno defluerint, folia ſunt latiora ad baſim quam Betæ, ſed albida atq; farinacea, puluere muſcido obducta.

ARTIPLEX SATIVA altera, folio & flore purpurea, liuens.

Huic domeſticæ prorſus eadem eſt ea quæ ex liuido purpuraſcit, aut rubet, caule & flore, alioqui non vlla ſui parte diſsimilis.

ARTI-

ATRIPLEX Syluestris ſinuata.

{ *Germa.* Wild Molten.
Gallis. Arroches ſauuages.
Belgis. wilde Melde.
Ang. *Wilde orrage.*

SYLVESTREM diſtare ſpecie à domeſtica, præter cultum fruſtra tentatum, folia etiã docent, quę nigricant plumbeo colore Solani (qui cum lubens ſociatur in viarum marginibus) ideóque antiquis atrum olus putabatur dicta: vbíque locorum circum mœnia & fimeta multa, nota & neglecta ſylueſtris Atriplex: luxuriat foliis minoribus, anguſtioribus obtuſè per ambitum ſinuatis vel dentatis, floribus item ex luteo herbidis.

ATRIPLEX Syluest. ſiue Pes Anſerinus latifolia, laceris lacinijs.

{ *Ger.* Genſz fuſz, & Schweinſtodt, & Sewtodt, quòd ſues interimat.
Gal. Pied d'Oye.
Ital. *Pede di Ocha.*
{ *Angl.* *Gooſe foote.*
Belgis. Ganſen voet.

ANSERINVS pes, vulgò dictus, folio Solani, Atriplicis, & inſtar pedis Anſerini laciniato eſt: Flore & ſemine racemoſo xerampelino colore, radice fibris capillata, & circa hortorum & viarum fimeta paſsim non ſecus ac Atriplex obuia. Nullius in Officinis vſus; ſues interimere fertur. *Fuſch. icô. 375.*

ATRIPLEX MARINA REPENS, lutea, & xerampelina.

MARITIMIS Mediterraneis, & Adriaticis nuſquàm nõ obuia humi ſtrata Atriplex, Caule, ſemine foliis laciniatis Sylueſtris Atriplicis & Spinaciæ, interdum colore, ſed craſsioribus, latioribus xerampelino, interdum & luteo, ſapore ſalſo nitroſiore.

PVSILLA ATRIPLEX OLIDA Hircina, Vuluaria vocata, garum olens, polline argenteo aſperſa.

EST in Nitiobrigum agro, aliiſque locis quàm plurimis herbula Atriplici cenſenda, ſecus vias frequentiſsima, tenera, paruula: humi demiſsa folia cãdore micant quaſi polline interſperſa. Hanc notiſsimam fecit odor, & fermè infamem: odoratu námque Hircus tetérque ſpiritus oplet nares, quo imbuti quęruntur permulti ſe meretricum impuros loculos ſubodoratos eſſe: planéque referre odorem illum viroſum quem proſtitutæ libidinis ſcorta ex impura colluuie congeſta ſpirant. Inde vulgò futuariam dictitant: atque autummant, hac illitas veſtium muliebrium plicas canes ſagire, atque arrecto veretro Veneris æſtu actos illas amplexos cupere inire, præſertim in templis vbi tetrius odor ſpirat, & minus ventis difflatur. Hæc vulgi ſunt, tota cibis abdicanda. *Atriplicem caninam quidem dixerunt, qui eã ex vrina Canũ enaſci arbitrantur.*

TOTA BONA, Spinaciæ facie, Bonus Henricus.

{ *Germa.* Guter Heinrich.
Ang. *Engliſh Mercury.*

SED TOTA BONA perquàm optima, magíſque vſu quàm vlla peritia recepta, Mercurialis credita fuit iamdiù à plebe mulierculárum, aut illis non multo peritioribus Pharmacopœis Anglis, quam adhuc inſcitiam magis pertinatia quàm vlla ratione fouent, quia fauit illis euentus. Siquidem eſt huic plantæ *Fuſch. Rumicis tertium genus. Icon. 262.*

deterſoria facultas multò quàm Mercuriali, tutior in morbis feruidis, nec tamen eſt ignauæ in attrahendo facultatis, cibis verò multò Mercuriali gratior, tametſi pluſculùm flatuum habet, & non ita procùl à Spinaciis natura abeſſe videtur.

SPINACIA.

Germa. Spinat ſiue Spinnet.
Gallis. Eſpinars.
Italis. Spinacci.
Belgis. Spinagie.
Ang. Spynache.

SPINACIA ſiue Spinaceum olus à ſpinoſis ſeminum aculeis dictum Latinis videtur. Foliis eſt primo pullulatu triangularibus & ſagittæ modo cuſpidatis, deinde laciniis & pinnis dentatis Atriplicis longioribus, ſapore Betę, ſemine aculeato, floſculo caduco viridante Blitti, cibo quàm Beta alimentum ſuauius præbet.

ATRIPLEX SYLVESTRIS POLYGONI aut Helxines folia.

IN vinetis & agrorum marginibus non rarò occurrit anguſtis foliis Lithoſpermi æqualibus Syluestris Atriplex, ſpargens humi ramulos ſtriatos, cubitales & ſeſquicubitales, follioſo ſemine Iſatidis, aut Atriplicis hortenſis, & flore moſchoſo onuſtos.

ἑλξίνη HELXINE PARIETARIA, VITRIOLA, ſiue Perdicium.

Germa. Tag vnd nacht, maurkraut.
Ita. Parietaria.
Hiſp. Yerua del muro.
Ang. Pellitory of the wall.
Gallis. Parietoire & parietaire.
Belgi. parietarie & glaſcruyt.

NOTISSIMA de facie natalibus, & hęrente veſtibus, ſemine & foliis, vnde nominis occaſio, Helxine. Nullius enim regiones parietes muſcidi vetuſtioráque rudera hac non ſcatent: quæ etiam ſemel hortis adulta vix exigi poteſt, folium & facies Amaranthi, aut Mercurialis, cauliculis è radice fibroſa rubellis teneris ſucculentis, foliis aſpera hirſutie pilorum, & ſemina Betæ, obuium quemlibet pannum arripiunt. Floſculi muſcoſi herbidi pallentes, multi vſus tota ad enemata, & balnea abſterſioni accommoda, guſtu item vt ſuperficie abſtergente nitroſo bliteo, cui admodum ſimilis. Ciſſampelos vero Helxine in conuoluulis dicetur.

Mathe. effigi. 1113.

PHYLLON θηλύγονον ſiue Fœminiparum.

TAMETSI diu vexarit exercitatiores illa diſquiſitio nempè foretnè idem Phyllon vtrúmque cum vtráque *Linozoſtide* ſeu Mercuriali herba, tamen cum iamdiù ex ſtirpium cognitione deſcriptionibus collata ſatis liqueat in cognata generis claſſe multúm ipſas inter ſe differre, hîc commodùm omnes vtpotè congeneres ſubdemus. Nec enim aptiori loco poſſunt hę duæ quas damus Phylli ſpecies, imò fermè nullo alio collocari quęunt: adeò námque ſunt ſimili ſtructura & partium partibus habitu reſponſiue vt minus mirum ſit autores ad res conſimiles deſignandas iiſdem ferè vſos comparationibus & vocibus quæ opinionem fecerint recentioribus (nondum repertis plantis,) bis eiuſdem rei inculcatæ mentionis. Atqui ſecùs eſt multò, nec iſtud caput, irreptitium, deprauatúmue eſſe magis videtur, quàm alia multa, quæ non minus negotij propter ambiguitatem faceſſunt. Enimuerò Dioſcorides non plantas quin ſint, qualéſue ſint in dubium reuocat: ſed dumtaxat ambigit num, ſexus optionis compotem quempiam

piam facere potis ſit earum vtráuis,nempè maris aut fœminæ,quod Crateuas prodiderat,& fabulæ affine eſſe Theophraſtus monuerat. Dioſcoridis igitur ſunt deſcriptiones non Crateuæ,aut ſaltem non ſolius,ſed ex alijs Dioſcoride mutuante autoribus. Differentia verò conſpicua ſatis,cum vtriúſq; inter ſe,tum potiſsimum cum vtráq; Linozoſtide,cui folia Ocimi ſuperficie & crenulis in ambitu, habitus & facies Parietariæ vt ſcitè autor dicit: At Phyllo quod Æleophyllon,oleæ folium nuncupat & itidem florum eruptionis argumento Bryoniam,aſperi ſaxei & aridi cliui & margines ſunt plurimum natales,Galliæ Norbonenſis Monſpelij,ſecus vias & ad collem ſquallidum & glareoſum ſuſpendij paulóq; vlterius, cis Pontem Caſtri noui, alijſq; quàm plurimis locis, frequentiſsimum Phyllon cuius perquàm manifeſtæ duæ differentiæ, vtriq; Mercuriali apprimè & ſingillatim obuerſæ ſunt:nempè maris & fœminæ, quæ folia planè oleæ colore craſsitie & figura:Portulacæ marinæ magnitudine,glauca & quàm oleæ vel ſalicis pallidiora incana numeroſa: Caules item rigidos quadratos habet,cubitum altos & concolores in multas diductos Polij modo alas, quas iuxta & folia flores muſcoſi oliuæq; in modum puſilli palliduli erumpunt, è pedicellis breuioribus gemina prodeunt marſupiola teſticulorum ritu & in ſpeciem iuncta bina Cynocrambe aut maris Mercurialis modo,quibus per Auguſtum & Iulium,dehiſcentibus & vt minoris Heliotropij exiliunt ſemina immatura albida, matura vero Cyaneo nitent colore rotunda, & quã pa paueris maiora, guſtu feruida & nonnihil pinguia. Radix lignoſa exilis.

PHYLLON θηλύγονον *ſiuè Fœminiparum.*

MAS. FOEMINA.

PHYLLON Mas ſeu Arrhenogonum Mariparum.

HVIVS ſæpius fruſtrá conati ſumus ſemen aut intueri, aut excipere, & mirati ſumus racemulos muſcoſos in pediculis porrectis oblongis,oleæ floribus, iam marcidis & caducis non abſimiles pallentes vel potius Mercurialis fœminæ, ex luteo inſtar nucamenti colurni aut Phylereæ,nullo conſpecto ſeminis veſtigio defluxiſſe. Cæteròquin eadem planè fœminæ eſt hæc,nec minus calida acria guſtanti folia,aut deglutienti vel tantillùm, tametſi non perindè feruorem primoribus labris,& linguæ atq; gutturi inurit: Quæ omnia indicio ſunt nobis haud temerè antiquos haſcè varijs nomenclaturis & orationis picturis repreſentaſſe. Hincq; vires ſubducendi aluum,quas in Mercuriali nouerant minimè aſsignaſſe,nataléſq; longè diuerſos,& ſi quid huc facit,etiam Phyllon ſemine donatum, fœminificum feciſſe. Marem verò ſeu Marificum ſemine caſſum & orbatum & frugiperdum,non ſecùs atq; oleæ floribus & Mercuriali fœminæ floribus contingit: & tamen contra euenit Mercuriali fœminæ, quippè cui ſemen nullum aut fluxum, mari verò probè maturum, a Phyllo tamen non parum diuerſum ineſt.

Senenſis planta nutanti coniectura,& deſcriptione mutilla huc adducta an ſit *Noli me tangere* Italorum,videndum. Sed quòrſum ſerratum folium, & Mercuriali breuiús afferendo Arrhenogono oleæ folio ineſſe? Deindè ſi non noris primum & præcipuum nempè Theliogonum,qui potes aſſeuerare & dicere:quaſi iam non dubitet,plantam ait quam reperi eſſe legittimum Arrhenogonum. Saltem accurata deſcriptione & icone patefeciſſet, ſed pleráſq; alias vel notiſsimas alieniſsimo loco appoſuit: vel quæ nuſquàm fuere in natura, vel illi nuſquam notæ fuerunt,præterquam de comentariorum figura, lectione vel auditione mera.

Phyllon Theoph.

THEOPHRASTI verò Phyllon ob prolem masculam, fœminámq; propagandam, vt idem inquit, sic vocatum videtur Mercurialem propius designare, quam Crateuæ vel Dioscoridis Eleophyllon cum quo propter prolificas illas & mirificas communes vtriq; dotes commune nomen sit sortitum, vt alia passim non parùm multa in authoribus: & aliòquin Ocimi folia, seménq; dydimon, non fœmine vti Phyllo Dioscorides attribuit, etiãq; proximo capite ἀῤῥενόγονον vocat Satyrion maiusculũ Bulbo, minor θελύγονον. Sed mari vti mercuriali vindicat verum vbi fœminificæ Mercurialis semẽ καθάπερ ἐλαίας βρύου ὠχρότερος δὲ addit, id est, instar Oleæ florentis musci, pallidius tamen esse, & verba & res Eleophyllon Dioscoridis magis accedunt, neq; enim Mercurialis semen ὠχρότερος siue pallidius, sed χλωρότερος seu herbaceum magis & viridans est. Mox masculificij semen oleæ primulũ è muscoso flore emergente οἷόνπερ ἐλαία ὅταν ἄρτι φύηται ἐκ τοῦ βρύου ijsdem penè verbis quibus hîc seu Crateuas seu Dioscorides designant suum: Eóq; dignior venia Plinius, eúmq; recentiores sequuti, si ex ancipiti & fortè in vuam cõflatam diuersa gemináq; descriptione vnam consarcinarint, & notionem confunderint.

λινόζωσις. *MERCVRIALIS MAS & Fœmina.*

Ital. *Mercorella.*
Ang. French Mercury.
Ger. Bingelkraut.
Gal. Vignoble, seu Mercuriale.
Belg. Bingelcruyt & Mercurial.

Dod. effig. 59. LINOSOSTIDEM seu Parthenium & Mercurij herbam altérutram qui norit ambas cognorit, adeò sunt per omnia similes & duntaxat semine diuersæ, Ocimi & parietariæ folio, plurimis geniculis maiusculis persicarice, multos teneros holeraceos caules quadratos & alas cingentibus: subnitroso sapore & nonnihil viroso succo multo porraceo purgante & medicato, ad multa perquám vtili vti tota herba vbiuis gentium notissima & vsu maximè recepta, vt pluribus ad cognoscendum nihil sit opus cum id abundè dudùm capite de Phyllo quænam foret & quantum differret sit dictum. Linguagotiæ Monspellij præsertim Pharmacopœi multum vtuntur melle Mercuriato vocato, nempe succi expressi libris tribus incoquunt mellis boni ℔. iß. vel. ℔. ij. ad enemata & muliebria encathismata. Huius loco hic in Anglia vbi non minus frequens, sed tamen non æquè nota superiore seculo vtebantur Tota bona seu bono Henrico dicto quem etiamnúm vulgus Mercurialem appellat & putat errore quidem non paruo, sed ad vsum non magno incommodo, præsertim si ad enemata tantum addatur, minus enim calefacit, lenius lubricat: at olere vel ore, alioué sumpta modo nonnullos multum torsionibus, vexat vti dictum inter Atriplices. *Tota bona Anglis Mercurialis*

CYNOCRAMBE, quasi dicas Caninam Braßicam.
Mercurialis mas, Syluestris.

Dod. effig. 59. QVÆ passim in Europa tota secus vmbrosas vias & in Syluis vdisuè locis præsertim septentrionalibus & minus calidis copiosissima oritur & vulgò Syluestris Mercurialis vocatur, tantam cum mari tota habet similitudinem, folijs per interualla binis in geniculis indidémq; semine didymo è pediculis lõgis, caulibus quadratis tenellis, vt quín vera sit nulli dubium: rectis tamen binis, ternis & interdum quaternis, non alatis cauliculis prouenit: folia subpallida sunt Mercuriali longiora, sapor, odor, holle raceus & subuirosus. Radix latior humíq; serpens sparsa, tota facies Mercurialem docet: vsus nullus tametsi optimus futurus ad serosos & Melancholicos humores educendos.

HELIOTROPIVM, ἡλιοτρόπιον, *officinis Verrucaria scorpioides.*

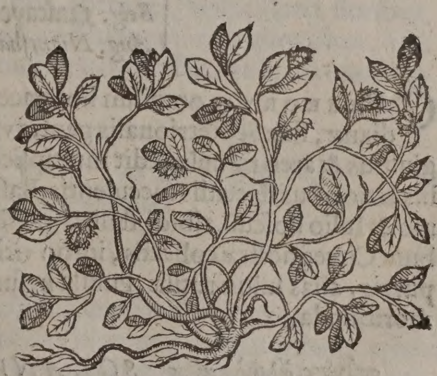
Quam

QVAMVIS permultæ ſint ſtirpes quæ Heliotropiæ,& Helioſcopiæ dici merentur, quia Sole puro colluſtratæ, quaſi illius fruendi auidæ hient: eóque Cœli medium tenente pandantur prorſum, deinde abeuntē gyratione quapiam,atque quaſi in eum nutu pronæ & conniuentibus floribus proſequantur; illius abitu & deſiderio ſeſe motantes(quod in Narciſſo Calendula,Tragopogo, Cichoriis & quamplurimis aliis cernere eſt.)Tamen hiſce Dioſcoridis Heliotropiis, id nominis particulatim congruere videtur,quia Solſtitio tantū florere author eſt Theophraſtus,& obſeruatio. Serius quippe ſponte prodeunt & florent.

HELIOTROPIVM maius,Solanifolio,flore Echij, adunco, caudato ſcorpioidis.

HORVM maius vocatum vbique Lugdunenſis,& Norbonenſis Galliæ,cultis & incultis marginibus aridis obuium, nec non in Italia & Pedemonte. Pedem altos,caules erectos,foliis donatos,Ocimo aut Calamēthi montani,Solani maioribus,albidioribus, hirſutioribus,quibus ſingulis in ſummo elegantes inſunt florum ſeries,faſtigiauè racemoſa,caudicellas inflexás ſcorpionis,aut Echij ſcorpioidis imitatę albidæ,ſeminis plenę miliacei oblongi puſilli virentis,ad tumores ſtumoſos verrucas & vlcera phadagenica veluti eſt tota planta magni experimenti. Angliæ in hortis & Franciæ. *Matheo.effig. 1300.*

MINVS HELIOTROPIVM repens.

NON facilè reperitur iſtud niſi paucis in locis & ſcrobibus lutulentis,Grammontiæ ſyluæ, Monſpelliacæ inter Pulegios ceruinos ſubter Thamariſcos, & Lunellam inter & D.Egidium:quibuſdam paludoſis ſcorbibus,Surculis multis flexilibus,teneris,gracilioribus reptat:folia rotondiora, triplo minora quam magni Heliotropii, numeroſa & ſimillima floréſque aſsimiles breuioribus multò glomeratíſq; ſed minus reflexis caudicellis nulla ſerie,iam intra,iam ſubter folia pendulis vt in Torneſole, nec per interualla foliorum ſinguli totis ramis alternato ſitu qualem non deſcriptum, ſed male pictum,aut multò à vero diuerſum Commentator habet,radice puſilla ſimplici vſu incognita adhuc, etiamque de facie,niſi amicis quibuſdam Lugdunenſibus,& Antuerpianis,quibus eam eiuſque magnam ſeminis copiam miſimus,non valde diſsimile à maiore Heliotropio,an autē illis ſatum creuerit incertū habemus. Hic Londini nobis Bruma ſęuiente periit & Morgano noſtro.

HELIOTROPIVM Vulgare TORNESOL *Gallorum, ſiue Plinij tricoccon.*

NON modo de vernacula voce Gallorum qui Torneſol hanc vocat,ſed etiam Plinianæ lectione qui eandem Tricoccō Heliotropion appellat, cuilibet innoteſcere poteſt huius plantæ figuram,& Hiſtoriam Heliotropiis deberi: tametſi Dioſcoridi videtur præterita,aut cum minore in vnam deſcriptionem contracta. Folia huic faciéſque tota maioris Heliotropij,nigriora viridiora folia Calamenthi montani,aut potius Solani flores lutei exiles,oleæ,facilè defluentes.Semináque tricocca capſula Tithymali aut Chamæleæ proxima,ſed ſcabra, ex viridi nigricante affrictáque pannis, aut chartis, virorem viuacem impertiente, qui mox in cœruleum hilarem & purpureum mutatur:magno quæſtu colligunt ruſtici Lunellæ, Maſsillarges aliíſque Norbonæ tractibus oliuetorum, vbi plurima maturáque Septembri ſunt, quæ diſtrahunt infectoribus, & Chirurgis nonnullis,huius plantæ vires ad medica præſidia ſupra quā dici poteſt efferentibus,

de quibus nos in ſelectis remediis dicemus;duce & auſpice Chriſto.Romani agri vinetis etiam familiare, Belgis, Francis, Germanis, & Anglis in hortis.Pannoſæ laciniæ, quæ in Officinis nomine Torneſolis veneunt,ad vinum gelatinas & alia medicamenta coloranda,pereleganti purpura huius ſucco vinóque remiſto creduntur imbutæ.

SOLANI GENERA.

STRYCHNON viteum,capreolum, vitem vel acinum, aut tale quidam ſignat,in Solanorum claſſe quibus cunctis proprium acinos plures vel pauciores habere, niſi quis malit στρύχιον è Theophraſto ſuſpicari, aut βοστρύχιον in στρύχνον mutatum.

PLVRA quam Dioſcoridi reperta hodie genera, verũtamen non Dioſcoridis omnia: nullũ enim manicum foliis Erucæ ad Pæderôtæ Acanthi ſimilitudinem & corymboſum, quale eſt apud eundem vſpiam auditione vel inſpectione innotuit nobis, niſi ſit Stramonium vocatum quod inferius poſt Somniferum perpendetur.

στρύχνος κηπαῖος, SOLANVM HORTENSE, CIRCEÆ, *aut Phaſeoli folio.*

Germ. Nachtſchadt.
Galli. Morelle.
Ital. Solatro.
Belg. Naſcaye & nachtſcade.
Ang. *Nightſhade, morell, petye morell, howndes berre.*

Fuſc.ico.395. CÆTERORVM omnium holeraceum dictum hortenſe vulgatiſsimum ſiue Meridianæ, ſiue Septẽtrionalis gentis viarum & hortorũ, cultis incultis ſcrobibus marginibus & areis ramulos edit multiplices,lentos,fruticoſos,pedẽ & cubitũ longos, foliis latioribus flaccidis ſucculentis,Baſilici vel Atriplicis ſylu. nigricantibus,donatos Iunio & Iulio floſculi,albidi,ſtellati,pluſculi prȩeunt, bacculis ſucculentis quaſi in corymbum Circeȩ noſtræ collectis, initio viridantibus, deinde nigris,fuſcis, alias rubris purpureis, alias fuluis rutilis. Puſilla in ſummo ceſpite radice albida, fibroſa, ſub hyemem moribunda.

στρύχνος ἁλικάκαβος. SOLANVM HALICACABVM *Alkekengi.*

Germ. Juden docklin & kirſen.
Ang. *Wynter cherye.*
Belg. Briekẽ van ouer zee.
Ital. *Halicacabo.*
Galli. Baguenaudes,& ceriſes doutre mer.

Fuſc.ico.396. VBIVIS vel pueris notiſsimum qui etiã in Heluetia, Sabaudia, & Pedemontium ſecus ſœpes & in ſqualidis dumetis huius vuas lectas mandunt: Auguſto & Septembri, etiámque hyeme ineunte ſeptentrionalibus, quibus ideo Hyberna Ceraſa *Winter Ceris* dicuntur: acini qui ſemine latiuſculo,compreſſo,ſubfuluo,Leucoii,vel potius Siliquaſtri prȩgnant. Folia item Solani hortenſis, aut Phaſeoli maiora viridantia in ſarmentoſis caulibus ſeſquicubitum altis, flores maiores pallidiores Solani folliculis herbaceis, deinde phœniceis cordato Piſo peregrino ſimilibus, quibus acinum ſingulum incluſum cæraſo parem & ſimilem deſcripſimus: reptrice radice, & reſtibili ſobole ſeſe quotannis reparante,Celeberrimus huius ad calculoſos lotiumque ciendum vſus.

SOMNIFERVM, & LÆTHALÆ. *An Mandragoras Theophraſti, Belladona Italorum.*

Germa. Dolkraut, Seukraut.
Belgis. Groote naſcaye & Dulcruyt.
Angl. *Dwale, greate Morell.*

MERI-

MERIDIONALIBVS magna huius paucitas, apud Germanos verò & maximè in Anglia vbique obuio prouentu fruticat: tota Solani facie virgis longis, rectis nigricantibus ternos & quaternos cubitos longis, digitum minimum æquantibus, foliáque gerentibus atra aliquantùm hirſuta, & vtrôuis Solano maiora, nonnihil ad Mandragoram florum calathis fuſcis, aſpectu mæſtis & obſoletis, é quorum ſingulorum cauo emicat bacca nitida ceraſæ, aut potius vuæ Paridis par & concolor. *Fuſch. ico. 398.*

Radice non modo annotina ſobole rediuiua, ſed etiam adeo viuaci & importuna vt ſemel in hortos aſcita, vix exigi deleriuè queat: imo vel tantillo fruſtillo relicto, aut infoſſo repullulet. Præſens nex eſu hec ceraſa, vt multi noſtra memoria morte ſunt experti, pueri præſertim: namque Angli adoleſcentuli qui per imprudentiam peregrè ſitibundi in via eſitaſſent, lymphatici ſed ſomno ſemi ſepulti interiere. Etiámque Antuerpiæ non multis abhinc annis quidam impuberes, huius æſum morte luebant. Memoranda huius radicis facultas qua nugiuendi Agyrtæ in Italia plebeculæ attonitæ concurſum plauſum & pecuniam captant: tantillum namque radicis admodum ſitibundis conſeruæ Saccharatæ Roſarum, violarum ue cuilibet addunt, atque deglutienda dant citiſsimo aduerſum ſitim, etiámſi quis ea propemodùm enectus foret leuamento & refocillamento, ſed nequiſsimo: ſtupefactis námque vt reor faucium interioribus neruulis ad æſophagum imum, languet prorſum appetentia præſertim potus & interdum cibi, vnde poſtea malè habent niſi repentè colluant aceto guttur, & quippiam Abſynthites vini, aut Theriacæ deglutiant. Cæterum ridiculum iuxtà ac pertinacem commentatorem ſe præbuit Senenſis, qui dono acceptum, nec vel verbulo declaratum Solanum, nedùm probatùm ſtudioſis obtruſit, verticillatis floribus, aliíſque quámplurimis indiciis, quiduis potiùs quam Solanum exprimentibus, nec viribus aliôquin ſimilibus: idq; (ſed Muſis botanicis iratis) noſtrati vulgato quod apprimè congruere nullus inficias it, prætulit. *Solanum Somniferum. Matheol. Foli. 1071.*

STRAMONIVM PEREGRINVM an SOLANVM Manicum? ſiue Poma ſpinoſa Recentiorum, Metel Italorum.

IAM quamuis putarint Stramonium, vel Strychmonium illud peregrinum ab Strychno deductum & idem eſſe cum Dioſcoridis Solano Manico, ducti nonnulla pilulæ, aut pomi echinati ſimilitudine, tamen non parum differre vel ipſa docent folia, nedùm fructus pilulæuè, (Sunt enim hortenſis Solani leuius per ambitum ſinnata nonnihil) quæ ſquamulis ſpinoſis multis compactæ ſunt, quadâtenus nucis *Metel* Officinarum, vel nuculæ Cupreſsi, aut rugoſæ gallæ immaturæ ſimiles, ſed echinatæ ſpinulis. Folia autem piloſa & ad Solanum hortenſem accedentia, florum calathis volubilis maioris, aut Scammonij albis ex folliculo Hyoſcyami, ſed odorem ſuauem lilij halantibus, vnde pilula in caule pedem & ſeſquipedem alto, hirſuto, non profunda nec magna radice, florentem vidimus plùſquam duodecim abhinc annis in horto Patauino & in Belgio. Verùtamen multa deſunt huic ad explendã reliquam deliniationem, niſi ſit illa luxata, vt quidam ſuſpicantur, qui in Stramoniæ foliis veternoſę quiddam agreſtis Lactucę, aut Meconij odorantur, affectúſque non diſcrepantes experiuntur, verùm ne ſic quidem vnquam facient fidem, & multo minùs perſuadebunt, qui Chriſtophorianam, tametſi Corrymbaceis floribus & baccis, folio multum diſſecto ſit, cuius venenata facultas maiorem opinionem huius Solani, quam Stramoniæ facere potuit, vt in Elleboris dicemus. *Fuſc. ico. 399.*

STRYCNODENDRON & AMOMVM Pli: vulgo Italorum putatum.

Solanum arboreſcens Belgarum, an Theophraſt. Solanum folijs Tithymali, fructu rubro, radice rubra.

PLERIQVE Itali,Galli,Germani, Belgæq;,in viretis aut Adonidis penſilibus hortis voluptatis cauſa ferunt peregrinam Indicam baccam,ex qua fruticat pumilla trinum & quaternum cubitorũ planta arborea Perſici,aut Amygdalæ facie,& fronde, flore per Æſtatem & Autumnum,Solani hortenſis,& baccis nitidis coccineis,aut miniatis paribus & concoloribus Alkekengi,nec intus gygartis diuerſis in Brumam etiam & Ianuarium menſem vſquè aduerſus frigoris ſæuitiam edurantibus,colorémque tuentibus. Amomum quidam Plinii putarunt: rectius alij Strychnodendrum vocarunt.

Recentiorum planta, Alſines maioris facie baccis Solani,

an Κακύβαλον, *CACVBALVM quaſi maleficum Pliny.*

ESYLVOSIS vdis Germaniæ,Flandriæ,& Angliæ,in hortos tranſmouerunt Herbarij quandam fruticoſam plantam, reptantem humi, ortu Rubiæ tenellis ramulis & fractu facilibus. Folijs per interualla geniculata pallentibus,Rubiæ, & Coniſæ mediæ quadãtenus. Floſculis albis,Holoſtij aut Alſines,fructu nigro,Solani hortẽſis:radices im portuna viuacitate etiam erutę repullulat,non ſecus ac Solani Somniferi,& nihilo ſecius manſu interficere dicunt.

ÇIRCÆA.

Germ. Je lenger ie lieber & Zynſchkraut.
Gall. Solanum lignoſum.
Belg. Alfrancke.
Lati. Amara dulcis,

ESTNE quam Solanum ligneum vel lignoſum vulgò,Herbarum ſtudioſi Lutetiæ, & Monſpellij præſertim vocitabant? Videtur ſane eadem, nec nulladum cognita nobis, propius accedit. Et vt non eſſet,tamen merita eſt huc ſuffici, tum ob faciem haud ita diſparem, tum propter vires non contemnendas & illi cum Circæa communes: deinde quia notiſsima, & plurima vbíque regionum ſecus ſæpes, viáſq; vliginoſas luxuriat & Monſpellij etiam in ruderibus,macerijs & macilentis,portæ Latenſis Solanis ad iungenda fruticat, flagellis multis ſarmentoſis non prolixo reptatu, ſed innixu hærẽtibus ternos quaternóſque cubitos æquantibus,rotundis, lignoſis: folia Solani & vt Similacis,vel Sigilli mariæ, ſenſim accuminata obſcurè virentia, Solani ſuperficie quibus infernè vtrinque appendicula vna quaſi auricula vel pinnula ineſt, acetoſæ minoris,aut Saluiæ nobilis modo. Flores quamplures violaceis ſaturiores Sycomori Venetorũ, aut Aſarch daracę,quínq; partitæ appicello in medio luteolo, vnde acinuli conferti primulum virides, deinde maturi hortenſis Solani rubri oblongi,& teretes granulis intus miliaceis compreſsis, ita racematim conditi:qui ſoli quominus hanc planè audeamus aſſerere Circęam,diſſuadent:tametſi non dicit Dioſcorides cornicula, ſed veluti in corniculis ſemina, nos tamen vt cuius exploratam habemus naturam, hanc malumus quam nullam, nec vnius aut alterius notulæ penuria, fortè peruerſione, aut metatheſi vnius voculæ apud Dioſcoridem lubet illicò reſpuere, dum facultates quadrant. Eſt quippè nonnihil ſiccæ, moderatè calida, aut potius frigidiuſcula,nædum vt feruida ſit quod nonnulli rentur, & Dioſco. perſuaſus fuit, fortè propter amarorẽ,& tantillum acrimoniæ. Nam ſi pluſculum amaroris primum guſtanti exhibet, non proinde ſit calida magis quam Endiuia,Cichoria,Hyeracia, & Roſa: eius quippè quantũ percepimus, calor & acrimonia illicò abeunt, perſtante dulciculo & imbecillo quopiã ſapore mandendo radices & virgulta,ſarmentoſa,lignoſa,medulla albida,amarore ingrato, primũ & diu linguam afficiunt: tandem dulcedine multa Glycirrhizę ingratiore faſtidium pariunt,magis,magíſque dulcorẽ offundendo, idcirco Germanis vocata Je lenger ie lieber, Anglicè *Suytbitter*, Latinis Dulciamara. Vnde vires mirificas & penè Circęas coniicias: nam admotam foris inflammationibus, & decoctionibus epotam Solani vires expleuiſſe ſcimus: ad internos autem affectus refrigerata calfacit, calfactáque refrigerat, eadem etiam qua Alkekengi ſiue Halicacabus pollet facultate, moderatè enim citra virium diſpen-

diſpendium viſcerũuè incendium egerit per ſudores vrináſq; aquas, atq; obſtructiones demolitur quæ ſũt Icteridis & Hydropiſis præuij & alumnæ, qua item facultate lac mã-mis ſuggerere fructus potis eſt, non ſecus atq; multa quæ exſiccando ſerum & defœcando ſanguinem illuc vrgent puriores benignioréſq; partes. Sic fœniculum, ſic Bryoniæ turiones tenelli cum ijdem duriores & acriores potius lac populentur, & abſumant, quod diſcrimen eſt inter menſes cientia & lac generantia. Eóq; ſorbiliones parandas iubet Dioſcorides, non iuſſurus niſi veſca foret. Et Circæam dixerũt nonnulla vt par eſt cum Mandragora ſimilitudine virium: quippe Circæa Mandragoræ nomen fuit, & forſan vtriúſq; ad amatoria vſus fuit veluti Dioſcorides de Mandragora innuit, nempe Phyltro illo frigiditati odoræ coniuncto, cuius ad amorem amicitiáſq; ferruminandas vis mira & adamantea vel magnetica. Hæc interfuit Commentatoris Senenſis enucleare, at hîc vbi quid cõmentetur oblitus nobis elapſus eſt in Plinij perorat lapſum iamdiu notatum & confoſſum aliorum criticorum obellis, & fortè immeritò, fieri enim potuit vt ita legerit & verterit ex quópiam Botanicorum: nec enim, vt vult Senenſis, ex Dioſcoride ſemper neceſſum aut conſuetum fuit illi mutuare, nec veriſimilè vt cuius nuſquàm mentionem facit, alióqui candidus & multus in ciendis & laudandis ſuis authoribus, & non raro Dioſcorides Galenus plurimùm atq; ex vtróq; Ægineta cæteríq; Græci meri ſunt, dumtaxat aliorum recitatores, non ſecùs atq; Plinius, qui ſeú ex alio quàm Dioſcoride accepit, vel quàm è Dioſcoride verterit, ſeu aliquid peruerterit, ferendus homo Romanus & aulicus non minus quam Dioſcorid. qui Saluiam extingere ſemen, contra quam Ariſtoteles & antequi in Problemat. prodidit: & alioqui pronus valde eſt lapſus in virium attributis, quod vulgò quotidiè euenire videmus: ſic Caſsiam ſiliquam propter affinitaté nominis, ducere menſes putarunt, at ſiſtit, vt ſi quis Circæam, Mandragoram lac inhibere audiuiſſet, & idem huic qua de mentio fit Circææ cognomini ſimilitudine deceptus attribuiſſet. Doctus Plinianus Eccleſiaſtes ſic Plinij verba legebat. Semine lac mouet (vulgati codices minuit) vino aut mulſa aqua pota, ſic Dioſcorides κατασπᾷ trahere, allicere, vel mouere, extremis námq; tantum non item re differunt, tractio & protruſio. Nos hæc his ſemel tametſi pluribus quàm voluimus, quò faceſſant iſti maleferiati Ariſtarchi, adq; rerum commentationem cognitionémq; accuratiorem vires ingenij contendant.

Math. 1282. 100. pro Vite Syl.

Caſsia ſiliqua nõ ducit menſes.

SOLANVM TETRAPHYLLVM, ſiuè HERBA PARIS. *Vua Lupina, Pardalianches putata.*

QVIBVS nondũ notæ eſſent primi Aconiti differẽtiæ non abs re vua Lupina verſauè à recẽtioribus dicta, Pardalianche Dioſcoridis credita fuit: quaternis nãq; eſt vtíq; herbula folijs decuſſatim aut ex aduerſo ſibi mutuo exortis, ſummo fermè é caule enatis nigricãtibus rotũdis oblõgis, tenuib⁹: cauli rotũdo gracili, ſeſquipalmũ alto ſubeſt fibroſa varièq; ſparſa ceſpite ſummo radix, vnico in flore ſtellato, & ex luteo herbaceo, aciuus Solani Maniaci ſimilis, nec diſpar eſt. Natales amat vmbroſos, frigidiuſculos Septẽtrionales, cuiuſmodi Germaniæ propè Baſileã, aliíſq; Galliæ, Belgiæ, & Angliæ ſyluoſis Hãc qui Aconitũ coniectabãt venenatã prodiderũt: noxianè ſit nondùm certùm habemus, tametſi ſæpius collegimus ſępiſsimè dedimus canibus & agnis nullo percepto incõmodo, quin potius raro & perquàm iucundo ſpectaculo meminimus fuiſſe nobis amicíſq; noſtris Bathoniæ Heluetiorũ, dum Thermas illic inuiſerimus: Etiámq; Lugduni antidotum qualem mox deſcribemus ex hac potiſsimùm aliíſq; nonnullis conflatũ. Canum par vinctum loris meminimus, vtríq; vi & bacillo in fauces intimas indita fuit Arſenici & Mercurij ſublimati añ. ℥. ſ. carnibus aditam (neq; enim niſi inuiti vorarunt) é veſtigio vtérq; canum ore patulo aerem captabant, ſpumas elidebãt, anxióq; & crebro conatu ſed irrito vomere nitebantur: latratus edebant ore & aſſultu rabido, ructúq; minaci proximum quémq; inuaſuri videbantur. Hora vix exacta cœptus vtérq; frigidior & quietior fieri decubuit moribundus. Tum pulueris huius ℥. ij. ex Rubello vino infuſæ fuerunt in fauces vnius, ac nec tum quidem quicquam euomuit: quin potius aliquantò

Fuſch. 48. Math. 1093.

quantò poſt quúm ſocius periculi iam enectus eſſet hîc nobis attractantibus viſus fuit caleſcere itáq; cœpit ore reptare, oculos reſerare & animum viréſq; adeò repentè recipere, vt hilaris & ludibundus aliquòt horis poſt cœnam ſub menſa cœperit, planèq; conualuerit, Idem euenit ad Badéſes Thermas canibus quibus data fuiſſet cum Arſenico mixta nux vomica: ſed hi vertigine ventríſq; diris cruciatibus acti ſeſe in gyrum indeſinenter verſabant. Pulueris hæc deſcriptio.

Rec. { Vtriúſq; Angelicæ (innuit) domeſticam, & Syluestrem. Vicetoxici. Valerianæ domeſticæ. Polypodij querni. Radicum Altheæ & vrticæ. } añ. drach. iiij.

Corticis Mezerei Germanici. drach. ij.
Granorum Herbæ Paridis. N 24.
Foliorum eiuſdem cum toto N. 36.

Ex maceratis in aceto radicibus & ſiccatis fit omnium puluis.

Herba Paris refrigerat inſigniter, ideo Arſenici vim reprimit.

μανδραγόρας. *MANDRAGORAS MAS.*

Ger. Alraun meunlin.
Gall. Mandragore ou Mandegloyre.
Ang. *Mandrake.*
Belg. Mandragora manneken.

Mat. Ico. 1076 QVIA antra atq; ſpecus vmbroſas vtpote Solis feruidioris impatiens, lubens ſectaretur Mandragoras dicta fuit. *Mandre* enim aprica loca quò ſe recipiunt & ſtabulantur armenta etiam hodiè Itali è Græco ſignificant, & ad amatoria non parum poſſe olim credita fuit & vocitata Circæa à Circe inuentrice magica Solis filia Pytagoreis etiam ἀνθρωπόμορφος, quod humanum truncum & artus nonnihil adumbrarent radices implexæ crura bina & clunes quaſi diſparata oſtentantes, quàm ad interpretationem alludit non inſcitè Septentrionalis nomenclatio, quæ Mandragoram quaſi Man & draghen: virigeram ſiuè homigeram cõnotat. Duum generum hodie Italiæ, Prouinciæ, Norbonæ, & Hiſpaniæ hortis florem maláq; maturat, ſemine aut radicibus ex Candia & Cycladibus inſulis aduectis. In reliqua Gallia non perindè tameti ſuperiore anno florem pomáq; apprimè matura nobis dederunt Briſtoiæ Occiduo Angliæ aprico & tepidiuſculo horto, trima aut quadrima non fert, ſed iam anicula poma dat aurea odore ſuaui ſopiente Mas, Meſpilo paria medulla etiámq; fermè granis latioribus compreſsis pullis, folia humi ſtrata numeroſa Betæ, aut Lactucæ, virẽtia, rugoſa, criſpa Dipſaci olida: flores in gracilibus pediculis Bellidis, (caule námq; vacat) candidicant, vel purpuraſcunt, Maliinſani non diſsimiles.

MANDRAGORAS FOEMINA.

Mat. Ico. 1077 FOEMINAM quaſi minorem, vel imbecilliorem ſexu, hanc propter pallidius malum atq; altero tanto minus Sorbo puſillo luteſcenti par & concolor rotundius, radice minore, duobus tribuſuè Empuſæ caudiculis crurum ritu humanorum claniculatim comiſsis & intortis. Folia vt omnia mari minora. Auguſto maturant Francis, Angliæ, tametſi multo longius ab æqualore abſit Iulio & Iunio meminimus.

MELONGENA, vel Mala inſana, exotica.

{ *Gall.* & *Belg.* } veramgenes { *Ger.* Melantzan ſt dellopffel.

Affinita

AFFINIA cum effent Mandragoris hæc cœrulo purpurea poma fiuè aliud ab Ætii Malozeno,ex fufco violacea, effigie quanta oui oblongi fubit quibufdam recentiorum fufpicari effe marem Theophrafti Mandragoram, eóque efu læthalem rati, infana mala vocarunt. Sed apud Theophraftum multa lectionis labes,fortè non diftincta ftirpium deliniatio,ne dicã farrago omniũ congenerũ,è quibus hæc eximenda eft & Cucumerũ familiæ, aut potiùs Mandragoris & Hyofcyamis afcribenda: foliis Cucumeris eft afinini hirfutie molliore Solano Somnifero Hyofcyamo albo, vel Mandragoræ proxima in caule hirfuto pedem alto recto, cui medio furfum verfùs è pediculo breui appenfa flores & mala funt femine paruo congefto pullo vel fuluefcente & fufco. Radix fummũ cæfpitẽ fibris amplexa colitur, viridariorũ voluptati & gulonũ auiditati, qui interdum hofcè fructus vti Cucumeres in acetariis helluantur, vti Romæ,Genuæ,Neapoli,maiore voluptate quam vtilitate: deterioris enim fucco vel quolibet Pepone,aut Cucumere eft. *Matheol.effigiẽ 1078.*

Υοσκύαμος. HYOSCYAMVS NIGER, *fiue Apolinaris herba.* ARABIBVS *Altercum.*

Germ. Bilfomen Sewbon.
Italis. Iufquiams.
Galli. Iufquiame,& Hanebane.
Belg. Bilfen,& Bilfencruyt.
An. Henebane,Heuneqnale.

SVILLAM fabam dixere vt cuius efu olfactúque fues proftrati refoluantur: opplet námque cuiuflibet animalis cerebrum virofo,fœtidóque halitu, multò quàm qui è fabis comeftis deteriore hominibus,: quibus mentem percellit quafi Apollinis œftro, vnde Apolinaris herba dicta & Altercum quia altercando, rixandóque fe torqueant Hyofcyamo demẽtati: tametfi meminimus mulierculam iuuenem cui dentium dolor fotu Hyofcyami fedatus fuiffet triduum penẹ totum lætam & temulentæ,non tamen morofæ,fimillimam fuiffe. Admodum notæ iam funt tres Hyofcyami Diofcoridẹi differentias, quarum familiarifsima calidis & frigidis campeftribus vbiuis Europœorum niger:per amplis foliis hirfutis verbafci, fed Acanthi laciniofis,pedis Anferini diuifuris flaccidis crafsis, fucculentis,in ramofo frutefcente caule fparfo,hirfuto bicubitali, tricubitali numerofo, qui medio fui flores è fufco pallefcentes in purpuram cæruleam triftem vergentes (fruftra negante Comentatore)calathi fimiles promit, quibus menfe Augufto feminum pullorum Papaueris plenæ pixidulæ fuccedunt,cytini effigie præfepiolis difceptẹ & fupernè, afperẹ cufpidatæ: radix albicat craffa erutu facilis, & perquàm ad anodina vtilis,minúfque quàm folia fœtens,& obnoxia putredini. *Scitè effig. Matheol. 1084.*

HYOSCYAMVS *Albus,mitior, hirfutior.*

NON æquè notus albus, ac proindè in hortis Pharmacopœorum colendus. Ei penè eadem facies & magnitudo,nifi frondes latiores,rotũdiores,molliores,& albidiores, & hirfutiores forent. Floribus iuxta folia & in fummitate non verficulo,colore albo,languido, alabaftriculis minus afperis, etiam femen albius alterius fouentibus: radice minore minúfque viuaci. In Norbonẹ ad Aurantiam,fiue Auraicum & inferius cis tránfq; Rhodani oftia variis fatorum & veruactorum fecùs vias marginibus fpontè adolefcit. Belgio,Angliæ,& Franciæ in hortis feritur & moritur quòtannis. Mitior & tutior multo huius vfus. *Matheo.effig. fcitè. 1065.*

DVBIVS HYOSCYAMVS *luteus Solanifolius.*

AMBIGIT hæc inter Hyofcyamum & Solanũ furiofum, cuius folia fimilia funt, fed huius aliquantò maiora, molliora, albidiora, neutiquàm per ambitum incifa pallentes luteoli flores Saponarię,calices relinquunt: Hyofcyami nigri minores,rotundiores,teneriores,femen fubflauum Irionis & pufillum: radice tenella,& quòtannis inftauranda in hortis vbi dumtaxat vidimus, neutiquàm vfu recepta, aut explorata: guftu tamen acre femen nec odore, aut calịce videtur Hyofcyamum prẹferre. *Mathe.effigi. 2066.*

GAL-

GLAVCIVM, & PAPAVERIS species.

Glaucium, siue Poma amoris.
Papaueris corniculati species vna, gemina varietas.
Papaueris capitati species quatuor, varietates septem, nempe

- *Papauer*
  - *Satiuum album*
    - *semine albo, & flore Maluæ hortensis.*
    - *semine albo, & flore fimbriato.*
  - *Satiuum nigrum ex quo Opium & Meconium Officinarum*
    - *Flore Maluæ hortensis, aut Pæoniæ.*
    - *Flore simili, sed cristato.*
  - *Spontaneum hortense, Syluestre album.*
  - *Idem nigrum alterum, flore Phœniceo.*
  - *Rhœas siue Caduco flore puniceo Papauer.*
  - *Papauer spumeum apud Hyssopum.*

Argemone Rhœadis prorsum effigie.
Anemone bulbosa radice.
Anemone Norbonensis corniculata.
Anemone minor Coriandrifolia flore Pulsatillæ, capitulis hirsutis, nec vt Papauer corolla donatis.

An Galeni Anemone lutea eadem, sit cum Germanica?

Anemone Math:
Pulsatilla { *Alba.* / *Lutea.* / *Rubra.* }
Adonis.

POMA AMORIS, *& Pomum aureum Lycopersicum quorumdam, an Glaucium Dioscoridis?*

Germ. Golt opffel. *Belg.* Gulden appelen. *Gal.* Pommes dorées. *An.* Gold apel.

PARITER & hæc peregrina duplicis vel ancipitis naturæ habetur, Mandragoræ nempe, Solani & Cornuti *Papaueris*, inter quæ igitur fuit adducenda, vel etiam quia tũ hanc, tum *Papauer* Cornutum, nonnulli Glauciũ putarunt, tametsi si non sit hæc: Glaucium, nequit esse earum vlla quas croceũ succum fundere nouimus: non Cornutum *Papauer* Dioscoride monente, non maius Chelidonium facultate exulceratrice refragrante: Et inter œnanthæ species quæ maxima ex radicibus succum luteum remittens, calore etiam pollet. An vero potius sit quæ Amoris mala *Pomá*ue vocata fert? nè id quidem satis liquet: non enim ex Dioscoride nisi vna, aut altera nota suppetit, foliorum & succi. Ac succus huius quidem valdéquam oportunus incipienti epiphoræ fluxionibúsue oculorum feruidis glaucoma facturis, si per initia admoneantur, vnde nomen Glaucii: nisi vt Plinio placet, à foliorum superficie æquori & afflatu maritimo concolori dicta fuerit. Non modo enim irruentis humoris insultum compescit, sed etiam calorem moderatur, sæpius periculo à recentioribus facto. Quinetiam erisipelatis, ignibúsque sacris vehementer obluctatur, vnde frigida nimium & penè narcotica putatur etiam ipsa tusa: verùm succus eductus è concrematis surculis enatis in *Syriaco* solo & feruido, fieri

fieri poteſt vt tum mitior, tum craſsior & colore ſaturiore euadat: eſt enim aqueus & dilutus pomi præſertim ſubflauus cuiuſmodi Meloni, & alioqui folia haud ita diſsimilia, aut male quadrant: ſunt enim prælonga, alata, craſſa, & pingua, fractu facilia, colore glauco vel cæſio, inciſura ſerrata, ſinuata, & laciniosa Papaueris Rhœadis Corniculati ritu. Teneriuſcula vniuerſa planta, ſucculenta & humi reptãs, Cucumeris agreſtis in modum, cuius ſimiles flores luteos ex alis promit: fructus verò cum maximus Aurantij: magnitudine & modo viſitur, torulis radiatim deductis in ambitum quaſi ſectiunculis à pediculi centro ad appicem porrectis. Color renidet nonnunquam fuluus, interdùm & purpureus, cuiuſmodi Charantiæ, vel Alkekengi, cuius etiam ſemina compreſſa, flauētia, ſunt ſimilia. Italis nonnullis eſitantur poma, non ſecus atq; Melones: ſed quem halat vniuerſa planta teter ſpiritus, paruo emolumēto, & parum tuto in cibos venire ſatis prodit. SED GLAVCIO quo Veneti cæteræq; Italæ Officinæ vtuntur, fruſtra recenſiores aſſenſum præſtant: quia inquiūt ruffeſcit ſuperficie, flauet intus, amarus, odore ingrato, feré omnibus notis Dioſcoridis reſpondens: Quaſi non in Glaucio nouando, vafro & inexplebili nummi ingenio Hebreorum Syriacorum liceat, quod in non parum multis alijs deprauandis, odores, colores, ſaporéſq; ementiri, vti iam tum Dioſcoridis æuo factitatum. Poteſt tamen & hîc per bonum vſum præſtare, tametſi non ſit è Glaucio, non tamen Glaucium erit: Quin ſi mihi optem tutum & vtile ἀποκρουστικὸν initijs fluxionum, malim è Soncho ſiue Cicerbita aut Condrillis ſuccum quadantenus viroſum, lacteum, ſubfuluum elicere, & in permixtum admouere, ad ea quæ Dioſcorides Glaucio ſanat, non minori ſed certiori commodo, idem effecturum. Harum enim nonnullæ proximè facie, & viribus Pauer atq; Glaucium repreſentare videntur.

Poma aurea.

Glaucij Succedaneum.

Glaucium Venetorum.

μήκων κερατῖτις. PAPAVER CORNICVLATVM.

- *Ang.* *Horne poppie.*
- *Hiſp.* Domidra marina.
- *Belg.* Geel huel & Hornehuel.
- *Ger.* Gelbolmag ende Gehornter Magſamen, Moen & Geel Magſamen.
- *Gall.* Pauot cornu.

NISI monuiſſet Dioſcorides, quoſdam deceptos foliorum ſimilitudine ex iſto Pauere fieri Glaucium putaſſe, putaſſemus & nos è Papauerum genere eſſe Glaucium, quod Plinius congener Rhœadi, ſiue erratico fecit, eorum fortè perſuaſus lectione quos Dioſcorides hallucinatos dixerat: naſcitur (inquit) in afflatu maris, aut nitroſo loco, vnde nomen Parallion, etiam alio nomine aſſumpſit. At Dioſcorides inter Papauera, aut poſt non tacuiſſet: aut ſuo capite omiſiſſet. Iſtius autem Papaueris natales ſunt ſqualida maritima, cuiuſlibet orę ſiue Oceani ſiue Mediterranei, tum ad calidos Hiſpanię, Norbonę Prouincię, & Genuæ: tum ad frigidos Angliæ, & Hiberniæ tractus: vbi flores colore iam luteo, iam phęniceo, purpureo legimus ſępius. Etenim vulgatius dictum cornutum ſiliquis Leucoij, aut Chelidonij maioris, ſeminis nigri Plantaginis plenis Iunio floret. Folij diuiſura Papaueris Rhœadis, aut Argemones, craſsi, hirſuti, rugoſi, criſpati, ſparſo ſcapo multis alis, glauco, vti tota planta colore, & ſucco croceo fœtido,

PAPAVER CORNVTVM *flore Phœniceo.*

Varietas. Ad Frontignanam Norbonæ, & Portlandiam Angliæ, aliáq; in afflatu maritimo loca, flores fert aliquanto minores, colore non luteo pallente, ſed phœniceo in purpureum languente, ſucco, nec alia ſui parte diſsimili, niſi quia tota delicatior eſt planta.

μήκων ἥμερος. PAPAVER ALBVM.

Ital. Papauero domeſtico.
Ang. White garden Poppie.
Gal. Pauot blanc,& Pauot priué.
Belg. Tamen ende witte Huel & Mancop.
Ger. zamer Magſomen.
Hiſp. Dormidera.

QVAMVIS hanc Papauerum recenſionem concinnius Lactucis annecti potuit, quibus adeò coniuncta eſt genere,vt apud Galenum κατὰ τόπους quædam Lactuca atra,& amara ob lactis ſoporiferi copiam μήκωνις ſiue papaueracea vocetur: tamen nec intempeſtiuè hîc ſuccedet,& nos plerumq; nolentes aufert commodior aliarum occurſus,nullibi ęquè oportunus poſtea ad ſeriem plantarum continuandam futurus, eóq; huc hęc dilata eſt tractatio Papaueris,Græcis μήκων dicti παρὰ τὸ μὴ κονεῖν quia vincti papauereo ſopore ſenſus,membráq; ſtupefacta,nequeant quicquam agere: niſi dictum ſit eadem qua Cicuta notione: κώνιον enim à vertigine & calligine quam inuehit vtrúmq;,vt de Cicuta liquet, & de ſucco huius dicebat Andreas apud Pliniũ,excæcari protinus oculos,niſi is fuerit adulteratus Alexãdrię. Tritę admodum cognitionis omne papaueris genus,ſed difficilis dignotio ab Anemone,cui ſimilitudine tanta coniungitur Rhœas vt planè eadẽ iudicio multitudinis ſint,niſi ſic diſtingantur. Calidorũ,& frigidarũ regionũ ſatu in hortis maximus Papaueris prouentus,præſertim aruis maritimis aut afflatu maritimo obnoxijs,quibus impendio oblectatur,vt ad Lio inſulam Venetijs vicinã,& Septẽtrionalibus in Hollandię propè Oceanũ aggeribus,vbi totæ habitiores lacte plurimo ſcatent ad Meconium conficiendum: capitáq; ferunt magnitudinis conſpicuę maioris pomi Nymphææ,malum Granatum non mediocre etiam ęquantia,diſſepientibus interdum calicem membranulis tranſuerſim ſe decuſſantibus,ſemen copioſum, album,rotũdũ,ſuaue Amigdalæ,aut Melonis ſapore ad placẽtas & medicamẽta vtiliſsimũ farctis. Oleum etiam premunt Officinę dulce nec Amygdalino abſimile, albidius tamẽ & tabidis commodius: Iunio flores latioribus quaternis plurimum folijs candidis,Maluæ hortenſis aut Rhœadis Papaueris caule vnico: ſed alis diuiſo inſunt,recto,ternum & quaternum cubitorum, quem totum folia ambiunt Scariolę hortenſis,aut Hyoſcyami nigri lacinijs tenera,ſuccum lacteum fractu remittẽtia: qui effuſus vna aut altera diecula poſt flaueſcit, radice exigua Lactucę.

Fimbriatum album.

Varietas. SERITVR & hæc eadem & oritur apud Belgas: flore ſpecioſiore,oris criſtatis & fimbriatis,capitis etiam quæ operculo ineſt corolla,rãdiolis multo argutioribus & dentatim crenato ambitu viſitur.

PAPAVER Nigrum Satiuum,flore Maluæ hortenſis aut Pœoniæ.

SATIVI alteram ſpeciem alunt,nigrumq; à ſemine vocant nigricante,tutiore in Syrupum de Papauere quam ſpontanei hortenſis ſemen,quod viroſius eſt. Flores emicant ſanguineo ſaturo Pœoniæ, non diuerſo tempore, folia autem & capita tanta ſunt ſimilitudine,vt ea niſi effracta neſciant dignoſcere Pharmacopœi qui ſeuerint.

SATIVVM NIGRVM CRISTATVM.

QVAM in ſatiuo albo notauimus florum orę criſtatę & capitulorum corollę, eadem planè cernere eſt in nigro ſatiuo, quod non diſsimile colore, aut magnitudine.

varietas

PAPAVER PATVLVM.

INTER ſuperius album & iſtud rubrum vulgare, etiam quoddam eſt Officinis notum, quod nulla re diſcrepat, niſi foraminulis patulis in ſuperna parte capitis, vnde operculo diducto è comiſſura peripheriæ rimas agente, elabitur ſemen.

OPIVM.

PAPAVERVM eſt lachryma liquorúe, gummeus, vulnere aut ſponte emanans; quem κατ' ἐξοχὴν ὄπον & ὄπιον antiqui vocarunt viribus ad dolorum immanitatem placandam ſomnúmq; concilian dum, & ſtupefaciendum decantatiſsimis, & veriſsimis, etiamnum hodie, præſertim apud Turchas, Mauros, & Perſas, vbi vſus tam frequens & ſecurus, vt id quaſi quoppiã nepenthe ad animi corporíſque exhilarandas facultates, largius & ſæpius eſitent, qui verò aſſueuerint eſui, ſi prorſum abſtineant, moriuntur, aut periclitantur valde: ac rurſum ſi largius eſitent, vt factitant ſontes quos tædet vitæ, aut manet grauius, ſupplicium mancipia: extinguntur. Eſſe verùm & merum iſtud quod Officinæ ex Syria & Alexandria habent, nec Glaucio addito calidius acriúſue & amarius factum (vt Commentator ſomniat) certum eſt: nam quidam Pharmacopœi Veneti, & alii non pauci alibi, ad Theriaces ſimplicium delectum exceperunt Opium è ſatiuo Papauere albo, prorſum idem cum peregrino Aſiatico, vbi ex albo tum ex nigro ſatiuo fit: quare eorum Amphiam eſſe Opium Græcorum, liquido patet, noménque indidem commutatum fuiſſe vtrúmque perquàm amarum: vehemens odore, acre guſtu, & fauces quadãtenus accendens, luminibus obiectum flagrat; etiam deterius & nigrius iſtud in Officinis noſtratibus. Nam illud Venetum, purius & vt Aloe pellucidum, ſed glutinoſum fuit, lacteum eximiis viribus, acrimonia & amarore, inſigni. Quo minus fuit cominiſcendum Senenſi propter immiſtum Glaucium, acrius & feruidius Opium eſſe; etenim Glaucium nullum verum hodie cognoſcitur, nec etiam calidum ſed frigidum à Dioſcoride proditur.

MECONIVM.

MECONIVM verò non modo ex vtróque Nigro & Albo ſatiuo, ſed etiã Lactuce ſylueræ contuſis foliis & expreſsis, partim habuimus, partim etiam parandum curauimus; facultates comparabuntur & expendentur cum opij viribus, inter lecta remedia noſtra,

PAPAVER SPONTANEVM *Hortenſe Syl: Semine interdum nigro, alias albo.*

PRETEREA ſponte in hortis prouenit, quædam ſpecies foliis minoribus, floribus dilutè rubentibus, obſoleto aſpectu, capitulis triplo minoribus numeroſis, ſemine interdum nigro, alias albo, quandóque hiulcis oſculis, quandóque occluſis, cohibentibus ſemen, quod parum gratum, aut probatum habetur, præſertim nigrum.

μήκων ῥοιάς. RHOEAS, *ſiue caduco flore puniceo Papauer,*

Germa. Klapper Roſen.
Gallis. Pauot ſauuage, conſanons, Poncean, & Coquelicot.
Ital. *Papauero.*
Belg. Root Colbloemen quaſi Kornblommẽ & Kornrooſen,
An. *Wild redae poppye and Red weede.*

NIHIL frequentius iſto in ſegetibus, quod vocarunt authore Dioſcoride ῥοιάς, à conditione fluxa floris quem parum diu ſeruat. Folia hirſuta, inciſa, altius laciniosa,

Eruce, Ambroſię, aut Burſæ paſtoris, ambitu rutilant ex atro cruenlati flores minores, tenuiores, flaccidiores, ſatiuis, nigris, in medio apiculis villoſis, per initia occlu ſi inuolucro hirſuto herbaceo Cucumeris Aſinini puſilli effigie. Capitula ſunt Pſeudo melanthii magnitudine, ſimilitudine, & ſupernè etiam vertice coronato, ſeminis plena Hyoſcyami, aut Pſeudomelanthij. Caulis aſper cubitalis & ſeſquicubitalis; radice non magna, quæ attrectando quippiam illinit manibus cruenti, aut ſubpurpurei, ad morbos eoſdem proficui quos iuuant Syrupus è floribus, & ſtillaticia, magnæ apud nonnullos Medicos, & Officinas commendationis.

ARGEMONE.

QVI A huius ſuccus argemas & nubeculas oculis diſpelleret Argemone vocata fuit, cui cum ſylueſtri Papauere, & Anemone perquã ſimilis tota facies, folia, color, modus: has tamen vt inuicem diſcerneremus, fecit natura diſsimilitudinem quãdam, & varietatem in ſimilitudine, quæ exercitatis oculis, tametſi notis adductis à Dioſcoride, tum intuitu facilè inoteſcent; tamẽ quoniam potius antiquorum quàm noſtro ſtandum eſt iudicio, nunquam perciperemus planè aut rem, aut eius diſsimilitudinem, niſi verba quæ ſunt rerum indicia intelligamus. At illa videntur hic vno, aut altero loco, aut mãca, aut minimè vera: nã quorſum hîc de Eupatorio cum illis ſpectat collatio, neſciunt docti: proindè ex rationis illatione ſatis liquet non Eupatorium, neuúe Agrimoniam, ſed Argemonem eo loci legendum. *Sic enim ait, Anemone, & Rheadi capitula ſylueſtris Papaueris, ſed illi ſupernè craſsiuſculum, huic ſubanguſtius*, tum paulo mox, *Anemones κωδύων carere*. Iam ſi codiũ eſt capitulum, aut pixidula qua clauduntur ſemina: (quod DIACODIVM nomen videtur inſinuare) negabit eidẽ adeſſe Capitulum, quod illi paulo ſuperius aſſerebat. Ergo ſic habendum, κεφάλια capitula hîc aliud eſſe quam Codia (quod interdum etiam Theophraſto Fabæ craſsius gibbum indicat) natura magis quam vocum vſu docente: vt in Papauere, vides caule ſummo Capſulam rotundam teretem, cui ſummo ſuperficiei medio erigitur cupulus caliculúſue Punici mali in modũ. Iſtum hîc Dioſcorides codíon nuncupat, eóque magis veri quam ſcita diſtinctione eundem Anemone abeſſe indicat, vti inſpectio etiam teſtatur, quæ quemlibet hæc monitũ facilè germanam differentiam docebit. Iſta Intererat accurati & probi interpratis potius extricare, quàm meras aliorum icones congerere, aut Ruellio huius hiſtoriæ parenti bene-meritò notas imperitiæ inurere.

Deſcriptio quæ quibuſdã geminis locis extat, non niſi vna eſt: ſed altera plãtã, altera pars vires proſequitur.

Eſſe quãdam Papaueris, Rhœadis ſpeciem, cui ſuccus flaueſcens preſſu extillet in Plantarum diariis, & memoria habemus: an verò radix illi rotunda haud ſuccurrit memorię, nec tamen cuilibet ſe prodit intuenti color iſtius Papaueris, quam Argemonem putamus; vti neque in Rhœadis radicibus, quas ſi digitis fregeris, aut Papyro affricueris, non in radice ſed in cute colorem purpureum, vel ſanguineum intueberis: hanc quilibet paulo gnauior, qui multas Rhœadis plantas collegerit facilè animaduertet. Flores verò interdum adeo ſaturi flammeíue coloris ſunt, vt atrorem præferant Adonidis floribus parem.

ANEMONE.

PERSIMILIS Rhœadi Papaueris, Anemone, quàm quia primo cuíq; afflatui venti flores pandat & referet, ſic appellatam volunt. Potuit etiam non inconcinnè à cognati affectu Rhœadis floris perſimilis, cui defluunt folia cito, ſiue flatu, ſiue ſpontè, vnde vulgò dicebant Pulſatille, & Herbã Venti: nam hiare pateréque flantibus ventis per æſtatem, permultis vſu venit herbis. Deinde quotquot Anemones vel cultis, vel neglectis locis legitimas agnoſcimus; oportet perquam ſimiles eſſe floribus, præſertim Rhœadi Papaueris, & Argemone, Dioſcoride monente: alioqui fruſtra ſolito diligentius Dioſcorides haſce interſe collatas diſcreuiſſet, monuiſſétque Anemone ſuccum & calycem deeſſe, dumtaxat Aſparagi pullulationémue cacuminoſam ineſſe. At Rhœadi & Argemone ſuccum tum Codion ſiue calycem ſuum eſſe. quas cunctas differentias, qui

in Romano agro Norbonenſi voluerint animaduertere,illicò deprehēdent. Tametſi radices non ſint tuberoſæ harum nonnullis, quæ tamen certiores & notiores multò ſunt illis Ranunculis, & Napellis,quas quidā falsò Anemonas iactant:illo excepto quem Venetijs virentem é Syrio ſemine prognatum euulſimus.

ANEMONE, *Bulboſa radice.*

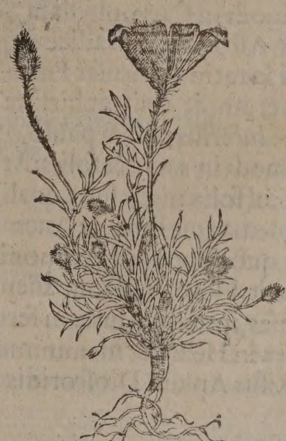
FLORES ſunt Papaueris Rhœadis aut Monſpelliacæ Anemone pares, ſed colore ſaturatiore viuidiore qualis Adonidis, cauliculis multis ſeſquipalmaribus & pedalibus, teneris hirſutis, folia Coriandri aut Pulſatillæ,radix tuberculus eſt quātus Doronici oblongus, aliquammultis fibris capillatus.

NORBONENSIS *Anemone maior, corniculata.*

NOTISSIMÆ verò apud Norbonenſes duæ, primo intuitu Papaueris Rhœadis florem oſtentant, in cultis præſertim, quarum maior folia habet etiam Coriandri diuiſura:ſed Papaueris Rhœadis modo hirſuta,in caule pedali & ſeſquipedali:flores verò ex rubro in purpureum violaceum deficiunt,quos perquàm tenellos Papaueris Rhœadis ritu vel leniſsimus auræ appulſus celeriter aufert,remanente tereti hirſuto longiore corniculo, cornuti Papaueris non diſsimili, ſed minore & graciliore:quaſi natura alludere voluiſſet,iſto deſcripto ad Papaueris cornuti ſeliquas,& altero ad Argemonæ glomerata capitula, in acutum faſtigiata non operculo munita,vt Papauera omnia ſunt,

MINOR ANEMONE, CORIANDRI *folia, flore Pulſatillæ capitulis hirſutis,nec vt Papauer corolla donatis.*

MINOR autem delicatiore caule non diſsimili,minutiore folio & diuiſura quam Coriandri, valdè quàm hirſutis, & ſatìs rigidis, hirſuta capitula,flore eleganti relinquente multò minora quadantenus ſimilia Rhœadis Papaueris, ſemine nigro Hyoſcyami, radice puſilla ſuperiori haud diſpari,quibus ſi tuberculum adeſſet,nullæ notæ deeſſent: ac ſi non ſint Anemones, ſanè vix ſint vllæ propriores aut illis, aut Argemonæ,aut nouæ putandæ ſint, vel ſuſpicandam capite de Anemone duo genera deſcripſiſſe Dioſcoridem. Quorum vnum radice ſit tuberoſa, alteram non diſsimili Rhœadi, quod videntur innere verba initio,deinde confirmare,vbi diſcrimen ponit Papaueris, Argemonæ & Anemone, huius tuberculi nulla interim facta mentione, cum tamen maximè oportuit : quare fortè idem illi contigit, quod Drabæ radici,quæ alicubi tuberoſa,aliubi plana & æquabilis viſitur. Idcirco

à Monſpeliaceis Medicis veræ putantur, frequentéſq; inibi oriuntur in vinetis ac veruactis,præſertim iuxta prædium Præceptoris & harum ſeduli veſtigatoris D. Aſſatij, qui cum alijs multis opinabatur illam Germanicam & recentiorem Anemonem, ſtellatis luteis Ranunculi floribus & ſemine, radice multis bulbilis tuberoſis Bulbocaſtani donatam,ſpeciem eſſe Bulboſam Batrachij: nam tametſi eiuſdem flores interdum albidi aut purpurei ſint, tamen nihil fermè habet tota quòd quadantenus præferat Papauer Rhœas:ſunt enim folia Geracij columbini aut Ranunculi,cuius vrentem facultatem itidem habet:qua propter illuc nos referēdum duxiſſemus, niſi à Galeno memorata Anemone luteo flore nos ſuſpenſos ſententiæ de hac planta magis quàm certos retinuiſſet.

An. Gal. Anemo Lutea lib. 2. κατὰ τόπȣ eadem ſit Germanica.

ANEMONES *Mathioli.*

M. icones. 617. 618. 619.

PORRO cōplures Anemones vt non neceſſarias,ita parum notis & locis expreſſas adducit Mathiolus, quarū partem nunquam vidimus, partem verò bis inculcatā putamus,nempe hîc & in Ranunculis;quas tamē vltimas ponit,veriores intermedijs coniectamur,potius quam aſſerimus:quia ex illo profuſo magis quàm profuturo picturarum apparatu,nullò aut perparca verborum explicatione,locorū deſignatione,& ſtirpiū diſtinctione ſubnixo,nihil penè certi capere valemus.Vtinam tantus Herbariorum dictator,potius poſuiſſet operam noſtro deſiderio diſcendi explēdo,quam Ruellio,Fuſchio, Braſauola,Manardo aliiſq; viris meritiſsimis carpendis cum alibi crebro & falſò tum hîc in Pulſatille & Venti herba quæ apud vulgus complures herbas denotat,Othonnæ pannoſa arroſa folia,Solidaginem minorem,Pulſatillem,& alias.

PVLSATILLA, *an Syluestris Anemone.*

HVIVS comoſi & tremuli ſeminum pappi quia huc atq; illuc vel leuiſsimo quóq; flatu pultaretur,Pulſatillam barbari vocitarunt,Anemonemq; coniectantes & vertentes Vēti herbam pleríq; dixerunt: & ſanè meritò non multum viſa fuit abeſſe à Syluestri quibuſdam doctiſsimis.Quippè folijs eſt Anemones tuberoſæ, Bulbocaſtani aut Coriandri,rigidioribus,hirſutioribus,nigricantibus,craſsioribus,durioribus, caulem palmarem & ſeſquipalmarem hirſutum Geranij amplexis,in quibus flores Papaueris Rhœadis aut potius Anemones,quinis & ſenis folijs purpuro cæruleis,è medio quorum exerūtur apiculi ſtamináue lutea Aquilegiæ aut herbæ Trinitatis ſiue trifolij Hepatici,à quorum delapſū ſe prodit cæſaries villoſa,cirris crebribus,& cincinis calamiſtratis pennas delicatiores ſericeas pulli coloris implexas,aut carminatum bombacis penſum referentibus, cuiuſmodi in Caryophyllata,Scotino,& ſpongia Bedeguari:quibus conditur ſemen exiguum Aſclepiadis:Radice digitum craſſa non admodum acri nec feruida. Quare inuerecunda ratione incuſat Fuſchium erroris Commentator, hancq; recuſat quia cum primúm erumpit,emittat hirſuta folia laciniata, quæ acrimonia ſint Ranunculi aut Flammulæ: inferius tamen paulò,dulcem ſaporem radicis idem Senenſis agnoſcit,non acrem cuiuſmodi in caule & folijs:At Dioſcorides vult vtramq; Anemonem acrem & acriorem illam cui folia nigra ſunt,qualia ſunt huius Pulſatillæ,quæ cruſtas emarginat admotis folijs,quemadmodum de Anemone dicit Dioſcorides, qui intro ſumenda folia ptiſana elixat,quò deponant acrimoniam : ipſa verò radice vt puta mitiore cruda manſa,pituitā extrahit.Flore albidam,pallentem,Mendini montes,& Auerniæ,dant.Pedemontiū Taurinenſes,interdum luteam ferunt : ex Alepo Syriæ rubram etiam habuimus. Non procul Baſilea in Heluetia meminimus frequentem hanc cæruleam & purpuream,qua propter qui Riſus Apium Dioſcoridis hanc autumant,riſum potius quam reſponſum merentur.

Mathe. ico. 620.

RECENTIORVM ADONIS, *aut* ADONIVM *Poetarum, ſpecies Anemone,non Eranthemi.*

Belgis

Belgis. Brunettekens.

CERTIVS etiam augurarentur,ſi eximiæ pulchritudinis florem iſtum vulgò Adonidis vocatum,vel Adonium qui etiam inter ſegetes paſsim in Gallia,Germania,& Anglia reperitur,& in hortis coronaria habetur,ad Anemonas retuliſſent: Etenim Eranthemum cur non ſit,diximus inibi,cur autem Anemones ſit, & eadem cum Poetarum Adonide videatur,faciunt flores punicei Anemones Galenicæ aut Germanicæ, intenſo cruore ſaturati & aliquántùm nigricando lucidi. Folia, caulis,ramuli,& radices Cotulæ,aut Anemone Monſpelliacæ:ſemen in puſillis oblongis racemoſis,Ranunculi longioribus faſtigiolis,Aſparagi primum pullulantis, vt ſignanter monuit Dioſcorides in Anemone : tota guſtu ſubacri,vnde Monſpellienſes eruditi pleriq; in Anemones potius quám Eranthemum ducendam voluerunt. Sententiæ quorum fauent etiam è Nicandri Theriaco cõiecturæ,vt qui hanc Adonidis cruore genitum,Anemonem vocent,& Ouidius itidem *Effig. Math. 906. Eranthemum Dod. Fol. 140.*

Cum flos de ſanguine concolor ortus,
Qualem quæ lento celant ſub cortice granum
Punica ferre ſolent,
Nimia leuitate caducum,
Excutiunt iydem,qui perflant omnia,venti.

Vbi vides Anemonem,& vulgi nomenclaturam,herbam venti adumbratam.

LAPATHI, ſiue RVMICVM genera.

CVM Paulo ſuperius Lapatij differentias cunctas Atriplicibus & Betis,inſerere conſiliũ fuiſſet: Nec tamẽ id apte fieri potuiſſet,quod nunc poſſumus proxime eas hic adiungemus : Deinde vt quæq; ſeſe offerent ſimillima, ita proxima ſerie ad hunc modum erunt collocanda.

LAPATHVM.
- *Oxylapathum pratenſe,& Paludoſum folio acutè mucronato.*
- *Pratenſe alterum obtuſiore folio.*
- *Lapathiolum,ſiue paruum fontium.*
- *Hydrolapathum magnum.*
- *Hippolapathum hortenſe,*Patientia *vulgi,& Rhabarbarum Monachorum.*
- *Hippolapathum rotundi folium,Pſeudo Rha Recentiorum,*
- *Alterum Rha ſpurium acutifolium.*
- *Rha* { *Ponticum,* / *Barbarum.*
- *Lapathum ſanguineum,ſiue Sanguis Draconis Recentiorum,*
- *Lapathum Oxalida,ſiue Oxalis.*
- *Oxalis Gallica rotundiore folio.*
- *Oxalis minima.*

Biſtorta. { *Maior* / *Minor* / *Minima* } *Draguntia Plinij quorundam,an Britannica?*

Rha capitatum Centaurij maioris facie, Enulæ folio.
Pulmonaria maculoſis Betæ folijs, an Britannica?
Britannica altera Geſneri.
Herba Doria.
Virga Aurea.
Solidago Saracenica.
Tripolium.
Limonium vtrumq́;.
Pyrola.
Sanicula altera Primula veris.
Cochlearia cum Friſia & Anglia.
Aliſma ſiue Damaſonium quæ Plantago aquatica.
Sagittaria.
Aliſma recentioram, & H. Morgani.
Calceolus Mariæ.
Ophris, ſiue Bifolium.
Vnifolium.
Plantago. { *Maior læuis.* / *Maior pilloſa.* / *Quinq́ueruia.* / *Roſea.* / *marina.* }
Potamogeton.
Folium Indum Dioſc.
Folium Malabatri,
Tembul.
Betre.
Gentiana. { *Maior.* / *Minor Crutiata.* / *Gentianellæ tres.* }
Nardum { *Celticum.* / *Celticum alterum.* }
Nardum montanum cum valeriana.
Elleborus albus. { *Flore racemoſo albo,* / *& rubro.* }
Elleborine alba.
Saponaria.
Perſicaria mitis.
Perſicaria Hydropiper.
Capſicum ſiue Piper indicum maius, / *minus.* }
Balſamine fœmina.
Coſtus hortenſis, vulgo Cocq & Baume, *Tragi Aliſma.*
Noli me tangere recentiorum.
Lepidium Æginetæ, ſiue Raphanus ſyl. vulgi Gallorum, & Belgarum.
Raphanus magnus Ruſticanus.
Bolbonac ſiue Raphanus agreſtis recentiorum, non eſt Dioſc. Armoracia.
Viola matronalis.
Viola Mariana, an Medium antiquorum?
Trachelion flore. { *cæruleo,* / *albo.* } *maius & minus.*
Campanula hortenſis, Phyteuma Mathioli falſò.
Pes Locuſtæ Auicennæ, ſiue Rapunculus minor.
Rapuntium maius, Alopecori comoſo flore.

LAPATHVM

LAPATHIVM ACVTVM.

QVOD Latini aluũ mollire, lenire, exinanire, id λαπάττειν Græci dicunt: vnde Lapathum & ἀλάπαθα, vt quidam legebant, vocatæ fuerunt. Herbæ notiſsimæ & lubricandi vi donatæ holeraceæ, cuius permultæ ſunt differentiæ, cunctæ vbiuis abundè prouenientes: vt eſt ea quam adhuc hodie LAPATHIVM ACVTVM ſiue acutifolium vocant. Pratis nuſquam deſit, foliis Acetoſæ nigrioribus, Betę longioribus, anguſtioribus in caule cubitum & ſeſquicubitum alto, rotundo, profundè ſtriato, purpuraſcente, alis pluribus donato, quibus flores muſcoſi, & ſemen triquetrum in folliculis Atriplicis, vel Acetoſæ concoloribus paribus non diſsimilibus. Radix ſubeſt pedem longa, vnciam craſſa, flaua vel fulua, foris ad lotiones, fotus & linimenta, etiámque, intrò in decoctis vſurpari Officinis ſolita, totius nomine Lapathii acuti, non reiectis ramulis vel foliis.

LAPATHVM FOLIO RETVSO, *nun acuto.*

NON diuerſi generis, Officinæ vocant non acutum, quoddam Lapathium foliis ſupernè retuſis, breuioribus, rotundioribus, iiſdem locis circa rudera & areas æquè familiare, ac ſemine, caule, flore, & radice à ſuperiore vix diſcernendum: vſu minus receptum, propter ſuperius acutum vocatum.

HYDROLAPATHVM MAGNVM *ſiue aquaticum,*

QVIA frequens in aquis, nec alibi ſponte exiret Hydrolapathũ vocarunt iſtud, etiam tota facie Hippolapathum ſatiuum referens: folio nigriore, non diſpari, vti neque caule & ſemine; radice duntaxat breuiore, fibroſiore, foris nigriore, intus vero rubriore, eóque ad Behen Rubrum ementiendum aptiore; Hanc enim quidem Antuerpiani, & Galli audaculi Seplaſiarii ad Medicos vſus ſufficiebant, Behen rubro, cuius facultates & notas non minus adumbrat quam Limonium.

PVSILLVM FONTILAPATHVM, *& lapatholum vocatum tenellum*

ISTI etiam aquæ ſunt natales, ſed non niſi lympidæ & fontanæ, trans quas è fundo exerit cauliculos teneriuſculos, flaccidos, graciles, non abſquè hinc inde filamentis, vt cæteræ aquaticæ, ſtipantibus & pendulis: folia ſunt item admodum tenuia & molicella, nec tamen aquæ innatantia ritu Potamogetonis, ſed erecta viridantia ex atro Lanceolæ, anguſtiora multò quàm Potamogetonis, quæ miſcenda colligebant ſedulò, quidam Pharmacopœi Norbonenſes, præſertim Namauſi (vbi hæc, nec temere alibi, reperitur) ad vnguenti Martiati nominum & rerum farraginem confuſiſsimam: tuebantúrque ſemper idem non aliud generis Lapathii miſcendum eſſe illi vnguento.

SATIVVM Hippolapathum latifolium vulgi, & *Rhabarbarum Monachorum,*

ADEO familiaris notitæ iſtud eſt, vt in medicamentis familias ad emolliendum ventrem & olere ad veſcendum habeant pleríque horti; alioqui rarò ſponte prouenit. Folia ſunt Hydrolapatho paria, vel latiora, minus acuta, & rigida, in caule triũ, aut quatuor cubitorum, radice adultiore, flauiore & guſtu atque facultate deiectoria Rhabarbarum imitante, idcirco Rheum Barbarum Monachorum, apud quos coleretur & cum vulgo Rhabarbarum putaretur, propter commodum conſimile flauam bilem, & feroſos humores educendos nequaquàm aſpernendum dictum fuit; tametſi & aliud mox hic ſubdendũ etiam Monachorum ſit vocatum Rha.

HIPPOLAPATHVM ROTVNDIFOLIVM, Pseudorha recentiorum.

PAVCI, & diligentiores Herbarii vt Antuerpienſes Pharmacopœi iſtud colunt, & agnoſcunt, quaſi multò cognatius vero Rheo Barbaro, quia folio ſit rotundiore, & ſuperno ambitu retuſiore, propioréque ad Perſonatam, aut Petaſitem, quibus fermè magnitudine æquiparatur, nec tamen maiore, aut ita diuerſa radice Hippolapatho, vſúue, aut natura diſsimili.

RHA CAPITATVM Centaurij maioris facie, Enulæ folio.

MVLTIS etiam abhinc annis aliud Rha ex ſemine Turcico habuerunt nonnulli, in hortis Galliæ & Flandriæ, quod magno ſtudio cultum, non parum diui inibi perennauit; foliis etiam Bardanæ, ſed non perinde latis, longioribus, Enulæ, vel Phlomi, ambitu ſerratis, & fimbriatis, læua & aduerſa ſuperficie virentibus, auerſa autem glauca lanugine pullis, caulem rectum ſeſquipedem & cubitum amplexis, capite faſtigiatum, foris ſquamulis loricato, ac per maturitatem ſtamine purpureo pleno, cuiuſmodi in Cynaris, Carduis purpureis: ſemine dum circa Iunium & Iuliū maturuit; Cētaurii maioris, vel Carthami longiore: Radix etiam fungoſior, maior, & Rhabarbaro ſimilior quàm Centaureo.

PONTICVM RHA Antiquorum.

RHA è Ponti flumine cognomine Rha, RHAVED Seni è Chinarum India ſeu Rhabarbarum Cholagogon.

APVD Arabes & recētiores, duplex radix peregrina nomine Rha deſignatur; ſed quia cuiúſnam vtráuis, ſtirpis ſit, hactenus doctis ignoratur, & numnam eiuſdem ambæ ſint plantæ ambigitur, paucis & perſpicuis reſectis turbulentis argutationum aceruis, & authoritatibus; lis ex rerum inſpectione & accurata collatione dirimenda. Qui ſæpius manibus & ore verſarit radices háſce quínque nimirum Rhapontici, Rhauedſeni, Centaurei maioris vtriúſq;, & Hippolapathi Monaſtici, facilè percipiet omnes pariter & vnam quamlibet interſe, tum ſimiles eſſe, tum etiam non parum diſcrepare. Quod ſi harum tres iſtæ indigenæ, nobis tam parum notæ forent, ac illæ duæ peregrinæ ſunt, Pontici & Barbarici Rha, facilè quis leuiuſcula coniectura addita adduci poſſet, vt Centaurium Rha Ponticum crederet, atque Hippolapathum Rhabarbaro idem, aut congener faceret. Nunc cum hæc diuerſa eſſe ſatis conſtet, nullus niſi apprimè veris argumentis fretus, aſſerere debet, Rhaponticum idem eſſe Barbaro Rha. Eſt enim illud non modo moleſtum tyroni lectori, ſed etiam impedimentum ad ſimplicium percipiendas qualitates notas, varietates, differentias, & vſum; quin cauillis & ad oſtentationem concinnatis ſophiſmatis contrariæ, fermè naturæ res eædem eſſe probantur. Quippe ſi quis iſtud Rha Dioſcorideum, nunc poſtremo cognitum guſtu exploret, primùm pauculum amarorem, vehementem aſtrictionem, glutinoſium viſcidúmue quippiam adiunctum, acrimoniæ expers, inodorū, leue, manſu nō, cuiuſmodi Rhabarbarari, Croceū deprehēdet ſed croceorum, tramitū, colorem, atriorem tamen & ferruginem aceto dilutam oſtendentem, fractu facilè, adeo vt minutim etiam non attritu in fruſtula diuellatur; intus neútiquam RHABARBARI colore, ſed textura & fibris tenuiſsimis, longè quam Rhabarbari delicatioribus, à centro inambitum radiatis, colore cinericio pulloue, venulis trāſuerſis pallei coloris. Craſsitudo radicis maximæ nobis viſę quāta Cētaurei maioris; mediocres pollicē æquant: recens laxioris ſolutioríſq; ſubſtantiæ magis quā Rhabarbarum, etiam vetuſtate carioſum & minus graue. Longè aliud eſt ab illo quod Mathio. innuit; Anguillaræ Appoliníſq; monitu, nam merito hi cōiectabant; vti res erat, ſuam illam radicem eſſe tantū præcocē & præciſam à iuuencula Rhabarbari planta: etenim anno ferme 1561, miſerāt copiam iſtius in Italiā, & Rhabarbarai Pontici nomine donarant: flaua erat grauis & gracilis radix, ſed vetuſtior, & teredenibus exeſa, leuior, pallidior, magni tamē tunc habebatur, quia in Math. cōmentariis celebrabatur, etiāq; vt aſſerebāt nōnulli purgabat, pluſculū ſumpta, vt videre meminimus Florētiæ in Noſontrophi officina; & etiam

Rhabarbari & Rhapontici diſcrimen.

etiã Venetijs plerisq; locis alijs. Quò verò anno 1564. Math. in Bohemia, eius verò commẽtaria prælijs Valgriſsianis Venetijs hærebãt Sequinus Martinello doctus & perquã in hac Palæſtra verſatus, iſtum alterum poſtremum fratri Alberto ad Angeli ſymbolũ miſit: quod Medici Veneti nulla nota reclamante Theriacis addiderunt, & ad cæteros affectus in vſum deduxerunt: præſertim Lugduni in Gallia, Medicus ſingularis Daleſcampius: neútiquam purgabat, ſed aſtringebat & duntaxat præſtabat eã quæ de eodem prodiderant antiqui. Sic & Pharmacopœi nonnulli, vt Valerandus Donrez inſulanus valde ingenioſus, huius non ſemel fecit, & vidit periculum factum. Cæterùm parum ſolidis pedicis fulcit Anguillara ſpuriam illam Ponticam radicem, quam ſi quis huic noſtræ vellet aptare, longé magis aberraret: hanc etiam cum magna copia recentem habuerimus: (pendebant tamen & in ſingulas vncias ducatum ad Theriacæ compoſitionem Pharmacopœi) ſemper leuiuſculam corticibus craſsioribus, & abſolutis, vti ſupra dictum obſeruauimus: cum potius debuit grauior eſſe recens quàm adulta, aut arida, contra quàm Anguillara putat Raued iſtud purgans. Fruſtra & ridicule faceſſunt negotium, dum quibus ex orbis regionib. aut emporijs Venetias aduehatur anxié anquirũt: nam alijs nauigationibus ex Indijs Orientalibus, ad Septentriones a cœli volucribus & Neptunis Hiſpanis Vliſsiponem indeq; Antuerpiam deuehitur: venumq; exponitur dimidio fermè minoris quam Venetijs. Magnus Mathiolus magna proſequitur veneratione, Apollinem iſtum Iambicum, qui æquo animo ferat illius falſa & aſperiuſcula monita, nec conuicium in illum regerat, quæ tamen nec laceſsitus in alios doctiſsimos ſolitus eſt congerere: verũ prudenter & catè ſic fáctum vt ſiluerit: & vt puto ne iſtam Mathioli laternam luſtraret, aut vaſta commentaria ſuis illis radijs Iambicis conficeret, & vreret.

LAPATHVM *ſanguineum.*

Belg. **Dracken bloet**, aut ſanguis Draconis vulg.
Gall. Sang de Dragon.

SEPTENTRIONIS hortis ſponte hæc etiam oritur, rariùs in calidis plagis, quam quiſpiam putaſſet Limonium, cùm quia Blitea illi ſint folia, tum etiam quod neruulis, & venis crebribus ſanguineis eadem ſint intertexta: qualia quidam in Limonio deſiderant, cum apud Dioſcoridem νευροειδὲς nuncupatum legunt, id eſt, nerueam, aut neruis donatam: verum è Lapathorum eſt hæc genere, quod habitu toto ipſo præfert, tametſi nitroſiore guſtu, & Bliteo folio & facie, vel Lapathij acuti anguſtiore, longiore, numeroſo ſanguineis, purpureis, ſaturatis extantibus neruulis, aut venis cruore plenis, quoquouerſum ſparſis, & labyrintheis ductibus, folij fuſcum virorem maculantibus. Reliquáq; omnia ſunt prorſum Lapathij acuti, aluumq; cient iuſculo, aut expreſſo ſucco ſanguineo totius plantę, quam idcirco **Draken bloet** Germani vocant.

OXALIS, *ſiuè* LAPATHVM OXALIDA, *Acetoſa offi.*

Gall. Ouſeille. *Ang.* *Sorrell.*
Ger. **Saur ampher.** *Ital.* Acetoſa.
Belg. **Surkele.**

OXALIDES tametſi non perinde niſi nomine expreſſę fuerint à Dioſcoride, tamen quin fuerint Lapathi quartum genus conſtitutæ nulli dubium: nam quod cuipiam minus placere poſſet, ſemen δριμὺς inibi dici, ſic accipiendum, vt vulgò interdum loquitur, acidum ſiue *aigre* cum acri confundens: alioqui cur illi notiſsimum, vt ſemper fuit vel mulierculis, non putemus? & Oxys ſeu Oxalidis vox, non modo foliũ, ſed etiam ſaporẽ connotat, qui acutus ab acie cultrorum proportione & ſimilitudine dicitur, Oxis ſiuè acutus, quibus etiam Lapathum vocatur Oxalis, vt ſane eſt: folijs quippè acuti Lapathij tenuioribus, delicatioribus, & magis holeraceis, ima baſi latioribus, lunatis & pinnatis Spinaciam, & Atriplicem referentibus: caulem multùm ſtriatum, rubellum, ſucculentum *Effig. Dod. 383*

am-

ambientibus admodum acidis: radice ex Crocco flauet fibrosa, semen angulosum acutum, in folliculis Lapathijs cæteris non dissimilibus. Vbiq; pratis & hortis quòlibet anni tempore viget, suppetit Officinis & culinis ad embamata.

Oxalis TENVIFOLIA, *sinuata Veruecina.*
Belg. Schaeps surkel.
Gall. Surelle, ou Oseille de brebis.

PERSIMILI huic, & tanto luxu sabulosis Brabantiæ, Picardiæ, Nortmaniæ, & Angliæ importuna, vt segetes enecet, vires aut incrementum præpediat, fusco purpureo seminum caulium, & foliorum colore solum ipsum operiens. Gustu etiam acida pecori non ingrata, eóq; fortè vocata Belgis Schaep Surckel, id est, Acetosa veruecina. Minor tota & gracilior, palmum & sesquipalmum alta: radice exili & tenella, plurima etiam in collibus quibúsuis squallidis & macilentis.

Satiua FRANCA, *rotundifolia repens.*

GRATISSIMA & tenerrima in holere hæc in Frãcia Lutetiam, & Aureliam circum: tam hortis ad intinctus ciborum & medicamenta, quàm superiores duæ reliquis regionibus frequens: ac ideò Romana vocata, quia cunctis præferreretur, gustu & aciditate delicatiore. Quámuis & in montibus GalloProuinciæ glareosis multa scateat, serpatq; flexis pediculis & cauliculis pedalibus & sesquipedalibus, in quibus folia circinata supernè, pusilla carnosa Soldanellæ, sed reductis, ad imum sinuatis lateribus, aliquantùm pinnatis: semine & flore pusillis non diuersis à superiore Oxalide.

Pliniana Oxis inter trifolia dicatur.

Triplex BISTORTA, *quarum vna quæuis asseritur* BRITANNICA.

PRIMVM intuenti vtrámuis Bistortam, videntur illæ è Rumicum syluestrium familia, quare & de Dioscoridis foliorumq; comparatione Britannica iudicata fuit. Sed maioris multò commendationis antiquorum Pliniíq; elogio Britannica olim fuit, quam hodie sit exploratæ notitiæ. Factum quippè videtur negligentiuscula recensione, fortè & vna immutata vocula, aut sanè labecula in radice exprimenda, quod vsu venit nostra & auorum memoria, vt quam perditam aut ignotam duceremus, vsu tritam quotidiano, nomine sub alio inuulgatam, familiarem admodum habeamus. Quare qui Bistortam nolunt, propter radicem λεπτὴν, id est, tenuem memoratam, neq; nihil penitus dicunt: neq; tamen tantum incommodum adducunt, vt cum cætera omnia exquisitè ei faueant tum figuræ, tum virium signa: cum ipsi nihil æquè commodum, nedum melius afferant, fit illis illicò credendum: totum quippè disceptationis momentum in radice vertitur: alioqui Rumici agresti adeò est similis facie, vt nõ pauci Rumicem dictitent. μελάντερα καὶ δασύτερα si vellicant, in Græcula notione trita calligãt: saturiore quippè & quasi purpura nigricante vt in viola quam μέλαιναν vocat, Martia esse folia interiora innuit δασύτερα nõ pilosiora, neq; enim de pilosis hîc comparatio est, neq; notio ea commoda hîc est, sed rigidiora, hirta, & firmiora. βραχεῖαν, id est, breuem, sanè videre licet etiam cum Lapatho, aut minoribus collata. λεπτὴν, tenuem sanè, vt non lubet, ita inuitus dico, fortè quod verissimum est: aut illum minoris Bistortæ radicem intellexisse, quæ non admodum crassa est, aut quempiam amanuẽsem, qui breuem radicem legisset, tenuem è crasso mutasse παχὺν in λεπτὴν, nempe rei ignarus, ratus id aptius congruere, quia quæ sunt breues radices vt plurimum sunt tenues: tametsi ipsis etiam autoribus eadem excidere possunt errata leuiuscula, humanæ Mineruæ. Vt vt sit, vsus & fructus Bistortæ nequit extorqueri illis, quos viginti annos, eoq; plus torsit Britannicæ sedula disquisitio: qui sciunt ijsdem planè viribus, & longè pluribus, quã quot attribuerit Dioscorides Britannicæ, pollere. Quarũ expensio retinet nos in eadem sententia eo lubentius, quod nullam planè videamus, quæ æquè congruat.

Maior.

MAIOR.

MAIOR enim promit folia, Rumicis acuti ſimillima, aliquanto minora, nigriora, ple niora, rigidiora, ambitu tantillùm lacinioſo, aut alicubi reducto, auerſa cæſia, te neros, glabros, pedales exiles, & in ſummo ſpicatos flores purpureos Betonicæ, aut Perſicariæ, caules edit. Radix nigra, inſtar contorti, intróque reflexi pollicis digiti manus, intus ruffeſcens, ſapore perquam auſtero, aſtringente, quandantenus Tormentillæ, foris fibroſa, nigra. *Effig. Mathio. 946.*

Biſtorta MINOR, & MINIMA.

PRORSVM eadem primæ minor & minima, etiam quò loci omnes vnà ſponte oriuntur; ſed hiſce folia anguſtiora, læuiora, continuíſq; oris: breuiore item implexu conuoluta, minórque radix, & nullis penè fibrillis. Celſi mõtes & frigida prateſia has alunt omnes, vt Baldus Veronenſis, & colles herbidi multi in Anglia Occidua. Vbiuis etiam colunt horti Pharmacopœorũ efficaciſsimas omnes ad vulcera effrenè ſerpentia, & ad fungoſos polýporũ in naribus, & palato interiore flagellos abſumendos, aqua ſtallatitia, quæ etiã ad hepaticam ſanguineámque reſudationem plurimum pollet epota.

BRITANNICA GESNERI & Lugdunenſium.

QVE enim nobis primum indicata, ab exercitatiſsimæ cognitionis Valerando Donrez Inſulano, vt non parum foliis, & radice reſponderere videtur; ita plurimum illis aſtringendi viribus & oris fauciúmq; vel tonſillarũ vlcera iuuandi, defici, haud obſcurũ: & vehemẽter amara, atq; nonnihil calida eſt: Conizæ quiddam odore, & ſapore teſtatur. Magna copia Lugduni etiam ad mœnia, & intra pomeria peninſulę herbidis amœnæ, quã alluũt, & diſterminãt duo nobiliſsima flumina; hinc Rhodanus ab Oriente, illinc Arar ab Occidente, & vocant vernaculè Aynez. Caule plurimum ſingulari, rotundo, duriore, pallente, cubitũ alto: in geniculis folia ima nonnulla emittẽte Mòrſus Diaboli minora, aut Conizę maioris, Bellidis, nõnihil nigricãtia. Flores in puſillis alis ſummis lutei, circinati, Conizę maiores, ſed non abſimiles, abeũtes, maturo ſemine, in pappos: nec ſemẽ diſsimile Conizę maióris. Radix breuis, tenuis, albicans, fibroſa, minor, radice Succiſæ aut Bellidis par. Qualitates quales diximus, vſum neſcimus. Hanc tamen non diſplicuiſſe Geſnero & Daleſcampio, magni nominis medicis, forte de facie dumtaxat, eandem iudicantibus certum.

Pulmonariã recentiorũ Britãnicã hodie putatam; quia folio, effigie, floribus atq; mucco Symphiti eſt, rectius illic ponemus, & diſquiremus, ecquid à Britãnica vera diſcrepet. *Pulmonaria an Britannica.*

COCHLEARIA duplex, Britannica, & Batana.

NEQVE neſcimus, etiã non paucis eruditiſsimis Britannicã verã viſam fuiſſe, inferiori Germanię; & præſertim Oceano finitimis Friſiæ & Hollandiæ frequẽtiſsimam, quã Germani Leffelkraut, Belgi lepelcruyt, id eſt, herbã Cochlearis ſiue Cochleariã, à foliorũ circinata, cauáq; rotunditate cochlearis cõuexum intimáq; ſuperficiẽ exprimẽte, vocarunt; Pliniíque Britannicam cenſuerunt: quia eodem loci, iiſdémque dotibus comperiantur, quas Cæſaris milites trans Rhenum promotis caſtris aduerſus luem illam, & dentium, neruorúmque noxam, edocti à Friſis colonis experti ſunt: vt idem fuſius narrat. Verùm cum hæc neutiquam illius Plinianæ deſcriptioni congruat, & permultæ aliæ ſint plantæ aquaticæ, vt Naſturtia & Sion Cardamine eidem perſimi- *Effig. Hiſt. Do. 89.* *AN BRITANNICA Plinij?*

les guſtu, nec admodum diſimiles habitu, idem remedii dent, nullum inde certum ſuppetit argumentum, quo hanc Britannicam aſſeuerent. Sunt enim folia prima pullulatione oblonga Pyrolæ, aut Ophioglosſi, móxque craſsibra, & vmbilicata euadunt; & nonnihil caua, Rorellæ Solis modo, ſed magnitudine Soldanellæ; nonnihil ambitu angulosa, cochlear aliquantum præferētia; floſculis Cardamine albidis, in cauliculis palmum & ſeſquipalmum altis; per æſtatem ſemen ſerie gemina, in vtriculis ſiliquoſis conditur, Thlapſi minus fuſcum, compreſſum: radix tenuis albicans, parum fibrata, guſtu acri, herbaceo, Naſturtij, aut Siſymbrii Cardamine.

COCHLEARIA Anglica, Atriplicis folia.

QVI Friſiam Cochleariam antiquorum Britannicam profitentur, cōmodius ſuam opinionem tuerentur, ſi ſcirent in Anglia ad amœniſsimi Tameſis fluenta, quà Londinum præterlapſus eſt, etiámque in Briſtoiæ ſinu Occidui Oceani, quò allidunt per ſtata incrementa vndæ, aliam eſſe congenerem, & ſimilem illi, flore ſemine, & ſapore; ſed foliis non æquè vmbilicatis, aut cochleatis, potius Atriplicem, aut Lapathiolum effigiantibus, vnciam latis, inque ſeſquiunciæ, aut vnciarum duarum longitudinē porrectis, craſsis, denſis, & ſucculentis, guſtu & colore alterius Cochleariæ; Radice maiore, vt qualibet ſui parte, minus tamen aſtringente, nec commoda ad ea quæ ſuæ Britannicæ Dioſcorides attribuit: tametſi æquè vt ſuperior, laudata ad Stomachacem, Scorbutum: quibus vehementer afflictos ægros aliquot huius ope iutos vidimus, ſuperiore Vere.

PYROLA à Pyrifolio: LIMONIVM Germanicum.

Germa. Wald mangold, à ſylueſtri Beta, cui ſimilis.

NON defuerunt etiam qui aliā iſtis ſimilem, ſuperiori, & inferiori Germaniis adeóque vniuerſo Septētrioni notā, Britanicam deuinarint: quòd eſſet foliis Betæ & lapathioli: obí dque Limonium hodie autumant, nomine etiam viriditatis perennis ſuffragante, Wintergruyn Germanicè, ſiue hyemis virorem ſonante, quippe æterno virore penè atro aduerſum Brumæ rugores perſtat, montoſis ſyluoſis, & frigidis vdis, præ quibus tepidos hortorum receſſus, locáque vrbana, & mitiora viridaria aſpernit; inque illis quaſi inuita ægrotat, ac tandem emoritur. Proinde Chirurgi, Germanici præſertim Theophraſtini Heluetii, & Lanſqueneti, ad potiones vulnerarias ſibi de Alpibus finitimis, aut montoſis lectam curant, principémq; vnam è vulnerariis ænemis, & vulneribus ferruminandis addunt; Brabantis in Berchem Sylua Antuerpiæ contermina aliíſque Belgii ſyluoſis, rarior Italis, & Gallis meridionalibus. Exigua de radice & tenera, ſubruffa, nonnihil rugoſa, caulem dodrantalem & pedalem magnitudine promit, floribus in ſummo albis, & è medio ſtamina, apicéſue emittentibus, odoris Lilii Conualii haud diſparibus: & in imo compluria quina, ſeptena, octonáue folia, rotundiora, minora multò Betæ; Pyro propiora, nigriora, viridiora, non ſecus ac cunctæ partes ſiccitatis, & aſtrictrutionis vehemētiſsimæ, euidentis frigefactionis. Vnde non deſunt coniecturæ quibus ſententiam Limonii foueant Docti nonnulli, qui illud prius Behen deſcriptum non norunt; propterea quia minus in pratis, aut littoribus herbidis, totius Oceani Germanici, aut Anglici reperitur.

λειμόνιον. LIMONIVM.

Effig. Matheo. 980. HERBIDVS viror, pratenſéſque, & paluſtres natales Limonio nomen dederunt; quaſi tu pratenſem dicas herbā, aut cū Plinio Sylueſtre pratenſe Blitū, huius quippe etiam videtur, aut ſpecies, aut perquā affinis nigræ Betæ, quā eſu etiam ſiſtere aluū Dioſco. autor eſt. Verùm recentiorū ſedulitas complures huic deſcriptioni aptauit pratenſes palluſtréſue plantas, forte non inſcitè: tamen nulli congruit magis Limonij & nomen

&

& notio, quam iſti pratenſi & maritimo recepto: cui folia ſunt Betæ nigræ magis affinia: Semen copioſum, oblongum, ruffeſcens ex cæruleo: flores purpurei, cærulei coloris tenaces: caules tenues, radixq́; rubeſcunt, magnitudine Lapathij acuti, cui totus accedit, & guſtu ſubaſtringunt, vnde Pharmacopœis anſa porrecta, vt Behen rubrũ nuncuparint, & qui vænum Lugdunum duxiſſent, alijs quorum in patria, & præ pedibus erat, quaſi rarum non paruo pretio & noſtro riſu diſtraxerint, vt alias factum diximus, in radice Hydrolapathi. Non niſi locis herbidis, & vdis maritimiſue pratis, vidimus, vt Adriaticis & Norbonenſibus littoribus vbi maxima copia. Hic magis vt Behen ridemus, quam recenſemus: tantum indagare voluimus, quid cæteris diſcreparet: quæ inter notiones, ſunt in re herbaria multò vtiliſsimæ.

PARVVM LIMONIVM Norbonenſe, Oleæfolium.

HVIC alterum prorſum ſimile, ſed minus multò, inter ſalebroſa littora, & rupes montis Ceti, & alibi Norbonæ, & GalloProuinciæ ſaxoſis oritur frequẽs, quod Empetri ſeu fœniculi marini aſſociatur lubens, folijs minoribus Oleæ, aut Myrthi paribus, humi radici proximis: circũ pedales caules, & cauliculos graciles inflexos, cæruleis muſcoſis floribus ſuperioris non diſsimilibus onuſtos, folia lõge minora fœniculum Marinum, ſiue Empetrum ſatis exprimunt.

Mathioli Secundum LIMONIVM.

DVO namq; cum appinxerit, nihil diſtinxit, ac ne quidem monuit, neutrumné, an vtrum eſſet verum: ſed quaſi rerum neſcius, ne verbo quidem explicat: & tamen certò doctis conſtat ſecundi ab illo deſcripti, flores non ita paſsim videri inter multa millena plantarum. *Math. 981.*

Τριπόλιον. Littorum TRIPOLIVM.

FERVNT ſic vocatum à ter, ſingula die, mutato florum colore, quod quidem fieri poſſe equidem iam lubet credere, qui videamus è naturæ Officina multò mirabiliora euenire: an verò fiat, equidem neſcimus: illud ſcimus, in Maris Mediterranei, & Occidui vniuerſi penè littoribus, & fluminum oſtijs: plantam copioſè prouenire, non ita folijs abſimilem Limonio primo: cæteróqui Tripolio exquiſitè congruentem, quæ non quidẽ ternã coloris interdiu mutationẽ experiatur: ſed quia duplicis eſt floris, nempè lutei, & purpurei in Phœniceũ, interdum & cæruleum vergẽtis, lutea foliola radiatim aſsita ſupernè defluete primum ſolita, admodum ſtudioſe obſeruauimus, partim verò introflecti & purpurea vel albida cerni, relictis interim nonnullis inibi foliolis, & multis ſtaminibus albidis, & purpureis ſuperſtitibus, quæ plebeculæ opinionẽ faciũt, ter die mutati coloris: quod idem nonnullis ſtirpiũ noſtratiũ alio cõtingere modo, iamdiu obſeruauimus. Scatent hac Norbonica, & Anglica littora, & fluminũ crepidines, quas refluxus, & Maris eſtus, inundant vbi fermè nulla alia herba comparet, folijs Glaſti aut Limonij, minoribus, dẽſis, leuibus, fuſcis, craſsis, circa caules ſeſquipedales & ſeſquicubitales in ſummo ramulos diuiſos, multos herbæ Doriæ nõ magnitudine, ſed nõnulla ſimilitudine, radice etiã craſſa, fibroſa, flores medij ſubterq́; lutej & ambitu purpurej perelegãtes, vt plãta vniuerſa multũ Aſteri Attico mõtano ſimilis florũ exortu & effigie, vt latius monuim⁹ cap. *An ſit Damaſonium, Phlegmagogum & Cholagogum Macelli empi?*

de Aſtere Attico & alibi : In Turbith diximus eſſe Serapionis Turbith. Radix depacta fibris craſſa, non tamen aluum ciet decocto & ſucco pota, nec apud nos Gummoſa.

Norbonenſium DOREA quaſi aurea, quam perperam DORIAM vocant, folijs Limonij aut Rumicis, flore luteo Tripolij, aut Iacobeæ : an Theophraſti PANAX Chironium & Plinij PHARNACEVM?

NEVTIQVAM Doriæ duci triremium claſsis Gallicæ, & Imperatoriæ præfecto, qua ſi exoticæ huius repertæ laudem verè aſſerunt Herbarij quidam: cum hæc ſit Gallo Prouinciæ & Norbonæ amnibus non admodum rapidis, & iiſdem etiam natalibus orivnda, quibus Limonium, cuius multa ſimilia habet, & inde in hortos Belgij & Angliæ tranſlata fuit, vbi etiam hac æſtate, Lõdini Morgano noſtro creuit: perquàm procera & elegans ſeptenum & octonum cubitorum ſcapo recto: radix quam pro ſtirpis magnitudine minor, maximam Hellebori albi æquat radicem : cui etiam compluribus filamẽtis, recta prolixàque ſparſis, & habitu toto ſimilis eſt : à qua, & reliquo caule mox ſupernè ſurrigitur numeroſa ſoboles foliorum, Hydrolapathi longitudine, craſsis & obliquè extantibus purpuraſcẽtibus neruis trãſuerſim : & quæ valde anguſta in imo ſunt, palmæ latitudinẽ, ſed media ſui partẽ æquant, virore intenſo, rigida, & craſſa vt Limonij, aut Tripolij præſertim in ſummo caule, qui procero homine procerior eſt, rotundus,

craſſus digitũ, Lapathij modo in ſummo turiones habet variæ lõgitudinis, quibus flores Senecionis aut Tripolij marini, in pappos abeuntibus. Sapor, odor, radici & folijs aròmatus & medicatus Angelicæ Syl. & nõ nihil nitroſi, minimè acris. Plurimum hac vtũtur vulnerarij curſores, plurimiq; faciunt quidam Medici : quæ coniectura cæteris congruentibus notis, magis perſuadet eſſe Theophraſti Chironium, Lapathij ſimile : aut ſanè vnum eorum, quæ ad Theophraſtum Plinius retulit, vt Pharnaceum.

AVREA

CONSOLIDA AVREA Nemorum, Limonii folio, non Aliſma montanum.

IN AVRELIÆ Gallicæ ſyluoſis denſiſsimis quæ noſtro H. Morgano perelegans floruit hoc menſe Iunio Londini, radiatis multis in ambitu foliolis; Nardi Montanæ, aut Doronici florem & colorem ſimilem habentibus, foliis nigræ Betæ, aut potius Limonii, atrius virentibus, carnoſis, aliquantùm hirſutis, craſsis, venoſis, Doreæ ſimilibus, amplexis pedales Doronici cauliculos binos, aut ternos; floribus radiatis Doronici, aut Calendulę, & concoloribus ſcitè pectinatim confertis, & cōmiſsis foliolis, antequam pandantur, eleganti ſpectaculo, radice multis filamentis albidis ſparſa in ceſpitem ſummū, Bellidis modo: ſapore Mediæ Conſolidæ, tantillum acrimoniæ prodentis, aut Herbæ Doreæ, cuius etiam vires & quandam aromaticitatem æmulatur.

AVREA VIRGA Villanouani, Limonij, aut Coſti hortenſis folij, Doriæ floribus, an Leucographis Plinij?

NEc minus celebris hæc apud vulnerarios Aurea Virga vocata, nec non multum ſimilis ſuperiori; ſed multò frequentior & notior, præſertim Germaniæ, Franciæ, Angliæ, atque cæteris Septemtrionalibus nemoroſis & ſaltuoſis opacis, vbi multò maxima copia. Caulem gracilem læuem, leniter rubentem, cubitalem & ſeſquicubitalem foliis ambientibus immum perſicæ latioribus, tenuibus, tantillū crenatis, Coſti hortēſis modo, multò anguſtioribus, & reliquo cauli; qui multos in ramulos diuiſus viſitur, floribus cōfertim ornatos aureis Doriæ, vel Conſolidæ Saracenicæ, in pappos diſparētibus: radice fuſca fibroſa: ſupernè rubella Coſti hortenſis. Conizæ ſemine, vi aſtringendo efficaci, ſed ſiccādo multo efficatiore, mirùm quantùm calculo exterendo laudata, atque ſanguini ſiſtendo vlceribus vulneribúſq; cogendis; eapropter perſuaſum nōnullis hodie Leucographin eſſe Plinii; qui tamen ſibi notam non modo negat, ſed ne lectam quidem apud quempiam autorem, miratur; quū (inquit) adeo eſſet vtilis. Et Virgæ aureæ nulla vſpiā linearum veſtigia inſunt, quæ nominis argumento reſpondeant: vires autem non tam ad ſiſtendum ſanguinem intro compertas habemus, quam ad alios affectus admirabilem experti ſumus. Dodon. 108.

SOLIDAGO Sarracenica.

CLAVDERE iungeréue, aut cōferruminare, vulneris labra, conſolidare Barbari Chirurgi dicunt, vnde hæc vocata Conſolida, cognomento Sarracenica; quod Turcæ & Sarraceni opinionem magnæ peritiæ, in medicamentis vulneraris præſertim, eſſent apud Europæos aſſequuti. Et ſanè hæc eſt perquàm accommoda renibus, hepati, inteſtiniſq; vlceratis, atq; diſſolutis. Foris verò nihilo ſecius ad vulnera vtiliſsima. Iiſdem fermè natalibus nemoroſis, quibus Aurea Virga, ſed magis vdis & depreſsis, apud Septemtrionales: apud vero Meridionales, montoſis vdis, inter Valerianas ſylueſtres fruticat, è radice pluribus & craſsioribus fibris capillata, caulem rectum erigit, trium, aut quatuor cubitorum, rubellū, rotundū, cauum, ſecundū quem totū, folia Lyſimachiæ luteæ, aut Amygdali longiora, parū quid crenata: ſūmis alis & floribus palidis virgā Aureā æmulātur Dodon. 107.

in pappos etiam perduntur, vna cum Conizæ semine. Vulnerariis in hortis viret.

AQVATICA Plantago, foliis Betæ, aut Plantaginis flore Galii albi, Est-ne LIMONIVM, *aut potius* ALISMA?

Germa. Wasser wegrich.
Gallis. Plantain d'eaue.
Belgis. water wegebze.
An. *Water plantaine.*

QVISPIAM posſit interpretari dictum ἄλισμα, quia in aquis nasceretur & iactaretur, siquidem ἄλισμος etiam apud Dioscoridem Maris est allisio, atque iactatio, qualis vulgari aquaticæ *P*lantagini contigit. *S*ed enim Recentiorum satagentia maluit quippiam diuinare, quàm quod certius erat sequi, aut tantisper retinere, dum quid melius obuium haberet. Itáque aquatica *P*lantagine contempta intruserunt Bifolium, seù Ophrin alii, alii verò Limoniũ, nonnulli Saponariam; quidam Calceolum Mariæ vocatum est, qui Epipactidem Hellebori foliis, ac non nemo Commentator, sed Musis plane iratis Botanicis, quæ se vti nos quæruntur delusas, quasi præstigiator quidam, visus aliquid (fastiditis cæterorũ iudiciis) & reiecto Alismate suffecisse nihil tãdẽ nisi mutã plantæ vmbrã ideſt, picturã plantę indictę, nescitur cuius reliquit nobis hiãtibus, atq; aliquid saltẽ noui, si non veri audiendi auidis, repente se subduxit. Cui autẽ animo fuerit, hasce omnes stirpes de veris cunctis notis & accurata collatione expendere, nullã non pocul à Damasonii deliniatione literaria Dios, tũ verò & natura & facultate agẽdi abesse, prçterquã vnã istã aquaticã Plantaginẽ vocatã, quę minus istis morosulis placet, quia fortè Græca litera nonnihil labis, aut hiatus perpessa est; veluti vbi στενότερα: id est, angustiora folia habẽtur, idẽ potuit esse significatus, & voculæ permutatio; cuiusmodi in Helenio, Meo, aliisq; nõ paucis. Quin locis aquaticis quorũ indigenã facit hanc Plantaginẽ, *Vt in fumaria.* nusquã gentiũ aliã videas plantã, quæ quicquã ferè aut vultus, aut viriũ expleat: vires si quidẽ perquàm congruunt fermè omnes, verũ Galenus qui legisset, radices huius acres eóq; ædemata discutere; suo more nõnihil Dioscorid. tacitè aduersatur: de cætero verò illi assentitur, séque reliquarum facultatum, vt frangendi calculi periculum fecisse testatur: eóque non acrimoniæ, sed absterſioni calculi expulſionem acceptam fert, quæ de radice verùm esse experimento & ipsi scimus, equidem melius quàm Plantaginis, cuius folia, & radices similes habet; quæ cõferuntur Helleboro: ac è foliis etiam quæ κλώμενα ἐπι γῆν: id est, deorsùm versus reflexa, vti huius non rarò sunt, καύλους λεπτοὺς ἁπλοὺς, aut vt quidã doctus legit καυλοὺς ἀσυπῖας, nõ ἅπλος, sed απλοὺς, id est caules plurali numero, tenues seù graciles, teneros, cubitũ altos: *S*ic etiã sunt huius ἔχων κεφαλιὰ θυρσοειδῆς habens Thyrsi specie capitula, cuiusmodi sanè habet nondùm explicatis, egresſisue floribus, pusillos rotundos acinulos, *P*ersicariæ modo. Tandem ἄνθη λεπῖα καὶ λευκα καὶ *Quidã βοθρυοειδῆς, racemosa capitula.* ὑπωχρ flores tenues, albidos, & pallentes adeò congruunt, vt vel hac nota nulli ignota esse debeat: quæ in nullam cæterarum prorsùm superius propositarum, conueniunt.

PISTANA Magonis, siue Plinii, SAGITTARIA *aquatica: an Stœbe fœmina?*

Matheo. effigie. 1138. PERMVLTIS hæc amnibus ac leniter labentibus in Italia, Gallia, Germania, & Anglia; subter aquas è fundo vadoso radice multum capillosa, & prolixa, albida, nonnullis oblongis fibris crasſis & bulbosis adnatis, pediculos prægrandes, triquetros viridantes glabros exerit: singulos singulo folio donatos triquetro, vtrínque pinnato, reductis lateribus inquè mucronem deficientibus & prorsum harundinem cuspidatam effigiantibus, cauli sesquicubitali medio læui cauo, molli ternæ, aut quaternæ pilulæ echinatæ Vnedonis, aut Ricini non dissimilibus, aut Caricis, quibus affinis videtur: póst florum delapsum qui terna fœtura prodeunt, totidémque foliolis constant cãdidis, è medio pauca stamina emittentibus, Maio & Iunio in Anglia prope Oxonium

nium ponè mœnia, in amœniſsimis illic reſidibus, ſed lympidiſsimis aquis, etiam Londini ad arcis Regiæ vallum, & in Tameſis crepidinibus palludoſis guſtu aſtringente ſicco non ingrato.

SAGITTA Minor.

Varietas { NON ſecus atque aquatica Plantago, interdummultò anguſtiora foliis & acutioribus viſitur: ſic hæc reperitur alis acutioribus, longioribus, latioribúſque foliis, magis vtrinque exhauſtis, acutioribus cuſpidatis, tota cæterũ minor. Matheo. effigie, 1139.

BIFOLIVM NON EST ALISMA, videtur Ophris Plini:

ET hæc quod eſſet foliis Plantagineis, locíſque humentibus familiaris, opinionem Damaſonii quibuſdam fecit, aliis & quidē aptius Pliniana Ophris dicta fuit; nō quia ſuperciliis fucandis, aut lenocinio apta comperta hactenus ſit, ſed à binis vtíque foliis vnde zuyblat, id eſt, Bifolium dici Germanis, vbi ſyluoſis, in pratis, & vdis frigidioribus plurima, caule rotundo glabro ſeſquipalmari, cuius ab imo duo ſibi vtrínque vnum ex aduerſo ſurriguntur folia Orchis, & Plantaginis aquaticæ viridantia, & ſecundum longitudinem neruulis intexta; deinde à medio fermè ſummo tenus flores ſunt, deinceps vtrínque gemina ſerie, ex pallido herbacei muſcæ, aut volucellæ plumis exutæ, nō multum ab Orchii diuerſis; radice huc & illuc multis fibris ſparſa, facultate nec aſtringente vt ſit Damaſonium, tametſi alia dote vulneribus & fracturis proficua ſit, & Aliſma & Ophrin aliquantùm adumbrent, neutra tamen aſſeri poteſt.

Μονόφυλλον, RECENTIORVM.

ORTV Bifolii folióque Plantagineo eſt, etiam Einbladt, ſiue vnifolium Germanorum nulli opaco luco, vel nemori non occurrens, per Maium floſculos promit albidos, Galii & ſimiliter odori, vnde acinuli pallidi rotundi rubellis, dum maturuerint; guſtu amaro & ingrato ſed facultate ad neruorum farctus eximia. Folium vnum per initia in imo, deinde ſemine iam perfecto aliud ſe prodit folium minus in ſummo; vtrúmq; Plantagineum & neruulis donatum eſt, ſupernè acutius & nonnihil ad volubilem accedentibus, cætera prorſum ſimilia Lilio Conuallio dicto, antiquis nō memorata: tranſuerſim radix gracilis geniculata excurrit.

Recentiorum CALCEOLVS Mariæ, ſiuè

{ Germa. Frawenſchuh.
{ Belgis. Vrouwen ſchoen, & papen ſchoen.

PRISCIS etiam prçterita videtur illa floris larua perquàm ſpectabilis, etiam Plantagineis foliis, aut Bifolii, quam nonnulli Aliſma opinati ſunt, vulgus Septemtrionalium, Unzer vrouwen ſchoen, vel papen ſchoen, id eſt, Virginis calceum, vel Sacerdotis crepidam vocitat, à floris effigie, quæ quatuor conſtat foliolis dilutè purpurantibus & rubentibus, ſui è medio promentibus vtriculum quendam purpureum, intus vacuum rotundum Fuci, aut Aſylonis cadauer, vel Vnedonis caliculos florum nonnihil referens, ſed ſupernè, aut latere vno patulum, inſtar crepidæ ora patula, qua inſeritur pes; foliis Plantaginis, aut Aliſmatis in longitudinem venoſis; radice tranſuerſa, nec altè depacta, nec multum fibroſa. In Heluetia Oenoponti finitimis Alpinis opacis habuimus. Effigie, Dod, de flo: 77.

ἀρνόγλωσσα PLANTAGO latifolia leuis,

{ Germa. Wegerich. { Ital. Plantagine.
{ Gallis. Plantain. { An. Plantayne.

VELVTI Ophiogloſſon, Cynogloſſon, ſic Arnogloſſon, quaſi Agninam tu dicas linguam, vocarunt Plantaginem Græci: ab omni memoria peruagatæ notionis, ex vtilitate & feracitate vbiuis gentium penè immenſa, cuius varietates & nomenclaturas, foliorum magnitudo, & modus, diuerſas conſtituit.

MAIOR LATI-FOLIA.

QVÆ námque latifolia maiórue Plantago, nulli negata regioni rotundioribus eſt foliis, & ſui medio plenioribus, latioribus, humi accumbãtibus, è radice lateratim fibroſa, candida, & in medio præciſa, ſiue mutilata; Morſus Diaboli fermè modo: floribus ſpicatis, caudicellas murium imitantibus, obſcurè purpureis & pullis: Semine Portulacæ puſillo, fuſco, aut rubigineo.

PLANTAGO Incana.

CVI verò folia incana ſuperficie pubent, rigidiora, craſsiora, inquè ambitum humi neruulis magis extantibus refracta: radix craſsior, longior, minúſque fibrata, rectioribus, altioribus cauliculis, floribus breuioribus, ſed magis ſparſis & ſpecioſis, albidis caudatis, Iunio & Iulio defluentibus.

PLANTAGO Roſea.

QVÆDAM autem voluptatis ergò in hortis Belgicis, & Anglis colitur merita; quę poſteritati ſcripto, & icone innoteſcat: Ei omnia Plantagini maioris ſimilia, præterquàm cauliculis ſummus, eleganti ambitu, multis foliolis ſibi æqua ſerie mutuo incumbentibus, atque ſenſim in faſtigium cœuntibus, vbi quaſi imbricatim, ſquammatímue ſeſe decuſſantia folia, vmbellam elegantem, quaſi florem conſtituunt herhidum, vti in quadam ſpecie Primulæ Veris fermè cernere eſt. Semen è mediis foliorum interſtitiis exilit, ſed priori ſimile.

PLANTAGO Quinque Neruia, Lanceola,

Germa. Spitziger wegrich. Belg. Hontriben. An. Ribbe Worte.

Fuſch. ico. 23. QVINQVENERVIAM ſiue πεντάνευρον vocarunt hanc, cuius folia neruuli quinni percurrunt; nonnullis raris per ambitum denticulis, anguſtiora, rigidiora reductiora, vtrínque lateribus & mucronata, vnde Lanceolam vocant Barbari. Radix, rotundior, breuior, pluribus capillamentis depacta, emittit iunceos anguloſos cauliculos, floribus albidis ſtipatos, in glomeroſis & breuioribus ſpicis. Sicciore eſt hæc, & commendatiore dote ad vulnerarias potiones, vnguenta, & hernias: nec minus vbíque obuia cæteris.

PLANTAGO Marina.

Dodo. Icon. 70. ALIAM Plantaginem putant, Marinam quandam herbulam, foliis crebribus anguſtis, exilibus, Porraceis, tum colore, tum conſiſtentia; Etſi ſæpe littoreis Norbonæ, & Angliæ viſa & animaduerſa, nullídum certò quænam ſit aſſeuerare licet; nulli tamẽ ſimilior vmbellis, quàm Plantagini, aut Coronopo.

POTAMOGETON, ſiue Fontalis, & ſpicata.

ϛαχύιτης. Gal. Eſpy deaue.

NON ſolum fluuiorum eſt hæc vicina, vt eius nomenclatura ſonat, ſed etiam alumna ſtagnantium lacuſtriúmúe & torpentium aquarum, aut ſegnius labentium, earũ ſuperficiei ſtrata, quaſi humo viſeretur, folijs Plantaginis aquaticæ, aut Betæ minoribus, aut Perſicariæ, duriuſculis, neruoſis, in pediculis à multis flexilibus geniculatis cauliculis caducis, quibus ſpicati inſunt flores Biſtortæ, aut Perſicariæ ſimiles, obſoleta purpura Iunio & Iulio. Radice flexuoſo anfractu excurrit è geniculis, multas propagans fibras, trans aquam fundo immerſas, è quo alimentum ſugit, vt in Malabatro ſtatim dicetur: guſtu aſtringente ſiccante. *Effi. Ma. 1137*

Noſtrate FOLIVM, MALABATRVM eſt.

NIHIL lubet aut licet aſſerere de Malabatro antiquorum, quando ex eorum monumentis, Dioſcorides prodidit ſine radice innatare paludibus: cum tamen nullo vſpiam angulo totius Indiæ illius, quæ noſtræ ætati multo notior eſt, quam illis fuerit ſua Græcia, comparuit hactenus iſtud folium, quod nec expreſsit ſatis Dioſcorides: vnde gemina hæſitandi occaſio, primùm notúmne habuerit: deinde quî poſsit fieri, vllum vt ſit folium non modo ſine caulis adminiculo, ſed etiam ſine radice, id eſt, ſine ore: & tamen ſolitum ſit filo traijci, quia odorum, magnum, craſſum, & humentis naturæ: id eo ſolitum filo tranſui ad ſiccãdum. Quare ſatius ſit de illo fateri nos neſcire quam de Priſcis minus bene ſentire, aut à nuperis parum gratiæ inire. Illi namq; adeò laxa notione rem ſignarunt, vt quid capias, neſcias: & hi dum vt cumulo fidem faciant, authoritates aceruant, plus porrò querendum relinquunt, noſq; inopes inter ignotas opes deſerunt. Nam quid obſtat quò minus vnũ ſit è tam multis, præſertim quatuor nobilioribus, illud Malabatrum imitantibus. Quod ſit quidem verum, ſed eius ortus & natales aliquantum deprauatè tradãtur, vt in Ægarico videre eſt. Quare id ſanè fuerit iſtud noſtrate Malabatrum, iamdiu Arabibus cognitum & hodie Italis medicis vſu receptum, non modo quia in Malabar Indiæ regione cognomine oritur, ſed etiam quod propter eximias vires, plus proportionis habet cum plantis aquaticis, quam illa folia Cinnamomi, aut Caryophylli, quibus folium laurinum fermè eſt. At illud folium craſsiuſculum cuiuſmodi Nymphea eſt: fibre verò ſecundum dorſi longitudinem ductæ, cuiuſmodi Potamogetoni, qui propter figuræ & natalitium ſimilitudinem, nonnullis ineptè folium putabatur. Nobis ſecus, cum huius folia apud Anguillaram & alios harum rerum conſultiſsimos, non multis abhinc annis vidiſſemus, quibus adhuc hærebant lignei pedicelli: & quaſi ſurculi è ramis effracti (quin potius integros ramos meminimus). Cinnamomi autẽ folio & Garyophyllis facies fermè eadẽ, nitidus læuor, aromaticus, ſuauiſsimuſq; odor. Temperamentum, craſis, modus & vſus non ita diſparia ſunt, & halitum commendant omnia vt Dioſcorides Malabatro attribuit, de quibus commodius alibi. Obijcient literatores nobis Dioſcoridis verba. FOLIVM AQVIS INNATANS SINE RADICE. An vllum folium, aut oriri, aut viuere ſine radice, id eſt, ſine ore, queat, quilibet nouit: nam Lenticula, Semperuiuum, & etiam Muha, ſeu Opontia, aut radicem habent, aut quippiam radicis loco. Quin & Lenticulę plantarum minimæ, nec radicellæ ſuæ deſunt, & illis ſubſunt quædam terræ ſordes & quiſquiliæ, quibus aluntur & fulciuntur.

γεντιανὴ GENTIANA maior.

Germ. Gentziam, Bitrer Wrtz.
Belgis & Ang. Gentiane & Felworte.
Gall. Gentiane.
Ita. *Gentiana.*

VSVS & celebritatis notiſsimæ à Gentio rege Gentiana Illyrica, Helleboro albo folijs & natalibus adeò proxima, vt minus exercitatũ eminus eludat: vti nos admodũ inuenies qui defeſsi & potaturi, cum in poculum vino plenum radicem Gentianæ quam ad *Dod. 223. Fuſc. ico. 111.*

ad lassitudinem discutiendam,& apetitum excitandum commendare audissemus. Huius loco Hellebori radicem similitudine foliorum hallucinati immisimus, at penè perijmus. Putredinis hæc hostis infestissima,& veneni mors: Pesti adeò remedium præsens,vt non modo homini,sed etiam brutis incolumitatē tueatur:& amissam instauret,eóq; solita Heluetia plebs istam cum flāmula porcis,& olim Monachis propinare, ne anima in viuo cadauere puteret.

Non nisi in montosis quęrenda sponte exiens Gentiana,quæ alióqui repertu facilis:& frequens,planèfronde & aspectu ante quā floreat,similis Plantaginis,viridātia,aut rubētia folia, venosis striatum plicis extantibus,è radice crassa pedem longa,intus flaua,sapore perquam amaro:caulem cubitalem,quem summo ornant flores, verticillati,lutei,oblongis Saponarie caliculis,Leucoij semine ruffius,exilius, nec medulosum.

Gentiana MINOR, CRVCIATA, recentiorum.

Ger. Modelgeer & Speerensuch.
Bel. Madelgeer.

Dod.224. HANC DOCTI non pauci Gentianæ speciem faciunt, facie & facultatibus ducti. Locis tamen non ita arduis,ac Gentiana, multa & passim oritur,vti propè Basileam,& Maconium Burgundiæ Gallicæ, depresis collibus inter Chamædrin exuberans. Huius tamen non flores lutei,sed cærulei diluti, radix verò secundum longitudinem tripartitò aut quadripartitò fissa,vnde cruciatam putant, sed folijs potius crutiatim cauli incumbentibus,nominis etymon debetur.

PNEVMONANTE Cordi. Gentiana minoris species.

Ger. Lungenblume.

Cordus.162. CRVTIATÆ similis aut eadem quæ in pratis etiam montosis oritur,folijs angustioribus,minorib.flore cæruleo Calathi modo, radice fibrosa, neutiquam incisa:à Mathiolo graphicé descripta.In Pedemontanis pratis propè Susani,& Riuoli multá.

GENTIANELLA CAMPANVLÆ FLORE purpureo, Heluetia.

DVAS verò hic exhibemus , quia nondum descriptæ tamen elegantes sūt.Altera est radice exigua flauescente fibrosa,foliola conferta numerosa,imū caulē ambiūt circinatin folijs Oleæ,aut Plātaginis similia, minimæ Gentianæ colore & modo.Cauliculo vix palmum alto,folijs fermè exuto,nisi proximè florem: vbi minuta bina ternáue visuntur. Purpurascit calathus figura & magnitudine,& colore Violæ Marianæ, valdèquam amara.In Patauinis collibus & decliuibus,vbi viperæ capi solitæ sunt etiamq; in Heluetia.

GENTIANA minima.

MINIMA quæ omnium speciosissima in montibus arduis fruticat,Centaurij minoris modo,quem vtcumq; refert,plurima in celsis verticibus montium qui Dannubio in Sep-

Septentrionem, Orientalem, & Athesi rapido in Italiam prȩcipitante originem dant; prope lacustres voragines, & montem Nicolai, pusilla tota, palmo procerior, foliolis, & radice Centaurei minoris, multò minoribus, & modo, ex internodiis geminatim oriũtur: & cauliculos exiles stipant; partim ab imo, partímque medio exortos, quorum summis caliculus folliaceus Caryophylleæ forma, & flosculus cæruleus, cælesti atque incomparabili purpura. Amarissima & hæc, vulneribus commendata, & idcirco consensu cursorũ Gentianella dicta, nobis alióqui Centaureo minori, aut eadem, aut æmula.

ἐλλέβορος λευκός. *HELLEBORVM ALBVM, siue Veratrum.*

Germa. Weiſz Nieſwurtz.
Gallis. Helleboire blanc. *Hisp.* Yerua de baleste.
Italis. Helleboro bianco.
Belgis. Wit Nieſcruyt.

VDA MONTIVM Alpiúmque iuga, huius sunt fœracissima, præsertim quæ frigidissima, celsa, & pratẽsia, quibus Gẽtiana maior gaudet; vti alibi Hellebori stipatu & cõuictu, cui adeo similis folia eminus intuẽti, vt non raró oculis illudat: præsertim cum æstate cætero prorsum gramine arefacto, vel manso, vtríque pecus prȩ amarore (puta) parcat. Radix quamplurimis sparsa humi fibris, quæ supernè medio quasi trunco, vel nodulo collectæ sunt, non absimiles Plantaginis, sed maiores, cui etiam folia multum accedũt; tametsi maiora, rigidiora, striatísque secundum longitudinem liris acutioribus, & media cœsia eunte linea, mutuò implexu quasi tunicȩ conuoluta, humi strata, partímque amplexa caulem concauum, glabrum succulentum bipedalem, è cuius medio, summo tenus, alternis pediculis surrecti florũ thyrsi hapsíue, Botrys modo, racemosis floribus onusti, colore albicante visuntur. Quibusdam in hortis Belgicis videre est, floribus purpureis: Maximi atque certissimi vsus, herba vniuersæ Europæ satis nota, vulgo *Veraire*.

EPIPACTIS, siue HELLEBORINE.

NON inde quia similis foret Helleboro videtur Epipactis dicta Helleborinȩ, sed propterea quod Helleboris misceretur, & iisdem locis nasceretur, forétq; quasi frenum impræssioni vehementissimæ pharmaci Helleborati: eóq; Dioscorides ad venenata cõmendat, iecoríque amicam ait: néq; vtri Helleboro similem fecerit constat, imo ne fecisse quidem, non magis quam de neutra Sesamoide. Eapropter quid hîc Commentator harioletur, qui volet videat, & rideat. Eius nos commentitiam Helleborinẽ, quam è Tragio mutuatus fuit, nec talem esse docuit, commodiori loco ponemus.

Nec alia de re Helleborinæ vocata fuit, quàm quod illius semine Hellebori albo addito vomitus cõmodius cieretur, vti de verbis Theophrasti liquet Libr. 9 Capit vndecimo, vbi Helleborinem istius commodi vocat herbulam, vnde nonnulli nostratem Herniariã autumabant. Semen cuius, succus, & folia, hepatis obstructioni & renum lapillis, magna dote pollet: quin si quid huc facit, minus comperta qualitate sternutamenta ciet foliorum pollen. Quod fieri potuit, vt mixto cum Helleboro fuerit stimuli vice ad facultatẽ proritandam: quemadmodum proditum est, antiquos solitos miscere salem & acetum, quo celerius exigeretur Helleborus.

Herniaria. Millegrana. Centograna.

EPIPACTIS, Duplex Recentiorum, ſiue HELLEBORINE.

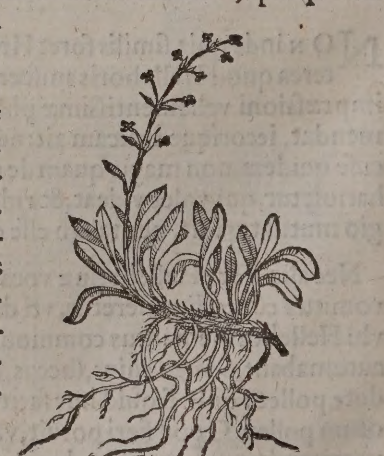
AT Recentiores nominis ſono illecti, putarunt herbulam Helleboro facie ſimilem interpretandum, eóque duplicem vtrique nimirũ albo, & nigro Helleboro ſuam affinxerunt: qui ſi quam præcipites ad aſſerendum, tam ſeduli ad inueſtigandum fuiſſent, habuiſſent ex Theophraſt. quò ſe ab errore vindicaſſent: Is quippe Lib 9. Cap. 11. huius ſemen Helleboriſmis propotiſiníſque addi ſolitum ait, quaſi calcar futurum vomitorio medicamento, vocátque herbulam βοτάνιον; quare vti dudum monuimus: Helleborine quaſi veratrulũ, nõ perinde vt Cardamine à Cardamo ſimili, dicta fuit, ſed, Epithymũ, & Seſamoidem, non propter ſimilitudinem, ſed propter vſum, Helleborum vocitarunt priſci. Et Senenſis arbiter, decernit nobis Epipactidẽ pictam, nec deſcriptam; vt ſolet innumeris locis, vtpote aliunde mutuatus, nec ſtirpem conſpicatus: at ſicubi fuerit nactus braſsicas aut vrticas deſcribendas, vel alienas inuaſerit deliniationes, enecat verbis, aut Crambe recocta. Sed rariores, & cognitu digniores, pictori mandat; & illico elogio illo centies inculcato addit, *Eſt ſimilis prorſus nullis reclamantibus notis*: ſubdítq; non ad noſtram cognitionem, ſed ad ſui oſtentationem, non quidem ſe ſcire num Helleborine ſit; ſed tamen Epipactida eſſe: ridiculè perinde ac ſi dicat quis, incertum eſſe num ſit Helleborum; ſed tamen certum eſſe Veratrum. Quin etſi quis largiatur illud, nimirum propter ſimilitudinem ſuperius collatã, Dioſ. intellectum fuiſſe Helleborum, quis diuinabit? cum nè nunc quidem vti docuimus, Hellebori nigri vſquequáque deſcriptio congruat. Verùm nos quo conſulamus cognitionis auidis vtrámq; recentiorum ſubdemus, albo affinẽ hîc, alteram commodius nigro Helleboro inferius.

HELLEBORINE ſiue EPIPACTIS,
Recentiorum & Belgarum.
Germa. & Belgis, wildt wit Nieſcruit.

Dod. Hiſt 235. MVLLO propius ſaltem facie ad album Helleborum accedit, quæ Galliæ, Belgiæque locis, nemoroſis, vmbroſis, prouenit: caulẽ rectum, pedalem, inuolutũ Arnogloſsi, vel albi Hellebori foliis anguſtioribus, floribus ſummũ conueſtientibus, albidis, vel purpura obſoleta, medio pertuſis, notíſque partim luteis, partímq; coccineis diſtinctis, cuiuſmodi in Digitali interiore, quàm etiam repræſentat. In ſiliquis ſemen puſillum Digitalis: Radice quàm Hellebori albi fibris paucioribus, variè vagantibus, nigricantibus, duro libro, & amaro.

NARDVS CELTICA, Saliunca.

ITIDEM montoſis iiſdem fermè Gaudet Celtica, aut potius hodie nuncupanda Lyguſtica Nardus, nec Gentianellis admodum abſimilis folii aromaticitate, ipſóque habitu, quam SELLIGA, valleſii vernaculè quaſi Saliuncam dicunt: nec dubium quin ſit ea, quam Maronis verſus innuunt: *Puniceis humilis quantùm Saliunca roſetis, Iudicio noſtro, tantum tibi cedit Amyntas.* Puſilla námque herbula, aliquantum proſerpens, deinde ſe ſurrigens, cauliculo palmum & ſeſquipalmum alto, ad quem imum folia ceſpites ſummos conflant, exigua tenuia Gnaphalii montani, aut Gentianellæ minimæ, pallida & ſublutea, infernè anguſta, quà radicis ceruicis ſquaroſæ, aut ſquamulis tuniceis obſitæ, ſpicatim digeſtæ innituntur; ſubtérque multæ fibræ, fuſcæ, villoſęque propagines Aſari odore, & modo in terram ſparguntur: acri, amaricante, aromatico Spicam Nardi ſpirante: in Genuenſibus, Lyguriæque Alpinis ſterilibus, non procul Sauona vrbe, vnde Genuam lucelli cauſa ferunt Coloni.

CEL-

CELTICA Altera.

MVLTO elegantior, nec parum ſimilior Gentianæ Cruciatæ folijs, alia nobis reperta eſt prope Cœnobium quoddã, inter Dei viridarium & Calcaris mõtes, in agro Narbonenſi, magni & vulgati nominis. Radice eſt Valerianæ maioris, paulò minore, geniculis Doronici modo diſtincta, humi ſtrata, acri ſapore, erodente, aromatico & amaro, Nardi æmulo, folijs Saponariæ vulgaris flaccidis, ex flauo palleſcentibus, ſenis, ſeptenníſue, Gentianellæ adeò cognatis, vt primo intuitu eandem putes. Caulis cùm maximus cubitum altus, mediocris ſeſquipalmum: flore radiato, aureo, Buphthalmi æmulo. Hanc Rondelletius Nardi Gallicæ ſpeciem eſſe coniectabat: tunc temporis cùm Cœnobium fortè eſſet nobis hoſpitium in illis deſitis locis, cuidam è lignipedum Canonicorum dyſſuria laboranti, & noſtram opem obnixè poſcenti, potiunculam ex huius Meiq; radicum decocto parandam iuſsimus, vrinæq; copiam elicuimus.

HIRCVLVS.

RARIOR multò Hirculus, quem nunquam nobis recens viſum fatemur, & lubenter aſſentimur, gratiamq; habemus de illius aſſertione, ſtirpiũ exoticarum peritiſsimo, Carolo Cluſio, qui hunc nactus inter Spicæ Celticæ faſciculos, poſteritati ſcitè patefecit, in ſuis è Garcia Luſitano Medico verſionibus.

SAPONARIA vulg. folijs Plantagineis, aut Gentianæ, floribus OCIMOIDIS *non eſt* STRVTHIVM DIOSC. SIVE ARAB. CONDISI, *de quo in Hippophaësto, & Hippo:*

QVAMVIS permultæ plantæ etiámnum Struthia vocari queant, à facultate vſúq; Lanæ proluendæ, & candidæ faciẽdæ, quod στρουθίζεσθαι Græci dicebant: tamen noſtram Saponariam non eſſe Antiquorum Struthium Theophraſti verba monent: eſſe quippe eſculentum caulem, lanuginoſum, & ferulaceum, naſci vbiq; Aſiæ præſertim, ſponte & cultam, ſaxoſis & aſperis, ſpinoſam folio Oleæ inodorã, ſemine nullo: radice magna, quæ conditur ad proluendas, curandas, & emaculandas lanas: Deinde quia nunquã inoleuit, aut certè iãdiu exoleuit cõſuetudo apud noſtrates fullones, lanas radice aut ſucco herbarum curandi, neſcitur iam quodnam illud fuerit στρούθιον. Et ſedula plebecula lotorum apud Belgas hodie, non herbis aut ſuccis, ſed Sapone, Lanæ primũ carminatæ, Oleóq;, aut Butyro delibutæ, candorem niueum, & ſericeam mollitiem conciliat. Nonnulli coniectant hodie Ocimoidem illam, quam Papauer ſpumeum etiam dictitãt, quia ſit folijs Oleæ, eſſe Struthium: verùm abeſt à facultatibus, & plurimùm diſcrepat reliquis indicijs. Hæc verò vulgi Saponaria, quaſi quis dicat lotricem, aut purgatricem, tametſi nitroſum extergentémue preſſu remittat ſuccum, emundandis pannis aptum, tamen non in aſperis aut ſqualidis, ſed ſecùs herbidas amnium conualles, & depreſſos apricorum vdorum margines fruticat: multis virgis crebrò geniculatis, teretibus, gracilibus, cubitum, ſeſquicubitum ſurrectis, multis binis è geniculis ſtipantibus, folijſq; venoſis, craſsis, pinguibus, Gentianæ cruciatæ dictæ, aut Plãtaginis, horſum reflexis, ſpecioſis florum oblongis caliculis Lychnidis, aut floris Conſtantinopolitanj obſoletè purpurantibus, & albidis ſtaminulis egreſsis inter quina florum foliola: radicibus multùm diuiſis, & ſparſis, diu durantibus, quando in hortis colitur Regionum Septentrionalium, vbi non perinde ſponte obuia ſit. Non igitur ſit Arabum Condiſi, ſi non ſit Græcorum Struthium: quia hæc duo nomina, eandem deſignant plantam.

PERSICARIA *Hydropiper ſiue aquatile* PIPER *vrens.*

Dod.ice.

PEREGRINA voce Piperis cum vernacula apud Græcos ὕδωρ, conflatum nomen Hydropiperi fuit, ſeu tu dicas aquarum Piper: prouenit etenim vbiq; ſcrobibus aquæ ſtillantibus in herbidis vdis, caulibus innumeroſis, inq; ramulos diuiſis, Perſici fronde nigricãte ex virore: è geniculis ſinúq; foliorum & alarum flores Iunio, & Augnſto permulti, albidi & purpuraſcẽtes, caudatis ſpicis, racemoſis Biſtortæ, aut Potamogetonis, radicibus plurimum fibroſis: ſemen ſubnigricans, latiuſculum, minutum acre Sinapi, aut Piperis ſapore, vbiq; notiſsimũ: Gallis *Culraige* vocatũ, vt cuius folia quæ quis podici (honos ſit auribus) abſtergendi cauſa affricuerit, inurãt rabiem clunibus, ſiue vt loquũtur Leguleí, culo. Vnam hanc Paraſcelus ille ter maximus, per aquam frigidam traiectam, quibuſlibet vlcerum lancinationibus, & laniationibus remedio ſummo cælitùs parato fore affirmat: Cui cum fidem habuiſſet nuper quidã amicus, dicebat illum Apollonij Thianæi apud Philoſtratum φιλομύθυαρ, aut potius φιλομύθαίαρ furatum fuiſſe.

PERSICARIA *mitis.*

Dod.ice.de flor.269.

ALTERA Dioſcoridi, vt veriſimile ſit præterita, tantópere huic effigie, loco habitúq; toto cõuenit, vt neutrã ab altera queas diſcernere, niſi ſapore: qui planè facit, vt diuerſæ ſint, nec eædem planè putentur: eſt namq; is frigidus, ſiccus, & nónihil acidus: in folij ſuperficie media nonnullæ maculæ conſpiciuntur nigræ.

CAPSICVM κάψικον *Actuarij, ſiue Caninum Zingiber Auicennæ, Calecutium Recentiorib.*

Effi. Dod. 441. & 442.

COEPIT noſtra memoria iſta perpulchra planta adferri ex Goa, & Calecutijs oris in Europam, vbi Piperis vicem explet, & voluptati in hortis, penſilibúſq; vaſis apud Gallos, & Germanos eſt ſpectatori triplicis differentiæ, non tamen admodũ magni diſcriminis, niſi fructu. Eſt enim caule quadrangulo, pedali, ſeſquipedali, fuſco, ſparſo, folia in pedicellis habente Solani, aut Perſicariæ, aut Amomi Pliniani: nigrioribus, acutioribus, floribus cãdidis, puſillis, Solani, vel Vincæ Peruincæ, exiguis foliolis, quorum cẽtrum tenet, aſteriſcus, herbidus, exiguus: deinde ſiliqua ſuccreſcit nitido virore & læuore, per maturitatem rubidæ & miniatæ, purpureæ, oblonga, mucronata, craſsiora, coriacea, cui inſunt multa granula lata, cõmpreſſa, ex luteo pallida: Iuſcula, & condimenta colore croceo, & guſtu Pipereo commendat.

Varietas.
- Vaginulis non diſparibus ſiliquoſis, ſed minus craſsis, longioribus accutioribúſq; roſtris, eandem planè, tamen iiſdem in vaſis alunt hanc.
- Interdum & multò breuiores, rotundas, turbinatas, eodem ſemine prægnantes, Auguſto & Septembri maturat ſiliquas.

BALSAMINA *fœmina, Perſicifolia.*

ASCIVIT hæc peregrina vulneraria credita, eandem quam Balſamine Cucumerina nomenclationem, propter eaſdem facultates, & fructum nonnihil ſimilem. Alióqui ſtipites craſſi, turgentéſq; ſucco, Mercurialis habitiores ſũt, folia & facies admodum Perſicariam vtrámuis referunt, quare etiam hanc Perſicariam nonnulli dicunt: tametſi non minus propter vires conſimiles & vulnerarias, quales in Perſicaria recẽtiores agnouerũt, dicta putari poſsit. Flores ſubter folia per interualla penduli, purpurei, diluti, incærulum vergẽtis, Delphinij Cõſolidæ effigie caudatæ, vel Noli me tãgere vocatæ, quæ etiam multùm huic ſimilis: puſilli fructus penduli, etiã ſunt Auguſto nuclei Pruni vtrinq; acuminati

nati ſimilitudine, primũ viridante, deinde luteolo, & foris ſcabro dehiſcẽte, per maturitatem ſemen Erui, aut Rapi elidente vix digitis ſummis tacto, ritu Noli me tangere herbæ.

PERSICARIA *Silicoſa, ſiue Noli me tangere.*

INDIGENA hæc montium colliúmque aſperiorũ Germaniȩ, & Galliȩ Sabaudȩ, quam Belgæ alunt frequens, vocantque vt Germani Sprinck kraut, quaſi eruptricem ſiue ſalientẽ, aut ſubſilientẽ herbam, propter ſiliquã, quȩ teres, gracilis, lõga, pẽdula Chelidonij, ſemina parua, rotũda, Balſaminæ feminȩ claudit, quibus turget, ſimul ac tantillùm tangitur in vultũ proximi cuiúſq;, quaſi impetu vindicabũda, & ſe tangi quȩribũda excludit. Idcirco *Nolime tãgere*, vulgus herbariorũ vocat, qua nota & nomine notiſsima iamdiu. Folia, faciéſq; & virgulta Balſaminẽ, Mercurialẽ, & Amaranthũ exprimũt: quare cauendũ ne quis Mercurialẽ putet, eámque in vſus eoſdẽ legat, vt nonnulli hallucinati fecerunt: quippe venenatam quidam autumant, prȩſtaréque exploratis, quam incerta hac vti monẽt. Tametſi alios ad effectus meritò laudent.

RAPHANVS *Syl: Officinis Francis, & Belgis.* LEPIDIVM *Æginetæ, folijs quàm Lauri maioribus, floribus, racemoſis Galij albi.*

{ *Lepidium Peperitis. Gal.* Paſſerage.
Ang. Dittammer.
Germ. Pfefferkraut.
Belg. Pepercruyt.

QVAM potuimus aptè ab altero *Pauli* ex Dioſcoride Lepidio minore, ſiue Cardamantice diſcreuimus iſtud pagina 77. oſtendimúſque multò vrentius eſſe, & efficacius illo Democratis carminibus celebri. *P*erquam notum eſt iſtud regionibus calidis, & frigidis, vt Norbonæ, Belgio, & Angliæ, ad decliuia riparum fruticare ſolitum, plebeculæque Raphanus ſyl. & *Paſſerage* vocatum, id eſt, extrema rabies, propter feruorem igneum, qui etiam teſtatur hanc legitimũ Lepidiũ: foliis námq; Laurinis latioribus tantillùm crenatis, ex pallido virentibus, Hyoſcyami quadãtenus lutei, aut Coſti hortẽſis, in flexilibus, ramoſis virgis, cubitum & ſeſquicubitum altis: flores albidos muſcoſos, Iunio & Iulio edentibus, ſeménque puſillum: perreptat ſubter humũ radix, & quotannis noua pullulatione ſe reparat, ad iſchiadicum dolorem efficaciſsima tuſa, & axungia excepta. *Effigi. Matheo. 609.*

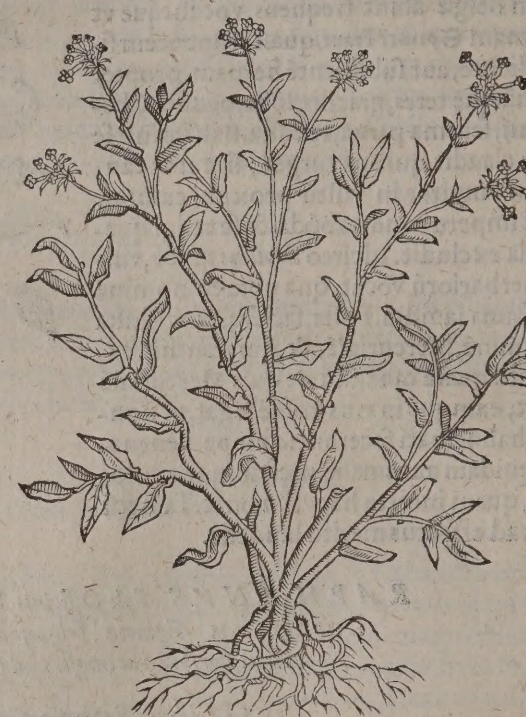
Craſſa radice, RAPHANVS RVSTICANVS, *Lapathii folio, videtur* MOLYBDENA *Plinij.*

Sinapi Perſicum. *Germa.* Meerretich ẞ Kern.

POTEST HYDROPIPER dici etiam hæc, aquaticis, & ſubſtillis pratenſibus fruticans, quam multi Lepidium *Pauli*, & *P*linii dixerunt: vt cui ſint folia latiora, circinata, ſerrata, longioráque Laurinis, & rigidiora, viciniora tamen

Hippolapatho, à radice crassa longa, acríque tusa vescendo in condimentis Sinapi sapore. Floribus albidis, Sinapi aut Brassicæ minoribus, in ramulis, secundū quos hærent siliquulæ Erisimi, aut Rhaphani, cum quo similitudinem quandam habet, eóque vocatus fuit Raphanus rusticanus à Plebecula.

DENTARIA, vel Dentillaria RONDELLETII, *& Norbonensium,* ÆGINETÆ LEPIDIVM *itidem putatum.*

NEc abs re Lepidium quoppiā fecerunt perelegantem istam plantam, Norbonenses præceptores nostri. Fruticat ea passim in Romano, & Mōspelliaco agro prope sepes & sata, radice lōgiuscula, caule bicubitali, turionibus multifida, folia ima maiora cauli Isatidis, Drabæúe ritu incumbentia, pusillæ violæ modo. Floribus purpureis, dilutis, extremo caulis ambitui confertim aggestis, quibus defluentibus, semina gemmeis, & villosis hirsutis, & aliquā tum tenacibus pericarpiis includūtur nigra, acri vniuersa planta gustu, & vrentis facultatis, qua tantôpere pollet, vt etiam volę manui vibicem callúmue inurat fu ruum, aut plumbeum, vnde viros Doctos in opinionē duxit Molibdenā esse *Plinij*, aut Lepidium Æginetę. Dentillariam, aut potius Dētariam vulgus studiosorum putabat vocatā à Ron delletio, qui vt Pyrethris, aut similibus vrentibus vtebatur, ad rabidum dentium cruciatum placandum; etiámq; in Balneis filius Regis Sapor.

HORTORVM Costus Casßiani Baßi, Menthæ folio, aut Lepidij.

Germ. Frauwenkraut id est, Herba D. Mariæ.
Gal. Coq.
Belgi. Balseme, id est, Balsamum.
Offic. Mentha Græca, & Sarracenica.

Dodo. 175.

SCIMVS, & hanc quòd feruido esset Costi, aut Lepidii gustu, à nonnullis Recētiorum Lepidium putatam, quam Mentham Græcam *Pharmacopœi*, & *Sarracenicam* quidam è libro πέρι δυωχμεῶν dicunt vtríque non absque plausibili coniectura: Est enim foliis Lauri, sed interdum maioribus, serratis, viridibus, pallentibus, molliusculis, radice fibrosa, inflexa, & summo cespite sparsa, caule cubitali, floribus luteis Tanaceti: hortis familiaris, & nota conspicua amaritudine, feruoretamen non superioribus inferior. Vulnerariam cursores Chirurgi, & mulierculæ citissimæ opis experimuntur: eóque *Baume* apud Gallos, id est, Balsamum vocitant.

BVLBOSA folliata, Officinarum, BOLBANAC, LVNARIA *Græca Recentiorum, non est* ARMORACIA, *siue syl.* RAPHANVS *Dioscori. aut* THLASPI *lati-folium Crateuæ: vt è pagina 75. liquet.*

CVM

CVM hæc in Alpinis, Galloprouinciæ conterminisq; Pedemontij oriatur, apud Flandros verò Francos & Anglos tantum hortis colatur, rectius videntur Bolbanac dixisse Barbari, à radicibus bulbosis, esculētis, oblongis, craßis, longius porrectis, porosis quadantenus Asphodeli, aut Pœoniæ, sed minus protuberantibus, quam Græcam Lunariam, aut Violam latifoliam nuperi quidam. Erutam enim è montibus Alpinis Galloprouinciæ & Pedemontij conterminis scimus, & indidem fortè coli in Flandria, Francia, & Anglia, radicibus exilioribus, flaccidioribus minusq; protuberātibus, sed similibus & sparsis Asphodeli Lutei, aut Leucacanthæ Monspelliacæ, albidis prorsus carnosis, caules teretes, ramis multis donatos, foliáq; pauca promentibus, oblonga, latiora multò quā Violæ Matronalis, virētia, in ambitu parum crenata, floribus, primo Vere, Dentillariæ aut Violæ albæ purpureis, & subcæruleis, post quæ orbes siliquosi, aut folliacei oriuntur, ex triplici quasi membranula cōpacti, pellucidi, semina quaterna aut quina complexi, media nempè dissepiente, candida cuticula sericea ipsa Lentis effigie semina, non secus atq; in Alysso cernitur, vnde PENNINCK Brabanti, id est, nummi florem vocant, & quidam Lunariam. Calido, acríq; gustu est, præsertim semine, sed tamen radices acetarijs, vt Rapuntia, manduntur, nec perinde sunt acres, vt Crateuæ Thlaspi radices traduntur. *Dod. de flor. 26.*

Varietas. Non diu est cum aliam vidimus siccam, huic non ita diuersam, duntaxat tota minor est, & Hyeme perennis viret, durioribus caulibus, breuioribus, floribus dilutioribus, folijs aliquot non disparibus, radice rediuiua.

MATRONALIS *Viola, aut Damascena.*

{ *Bel.* Damas blommen & winter violen, *id est, Hyberna viola.*
Gal. Violes de Damas & Giroffles des Dames, *id est, Matronalis viola.*

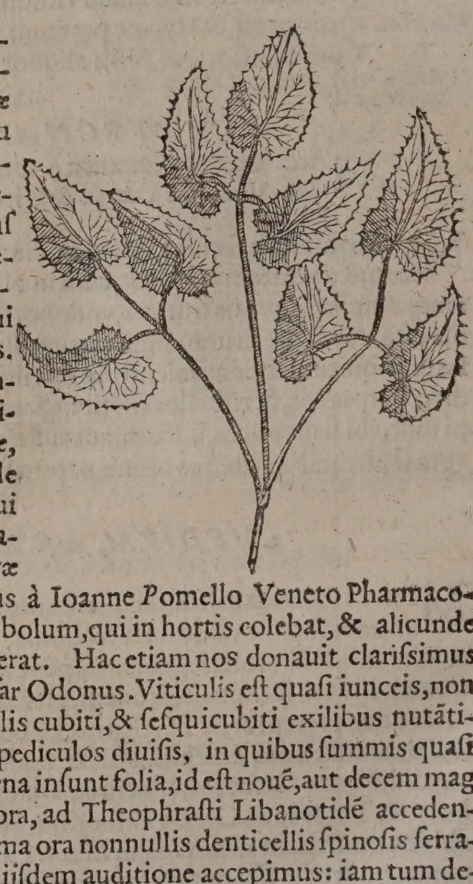
NEC consultius faciunt, qui istam similem illis plantam, Marinam violam, Damascenam, & exoticam vocitant, cum in Nitiobrigum montosis & Veganijs syluosis, etiamq; Angliæ in pratis fruticet, vnde horti habuerunt: è radice fibrosa, densa, ampla folijs est Drabæ, aut Erucæ, minus laciniosis, nigris, crebribus, ab imo caules rectos, cubitales & sesquicubitales ambientibus Aprilij, Maio, & Iunio, florum caliculos multos ex cādido purpureos, & rubellos edētibus Saponariæ aut Dentariæ: corniculi siliquarum Synapi sunt, vbi semen acre, fuscum, aut ruffescens, & Erucam, Thlaspi, aut Rapuntium gustu tota sapit, quibus idcirco affinis natura putatur. *Dod. de flor. 24.*

MEDIVM, *an sit* MARIANA VIOLA?

MINVS mirum etiámnūc Medium esse nullius aut ambiguæ lectionis, cū codices & autores fuerint valde variæ lectionis. Qui namq; cū vulgatis Dioscoridis codicibus, & Plinianis, Iridis folia legebant, superioribus illam maritimam Iridē, cuius vt nouę mētionem in Meo fecimus, & iconem, plenamq; descriptionē in Iride dedimus, statuebant: inter quos pręceptor, & D. Assatius, Callotus, atq; Dioscorides Barallius Monspelliēses. Sed nonnullæ notæ magnitudinis & figurę, potius quam virium, refragari visa sunt. At candidißimus Gesnerus, & deinde Italorum doctißimi nonnulli, qui alijs in codicibus, & hos secutis Græcis authoribus Seridis folia haberent, iam plusquam octenium abhinc monebant nos, Violam MARIANAM dictam, vulgatißimam plantam, quam tamen postremo sibi notam seruitor Commētator Cortusij optimi munere gratulatur, Medium, vt si quæ alia planta referre, quorum lectioni & sententiæ nos eo lubentius assentiebamur, quia Iridis syluestris nullius meminerit Dioscorides, nec syluestris folia à satiua, nisi magnitudine diuersa sint, nōnulliq; Theophrastū negasse vllā Syluestrē Iridē extare Matthiolus scribāt. Seridis verò Syluestris metipse atq; Dioscorides meminerint. Violæ autē Marianæ, & Mariæ dictæ à Belgis (qui muneri elegantiæ florū causa, primi dederunt Mariæ Hungaricæ viragini illi Heroinæ bellicis fascinoribus, & incendijs nobilitatæ) nostra etiam memoria, cultu hortensi florū calathis longè speciosißimis tantā mag- *Effig. Hist. 129.*

nitudinẽ aſſequũtur,vt inſtar calycis aut poculi poturis voluptatis cauſa,vinũ contineãt. Sunt namq; nolæ oblongæ effigie,nonnullis laciniosis crenis,cærula hilari interdũ purpurаſcẽte,interdũ dilutiore,& candicãte,emergentibus ab imo calyce,quibus reflexis,aut elapſis in vtriculi,& florũ baſi Rapũtio,aut Trachelio aſsimili claudũtur:triquetra numeroſa ſemina Acetoſæ,colore,& parilitate.Bicubitales caules toti, & alæ hirſutæ,& hirtæ ab imo folia habent longiora,latiora,tunicis hirſuta,rigida minus quã Licopſis,aut Pulmonaria vulgaris Intibj ſeu Seridi domeſticæ potius quã Syluestris,quæ lacinioſa eſt. Radix autem candida,tenera,eſculenta palmum longa Rapũtij ſimilitudine,vti ſemen & flores ſed duplo maior,nec guſtu multum diſpari:ſiquidem in acetarijs Rapuntij modo eſitauimus verna quadragena Belgiæ præſertim,& Couentriæ Angliæ,vbi etiam in Syluoſis quã plurimis enata,ſed minor & ſtrigoſior,eò poſtea incrementi progreditur, cultu in hortis paſsim,vt longè maior adultior,ſuauiorq; edendo ſit.Calidioribus Italiæ,& Galliæ inferiori infrequens,magis figura ad Medium quam facultatibus alludit, ſiquidem dulcis acriuſcula minime aſtringens percipitur.

Επιμήδιον. *EPIMEDIVM.*
an Epipetron & Epimetron Plin?

ÆQVE arduum ſtatuere Epimedium quænam ſit Planta,& an hodiè noſtro orbi Europæo cognita. Quippe perpaucæ ſunt plantæ caule donatæ,quin flores, aut quædam eorum rudimẽta ædant,vti Filix, Ficus arbor,& alia nonnulla. Qua de nota ſi in hiſce regionibus naſceretur,facilè cognoſceretur Epimedium quod ſuſpicamur,eſſe Epipetrum,vt Plinius legiſſe videtur Theophraſto memoratum libro 7.capite octauo (non vt vulgò legunt Epimetrum.)Siquidem ſaxis,& petris innaſci affirmat Dioſcorides. Cui ſi idem vſu venit hîc atq; in Bechio,Dictammo, Onoſmate, fortè & Cynogloſſo, iam facilius accedemus peritiorũ Herbariorum ſentẽtiæ, quam non ſemel ſuper Epimedio(atq; de hac eleganti,& noua quã pictam damus planta)rogauimus. Antequam in fœnicetijs inter cremia enatam ſponte,non procul Piſtoia, in Florẽtina præfectura vidiſſemus,virentem dono acceperamus à Ioanne Pomello Veneto Pharmacopœo non vulgaris peritiæ, ad Buccentoris ſymbolum,qui in hortis colebat,& alicunde è proximis Vincentiæ, aut Patauij agris habuerat. Hac etiam nos donauit clariſsimus Bononienſis Doctor,& profeſſor medicus Cæſar Odonus.Viticulis eſt quaſi iunceis,non craſsis,ſed nitidis,albidis,prolixioribus, tenellis cubiti,& ſeſquicubiti exilibus nutãtibus,ſparſis per ſumma ſinguli in ternos,quaſi pediculos diuiſis, in quibus ſummis quaſi in alis multò tenerioribus ternis pedicellis,terna inſunt folia,id eſt nouẽ,aut decem magnitudine,colore,leuore Hederaceo, ſed teneriora, ad Theophraſti Libanotidẽ accedentia,auerſa parte glauca vel albicantia, & extrema ora nonnullis denticellis ſpinoſis ſerratim extantibus : radicem non vidimus,ſed ab iiſdem auditione accepimus: iam tum defloruiſſe ſemenq; amiſiſſe,viroſo odore:& prolixis ambagibus radicem incuruari atq; in latera diffundi, ſubaſtringentis,& ſiccantis guſtus eſſe:etiam nunc poſtremùm dum literis mandaremus nobis guſtantibus folia multum amara, guſtu fermè Chamæleæ percipiebantur,per quam rara nec nobis vſpiam,prẹterquam in Italia viſa.

Et vna cum fructu,florum ſpem prodigere.

Epipetrum.

Τραχήλιον. *TRACHELIVM, ſiue Ceruicaria & Vuularia.*
{*Belg.& Ger.*} Halſz kraut.

Duæ

DVÆ ſunt prætereа quæ non parum folijs,& qualitatibus illas deſignant, veteribus indictæ,noſtra memoria nuncupatæ Tracheliũ,Germanis,Halzkraut, ſiue Ceruicariæ, à ceruicibus colliq; partibus vicinis, internis & externis, quibus tumefactis, & vlceratis multum opitulantur:vnde Vuularia ab vuula etiam dicitur . Maiori harum folia ſunt quadantenus Bolbonac aut Vrticę,Hiſpida,rigida,latiora, ad Imum,ſupernè acuta & ambitu crenata,Vrticę habitu & ſuperficie:floribus albidis,plurimùm cęruleis Violæ Marianæ minoribus:radice alba tenera Rapũculi in acetarijs apta ieiunio Verno præſertim. *Effi. Dod. 127.*

TRACHELIVM, *minus.*

MINORI CERVICARIÆ,ijdem natales ſqualidorum marginũ,& Montium Pratorum Germaniæ,& Angliæ Occiduæ ſunt:Caules breuiores,folia item aſpera Rapuntij aut Saluiæ,piloſa,flores denſi pulcelli ſuperioris ſunt, Rapuntij ſapore,primóq; vere acetarijs etiam adduntur. *Effig. Dod. 127.*

Varietas. Quandóq; in Maritimis,& cliuoſis aridis quædam non abſimilis,Ceruicariæ maioris folijs,leuiora minus rigida,aut ambitu dentata,in breuioribus cauliculis,quibus ſubſunt radices latius vagantes albidæ,Flores Iunio & Iulio,nolis puſillis purpuræ languidæ.

Noſtrates CAMPANVLÆ *duæ hortenſes,Perſicifoliæ lacticinoſæ,flore volubilis,an* IASIONE *Theoph?*

OBLONGA,anguſta,& obſcurè virentia folia,imum caulem cubitalem, atq; radicem ſtipantia ſunt caules recti in longitudinem ſtriati in quibus totis inſunt florum calathi,vel nolę Cærulеæ,albide,cæruleis etiam vel albis explicantibus ſeſe nonnullis ſtaminibus,ambitu conſtantes & quaſi vnico folio, ſexangulo, idcirco putatur meritò Theophraſti Iaſione:capitula inſunt foraminulis peruia,quod impoſuit Commentatori Senenſi,qui idcirco illicò putauit,& ſanxit eſſe Phyteuma.Horti voluptatis cauſa habẽt, tametſi in olere mandi queat. *Effi. Dod. 130.*

CAMPANVLA *Minor.*

EADEM ſponte propè ſcrobes,& ſepes prouenit:multò minor,caule breuiore : folia ſunt ad imum ſtrata,rotundiora,& volubilem viarum propius accidentia, flores purpurei, & radices exiliores.

RAPVNTIVM *paruum,vulgò Pes Locuſtæ Auicennæ.*

Gal. Reſponce petit.
Ger. Clein Rapuntzlein.
Bel. Cleen Rapoutcellen.

QVEMADMODVM propter radices & vſus non valdè diſsimiles, antiqui Bunium, id eſt Napulam à Buniade diriuaſſe videntur,ſic ætas ſequuta iam inde ab Auicennæ temporibus Rapuntium ſiue Rapulum iſtam vocauit:ſiue quia putarit plebecula eãdem aut congenerem,ſiue quia ad veſcendũ, & ad aſpectũ, Napum aut Rapulam præ ſe fert radix:Eſt enim pollicis lõgitudine & craſsitie Rapi in morem,aut Raphani oblonga,& medio ſui nonnihil ventrioſa : ſed multò minor pellucida, candida,tenera,acetarijs vernæ Quadragenæ longè quouis Rapo aut Raphano delicatior. Inter namq; primas,prima tum erumpit,folijs Oleæ,Gentianellæ,aut Campanulæ hortẽſis breuioribus, in caule gracili,nec huic diſsimili flores cærulei quatuor foliolis,vt Lini,cõpacti ſed reflexis campanulę modo : ſemine in oblongis theculis puſillo . Non modo hortis & ſatis familiare vbinis, ſed etiam ſyluoſis & ſępibns tum frigidarum, tum calidarum regionum. *Dod. 412.*

RAPVNTIVM maius Alopecori comoso flore.

Dod. Hist. 412 MINVS istud obuium multis locis, nec nisi montosis aut alsiosis pratis, & cõuallibus, vti sunt Mindeni, & Norbonæ Aquitanicæ vicinis pinguibus, etiam Belgij & Angliæ numerosis. Figura, radicéq; maiore Rapuntium imitante, & comoso flore purpureo cæruleo multum diuerso à Rapis, Napis & minore Rapuntio. Folia enim per initia latiora imò, supernè acuta Hederæ, aut Trachelij, sed longiora in caule recto, pedem sesquipedemq; alto, gestante densum comosúmq; spicatum, ex corniculis crebribus in quatuor foliola supernè dehiscentibus, Melampyri florem cæruleum purpurantem, iam glaucum, iam pallidum. Iulio, & Augusto theculas relinquente rotundas, Rapuntij marsupiolis non dissimiles, vti & radix non dissimili gustu & figura est, vnde dicta videtur Rapuntium, tametsi neutra inter Rapos collocanda.

- *Leucoium*
  - *Album,*
  - *Purpureum,*
  - *Luteum,*
  - *Marinum* { *maius,* / *minus,* } *purpureum.*
  - *Duplicato flore.*
- *Lychnides*
  - *Agrestis.*
  - *Agrestis altera.*
  - *Agrestis multiflora Anglica.*
  - *Coronaria.*
  - *Lichnis Chalcedonia.*
  - *Marina Anglica.*
- *Ocimoides siue Ocimastrum.*
- *Ocimastrum alterum,*
- *Ocimastrum Valerianthos.*
- *Ocimoides repens Poligonij folia, flore Saponariæ.*
- *Lysimachia*
  - *Lutea.*
  - *Pliniana forté.*
  - *Siliquosa, filius ante patrem: eiusdem gemina varietas.*
  - *Cærulea hortensis.*
- *Conisa.*
  - *Maior Monspelliensium vera.*
  - *Media, quæ Calaminthatertia Fusch. vulgo* geel Mynte.
  - *Minor Monspel. Fusch. Media,*
  - *Minima.*
- *Aster siue stella Attica.*
  - *Monspelliensium aureo flore.*
  - *Italorum fruticosus, luteo Oleæ folio, Conisæ facie.*
  - *Aster minor Monspel. Tripolij flore, medio purpureo, Linariæ folio.*
  - *Aster Montanus duplex prægrandi Conisæ aut Helenij flore.*
- *Glastũ siue Isatis.*
  - *Satiua.*
  - *Syluestris.*
  - *Luteola.*
  - *Vaccaria.*

λευκόϊον. *LEVCOION, VIOLA alba.*

Bel. Violieren.	*Ger.* Weiſz garden Viele.
Ang. *White Gillouer, or stocke Gillouer.*	*Gal.* Violiers blancs.
Hisp. Violetas amarithas, seu violetas blãquas	*Ital.* *Viola bianca.*

Violæ

VIOLÆ nomen ἀπὸ τοῦ ἰέναι, quaſi ire, aut prouenire, aut primum prorūpere dixere: Veris námque præuia viola, & Lutea *Keiri* dicta, quarum capti venuſtate, & fragrantia, vt vſum ad coronamenta ſic nomen commune ſanxere, poſteáque magis conſuetudinem, aut florum ſimilitudinem, quam rationem ſequuti, multos & varios flores Violas nuncuparunt. Idem nomen variis atque longè diuerſis plantis inditum: quippe apud Theophraſtum Viola eſt bulboſa, nigra & alba: quas nos ſuis quáque locis exequuti ſumus. Hic vero Leucoium ſpeciem dumtaxat leuiter perſtringemus, quæ non à florum albedine, ſed foliorum canitie, cinericióue colore dicta alba videtur. Etiamnum hodie, vti Dioſcoridis æuo, vulgatiſsimæ cognitionis illa triplex è floribus varietas: vbiuis propemodum gentium. Ditiſsima peræquè omnium florum fœtura. Sed alba & purpureacærulea non niſi ſatu. *Effig. Mathiol. 876.*

LEVCOIVM LVTEVM, *Keiri Arab.*

Germa. Geel garden veiel.
Ital. Viola Ialla:
Gal. Violes de muretz.
An. Walle Gyllofer.

LVTEA verò parietinis præſertim, etiam ſponte læta floret & vernat, Februario & Martio, hæcque vt frequentior, & odoratior, ita nō parum vtilior Medico vſui, cuius ſemen etiam efficaciſsimum compreſſum in ſiliquis, ſed minoribus multò, atque Erucæ ſylueſtris paribus. Folia etiam anguſtiora, virentia Liguſtri, vel Phyleręę. Caules ſarmentoſi, recti, complures, radice lignoſa, fibroſa cōmiſſuris & rimis parietum incuneata. Hic in Anglia vti pleráſque alias Nataliciis Chriſti ſæpius floribus luxuriantē vidimus, etiā hoc anno: non tamen perennat. *Effig. Mathiol. 877.*

SVI ſimilis & vnà dumtaxat, quæ plurimum albos, ſæpe purpureos, interdum, præſertim anotina flores, exoleti coloris in cæruleum vinaceū langueſcentis fert: Cornicula quanta & cuiuſmodi cornuti Papaueris, geminū item ſeminum ordinem, membranula ſecundū longitudinem intercurrit. Folia accedunt ad Calendulam albicantia, è radice lignoſa: Hæc non perinde feruet guſtu. *Varietas.*

LEVCOIVM MARITIMVN *Maius.*

SED Maritima, quæ plurima Mediterraneis Norbonæ littoribus, rarior multò, Thlaſpi guſtu & ſapore videtur. Floſculi æſtate quaternis foliolis dilutæ purpuræ: ſiliqua & ſemine ſimilis, ſed folio ad Cichorij, vel Erucæ modum diuiſo, craſſo albido, cōcolori, & pari hortēſis.

LEVCOIVM MARInum, *minus.*

IISDEM locis non raro puſilla duplóque minor oritur, & ab hac differre videtur: vti Thlaſpi minimū, à mediocri: vehementius tamen acredine vellicat linguam.

LEVCOIA DVPLIS FLORIBVS.

MAN-

MANGONIO holitorio repetitáq; crebriore transplãtatione, tùm lutei, tum purpurei, flores magnitudinẽ luculentam assequuntur: multiplici singuli prægnanti foliorum fœtura, Rosam moschatã æquante: Sed vti viola Martia floribus donata, semine orba fit.

λυχνίς. LYCHNIS Coronaria.

Ger. Frawen Roslin, Marien Roslin, et Himmel Roslin, siue Cœlestis Rosula.
Gal. Oeillets, & Oeillets Dieu.
Bel. Christus ooghen.
An. Rose Campion.

Iouis flos Theoph. non Phlox, siue flammula Plin.

CERTVM liquet de authorum monumentis & comparatione cum Rosæ, Violæ atque Anthyrrhini floribus, flãmeo colore, lucidáue, aut sanguinea, purpura fulgentibus, dictas fuisse Lychnides, quasi lucidos luculẽtosúe flores, qui elegantiæ illecebris in coronamenta venerint. Eiusmodi est Viridariorũ deliciæ lectissimus flos, Ocellus vocatus, Gallice *Oeillet*, Christus ooghen Flãdricè, cuius tres quatuorúe numerantur differentiæ: quas omnes huius arcto notionis ambitu cõplexi sumus: Satiuę radix fibrosa, longiuscula, folia flaccida, crassiora, tomentosa, vti Æthyopis, magnitudinẽ Leucoii, vel Saluiæ æquante. Incani item caules surrecti, teretes, geniculis atque ramulis pluribus donati, qui singuli, flores explicant, è calycibus Pseudomelanthii æmulis, Roseæ purpura rutilos, atque nitore flammantes, oculorũq; aciem interdum perstringentes, Pyropi, aut lapidis Lychnidis modo, vnde nomen vtríque cõmune fuit. Hæc vt omnium pulcherrima, ita colitur sola, eóque flores adeo confertos & ingeminatos fert: vt semine postea orba sit, exhausta nimirum formæ vi, & pabulo in florum cõmodum absumpto: cuiusmodi in Viola Martia exemplum videre est. Haud dispar natura earum quæ ruri, interdum sponte oriuntur, aut in hortis negliguntur. Præterquam quod floribus candidis paucioribus, minoribus, & semine donantur.

Varietas.

LYCHNIDES SYLVESTRES.

Varietas

AFFINES etiamnum tres, quarum duæ passim secus satorum sæpes exeunt: radice non ita magna, gracilioribus, ac paucioribus, tum cauliculis, tum foliis, & mollioribus, nec perinde tomentosis, sed ex pallido herbaceis. Alteri flores rubelli dilutioriśue Rosæ, alteri vero niueo candore renident.

MVLTIFLORA.

TRANSVECTÆ vtriúsque in hortos cultu adeo flores fœtura luxuriant, vt maximum Affricanum florem, vel Rosam æquent, aut superent.

Ang. *Doble Rose Campion.*

LYCHNIS MARINA, ANGLICA.

ALTERA quam hic pictam damus, in aggeribus maritimis Vectis Inſulæ Angliæ, totóq; illo littore frequens. Herbula eſt ab ima radice multis folijs cincta, craſsis, minoribus, & anguſtioribus quàm Portulacæ Marinæ. Caules creberrimi, flexiles, humi fuſi, cubitales & ſeſquicubitales: in quorum ſummo caliculus albus Ocimaſtri, aut Lychnidis eſt, cui hærent floſculi candidi perquàm elegantes, Ocimaſtri non diſsimiles, apiculis intus nigris. Semen in folliculis fuſcum Lychnidis, aut Ocimaſtri. Salſo eſt guſtu, non tamē inſuaui, eſu tenera: non niſi inter filices & Braſsicas marinas quà ferme vndæ alluunt enatam videas. Floret menſe Iunio, Iulio, Auguſto, & Septembri.

LYCHNIS *Chalcedonica, ſiue Conſtantinopolitana miniata.*

FACILE harum pulcherrimam elegantia prouocat, aut ſuperat florum deliciæ planta Chalcedonia illa, cui florem Conſtantinopolitanum nomen indiderunt. Huius radices exiles, fibroſæ, aliquantùm acres, caules exerunt numeroſos, teneros, graciles, geniculis & aſpredine cinctos, è quibus ſingulis folia bina, quadantenus Sylueſtris Lychnidis, ſed nónihil viridiora, hirſutiora, & aſperiora, ſemen in cauliculis oblongis nigrum Papaueris Rhœadis. Flores in vmbellis radiatis, latiuculis concinnè diſsiti, & minio purpureo, rutilo fulgentibus, viuidioribus, quàm in Martagone vel Canna Indica, adeò vt quia inodores ſunt iſti coronarij omnes, proindeq; florum voluptate duntaxat aſciti, merito hic Lychnis multò omnium pulcherrima ſit habenda.

OCIMOIDES *ſiue Ocimaſtrum, Iacea alba Monſpel. Herba Tunicæ Gordonij.*

NON tantùm propter foliorum cum Ocymo ſimilitudinem, ſed etiam adeóq; multò aptius ob vires aduerſum viperinos morſus exploratas, cui maximè confert Ocimum, Ocimoides, aut Ocimaſtrum vocaſſe videntur. Cuius non parum plenè omnes explet notas iſta planta vulgatæ cognitionis, quæ nuſquam non inter ſegetes, & viarum marginumq; gramina vberè luxuriat. Radix alba craſsitiem digiti æquans, tenera nonnullis fibris ſparſa: exiles rectoſq;, nonnihil hirſutos, cubitales exerens caules, per interualla geniculos habentes, è quibus ſingulis folia maiuſcula Ocymi, aut Lychnidis ſylueſtris hirſuta bina, & plerumq; quaterna, nouis ſuccreſcentibus binis puſillis, in ſummo ternos, aut quaternos folliofos calyces ventrioſos ſupernè anguſtos fert: vbi ſemen fuſcum Pſeudomelanthij, flores Lychnidis ſylueſtris albi.

SPVMEVM *Papauer vulgò, eſt Ocimaſtrum alterum.*

NEC minore prouentu, nec alijs locis oritur hæc, vulgò Norbonenſium notiſsima, & propter ſpumeam ſputeámue aſperginem, quæ non rarò albicans foliorum, & geniculorum finibus inſidet, ſpumeum Papauer putata: ſuperiori Ocimaſtro admodum ſimilis, cunctis ſui partibus, ſed caules leues nitidi hirſuta, ad Tunicem magis accedentia: vnde nonnullis practicis vt Gordonio, Tunica herba dicta, radix nec folia fractu facilis, nitida & pellucida magis.

Behen album ſeu Polemonium Belgarum: neutrum tamen verum.

Ocimaſtrum

Ocimastrum Valerianthos.

Narcissus Virgilij & Columellæ forte.

LONGE hac floribus pulchriorem, alioquin folijs, caule, & facie non ita dissimilem, alunt herbarij Belgæ: radice tamen aliquantum crassiore, habitiore, & magis tereti æquè alba, odoratiore. Longiora, maioráq; aliquãtò tum folia, tum caules sunt. Flores verò creberrimi, elegantissimi affatim in muscarijs propendentibus, & ex pusillis caliculis oblõgis congesti, Valerianæ partim, & Iasmini. Vnde illic Valeriana Rubra vocatur. Purpura namq; diluta nitent flores, Iunio exeunte. Vnde etiam Rubrum Behen vocitarunt idem: non nisi in hortis pensilibúsq; puluinis, & figlinis enatam vidimus.

Valeriana rubra Belgarum.

OCIMOIDES REPENS, *Polygonifolia, flore Saponariæ.*

NON modò Taurinensium ad Padum collium vmbrosis, Syluosis, & iuxta sæpes hæc frequens oritur, sed etiam Seuenæ Veganij herbidis, & vmbrosis marginibus, secus riuulos & fluenta proximè Asarinam in saxorum commissuris. E cauliculis gracilibus, geniculatis, reptantibus, teneris, flexuosis Alsines maioris, folia exeunt bina, iuxta geniculos Oleæ syluestris, Myrthi, aut Polygoni, sed paulò latiora. Flores verò in caliculis oblongis Saponariæ concoloribus, multò minoribus: radix exilis, vsus hodie incomperti & neglecti.

λυσιμάχιον καὶ λύτρον LYSIMACHIA LVTEA, *siue Salicaria.*

Gal. Perçe bosse. Sousy d'eaue. Corneille.
Ger. Geel Weidrich.

HVIC laus nomenq; à pugna dirimenda, id enim est: λύειν τὴν μάχην, certamen dirimere vel pacẽ componere, quod nominis Reginam etiam Lysimachiã imposuisse dixerunt. Est tamen ea plantæ vis, vt etiam belluarum animos feroces, & mutuos hostiles congressus pacet. Faceret vtinam rerum arbitra, & hera Prouidentia, vt quàm nota est hodie herba Lysimachia, tam esset nobis copia illius cœlestis Lysimachiæ, quæ est Paracleti interpres, & alumna pacis gratia, qua rabies, & rerum humanarum æstus, atq; insania plusquã Cerberea, ad lenitatẽ perpetuumq; perennis amicitiæ fœdus, reducerentur. Tametsi tres posteritatis sedulitate animaduersæ sunt Lysimachiæ species, Dioscoridi indictæ, tamẽ vix vlla earũ vsu hactenus recepta fuit. Eapropter lutea notissima, vsúq; frequentior. Messibus flores luteos elegantia visendos, in ramulis, Hypericonis modo edit, inodoros, multos, cõfertos, folia autẽ frondis Saligneæ, aut Persicariæ, pallentia, in caule bicubitali parum anguloso, geniculato, quaterna ternaq; sibi ex aduerso sita. Radix cespite vagatur, latius sparsa, editq; teneram sobolem purpurascentium turionum. Semen rotundum Coriandri, pallidum. Marginibus hæc & ripis minus vdis, atq; mersis, quàm reliquæ tres aquaticæ. Vbiq; Angliæ, Galliæ, Germaniæ, peruia, quã Officinæ multam ad gargarismata, & parulides exesasq; oris inflammationes vsurpant. Gustu astringit & desiccat.

LYSIMACHIÆ *fortè Plinianæ.*

SVNT qui Plinio mentionatam Lysimachiam diuersam illi specie arbitrãtur, quippe qui flore purpureo, & odore graui eas discreuisse videtur: earũq; vnã proinde innuisse, quæ nusquã emersæ conspiciuntur: è riuulis pigris, & palludosis lacunis, floribus, spicatis, intẽ sè purpureis, palmum & sesquipalmũ longis, è Sertis purpureis semine concluso in angustum deficientibus, Viticis aut Lauendulæ ritu. Caules geniculatos, & folia Luteæ similia, aut Salicis angustifoliæ sunt, ex interuallis bina subpurpurea. Radix maior quàm Luteæ, & similiter turiones, quotannis teneros promẽs, lignosa, nigricans: nõ tamẽ odore tetro. Quare tametsi non magni nostra referat cuia sit Pliniana ne an Dioscoridea, tamen subodorari quiuis queat, Pliniũ non aliam interpretatũ, à Lutea. Sed πύῤῥον, siue purpureũ vertisse, aut πόρφυρον legisse: & grauem odorem habere, quod quando adoletur, verum asserit Dioscorides.

LYSI-

LYSIMACHIA *Siliquosa, Filius ante patrem.*

ES T etiam vulgatior hæc à siliquato fœtu præcoci, qui auctu & increméto florũ eruptioni anteuertit, quasi proles parente prior, Filius ante patrẽ vocitata. Non aliis hęc natalibus, sed multò vberiore & variato prouentu oriunda, caule & foliis haud diuersa, nisi quia angustiora & leuiter crenata. Flosculos foliolis quaternis constantes purpureos, patulos: Geranii colũbini, quibus quasi caliculus foret, subsunt teretia exilia & longiuscula cornicula, quæ semine perquàm minuto Conizę, aut Dentis leonis, vnà cum papposis inuolucris, dum siliquæ hiulcæ & bifidæ disparantur, perduntur.

Varietas

HV I V S filii ante patrem in Belgio, sed in Anglia facillimè, varietas duplex obseruatur, non iisdem tamen locis semper, attamen vmbrosis, saxosis, aut minus vdis. Frequentior est omnino folio, siliqua, caule iisdem, sed magnitudine inferior, & tenera adeò, vt vix siliquam florémq; fulcire queat. Flos verò propius Caryophylleam Tunicã dictam, paulò minorem, rubeum exprimit.

AL T E R A varietas cernitur in floribus, pallidioribus, quadripartitis, angustioribus foliolis, ex aduersa cruciatim, aut decussatim asßitis, in parili siliqua, cui cætera omnia subsunt similia.

LYSIMACHIA CÆRVLEA *hortensis, Veronica* RECTA *quorundam.*

ET hæc non absimilis folio, Filii ante *Patrem*, aut maioris Veronicæ, sed longiore, crassiore, sed tota minor, cubitum & pedem alta, & quasi ex vtraque Lysimachia mixta: ramulos in summo spicatos, floribus cœruleis, nitidis Teucrii, Germandreæ, aut Lauendulæ longioribus: pluribus exiguis marsupiolis contentum semen minutum: exigua & fibrosa radice nititur. Rarior hæc etiam hortis: Londini hoc anno Iunio & Iulio floruit in horto H. Morgani nostri: Belgicis etiam syluis dicitur crescere sponte. Parcior, aut rarior harum omnium vsus, pręter quàm Luteæ, vti dictum.

CONIZA MINIMA *siue Pulicaria.*

IN quadruplici differentia est Coniza, quarum Media & Minima vbiuis Galliæ, Germaniæ, & Angliæ locis lacustribus, & humentibus aruis multa. In *Benardgreyn* ara & fossis, altero à Londino lapide fruticat minima, inter Camęmillam Romanam, inter & Pulgium Regale: sesquipalmum caulibus superat, multis alis donatis, hirsutis, pullis vel cineritiis, rotundis, rigidiusculis, quos folia ambiũt ab imo crebra, incana, & Phyli Thelegoni fermè paria, aut Gnaphalii vulgaris, quem habitu & colore tota refert, sed maiora multò & obscuriore obsoletioréque lanugine. Flores rotundi, bullis Agerati vel Tanaceti, sed minus vegeto colore & cõpreßi, quibus elapsis semen subest Anthemidis, acerosum minutũ: exigua lignosáq; radice, minime omnium hæc glutinosa, minúsque quàm Media fœtida, quam dumtaxat vestigio olido testatur.

MEDIA.

EO D E M loci secus Regiam viã atq; humentes scrobes, Media illi prorsum similis, sed duplò maioribus foliis, craßis, densis, virentibus, asperis, rigidis, squallidis, caulẽ bicubitalẽ & alas multas ambientibus, ima falcata, basi Glasti Dentillarięue modo. Radiatis floribus, luteis, Chrysanthemi, aut Buphthalmi, semen haud dissimile, radix pusilla, halitum virosum, & quiddam Cimicum, aut fœtidę Cotulæ efflat. Parum aut minus multò quàm maior, & minor glutinosa.

CONIZA MAIOR *Vera.*

SED maior tępidiore Austrinóq; cœlo & aëre maritimo oblectatur, cuiusmodi est Hetrurię inter Florẽtiã, Aquaspẽdulas, & Romã, atq; Nitiobrigũ in maritimis Venetis & aruo-

marginibus Lunellę, Maſsilarges, Mõſpellii. Binũ trinúmue cubitorum frutex, multis propagatur virgultis, rectis, rigidis, rotundis, foliis multis cohærentibus, denſis, ex viridi pallentibus, craſsis, pinguibus, Oleæ ſimilibus, aut Aſteri attici Italici. Extremi caules multis ornãtur ſecundũ lõgitudinẽ floribus, luteis, rotundis, Hieracij, aut Senecionis, in pappos euolantibus: nec non ſemen exiguũ, vt Hieracii: radix lignoſa, fibroſa. Præſtãtior cæteris multò hæc, cùm odore vehementer ſuaui, tũ viribus, nec minus Ledo Chiſto glutinoſa tangenti, cuius odorem, ſed cum ea quam mediam iam deſcripſimus, nõnihil confuſum imitatur, adeò vt omnes norit, qui ambas, mediã nempè & iſtã nouerit. Adeò ſunt inter ſe couſimiles, & Dioſcoridis lineamentis affabrè bellè congruentes.

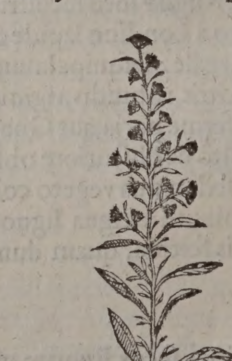

CONIZA MINOR Vera.

HVIC tamen præ cæteris aſsimilatur natalibus, viribus, odore & facie, quam minorẽ Dioſcoridis aſtruemus. Quæ prorſus eadẽ foret, niſi proceritate & caulium luxuria vinceretur. Vnico ſed-enim eſt vtplurimum caule, gracili, cubitali & ſeſquicubitali, paucioribus, minoribúſque foliis Lynariæ, vel Chiſti Ledi anguſtifolii: color, odor, modus, ſemen, tum illis, tum floribus, haud diuerſa: radix exigua. Gramuntiæ ſyluę finitimis agris, hanc non modò, ſed etiam publica via maiorẽ, in depreſsis Syluę lacunis minimam, non ſemel, Pulegii Ceruini conuictricẽ, legimus: Mediam verò paſsim vbique locis vdis, ſic inibi omnes ſtudioſis paulò exercitatioribus iamdiu notæ: quibus riſui fuit Senenſis audax commentum, qui longè diuerſam, vti in Baccharide dictum, plantam, *Nullis reclamantibus*, vt ille ſemper affirmat (vti nos hîc omnibus aduerſantibus) *notis*, intruſit huc. Parum certè illi notam, & quod minus ferendum, nõ deſcriptã. Spirat huius nãque radix odorem, non tetrum, ſed arromaticũ Garryophylleum. Caule, & foliis Verbaſci, aut Blattariæ non Oleæ, glutinis nihil penitus habentibus. Flores ex luteo purpuraſcentes: cætera etiam planè diſsimilia, multò magis viribus: quare nunquam Senenſis dignitas noſtratibus mulierculis Galloprouinciæ perſuadebit, vt ſcopas euiſcandis, & enecandis pulicibus, ex Baccharide potius quàm vulgata illîc Pullicaria colligant.

Coniſa maior Mathiolo falſò tradita.

Monſpell. Baccaris.

ASTER, ſiue STELLA ATTICA Monſpellienſium, aureo flore.

ATTICÆ ſtellæ nomen, ſi non à flore, ſed à foliolis florem in ſtellæ morem cingentibus, factum fuit, vt Dioſcorides videtur expreſsiſſe : non aliam hodie plantam commodius poteſt deſignare, quàm Monſpellienſium Aſterem vocatam inibi Norbonenſi agro, prope pratorum margines, & fluenta perfamiliare. Florem etenim edit æſtate aureum, circinatæ, ſed compreſſæ, nec admodum extuberantis rotunditatis, Buphthalmi aut Chryſanthemi, quem ambiunt quina ſenáue foliola anguſta, mucronata, rigida, longiuſcula, Stellam marinam piſcem, non parum referentia: caules pedales terni aut quaterni, duri, hirſuti, quibus totis inſunt folia oblõga Lychnidis aut Verbaſci Saluifoliæ tenuioris, piloſa rigidiuſcula, viridia, in fuſcum obſcura. Radice capilloſa, ſparſa. Sapore aſtringente, amaricante, non acri, nec ita ingrato. Semine anthemidis Auguſto maturis vel Septembri in Franciæ, Belgij, Germaniæ, & Angliæ hortis. Nam ruri illis non prouenit. Purpuraſcunt quibuſdam in locis florum foliola ſubtus, non ſecus ac in Tripolio.

ASTER ITALORVM luteum fruticoſum oleæfolio Cõniſæ facie.

EST & iſtud non modò Italiæ ſaxoſis & aridis valdè frequens, ſed etiam Galloprouinciæ Norbone, præſertim via Auenione Nemanſum petenti ad læuam, inter Auguſtæ antiquitatis Romanæq; munificentiæ rudera, ruinoſaq; triplicis fornicis pontis Garri vocati eximia monumenta, nec non prope *Bottonettum*, & ſecus Lanum Monſpelliacum amnem ad pontem. Virgultis quamplurimis, durioribus, nigricantibus, pedalibus, & ſeſquipedalibus: folia Oleæ Coniſæ, vel Myrthi maioris, aut potius Coniſæ facie & flore. Luteo, pappoſo circinato ſquamulis aceroſis foris ſepto, in Iaceæ morem. Fibroſa radice, guſtus vniuerſæ ſubaſtringentis & ſiccantis, parum quid amarooris arromatici & odoris commodi hactenus incerti. Incertumq; ſitne *Amelus Virgilij*. Videtur equidem neq; Ameli veri, neq; Dioſcoridis Aſteris opinionem tueri poſſe, vt preſsius expendenti ſtirpes ipſas, & vtriuſq; authoris lectioni dicat liquet,

ASTER MINOR Norbonenſium tripolij flore, Lynariæ folio medio purpureum.

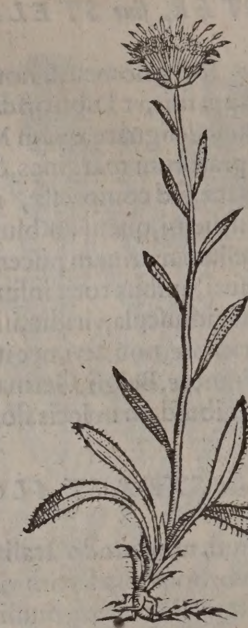
NISI hîc (non in pratis) locis aridis & collibus ſaxoſis prouениret, vt ſunt Olíueta circum Monſpellium & ad Caſtrum nouum, cæteris plenius expleret Dioſcoridis Aſteris & *Ameli Vergiliani* notionẽ. Flores quippe radiatim multis foliolis ſtellulas effigiant, aureo purpureoq; mixto fulgore micantes Tripolij. Nam Dioſcoridi pingitur aliquid purpurei luteo immixtum, vt videre eſt quando dicit, florũ partem purpuream bubonis prẹſidio eſſe, Sic enim vertendum eſt, & vertit doctiſsimus Marcellus. In gracilibus virgis, numeroſis, rectis, pedalibus & ſeſquipedalibus ab vno radicis fibroſæ ceſpite: foliola oblonga, anguſtiora quàm ſuperiorum, Lynariam referentia. Similis tota, ſed minor & gracilior Tripolio. quod AMELVM *Virgilianum* ſignantius exprimit, non modò quia ſecus fluenta & pratorum riguorum conualles amœniores, vt Padi, ſiue famigeratiſſimi Eridani prope Ferrariã, Patauiũ, & paſsim in Lombardia : ſed etiã quia tũ florũ & foliorũ, tũ cauliũ ſuperficies, interdũ ex virore purpuraſcũt, ſpecioſamq; radiantium Stellarum in luteo purpuraſcẽtium ſyluam oſtentant cymæ.

ASTER MONTANIS duplex prægrandi Helenij flore.

MERENTVR etiam Asteris nomen plãtæ illæ duæ, quæ non nisi rarò in mõtibus Allobrogũ & Galloprouinciæ celsis, florẽ vnicũ luculentæ magnitudinis ostentãt. Magnitudine ferè, colore, & effigie Helenij, in caule singulari, cubitali, recto, gracili, folia ferenti fusca, magnitudine Asteris Italici, & adeò simila, vt planè eadẽ putes. Radice fibrosa, Succisæ, aut Britannicæ, Lugdunensis.

Alter folio & caule hirsutis.

ALter proceritate, & flore non absimilis, sed caule, & folijs hirsutis, longioribus, Cynoglossi nostri parui paribus, & similibus: radice verò minus fibrosa.

GLASTVM Satiuum.

Effi. Ma. 634. HVIVS satiui & longè omnium optimi immensi tractus consiti Tholosanam ditant regionem, vbi virens herba *Guede* : tabefacta autem & putrefacta, inq; mola trusatili expressa herbacea sanies, in prægrandes glebas aceruatur, & *Pastel* vernaculè vocatur, indeq; Galliæ, Angliæ, & Belgio suppetit ad pannorum infecturas. Serunt etiam circa Insulas Belgij vrbem, & in Germania vbi solũ pingue, & lætum, perbonum dat Isatidem nec multùm Tholosana inferiorem. In Italia minus frequens, eoq; minus mirum si doctus Anguillara se nosse negarit, & aliam Norbonensem syluestris Glasti speciem, pro satiuo Glasto descripserit: quam nescio cur Dodoneus Vaccariam vocarit, cùm apud nos neq; vaccę eam pascantur, nec vllam cum ea habet similitudinem, vllive vsui sit: Et illius conspicua differentia ab vtroq; Glasto, quibus tamen congener videtur.

Glastum enim Satiuum infecturæ commendatione vbiq; notum est. Aruis pinguibus seritur quotannis, exitq; folijs ab imo totos caules cubitales & bicubitales rectos stipantibus, crassis, pinguibus, angustis, atrocæruleis aut virẽtibus Cynoglossi, aut Thlaspi latifoliæ effigie hærentibus, in summis ramulis numerosis, Maio mense, & Iunio flores lutei, pallidi, numerosi exeunt, secundum quos theculæ compressæ, acutæ in linguæ figuram erumpunt, & semen maturant nigricans. Radix albicat, non altè depacta.

GLASTVM siue ISATIS Syluestris.

Math. 635. SYLVESTRIS segetibus obest, & multò procerius priore luxuriat, folijs Endiuiam imitantibus, tamen multò minoribus, vnde Plinio occasio, vt in Lactucas reijceret: radice exigua, caule lignoso, recto, ab imò folijs compluribus stipato, è quorum alis alternis interuallis propagantur flores, sed in summo multiplici conferti, melino diluto colore. Galloprouinciæ plebeculæ coronaria est.

ISATIS syluestris Ocimastri caliculo, flore exiguo pallido, Vaccaria dicta Norbo.

SYLVESTRIS autem siue Vaccaria, & Ocimoides dicta, importuno prouentu Triticeæ segeti immiscetur : angustiora folia promẽs, quàm syluestris Isatis, Ocimastri, siue Papaueris spumei similia, rariora, in caule cubitali alis sparso, & ornato floribus pusillis Ocimastri, aut Pseudomelanthij, alabastriculis albidis, & pallentibus, nec semine dispari: non vllius adhuc commodi comperti.

LVTEOLA.

MAGNO vsui & emolumento est Luteola, recentioribus tantùm cognita, ad colorem fuluum aureúmue pannis conciliandū valde expetita, præsertim in Belgio, vbi magna copia: tametsi aliis etiam plerísque locis Galliæ, & Angliæ ruderibus, & semitibus occurrat. Hæc tertia Glasti species constitui rectè potest: radix oblonga, folia habitiora, Isatidis figura, sed angustiora, fusco virore, caule recto, sesquicubitali, Thyrsum muscosum gerit, ex multis flosculis, luteolis, pallescentibus, Oleæ similitudine, & magnitudine, decussatim explicatis: Semen nigrum, Vrticæ Romanæ, sed minus.

TITHYMALI
- *Parallius, siue Marinus.*
- *Mirsynites, siue Myrthifolius.*
- *Helioscopius Solisequius, Portulacæ folio.*
- *Cyparißias Cupreßinus, vel Humipinus.*
- *Pityusa, siue Pinea: Esula minor Officinarum.*
- *Esula maior Germanica, an fit Dioscoridis prægrandis frutescens Pityusa.*
- *Dendroides, siue Arborescens, Myrthifolius.*
- *Platiphyllos, est Characias nuperorum.*
- *Characias Anglicus, & Francus.*
- *Monspelliensium serratifolius, an Characias?*
- *Lathyris, siue Cataputia minor.*
- *Peplus, siue rotunda Esula.*

Peplis.

Chamæsyce.

- *Nerion*
  - *Purpureum.*
  - *Album.*
- *Alpigena Chamærhododendros*
  - *Odora.*
  - *Altera.*
- *Montana Allobrogum Lentiscifolia, Chamæleæfolia, vel, Oliustrifolia minus odora.*
- *Chamædaphne, siue pusilla Laurus, an Germanicum Mezereon, an non potius nostrum Chamærhododendrum?*
- *Granum Gnidium.*
- *Daphnoides, siue Laureola.*
- *Thymelea, Granignidij.*
- *Chamælea tricoccos, Mezereon Arabum.*
- *Chamælea montana hirsuta.*
- *Alypum, Terribilis, Herba Norbonensium.*
- *Turbith*
  - *Serapionis, & Arabum.*
  - *Mesuæ.*
  - *Actuarij.*
  - *Officinarum triplex.*
- Tarton Traire *Maßiliensium, Galloprouinciæ.*
- *Esula rara, siue Alypum in Lio Venetorum insula.*

Semperuiuū, siue Sedum.
- *Maius crenatum Myrthifolium meaium teretifolium.*
- *Minus.*
- *Minimum, siue Illecebra.*
- *Anthyllis, siue Vermicularis frutescens; siue arborescens.*

Sedum
- *Arborescens Græcum, Illyricum, & Anglicum*
  - *Maius.*
  - *Minus.*
- *Aloe.*

- *Cotyledon.*
- *Cotyledon minus, Montanum Sedifolio.*
- *Cotyledon aquatica, acris Septentrionalium.*
- *Androsaches.*

Portulaca { *Satiua.* / *Agrestis.*

Portulaca marina

Halimus.

Telephium, an Crassula?

Scorpioides.

TITHYMALI.

τιθυμάλοι, Lactariæ.

Germa. Wolfsmilch.
Gallis. Tithymales, ou Herbe au laict.
Belg. wolfsmelck.
Ang. *Wilde spurge.*

A Svcco lacteo quo turgerent differentiæ cũctę, nomen factum cõmune Tithymalis, vel per diphtongũ potius, Tithoimalis, quod mammã, siue papillã vberis exitiosam virosámue non inscitè interpretatur. Plures hodie quam apud Dioscoridem extent, habemus; quarum partim confusas à Comentatore, nec verbis designatas, partim affictas orationi non intellectæ Dioscoridis, quamlibet suis indiciis illustrabimus, & paucis emendabimus: Dioscoridis oratione quasi filo Ariadnæ ducti, sed nostrum ordinem sequuti, accuratiorémque ex inspectione descriptionem: quò quælibet planta cui propius quadret, Magis perspicuum fiat. Paralium primum ponemus.

παράλλιος. PARALLIVS.

PAralios siue hæc maritima appellata nusquam hic nisi sabuloso sterilíque littorum solo Mediterranei, Occidui, & Germanici maris, vbi quãplurima exit, virgis à radice, rectis rubellis, tactui glutinosis, foliis densè stipãtibus, subnigris, Lino latioribus, Alypi terribilis paribus, & similibus. Flosculis ex herbaceo luteolis: in summis pediculis circinata foliola media traiicientibus, sicque vmbellam efformantibus & semen edentibus tricoccum, Chamæleæ, aut Latiridis non dissimile, minùs & coactius: intus medullosa tria grana sunt verrucariæ Tornesolis: radice simplici, prolixa, lignosa.

μυρσινίτης. MYRSINITES *Myrthifolius. Fœmina repens Dioscorid.*

PRoxima illi facie hæc, sed breuioribus pedalibus, pinguioribus, reptat humi surculis, quos folia prorsum Chamæleæ latiora, Myrthi, vel Rusci, mucronata crebra stipant, vt Paralium, pallidè virentia, & in summo magis sparsa Sedi maioris, aut Laureolæ ambitu, è quo trans folia concaua & vmbilicata, disparantur quaterni, aut quini pediculi Iunio & Iulio, flores luteos, herbaceos, pusillos, muscosos gestãt, & semina triquetra Paralii Augusto maturant, maiora, quæ itidem tribus compacta lateribus, in tricarinas valuulas dehiscunt, singulas singulum granum, teres, oblungum, fuscum: medulla alba acri non ingrata. Angliæ, Belgiæ, & Franciæ horti hunc sæpius alunt: nec alibi natum vidimus.

ἡλιοσκόπιος. *Helioscopius.* TITHYMALVS, *Solisequius Portulacifolius.*

Germ. Sonnewende wolfsmelck.
Gallis. Reueille matin suiuant le Soleil.
Belgis. Croonkens cruyt.
Ang. *Wertgrasse, & Wertworte.*

CVnctis gentibus familiaris hîc & notior, foliis Portulacæ minus crassis, Halimi breuioribus, ambitu nonnihil crenato vt noster Charatias, caules paruos pedales in humum

humum flexos, quaternos & quinos, rubellos, cingentibus floribus ex luteo in pallidũ languentibus, inque vmbellam collectis, ſemine non diuerſo: ſed Norbonæ, vbi maturuerit plenè, adeo ſpiritu vapido turget, vti ſoli relictũ, quaſi ſe motaret, exiliat, mediũque crepet; pueris raro ſpectaculo eſt, quemadmodum Thamariſci ſemen.

Κυπαρυσσίας *TITHYMALVS Cypariſsias, ſiue Cupreſsinus, vel Humipinus.*

APPRIME referunt huius denſi ramuli rubẽtes, ſeſquipalmares, poſitu ortu, effigie, æquabili circinatóq; habitu puſillã Cupreſſum: folia autẽ anguſtiora, longiora, & multò quam Chamælea, aut Thymęlea, Pino propiora, molliora: ſemine alioqui in ſummitatibus, pixidata foliola trãſmittentibus, nec à ſuperioris, niſi quia minora ſunt, diuerſis: vicinioribus tamen Parallio Tithymalo, & Pituiſę. Crepidines ſabuloſę fluminũ, & vicini colles fræquentius hunc alunt, vti ſunt Ligeris ad Aureliam, Bituriges Galliæ, & Norbonæ Lani, non procul Monſpellio, alibíque paſsim Maio, & Iunio, quum interdum propter anni & loci rigores, vel feruores albent folia, & minor tota reperitur, etiam in maritimis: quemadmodum cæruleũ etiam totum habemus Parallium, & Amygdaloidem ſanguineum.

Πιτύουσα *PITYVSA, ſiue Pinea, Offici. Eſula minor.*

ILLI ADEO affinis hæc Pinea Tithymalus, nomine & facie, viribus, natalibus, & foliis pręſertim, vt ne quemquam falleret aſsimilatio, Dioſcorides diuerſas eſſe ſpecies monendum duxerit. Ac quãquam videri poſſet vna quæpiam Cypariſsię Tithymali varietas, quales aliquot notauimus, tamen hîc non vniuerſum habitum, & lineamenta Plantę, ſed dumtaxat folia Piceæ eſſe tradit. Quare coniectura fert veriſimilior, Pityuſam eſſe eandem cum Officinarum Eſula minore, quæ etiam Eſulę vox, quaſi abſciſa à Pityuſula, nempe Pityuſa minore videtur. Paſsímque cognoſcitur, cum Linariæ collatione, de verſificatoris carminulo rithmico. *Eſula Lacteſcit, ſine lacte Linaria creſcit.* ESVLA.

Exit namq; cauliculis gracilibus, pede & cubito maioribus, per interualla diſparia Polygoni more, ramulos, & folia pauciora promẽtibus, Oſyridis, ſiue Linariæ, longis, acutis, anguſtis, & nulli Tithymalorum quam Cypariſſo propinquioribus: cui etiam floſculi prorſus, & ſeminum triquetra theca eadem: radix digitum minimũ æquat, albicãs, cuius cortex aceto maceratus, & torulo ligneo exãteratus vſui Officinis, nec fructui eſt lentis figura, cuiuſmodi codex Dioſcoridis habet, cui potius mendum ſubeſſe ſuſpicamur, quàm ſtandum putamus, rerum ſuffragante & monente perpenſione: & ſane aut nullum prorſum noſtratium Tithymalorum (quorum omnium inter ipſos eadem, & triquetra pericarpia, ſiue inuolucra ſunt,) fuit illis notũ, vel deſcriptum, aut amanuenſium incuria (nolim Dioſcoridis) temerata fuit, luxatáque aliquot locis germana lectio: vt mox fuſius monemus: hinc ſimul ridendæ, ſimul pudendæ Commentatoris commenticiæ, Tithymali, Paralii, & Mirſynitidis effigiaturæ, quas non è plantis ipſis expinxit, ſed vti in Antirrhini floribus, Tragacanthi fructu, & capitulo Gnaphali marini, Poterio; atq; quãplurimis aliis locis, plauſibilis iconis mendacio, poſteritatis theatro illuſit; ex quo exercitatiſsimo cuíque, & cordatiſsimo viro ſuſpicionem fecit, & fouit meritò, non vno loco fidei claſsici authoris illum fregiſſe teſſeram, nec illi deinceps, niſi benè re perpenſa, in medicatoria pollicitatione credendum. Pratorum margines, & ſepium, iſtam ſæpius alunt Eſulam. In Francia, Belgio, & Anglia, non niſi horti Pharmacopœorum.

ESVLA maior Germanica, an ſit Dioſcoridis prægrandis frutéſcens Pityuſa?

VT vſu crebro apud Germanos, & Belgas Pharmacopœos hæc recepta eſt, Eſula maior, ſic ſanè nulli Tithymali ſpeciei quam Pityuſæ propior videtur, & alioqui niſi huc ac-

commodetur, Dioſcoridi, aut minus nota, aut prætermiſſa fuit. Ex ampla multíſque adnatis implexa radice, craſſo, denſóq; pullo cortice amicta, innumera ſurriguntur virgulta, minimũ digitũ craſſa, & binũ cubitorum proceritate viridãtia, folia ferentia Latyridis crebra, aut arboreſcentis Tithymali, nec ſemine diſſimili: ſed partim ſecundũ caulis & foliorũ interualla, partim in vmbella, ſed minus lata, & minus in orbem collecta, cætera non diſsident à reliquis Tithymalis. Verùm rarior hæc in Italia & Gallia, & Anglia, niſi in hortis colatur. Germaniæ verò ſuperioris, & inferioris ad Rhenum.

DENDROIDES, ſiue arboreus Myrthifolius, Myrthei ſpecie non à foliis, ſed frutico.

CALIDIORIS ſoli collibus apricis, & ſaxeis, ſiue aſperis, ſecus fluenta Norbonę, & Hetruriæ Romaniæque prouenit Arboris æmulatione, ab vno ſtipite pollicis craſſitie, plures emittit ramos, amplos, bicubitales, digitũ craſſos, Eſulæ maioris folia paria & admodum ſimilia, veluti cuncta planta: quam radix exilior, ſtipes craſsior, & vmbella maior, ab Eſula maiore diſtinguit: vti etiam arboreus vultus, quem hæc præfert, vnde illi nomen.

PLATIPHYLLON Characias Mathioli, Vallaris.

POSTEA quàm habemus plures, quàm quot Dioſcoridi annumeratæ ſint Tithymalorum ſpecies, & huic præ cæteris folia ineſſe latiora, vt Plinio etiam viſum, ad Violæ albę, & minimi Syluestris verbaſci accedentia, ſimilitudine, ortu, & parilitate, videmur tutò affirmaturi, latifolium hunc Tithymalum dici oportere: & præſertim cùm duos inſuper ſimus nacti, quos ſi nouiſſet Commentator, Characiã feciſſet, noſque hoc labore leuaſſet. Quem igitur Characiam noſtra ętate ſcriptores putant, nos Platiphyllum opinamur, quemadmodum Platiphyllon Iteam, ſiue Salicem appellant illi. Eſt namque latioribus, longioribus cæterarum foliis, ramis ſeſquicubitum & duos altis, alióquin Dendroidi, aut Pityuſæ maiori aſsimilatur. In Norbonæ Galloprouinciæ, Lugdunenſiq; præfectura, ac aliis quàmplurimis Galliæ, & Germaniæ ſyluoſis, & fluentum ripis, nihil frequentius. Floret, Maio & Iunio, vnicaulis, vt plurimum hîc: eóque Dendroidi cognatior.

CHARACIAS Anglicus & Francus.

HIc admodum ſimilis Platiphyllo, ſed minor caule, & foliis. Frequentior etiã in Germaniis, & Franciæ Aureliæ vicinis ſyluoſis, quàm calidiori ſolo: Nullibi quàm in Anglia copioſior. Primo Vere floret, cauléſque complures à radice lignoſa, fuſca, rubentes emittit. In quibus folia multò minora, purpurantia Amygdalinæ frondis effigie, Paralij maiora. Luteſcente floſculorum fœtura, & paritura, per Iunii meſſes trilateram, & trigranã: non diuerſam à cæteris ſiliquam, paulò ſuperius quàm ſint Peltata concaua folia, pertranſeant vmbellæ ramuli.

MON-

MONSPELLIENSIVM SERRATVS TITHYMALVS, an Caracias?

NON temerè alibi (ne in Italia quidẽ) quàm Norbonenſi agro iſtum reperias, qui inibi vulgatiſsimus, & à foliorum crenis tenellis, ſerratus vocatus: exeũt à radice alba, Eringij ſimili, pingui cortice, carnoſa pulpa, pollicẽ craſſa, prolixa binũ & ternũ pedũ, gũmeo & percocto ſucco pregnante, eoq; Turbit ſuſpicionem faciente: exeunt ſurculi plures cubitales, & pedales viridantes: Folijs Mirſinitidis, anguſtioribus, aut myrthi maioris, craſsioribus, pinguioribus, & elegãter per ambitũ, ſed leniter, crenatis: inſũmo ramulis ſpargitur, & donatur vmbellis vmbellicatæ rotunditatis, foliola traijcientibus, florem, & thecam haud diuerſam ab alijs, æſtate. Si vllius horum omnium radix affabrè ementitur Turpeti Alexandrini radicem, ſanè hęc foret.

LATHYRIS ſiue CATAPVTIA minor: maior eſt Richinus.

POSTREMVM omnium Tithymalorum notiſsima, & vſitatiſsima Lathyris, cui appellatio indita videtur, quæ congenerem quidem, ſed efficatiorem, & viroſam magis ſignaret Tithymalum, idcircoq; Catapotiam, quia dixerat Dioſcorides ἐν καταποτίοις λαμβανόμενα, id eſt, in pilulis grana ſumpta purgare. Nuſquam non in hortis, etiamq; in agrorum Anglorum, & Galliæ marginibus occurrit, caule ſingulari, bipedali, ſed ramoſo aſſurgit: quem per interualla ab imo bina cingunt folia, Rhododendri, aut Platiphylli Tithymali, craſſa, pinguia, ſucco lacteo viroſiore gliſcentia. Flores æſtate puſillos, & ſemen edit Auguſto, & Septembri, maius Tithymalis cęteris, non tamen diuerſum, tricoccum, trilaterum, expreſsiore ternum granorum commiſſura, qualis Chameleæ, quæ maior, & figuratior, & angulofior magis, ideo conſpicua. Idcircoq; plenius, & ſignatius à Dioſcoride deſcripta, aliorũ Tithymali pericarpia, & ſemina nõ perinde. Quare nobis ſubſcribente natiua rerum imagine fuerunt interdum immutandæ, interdumq; expreſsius ponendæ deſignationes, non vt faciunt iſta mancipia mendaciorum, qui ne videantur ignoraſſe, malunt ignota blaterare, ſibiq; ipſis & naturæ monſtra commentari.

PEPLVS, ſiue ROTVNDA ESVLA.

QVOD ramulorum ambitu, & quaſi rotundo amictu, velum efformaret, aut tellurem operiret, Peplus dicta, niſi potius ob purpuream foliorum ſuperficiem, ſiue xerampelinam, quæ huic in vinetis naſcenti, & Peplidi in maritimis ſabuletis degenti, vt plurimùm ineſt. Peplum namq; fuiſſe purpurei, vel phęnicei coloris, cùm multæ hiſtoriæ, tum flãmeolum teſtatur, ſic à flammeo dictũ colore. Germanijs & Gallijs paſsim Peplus ſpõte prouenit, ſecus ſępes, foſsimenta, margines hortorum, & in vinetis. Radice prolixiore, puſilla, fibroſa, ramulos promit fruticoſos, ſeſquipalmares, complures, graciles, tenellos: foliola Rutæ, Alſinæ, vel Helioſcopij Tithymali minora, bina, & poſt floſculos luteolos iuxta exortum ſingulum, marſupiolum exile tricoccum, nec diuerſum à cæteris Tithymalis: tametſi exile admodum, ſemine intus meduloſo candicante Papauerino. Succum lacteum tota fundit planta, planéq; Tithymali ſpeciem fatetur.

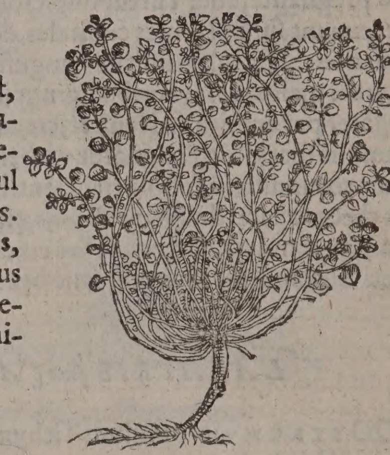
PEPLIS.

VT nomine ſic effigie hęc Peplum prefert, & propius adhuc etymum Pepli, vel flammeoli exprimit: idcirco θαμνος ἀμφιλαφὴς Dioſcoridi deſignatur, quia fruticat

vberiore

vberiore vndequaq; ramulorum comoſa concinnaq; ſobole in Pepli ſpeciem collecta,
Effi. Mat. 1260 phæniceo colore purpureoúe, nitentibus viticulis ſeſquipalmaribus & folijs minoribus, numeroſioribus quàm Peplij, Chamæſyce inter & Portulacæ agreſtis (cui quàm ſimilima tota) floſculi item pallentes ex luteo, & ſemen tamen maiuſculum, tricoccum, Peplij aut Chamæſyce, Auguſto edit, lacte turgidũ acri: Littora Norbonenſia Thyreni & Adriatici maris hanc reptricem abundè fundunt, ignotam alioquin Septentrionalibus, niſi hortis.

CHAMÆSYCE.

ET hæc facilè de illis duabus cognatis noſci poteſt, rarior tamen multò, nec vſpiam Italiæ aut Germaniæ, ſed duntaxat in Norbonenſis Galliæ oliuetis vinetiſq;, vbi plurima, præſertim aridis ſabuloſis, non procul Monſpellio ad patibulum via, & tractibus maritimis. Pulchella tota & tenera, ramulis & foliolis numeroſis, humi reptãtibus, ex pallido virẽtibus, non diſsimilibus aut diſparibus Herniariæ, ſed lacteſcens, vti duæ ſuperiores: & ſimile ſemen, thecam & flores, ſed cuncta minora.

νήριον, ῥοδοδάφνη, ἤ ῥοδόδενδρον. NERION, *Oleander, Laurus Roſea, & Rhododendrum purpureum & album.*

Gal. Roſage.
Ger. & Belg. **Oleander boome.**
Ang. Oleander.

Mat. Effi. 1103 NYMPHÆ Nereides fortaſsis huic nomen dederunt: apertius alij Rhododendrum, quaſi arboream roſam, vel Rhododaphnem, id eſt, Lauream Roſam, vocitarunt. Non admodum frequens, niſi tepidioribus ad meridiem mareq; vergentibus fluentorum crepidinibus & littoreis, cuiuſmodi ad Olbiam Galloprouinciæ, Genuam Ligurum, & Lybornam arcem maritimam Thuſci Tyrrheníue maris, vbi fruticat ſparſis latè ramis ſurrectis, in alios minores diductis, & denſo ſtipatu foliorum amictis, quæ Laureolæ vel Oleæ anguſtiora, longiora ſunt, Laurinis anguſtioribus, acutioribus. Siliquas bifores & lanugine papposa quadantenus vicetoxici farctas: ſemine fuſco, longo, leuiore. Flores roſea, diluta, purpuriſſa nitẽt Auguſto Amygdalinis aut Mali maiores, quos interdum rubellos, interdum albos memini tum in hortis Italicis, tum in maritimis. Tota aſpecta læta, eoq; in ſeptentrionalium hortis coli ſolita: alioqui vſus aſpernendi, aut metuendi, niſi aduerſum venena, ad quæ prodeſſe, authores ſunt, poſt antiquos, recentiorum quidam Practici, nõ ſecus atq; Vicetoxicum, foris etiam poteſt prodeſſe docente Galeno.

ALPIGENA CHAMÆRHODODENDROS, odora.

QVA Oenoponte Tridentũ, Veronamq; quis proficiſcitur, videre eſt interdũ vniuerſa mõtis deuexa latera, iſto frutice, quaſi tapeto purpureo operta, præſertim Iunio, Iulio: quũ flores eminus coccineo emicãt fulgore, cõpacti racematim, puſilli, foliaq; perennia purpuraſcũt rubẽtq; Xerãpelino cõpluria, rigida, craſſa, dẽſa, buxea, & Rhododẽdri multò

multò minoribus, breuioribus. In ſarmentoſis, prẹduris ſurculis depreſsis, ſeſquipedem, & duos altis: ſed alicubi penè accubantibus ſaxo, vel glariæ ſubſtratæ. Pinguis eſt tota, ſuauis odoratu, ſuauiſsimóque aſpectu. Alpini illîc Italo-Germani *Alproſen* vocitant. Bacculas Aſparagi, vel Taxi pares & concolores, Septembri edit.

ALPINA ALTERA.

CELSIS & rigidiſsimis cautibus huius quadãtenus effigie, floribus purpureis, perquã exiguis: Ericæ foliolis perennantibus, nec deciduis prouenit: humilis tota, à nobis tantùm ſiccata aridáque viſa; eóque minus accuratè deſcripta.

MONTANA ALLOBROGVM *Lentiſcifolia, Chamaleæfolia, vel Oleaſtrifolia, minus odora*, CHAMÆRHODODENDRVM.

PEDEM etiam, ſiue cubitum fruticat, lignoſiore, craſsioréque multò ſtipite, & ſurculo recuruo, brachiato, rugoſo cortice, & intus ligneo; Lentiſcino, vel Gagel Germanici: folia planè Oleaſtri, aut Lentiſci leuore, colore, magnitudine, rigiditate, craſsitie: supernè virentia, ſubtus ex pallore ferruginea, ex vno principio ferè per cacumina exorta, proximè fructuum corymbaceas vmbellas, eleganter quinque partitis apiculis, coronata, Rutæ modo oſtentant: flores perpulchri ſunt copioſi, Chamẹrhododẽdros odoræ ſimiles. Cunctus frutex eſt guſtu nonnihil aromatico, pluſculum aſtrictionis, & aliquid moderatẹ calefactionis retinet: temperamento Lentiſci, & ferè guſtu, non-nihil odorus, attritu non pinguis.

CHAMÆDAPHNE, *ſiue puſilla Laurus, an Germanicum Mezereum, an-num potius noſtrum Chamærhododendrum.*

ET huic pariter Lauri effigiaturam vindicat nomenclatura Chamẹdaphne, id eſt, humilis pumilẹúe Laurus, cui duos nouimus affines vultu frutices, alterum Germanicum vocatum Mezereon, alterum noſtrum dudum deſcriptum Chamærhododendrum. Sed vtra alteri præferenda ſit, ambigimus, propter nonnulla quæ ipſi nobis obiecimus inter legendum, quæ de viribus Chamædaphnæ à Dioſcoride, Galeno, & Paulo produntur: alioqui aptior Germanica foret: fruticat ſiquidem binûm ternûmque pedum, ramulis firmis, ſequacibus, cortice & foliis obſcurè viridãtibus, & Laureolẹ, vel Liguſtri, & Oleæ; ſecundum quos Perſicæ flores ſubpurpureos, minores, & grana Piperis rugoſi, nigri, iam vietæ maturitatis, per initia tamen viridia; deinde ruber euadit cortex, qui exemptus detegit medulloſum granum Canabino, aut Lythoſpermo maiori ſimile: guſtu ferui- *Granum guidium.* diſsimo, & fauces, æſophagúmque adurente, diu multúmque vexante impreſsione, poſtquàm deglutiendũ dederint agyrtẹ nummipetẹ forenſes, vt aſſolent, ruſticis ſpectatum confluentibus, aut potius illuſtri alicui potori, quem vinum nequeat temulentum facere: nam qui vel vnum granulum vorarit, nequit quin & vſque vinum inuergat, quaſi in ventriculi vtrem, guttúrque colluat, donec Baccho temulentiáque deſipiat. Proindéque vocitant Piper Ruſticum, & Gnidium Granum Pharmacaria inſcitia, quam fouit iamdiu Senenſis, decipítque deceptus, qui haſce plantas ſupina ignauia diſcendi & inue-

ſtigandi

ſtigandi,ſibi incognitas,horſum prorſum confudit. Plurima hæc cùm in Germania, & Heluetia,tum in Allobrogum, & Lygurum,Taurinorum,Delphinatúſque montibus & collibus Syluoſis,opacis. Martio floret,ſemenque maturat rubrum Auguſto. Non minus hæc per aluum deiicit craſſum viſcidúmque Phlegma,& inteſtinorum ramēta abradit, quàm Laureola,cui non diſpar,ſed vehementior facultas ineſt,eademque in aceto maceratio ad corrigendum debetur. Sic enim vtuntur etiam Medicorum quorūdam præcepta Pharmacopœa, quare facit hæc virium expenſio, vt minus quis putet Chamædaphnō legittimam. Quippe quam Dioſcorides κεφαλαλγίαις, id eſt, capitis doloribus & ſtomachi ardoribus mulcendis commendet, vt interpres vertit. At ſi vlla ratio iniri queat, qua tam feruida planta pro Dioſcoridis Chamædaphne agnoſci queat,ea interpretatione commodiore & veriore videtur ſita, namque κεφαλαγίαις καὶ ϛομάχȣ ἐγκαύσεις ἀρήγει, id eſt,capitis doloribus & ſtomachi vſtionibus accommodat,vertas, non incommodo ſenſu intelliges,folia tuſa admotáque capitis dolori,puta à frigore, vel flatu, mederi: Stomachíque vſtionibus faciendis admoueri,ad diuturnas fluxiones ſiſtendas, aque ſtomacho auertendas: vt Paulus ex antiquis docet faciendū,libro ſexto de ſtomachi vſtione, ferro vel cauſtico non vrente actu,cuiuſmodi ſunt fungi, aut nigri agarici, fruſtilla, aliáque inibi ſcripta, quibus non ſecus atque foliis huius vſi ſunt antiqui. Sic Dioſcorides magnum præſidium putat Arabicam vocatam vſtionem à Græcis, quæ fieri ſolita fuit ſpirillis caprinis Oleo feruenti immerſis,& pollicis cauo inuſtis.

DAPHNOIDES, *ſiue Laureola.*

VT nomenclatio,ſic natura huius,prorſum puſillam Laurum imitatur,frondibus paulò ſuperius quàm à medio caule ſurſum verſus obſcurè virentibus, nitentibus, craſſis, denſis, Laureis prorſum,ſemper virentibus,& Bruma, quemadmodum viſcus,flores promētibus denſos,multos,quaſi oblongis,gracilibus,ſtellatis, calathis ex herbaceo albos vel luteolos: bacculas media æſtate virētes,deinde maturitatē aſſequutas,nigras,Lauro eaſdem,ſed minores: ramis flexilibus,pluribus, binûm aut ternū cubitorū, cortice obductis perquàm tenaci & laceratu difficili: radix longior,& durior,durat etiam in hortis facilè perpetuo frondium virore vegetiore quàm Laurus,quam adeò tota præ ſe fert, vt etiam plebecula vix conſpectam,puſillam dictitet Laurum. Vbiuis fermè Germaniæ, Galliæ,& Angliæ,præſertim Mulomedicis & mulierculis clinicis nimiſquàm nota,vt mirum ſit,Commentatorem Senenſem tam ieiunè & manca deſcriptione hanc deſignaſſe: certo inditio non tam negligentiæ,aut contemptus, quàm ignorationis: quippe figurā, quam nullis floribus dat,quemlibet alicuius arboris (fortè Mizerei Germanici) ſurculum præciſum refert,quàm Laureolam, cuius mutilam deſcriptionem, vt quam ſubdit proximam,& plurimas alias,exſcripſiſſe videtur ex iſtis authoribus meritiſsimis, quos hîc lacerat, & inſcitiæ traducit.

Laureola Pingenda.

THYMÆLEA, *grani Gnidii.*

COGNATÆ figuræ & naturæ ſunt Chamælea,& Thymelia cùm inter ſe,tū illis dudū deſcriptis: ſed frequentior,notiórque Thymælea, quæ non modò in Galloprouincia & toto Norbonenſi littoreo tractu, ſed etiam Italicis montibus longiuſculè à mari Thyrreno diſsitis,vt ſunt Mons Diui Iuliani,& Piſani,Lucenſeſque colles, vbi nuſquam Chamæleam vidimus. Quin etiam in Occiduo Oceano, Galliæ Xantonicæ,ad Rupellæ Inſulam,*des Ratz* vocatam,id eſt,murium, (quorum Oſtreis & radicibus victitātium eſt alumna illa anguſta Inſula)frutica Thymælea multat,cuius nomenclatio effigiem naturamque quadantenus adumbrat. Videtur quippe Thithymelia, quaſi Thithymali & Olea mixta facie: Eſt namq; virgis,rectis,multis,ſeſquicubitalibus,partim ab ſtipite, partim ab lignoſa radice,habitu,ſitúque Oleaceis anguſtis foliis, admodum viſcidis,pinguibus, inter Thithymalū,Cypariſsiam & Paralion, corticoſo amictu tenaci cinereo, à ſummo ad imum deglubenti ſequaci, inſtar Laureolæ corticis: ſummis in virgis flores albidi,puſilli, frequentes, Iunio ſtellati: Auguſto demùm grana,antiquis GNIDIA vocata,nouena,

uena aut dena,primulũ viridia,deinde ex flauo rubẽtia, tenella cuticula,ſucco aqueo turgida,vnũ medulloſũ gygartũ amiciẽte,foris nigrũ,intus alba medulla,in qua feruor ille quæſitus in Gnidio grano,vt expendenti verba Dioſc.liquet,ad cuius imitationem perperã edoctus cũ Pharmacopœorũ plebe Commẽtator,qui hãc nõ nouerat,Mezerei Germanici granũ feruidius multò, & planè cruſtas inurẽs,tum foris,tum intus,nobis,qua ſolet fiducia,ſugillata tum Dioſc.tum recentiorũ omniũ doctorũ ſententia temerè obtruſit. Nam nõ coccũ ipſum rubrũ dat,aut purgare aſſerit Dioſc.ſed Pericarpio cõcluſæ medullæ interiori,cui vni(albam nuncupat)vim deijciendi Phlegma & cholerã attribuit,& abundè explicat,quãdo viginti granorũ internã partẽ,quæ ſanè medulla eſt,Pericarpio gygarti nigro ſepta, præcipit dare. Vnde nec ipſas plantas,niſi ſuperba animi inductione à Senenſi incertas,& codicis Dioſcoridei nulla niſi triuiali lectione, cuius tamen admodum accuratum vindicẽ ſe fore voluit videri initiò,aſſertas, magno multorũ detrimẽto,qui illi⁹ freti commentis ad Hydropem ſunt vſi, rati eſſe Dioſc. veras Thymæleas,Chamæleas, Daphnoides & Chamædaphnes,quarũ nullã nec legẽdo quidẽ,nedum facie,vel viribus cognitã habuiſſe tantum hiatorẽ Senẽſem, cuilibet vel Pharmacopœo iam liquet.

MEZEREON *Arabum, Chamelæa tricoccos.*

FERVIDI etiã ſquallidiq; ſoli,ſaxoſi,maritimi,Chamelæa,id eſt,humilis Olea vel Oliuella nuncupata,ab ea quã admodũ expreſſã eſt ſortita cum Olea faciẽ,folijs læuore,habitu,ramis,ſub quibus in Oliuetis cultis prope Frontignanã Norbonę vberè fruticat, nec niſi collibus vicinis,arẽtibus,ſaxoſis,ſponte enatã,perinde facilè eſt reperire:nec quidẽ in Galloprouincia, vbi tamẽ naſcitur,multo prodit prouẽtu. Ramorũ bicubitaliũ ſobole magis ſarmẽtoſa & rugoſa,lignoſa,intorta,quàm Thymeleæ.Folia latiora,viridiora,nigriora,lenticulis lõgiora,anguſtiora,propius referũt Oleaſtrum & tenuifoliam Phylereã.Flores luteoli,pallidi,Laureolæ minores, ęſtate æſtuq; ſummo. Auguſto verò promit virẽtes, demumq; rubẽtes bacculas tricoccas, Torneſolis ſiue Heliotropij verrucarii, aut Tithymali ſimiles, niſi quia oſsiculis eſt pręduris,lignoſis, guſtãti medullam feruidã & pręſiccã exhibẽtib⁹:radix lignoſa,inutilis.Magni tamẽ ſucci vſus totius plãtæ etiã hodie,prę ſertim Mõſpellij,vbi Pharmacopœi prę ſſũ ſiccatũq; habẽt,monẽte primũ Rõdel.cuius imitatione & nos ſępius dẽſati ſucci recẽtis ʒ. j. & ʒ. ij. dedimus per ſe,& aliàs alijs catharticis Hydragogis mixtas,perbono ſanè euentu: ſed nõ admodũ multũ excernit,nec vllo effreni motu,vt ſolẽt Laureola Mezereon Germanica,Gratiola,& alia. Quin perparũ,aut nihil interdũ,mouet Chameleæ ſuccus cõcretus,niſi remixtis quibuſdã lenientibus,aut ſimilibus catharticis. cuidã arthritico habitiori,toroſo, procero homini,tres dragmę nullũ excrementũ mouerũt. Pueris etiã datus,nec tormina,nec vomitiones facit ſed aquas educit & ſerũ.Admotus pubi & abdomini Hydropico,nõ vllũ prę ſtãtius ad vrinas prolicẽdas,quo modo lubẽtius vtebatur Rõdel. Sic etiã Thymeleæ ſucco,qui tamen difficilius præmitur & elicitur,propter glutinoſũ virus:nec niſi tepẽte affuſo vino,aut cõ ſimili quopiã liquore,vt factitãt dum ſuccũ Braſsicæ marinæ educũt,quilibet vti poterit. Tundũtur tenella folia,flores,diu & vehemẽter,ſępiusq; tãtillũ tepẽtis vini affũditur inter tundendum,tũc prælo ligneo vehemẽtius vrgẽtur,dum trãs colum expiret: tunc igne lento aliquãdiu bullit,dum Loch craſsitiem aſſequitur. Demũq; Soli feruido obiectum dureſcit,addito ſaccharo,ne muceſcat: ſicq; cõchis recũdebamus nos illic dum ageremus.

CHAMELÆA *Alpina incana.*

PERQVAM ſimilis guſtu, facie, viribus, folijs, & virgultis ligneis, gracilibus, concoloribus, rugoſo cortice amictis Mõſpelliacæ Chamelææ: facilè tamẽ ab hac diſcerni poteſt, fructu nimirũ Mezerei Germanici, Oleaſtri, aut Phylereæ nec tricocco, & foliis ſummis, non atro virentibus, ſed tenui, molliq; incana lanugine obductis: quemadmodum & flores pallentes è lagenulis argẽteis, Stramonij ſimilibus, ſed minoribus, conſpiciuntur. Commanducata fauces inurunt, non ſecus ac Mezerei Germanici grana. Ideoq; etiam plebs, Ruſticum Piper vocat: Maſticata folia lentorem remittunt, vti Soldonella, Thymelæa & Chamelæa Norbonenſiũ. E Lemanni & Allobrogum vicinis Alpibus ſolùm habuimus.

ALYPVM *Montis Ceti Norbonenſium. Herba Terribilis vulgo.*

NOMINIS ducta videtur intellectio, contrario quàm ſe habeat planta ſenſu: Alypum quippe quaſi indolens inoffenſumq; & expers moleſtiæ remedium. Sic fella Græcis glycea, ſiue dulcia, & Holoſtium, quæ herbula eſt teneriuſcula, per antinomaſiam dicta fuerunt. Sed malim coniectari ἅλυκον, id eſt, ſalſam, vel maritimam, plantam nuncupatam, quia ſecus mare, vt Dioſcorides memorat, oriatur. Tametſi oportunum ſit calumniæ, ſtatuere vllam certam plantam hodie pro vero Alypo, propter Arabum & Græcomaurorum ſcriptorum diuerſas, aut planè contrarias opiniones (quarum quę Actuarij, album Turbith cum Alypo vel Alypia Dioſcoridis idem autumat: Meſuæ verò Thapſiam vel ferulæ genus lacteũ quoddam, deniq; Serapio Tripolium) tamen cùm nullũ hodie noſtra norit ætas, cui Dioſcoridis Alypũ aſsimilari queat, neq; plantã vllam habeamus quę ęquè benè, imò vllo modo (pręter færulas) Alypo cõgruat, ſiue lineamentis, ſiue efficacia purgandi, atq; hic frutex maritimus: ſanè hanc quò minus aſſeramus genuinum Alypum, vna notula non tam obſtrepit, quàm deeſt, foliorum nimirũ: quę non fuerũt expreſſa à Dioſcoride, aut fortaſſis fuerũt labecula codicis peruerſa: mutata nẽpè voce μακρότερος in ὑπερότερος, vt ſit nõ ſubruber, ſed fœniculaceus frutex. Hincq; Meſuę ſuũ Turbith ſerulaceum fecerit, vel Thapſiam cum nonnullis, qui eius radicibus quotidiano vſu in Gallijs & Hiſpanijs purgationes pituitę, craſſęq; & Melancholicę blennę moliuntur. Verùm, ſi vti nonnullis eruditis perſuaſum fuit, Arabes vocitarũt Turbith, quodlibet phlegmagogum, paulò vehementius pituitam educens, meritò & iſtũ fruticem, quem pictum damus, poſsit quis Turbith

vocare,nec enim minus malè ominato nomine quàm Turbatorium Turbith vocat iſtam herbam Terribilem vulgus Norbonenſium,vbi impoſtores valetudinis cauponatores impij,atq; tribades mulierculæ terribiles,vt vocant,illic moliuntur purgationes,iſtius terribilis fruticuli foliis,floribus,& ſemine.Siquidem virgultis crebribus lignoſis,ſeſquicubitum & duos altis, cortice tenui,ex fuſco purpuraſcente, denſè cingentibus concoloribus, numeroſis ab imo ſummo tenus folijs exilibus puſillæ myrthi ſimilimis, minoribus Thymeleæ aut Chameleæ.Singulis in virgis ſummis ſinguli inſunt tenuiſsimorum florum purpuraſcentium glomeruli,nonnihil ſimilibus ſed exilioribus & breuioribus delicatioribusq; Scabioſæ ſtaminibus.Radix digitum craſſa,fuſca,lignoſa.Cuncta planta perquàm amara,& inamœno Thymeleæ aut Chamæleæ guſtu,aut vehementiore,etiamnũ dum hæc commentamur,ſexto abhinc anno,auulſa in monte Cæto Frontignanę & Maſsiliæ,ſaxoſis præruptiſq; vtrobiq; ad mare & Auſtrum deuexis natalibus:quam ſi Senenſis prorſum ſiluiſſet,nec pingendo deprauaſſet,& melius ſuo honori lectoriq; conſuluiſſet:hanc enim capite de Tripolio, ſibi etiam ignoto, vbi multum ineptit, & Alypum plantam tenuibus ferulæ folijs eſſe dicit,non iſtam, Dioſcoridi imponit, Braſſauolæ & alijs doctiſsimis conuiciatur & obtrectat,argumentis ab illorum monumentis mutuò ſumptis, etiamq; veſtigatore ingenuo,qualem immeritò hactenus ſeſe nobis gloriatus fuit,indigna prorſum & vecordiæ plena verba illa inſeruit:Nõ referre cuius plantæ ſit radix Turbith Alexandrinum, cùm eius facultates à Medicis optimè ſint perſpectæ.Sic caprimulgum, ſcamnidicum, vel aratorem, non commentatorem, loqui decet.

ALEXANDRINVM Officinarum Turbith.

PAR fermè controuerſia de Turbith atq; de Hermodactylis, quarum plantarum vſu aut certè poſſeſsione non videmur carere, veriora tamen quænam ſint, ambigimus, quia ambiguæ fuerunt ſententiæ antiquæ. Ac de illis ſuo loco, hîc verò pauca de Turbith. Arabica Semimauráve Orientalium nomenclatio vaga eſt,vt non paucæ illius gentis voces, ſignare quamlibet lacteam radicem vehementius pituitam deturbãtem,voluiſſe viſi ſun t,propterea vt quælibet vna magis arriſit,ſic eam arripuit.

Eſt enim Turbith vel Turpetnm vel Terbeth.
- *Serapionis,Tripolii radix Dioſc.vt liquet è deſcriptione.*
- *Meſuæ,Herbæ ferulaceæ lacte turgentis.*
- *Actuarij duplex*
  - *Album,quod interpretatur autor Alypum Dioſc.*
  - *Alterum,Pityuſæ radix.*
- *Officinarum triplex.*
  - *Venetorum & Alexandreum videtur, Scammonij anthiocheni ſpecies.*
  - *Cineritium, à colore, Radix Thapſiæ vulgaris*
  - *Nigrum, deterioris quidem notæ, ſed alioquin eiuſdem cum Anthiocheno ſpeciei.*

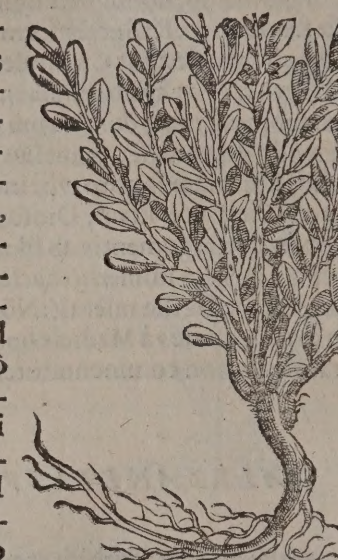
VVLGARE Officinarum Alexandrinum cognominatum diu nos torſit,cùm enim audiſſemus de Guillaudino Patauium Alexandria reuerſo, nihil aliud eſſe Turbith Alexandrinum,quàm Myrſinitem Tithymalũ,omnes Tithymali ſpecies erutas,ſiccatasq; habuimus,inſpectione & exploratione expendimus,ſed non ita habere deprahẽdimus. Etenim,Tithymali ſerrati quæ ſimilior eſt Turbith Alexãdreo,cortice eſt rugoſiore,triſtiore aſpectu,fungoſa,læuioreq; concretione,guſtanti viroſior & feruidior,minus firma,& quæ facilè non aſſulatim aut ſecundum filamenta in longitudinem dehiſcit, duraq; non eſt,nec perinde purgat vt Turbith,cuius exemplum ſumi poteſt in Benedicta laxãte,cui miſcetur Eſulæ radix,& tamen blanda benedictaq; habetur.

Porrò ſub finem capitis de Scammonio,de Turbith quid & quur coniectemur radicem Antiocheni Scammonij, dicemus.

Quodq; ſuperius monuimus ſuccis Chamæleæ,Thymæleæ,Braſsicæ marinæ,& alijs vſu

venire, vt minus, aut fermè, nihil per se purgẽt, nisi remisceantur imbecillioribus, sed lenientibus, aut alio modo purgantibus: id idem admodum perspicuum fit in hac radice Turbith. Siquidem non rarò meminimus datis infuso ternis, quaternísue 3. cuidam non admodum aluo arctæ, nihil penitus eduxisse, in aliis excitasse quosdã torminosos murmurillos, aliis aluum semel, bísue citasse. Quin nec in substantia quidem admodum purgat: vti in electuariis Diaturbith, Diaphœnicum, de Citro Solutino.

TARTON-RAIRE *Gallopro. Maßiliensium.*

Daphne tartonraira

NOVA nostræ ætati, iuxta ac elegans aspectu hęc etiam maritima Cathartica, eóq; vernaculo vocabulo Maßiliensium, *Tartonraire* vocata, ab exuperanti effreníq; purgandi vi, quę non rarò dysenterias fluxúsq; immoderatos alui accersit. Pręsertim si quis minus peritus, huius folia in puluisculũ ducta, vel quopiam liquore diluta, propinarit: vt factitabat ille necator Thmiso, qui nobis primùm eam, eiúsque vires, vt dicebat, arcanas detexit. Circum Maßiliam locis ad mare deuexis, præsertimque collem vulgò *Mond-rond* vocatũ, squalidũ, aridũ, glareosum, plurima fruticat, tota pulchella, tenui incanáque lanugine obsita, candidis, nitentibus, argenteis foliolis crebribus, ab imo ad summũ Chamlęeæ, & Thymęleæ: prorsum situ & magnitudine Alypo proximè descripto paribus: edit virgas rectas, craßiores, vicenas, tricenas, aut plures, admodum lentas, & fractu contumaces, nec adeò lignosas, cubito lõgiores, flosculos in summo pusillos, &(ni labat memoria) pallidulos ex albo, semine pullo, rotũdo Arthemisę, aut Ambrosię: radix prolixa pedẽ, simplex cortice albicãte foris, intus candida, lineo aspectu, & fibris dura, lignosa, gustu non admodum calida, nec amara, nec ingrata, nonnihil tamen caloris impreßi postremò relinquente, & quadantenus Turbith Alexandrinum, siue vulgare, referente, inodora, tota lactis expers.

ESVLA RARA *in Lio Venetorum Insula.*

Apocynum venetum

COGNATIONIS cõsequutione sibi hunc vendicat locũ hęc superius proximè descriptas, & Esulã, quam vocant maiorẽ, siue Pityusam: cuius est hæc Venetis Medicis, & Pharmacopœis species: eóq; hac, vulgatæ communis Esulæ vicem supplent in Benedictæ confectione, & pilulis Catharticis: purgat etenim non segnius Esula communi, eóque putabatur à quibusdam Alypum Dioscoridis, & alii, quàm bene, viderint ipsi, nigrũ Turbith, quẽ Pityusam Actuarius autumat, opinantur. At Pityusa non hæc est, sed perquàm similis, ideo vtraq; Esula à nobis vocatur. Sesquicubitum duósque longos caules, fungosos, rugosos, fuscos, crassos minimũ digitum, ramulis multis diuisos emittit, pedalibus & foliis situ binis, per interualla maioribus quàm Terribilis Alypi, ad Glycyrrhizã proximis, lentis, pinguibus Thymeleæ: flores pendulos, promẽtibus pur-

puraſcẽtes, & fuſco obſoleto ariſtolochiæ, vicetoxici effigie. Radix foris pulla, intus villoſis lineisq; pelliculis, cuiuſmodi in Tartonraire, cinereis, ſeſquicubitum longa, digitum minimũ craſſa, ſucco diſtenta: vniuerſa planta lacteſcit, & prorſum Tythimali paralii, cui conuictrix fermè ſemper viſituræ quiparatur. Sed non alibi quàm litoribus, & Inſulis ſinus Adriatici facilè reperitur, & in Lio Inſula exigua, quę obex eſt maris alliſionibus.

ἀείζωον. SEMPERVIVVM *ſiue Sedum maius crenatum Myrthifolium.*

Ang. *Houſelike & Sengrene.*
Ger. Groſz Hauſzwurtz, & groſz Donderbart.
Gal. Ioubarbe grande.
Bel. Donderbaert.
Ital. *Semperuiuo maggiore.*

NIHIL vſpiam gentiũ vulgatius, vſitatius, viuatiúsue, Sedo ſiue ſemperuiuo, ſic nũcupato, de perenni vegetoq; foliorũ virore, quẽ hyeme & æſtate in parietibus vel imbricamẽtis, etiam nullis, vti videtur, radicibus nixum, aduerſus quaſlibet cœli impreſſiones tuetur: Ceſsili circinataq; baſi & ortu pertinacius hærẽt ſubgrundijs numeroſa folia ſquammatim digeſta, lęuore ſuccoq; pellucida, admodum carnoſa, mucronata, & lingulas piſciũ imitata: caulis promitur rectis verſibus ſtipatus, qui flores Iulio & Auguſto radiatos, numeroſos ex fuſco purpuraſcentes, & rubellos geſtat. Huius aquam ſtillatitiam febribus curandis, præſertim tertianis, & Cauſonibus propinant mulierculæ, edoctæ alicuius monitu & imitatione: nam non paucos curant. *Effi. Fuſch. Epith. 17.*

ἀλοή. ALOE.

Ger., *Bel.* & *Ang.* *Bitter Aloes.*
Gal. Perroquet.
Ital. *Aloe.*

QVIA in maritimis Aloes ſponte naſci proditur, nõn abs re quis ſuſpicetur nomen illi factũ à ſale vel ſalo ſiue mari, cuius afflatu imprimis gaudet, fortè itidem & nonnihil foris ſalſedinis continet, vt cæteræ maritimæ. Peruagatæ cognitionis & vſus, vti antiquis, etiamnum ſuccus, ipſaq; planta: quæ pleriſq; Europæ locis in hortis penſilibus fœliciter, non ſecus ac ſuis natalibus, in ſabuleto depacta adoleſcit, floretq; : ſed quæ in *Piſano* Hetruriæ vireto, & Maſsileæ ſuperioribus annis, proximè Nouum portum in Præfecti horto viſebatur, meritò nonnullis differre à communi altera viſa eſt. Nam præterquàm folijs multò maioribus, bicubitalibus, vnciam & ſeſquiunciam craſsis conſtabat, tum mucronem extremo ſingulo folio oſtentabat, magnitudine, rigiditate & colore vnguis Aquilini politi, non adeò adunci. Cætero item ambitu roſticella multò minora, pari prope interuallo digeſta. Caulis bicubitalis, & tricubitalis, digitum craſſus, Haſtulæ Regiæ, in quo flores cærulo purpurei è calycibus oblõgis. Folia guſtãti minimè aut perparũ amara: cætera alteri ſimilis, & eadẽ fortè, vt putamus: Neutri enim inſignis amaror, nequidem recenti ex Hiſpanijs in Flandriam, Angliamq; allatæ, vbi tamen Aloes factitari dicitur. Quia ſemper virens eſt Aloe, Aizoon vulgo hodie Græcorum nũcupatur: ſuccus nondum ſolibus percoctus, vt Brumali tempore, minimum amarus eſt: quòd cæteris ſucco multo aqueo obrutis euenire videmus, vt ignauius multò per initia ſapiant, deinde maturitatem adepta, expreſsiorem ſaporis formam adipiſcantur: ſic Lactuca menſtrua dulcis eſt, trimeſtris florẽ & ſemẽ promens, amara: Portulaca fatua initio, adulta acida. Succorum prima laus Succotrino, quẽ Venetijs, ſi limpidus & lucidus ſit, ex rubro fulueſcens, emunt ducato, ſingulis libris: vbiuis Hepaticus infimi precij eſt. *Effi. Math. 683. 684.*

Iam haud opus eſt rixari, aperiãt ne ora venarum an claudat: quando innumeris ferè periculis factis certum ſit, foris admotum claudere, & ſanguinem ſiſtere, intrò verò ſumptum ſuccum, illis præſertim qui hemoroidibus vexantur, ſanguinem attenuare, calfacere, deducere ad venarum oſcula, ipſaq; adeò vaſorum extrema reſerare, non ſecus atq; alij ſucci non pauci faciunt, vt Porri, Myrrhæ, & Vrticæ, quæ nihilò ſecius calida & ſicca ſunt.

SEDVM MEDIVM teretifoliū, siue minus Semperuiuū Officinarum.

- *Ger.* Klein hauszwurt menle, ꝛc klein donderbart.
- *Ang.* *Trickmadam.*
- *Gal.* Petitte Ioubarde, & Triquemadame.
- *Bel.* Cleyn donderbaert.
- *Ital.* *Semperuiuo minore, seu Pignola, à folio tereti Pinei.*

Effi. Fusch. Epith. 18. ETIAM iisdem natalibus admodum frequens & notum prouenit istud: ramulis à radice perquàm exili multis, gracilibus, edentibus foliola angustiora, rotundiora, minora, teretia, carnosa, mucronata, acuta, Salicorniæ vel Kali colore & modo: flosculis aureis, stellatis: tota eiusdem figuræ & facultatis atq; maius sedum.

VERMVCVLARIS. CRASSVLA MINOR Officinarum, siue ILLECEBRA maior.

- *Ger.* Klein hauszwurt weible.
- *Ang.* *Wylde prickmadam.*
- *Belg.* Bladeloosen, & Papecullekens.

Fusc. Epith. 19. SÆPISSIME etiam hæc colligentes fallit propter natales eosdem, faciemq; adeò minoris sedi similem, vt mirum magis sit prorsum contraria pollere, nempe calfaciendi & vlcerandi facultate: tamen discernitur foliolis rotundis, teretibus, oblógis, carnosis magis & supernè retusis, mucronatis instar vermium, è totis ramis pendulis: flosculisq; pallidulis, vel albidis: demumq;, quia non semper viret, eò ad Illecebram referéda videtur, cuius est facultate. Supina admodū negligētia Commētator noster nobis hanc fortè pro secundo Sedo dedit: nescius, vt vulgus ignarum, facultatum, & immemor verborum Dioscoridis, qui, sicuti monuimus capite de Telephio & Portulaca, quia nec sēper viret nec refrigeraret, non asserit hanc genus Semperuini, sed tantùm cognationis & similitudinis causa proximè subdidit, videriq; speciem dixit.

MINIMVM. ILLECEBRA, Sedi tertium genus non Semper virens.

- *Ger.* Katzentreuble.
- *Ang.* *Stone crop, & Stone hore.*
- *Gal.* Pain d'oyseau.

Fusch. Effig. Epith. 20. ISTAM pusillam reptatricem pulchellā floribus aureis stellatis, vulgò notissimam vbiuis & Illecebram nūcupatam Pharmacopœis, Germanis aūt Piper murinum, propter acrem exulcerantemq; gustū, quasi Aronis aut flammulæ, nullus vbiuis Italiæ, Galliæ, Angliæ, & Germaniæ nō nouit: pusillis namq; ramulis parietes saxosasq; moles & colles aridos amplexantibus, gracilibus, reptat sed potissimùm gustu cognitu perquàm facilis, & quæ inauditam socordiam Commentatoris arguit, inq; re herbaria parū exercitatam, vel mentis, vel oculorum aciē, qui hanc tam valdè vulgarem (tametsi idē ostētat ille frequēs) vbiq; Italiæ, Pisis accersat, Guini præconijs & literis assertionis, & quasi in lucem erutā, acceptā ferat. Quin in Dioscoridis lectione hæc salebra nulla est: δασὺ enim quamplurimis locis, non pilosum, siue hirsutum, sed densum rigidum vel compactum signare, capite de Britannica, Hypericone, alibiq; non rarò, reperias.

ARBORESCENS Græcum, Illyricum, & Anglicum, siue maritimum.

MVLTIS abhinc annis huius multas plātas Veronæ, Pataui, Venetijs, & in Hetruriæ hortis vidimus, cùm admodū exoticasq; putabamus: Postea singularis fidissimusq; amicus Vallerandus Donrez, passim in maritimis Sclauoniæ siue Illyriæ circa Dirachiū virentem collegit. Nosq; demùm in Sinus Bristoiensis Anglici Oceani Insulis vocatis HOMS, auulsimus copiosum, sed in saxosis, nec perinde carnosum aut ramosum, tamen stirpite ramisq; fruticat lignosis, duris, multis, lentis: folijs, paribus, & similibus, vulgare maius Sedum situ & ortu æmulantibus, minus crassis: inter vulgare Sedum maius, Laureolam & Tithymalum ambigentibus.

Græcum

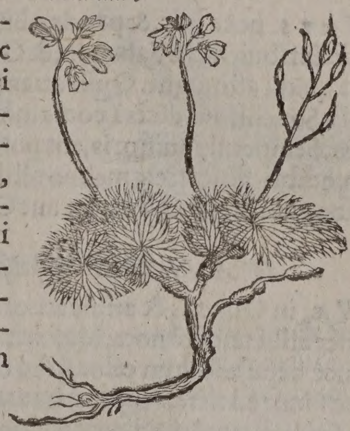

Varietas arboreſcẽtis.

GRæcvm verò,quod & Illyrium, maius multò & ſpecioſius, ramis & cortice foliorumq́; circinato,per ſumma poſitu magis Laureolam imitantibus,craſsioribus, tenerioribus, breuioribus, ſucculẽtis, cubitum longis,in ſcapo pedali & cubitali, lignoſo Laureolæ craſsiore.

In Auſtralis Angliæ Inſula Portlandia,puſillam, nõ multũ diuerſã ab iſtis forma,ortu,habuimus: ſed quia inter Tithymalos orta & duntaxat vna aut altera planta reperta nobis erat,rati eſſe ex Tithymalis, aut ex iſtis prolẽ degenerem,incertáq; ſtirpem, nihil certi de ea prodere auſi fuimus.

SEDVM PETREVM Montanum.

AVerniæ Mindenis & D. Ioannis Mauri Allobrogum, montium rupibus & conuallibus hanc pulchellam ſæpius collegimus, nomineq; Sedi Petręi donauimus, quòd ſaxis ſæpius innaſcatur : folijs puſillis vno exortu circinatim Sedi ritu, vel potius Cotyledonis minoris montani, ſed multò anguſtioribus, rigidis,quaſi ligulis mucronatis,è quorum medio cauliculi puſilli, binos digitos & palmum alti,exeunt, exiguis floſculis luteis Sedi minoris onuſti, quibus ſuccedunt clypeoli Thlaſpi quadantenus. Cur hanc nõnulli Phyllon Dioſcoridis ſtatuerint neſcimus: quum propior multò ſit facie & ortu Sedi generibus,guſtu aſtringente,exſiccante.

An CHAMÆPYTHIS maior Dioſc. ſeu altera vermiculata Sedi effigie.

CHamæpytides, quas natura ſimiles Aizois feciſſet, & Dioſcorides iiſdem aſsimilaſſet, hîc anneɛtendas duximus . Fruticat maritimis litoribus atq; inſulis Angliæ & Zelandiæ, nec non in ſqualidis campis Aralatẽ inter & D. Aegidij oppidũ, non procul à Rhodani fluẽtis, vberrima perẽnans,Vermiculata dicta,nõnullis Anthyllis altera putata, propter neceſsitudinẽ, quam cum Aizoo habet.Semper viret namq; inibi, virgultaq; promit cubitũ & ſeſquicubitum æquantia,crebra, incurua,lignea,colore cinereo, folijs multis,denſis,obſcurè viridãtibus, & inter Sedum minorem atq; chamæpithim marem medijs.Radix multum dura, fibroſa. Flores obliti ſumus, puto herbaceos,& melinos,albicãtes,muſcoſos, Oleæ.Salſo guſtu & ſapore ſuccoq; Kali etiam procul à mari,natæ,vti Aralate. Quam vt nouam, nec notam, exercitatis ingenijs expendendam magis proponimus,quàm verã aſtruimus.

AINGA vel CHAMÆPYTHIS mas, Dioſc. IVA arthrytica.

QVÆ receptæ vtilitatis, & tritæ cognitionis vbiq; locorũ prouenit Aiuga vel Abiga, ab Abiete, propter odorẽ, folia, & floſculos Piceæ, Chamæpythis vocata eſt, mas ſeu tertia Dioſcoridi, nõ prima, vt Cõmentator ſtatuit. Sabuleta, arida, lapidoſaq; vineta & oliueta amat Norbonæ, vbi perquã odora, ſurculis gracilibus, hirſutis, inflexis, numeroſis, Pini folijs vel Pſylij, minoribus, incanis, confertis, reſinoſis: exiguis interſertis ſecus floſculos melinos, Veronicæ fœminæ: Sed ſemine oblõgo, tereti, fuſco. Germaniæ, Galliæ, & Angliæ ruri ſpõte peruia, ſed paucis in locis: eoq; in hortis colitur, ad Medicos tamen vſus odore & virib⁹ ignauior. Radix fibris duriuſculis, lignoſis, amaro ſapore, medicato, ſubacri, neutiquã dulci, ſed reſinaceo, diuq; faucibus hærẽte. Idcircoq; nõnullis Germanis **vergiſz myn nicht**: id eſt, ne mei obliuiſcare, fortè dicta fuit: quod etymum dũ Mathiolus à Germano Pharmacopœo, & Braſſauola adductum erroris incuſat, immeritò facit: & imperitius multò labitur, cùm aliam vocatã **ye lenger ye lieber**, id ſonat, quò diutius eò amãtius, aut gratius, (quod Amaradulci ſiue Circeæ meritò quadrat) inſcitè in hanc tranſfert.

CHAMÆPYTHIS prima Dioſ. odoratior.

MINVS nota hæc, & paucis obuia locis, magis tamen odora, collibus aridis & aruis æditioribus, Nicæ Sabaudæ, & Genuæ Liguſticæ, circum vrbem Penem in Italia, fruticat, vt quidã affirmant. Quin etiam eandẽ vireta nonnulla Belgij ſedulò colunt. Radice fibroſa, Sonchi, aut dẽtis Leonis minore: ramulos palmum altos, humi ſtratos, & foliolis ſeptos, Semperuiui minoris, aut potius vermicularis, minus carnoſis, ſed incanis & hirſutis: in quibus floſculi ex melino albidi: Suauiorem ſpirat odorem, interdum vliginoſum, vti vſnea muſcúſue Quernus, aut Cedrinus.

IVA Moſcata Monſpelij eſt, ANTHYLLIS Chamæpytoides.

QVÆ in Oliuetis & aridis aruorũ marginibus Norbonæ ac Galloprouinciæ fruticat, nec alibi temerè nota, Moſchata etiã vulgò vocata fuit, cõtrariæ fragrãtiæ, ſignificatu (ironicè nẽpè) eſt enim odora, ſed olfactu minimè grata, nec Pinũ redolẽte, veræ & odoratæ Chamæpytidi cognata, ſurculis tamẽ rigidioribus, ſarmẽtoſis, lignoſis, ſed breuiorib⁹: copioſa folia, latiora, lõgiora, leuiter inciſa, Coronopi aut Pſylij modo emittit, pluri lanugine incana, inters flores maiores purpureos, & ſemẽ hirſutie ſtipatũ Chamæpytidis. Lignea radix, guſtu amaro, ingrata tota, & nonnihil ſtiptico, Abſynthiũ referente: eapropter Kali ſpecies illa, aut potius Sedi marini fruticantis, de qua inibi dictũ fuit, neutiquam ad rem faciet, ſi conferatur cum hac. Hirſuties, flores, color, odor, ſapor, qui hîc falſus non petitur, deſunt. Adde odoris grauioris, & amaroris aromatici, non ſalſuginis notam: quam in medicamentis primæ commendationis ad comitiales pleriſq; animaduertas, vt ſũt Vngulæ Aſininæ, Alcæ, & operculũ onix dictum, multóq; grauiore odore, Caſtoreum, & huiuſmodi nidore, potu & ſuffitu excepta, & quarum dotes ſibi vindicat multò adhuc certiores.

Κοτυληδών. VMBILICI Cotyledon.

Ital. Cope, triuole, vmbilico di Venere.
Hiſp. Scudetes.
Gal. Eſcuelles.

Effi. Mat. 1122 VVLGARIS iam notitiæ Cotyledon, ſic dictum à concauo folio, acetabulum aut vmbilicum imitato, circinato, & nonnihil crenato obtuſè, læuore plurimum glauco virente

virente,interim purpuraſcente,craſſo,carnoſo,ſucculento Telephii, aut Cochleariæ:radix bulbeę Bunii Cyperi rotundior, aut fumariæ Plinii,nonnullos pediculos foliorum & cauliculos teneros florum herbaceorum ex caliculis parit,in quibus ſemẽ Portulacæ, minus ſubrufum: guſtu tota glutinoſo Portulacæ,ſed vix acerbo,inſipida,frigida:non ſolùm in Italia,Prouincia,Languegothia,ſed etiam in Anglia occidua ad Briſtoiam,plurima.In Francia tamen & Belgio,rara,niſi ſata fuerit: exit autem ſemine, tota hyeme viret,marceſcunt æſtate folia.

COTYLEDON *Minus Sedifolio, Montanum.*

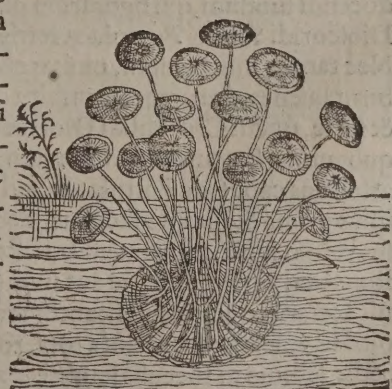

MERITO hanc Sedifoliã appellamus,tãtoperè namque cum Sedo quadrat, vt propiórne illi ſit quàm vmbilico,ambigat vulgus:eóque apud nonnullas gentes Sedum montanum appellitetur.Rarior multò ſuperiore,nec niſi quibuſdam Alpinis Allobrogũ & Pedemontii,Sabaudáque Oſtenſi valle vocata,& Mindenis montibus Auerniæ & Germaniæ nobis viſa. Maio & Iunio flores albicantes,minoris Semperuiui,in caule ſeſquipalmari plurimũ vnico,ex radice fibroſa, nigra,tenui,per foliorum, quaſi centrum, eunte: foliorum lingulas oblongas, craſsiuſculas, imitantium, & tantillum ambitu crenatas,albo vel glauco liuore,colore,carnéque Semperuiui,minoris guſtu.

AQVATICA *Cotyledon acris Septentrionalium.*

NVSPIAM Italiæ vel Norbonæ meminimus hunc,in Anglia verò & Belgio & Nortmania admodum frequentem,riguis depreſsíſque pratorum conuallibus, & ſcrobibus, vbi torpuerunt per hyemem reſides aquæ.Fibrias exiguas, multas,cauliculóſque teneros reptantes,humíque fuſos habet,folia peltata,ambituque circinato,& leuiore inciſura & obtuſis dentibus: criſtato medio centro, nonnihil depreſſo,vmbilicum imitante,ſed teneriora:floſculi albidi, penduli ſubter folia: Iunio & Iulio viſuntur,guſtu calido,acri, linguamque vellicante,inodoro: quem inſcitia etiamq; penuria Cotyledonis indunt indocti Pharmacarii Populeo vnguento.

ANDROSACES *Cotyledon Marinum herba felloſum.*

QVEMADMODVM nominis etymo Androſaces, vel,vt nos putaremus, Hydroſaces,ſeri lotiíq; in abdomine, quaſi vtre,aliíſque è corporis ductibus,eductionem pollicetur:ſic videtur hic proximè Nympheas deſcripta à Dioſcoride,propterea quia non niſi in aquis,& prorſus magna cum Nympheæ ſimilitudine,tametſi multum diſpari magnitudine creſcat. Nec vlli alii,vt genuinæ, Androſace acquieſcit animus, præterquam iſti, ex Guino ſummę eruditionis profeſsore Piſano:in Mathioli commẽtariis quadruplò maior (vti ſolent,qui imagines,non plantas viuas,viderunt) ipſa planta depicta,nec tamen ab eo deſcripta. Perelegans eſt, ſed perpuſilla planta hæc vmbilicata,& videtur è genere earum quas paraſiticas feſtiuè quis dixerit,propterea quia non niſi aliena quadra veſcitur, cibo,& diſco.Innaſcitur ferme ſemper dorſis ſtriatis Chamæ conchæ, quæ humi obuoluta ſit

ta ſit vacua hoſpite ſuo Veſco apud Italos *Cape tondo* vocato: Pedicellis cirrĭſue, glabris, nitidis, exilibus, vncias binas altis, crebribus, ſurrectis, ſingulis ſingulū clypeolum medio centro fulcientibus, circinatum vmbilici, cum ouracis appenſis in memoriam reuocantibus, vnde Monſpellieſes præceptores Vmbilicum marinum vocitarunt: notiſsima quippe illic Piſcatoribus ſtagni Magalonenſis & Lateræ accolis. Frontignanæ etiam refluæ ſtagnantiſq; aquæ ſalſæ innumeras plantas obruunt. E fundo quippe inq; aqua, non in aere, creſcunt & viuunt vt Mathiolus pinxit. Virent enim primùm ex ſqualido cinereoq; colore: Poſteà egeſti vndis, exceptiq; litore, albeſcūt, vti conchilia & corralinæ vocatæ, quas guſtu ſubſalſo & amaro æmulatur: nec dubium quin vrinas ciat, & materiam articulis impactum digerat. Semen nuſquam vllum vmbilicis claudi non putamus, certè nunquam in multis milibus obſeruauimus. Ventrem ſiſtere ſcimus, vt hunc ſcrupulū eximamus docto & candido Anguillaræ, qui neſcio qua de re Senam & Caſsitham hariolatur veriſimiles quia emphyla aut aphyla planè contrariæ notæ legatur, potiſsimùm quia aluum ſoluunt, quod hîc neq; expetitur, neq; veriſimile ſit: tota plantula ſiccior actu & tactu quàm calidior eſt, & multum diuretica, quare Galeno aut eius codice error, qui aſtruit humidā, ex Ægineta & Plinio req; ipſa expungendus.

Fuit quando Tragum iiſdem fere maritimis oriundum, hanc Androſacem opinati fuimus, ſed nos retinuit Pliniana verſio, quæ accuratior hîc, quàm quæuis alia videtur: delineat quippe ſine folijs in cirris folliculos, habentem, & in his ſemen, albam amaram, in maritimis Iſtriæ. Videtur legiſſe θυλάκιον, non ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ſed ἀντὶ τῆς κεφαλῆς, quaſi dicat folliculum, pro capitulo, ſeu verterit ex Dioſcoride: ſeu, vt veriſimilius, vterq; ex eodem authore. Cæterùm Cortuſi munus valdè leuidenſe fuerit, ſi Morſum gallinæ vel Alſinæ, foliolis neutiquam nudam, non ex Syria, ſed è veteri quapiam maceria decerptam, quis patefaceret Commentatori, qui proinde non auſus fuit oratione repræſentare.

Ἀνδράχνη. PORTVLACA *Domeſtica.*

- *Ger.* Burgel.
- *Bel.* Porcelepne.
- *Ang.* *Percelynne.*
- *Gal.* Pourpier.

QVAMVIS ἀνδράχνη ſcribatur, tamen ἀδράχνη dicta potius videatur, ortu quòd teneritudine quadā læta & carnoſa luxurient, ramuli foliaq; albicent, quadā ſpumoſa fuligine ſiue tenui quapiam aſpergine cinerea, quæ in marina euidentius multò cōſpicitur, vbi nec colitur, & aura ſpumea afflatur quam ἄχνην dicunt. Tribus autem differentiis, quot nouimus penè eadem facies eſt, præſertim domeſticæ & ſylueſtris: quarum tamē contrariæ facultates & effectiones vidētur principiis genericis differre, & ſtabilire noſtrū docendi modum, qui figurarum priuſquàm facultatū annectit ſeriem. Etenim quamuis Dioſcoridi Satiua Portulaca refrigerat, Sylueſtris tamen calefaciat, & eadem exulcerat. Nec tamen inficiandum, multas eſſe plantas, quę quamuis polleant contrariis affectionibus, tamen eodem generis ambitu cenſeri debent, vti hæc marina plāta Portulacæ foliis, & facie, quam Crithmum Dioſcoridis putarunt: nam nihil videtur illi obeſſe, aut deeſſe quò minus Portulaca ſit. Cæterùm, non aſtringit ſed refrigerat, legendum eſſe norit qui attentius caput de Portulaca apud Dioſcoridem à carcere ad calcem luſtrarit, ea enim illius prima & ſumma facultas, ideo δυναμὴν ἔχει ψυϰτικὴν καὶ ὃ ςυπτικὴν facilis namq; lapſus rerum ignaris amanuenſibus. Et quilibet etiam ex illa vi, qua hæmediam dentiúmve ſtuporem aufert, minimè aut minimùm certè aſtringere deprehendere quit in quotidianis acetarijs, quū vulgo eſitantur tenellæ Cymæ, & folia craſſa, carnoſa, Thelephij & Scorpioidis vulgaris: ſucculenta tota, rotundis teneris viticulis humi reptantibus, flore puſillo Sedi: ſemine in theculis ſeminis Papaueris nigri plenis cauli hærentibus.

SYLVESTRIS.

QVI

QVI Domeſticam norit, Syluestrem non poteſt non noſſe, quæ minor duntaxat tota, locisq; ſquallidioribus, vinetis glareoſis, viarumq; interdum ſtratis reptat: ramulis rubentibus, folio Oleaſtri, figura cætera duplò minor tota: ſed guſtu acidiore, & non refrigerante, ſed potius acri calfaciente, vt in Norbonenſi agri vinetis & ſatis, vbi acrior multò, quàm in Anglia, aut humētibus frigidis ad Septentrionem: quin etiam exulcerat, ſi Dioſcoridi fides habenda, apud quem interpretandū φυλλάρια δάσεα ſiue foliola firma quadam cum hirſutie eſſe: vt ſanè ſunt, πλατύτερα, id eſt, latiora, quàm Domeſticæ eſſe: neutiquam ſunt, niſi ſibi ipſis comparata, quia ſunt breuiora & latiuſcula, quaſi rotundiora: aut ſit fortè immutatio illa apud hunc qualem frequētem & Theophraſtum latioris & anguſtioris folij, in Helenio, Phlomo, & alijs non paucis monuimus.

τηλέφιον FABA INVERSA, ſiue CRASSVLA, an TELEPHIVM?

- *Ger.* Wundkraut, knabenkraut, fotz zwang, vnd fotzweyn.
- *Belg.* wonden Cruyt, & Smeerwortele.
- *Ital.* *Faba graſſa*,
- *Gul.* Repriſe, Ioubarde des vignes, Feue eſpeſſe.
- *Ang.* Orpyne.

VAGVM & plurivocū fuiſſe Telephij nomē, ex Crateuæ & Dioſcoridis geminatis deſcriptionibus & varijs plantis accommodatis videre eſt. Crateuæ quippe notæ, vti recentiores doctiores ſcitè monuerunt, Scorpioidē, quæ Dioſcoridis libri 4. calce penultima appingitur, exprimere videntur: nec ſanè abs re, nam facultates illi ineſſe eximias ad *diſſepulotica* & inuicta vlcera, non modò lectio, ſed & animaduerſio facti periculi crebra, teſtatur. Inſuper duobus locis duas plantas Telephio nomine inſignit, non parùm tamen ſimiles: alteram hoc capite, alteram libro 3. quam Romanis Illecebram nuncupatā dicit, vtrāq; facie & viribus vulgò notā: PRIOR CRASSVLA dicitur, quia folijs craſſis, carnoſis, Portulacæ hortenſis non abſimilibus, floribus albis, luteis vel purpureis in vmbellis Drabæ: cætera prorſum Portulacæ ſimilia, radix alba, carnoſa, tuberoſa compacta, Dentis Leonis bulboſi, aut Leucacāthæ Dioſcorideæ, vinetis, cultis, ſyluoſis, marginibus, ſaxoſis, Angliæ, Sabaudiæ, Galliæ, & paſsim alibi abundat. Hanc rigidi cenſores pro Telephio faſtidiunt, & inquiunt calore & abſterſione carere: reſpondent periclitatores, illam multis dotibus pollere, & plura preſtare quàm quæ Dioſcorides ſcribit: addimus nos, calorem illi non deeſſe, neq; ſiccitatem, quantā Galenus & Ægineta prodiderunt, nempè primi ordinis, id eſt, guſtui vixdum perceptibilem: ſiccitatem vero cuiuſmodi in Semperuiuo: Abſterſionem qualē farinæ fabarum & Portulacæ, quæ tamen videntur potius lenire muccoſo glutine, cùm primo adpulſu linguam tangunt. Sed fruſtrà ſæpè monemus, iſtos defici modeſtia & peritia. Etenim ſi calefactione, ſiccitate, & abſterſione, Telephia curarent vulnera, numnā id præſtarent preſentius, quæ multò tum calidiora, tum magis abſtergentia ſunt? Sed curata putamus tum potiunculis, tum pulticulis, & fomentis ex iſtā paratis, ad acrimoniam ſaniei erodentis, & opus naturæ prepedientis retūdendam, ac cacochymiam corrigendam intus & foris.

Effig. apud Dodo. Epi. 41.

Scorpioides Dioſc. Telephium Crateuæ.

Alternabatur Dioſcorides, vti videtur, vtri eſſet aſcripturus Illecebram Romanis dictam herbulam, Telephij ne generi, propter vſum & nomenclaturā: an ſemperuiui, propter faciem & figuram: & quia videtur optionem feciſſe Lectori, vtrum mallet eligendi, nos Telephio aſſcribemus. Siquidem non ſemper viuit & vrit, atq; eadem præſtare poteſt quę Telephium, aut quæ in Telephijs & Cacoeticis vlceribus ſanandis deſiderantur: tametſi alio modo, vt exercitati operum exploratione norunt, idem affectus diuerſis, & interdum contrarijs, expugnetur. Sic in vulneribus, capitisq; fracturis, vtimur calidis exſiccantibus, vt Iſide, & de Minio, vel frigidiuſculis, interdum humentibus, vt ſanguine columbino & Roſaceo, ad mitigandum, digerendum, & expellendum excrementa à parte,

SCORPIOIDES, an Crateuæ TELEPHIVM.

Math. depicta, non deſcripta, pag. 1305.

RECENTIORVM verò & Monſpellienſium Portulacæfoliam Scorpioidem, vulgò ſic dictam à ſiliquoſis corniculis Scorpionis caudæ inſtar reflexis, Galegæ ſemine plenis, doctiores, qui Telephij ſpeciem coniectabant, non infirma ratione nitebantur. Eſt quippe folio Portulacæ flore luteo, non tamen albo, Medicæ aut Trifolij parui, pratenſis lutei: guſtu item & facultatibus non multum diuerſis. Monſpellienſibus cùm ſatis, tum vinetis, Latrenſis portæ admodum familiaris.

- Crithmum Dioſcoridis, an Portulaca marina?
- Empetrum, vulgò Fœniculum marinum. *Ang. Sampere*, Perchepier.
- Cæpea.
- Halimus.
- Chryſanthemum marinum, Math. Crith. tertium, vel ſecundum.
- Kali.
- Salicornia.
- *Blanchette.*

CRITHMVM, ſeu CRITHAMON, an Portulaca Marina? BATIS Plinij.

PLERÆQVE ſunt maritimæ ſtirpes quæ Crithmi deſcriptionem quadamtenus deſignare valent, nulla autem penitus explere. Quod quidem non vt nodum in ſcirpo quæramus, ſcribemus, ſed potius vt haſce tricas expediamus, quę animum quò minus verum ſtatuat, irretitum tenent. Et paucis vniuerſum negocium componi poteſt. Si ſtare lubet antiquis herbarum deſignationibus, vides hic fruticoſam dici plantam à Dioſcoride folijs pinguib. longioribus, & latioribus, quàm Portulacæ, albicantibus, ſalſis, & cætera. Huic deſcriptioni habemus plantam quandam, quæ melius congruit, quàm FOENICVLVM Marinum, cunctis fermè herbarijs hodie Crithmum putatum, quod neutiquam Portulacæ, vt Dioſcoridi placet, ſed potius facie tota & vmbellis Fœniculo, vt inſpectio ipſa vulgus ignarum vocare docuit. Et folia non albent, ſed virent Porraceo colore: nec quia muria conditur & paſsim eſitatur, ideo ſit Crithmum habendum: etenim non paucæ aliæ ſunt maritimæ, quæ in acetarijs expetuntur, & muria ſeruantur, eiſdem fœniculo iſto facultatibus pollere creduntur. At illa, quæ à ſimilitudine PORTVLACA MARINA dicta fuit, folijs latioribus & longioribus quàm Portulacæ, atq; albicantibus, pinguibus. In ſabuletis, adeoq; ſaxeis, maritimis, copioſa, cuius flores albidi, herbidi, Atriplicis: multò propior eſt vero Crithmo. Cæterùm, ineptiuſcula audacia eius eſt qui accumulandi tot ſpecies vni incertæ, cùm quælibet earum longiſsimè à deſcriptione abſit: alioqui cur non & tam multas Kali ſpecies, neq; deſcriptas, neſcio an notas Dioſc. non poſsit quis vnam accumulare, & pro Crithmo vindicare: nam fermè omnes naucleris in cibum cedunt, nobis etiam in mare Liguſtico acetarijs manſæ, penuria melioris cibi, non peſsimi ſaporis viſæ fuerunt.

FOENICVLVM marinū, ſiue EMPETRVM vulgo Sampere & D. Petri Herba. Math. Crith. primū, effi. 489. PORTVLACA Marina. Mathiolo Halimus vulgaris. Effig. 160.

Et ſciunt exercitati, ſecundum Crithmum Commentatoris planè Paſtinacæ aut Eringij guſtum, odoremq; præ ſe ſe ferre, vnde Arabum Secacul opinionem fecit, vulgus Paſtinacam marinam vocat. Vtrumq; litus ſuperi inferiq; maris Italici hac planta ſcatet, ne non putet Senenſis ſe munus leuidenſe à Cortuſiana magnificentia accepiſſe, quod pueriliter ſolitus eſt iactare, & inculcare putidiuſcula infantia. Tum tertiæ & quartæ ſpeciei ab illo depictis, quid negocij aut ſimilitudinis cum Crithmo: tertij, etiam flores lutei ſunt, radiati, vt Chryſanthemj, quò retulimus: cætera eius delineatio, nihil ad Crithmum. Quartum demùm montanum eſt, non maritimum, guſtu & odore Eringij, radice ſimiles ſunt, Crithmo valdè diſsimiles. Hinc videre ſit ea quæ meris aſſertionibus, non rationibus, aut veris inſpectionibus, aſſerta ab illo ſunt, eadem facilitate dirui, atq; ſtabilita fuere.

Montanum Eringium recentiorum.

fuêre. Hæc ſi oculis & manibus verſaſſes, vti nos fecimus, non tam futiliter aſſeueraſſes ſententias neq; veras, neq; perſpicuas, quæ magno detrimento ſunt non modò Tyronibus, ſed doctis quàm pluribus.

Κηπαῖα CEPOEA.

CVM hæc eadem Domeſticæ Portulacæ figura, vna aut altera vagula notula radicis & coloris additis, quaſi ſatis foret nota, & redditæ illi facultates, quæ ſatiuæ conſimiles ſunt, mentione etiam incerta, de Aſparago Myacanthino, quem proximè Portulacæ caput, appoſuit Dioſcorides: Videtur & hæc nihil aliud quàm hortenſis, vt vox Κηπαῖα teſtatur, Portulacæ ſpecies, quæ illinc huc irrepſerit, argumento & methodo hic non veſtigandis. Eoq; Galenus fortè ratus è Portulacis vnam, eam tacitam præterijt. Marinam Portulacam, ſpurium Halimum, Becabungam, Crithmum ſecũdum Mathioli flore luteo, deniq; medij ſpeciem huc licuit adducere, ſed nihil libuit aſſerere. Neq; ingenuos decet tyrones, cuiuſmodi ſumus, tantũ ſibi indulgere in Naturæ doctorumq; theatro, quantum ſibi arrogat ἄυτος ἔφα Pytagoras alter Herbariorum Senenſis noſter, qui vt ſolitus, hanc pro filio ſuo Odorico Melchiorio, pro ætate ſua non imperito ſibi miſſam, nunc tandem, cognitam aſſeueret: nec tamen vllam notam addat vel figuræ, vel naturæ, nedum locorum quæ nos certiores faciat, illũ Cæpeam hanc adamuſim ſuam congruentem certam exploratamq; habuiſſe. Hanc nos ſuperius dedimus inter Portulacas.

ἅλιμος HALIMVS.

ANNO 1563. Octobri menſe, quidam Botanicus Italus, qui ex Sclauonia onuſtus raris plantis redibat, quandam locis maritimis lectam fruticem nobis ſpectandum dedit, Ciſti magnitudine & modo, folijs Oleæ albicantibus, Portulacæ marinæ, ſiue Halimi vulgaris: ſed ſemine & flore tunc orbus erat ramus, quem adhuc habemus Antuerpiæ. Hanc cuncti Herbariorum Senatus Venetorum Halimum affirmabant: Et Leo ille famoſus agyrta dicebat, ſe ſæpius quoſdam, qui in acetarijs teneriorem eſitarint vidiſſe: cui ne nunc quidem magnoperè refragamur, nam ſalſa erat, & maritima. Sanè planta videtur eſſe ſalſa, vel nominis vel natalium argumento, Halimum.

Quid ſi negationem eximas, & dicas, Dioſcoridem dixiſſe ſpinas habere, nam vt quid inter ſpinoſas & vallatorias & finitimas, maritima cùm ſit, recenſeret: nam quæ veſca ſũt & holeracea ſecundo libro differuntur.

KALI magnum Sedi medij folio, ſemine cochleato. Soede, Gallis.

QVAMVIS tres plantæ ſint inter ſe congeneres & maritimæ, quæ Crithmum, vt dudum dicebamus, adumbrare poſſent: tamen nulla videtur antiquis nota fuiſſe, aut certè deſcripta, tantùm abeſt, vt ex hiſce SAL iſtud, vocatum apud Arabes KALI, ex iſtarum vna vſta, & quod mirum, fuſa fieri nouerint, vix tacituri ſi ſciuiſſent. Quare vt nomen, ſic & plãta, & modus ſalis iſtius parandi, videmur Græcis recentioribus, aut Arabibus Philoſophis Chymiſtis & yalurgis deberi, qui ex iſta, quam argutè effigiatã damus, copia, per initia Autumni aceruatum ſuper ſcrobe, cui ligna inſunt decuſſatim inſtructa, vt accenſa meta herbæ Kali dum vritur & liquatur, inq; fundum ſcobris defluat, cogaturq; in glebam aut ſaxum pulli nigricantis, vel cinerei coloris, illi vocant Kali, vel SODE ad vitrum conflandum in Italiam inq; Septentrionem ex Gallia Norbonẽſi & Aquitania deferunt. Vrit non ſecus ac

cauſticũ, Hæc ſpecies & notior in maritimis Galliæ Norbonenſis, vbi tum ſponte, tũ ſata, cãpos maritimos frequentia, cauliũ rubentium operit purpura. Fruticat etenim caule cubitali & ſeſquicubitali, carnoſo, Portulacæ concolori. Folijs item denſis, anguſtis, fimbrioſis, Sedi medij ſiue Semperuiui minoris teretifolij duplò longioribus, acutioribus, inter quæ ſemina Limacem puſillum ſpiramúe imitantia, colore fuſca, folliculis Maluæ ſeminis ritu occluſa. Minus obuia hæc Septentrionalibus, imò nuſpiam fermè.

BLANCHETTE Norbonenſium, ſiue Kali minus.

EOSDEM ad vſus ſedulò colligunt maritimi coloni Norbonenſes, iiſdem natalibus, folijs, & caulibus minoribus multò, minuſq; carnoſis, anguſtioribus, nec ita rubentibus, ſed ex pallido virentibus, vnde vulgo *Blanchette*, quaſi Kali album vocatum. Semen exiguum, nigrum, lucidum, Vrticæ aut Acetoſæ. Non ſolùm calidioribus regionibus hæc, ſed etiam ad Septentrionem Angliæ, Normaniæ & Belgij familiaris.

SALICORNIA, ſiue Kali geniculatum vermiculatum. Ang. See grape.

MVLTO frequentiſsima ad quaſlibet maritimas oras tum Oceani, tum Medirerranei maris: ſed effigie multò rarior, & cui folia videntur teneri turiones ramulorum: ſemen nullum. Sunt enim è radice fibroſiore quàmplures cauliculi bicubitales, recti, geniculis multis donati, extremis quaſi folijs craſsis, pinguibus, carnoſis, teretibus, rubentibus, per crebros geniculos inſertis, & pyxidatim, quaſi alabaſtriculi, quadã cum Equiſeti ſimilitudine, & cornua recta obtuſius mucronata imitantibus: guſtu non inſulſo, nec temperamẽto aut vſu diſpari à cæteris, verùm vbiq; neglecta.

KALI ſpinoſum Capite de Tragano.

Litorenm CHRYSANTHEMVM flore Buphthalmi aut Conisæ, folijs Kali, aut Iuæ muscatæ.

ILLIS accenseri debet hæc, quam putarunt nonnulli Crithmum, quia non nisi maritimis gaudeat, flore pereleganti, radiato aureo Asteris aut Buphthalmi: folijs pluribus per interualla caulem rectum cubitalem & sesquicubitalem ambientibus, stellatim cingentibus, rectis, pinguibus, ex viridi cinereis, vel pallidis: gustu salso, nec alio quàm vna quæpiam superiorum. *Effig. Mat. 491 sub nomine Chrithmi.*

- *Perfoliata duplex.*
- *Perfoliata Napifolia Anglorum siliquosa.*
- *Corinthe Plinij.*
- *Androsemum.*
- *Androsemum Belgarum an Climenon? commodiori loco, proximè Periclimenon.*
- *Ascyrum.*
- *Hypericum.*
- *Centaurium minus.*
- *Centaurium luteum.*
- *Coris Monspelliaca.*
- *Coris Mathioli.*
- *Camphorata Monspelliensium, an Chamæpeuce Plinij Laricis folijs? debuit recenseri inter Chamæpytides.*
- *Antirrhinum*
  - *Purpureum.*
  - *Album.*
  - *Luteolum latifolium.*
  - *Minimum, siue Oruntion vel Aruntium.*
  - *Plinianum, siue Diosc. Osyris.*
- *Linaria purpurea.*
- *Belueder, Scoparia Italorum.*
- *Osyris raræ repens floribus cærulo purpureis.*
- *Linum satiuum vulgare purpureum.*
- *Linum marinum Luteum.*
- *Campanula Lutea Linifolia Montis Lupi, flore Volubilis.*

PERFOLIATVM vulgatius, flore Luteo, folio Vmbilicato.

Ang. Thorow waxe.
Bel. Duertwas.
Gal. Perfoliata.

IN Burgundiæ, Sabaudiæ segetibus, & lætis, alibiq; Galliæ Germaniæq; hæc occurrit, è radice vnica, simplici, fibrosa, multos graciles ramulos promens, quæ folia transmittũt eoq; apud Germanos Durchwachs, quasi folifora vel folifida dicuntur Græcè Διαφια & διαφιλλα. Sunt enim rotũda, cana, Tithymali ampliora, tenera, exucta, nec pinguia, colore ex glauco virentia, & læuore Plinianæ Cerinthes, cui multum similis. Per Augustum flores sunt in summo pusilli, ambitu radiato ex aureo pallentes: semina fusca Saxifragiæ hircinæ pratensis: gustu non amara, sed mansu resinosa, hyperici aut Clymeni. Colitur etiam à Chyrurgis ad fracturas, vlcera, & hernias vtenda. Variantem hanc iam pridem & hoc anno vidimus in Morgani horto, floribus speciosiore situ & sertis vmbellatis elegãtiores. *Effig. Dod. Epit. 172.*

SILIQVOSA.

QVANDAM item donarũt recentiores *Perfoliatæ* nomine, quæ tamen ambiguæ naturæ videtur inter Barbaream Buniadem & Perfoliatam, non minus frequens, sed sæpius in montibus calidiorum regionum, occurrit folijs maioribus, longioribus, asperioribus, habitioribus, rigidioribus, aliquantum sinuatis Dentillariæ modo, siliquas angulosas Leucoij prælongas, exiles, seminis Brasicæ plenas aut Leucoij. Gustu neutiquam acri.

CERINTHE *Pli.*

FACVLTATE, gustu, & effigie, illis & Hypericoni, nõ ita absimilj, sed hilariore multò aspectu ea est, quã Cerinthem apud Plinium cõiectarunt recentiorum doctißimi nõ pauci, minus tamen incertis admodum indicijs: colore ex vegeto viridi, glauco & cęruleo, oculos oblectãte: folia sunt oblonga, non disparia superioribus, nec gustu ingrato, sed tamen medicato, & quasi Climeni siue Androsemi Belgarum vocati, veluti si quis gustaret ceram nouam molliusculam. Etiamnũ hoc mense Augusti in horto peritißimi Pharmacopœi H. Morgani, floribus luteis Androsemi vel Hyperici prægnans visitur, semineq; didimo, foris atro, intus medulloso Canabini aut Raphani. Eius floribus apes capi & oblectari putarint, sũt enim vt venusti, sic nõ insuaues, & gustu subdulci: folia autem cùm manduntur, quiddã ceræ nouæ, aut Erithaces vocatæ, sapiunt, vnde dictam fuisse verisimile est.

ὑπερικὸν. HYPERICVM.

- *Ger.* S. Johans kraut.
- *Belg.* S. Jans cruyt.
- *Ang.* S. Iohns Worte.
- *Gal.* Millepertuis.
- *Ita.* *Hyperico.*
- *Hisp.* Coraioncillo.

Effi. Dod. Epit. 74. NVSPIAM de elegantiorib. iconibus Hypericum, Ascyrum, & Androsemum, congeneres species, noscitare licet, quàm quæ in Mathioli commẽtarijs affabrè expressæ: historia verò iam trãslatitia & vulgatior, tum quia accuratior Dioscoridis descriptio, tum quia plantarum inter se tanta cognatio, vt vna duntaxat nota, cæteræ latere queant, si copia adsit, neminem. Vbiq; vulgatißima & vsu tritißima medico & chyrurgo Hypericum dicta, margines satorum, areas desitas, & ruinosa sectans, etiamq; lętiora loca. Tota planta multum ortu, virgultis, solo, & tẽpore, sed rotundis, rubentibus floribus & folijs, æmulatur Centaureũ minus: sed huic nomen *Perforatæ* vel Milleforæ, quòd folia obuersa Soli, innumeris ferè poris, acu quasi traiectis, aciem tum nostram, tum Solis transmittant radios. Flores odori, pingues, glutinoso contactu hærent, atq; chartas sanguineo Anchusæve cruore inficiunt. Semen in pericarpijs copiosum, odorum, resinaceum, amarum, & ingratũ gustanti, ad vulneraria balsama nulli secundum, multo Chyrurgorum peritißimorum Monspelliensium experimẽto, vbi etiam oleum vernaculè de *Trescalan* vocatum, quotannis paratur longè optimum ad hunc modum.

OLEVM HYPERICONIS.

Accipit

Accipit ſummitatũ Hyperici } añ. ℔. ij.
& olei communis.

Myrrhæ
Gummi Elemni } añ. vnc. ij.
Terobinthinæ. vnc. iiij.
Aloes. vnc. j.
Thuris
Maſtiches. } añ. vnc. ſ.

Infundantur, bulliantq; in diplomate ex arte. Ad Icterum etiam & Calculum vtilitas conſpicua.

ASCYRVM.

SECVNDVM Hypericum eſt Aſcyrum notiſsimum, amnium & riguorũ riuulorumq; pratenſium amans valdè, quadratos rectos viticulos è radice multum fibris ſparſa exiles erigens: alterius folijs paulò maioribus, venoſis, punctim poros peruios habẽtibus, & floribus itidem luteis, coccineum cruorem affricanti illinientibus. Semen odore reſinaceo ſui indice, nares feriente. Haud diſparis, ſed infrequentioris vſus. *Effi. Math. 937*

ANDROSEMVM *excellentius dictum, ſeu magnum.*

VT excellentius, ſic rarius, nec niſi opacis & ſyluoſis gaudens, verius Androſemum vocatum, quòd non modò floribus, ſed etiam folijs tritu & preſſu muriceum remittat ſuccum, quo vno præ cæteris Androſemum agnoſcas, & diſcernas, par eſt: Procerior maiorq; tota, & altero tãto maiora folia, pauciora, quàm Hyperici, cui etiam ſimilius flore & ſemine: Procerioribus, bicubitalibus, gracilibus, rotundis, rubentibus ramis. In collibus & nemoroſis pone Riuoli Pedemontanæ arcem : Norbonenſibus etiam Seuenis paſcuis & Syluoſis, etiamq; in Anglia æſtate ſuperiore prope Briſtoiam: In Vincentij prærruptis & ſyluoſis trans flumen. *Effi. Math. 939*

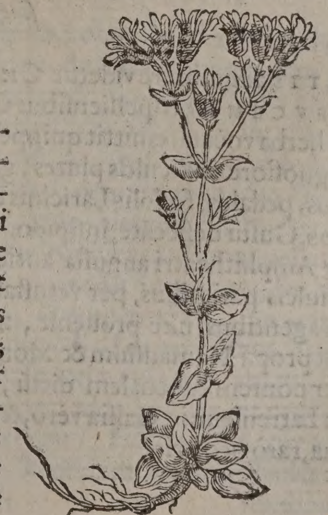
ALTERVM *tomentoſum.*

IN agri Monſpelliaci locis natura vdis & ſubſtilliis, ſed feruidioribus Solibus exuctis, ſæpius Hypericũ occurrit palmo non maius, & humo pronius, folijs item minoribus ex interuallo rarioribus: flore & ſemine luteolis pallidioribus, tota cana & hirſuta, minus odora: non alio ſapore, ſed imbecilliore.

CENTAVREVM *paruum.*

NVLLI non notiſsimum Centaurium, Hypericoni omni ſui parte ſimillimum, niſi flore rubro & inſigni amarore (vnde Fellis terræ nomẽ) diſcerneretur facilè. Accuratiores nimiò figurarum aut deſcriptionũ exactores, qui Centaurij minoris notas expreſſiores deſiderant, nodum in ſcirpo quærunt: vtinam non multò plures deterius inſignitas haberemus. *Effi. Math. 631*

CENTAVREVM *Luteum.*

QVID verò de iſto altero luteo ſentient, magnoperè ſcire auemus. Quamplurimis tum Galliæ, tum Angliæ locis, iſtud luteum nuncupatum : prope Rondeletij & Aſſatij prædia, multa Monſpellij : collibus vrbi Briſtoiæ eminentibus, inter ſegetes itidem . Radice exigua, folia ima proximè humum puſilla & ſtrata, vt in altero . Caulis ſeſquipalmum altus, ex interuallis bina folia, aut potius vnicum binis apicibus vtrinq; donatum traijcit, non ſecus atq; Periclimenis videtur huic & ſuperiori contigiſſe: nam Periclimenon alterum, traijcit folium, præſertim ſuperius, prope flores: Alterũ, bina diſtincta folia. Floribus alterius, ſed aureis

intenſè luteis, amara eſt: quid vſu præſtet nobis nondum cõpertum eſt.

CORIS *Monſpelliaca.*

Κορὶς, aut potius κόρη,virgo , puellàve dici potuit, quia tota pulchella & perquàm hilaris vultu hæc noſtra: verùm Hippocrates & antiqui, κορὴν, id eſt,pupillã, vocarunt, propter ſemen oculi pupillæ,ſeu anteriori humori cryſtallino ambitu ſphærico,haud abſimile, cuiuſmodi in hac cernitur: quam quia nuſquam niſi Monſpellij & Frontignanæ ad radices Ceti, & prope Magalonem, reperimus, nec alibi notam audiuimus , ideo cognominem fecimus vrbi, lectiſsimis nobilitatæ ſtirpibus. Hanc autem perraram niſi huc appoſitiſsimè quadraſſet, Ericã minimam putaſſemus,aut mediæ cuiuſdã inter Hypericũ propter purpuriſſã,& Aiugæ propter folium naturæ:Iam non aliò, quàm ad Corim referri poſſe arbitramur. Fruticat quippe ramulis multis, dẽſis,duriuſculis, ſurrectis,rotundis,palmũ altis & ſeſquipalmũ, lignoſis, cuius etiam foliola denſè ſtipata Ericæ maioris,& condita, florum purpureorũ tyrſulis conſimilibus, purpurea,cœrulea,nitidiore & amœniore decoris ſpectantur. Semen vtriculis mollioribúsve alabaſtriculis concluſũ, rotundũ thamariſci par, glaucum vel pullum,tenuiſsimis tuniceis glumis inuolutũ,quaſi ocelli pupilla tutior inde futura foret. Radix multò ſanè maior,longior,& craſsior,quàm pro plantæ modo,Anchuſæ minoris par & cõcolor. Tota namque planta rubella viſitur, & ſucco purpureo radicis pannos imbuendo cõmendatur: amaricat guſtu ſubacri,non inodora. Eapropter Corin nõ dubitarunt profiteri Rõdelletius & Aſſatius, doctiſsimi Præceptores,& in Academia ſimpliciũ indagatores, quibus frequens aſſentiebatur auditorũ corona. Cuius tamen elegantia ſi minus capiantur iſti moroſuli plumbei cenſores,quibus nihilpenè à noſtra mediocritate profectũ placere quit,arrigãt aures attenti,magni Senẽſis de Cori hiſtoriam percepturi, qui ſic infit, vbi nuda Dioſcoridis verba recitauit, & in Italia(vt millies repetit)naſci dixit: Sed quòd de Cori mentionem fecerit Galenus in ſimplicium cenſu, mihi incompertum eſt. Quæ denique κορὶς , Græcè, Coris etiam Latinè,& Cori Italicè vocatur. Hactenus eſt cõmentatus ille maximus Mathiolus, cuius ſanè mirandum cùm in cæteris pleriſque , tum maximè in hac planta cõmentanda acumen,quo Italis rerum nunquam fortè auditarum,nedũ cognitarum nomina eruit noua, & literis mandat. Et porrò pictori negotium relinquit figuræ exprimendæ, ſi viuam, nõ pictã vidiſſet,melius fortè noſtræ cognitioni & ſuo honori cõſuluiſſet. Cõſulamus igitur nos huius figura & natura repræſentanda, illi operoſæ molis volumini plerumque muto.

Mathioli Coris.

CAMPHORATA *Monſpel. an* CHAMÆPEVCE *ſiue humilis Picea Plinij?*

SATIS adumbrare videtur CHAMÆPEVCEM Monſpellienſibus Cãphorata herba vocata, emittit quippe è radice lignoſiore cauliculos plures , graciles, rectos, pedales, foliolis Laricinis dẽſè ſtipatos. Guſtu deſiccãte,inſipido, Nemauſẽſis Amphitheatri auguſtæ antiquitatis in hiulcis parietibus, per vetuſtatem rimas agentibus, hæc prouenit , nec non alibi prope Namauſium & Monſpelliũ, inter pontem Iuuenalem dictũ , & Portam Latrenſem: in Gallia verò,& reliqua Italia,raro occurrit.

ANTIR-

Ἀντίῤῥινον **ANTIRRHINVM.** *Vulgo Caput canis & caput vituli.*

Germ. Orant.
Angl. *Calfes ſnowte, or ſnap dragon.*
Gal. Moron violet.

NON potuit commodiore, veriore, inſignioréve nota prodi hæc planta, quam Antirrhini, ſiue naris Vituli nuncupatione: nulla nāque ſtirpiū ſeminis inuolucro, caput, vultum, nares, oculos, adeóque hiatum oris vitulini exprimit, atque hæc, quæ in Italiis & Galliis, præſertim Prouincialis & Norbonenſis, admodum obuia inter olíueta: floribus conſpicua purpureis, ex rubro violaceis, oblongis, vel roſeis, vel albidis, calàthum effigiantibus, ſed ſupernè buccas flaccidas, rictūque Leonini oris æmulantibus, & conniuentibus, non patulis, quò ſedulæ apes inde mellificaturæ, ſi fortè irrepſerint, rurſum quaſi valuulis occluduntur. Et folia & cauliculi ſparſi, fragiles, Leucoii, lutei, ſiue Keyri, nec radice abſimili. Semine nigro, nigri papaueris minore, hortis Belgicis, Anglicis, & Germanicis, florum decoris cauſa colitur, nec ruri oritur. *Effig. Dod. epit. 219.*

Varietas. Non diuerſæ naturæ aut figuræ eſt luteum floribus Antirrhinum, ſed duntaxat foliis latioribus, breuioribus, nec in agris perinde frequens, hortis dūtaxat vt peregrinum alitur.

MINIMVM *forſan Archigenis* **ORONTIVM**, *vel Aurantium quo auriginem morbum ſiue Icterum leuat.*

ET hūc Antirrhinā eſſe docēt capituſa mēbranacea vitulinæ, aut Simiæ caluariæ, prorſū figuræ: folia, flores purpurei, prorſū ſimilia, ſed minora, & ſecundū foliorū exortus per interualla prodeuntia, minora, vt eſt ipſa tota planta exilior minúſque fruticoſa, vbiuis tum hortorum, tum incultorum marginibus ſponte plurima, apud Germanos Orant vocata, nomine, vti videtur, perſuaſo & deflexo ab Archigenis Orontio. Iam minor, iam maior & lætior prodiens, folia anguſtiora multò lini aut oſyridis. Quapropter nonnullis hanc Pliniano Antirrhino eandem eſſe, viſum fuit. *Dod. effig. 220.*

ὄσυρις. **OSYRIS** *aut Linaria, quæ vrinaria, aut Plinii antirrhinum, vel Beluedere Italorum, Scoparia?*

Ger. Lynkraut, vnſer frauwen flaſchs.
Angl. Tode flax.
Belg. wild vlaſch.
Gal. Lin ſauuage.
Ital. & Hiſpa. Linaria.

INTERPRETATIO nomen claturæ videtur herbā ſignare diureticā, ſiue vrinariam, à ſero ſiue vrina, quæ græcis ὀρὸς ἢ ὀῤῥὸς, & οὐρὸς, & συρῶ, quod eſt traho: quare cúm Linaria vulgaris ſit vrinaria vocata, propter inſignē vim trahendi vrinas, & figuræ etiam quàm quæuis alia concors, nihil eſt qur exploratiſsimam faſtidiamus, illam incertæ vis & facultatis peregrinam præferamus, quia verrendo ſit aptior, quaſi non quàmplurimæ ſint frutices, quorum è virgultis poſſunt ſcopæ concinnari, neque tamen ideo Oſyrides fuerint: nec Galeni quicquam ſuffragatur ſententia, quippe videtur ille & Paulus, ſequutus nominis ſignificatum, quaſi à verrendo aut purgando fuiſſet conflata appellatio, Oſyridem ſiue Scopariam ſignificaſſe. Et vbi quis ſeuerius expendat Scopariam, ſeu Beluidere Italorum, videbit folia longiora eſſe, quàm Linariæ, & numeroſiora, non amara, qualem tamē Galenus & Paulus volunt, nec vllius certi commodi ad ea quæ efficaciſsimè & veriſsimè Ictericis fermè in hydropem deductis præſtat Linaria vulgaris, vbique frequentiſsima, & Lini ſimilitudine notiſsima, Eſulam minorem adeo imitata, vt prudentiores barbari iſto verſiculo vtramque neceſſareo diſtinxerint: *Eſula lacteſcit, ſine lacte Linaria creſcit.* Flos tamē eſt Linariæ elegantior, & maior, ſecundum ſummos caules in- *Effig. Dod. epit. 96.*

fundibulis, quaſi caudicellis Delphinij, aut Regalis conſolidæ, fronte verò Antirrhini rictu & aſpectu.

LINARIA PVRPVREA.

VT fruticoſior, ſic elegãtior multò & rarior, & propior deſcriptioni, ea Linariæ ſpecies, quam primùm ad Veganij Norbonenſis montium radices, in caſtanetis Syluis inuentam, in Flandriam amicis ſerendam multis ab hinc annis miſeramus: verùm, quia vires exploratas non habemus, paucis notis duntaxat oratione pictam damus: non enim niſi foliis paucioribus, floribus purpureis, ramulis gracilioribus, magiſque flexilibus, pedalibus, & ſeſquipedalibus, vimineis, etiam verrendo aptis, differt: alioqui primo intuitu Linariam putes.

SCOPARIA, BELVEDER *Italorum.*

NON perinde bellula hæc aut ſpecioſa videtur re, atque eſt Italico iſto nomine, flores etenim perexiguos, racemoſos, obſoleti viroris alis, iuxta quas naſcuntur, cõcolores fundunt: virgæ numeroſæ, ſparſæ, crebribus foliis, Lino duplò longioribus Pſyllij, totã æſtatem virentibus: & propter raritatem exoticam apud Italos in hortis & in penſilibus figulinis vaſis ali ſolita, hodie perquàm vulgata.

OSYRIS PVRPVRO COERVLEA *repens.*

PRORSVM ſimilis hæc flore & folio Linariæ ſuperiori purpureæ, cui annectenda venit, cauliculis tamen gracilioribus ſeſquipalmaribus, non erectis, ſed humi proſtratis, Polij, Coris Monſpelliacæ, aut Seſamoidis primæ ritu: flores cærulopurpura hilariore nitẽt, Cori concolores. Tota herbula guſtu eſt amaricante, nonnihil acri. Hanc nuſquam vidimus, præterquàm in vireto noſtri H. Morgani.

LINVM SATIVVM, *vulgare caruleum.*

λινον.
Germ. Flachſz ſt lein.
Gal. Lin.
Ital. Lino.
Belg. Vlaſch.
Angl. Flax.

Math.effi. 414 PARITER Græcis Latini Linum vocarunt, propter corticis libívre recta ſtamina, in filamenta recta diuelli ſolita, quæ etiam λίνα dicebãtur: vnde Linea & Libella, qua directiones

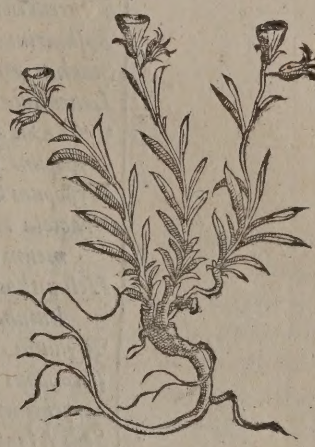
rectiones angulorum & parietũ ſtructuræ librabantur. Sic etiamnum hodie filum fabri lignarij directorium Lineam vocant: ſic & piſcatores, filum, cui annexus eſt hamulus, lineam. Tam frequẽtis olim & hodie notitiæ planta, vt prẹterquàm quòd de linariis iam deſcriptis facillimè percipiatur, etiam ſuperuacaneum ſit lineamenta depingere: quæ hanc ſuis ſtrãgulat amplexibus inter Caſſithas relata fuit. Theophraſto viſum fuit, Linum degener factum, in Lolium abire. Noſtrates coloni ſibi viſum pernegant, aut auditum.

LINVM MARINVM Luteum.

IVXTA prata & litora herbida Norbonenſis maris, ac inter ſtagnum & mare fruticat, pedalibus & ſeſquipedalibus ramulis rectis, numeroſis, gracilioribus, paucioribusque quàm lini folijs, lentis, corticeque ad nendum commodo, flore non diſsimili, ſed luteo, minore, Iunio, Iulio. Semineque & pericarpiis minutioribus multò: non notum reliquæ Galliæ, Germaniæ, & Angliæ.

Math. effig. 416.

CAMPANVLA lutea Linifolia Montis Lupi, flore Volubilis.

PERQVAM elegans in deuexis Montis Lupi quà ad Septentrionẽ vergit, Linifolio aut Poligalæ, palmaris herbula, flore luteo peramœno, maiore quàm pro plantæ magnitudine, Iaſione aut Volubilis donata, quã hîc pictam damus, vt ſtudioſis illic innoteſcat, quia rara eſt, nec alibi nobis viſa, ſic vſu minus cognita.

Reponenda hæc proxime Telephium, vbi omiſſa fuit.

ROSEA.

RODIA RADIX.

ROSEAM vocarunt priſci hãc radicem, rimoſo cortice & frequenti, ſed puſillo tubere inſignem, roſeoque halitu fragrantem, odoris Roſei prærogatiua, quem manſu aut attritu nullã radicem, ac ne ſtirpem quidẽ, ſpirare (prẹter peregrinũ illum Aſpalathũ, cuius meminimus inter frutices) nouimus. Ex Allobrogum & Delphinatiũ ſaxoſis, mõtoſis, nec non Taurinis Alpibus Pedemõtium, iam diu in viretis multis Belgicis, Gallicis, Anglicis, & Italicis, Iulio & Iunio vmbellas edit, luteis floſculis pallentibus & herbidis, Drabæ, aut potius Craſſulæ, quam tantoperè præ ſe fert, caulibus pluribus rectis, & foliorũ multiplici ſerie, ortu, poſitu, ſitu, diuiſura, craſsitie, imò & quadantenus radicis loco natalitio, ſaxeo, macilento, corpulento, rugoſo, & diſparili coalitu, vt cõgeneres ſint putandæ: minora tamen huius folia dentata minutim, Tithymali ſerrati proxima, & radix maior, torulis & vberoſis papillis rugoſiſque inſignata, foris fuſca, intus albicat virens. Sed vetuſtior & ſiccior, cõcolor eſt adeò Schænæ peregrinæ, vt inſtitores interdum fallãt fruſta adultioris, quam guſtu exceſsũve vllius qualitatis vix ſuperare videtur, eoque nobis ferè perſuadetur, non procũl abeſſe à Roſæ aut Craſſulæ temperamento, quamuis non neſciamus Galenum, eumque ſequutos, ſecũdi caloris gradu donaſſe hanc: verùm non nuſquam labi, humanæ eſſe Mineruæ, indicio maniſeſto eſt planta Onoſma, quam radicem abſolutè Hippocrates cùm vocaſſet & deſcripſiſſet, magnus ille interpres Pergamenus nec Onoſma eſſe ſuſpicatus eſt, ſed ſeorſim duobus in locis, quaſi duo fuiſſent, vnã eãdem bis, & iiſdem

Radix Hippocrat. Onoſma Dioſco.

planè

Planè verbis, de Hippocrate mutuatis, deſcribit plantam ſine caule Anchuſæ ſimilem. Fit hodie nulli in vſum vt propter Medicorum ignauiam, & ſuccedaneorum ad Chephalalgias copiam veniat, vt Roſeæ, Roſeaceum, Nympheæ, conſimilisq; facultatis ſimplicia, quæ huic proximè ſubdidit Dioſcorides, vnde de facultatibus coniectura eliciẽda lectori.

Glaux.
Polygala.
Polygonum.
Polygonum marinum.
Polygonum montanũ, ſericeum minimum.
Polygonũ montanũ alterũ puſillo teretifolio.
Multigrana Herniaria Serpilli facie.
Serpillum.
Thymum.
Satureia.
Satureia altera.
Satureia hortenſis ſatiua.
Roſmarinum coronarium.
Stœchas Arabica.
Lauendula vtraque.
Caſia Monſpellienſium, an Theophraſti?
Hyſſopum Arabum.
Hyſſopum Græcorum cum Origanis.
Graciola recentiorum, an Paupauer ſpumeum Dioſc?
Helianthos, an Panax Chironium? aut Helenium, ſecundum Dioſc.
Pſyllium & eius varietates.
Coronopus vtraque.
Serpentina.
Sedi Montani Petrei & Pinaſtrifolia planta.
Myoſuros.

GLAVX.

EVESCIS & leguminoſis fuit etiam Glaux, à colore foliorũ, quæ auerſa glauca ſpectãtur, vti ſaligna, quas ſalices Poeta canit. Galax etiam, glax, & eugalactó, quaſi Lactea, vel Lactifica dicta, vt quæ lactis vbertatem eſu ſuggereret. Iam verò cùm huius frequẽtior deſitus ſit vſus, minus licet ſtatuere, etiam ſi veram noſſes, quænam ſit hodie habenda, & è multis, quæ Glaucis emẽtiuntur, aut referunt naturã, vtra vtri ſit præponẽda, incertum.

GLAVX EXIGVA.

Dod eſig. 38. EXIGVA tamen illa herbula maritima, quæ nonnullis Glaux vocatur, non perperam quadrare videtur: floſculos enim promit Tunicis, Garyophylleæ aut Leucoij, exiguos, florum calices dilutè purpuraſcentes, inter foliola Tribuli, aut Lentis, vel Herniariæ ſimilia, craſsiora: cauliculos complures partim reptantes, partim & ſurrectos, teneros, holeraceos, Portulacæ aut Sedi, palmum & ſeſquipalmum altos: ceſpite ſummo, radix gracilis fibroſa: Zelandiæ & Angliæ pleriſque mari cõterminis, ſalſis lacuſtribus cõuallibus reperitur: Morgani hortus aluit. Alteram Glauco affinem putamus è Leguminum familia, eódemque reiecimus.

POLYGALA.

Mathioli Poligala. QVAMVIS ob lactis vberi prouentum, quem ſpondebat nomenclatio, debuit eſſe notiſsima Polygala, tamen nullam dum habet noſtra ætas quam afferat. Quam autẽ plantulam quo argumento Senenſis Polygolam legittimam vindicet, piget referre, ſunt

ſunt enim normæ Leſbiæ & plumbeæ illius tāti herois ratiocinationis,quas cuilibet aptes aſseri licet adamuſim congruent.Sic hîc huius Aſtragali putati, & alterius huic conſimilis, tacitas deſcriptiones ſi preteriit ille,quiduis libuerit cōminiſcatur, & illi ſanè per nos fides habeatur: addemus verò nos deſcriptionem eius,quæ feritur,& pecoris ſagina dicitur, nō item aſſeueremus audacter incertiſsimam rem,quod eſt ſupinæ ambitionis.

NOSTRA.

LENTICVLÆ foliis & facie craſsioribus puſilla & tenera planta in Galloprouinciæ paſcuis montoſis prouentu multo feritur, floſculi ſunt lutei, minores Cityſi aut Araci,ſiliqua & ſemine minutis,quæ lactis augent prouentum gregi & armentis.

RECENTIORVM *Poligala.*

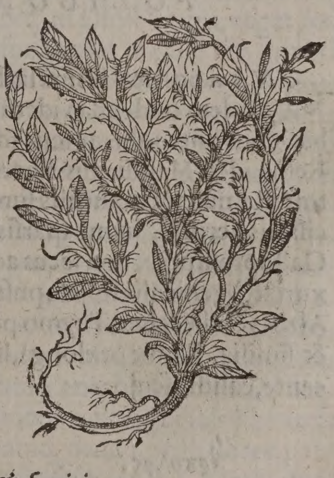
QVÆ tamen doctis Poligala, aliis Onobrichis viſa fuit,non minus placet, ſi æquè pabulo cedit: duriuſculis tamen eſt ramulis, non leguminoſis, aut holeraceis, ſed Geniſtellæ oblongis aut Hyſſopi anguſti folij : purpurei, pallidi flores, albidi interdum Fumariæ,Æſtatis initiò Crucis die emicant, eoque Germani Cruyſblomen vocant: ſquallidis & ſenticoſis prouenit. *Hiſt. Dod. 38.*

Πολύγονον POLYGONVM MAS *vulgare.*
Sanguinaria, Centumnodia.

Angl. *knot graſſe.*
Ger weggraſſe.
Belg. wechgras & duyſent knoop.
Gal. Corrigiole. *Dod. effig. 74.*

SANGVINARIA centinodiáve,innumeris geniculorum nodulis, & foliis rutaceis, vel Hyperici,nihil cōtemptius aut vulgatius habēt compita & rura,ſecus vias, areas,ſepulchreta, inuitis diurna diuturnaq; proculcatione & neglectione reſtibili ſegete laſciuit, totamque æſtatem humum inſternit virore, reptatu ſerptuque ramulorum exilium viticulorum, qui innumeris flexibus ſe implicant, ſemenque ſubter foliola in geniculis condunt numeroſum, triquetrū,puſillum, Rumicis iam defluxis puniceis,aut purpureis floſculis vel albidis. Rubella eſt radix, prolixiuſque fibrata, vti planta ſerpit,vnde Proſerpinaca dici potuit. *Proſerpinaca.*

MARINVM MAXIMVM *altum.*

NON NVSQVAM in Adriatico, Veneto & Anconenſi litoreis ſabuletis, ſæpiſsimè autem in mediterranea Norbonenſi ora, ab vſque Marianis aquis, ad Cetum montem aut promontorium dictum,polygonum iſtud occurrit longè maius,& multò ſpecioſiſsimum: quippe ſubter foliola rutacea, candida, glabra, lucida, ſecundum nodulos & flores candidos condita, partim etiam maiora, longiora viridia, Galegæ aut Portulacæ marinæ habet : radice & viticulis alterius,prolixius reptantibus, humiliuſque inſtratis arenoſis ſiticuloſiſque ſabuletis : tota planta albicantibus. Semen ad geniculos in foliaceis thecis candidis nitentib.Salſo & aſtringente guſtu. Alibi Galliæ, nec Angliæ,& Belgiæ, nuſpiam viſa nobis.

MONTANVM *minimum niueum & Sericium.*

SED vſpiam toto illo collium amœniſsimo procurſu comparet quicquam rarius,aſpectu,aut attrectatu & obſeruatu dignius,iſta minima,ſed pulcherrima argutáque naturæ

ſoler-

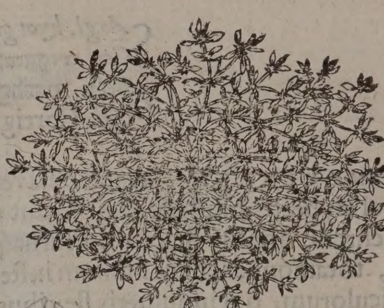
ſolertia elaborata plantula: vix vnciam & ſemunciam æquant denſi cófertique ramuli ſarmentoſi, duriuſculi, denſiſsimis geniculis, & foliorũ quaſi denticellis, Herniariæ aut Thymi tenuifolij foliolis minoribus, per interſtitiola viſu vix diſcernenda. Eximio vellere ſericeo & niueo candore lucétibus glomerulis foliaceis, delicatiſsimis, tenuiſsimisque membranulis contexti flores vniuerſam ſupernè plantam ornant & oculant: exilis radix lignea quàm & cauliculi longior. In aruo cui ſubeſt ſpecus Frontignanenſis cócameratio & fornices hæc non ita à Chameiride diſsita. Mirabundus Pręceptor Aſsiatius & Iaco. Vtenhouius Gandauenſis, commilitones multò doctiſsimi, iam tum Polygonum rebantur: ſeminula acerosa Erythrodani marini, vix viſu capi queunt præ exilitate.

HERBA TVRCA. *Herniaria multigrana Serpilli facie.*

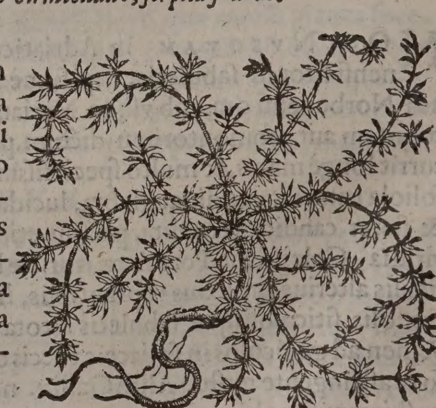
SEMINIS feraciſsimam hanc nõ inſcitè vocet quis multigranam humi reptricem herbulã: innumeris quippe ſeminulis in ſurculoſis cauliculis, fuſè ſparſis, denſiſsimis, luxuriantibus, arua oliuetaque Norbonéſia ſcatent ad rus *Boutonet*, altero à Móſpellio lapide, & Riuoly Pedemontium, ſecus caſtrum. foliolis eſt Serpilli, ſed Alſinæ minimæ minoribus, crebribus, creberrimis & ſeminulis, vt Polygonũ (ideo mille grana dicta) media inter & ſubter foliola acernata, Atriplicis Centinodiæve minora: floſculi luteoli plurimi. Tribuli terreſtris multò minores nec diſsimiles: vniuerſa ex herbaceo flauet. Herba Turca vocitatur, commendatúrque ad viperea maleficia, venenatáque cætera, tum foris tum intus vtenda: ad hernias emplaſtris fidem ſuperat, ſtillatitia octiduo hepatis obſtructiones & Icteritiam perſanare proditur. Ea pro p ter nonnulli Helleborinem fecerunt, vt fuſius illic monuimus.

Herba Turca.

POLYGONVM *alterum puſillo virmiculato, ſerpilli foliola.*

QVIA non ita diſsimilis hæc nomine eſt, etiam eòdem tradenda videtur, quia rara & indicta hactenus fuit: nobis autem induſtrij iuuenis Iacobi Reinaudeti Maſsilienſis Pharmacopœi primũ innotuit. Ramulis & cauliculis ſurculoſis, prolixis, gracilibus Serpilli, humi ſparſis: collibus maritimis Galloprouinciæ, non ſecus ac Herniaria multa luxuriat, è geniculis foliola puſilla, teretia, ſucculenta Aizôi vel Illecebræ, Thymo paruo noſtrati æqualia & ſimilia. Radix prælonga, lignoſa, ſapore amaricante, calidiuſculo.

ἕρπυλος. SERPILLVM.

Ital. *Serpillo.*
Germ. Quendel, ſthuener koel.
Hiſp. *Serpollo.*
Gal. Serpolet.
Angl. *Wild time*
Belg. wild Thyme ꝛ onſer vrauwẽ bedſtroo.

ASER

A SERPENDO DICTVM SERPILLVM, hodie quoddam ſatiuum, quod habitius & grandius, quoddam ſylueſtre, incultis marginibus, ſterilibus & collibus gaudens: Facies vtriq; Thymi noſtratis vulgaris: flores & folia ſimilia, ſed maiora, in gracilibus cauliculis duris, lignoſis, reptantibus, in capitulis Thymi vulgaris: floſculi purpura rubentes, nonnunquam & albentes. Vtriuſq; notior facies quàm vſus: vſus nempe medicus, non eſculentus: ſi namq; adeò excalfacit & acrimonia ſiccitateq; torſiones ventris diſsipat, quî poteſt non magno diſcrimine dari hepati inflammato, aut etiam cerebro admoueri phrenetico? Id innuiſſe videtur Dioſcorides, nō inflammato, ſed phlegmone ex ſanguinea pituita conflato hepati profuturum: Initio quidem ipſo, aut potius declinante affectu, neutiquam ſtatu ſummo: vti nec phreneticis, dum furia cerebrum obſidet. Hæc methodico Medico reſponſioni ſat erunt, verùm non exploratori auidiuſculo animum explebunt. Dicet enim ille, ſe Sinapiſmos admouiſſe ſpleni hepatiq; inflammatis, ſicq; morbum curaſſe, auerſa nempè inflammationis materia à centro, & per venarum ductus ad ambitum tranſvecta, ſicq; digeſta: Cuius quidem therapeutices nonnulla exempla etiam apud claſsicos autores reperias. Hac rationis vmbra ſeſe abdunt qui oleo Vitrioli inflammationes & vlcerationes renum ſanare profitentur. Sic carpis & ceruici cauſtica admouentur febribus periodicis euellendis. Sed hæ delitiæ commentatori Senenſi: nos Botanici ſumus. Serpillum refrigerare putatur corpora ęſtu Solis feruida, non ſecus atq; Allia, Cępe, cæteraq; acria veſca. Rationis quædam veſtigia videre eſt in diuini Maronis Bucolicis. *In flore varietas Mat. Effi. 724. & 725.*

θύμος *THYMVM & EPITHYMVM Duplex Mauris Albaſce*

Ang. *Tyme.*
Gall. Thym.
Ital. *Thymo.*
Ger. Welch, vnd Romiſcher Quendel.

SI Mathiolo magno licuiſſet vidiſſe & meminiſſe illius maioris Thymi, folijs Tymbræ aut Hyſſopi, cuius ſurculi capitulis ſpicatis, Stæchadis ritu, floribus operti ex pallido purpuraſcentibus, atq; numeroſa cirrorum fibrarúmve cæſarie implicantur, viriumq; pręſtantiorum commendatione, ex Syria Venetias aſportantur: deinde Norbonæ maritimis collibus puſillum Thymum vulgatum, folio & flore Serpylli rigidiore, paſsim itidem Epithymi cincinnis & capilamentis delicatiſsimis obuolutum: perſuaſum ſanè fuiſſet vtriq; Thymo innaſci Epithymum. Neq; enim (ut Mathiolus ſcribit) id Dioſcorides negat, ſed tantùm maioris, è quo prodit iſthęc fœtura, meminit. Monſpellienſes Medici iſto minori Thymo innaſcente, frequentius, eoq; lubentius vtuntur, quia ibi recentius & copioſius, quàm illud Syriacum, iam diuturna & diſsitiſsima tranſvectione ſemiexoletum. Minus quidem mirum, cùm vel plebeculæ noſtratis experimento Thymum vulgatum Melancholiam educat. Et maiore conatu quàm emolumento inſtaurat demortuas concertationes Mathiolus, noſtrúmne ſeu Arabum cum Dioſcorideo ſit vnum: Idem certè eſt, non quidem quo ille ancipiti argumento aſſeuerat, alioquin non ſolùm plantæ & ſtaminum flores Epithymum forent: ſed etiam omnes plantæ partes, vi purgandi Melancholiam donatæ. Notio ex rerum diſtinctione perſpicua, atq; Dioſcoridis lectione. Eſt enim nihil aliud Dioſcoridi, quàm capitati floſculi geminatíve, quibus aptantur caudicellæ, capillamenti inſtar, coloris fuſci, vel rubelli nitentis: floſculi interdum candidi, nonnunquam herbacei: Thymo verò vtroq; purpuraſcunt, quibus etiamnum Veneti recentiores, Pharmacopœi, vel nominis, vel etiam vſus argumēto, Epithymi loco vtuntur, & ſuis Theriacis miſcēt. Nomen quidem id præfert, & vſus facilè fert: tota namq; planta, nedū flores, purgat. Cur iſtud Europæum, ſeu minimum Thymum, non curarit ſculpendum Mathiolus, viderint critici, aut potius Crætenſes, quorum Thymum Cræticum dictum appoſuit. *Mat. effi. 721*

θύμβρα. *SATVREIA ſiue THYMBRA vera S. Iuliani.*

IN Thyrreni maris aſperis & ſalebroſis *S*.Iuliani Hetruſci,magno prouentu oritur aſpectu perquàm elegans Herbula,quam nullus non fatetur Satureiam veram. *P*iſanis etiam vernaculo idiomate *Tymbra di Santo Iuliano* dicta. Virgultis exilibus,palmum altis,ſarmentoſis,lignoſis ; folijs ab imo crebribus Thymi Cræticí, ſed anguſtioribus,longiuſculis, ſpicā teretē ſūmo gerētibus,floſculo copioſo intertextā : Guſtu acri & odoro, vniuerſa ex obſoleta purpura albicat, Thymo maiore minor,minori fermè par. Hęc Dioſcoridis germana videtur: Cęteræ verò duę etſi non ſpicatę, vſu tamen Satureiæ nomen indeptę fuerunt vulgo:cui in condimentis & lucanicis loco Piperis eſt : Ea pręſertim, quę in montoſis & ſaxoſis Narbonenſibus & *P*edemontanis vbertim griſcit.

SATVREIA ſiue TYMBRA *altera.*

Dod.Effig.epit. 332. HVIC folia rigidiuſcula Thymi maioris,vulgaris Hyſſopi æqualia, aſperiuſcula,nigricant ſupernè,bina quaternáve oriuntur ex interuallis, & indidem flores promuntur purpurei diluti:lignoſa radice:guſtu eſt Piperis tota,eoq́; vulgo Piperella dicta.

SATVREIA Hortenſis.

Ang. *Sauorie.*
Germ. Kundel,ſwybel Hyſop.
Ital. *Sauoreggia.*
Gall. Sarriette,Sauorie.

Mat.Effig.723 ALTERA rarò ruri,vt plurimùm in hortis viſitur,folijs quàm hæc mollioribus,anguſtioribus,paucioribus,tum folijs,tum floribus. Belgis & Anglis quotannis ſeritur, & moritur. Fabis cum Selino inciſa & infrixa edulium gratum illis frequens habetur.

Quam Mathiolus pictam & germanam reli nquit, videtur potius Polium fœmina Recentiorum:nec vlla ſpica donatur,aut in cibis commendatur : deniq; nullam niſi vagam & incertam eſt ſortita notam.

EPITHYMBRA, EPITHYMVM, & CASSITHA *Plinij.*

CÆTERVM,Epithymbra non modò hiſce omnibus,ſed etiam in Hyſſopo Serpillo alijsq́; non paucis congeneribus clauiculis innectitur,eoq́; meritò ambigitur, ſuapténe adoleuerit radice, atq; finitimis plantis ſurrecta ſeſe implicuerit,vnde alimentum vberius nacta, illi radiculæ exaruerint. *S*ed ex ſimili ratio facilè liquet. Cuſcutæ enim oriundi & arrependi conditio par. Ortu namq; primulum & amplexata vites Norbonenſes,tam multis oſculis,per quandam quaſi ſynāſthomoſin,eorum ſuccum populatur, & genium defraudat,vt radices ſui muneris minus iam neceſſarij oblitæ,feruore areſcant,& abrumpantur,(non ſecus atq; auraci exareſcunt,fœtu excluſo, & mutato alimenti ductu) pendulis illis capitulis & ſtaminibus Caſsithæ in Vitium aliarúmve ſtirpium amplexibus relictæ,vbi ideo putātur enatæ. *S*ic nobis depręhenſum in vinetis, & ſemine collecto & ſato non pauci prodijſſe ſciunt veram Cuſcutam.

SAXIFRAGIA, ſiue Saxifraga antiquorum.

IAM SÆPIVS ET NECESSARIO monuimus, Saxifragæ vocem apud Authores eſſe multivocam, nec vnius cuiuſpiam ſtirpis indicem eſſe, ſed virium inſigniorum efficatiæq́ue qua ſunt præditæ,ferè omnes vulgo Saxifragæ vocatæ,quę

Græ-

Gypsophila Saxifraga.

Græcorum Lithontriba poſſent dici, vt non paucę cõpo-ſitiones. Eoque Betonicã Galeno, Paulo, & aliis claſsicis, Saxifragam vocatam, & Keſtrum, cũ Meo legimus, quia v-trũque Lithontribũ eſſet, ſeu tu dicas lapidum terebram, aut, vt Plinius, viriculum. Sed quando opera noſtra natu-ræ ditandæ, & illuſtrandæ Hiſtoriæ ſtudet, nihil attinet an-xius ſciſcitari, irrepſerit ne huc caput iſtud, quaſi intruſum cuiuſpiã Latini amanuenſis imperita audacia, vel intem-peſtiua commentatiuncula, fortè ad Codicis marginem, prope Tribulũ marinum aſſcripta, deinde inter Tribulum & Limonium inſerta. Sanè non videtur caput iſtud adul-terinum cenſendum, aut inſititium, quia Latina, vti quiri-tantur, nomenclatura Græculæ præierit; quippe illa in-uerſiuncula facilè fit, nec ſine exemplo, præſertim in ſtirpibus. Quin Paulus & Trallianus, vti videtur ex Dioſ-coride & Galeno, non Saxifragam Latinè, ſed σαρξίφαγον, carnemûe exedens, ſcribunt Græcè, apud quos etiã legas Sapon, id eſt, Sapo, Stupã, & alia nomina è Latinis mutuata.

NVLLAM verò è tam varia Saxifragarum tribu videmur poſſe Dioſcoridis genuinã profiteri, præterquàm vnam hodie, cuius laus & prærogatiua penes Italos, & Venetos, pręſertim Patauinos, etiamnum eſt. Quàmplurimi tractus aridi, cretacei, montoſi, ſaxoſi, ſteriles & ſabuloſi, vbi Polium montanũ & Thymũ, prouenit: Huius magnã copiã in Ita-lia, Galliæ Delphinatu, & Anglia, fundũt: Sparſis pedem altis, multis, crebribus, exilibus Serpilli ramulis, contortiſque vnà & implexis in imo, vbi multis gramineis exaſperantur geniculis, vti Poligonatũ, radice parua, & paucis fibris impacta, colore albicãte, multũ gra-mineã Holouſtium referente: foliola bina, longiora, anguſtiora, Tunicis, aut potius Tym-bræ Piſanæ magnitudine, & ſimilitudine ex geniculis, in viticulis ſarmẽtoſis, exiguis, ca-pillaribus, rectis & ſparſis, ſingulis ſingulum floſculum oblongum quadamtenus Tu-nicis, ſumma ora fimbriolis, vel apiculis tenuibus crenatum: vbi ſemen ſubrubrum, ro-tũdum, exiguum. Hæc vt poſterius vſu & nomine Saxifragæ recepta, ſic potior & verior, Italis præſertim hodie credita, tum propter famigeratiſsimam facultatẽ, tum etiam pro-pter arctam, quam cum Epithymo videtur habere ſimilitudinem: verùm non vſquaque certa iſthæc ſimilitudinis coniectura, quam Commentator ex recentioribus exercita-tiſsimis arripuit: namque valdè varii codices interdum Thymum, interdum Epithy-mum, & alicubi neutrum habent: Sicuti videre eſt è caſtigatiore Græcolatino Lutetiæ ex-cuſo anno 1549. pagina. 370. Eapropter minimè oportuit illas, quas idem ſtatuebat bi-nas, alteram Thymo, alteram Epithymo (quę illius eſt conſtantia) improbare, & è ſaxis Hetruſcis reuellere, vt iiſdem rimis tertiam impingeret noua adducta icone.

ANGLICA SAXIFRAGA.

Varietas HÆc eadẽ operit Iulio & Auguſto accliuem cretaceum, & aridum montem, arte mili-tari aggeſtum inter Chipnam & Malburũ An-gliæ, Briſtolienſi à Londino via, ſed variat flori-bus, qui longè minores albidi, muſcoſi, non ſe-cus ac tota planta.

λιβανωτὶς ςεφανωματικὴ ROSMARI-NVM CORONARIVM.

Ital. *Roſmarino Coronario.* *Hiſp.* Romero. *Ang.* *Roſemary.* *Ger.* *Roſzmarin.* *Bel. & Gal.* Roſmarin.

VNIVERSI tractus collesq; aridi, ſaxei, & ſteriles, cùm Norbonenſis, tum etiam Galloprouinciæ, coronario Roſmarino ornantur, vbi vbertim gliſcit, & totam hyemem vernat, floréſq; ex pallido cœruleos alit. Tanta ſuppetit copia colonis, vt etiam clibanis calfaciendis, focoq; domi alendo ſuccendatur. Verùm inibi minor multò quàm pleriſq; locis Germaniæ & Angliæ, vbi cultu luxuriat, adultior & procerior multò perennat. Nõ tamen vſquam menſas, cytharáſve ex illius fruticis reſecibus, radicibus, ſurculíſue ſartmentoſis vſquam illis in regionibus concinnatas nobis videre licuit: quin penè Commẽtatoris fide freti, fabros illic illud ſciſcitati ludibrio fuimus. Oleũ parant diſtillatione perquàm odorũ & vtile ex ſummis virgultis & floribus Paraclyticis & induratis articulis Schyrro detentis. Aqua ſtomacho amica & cordi.

STÆCHAS.

Gallis & Officinis Stæchados.
Ang. French Lauender.

Effig. Mat. 698 MAGNA voluptate non ſemel pedibus & oculis luſtrauimus florente Stæchade purpuraſcentes colles Norbonæ, aſperoſq; tractus in Galloprouincia, ijſdẽ atq; ſpica Lauendula, Roſmarinus, Thymũ tenuifolium, & Saturea, durior natalibus: quibus omnibus tanto prouentu ſcatet, vt etiam clibanis calfaciendis ſatis ſuppetat. Nobiles verò illæ & rariſsimarum ſtirpium alumnæ Stæchades inſulæ, huic cognomines, non ex aduerſo Maſsileæ, vt perperam ex Dioſcoride perſuaſum eſt (bidui namque itinere & litore indidem abſunt) ſed è regione Olbiæ, vulgò Hyeres, vrbecula olim tam lauta, quàm nobili, à qua etiamnum hodie Inſulæ Stæchades nomẽ retinent, non Maſsileæ, dicũtur namque Hyeres Inſulæ. E radice lignoſiore cauliculos emittit cubitales & ſeſquicubitales, lignoſos, in quibus copioſa foliola oblonga, Satureiæ hortenſis longiora, albicantia, incana, anguſtiora, & minora, quàm Lauẽdulæ, aut Roſmarini coronarij. Capitulis ſpicatis in ſummis virgis Thymi Cretenſis, ſed maioribus, è quibus flores folliacei cærulo purpurei exeruntur. Semine ſubfuſco Vrticæ aut Lauendulæ ſuccreſcente. Aduerſus omnes capitis morbos à frigida cauſa efficaces, vſus frequens comprobauit.

SPICA. LAVENDVLA, ITALIS Spigo & Nardus Italica.

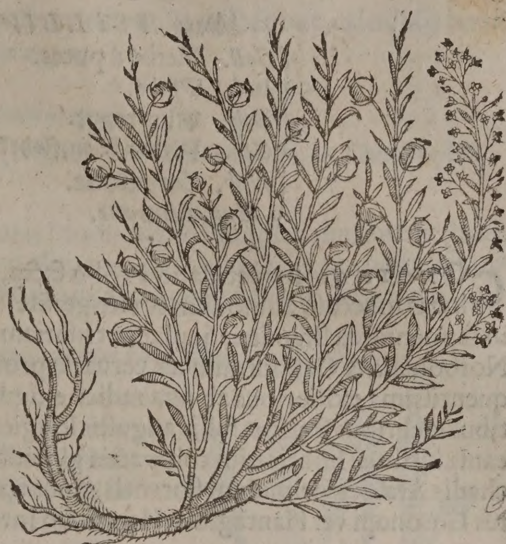
Ital. Lauanda. / Gal. Lauande. / Bel. Lauender.
Ang. Lauender. / Ger. Lafander.

Effig. Math. 31 HAVD abs re nomen Spicę Latinum & tritum ad Stæchadem alluſit, idem enim ſignat Stæchas Græcè, quod Spica Latinè; nempe propter ſimilitudinem totius, primùm facie, deinde ſaporis, odoris & loci. Vtrauis vtriq; ſimillima, neque ſpecie diuerſa. Folio & flore ſpicato Lyſimachiæ, aut potius Viticis purpureo, alias albo: hoc tantùm diſcriminis intereſt; Spicæ fragrantia maior, grauior, folia maiora & latiora Stæchadis: Lauendulæ, aromatici, & gratiæ pluſculum: eoque affectibus matricis ſemen & folia commendatiora, tum fomentis & lotionibus, tum pulueribus dilutis intrò ſumptis, ad ſuffocationem & aſcenſum ex vaporibus putridis, & ad partus accelerandos.

CASIA Poetica Monſpellienſium an Theophraſti?

POETICAM Caſiam, qui cum Caſsia ſiue Canella & Cinamomo, nominis ſono ducti congerunt, nulla vt id facerent fuerunt ratione illecti: tantò minus ſtirpium veſtigatori ſagaciſsimo Anguillaræ aſſentiendũm, cùm Lauendulam & Roſmarinum coronarium Theophraſti Caſiam cenſet. Nec non Guillandinus, indefeſsi laboris vir, hallucinatur, dum Chamæleam Caſiam eſſe putat. Neuter id dixiſſet ſi vidiſſet, plantam Romano Nor-

Norbonenſiq; agro vbere prouentu oriundam, Sparthi caule, ſtriato, colore Polemoniæ: folijs Thymeleæ, aut Stæchadis, vel Lauendulæ: Cocco copioſo Cneori, vel Aſparagi marini æmulo, glutinoſo admodum: caule ſeſquicubitum & cubitum alto: Floſculo multiplici Oleæ, ex viridi flaueſcente. Hanc *Præceptor* Rondelletius, Pelliſerius Magalonēſis & Monſpellienſis Epiſcopus, perquàm eruditus, commilitonéſq; noſtri, Caſiā fecerunt, quia in Dioſco. deerat & in Theop. ſupererat. Floret Iunio, ſemē rubet Auguſto, ad ripas Lani prope pontem Caſtri noui, & alibi paſsim in Galloprouincia iuxta ſepes & oliuetarum margines.

HYSSOPVS ARABVM Meſuæ & Officinarum.

Ger. Hyſſop. *Ital.* & *Hiſp.* Hyſſopo. *Ang.* & *Gall.* *Hiſope.*

VT in Hyſſopo Græca diximus, tametſi hæc vera non ſit Dioſc. tamen iamdiu cõmuni conſenſu recepta iſta Hyſſopus fuit, quia valdequàm viribus efficax eſt, eoque in Officinas deducta Meſuæ autoritate, qui Hyſſopum ramis Thymi atq; folijs, ſed maioribus, facit. Eiq; occaſio fortè ex Symphito Petreo hallucinandi fuit, cui Origanū (ſimile nēpè Hyſſopo) & Thymū cōparantur. Nec mirū iam tū ita perſuaſum fuiſſe hac lectione Arabibus, cùm Senenſis, extra erroris aleam Cōmentator, eōdem impegerit: vbi nō ſolùm de nouo à ſe reperto, ſine probatione, Symphito, ſibi plaudit: ſed etiam folia Thymi contextui, & Symphito reperto affingit: quæ neq; Græco codice, neq; Latinis verſionibus vſquā cōparent. Collibus aſperis Romaniæ & Veronēſi tractui, præſertim ſecus Atheſim, ad anguſtias ſaxorum & arcem munitiſsimā, quæ Imperatoriam à Venetorum ditione diſcriminat, è regione montis Baldi, ſponte fruticat hæc, nuſpiam alioquin niſi in hortis. *Math.effi.693*

HYSSOPVS candidus Anglorum.

Varietas. Eadem hortenſis in Anglia nullo māgonio dimidio ſui folijs & ramulis adeò candeſcit, ſine lanugine, vt quamlibet niuem aut calcē facilè prouocet, ſemiſſe altera viridi remanēte. Horum vtrūq; montibus, collibus, & hortis oritur.

GRATIOLA recentiorum, an SPVMEVM PAPAVER? *Math.effi.697*

HACTENVS non parū vexauit multorū ingenia huius plantę aſsertio: Saponariam quippe alii, Behen album & vulgare quidam, ſiue Ocimaſtrū aruorum, demùm Gratiolam Spumeum *Papauer* fecerunt. Huic enim (præterquam quòd Oleæ vel Struthij foliis, & floribus albis donata eſt) etiā vis ſtrennuè purgandi ſupernè & infernè ineſt: radix multiplici flexu, craſsiore propagine, ſummo ſparſa ceſpite, Pratis montoſis oriunda, rarò tamē ſpumea, ſed quadamtenus albida foliis eſt herba, amari & ingratiſsimi guſtus.

HELIANTHOS, ſiue flos Solis, an PANAX CHIRONIVM, & HELENIVM ſecundum Dioſc? *Effi.Mat.744*

HELIANTEM pleriq; putarunt illā plantā quæ locis aridis vberè prouenit, humi ſerpens, & interdū ſurrecta, ſarmētoſis cauliculis, palmū altis: Folijs rigidiuſculis colore, craſsitie, & effigie Cyſti parui, ſed minoribus multò, quē Helianthē, ſiue Solis florē, vocarūt; floris aurei Potentillæ vel Pentaphylli ſimilis cōmendatione. Qui quia ſimilis recenſetur de Chironio, ideo Chironiū putarūt. Nos in Helenio mentionē huius fecimus. Mōſpellij Ciſti parui ſpeciem faciebāt: ſed creſcit hîc in Anglia & alijs locis paſsim, vbi nulla Cyſtus. Aſtringendi ſiccandiq; vi pollet: acrimoniam nullā prodit; eoq; minus Chironij opinionē facit: ſed faciet fortaſsis magis Centaurū luteum vocatum, effigie cùm ſit & viribus haud procul recedentibus, & quòd acrimonia non caret, nonnihilq; odorum eſt.

ψύλλιον PSYLLIVM, *Pulicaris herba.*

Gall. Herbe à puces.
Ital. *Pſillio.*
Belg. Vloy cruyt.
Ger. Pſylien kraut, flohekraut.
Hiſp. Zorgatona.
Ang. *Fleeworte.*

Effi. Mat. 1067 1068. CONCINNA nomenclatio *Pſyllio* facta, à pullicem ementiente, ſemine nigro, nitido, intus muccoſo admodum & refrigerãte, lubricante, quod vniuſmodi nec diuerſum eſt in ſarmentacea ſtramineaq; planta trifariam variãte copioſum habetur. Ea autem ſponte Norbonẽſia & Galloprouinciæ veruacta proſciſaq; arua operit & inſternit. Quæ autẽ frequentiſsima exilioribus ab ima radice exigua, fibroſa, ramulis totum caulẽ pedalẽ ambiẽtibus crebribus fruticat, folijs anguſtis longioribus Scopariæ, Beluidere aut Coronopi, incanis, hirſutis: Imbricatim compactis globulis, ſquammoſis, oblongis, *Pimpinellæ* vel *Stæchadis* Arabicæ primulum florentis, quos apiculi ſtaminei candicantes ambiunt frequentes Coronopi vel Plantaginis. Hæc etiam inter olineta ſabuloſaſq; ſcrobes Monſpelij agri prouenit.

Marinum.

Varietas. QVOD littora ſabuloſa maritima lubenter ſectatur, habitiore, ſed non diſsimili aſpectu, longioribus aliquantò ramis fruticat, & folijs multò prolixioribus magiſq; denſis & hirſutis, minus inciſis: cuius etiam non aliud ſemen, vel flores, vel vſus.

PLINIANVM *fortè maius, radice perenni.*

IISDEM in tractibus, ſed marginibus & ſquallidis oliuetorum incultis collibus, ſarmẽtoſius lignoſiúſq; prolixa foliorum & ſurculorum caudata, comoſáq; fœtura denſiſsima implexa fruticat, & reptando ceſpitem ornat lætiore aſpectu, ſed hirſutie ex viridi albicãte. Semine haud diſsimili, ſed maiore fuſcoq;, ſiue caſtaneæ corticis colore: radice lignoſa, dura, fibrarum procurſu prolixa. Eidem vſui in medicamentis arteriacis, & bilem ſiue præparantibus, ſiue educentibus: nec aliud ab iſtis innuit Plinius *Pſyllium*, vt nonnulli minus accuratè eius de lacte gummíve ſententiam expendentes opinantur, Tithymaliq; quoddã genus Pityuſa dictum, interpretãtur: neutiquã id ſcripturi, ſi illis veniſſet in mentem ſeminis & herbæ muccaginoſum & lactei cremoris ſimilem ſuccum, ad purgandam choleram (etiamnum à noſtris Medicis hodiernis commendatum) Plinio vocatum fuiſſe Lac vel Gummi, laxiore interpretatione, vt non rarò hic autor ſolitus eſt.

Κορωνόπους CORONOPVS, *Cornu Ceruinum.*

Gal. Corne de Cerf, Pied de corneille.
Angl. *Buckhorne.*
Belg. Crayen voet, & Herts horen cruyt.
Germ. Kraenfuz.

Effi. Dod. 71. A Coruino pede, quẽ effigiãt folia, dicta fuit Græcis Coronopus: & hodie eodẽ nomine vtraq; nota, iãdiu & recepta Craenvoet vocitatur. Sed quæ Ruellij dicitur, multò melius Coronopi ſpecies habetur, quàm illa Serpentaria Math. quæ incerta eſt, & folijs longè diſsimilior: tũ huius vires exploratiores habẽtur, quas Medici multi admirãtur, dum vident intrò ſumptam, aut præcordijs admotam, acceſsiones febrium, quæ originem ab obſtructione duxerunt, quaſi faſcinio amoliri, præſertim ab imperitis Curſoribus: haud tamen difficilis cauſæ veſtigatio, quæ ab eodem principio pendet, quo cæteræ plantæ congeneres, ſimiles effectus febrientibus admotæ, edunt. Serpentaria verò potius Holouſtii ſpecies eſt, quã eò adduximus. Fol. 17. Quinetiam vulgatior & magis obuia è maritimis in hortos Belgarum, Anglorum, & Germanorum, tranſlata ad acetaria, & calculum, folijs Pſyllij aut Plantaginis marinæ, craſsis, pinguibus, hirſutis, vtrinq; fiſsis & laciniatis, cornicum vngues aut ceruinum cornu præferentibus. Vere in thyrſulis gracilib. hirſutis dodrantalibus flores, & ſpicæ Plãtaginis aut Holoſtij Monſpelliaci ſimiles, concolores, ſed minores.

minores. Radix tenuis, modicum astringens, cum nonnulla calfactione, calculosis hodie expetitur, non secus ac totius herbæ stillatitia aqua.

Cornu Cerui alterum vulgi. *Varietas.*

CORONOPVS REPENS *Ruellij, echinato seminum inuolucro, an Theophrasti?*

LVBENS hæc inter Polygonum proculcatis itineribus, sed humentibus oritur, facie, folio cum superiore eodem prorsum, flore albo in cauliculis sessilibus, reptantibus: Semina in folliculis orbiculatis, ambitu nonnihil spinosis, cætera similia, cognitu peruia. *Effig. Dod. 71.*

CORONOPI & SEDI *montani media planta Massiliensium.*

HANC nouam antiquis & neotericis indictã, visum fuit subdere, cum propter nonnullam inter se similitudinem, tum propter eosdem natales maritimos. Collibus & cautibus Massileæ vicinis ad maris allisiones, inter Tragacanthũ passim luxuriat densissimo sparsoque foliorum stipatu, Sedi minimi saxei montani, vel Pinastri ritu, positu, & rigiditate, innumeraetiam sobole cauliculorum dotrantalium, semen pusillum Plantaginis, aut Serpentinæ vulgaris, spicis includentiũ. Radix longiuscula, lignosa, crassior, gustu nonnihil calida, aromatica.

SERPENTINA.

SVPERIVS dictũ fuit Serpentinæ plantam & nomenclaturam recẽtiorum esse, neque Coronopum esse, sed potius Holoustium: est uuim follis Gramineis aut Vetonicæ syluestris humi procumbentibus, radice lignosa Vetonicæ Garyophylleæ, semine & spica Holostij Monspelliaci aut Coronopi vulgaris. Prouenit in montibus Galloprouinciæ, Auerniæ, & passim in Italia. *Mathioli. effig. 494.*

Varietas. Superrori similis tota, nisi habitioribus foliis, flosculis, cauliculis incanis & hirsutis foret: Apeninis montibus & in Delphinatu repertu facilis.

Μυοσοῦρος CAVDA MVRIS.

- *Gal.* Queue de Suoris.
- *Germ.* Tausent korn.
- *Belg.* Muysen sterткens.
- *Angl.* Blod strange.

HVC referrenda etiam videtur pusilla illa scite μυοσοῦρος, à recentioribus vocata, propter seminis spicatum mucronem teretem oblongum muris candicellæ non absimilem, flosculis per Maium & Iunium albidis, crebribus, palmaribus breui mareescentibus vestitum, Plantaginis quadam tenus modo, seminæ exiguo incluso nigricante: foliola sunt gramminea angusta, pollicẽ & sesquipollicẽ alta, rigida, gustu plantagineo. *Effig. Dod. Epit. 189.*

- Nostrates Caryophilli, an Cantabrica Plinii?
- Caryophilli varietates.
- Cantabrica Plinij.
- Vetonica.
- Caryophylli syluestres minores minúsq; odori, siue Armerij, latioribus foliis.
- Armerij varietates.
- Superba recentiorum.
- Caryophillus Marinus omnium minimus.
- Muscipula siue viscaria duplex.
- Draco.
- Ptarmica duplex.

CARYOPHILLI nostrates an Cantabrica Plin.

- Germ. Negelin vnd Grasblumen.
- Angl. Cornations, and doble gillofers.
- Belg. Ginoffen.
- Gallis, Gyrofflees, Oilletz.

Effig. Dod. epit. 189. ANTIQVIS etiam indicti videntur florum elegantia nominatissimi Caryophilli, ob eam quam cum Cariophyllis exoticis habent odoris cognationem, ac nonnullam cauliculorum cum Anthophyllis similitudinem, quorum sunt differentiæ duæ, nempè syluestris & satiua: varietates autē permultæ. Qui namque in hortis colitur, ex intortis geniculatis cauliculis calices teretes glabros gerit senis foliolis, sed multiplis conflatos, per extremas oras scitè fimbriatos, odorem Caryophillorum, aromaticū simulante, è medio staminulis exortis geminos apiculos ostentantibus, triplicis varietatis, in pensilibus vasis aut torulis hortorum spectantur: nempè aut purpurascunt dilutius, aut intensiore cruore nitent, non pauci ex albido, nonnulli punctis quasi aspergine purpurea versicolores sunt, cunctis diutissimè florentibus, folia per interualla bina, glauca è geniculis caulium teretium & gracilium iunceorum: Semen item minutū, presertim syluestri, quæ quidem si nihil à satiua nisi cultu & mangonio differt (quod tamen nonnulli inficiantur) Plinij CANTABRICA planè videatur, quamuis ab illo paucis designetur, vbique nasces caule iunceo pedali, in quo flosculi oblongi, velut calathi, in his semen perquàm exiguum: quæ quidem descriptio nonnihil videtur quadrare cum VETONICA, inter notha à Dioscoride relata delineatione hac: Montosis pratis & cultis nascitur, radice rubente tota & odorata, foliis porraceis, sed eorum medio puniceo, in recto calamo triangulari, & in ipsis floribus purpureis. TVNICEM herbarij putant, qui aduersus pestiferos affectus miscent in antidotis: tametsi doctissimus Bernardus Monspelliensis Polemonium Belgarum siue Ocymastrum imperat, vt cuius radices plurimùm commendantur de eadem dote.

Varietas. *CANTABRICA Pli.* *VETONICA*

ARMERIA, minórue Caryophillus syluestris, minus odorus, foliis latioribus.

QVAMVIS solo & cultu dumtaxat distare videantur isti spōte nascentes Caryophilli à superioribus, tamen etiam dum coluntur in areis hortorum, distinguūtur ab illis foliis latioribus, cauliculis humi stratis, in quibus singulis flores confertim numerosi congesti, Saponariæ in modum sunt calyculi, & flores minores, simplices, vt plurimùm cruore coccineo rubentes, nec odore perinde fragrantes, atque superiores, nec adeò serò prodeunt, siue in hortis, siue in agro: est enim plurimus hic Caryophillus vbiuis in petreis montosis & syluosis marginibus calidarum & frigidarum regionum Aprili & Maio.

- Angl. Pinkes.
- Belg. Pluymkens.

HORVM eadem, quam in ſuperioribus diximus, colorum varietas cernitur, quippe notulis candidis purpureis cruor intermicat interdum, interdum auté niuei aſperſo diluta purpura nitent flores, qui etiam argutioribus fimbriantur crenulis altioribus, aut laciniolis: anguſtiora etiam ſunt folia, caules pedales & cubitales, odoris ſuaui: elegantiæ cauſa in hortis habetur. *Dod. Effig. epit. 191.* *Varietas.*

ARMORARIA *Syl. pratenſis.*

{ *Ger.* Gauchblum. id eſt, flos Cuculi.
{ *Belg.* Craeyenbloemkens.

SED in vliginoſis pratis Angliæ, Belgiæ, & Normaniæ prouenit Sylueſtris Armeria vocata, inodoro flore, ſimpliciore, altius crenato, foliis breuioribus, latioribus, Centaurium minus, aut Viſcariam ſimilãtibus. Venenis commendant, qui putant Tunicem eſſe: nec prorſum falluntur, quia non fruſtra opem experiuntur: & nonnullis Practicis Arabibus etiam Tunix vocatur, non ſecus atque Polemonium Belgarum ſiue Ocymaſtrum, quod eſt Gordonij Tunica. *Dod. Effig. epit. 192.* TVNIX. *Tunicis vox videtur trũcata à Betonica.*

SVPERBA *Recentiorum.* ¶ *Ger.* Hochmut.

Varietas altera. QVOD iuxta viarũ ſquallidos & editiores margines Germaniæ, & Italiæ, florem oſtentaret ſpecioſiorẽ multò, & Phœnicea purpura inſigni Centaurio minori concolorem, Superbã quidam vocarunt, quæ ſylueſtris ſuperioris ſpecies eſt: gracilioribus viticulis, erectis, rigidioribus, pedẽ & cubitum altis, paucioribus, exilioribus, anguſtioribus foliis.

IN Agri Norbonẽſis montoſis plantula eſt non inelegãs, quę huc referenda videtur, nam ſeſquipalmarem & pedalem erigit cauliculum geniculatum, ſuperioribus conſimilem, nec flores diſpares gerit, aut calyce ita diuerſum: ſed ſemen Scabioſæ, aut Carthami, nigrum, pellucidum, quo facilè quilibet plantam rariorem hanc à Caryophillis diſcernere poteſt.

CARYOHILLVS MARINVS *omnium minimus.*

HARVM omnium minima, ſimilis & quadantenus cognata videtur illa, quam Belgæ Herbarij Moly marinum indigitarunt, alij Holoſtium, vtrique potiſsimùm propter folia graminea. Sunt enim rigidiuſcula, quamplurima, ſparſa humi, colore glauco, ſimilia Caryophilleis. Cauliculi graciles, iuncei, dodrantales, & palmares, in quorum ſummo vmbellæ compreſſæ Thlaſpi Caudiæ, aut Schænopraſi concolores. Radix illi ſubeſt prolixa, tenuis, ruffeſcens Serpentinæ aut Caryophilleæ. Hac arearũ margines ornant Belgæ & Angli, apud quos in maritimis frequens oritur: Calidis & Mediterranei maris litoribus, non perinde occurrit. *Effig. dod. epit. 377.* *Moly marinũ.*

SED conuallibus Calcaris Seuenæ montis, paſsimque alibi in Gallia Lugdunenſi locíſque à mare diſsitis, prorſum eadem reperitur, niſi plures funderet cauliculos pedales, folia item quadruplò maiora, & reliqua grandiora: quænam ſit planta apud antiquos iam non occurrit.

MVSCIPVLA, *ſiue* VISCARIA.

PRÆTER has, hic geminas damus pictas, quas plebecula Muſcarias, Viſcarias, ſiue Muſcipulas vocitat, quia glutine quopiam muccóue adeò viſcido ſint perlitæ, vt non ſolùm

manum

manum, ſed etiam muſcas & papiliones præteruolantes minimo contactu implicet. Oritur apud Norbonenſes in locis ſquallidis & ſegetum marginibus, folijs Armeriæ ſylueſtris, pratenſis aliquantò longioribus: flore & caliculo Centaurij minoris, aut Vetonicæ ſuperbæ dictæ: cauliculis plurimis cubitalibus, ſemine puſillo Lychnidis.

Muſcipula.

ALTERA flore muſcoſo.

REGIA via qua Monſpellio Frontignanam itur, caliculis, ſemine, folio, & cauliculis, oritur non multum diuerſa planta, ſed perquàm exiguo flore racemoſo, ex luteo herbaceo. Vtraq; hodie vſu incomperta.

Aphylanthos.

APHYLLANTHOS *Monſpellienſium.*

EMINVS hodie notis ea eſt cui nomẽ Aphyllanthos fecerunt ſtudioſi Herbarij Monſpellienſes, non quia nulla folia emittat, ſed quòd adeò ſint exilia & iuncea, vt vixdum emerſa areſcant, & feſtucas præferant, paleásve, pallidiuſculo colore in imo ceſpite è fibroſa Iunci radice: cauliculis ſeſquipalmaribus plurimis, iunceis, gracilibus, enodibus, glabris, per æſtatem flores dentatos cæruleos, Lini aut ſylueſtris Caryophilleæ minores, in glumoſo acere geſtantibus: guſtus tota planta amaricantis, nonnihil calidi: Plurima glarioſis ſtrigoſiſq; Ilicetis Norbonæ.

DRACO, *aut potius* TARCHON *Symeonis Seti & Auicennæ.*

Math. effi. 593 NON eſt de nihilo, quòd pleriq; omnes paulò elegãtiores holitores, hãc ex Lini ſemine cuipiã Cepacæ aut tuberoſæ radici inſerto, emergere affirmant: nam tametſi nõ temerè cuilibet experienti cedat, reiq; oſtentum, & euentus rarior fidem penè abroget, tamẽ ſi quis in afflatu maritimo & natalibus Squillæ non auulſæ inſerat, optato voto nõ fruſtrabitur, vt nobis afferebant quidam Lygures & Hetruſci herbarij non pauci. Idem euenire tradunt, ſi in Raphano aut Cępe foraminulo facto adigatur Lini ſemen: & argumento vtũtur ſaporis, quẽ ſalis & aceti vnà mixti quodãmodo pręfert: in acetarijs frequentiſsimè eſitatur, Naſturtij guſtu, & ritu: Nec vſpiam niſi in hortis viſitur: eq; radice in varias partes diuulſa propagatur & plantatur: quia ſemen, quaſi ſpurium, & nõn genitabile, exiguum & euanidum eſt. Folia anguſta, cuſpidata, craſsiuſcula, Kali aut Aſteris marini, ſed longiora

giora Ptarmicæ,non tamen crenata Betonicæ modo,vt quidam decepti similitudine Ptarmicæ tradūt: flosculi lutei,in ramulis sparsi: caules cubitales: radix Scordei aut Gratiolæ, longius vagatur per summum cespitem,exigua.

PTARMICA *folio Taraconis,sed crenato,flocello, vmbellicato,candido.*

QVAMVIS perplures plantæ,quę ciere sternutamenta olfactæ valent,Ptarmicæ hodie dici poßint: tamen hæc id nominis præ cunctis hodie est apud herbarum peritos assequuta,quam Pyrethrum nuncuparunt, quia esset gustu feruido, diuq; linguam vexante Pyrethri modo: nonnulli Ptarmicen coniectabant, quòd odore ingratiusculo & acriore nares feriret,sternutamentaq; cieret,quibus non ægrè accedimus,quando aptiorem Ptarmicam nondum nouimus: Nam quas alias mox subdemus, longius multò à Ptarmicis abesse putamus.Huic siquidem flores in vmbellis Anthemidis, Cotulæ minores,aut Stratiotidis millefoliæ,folia longiora Taraconis,sed ambitu tantillum crenata, in multis gracilibus cauliculis pedalibus & cubitalibus.Radix fibrosa,repens.

PTARMICA *altera Gallorum.*

COGNATIOREM multò Thlaspis putabit,qui gustarit aut olfecerit hanc, quàm Pyrethro aut Ptarmicæ: Est enim gustu ignauiore,quàm vt Pyrethrum æquet: & odore penè nullo,nec sternutamentum ciente: Quare non magis hæc Ptarmica sit,vt quidam cōiectabant, quàm Terribilis vocata,inq; caput de Alypo relata. Etenim Monspellij enatam habuimus in horto eruditißimi professoris Regij Laurentij Iouberti,folijs,facie, virgultis,& floribus concoloribus Candiaci Thlaspi.

Bupleurum.
Bupleurum alterum latifolium.
Scorpioides Bupleuri folio.
Lithospermum { *maius, minus.*
Lithospermum Plinianum inter miliacea.
Alsine.
Paronochia, Alsinefolia tectorum.
Paronochia altera.
Anagallis.
Anagallis lutea.
Anagallis aquatica.
Antyllis prior maritima Anglica.
Antyllis prior maritima Norbonensiū duplex.
Elatine.
Veronica. { *mas fœmina.*
Nummularia.
Bugula.
Symphitum petreum.
Bellides.
Bellis cærulea,siue Globularia Monspel.
Myosotis.

BEVPLEVRVM.

FILIS aliquantum similis est ea herba quæ recentioribus βούπλευρον Hippocratis ex Plinij historia putatur,nec peßimè quadrare nomenclaturæ & effigiaturæ videtur: folijs namq; longis,angustis,quadamtenus Graminis, Lachrymæ,Iobæ, aut Gladioli,multis strijs,lirísve rigidis,quasi costas in folijs singulis effigiantibus,& laterum modo inclusis,

fis,vt de Heptapleuro loquitur Plinius,per lõgitudinẽ squabris, in caule sesquicubitali & cubitali admodũ geniculato,squabro,rotundo,rigido,inq; ramulos abeunte,quorũ sum-
Dod.Epit.373. ma vmbellis pusillis,sparsis,luteolis Anethi donãtur,& semine Anisi aut Anethi oblõgo, longiore,graciliore:lapidosis & strigosis Ilicetis cocciferis Norbonæ paßim floret Iulio & Augusto:Radix digitum minimum æquat,nigricans Peucedani figura,gustu,& odore, cuiusmodi & semen:quo etiam magis retinemur in veri Bupleuri persuasione, Nicandri & Plinij autoritate,si foret planta hæc cibo idonea, qualem Hippocrates commendat: nam in medicamentis,vt placuit Glauconi & Nicandro,non incommodam dicet, qui saporem & odorem quadamtenus Hyperici depræhendet,temperato calore,aliquãtum sicciorem.

ALTERA BVPLEVRVM *congener latifolia*, AVRICVLA *Leporis dicta,non est* ELAPHOBOSCVM.

Varietas. Dod.epit.374. ISDEM in locis non procul Gramontia sylua, longè frequentior hæc reperitur,quæ planè eadem cum superiore est,natalibus,figura,viribus,vmbellis,& floribus:folio alioqui latiore,rigidiore,latiùsculo in medio,& supernè in angustum deficiente, nonnihilq; concauo aut inflexo. Vnde illic studiosi *Auriculam Leporinam* vocitant, alij *Elaphoboscum* fecerũt,quia sit folio aliquantum,vti putant illi,Therebinthi:atqui Dioscoridis collatio exprimit primum folij latitudinem digiti,deinde modum & positum Therebinthi, similitudine plãtæ Ferulaceæ,qualem dedimus alibi inter Pastinacas:nam de Plinij liquet illuc conferendum,qui Olusatri folium Elaphobosco dat.

SCORPIOIDES *repens Bupleurifolio.*

Dod.effig.48. IN oliuetis & aridis montosis Monspellio vicinis frequens occurrit hæc, alibi rara planta,nec nisi in hortis visitur, vocaturq; Scorpioides propter seminis inuolucrum, quæ terna hærent hirsutie obducta in se conuoluta, & aliquantum Scorpionis caudam æmulantur.In caule caduco,reptante,sesquipalmari,& interdum pedali, folia è geniculis promente Boupleuri latifoliæ similia,reflexa,minus rigida.

λιθόσπερμον. LITHOSPERMVM *vtrunque*

Officinis Milium Solis.	*Ital. Milium Solis.*
Belg. Peerlecruyt ende steen saet.	*Ger.* Merrhirsen.
Gall. Gemil.& herbe aux perles.	*Ang.* *Gromell.*

Effig.Dod.epit. 317. Mat.epit. 416. LAPIDEA duritie & Herculea seminis vi nuncuparũt hãc Heracleiam plantã:notitiæ peruulgatæ omnes differentiæ,quę à magnitudine,habitu,& folijs quæruntur.Paßim in Gallijs & Anglia locis incultis Lithospermum minus,magisq; obuium fit:ramis & alis duris,rectis,asperis,rotundis,albidis, folia angusta, acuta Phylireæ aut Ligustri, vel Polygonati nigricantia,rudia tactu,squalida,flosculi albent in alis & summo secus folia. Vniones lucidi,læues, rotũdi,albidi,aut pulli prælucidi Milio æquales,ideo Milion Soler, id est,montiũ,dictũ potius quã Solis,Effractum multũ siccitatis,absterſionis,nonnihil acrimoniæ habet.Locis strigosis aut quibus coli desitum,semen minus,nitidum,sed rugosum & asperum,vti etiam folia.Maximus huius vbiq; in officinis vsus,æstate colligunt & venum ferunt mulierculæ:in Anglia plurimùm sponte.

Soler melius quã Solis,vide in Silere Montano.

Varietas. Est vbi minimum videas palmum altum,foliolis Lini angustis,secus quę granula pusilla,rotunda,polita,& prorsum minora.

LITHOSPERMVM maius.

Dod.epit.339. SARMENTOSIS instratũ humi ramis,gracilibus,hirsutis,porrectioribus,quos alterno fermè situ,ab imo crebra cingũt folia lõgiora,acutiora,latioraq; minoris Lithospermi nigrican-

nigricantibus, asperis, quibus occuluntur hirsuti qasilli, & semen idem, sed durius & maius, defluxis purpurascentibus flosculis, oblongius, atq; calculo exterendo, lotiòq; mouẽdo efficacius multò, minus tamẽ vsurpatum quàm minus, quia minus frequens, minorq́; suppetit copia, nec perinde seminis est ferax. Belgio & Germaniæ hortense vtrumq;. Mõspellij propter Sellæ nouæ pontem & decliuibus, saxosis, vmbrosis, syluosis, spõtè multũ.

ALSINE, *Hippia.*

Ang. *Great Chickeweede.*
Ital. *Centone, Pauarina, seu Pizza Gallina.*
Morsus Gallinæ.
Ger. Vogelkraut.
Bel. Muer ende vogelcruyt.

ALSIOSIS non modò sed etiam parietinis, & imbricamentis oblectatur Alsine, quę Auricula muris vocitata fuit antiquis ob foliorum admodum arctam similitudinem, cum genuina Myosotide, teneriuscula siquidem herbula est, Gallinis & auiculis pabulo grata, eoq́; vocata plebi morsus Gallinæ. Plurimos ramulos geniculatos, rotundos, foliosos, Anagallidis vel parietariæ minores minusq́; hirsutos flosculos etiam ex capitulis Anagallidis, vel Hollaustij explicat, albidos, stellatos. Semine exiguo in pericarpio oblongo, gustu insulso aqueo refrigerante. *Effig. Dod. epit. 56.* *Auricula muris* *Morsus Gallinæ*

ALSINE *Minor recentiorum, siue Hippia minor.*

Ang. *Middle Chickeweede.*
Gall. Morgeline Mouron.

PERSIMILIS superiori, sed minoribus tũ foliolis, tũ ramulis, humi procumbentibus, propiusq́; ad Anagallidem, quàm Parietariam efformatis, cætera non dissimilis, neq; oriunda diuersis in locis. *Dod. effig. 57.*

ALSINE *Minima.*

Ang. *Little Chickweede.*

ET hæc proximè descriptam Anagallidem admodum præfert, verùm tota tenellis capillaceisq́; ramulis, exilibusq́; Serpilli lenticulæ vel tenuifolij Thymi, numerosioribus: non dispari loco, situ, aut effectu, notissima. *Dod. effi. 58.*

ALSINE *Myosotis.*

Ang. *Small mouse eare.*
Ger. Meuzorlin.
Gall. Petitte oreille de souris.

HANC etiam propter similitudinem foliorum Aurem murinam vocitarunt, & Alsinẽ, quam valdè exprimit, vt Dioscorides innuit: à radice casiuscula, rotunda, rectis item multis viticulis crescit, semipedem & pedem altis, foliolis auriculas murinas vel centaureũ minus imitatis, binis, ab imo multis per interualla. secundum quæ in capillaceis pedicellis flosculi exigui Gallij vel Aparine cærulei flosculi. Rarior hæc, nisi Italiæ Galloq; prouinciæ herbidis marginibus & campestribus, nullo excellenti gustu. *Dod. Effig. 59.*

MYOSOTIS *Hirsuta reptans.*

ADMODVM familiaris hæc hortis, vinetis, segetibus, & pratensibus, vulgo Pharmacopœorum Auriculæ muris minoris nomine notissima, & aptissimè sic vocata, propter

 hir-

hirſutiem effigiemq́; auri murinæ haud abſimilem, repit humi tota ramulis palmaribus, hirſutis, mollioribus, Scorpioidem minimam vel Anagallidem referentibus: floſculis albidis, & ſemine non diſpari, radice multis fibrillis ſparſa.

ANAGALLIS *Phœnicea mas, & Cærulea fœmina.*

Ang. *Pimpernell.*
Gall. Mouron à fleurs rouges, & Bleues.
Ger. Gauch heyl.
Belg. Guychel heyl.

Effig. Dod. 60. 61.

GAΛΛὶς dicebatur Græcè Hyacinthus, vnde à colore hyacintheo Anagallis nuncupari potuit. Fortè dixit antiquitas Anagallidem, quia ſuperbula floribus venuſtis vias paſſim ornet, colore oculis grato & amico. Antiquorum duas nouit noſtra ætas, Phœniceam & Cæruleam, quæ neutiquam effigie diuerſæ ſunt, ſed duntaxat colore atq; effectu. Etenim Phœniceam ſiue marem illitu ſedem euocat, quam prolapſam reprimit Cærulea, vt Dioſcorides ex aliorum hiſtorijs recenſet. Vtraq; autem paſsim fruticat teneris cauliculis & folijs Alſinę, copioſis floribus & ſemine puſillo in pericarpijs Lini.

Cærulea autem, præterquàm quòd non perinde frequens, variat colore & acrimonia, caloréve remiſsiore eſt, ſi antiquorum hiſtoriæ ſtandum.

ANAGALLIS LVTEA.

LVTEA quàm viſu pulchra & rara tranſmarinis regionibus vti Lugduni, tam crebra in Angliæ nemoribus, locíſq; opacis, Menſe Iunio & Iulio. Flores promit luteos, vmbroſis gaudet, cætera mari & fœminę ſimilis, idcirco harum vnam quamlibet qui norit, primo quoq; intuitu cæteras duas noſcitabit. Superiore ęſtate maximam huius copiam nacti fuimus in quadam denſa & amœna Sylua Couentriæ proxima: itemq́; dum hæc commentaremur, altero à Briſtoia lapide, in Northonij Equitis nemoroſis paſcuis propè deuexum fluminis Danem. Hallucinatos planè ſuo more queritatur Senenſis, qui herbam vocitatam *Panarinam* Barbaris Inſubribus, Hetruſcè verò *Centone*, Anagallidem tradunt: atqui ſi ſciret vtramq; harum *Pimpernell* plebi Pharmacopœorũ & mulierculatum hîc in Anglia dictitari, næ ille multò grauius ſibi ferendum putaret? Quaſi verò non vulgi ſit peruertere nomenclaturas, veteres delere, nouas ſuo, non noſtro arbitrio, cudere & cõmutare: ſi ſeipſum intueatur, iamiam & vulgi decipula captum dicet. Nam morſum Gallinæ, qui eſt Alſine, Anagallidem hanc vulgi more hallucinatus fecit. Et vtinam non nemo bonus genius illi in mentem non Diaboli Morſum, huic loco prorſus alienum, ſed potius errores ſuos, & ſupercilium faſtu Cerbereo elatum ſibi ſpectãda immiſiſſet. Quin hanc Succiſam, tametſi iamdiu Trago & Fuſchio monentibus, hîc non pauci imperiti Pharmacopœi & plebecula Scabioſam dicant & vtendam præcipiant: Illuc ſi diſtuliſſet, multò conſultius feciſſet: nam fortè Scabioſæ ſpecies eſt, & ſaltem ad ſcabiem multum pollet.

MORSVS GALLINÆ *Folio Hederulæ, flore figura & pericarpijs Anagallidis.*

Belg. Hoenderbeet.
Germ. Hunerbiſz.

Effi. Dod. Epit. 62. non eſt Elatine.

VBIQVE paſsim iuxta ſepes reptat cauliculis hirſutis Alſines Myoſotidis, folia puſilla, anguloſa, Hederæ aut Hepatici trifolij, flores Cærulei Anagallidis aut Teucrij pratenſis. Semen paruum incluſum pericarpijs.

AN-

ANAGALLIS AQVATICA,
siue Becabunga Germanorum, non est Cæpea
{*Gallis*, Berle.
{*Belgis*. waterpunghen.

GALLORVM plebecula hanc Berulam dicit,sed consultiùs recentiores Herbarii Anagallidum vnam,vt cuius folia & vires non parum imitatur, nec non natales sectatur vdorũ,secus pratenses riuulos in pigris aquis, aut subſtilliis ;folia edit leniter ambitu crenata,fruticosis ramulis,teneris, carnosis *Portulacæ* & Nũmulariæ in humũ,deflexis ac ramulis crebribus, fœtura diti florum cœruleorum Anagallidis similium,stipatis: Radix multis sparsa fibris albicat, & Nummulariæ modò subtus serpit, tota gustu acriore Nasturtii, odore non ingrato,nec minore ope apud Frisios & Germanos vsurpatur,aduersum indigenam morbũ illic Scorbutum nuncupatũ,quem iuuat,non secus atque Cochlearia, Cardamine aquatica siue Berula,&,aliæ quas alibi diximus. Porrò Cæpeam non videri,inter *Portulacas* differuimus.

ANTHYLLIS PRIOR *Lentifolia*
Peplins effigie, maritima.

QVASI floridulæ,lanugine cana qua pubent Anthyllides dictæ videntur, aut potius à floscellorum exilitate,quales cernuntur gemmei perelegantes; pusilli, in Anthyllide hacMaritima lẽtifolia dicta à nobis depicta. Ac tametsi per notas minus accuratas ne nacto quidem veram primam Anthyllidem, integrum fuerit certò asseuerare quænam Dioscoridis prima sit, tamen quoad eius fieri quit, vt consulamus rerum Historiæ, non pœnitendi iudicii coniecturæ aptandæ sunt tum descriptioni, tum plantæ isti, quæ non perperam inter sè quadrant. In Angliæ insulis Australibus, ea præsertim quæ *Portlandia* vocatur, litore Norhtmanniæ obuerso ,plurima quam hîc damus, pusilla prouenit in sabuletis & arenosis vadis depressis, & apricis: geniculis, & ramulis palmum trésve vncias longis, angulosis, pallentibus & foliis,Lenticulam , Alsinem minorem, vel *Peplin* referentibus. Flosculi summis insunt ex buxeo herbacei,dentatim stellati, Sedi minoris Iunio & Iulio : Semen Tythymali in perexiguis Chamæcysæ triquetris thecis alit: prolixiore,exili,geniculata radice,sabulo altè infossa Soldonellæ modo:tota salsa,gustanti amaricat & parum quiddam calfacientis indicat. Nec hesitationi locus iam foret,si quam certùm habemus facultates hanc sortitam esse,quales primæ Dioscorides asserit, tam confidenter decernere auderemus effigiem planè eandem esse: nos monet tamen nõ parum Alsine quæ quia huic, vt sanè est, cùm similis admodum foret, eodem nomine Anthyllidis vocata donataque fuit, vt apud Dioscoridem videre est.Et multò aptiùs congruũt huius noue maritimæ foliola leguminis Lenticulæ, quàm palustris Lenticulæ. Quare comparatio videtur accipienda de Lenticula legumine,non de Musco paludoso quem βρυον ὅμοιον φακῳ, id est, muscum lenticulæ similem,vocat Dioscorides,non absolutè Lentem.

MARINA INCANA ALSINÆ
folia, Narbonensium, an prima ANTHYLLIS Dioscoridis?

ETIAM maritimis agri Nitiobrigi ad *Peraus* & *Lateras* reptat hæc paſsim, vti ſuperior, ramulis compluribus, ſeſquipalmaribus, foliolis Alſinæ, aut potius Lenticulæ, ſed per interualla quædam, quaſi circum geniculos exortis, numeroſis: copioſiſsimis item flocellis in ſummo aggeſtis, muſcoſis, albidis, floridum quaſi nomen Anthyllidis oſtentantibus & teſtantibus, ſeminis etiam puſilli feraciſsimis: guſtu amaricante, ſubſalſo, nitroſo, calidiuſculo.

ANTHYLLIS *Marina Norbonenſium altera, admodum ſalſo-acida, Chamæſyce facie.*

NEc aliò debet aut poteſt referri hæc maritima iiſdē locis reptans, quàm inter Anthyllides, vt quæ aliis multò ſalſior ſit. Foliis & facie eſt Herniariæ aut Chamæſycę: floſculis puſillis ſubter foliola ex albo purpuraſcētibus; ſemina in florū calyculis quàm Clinopodij minoribus multò occluduntur. Tota guſtu ſalſo, acidulo, lactei ſucci expers, & exucta: nec proinde Chamæſyce ſtatuenda, vt quidam, qui ſiccam tantùm in ſuis muſeolis viderant, prodiderunt.

PARONYCHIA *Alſinefolia.*

QVIA ei vnguium affectui medetur quem Græci *Paronychiam*, Cicero autem reduuiam dicit, *Paronychia* dicta fuit: hodie minus ſanè nota, propter multas plantas, quæ conſimiles ſunt, eandemque adumbrant apud Dioſcoridem, magis quàm preſſè delineant: inter quas tamē in tectis & parietinis reperitur vna, vt ſi quæ alia, *Paronychiam* imitata deſignationem. *Puſilla* eſt plantula tota Alſinæ figura, non multis foliis Alſines vel Lenticulæ, nec diſsimilibus donata, ſed exorta ad imum cauliculum aut pedicellum dodrantalē, albidum, admodū exilē, qualis Callitrici Apulei putati: in quo ſummo floſculi candidi, & thecula minimi Thlaſpi pares, ſed compreſſæ & foliaceæ: guſtu aliquantum acri, eoque opinionem fouente eorum qui *Paronychiam* autumant. Nam illa capillacea, quam Commentator iactat, non perinde poteſt *Paronychiis* prodeſſe: eſſeque guſtu & facultate Capillarium cæterarum, monuimus alibi.

PARONYCHIA ALTERA, FOLIO *Rutaceo, flore albido.*

COnvictrix in parietinis locíſq; mucidis, petroſis, vmbroſis, vbiq; cum ſuperiore obuia etiā eſt hęc; cauliculis dodrantalibus & palmaribus, craſsiuſculis: foliola Rutæ bifida, interdumq; trifida inciſura, magnitudine & parilitate quadamtenus cernuntur,

colo-

colore pallidula & ſubrubra, ſucculenta: floribus albidis, ſeminula etiam in thecis Scorpioidis Myoſotidi non diſparibus: vtraque exeunte hyeme Vere primo floſculos edunt: deinde minimo æſtu marceſcunt, vt nuſpiam toto anno compareant.

ELATINE DIOSCORI. *Veronica fœmina Fuſch.*

QVID hîc carpat aut balbutiat Commentator neſcit, neque ſcire voluit nos, ſibi ignotam fuiſſe veram Elatinem, cõcinnat tamen effigiem fortè Alſinę, facultates verò reticet, nec quid ſibi voluerit, hiſcere audet: Genuina autem Elatine omnium nuperorum ſuffragiis, viribus & facie congruis, eſt ea quam Germani Scriptores, Doctiſsimus prę ſertim Fuſchius, Veronicam fœminam dixerat, quanquam alius generis à mari Veronica. Plurima in ſegetibus Norbonæ, Galloprouincię, Delphinatu, Germaniæ & Italiæ quibuſdam locis: rarius in Belgio, & Anglia comparet. Pedalibus ſerpit viticulis, tenellis, flexilibus, pluribus, ab exili radice: folia Helxinę minora, rotundiora, ſed piloſa & incana, ad Nummulariam vulgo dictã accedentia, promunt: floſculi Hederæ terreſtris, aut Anthirrini, ſed perpuſilli, albidi, & ſemen exiguũ, nigrum, ſubrotundum, Anagallidis par ac ſimile. Aſtrictoriæ non modò hæc facultatis, meritò diſſentericis, tumoribúsve feruidis prodeſt: verùm etiam tanti fit hodie ad cancros, carcinomata, malique humoris vlcera, vt euentus ſuperet, aut temeret fidem: Naſum qui decreuerant abſcindere perdocti Medici complures, præceperantque eiuſdem ſententiæ Chyrurgis valde exercitatis id faciendum, quidam miſellus Barbitonſor, qui de quopiam ſuo hero eximio Medico hanc dotem didiciſſet, diſſuaſit: huius litu & potu effecit, vt nec naſus abſcindendus foret, & vt reliquo corpori in lępram prono optimę eſſet: amaricant folia aſtringuntque ſiccitate non exaſperante.

VERONICA VERA & maior.

Germa. Erenbreiſz & Grunheyl.
Belgis. Eeren prijs, Laudata nobilium.

ESt hæcetiam nominatiſsima, nec vulgatæ commendationis ad vlcera, vulnera, ac pleraque virulentorum affectuum. In ſyluis Septentrionalium paſsim, ſed editis & mõtoſis Meridionalium collegimus puſillam, ramulis crebribus, villoſis, purpuraſcentibus, gracilibus, pedalibus, ſtratis: folia nonnihil ad Teucrii vel Chamædrios crenis accedũt, ſed lenioribus, & Berberidis quaſi effigiãtibus folium, ſed hirſuta Piloſellę: flores dilutè purpureos ſummi turiones edunt, Germanicæ Germandreę, ſeu Teucrii pratenſis effigie, ſed minores: in marſupiolo compreſſo grana minuta. Fibroſa, nec prolixa radix. *Betonica Pauli Dodo. 21.*

MINOR *Serpillifolia* VERONICA.

NEc hæc niſi tractibus Septentrionalibus etiam in hortis ſponte multa ſerpit, Alſinę vel potius Serpilli ritu & habitu, eoque nonnullis putabatur Serpilli ſpecies. Verùm craſsiore multò eſt folio, nec crenato, aut hirſuto albido, vt Veronica mas, cui nihilò minùs foliorum ordine & ortu, viticulis, floribus, & ſeminis vtriculis permultum ſimilatur, ſed magnitudine inferior. Radix tenella, fibroſa, ſubtus repit: calida nonnihil & deſiccans, ad Serpilli guſtum inſipidiorem accedens.

NVMMVLARIA, CENTIMORBIA, num Ereſtedanum Theophraſt?

Germa. Phennincf kraut. Egelkraut, & clein Naterkraut.
Belgis. Penninck cruyt & Egelcruyt.
Angl. Hearbe two pence.

Centimorbia. OPACIS & riguis gaudet, ſed regionum Septentrionarum, & frigidiorum potius quàm calidiorum (vbi pauca) indigena eſt Nummularia, à foliorũ circinnata rotunditate nũmum imitante dicta: bina exeunt hæc, ex aduerſo æquis, ſed crebribus ſpaciis viticulorum humi repentiũ, Elatinæ longitudine, & ritu: colore & habitu quadãtenus Vincæ peruincæ, aut potius Anagallidis, luteo flore, cui etiã floribus luteis, ſtellatis iuxta foliorum exortus, etiam gemino ordine adeò ſimilis eſt, vt per initia non facilè ſit diſcernere: ſed Anagallidis luteæ progreſſu temporis longiuſcula fiunt, & in imo nonnihil ſinuantur: nec ſemen diſsimile. Non modò inſigni quapiam aſtringendi & exſiccandi dote in gargariſmata recipitur, ſed etiam tot ad affectus vtilis tantoperè habetur, vt Centimorbia ſit dicta, & appellitetur hodie: Angliæ, Germaniæ, Belgio, & Normãnæ Galliæ vmbroſis vdis, ad ſepes familiaris.

SYMPHYTVM Petræum.

SYMPHYTI Petræi quæ adũbrarent delineationẽ non defuerũt plantę pleræque: at non ſimilitudinis, aut figuræ cauſa, ſed virium & naturę, quã glutinãdi vtriq; ineſſe ſcirent, vtranq; tametſi diſsimilẽ Symphytũ vocarũt. Συμφύω enim eſt cõiungo, cõglutino, ſeu cõmiſto. Sed nos potius ad quãpiam Cunillæ, id eſt, Origani, Thymi, Serpilli, Satureiæ, vel Coris Monſpel. cõgenerẽ deducebat Dioſ. lectio: in Petroſis enim lignoſum, ſurculoſum totũ & odoratũ oritur, ramulis Origani, foliis paruis, capitulis Thymi, vti Plinii, vel vt nõnulli, qui cõiungunt λέπτα κε φάλια, capitula tenuia Thymi, nulla foliorũ deſcriptione. Saliuam cit, tum ſubdulcis eſt, purpurea radix, longa, digitum æquans: quorum ſimul ſubducta notio facit, vt nondum vllam queamus ſtatuere ſtirpem Symphyto vero eandem. Coris verò Monſpellienſiũ, atq; Sideritis odora puſilla, ſpicato flore nos poterant adducere ad Symphyti perſuaſionem: verùm moroſis non omnia penitus quadrare videbuntur. Et Senenſis plauſus præproperus, capite de Hyſſopo, repertam eſſe iam perſuaſerat: verùm eius poſteà ſupina negligentia, vel ambitio meticuloſa, nos de eadem opinione deturbauit: quippe docturus ſibi repertum Symphitum Petręũ, natales pluſquàm prolixè enarrat, puchritudinem celebrat, interea nihil addit qùæ ad certiorem probationem faciat, nõ faciei, non viriũ, aut vſus quidquam. Quare quid vult ſibi, vt aſſentiamur, ſi nihil explicat, extricat, aut docet? Vidimus iamdiu plantam, quam putamus ab illo repręſentatã, prope Bernardi celſos Sabaudicos montes, & de Anguillara audiuimus, cur nõ auſus fuerit, vt in quàmplurimis, deſcribere: audere id igitur poſſunt, qui viderunt. Eſt ea floribus purpurea confertis, ſpecioſis, Ericæ maioris, ſpicatis, foliis puſillis Chamæpiteos, breuioribus aliquantũ hirſutis Piloſellæ modo, in ſurculis pedalibus, lignoſis: ſed inodora, radix lignea, non purpurea, nec dulcis guſtu planta, nec ſaliuaris. Quam ille cùm ſe reperiſſe, Deo ſecundo, exultabat, foliis Origani & Hyſſopi, non animaduertebat Hyſſopo Dioſcoridis folia eſſe Origani: & Dioſcoridem nõ folia, ſed caules Symphiti, Origano aſsimilaſſe, vti & Plinius: folia verò parua diſtinctè, & ſeiunctè dixiſſe.

Symph. Petreũ Mat. creditum,

BVGVLA, quidam Prunellam.

GALLIS, vt Ruellio & aliis, vires illæ decantatæ à vulnerariis Medicis & Empiricis, ad foris intùſque multos morbos curandos, qui Symphito ineſſe folia Origani legerant, anſam dederũt opinandi Buglam vulgò vocatã, aut Bugulam, eſſe Symphytũ Petræũ: eſt ſanè miræ vis cum Sanicula potionibus vulnerariis; quare vel iſto nomine & certi-

certitudine malim, vt Symphito vti,quàm Mathio. incertæ cōiecturæ acquieſcere. Conſolidam mediam, id eſt, Symphitum,Chyrurgi vocarunt,ſeu Solidaginem & Bugulam. Sed huius ſimilem Prunellam vocatam ,aut Conſolidam minorem,eodem nomine donant, propter vultum & vires haud ita diſpares,alioqui natales Bugulæ vel mediæ conſolidæ ſunt vda prata,& ſyluæ,& horti:ſarmentoſis ramis,exilibus,flexilibus,humi reptantibus,& foliis Becabungæ vel Anagallidis aquaticæ,& alicubi depactis, vnde alii eriguntur ſurculi,anguloſi,ſeſquipalmum alti:quibus folia craſſa,rotunda,oblonga,leuiter ſerrata,& auerſa parte Hederæ Pruníue modo,aut granati colore puniceo,(vnde fortaſſis vtrauis Gallis Prunella promiſcuè dicta) flores iuxta folia à medio ſummo tenus verticillatis ſpaciis cœrulei eleganteſque prodeunt,,interdum niueo candore. Radix fibroſa,tenera, maior quàm Prunellæ.

PRVNELLA SYMPHITVM Petræum.

PRVNELLÆ enim puſilla,ſed prolixior ſubeſt radix,virgultis item reptantibus,quadratis, hirſutis,palmū & ſeſquipalmū longis,inflexis:foliis longioribus ,ſupernè acutioribus,Pulegii regii,vel Origani , vel Trifolii,ſpicatis & purpureis comis longioribus. Oritur hæc pratis & hortis ſponte,etiamque locis aridioribus & ſaxoſis Garmuntiæ Syluæ,& alibi finitimis Monſpelliaci agri,inter Lados & Ilices Baphicas, vbi flores dilutiores multò, folia ima profundius inciſa vtrinque,Valerianæ agreſtis modo:vocant vulgò illic Symphitum Petræum ,nec parum laudant Aſſatius & D.Medici.

CONSOLIDA minor Officinarum,an BELLIDES Plinianæ?

Gallis. Marguerites,Paſquettes.
Ital. *Primo fiore*.
Belgi. Madelieuen,Kerſowen,Margrieten.
Ang. *Dayſie*.

ETſi tacitus Bellides præteriit Dioſcorides,tamen quæ apud Plinium extant perpauca & vaga , perſuaſerunt poſteritati hoſce flores,qui in pratis abundè primo Vere erumpunt,Bellides eſſe : Nam inquit ille; Bellis in pratis naſcitur , flore albo,aliquatenus rubente:cui coniecturæ fauet nomenclaturæ expenſio : Potuerunt namque funeſtæ illæ Beli Danai Regis quinquagintæ natæ (quæ totidē nuptæ maritis,eos quælibet ſuū iugularunt)nomen dediſſe,vnde fortè poſtea iſtos flores vocarint, quia multi viſuntur gregatim vnà & belluli, vnde vocantur vulgò *Marguerites* : ſunt quippe glomeruli multi florū quaſi vniones,ſiue Margaritæ,è pediculis crebribus, palmaribus, teneris,piloſis , erumpentibus è medio foliorum,quæ Pratenſi minori frequentiori inſunt multa,viridia,crebra,craſsiora, Oleæ aut Piloſellæ.Radix puſilla Plantaginis. *Mathio.913.*

HVIVS autem differentiæ varietas in florum colore & magnitudine : Eſt enim flos frequentius albus,medio luteus Anthemidis. Interdum & purpureus. Nec quæ in hortis coluntur ad coronamenta,differunt,niſi cultu:annua enim & frequenti tranſplantatione maiores,habitiores,confertiores,duplicati ,& triplicati,& elegantiores euadunt flores. Hiſce potiſsimùm vtuntur vulnerarii, vnde Conolidæ minores dictæ fuerunt. *Varietas.*

BELLIS MEDIA.

PERPARVM videtur differre quam Mediam recentiores ſtatuūt.Eſt quippe foliis alterius Pratenſis duplò maioribus,& flore in ſeſquipalmari & pedali, pediculo gracili,nec diuerſo à ſuperiori. Hanc à ſe lectam in Syluoſis montibus Germaniæ nobis communicauit D. Pennius Anglus. *Math. Effig. 911.*

BELLIS Cærulea , GLOBVLARIA Monſpellienſium.

A Florvm glomerulis globíſue Globularia recẽtioribus vocata, Monſpellienſibus præſertim, apud quos Gramuntiæ ſyluæ vicinis deuexis pratis oritur, foliolis Bellidis vulgaris, nigrioribus, ſed iuxta pedicellos rigidiuſculos palmares & ſeſquipalmares anguſtioribus. Flores cærulei, pulchelli, in orbẽ glomerati, Scabioſę mõtanæ modo & colore. Radix lignea, fibroſa. Rarior hæc Italiæ, Germaniæ, & Franciæ.

BELLIS MAIOR. CONSOLIDA *Media Vulnerariorum.*

{ *Germa.* Genſzblum.
{ *Ang. Greate dayſie.*

QVÆ recentioribus maior Bellis vocatur, caules emittit graciles, lignoſos, plures, teretes, cubitales & pedales, Iacobeæ ſimiles, è fibroſiore & ſparſa radice, in quibus flores medio luteos, & ambitu candidos Buphthalmi, aut Pyrethri vulgaris; folia Senecionis, ſerrata: ſecus margines agrorum & pratorum familiaris.

PILOSELLA, *Auricula muris.*

NEc etiam iſtius vulgatiſsimæ herbæ vſpiam, quòd ſciamus, meminêre antiqui, ſed dumtaxat recentiores, qui Piloſellam vocarunt, ab hirſuta Piloſaque foliorum ſuperficie quadãtenus albicante, oblonga Bellidis, ſed aliquantum ſupernè concaua, auriculam murinam effigiante, vnde Myoſotidem quidam dixerunt; tametſi alia ſit Dioſcoridis Myoſotis: Pedicelli item hirſuti, graciles, palmares, & ſeſquipalmares ſunt: Floréſq; edunt æſtate Bellidis, aut Hieracii pallidiuſculi concolores: vniuerſa aſtrictoriæ facultatis quadam tenuitate calida mixtæ, cuius ea eſt vis, vt ſucco decoctóue acies chalybeæ cãdentes ſæpius merſæ, quamlibet duritiem lapideam, ferreámue præcidant & demoliantur, nec tamen retundantur, aut hebeteſcant. Vi etiam eſt præſentiſsima ad calculum.

- *Gnaphalium*
  - *Vulgare.*
  - *Marinum.*
  - *Alterum montanum.*
  - *Tertium Anglicum.*
- *Leontopodium.*
- *Stæchas citrina an Chryſocome?*
- *Stæchas citrina altera minus odora.*
- *Inodora altera flore maiore.*
- *Apios.*

GNAPHALIVM *marinum: Cotonaria vulgi.*

Bombax humilis. *Petit Coton.*

ΓΝΑΦΕΙΝ dicunt Græci vellere carperéve lanas aut pannum, non ſecus ac ςρώθειν, tergere, concinnare, & interpolare, vnde Strutio & Gnaphalion, quod Romani eodem ſignificatu Centumculum nuncuparunt, & Tomentariam, ac Plinius Chamæzylon (ſic enim emendamus, quod omnes etiam recentiores legunt Chamæzelon) appoſitè dixit: nulla namque planta raritate, elegantia, & vtilitate propius imitatur Goſsipium, imò nihil aliud, quanta eſt, niſi tomentum videtur, ſi radicẽ exceperis, & intimam florum ſuperficiem,

ficiem, corymbos enim Abrotani fœminæ aureos, numeroſos, multifidis caulium ſurculis, quos ſtipat lanugo candida, aut cinericia perquàm denſa, cinguntque folia quoquouerſum multa, fungoſa, eadem pube obducta, tactuique vniuerſa planta valdè quàm blanditur, holoſerici attrectatu, ſeſquipalmum pedémve alta fruticat, duriuſculis virgultis, ſarmentoſis, tomento craſſo incanis: radice lignea, recta palmum longa, inflexa, Aizoi medii vel Paralij Tithymalli ſimilia ortu, ſitu, & figura, ſed minora. Vniuerſo litore & ſabuletis à Marianis aquis ad Ceti mōtis radices & lacum plurima, alibi haud temerè occurrit Norbonę. In Adriaticis littoribus non vidimus, & nonnullas plantas primùm oſtendimus Venetis, & Veronēſibus Bellicoco & Caſſeolario: Cortuſio verò Patauij chartaceum Herbarium ſpectandum cùm dediſſemus, huius cū *P*olyrhizi Ariſtolochia, Thymalli ſerrato, floribus Opontiæ, plantulam nobis periiſſe animaduertimus, nec multò pòſt eaſdem depictas Mathiolo ſuo muneri miſſas fuiſſe, quo lubentius perſuaſi fuimus, propterea quia neque deſcripſit in poſtremis commentariis, neque quænam & vnde oriunda foret, monuit, nec flores appoſuit pictor, quia illi noſtræ flos ſemenque tunc defuit: triquetrum enim, puſillum, aceroſum, oblongum, albidum. Aſtringit magnoperè & deſiccat tota planta, nonnihil ſalſa, nec tamen ingrata, aut amara, aliquantum aromatica odore, quadamtenus citrinę *S*tæchadis, vel gummi Elemni: Iulio floret. Sæpius vſi ſumus ſurculis pro elichniis, qui viuidè alunt flammam, Olei quippe cæterique pinguis liquoris potrix eſt.

GNAPHALIVM vulgare, Filago Centunculus.

VSQVEQVâque quidem Gnaphalium iſtud vbique aridis & ſterilibus multum & notum, videtur foliis & cauliculis imitari maritimū, differt tamen cùm foliis, floribus, lanugine, odore, cādore, tū ſpecioſaq; & hilari aſpectu, Gnaphaliū ſuperius, à Filagine, quę potius ad *S*tæchadem citrinā referenda ſit, aut certè cognitionis vtilitatiſq; cauſa, ſit cū iſta quæ ſtatim ſubdetur Montana à nobis vocata, medii generis: eſt enim dyſentericis & profluuiis immoderatis non parùm accommoda. Herbula filago eſt pluſculis cauliculis, pullis vel cinericiis, lanugine tectis, gracilibus ſeſquipalmum altis, foliolis crebribus, aduolutis, breuioribus quàm Stæchadis citrinę. Floribus glomeratim oriētibus: partim mediis è ſurculorum diuaricationibus, partim etiam extremis ſurculis, ſubluteis & pallentibus: molicella tota & puſilla, frequentior hæc hac delineatione occurrit. *Gnaphalium.*

Varietas GERMANICI maioris & ſecundum folia floridi.

INTERDVM & aliā vidimus in Germania maiorē filaginē etiā foliis & caule Stæchadis citrina: & inodorā, alibi etiā floſculis non in ſummo, ſed inter foliorū interualla paſſim ſecūdum longitudinē ortis: quemadmodū oriuntur in iſta, quā vt nondum planè notam, hîc appinximus.

AN-

ANGLICUM *folio longiore perperam Leontopodium alterum Mat.*

Gnaphaliũ tertiũ Anglicum.

GRACILIBUS & rectis virgis, nullis fiſſũ alis, proceritateq; æquat Abſinthiũ, colore etiã & figura refert: folia ab imo ceſpite, radiceque capillacea, duplò longiora & latiora quàm Stæchadis citrinæ, fermè Salignea effigiant, toto reliquo caule *Pſylio* longiora, anguſtiora, ſed pauciora, prope quæ media in pedicellis exiguis vellicatim terni quaterníve floſculi, pappoſi, è Buxeo pallidi Senecionis, vel Stæchadis citrinæ hęrẽt aſtringit: nõnihil amaricat, multũ exſiccat. Tertio à Lõdino miliari opacæ ſyluæ cliuus multam alit, cis Tameſim.

GNAPHALIUM MONTANUM *Purpureum & Album Piloſella minor Fuſch.*

MYOSITIDIS vel *Piloſellæ* minoris effigie oritur hęc in arduis frigidis, iugis, & quo loci Vaccinia nigra, aut Idea Theophraſti vitis putata, fœliciter proueniunt: vix ſeſquipalmum æquat, perexigua radix, reptãs fibrillis. Folia incana, mollia, ad imũ penè tota, vti in Bellide, reliquo caule puſillis, perpaucis & exilibus, flos ſummo ſingulus globulus eſt, *Scabioſæ* ferè, ſed compactis floſculis permixtis, partim purpureis, partim candidis, hîc rarior, *frequẽtius quippe occurrit flore* albo: valde quàm aſtringit, & exſiccat, guſtu inſulo. Rauiſburgi Germaniæ & ad Calcaris montem Norbonæ prope pagum ſæpe collegimus.

Varietas.

LEONTONPODIUM SIVE *Pes Leoninus.*

Mathio. 1193.

PEDEM Leoninum propter villoſam foliorum & florum effigiem crus pedi annexum aliquantum referentem, dixerunt, quemadmodum pedem Leonis, Leporis, Vrſi, Columbæ, Corui, & Gallinæ, tum antiqua, tum noſtra ætas. Iam inde à Brunſfelſii Germanorumque aliorum de re Herbaria meritiſsimorum ſcriptorum temporibus inuenta & deſcripta herbula montana, quæ non parum foliis Roſam, ſeu Rorellam imitatur. Eſt quippe foliis anguſtis, oblongis, hirſutis, ſed incanis, præſertim in imo, duos pollices lõgis, Gnaphalii, Stæchadíſue Citrinæ latioribus: In caule ſummo itidem hiſpido, ternos, quaternósve digitos alto, geſtante flores, nigracantes ex fuſco violaceo, & capitula latiuſculo, ſed denſo ambitu ſparſa, ac nonnihil quibuſdam foraminulis impreſſa, quaſi Leonis veſtigium, vel ſoleam imitatis. In Germaniæ arduis, adeoque Italiæ Alpinis & Baldo Veronenſi inuenitur, ſed rarius, idcircoque quid poſsit aut præſtet nondum ſcitur.

CHRY-

CHRYSOCOME aureaue coma. STÆCHAS CITRINA noſtras, ſiue Luteus Amaranthus.

Ang. Gold flower.
Ger. Mottenblumen, Rheinblumen.
Belg. Reynbloemen, motten cruyt.

CONSPICVA florum corymbaceorum aurea coma nomen dedit Chryſocomæ, quã hactenus noſſe non potuit ætas noſtra, veri Hyſſopi Dioſcoridis ignoratione, cuius corymbaceis comis aſsimilantur huius flores aurei. Iam cùm Hyſſopum veram inferius oſtenſam & aſſertam à nobis, corymbis comparamus Stæchadis Citriuæ dictæ, reliquasq; deſcriptionis & virium expendimus notas, perſuaſum planè habemus, Stæchadem iſtam veram Chryſocomen, quam etiam Luteum Amarant hum vocarant Græci, à colore & fulgore penè immarceſsibili, cuiuſmodi in iſtius plantę floribus eſſe quilibet Pharmacopœus agnoſcet: Perſtãt namq; diutiſsimè corymbaceæ vmbellæ, rotundæ, multiſq; quaſi florum bullatis glomerulis, ſparſim tumultuarieq; cõditæ, Origani non abſimiles, aut Hyſſopi Dioſcoridis à nobis datæ, lucente niteteq; per maturitatem coma aureo pallore, & mollicello vellere, puſillo intus ſemine Maioranæ, ſed exiliori, ruffo, acri, odorato: In cauliculis, rectis, albidis, nonnihil incanis palmum & ſeſquipalmum altis: folijs oblongis, anguſtis, leui hirſutiæ incanis, Stæchadis, vel Linariæ Oſyridis, quam doctiores minus rectè Chryſocomen antumaruut. Radix fibroſa, gracilis, nigra foris, gummi Elemnium vel Cyperum rotundum Syriacum, redolens vti flores & tota planta: guſtu etiam aromatico, medicato, acuto & feriente, non nimio feruore ſubaſtringẽte: cuius amicorum quorundam doctiorum imitatione experti ſumus, admodum inſignem vim, ad iecoris ex glutinoſis ſuccis ac vaporibus craſsis intra tunicas diſcurſantibus, diuturnos affectus. Pulmonibus verò inflammatis non impunè dari meminiſſe par eſt, ſed affluxu pituitæ acidæ, ſeroſæ vel ſalſæ calefactis aut eroſis: Eoq; tutius vertiſſet interpres, pulmonarijs vel peripneumonicis, quàm inflammationibus pulmonum. Præſtantior hæc & ſpecioſior Norbonenſis Galloprouinciæ, & Hiſpaniæ aridis & petroſis, vbi odoratiſsima & plurima, ęſtate, radice perenni. In Germania ad Rhenum, reliquaq; Gallia paucior & ineſficatior. Eapropter nihil quò minus veram Chryſocomen ſtatuamus obſtare videtur, niſi verbulum vnum aut alterum, quibus ſubeſſe quippiam labeculæ Monſpellienſes noſtri pręceptores Rondelletius & alij, qui hanc Chryſocomen vocabant, iamdiu ſubolfecerant ex Pliniana & codicis calamo exarati coniectura. Sic enim legebãt δασεῖαν λεπτὴν, radicẽ rigidam ſiue firmam & tenuẽ, nigram vt hellebori, ὡς ἐλλεβόρε μέλαιναν nigra ſane eſt foris: & paulo mox κυπέρῳ ἁρμόζουσαν vel συμφέρουσαν ἐν τῷ γλυκεῖ, nempe Cypero reſpondentem guſtu ex ſuaui auſtero, quæ odori & ſapori huius quàm quod maximè congruere illis viſa fuêre.

Amrranthus Luteus.

STÆCHAS Citrina Altera.

NEMANSII ET MONSPELLII meminimus alteram huic ſimilem, ſed graciliorem totã, nigriorem, ſqualidiorem, cineritiam, pluribus cauliculis viticeis pedalibus: Radice exiliore minusq; fibrata, quia raro niſi in rimoſis ruderibus & mœnijs vrbium victitat, fuſca foris, minimum odora. Florum corymbi ſinguli in ſingulo caule, nec aggeſti, vti ſuperiores. Semen tamen ſimile, exile, fuſcum, quod Londini ſatũ nobis floruit & annuè viguit.

STÆCHAS *Citrina altera inodora.*

RARIVS hæc multò occurrit Ilicetis Cocciferis *Sommieres* inter & Monſpellium, tota pulchella, facie Stæchadem Citrinam præferens. Folia tamen ſũt latiora incana, vti tota planta: Cauliculis palmaribus, in quibus flores itidem Stæchadis Citrinæ alterius grãdiore s, lõgiores, Lactucæ agreſtis quadamtenus. Radix non magna, lignoſa, inodora tota: minus nota, peruia, aut inuẽtu facilis, ideo nondum vires agnoſcuntur.

APIOS *vera, ſiue Pyriformis radix Dioſcoridis.*

RADICIS indicio cognitu facilis Apios, quæ rotunda, turbinati coni Pyrum imitantis eſt, cæteroquin nobis hęc inquilina, primumq́; annis abhinc plus minus decem viſa Venetijs, apud eruditum Senem & Doctorem Comalcum, qui iſtam primùm è Creta Inſula erutam, illiq́; *P*yrariam vernaculè vocatam, ſtudioſis quàmplurimis detexit. Deinde nobis atq; peritíſsimo Pharmacopœo Valerando Donrez viſendi attractãdiq́; copiam fecit plantulam Cæpacea radice, Pœoniæ breuiorem craſsioremq́;, vnum è bulbis ſimulante, concolorẽ, pullámve foris, ſed intus albicantem, iam aridam, rugoſam, aliquot emergẽtibus gracilibus cauliculis promentibus: foliola Lini aut Hyperici minora, breuiora anguſtiora, floſculis, pallidis, Tithymali minoribus. Hæc quin eſſet vera Apios non ambigebat ille, vt cuius vis purgatricis periculum non ſemel ſe feciſſe aiebat, grauis & minimè triuialis peitiæ vir: cui eò lubentius aſſentiebamur, quòd nullã aliam videremus figura perinde Apio quadrare: & iſtã iamdiu iactatã leguminis ſpeciẽ, quàm Fuſchius Apiũ fecit, tã lõgè abeſſe à legitima Apio, quàm diſsidet Cyclamẽ à Cicercula, cuius eſt fermè effigies illa Fuſchiana: radicibus quidẽ bulboſis, ſed neutiquã purgãtibus, imò ab Opilionibus peregrè proficiſcentibus eſitari ſolitis, vocariq; **Nutz eardz** Anglis, & Germanis, vt in Aſtragallo monuimꝰ. Multò autem magis mirati fuimus, nõ incelebrẽ Tholoſatẽ Medicũ Augerium Ferrerium, qui libello de Lue venerea, hanc eandem ſibi alijsq́; adeò veram eſſe perſuaſerit, vt profiteri auſus ſit poſteritatis theatro ſe præparatas miniſtratáſq; iſtas rapulas Venereis ægrotis vidiſſe, adq́; lotiones & fomenta dolorũ decoctionẽ vſurpaſſe, porrò Imperat decoctionẽ harũ faciendã vti Guaiaci, Salſæ atq; Chinæ ſiue officinarũ Apij, quã docendo aliud longè eſſe ab iſta planra, multum diuq́; æſtuat. Optimum virum monuiſſe potuerunt illius primæ qualitates alimentoſæ & ignauæ potius quàm medicatæ. Apij autẽ vox, quia polyſima variæq́; ſignificationis apud Græcos eſt præſertim literula vna aut accentu mutato: eoq́; noſtri Barbari non tamen indocti, ſed magis de re quàm de verbis anxij, cùm hanc radicem & Pyrum propter figuræ ſimilitudinem, atq; ἄποιον aut Chinam, propter nullam fermè guſtui perceptibilem qualitatem vocaſſent, (ſic enim fonat ἄποιον Grecis, qualem vocat cucurbitam Galenus, nonnulli aerem) dederunt imperitis anſam putandi Apion Dioſcoridis ad Gallicam luem mirum quantum prodeſſe. Hincq́; errorem geminarunt cùm quòd iſtos bulbillos nulla purgandi vi pręditos Apium verum Dioſcoridis fecerunt: tum quia autumarunt verum Dioſcoridis Apium morbo Gallico magnum pręſidium: cuius facultates non præſtãtiores quàm Ebuli aut ſimilium infernè ſupernéq; humorem pituitamq; excernentinm, Dioſcorides tradit. Et quia prudentia huius veræ imperarent quadragenam potationem catharticam futuram? aut ſi rectè agerent, cum drachmam, ſ. purgationis ergo Chinæ decocto addendam pręcipiunt? Verùm nos honoris cauſa iſtorum nomini parcimus, hancq́; duntaxat reſponſiuncu-

unculam parentamus *Præceptorum* noſtrorum manibus meritiſsimis, quos illi inſcitiæ ignauiæque traducebant ſua inuectiuncula.

ETIAM NVM in cognatione faciei & coloris geminus obrepſerat error ſuperioribus annis, propter duas radices nondum à quoquam deſcriptas, quarum alterã Acori ſpeciem & faciem præferentem auara inſtitorum fex Cynæ ſuffecerat: alteram articulatam *Pyriforma* tuberculis prægandibus, Apium ab effigie turbinata mentiebantur, à colore verò & cõcretione Cynam, nominis & rerum ignoratione perſuadentes Cynam & Apii radicem idem eſſe, quia vtraque eodem vocata eſſet fortè nomine Apij, vt monuimus in Acoro. ACORVS *Tholoſas. Occiduæ floridæ Pyriformis.*

- *Polium montanum*
  - *Marinum flore albo.*
  - *Mediterraneum flore luteo.*
  - *Venetum.*
  - *Creticum.*
  - *Mediterraneum minus.*
- *Polium Lauendulæ folium, fœmina dictum.*
- *Ageratum flore*
  - *Albo*
  - *& Luteo.*
- *Ageratum Anglicum.*
- *Eupatorium Meſuæ.*
- *Teucrion.*
- *Teucrium pratenſe.*
- *Chamædris.*
- *Chamædris maior.*
- *Chamædris montana, fruteſcens, durior.*
- *Chamædris altera minima.*
- *Euphraſia.*
- *Scordeum, ſiue Paluſtris Triſſagò.*
- *Scordeum alterum Plinii, Mentaſtro ſimile.*
- *Origanum*
  - *Heracleoticum.*
  - *Onitis.*
  - *Syluestre origanum. Dioſcori. an Syriacum?*
- *Tragoriganum*
  - *Cretenſe Venetorum.*
  - *Alterum.*
- *Hyſſopus Græcorum folio Origani genuinum.*
- *Amaracus vulgatior, ſiue Maiorana noſtrâs, non Dioſcoridis Sampſucus.*
- *Amaracus, ſiue Maiorana repens Dioſcoridis.*
- *De Amaraco Galeni & Pauli in Parthenio.*
- *Marum vulgare, ſiue* Maſtic *Gallorum.*
- *Marum Syriacum.*
- *Pulegium*
  - *Mas Plinii floribus albis.*
  - *Fœmina.*
  - *Ceruinum Monſpellienſium anguſtifolium.*
- *Dictamnum Cretenſe.*
- *Pſeudodictamnum floribus verticillatis.*
- *Pſeudodictamnum album Officinarum, Fraxinella & Tragium recentiorum cum Glycyrrhiza.*
- *Clinopodium.*
- *Clinopodium alterum.*

- Ocimum
  - Maius Citratum.
  - Medium Duplex.
  - Caryophyllatum pusillum.
- Acinus.
- Erinos.
- Mentha quadruplex.
  - Vulgata rotundifolia duplex
  - Romana
    - Angustifolia.
    - Cardiaca.
- Sysimbrium syluestre, siue Mentha aquatica.
- Mentastum.
- Mentastrum niueum Anglorum.
- Mentha Græca, inter Lepidia.
- Calamintha montana præstantior.
- Calamintha montana Pulegio similis Nepeta vocata.
- Calamintha tertia Mentastro cognata, est Sisymbrii, siue Mentastri aquatici species foliis oblongis.
- Cattaria.
- Polycnemon, siue multitibia an Calamintha aquatica Belgarum? Altera facie Clinopodii an Polycnemon?
- Apiastrum siue Melissophyllum.
- Melissophyllum Turcicum, siue Moluca duplex.
- Melissa Turcica, Sideritidis facie flore cœruleo.
- Cardiaca.
- Cardiaca eiusque varietas Aspera vocata Melita, siue Moluca.
- Marrubium.
- Marrubium Creticum.
- Ballote, siue Marrubium fœtidum.
- Galiopsis.
- Lamium.
- Vrtica
  - Communis maior & fœmina flore muscoso.
  - Syluestris Dioscorid. Romana Officinarum semine Lini.
  - Minor. Cania Plinii.
  - Acrior non mordax, siue mortua duplex.
- Sideritides, siue ferruminatrices
  - Heraclea, siue Herculea, Tetrahit, herba IVDAICA.
  - SCORDIOIDES Monspelliaca.
  - Montana.
  - Menthæ folia Anglica.
  - Secunda Mathioli. est Canabis fœmina.
  - Prima Mathiol. vulgi est Marrubium aquaticum.
- Reliquæ Sideritides quia facie diuersa, alibi.

πόλιον ὀρεινόν POLIVM maritimum Montanum.
Angl. Poleye.

INTER LVSTRANDVM CVNCTAS HERBArum gentilitates, & similitudines, nullam tribum videmur congruentius posse annectere superioribus quàm hanc: cuius figura, habitus, & quasi modus, magnitudóue non longè ab illis absunt, & foliis dũtaxat ambitũ dentato, aut crenato, serratóue distant. Est autẽ Polio nomen inuentum à canitie, canísve capillamentis & tomentacea hirsutie, quæ non modò capitula corymbacea (vt ait Dioscorides) sed etiam vniuersam

ſam plantam incanam reddunt,perinde ac Gnaphalium,præſertim locis maritimis, & deuexis collibus,& arenoſis litoribus, cuiuſmodi ad Ceti montis inſulam & Magalonam Norbonenſis Galliæ,vbi ſpecioſius & crebrius,quod idem Maritimum & Montanũ dici poteſt:ab radice lignoſa,recta,fibroſa,ſtatim numeroſis fruticat cauliculis,rotũdis,ſeſquipalmeis, éque ſpatiis crebribus folia oblonga, Gnaphalii leuiuſculis impreſſa crenulis,rigidiuſcula,quæ ex aduerſo vnà caules cingunt: inque ſummo radiatim circinatímve florum globulos corymbeos effigie Serpilli candidos,effigiant:vti & vniuerſa planta tomentoſa lanugine pubet incana.Iſtud præ cæteris odoratius: ſed quiddã acutum & grauiuſculum naribus vnà cum ſuauitate afflat.Semen paruum & teres, oblongum.

VENETVM.

QVOD minus multò creſcere meminimus in Inſula Lyo Venetæ ditionis & clientelæ, nec ita incanum.

CRETICVM.

NEC aliud videtur quod Creticum dono habuimus: nempe huic magnitudine par, lanugine & habitu maritimo Monſpelliaco ſimile.

MINVS *& mediterraneum.*

PASSIM iſtud etiã locis perquàm à mare diſsitis Allobrogum, Lugduni,& Valentiæ, glareoſis,& aſperis,ſalebroſis,montoſis,& planis fruticat, viticuláſque palmares erigit crebras,tenues,foliis crebribus ex interuallis emiſsis,anguſtioribus multò & Iuę moſcatæ, ſed minimè inciſis, leuiuſculis tantùm denticellis in ambitu extantibus:alterius flores pallidi albidiúe:non diuerſum ſemen eſt,nec odor, ſed ignauiora.

LVTEVM.

PROPE Aquiſextias quibuſdam ſuperciliis collium & cliuorum luteis occurrit floribus,ſpectatu iucundis.

POLIVM *Lauendæ folio, floſculis pallidis;*
Fœmina Recentiorum.

QVI nondum in maritimis verum Polium nouerant,iſtam plantam Polium fecerũt: Siquidem perſimilis etiamque congener Poliis eſt:tametſi odore penè nullo, guſtuque emplaſtico & ignauiore:quam Polium Fœminam ideo quidam dictitant:nec loca maritima amat,vti Polium germanum,ſed montoſa, glareoſa, Sabaudiæ, Delphinatus,& Galloprouinciç:Reptatq; Serpilli modo,lignoſis ſurculis,dodrantalibus,inflexis, crebro geniculatis: & numeroſis foliis incanis,Stæchadis,aut ſpicæ Lauendulæ:floſculis etiam confertim è calyculis Roſmarini:craſsiuſcula & duriore radice. *Cord.125.vbi minus verè quã dant.*

Αγήρατον, *AGERATVM, vel non ſeneſcens,* MESVÆ;
Eupatorium Officinis.
Ital. Herba Giulia.

FLORIS aureæ gratia,ſenectã nõ ſentientis,vmbellæq; corymbaceæ,Elichryſi æmulæ, ſatis ſuperq; fuerant docendo noſtrate Ageratum eſſe Dioſco. genuinum, quibus de notis etiam notiſsimũ vel Pharmacopœorũ calculis vbiuis gentiũ iamdiu fuit:nec proinde opus fuit iſtis Herbariorũ rabulis,& triuialibus declamatoribus tam multa aceruare, vt nullius momẽti obiectiones diluerent: potius inter parandum Meſuæ Sirupum de Epithymo guſtaſſent decoctum, aut folia Agerati Norbonenſis & planè ſiluiſſent: eſt

enim non modò valde acre & amarum, ſed etiam ad ciendum vrinas intrò ſumptum, foríſque ſuffitum, admodum efficax: odor etiam ſuauis quadamtenus Romanæ Chamæmillæ fragrantia, index certior eſt facultatũ emolliendi vuluæ duritias, vrinaſq; nidore eliciendi, quas Dioſco. memorat. Præterea collatio cum Origano hîc valde opportuna eſt, ſiue totam fruticem, & vmbellas, vt Dioſcorides, ſiue etiam reliquam plantæ faciem perpendas. Sunt enim hæ bullatæ vmbellæ, vt Elichryſi, Origani, Hyſſopi & Chryſocomæ, quas inter ſe confert Dioſcorides, qui tamen hîc foliorum non meminit: vti neque Chryſocomæ, quam Hyſſopo aſsimilat: Hyſſopum autem Origano. Quid ſi etiam Origano folia aſsimilaſſet propterea iſtud noſtrate Ageratum periiſſet? neque enim adeò procul abſunt folia ab Origano: quinimò quibuſdam Norbonæ locis & Tuſcaniæ ſqualidis, ſed depreſsis, videas Agerati fruticuli folia multò minora, & tantillum crenata, rigida, dura, pluraque virgulta, Origanis variis inibi fruticantibus, toto habitu non diſsimilia.

Varietas Candia.

Agerati viſitur interdum etiam illic ſpecioſo candore, nitentibus florum bullis, haud tamen de cætero, ab illo diuerſum.

AGERATVM *Septentrionalium & Anglicum.*
Angli. Mandelem & Mandelein.

Balſamila minor Dodo. Epit. 285.

CVLTV tamen adhibendo humidiore, vel cœlo Septentrionali algidiore, valde variat quod colunt vireta Gallica, Germanica, Belgica: latius proceriuſque fruticans, maioribus ramis, latioribus, longioribus foliis, & altius multò crenatis, flaccidis, ad Galli criſtam herbã accedentibus. Sed Angliæ hortis viuácius nihil, iſto etiã Norbonico ſemine ſato, ramis caducis, magíſq; ſerratum foliis, diu perſtans, admodum diuerſum. Idẽ contigit etiam Altheæ arboreæ Prouincialis, quæ in Maluam abiit trienniò pòſt quàm in Angliæ hortis ſeueramus, hirſutie canitieq; exutis: quaſi foret ſpecies diuerſa. Iſtud ſpontè enatum clariſsima Monſpellienſium ſchola & collegium Venetorũ Medicorũ Syrupo Epithymi & Meſuſtiarum compoſitionibus, vt legitimum Eupatorium addunt: Græcorum autem medicamentis, noſtram Agrimoniam. Quod inſtitutũ ſi cui minus arridet, iſta vtatur moderatione, vt vtriusq; nempe Græci & Arabici Eupatorii ęquas portiones miſceat, vti in Antiballomenis monuimus: præſertim vbi vtrius ſit gentis compoſitio, incertum fuerit. Neque arbitrandum Eupatorium Meſuæ eſſe idem cum noſtra Agrimonia, Dioſcoridis Eupatorio recepto, vt non nemo autor minimè malus, nec indoctus Belga nuper perſuadere voluit: cui lubenter aſtipulabimur, cùm haſce notas à Meſua Eupatorio tributas ſuo, noſtrati conciliarit: quæ ſic habent: *Herba longitudinis cubiti, amaritudinis multæ, cuius folia ſunt ſicut Centaurei minoris, viridia, ſed ſunt aſpera & inciſa, & Stipes eius eſt ſubtilis, & quando exſiccatur citrineſcit, & eleuantur ſuper eum flores, qui ſunt ſicut ſubcitrini, longitudinis pauca.* Quæ Arabica ſimplicitate, exprimunt tum delineationẽ Centaurio proximã, tum perquàm amaram & Abſynthio ſimilem, Choleræ purgatricem facultatem (neutiquam Gratiolæ, impendiò effrænis & viſceribus hoſtis) paulò ſuperius recenſitam innuunt, aliaque non pauca indicia, cuiuis plantæ potius, quàm Agrimoniæ aſcribenda: eapropter ſatius fuit Agrati ſpeciem retinuiſſe, ob eas rationes quas adduximus.

MESVÆ Eupatorium. Agrimonium.

Τεύκριον TEVCRIVM.

Germ. Groſz Bathengel,
Gallis. Groſſe Germandree.

PVTANT Hemionitidem alii: nos potius Spleniũ Teucrii inuentoris cognomine donatum à Plinio, & hanc Dioſcoridis præteritam, quæ tamen ſpleni optimè facere nata eſt, & nihilo ſecius ad Teucrum inuentorem referri poteſt, per Plinianã Hiſtoriam: cùm conſtet neutri harum proiecta exta adhæſiſſe, nedum ſanguine exinanita fuiſſe. Ac tametſi Teucrii notio minus certa videtur propterea quòd deſcriptio aut malè aut mutilè

tilè prodita eſt. Verùm huius vt & conſimilium Chamædris & Germandriæ dictæ deuoluta eſt ad poſteritatem cognitio, adeò vt etiam qui deſcriptiones nullas norunt vernaculè omnes vno nomine Germandreas vocent. Nec ambigendum quin legitimæ ſint. Ac primum Teucrium ſaxoſis multis aridisq; montibus fruticat, virgultis multis, rectis, lignoſis, ac proceritate dupla Chamædrin vincunt. Folia verò ſimilia ſed craſsiora, aliquantò minus incana, rugoſa, & aſpera: flores conſimiles minori Germandreæ, ſed purpurei ſaturioris ex interuallis & ex auerſo Chamædris ritu vti & flores oriuntur.

TEVCRIVM pratenſe. Offici. Germaniæ & Bataniæ perperam Chamædrys.

Ger. Etiam Gamander.
Ang. Wilde Germander.

IN nemoribus & pratis ſubfruticula, cauliculis exilibus, nec duris, ſeſquipalmum altis, radice lignoſa, fibroſa, folia ex aduerſo & interuallis bina, quaterna, ſena, caulem veſtiūt in ambitu ſerrata, modo & magnitudine Chamædris maioris: ſpicatis Thyrſis: ramuli caulium ſummi donantur cæruleis ex purpura floribus Anagallidis concoloribus, Hyacinthi modo. Nondum Chamædri vtrauis nota vtebantur Germani Seplaſiarij iſto, ſimilitudine quidem decepti, ſed viribus ducti quibus, ad viſcerum obſtructiones, Cacochymiam, virginumq; fœdos colores, iniris pollet & certiſsimis hæc plantula. Et hanc vnā duntaxat Germandream tum vocitabant illi: quam nomenclaturam vulgus poſtea impertiuit Chamædri, etiam apud Anglos & Gallos.

CHAMÆDRIS Querquula minor. Triſſago, ſiue Trixago.

Ital. Querciuola, & Calamandrina.
Gall. Germandree, ou Cheſnette.
Ger. Gamander leyſen Bathengel.
Ang. Germander.

ABVNDE exprimit huius folium & faciem nomenclatura Chamædrys, ſiue Querculæ, vbiuis locorum prǽſertim apricorum adoleſcentis. In Burgundiacis verò collibus vniuerſos quaſi tapetis videas ſtratos purpereos & viridantes opacè montoſos campos, quantum eſt inter Chælonas (vulgo *Chalon*) & Machaonem. Radice exigua, ſurculoſis virgultis, numeroſis, pedem altis: folijs in ambitu ſerratis, binis, numeroſis, vt quercus, ſed profundè minus. Floribus purpureis ex iiſdem interuallis vt Teucrio.

CHAMÆDRIS MAIOR.

SED quæ Antuerpiæ hortis viſitur folijs eſt maioribus cādidioribus, & flore cæſio palleſcente: vbi etiam niues imbréſq; brumales aſpernit. Illa contrà breui marceſsit.

CHAMÆDRIS montana frutescens, durior.

HÆC nobis primùm innotuit Lugduni opera noſtri Valerādi Donrez, qui è Sabaudis & Delphinatus mōtibus erutam habebat. Eā Chamædreos Montanū nomine, quia illi facie tota proxima, donauimus. Eſt quippe folijs Chamædryos vel Scordij ſimilimis & paribus: ſed auerſa parte Potentillæ ſiue Argentinæ dictæ modo, incanis, & inæquali exortu, nō verticillatim binis, prodeūtibus. Cauliculi verò duriores, lignoſiores multò, maiori Germādreæ ſiue Chamædryos, pedales, humi ſparſi, colore ex fuſco rubentes, Alypo Norbonenſi concolores. Radix lignea. Tota nonnihil amaricat, Salicis guſtu.

CHAMÆDRIS minima. Fœmina Dodonæi.

HERBVLAM iſtam olim Germani herbarij nomenclatores dixerant alteramChamæpytim, quam floribus & odore quadantenus refert:ſeſquipalmũ alta multiplici cauliculo quadrãgulo,lanuginoſo, implexo humiq; incuruo: Fumariæ Plinianæ non Chamæpyteos:folia numeroſa,parua,dẽta,multũ inciſa, Abſynthij aut Quercus ritu,ſed longè minora edẽte.E quorum interuallis,floſculi purpuraſcentes circum emicant. Semen puſilla incluſum capſula,nigrũ, Calaminthæ montanæ modo.Radice craſſa multis capillamẽtis.

EVPHRASIA, ſiue εὐφροσύνη, alia ab Euphroſyne Bugloſſo.

Ocularis.
Belg. Oogentrooſt.
Gall. Eufraſe.
Ger. Augentroſt.
Ital. Eufraſia.
Ang. Eyebricht.

APVD antiquos Botanicos nulla extat mentio vllius Euphroſynes, præterquàm Bugloſsi,quam εὐφρόσυνον παρὰ τὸ εὐφραίνειν vocarunt,quòd in vinum deiecta,vt loquitur Plinius,animi augeat voluptates. Ac tametſi non paucæ poſsunt eadem nomẽclatione inſigniri, vt Verbena (cuius decocto aſperſa cænacula lætiores conuiuas reddit,) atq; Meliſſa,Pimpinella & aliæ,quibus imbuta pocula animos voluptate demulcent : tamen hęc herbula Græcam originem teſtata,ducentos & eò plus annos,iam poſteritati Euphraſiæ ſiue Euphroſynę nomine innotuit, ad oculorum caligines & morbos pituitoſos perúagatæ commendationis : vnde Germani Augentroſt, oculorum ſolamen: Anglis Eyebright,oculorum lumèn,dicta fuit.Nec abs rè ſanè,vt cuius puluere ſępius ingeſto,per ſe, vel cum Aloe,ex aqua fœniculi aut Verbenæ,mirùm quantùm opis pręſtetur oculis, fluxione,aut caligine vexatis. Vino autem cui multa Euphraſia iniecta fuerit,quantumuis magnoperè commendetur à multis,non perinde fidendum: vt cuius potu tantùm trimeſtri in Heluetia vſum ſocium & cõmilitonem noſtrum,meminimus penè ambobus orbatũ oculis,& fluxionibus modò non oppreſſum:quum dũtaxat antea leui cataphora & lachrymatiunculis laboraret.Quare puluere ,aut decocto,citra vinum,tutius vtetur quis,& ea præſertim,quæ ſtrigoſo ſolo puſilla eſt,palmaris, hilari aſpectu,facie,cauliculis & folijs criſpantibus Teucrij parui, aut Veronicæ fœminæ, exilioribus:floſculis item puſillis,ex luteo albicante, & purpuraſcentibus.Pratis ſtrigoſis gaudet, ſapore amaricante, deſiccante,calfaciente.

σκόρδιον. SCORDIVM, Trixago Paluſtris.

Ger. Waſſer battenig,Lachen knoblauch.
Gall. Scordion & Chamaraz.
Ang. Water Germander.
Ital. Chalamindrina Paluſtre.

AB omni memoria celebrem fecẽre Scordiũ Allij teter odor,& alexiteriacũ nomẽ:ſed tamẽ penè perierat ſuperiori ſęculo cũcto ignota plãta:vix enim vigeſimus hic eſt annus cùm primùmAcademiæ Pharmacopœisq; Monſpelliacis innotuit verum Scordium opera Epiſcopi Monſpellienſis Gulielmi Peliſſerij,Rondelletio Pręceptori in Piſcium ſtirpiumq; veſtigatione Theſeo & riuali.In herbidis namq; & amœnis maritimis agri Monſpelliaci animi cauſa dum vnà ſpatiarẽtur, inibiq; Allium ſubodorarentur, illicò herbulã vixdum arreptam,& eminus conſpicati Scordiũ eſſe deprehenderunt.Indidéq; varijs plãtis in Galliã & Italiam miſsis,amicos verũ eſſe Scordium monuerunt.Illi facies vniuerſa prorſũ Triſſaginis,radices numeroſiores,fibris crebribus ſũmo ceſpite ſparſis : folia craſſiora,denſiora,ſucculentiora,nonnihiltomentoſa,rugoſa, aſpera,viridantia,vt Mentaſtri.

SCORDION alterum Plinij,latioribus folijs,Mentaſtro ſimile.

Officinis ſaluia agreſtis & ſaluia Boſci.
Ger. Wild Salben.
Ang. Woodſage.
Bel. wilde ſauie.

Alterum

ALTERVM & quidem Plinianum fecerunt illam in syluis Germaniæ & Angliæ frequentem Agrestem vocatam Saluiam, fortè nonnulla de foliorũ similitudine. Quippe folia magnitudine & habitudine Saluiam, colore verò atro, virẽte, superficieq́; rugosa Scordium Melissámve referunt: etiamq́; odor quiddã Scordij, non tamen prorsum Allium, sapit. Herbacei ex luteo sunt flores Saluiæ, aut syluestris Hormini nõ absimiles, minores vnaq́; serie ad easdemq́; partes penduli, vti Digitali, lutei: rotundum & fuscum semẽ est: facultates Rubiæ, ad sanguinis grumos dissipandum. *Sphacelos Theoph. Dod.*

ORIGANVM *Heracleoticum, Cunila.*

Ital. *Origano.*
Ger. Wol gemuot, Rottdosten, siue Costents.
Hisp. Oreganos.
Ang. *Organe, or wilde Margerome.*
Gall. Mariolaine bastarde, Origan.

QVASI cliuosos, editos, montososq́; natales amaret ὀρίγανον appellata fuit hęc, quam iam haud nobis difficile nosse ex Hyssopo alibi indicato & probato, à quo non variant Origani species tres, nisi magnitudine & vmbellarum disparilitate. Heracleoticum autem est illud Hispanicum in Flandriam saccis plenis quotannis deferri solitũ, & ab institoribus distrahi: vtuntur enim vulgò Piperis & Satureiæ vice in obsonijs. Belgæ hanc plantam colunt, pedem altam, folijs & virgultis Maioranæ maioribus, quibus summis nõ in vmbellam circinatam collecti sunt flores, sed in paruis thyrsis, spicatis, ternis, hinc inde dissipatis vt Thymi, odore Maioranam prouocantibus, præsertim in Lusitania & Lucania enatæ.

ORIGANVM ONITIS *Galloprouinciæ, maius, & minus.*

MONSPELLII circum inq́; Galloprouincia, notissima sunt duo Origana, maioris & minoris discrimine duntaxat discrepantia: nisi quia huic Amaraci facies & folia, sed minora & rotundiora Heracleotici fermè: Caules recti, pedales, fruticosi, ramulis & fastigijs breuibus, coactis, spicatis, confertim in vmbellam collectis, floridum corymbum imitantibus, & per æstatem purpurascentibus, admodum glutinosis.

MAIVS.

Est hoc quidem maius, & fruticosius, hirsutius, sed viribus, sapore, & odore contemptius alioqui: perquàm simile, & passim occurrens.

SYLVESTRE *Origanum Syriacum.*

VENETI Pharmacopœi & Medici è Syria aut Creta Origano vtũtur longè optimo. Cui cauliculi exiles, folijs paruis, capitulis numerosis, collectis, ambitu vmbellam imitatis, Onitidi proximis, sed non perinde accumulatis, albis flosculis. Gustanti grata tota & aromatica, Dictamni & Piperis acrimonia. huius fasciculos multos habebat seduli & probi Pharmacopœi Martinelli Officina ad Angeli Symbolũ. Sed Seplasiarij nõ pauci illic & alibi in Italia, veras Theriacas ementiuntur & nundinantur istius micella, & veræ precio distrahũt, non tanto errore, quanto flagitio: est quippe efficax & gratum antidotum dissolutis veneno viribus, aut stomachum dolentibus.

CRETENSE *apud Venetos Tragoriganum, siue Hircinum.*

HIRCINVM videtur nuncupatum quasi pabulo gratum foret capris, vt Onitis Asinis, potius quàm hircum fœteret: grata enim & mitis Tragorigani potio, Dioscoride teste, cuiusmodi huius, qui surculis dodrantalibus & folijs paulò quàm Thymi Cretensis maioribus, densis & rigidis, floribus per interualla & verticillos, purpureis, Clinopodij modo fruticat: sapor feruens Piperis, aut Thymi illi, qua & foliorum addita coniectura, Creticum Thymum id vocarunt Origanum recentiores, quod nos Tragoriganum putamus. Cùm inter Thymi Cretensis fasciculos & quisquilias istud semẽ repertũ hortis creditum fuisset, fœliciter adoleuit Italiæ, & Flandriæ hortis.

ALTERVM TRAGORIGANVM.

HERBVLA illa fruticosa, quam iãdiu decerpsimus in horto Antonij Cortusij Patauini magnĩ Mathioli pręconis & seruitoris, nulla melius videtur genuini Tragorigani effigiem

effigiem & facultates explere potius quàm Mari,quo nomine iſti nomenclatores præpro peri illam donarunt,nam Fruticulus eſt ſeſquipalmum altus,albidus,multis cauliculis tenuibus Serpilli folijs,vel iſtius Tragorigani proximè deſcripti: floſculis ſubter folijs purpuraſcentibus, ſaporis acerrimi,odore fragrantiſsimo & vrente: tritum namq; digitis eminùs non ſecus ac Flammula percellit nares & cerebrum ferit. Multas licuiſſet Tragorigano aptare,ſed nullas reperimus iſtis duabus verius aut commodius quadrare. Non eſſe Marum, ſemideſcriptum à Mathiolo foliis ſerpillis,odore Pulegij,ſuo loco dicemus. Vid.tur ſpecies altera Calaminthæ.

Genuina HYSSOPVS Græcorum folio Origani, vmbellato flore.

CLARA & notiſsima olim Hyſſopus, ſapientiſsimi Salomonis nota altera Sermonum Naturalium,qui cuncta diſſeruiſſet à Libani Cedro ad vſq; Hyſſopum de pariete enaſcentem:niſi non ſit eadem Palæſtina,quæ Græca: vbi tamen perinde cognita,& quaſi ὕομενομ ἐπὶ τομ ὦπα impluens oculos vel viſum,tametſi poſsit & εἰς τὴν ὄπιμ quia vocem raucā vnicè pulmonésq; iuuat. Ne aperiamus fores declamatoribus,paucis,& aptis Hyſſopi hiſtoriam perſtringimus:nam non minus vulgaris notitiæ Hyſſopus fuit olim quam ſunt hodie varia Origani genera in Galloprouincia:& in Romaniæ aſperis Hyſſopus vulgaris hortenſis ſpontè fruticat:ſed quia duplicem facit Dioſcorides,& notiorē ait quàm vt deſcribatur:nobis hinc inde emendicandæ notæ,quæ Criticis iſtis declamatoribus claudāt concionandi valuas. Alioquin quod chartis illinent ſemper habituris. *Proximo Stæchadis capite iiſdem viribus Hyſſopum dicit,& altero mox Heracleoticum,folijs Hyſſopi ſimilibus, ſed vmbellam non Trochoides,id eſt,circinatam,vel turbinatam qualis Hyſſopo: quin potius vmbellis veluti diuiſam,vel diſperatam:& in extremis virgis ſemen non denſum.* Denuò paulò mox Onitidem candidore folio,& ſimiliorem Hyſſopo,quàm Heracleotico. Semen non quidem eſſe corymbos ſed ita coniunctum vt ſpeciem corymborum prębeat. Primùm quando ex Philoſophiæ præceptis Phroniæ tacito ductu à notioribus vniuerſam noſtram cognitiouē hauſtam fuiſſe docemur, nobis quippiam certi ſtatuendum & cognoſcendum cuius ope & perſpicua notione in cæterorum cognitionem prouehamur. Ea de re cùm ſit Serpillum non minus frequens quàm certum & notum,eiq; à Dioſcoride folijs & ramulis Origanū collatū,cui quidem author idem Hyſſopum aſsimilauit folijs & vmbella. Nobis minutias iſtas accuratius perpendentibus,neglectis neutiquam facultatibus, nō magis,videtur iam ambigendum de vera Hyſſopo quàm de Serpillo aut Origano. Quin etiam Maioranam hortenſem certiſsimæ cognitionis Botanicus Cratæuas,Iſaac Serapio,& Meſues ſimilē faciunt Hyſſopo. Intuere iam communioris & vbiq; Galliæ,Belgiæ,(vbi Anglicū vocatur, quia in Anglia plurimum lætius,& cibis aptū prouenit,præſertim in hortis)vmbellam habet circinatam, turbinatámve,denſam & congeſtam ex multis floſculis,purpuream. Eius dum floſculi matureſcunt,Semina frequenti pericarpiorum ſerie ac glomeratione coniunguntur in Corymbi æmulationē,non ſecus atq; in Maiorana cernere eſt, nec non in Origano Onitide,& vulgari. Quòd ſi ad folia,vires,vmbellam,totam deniq; effigiem reſpicias, Hyſſopum ſanè,niſi foret Origanum,futurū dicas. Eſt igitur iſta planta prorſùm congrua tot notis quot poſſunt & opus eſt adferri ad geminæ Dioſc. Hyſſopi cognitionē: odor ſuauis,Origani Hiſpanici,Heracleotici putati,acrimonia mitiore: Nec quicquam videtur differre ab illa plāta quàm Doctor Treuiſanus Patauinus in horto ſuo colebat:putabántq; Docti Hyſſopum folio Origani vel Origano ſimilē:omnia quippe ſimilis huic, acrior tamen:de floribus & ſemine nihil prodimus, quia nondum planta, vtpote recens allata,floribus ſeminéve donata erat. Corymbi autē vox Plinio & poſteritati fraudi fuit: nam legenti tria ſemina Hyſſopi mederi Epilepticis, ratus naſci è Corymbis iſtis baccas haſce ſeminibus hallucinatus: Siquidem vmbellis attribuūtur ſemina,Corymbis Baccæ.

AMARACVS vulgatior ſiue MAIORANA noſtras, non Dioſcoridis SAMPSYCVS.

- *Ger.* Maioram,Meyeron.
- *Bel.* Mariolepnen.
- *Gal.* Mariolaine.
- *Ital. &* *Hiſp.* *Maiorana.*
- *Ang.* *Marierom.*

QVIA ex Cypro Amaracus laudatiſsima & odoratiſsima ad vnguenta expetita fuit, adulati Poëtæ Cypri Regi Cynaræ, fabulati ſunt eius puerum Amaracū vocatum, dum alabaſtrulū vnguinis ſuauiſsimi plenum ferret, lapſum, id fregiſſe, præque luctu intabuiſſe, & in Amaracū verſum fuiſſe: vnde Herba vocata fuerit Amaracus, quam & Sāpſucum Ægyptus & Syria dixêre. Hodie notiſsimam quidem habemus Maioranam, quę tametſi non ſit ea quam Dioſcorides, per terrā repentē ramoſam multis cauliculis Calaminthæ foliis deſcribit: tamē tātoperè affinis eſt ea quam mox ponemus, vt quin ſit ſpecies vna, minimè hærendū: quod idē ſapor Thymi, color incanus, odor Mari, ſuauiorque quàm Origani, teſtantur: perinde vt figura, palmi & ſeſquipalmi ſurculoſa, alis numeroſis, quas cingunt foliola rotunda Origani: vti & ſummitates ſpicatę, in quibus floſculi purpurantes: radices ſubſunt exiles. Nuſpiam nobis viſa niſi in hortis.

Hanc maiorem dictam, tum aliam tenuiorem, delicatiorem, odoratiorem, Origani facie, alioqui non diſsimilem, colunt Gentilemque & minutam vocitat plebecula: fragantior enim eſt & in holere aptior, cuius oleum ſtillaticium coagulo leporino remiſtum & Moſchi tantillo, arcanum conceptui fœlicitando nulli referandum, autumant. *Varietas.*

SAMPSVCVS Dioſcoridis, ſiue AMARACVS ſerpens.

VT non inficiamur vulgatam Maioranam Sampſuci ſpeciem eſſe, ita iſtam rariorem multò & humi ſerpentem verius Amaracum dici debere aſſeueramus. Non enim rectis erigitur, aut fruticat ramulis, vti ſuperior, ſed in ceſpitem caducis Serpilli modo, cui alioqui perſimilis folio, effigie & magnitudine eſt: cuiuſmodi quæ in Belgio Neruii creuerat ſedulo Pharmacopœo Ioanni Mouton, & nonnullis in Gallia hortis, etiamq; Antuerpiæ noſtro Coldenbergio, ſtirpium peritiſsimo.

MARVM, eſt Maſtic Gallorum & Anglorum.

REGI Thraciæ cui nomē Maroni eſſet, ſunt qui Mari herbæ appellationē acceptā tulerint; verùm tamen potuit etiam ab Amaraco per apocopen dici; vtpote cùm Amaraci ſpecies videatur Marum, adeoque tantoperè affine ſit, vt multi hodie Maioranā legitimum eſſe Marum in literis miſerint: idemq; auſi ſint Marum receptū ſiue Maſtic Gallorū decernere Clinopodiū: quæ tamen herba parum Clinopodio congruit, præut quadrant quas nos illic damus: & odor, ſapor, color Amaracum & Origanum, aut potius Marum fatentur: eoque Galli vocant Maſtic, quia odoratior & gratior eſt quàm Origanum, aut Sampſucum, vti Galenus vult Marum, Lib. de Antidotis. Quare cùm tot taléſq;, quot & quales hactenus deſiderabantur, eóque plures, habeamus plantas; neutiquam par eſt Maioranam noſtram Marum aſſerere: nóſque Sampſuco priuare; quem nullus neſcit ſpeciem Maioranæ eſſe.

MARVM SYRIACVM, gracilioribus ſarmentis, minoribus capitulis & foliis.

SI cui interim ſuperior, ſiue Maſtiche Gallica, minus videatur Maro congruere, ſaltem hanc nō reſpuat Syriacam, quæ gratiſsimo & vegeto eſt odore, imò & facie tota Maioranam præfert, aut Origanum: ſed gracilioribus, non breuioribus, pedalibus, & ſeſquipedalibus viticulis: corymbaceiſque aſpectu elegantioribus, delicatioribus capitulis, etiā decimum fermè annum, ex quo Venetiis Alepo Syrię habuimus, odoris fragrantiam retinentibus. Cæterum niſi harum vtrauis in Mari veri perſuaſione nos retinuiſſet, licuiſſet huc adferre Marum Cortuſianum, quod alibi Tragoriganum fecimus, quia vrentior & vehementior eſt, quàm vt Marum deceat, ſicuti inibi monuimus. *Dodone.*

Γλήχων PVLEGIVM Regium vulgatum.

Germa.

Germa. Poley.
Gallis. Pouliot.
Belgis. Paleye.

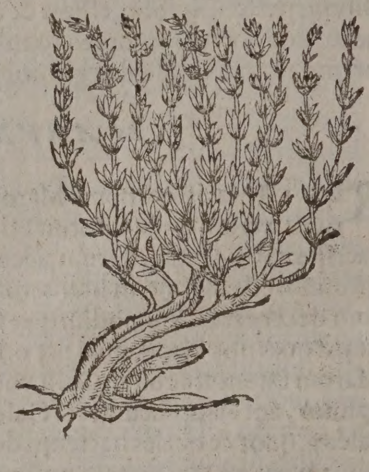
Angl. Peny riall, Penny Royall, Pulioll royall. Podding graſſe. Organye.

SIMILI Dictamno facie *Pulegiũ*, ſic Latinis dictum à pulicibus, quos nidore fugat & necat, acriq; & peramaro guſtu, pecori ſi eo paſcatur balatũ extorquet, idcircóq; βλήχων nomen factum illi, niſi etiam ſit quia è pulmonibus pituitam craſſam farctamque extundat. Hodie regium & vulgatum *Pulegium* immeritò, ſed ſolito more reſpuunt publici cenſores, & rationis ne micam quidem addunt. *Plinius* non niſi vnum genus deſignat Maris & Fœminæ mentione, quod idem eſt & Dioſcoridis. Eſt omnibus facultatibus efficaciſsimum receptum *Pulegium*, in hortis quidẽ floribus purpureum, vtplurimùm: at *Pedemontis* planitie itinere medio ad læuam, quà Ryuolio Taurinum itur circa margines *Pulegio* florente obductos, non paucas plantas floribus candidis, viridis legimus: ac deinde idem aliis locis repertum, Cortuſio & Venetis quibuſdam ſtudioſis oſtendimus: foliis vtrũq; Syſimbrii, aut Origani, toto caule ex interuallis cum flo ribus verticillos alterius planè modo conflantibus: vires, odor, prorſus eadem.

Mas Plinij floribus albis.

Anguſtifolium, ſiue CERVINVM, *Monſpellienſium, odoratius.*

MINIME mirum Ceruinum Linguagothicum nulli dum fuiſſe deſcriptum, aut pictum. Nam tametſi Norbonæ Monſpellii eſt vbiq; obuium, & nulli non cognitum: tamen quia haud temerè facilè occurrit in Italia, Germania, aut aliis Galliæ Regionibus, illis ideo videtur fuiſſe ignotum. In luco Gramontio pone cœnobium, & in primo aditu ad lutoſas ſcrobes multa fruticat crebribus ſurculis, multò quã alterius erectioribus & rigidioribus, dodrantẽ altioribus: foliis minoribus, crebribus, Satureiæ æmulis, & æqualibus: ex interuallis per verticillos diſtinctis, è quibus florũ veluti purpuraſcentes globuli oriuntur. Radix verò diſsimilior alteri *Pulegio*, ſummo ceſpite ſparſa & multiplici flexu multorũ quaſi aſparagorũ bene adultorũ, Gratiolę vocatę modo. Huius ſapor, odor & vires multò quàm alterius gratiora, vehementiora, & probatiora: vtriuſq; enim cùm maxima copia ſuppeteret noſtris præceptoribus Regiis & Monſpellienſibus profeſſoribus, tamen iſtud præ altero, Pharmacopœis accipiendum imperabant.

DICTAMNVM.

VNI, Cretenſis Idæ montis quaſi ocello Dictæo vocato, debentur nomenclatio educatioque decantatiſsimi Dictamni, *Pulegio* adeò affinis, vt nonnullis agreſte ſit dictum pulegium. Huius nõ ita magno precio multam copiam emunt non modò Italicæ, ſed etiam Belgicæ & Anglicæ Officinæ hodierno die, tametſi non paucis ab hinc annis floribus donatum perrarum & chàrum erat: quippe perpaucum olim, idque floribus orbatum adferri ſolitum fuit: Idcircoque flore caſſum eſſe Dioſco. veriùs quàm antiquis, de eo prodiditum fuiſſe, credebatur. Iam planta cognita, lis iſthæc reliquẽda maleferiatis: floribus enim ſpecioſis, purpureis, multis, trans lucidas concolores ſquammas ſpicatas, emergentibus, Stæchadis modo, copioſum ad nos affertur. Quinimò, vt fertur, Piſanæ orę & Liguſticæ aſperis deuexis ſatum, creuit, & floruit, exili ſemine, in plantam paris pulchritudinis, qualem ipſi vidimus: tertio tamen vel quinto pòſt anno, in ſpurium abire audimus.

PSEVDODICTAMNVM *floribus verticillatis.*

ISTVM

ISTVD quidem Pſeudouocatum audiebamus de quibuſdam Italis in monte Nigro dicto Piſæ & Liburnæ contermino & aliis locis maritimis nullo ſatu oriri : nec verò illic vnquam ſata, aut in affinem ſpeciem degener facta videtur; nam caules multiplices cubitales, recti, terni, aut quaterni : fòlia ex interuallis bina, paria, & vt caulis incana : omnia deinque ſimilia, niſi quia flores cõſimiles, diſsimili mòdo & ſitù oriuntur. Sunt enim non ex ſpicis, ſed ex foliorum pediculis.

ὤκιμον. *OCIMVM medium vulgatius*, BASILICVM.

Germ. Baſilgen. *Gallis.* Baſilicq. *Ital.* *Baſilico.*
Hiſp. Albahaca. *Belgis.* Baſilicom. *Ang.* *Baſill.*

QVAMVIS antiqui excuſi, tum calamo exarati codices, vbique Ocimum, non Ocymum, aut Ozimum habeant; tamen quia herbula hæc eximiè odora cerebrum feriret & ſternutamenta cieret, eam primulùm Ozimum vocitatam, id eſt, odoram fuiſſe, naturæ & doctis nos aſſentiri par eſt, odore enim mirum quantæ fragrantiæ eſſe Ozimum Troglodyticũ & ſylueſtre naſci iamdiu notum eſt. Nec ocyus cæteris quàmplurimis oriri certum: quare id Ocymo farragini leguminum tribuendum fuit, vt poſtea dicemus. *Math. 533.*
Ocymi autem vel Ozimi vna ſpecies eſt, varietates tres notiſsimæ vel mulierculis, quẽ odoris & oleris gratia in figlinis vaſculis colunt, aut in puluillis areolísve viridariorum: frequentiſsimum autem Ocymum vulgare, ſiue Medium dictum, quod quidem duplex odore habetur : vnum quippe vilius & abiectius, odorem ſuauem etantilla grauitat mixtum, Apiaſtri modo ſpira : radicem & cauliculos pedales & folia Mercurialis Parietariæ, vel Agriorigani, ſed nigriora mittit: floſculis è calyculis verticillatim caulẽ ambiẽtibus: ſemine puſillo nigricante, quadamtenus Thlaſpi. *MEDIVM vulgatius.*

Medium Citratum.

ALTERVM nullatenus diſtat, præterquàm odore gratiore & cordi amabiliore, qui corticem Citrii mali redolet; idcircò Citratum vocitat vulgus, non à Citri folio, vt falſò ſcribunt quidam.

MAXIMVM Caryophyllatum ac Citratum.

RARIVS iſtud, & regionum calidarum amantius, cuius folia, cunctaque planta quadrũplò maiora, odora, Caryophylli cum Citro confuſa iucunditate, ſemine nec vlla ſui parte alioqui diuerſa.

MINIMVM Amaraci figura Caryophyllatum.

NON diuerſa huius facies, ſed minor tota dumtaxàt, quæ Caryophylli halat fragrantiam, eapropter vulgus, qui in teſſulis & penſilibus figlinis, alit Caryophyllatum vocat, & gentilem, quemadmodum roſam quampiam Canellatam, à Cinnamomo, & Moſcatã, à Moſco dicere cõſueuit. Hic aſpectu pulchellus, interdũ criſpantibus, foliis & cõuolutis in glomerum: vitreæ phialæ, cui inſit aqua, anguſti oris, intruſum, viuit augeturque radice aquæ potrici, diu reliqua herbula virente. Complures aliæ vel differentiæ, vel varietates ſponte oriri produntur apud Abyſsinos, quas nobis non planè notas hìc ſilemus, fuſius alibi dicturi, quæ de Ocimi natura culta, & viribus penè prodigioſis, tum àb aliis prodita, tum à nobis comperta fuêre.

ἄκυνος. *ACYNVS, ſiue Sterilis.*

NON tantùm perſimilis, ſed & congener Ocimo videtur ἄκυνος, ac per y proferẽda, quòd ſterilẽ infœcundamq; ſignat plantã: vti etiam Plinius fortè interpretatus fuit, qui hanc herbam coronarum & ciborum cauſa in Ægypto ſeri, nunquam florere, alióque nomine Epitreton vocari, aut potius Epipetron (vt Theophraſtus habet, qui hanc inter ἀνανθῆ cenſet) ſcribit. Quare cùm illi florẽ non negaſſet Dioſcori., eiúsque ſtudioſiſsimus Ruellius Ocimum, ſiue minus Baſilicum, poſſe eſſe Acynon, ni obſtaret Theophraſti Pliniique mutila Hiſtoria, dixiſſet: Senenſis candor conſuetus hæc arripit, & quaſi ſua

ſi ſua obtrudit exprobatque doctis, nec interea lectori quidquam commodi molitur: tamen exploſo Ocimo illo minimo, Calamenthum illud inodorum viarum vbique frequens & contemptum, à Manardo iamdiu adductum profert, illique nulla probatione præfert. Sed enim qui acrius menſtruiſque ciendis aptum Calamenthum iſtud norit, neutiquam aſſentietur. Et aliæ ſunt plantæ quæ multò aptius quadrarent, ni aduerſarentur vires, nempe ſiſtendi menſtrua, & igni ſacro medendi; ſi conguerent etiam folia, & rami floribus vidua, ex Theophraſti & *Plinii* Hiſtoria, quod nuſquam tradit Dioſcorides. Quare fieri potuit, vt quòd Plinio in Bechio, & Dioſcoridi in Dictamno contigit, idem vſu venerit Theophra. nempè vt nullum agnoſceret florem in Acyno; quem poſteà Plinius ſequutus ſit, apud quem tamen legunt nonnulli Acynon non penitus flore carere: ſed in hortis non florere. Et ſi coronaria fuit, veriſimilius eſt flores habuiſſe. Sed quemadmodũ Bechio & *Petaſitidi*, quia præproperè florent, & citiſsimè deflorèſcunt, deeſſe florem quidam putarunt: ſic fortè iſti, quia obſcurius & ſerius flores promit, ac ſæpius interdum emerſos amittit, intempeſta Autumni qualibet minima ſæuitia: ſicuti videre eſt in nonnullis puſillos & ſerotinos flores edentibus. Aut aliud fortè ſit Theophraſti Acynos, à Dioſcoridis, vt vidimus in Teucrio, Tragio, & aliis. Nam illa, quam nouimus huic loco admodum congruam, floſculis purpureis, verticillatis, ramulis quadratis, ſiccis, & exilibus, foliis hirſutis, lanuginoſis Ocimi, multa ſecus ſepes viarũ fruticat, nonnihil aut perparum odora, & guſtanti multò ſiccior quàm Ocimũ, tantillo calore ſubaſtringente, vt Bethonica. Quare poſſe ſiſtere menſes, ſi à partium imbecillitate fluunt: poſſeque igni ſacro mederi perſpicuum eſt: cùm moderatè repellat digerendo, quo pacto Mentham ſiccam, tametſi calidam, admouent inflammatis partibus noſtri tonſores Empirici, & breui diſcutiendo deprimunt tumores tum calidos, tum frigidos.

Caprificus vel ERINOS *Nicandro & Plinio, Galeno autem Echinus, ſeu vipera, apud Dioſcoridem frequentius Erinos, interdum & Echinos.*

NOMINIS etymon notióve veriloqua Erini, vel Erinei, ſatis perſpicuè inſinuat ob lacteum ſuccum, quo plurimo turgeret, hanc plantam ſic nuncupatam fuiſſe. Eſt quippe Erinos ficus præcox fugaxque, lacte turgens primo aut exacto iam Vere, florum vice, quo caret ſemper ficus ſeu ſylueſtris, ſeu domeſtica, ornatu: quam ſequutus gentilitatem *Plinius*, proximè Caprificum ſubdidit. Et inquit, *Palmo altam cauliculis quinis ferè Ocymi ſimilitudine, florem candidum, ſemen nigrum, paruum: manare lacte multo & dulci.* Quæ deſignatio partim ex Dioclis libro Radicario, ſeu ῥιζοτόμικα, & Nicandri Theriacariis verſibus, partimque de vulgata Dioſcoridis litera collecta eſt. Cui quidem vt nunc aptaremus non inſcitè quandam plantam nobis notam, tametſi diu elaborauimus: tamen propter hiulcam codicum lectionem, atque è Galeno notam Erini, in Echinon variationem, lubuit nullam certò aſſerere: ſed duntaxat vnam aut alteram, nec vulgares & præ cæteris aptiores, in medium adferre exercitatioribus ſtirpium veſtigatoribus. Quædam plantula eſt in montium depreſsis decliuibus, & conuallibus vdis vel riguis, quam *Dulce Lupinum Lac*, id eſt, Suſz wolffs milch, Germanicè dicunt: turget enim ſucco lacteo, minimè aut minimum acri, eóque Tragus Eſulam dulcem vocauit: foliis Ocymi longioribus, radicibus geniculatis implexis, & altius depactis.

Altera ESVLA *Syl. Tragi, folio ſimilior Ocymi dentato.*

Trag. Epit. 101. SED alterius Eſulæ ſylueſtris dictæ, Germanicæ Wolffs milch walden, id eſt, Lac Lupinũ ſylueſtre, folium proprius accedit ad Ocymum ambitu circinato & crenis latioris folii. Cæterùm, vtrius vel vires, vel facies magis quadret legitimo Erino, induſtrii eſto lectoris: cuius etiam hîc Cõmentatoris impudentiuſculum commentum liceat deprehendere & ridere. Is namque quam ſibi viſam & lectam ad riuulos aquarum adeò lacteo ſucco manantem, vt eo manus inficeret; palàm & audacter aſſeueraſſet, non verbis auſus fuit deſcribere: ſed pingendam curauit plauſibili in vulgus Pharmacopœorum icone,

quinis

quinis nec pluribus erectis de ceſpite caulibus: Ocymi folio, bino, nõnihil crenato per interualla donata, nulla addita prorſum quæ dubiam vel fidem, vel plantã fulciret hiſtoria: cuius picturæ quum eum puduiſſet, poſtremò de vltimis commentariorum interpolationibus curauit expungendam, nullam interea in huius miſellæ ſubreptitiam locum ſuffecit, ac ne verbulum quidem ſubdidit, qua id de cauſa demſiſſet.

POLYCNEMON, *quaſi multitibia aut multicruria, an* CALAMINTHA *aquatica Belgarum.*

AEQVE nos habuit anxios conquiſitio Polycnemonis, quaſi tu dicas multitibiã multiſuram, aut geniculatam plantam: fruticat enim multis geniculis intercepto Pulegij caule, folia origani edẽte, nec vmbellas, ſed corymbos, odoratos & acres, Dioſcoride autore. Cui ſuccinctæ delineationi, quãtum coniectando licet, vnamquampiam aptare oportet mediæ cuiuſdam habitudinis & effigiaturæ inter Origanum, Pulegium, & Clinopodium. Quales aliquot adeò ſimiles habebamus, vt quàm cui antiponeremus, aut veram proderemus, ambigeremus. Ea propter vnã aut alteram exercitandi cauſa Candidatis proponemus, quæ nulla non nota congruunt: vt eſt fruticoſa quædam non ita magna ſtirps, exigua radice, caule geniculato, folijs Origani vel Pulegij, vnde Pulegium agreſte, propter odorem & folia ſimilia, dicitur, flores Corymbi ſpecie cæſij, vel Pulegij, tota in cana. Caulis multiplex, incanus, geniculatus, quadratúſq; Pulegij, & ſarmentoſus, præſertim locis aridis decerptæ plantæ. Flores verticillos amiciunt, in ſummóq; viſuntur inſtar corollæ vel Corymbi aggeſti ex pluribus floſculis, Pulegij modo. Vniuerſa planta ſuauem ſpirat odorem: ſed quapiam acrimonia nares ferientem. Huius vſi ſunt olim Belgæ Pharmacopœi Calamenthi loco: eóq; id nominis adhuc illic retinet. Inter veruacta & ſata ripáſq; agrorum, pratorum, in Belgio prouenit & in Anglia. Stillicidio & vrinæ difficultati ſcimus profuiſſe: Sydeiticam eſſe haud in dubium vertet, qui illam guſtarit.

ALTERA SERPYLLI & CLINOPODII *figura, an Polycnemon?*

QVANDAM etiam Clinopodij & Serpylli facie plantã videre meminimus ſuperiore anno in Morgani hortis, quam quondam rebamur Polycnemon: ſurculoſis enim ramulis, geniculatíſq; Serpylli aut Pulegij creſcit, vix ſeſquipalmo longioribus, ſerpentibus folijs Origani minoribus, Serpylli odore non ingrato, acri guſtu.

Κλινοπόδιον CLINOPODIVM *aut Lectipes.*

MVLTISVRVM ſiue Polycnemon, conſequutione quadã appellationis & viriũ comitantur Clinopodium, ſiue lectipes, propter lectipedũ, quorũ ſurculis delineat effigiaturam notiſsimam hodie eodem nomine vel Pharmacopœorum vulgo apud Monſpelienſes & Lugdunenſes, in qua ad veri Clinopodij expreſsionem vix eſt quod optes. Aridos namq; & glareoſos occupat tractus, ſurculis pluſculis, ſeſquipalmũ longioribus, radicis exiguæ folijs paruis Serpyllum æquantibus, cui & ſimilia vel Calamenthi montani, vel Ocymi minimi, nonnullis leuiuſculis in ambitu crenis apparentibus. Cauliculi complures ſarmentoſi, præduri, crebribus ab imo ſũmo tenus geniculãtur verticellis & alabaſtrulis Lamij quaternis, ſed multò minoribus, cruſcula totidẽ exprimẽtibus, purpureis floſculis Calamẽthæ. Calida planta, calorem non ita magnũ guſtanti præbet, ſed ſiccitatem, odorẽ ſuauem ſpirat Serpylli quadãtenus. Hanc ſi propius figurã intueare, quæ melius Clinopodium exprimat, inuenies nullam. Marum quippe, quam Maſtiche plebecula Gallorum vocat, Maro quadrat aptius: nec verticellis aut floribus Marrubij tam concinnè conditis vel digeſtis, nominis argumentum nempè Lecticæ vel Triclini pedem referat.

Gemina MENTHA *Vulgata ſerpens rotundifolia, Pulegij flore, verticillata.*

Belg. Bruynheylige, ſeu fuſca ſacra.

MINIME dicta Mentha fuit, quia mentem percellat: quum potius ſpiritus oblectet, gratia odoris, vnde ὑδήοσμος vocatur. Nec de odore, qui non ſemper ſuauis eſt, vt Galenus etiam notauit, aut illius contrario ſenſu: ſed potius quia μίνθα eſſet concolor, aut hirſuta, dicta videtur μίνθα, vel μίνθος, vt legitur apud Theophraſtum. Eſt enim μίνθος lanugo muſcidáve pubes humentibus & putreſcẽtibus penè cunctis ſub dio apertis obduci ſolita, qualem cernere eſt in ſuccis & decoctis herbarum diutulè ſeruatis & paſsim in oletis & ſterquilinijs: cui hand abſimilis tenera illa hirſuties pulla, quæ in Mentha agreſti, ſed præcipuè in Calamentho viſitur, vnde dicitur Calamentha, quaſi pulchrior Mentha, muſcida & pubens, ſunt autem ſpecies duæ & totidem altrinſecus obuerſæ varietates.

Binæ namq; Menthæ rotundiore ſunt folio & fuſco purpurante, minus hirſuto, caule quadrato: Sed vni flos ſecundum totos ramulos Siſymbrij ſiue menthæ aquaticæ modo, per interualla flores inſunt purpurei Pulegij.

Alteri verò omnia planè eadem, niſi quòd folia ex aduerſo bina, rugoſa, alterno ſitu decuſſatim & deinceps inſunt hærentia, quadam crucis imitatione, vnde Cruysmunt, ſiue Crutiata Mentha dicitur: flore etiam diuerſo ſpicato Mentaſtri, procumbit humi vtraq;, & ex agris videtur in hortos tranſlata.

ROMANA *Officinarum ſiue præſtantior anguſtifolia.*

Ger. Spitz muntz, ſpicata.

ROMANÆ itidem geminæ non niſi leue diſcrimen: vtriq; enim folia oblõga, anguſtiora, albidiora, hirſutiora, odoratiora, efficatiora folia, vnde Romanæ nomen & Balſameæ: cui flos ſpicatus Cruciatę menthæ prorſus.

ROMANA *anguſtifolia, flore coronato, ſiue Cardiaca Mentha.*

Ger. Hert Munt.

ALTERI flos glomeratim in verticillatis ramulis, purpureis ſacrę menthæ ſimilis, odore & vi peramica cordi ac cerebro: Ideoq; Germanicè Hertzcraut, ſiue Cordis herbã vocarunt. Omnes vulgatę cognitionis, & opis multiplicis: humentia amant, nec ſemine, ſed radice & ſurculo propagatur.

AQVATICA *ſiue* SISYMBRIA *Mentha, rubro folio, & flore nigræ Menthæ. Balſamine Officinarum.*

CVM eſſet hæc cognatior menthæ quàm Siſymbrio, rectius huc à nobis dilata fuit. Eſt ſiquidem folijs (ſed maioribus) facie & odore menthæ fuſcæ, quam idcirco qui norit, minus mirabitur ſi legat in Siſymbrium abire, vel hoc in illam redire ſponte, cultu, aut neglectu. Iuxta & ſubter aquas leniter labentes paſsim: radix menthæ nigræ ritu reptat, non alto ſolo depacta: caules quadrangulos, ramulos numeroſos amiciunt glomeruli florum purpureorum Pulegij Regalis, odorem menthæ, ſed vehemẽtiorem, non ingratum vibrantes.

MENASTRVM.

Ang. *Horſe mynte.*

VT appellatione defluxum à mentha, ſic etiam aſperiore & craſsiore habitu odoréq; grauiuſculo degener videtur Mentaſtrum, quod vbiuis ſecus mœnia, vda, & ſcrobes vrbiũ ſcatet, maioribus, craſsioribus folijs, rugoſis, incanis ſuper & ſubter, hiſpidioribus, leniter crenatis, Menthæ, cuius conſimiles flores ſpicatos ſortitur, caules ambientibus quadratos caducis ramulis, calore & odore ignauo.

Varietas

Varietas Anglici cinerei & Nivei.

CVLTIORES horti in Anglia Mentaſtrum quoddam alunt, vulgato longè minus & odoratius, cuius folia partim ſunt viridi colore, partimque niueo candore, & læuore nitidiſsimo, cuiuſmodi in Hyſſopo & Saluia euenire notauimus. Balneis & compoſitionibus Officinarum, vt Pulueribus Diacalaminthæ & Diacymini, hanc vtpote gratiorem, nec minus efficacem, præſtaret indere.

CALAMINTHA *Montana præſtantior.*

QVASI elegantiore aſpectu odoréq; delicatiore eſſet quàm Mētha, Calaminthe vocata fuit: certè hilariore nitidioreq; habitu eſſe nullus inficiabitur, qui Vincentinam & Veronenſem viderit. Et vtinā cætera omnia perinde paucis & ſcitè expediiſſet Dioſ. atque Calaminthæ differentias ſignauit: næ ille multos ſcrupulos nobis exemiſſet. Et quāuis tam perſpicuè oſtenderit, tamen non diu eſt cùm primùm Officinæ peritiores Calamenthum à Cattaria dignouerunt, & vſurparunt, cōniuente adhuc ignara quorundam Pharmacariorū ignauia, qui ſciunt quidem iſtud verius & efficacius quàm Cattaria, ſed labori aut nummo parcunt. Neque enim obuium iſtud montanum, niſi Norbonenſis Seuenæ vmbroſis, ſaxoſis cliuibus, & in Romano atque Patauino agro, vnde meminimus quoſdam medicos Taurinenſes doctiſsimos curaſſe quottannis magna vi accerſendum, cuius aqua ſtillatitia ad menſtruā cienda vterentur, ſperato ſucceſſu: eſt enim guſtu & olfactu ſuauiter acri. Etiam dū eſt viride plurimi fit apud Italos: arefacto non aliud ad theriacam illam myſticam præſtantius, virgis riget quadratis, nitidis, cubitum altis, & quàm Menthæ gracilioribus: folia edentibus Ocimi, aut Meliſſophylli, ſed minora, ſpecioſiora, hirſutiora; flores item Meliſſæ, ſed purpureos, ſemine Portulacæ minuto, odore Amaracino, Menthæ ſuauiore.

CALAMINTHA *altera, foliis maculoſis odorę graui Pulegii: Dioſco. Nepeta.*

APPRIME ſedulus hic Dioſcori. hanc Pulegio ſimilē facit: vt certè eſt, foliis quippe regalis Pulegii aliquantò maioribus, albidis, variegatis maculis, minoribus quàm ſuperioris Calaminthę, ex pullo porraceis, odore Pulegium teſtante, (vnde Syluestre pulegium antiqui dixerant) ſed vehementiore ingratioréq;, præſertim feruidioribus tractibus, ſquallidis, cliuoſis Italiæ Norbonæ & Galloprouinciæ, vbi nomine Calaminthę, ſiue Nepetæ Officinis vſurpatur, non ſecus atque Cattaria alii illic vtuntur: & in reliqua Gallia, Lugdunenſi præcipuè, vbi etiam totam æſtatem flores purpurantes pallentesque verticillatim virgas cubitales amicientes, fundit. *Perperàm Mathio, Icon. 677. Montanum.*

MENTHASTRI FOLIA *aquatica, hirſuta, Calaminthā Dioſ. eſt Siſymbrii ſpecies quædam recentiorum.*

FACILIS huius dignotio Mentaſtrum intuenti: vtraque enim aquoſis viret margini- bus ſatorum aut pratorum, huius caulis cubitum & ſeſquicubitum æquat: foliaque Menthaſtri aut Siſymbrii edit, incana: flores Menthæ ſpicatos purpura obſoleta; odoris grauis Siſymbri, nec guſtu minus calfaciente.

CATTARIA, *ſiue Mentha Catti,*

Germ. Katzen muntz.
Gallis. Herbe au Chat.
Italis. *Gattaria,* ſeu herba Gatta.
Belg. Catten cruyt.
Ang. *Cattis Mynte.*

E Calamenthæ Meliſſęque participe tribu eſt iſta præſtans viribus herba, antiquis fortè ignorata, quam Cattariam plebecula vocat, peramœni ſpectaculi argumento: vixdum enim conſpectam vbi olfactarit Cattus, amplexatus & diſſuauiatus fuerit, laſciuiendóq; illi iam accedendo, iam recedendo ſeſe vtriſque pedibus diu & multū affricuerit, colludēdotādé miris geſticulationibus vniuerſam auidè ligurit, ſed auidius ſi ea ex agris in hortos fuerit tranſinota: tenerior namque tunc eſt, odoréq; nō perinde vehementi, alioqui agreſti ſimilis, quadratis, numeroſis, rectis culmis, durioribus, ſtratis: folia iuxta interualla promentibus bina, incana, Meliſſæ, aut Marrubii æqualia: flores intra & circū ſuperiorum foliorum exortus ramulos ambientes, & extrema ſpica caudata decorantes, Menthę aut Mentaſtri: cuius etiam vdis natalibus gaudet: plurimam nihilominus viarum & cultorum margines dant: Strenua calfaciendi & attenuandi dote, ſed eximia prærogatiua ad conceptus facilitandos, prolificumque vterum reddendum.

Non eſt Nepeta antiquorum.

μελισσόφυλλον, ἢ μελίφυλλον *APIASTRVM*, *Citrago*.

Germa. Wantzenkraut.
Gallis. Meliſſe.
Belgis. Conſilie de greyn.
Ang. *Bawme*.

NON mulò præſtantior aut diſsimilior Priſcorum Meliſsa, qua non ſecus atque Catti ſua mirè capiuntur Apes, quibus aſpergebant Coloni diuini præcepto Maronis,

Tu iuſſos aſperge liquores,
Trita Meliphylla, & Cerinthe ignobile gramen.

Citraginē vocauit poſteritas quòd ſimiliter Citrio ſuauè ſpiret, & cordi profit: tametſi nō nullis è locis lecta, quiddā pædoris aut cimicū eius gratiæ odoræ aſcitū ſit, & idcirco dubitatum ſit, vera ne eſſet, an aliùs ſpeciei noſtrâs hæc, quæ nulli regioni in hortis deeſt, ſed in quibuſdam Italicis & Pedemontanis hortis meram ſuam ſibi halat gratiam, Baſilici aut Citrii, eximitque quamlibet de odore argutationem, quippe de cætero nulli non cognita: folia Menthæ, Ballotæ, aut Cattariæ, rugoſa, aſpera, ſed viridantia: ramulis quadratis Marrubii, edentibus orbiculatim flores albidos, copioſos, in verticillis Ballotæ aut Cardiacæ: teneros tuſos turiones excipiunt mulierculæ ouis, ſacharo, & roſacea, placentulaſq; pinſunt parturientibus, puerperis, & enixis, quibus vires impendiò deiectæ fuerint, aut ſecundinæ non probè eductæ: ſtillatitiæ ad cardiacas confectiones, multa vſio.

MELISSOPHYLLON Turcicum.

TAMETSI ne nares quidem muccoſas latere poteſt huius eximiæ plantæ odor, qui Meliſſæ Citreúmve malum adeò imitatur, imò & ſuperat, vt illicò cui ſit aſſcribenda claſsi moneat, & penè præ nimia fragrantia faſtidium faciat, illo exuberanti halitu permixto, qui à Cimicū fœtore haud longè abeſſe ſubolet nonnullis: tamen merita eſt imprimis vel accuratiſsimam delineationē, propter viſendam venuſtatem, & vires non contemnendas. In viretis duntaxat fruticat, radice non magna, caule quadrato, ſeſquicubitali, aut maiori, foliis Chamædris vel Scordii, ſerratis, in acutū deſinētibus per interualla ab imo ſummoq; tenus, multarum alarum ramulis ambientibus verticulis ſeptenis octenísve ex ſpinoſis caliculis, radiatis, congeſtis, in quibus flores purpurei, cæſii, Teucrii aut Triſſaginis. Semen Auguſto aut Septembri nigrum, oblongum, Pſylii, apicello donatum albo, quà ſurſum tendit.

CARDIACA.

Ger. Hertſzgeſpert, vnd Hertsgeſpan.
Bel. Hertegheſpan.
Ang. Motherworte.
Gall. Agripaume.

AD hanc claſſem ſpectat genus illud Marrubij, cui recentiores Cardiacę nomen dedêri eximiæ dotis & cordis affectibus amicæ merito. Radix eſt multifida, in terram flexibus ſparſa, quadratis caulibus fruticās. Marrubij folijs herbaceis, crebrioribus, longioribus, & altioribus multò fiſſuris, quàm Acutæ ſpinæ vulgaris. Flores item purpurei verticillis caulem ambiunt, odoréq; quadantenus Marrubium præferunt. Vires Meliſſophylli, ſuppares.

CARDIACA MELICA ſiue Moluca Syriaca.

DVAS etiamnum Meliſſophylli congeneres & inter ſe perſimiles (tametſi peregrinas & minus cognitas) virium commendatione & odoris coniectura hæc ætas Cardiacas vocauit, nomine etiam quadantenus eôdem alludente, nam Melicam & Molucam appellāt, non ab Oceani trans Tropicum noſtrum inſulis Molucci: ſed nomine cum planta miſſo è Syria Venetias Martinelli Sequini opera, anno ferè decimo exacto. Harum maior (quam Antuerpiam primùm doctis amicis dono miſimus, deinde Narbonæ & Londini ſeuimus) duos tresúe cubitos alta, multas fundit propagines è radice lignoſa, fibroſa, multifida, albicante: caules item rotundi, craſsiores, culmoſi, intúſq; caui, nonnullis obſcuris ſtriarum ſecundum longitudinem veſtigijs, & æquis ſpacijs ſemigeniculatis porriguntur, vtrinq; ex aduerſo bini, exiles, ſed prolixiores pedicello, totidémq; folia fulciētes, circinata vt Meliſſæ, diuiſuris minus quàm Cardiacæ noſtratis, profundis: Proximè pediculorum exortum geniculos amplexæ ſubſunt ſpinulæ prętenues, quas operiunt patulæ ſenæ octonæve campanulæ, multiangulæ, tenues, membranoſæ, albidæ, & rigidiuſculæ, adultæ: Summa ora lunatæ & ſpinulis horrentes, quarum è medijs centris purpuraſcens albidúſve flos, Lamij, aut Cardiacæ noſtratis non abſimilis exit, ſuccedente ſemine anguloſo, Pyramidis effigie, cunei baſim apicémq; conſtituentibus, albidis, alterius Cardiacæ. Gratiorem hęc quàm Meliſſa odorem ſpirare videtur his quos minimè iuuat, ille impendiò fragrantior, & quaſi ſitum putorémq; cimicum redolens, Apiaſtri odor. Hęcnāq; Citrij prodit, ſed mitiorem.

MELICA vel MOLVCA aſperior Syriaca.

Ramulus MOLVCÆ ſiue Cardiacæ minus aſperæ Syriacæ.

MOLVCA ASPERIOR.

HVIVS varietatem ſæpius aluimus in amicorum hortis Monſpellij, quam nunc aſperam Melicam aut Molucā dictitant: vtpote aſperiuſculis caliculis tantùm diuerſā, anguſtioribus infūdibulis, ſed aculeis infeſtioribus, rigidioribus, longioribus ſeptenis vel octonis, caule quadrato & leuiter caniculato. Sed par cuneiformæ triquetrū vtriq; ſemē, infundibulis fuſcis, nō ita albis, a-

ſpera hæc dicta Cardiaca, cuius vires atq; natales quid differant, nobis incompertum.

MARRVBIVM.

Ger. Weiſz Andorn.
Bel. Molrouie, & Malrueñie.
Gal. Marrubin & Marochemin.
Ang. *Horehounde.*
Offi. *Praſsio.*

VIDETVR Praſsinus viror, aut certè viroſus odor, appellationem impertiſſe Marrubio tum nigro fœtido, quod & Bullotæ dicitur, tum albo odoro: vnde Plinij anſa hallucinandi non vno loco, vertendiq; ἀντὶ τȣ̃ πρασίȣ τὰ τȣ̃ πράσȣ folia. Verùm viroris porracei nitor melius quadraret Melyſſæ. Duo autē Marrubia, etiam Theoph. volente, eiuſdē ſūt nominis, eſſentiæ, & figuræ: duntaxat hoc diſcrepant, quia Ballotæ pluſculum ad atrorem fuſcum porraceum vergit, odoremq; grauem & fœtorem vibrat: Marrubio verò ſuauis odor, incana & candidiora folia, tum flores, non ita Apiaſtro abſimilia, niſi lurido viroréve è luteo viuido, & odore longè fragrātiore Meliſſa donaretur. Omnibus caulis quadratus, verticillis florum per intercapedines diſtinctus, ſeſquicubitalis, flores purpuraſcentes, alioquin reliqua duntaxat magnitudine aut exilitate differentia, magis albicat Marrubij flos.

MARRVBIVM *Creticum anguſtiore folio, odore gratiore.*

Marrubium creticum

MINVS hactenus peregrinum Marrubiū quod Creticum, vt credere etiam libet, nuncuparūt Cretenſes inſtitores, qui Venetijs oráq; Thyrenica negociātur (vbi dono habuimus ab ingenuo & perito myropola Veneto Iohanne Pomello ad Bucintoris inſignij officinā) Fruticat caule contorto, gracili, rotundo, aliquammultis exilibus alis donato, Polij montani non diſparibus, & quàm Praſſij noſtratis multò candidioribus, teneriuſcula lanugine obſitis: vti & folia anguſtiora, oblongiora, & leuiter ſerrata, in anguſtum abeuntia Meliſſæ Turchicæ ęqualia, ex interuallis multò argutiores & minores verticelli, Syderitidis aut Tetrahit non diſpares hærēt. Floſculi pręteñues indidem emicant albidi Marrubij, quod quanta quanta eſt, odore & lanugine præfert.

γαλιό‹ψ›ις

Vrtica, non mordax, mortua, duplex. { Galiopſis vulgaris fœtens purpurea. Lamium Plinij ſiue vulgi Archangelica. Flore fabaceo & Luteo.

Milzatela Italorum.

AFLORVM effigie Galeata, vel potius Muſtellæ faciem & rictū quadantenus exprimēte, mutuata nomenclaturā fuit: vti videtur etiā innuere τῆς γαλεόβδολȣ nomen, id eſt, fœtidæ muſtellæ, quo preſsius herba quænam ſit notatur: nulla proinde aptior deſcriptioni, quàm vulgaris Vrtica mortua fœtida vocata, cùm quia vſquequaq; vrticam aut fœtidum Marrubium pręfert folijs & caule, tum etiam quòd floribus purpureis, exilibus, oblongis galericulis, aliquantum muſtellina effigie expreſsis viſitur, deinde iuxta ſepes, rudera & vias oritur paſsim, vbi non item vlla alia viſitur quę nonnullā opinionē Galiopſis facere poſſet, niſi Scrophularia, quæ nuſquam niſi in ſyluis, aut diſsitis multū ab ędificijs & locis incoli ſolitis, reperitur: minúſq; multò fœtet, & minus Vrticæ aſsimilatur quàm iſta vrtica mortua, cuius vires præclaras ad ſtrumas & carcinomata, gangręnas, non ſolùm antiqui

antiqui,ſed etiam docti barbari poſteriores experti ſunt,& literis mandarunt, qui Vrticæq; mortuæ & fœtentis nomen indiderunt,qua nota facilè dignoſcitur à congenere Lamio & perquàm ſimili.

LAMIVM ſiue Archangelica,albo flore.

Ger. Todtneſſel.
Bel. Dood netell.
Gal. Ortie morte.
Ang. Dead netel.

VRticeo etiam generi primo intuitu hanc aſſignat vulgus: eſt quippe folijs ſimillimis Vrticæ,& caulibus quadratis. Galiopſy ſimillima,multò tamen procerior tota. Floribus oblongioribus,maioribus,fabæ aut matriſiluæ: quæ per interualla foliorũ verticillatim quaſi anſæ inflexæ,& laruatam cuculo adumbrantes Lamiam tribadem,(vnde Lamium fortè dicta)caules amplexãtur,minus grauè olentes,albidi vel pallẽtes: Admodum etiam nota hæc: tametſi lubentius ſenticetis & ſepibus,quàm domuum ruderibus vicina accolit.

LAMIVM Luteum.

NEc hæc in ſyluoſis & opacis videtur ſpecie variare,niſi proceriore caule, numeroſiore,hirſutiore: folio,flore pereleganti,luteo,& alioqui nõ diſſimili,nec alijs viribus,ſed multò efficatioribus ad vulnera, vlcera,& tumores, vnde Sideritis putata, & noſtris auis Archangelica vocata.

Ακαλήφη *ſiue vrtica Communis,ſiue maior & fœmina, flore muſcoſo,Milij ſemine.*

Ger. Neſſel.
Bel. Netel.
Gal. Ortie.
Ang. Nettel.

MOrdaci,pruriginoſa,vridáq; lanugine Vrticæ inuiſæ & noxiæ,notiores vbiuis gẽtium quàm vt deſcriptionis egeant,eóq; duntaxat diſtinximus à flore,ſemine magnitudine & vi,ſpecies,quas vno dũtaxat nomine ακαλύφην & κνίδην,Græci vocarunt, quaſi non tangendas,quia ſæuum punctoriæ vſtionis dolorem inurerent,cuiuſmodi fermè veſparum aut apum aculei: tametſi miranda magis iniuria, cùm perquàm exilis,mollicella, nec penetrare potis iſthæc videatur lanugo.

Maximo importunóq; prouentu cuncta ſcatet Europa communi ſiue maiori quàm ceteræ,latioribus folijs, nigrioribus,& interdum purpurantibus,minus altè ſerratis,procerioribus: caule & ramis,ſemine in racemaceis filamentis Milio minore ſubruffo, cuius in Officinis Borealium,Penuria Romana vulgò dictæ,plurimus vſus.

VRTICA ſylueſtris,ſiue Romana Officinarum,ſemine Lini.

TAMETSI hæc non niſi calidioribus regionibus, vt Hiſpaniæ, Norbonæ, Italiæ, & Romaniæ frequentior & vulgatior: tamen Romana non eſt dicta ob natales,ſed propter ſeminis maioris maiorem efficaciam, quòd menſe Auguſto & Iulio maturum piloſis villoſisve pillulis,Echinum referentibus,è pedicellis,in caule flexuoſo,folijs donato, altius quàm ceteræ Vrticæ fimbriatis colligitur,ad gluten pituitoſũ incidendũ,extergẽdum,quum opinionem aſthmatis & orthorpneæ veræ facit, vtiliſsimum: non tantùm enim preparat viſcidum farctũ,ſed etiam delectu educit clementius,Chartami ſeminis ritu & Doſi: Rondelletio in magna commendatione.

VRTICA minor ſiue Cania Plinij acrior.

VVLGATISSIMA minima in hortis & ſatis vbiq; gentium hæc,admodũ mordax,ſimilis planè maiori communi,ſed minoribus folijs & caule breuiori,tametſi magis vrida vi: Omnium vtilitas hodie corticis libriq; Vrticarum aqua diu macerati in India Orientali apud Callecutios & Goas multa, ad lineos pannos delicatiores, quos illinc adferunt in Occidentem & Septentrionem,quidem commodo inſtitores precio, eleganti tenuiſsimáque textura,ſed non magnæ durationis.

SIDERITIS, ſiue ferruminatrix.

VOCABVLO QVOD FERRO SAVCIATIS PARTIBVS opem promitteret,nobilitarunt primi mortales complures plantas, Sideritéſq; vocarunt potius virium conſimiles effectiones ſequuti, quàm vultuum affinitates generi-

cáſve differentias,ſic σιδηρῖτις terra,ars,& lapis Magnes,dicta,quia ferro vel aduerſarentur,aut vterẽtur,vel conſentirent.Sic plebs Gallica Carpentariã ſiue fabrorum vocat, qui bus ſæpè vulneratis remedio eſt:nec alia notione Stratiotides ſiue militares,vocatæ fuerãt. Sed cùm huic ſeculo diuerſi admodum generis,nec minus excellẽtes,& multò plures innotuerint,quàm quæ huc vel poſsint vel debeant cõgeri:noſtrã cœptam viam inſiſtentes, quãlibet hac dote & nomine claram,ſuæ addemus claſsi:alioqui Helxine à Dioſc.Sideritis dicta, & ſexcẽtæ aliæ tum Sideritides tum Stratiotæ poſſent huc aceruari.Hanc itaq; Sideritidem Heracliam, ſiue ferruminatricem Herculeam,Docti Barbari illam multo experimento compertam & vocatã Tetrahil,ſiue Iudaicam, eſſe ſanxerunt: non modò propter vires efficaciſsimas & planè Herculeas,ſed etiam quia quàm proximè delineationem Dioſcoridis,ſi quę alia, repræſentat. Strigoſa enim vel ſabuloſa, arida perpetuò amat, inq; Autumnum perdurat: Iulio & Iunio floribus purpurantibus,paſsim in Maritimis & montoſis Italiæ Inſubræ,& ad Apenninos mõtes, Venetijs ad Lio, inq; Gallijs Norbonẽſi & Lugdunẽſi reptat. Virgultis pedalibus iam ſurrectis,iam depreſsis,quadratis, duriuſculis,ternis aut quaternis,verticellis crebribus per interualla donatis,firmis,aſperis,pungentibus, planè Marrubij Cretici ſimilitudine, etiámq; floribus albicantibus ex diluta purpura. Iuxta quos & ſubter folia ſunt longiora ,anguſtiora Marrubij itidem Cretici,in cana,&,vt totus caulis,ſcabra & criſpa,ambitu laciniato vt Chamædris, aliquãdo laciniosa diuiſura obſcurius apparet in quibuſdã folijs, quę puto cauſa fuit vt Dioſcorides iam quernæ frõdi, iam Saluiæ & Marrubio cõtulerit.Radix lignoſa Marrubij,minus fibroſa: iamdiu valdè magno emolumento cognita practicis quibuſdam Iudęis & Maranis curſoribus, qui hac enterocellas & alba menſtrua curant . Vehementer exſiccat nonnihil odora,aſtrictione inſigni,nec ingrato ſapore,ad vulnera nata, & prorſum tanto Herois nomine digna. Quò magis dolet peritis & candidis plantarum arbitris, Commentatorem noſtrum eò ſecuritatis ignauæ progreſſum,vt cùm quænam eſſet vel Italicis Iudęis Iudaica herba,ſe neſcire quereretur,quã ſcitè,vt ſemper omnia, Ruellius,& ex eo Fuſchius expreſsiſſet,tamẽ in vtrumq; de re herbaria optimè meritum inſcitiæ calumniam impegerit:& ſenſu ſtudio planè deprauato plauſum è triuio captarit. Huicq; herbę de ſua claſſe pulſę,ſibi miſſas,vt ſemper iactat,nec tamen niſi mutilè deſcriptas,alias ſuffecerit,ſcilicet Marrubium aquaticum vulgi. Cuius natalitia, folia maiora,latiora:caules cubitales, nec aſperi,multáq; alia refragantur:quin potius Verbenę aut Marrubii ſpeciem inſinuãt. Sed cùm illum huius prioris fortè pœnituiſſet,ei alteram multò adhuc confuſiore facie, quaſi ſubſidiariã dat,herbarijs Canabim fœminã vocatã:quam inter Vrticas,Lamium & Galyopſim referimus:folijs namq; facie & verticillis Lamij,floribúſq; purpureis,nec niſi ad riuulorum margines fruticat: neutra ad vulnera exploratæ vtilitatis. Alteras duas figuras equidem parum notas,cur idem autor pingendas curarit, & prorſum tacitas præterierit, non iam quærendum:potius ferendum ſui malæ conſciæ oſtentationis ſtudium ducimus. Nos alias à viris multæ exercitationis non parum approbatas hîc damus,quò expendantur,& non vt aſſerantur deſcribimus:nec vllius aſſenſum aucupamur.

Marrubium aquaticum vulgi.

Syderitis 2. Mathioli.

SYDERITIS *Monſpelliaca Scordioides, ſiue Scordij folio.*

PORRO prẹter hanc Iudaicam, Monſpellienſium ſchola aliam ſpeciem Syderitidis nouit,palmum & ſeſquipalmum altã,viticulis anguloſis,rectis,pluribus,aridis, lignoſis,

coma

coma & verticillis Hyſſopi,foliis & facie & colore Scordei Dioſcoridei,ſed minoribus,magíſque rugoſis,rigidis,criſpis,piloſiſque,quàm Tetrahit Iudaicum, nec minus laciniosis,ſed hirſutioribus:floſculi Satureiæ vulgaris dictæ(quę tymbra eſt)ad foliorũ articulos & verticillos, amaricante exſiccantéque guſtu, nonnihil aromatici ſuauiſque halant,quod Chamædryn aut Betoniam referat. Ad ripas deuexas *Patibuli* Monſpelliaci,ſqualidóſque margines & colles prope vrbem, & nouum Caſtrum & alibi Norbonæ multã meminimus.

MONTANA.

INDVSTRIVS ille & gnarus materiæ Medicæ cunctæ Valerandus *Donrez*,ex Sabaudię Alpinis hanc ſibi lectam,vnà nobiſcum vnam *Syderitidum* opinabatur: & quidem ſic ſatis bellè quadraret Heracleæ Syderitidi, ni folia anguſtiora multò eſſent, viſque efficatiore carerent: eſt quippe cæteroquin verticillatis circis aſperiuſculis,pallidis Marrubii aut Tetrahit, pluribus verticulis,tenuibus,lignoſis, nec quadratis,binum palmorum: radice flexuoſa,prolixa, lignoſa, pulla, amaricante guſtu,præſicca,nec ingrata:vſu nullo explorata.

Cannabis { *Mas.* / *Fœmina infœcunda.* }

Cannabis erratica paludoſa,ſiue ſylu.
Aquaticum Canabinum Mas,Eupatorium dictum Auicennæ.
Canabinum Eupatorium aquaticum dictum Fœminam Septentrionalium,
Criſta Galli herbariorum,num ἀλεκτορόλοφος *Plin? an num potius*
ALLIARIA *Recentiorum, & Pes Aſini Pandectarij?*
Stachys,ſpicatis circinatóque ambitu cinctis floribus purpureis & luteis.
Stachys Spuria folio Echij,aut Calthæ,Belgarum.
Herba Venti Rondelletij & Monſpellienſium, pannoſis, flaccidis ſub Hyemem folijs,an Othonna Dioſco?
De flore Africano, ſiue Othonna Italorum inferius.
Betonica.
Betonica aquatica Septentrionalium,an Climenon Dioſcor?
Climenon Italorum, ſiue Ciciliana cum Periclimeno.
Scrophularia.
Serratula.
Herba ſacra,recta, altior eſt Verbena noſtras: ſed Periſterion, ſiue Columbaria dodrantalis, in aquaticis eſt longè alia, qualem Æginetæ memorat: ſitne Scabioſa minima?

Scabioſa

Scabioſa vulgaris { *Maior ſatorum, ſitne ψῶρα Ætij?*
Media ſerrato anguſtifolio, flore Globularia. }

Scabioſa montana { *Alpina maxima.*
Maior calidarum regionum & eius varietas.
Omnium minima. }

Iacea nigra, vulgatior Practicantium.
Iacea maior, folio multum lacinioſo, Dentis Leonis.
Iacea lutea.
Iacea nigra ſerpens { *Maior.*
Minor acaulis ferme. }

Cyanus { *Maior.*
Minor. }

Seſamoides altera.
Chryſanthemum.
Caltha, ſiue Calendula.
Tragopogum, & eius varietates.
Scorſonera & varietates.

CANNABIS.

GRæcis καννάβοι fonticuli ſunt ſparſæve ſcaturigines, quò loci cùm lubens Cannabis ſpontè & ſata luxuriet, videtur id nominis indepta: gliſcit namque ſeges Cannabina rectis culmis, quadratis, ſtriatis, horridíſq;, ſerratis, nigricantibus foliis, Vrticã, aut Sideritidẽ quadantenus exprimẽtibus, ſed ſeptenis aut nouenis è ſingulo pediculo diuiſuris Lupini aut Ricini, multò notior quauis deſignatione: non diſparis vſus, ſed in immenſum vtilior quàm Vrticæ Molucæ. Cunctis enim populis penuriã Lanæ, Lini, Xyliq; reſarcit, ad veſtium ſtragula, velorum, Papyrum, quamlibet denique ſupellectilem. In marem & fœminam ſeminis duntaxat fœcundo prouentu diſtinguunt: Nam ex eodem ſolo pingui, vdo, aut riguo enatæ, quæ molliore culmo, delicatiore cortice, aptioreq; ad nendũ & textrinas, fœminã faciunt: cuius florũ ſeminíſq; ſpes in ſitũ muſcoſum & pulverulentum, quaſi filicis, perit. Quæ verò robuſtior, horridior, fruticoſior, rudentibus & capiſtris torquẽdis nata, Mas habetur mulierculis, adagio iocantibus fœminã potiorem mari. Huius autem ſemen eſt non parũ ad multa proficuũ: ex eodem Oleum preſſum tumoribus & ſcirris opitulatur, lucernis alit lychnia & lucem. Lac etiam vel pultes eiuſdem macerati, aut iuſculis decocti, fluxiones ſiſtit diuturnas, dolores repentinóſque flatuum vortices, & humorum fluctuationem compeſcit: ſomnum conſiliat. Vſus tamen nimius moleſtò ſopore perfundit. Tritũ capiti, vel pedibus imis admotum, haud abs re Icteri humores, vaporeſq; tenues à cẽtro auertere & euocare putatur. Radices podagricis tophis proficuæ. Odorẽ grauẽ & nõnihil viroſum eructat, & vel capitis in eo decubitu temulentos facit. Succus verò foliorũ certa pernicies inſectis interraneis, & vulnerum putridorũ alumnis: non qua facultate idẽ foliorum Perſicæ, aut Iuglandium putaminis ſuccamẽtum efficit: ſed vapido tetróque ſitu, odore, & exſiccandi vi, qua alimentum præripit illis & populatur, excrementis diſſipatis: multum alimoniæ ſuggerit Gallinis, Cortalibúſque; ſed hyeme fœcũdiores, poſtea ſteriles & quaſi pinguedinis mole obrutas reddit. Auiculis etiã cibus eſt, ac tantũ ſaginę adfert, vt aut enecet, aut cantillandi adimat alacritatem & facultatem, vt Carduellis, Linottis. Lacunis aut ſcrobibus aquę plenis merguntur vtriuſque ſexus faſcès & manipuli, vbi macerantur eluunturque multum & diu: deinde ſiccantur Sole, vt tundantur, ac demùm cortices ſtaminei tundendo velluntur, vt Lino fit ad filum & telas. Sed lacuſtris aqua, cui intabuerit, tantoperè viru nocet, vt epota pręſentiſſimo ſit ſitientibus exitio; nullis enim antidotis quantumuis tẽpeſtiuè datis occurri potuit fato Marquiſii Arboii fratris Guiſiorũ, eiúſq; vxori & quãplurimis generoſis, qui ſuperioribus annis prope Olbiam in Prouincia æſtates feruidas cùm tranſmitte-

rent,

rent, imprudenter fontanam lympidam, ſed occultis mæandris & ſubterraneis cuniculis indidem in fontem illapſam hauſiſſent.

CANABIS *erratica, paludoſa Syl.*

ALIA non eſt hæc à Satiua, vt etiam de Dioſcoride diſcitur, niſi quià illius proceritate vincitur. Hæc tamen craſsiorem caulem Briſmaluæ parem indicij aſſequitur: vmbroſis lacunarum marginibus Cicutæ ſociatur, itemq; cænoſis, fœtidis, ſecu█ villas & mœnia. Flaccidiora folia, ſed hirſutiora aliquantùm & Sideritidis fimbriatis oris: floribus purpurillis & albicantibus. Radix compertiſsimi commodi ad tophos, & ſpretas remedia durities.

AQVATICA *Canabina, Eupatorium dicta, Mas.*

PASSIM iiſdem natalibus & Canabina facie oriuntur duæ plantæ ſimiliter diſcretæ ſexu, quas propter amicas hepati vires, fortè & ob folia, Eupatorium vocarunt, marem & fœminam. Ille rotundo ſubpurpureo caule, intus medulla alba referto exit, duos treſúe cubitos æquante, aliquantum hirſuto: vti & folia crenis fimbriata, nigricantia, aſpera, Canabinis ortu & ſitu adeò accedentia, vt permulti Pharmacopœi, Belgæ præſertim, Eupatorium Auicēnæ folijs Canabinis proditum, vocitent. Glomeroſos villoſoſq; in ſummo fert flores, ex diluta purpura albicantes, inq; auras pappoſi abeuntes. Radice ſparſa latè fibris. Amaricantis guſtus, odoris nō minus ſuauis quàm Betonica vel Agrimonia, cui viribus æquiparant Medici & Pharmacopœi illic: ac quoties preſcripto vtrumq; eodem precipiunt Dioſcorideum & iſtud intellectum iri volūt. Nec ſpretui habebit is qui nouerit nonnullos ad affectus iſtius decocta non modò nō cedere Agrimoniæ, ſed etiam excellere: impacta hepati ac ſpleni reſerando non multa calfactione: etiamq; ſanguinem temperando & cunctis partibus concoctioni dicatis tonum, roburq; conciliādo. Obeſæ nimis naris aut Rinocerotides erant, qui fœtere dictitabant. Quippe ſuauiter ſpirat manifeſtò: omnium fermè regionum ad aquas alumna.

FOEMINA *Canabina Septentrionalium, ſtellato & odoro flore*

NON item tot regionibus frequens, ſed Borealibus magis, & ipſis in vdis aut medijs riuulis cūctantius fluentibus viuit hæc, viuida radice, multis prolixioribus & gracilibus aquaticarum modo fibris, caules promentibus cubitales & ſeſquicubitales, ſubpurpureos, rotundos, ramulis multis, diſtributos ex interuallis, & è regione ſibi Canabina folia magis tamē ſerrata latiora non perinde hirſuta. In extremis foliola vngules roſeos imitata, ſtellata, luteos vmbilicos atris pūctis maculatos aſteris attici ambiētia, odorē Gūmi Elemni aut Reſinæ, aut Cedrini ligni quod adoletur, edunt. Semen Pyrethri longum, compreſſū, & hirſutie veſtibus hærens. Minoris hæc notitiæ, eóq; minoris vſus: vulneribus introſumpta præſertim plurimùm confert. Et eadem quæ ſuperior potis eſt. In Anglia vbiq; vdorum, preſertim Londini & Auxonę.

CRISTA Galli Herbariorum num ἀλεκτορόλοφος *Plinij: an nūm potius* ALLIARIA *Recentiorum? Galli centrum inferius adducitur.*

Propter

PRopter folia quæ criſtæ Gallinacei ęquiparantur ἀλεκτόρολοφον & Criſtam Romani etiam Plinij ætate dicebant, vnde noſtri fortè iſtam pratenſem luteorum florum paruorum & foliorum denſo amictu faſtigiatam in Criſtæ modum multiplæ & denſæ ferocioris Gallinacei coniectarunt,aut retinuerunt,folijs vtiq; magis ſuadentibus, quæ ex aduerſo bina ambitu diuiſuræ prorſum criſtatæ ſunt, ſenſimq; à medio latiore in anguſtius deſinunt criſtæ ritu . Caulis tenuis, pedalis, ſeſquipedalis, rectus è radice exili, pratorum præcipuè amantis.Semen in vtriculis foliaceis vel ſiliquoſis,teneriuſculis,Pſeudomelanthij fuſcum, compreſſum, rotundum : nullodum tamen experimento oculis prodeſſe,aut in eos indi compertum habemus: Vulgus etenim non iſtud, ſed Scarleę læuius & lubricius ſolet genas inter & tunicam inſerere ſemē,& huc illucq; oculū verſādo, ducere,nullo moleſtiæ ſenſu.Hanc etiam Centrum Galli dicunt, quibus ad duellum ſit incitamentum, & ſi flores non parum ad criſtæ nomenclaturam alludant.Nulli non pratorum & agrorum marginibus multa,guſtu ſubaſtringente.

ALLIARIA, Pes Aſini Pandectarij,an Alectorolophos Plin?

PErinde vulgaris hæc, itidem Dioſcoridi præterita putatur,quòd neminem odor illius tędioſus Allij latere queat:delineatio autem nō peſſimè quadrat Plinij Alectorolopho:quippe folia per initia circinata Hęderæ terreſtris lōgiora, altiúſq; ſerrata euadūt, fimbriatis,acutis in ambitum denticulis,tota planta Vrticam referente,præterquàm ſiliquis,Napi ſemine plenis,nigricante,vt vult Plinius.Flores multi,albidi Irionis : alba radix,multos caules bicubitales fundens . Tota guſtu calidiuſculo, humente melioreq; odore & gratiore quàm Allij: Quò fit vt mulierculæ,pręſertim Angliæ, folia ſucculenta, tuſa,ſalſamentis & intinctibus frequenter miſceant, multumq; ad incolumitatem annuam tuendam primo Vere comedent . Quare ſi quis vires conſulat,hanc certiorem dicet quàm ſuperiorem,cuius vires multum abſūt ab Alliaria.Hæc autē Eriſimum aut Erucam facultate refert:quare tuſsientibus magis proderit,vt placet Plinio.

Pedicularis Alectorolophos. Cæterùm Septentrionalium ſtrigoſa macilentáq; prata montoſa Norbonenſium palmarem puſillam quandā habent,floribus Alectorolophi ſuperioris,plurimùm rubris, interdum albis:nos inter Filipēdulas dicemus,quorum folia & facies imitatur:Sed facultatibus viroſis,pratis infeſta,& pediculis hoſtis,quare quidam Pedicularem vocant.

STACHYS, ſpicatis circinatoq; ambitu cinctis floribus purpuris & luceis.

DE culmorum florumq; verticillatis ſpicatis extremis dictam fuiſſe ϛάχυν ſiue Spicam certū eſt: vnde coniectura non perinde vera vt ſolerti perdoctus & modeſtus Anguillara Spicam Lauendulam opinatus fuit : Senenſi autem hîc moderatio defuit,qui ſpernendo meliora tum iudicia,tum plantas,ſuam intrudit Stachyn, Marrubio quidem non ita diſsimilem, ſed neutiquam ſpicatam, nec adeò congruam,vt eſt ea quam Germani feld Andorn vocant,id eſt,Syluestre Marrubium.Eius ſiquidem eſt perſimilis, proceriore caule quadrato,craſſiore,candidiore,& hirſutiore : tumq; folijs longioribus,nonnihil ad effigiem & inciſuram Betonicæ vel Ballotæ accedentibus, pluſculis alarum ramulis quadratis,quos flores purpurei partim verticillato ambitu, Marrubij aut Lamij ritu, diſtinguūt,partim ſuperiora ſpicant Hyſſopi vulgaris aut Betonicæ modo, quam Dioſcorides ſpicatam ſummis caulibus Satureiæ ſimilitudine dicit:Hæc paſsim ſponte in Norbonæ aſperis,non procul *Peraus* & Magalona occurrit : interdum purpureis, aliàs luteis floribus:odoratior,gratior multò illa quam Senenſis priorem & Germanam ratus fuit.

Altera folio Echij,aut Calthæ,apud Flandros STACHYS ſpuria.

Minus

MINVS verò Stachys appellationem tuetur, nedum vt vera ſit ea, quam multi Belgarum horti alunt, vocantque Stachyn. Foliis ſiquidem eſt proximis Myoſoti-di, piloſis, vel Echii, non Marrubii, neutiquam candidioribus, ſed viridioribus: ac potius flaccidis, quàm craſsioribus, aut rigidioribus, nuſpiam ſerrato ambitu: quam potius quiſpiam alterum Echium luteum meritò putet: minus enim odora eſt, ſuccòque aqueo prægnat.

ὀθόννη HERBA VENTI *Rondelletij & Monſpellienſium, pannoſis, flaccidis ſub hyemem folijs, an* OTHONNA?

QVASI Lintеariam, pannoſámve quis dicat, propter folia eroſa, multifora, & ſqualida, ὀθόννη nomẽ fuit, eapropter herbæ cuipiã aptius cõgruit, quàm ſucco illius, vel Lapidi Thebaio: ſed quæ de hac nutantibus ſententiis produnt Dioſco. ac Plinius, legenti plus quo torqueãt, quàm vnde animum expleant, ſuggerunt. Nec enim ſuccum, aut plantam ſibi viſam, ſed potius quas de incerta vel lectione, vel auditione opinationes hauſiſſent, ſcriptas reliquerunt, ex quibus ignotis notis, ne ſiquidem præ oculis foret ipſa planta, eam valeat certò quiſquam aſſequi. Quare ſi illi ſummi veſtigatores nihil certius voluerunt, aut potuerunt decidere, in re tam controuerſa, ne nobis quidem id tentandum. Coniectura tamen indulgendum doctiorum, ne illi noſtra cauſa fruſtra operam poſuiſſe videantur. *M*aximæ exercitationis præceptor eruditiſsimus Rondelletius conferre non ſemel ſolebat cum Othonna hac, quandam *M*onſpellienſi Academię admodũ notam, & vulgo illic *P*harmacopœorũ Venti herbam vocatam. Etenim ſolibus ęſtiuis, imbribus & flatu iam marceſcentia folia crebrò pertuſa, & multifora, quaſi vento peruia, viſuntur, Verbaſci ſimilia, *S*aluiæ, aut Menthæ maiora, parum quid ſerrata, caules ramulis diuiſos quadratis, cubitales ambientia: quibus indiciis melius hanc, quàm viroſum illum Africanum florem, literæ Dioſcoridis reſpondere putabat: Apud quem legebat & reſtituebat φύλλα ἡδυόσμῳ ἐμφε ρῆ, πολύτρητα, ψαφαρὰ folia *M*enthæ, non εὐζώμῳ ſeu Erucæ ſimilia, multifora, ſqualentia. *S*ed quia huius flores purpurei ſunt, & Lamii modo, verticillato ambitu ramos ſtipant, hîc illi aqua hærebat: reliquumque deſcriptionis potius deprauatum conquerebatur: Nec de flore Indico, ſententiæ aſſentiebatur, vt nos infra oſtendemus.

De Ocello Africano, ſiue Othonna Italorũ, inferius.

κέστρον BETHONICA.

Germa. Brann Betonie.
Belgis. Betonie.
Angl. Betony.

MVLTA ſalubritatis tuendæ & reſtituendæ olim merita præconia apud Latinos Betonica, κεστρὸν Græcè dicta fuit, à floris emicante ſpicata, mucronata acutie Ceſtrõ aut vericulum, vt loquitur *P*linius, ſeu viriculũ præferente: indidemq; fortè σαρξίφαγον rũpipętra dicta: ψυχρότροφα verò ſeu ſoli frigidi alũna: quia opacis & vmbroſis prouenirent; cunctis gentibus notiſsima. Caulẽ quadrangulũ, rectũ, pedalẽ & cubitalem erigẽs: folia ex interuallis Chamædrios, vel Teucrii, crenata, thyrſos florum in ſummo ſpicatos brunellæ, vel Biſtortæ, purpureos elegantes. Radix albicat multis ſparſa implexis fibris, & vno ſupernè nexu aptis, Ellębori nigri modo. Cuius ſanè facultates longè diſpares à foliorum & florum viribus comperiuntur: ſunt enim hæ multum ſtomacho orique ingratæ & nauſeam, rugitus, vomitumque cient: folia contrà odora, aromatica & grato ſapore nonnihil roborante, cibo & medicamento naturæ amica. Vt maior diſparilitas, quàm Aſaro videatur illi contingere, cuius radices quidem turbas cient, vomitum & ſeceſſum: folia tametſi ſint gratiora & aromatica, non tamen excitos tumultus pa-

cant, vti Betonica. Itaque veriſimile antiquos ſuum Ceſtrite quaſi Betoniceum dicas vinum floribus & foliis, non item radicibus inditis paraſſe, eóque ſic faciendum hodie illis qui caſeos longè ſaluberrimos & ſapidiſsimos hîc in Anglia & alibi parant, authores ſumus, non modò enim renibus innoxii ſunt tunc futuri, ſed etiam profuturi. Quædam enim naturæ maximè eorum eſu iuuantur, & muccum pituitoſum in lotio mingendo euerrunt. Eſt enim diuretica & Litontriba, vti Galenus libro nono de ſanitate tuenda innuit, qui inibi σαξίφραγον, aut Saxifragam nuncupat. Sic Platearius Ceſtrum Meum dixit, ob conſimiles vires diureticas. Betonicas aut Vetonicas, tum Æginetæ, tũ recẽtiorũ, Tunices, ſeu Garyophylleos vocatos, quia multò diuerſæ ſunt claſsis, ſuis quamque familiis reddemus. Gens enim Vetonum diuerſis plantis, vt res & occaſio ferebat, nomen ſuum accommodarunt, vt de Plinio & proximo capite liquet.

κλύμενον; BETONICA AQVATICA *Septentrionalium, an* CLYMENVM.

Angli. Water Betony.

QVAMVIS inclyto Regi Clymeno illam cognominem decreuerint, Cicilianam ſeu totam Sanam Gallis vocatam, de qua fuſius alibi diximus, tamen & hanc Clymenon putatam, experimentis celeberrimã Vigoni Chyrurgi, tum opinione percelebrem, decuit huc adduci. Eam enim deſcriptam is autor impenſè collaudat, ac eius natales propè Genuã, cuius ciuis fuit, ad fontem *Labreuadore*, ſiue equorum aquatorium dictum, indicat. Amat quippe non ſecus atque Betonica vmbroſa, frigida, ſed magis humentes elices & crepidines foſſarũ, qui hac ſcatent, in Northmannia & Anglia præſertim, Idcirco *Water Betony*, ſeu Betonicã aquaticã vocant Angli. Edit quadratũ, fuſcum caulem, bicubitalẽ, geniculatum, canum, & rectum, craſſum Betonicæ: folia ex viridi nigricant, ambitu, figura & crenis Betonicæ, aut Scrophulariæ, ſed maiora: alæ nonnullæ in ſummo ſunt, floribus nigricantibus purpureis puſillas caſsides imitatis; vnde ſemina puſilla in lagenulis Blattariæ, aut Digitalis purpureæ. Fuſca radix, multũ fibroſa. Clymenon etiãnum hodie propter inſignes vires putant, miſcentq; vulnerariis & vlceribus prauo humore imbutis, deterrimique humoris & dolore ſauciis. Vulgus Chyrurgorũ ſua mundificatiua, quæ ruptica vel abſterſoria dicuntur, ex eadem parat. Cruribúſque cute exoſis admouent folia.

SCROPHVLARIA MAIOR *Millemorbia, Ficaria, Ferraria ſiue Caſtrangula.*

Germa. Braunwurtz.
Belgis. Steencruyt.
Gallis. Grande Scrofulaire.

NON poteſt non noſſe Scrophulariam à radice factoque vocatam, qui proximè dictam Betonicã nouerit, non enim ouo ouum ſimilius: ſed radix tuberculis aſpera & capitulis papilloſis donata Fabariæ, aut Alabaſtritidis corraliuæ dictæ: alba, ſolida, ſtrumoſa, incondita, ſubtus porrecta ceſpite, obſtat quò minus interdum etiam exercitatiores inter legẽdum vtramuis pro altera euulſam accipiamus. Huic tamen folia longiuſcula natales ſyluæ & nemora vda, vmbroſa, montoſa. Calidior etiam hæc vtrauis Betonica & vlceribus ſtrumoſis, cauernoſis, cadaueroſis, carcinomatis, atque depaſcentibus ſideratis oportunior. Tuberculis inſuper ab humore frigido glaciatis, aut ſchirris carcinomata minantibus, diſcutiendo & emolliendo opitulatur.

SERRATVLA,

PER-

PERINDE lubens,ſed frequentior in nemoroſis & decliuibus Pedemontis aut Septẽtrionaliũ Northmaniæ & Angliæ exit hæc,antiquis item pretermiſſa,ac de folijs minutim venuſta fimbriola ſerratis dicta Serratula. Sed ea ſunt partim Bethonicæ virore, læuore,& crenis:partim non ſerrata,ſed laciniata,vt in Scabioſa viſitur. Flores autem purpurei,è ſquammoſis capitulis Iaceæ,guſtu fermè Bethonicę,aut Virgę aureæ,à qua per initia erumpens non facilè diſcernitur,& promiſcuè proueniunt in iiſdem ſyluoſis, iiſdemq́; facultatibus ad vulnera & enterocelas commendantur.

Communis VERBENA *ſiue* SACRA *procerior recta.*

AVGVSTA voce ἱερὰν quaſi ſacroſanctam & luſtralẽ herbã hanc nũcuparunt:ritibus quippe pacis & belli verrẽdisq; Iouis aris, Veruenis vtebantur, vnde ſatius nomen, quàm ab herbenis ducere. huic enim ſuam etiamnum ſeruat nomenclaturam,prolatione paulũ mutata,plebecula Itala,Galla & Angla,Veruenã dictitans,antiquũq; obtinẽs,delira quadã perſuaſione. Quippe ad Veneris illicia,ad diras & clades impendentes auerrũcandas non parũ pollere hodie quidam amẽtes amãtes,& fanaticæ Lamiæ Mulomedicæ profitẽtur:quas impietates iãdiu ipſi audiuimus & riſimus.Nec vel hanc ſupinã aut aliam rectã dictam,arbitramur præſtantiores eſſe primis,ſecundis,tertijs aut quartis qualitatibus, quàm ſint,Bethonica,Euphraſia,Roſmarinum,Stachas & conſimiles. Pagorũ viarũq; margines & vrbiũ areas occupat hæc,folijs virentibus,minoribus per interualla lacinijs,obtuſis,Quernis,altioribus,Senecionis vel Scabioſæ. Ramulos & caules graciles,anguloſos,glabros,cubito maiores,promentes floſculos purpura pallentes,Calamenthe minores.Longiore,& fibroſiore radice.

PERISTERON *ſiue* COLVMBARIA *dodrantalis,in aquaticis,deſiccans & aſtringens,qualem Æginẽta memorat, an ſit* SCABIOSA *Minima?*

IAM attentius ſacræ Verbenæ delineationem,& huius Columbariæ hiſtoriam excutienti,facilè patet ipſas inter ſe figura,viribus,& nomenclatura diſcerni oportere:quantumuis Plinius breuitatis ſtudio,diuerſum videatur innuere,& vtramq; vnà inuoluere.Etenim preterquam quòd huic dodrãtalis, vnus è ſingulari radice caulis,ex eóque folia ὑπολευκὰ inciſa,natalesq; aquoſi ſunt:viribus diuerſis,ſi non contrarijs pollere traditur,Paulo Dioſcoridi ſuffragante: ſiccãdo & aſtringendo ereſipilata reprimere, vlcera putrida coercere,vulnera glutinare, inq; cicatricem ducere: demùm doloris immunem præſtare vuluam ſiue ὑστέραν:vnde nobis quidam ὑστερικὴν, quaſi Matricariam diuinabat cõcinnius dictã, quàm à colũbis.Sacra quippe illa nõ modò œdemata antiqua & tumores mitigat,ſed & tonſillarum cruſtas rumpit & exſiccat:nimirum calefaciente vi, qua prodeſſe capitis affectibus pituitóſis,& doloribus cronicis autor Galenus eſt: nec in humidis oritur hæc Sacra aut expiatrix,ſed illa vocata Columbaria, vt cui lubenter aduolent,aut aſſideant Columbæ: neutiquam vulgari Sacræ,quæ alia occaſione περιστερεῶν videtur dicta. Quippe nõ ſemel audiuimus multæ lectionis & obſeruationis Præceptorem Rondelletiũ è ſuggeſto Regiomonentẽ (bona Græcæ opinationis venia) non περιστερεῶν à Colũbis, quæ nec Verbenis victitãt,aut oblectantur: ſed potius περιστερεῶν,quaſi Colũbariã,quòd iuxtà Colũbaria in ſterquilinijs lubens proueniat. Mirabatur idẽ triuiales ſemper & negligentiores meditationes Senẽſis, qui nõ olfeciſſet hãc Supinã ſiue ſtratã & humilẽ ſatius dici,Sacrã autẽ rectius rectã:nec illã diſtinxiſſet rectis ramulis, pluribus,cubitalibus, anguloſis, Querna ſubglauca folia edẽtibus.Et tametſi nõ neſciret ab alijs alias adductas plãtas non paucas,ſed æquè omnes incertas,pro Verbena minore, vt eſt pratẽſe Teucriũ,& quędam apud Italos Colũbina dicta Bugulę flore,aliæq; cõplures: tamen facie viriumq;

coniectura, Verbenam minorem, Columbariam eſſe opinabatur, nempè ea quæ minima vocatur, propius reliquis Scabioſis, Verbenā iſtam adumbrat. Eſt quippe folijs Verbenæ, inciſuris per ſumma altioribus, laciniosis, ſimilibus tamen, & altera ſuperficie albidis, ad terram ſtratis, latioribus, minus ſerratis. Caule plurimùm aſſurgit recto pedem & cubitum alto, gracili, ſupernè in ramulos rectos ſparſo: hilari flores, rotūdos villoſóſq; ex cæſio cœruleos vel glaucos, Morſus Diaboli: ſemine compreſſo, radice puſilla, quantus paruus digitus, parum fibroſa. Propè Monſpellij Ægidiam portam ad riuulum, & agrorum margines Norbonæ plurima. Etiam in Apeninis Bononiæ meminimus: eandē Angli & Belgi horti habēt. Hac plurimùm vtuntur Monſpellienſes Pharmacopœi, propter inibi maioris Scabioſæ penuriam, non modò ad ſanguineum ſerum putridum educendum, defecandumq;, & Thoracem pulmonéſq; congerie pituitoſa expediendum: ſed etiam ad Morpheas Arabicáſq; Elephantiaſes, & Græcorum lepras ſquammuláſve, reprimendas item impetigines ex aceto Fumaria incocta, ſacri ignis excretiones, pruritus, cutisq; ſcabies fœdas: quas dotes fermè omnes Dioſcorides Columbariæ verbenæ iudicabat, nóſq; enarrauimus, ne ſi minus placerent lectori illius tanti viri coniecturæ, noſtráq; commentatiuncula, ſaltem plantæ huius vtilitas tanta foret accepta.

SCABIOSA maior, Satorum vulgatior, ſitne ψῶρα Ætij?

- *Ger.* Apoſtemen kraut, vnd Grind kraut.
- *Bel.* Scabioſe.
- *Ang.* *Scabius.*
- *Gal.* Scabieuſe,
- *Ital.* *Scabioſa.*

Vulgarem non nouit Mathiolus: & Iaceā illi nigram maiorē laciniosam inſcius ſuffecit.

ET quamuis pluribus plantis poſsit accommodari Scabioſę nomenclatio, (non ſecus atq; Pſorę Ætij) vt Iaceæ, Morſui Diaboli, ſimilibus facie & viribus: tamen non eſt de nihilo quòd vulgus tam diu iſtis Scabioſis id nominis vindicarit: vnde propenſior eſt animus eò vt auguretur quampiam harum Ætij Pſoram eſſe, quamuis nuſpiam extare apud antiquos meminerimus. Sed maior Scabioſa notior eſt apud omnes, quàm vt delineationis egeat, conſimili ſuperioris vultu, ſed latioribus folijs, pullis, hirſutis, inq; terram repādis & recumbentibus, & altioribus inciſuris, nec perinde Verbenam Sacram, vt maiorem Valerianam exprimentibus. Radix ſimplex, longior, caulem plurimùm ſingularem, cubitum & ſeſquicubitum altum fundens, & florum cęſariem villoſam Cyaneo purpurā imitantem, in ſegetibus, planis, & decliuibus lętior degit.

Media SCABIOSA ſerrato, anguſtifolio, flore globularia.

DISSIMILIOR aliquantò hæc maiori Scabioſæ, quàm priori, minimæ Verbenæ putatæ: in marginibus agrorum Septentrionaliū lætior multò, & maior adoleſcit, quàm in calidis. Caulis è radice exiliore, ſimpliciore, cubitalis, alis diuiſus, folia Iberidis aut criſtæ Galli, aliquantum ſerrata. Flores Globulariæ aut Scabioſæ.

Scabioſa ALPINA Maxima, montis Iuræ & Saleua.

Parum

NON parū ſpecioſiorem & maiorē hanc è iugis oriundā Iurę & Salanę nobis impertiuit ſingularis amicus D. Pennius, ea Morgano hac æſtate flores perelegantes cæſios velleris inſtar ſericei, ſtaminulis crebribus amiçiētibus globulos echinatos, Dypſaci, rotūdiores, minores, aſpectu hilares, & Scabioſæ vulgaris duplò maiores: folia itē Scabioſę, altero tanto ampliora, altius inciſa, & Centaurio maiori Belgarū ſimilia, penè paria; anguloſos ab imo & numeroſos bicubitales & tricubitales caules, multis alis diuiſos amplectētia, per æquas intercapedines, iuxtà ſingulos exortus alarum, cauo protuberante & rorem excipiente, Dypſaci more: guſtu nihil diuerſum à cæteris percipitur.

MOTANA calidarum regionum maior.

COLLES AMAT hæc plagæ temperatioris, vt Pedemontis propè Riuoliam, & Norbonæ, vbi mōtanam vocatam Herbarii folio anguſtiore, albidiore, parum hirſuto lenuiſque laciniato ad imum caulem Verbenacæ, aut vulgaris Scabioſæ: ſuperiora verò in ramulis pluſculis, gracilioribus, altius diuiſis, & flores per Iunium & Iulium promentibus purpureos Scabioſæ, paruæ, aut Iaceæ capitulis ſquammatim compactis, vbi ſemen trifolii Aſphaltitidis, pullū, copioſum, inuolucris membraneis arguta cōcinnitate effictis, anguſtiis plicarum fornicum puſillorum cohibentibus.

Iamdiu eſt quando in hortis Herbariorum Belgarum quandam multò maiora fundere folia, teneriora, craſsiora, ſucculenta praſsina caulibus & floribus, duplo maioribus, nec iam eſſétne diuerſa ſpecies ab illa, ſuccurrit. *Varietas.*

MONTANA omnium minima.

HARVM omnium minimā hanc animus fuiſſet verbenā paruam facere, niſi in montibus cretaceis & incultis obuia foret. Nam ſeſquipalmum pedaléſve paucos edit cauliculos, foliis in imo ſæpius donatos anguſtioribus, inter Seſamoidē & Scabioſam minimam, floribus dilutæ purpuræ, è ſquamoſis capitulis alterutrius non diuerſis.

Scabiosa alpina

IACEA NIGRA vulgatior Practicantium: *Alba Monſpellienſium in Ocymoide dicta fuit.*

SVBDENDAE Scabioſis Iaceæ, quas à Ianthino florum colore vocauit fortè quis recentiorum Græcorum: tametſi Barbaris Practicis duntaxat notæ fuiſſe videntur, qui nihil præſtantius ad hernias inueniſſe Iacea nigra narrant. Errat oppidò Senenſis, qui huius facultates Violæ flammeæ aſſerit, & à Scabioſis diſcernere neſciuit, à quibus non minus diſtat quàm Morſus Diaboli ab illis: & Iaceæ ſapor non perinde ingratus, ſubdulcis aſtrictio, ſiccitas efficatior multò, calor prope nullus: ſed decepit illum nomenclatura Iaceæ vtrique communis: illam tamen tricolorem Iaceam malim dictam ἀπὸ τοῦ ἴου à Viola, vt etiamnum vocatur, quàm quòd plurimum humi iaceat, vt quidam autumant. Cæterùm, qui hanc Plinii Hyoſciridem diuinant, ferendi ſunt: tametſi pluris ducant virium quàm effigiei coniecturam, cùm vtraque conſentiẽte ſit opus. Intubo dicit Plinius ſimilem, minorem, tactu aſperiorem: vulneribus contuſam præclarè mederi. Quæ vt nihil certi de figura afferrent, tamen quandam plantam ſimilem opis iſtiuſmodi, indicant: neque enim Serides ſunt tantæ ad vulnera laudis, quantæ iſta IOVIA Seris Pliniana, aut Iacea noſtra eſt: quam duplicẽ, nimirũ albam & nigram Practici vſurpant, frequentior multò nigra, notiorque, pratis & incultis multa fruticans, foliis nigricantibus, hirſutis, rigidis, à radice multis, ſed in caulibus cubitalibus, & ſeſquicubitalibus obtuſioribus laciniis diſſectis. Flores ex purpureo nigricant, in ventrioſis poculis ſquammulis compactis, ſemini Cyanci, aut Cartami.

Hyoſciris Plin.

IACEA maior folio multum laciniofo, Dentis Leonis, maiuſculi vaſculis, floris purpurei, & lutei.

SEGETVM hæc potius quàm pratorum eſt, in Gallia & Anglia plurima altiores cubito & ſeſquicubito cauſes edens, circum quem folia multa multumque lacinioſa Hieracii modo ſunt; globulos duplò maiores, communiores, turbinatos, ſquãmulis loricatos gerit, apicibus florum purpureorum obductos Cyani maioris. Radix digitum æquat, lignoſa. Semen item Cnici, minus: horti Belgici hanc vt præſtantiorem ad vſum Medicum colunt: tametſi in Angliæ ſegetibus Couentriæ conterminis abundè proueniat.

IACEA maior lutea.

INTERDVM eandẽ videre eſt in ſegetibus Mõſpelliacis, floribus luteis, venuſtis: Carthami ſylueſtris nullatenus diuerſam, capitulis, foliis, aut caulibus: Niſi quia tota aſperiuſcula; quam qui malit Plinii HYOSCIRIDEM, nobis ſecundis, liceat.

Varietas.

CAPITVLIS SPINOSIS IACEA.

AD Cellam nouam & vicinis vinetis Monſpellii minor ſponte viſitur alia, nigræ eadem prorſum radice & effigie: duntaxat triſtiore aſpectu, florem edit purpureum interdum album, in ſquammoſo & ſpinulis horrido capitulo, Calcitrapæ haud abſimili.

Varietas.

κύανος

IACEA pumilla, humilis, ſerpens, acaulis fermè, flore Cyaneo & albo.

Centaurea pulla

RARIVS occurrit hæc, & ferè Norbonenſium eſt: marginibus ſatorum ad Pontem Monſpellio milliare diſsitum, via qua Frontignanam itur, obuia eodẽ in aruo, vbi ſtudioſi ſolebant Phallarides colligere, foliis eſt paruis, laciniis Hieracii, retuſioribus, minoribus, vnà cum cauliculis dodrantalibus humi ſtratis: flores & capitula Cyani prorſum, cerula minus obſoleta purpurantes, vel albidi: radix craſsior, & ſemen cęteris non abſimile.

Incana altera CYANI *aut* IACEÆ, *capitulis & flore.*

PROPIOR hæc Cyano quàm Iaceæ: vtrique tamen haud abſimilis, quam quidam Ptarmicam, ſiue ſternutariam arbitrati ſunt, propter ſaporem acriorem, amarum, halitumq; tetrum, cerebro ſternutamenta interdum extorquentẽ. Non ita multi ſunt anni, quum primum in Linguagotiæ vinetis, & cis Cellæ nouæ Monſpelliacæ Pontem plurimam, iamque in hortis pleriſque Angliæ vberè propagatam videmus, ab vna radice duriore, plures caules emittente, totam hirſutie piloſam, incanã, Gnaphalii foliis triplo maioribus, crebribus, leniter ſerratis, ab imo multis ad vſque ſumma, oblongiora, acutiora, graciliora, ſquãmulis albidis compacta capitula Cyani, aut Iaceæ apicibus villoſis, ex purpurante paleo colore in pallidum languentibus.

MORSVS DIABOLI.

Germa. Teuffels biſz.
Gallis. Mors de Diable.
Ang. Dewelles bit.

NON video quid negotii ſit hanc non eſſe è Scabioſis vnam probàre, quod quidam contendunt: verùm adeò Scabioſis eſt ſimilis, vt plerunq; pro iiſdem accipiatur: euidens tamen diſcrimẽ in radice, à qua tota Teuffels biſz, id eſt, Diaboli morſus dicitur, quod nomen Herbarii retinent, nam antiquis non debetur. Cùm itaque ſit multis craſsis fibris ſparſis, depacta, præciſa apparet quà craſsiores coëunt fibræ plures, quaſi præmorſa foret à quopiã cacadęmone: tametſi idẽ ferè cernatur in plãtagine, quare malunt alii dictã ab vrida vi qua mordicat bubones & carbunculos peſtilentes, quibus magno leuamento admouentur. In pratis & viis quibuſlibet occurrit multa, cubitalis & bipedalis: foliis Scabioſæ vulgaris, ſed rigidioribus, nigrioribus, hirſutioribus in imo, in ſummo autem caule aliquantum ſerratis (non profundè inciſis, vt ſcabioſæ): floribus item prorſum Scabioſæ, ſed purpura fuſca, triſtiorę aſpectu.

κύανος. CYANVS VVLGARIS.
Baptiſecula Officinarum.

Germa. Cornblumen. *Gallis.* Blauez & Bluetz. *Ital. Fior Campeſe.*
Belgis. Corenbloemen. *Angl. Blew Bottell.*

CÆLESTIS cærulę æmulus color flori ineſt Cyaneo, ſic vocato etiam apud Pliniū: Blaptiſecula vulgo, *Bluetz* & *Blauetz* dicta Gallis eodē à colore: etiāq; Germanis Cornblumen, ſiue ſegetū flos: quia importuno luxu ſegetes vbiq; præter cæteras Secalis paſsim propemodū enecet, præſertim frigidiuſculis terris. Huius diuerſitates inſigniores Erratici & Hortēſis. Ille in caule anguloſo cæſia albicantiáue folia, anguſta, in arctum deſinētia, acutis laciniis ſinuata Scabioſæ, aut Dentis Leonis more gerit, capituláque oblonga calycis effigie ſquāmatim foris cōpacta, ex acerofis teſsilis nitidis, è quorum medio cærulei erumpunt flores ſenis plurimùm foliolis, ſemen ſub meſſem relinquentibus, anguloſum, acutum, oblongum, & hirſutie obductum glauca.

Vtraque propinquior Scabioſis & Iaceis, quàm Intybis.

CYANVS *Maior hortenſis.*

QVEM alterum Cyanum alunt horti quidam in Gallia & Germania, non ita diuerſis eſt foliis, ſed maioribus, latioribus, flaccidis, minúsq; lacinioſis, ad Lychnidem, aut Flomiām paruam hirſutie & mollitie accedentibus. Nec flores diuerſi, ſed maiores, ſpecioſiores, faturioréque in purpureum vergenti cœruleo: radix longior, & viuacior, quàm ſuperioris.

CYANVS *minimus viticulis Sparteis ſtriatis, copioſis, perpuſillis caliculis, flore purpureo obſoleto.*

NORBONENSIS item opulentiæ videtur hîc Cyanus, nec perinde obuius, niſi ſtrigoſis, aridis, propè Monſpelliacum patibulum & Caſtrum nouum. E radice lignoſa ramoſos valde emittit & vimineos graciles ſparteos pedales, duriores, lignoſos, multis alis diuiſos, piloſos, incanos, vti & folia puſilla Cyani, aut Iberidis, aut Scabioſæ paruæ montanæ diuiſura: flores aſpectu triſtiore in cornulis pellicula ſquammatim conſertis quadruplo minoribus, numeroſioribus. Calycibus Stœchadis citrinæ alteræ paribus. Cyaneo guſtu, non perinde, vti ſuperior, amara. Semina non diſsimilia.

CYANVS *peramarus, repens, capitulis ſquaroſis Seſamoidis parui.*

MINVS obſeruata hæc: non aliò quàm ad Cyaneū aut Iaceā referēda, ſed habitu ipſo & aſpectu ſuperficiei proximè ſuperioris ſimilior occurit (nec niſi quærenti) ſubterque Seſeli pratenſe ramulos ad Sellam nouam & alibi agri Monſpelliaci reptando latitat: foliolis oblongis, anguſtis, Lauendulæ rigidis illius plantæ, quam incanis, albidis Cyani & Iaceæ mediam, vna interiecta planta, proximè deſcripſimus, ſimilibus in cauliculis gracilibus, viticoſis, palmaribus, pedalibus, & ſeſquipedalibus: quorū ſingulis ſummis ſtaminei flores ſinguli Iaceæ, obſoleta purpura, è poculis ſquammoſa inſertione conflatis prodeunt. Radix digitum paruum æquat, Tota planta guſtu perquàm amaro & ingrato.

Σησαμοειδὲς τὸ μικρὸν SESAMOIDES *parua Dioſcoridis ſquammoſis lucidis capitulis Cyaneis, flore cœruleo.*

Aliud & primi Dioſcoridis rutaceis folijs, cùm Harmala & Rutis.

EXACTE poteſt æquiparari Cyaneis Seſamoides, à ſeminis Seſami ſimilitudine, adeóque vſu, vt nos putamus dictum. Iamque multi ſunt anni quum verum minus notum fuit

fuit ſcholæ Monſpelliacæ profeſſoribus eximijs Rondelletio & Aſſatio. Siquidem lineamenta perpendas,folia ſunt Cyani parui prorſū, inciſura & ortu Coronopi, hirſutiora,maiora(tametſi fortè μακρότερα legendum,vt alibi crebrius monuimus) flores radiati prorſum Cichorij concolores & ſimiles ſupernè,ſubtus capitula ſquāmulis compacta Chamælei leuis Theoph. Cyani aut Iaceæ modo habentes. Semine intus Seſami aut Cardui minoris : radice Tragopogi,exiliore.Cōmentator noſter cum ſuis *Bellè aſtipulantibus omnibus ex imagine*,aut potius ignauiæ, *notis* , huic Phalaridis flores & capitula commentus eſt, & affingit,ſuo ne,an ſui Theſei errore,neſcio : fortè quia qui illi pictam miſerat à nobis Patauij ſiccā habuerat: Tametſi in Italia Longobarda non infrequentior quàm Norbonēſi agro plurima ſqual lidis collibus,& etiam herbidis ad Lanum.

CHRYSANTHEMVM *ſegetum folio multiſciſſo.*

CONSPICVVM aureum florem iſthęc fatetur Chryſanthemi appellatio; eiuſmodi eſt ſanè ille,quo ſegetes frigidiorum tractuum Galliæ,Germaniæ,& Angliæ ſcatent; flauam per meſſes Cererem ornāte, ac vnà cum Cyanei & Papaueris Rheadis floribus inſternente, magna ſpectatoris voluptate,quaſi tricolori tapeto. Regionibus æſtuoſis rarius.Caules illi teneri,glabri,virentes,pluſculi,rotundi,ſeſquicubitales. Folia crebra ab imo ſemunciam lata,toto ambitu Arthemiſiæ modo & crebrò inciſa,pallentia, tenera,viridātia. In ſummo aureæ orbitæ nonnihil fulgentes,latiores,compreſsiores,Anthemidis, bollidis maioris, & calendulæ ſimiles. Oleracea eſt guſtu & nonnihil caloris indicante, ei tamen parcit pecus in Anglia,nec item olere manditur : ac illis ſignis deficitur, quæ in Calendula graphicè Dioſcoridis Buphthalmum exprimunt.

CALTHA *Poetarum &* CHRYSANTHEMON *oculatum verius Dioſcoridis, Calendula Offici.*

QVIPPE noſtrâs *Kalendula* quin ſit Poetica Caltha nullus neget,qui in Georgicis Luteolam Caltham,& in *Plinio* grauiter odoratam leget: Columella autē Buphthalmum hanc innuere videtur, vbi fauētia lumina Calthæ canit, nempe aureum rutilumq́; flauorem,& orbē circinnatum vmboneq́; in centro extante cōſpicuo,luminis,ſiue oculi,in ſpeciem. Vnde Cachlan,id eſt,hiantulam & apertam dixerunt:ſicq́; Caltham putet quis deciſam à Calatho (vt Melyphyllō à Meliſſophyllo)qui quaſillus Latinis,Seruio teſte,poculum & calyx eſt, cuiuſmodi oſtentant ſingulis fermè Calendis Calendulæ florum poculā flaua : cuius & nos ſumus ſententiæ,à quo hiſce ſalebris permultis perplexi,diſcendi cauſa Monſpellienſem Epiſcopum Gulielmum *P*elliſſerium,Dioſcorideæ Plinianæq́; lectionis mirum quantum auidum & peritum,Magalonæ audire meminimus (inter complura loca partim hiulca,partimq́; luxata, quæ ille interpolabat) diſtinctius legentem,hunc in modum è codice calamo exarato,capite de Chryſanthemo,χρυσάνθεμον ἢ κάλθα,τρίφερα ποα ταμνώδης πλείους δὲ(non λείους,nempè plures,non læues legendum) ἀναφέρουσα καυλοὺς καὶ φύλλα : deinde πολυσχιδῆ ἄνθη μήλινα ἰσχυρῶς στίλβοντα,reliquū autē vt in vulgata editione Lutetiana conſtabat. Id eſt: Chryſanthemum ſeu Caltham, tenera herba fruticoſa,plures (in vulgatis læues) ferens caules & folia : tum multifidos, id eſt, crebrò, aut minu-

Ang. *Marygold*
Ger. Ringelblumen.
Bel. Gou bloemen.
Ital. *Fior d'ogni meſe.*

minutim fiſſos flores luteos,admodum ſplendidos vel rutilos,magnos oculos (non bonis)exprimentes: circaq; oppida eandem naſci,& olere mandi. Quam hac cęſura literam Calendulæ ſeu Calthæ vulgatæ componētes,tam plenè & exactè vtramq; vtrauis indicari, vt nec herba alterius deſcriptionis,nec deſcriptio alterius plantæ egere viſa fuerit. Etenim fruticat Caltha Galloprouinciæ & Norbonæ cum multis in aruis & incultis propter ſegetes & oppidorum rudera,tum Monſpellij,paulò vlterius Ægidio fonte aruis vrbi conterminis. Caules è radice parua, fibroſa, complures, ſparſi,teneri,læues: foliáq; Leucoij flores eximio fulgore nitentes edūt,vel etiā rutilos(ſic enim ςύλβον Cicero, rutilum Martis fulgorem vertit)oculi amplum orbem effigiantes,argutis minutiſsimisq; crenulis multis ſciſſos,quod eſt ἄνθη πολυσχιδῆ: nulli nō horto decora & inquilina, culta autē altero & tertio tāto plenioribus & habitioribus floribus paucis coronariorum ſpecioſitate ſecunda. In cibum etiam cedit & iuſculis inditur,guſtu & odore nō ingrato: acetarijs etiā miſcēt multā mulierculæ ,tū cordis affectibus tum icteritię & fœdis coloribus indūt virgunculæ,reſpirandiq; difficultate vexatæ. Ius & teneræ cymæ luteo ouorum in placētam exceptæ & manſæ,nimis menſes fluentes ſiſtere,cunctantes autē impellere compertū eſt.

- *Saluia*
  - *Maior* ἐλελίσφακος
  - *Minor* Σφάκελος
  - *Baccifera Cretenſis*
  - *Candida, niuea.*
  - *Criſpa.*
- *Horminum.*
- *Horminum ſyluestre*
- *Scarlea*
- *Colus Iouis quorundam,& Galiopſis Lutea.*
- *Verbaſcum*
  - *Syluestre Saluifolium verticillatum, anguſtifolium, Monſpellienſium,an Phlomos Lychnitis, ſiue Lucernaria Dioſc.*
  - *Syluestre Saluifolium,latifolium lignoſum,fruticoſum, verticillatum luteum.*
  - *Saluifolium purpureum.*
  - *Mas.*
  - *Fœmina.*
  - *Maximum odoratum.*
  - *Nigrum odoratum Luteo flore.*
  - *Purpureum Ericæfolium.*
- *Æthyopis.*
- *Blattaria Pli.an Chryſogonum.*
- *Primulæ Veris an antiquorum Phlomides ſiue Verbaſculi?*
- *Primula Veris pratenſis & odora lutea* } *eiuſq; gemina in flore varietas.*
- *Primula Syluarum,* *eius triplex varietas.*
- *Sanicula altera Alpina ſiue Auricula Vrſi flore purpureo albo & luteo.*
- *Baccharis.*
- *Digitalis*
  - *Purpurea.*
  - *Lutea.*
- *Helenium.*
- *Helenium ſecundum alibi.*
- *Bugloſſum Dioſc. ſiue Borrago recentiorum.*
- *Bugloſſum vulgare anguſtifolium.*
- *Borrago ſempervirens.*
- *Bugloſſum peregrinum radice multifida Pulmonaria.*
- *Bugloſſum erraticum,Echioides aſperum.*
- *Anchuſa*
  - *Onocloides.*
  - *Lutea,*
  - *Tertia,*
  - *Quarta,eſt Lycopſis.*

Lycopſis

Lycopſis, ſiue Lycapſis degener Anchuſa Æginetæ, Commentatoris Cynogloſſum, ſine caule, ſine flore.
Echium.
Onoſma.
Cynogloſſum.
Cynogloſſum puſillum.
Cyrſion vtrumque.
Symphytum.
Pulmonaria.
Nicotiana.
Petum vlceraria ferruminaria & Herba Sancta.
Arction.
Perſonata.
Xanthion.
Petaſites.
Cacalia.
Tuſſilago.

SALVIA Maior ſcabrior Dioſcor. ἐλελίσφακος.

Germa. Groſz Salbey, Breit Salbey. Gallis. Groſſe Sauge. Italis. Saluia Maggiore.
Belg. Grote & groote Sauie. Hiſp. Saua ſiue Saluia. Ang. Great Sage.

FOLIORVM ſqualor cinereus, decolor, pallenſque facies, arenti & marceſcenti ſimilis, qualis in torridis collibus enatæ Saluiæ eſt, occaſio fuit ἐλελίσφακον vocitandi, quaſi dicas Sole afflatam, tabefactam, aut ſideratam: tametſi potuit æquè ſcitè à medendis ſphacelo penè demortuis partibus, quibus calorem natiuum, roburque inſitum reuocaret, qua pollet familiari facultate noſtræ vitæ primordiis benefica. Vnde Saluia Latinis dicta, quia ſaluos & incolumes præſtet innumeros, eapropter Rithmicus verſificator quem in admirationem rapuiſſent tam diuinæ vires, ſciſcitatur, *Cur moritur homo, cum Saluia creſcat in horto?* Antiphone, *Contra vim mortis non eſt medicamen in hortis.*
Conſpicuas duas differentias in Eleliſphacũ & Sphacelum è Theophraſto etiamnum licet obſeruare. Vnam nempè Saluiam maiorem in vinetis Aquitanicis, Linguagothicis & Pedemontanis, vbi fruticat multa, ſquabriore, rugoſiore, maiore, magíſque ſqualente aſpectu; quæ eadem in hortos tranſuecta fuit & vocata maior Saluia. Eius ſunt plures varietates, cunctę Menthæ, folióq; nõ Cotoneæ, vt mẽdoſè Gręca, extãt, Pliniũ legenti manifeſtum fiet, qui tamen germanitate nominum deceptus, Saluiam in Mentham demutauit.

SALVIA Coccifera, ſiue Baccata; Cretenſis.

QVAS inter perquàm pulchra ea eſt Cretenſis baccata noſtrati prorſus ſimilis figura, odore, ac ſapore, lignoſis ſurculis. Sed hi inſtar Gallarum rotũdis excrementis Piſtachiorum magnitudine & forma, ſapore minus calido, magis aſtringente, non inſuaui donantur, multiplici lignoſi ſurculi, quibus nos impertiuit apprimè ſedulus & peritus veſtigator ſtirpium Iacobus Reinaudetus Pharmapœus Maſſilienſis.

Varietas.

Valde

Valde variat etiam in Anglia, vbi ſarmenta quædam & palmites eiuſdẽ plantæ partim ſpadiceo colore, partim candore pluſquam niueo viſuntur,& folia quaſi pellucida. Quæ nonnullis etiam rugantur,& fimbris multis in ambitum criſpa cernuntur, non ſine voluptate.

SALVIA MINOR pinnata, Theoph. σφάκελος.

Germa. Clein Salbey, edel Salbey.
Ital. Saluia minore.
Belgis. Cruys ſauie & Orkens ſauie.
Ang. Litle Sage.

ALTERA verò differentia, quæ auritis, aut pinnatis eſt ad imum, Circeæ modo, foliis, minus ſquaroſis & coriaceis, minoribus multò: eoque nobilem dictam, & Sphacelum putamus, nec vllam eius varietatem nouimus: nullum enim diſcrimen in ſapore, aut odore eſt.

ὅρμινον. HORMINVM.

TVM Satiuum tum ſylueſtre notius hodie, quàm vt pluribus aſſerendum ſit: nedum in hæſitationem reuocandum: vtrunque medicatum eſt: ſed vehementius Sylueſtre ad Venerea illicia, vnde nomen acceptum: ὁρμᾶν quippe eſt impetu cęco agi inſtinctuq; ferri & cieri inteſtino, vti quos in Venerem vrget libido: ideò παρορμᾶν πρὸς τὴν συνουσίαν, in Venerem laceſſere dicit hîc. Nuſquam autem niſi in hortis, cultu Herbariorum viſitur Satiuum, foliis Pſeudodictãni vel Marrubii ex interuallo binis & in ſumno purpuraſcentibus, collectis vt in Dictamno: iuxta quæ tota circum caules quadratos, pedales & cubitales, flores ſunt verticillatis pyxidulis purpureis ad cæruleũ vergẽtibus: quæ hiantes per maturitatem deorſum nuunt pendulę: ſemine papauereo maiore, nigro, ablongo, mucaginem aquæ merſo, vt Pſylium, emittente: ęſtate floret.

SYLVESTRE HORMINVM.

RVDERA & prata macilenta ſectatur ſylueſtre dictum: foliis maioribus & aliquantùm laciniatis oris Blattarię ſimilitudine & colore: quadratis & paucioribus virgultis, ſeſquicubitum altis: per internalla flores verticillati in ſpicas longiores abeunt, deorſum inclinatas, cęruleas purpuraſcentes: nigro, nec abſimili priori, ſemine glutinoſo. Vtrique radix lignea: Sed illius odor nullus, huius verò Scarleam redolent flores.

SCARLEA, Centrum Galli, Officinis Gallitricum.

Germa. Scharlach.
Belgis. Scarleye.
Gal'is. Oruale, Toutebonne.
Ital. Schiaria.
Ang. Clarye.

EST autem quam vulgus Gallicum Orualle, conſpicua ad Horminum alluſione, & cõſimili de dote vocitat, notiſsima: Germanicè & Belgicè Scarley quaſi dicas, oculum clarificans, mixtis Latina & Germanica voculis. Semen quippe palpebram inter & oculum inſertum, atque diutulè retentum, quantum eſt ſordium illic, illico euerrit & rapit, quotidiano etiam vulgi experimento. Seritur, & oritur anno poſt, Iulio & Iunio: flores edit cęruleos & albicantes Saluię vel Dictamni: in quadratis caulibus folia pręgrandia Verbaſci, aſpera, admodũ hirta, rugis & veluti verrucis nõnihil hirſuta, Æthiopidis aut Verbaſci pube, & ſylueſtris Hormini ſimilitudine: ſed minor radix, dura & ſublutea. Semẽ in calycibus nigrũ καρηβαρίαν, capitiſve grauitatem facit, odore, quẽ vniuerſa ſpirat, non tamen ingrato: eoque magni vſus quibuſdam ſeptentrionalium ad Zyti Bieręque confectionem: Lupuli namque vel penuria, vel vegetioris potionis faciendę cauſa, cortinis feruenti-

uentibus addunt; fitque temetum, quo non multis depletis poculis temulenti fiunt, hilaritate propemodum inſana: in nonnullis tamen, riſu quàm miſeratione magis digna. Menſtrua & ſecundinas ducit, & Venerem ciet, quare minus, quin ſit Hormini ſpecies, refragandum.

COLVS IOVIS folio Vrticæ, aut Hormini, Galiopſis Lutea recentiorum.

HIs meritò accenſenda videtur ea, quam neſcio qui rei Herbariæ noméclatores, Galiopſim luteam dixêre, & Colum Iouis: ſummo caulis faſtigio colum flauo penſo inuolutam, nonnihil effigiantes: facie quippe Hormino propiore quàm Vrticæ, aut Ballotæ. E radice Lamii ſimili, caules edit non multos, cubitales & ſeſquicubitales, quadratos, hirſutos, quibus folia Vrticæ, aut Trachelii albida, ad baſim ſinuata, latiora, læuia, Gallitrici minora: flores in verticillis lutei, Saluiæ aut Scarleæ. Scaturigines vdósque ſyluarum margines amat, Galliæ, Germaniæ, & Italiæ. Guſtu nonnihil calido, exſiccante.

VERBASCVM Syluestre Saluitenuifolium Norbonenſium, an PHLOMOS LYCHNITIS Dioſ?

MVLTIPLICIS differentiæ ítē φλόμος, vel φλόγμος, deductus è flammis, aut Elychniis, quæ huius tomento bombaceo concinnãtur & alũtur, Tapſum potius maius dicunt, aut Taxũ practici, quia toxicis aduerſetur: tametſi cognati cuncti ſaluiis facultate & facie adeò ſunt, vt ſylueſtrem ſaluia plebs vocitet minores ſpecies montoſas, inter quas frequentiſsima plerisque omnibus agri Norbonēſis collibus glarioſis, Mõſpellio vicinis, fruticat hic quē Phlomus Lychnitidē videtur innuere Dioſ. rarus alibi Gallię, vel Italiæ. Peramœno aſpectu florum luteorum Fabę vel Marrubii, in verticillatis circinationibus ſecundum foliorum exortus hinc inde porrectis, pallidulis villis ſtaminum, folia ſcabra, craſſa ſunt, denſa lanugine cana, aſperáq; tactu & criſpata, Saluię Anguſtifoliæ anguſtiora, ſed lõgiora, & ad Elychnia valde accommoda: vnde videtur Dioſcor. Lychnis dicta.

SYLVESTRE Saluifolium, fruticoſum, lignoſum.

ELI proprior cęteris hic Marrubium & Saluiam imitatus: eóque vocant quidam horti Anglię, Italię, Belgię & Gallię, agreſtem Saluiam: foliis ſcabris, albidis, aliquantum hirſutis, quadrangulis, in virgis lignoſis, breuibus, bicubitalibus, per interualla foliorũ flores promentibus luteos, Marrubii vel Archangelicæ modo, verticillatim hęrentes, viſu per iucundos.

VERBASCVM Nigrum Saluifolium, purpureo flore.

PRATIS ſabuloſis familiaris hic Saluifolius, præſertim non procul Taurino Pedemõtium: pariter Germaniæ, Gallię, Angliæ, ſaxoſis pratis herbidis & ruderibus. Folia quàm maximè Saluiam agreſtem, ſiue Scordeum Plinii, aut Horminũ æmulantur, ſecundúmque caulem & ramos ab imo quadratos pedales & ſeſquipedales numeroſi floſculi, verticillati, purpurei, vel cærulei, per fœnicetia.

SYLVESTRE *Saluiflore Lasciniatum.*

PVRPVREVM Erucæ foliũ Angliæ & Galliæ etiam obuia hæc tum pratis,tũ ruderibus, quam horti quidam alunt in Belgio,cognitu & destinctu facilem,foliorũ laciniosæ oræ Erucæ,aut potius cornuti papaueris diuisura, & colore nigriore, ramosos caules & cauliculos ambiunt:flores per interualla Saluiæ aut Hormini modo & colore,tota viridante & hirsuta superficie.In mole templi diruti Bathonię Anglę prope Thermas,videre erat superiore anno.

φλόμος. VERBASCVM MAS,*Thlapsus Barbatus.*

Germa. Wullkraut.
Gallis. Bouillon blanc Maste,
Belgis. wollcrupt.
Ang. Mulleyne the male.

QVI obseruarunt mustellas conflixisse cum serpente,peneque enectas & victas, pastas isto Thlapso, & factas denuò alacres,duelliũ instaurasse,Taxũ vocarũt:alioqui luculenta foliorũ magnitudine,& videndi vbiq; consuetudine,nulli nõ cognitũ. Folio pręgrandi,simili,& pari, Enulæ,pube obductum multa & leni & incana,quali in Gnaphalio & Æthiopide. Caulem admodum procerum, trium cubitorum,à sui medio summo tenus floribus luteis stipatum,thyrsumque, siue funalem exprimentem, visendum,vnde vulgo *Torches* & Græcis φλόμι à flamma, quam alunt funales, aut *Phlomi* folia & caules in lucernis.Radix pollicem crassa.

FOEMINA.

HANC si albidis exeat floribus,& senis foliolis diuisis,fœminam vocant, alioqui folio consimili & pari.

MAXIMVS *odoratus meridionalium,Thlapsus barbatus.*

EXCELLIT hic vt magnitudine foliorum,sic etiam odore suaui,omnibus Verbascis: tametsi varietas tantum videtur descripti communis *Phlomi* fœminæ,vel maris: floribus quippe luteis & interdum albis exit,senis foliolis:quę arantur rubris lineolis,odore suauissimo,folio longiore,latiore: radice crassa,nec aliubi dissimilis tota planta. In Belgicis, & Gallicis Northmannis hortis alitur. *Pedimontani* verò agri,Norbonæ,Angliæ,& Italiæ,occurrit passim in campestribus.

NIGRVM *Latifolium Luteum.*

ET huius omnia penè similia,foliis namque Enulæ inter & Digitalem vel Symphitum nigricatibus obsidetur,paribus,scabris grauiter olẽtibus,nec incanis, flosculis ex herbaceo luteolis,stellatis,minoribus:semine item *Papaueris* minore,Digitalis ritu incluso: è radice æque cæteris magna,caulis gracilior Blattariæ cubitalis.*Pratis* Brabanticis, sabulosisque & herbidis,atque in Francia,& Anglia,Iulio & Iunio sponteprouenit.

ÆTHIOPIS φλομώδης, *siue Phlomitis.*

HVIC nomenclaturam Magica futilisque mendaciorum magistra superstitio commẽta videtur,quòd iniecta flumini folia quantũ esset aquæ exhauriri crederetur: tametsi verisimilius,quia optima ex Æthiopia adueheretur: nisi sit dicta, quasi fuliginosa cinefacta,cineréve aspersa, αἴθοψ, namque Græcè fulligo est,siue fauilla adusta.Inquilina hæc hortis Germanię,Anglię,Gallię,& Italiæ:vbi primum vidimus ex Græcis & Illyricis mõtibus maritimis allatã,iamq; satis vulgatã esse,& cognitu facilẽ,Thlapsi barbati admodũ similẽ,cõstat, *Magis* tamẽ incanis,mollioribus:carptaq; delicatiore lõgiore lanugine,cuiusmodi Cretensis Dictamni, & laciniosa vndulatáq; crispante ora,circum imum caulem

accu-

accubantibus, & ambientibus quadratum, hirſutum, binum pedum, & ſeſquicubiti, multas in alas ſparſum, quæ ſecundum lōgitudinem verticillatim flores ambiunt Scarleæ aut Hormini: ſed albidi, & ſemen non diſsimile. Radix cognatā Verbaſci naturam teſtatur.

CHRYSOGONVM, an potius BLATTARIA *Plinii, quàm recentiorum* TORMENTILLA?

AB aurea florum fœtura dictum Chryſogonum credere par eſt: Eapropter ſi Blattaria Plinii Chryſogonum Dioſcoridis non eſt; nulla iam planta in memoria eſt; quæ nou longiùs multò abſit à Chryſogono, quàm hęc Blattaria. Quippe denſè fruticat, multiſq; firmis ramis, & rigidis ſeſquicubitalibus, & duos cubitos altis, rectis: foliis Quercus, aut Verbenæ: flores adeò Verbaſco, foliorumque quinario numero, & colore accedunt, vt vtrālibet pro vtrauis accipere facilè ſit, etiā monente Plinio. Verùm Blattariæ flauo ſaturiore, & magis rutilo, initiò præſertim, folia non perinde incana, aut hirſuta, ſed obſcurè viridantia. Semen pullum, incluſum pericarpiis Lini, aut potius Digitalis purpureæ. Radix Napi aut Raphani ſylueſtris, alba, digitum craſſa; ſed æſtate exeunte per Autumni initia, ex atro foris intùsque ruſeſcere quidam amici affirmabant; nempè ex cocto ab æſtu alimento: quemadmodum Carduo Benedicto vſu venire videmus, & quidem minus de hac miramur, vt cuius flores interdum purpurei, punicei & cærulei conſpiciantnr, non modo in Belgii & Galliæ Herbariis hortis, ſed etiam in Taurini & Riuoli marginibus campeſtribus herbidis. Amara admodum, calidaque & ſicca guſtanti; quare qua alliciat blattas & tineas dote arcana malim ſcire, quàm non potius (quemadmodū Abſynthio, Abrotano, & aliis amaris arcentur) ab-actum iri idem animalculum ſuſpicari: farctus viſcerum meſeraicarūq; expedire certum: incertum verò quid ad morſus venenatáq; poſſit. Eapropter qui præ hac Tormentillam ſeptifoliam, inter Pentaphylla memoratam, mauult Chryſogonum facere, ob radicum (tametſi perparum ruſeſcant) effigiem flores & folia, ac denique vires ad venenata plurimi faciendas: ſanè per nos optionem habeat, dummodò haſce noſtras coniectationes ſic accipiat, vt eas, quæ ſunt lubenter ceſſuræ potioribus veſtigatoribus, non ignauis obtrectatoribus.

Grecè ſimilem rapo, non æqualem, aut extuberantē radicem ὁυθιαρ γογγύλη

TORMENTIL.

φλομίδες, *PRIMVLÆ variflore, an Antiquorum* PHLOMIDES; *ſiue Verbaſculi?*

A Verna germinatione, florumque quaſi rediuina vernatione, vulgus *Primulas veris*, quia primulùm tum erumperent & florerent, vocitauit. Huius plures varietates, pręſertim in Anglia, lautitiæ & florum deliciæ amantiſsima, quàm alibi conſpiciuntur: quarum qui vnam duntaxat nouerit, cunctas cognitas habebit: diſtant quippe floribus duntaxat ſaturiore colore, rugoſioréque folio.

PRATENSES Duæ, Pallida, Lutea odora, quæ culta fit maiōr & flore multiplo apud Anglos.

Germa. Himmel ſchluſſel, & S. Peters kraut. & Schluſſelbluom.
Gallis. Prime vere & brayes de Cocu.
Itali. Brachediculo, & fior di prima vera.
Belgis. S. Peters cruyt.
Ang. Coweſlyppe.

VBIQVE IN pratis vliginoſis & riguis, præſertim regionum minus calidarum, vt Sabaudiæ, Flandriæ, Galliæ, Northmanniæ, & Angliæ, primo veris tepore florent: è radice albida, fibroſa caulem nudum, rotundum, aliquantum hirſutum, palmarem & ſeſquipalmarem, quem ſummum & nutantem vmbellæ inſtar, florum calyculi copioſi ornant, non diſpares pulmonariæ, ſed lutei, ceræ nouæ odorem & colorem æmulantes. Folia

maiora Betonicæ, neutiquam ambitu inciſa, Digitalis purpureæ quadantenus, rugoſa, ad imum ſtrata, aut parum ſurrecta: guſtu non ingrato, in olere, placentulis, & acetariis: admodum vtilis capiti, neruis, & humorum ex decubitu putredini, aut inflãmationi, eóq; vulneraria habetur.

Varietas florum, gemina.

IISDEM ferè locis hæc, nec diuerſis floribus, ſed pallentibus, & foliis grandioribus paulò, odoris verò nullius.

SED quæ in hortis Anglicis & Northmannicis colitur, florum maiorum, prouentu & fœtu multiplici, triplò aut quadruplò omnium *Primularum* magnitudine & elegantia prima.

SYLVARVM PRIMVLA.

HANC non poteſt non noſſe qui vllam ſuperiorũ viderit: differt enim flore duntaxat, qui ſingulus languido pallore, puſillus, palmo breuior, quaſi cauli ſummo ineſt. Folia, ſapor, odor, vſus, non diſparia, ſed lubentius hæc nemoroſa vmbroſaſque conualles ſectatur: vti in Anglia, Delphinatu, & Sabaudia. Flandris & Gallis hortenſis.

Varietas

VARIAT hæc in Angliæ hortis ſpecioſa florum duplicatione & incremento, Lychnidem coronariam duplicatam æquante: coloris etiam diluti lutei.

INTERDVM & albi peramœni, ſed ſimplici floris, venum ferunt mulierculæ in vicum Mercatorium Londini.

ETIAM fimbriatis floribus, rugoſiſq; plicis, & coloris obſcurè virentis, *Primula* quædam Londini hortis frequens, alioqui aſsimilis cæteris: quam ſtudioſi Herbarum Antuerpiani, vt nonnullas ſuperiorum indidem habuerunt, & nos monuerunt quã-piam *Primulam* in Anglia extare floribus purpureis: ſed nobis fruſtra quæſita, & *Pulmonaria* putata, vt doctiſsimus Turnerus dicebat.

Harum omnium cùm ſint folia ambitu rotundiore quàm maioris Verbaſci, & caulis nonnullarum foliaque ſint hirſuta; cur neget commentator non eſſe Phlomides? nullam niſi oſtentationis futilis habet rationem: vires quippè & tota facies planè Thlapſi, contrà ſuadent, conſenſúſque experimenti apud omnes regiones, quæ modò vnam quampiam harum habeant, *Paralyſis* herbam vocant, quo nomine propter inſignes facultates fuit etiam *Phlomus* donatus: igitur & hæ *Phlomides*.

PARALYTICA *Alpina* SANICVLA; *Vrſi auricula recentiorum, figura Primulæ, ſed floribus purpureis.*

VISENDÆ venuſtatis vt ſi quę alia Alpinarũ, iſtam herbulam, ſatius fuit Arthriticam vel *Paralyticam* nominaſſe, quàm *Saniculam*, tum propter peculiarem expreſsionẽ affectus Arthritici, quem admolitur, tum maximè quia Primulis annumeranda videtur: tametſi amat hæc ſumma item montiũ præcelſa, & præruptarũ ſupercilia petroſa, qualia ſunt in Claudii cautibus, Clauenę, & Oenipontis finitimis, vbi ferè totã ęſtatẽ perẽnat nix, qua inuitã exacto Vere hæ Primulæ pratenſes ſingulari cauliculo, quaſi flores in pediculo molliore & inflexo punicantes, aut ex roſeo albicãtes, viſum exhilarantes dant, ſuauiterq; ſpirantes: folia autem albida, virentia, craſsiuſcula, carnoſa, & lęuiora, quàm Primula Veris, nonnihil repanda, & limbo craſsiore tantillùm fimbriata & circinata: radice multum fibroſa & cognata *Primulæ*: guſtu pariter multum exſiccante & aſtringente, vulnerariis potionibus quæſita, & foris vulnera glutinante, vnde Sanicula.

ALI-

Varietas. Alibi montium interdum frequentiorem & maiorem vidimus folijs, cauliculo & flore, qui tamen nō purpureus, ſed luteus, aut albus, & fuſcedine pullus eſt.

DIGITALIS PVRPVREA.

Ger. Fingerhut & fingerkraut.
Belg. Vinger hoet cruyt.
Gall. Gant noſtre dame, doigtier.
Ang. *Foxeglone.*

REGIONES quæ ad Aquilonem ſunt, feraciſsimæ ſunt Digitalis purpureæ, quæ Meridianis calidiuſculis ferè deeſt. Sed in Francia, Belgio, & Anglia, nulli non nota, vbi id nominis vernaculè aſſequuta fuit, nec enim antiquis memorata, quorū calathi oblōgi, picti, cęlatíve apparent, in Digitalis ſiue digiti ad ſuendū munimenti ſpeciem, eleganti ſerie cauli bicubitali hærent vno ex latere, penduli, folij paris, cōcoloris, & ſimilis, Cynogloſſi vel Symphiti maioris: fibroſa radice, viſcida, nigricante, ſemen in pericarpis puſillum, Verbaſci, odore putidiuſculo, & qui Bacharim dicebant, opinionē refellēte guſtu ingrato, exſiccante, aliquantum calido, & vulnerario: quare plurimi fit ad omnia vulnera ſananda.

DIGITALIS *Lutea.*

MINOR hæc, minoríſq; elegantiæ, minus fert cœlum Angliæ, vbi non vidimus, alioqui paſſim in Pedemontani Taurinis & Sabaudijs collibus, folio nigriore, anguſto, Blattariæ aut Plantaginis, læui, nec hirſuto, non perinde hilari aſpectu florum, qui pallidulí luteo ſquallent, anguſtiore nola, nec perinde punctulis impreſſa.

βακχαρις παυχαρις BACCHARIS.

EXTAT apud claſsicos Græcos βακχαρις, aut potius παυχαρις, plantæ cuiuſdam nomēclatura, ſic, vt lubenter credimus, indita, propter eximiam fragrantiæ gratiam Cinamomeæ radicis, ex qua cùm multa alia, tum vnguen confiebat, item παυχαρις apud Atheneum dictum, ſertáq; concinnabantur, quibus tempora cingebantur, *ne Vati noceret mala lingua futuro*, vt canit diuinus Maro. Eam ob rem licentius abutuntur lectoris patientia, qui iſtud caput è Dioſcoride quaſi ſpurium expunctū volunt, fruſtráque probare ſatagunt, vtramq; plantam, Baccharim nempe & Aſarum, & vtriuſuis deſcriptionē (paucis quæ irrepſère demptis) eadem eſſe, cùm quilibet iam cernat legendo non propius abeſſe Hederam à Saluia, quàm Aſarum à Bacchare. Aſtringit hæc, inflammationibus & ignibus ſacris proficit, ſomnifero eſt odore, fronde inter violam puta albam & verbaſcum. Illa contrà impendiò calfaciens, diſcutiens, hederaceo folio. Nō parum itaq; diſcrepant Plinio autore: qui quòd coronis non addatur, dictum tradit Aſarum. Labes hæc profecta è fragmentis Crateuæ, vbi Baccharis Dioſcoridis Aſarum vocatur & deſcribitur. Quod quidem nos monet, ſedulam appellationum perpenſionem neutiquam neglectui habendam eſſe accuratis viris, veri fidis venatoribus. Iam verò de multis, ſi optio detur, nullā perinde congruā videmus, ac illa, quā olim barbarorū doctiſſimi genuinā putabant: multò enim propius, quàm illa Mathioli ſpecies verbaſci odorati, ad Baccharē accedere certū eſt. Hæc quippe fruticoſa, appendicibus donata, foliiſq; aſperis, nigricantibus, Primulæ veris, vel Saluiæ latifoliæ magnitudine, caule bicubitali, floribus purpura obſoleta glomeratis, in pappos defluentibus, Cardui modo. Radix ſummo ceſpite ſparſa, diffuſis fibris, garyophyllatæ modo, cuius odorem preſentiſsimum halat, vel cinamomi: cui contulerunt antiqui Baccharis radicem, qui Garyophillos non noſſent. Planta valde frequens, valdéq; iſto nomine nota Monſpellij circum, & alibi non paucis locis. Qui quatuor Coniʒæ ſpecies nouerit, (earum namque inter ſe non parua ſimilitudo, flore, Luteis omnibus, odor grauis, gluten dum attrectantur) cur Mathiolus iſtam Baccharem odore & flore

nobilem Coniſam maiorē fecerit,& Verbaſcum ei ſuffecerit, haud facilè dicet. Verbaſcū quippe eſt odoratum, cui interdum flores lutei, interdum purpurei, vt Blattariæ maioriq; Verbaſco interdum contingit mutari. Romæ cùm valde auidi, vt ſemper ſoliti fuimus, & freti fide Mathioli complures quos ſciſcitabamur herbariæ rei peritos, nihil aliud quàm Verbaſcum putabant: idemq; in Flandria alijsq; non paucis locis ortum, non chartæ agglutinatam plantam iſtam Mathioli, quæ potius figuræ, quàm odoris, colorísve notas retinet. Sed iſtud conſuetum illius dignitati, res verbis aut chartis aſſertas, non item inſpectione exploratas literis mandare.

ἑλένιον HELENION.

Ang. Elecampane.
Ger. Alantwurtz.
Bel. Alantwortele, ende Galantwortele.
Gal. Enula Campani, herbe d'Elaune.
Ital. Enola, l'Ella.

HELENÆ luctu aut fatu clarius & notius poſteritati factum eſt Elenion, quàm vt fuſiore delineatione ſit opus, tametſi & ab inſula Helena dici putatur, vbi longè optimum luxuriet numeroſa & prægrandi fronde Digitalis aut Verbaſci Platiphylli (non anguſtifolij Verbaſci, vt mendoſè codex Græcus) florem Buphthalmi aut mediæ Conizæ aureū ſtellatū Iunio & Iulio fundēte ſcapo ſūmo, recto, tres aut quatuor cubitos procero: radicis amplæ, craſſioris, carpum ferè æquātis, perquàm odoræ: in pratis villarum & prædiorum Angliæ, Germaniæ & Galliæ, erui primo Vere ſolitæ. Qua quidem vtendum intrò humenti & recēti ad animi paranda commoda lætitiamq; inuehendam, & mœſtitiam necādam: de qua dote plurimi fecerūt eam antiqui, & nepenthe illud Ægyptium ex ea vna confectum opinati ſunt: ſicca verò benè facit foris: ſin intrò ſumas, humenti atq; recenti vtendum, præſertim in pulmonis affectibus cronicis. Iſtud tamen Pharmacopœi non eſt, ſed periti Medici.

βούγλωσσον BVGLOSSVM ſiue BORRAGO,

BVGLOSSVM *vulgare anguſtifolium.*

Euphroſynon.

Ger. Bureiſch.
Bel. Bernagie.
Hiſp. Borraienes, Borraies.
Ang. Borage.
Gal. Borraches.

BORRAGINEM quaſi Bouaginem vulgus dixiſſe putatur, verſa & deinde peruerſa è Bugloſſa voce, quòd tam verum videtur, quàm nulli in dubium iam vertitur, noſtram Borraginem eſſe genuinum Dioſcoridis Bugloſſum, εὐφροσύνη, ſeu exhilarantem herbam: cuius poſtea ætas recentior nomen confudit & commune fecit, viribus & nónnulla ducta ſimilitudine, anguſtioribus folijs, & aliquantum diuerſæ plātæ, non Borraginis, vt nūc, ſed Bugloſſæ tunc dictæ. Iam verò notior vtraq; etiam plebeculæ quouis oluſculo: ſed minus vera, verum retinuit nomen. Latifolia & germana, non Bugloſſa, ſed Borrago tantùm dicitur. Vtraq; fœcunditate importuna in hortis luxuriat. Genuinum & latifolium folijs in ceſpite ſtratis, latis, ſubrotundis, aſperis, hirſutis, rimoſa viridi in atrum declinante, ſuperficie Symphiti maioris potius quā Verbaſci. Huius radix extima albicat, minor & breuior nec perennis. Alterius contrà foris nigra, perennis, prolixior. Vtraq; tamē glutinoſa, edēdo medendóq; nata: genuinæ flores ſtellati quinis foliolis, eximia purpura, cœruleóq; nitentibus, interdum candidis, medio quaſi centro coronidem circinatam, fuſcam, exilem cohibentibus. Semine nigro Anchuſæ aut Lycopſis: Sed alteri flores concolores, Primulæ Veris modo aut Anchuſæ: Semē maius, minus nigrum, folia lōgiora, anguſtiora, Echio aut Lycopſi toto habitu tam propè accedentia, vt ni defuiſſet rubellus radici color, Lycopſim domeſticam facturi fuiſſemus, qui quia nigricat, potius Echium indicat, aut vtriuſq; anceps naturæ.

BVGLOSSVM ſemper virens.

Anchuſa ſempervirens

EX duabus dudum recenſitis videtur natura Dędala ludibunda vnam concinnaſſe multò elegantiſsimam, ac ſemper virentem, etiam frigidiſsimis Angliæ, Antuerpia, Belgiáq; reliqua aduecta, vbi plurima & peropportunè viget in hortis ad vſus medicos, vtraq; Brumæ rigoribus delecta. Folia ſubrotunda, latifoliæ Borraginis, vti etiam caulis: radix ſitu, habitu & muccagine Cōſolidæ maioris: Flores verò ſecus alas & folia prorſum Anguſtifoliæ: eiuſdem ſaporis & vtilitatis ad cordis & ex melancholia affectus.

BVGLOSSVM peregrinum radice multifida Pulmonariæ.

IN noſtris ſtirpium ſportulis quędā arida adhuc eſt Bugloſſi facie planta, quam ex hortis Bononienſibus habuimus: in pilis denſis, horrida & aſpera ſunt, anguſtius deſinunt folia qua hærent radici, fibroſa, fuſca, non Bugloſſi, ſed Pulmonariæ: caules & flores per temporis anguſtiam expendere non licuit.

Erraticum BVGLOSSVM aſperum Echioides.

EST & hæc perquàm ſimilis qualibet ſui parte ſuperiori, & penè par, macilentis & ſabuletis Antuerpiæ vicinijs paſsim ſponte, etiam in hortis locum faciunt, vtuntúrq; Bugloſsi penuria Pharmacopœi, quibus Syluestre Bugloſſum creditur. Admodum horrent hiſpidáq; ſunt folia, ſetaceis, pilis rigidis, & bullis prominulis, tantúmq; & ſimili differt modo à ſuperiore, quantum Labrum Veneris à Dipſaco hortenſi. Radix gracilior, lignoſa.

BVGLOSSVM Echioides Luteum.

VALDE cognatum huic eſt facie, natalibus, vſúq;. Pluris faciunt hāc mulierculæ Anglæ, quàm Bugloſſum, vocantq; linguam Bouinam luteā, propter luteos flores Sonchi ſimiles, in aſperis caliculis collectos. Folium item Dipſaci Syluestris, nec minus ſpinoſum, anguſtius aliquantum. Radix alba, viſcida, oleracea, vt Bugloſſi, cuius eſt ſpecies.

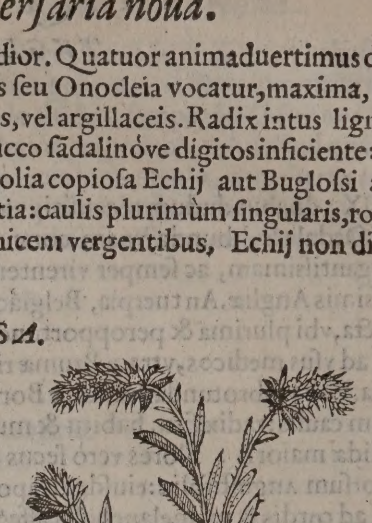
ἄγχουσα ANCHVSA.

Offi. Alcannæ radices.
Ger. Root ochſen zung.
Gal. Orcanette.
Ang. Alkanet.

FVCO pigmentíſve illinere, Græcis ἀγχούσειν erat, vnde Anchuſa dicta à radicis illuſtri cruore, coloréve florido, cui plantæ totius cognitionem debemus: vix enim alioqui innotuiſſent, tum propter cum Echijs, Lycopſide, & Bugloſsis ſimilitudinem, tum etiam ob verſionem minus perſpicuam: confert quippe hanc lactucæ τῆ ὀξυφύλλῳ anguſtifoliæ,

vel acutæ, & vti videtur agreſti, quæ hirſutior & horridior. Quatuor animaduertimus differẽtias ex floribus, folijs, & magnitudine. Quæ Calys ſeu Onocleia vocatur, maxima, frequentiſsima Galliæ & Angliæ, aruis lætis, ſed glareoſis, vel argillaceis. Radix intus ligneo corculo, libro corticéque craſſiore amicta, ſãguineo ſucco ſãdalinóve digitos inficiente: digitum æquat, ſeſquipalmum longa, guſtu Bugloſſæ. Folia copioſa Echij aut Bugloſsi anguſtifolij, lanugine ſpinoſa, incana, ceſpiti incumbentia: caulis plurimùm ſingularis, rotũdus, ſquaber, cubitalis, tirſulis florum cæruleis ad punicem vergentibus, Echij non diſſimilibus: ſemen exiguum, oblongum, pullum.

Lutea ANCHVSA.

RARIOR & elegantior multò qui luteis floribus, ſed ramulis minoribus & magis collectis in ſummo: folijs item numeroſioribus, lanuginoſis, albidis magis: caulis pedẽ aut cubitũ ęquat, & ſemen alterius. Radix tamen viuidiore multóq; delicatiore nitet purpuriſſa, ſucculentior priore, Norbonæ ad aquas Marianas, vmbroſo & pingui ſolo. Etiam in aſperis, non procul Atheſi flumine, & Baldo Veronenſi, collegimus.

MINOR ſeu Alcibiadion vel Onochiles.

NOTISSIMA hæc & copioſiſſima in Nitiobrigum agro, vnde Pharmacopœi Monſpellienſes & Lugdunenſes Lugdunũ ad nũdinas quotãnis acſerſunt: nos è vinetis & ſabuloſis aridisq; collibus Grãmuntiæ Syluæ, propè doctoris Aſſutij prędiũ, eruendã curabamus. Prolixior namq; & carnoſiore plenioréq; eſt radice cæteris. Cætera tota minor, anguſtiora folia, multò numeroſiora, viridantia Bugloſſi. Complures fundit cauliculos teneros, graciles, floribus minoribus, Bugloſſi minoris anguſtifolij, puniceis. Semen cinereum, oblongum, paruum. Sapor Bugloſſi, nõ ingratus, acrior tamen & ſiccior.

Anchuſa lignoſior.

ANCHVSA LIGNOSIOR anguſtifolia.

VLTIMA hęc & minima omniũ, tametſi vix Anchuſa habenda ſit, vt cuius ſit parum aut nihil purpurea radix lignea, ruffofuſca, fundéſq; cauliculos ſeſquipalmares lignoſos Satureiæ: foliolis oblõgis, Alcibiadæ Anchuſæ minoribus, minúſq; hirſutis: flores item nõ multum abſimiles, puſilli, cærulei. Radix lignea ex fuſco ruffeſcens, parũ aut nihil inficiens. Marginibus agri Frontignani & Valeriæ Syluæ hæc interdum occurrit. Alibi nobis nuſquam viſa.

LY-

LYCOPSIS, vel Lycapſis degener Anchuſa, Æginetæ. Mathioli Cynogloſſum.

NIHIL habet hæc Anchuſæ, præterquam radicis fuſcum ex purpureo colorem; à quo Lycopſis deriuata fuit, id eſt, fuſcedo obſcuritáſve, qualẽ ante-lucanum vulgus inter Canem & Lupũ crepuſculũ vocat: niſi ſit ab hiſpida caulis foliorũ & florum inpexaque hirſutie, pedem imitata Lupinum: qualem non procul à littoribus Frentignanæ & Doctoris Griffii rure nobis primũ oſtenſa fuit à Profeſſore D. Aſſatio, præceptore exercitatiſsimo, & de Medica materia benè merito. Satam poſtea habuimus Londini in Anglia: folia dum per initia erumpũt, ceſpite inſtrata numeroſa, bullis & villis aſperata, Echii, palmum longa, pollicem lata iacent, neq; toto anno aſſurgunt, aut caulem florémve edunt, ſed vno & interdũ altero annò pòſt, æſtate caulem ſeſquicubitalẽ, rotundum, hirſutis alis multis diuiſum. Iuxta quas & folia erumpũt ex interuallis: floréſq; Echii fimbriati, diluta purpura, exili ſtamine. Semen Borraginis, minus nigrũ: radix craſsior digito, rufeſcit, lignoſa: parum aut nihil attrectantem inficiens.

Hæc ab ea quæ hîc in Anglia via quæ Bathonia & Briſtolia Londium ducit per meſſes læta & multa hilari viſitur aſpectu, floribus tantùm differt: quos non ſecùs foliorum & alarum interſtitia, ſed in ſummis caulibus ſaturiore purpureo, Anchuſæ maioris. Vt prior ſubrubra linet & nonnihil rubelli affricat digitis.

ἔχιον ECHIVM, Bugloſſum agreſte.

Germa. Wild ochſen zung.
Gallis. Bugloſſe Sauuage.
Belgis. wildc Oſſe tonghe.
Ang. Wyld Bugloſſ the leſſer.

SEIPSA prodit ſeminis indice, quo à Borragine diſcerni videtur: ab Anchuſis autem radicis colore, ſiquidem Echio multumque ad ſylueſtrem Bugloſſum accedunt, folia per interualla circum teneros rotundos quaternóſve caules rectos ſeſquicubitales, alterno ſitu plurima hirſuta, ternas, quaternáſve vncias longa, pollicem lata, ſubnigra, craſſa, è quorum ſinu emergunt per interualla flores copioſi, ex puniceo cærulei, in puſillis vtrinq; incuruis ariſtis digeſti, plumatas ſummitates effigiãtibus: hiſce aſperiuſculis & ſpinoſis tegumentis euolutum clauditur ſemen, viperinum caput argutis, ſed exilibus oris, luminumque veſtigia efformat.

ONOSMA, ſiue Ononis,

NVLLVS eſt paulò exercitatior, qui illicò percepta Onoſmatis ex Dioſcoride delineatione, nõ opinetur eam eſſe è cenſu Anchuſarum, Lycopſidi nimirum cognatam, anchuſámve degenerem, quam ſecreuit Dioſc. nomine & familia: vt ſuo obſequutus inſtituto frugiperdis abortum faciẽtibus insereret, cuiuſmodi ſunt Securidica, Nymphea, Aſplenium, Hemionitis. Eóque bis foliorum ſimilitudinem ad Anchuſam inculcat. Res verò ipſa indicat eſſe, quemadmodum arbores non paucæ, quæ fœtæ fuerunt primùm, poſteà exhauſtis viribus biennio aut triennio florem fructumque edunt nullum. Sic duo aut tria genera Echii putata meminimus, triennio primùm nõ niſi folia, poſtea caulem & ſemen promere: quibus per frigora amiſsis, non niſi biennio aut triennio interiecto, rurſum in caulem & flores erumpere: alias anno floruiſſe primo, aut altero, bienniúmq; interdum totum quaſi effœtas & ſteriles, caule orbatas fuiſſe, ſuſpicionemque feciſſe ſeminis, florum, cauliſque ſua natura expertes eſſe: cùm tamen denuò rediuiuas reparatis caule flore atq; ſeminibus Lycopſides animaduertiſſemus: quod potuit itidem inde iſtis eueniſſe, & id vulgo perſuaſiſſe, quia infœlix, atq; fœtus certa pernicies, non ſecus atque filix aliáque haberetur. Huc exempla Bechii & Dictamni ſtudioſi arceſſant. Cynogloſſum autem iam hîc nobiſcum perpendant.

Κυνο-

Κυνόγλωσσον. *CYNOGLOSSVM.*

Germa. Hundtzunge.
Gallis. Langue de chien.
Belgis. Hondts tonghe.
Ang. *Howndes tunge.*

HAVD diſpar de lingua Canina hæſitatio, ſedquæ minoris egere videatur diſquiſitionis & probationis, æquis arbitris attentius rem ipſam expendentibus. Etenim niſi nullidum cognita eſt Cynogloſſa, aut certè ea eſt planta nominis interpretatione, vſu, & caninæ linguæ aſsimilatione, conſenſui vulgato adeò probata & recepta, vt nullus ſit ex iſtis malè feriatis nouatoribus, qui æquè bonam & congruam, nedum potiorem, indagare quiuerit. Eſt namque ea foliis mollicellis, lenibus, lanugine pauca, ad tactum minimè aſpera, mollicie & effigie linguę caninæ vel Glaſti, nônihil venoſa, albicantia, Plantagine latifolia arctiora, præſertim aridis & ſabuloſis Linguagotticis, vbi puſilla vix ſeſquipalmũ & pedem excedens: caulis rotundus, incanus: in alas diuiſus, quibus flores punicei anguſtifolii Bugloſsi: paruum ſemẽ lappulis, hirſutíſve clypeolis contentũ, veſtibus, vt Agrimonię vel Caucalidis pertinacius hærẽs. Pinguibus tamẽ & humẽtibus aruis Ferrarienſibus & *Pata*uinis maximum glaſtum ſuperat, eò proceritatis progreſſa, vt vix ſui ſimilis ſit: viridiora namque folia ima & latè humũ operiẽtia: dilutiores flores, obſoletioréſq;, quos fert nullos nullumque caulem nonnullis annis, præcipuè vmbra ſalignea aut ſepibus vicinis opacata. Qui in Herbariæ cognitione cõſenuerat peritior quàm iactantior Barallis, Dioſcorides Monſpellienſis vocatus, aſſerebat Rondelletio nobis audientibus ſibi non ſemel in Lemouicibus & Auerniis obſeruatas non paucas triennio & quadriennio quotãnis bellè reuiruiſſe, cæterò nullum caulẽ promſiſſe. Quin ſi vires ſpectes, magis arrideat tum planta, tum ſententia noſtra, quæ doctiori lubenter cedet, quum potiorem indicarit Cynogloſſum. Ambuſtis ſiquidem opitulari, vel mulierculæ ſciunt, refrigerandi ſcilicet manifeſta qualitate, exſiccante, doloremq; leniente, & maiorẽ affluxũ prohibente; præſertim exungia alliquefacta feruidáve inſtillata: itẽ Allopeciis de acri & erodente humore capillis defluẽtibus, cõfert. Nec nõ emolliet aluũ eius vis malactica & muccaginea vino incocta & frigore retuſo. Radix Symphiti eſt magnitudine, muccore & colore, odore penè ſoporifero, maximi hodie vſus ad acres & tenues fluxiones: magis tamen incraſſat quàm refrigerat. Hæc *Plinii* lappulas ferens videtur: non enim Echii, aut Anchuſæ, aut Lycopſides ferunt. Quare, ſi, vt pleraque omnia, è quopiam Herbario vertit *Plinius*, caulẽ ferre & ſemen, vt qui obſeruarit fortè eadẽ quę nos ſcripſimus: inſcitè ſimul atq; perfidè erroris fœdi traducitur, & Ruellio pererudito calumnia impingitur non ferenda ab illo eius perpetuo plagiario præſertim: qui niſi hîc tantus fuiſſet, nunquam ille cõmentatoris opinionem ſuſtinuiſſet. Porrò eum niſi tumultuari gloriolamque aucupari ſatis perſpicuum, cùm nihil interim doctiores nos vſpiam relinquat. Cur nõ docebat, qua de re Trallianus eximius Græcus addiderit radicis cortices pilulis, quas de Cynogloſſo inſcripſit? quæ apprimè pollicitationi ſtant, nec vllus Medicorum hodie aliam vel addit, vel nouit. Etenim Mathioli hanc, cui natales Romæ ad molem Adriani facit, nuſquam non locorũ paulò calidiorum Nor bonę & Hetrurię multa, nec alio quàm diximus modo in Lycopſide & Onoſmate, illic caule vidua cernitur. Proinde, qui nec hanc quidem probè notam de facie haberet Senenſis, paucas & confuſas notas poſuit: vires verò, quod minimè decuit, ſuo more reticuit, & tamen legittimum aſſeruit.

CYNOGLOSſum Puſillum Norbonenſe.

Plinii. Cynoglo.

CIR.

CIRSIVM.

CIRCIÆ varices Hippocrati, Ixiæ Ariſtoteli ſunt: venæ humore flatúque melancholico prominentes & tuberoſæ, dolore interdum ſæuo partem vexantes, quibus quia hæc planta medetur, id nominis aſſequuta fuit. Genuinam autem plurimam propè piſtrinum oliuarum, & ponè molas farinarias, in locis vadoſis Lani amnis Monſpelliaci, & pratenſibus lacuſtribuſque littoreis à Grammutio luco in meridiem deuexis, quà maris alluuionibus & ſolibus feruidis longè latéque patentes planicies ſale niueo opertas pedibus terebamus Iunio 1565. Radix & ima folia Dypſaci modo & ortu, Bugloſsi anguſtifolii acutiora, & leuibus hirſutis ſpiniſq; aſperiora, lõgiora, virida. Caulis vt plurimùm ſingularis, binos, ternos, aut quaternos cubitos æquat, anguloſus, rectus, incanus, tener, Sonchi modo. In quo extremo flores, rotũdis, oblõgis capitulis, Senecionis, aut Cardui, purpureis denſis cõflati ſtaminibus, vnà numeroſi & cõditi. In pappos defluentibus Iulio, relicto exiguo oblõgo cardui ſemine fuluo. Notiſsima hæc illic ſtudioſis, albi Italię aut Galliæ parũ nota, aut frequens. Quã eandẽ cum Guini Cirſio in Mathioli cõmentariis eleganter depictam, intuitu, quoad licet, coniectamur: propterea quia idem Senenſis vtique ſui ſimilis, nullam deſcriptionem appoſuit: Ruellio alijſque doctis, qui putarint hanc Bugloſſum anguſtifolium eſſe, neutiquam parſurus: ſi virentem, florẽtemq;, vti nos, vidiſſet. Sanè vix vlla in Dioſcoride plenius deſcriptioni reſpondet & facultatibus, quàm hæc, floribus non quidem Bugloſsi, ſed papposis & lanuginoſis, euanidis, caducis.

ALTERVM.

HIC Londini in horto Morgani, etiamnum ineunte hyeme, huic aliud Circium creditum creuit, cognatum foliis, floribus, & radice, facie tamẽ Cicerbitæ, foliorumque poſitu in cauliculis teneris, canis, minus hirſutis, vti etiã folia paulò breuiora: ſed flos purpureus, & ſingulæ cymæ ſingulus pappoſus: ea annum fermè vegeta viruit.

SYMPHYTVM *Alum, ſeu Alus.*

Gallis. Conſyre, Oreille d'Aſne.
Ang. *Comfrey.*
Conſolida maior. *Hiſp.* Suelda maior. *Ita.* *Conſolida maggiore.*

PERAPOSITE iſtud Symphytum cõtulit Bugloſſo, id eſt, noſtræ Borragini Dioſcorides: quandoquidem tractus amat lætos, riguos, interdum & hortenſes iſtud, non ſecus ac Borrago: cui foliis ſimilibus, maioribus, longioribus, itemque caule cauo, hirſuto, anguloſo eſt: radix nigra foris, intus alba, mollis, & fermè omnium quas nouimus maximè viſcida: ſapore oleraceo, vel inſulſo, quæ carnium fruſta, ſi illi incoquantur, ferruminare, glutinaréue meritò credũtur. Quàmplurimos ad affectus certiſsima ope cõdiũtur, ad vnguenta ſpiſſantur, tota namq; folio & radice vulneraria ẽſt: Bugloſsi guſtu & muccagine, ſed multò pluri & efficatiore ad vlcera ferruminanda, eóq; Conſolida maior vocatur: & quæ mas vulgò dicitur, floribus purpureis, efficacior habetur: quæ verò albidis floribus, fœmina. Luteis etiam floribus obſeruauimus quandam, quæ foliis putaretur Borrago, vbi deſloruit, niſi radix ſubeſſet tuberoſa nigricanſque: quare minus verè quidam opinati ſunt, Indicam occiduam ſanctam herbam, Symphyt πετραῖον apud Dioſcori. eſſe, vt mox oſtendetur.

Quod ſonat ipſa nomenclatura.

Indorum Sana SANCTA, *ſiue* NICOTIANA *Gallorum.*

IMPVDENTIVSCVLIS Herbariæ obtrectatoribus, ignauiam hæc, ſi loquatur, exprobret, ingenuis autem veſtigatoribus ſedulitatem gratuletur, qua factum eſt vt non multis ab hinc annis ex Heſperię Indię nouo orbe Portugalię, Gallię, Belgię, & Angliæ facta fuerit inquilina: maioréne an certiore cõmodo, incertum. Siquidem non modò

Symphyti

Nicotiana inſerta infundibulo ex quo hauriunt fumũ Indi & naucleri.

Symphyti de figura & habitu ipſo conferenda eſt,ſed etiam effectionibus ad interna & externa incommoda, eidem & cuilibet Pannaci decantatiſsimæ præferenda. Non eſt tamẽ Symphyti ſpecies, tantò minus πετραῖον Dioſcori. ſit, licet viſum fuit quibuſdam : at illud eſt noſtrum Symphytum vulgi magnũ, tametſi iiſdem riguis, nempe pinguibus & apricis gaudeat, proueniatq́; foliis prægrandibus,oblongis, hirſutis,Symphyto magno,latioribus,rotũdioribꝰ,Bardanę Hyoſchyamo luteo concoloribus,multis è radice exili Lactucæ,multum fibroſa: ſcapus exit trium cubitorum in Frãcia,Belgio,& Anglia: ſæpiſsimè quatuor & quinque proceritate,quum maturè ſatum ſemen in calidioribus tractibus Aquitanię & Linguagotię: florum calatos Auguſto fert, herbaceo pallore nonnihil punicantes, vnciales: ſemenq́ue maturat in calyculis exilibus admodum,& ſimilibus Hyoſchyamo Luteo,vnde nonnulli putant Hyoſchyamum luteum huius ſpeciem eſſe: & ſanè vtrique pluſculum caloris ineſt. Quare nec Hyoſchyamus eſſe poteſt; quòd illis perſuaſum fuit, quia vidiſſent non paucos huius fumo hauſto temulentos fieri. Videas enim naucleros plerósque omnes qui iſthinc rediunt geſtare puſilla infundibula ex folio Palmæ aut ſtorea confecta, quorum lateri extremo inſerta ſunt conuoluta folia & comminuta ſiccata huius plantæ: iſtud illi accendunt igne,atque hianti ore quantum plurimùm poſſunt, inſpirando fumum ſugunt, vnde ſibi famen ſitimq́ue ſedari, vires inſtaurari, ſpiritus exhilarari aſſerunt: ſopiriq́ue iucunda ebrietate cerebrum,dictitant : incredibilem pituitæ copiam plerumque educi: Quod ipſi dum hauriremus,experti ſumus : non tamen citò inebriat,nec frigore dementat, vt Hyoſchyamus, ſed quadam aromaticitate vapida ventriculos cerebri imbuit. Hyoſchyami illius lutei nullũ factum à nobis certum periculum, Iſtius verò *Sanctæ* herbæ vocatæ iam vbique increbuit fama : ſanè ad vlcera, vulnera,thoracis affectus,tabemq́; pulmonũ,ea nihil noui nouit ex nouo Orbe noſtra ætas præſentius, aut efficacius, quemadmodum inter remedia dicetur.

PVLMONARIA, *maculoſa folio Borrag. floribus Primulæ Veris, purpureis.*

Gallis. Herbe aux Pulmons.
Belgis. Onſer vrouwen melckcruyt.
Ang. *Sage of Ieruſalem.*

CONSVLTIVS huc hæc fuit dilata,non enim magis dicta Plinii *Pulmonaria* ob effigiem foliorum,quàm propter vires pulmonibus non ſecus laudatæ atque Symphitũ, cui congener eſt,nec parum ſimilis,hirſutis calyculis florum *Primulæ*,prima vernatione eleganter purpurantibus,in cauliculis mollioribus,ſeſquipalmaribus : foliis item ſuper-

item ſuperficie & hirſutie Symphiti aut Bugloſſi, maculis lacteis & nigris aſperſis,ſemina nigra relinquentibus Borraginis,ab imo erũpentibus,ſupernè acutis,radice quàm Primulæ craſſiore,fuſca,viſcida: guſtu nõ ingrato totius plantæ Holeraceo. Iuſculis miſcẽt folia mulierculæ,aut tuſa ex ouis in placentas ducunt,adq; pulmonis affectus,& cordis vires conferre prædicant,eoq; in hortis habent ex vmbroſis montoſis. Quibuſdam regionibus viſuntur ſine maculis.

PVLMONARIA *Gallorum, flore Hieracij.*

QVAMVIS ſit hæc Pulmonariæ maculoſis folijs & nomine donata, propior tamen videtur Intubaceo generi: flore nempè luteo Hyeracij,in parietinis & dirutis,muſco obſitis,Lugduni, & Monſpellij Gramũtiæ ſyluæ, emicat tenello cauliculo,Intubaceo, palmari & ſeſquipalmari,gracili,è radice exiliore Betonicæ,nonnihil fibroſa. Incerto adhuc vſu,vti planta parum nota eſt: quidã tamẽ cõferre paronochijs & pulmonibus prędicant.

MONTANVM *Arction an Perſolata Plinij?*

TAMETSI nulluſdum ſcriptor ARCTION, ſiue Vrſam, vel Arcturum Dioſcoridis nouit(neq; enim Ruellij vndequaq; doctiſsimi manes,aut ſẽtentiã de Xanthio, inſectari, animus eſt,aut fas ducimus)tamen id putamus factum ignoratione,non tam plantæ ipſius,quàm Cumini Sylueſtris ſiue parui,cui confert Dioſcorides Arctij ſemen: alioqui folia ampla Phlomo rotũdiora,cauléſq; teneros & longos promit hęc,quæ vt nomine & ordine apud Dioſcoridem, ſic facie magnoperè cognata eſt Perſonatæ ſiue Ἀρκείῳ vulgari,quam Vrſam interpretamur dictã, vtrãq; à ſemine, vti videtur, hiſpido, villoſis echinis,qui huius Arctij ſunt molliores,propiúſq; Cuminum paruum ſiue Sylueſtre ſimulantes : ſemine etiam non abſimili. Quare nec abſimili vero ratione videmur aſſeruiſſe hanc Arction veram . Hæc nuſpiam nobis viſa,niſi celſis & Syluoſis montium opacis,vt Veganij Iugis Norbonæ & Saleuæ mõtis,alijſq; Pedemontis & Sabaudiæ finitimis. Radix longa,tenera, candidaq; foris & intus,edendo non ingrata. Folia, ſubtus præſertim,admodùm incana, vti vngulæ caballinæ vel Petaſitidis. Plinius hanc *Perſolatam* nuñcupaſſe videtur: ſed deſcriptionẽ confudiſſe (vt ſæpè facit) cum Perſonata, non leuis ſuſpicio eſt: tum quia foliã vtriuſq; comparat Cucurbitæ, & tamen ſingulari diſtinguit Perſolatam à Perſonata capite & radice. At Dioſcorides Verbaſco comparauit,& haſce tres, nempè Arcion, Arction, & Petaſitidem,admodum inter ſe ſimiles,ſerie coniunxit, nec tamen aliam alij aſſimilauit,cùm tamen Petaſitidi ſimillima Perſonata ſit.

ἄρκειον. PERSONATA, *Lappa maior, Bardana.*

- *Ang.* *Great Burre.*
- *Ger.* Groſz Kletten.
- *Belg.* Groote cliſſen.
- *Gall.* Glouteron ou Gletteron,
- *Ital.* *Lappola maggiore.*
- *Hiſp.* Bardana,

PROPTER eandem quam cum villoſis hirtíſq; vrſorum capitibus glomerationes echinoſæq; lappæ haberent ſimilitudinem,nomenclaturã cõſimilem accepit Arcion & Arction. Perſonatæ autem fortè, quòd folia pręgrandia vultui,laruæ,aut perſonæ obtendi facie ſolita eſſent. Et Perſolata,quia galeri vice Solis æſtum à capite arceret: vnde etiam Petaſitidi nomen factum.

Nimis quàm frequens & vulgaris lappa magna vbiq; gentium ſecus vias & vrbium pomeria,luculentæ magnitudinis,Cucurbitæ ęmulis folijs,& Echinis, mordaci hæſu veſtes canéſq; arripientibus,puerorum frequenti luſu nulli non notiſsima. Radix grandis, carnoſa Arctij ſiue Perſolatæ,ſed foris nigra: conditur ſaccharo, & cùm grata tum vtiliſsima ad calculum & dyſenteriam habetur, Veneris etiam incentiua. Idem ſemen pollet,ſed multò efficacius calculoſis.

ξάνθιον καὶ φαγάνιον. *XANTHIVM siue Strumaria.*

Offi. Lappa minor.
Ang. *Lowse burre, or lesser burre.*
Ger. Betler leiß vnd Spitz kletten.
Bel. Cleyne clissen.
Gal. Petit Gloutteron.
Ital. *Lappula minore.*

COLORIS cognomine sic dicta, quia ruffat capillos, quemadmodum hodie vulgus tinctorum luteam & Kermes, siue *Kermesinum* dicit, cuilibet regioni fermè æquè nota ac maior lappa, sed non perinde feraci inuisoq; prouentu abūdat, locis & scrobibus a-refactis, quādo imbres aruerint, gaudet, ortu & fructu echinato lapposoq; Platani aut potius Glycyrrhizæ alterius siliquosæ, folia gerentibus caulibus sesquipedalibus & pedalibus, incisura, figura, & colore Attriplicis vel Tornesolis, Bardanā etiam aliquantùm adūbrante: vnde Bardana minor dicta, radice non profunda, fibrosa, meritò, vti semen ipsum, laudata ad tumorum strumarumq; pertinaciam delendum frequenti admotu, vnde χοιράδολεθρον, siue struminecam vocarunt antiquitus.

Βήχιον. *TVSSILAGO, Farfara & vngula cabalina Offi.*

Ger. Roßhub ꝛc Brantlattich.
Bel. Hofbladeren.
Ang. *Fole foote, Coltes foote.*
Gal. Pas d'asne, patte de cheual.

A COMMODO compertissimo, quod præstat anhelosis & tussi afflictis, dicta fuit Bechium Græcis, Tussilago Latinis, vel vngula cabalina recentioribus. Folia quippe pro mit ab imo in pediculis sesquipalmum altis, rotunda, sed lateribus senis, septenísve angulos acutos claudētibus, auersa tomentosa incana, aduersa virentia carnosa, Petasitidi adeò accedentia, vt per initia nisi odor (qui huic grauis) discerneret, eādem putares. Flos illi aureo pallore, radiatus, dentis Leonis æmulus, qui Februario & Martio nondum egressis folijs repentè floret: parumper perstat, & celerrimè in pappos dehiscens. Radice tenera, candida, carnosa, geniculata, humí sparsa, cuius cum folijs est vsus notior, quàm vt longiori egeat oratione. Vda sata, crepidinésq; fluminum amat.

πετασίτης. *Petasites.*

Ger. Pestilentz wurtz.
Bel. Pestilence wortelen.
Ang. *Butter Burre.*

SED & vtiq; similes sui negotium ex negotio serunt studiosis, qui Tussilaginem asserunt, Petasitem negant, plantam illam in pratis palustribúsq; primo Vere crescentem, atq; nondum folijs ortis caulem erigentem tenerum, carnosum, concauum, sesquipalmum altum, Orobanchæ similem, floribus in summo densis, pusillis, multis, mucosis, racemosis, oleæ, in purpureum conum compactis, spectatu amœnum: nullo semine prægnantem, sed flore marcescente & defluēte, spē etiā seminis perdentem. Folia pediculo cubitali, crasso, carnoso, quasi appensa medio sui centro, pendula instar Petasi inuersi visuntur, maximā Personatiam superantia: sed rotunda, subter parum incana, singulis pediculis singula, medio fermè totius puncto hærentia, vbi sinus definit profūdus ad vsq; folij centrum actus, quæ si prorsum clauseris, fungi penduli modo fulciri dixeris: simúlq; Commentatori silentium indixeris, qui dum nihil habet quod illinat paginis, in minutijs istis obstrepit bonis viris, nec quid quóve modo scribat, de facultatibus notísve certioribus, quicquam pensi habet. Grauis enim & prorsum ingrati est odoris bæc, gustanti verò perquàm amara, & ingrata: desiccat item magnoperè, quapropter morbis epidimicis vtilissima habetur & comperta Medicis Germanis etiamq; plebi, quæ ea de dote vocat Pestilentie wortele, id est, pestis radicem: quæ valdè crassa, foris pulla, intus cādida, & plurimùm vermiculis prægnans & exesa, quòd mirum foret pabulum adeò amarum amare, nisi illius essent proles & alumni: vt in absynthio, & in vesiculis, quibus condita & reposta aloes aspor tatur, cernitur, quam interdum etiam mures liguriunt. Radices complures cortice exutas

&

& exenteratas aceto indunt quoad viribus imbutum fuerit, exque illo cum Rutæ ſucco & Theriaca propinant, præſidiumque nulli ſecundum affirmant. Leuiuſculo argumento deceptus fuit, qui rebatur propter communia natalitia & florum ante foliorum egreſſum, eſſe eaſdem, quaſi non idem contingat Trifolio Hederaceo, Croco Syluestri, Ephemero, & aliis.

CACALIA.

HÆc multum Petaſitidi aſsimilatur, foliis preſertim: an verò ſit Cacalia ambiguum, nec tamen vlla alia vllā opinionē veræ nobis fecit, nedū vt animum expleret, præterquàm iſta. Alpinis iugis opacisq; ſuperciliis prope fagos & aquarum ſcaturigines vel fluenta plurima, alibi rara. Ternos cubitos æquat caulis: ramulis quibuſdā diuiſus, floſculis albicatibus & aliquantum obſoleta purpura aſperſis, incōditè cōgeſtis & pānoſis muſcoſiſve, vti in Eupatorio Canabino, aut Virga aurea, radix albida, fibroſa, craſſa Garyophillatæ, vnde pediculi ſurgunt foliis permagnis leuiter laciniosis donati Petaſitidis: quàm etiā odore quadantenus imitantur. Galliæ Norbonenſis celſo monte Calcaris nūcupato primùm vidimus, prope illius montis verticē qui Dei Paradiſus à plebe vocitatur. In Delphinatū vel Allobrogum finibus Montes qui Pilati monumento è regione viſuntur, iſtam habent, vnde quidam amici Lugdunenſes peritiſsimi habuerunt.

ALYSSON.

FVIT hæc Thlapis & Lunariæ Græcę ſocianda: ſed operarum properatione huc intruſa eſt, licet nōn abſimilia ſint folia Echiis: in hortis cultioribus habetur, & nonnullis Lunaria vocatur: ſed nulla melius Alyſſo Dioſ. quadrare videtur: eſt cubitum alta tota, incana, aſperiuſcula, ac nonnihil tomentoſa; radice exili, foliis in imo Conizæ, vel albę violæ, plurimùm vnicaulis, rotundus, hirſutus, puſillis alis diuiſus, in quibus alternatim floſculi lutei oriuntur Irionis, & folliculi oblongi clypeoli compreſsi, qualis Lunariæ Græcæ, quem duplicatum facit membranula diſsipans vtrinque ſeminum ſeriem duplicem, quę ſunt Leucoii ſimilia, ſed maiora. In Belgiò vidimus, in Italia dono habuimus, Mōſpelliiq; ſatam & enatam guſtauimus, ſapore longè Porro aliud eſt Galeni Alyſſon putatum à recentioribus, Bugula nempe ſiue media Conſolida, iamdiu ſuperius adducta.

Dotterbloemen *Germanorum, an Plinij Chamalence & Malococyſſus* & *Chelidonium minus.*

Nymphea { *Alba maior.* / *Minima.* }

Nymphea { *Lutea.* / *Minor.* }

Morſus Ranæ.
Tribulus aquaticus.
Faba Ægyptia.
Arum Ægyptium.
Dracunculus maior Math.
Dracuncellus aquaticus.
Arum.
Arum minus.
Ariſarum vtrumque.
Ariſarum Norbonenſe.
Aſarum.
Aſarina.
Braßica marina, ſiue Soldonella.
Soldonella montana.
Gramen Parnaſi.
Thora.
Ciclamen vtrumque.
Ariſtolochiæ { *Rotunda.* / *Longa vera.* / *Polyrhizon Pli. Ariſtolochia tenuis efficacior Galeni incognita, (Mathi.* / *Clematitis, falſò longa. Math.* }
Viola Martia, eiúſque varietates.
Viola flammea, coloria, calida.
Saxifragia { *Alba, ſtrumoſa, Chelidonioides.* / *Aurea.* }
Caryophyllata Alpina.

χελιδόνιον μικρὸν. *CHELIDONIVM minus, ſiue Hirundinaria minor, Scrophularia minor.*

Germa. Klein Scholwortz, klein feigwartzenkraut & Meyenkraut.
Gallis. Couillons de preſtre, Petite Eſclere.
Itali. Fanoſcello.
Angl. Pyle woorte or Fygwoorte.

NIMIS quàm moroſi ſunt, qui Chelidonium minus ob ignauã acrimoniam reiiciunt, cùm notæ ceteræ ſuffragentur apprimè deſcriptioni: nam oritur primo Vere cunctæ Europæ Chelidoniis ad nos remeantibus, & granula triticea multa appenduntur radiculis, vnde triticum, ſiue πύρον vulgò Dioſco. æuo dictitatum fuit: à noſtris autem Scrophularia etiamnũ vocatur. Quare facilè futilis obiectio de acrimonia refutatur, aliorum multorum ſimplicium exemplo. Apud Dioſc. Arum, Aſphodelus ex Heſidio, vbique cœpæ fidem facient, quorum acrior aut mitior ſapor, agri ſequitur conditionem. Folio Hederaceo Aſari exit, florumque elegantem ſobolem in pediculis tollit, foliolis aureis radiatis, ſtellatis.

CALTHA Paluſtris recentiorum, non eſt Chamælence Pli. folio Populi, ſiue humilis incana. Dotterbloemẽ Belgarum, & Farfrugũ recẽtiorũ.

LOCIS item lacuſtribus & vdis huic perquàm ſimilis & frequens quę Germanicè Belgicè Dotterbloemen vocatur, Chamælencẽ quidam ex Plinio, ex Geoponicis Malococyſſum maiorem: Mathiolus ex ſuo cerebro Tuſsilaginem alteram facit: nam coniecturas triuiales, quas & deſcriptionem de recentioribus ſcriptoribus, peritiſsimo Dodo. & aliis, emendicauit, inculcat, ſuppreſsis nominibus & mutatis claſsibus, quaſi ſcopas diſſolutas: hæc enim multò magis Chelidoniũ ipſo toto vultu præfert, niſi quòd vniuerſa maior: Flores neutiquam pappoſi ſunt, quinimò diu admodum & particulatim floret aureis Ranunculi, aut Chelidonii minoris: neque folia ortu, vt Tuſsilago, anteuertunt, & Nympheæ luteæ colore, vel Chelidonii minoris nitore fulgent, & ſimiles ſunt adeò, vt in Angliæ vuidis, vbi vberrima, ſæpè pro Nymphea minore Pharmacopœi & Clinicæ mulierculę

MALOCOCISſus Caſſani Baſſi.

mulierculæ nobis attulerint & oſtentarint. Folia non ſubter incana, non angulosa, non caulis tomentoſus, ſed potius atro virore polito, vti Aſarum, Nymphea. Radix fibrata capillamentis, acris guſtu eſt, ſed moderatè: nondum tamen vſu exploratæ facultates: quod magno pudori eſt iſtis audaculis aſſertoribus, ſed maiori detrimento Medicinæ tyronibus, maximo verò nocumento ægrotis, quos perdit inſcitia, & ſcelerata gloriæ fames.

Νυμφαια NYMPHEA LVTEA, Papauer paluſtre, Nenuphar Officinarum.

- *Ger.* Waſſer gilgen, haarwurtz, zee bluomen.
- *Belg.* Plompen.
- *Hiſp.* Eſcudetes del Rio, & Higos del Rio.
- *Ang.* Water lilie.
- *Gall.* Blanc d'eau, & Lis d'eſtang.

AQVÆ Lymphæ ſeu Nymphæ antiquitùs vocatæ, natales & nomen ſuppeditarunt Nympheæ, quæ nuſpiam niſi in aquis leniter labentibus emergunt, parum extante folio peramplo, Bechij aut Dotterbloemen, circinatæ rotunditatis, læuoris, denſitatis, & magnitudinis, in caule glabro, quaſi pediculo, quaternum quinúmve cubitorum, flore ſpecioſo, luteo micante aſpectu, & ambitu obtuſiore, quàm albæ Nympheæ.

NYMPHEA alba.

ALTERAM ſpeciē, quæ maior vocatur, vix quiſquam diſcernat, niſi floris emaculato cādore Lilium prouocante: radix vtriuſq; craſſitie cruris humani, nodoſo & ſtrumoſo corio clauam imitatur, guſtanti inſipida quū adhuc humens, ſiccatæ nonnihil ſapit alimētoſi. Luteæ albus eſt, Candidæ autem nigricat cortex, vtriuſq; amaricat: ſemen & flores nonnihil odori albæ: Flagrantiſsimi lutei, & guſtanti nonnihil acrimoniæ præferunt, glutiníiq; quippiam habent, quem, niſi condiantur, arefacti amittunt, ſicciq; efficiuntur, atq; nullo aut puſillo calore digerunt: qua è perpenſione facilè quis componat tumultuarias Arabum & Neotericorum inter ſe perorationes. Atq; quum attoniti mirātur Arabas quandam ſpeciem Nympheæ calidam tenuantemq; putaſſe: non eſt ſanè quod conuicientur, aut ineptè è capite de Sedo acceſſant ſubſidium: nam ſi Nympheæ inde ſit dicta, quia Lymphis Nymphísve eſt conuictrix & accola, potuerunt Serapione antiquiores Caltham nobis dudum Paluſtrem dictam congenerem feciſſe: natales quippe, folia & flores affinitate haud vulgari, etiamnum perſuadēt idē quibuſdam Pharmacopœis, qui noſtris medicamētis non ſemel ſubdiderunt hanc, illarum vtriuſuis loco: vocabantq; Nymphæam luteam. Quin ni nobis forent notæ Nympheæ, certè hanc legittimam Nymphæam agnoſceremus, vti fortè pleraſq; alias arbitramur pleriq; omnes humanæ Mineruæ cōiectores, quoties potiores vel rationes, vel plantæ accommodatiores nos deficiant.

ALBA Minor.

SVNT inſuper antiquis prætermiſſæ Nympheæ duæ, potrices quidem, & aquarum alumnæ: verùm regionum duntaxat (aut certè plurimùm) Septentrionalium, præſertim Angliæ, via quæ Londino Oxoniam & Briſtoiam ducit, ſecus & trans aquas viarum pigriores minúſq; profundas, numeroſū exerit hæc in tenuioribus pediculis & non diſſimilibus folium, ferè magnitudine Chelidonij minoris, aut Paluſtris Calthæ, Dotterbloemen vocatę: defluente flore candido Papaueris, Rhœadis, aut Melampyri, capitula & ſemina ſuperſunt, craſsiuſculo cortice obducta, nullius dum vſus.

NYMPHEA LVTEA minor Septentrionalium.

MInvs frequens Lutea minor, è limoſo item fundo, traijcit lymphas iunceis pediculis, ternũ & quatenrũ cubitorum craſſiuſculis Portulacæ, ſingulare folium in ſummo geſtantibus, duplò maius quàm ſuperioris: quare hæ differentiæ ſibi ita ex aduerſo altrinſecus opponũtur, vt hęc maiuſcula lutea, albę Nymphęæ Dioſcoridis reſpondeat, ſuperior verò minima conueniat cũ maiore lutea. Floribus ex vno quaſi iunceo exortu Primulæ, minoris chelidonij ſtellatis, iuxta amœniſsima Thameſis fluenta, in vdis ſcrobibus & lacuſtris pratẽſibus: guſtu pluſculum caloris videtur habere, & ſiccior eſſe quàm ſuperiores.

MORSVS RANÆ.

INcompertam & hanc Græcis, Septentrionales, apud quos (rarius in calidis) prouenit, Vorſchen Beet, aut Ranæ morſum vocitant, & cleyn plompen, id eſt, paruã Nympheam: & certè magis Nympheis, quàm Potamogetoni accedit, pręſertim figura & natalibus, nempè torpentibus aquis foliola plurima innatant, in Lenticulæ paluſtris quãdam effigiem, aut potius puſillæ Nymphęæ albæ, circinato pariter ambitu, ſed minore Cappa ris, vnguem maioris digiti æquante: in pedicellis floſculi intermicãt luteoli, alibi lactei aut Melini ſũt, tribus foliolis cõſtantes minimæ albæ Nymphęæ, crebribus radicum ſtaminibus, longius ſe porrigentibus in fundum lacuſtrium, ſtagnantiúmq; aquarum, vbi ranæ lubentius ſtabulantur, vnde nomen: ad arcem Londini regiam & mœnia, plurima Iulio & Iunio, guſtu Nymphęæ aut Lenticulæ paluſtris.

Τρίβολος TRIBVLVS Aquaticus.

Offi. Tribulus marinus.
Ger. Waſſer nuſz, weihernuſz, Stachelnuſz, vnd Spitznutz.
Belg. water noten. *Hiſp.* Abroyos & Abrollos.
Gal. Eſcharbotz, Saligotz, Chaſtaignes d'eau, ou Truffles d'au.

BOrealibvs, vt Belgiæ, Germaniæ, foſsis, & pigris fluentis, prope Nymphęas aquaticus Tribulus, qui etiam aduerſo flumine è Francolino Ferrariam verſus nauigan ti, non ſemel occurrit, adque ipſius vrbis Ferrariæ mœnia lateritia in altè depreſsis vallibus & ſcrobibus. *P*aucis hæc ſimilis effigie, eóq; nullũ latere quit, qui muricatas uces caſtaneáſve triquetras, duras, ternis plurimùm aut quaternis mucronibus figẽtes, norit: nucleo albido, Caſtaneæ ſapore, quo plebecula lubẽter victitat, Caſtaneáſq; aquaticas appellitat. *S*emirotunda, criſtato leniter ambitu, folia Soldonellę & Vmbilici ſimilia, ſed craſ-

craſsiora,è pediculo longiore,ſuperiore ſui parte nonnihil protuberante,cárnoſo,ſucculẽto,è caule breui Portulaceo ſenſim definẽte in radices,comis vdis,& albicantibus capillamentis,prolixis,fibratas,continenter in aquis partim natantibus, partim in fundo reptantibus & merſis. Quare videndum meritò cur Agrip pę vnguento addantur nuclei,quibus etiam emplaſtica,obſtruendiq; vis,aluum conſtipante.

COLOCASSIA, ſiue ÆGYPTIA FABA, an ſit ARON Ægyptium putatum,Italiæ nuper inquilinum?

SI QVIS ad fructuum varietatem reſpiciat,latius hodie multò patet ambitus generis fabacei,quàm quum Dioſcorides Græcam fabam & Ægyptiam duntaxat memorabat: nam & noſtras vulgaris neutra illarum eſt, & complures ex India tum Orientali, tum noua Occidentali conſequuti ſumus, quorum fructus aliquantum fabæ æquiparantur, frondem autem & reliquam faciem,ſi ille abſit,nullus agnoſcat fabæ . Eapropter illa cum primis egregia Ægyptia huc pertinere videtur,vt quę paluſtris ſoli humentis glebæ ſit ſoboles,vnde aptè Dioſcorides Cibotij ſiue Aruilæ eruit ethymon, quod immeritò quidam carpunt, vti dicetur poſteà . Et frondes iſti ſunt quantę arborum (malim verti Petaſitidis, vt è Grę̨co poteſt elici, equè Theophraſti & Galeni lectione.) Radix harundinacea, craſſa,cruda vel cocta eſtur . Quare apprimè olim innotuiſſe Theophraſto & Dioſcoridi,certum eſt. An verò ſit iſta, quam Commẽtator ſibi,aliiſq; perſuaſit,fides ſit penes Bizantiam picturam: quam iſtam critici audaculi ſubſannãt, ac muſſant Dracontio Aconito,aliiſq; nonnullis, ita neſcio quid talis eueniſſe. Certè multis annis ab hinc permultas credebamus plantas nobis viſas iſtius in pleriſq; Italię locis(nam nullus erat hortus paulò celebrior illic cui deeſſet) verùm poſteà monuerunt nos flores & bulbi, tametſi complures vnà adnati,Aronis ſpeciem eſſe. Sunt enim multæ confertæ & quaſi appendicibus aliorum bulborum auctę, tuberoſę,oblongę : radices effigie quidem Ari, ſed triplò aut quadruplò maiores, ſimiles ,& cõcolores illi radici,quã Apium falſum eſſe monuimus: ſed ſucculentæ, teneræ, intus foriſq; fuſcedine rubiginoſa : folia nobis creuerunt Nymphęæ maximæ magnitudine & ferè ſimilitudine, craſsitie,colore,ſed liræ, venulæ, neruuliq; & ſuperficies fuerunt Aronis, vti & guſtus: florem nullis blanditijs potuimus prolicere,neq; diligentiores cultores, *Piſis,Bononiæ,Patauij*,vbi Triuiſanus Medicus habuit : nec Lio ille forenſis Philoſophus Venetijs parum ſtudij huic impendit: in Belgio ſatam hyemis ſæuitia deleuit.

ARON ÆGYPTIVM qui & Theophraſti,num ſit recentiorum Colocaſſia?

SI igitur,vt non nolentes aſſentimur, ſit Arum Ægyptium iſta planta,quam dudum delineauimus,non Colocaſſia ſiue Ægyptia faba,cognationis notis quibuſdam potuit impoſuiſſe cùm recẽtioribus, tum antiquis authoribus: nam Palladius,vbi bulbos Col locaſſiæ ſerendos pręcipit, videtur ſequutus opinionem & nomenclaturam Cypriorum, qui Collocaſsiam appellationem huic impertiunt,vt eſt apud Dioſcoridem. Et vtinam otium non defuiſſet Mathiolo, quum illi oſtendebatur Tridenti vera Colocaſsia, næ ille accuratius tam viſendã ſtirpem,eiúſq; natales, conditiones,magnis,vt par eſt,votibus her bariorum expetitam,nec citra laborem & ſumptum aduectam,verbis expreſſiſſet: Sed non raró inſtituti oblitũ magnum virum tranſuerſũ agit perorandi libido in quoſlibet, qui nequeunt fauere linguis & ſilere,cuiuſmodi hic doctiſsimus Guillandinus, modeſtiſſimus Anguillara,Matthiolo maſtix Vercellenſis Apollo. Itaq; ob ſimilitudinem caulis & foliorum Nymphæã Ægyptiæ fabæ contulit Dioſcorides,& rurſum iſtum Aronem peregrinum Colocaſsiæ comparatunt *Palladius* & recentiores, cuius noſtrum Aronem ſpeciem eſſe,certum habemus. Quin ſi è Græcò non ſit ἄρον ἱερον quaſi Sarum,vt in Iride factum, plebecula,quæ Barbam Aronis vocitat, videtur agnoſcere,ex Palæſtino vernaculo

& ornamēto Aaronis Pontificis. Et alij fœdius, ſed ſignatius, eodē ferè alludentes, Sacerdotis veretrum, aut mentulam vocant, in conum mucronatum racemum illum purpura punicante miniatulum acinuliſq; ſtipatum, ad milij Indici faſtigiatæ ſpicæ effigiem: vbiq; viarum marginibus & pratorum ripis vdis obuiū, vixdū hyeme exacta folia pediculo edēte bipennis effigie, quale ſagittariæ aut Boni Henrici, virore lurida & pallentia, maculis nonnullis nigricantia, vnde etiam Dracontium vocant: radice hermodactyli ferè oblōgiore Satyrij Erithronij Geneuenſis.

ARISARVM Veronenſium. Plinij ARIS.

VOCIS argumento, non tantùm effigie & viribus perſpicuum Aro congenerem eſſe Ariſarum, quem vocat Galenus & Plinius Arim: quę vox Hippocrati, inſtrumentum Chirurgicum oſtendit, vnde fortè accommodatum nomen: aut potius à vigetiore acrimonia quæ huic ineſt, quàm Aro, & qua diſcernuntur: alioqui non niſi magnitudine diſcrepantes & in Ægypto naſcentes à Plinio traduntur. Nobis tamen quæ notæ ſunt ſpecies duę, non ſolùm minores multò ſunt, ſed etiam rotundius folium vni eſt, cuius virentis magna copia nos donauit Franciſcus Calceolarius Veronenſis in primis peritus Pharmacopœus. Eā putamus alicūdè ex vicinis vrbi mōtibus aduectū fuiſſe, nā & alibi non procul Thermis Lucenſibus habuimus: & idē bulbi, quos vna in capſula cum Moly & Colocaſia afferen dos curaſſemus, in Belgio ſati ipſa Bruma in foliū erupêre, paulò antè Ari exortum: in pedicellis loreis Cyclaminis modo, folia ſingula Hederacea, multò minora, Ari molliora, & delicatiora. Flos fuit etiā ſingulis vnus, vno foliolo conuoluto, oblongus aſpectu Ariſtolochiæ, è lateris rimula emicante fibra ſtaminea. Radix quanta Fumariæ Plinianæ, ſed foris fuſca, albida intus, tantoperè feruens, vt iſta Agyrtæ: ridiculum quidem, ſed non perinde iucūdum, excitent plebi ſpectaculum.

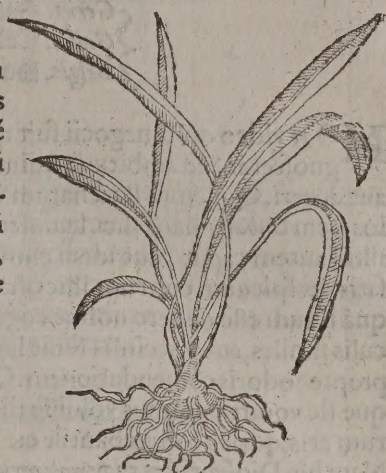
Quippe alicui è turba oſtendunt nuculam auellanam, perſuadentq; ſaltem in os inſerat, ſi deglutire non lubet: tum impoſtor, celeritate manus, qua valet, inſerit hianti ruſtico vnum ex iſtis bulbillis, moxq; illi comprimit fauces, quæ actutum inuſtæ bulbi impreſsione, contractis fibris, & tunica palati, conuelluntur. Manetq; miſellus rictu diducto, ore hiante, ridenti ſimilis: Sed κλαυσίγελων Homericum edente.

ARISARVM Norbonenſe.

HOMVNCIO quidam Stephanus Barallius vocatus, nobis perfamiliaris, propter ſūmam ſtirpium Norbonenſium peritiam, in qua conſenuerat, & nomen in Academia indeptus erat Dioſcoridis Monſpellienſis, non ſemel duxit nos ad riuulum quēdam ponè cœnobium Funecinctorum, vbi in ſalicetis & herbidis vdis eruebat radices huius, interdum vnam aut alteram ſimul, interdum plures adnatas, maiores quàm Chelidonij minoris: folia emittentes longiora, anguſtiora Aſaro, rigidiuſcula, eoq; cuncta plantula adeò arida, vt fruſtra ſæpius cupierimus flores & fructum videre, maturius marceſcentes præ ſolibus feruidis. Nam illic quibuſdam annis, humidioribus prę ſertim, nonnullæ ſe prodūt plantæ, quæ aliàs aliquàm multis annis continuò æſtate recurrente prę ſicca, nuſpiam cōparent: vt eſt legumen illud *Ferro Cauallo* Italicè vocatum, nec non aliæ multæ.

ARISARVM anguſtifolium, Orthinogali lutei facie.

Ne

NEQVIDEM illius anguſtifoliæ Ariſari, quod in hortis Belgicis, Gallicis, & Anglis colitur, nobis florem vllum aut ſemen hactenus viſum. Quod quidẽ eò magis optabamus, quia ſuſpicabamur Orithogali lutei congenerem. Eſt enim in ericetis & filicetis, Liguriæ pręſertim, anguſto folio, porraceo, aut Ornithogali lutei, palmari, in anguſtum quaſi pediculum, prolixũ, ad imum deficiente, è ceruice bulbi Auellanæ nuculæ paris, aut Serpentariæ maioris.

ANGVINA DRACVNTIA.

SERPENTARIAM iſtam maiorem, quam cuncti horti norunt, & ager Monſpellienſis ſponte dat, quin ſit Dioſcorid. Dracontium maiorẽ, maculis albidis, folia Hederacea promentem, nullus inficias ibit, niſi maleferiatus temporis prodigus rixator quiſpiam. Rectus quippe caulis, glaber & politus, extima cute anguinum ſerpentíſve exuuium, maculis, fuſcis, vipereis, pullis, puniceis, giluiſque, tranſuerſis, obliquis, & fortuitis, adeò exprimens, vt eminus repentè intuenti horrorem incutiat: ſeſquicubitali bicubitalique in ſummo è vaginula emicat, congeſtus in cono racemus planè Ari, cui radicem etiam non abſimilem, rotundam, maiorem, ſeque lateratim propagantem. Qui igitur foliorum comparationem negant veram, quòd non ſint hederacea, actum agunt, nempè monẽt, propter conſequutionem & arctam ſimilitudinem, folia Dracõtii dicta fuiſſe hederacea, cùm potius debuerant hederacea illa Ari dici, quia huius poſtea conferun tur cum foliis Dracunculi & radice. Vbi Dioſcorides, aut ſi quis alius Crateuanus fuit, ad indolem & vniuerſum habitum plantæ reſpexit, foliorumque lęuorem, virorem, colorem nitidum ſuperficiei contulit; quia eſſent perquàm affines plantæ, vt vides in collatione etiam radicis: vbi ſingularis numeri, nulla expreſsione maioris, aut minoris Dracontii, bis repetit collationem. Nec vniuerſo tractu Græciæ, à noſtris amicis iamdiu luſtratæ, vlla alia vſpiã Serpentaria, quàm iſta, quę etiã non procul mœniis Mõſpelliacis inter ſegetes, Gladiolos & Hyacinthos læta exit, alibique in pinguibus aruis, non diuerſa niſi ætate, quando decuſsis ſeminibus & ſummitatibus effractis à prætereuntibus, frequenter repullulant nouellæ, quę potuerint *Plinio* perſuadere, plures vt conſtitueret ſpecies Dracunculi, miſcerétq; Ari, Aſari cognatas differentias, vt in Bechio, aliiſq; locis illi contigit. Nec alterius plantæ videtur geminata deſcriptio apud Dioſcoridem, ſed ab alio quopiam, paulùm diuerſè, vt ferè fit, deſcripta. Lubenter nos & grati illam à Senẽſi Rapi effigie adductam, nec tamen deſcriptam, ſpectatum iuiſſemus quò loci ille dicit, vbi ſæpius fruſtra ſciſcitati ſumus: negant enim *Patauini*, Veneti, Veronenſes Pharmacopœi, & doctiſsimi complures, vſquam ſibi viſam: negabant item Cortuſius & Anguillara nobis anxiè ſciſcitantibus. DRACONTIVM *Mathioli.*

AQVATICA ANGVINA, *ſiue Dracunculus.*

IVXTA riuulos & labentes aquas frigidarum ac calidarum regionum, vt in Belgio, Northmannia, Apulia & Hiſpania Granata, ſponte iſtum emergere aſſerebant nobis, qui in hortos ſuos indidem tranſplantarunt: cauliculis folia hæderacea gerit, maiora Ophiogloſsi, ſupernè acuta: in caule humili ſubpurpureo vix palmari florem rubellũ, odorum, non abſimilẽ Serpentarię, è radice fibroſa, geniculata, latius ſerpente, & multis fibris humi depacta, nullo bulbo appenſo aut annexo, vrente guſtu & cruſtas excitante.

ἄσαρον. ASARVM Baccaris, *ſiue Baccatus diuerſus à* BACCHARE, *Nardus Ruſtica.*

Germa.

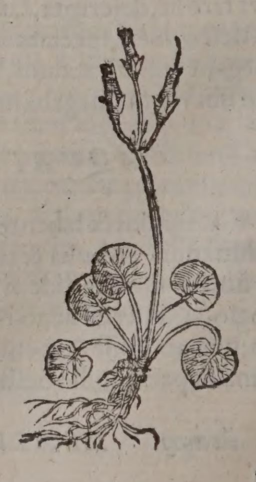
Germ. Haſelwurtz.
Gallis. Cabaret, oreille d'homme.
Belgis. Haſelwortel, ende Manſooren.

NON video quid negocii fuit quænam Aſarum eſſet, quidve à Bacchari diſtaret dignoſcere. Sed ambitioſa huius æui declamandi licentia mauult rixari, quàm docere, aut doceri. Qui enim Baccharum videt, etiamnum apud Italos & Hiſpanos, apud Gallos item *Cabaret* hanc dici, leuiuſcula Metatheſi, voluerunt Baccharim fuiſſe Dioſcoridis: illud autem caput, aut idem cum iſto, aut reiectaneum eſſe. Atqui diſcrimen vtriuſque ſatis perſpicuum cùm nos illic oſtendimus, tum hîc addimus: nominis confuſionē neutiquā fraudi eſſe debere noſtræ cognitioni. Baccarim hanc fortè vocatā dicimus, quòd Bacculis ſimiles, aut Vacciniis ferat lagenulas ſimiles, illam alterā παγχαρὶν, ſiue Baccharim, propter odoris cōmendationem. Quare quando *Plinius* negat Aſarū Coronis addi, eóque ſic vocari, putamus voluiſſe dicere, ex hac aptari nullas ſcopas luſtrales verendis Deorum aris, quales colligebantur ex Verbenis, Verbaſcis, & ſimilibus comoſis firmioribus. Nam hîc Dioſcorides ςεφανωματικὸν aſſeuerat; & ipſa planta id confirmat ſemper virentis folii lęuore cùm ſit, ramulis viticoſis, & pediculis flectilibus in corollas aptis, floribus purpureis, odore Nardi; radice exili, fibroſa, admodùm viuaci, non ſolùm domi, ſed & ruri ſponte enata, in montium conuallibus humentibus, ſyluoſis, Allobrogū, Sabaudorum, Galloprouincię, & *Pyrenæorum*.

ASARINA, *aut Saxatilis Hederula.*

ASARINAM verò rarò niſi locis montoſis & ſaxeis vidimus, in Galloprouinciæ, Delphinatu, & Norbonæ mōtoſis; cuius quidē perplures notæ ſunt, quæ Hederæ terreſtri conueniunt, proindeque nonnullis Hedera ſaxatilis dicitur: hanc vrinas ciere ſcimus, an aluum ducat compertum haud habemus: nec tamen id inficias imus: nam huic fortè vſu venit quod de Aſaro aſſerunt. Si tenuiſsimè teratur potu, lotium: ſin negligentius, aluum & vomitum ducere. Sanè putarim, quia tenuiſsimarum partium, decoctum celerrimè ventriculi fundum & duodenum tranſuectum illicò hepatis vi vlterius mœſeraicas rapi vix dum collutis ductibus, aut leuiuſcula impreſsione inibi relicta: at ſubeſt ratio argutior, hydopotę non pauci, prę ſertim ſplenetici, etiam referto cibis ventriculo, moxquàm frigidam hauſerunt, rugitum, grauitatemque in ſplene pręſentiunt, nullo ventriculi aut hepatis percepto faſtidio. Nempè venę, quę ſuperiores mediaſque ſtomachi partes à liene traiiciunt, ſuis ramis hauriunt illicò maximam liquoris copiā, rapiuntq; in ſplenis maiores venas, vnde flatus, grauitas, murmurilli.

SOLDANELLA *Montana.*

QVÆ arduis montibus oritur & periclitatoribus Germanis montana Soldanella nuncupatur, celſis Alpibus quæ Inſpurgū & Rauiſpurgū ambiūt, nobis collecta fuit, cùm quidā ex illis Theophaſtinis æruſcatoribus folia decerpta, cuticulaq; ſumma deglubita aſcitico abdomini admoueret, & aquas ſe educturū citra vllam calfactionem aut tractionem aſſereret: vulneribus etiam illicò mirificè carnem claudebat, & cicatricem obducebat. Folium craſsiuſculum & ſubaſtringens, amaricante ſapore Soldanellæ planè ſimillimū, vnde nomen, illi autem flos Gentianellę minoris cæruleus. Audio quibuſdā montibus, Auinione non diſsitis, magna gliſcere copia.

SOL-

Κράμβη θαλασσία. SOLDANELLA. *Braßica marina.*

Ger. Meerwinde.
Ital. *Cauolo marino.*
Gal. Chou de mer.
Ang. *Sea cole.*

VVLGATISSIMA hæc non modò meridionalibus litoribus maritimis, ſed etiam ad Septentrionem Angliæ, Belgiæ, & Nortmaniæ, abundè prouenit folio Aſari minore, craſſiore, in viticulis pedalibus & cubitalibus, humi ſparſis: flore pulchello, purpurante, Volubilis, nolæ inſtar. Semine nigro, duriuſculo, anguloſo, Pœoniæ minore. Tota muccagineo ſucco prægnat, qui denſatus Hydropicis, cùm intrò ſumptus, tum abdomini admotus, multum commodi præſtat, notiore quàm tutiore experimento.

GRAMEN PARNASSI *hederaceum recentiorum.*

PERPVLCHRA herbula, floribus candidis, Ranunculi, venulis fuſcis, pallentibus depictis, in viticulis dodrantalibus, ſemipedem & pedem longis, infernè rubellis, & à medio ad radicem, folia Cochleariæ adoleſcentis, vel Chelidonij minoris aut Hederæ, ſed multò minoribus, nitidis, virentibus: radice craſſa, tenera, multis fibris rectà depacta, in pratis & vdis paſcuis Angliæ ad Oxoniam, Pedemontium, Belgij & Northmaniæ: ſemen in vtriculis, ſubruffum, exile, legebamus per caniculares dies dictos: ſapor ſubdulcis, gramineus, tantillum acrimoniæ prodit: magis congrua deſcriptioni facie, quàm vſu cōperto, gramen Parnaſium ſanxit hanc herbariorũ Germanorum Senatus, Gras von Pernaſſus vocans.

Φθόρα PHTORA *Valdenſium & Thora.*

NON inſcitè quis inſeret huc illam iſtis perſimilem herbulam, quæ paſsim mōtium Alpiũq; accolis vocatur Thora, interdum nulla adiectione, interdum Valdenſium. Etenim multùm diuq; venatores illius Alpinæ gentis vti ſunt, vti etiamnum multi alij, ad ferarum capturã, quibus ſolo ſucco expreſſo, & ſpiculis illito certam citamq; parant perniciem, qua namq; hæſerit telum, aut vulnus fecerit, ſubire repentè virus, quo illicò ora vulneris (niſi præciſione antevertant) corrūpuntur, putreſcūt ve: vnde Phtora nuncupata, veſtigio manifeſto de Græcis relicto: quippe φθόρα corruptio, nex, venenum, aut mors. At hi quibus multis periculis notæ ſunt vires earum omnium herbarum, quæ vulgo nuncupātur Sagittariæ, cuiuſmodi cum multis Aconitis, etiam Hellebori ſunt, Hiſpanis vocati *hierua de los abaleſtrieros*, præut iſta eſt, cæteras propè elumbes & incertas ducũt. Huius verò ineunte Vere ius premitur, atq; veſiculis, aut potius vngulis & cornibus bouillis reconditum emitur mittiturq; venũ ad emporia finitima, vbi ad vſus annuos venationum ſibi comparant ferarum inſidiatores, quos vicini Delphinates, Allobrogi, & Prouinciales vocãt, *Beſiers vel Lobatiers*. Qui quidem mouere potuiſſent iſtum Pſeudocommentatorem, ne Pſeudoaconitum aſtrueret, vt quæ funeſta dote ſuperet quoduis Aconitum & toxicum. Hanc nos ex montibus Geneuæ conterminis primùm Italis pleriſq; oſtendimus: Cardanóq;, qui tum primùm ſuo de venenis libro, multam illius mentionem fecerat, neq; dum nouerat, dono tulimus, cũ huius antagoniſta ſeu hoſtica anthidoto, Antithora etiam vulgò ſic dicta. Seſquipalmum vix ſuperat caulis, glaber & iunceus, cuius è medio & ſummo ſæpe vnum, rarò bina, rariſſimè toto caule terna aut quaterna folia oræ circinatæ, & tantillum criſtatæ: ſuperficie

glabra & rigidiuſcula non hirſuta,lęuore & colore viridante,nonnihil ad Cyclamen accedunt,floribus luteis Pentaphylli,Tormentillęve. Radicellis aliquammultis quaſi torulis oblōgis,in imo exilioribus & acutis:ſupernè autem quaſi nodulo collecti, Aſphodeli aut Leucacanthę noſtræ ſimilitudine & candore ceſpitem amplexæ, quaſi Cancri forcipulæ, quod Theophraſtus vocat εγκαρκινουσθαι,ab cancrorum pertinacis amplexus imitatione. Cuiuſmodi ea quam è celſioribus Sabaudiæ Alpinis *val d'Engroigne*,vocant, hîc damus. Nam in hortis Mechliniæ cauliculo ſingulari ſingulum florem Ranũculi dedit,amico ſtirpium perquàm ſtudioſo Georgio Rienſi.

κυκλάμινος CYCLAMEN *folio Hederæ*.

- *Offi.* Panis Porcinus.
- *Ger.* Erdt apffel, Seuwbrot.
- *Bel.* **Eerdt appel.**
- *Gal.* Pain de Pourceau.
- *Ang.* *Sowbrede.*

INSINVAT Cyclamini vox tum folij ambitum circinatum & circulare, tum etiam orbiculatum radicis bulbum,vnde facilis dignotio vulgatioris Officinarum: Nam ex montibus Alpinis Rhęticis in Italiam proficiſcentibus,locis vdis & ſaxeis itineribus obuia paſſim alia,quæ non folio circinato vt Aſari aut vulgati Cyclaminis eſt,ſed potius triplici mucrone diſtincto, herbę Trinitatis aut Hederę Helicis modo. Eadem etiã Norbonę riguis montibus & hortis crebra. Eius radices quę vetuſtiores magnitudine alterius ſunt: quæ nouellæ adeò exiguæ,vt Auellanæ magnitudinem vix ſuperent. Adultioribus caulis promitur exilis,teneriuſculus,& in humum pronus, è quo prælongis pediculis folia ſurrecta faſtigium verſus,vbi ſunt flores purpurei communis Cyclaminis prorſum ſimiles, purpurei: nonnunquam & luteos Verno tempore exortos nondum folijs emerſis meminimus nobis attuliſſe commilitones: Florent enim Vere & Autumno interdũ odorati, aliàs non. Huius vires communi pares,& vſus frequens Norbonẽſibus ad Hiſpanicam luem. Doctor Senenſis vbi ex Meſuæ maiorem & minorem facit,tandem dixit ſe minorem vidiſſe ſolùm vno tractu:eam tamen neq; verbo aut icone docuit. Decuit tamen illum ſinere nos ſcire quænam iſta eſſet radix,& an ab hac noſtra differret,quando multa minus vtilia varijs locis inſerit.

Ariſtolochia
- *Longa.*
- *Rotunda.*
- *Polyrizon Pli. & Gal.*
- *Clematitis.*

LONGA *vera.*

COMPLVRES iam ſunt anni cùm Academia & Pharmacopœi Monſpellienſes quatuor Ariſtolochias notiſſimas,& vſu receptas habuerunt: quas hîc propter ardeliones, qui temerè res ſibi nec viſas,nec auditu cognitas peruertunt,potius quàm produnt, operæpreciũ fuerit oratione & icone perſpicuis notiores facere. Ac primũ animũ huc aduertat veſtigator,tantam eſſe trium,Rotũdæ,Longæ & Polyrizę Plinianæ,folijs,caule & flore ſimilitudinẽ & parilitatem, vt ne perſpicatiori quidẽ,& exercitatiori interdũ liceat nõ decipi:nã foliũ cũctis circinatę rotunditatis,magnitudo ſermè par,è caule lento flexili:floribꝰ color partim ex luteo nigricat,forma omnibꝰ eadẽ,vnde diſcrimẽ vel attentius intuenti vix patet inter ipſas tres Ariſtolochias:ac niſi radix certiorem faceret, nullũ nõ fallere poſſet. Id tamẽ intereſſe depręhendes,ſi quando loca vbi omnes magna copia naſcũtur,vt toto Narbonenſi tractu,luſtraris,Piſtolochia toto habitu aliquantò minor,neq; folii,neq;

florum

florum aut pomorum differentia nulla,vti neq; ſeminis,radice tantùm differunt,quæ Longæ,forma digiti,cùm puſilla,qualẽ videtur deſcribere Dioſcorides, cùm verò prouecta, quadruplò maior,foris colore fuſco vel atro,intus flauet Centaurei magni colore.

Ariſtolochia Polyrhizon, ſiue Piſtolochia Plinij.

POLYRHIZO gratior odor multò & aromaticitas; radix multis fibroſa capillamentis Hellebori modo ; prolixioribus tamen,& flauentibus ex atro. Rotunda vtriuis perquàm ſimilis; verùm folia aliquantum rotundiora, & nigriora Longæ Ariſtolochiæ,non Piſtolochiæ,vt plurimũ,nam ſitu mutari poſſunt & ſolent:flores itidẽ,vt folia,obſcuriores, & per meſſes turgent lagenulæ, nucis moſchatæ pares, ſemine fuſco prægnantes , ad baſim compreſſo ,& apice donato ; ea eadem planè quæ inter marem Myriſticam & fœminam nuces intercedit diſcrepantia. Rotundæ autem radix iam valde nota , Italiæ & Galliæ Norbonenſis ; ſed non perinde in vſum deducta,ac potius Chirurgis , quàm Medicis,magno ſanè dedecore artis,& incommodo ægrorum : Quibus commendamus Indicas merces,plerunque tempore vietas,aut carioſas: hæc autẽ noſtratia recentiſsima ignorare non pudet.Tam efficaces quippe ſunt Lõga,& Polyrhizon præſertim,vt radices vtriuſque pari momento,partim intro dato,partim in peſſario admoto , elicuerint fœtum , iam ſeſquidiem fruſtra erumpere conatum , fœtuſque inuolucra lacerata,enixam puerperam,tridui cruciatibus penè enecatam : eóque multus omnium vſus apud Monſpellienſes.Polyrhiſæ quidem Ariſtolochiæ,indictæ Dioſco.& incognitæ Commentatori, radices,in vſum Rondeletius reuocarat,propter plantæ ignarationem iamdiu deſitum,& tamen præferendum reliquis duabus, tum ſuaui aromaticitate,tum medicata efficaciore facultate;cuius merito Andromach.& Gale. Theriacis aptiorem præ Rotunda & Longa præceperant:at vtranq; de odore & ſapore exploranti, multò ignauior comperitur Clematitis,quam falſò tenuem apud antiquos Theriacæ ſcriptores vocatã putabant Itali : eſt enim iſta implexa multis viticulis tenuioribus quàm Aſparagi , aut Clematidis alterius cæruleæ;ſed non diſsimilibus,qualem in Oliuetis,ſegetibus ſicciòribus, nos,comilitonéſque noſtri toties videbamus & eruebamus, quoties Mõſpellio Botonetũ verſus & Caſtrũ nouum prodeambulatum ibamus. Inibi etiam locis pratenſibus & vdis Rotunda luxuriat. Longa verò prope rudera cœnobiorum, via quæ Frontignanã ducit plurima. Procœmiſcuè adeò vtrauis,item Rotunda & Lõga in pratis ad oppidum Villæ nouæ,vt vix diſcernere queas.

ROTVNDA.

CLEMATITIS.

NON parum notiorem & frequentiorem Clematidem ; tum vineæ plurimam , tum & arua frigidiora dant in reliqua Gallia , cuncta Italia : deinque Germania , & Flandria ſponte habent: multò proceriore fruticat viticeo ſarmento,cubitali; flore luteo,caule cubitali , fructu oblongo , magnitudine parui oui: ſemine intus lato,radix exilis,odorata. Huic vires ignauiores cęteris , & vſu obſoletior , præterquàm apud omniſcios Appollinem & Mathiolum, ſecutos fæcẽ Pharmacopœorum ; qui cùm Longam & Polyrhizon nunquam vidiſſent,& Italiæ nihil vſpiam plantarũ deeſſe à Mathiolo perſuaſi eſſent, illi facilè & falſò perſuaſerunt,Clematidem eſſem genuinam Longam. Hincque tot moroſæ Laureati Appolinis diſquiſitiones , qui cùm hanc in Biblioteca pictam ex authoribus fruſtra quæſiſſet , & Mathiolo ſcribenti , prope foſſas emergere , fidem habuiſſet, illuc illum ſequutus , dum venatur , vnà ſuo more , in foſſas lapſus eſt. Res ipſas

qui inſpectione notas habuerit,& tum mente,tum manu concinnè digerere nouerit,facilè ex voculis perperam aſſcriptis,ſeſe & lectorem extricabit,& perplexas aceruationes iſtorum declamatorum aut ridebit,aut declinabit,nec ſe rebus, ſed ſibi res ſubijciet. Piſtolochia Fuſchij,quam Plinij Capnô eſſe,nullus iam ambigit, plurimũ aberat à *Polyrhizo*:hincq; licet documentũ videre humanę imbecillitatis & ſatagentiæ,quæ etiam optimum quemq;,& veri amantiſsimum,vt fuit Fuſchius & Dodonęus,non rarò tranſuerſum agit: modeſtia horum tamen potius gratiam,quàm cenſuram merita eſt : Alioqui vides Piſtolochiam à crebra radicum propagine prolixa ſic nuncupatã,& deſcriptã.Contra Capno vtriq; rotunda vel glomeroſa radix:maioris,quanta Caſtaneæ nux magna, infernè concaua:minoris,nuci auellanæ par.Fumariæ folia latiora,caules,flores, ſapor & odor,cætera ſimilia, vnde Capnos:& vides quid profuerit error : etiamnum hodie clinicæ & Chyrurgi Batavi iſto errore imbuti ad vermes necãdos & vulneribus vtuntur,non infœlici tamen ſucceſſu.

ἴον πορφυροῦν. *VIOLA purpurea.*

{ *Ger.* Blauw Veiel oder Mertzen violen. *Ang. Violet.*
{ *Bel.* Violetten. *Gall.* Violettes de Mars.

VT ferè prima ortu,ſic in prima cõmẽdatione vtilitatis & delitijs inter vernos flores Viola purpurea,ſic Græcis vocata ab Io vacca fabuloſa,cui pabulo hæc fuerit. Nihil frequentius & vſitatius vbiuis gentiũ,tum officinis,tum plebeis cõmodis,toto vertẽte anno, foliorum virentium , & florum recentium,Vere præſertim. Eximia namque fragrantia blandiuntur quæ ſaturiore purpura nigra lucent:flores albæ quippe vbiq; etiam vulgatiores,nullo aut ſanè languido,placent odore,ad Cordiales conditúras,Syrupóſq; & catharticas decerpuntur , vſurpantur , aut ſiccati vmbra ſeruantur. Nullibi Europæ cultu luculentiores,magnitudine,fragrãtia,colore,& prouẽtu viſuntur,quàm Antuerpiæ officinis, quibus parant cæruleum violaceum Syrupum ex pluribus infuſis , ſaccharo addito , Soli 20.aut 30.dies expoſitis.Angliæ horti delitijs,ędiumq; ornamento & olfactoriolis alũt. Sed ſemine caſſam orbámve fecit hanc duplicẽ vocatam Violam,florum luxus,fraudato ſeminis genio.Etenim ſi rurſum negligatur,nec frequentius tranſplantetur,ad ingenium redit,ſiliquoſaq;,fœcundaq; ſeminis albi,rotundi,puſilli,miliacei , mollioris , medulloſi, ad purgandum vtile,ſed calculoſis vtiliſſimum.

VARIETAS.

QVEMADMODVM loci & frequentis tranſmotionis occaſione,flores maiores, coloratiores,& ſemina nulla edit:ſic in nemoroſis , vmbroſis , frigidarum regionum , qualis Anglia,Belgia,vel calidiorũ mõtibus arduis,ſicuti Veganii & alii Norbonenſes mõtes , ramoſos cauliculos emittit,ſeſquipalmares, teneros : & ex interuallis folia oblongiora,altius ſerrata; ſiliquaſq; in tres fiſſuras dehiſcentes,longiores: flores concolores,inodoros:nonnihil tota ortu & poſitu Violam flammeam imitata. Neq; tamen ſpecie , aut natura diuerſa à Martia,ne tantoperè ſibi plaudat Cõmentator,qui inuenta Labruſca,inſultare videtur Baccho.

VIOLA FLAMMEA, *coloria,calida.*

{ *Germa.* Greyſcamkraut. { *Belgis.* Penſeen.
{ *Gallis.* Penſees,aut menues penſees. { *An.* *Hartys eaſe,Loue in ydle panſes.*

Varietas. SICCIORIBVS hortis pratíſque ſiticuloſis hæc admodum ſimilis violæ fruticoſæ , ſed anguſtioribus, longioribus,laciniofiſque foliis,caulibus quadratis,tenellis,ſucculentis, reptantibus:florũ tricolori variegati elegantia & magnitudine violæ Martiæ æmula. Sedula etiam culturæ opera,nitidiore bicolore purpura,cãdore immixto , intermicant flãmeis violaceiſque foliolis quinis & quaternis, guſtu ſubacris tota eſt.

SAXIFRAGIA ALBA *Chelidonioides.*

IN ferenda huc eſt hæc, magis figuræ merito quàm temperamento, aut vi calfaciendi & incidendi ſua, vnde radicem ad calculum laudant, & Saxifragum dictitant, illius enim albæ Strumoſæ & grandinoſæ nigræ filamentis & fibrillis hærent pendula exigua quaſi granula, qualia Chelidonii minoris, fuſca & obſcurè purpurea, acria, amara, à vulgo ſemina falſò putata, propterea quia obſeruarit ſeſe propagare ex aliis atque aliis bulbillis, noua ſobole ſuccreſcente: folia nonnullis ima erumpunt è pallore virentia, in pedicello pilloſo, rotũda, criſtata, mollia, minora, ſimilia Aſarinæ aut terreſtris Hederæ. Caules etiam villoſos, pedales, & ſeſquipedales, quibus foliola florũ nonnulla ſummatim habent albicantia, Naſturcii quadantenus colore, effigie, aut Erucę. Magna copia & magni nominis hæc in ſterilibus, & fodinis lapidei carbonis, via Bathonẽſi in Anglia, Belgio etiã & Northmannia, acceruant mulierculæ grãdinoſam nondum florẽtis plantæ radicem, vocantque Saxifragiæ ſemen: peroptimum ex vino vel polline ad calculum pellendum, farctúsque renum, vreterum & viſicæ extergendos.

SAXIFRAGIA AVREA Lichomi facie & natali.

HVIVS videtur ſpecies illa herbula palmaris &. perquàm ſimilis foliis: ſunt enim rotunda, & ſimiliter circinata, craſsiuſcula, nigriora: ſed radix tenella prolixoribus & comoſis fibris, multos hinc inde cauliculos emittens, in quorum ſummo floſculi emicant aurei, vnde vtriculi ſemina per maturitatem pandunt hiantes, rotunda, parua, rubella, ſapore herbaceo, frigido, inſipido, & prorſum eiuſdẽ tum figurę, tũ naturæ, quæ Hepaticę aquaticæ? quà cum Martio & Maio bellula in Angliæ Northmãniæ & Belgii humentibus aut Lichenis ſaxeis & parietinis ſubſtillijs & manãtibus floret. Vſum putarim non alium quàm Hepaticæ aquaticæ, aut Lichenis.

GARYOPHYLLATA, ſiue GEVM Alpinum Recentiorum folio Hederaceo.

NOSTRIS herbariis hanc Alpinam Geum quoddam facientibus, non aduerſamur, quia neſcimus, ſitne potiùs ad Saxifragas ſuperiores referenda. Folia quippe in imo plura, Hederacea, nonnihil criſtata, circinnatione Aſarinæ, aut Saxifragiæ albæ, ſed maiora ſunt. Caulis è radice geniculata, ex fuſco ruffóve albicãte, rectus, gracilis, cubitalis, ſummo ramulis diuiſus, & floſculis albis, ſtellatis onuſtus: tota nonnihil calefacit, exſiccatque guſtu Caryophyllatæ, aut Saniculæ.

Hedera terreſtris, an Chamæcyſſos Dioſco?
Chamæleuce, ſiue Populus pumilla, an Populago, Dotterbloemē, *ſiue Farfrugum?*
Hedera { *Nigra corymboſa communis,* / *Lutea.* / *Alba.*
Hedera Helix.
Cymbalaria Italica hederæ folio.
Smilax aſpera, non eſt Sarſaparilla.
Sarſaparilla.
Smilax lenis.

Scammoneum { Antiochenum. / Monspelliacum.
Dragredium.
Helxine Cyssampelos.
Volubilis minima.
Campanula Lasura. Asureus siue cæruleus conuolulus Hederaceus.
Bryonia { Alba. / Nigra.
Viorna.
{ Clematis altera. / Clematidis altera Varietates. / Flammula.
Lupus salictarius, Vitis Septentrionalium.
Vitis vinifera.
Labrusca.
Apocynon.
Periploca repens.
Clymenon, siue Ciciliana Italorum.
Periclimenon.
Seseli Æthiopicum Diosc. folio hederaceo ad Peryclimenon accedens.
Lybanotis Theoph. non est Æthiopicum Seseli.
Capparis.
Vinca peruinca, siue Clematis Daphnoides.
Asclepias.
Viscum.
Polygonatum.
Ruscus.
Hippoglosson.
Laurus Alexandrina.

HVMILIS HEDERA, Hederula, siue Chamæcissus.

Ger. Gundelrab
An. Alehoue.
Belgis. Onderhaue.

EFFIGIEM, vires, atque nomenclaturam plebeiam vulgaris hederæ terrestris expendenti, vix vlla se offert planta quæ æquè scitè quadret Dioscorideæ Chamæcisso: sic dictæ (vt verisimile fit) sicut Chamępeuce, Chamædris, Chamæcipariſſus, & Chamæpitis, quia hederam præ se ferret, specie tamē differret, vti facit terrestris Officinarum Hedera, quæ amarore & viribus Dioscoridi memoratis, ad obstructiones discussu perdifficiles, nec nō arthriticos affectus valere, Barbaræ praxis crebrum experimentū testatur. Verùm qui malunt litigare quàm inuenire, obiiciunt folia Macrotera, vbi nos Microtera (quæ transmotiuncula vnius literulæ frequentiſsima est) legendum suspicamur. Respuunt etiam flores Leucoii minores: atqui respuerent potius in Anthirrhino, quem Violæ Leucoii aſsimilat Dioscori. sunt & huius purpurei caliculi filaceis flosculis non ita diſsimilibus. Reliquæq; notæ adeò suffraguntur, vt qui hanc hoc loco excludunt, dum nullam siue potiorem, siue deteriorem sufficiunt herbam, parum gratiæ ineant à rei Medicæ candidatis, & à nostris Practicis meritò ambitionis præcipitis in suspicionem veniunt. Paſsim abundè hæc prouenit, & noscitur ab omnibus, iuxta foſsas & culta, vt Dioscori. monet. Qui etiam flores candidiores quàm Albæ violæ desiderant, minus accuratè vulgatos legiſſe videntur codices, qui non habent album florem. Nec si Plinius Spicatum tritici florem habet, illicò idcirco sequendus, quando Dioscorides nullam facit mentionem, & Plinius solitus est non paucis in locis permiscere notas, vel audacius Latinè vertere, vt proximo facit capite de Chamæleuce: quem tamen nos lubentius excusamus, quàm incusamus, hoc sęculo alienæ famæ vorandæ auidiſsimo.

CHAMÆLEVCE, siue Populus pumilla, an Populago?

HANC

HANC etiam quænam ſit, vix niſi de nomine coniectari licet, adeò ignotis notis prodidit Dioſcorides: verùm ſi quæ ſit vſpiam noſtris in terris *Populum* proximè imitata foliis planta, ea erit, quam vulgus Germanorum Dotterbloemē vocitat, Latini autem, Farfrugum: qua pratis nihil notius aut frequentius eſt, vicina, æmula, & conuictrix Chelidonii minoris, prope quam collocauimus. Ad renum lumborumque dolores epota mulcere poſſe, ſi quidem craſsis & flatulentis muccoribus ſint oppleta, facilè credet, qui guſtarit, & nouerit partim vrinas ciere, partim etiam in alimentum adeò multum & laudatum abire, vt vaccæ primo Vere paſtæ, lac perbonum efficiant, & inficiant butyrū luteo colore. *Vtra quadret Amelo Virgilii.*

Κισσὸς. *CORYMBOSA HEDERA Communis.*
Germa. Ephen. *Gallis.* Lierre.
Belgis. Weyl. *Ang.* Iui.

MALIM κιςὸν dictum à textura poroſa & ſpiraculis innumeris ferè peruia, quæ vinum tranſmittūt, quale Catoni & Varroni Ciſsymbion poculū eſt: quàm à puſionis Citti ſaltātis in Hederā *Poëtica* deformatione à Baccho verſi, vt fabulant Græci. Κιςηρὶς item puméxve, ſiue poroſus lapis, indidem videtur deductū, & vtrumq; ἀπὸ τοῦ κίος, ſiue Curculione, qui cuſpidula, aut acu, potius quàm ore triticum hordeumq; terebrat. Latini ab edendo Hederā dixerunt: Etenim arborū importuna amaſia, & veluti aſſentatrix, cortice rimoſo impacta, maceries vetuſtiores demolitur, & radicatis propagationibus arbores amplexa, enecat & exedit; præſertim illa ſpecies quæ maior & arborea vocatur: non item quæ Helix. Nec plures duabus nouit noſtra ętas differentias genericas: tametſi quamlibet multas dixerit ſpecies Dioſcorid. quæ fortè melius decernentur varietates; quales agnoſcit quaternas quinásve è duplici ſpecie vulgaris arboreæ, quæ cunctæ genti notiſsima, virere etiam inuitā Bruma ſolita eſt: Fronde in imo per initia arcuatis, & ſemilunatis angulis triquetra, vt ſunt Trinitatis herbę dictæ: Vetuſtiora autem in editioribus viticulis circinata, qualia Cyclaminis: floribus congerie muſcarii glomeroſi æſtate defluxis, corymbos botrósve glomeroſos ineunte hyeme matuereſcētes, Liguſtro ſimiles, cernere vbique viarum eſt: itē circa vda, & ripas humentium regionum frigidarū ac temperatiorum; nam & calidiſsimarum impatiens eſt. Huius multæ varietates ſunt, quæ antiquis perſuadere potuerunt, vt plures differentias, ſiue ſpecies ſtatuerint: tametſi diſcrimen è Baccis duntaxat Dioſcorides accerſat, vti in *Malis*, Nucibus, & aliis fructibus vulgò fit.

Arborea Hedera recta.

Quinetiam arboreſcit quædam, ſuapteque ſtat ſtipite, nulli innixa pedamento, qualem in ſyluoſis quibuſdam Angliæ meminimus, Orthociſſum antiqui dicunt. Interdum etiā quibuſdam locis xerampelino colore folia nitent. Piſis nobis oſtendebant herbarii corymbos cæſii & albicantis coloris. Melinos ſubfuſcos corymbos plerẹque plantæ ſatæ in hortis Italicis & Germanicis ex Campania & Apulia, hodie maturant. *Varietas.*

HELIX, ſiue prouoluta, ſterilis Hedera.

HVMILIS planè hæc minor & infrequētior cōcinnè vocāta Helix fuit, quia ſecundū ſarmentoſos funes exerat clauiculas capreolóſve viticeos, qui humi pangūtur, & propagatione quadam quaſi in ſpicas & anfractus prouoluūtur: interdum etiam ſerpendo muſcidis truncis & caudicibus aduoluitur gracilioribus ſarmentis, folia minora altius triquetro ſegmēto ſinuata, edentibus, planè ſuperioris, ſed minora minorisq; vſus: nec enim vel folia huius decerpuntur, vel Gummi vllū officinę ex hac colligunt: Quin nec fructus quidem vllus in ea obſeruatur, vnde ſterilis putatur. Verius autem hęc nūcuparetur terreſtris Hedera, quàm illa Barbarorum, nobis paulò ante aſſerta Chamæciſſos Dioſco.

CYMBALARIA Italica, Hederaceo folio.

VENETIIS, Patauii, & vicinis pagis paſsim in ædium parietinis Hederæ, aut Alſines modo dependet iſtæc, folio ſinuato, Hederaceo, mollicello, lęui, in flexilibus, exilibus & tenerrimis, capillaceis, pedalibus & ſeſquipedalibus Caſsitæ cauliculis. Floſculi

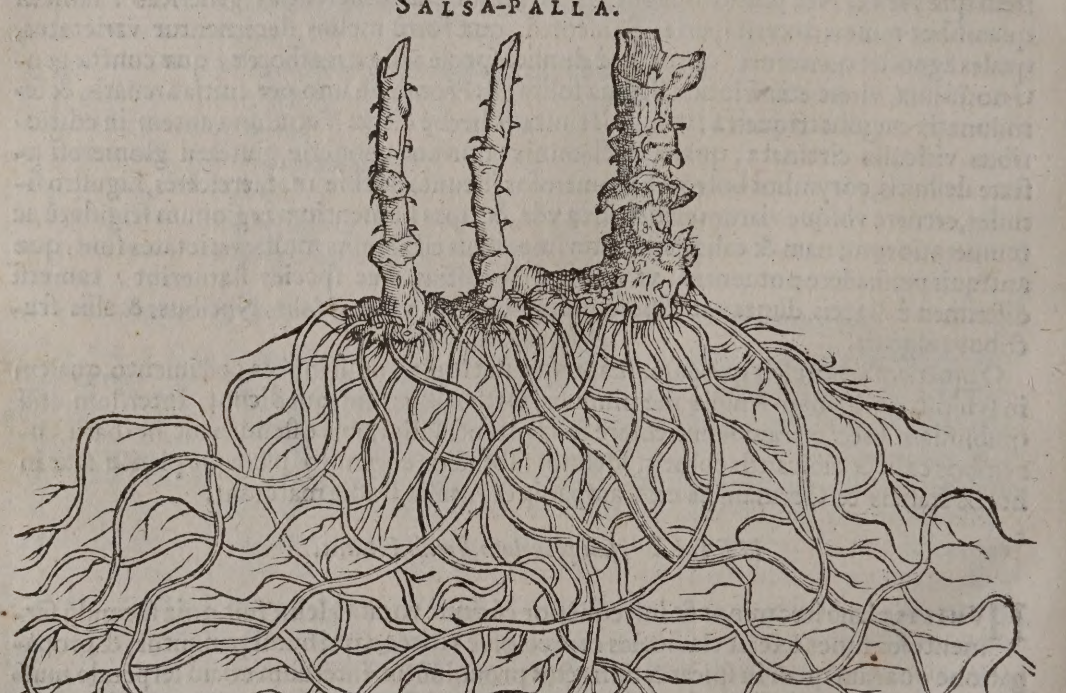
luteouirentes Elatines, ſiue Veronicæ fœminæ pares & ſimiles. Illic Pharmacopœi, penuria & ignoratione Cotyledonis veri, miſcent Populneo vnguento.

SMILACIS ASPERÆ, & SALSÆPARILLÆ figuræ & naturæ diſcrimen.

Smilax Aspera.

DIFFERT hæc à læui vuis foliis, ſpinis, radice, floribus, viticulis, atque viribus, denique natalibus. Quippe non niſi montoſis & collibus feruidiorum tractuum, Romaniæ, Hiſpaniæ, Linguagotię, vbi plurima, horridis aduncisque crebribus ſpinis, Rubi ritu, implicat mordicus proxima quæque; aſſurgitque vltra ſupraq; parietes & ſepes vicinos. Folia Hederacea, longiora, Bryoniæ nigrę ambitu & ſuperficie: non inciſa, ſed lęuia, & in medio, ſecundum ſtrias neruulorum, ſpinulas habentia atrouirentia, acinosq; rubros, racematim copioſos, Ribes magnitudine & modo: nec flores diſsimiles Ribes vtriuſuis racemoſi, ſed albi. Radices tametſi longius excurrāt ſubter humum, ternis aut quaternis vlnis longiores, non tantæ tamen cum Salſa-parilla ſimilitudinis ſortitas ſcimus, quantum hactenus perſuaſum doctis quibuſdam fuit: qui ſcriptis mandarunt Salſæparillæ eandem planè eſſe: cuius tamen conſpicuæ intuenti patent, à Smilacis radicibus, differentiæ. Siquidem Smilacis geniculatæ, articulatis ſegmentis radices, candidæ, foris nitentes, Graminis carnini, aut Harundinis valatorii.

Salsa-palla.

At Parillæ crebris loris prolixiſsimis, ab vno trunco radicis magno, pręduro, ſtrumoſo rugoſiſque capitibus, hinc inde ſubtus, vt in Aſparago, vel Ruſco, oriuntur numeroſi concolores lori, æquabiles & ſine geniculis vel nodis; recti, flexiles, cortice duriuſculo, pullo, rugis ſtriato in longitudine, quam vicenum pedum interdum metiti ſumus. Intus farinacea medulla, non ita ingrata, ſed viſcida, nonnihil emplaſtica, amaricante, nec tamen calorem prodente. Eapropter perſpicuum eſt, non magis eſſe Smilacis, Rubi, aut Clematidis alteræ Viorna dictę, quàm ſint Cinnamomi, & nonnullæ arbores, tum

tum Indicæ Orientalis, tum Peruuianę noſtra Laurus: Tametſi hæc poſsit nonnulla eadem: quæ illą præſtare. Neq; ſi Colutea ſimillima eſt Senæ, ideò continuò eadem aſtruenda. Sed ſtipites quos habemus Salſæ, ex eodem radicis pręgrandi & capitato nodo lignoſo, intus flaueſcente, Ariſtolochiæ rotũdæ tuberoſæ magnitudine, & colore, exeuntes, pollicẽ, aut maximum Rubũ craſsitie ſuperant: ſed præduri lignosique, crebros nodos admodum extantes circa articulatas cõmiſſuras crebriorum vncialium, frequentiumque interuallorũ, atq; aculeos adũcos deorſum verſus nõnihil depreſſos, rigidos habent, & valdequàm Rubũ imitantur aſpectu, potius quàm Smilacẽ: verùm guſtu neutiquam aſtringente, ſed fermè inſipido, nec vt radicis emplaſtico: eóque, vt certò ſcimus, minus efficaci: Folia tamen quidam amici, qui viderant, aſſerebãt non admodum abeſſe ab Smilaceis. Optima habetur quę plenis medulloſisq; eſt flagellis, ſolida, cãdida intus & habitior, quęque facilius in æquas tota ſui longitudine partes diuellitur: huius namque libram ſemiſſem plus virium habere experiuntur, quàm alterius ſtrigoſæ & gracilioris, nigrioris, decẽ aut duodecim vncias. Debent tamẽ inſtitui decoctiones non minoris quantitatis, quàm 10. aquæ librarum, ad vncias duas, tres, vel quatuor radicis: non, vt quidam Medici noſtrates ſcripto imperant, aquæ libra 3. ad vnciã vnam radicum. Citius namq; difflaret aqua (niſi in diplomate id præceperint) quàm radicum vires bulliendo eductæ fuerint. Radicis namque medius torulus vel corculus, qui lori inſtar eſt, durior eſt, quàm vt tam citò vires deponat. Vnde quilibet facilè percipiet, quàm parùm comperta ſibi ex alienis paginis in ſuas transferat & poſteritati offerat Cõmentator, qui eximii ingenii & Italorũ ſuperioribus annis doctiſsimum Medicum Fallopium mendacii inſimulet, atque iſtius de Salſæ-Parillę, atq; eiuſdem ſententiæ, admodùm incertæ, authorem faciat Guinum ſuum præceptorẽ, quem virũ auditione, dum Piſis eſſemus, accepimus tantoperè flagraſſe rei plantariæ cognitione, vt etiam nihil nõ luſtraſſe montium, nemorum, prærupta rũmve rupium Hetruſcarum, & Tyreno vicinarum inſularum, quò minimas quaſque herbulas indidẽ aduectas, nec dum ſibi notas, in chartas ipſe conderet, & affabrè pingendas curaret. Quare ſi fuit illa pluribus abhinc annis Tuſcorum Principi allata planta vera Salſa, (ac nõ potius, quod periti nonnulli ſubolfecerunt, Hiſpanica Smilax aſpera) mirũ videtur Philoſophici & nobilis animi Principis, principes Medicos Guinum & alios iſtã non curaſſe repræſentandam; ſaltẽ illas ſatis cõpertas, & valde varias notas, quas ſuperius oſtendimus.

CONVOLVVLVS maior Plin. Smilax lanis vel lenis. Volubilis maior vulgi.

VALDE quàm laxus Smilacis ſignificatus, qui quaſdam cognatas, vel ſimiles alias, tamẽ admodum diſcrepantes, & viribus penè cõtrariis pollentes, deſignat, vt Smilacẽ, Taxum viroſam, aſperam Smilacem venenifugam, fraxinum ambiguã: demùm hanc non valdè certam, vt cuius vtilitatem nullam, ſed duntaxat incommodum turbulenti inſomnii parere Dioſ. autumat: eapropter hanc hìc noſtro more diſcuſsimus confuſam ſignificationem, ne vti Plinio, imponat nobis. Quod autem ad Lęuem Smilacem iſtam, vulgò receptam attinet, quia nihil omnino reclamat: præterquàm collatio ſeminis huius anguloſi, cum Lupini rotundo, compreſſo: quæ ſanè ineptior eſt, quàm vt Dioſcoridis ſit putanda: coniectamur nos voculam θέρμος quippiam deprauationis perpeſſam, quæ genuinam comparationem viciarit. Vt ſi amanuenſis quiſpiam ἀντὶ θερμὸς, id eſt, pro Lupino, è Latino Græcum ἐρβὸν faciat: Sic extrito primo elemento, & medio mutato, facilè potuit ἐρβὸς legi: quam ſuſpicionẽ augent verba quę proximè addita ſunt, quæ neutiquã ſcitè cohærent; hæc nempè. *Semen veluti Lupini paruum & nigrum.* At Lupinũ non eſt paruum: nec nigrum. Saltẽ quæpiam ſubeſt labecula, cuiuſmodi myriades plures expunctæ ſunt in autoribus Græcis Theoph. Atheneo, & aliis: & in Galeno nonnullæ: in Paulo & Tralliano complures voces Latinæ. Eapropter hanc eandem maiorem *Conuolluulum* retinendam arbitramur. Eſt quippe non modò ſarmentis viticeis, mollioribus, longiſsimis, & aptiſſimis ad fornicatas opacationes: Foliis itẽ lęuibus, hederaceis, aut alterius Cõuoluuli Ciſſampeli maioribus, mollibus: cętera tũ flore, ſemine, ſarmẽto prorſum Ciſſampeli noſtri; ſed maiora: radice item longa, ſparſa, flexuoſa, ſed paucioris lactis, nec comperti cõmodi.

CONVOLVVLVS Minor purpureis.

Iaſione Theop. ET hîc ſatorum alumnus conuoluulus,non ſociæ ſegetis,aut ſepum:eſt enim caduca,vitæ multò minus prolixa,nec proximis adminiculis ſeſe applicante,ternum & quaternum pedum,reliquis cõuoluulis tenuitate, flexilitate,radice,foliis,ſemine iiſdem, ſed purpureo flore dilutiore:totus multò minor,neglectus,aut potius inuiſus ruſticis : tam notus quàm paſsim obuius.

SCAMMONIVM SYRIACVM, Antiochenum, & Norbornenſe.

PAVCÆ ſunt plantæ,quas de facie & facultatibus penitus notas habere, magis interſit boni Medici,aut Pharmacopœi,quàm Scammonium, tam enim commoda hæc lactaria ſcanſoriáq; voluula,(vnde fortè nomen Voluulo fuit) catharticis medicamentis,& neceſſaria, vt tametſi nonnulla infamia flagraret,tamen nulladum ſit inuenta, cuius vlla pars,ſuccus, vel excremẽtum,tam puſilla mole tantum cõmodi præſtet,aut vt vicaria huic ſuffici queat. Quò magis noſtra ignauia incuſanda eſt,quibus licuiſſet hanc plantam alere,ſuccumque illius exprimere,ſi non multum ad vtendum, ſaltem quantum ſat ad cognoſcendum,impoſtorumque fraudes detegendum: ſicque cautior & fœlicior foret Medici opera. At vix hodie milleſimus quiſque Medicorum plantam vidit,niſi fortè pictam, cuius pluries quàm ſæpius millies ſucco vel lachryma ſe vſum profitetur. Quare quò dehinc cuilibet ſit in procinctu veram & noſſe, & alere ,orationis ambitu pingenda,quam ſolo penicillo Cõmentatoris pictor expreſsit. Anno ſexageſimo primo aut ſecundo ſuprà ſeſquimilleſimum, indefeſſus ille herbarũ nouarũ veſtigator Venetus Pharmacopœus Sequinus Martinellus,ex Syriaco Alepo miſerat pluſquàm centum libras glebæ Scammonii Antiocheni ſucci concreti, cui exprimendo interfuerat : conchas etiam non paucas Lachryma plenas,ſeu Diagredio antiquorũ,cum ſeminibus anguloſis Volubilis. Hęc ſemina tum Pataui & Venetiis primo Vere mãdata,in luculentã Volubilem, ſeu Voluulũ abière,adeò ſinuoſis Smilaceis foliis,triquetris,vel potius Ciſſampeli,foliis,floribus,& facie,vt planè noſtræ Ciſſampelo eandẽ dixiſſes: verùm radice inſigni fuit, & mole grandem Bryoniæ radicem æquante atq; teneritudine ſimulante : foris tamen pulla , aut cinericia,intus albida carne:cuius ſiſſæ torulus ſiue cor mediũ exemptum, planè idem eſt, aut ſimile radici communis & probatioris TVRBITH officinarum : verùm facilius aliquãtò frangitur hæc,tametſi perinde gõmoſa ſuccoq; lacteo prægnet,atq; Turbith. Hanc eandẽ poſteà Antuerpiæ,quò ſemen miſeramus ſerendo meminimus,ſpecioſam factam, floribus & viticulis quinum & ſenum cubitorum,prorſum nihil diuerſam,cuius Guilielmus Dries,non minus peritus Pharmacopœus,quàm probus ciuis Antuerpianus, adnata radicumque pullulationes exciſas, exſiccatasque oſtentabat, adeò Turbith Alexandrinum ementita, vt diſcriminis perparum, aut nihil percipi poſſet.

TVRBITH.

Quæ lachryma fuit apud Albertum Martinellum Sequini fratrem,ad Symbolum Angeli,Venetias in Syriacis conchis allata, nõ fuit aſpectu triſtiore,ſquallidiore & cineritio, vti vulgatum Scãmoniũ viſitur,ſed Colophoniæ concolor,cõcretione ſimilis ex fuſco cęruleus erat. Quare non ſecus differunt quàm Meconium,ſiue ſuccus expreſſus,ab Opio, quæ fuit manans liquor,ſeu lachryma. Sed Scãmonii lachryma cincreũ habet colorẽ: Opium flauum & limpidiorem: vtpote è capite,vbi defęcatior,non è radice fluens. Verùm quia pauca lachryma aut mera,aut hodie vſurpata Europęis vænit, nõ enim poſſet tanto vſui tam paucaſatis eſſe:opera ponẽda,vt ſucci probè teneamus exquiſitas notas,& varietates,quò minore mortaliũ detrimẽto,lõgè maiore emolumẽto eo vtamur puriſsimo, vel ſaltẽ quàm optimè correcto. Nõ paucos enim ſępè fallit multùm,puſillũ delectus diſcrimen. Videas namq; non raro idem corpus,eadem de morbi cauſa,& planè eodẽ modo affectum,aliquot granis ſumptis ſæpius facili ductu,nulloq; cruciatu bilẽ,pituitoſamq; colluuiem excludere,tum ex eadem prorſum gleba effracto fruſtillo,multò plura grana

Scammonii deſcriptio.

data

data minus educere, multum tamen cruciatum ciere:nempè diſpar molis concretio alicubi plus,alibi minus, alterius cuiuſdā lactis Tithymali,aut Cataputiæ accipit: vnde diſparilis vacuatio tam ſæpè conſequitur:ſi namq; foret purus & merus ſuccus vniuſmodi, nequaquam tantæ doſεων eſſent diſcrepantiæ,quantas cùm antiqui tum hodierni Scammonii animaduertimus:quandoquidē etiā hodie quidā nihil aut parū excernūt ſcrupulo vel 3 .ſ.quàmplurimi verò minore portiuncula ,quia vt plurimum remiſtū eſt Scāmonium,quæ miſcella neutiquam improbāda videtur,vt vociferantur humoriſtæ Galenici, namq; ſi eſt pro eo ac debet,ęquabilis atq; correcta,valdequàm eſt vtilis,dū minore & mole & mora educit,anteuertiq; impreſsioni caloris,quæ fieri ſolita eſt à medicamēti cunctatione: maximā enim nouimus vtilitatē in huius cathartici celeri motu cum delectu: nam ſufflonum Agyrtarūq; vitrū,flores,ſiue farinę ſtibię , impetu & nō diſcretu humores quoſlibet obuios pręcipites dant. Tametſi vinū purgans ex radicibus *S*cāmonii Dioſ. parat, & ſi homini Græco iſtud demenſum ſolitū,ſanè plus purgat aliis additum : ſic videmus additum Diaphænici Catholic & aliis,vt ſucco Roſarum,plus mouere,vt Braſſica marina Thymalli. Ac nullum Scammonium hodiernum affertur non adulteratū , & tamen fortaſsis commodius,quàm Dioſcorideū ſincerū,cuius ęuo ſi fuit doſis recepta , par eſt putare alicuius vehementioris ſucci additione, tantillā quantitatē tantum efficere nunc, etiā nonnulla portione farinæ, colophonię Reſinæ addita:nimirum reſina ad pelluciditatem coloremque taurini glutinis ementiendum : farina verò , vt cuius interuentu reſina cum Scāmonii lacte aqueo ſocietatem coalitumq; inire queat:lento tum igne rudicū la verſando quantum plurimum poſſunt optimè agitant,donec induruerint , coaluerintque in commodæ mixtionis glebam.Cuius dignotio hæc,ſi non admodum ferueat ore, nō multum virus redoleat,nec nimiū tenax ſit terēdo:nam leuitatis albeſcentis atq; taurini glutinis pelluciditatis hodie vagæ,nec certæ notæſunt : nullū fermè hodiernū videas Taurino glutini aut Bdellio trāſparens & nitidū , nec lacteæ albedinis , ſed liuentis & ad cæruleum dilutum quadantenus vergētis. Pharmacopœi è Meſue & Gręcis cytonii cauo inditū coquere in clybano addereq;maſtichem ſoliti ſunt:minuſq; prudēter cytonia abiiciunt,quibus trāſmiſſa vis & potior & delicatior ſcāmonii remanet: Quare dehinc ſciant miſcendam eſſe carnem cythonii compoſitioni , vel iſto Venetorum modo parandum, ne maior iuſtò moles medicamenti inſtituto officiat. *P*uluceratū ſcammonii Lib 1.ſucco cytoniorū depurato operiunt,leniterque & blandè, non ſecus atque Meſues ſuū de ſucco roſarū Elect.excoquūt,dum induruerit, vbi cautio,ne nimio obruāt ſucco,quò vires ſcāmonii nimis reprimātur,obtuſæve penè langueāt,plerūq; plus nocituræ quàm profuturę. Nam *M*eſue meritò multum ſucci roſarū Scammonii incoquit , vt quo retundatur quidem impetus & acuties, ſed non deleantur vires à ſucco Roſæ roborantis & purgatricis.

Monſpellienſe SCAMMONIVM.

COMMVNIS Pharmacopœorum conſenſus Scāmonium etiam facit illam *M*arinam volubilem,copioſiſsimam toto illo litore & ſabuleto,ab vſque Rhodani oſtio ad Aquas Marianas & *S*inum Agathenſem,cuius ſucco lacteo concreto,(quo multo tota turget)purgationes moliebātur,ſed maiore doſi,minore effectu:quippe ſucco nihil additū erat,ſed coctione coactus , niger vel fuſcus erat. A volubilium omnium floribus differt flos huius,multos namq; puſillos , ſtellatos, candidos, confertos fert Iunio & Iulio:folia rotūdiora,Aſari,breuiora,craſsiora, firmiora, latiora,ſuperius albida, acuta, & baſi falcata , nec anguloſa Apocyni , aut Ariſtolochiæ ſimilitudine & magnitudine; ex pedicu lis & loris reptantibus & ſtratis humi viticulis vel piſcatorum attegiis & Tamariſcis

aduo-

aduolutis quaternum quinúmve cubitorum:ſemen angulosum in vtriculo minore quàm Ariſtolochię:radix digitum æquat minimum, longo reptatu multùm fibroſa,alba,ſucculenta, veluti reliqua planta.

CONVOLVVLVS minimus Spicæ folius, vel Stæchadis citrinæ, aut Linariæ.

RARIVS inuentu hîc aliis regionibus quàm Gallo-prouinciæ,Allobrogum, & Norbonæ, ad margines aridos ſatorum,& oliuetorum: vbi Iunio, & Iulio florem delicatiorem ſuperiore, ſed conſimilem,vnifoliū, angulosūm,diluto colore purpuraſcentem; ſemenque haud diſsimile,angulosum, compreſſum, promit exilibus in viticulis,rectis, crebribus,à radice lignoſa,ſeſquipalmum lo nga,albida,à qua partim folia,partim à cauliculis ſeſquipalmum altis,exeruntur,anguſta,longa ad Linariam, aut Stæchadem citrinam Phiteumáve Norbonenſe, etiamq; colore & canitie accedentia: guſtu exſiccante, nonnihil calfaciente.

ASVREVS,ſiue cæruleus Conuoluulus Hederaceus, vel ſmilaceus,exoticus.

HÆc omniū huius claſsis rariſsima & pulcherrima,nec niſi hortis Italię, Galliæ,& Belgię nota,vbi amœna purpura porrectis attextiſq; ſecus parietes & perticas funibus viticeis,gracilibus,vmbracula cōcinnant,atq; fornices,viſu periucūda: viſenda quippe floribus,è pediculorū calyce exeūtibus,Iaſmini,aut Vincæ peruincæ ſimilibus,ſed ora quinis ſtellatim prominentibus angulis,nolę cæruleæ vel aſureæ effigie: vnde *Campana Laſura Italis*. Folia ternis angulis ſingula,in teneriuſculis pediculis,Ciclamen, Hederámve annosam imitata,nonnihil hirſuta:longa & gracilis radix,nulla ſui parte in Medicorum commercia venit.

HELXINE CISSAMPELOS.

SIMVL Ciſſampeli nomen,ſimulque collatio & ſoluendi effectio,teſtantur abundè Helxinem eſſe vnum quempiam Voluulorum lactariorū,paſsim propter ſepes, inter ſegetes & vites oriundum: vox ſiquidem ἑλκεῖν, trahere, hærere, vel arripere conſignificat, viticeam,voluuloſamque propaginem,pręſertim in Ciſſampelo,& Hederæ mixta ſignificatio,folia ſatis repręſentat: Verùm cùm Voluulorum,plebi Volubilium dictarum, quatuor ſint differentiæ,mox ſubdendæ,quę vixdum effigie,viribus,verò neutiquam diſtinctæ hactenus fuerūt,nobis eam ſanciendā Cyſſampelō,quæ cum eo,quod notis & natalibus magis quadrat,tum etiam præ cæteris euidentius purgat,quam vnam dūtaxat facultatem illi reddidit Dioſcorides,cui potius aſſentiendum quàm poſteris illius duntaxat amanuēſibus, & exſcriptoribus,quos modeſtiæ cauſa nō nominamus. Scimus igitur Volubilem illam,quæ inter vineta Muſchatelina,maritimaſque ſepes,Thamariſcos,prope ſegetes ad Frontignanam Norbonæ & Lio Venetorum,inter mare & hortos,alibique paſsim viticularum prolixiſsimis flexilibus ſeſe aduoluit,aluum ſoluere ſucco & diluto. Eſt hæc non diuerſa à Volubili vulgari maiore: ſed folia aliquantùm anguſtiora,craſsiora, dilutè virentia,in exilibus pedicellis & prælongis viticulorum loris,quibus etiam intricat ſepes, pendentia: propè quæ,ex iiſdem interuallis,ſed in aliis pediculis, flores infundibuli,nolæve effigie,à latiore labro ad mucronē ductis leuibus ſtriis, latera nōnihil intrò inflexa, finientibus,candidos,tenues: è cuius imo cētro prodit vtriculus anguloſi ſeminis plenus, Ariſtolochiæ rotundæ ſimilis,ſed dimidio minoris,Scammoneæ Antiochenę paris. Succo etiam tota,tum radix, tum folia turgent lacteo. Candida radix,prolixa,fragilis,huc illuc reptans,minimum digitum æquat. Hac plerique impoſtores Phamacarii,pręſertim regionibus

gionibus maritimis,vbi hæc adultior,admixta ſucco Tithymali *Paralii* & reſinæ Colophoniæ,quæ nigricat, ementiuntur Scammonium.

CISSAMPELOS, ALTERA, *Atriplicis effigie.*

HANC iamdiu à doctis perſuaſi, huic tamen aliquantùm diſsimilem, putaramus legittimam Helxinem: frequens namque amplexibus multis vites arripit,nec ſecus aut arctat,aut enecat, vel iiſdē pabulum ſurripit,atq; Caſsytha. Foliis eſt hederaceis, oblongis,in anguſtum Atriplicis facie & modo deſinentibus:Flores item Atriplicis albicāt racematim:ſemine triquetro,nigro,Seſami Theoph. ſed minore:radice exigua; vbiuis mā gno prouentu vinetis,frugibus,ac ſepibus adnata.Sed de ſucco vel facultate ſubducendi aluum,nobis ignota,niſi quis Atriplicem putet,eoque lubricare poſſe aluum ſtatuat;multò tamen imbecilliorem illa maritima certum.

VITIS ALBA, BRYONIA.

Germ. Stichwurtz. *Gallis* Couleure. *Ang. Bryonie, Wilde vyne & Wilde hoppes.*

HANC nulluſdum in dubium vertit, quippe quę cōmodi plebei & cognitionis ſemper fuit. Radix luculentæ magnitudinis eſt,quam auulſam,qui quotannis,vel alternis,deorſum verſa baſi pangunt,altero tanto craſsiorem efficiunt, teneram, Raphani colore & concretione: In viticulis prçlongis,teneriuſculis,clauiculis multis,obuia quæque præhendentibus,folia vitis,aut Balſaminę,incana, flores palliduli,ſtellati: acini ſparſi, rubentes, magnitudinē Aſparagorum fermè æquant, ſucculenti,acriores, vti tota planta: cuius turiones & aſparagi pullulantes etiamnum hodie quidam in acetariis eſitant. Iſchiadicis cataplaſmatis radix peroptima,& Pſilotris:immixta & cōtuſa taurino ſanguini,ad Scirros & carcinomata mirum quantum proſit.

VITIS, vel BRYONIA *nigra, Sigillum Mariæ, an Ciclaminos altera?*

VEL tacitus plebeius conſenſus iſtam vitem eſſe ſciuit,vocauitque nigram Bryoniam, vti ex Dioſcoride Galenus & *Paulus*, cuius tametſi quiddam leuioris momenti, vt color rubens in acinis, ac buxeus internus vitibus deſit: tamen hederacea folia, Smilaceis aſperę quàm ſimillima, citra, ſentes flexuoſi gyri, viticularum multiplici capreolo,& clauicella proxima quæque amplectente, racemi multis aggeſti acinulis, virentibus primulum, deinde rubellis, demùm vlterius maturitatis quaſi vietæ progreſsi, ex fuſco rubore in fuſcedinem atram vergunt: cætera, vti radix, quæ Bryoniā magnitudine,figura,efficacitate & teneritudine imitatur,foris nigra,intus alba;planè tam vera,quàm vulgo notiſsima ſunt:vbiq; ſiquidē in Gallia & Germania Syluoſis & aſperis dumetis,arbores,ſepéſque ſcandit,& vuis,ſpecioſis,oblongis,floribuſque muſcoſis Labruſcæ, vel Oleę pallentibus conueſtit. Compertum eſt, vel mulierculis, vehementius vrinam, renumque ſabulum,& menſium ſaburram,impellere potu: verùm Veneris tantoperè incentiuam eſſe,non perinde aſſentiuntur quidam Commentatori; quin potius experti eidem conuiciabantur;conqueſti lumbos eneruare,ſanguinem,renéſque inflammare, pluríſque eſſe ſibi vnam aut alteram Cynaram, quàm incertam & periculoſam ſuam Bryoniam:quam ſi propter calorem, Venerem accendere vult,haberet ſibi vni, aut Flammula veſceretur,ad ſui Satyrii Erithronii vires enerues ſupplendas.

VIORNA VVLGI, *fortè Vitis ſylueſt. Dioſcor. & Theoph. Atragene.*

NVLLI loco aptior Viorna vocata Gallis,quæ nuſquam non frequens & nota (fortè quia viarum ſepes ornat) quàm huic:Sarmenta quippe cæteris Clematidibus proli- *Lib. 5. Cap. 10.* xiora, duriora,craſsiora,rugoſiora,vitiq; Labruſcæ vel Viniferæ Vitis colore ſimiliora:folia etiā ſunt Solani hortenſis & maiora,atq; ſingulis clauiculis quina, quibus lubens obrepit arboribus,atque Hederę æmulatione editiora fulcra ſcandit,ſed interdum ambitu ſupernè

fupernè ferrato ternis aut quaternis dentibus, vt in Solano nonunquam vifuntur, quæ laciniata pedem Anferinũ vocatum, Atriplicis fpeciem, tam bellè referunt, vix vt difcernãtur, fintne Solani an Atriplicis: flores radiati, pufilli, conferti, numerofi, albidi, mufcofi, & ftamineis apiculis ornati, odori, Maio & Iunio: capillaceo tomento cinguntur carptæ lanuginis albidę, lęuis, quæ etiam in multam hyemem perdurat, foliis amifsis: acini autem complures confertim ftipantur ab vno pediculo, apti, rotũdi, rubentes ex fufco, compreffi tamen: quare nonnulli docti, vbi περιφερες σχῆμα legitur, id eft, fphærica figura acinorum vel granorum, πλατιφερὲς leuiufcula immutatione & commodiore fenfu legi volunt, id eft, rotundam compreffam figuram. Ac tametfi coniectura hæc nobis non fatis animum explet, tamen multò minus refpondebunt, amara Dulcis vocata, aut Bryonia nigra quas fuis locis commodius & neceffariò aptauimus, notis. Alteram fcilicet neutiquam viticeam, farmentofámve, rugofam, lignofam, rimofam: illam verò communem, ipfam nigram Bryoniam.

Atragine Theophra. vitis Syl, Diofc. Dalefc.

CLEMATIS *peregrina Cærulea purpurea.*

NON abfimilis eft hæc cærulea peregrina noftrati Flammulæ clematidi, ortu & flexu, porrectuque viticularum atque foliorum habitu: funt tamen maiora, flaccidiora, firmioribus farmentis, prolixioribufque anfractibus, Viornæ non difparibus. Flores aliàs cęruli, aliàs purpurei, ab illius & multorũ foliorũ figura fituq; multũ diuerfi, expanfis quaternis altrinfecus & ex auerfo fitis foliis, Pufatillæ effigie & colore, minoribus tamẽ. Semẽ & radix Flammulæ. Nufpiam nos vidiffe meminimus, nifi in hortorum delitiis: Quin fuperiore tantùm anno Angliæ inquilina fuit, floruitque in Morgani horto: vt malè fit iftis bambalionibus rizotomis, qui doctifsimo Dodonęo hanc pafsim viarum & agrorum in Anglia luxuriare perfuaférunt.

CLEMATIS *altera, vrens, vulgi Flammula.*

E Clematidum viticearũmve generi affinibus plantis, nulla eft, quæ perinde quadret facie, vel viribus, atque Flammula, plebi fic vocata, quia non fecus ac flammeus feruor cuti adpreffa, veficas, cruftas, vlceraque inurat: Quin eius eft tenuitatis calor, præter multa quæ vrunt, vt fpiritũ vridũ dũ digitis fricantur folia, eminus in nares pręfertim iaculetur. Cerebrumque & fenfus repentè magnoperè percellat, quòd experiendo notius, quàm gratius nobis fuit, tametfi idcirco ad facultatem nofcitandam adiumento fuit. Quippe feruor ille non in centro, intimifque terreis partibus, fed in leuioribus extimis, indicium faciunt fues Norbonæ, & alibi, qui hac innoxia, tum viridi, tum ficcata, vefcuntur etiam ęftate, faginarique creduntur mulierculis. Quin & fuccus, & ftillatitius liquor primus, quafi è vino flammeus eft. Folia multùm colore & lęuore Peruincã Clematidẽ præferũt: flores item ftellati, fed minores, albidi, & pufillis in medio ftaminibus, vt in Hypericone. Radix ab vno principio multas fpargit fibras Hellebori modo: nefcio an etiam purgent, vti de femine prodidit Diofcorides, Eft autem fubfuluum, vel fufcum, rotũdum, compreffum, in anguftum definens, copiofum, ferie quadam & corolla coniunctum: Norbonæ & Galloprouinciæ fpõte & in pratis maritimis humi fparfa, tenera, & humilis vifitur, aut fœnicecis falce cadit, deficitur quippe fulcris, quibus innitatur: etiãq; plurima fruticibus & fepibus innixa, aliifque pedamentis, fi quę nacta fit. Belgi & Germani cultiores fcita textura huius, Campaniclæ lafuræ, & peregrinæ Clematidis cærulee, depactas ftirpes frondofáfque vites porrigunt, ad parietum fornicumque vmbracula, variegato implexu, reticulatóque, tricoloria. Nec enim minus fcandit, nec difsimiles vites habet Iafemino: ne tantilla anicularum ratiũcula à Cõmẽtatore tanto adducta, quifpiam deinceps audeat inficiari veram alteram Clematidem effe hanc, cui prætulit Senenfis idem Viornam vix acrem, nedum vrentem, aut vlcerantem.

LVPVLVS SALICTARIVS, *Spontanea.*

Lupus falictarius & vitis Septentrionalium.

Germa.

Ger. Hopffen.
Gal. Houblen.
Ang. Hoppes.

QVAMVIS IN antiquorum monumentis non extet hæc,quam coniectamur, nec afferimus à Plinio dictum Lupulum falictarium : tamen quia in Græcia etiamnum hodie vernaculè βρυωνίαν vocari audimus,non abs re hãc faltem de facie Bryoniæ comparamus,nec enim Volubili aut Conuoluulis,vt Commentatori vifum eft. Cũctis gentibus hæc fponte,ad fepes & margines pratorum humentium educat longa, prolixa farmenta, hirfuta,tactu afpera,albida, multis clauiculis virgulta & frutices intexentia:fronde multa Bryoniæ fquabriore,aut viti nigræ modo triangula:floribus albidis in oblonga caudata congerie foliaceis, inftar glumarum ftructuli ferie connexarum: femine compreffo, pullo,Geniftæ,fed minore, contento in illis cellulis,florum membraneis,quas colligunt Augufto & Septembri Septentrionales ad Bieram (potionem omnibus familijs confuetã) parandam, quæ alia longè eft à Diofcoridis & veterum Zytho: cui perperam paucæ lectionis & peregrinationis quidam Medici,quos fequutus eft Commentator,nomen Biere accõmodant,& æquè infcitè Anglicæ Alę. Quæ vtrauis potio fuauis & falubris,tam longè abeft à Curmi & Zytho,Diofcoridis nocuis temetis,quàm illa acidula potiũcula plebeculæ vtiliffima in Hannonia & Picardia, Braßim & Bullon vocata, diftat ab aceto: vt tempeftiuius alibi excutiemus.

SATIVA Vrbana.

MVNIFICA Phronęa miferta algidiores regiones,eis largita eft hanc quafi vitem alterã,qua quafi vita quapiam fuas potiones animarent,& falubriores efficerent. Quare fedulò colunt hanc vulgò vitem,depactámq; è fylueftri Vrbanam fecerunt,iam tot in locis, vt etiam tractus patentiffimos vinetorum fuperent, depactis multis pedamentis & ridicis,quæ tenella clauicula & capreolos fulciant atq; maritẽt: hæ autẽ fulcra, quia faligna vt plurimùm effent,ideò fortè falictarium vocarant Lupulum: folo humentiore, lætiore, pinguiore, radicum fibras inferit hodie Germania,fuperior præfertim, atque Flandri, Anglia & Northmania, vnde vno aut altero anno pôft fe porrigũt viticeæ propagines multis anfractibus prolixæ, amplexantes obuia quæque arborum & arbuftorum, lucófque efficiunt fornicata pulchritude vifendos:quippe lætior multò tota planta culta euadit, florũque thyrfis foliaceis & fquammofis adultioribus,femine item multò maiore. Veluti forent viridimiæ,quo tempore vua,decerpũ tur,& in faccos coguntur ad Bieræ fiue Cereuifiæ confectionem. Conftat hæc hordeo & boni tritici farina: fed longè alio pacto paratis & fubactis,quàm Diofcoridis Zython aut Curmi,quibus ex hordeo in aqua tubefacto, nihil Lupuli additur, cuius tamen permixtio plurimùm iuuant neruorum & articulorum imbecillitates:tantũ abfunt ab improbitate Zythi & Curmi Diofcoridei hæ Cereales potiones. Turiones etiam primulùm erumpentes primo Vere, tum fponte nafcentes, tum fatiuos, plebecula acetarijs indit: Cichorij fapore,non ingratos,calore temperatos.

VITIS VINIFERA, *Syluestris fpontaneáve* *Oenanthe Labrufca.*

Ger. Weinreb.
Bel. wyngaert.
Gall. Vigne.
Ang. Vynde.

FRVCTVVM FACILE principem vtilitate,fpeciofitate, & fuauitate, dat vitis à vino dicta,veluti ἄμπελος, aut ἔμπηλος(quod οἶνον fuit) id eft, vinea,aut vinifuda vocabatur, eademque originatione κραιπάλη fiue crapula Latinis è Græco manauit.

 Nam

Nam ϖῆλος vinum olim fuit. Eius autem diuerſitates proſequi nullum operæprecium: quando varietatem accipit multiplicem à ſoli cõditione, more, & Solis ab æquatoris inclinatione. Neq; enim Aquilonium cœlum fert, aut certè fructum profert immaturum, ſerotinum, minimùm ſuauem.

Spontanea nec culta profundit vires inſana laſciuia, & in ſarmentoſam, arboréamq; penè ſobolem luxuriat, prolixitate anfractuum, vnde ſterileſcit, aut minores minuſq; ſapidas & maturas vuas fert: Qualis in *P*rouinciẽ & Norbonæ maritimis, Gallia Lugdunenſi, Italiẽque plurima, ſquallidis agrorum marginibus. Sarmento duriore, cutéq; integitur rimoſa & villoſa, Viornæ, aut ſatiuæ vitis modo.

DOMESTICA.

DOMESTICÆ autem viti, amputatione & interlucatione ſarmentorum præſtatur ne ſuccus ſarmentis & palmitibus impendatur. Eóq; mitiores, maiores, & elegantiores botri ſũt, ſuauiores acini, vberioreſq; latice manant. *P*almitum decora magis fronde, habitiore, latiore, diuiſura Platani aut Aceris.

CORINTHIA ſiue ἀπυρῆνα *vua.*

CORINTHIA quæ vocatur vua, nomen patrium teſtata, effigie nihil planè differt à communi: Sed algidioris cœli impatiens, gracilitate tantùm racemorũ & exilitate acinorum ſuperatur, qui gygartis carẽt, ſuntq; ἀπυρινα, vt quædam mala Granata arillis vacua. Botri enim, ſiue racemuli ipſi, conflantur acinulis, Piperina aut Sãbucina grana æquãtibus. Ad topiariorum pergulas & fornices deducũtur hodie in Italicis & Pedemontanis hortis vites huius.

ASCLEPIAS Vicetoxicum.

QVANDO iſti moroſuli Critici, potius quàm Commentatores, nullum modum carpẽdi, immutandi, improbandive aliena placita, faciunt, noſtráq; expectatione & æquanimitate abutuntur, exerceamus dehinc nos met conferendis plantis nobis plenè cognitis, cum antiquorum deſcriptionibus: inuitis illis rigidis cenſuris, ad quas ſi vniuerſum opus herbariũ ſeuerius exigas, vix cẽteſimam quamq; plantam legittimam dicas. Minus verè negant Vicetoxico noſtrati deeſſe Hederæ folia, eaque lõgiora: floremq; graueolentem: quos potuit docere vel inſpectio meræ picturæ, quæ folia hederacea præfert: vel Dioſcoridis etiam lectio, qui Periclymenum & Ethiopicum Seſeli Hederæ folijs committit: additq; quantitatis dementionem, nempè longam, *P*ericlymeni modo: & idem hic Hederacea facit, ſed lõgiora. *S*tirpi aũt pictæ, aut chartis affixẽ, ſi odorem negãt, fortè aſſentior, ſin florenti in montibus, dicam eſſe illi narem obeſam, aut nunquam virentem viſam. Tametſi tædet tot repetitionũ de odoris incremẽtis & amiſſione variis in locis & plantis. Infirmum enim argumentũ, quãdo multa apertiora & potiora ſuppetũt. Quippe Vicetoxico vulgus practicantiũ nomen feciſſe à dote qua aduerſum deleteria pollet, veriſimile: vti & Aſclepias nomine tanti Medici nobilitata propter conſimilẽ facultatem videtur. Radix porrò huius innumeris fermè capillamentis fibrata, caules flexiles, vimineos, lẽues, ſeſquicubitum prolixos, edit. Folia quidẽ Hederæ rigida, ex atro virentia, ſed aliquãtò longiora, & quaſi ſupernè mucronata: florem exiguum candicantem, odoris grauis, ingrati, quibus ſuccreſcũt oblõgæ, teretes, Rhododẽdri aut Apocyni perſimiles ſiliquæ, ſemen ſubfuluum, *S*eſami aut Apocyni, lanugine obuolutum cohibentes, Apocyni ritu. Huius radice vſi primùm periclitatores, cùm aduerſus venena, tum ad vlcera, magnũ ſibi & plantæ nomen pepererunt. Neq; poſteri potuerunt poſtea adduci, quin pro Aſclepiade agnoſcerent & vterentur. *S*iquidem illis etiam natalitijs, nempè montibus aut aridis collibus, præſertim Narbonæ & ad Ligures Taurinos propè fruticat.

APO-

Sitne Dioſco. APOCYNVM, Periploca Græca, foliis latioribus hederaceis.

QVOD canes interimeret eſu, ἀπόκυνον, voce conciſa, quaſi canicidam, dixerunt. Cuius deſcriptioni ſtudioſi poterunt conferre duas non minus raras, quàm elegantes & apprimè quadrantes plantas, quas Patauii iamdiu etiamque non multis ab hinc annis in Piſano publico vireto videre meminimus, & adhuc dono ſeruamus à Medico longè peritiſsimo Andrea Acroaria Ciſalpino. Earum vtrique nomen Periploca erat. Altera fuit flexilibus ſurculis vimineis, gracilibus, leuibus, pediculos vtrinque habentibus, longiuſculos & exiles, in quibus folia Hederacea, molliora, viridantia, læuia, renidentia, & quàm Vicetoxici rotundiora, nonnihil in ſummo acuminata: flores tenues candidi muſcoſi Valerianæ, aut Drabę inter folia exeruntur: ſuccedentibus Auguſto menſe ſiliquis corniculatis, mucronatis, rectis, Aſclepiadis maioribus, claudentibus ſemen nigrius depreſſum, pappoſa lanugine obductum. Succus flaueſcit, ingratus, &, vti tota planta, viroſus videtur. Hæc ſi cani nex ſit deuorata, Apocynum eſſe(& huius fore antidotum Vicetoxicum) valde probabile eſt. Certum nos exploratumque habemus iam diu, ſaltem aliis venenis à cane deuoratis antipharmacū fuiſſe: vti Thorę Anthora, & Paridis herba Pardalianchis, ſunt. APOCYNVM

PERIPLOCA ſerpens, anguſtiore Periclymeni folio.

ALTERA verò Periploca repens vocatā, prolixioribus & lenioribus viminibus ſerpit, variíſque flexibus arripit & amplectitur obuios caudices, Periclymeni modo. Folia vtrinque ex aduerſo bina, Periclymeni potius, quàm Hederæ æmula; ſed apice vt Vicetoxicū donata. Flores in horto Piſano dudum defluxerant, dum inibi ſiliquas intueremur: quæ ſolertiore connexione mutuis erant coniunctæ quaſi roſtris, vna è floris baſi, ſeu calatho, vtrinque repandæ, ſummis & imis inſertæ mucronibus, Rhododendri quadantenus in morem. PERIPLOCA repens.

CLYMENON Italorum, ſiue Siciliana, non eſt Androſæmon,

{ Gallis. Toute ſaine.
{ Ang. Tutſan.

AMBIGVI animi & ſententiæ in Clymeno videntur fuiſſe antiqui nonnulli celebriores, Galenus, Ægineta, & alii: qui eius hiſtoriam & mentionem quaſi nullam, aut incertam, taciti præteriêre. Ac iam tum Plinii æuo variabat deſcriptio & confuſa ex Clymeno & Periclymeno, alia Græcis, aliaque Latinis erat. Quò minus nobis lubitum fuit prorſus aquaticam Betonicam, eiúſve affinem Scrophulariam, verum Clymenū aſſeuerare, tametſi vtriuis nec facies ita diſpar, & vires neutiquam ſint appellatione Clymeni indignę. Quippe ſunt hæ non minus vulgatis Chirurgorum præconiis nobilitatæ, atque planta Clymenum, Regis Clymeni cognomine. Verùm non minus inclito nomine fuit donanda ea, quam vulgi Gallici conſenſus Toute ſaine (quaſi Panaces omnibus remedia ferens affectibus) vocat. Sēpervirens hęc, virgis exit vimineis, ſanguineis, nitentibus, rectis, flexilibus, nonnihil anguloſis, aut ſecundum longitudinem ſtriatis, Periclymeno, ſeu Matriſylua concoloribus, & perquàm ſimilibus. Etiamque folia bina ex interuallis, auerſa, cæſia, ſupernè ſaturato virore, multum ſimilia, niſi quia è geniculis emicant, nec, vti illa, virgis traiiciuntur, eóque puſillis interuallis, binis per eadem ſpatia foliolis, Androſęmum referunt: verùm non perinde ſanguineum cruorem vel fundunt, vel allinunt affricta chartæ, vti dictū in Androſęmo vero: flores lutei nō diſsimiles ſunt, & baccę primùm rubræ, deinde nigræ, cruore nitente, purpureo, & ſeminibus minutis, fuſcis, turgidę. Radix foris fuſca, intus alba, lignoſa, fragilis, pedem & ſeſquipedem longa: guſtanti reſinoſa, lentoris expers, nec tota planta ingrata, nonnihil gummi Elemni, aut trifolii odorati ſapit: moderatè aſtringit digerendo, & deſiccat, pauxilla, aut nulla calfactione. Vulnerariis remediis, Balſamis, adeóque potionibus & oleis nata, vſu

multò laudatiſsima & plurima Angliæ ſyluis,lucis,& nemoribus, præſertim Briſtoiæ & Glocestriæ conterminis. Flandris hortenſis eſt tantùm,& Androſemum nuncupatur,falſóque proditur foliis cruorē fundere,vel reſudare cōpreſſu ſanguineū ſuccum. Patauii etiā in vireto Senatorio alebatur ſtudioſè: vbi non nemo ardelio ambitioſior perſuadere fruſtrà nobis conabatur, hanc ſolius Siciliæ indigenam alumnamque eſſe:eòque Itali plerique omnes Sicilianam vocitant.

Περικλύμενον. PERICLYMENON.

Offici. Caprifolium, Materſylua, Lilium inter ſpinas, Volucrum maius.

Germa. Geyſzblat vnde ſpeck gilgen.
Belgis. Gheyten bladt ende Memmekens.
Gallis. Cheure fueille.
Itali.Vinci boſco. *Ang. Wod bynde.*

AMBIGANT quamdiuvolent, qui Matriſyluam in dubium reuocant,negantque eſſe Periclymenon,quia radice non ſit rotunda,& craſſa: fruſtrà enim inquirunt & exquirunt,quod iamdiu habent: non enim στρόγγυλον ῥίζαν dixit, ſiue orbiculatam, vel tuberoſam Diſc. ſed περιφερῆ, id eſt,rotundam,non anguloſam. Quin etiam hodie qui ex Crateua & Oribaſio παχεῖαν καὶ μακρὰν, id eſt,radicem craſſam, & longam ſuffecerunt, aut reſtituerunt, prorſum anſam quamlibet rixandi præciderunt. Videtur autem Apocynis vel Periplocis deſcriptis congener, & etiamnum Græcis hodiernis περιπλόκαδα vocatur. Cuius duplex obſeruatur varietas ex folio. Quòd folium Italicæ & Norbonenſi vulgatiori ſurculis ſarmentíſve, vnum cùm ſit & continuum, gemini tamen ſpeciem præbet, quaſi vmbilico medio traiectum,vt in luteo Centaurio & Tithymallo ſerrato: eòque Perfoliatum dictum, quaſi pertuſum,perforatum, aut perfuſum, vt Cicero loquitur. Extremis verò flexibus capreolatis, folium acetabuli forma,vel vmbilici circinatum,florum delicias continet,ex purpura niueo candore nitentes, & alicubi luteo aſperſas,ſenſim in longitudinem porrectas,quaſi promuſcides elephantium,aut lagenulas,floribus fabaceis multùm ſimiles,ſed fragantia maiore, & apiculis luteis ornatas. Semine rotundo, coccineo,Bryoniæ, ſucculento.

PERICLYMENON *non perfoliatum Septentrionalium.*

ISTVD autem in Belgio & Anglia frequentius vſitatiusque,folium vtrinque ex interuallis habet ſeorſim non continuum, nec ſarmento peruium & perfuſum,neq; cupulo foliaceo erumpentes flores. Alioqui prorſus idem.

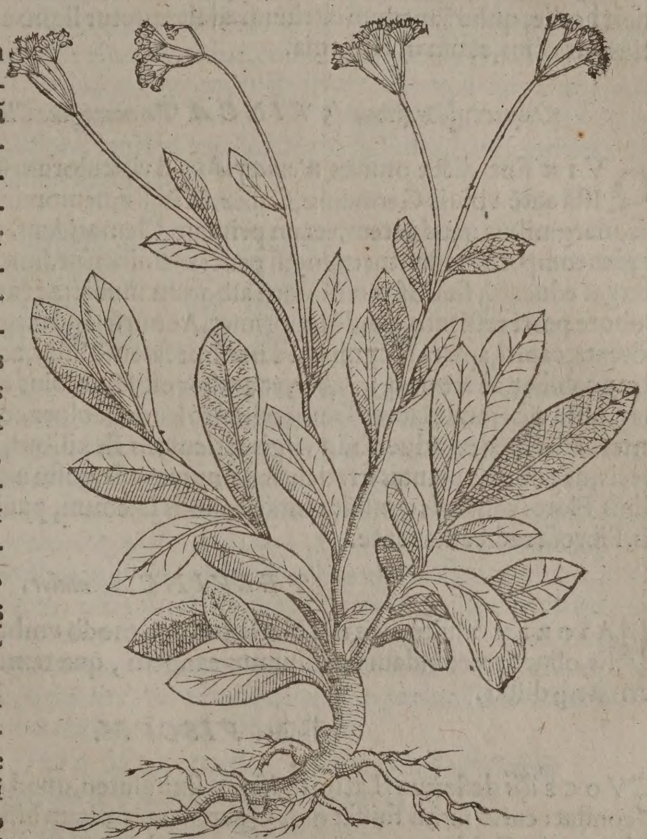
ALLOBROGVM *Periclymenum alterum, Cornus fœm inæ effigie.*

SVNT qui fruticem quandam, vel arbuſculam in Allobrogū ſyluoſis creſcentem, Cornus fœminæ facie,& baccas in pediculis binas teſticulorum ſitu,& nonnihil oblongas, ferentē, Periclymenis iungunt. Cuius acinos Heluetii,vbi plurima hęc, hunden kirſen, id eſt,ceraſa canina vocitant, nec deſunt qui eadem Matriſyluam autument: quippe folia huic perquàm ſimilia,bina,& ſimiliter parū cæſia,aut glauca,biníſq; in exilibus petiolis floſculis,oblongis,nec ita abſimilibus,ſed minoribus, candidis,multa ſtaminea exerētibus. Qualis Belgiæ hortis colebatur à Guil. Dries optimo viro & Pharmacopœo Antuerp. ſed ſuo hæc caudice fulcitur,non(vt altera)indiga adminiculi vllius,& habitu fuſagi nis fruticat,aut Cornus fœminæ,quatuor quinquéve cubitos alta. Facultatū incerti ſumus.

SESELI ÆTHIOPICVM.

QVOT genera Seſeli à Dioſcor. recenſentur,tot eademq; collegimus in Galloprouincia Maſsiliæ circum, atque prope Ceti montem ora Norbonenſis maris, non procul Monſpellio. Indidemq; nonnulli ſtudioſi ſtirpes quaſdam deferendas curarunt Lutetiam,Antuerpiā, adeòq; in Italiā, vbi nondum innotuerant vel doctis. Quin ne nunc quidem notas eſſe Senenſi Commentatori,in iſtis poſtremis Imaginum recuſis & mutatis ſententiis, magna iniuria facta Pharmacopœorū plebi,videtur,Medicíſq; ignauis. Et ſanè multò maiore ſuæ dignitatis detrimento, id contigiſſe magis dolendum, quàm riden-

ridendum moderatis ingenijs. Qui norint non vulgari moderatione & certa prudentia illum quantum licuit lapsibus vno loco tam multis occurrere conatum: Cùm enim per opinionem tum fiduciæ, tum etiam emũctæ cognitionis, quam illis de se iamdiu excitarat, licuisset (illi si lubuisset) nõ solũ picturis mendosis, sed etiã verbis subdolis persuadere, picturis tamẽ cõtentus fuit, & silentio suæ dignitati consuluit. Si qua tamen vsus est vafricula inuersiuncula, est illa leuius ferenda: Non enim nouerat aptiores: aut si norat, se tantoperè deceptum fateri, eius dignitatis non erat. Igitur quas potuit, dono puta emendicatas, ideo nec recens animaduersas, aut descriptas, in paginas congessit eius pictor, perperã quidẽ illas omnes censitas, sed tamen earum vnam fermè correctam istam, quæ est Seseli Æthiopicũ verum: cuius effigiem mutuatus fuit à Dodonęo Medico multùm exercitato.

Ea Saxeis illis deuexis Massileæ & maritimis, tum etiã ad Cœti montis celsi radices, qua in Lacũ vergit, fruticat vberi prouẽtu Iulio & Augusto valde quã spectatu elegans, multis prouenit virgultis rectis, ligneis, nigricantibus, rigidis, binos ternósve cubitos altis; in varios surculos diductis, folia crassa, rigida, & leuore viridãtia, vt Hederæ, figura oblõga, propior Periclimeno promẽtibus. Luculẽtas in sũmis gerit vmbellas, luteis florib⁹ Anethi, quas semẽ stipat fuscum, oblongum, copiosum, fœniculi maius: non solùm semẽ, sed etiam vniuersus frutex gustanti aromatis saporem acrem, medicatum, & subamarũ, sed gratum imprimit, suauemq; odorem spirat à summo ad imã vsq; radicem, quæ lignosa est. Eximiæ vis est huius semen, cuius copiam misimus amicis Venetis & Lugdunensibus ad Theriacem, quod etiã, vti Dioscorides innuit Massiliẽsi multò odoratius & efficacius est. Quod Seseli, si vt pictum in Dodonęo, ita viuum in agro vidisset Cõmentator, lubens & volens suffecisset in locum illius plantæ, cui videtur postposuisse: est enim illa non frutex, sed herba, quam Recentiores Libanotidem Theophrasti prodiderunt, viribus & figura aliena ab hoc Æthopico, quem fruticem, adeoq; magnum, Dioscoridis correctior codex statuit esse.

CAPPARES.

Ger. Kappzen.
Hisp. Alcapparas.
Ang. *Kapper.*
Gall. Cappres.

FRVTICAT ruri in ora Thyrrenici maris, Norbonẽsi, & Hispanica Cappatis vberi prouentu. Eadẽ hortis iamdiu innotuit, & fœtus priusquàm in florem se pandat, aut perdat, decerptus, & muria conditus magno semper vsu fuit. Flos ei candidus inest, Rosæ aut Mali Cotoneæ: & semen in siliqua oblonga ruffum Milij Panici, medicamentis vtile. Maiores

iores & minores Emporijs varijs væneunt,ſed minores in prima ſunt cõmendatione,ſextiéſq; pluris emuntur, quàm maiores:vulgo namq; habentur meliores, quia palato gratiores paruæ. Sic palati ſtudium fallit ingenium, valetudinis diſpendio : nam qui ſapor illis percipitur, aſcititius eſt à muria, vel ab aceto: alioqui vtraq; acerrimi & teterrimi guſtus eſt, ſeu viridis, ſeu matura. Proindeq; minor, perpaucæ carnis & ſucci, facilius & penitius imbuitur conditura, quàm maior: quæ melioris ſucci & aptioris alendæ carni eſt. Culinæ proinde error eſt, minores maioribus perferre. Sed hic cõſuetus inoleuit, mos. Nam, vt ſcitè dicebat Philoſophus, nihil magis aduerſatur valetudini, aut Medico, quàm bonus coquus. Itaq; voluptati coquus emat minores magno precio, frugi œconomus emet (ſi nos audiat) maiores minoris multò, bonæ tuendæ valetudini. Radices eſſe adulterinas quidam imperiti Medici ridiculè non minus quiritantur, quàm ille qui conquerebatur, perperam fieri hodie, quòd Santalum citrinum adulteraretur ligno aloe: nam hac radice nihil vulgatius aut vilius, etiam in Hiſpania.

κλήματις δαφνοειδὴς VINCA Peruinca, ſiue Clematis Daphnoides.

Ang. Peruincle
Bel. Wincorte & maecchde palmen.
Ger. Singruen.
Gal. Peruẽche

QVIN ſint dictæ omnes κληματίδες à viticulorum ſobole ſarmentoſa nullus negat: Iſtã autẽ vbiuis Germaniæ, Galliæ, & Italiæ, nemoreis, vmbroſiſq; tractibus, & ſenticetis, marginibus gaudentem, veram primam Clematidem, tum facies, tum vires iamdiu, & ſępius compertæ teſtantur: tametſi pauci meminerint, huic ineſſe quẽdam calorem, quo abſtergat educatq; fœtidã menſtruorũ alborum illuuiẽ: ac rurſum aſtrictione inibi relicta, & robore parti reſtituto, eandẽ ſupprimat. Ac mirũ ſanè magnũ ſit, ſi dũtaxat corolla ex hac cõtexta, capiti, aptata ſanguinem è naribus fluentẽ ſiſtet, aut inguinis regioni appreſſa, mẽſtrua cohibet, abortumq; inhibet, vt author eſt Mathiolus commentator. Cæterũ cuilibet hæc nota eſt, fronde laurea ſempervirenti: lęuore, colore, magnitudine, & facie Liguſtri, ex interuallis bina ex aduerſo, in virgis viticuloſis, flexilibus, virentibus, ſparſis humi, & caducis, nec obuias plantas irretientibus: numeroſis, guſtu amaris, nonnihil calidis, aſtringẽtibus. Flores calyculis conſtãt quinis, foliolis Iaſemini, paulò maioris, minus aut nihil odoris. Fibroſa radice, flauente.

PERVINCA *maior.*

MAIOREM multò, nec niſi Norbonæ, non modò vmbroſis, ſed etiam apricis & æſtuoſis, oliuetis, oriundam meminimus eandem, quæ tamen non niſi lętiore habitu proceritateq; diſtat.

ἰξὸς VISCVM.

Ang. Miſſelto.
Ger. Miſtel.
Gal. Guy.
Ital. Viſchio.

EV O C E ἰξὸς deflexum Latinis Viſcum ſiue gluten, quod optimum ex hac paratur, ſatis conſtat: cuius ſatius fuiſſet poſt Quercus recenſitam hiſtoriam, quaſi ſobolis aut appẽdicis meminiſſe. Nec tam rarum, quàm mirum citra vllas radices paſſim in arborum caudicibus totum vertentẽ annum, adeoq; *Brumali tempore Viſcum Fronde virere noua, quem non ſua ſeminat arbos,* vt canit Maro. Quò minus veriſimile ſit, acinulo illo pallido & pellucido ſeri hũc, ſed potius ex ſucco elaboratiore aggeſto, ad cortices libróſq; brachiorum exhalãte, & vapido, vnde fit vt alimentum nunquam deficiat copioſum, nec folium defluat: & oriri multa ſeminio nullo, nulli mirantur, qui ijſdem natalibus Polypodium, Dryopterim, Lychẽ, & Moſchum prouenire meminerũt. Quercinũ autẽ Viſcũ laudatiſſimũ eſt, ſed adeò rarũ vt vix milleſimę Quercui inhęrere cõperiatur. Quin hîc in Anglia innumeras quercus nobis intuentibus, vix vna aut altera comparuit, vbi perpaucũ & magno ſtudio ſeruatũ inerat. Cuius tamẽ ſapor, color, & odor, nihil prorſus variare videntur. Verũ non abs re anti qui Hyphear ab Ixia & Stelite, (quæ cætero-qui natalibus tantùm differre videntur) diſcreuêre. Purgat ſanè viſcum quernum, melancholicũ & pituitoſum ſuccũ, vnde vertiginoſis cerebriſq; epilepticis piamentum quaſi inuentũ fuit, & celebratum olim, ceu ſacrum amuletum, à Gallorũ myſtis Druydibus, qui è quercu viſcóq; querno vaticinati fuêre. Nec minus Chymiſtis eius qui vocatur Solis Aucupium ſeu Illicium expetitus ſpiritus : quæ myſteria prophanis neutiquam referanda. Quaſi topici medicamenti, nec introſumendi

men-

mentionem fecit Dioſcorides: vſus tamen, tum potiunculis, tum catapotijs valdè tutus: foris verò exploratæ vtilitatis adeò nouimus, vt è penitioribus ſinubus collectum pus, trans ſpatia muſculorum & denſas cartilagines eliciat. Eſt namq; epipaſticum nulli ſecundū, vt quis experiri poteſt, quē iuuabit vires noſce Emplaſtri viſcini, ab Scribonio Largo laudati.

πολυγόνατον. *POLYGONVM maius.*

Ang. *White roote, or cely ſcala.*	*Bel.* Salomons ſegel.
Offi. Sigillum Salomonis.	*Gall.* Signet de Salomon.
Ger. Weiſz wurtz.	*Ital.* *Ginochietto.*

NOMINIS argumentū radix, geniculis cōpluribus pyxidatim cōſertis, Ruſci modo protuberās, digitū minimū craſſitie æquās, innuit: quæ vagatur ceſpite ſummo, multum fibroſa, cādore pellucido, marmoreo, Alabaſtritidis radicis aſpectu, guſtu inſuaui dulcedine, ſubaſtringente. Caules emittit rectos, rotūdos, cubitales, virides, quos folia ambiunt Lilij conuallij, vel Bifolij, vel Lauri Alexandrinæ, Ellebori albi modo, liris vel rugis rectis venoſa: è quorum emiſſu pedicelli prodeūt: flores Vnedonis, ſeu Arbuti dicti, ex candore herbidi, Lilij conuallium longiores: quibus excuſſis, Maio & Iunio, baccę virides, deinde nigræ ſubnaſcuntur, Corrudæ aut Liguſtri.

Μυρσίνη ἀγρία *Myrthacantha* *RVSCVS.*

Murina ſpina, ſiue Myrtus ſylueſtris.	*Ital.* *Pongi topi.*
Ger. Bruoſch, aut Meuſzdorn.	*Gal.* Bruſc.
Hiſp. Iuſbarba, & Gilbarbera.	*Ang.* *Bochers Browme.*

TAMETSI Myrthum humilem, ſylueſtrem, & aculeatam vocarunt Ruſcum antiqui, quaſi eiuſdem naturæ, vt figuræ erat prorſum ſimillimæ: tamen differre inter ſe indole & natalibus certum eſt, cùm ad Septentrionem populis nulla ſponte naſcatur Myrthus: Ruſcus autem calidis & frigidis peræquè multa ſcateat, facie folijsq; planè Myrtheis, ſed rigidioribus, mucronatiſq; ſupernè, quibus medijs ritu Cocci baphicæ hærēt ſingulis baccæ ſingulæ, ruberrimæ, duriores, maioréſq; quàm Aſparagi, nucleo oſſea planè duritia, vixq; vlli frangenti ictui cedente. Floribus puſillis, in fruticantibus multa ſoboles virgis, præduris, bicubitalibus, & tricubitalibus, rectis, ſtriatis, viuaciſſimis, vt & radices, quæ quàmplurimos annos perennant, ſuccreſcente quotānis noua Aſparagorum ſimillima turionū propagine: aromatica, aliquantum amara, viſcerum & ductuum farctui vſitatiſſima, nec ſecus ac in officinis Aſparagi vſurpari ſolita, vel Bonifaciæ, cui nó parum ſimilis. Semen etiam miſcetur eodem ſcopo Benedictæ laxatiuæ & Litontribis.

LAVRI ALEXANDRÆÆ Dioſcor. (quæ Theophraſto Ruſcifolia ἐπιφυλλόκαρπος*, ſiue ſuperfolio baccifera, vocatur) cum* HIPPOGLOSSO *ſiue* LIGVLATA *diſcrimen.*

ALIAM eſſe Alexandrinam Laurum ab Hippogloſſo, cuius in promptu eſt de Theophraſto & Dioſcoride noſce: quippe fructum ſiue baccam coccineam medijs in folijs hærere, nullius ligulæ facta mentione, vterq; aſſerit: folliaq; molliora, maiora, & albidiora quàm Ruſci ineſſe Lauro huic, Dioſcorides ſubdit, viréſq; diuerſas reddit, & radicē maiorem, molliorem, odoratam.

HIPPOGLOSSVM.

AT Hippogloſſi ſiue Linguatæ radix minor, gracilior, breuior: folium tenue, paruū, cui medio quaſi cauo aliud foliolum, lingulæ inſtar, inſitum: aculeo rigido, infeſto, mucronatum vtrūque, inter quę baccula etiā rubra Ruſci viſitur, ſuſpiciendo naturæ, propter raritatem, opere. Quare verſionem Plinianam legenti, ſatis liquet diuerſas eſſe plantas, lectionémq; Hippogloſſi luxatam fuiſſe. Namq; ſic Plinius:

Ger. zäpfflikraut Hanckbladt, vnd zungen bladt.
Bel. Tongen bladt.
Ang. *Double tonge.*

HIPPOGLOSSA *folia habet ſylueſtris Myrthi, concaua, ſpinoſa, & in his, ceu linguas, folio paruo quaſi exeunte de folijs*. Vbi videtur legiſſe non κομῆν, ſed κοιλῆ, id eſt, non comoſa, ſed caua folia, ſiue inflexa cuiuſmodi planè ſūt omnia noſtratis Biſlinguę ſiue Bonifaciç: hortis iādiu ſatis notę, & viribus ad calculū dyſſuriáſq; eximijs celebris: prę ſertim ſpōte naſ-

naſcentis,montoſis,ſaxoſiſq;,& aſperis,incultis,Genuæ,portus Lunæ,Sauonæ,Nicæ, alijſq; Alpinis ſterilibus calidiorum tractuum.

Math. Laurus Alexan,commentitia. Senēſis noſter, qua ingenij eſt opulētia & liberalitate,vbi cæteri ſcriptores putarāt deſcriptionem,nomēclaturamq; geminam eſſe,duntaxat vnius & eiuſdem plantæ,non ſolùm dedit,vt par fuit,Bonifaciam pro Hippogloſſo,ſed inſuper duas ſcitiſſimè equidem cōmentus fuit. Alteri nempè affixis affabrè ligulis,quàm poſtea pudentior factus,delendam curauit : Alteri datis in petiolis longis baccis, quam Sigillum Salomonis meritò ſuſpicantur,in illumq; quaſi impoſtorem ignarum debacchantur moroſuli iſti critici,quòd toties, totq; annos,cùm verſarit haſce quiſquilias, tandem non animaduerterit Theophraſto & Dioſcor.Lauro medijs in folijs fructum,non in peciolis ineſſe:ſed illam demptam, quaſi foret à ſe fictam commentarijs penultimis,commodiorem multò fuiſſe:quippe cui ſimilior eſt ea,quam quidam herbarum peritiſſimi in hortos colunt, & veram affirmant Alexandrinam Laurum.

Cucurbitæ.
Cucumis ſatiuus eſculentus.
Cucumis flexuoſus ſiue Anguinus.
Melo ſiue Cucumis antiquorum,Dioſcor.Melopepo.
eius varietates.
Citrullus officinarum,Anguria,ſiue Batecha,ſemine nigro Auicennæ,an
Pepones oblongi,ouales vulgatiſsimi. (MELOPEPO?
eiuſdem varietates.
Cucurbitæ varietates. { *lagenaria maior.* / *minor.* }
eiuſq; varietates.
Colocynthis.
Cucumis Elaterij ſylueſtris.
Momordica,Balſamina.
Doronici,quorū nullus eſt ACONITVM *Pardalianches.*
Doronici varietates.
Xylon.
Maluæ.
eius varietates.
Bamia.
Syda Theoph.
Abutylon.
Althea.
Althea arbor.
Alcea.
Alcea Veneta.
Gerania.
Pes Leonis,ſiue Alchimilla.
Sanicula.
Epipactis.
Ranunculi.
Ranunculus flore albo.
Ranunculus gramineus.
Flammula
Aconita. { *Luteum.*
Napelli. { *Lycoctonum.*
Muſcæ Napelli.
Anthora.

CVCVRBITÆ Sychia. Succha. Σίκυς.

TANTA est Cucurbitarum, Cucumerum, & Poponum inter se cognatio, vt antiqui Greci & Latini, nedum recentiores, minus accuratè nomenclaturas discreuerint. Euthydemus siquidem in oleraceo libro Syciam Indicam nominat Colocyntidem: puta post Hippocratem: cui vti etiam Theophrasto videtur, quamlibent varietatem & differentiam genericam horum fructuum σικυώνη vox signare, σίζειν namq; bullire est, vnde σίκυις, quæ vas, ollam, & pyxidem significat, & sanguisugum vitreum, aut cornu instrumentũ: indeq; fortè Latinis Cucurbita, tametsi Varroni à curuando dicta putetur. Aristoteles etiam Sicyas pepones appellat: & Galenus Pepocucumerem. Quare quò facilius percipiantur & discernantur ab inuicem, quæ hodie in vsum culinariũ & medicatum venerunt, genera cuncta non incommodè σικύας, vel Cucumeres, vocamus: quarum duo summa fastigia sint Curcubitæ & Melopepones, varia nomina adepta, propter fructuum, foliorumque varietatem.

CVCVMERES SATIVI & Esculenti.

Germa. Cucumerem.
Gallis. Concombre.
Belgis. Comcommeren.
Ang. Cucumbres.

NOTISSIMI sunt, tum Meridionalium, tum Septentrionalium hortis Cucumeres, qui & suauissmi esu & frequentissimi, prefertim crudi, aut muria conditi, dum adhuc sunt tenelli, merito habentur. Foliis hispidis, scabris, viridãtibus, similibus Brionię, aut Vitis: maioribus, minoribus Bardanę & Petasitidis: flores ex luteo pallent liliacei, conniuẽtque noctu, aut marcescunt, Volubilis ritu: reptantibus multis vitibus & clauiculis, proxima quæque implicantibns, fructũmq; dant teretem, semipedalẽ, oblongũ, cortice teneriore, maculoso, ex obscuro virore in flauum maturescente, interdum spinulis molliusculis, asperato, & leuiter secundum longitudinem canaliculato, vel sulcato: semine referto albo, Melonis adeò simili, vt neutiquam, nisi quia angustius, & pusillo apiculo subtus protenso donatus est, discrepet: medulla lactescente, admodùm suaui, & multi vsus Officinis, non item Culinis.

CVCVMIS flexuosus; siue ANGVINVS.

RARIOR hic, & nisi in hortis herbariorum infrequens, prorsùm simillimus superiori Cucumeri, flagellis, flore, foliis, & clauiculis, fructu autem facilè discernitur, & agnoscitur, qui incurua gracilitate anguinum flexum, & longitudinem & crassitiem æquat; vnde nomen: tenera cute, nitore herbido.

MELO vulgi, siue Cucumis Antiquorum, Dioscoridis MELOPEPO.

German & Bel. { Meloenen. Gallis & Angli. { Melons.

ILLIS affinitate foliorum, florum, & fructus proximus hic, simillimo etiam, vt diximus, semine, incluso tamen in globosum fructum, magísque ventriosum, & secundum longitudinem altioribus liris, & torulis sulcatũ. Cortice duriore, nõnihil hirsuto, rugoso, pullo, vel cinereo. Carne fulua, sapore & odore mellito, vel saccharato, cuiusmodi in gulæ delitiis crudos suauissimos habet vniuersa Italia, Galloprouincia, Norbonensisque & Vasconica, Gallia, Hispania: esitantur cum pauco sale & pane Iulio & Augusto. Cæteris regionibus ad Boream, vt Franciæ, Belgio, & Angliæ, ægrè aut insipidiores proueniunt, nec plerumque maturitatem assequuntur, præ imbrium copia, & caloris inopia. Semen etiam vnum officinarum habetur, inter quatuor maiora vocata, primæ commendationis, & frequentioris vsus.

Varietas

Varietas peponum, magnitudinis, coloris, & odoris. { Eſt quippe ſpecies quædam Moſchatelina, quæ vix Colocynthidem, aut Arãtium ſuperat, odore Moſchi, ſapore delicatiſsimo.
Eſt & altera cortice carnéque alba; ſapore etiam periucundo.

VEL hoc vno argumento quilibet aſſeruerit Melones noſtros, ſiue vulgi Italici Pepones, eſſe antiquorum (præſertim Dioſcoridis) domeſticum Cucumerem, ſiue Sicyam ſatiuam, quia odore eximiæ fragrantię, & cytonii mali, aut pomorum redolentium, æmulo, reſtauret vires languidas & reficiat, ſpiritúſq; diſsipatos reuocet animo lapſis: vt idẽ Dioſcorides author eſt: eoque Melones, quaſi Pomoſi, meritò vocati fuerunt à recentioribus Græcis, quòd ori ac ſtomacho cibus ſint gratiſsimus, omnium huius generis.

CITRVLLVS Officinarum, Anguria ſiue Batecha Auicennæ ſemine nigro } an Melopepo.

IMITATVR etiã Citrullus maiorẽ aliquẽ Melonẽ effigie & carne ſolidiore, fragili: ſed ſapore veſcendoq; magis Pepones vulgatos refert: vnde Melopeponẽ iſtũ nomenclatura, vt ancipitis naturę, dictũ de vtroq; mixta putamus, nẽpe Mali, ſiue Melonis circinnata rotunditate, non tamẽ torulis ſulcata, & ſapore magis Peponem, quàm Melonis dulcedinẽ melleam referente: quibus etiã, monente Galeno, diſcernitur à Melone. Semẽ verò vnum è quatuor vocatis maioribus eſt; maius Melonis, minus Peponis, duriore cortice ſeptum, nigro, omnium duriſsimo: alioqui tota planta ſimilis Peponum plantæ, ſed foliis altioribus, laciniis Colocynthidi proprioribus. Seritur etiam & manditur caro cocta vel cruda, & pleriſque Pedemontis Italiæque hortis enaſcitur.

σικυοπέπονες. CVCVMERES Peponésve oblongi, ſiue ouales, vulgatiſsimi.

HORTORVM ruraliũ nullus Pepone iſto notiſsimo vacat, eoſdẽ vocatq; cuncta Germania & Anglia Pepones magnos, admodum Meloni, vel Citrullo ſimiles: flexuoſo flagellorum, ſed proceriore reptatu, foliis latioribus, profunda Citrulli lacinioſáq; diuiſura, flore maiore, fructu tereti, oblongo, oui ſtruthii ſimilis, maiore multò, flauo interdum, interdum & albicante cortice obducẽte. Semen Citrullo latius immerſum carni luteæ, quæ hyeme ſuper aut ſubtus camino fumóque areſcunt, iiſceque tenuis ſortis plebecula veſcitur.

Varietas {

COMPRESSI rotundi, Melonis effigie.

VARIANT verò folio minori minúſque inciſo, alioqui ſimili, nec diſpari flore, aut fructu, rotundo, compreſſo, Melonis effigie, nonnihil itẽ orbiculatim ſtriato. Cortice delicatiore, glauco, vel albido, nitente. Semine albo Citrulli.

LATIORES Clypeiformes.

NIHIL prorſum diſsimilem in ramis & foliis alterum horti alunt fructum latiorem, rotundo Galeri ſpecie, aut Clypei vmbilicati, & ambitu rimoſo, atque plicis fimbriiſque rugoſo cortice: delicato & concolori ſuperiori, nec diuerſi ſaporis à ſuperiore. Vtrumque in taleolas ſciſsos, frictóſq; in ſartagine, & farina aſperſos, ſuaues admodum mandunt, in Belgio, Gallia, & alibi.

STRVMOSVS.

PERELEGANS hic & rarus, foliis alioquin ficulneis proximis, fructu Melonem magnum æquante, ſed Limunia mala exprimente, tuberoſoque cortice, papillatim variegato: ſpecioſa item tricolori ſtrumarum bullatione. Semine non diſsimili.

CV-

CVCVRBITÆ ſiue Zucchæ.

ADMODVM veriſimile fit, Zucchæ nomẽ(ſic enim Italicè vocant Cucurbitam deprauatis elementis)σικύαν, aut συκίαν (vtroq; enim modo ſcribunt nonnulli Græci) deſignare: nam σικυα, vnde etiã ficus Latinis deriuatur, generaliſſima fuit appellatio Cucurbitarum, Cucumerum, & Melopepopum, vt ſuperius monuimus.

Quare Cucumerinæ familiæ maximæ vocari poſſunt Cucurbitæ, & commodiore etymo à curuando deduci, quaſi curbando, vt loquuntur Vaſcones & Pyrenei. Notiſſima & condituris aptiſſima, quæ anguina vocatur, omnium maxima, in arcum flexa, ternum ſenumq; pedum longitudinis, cute polita, albida ex viridi, teſtaq; duriore quum arida fuerit. Carne alba, elixa non ingrata. Semine longo, lato, nonnihil quadrato. Folio Cucumeris rotundiore, minore, flore albo, in flexilibus caducíſq; humi loris & capreolis, topiarias ridicas & pedamenta implicantibus. Hãc maxima copia in taleolas longas diſſectã, ſaccharóq; conditam, Luſitani Hiſpaniq; adferunt venum in Septentrionem, vocantq; Carbaſade, Siticuloſis & æſtu febrili vexatis gratiſſimæ offulæ ſunt.

LAGENARIA.

Varietas.

LAGENARIAM vocamus, vt qua peregrè proficiſcentes lagena vtuntur, præſertim in Gallijs, Hiſpanijs & Italia: commodius namq; geſtatur vinum quàm vitreo aut figlino vaſe, quæ oneri ſunt & facilius franguntur. Semen illi minus quàm ſuperioris: folium alioquin, flores, & reliqua non diſparia.

LAGENARIA maior.

AB illa tantùm differt fructu minore, lagenulamq; concinniorem exprimente, eóq; lubentius commodiusq; geſtatur itinerantibus. Semine, folio, & flore, delicatiore, non diuerſo.

COLOCYNTHIS, ſiue Cucurbitula amara, Cathartica.

Ger. Coloquint Opfflein.
Bel. Quint appel.
Ang. *Coloquintida.*

QVIA conſimili eſſet facie, ſed multò minor tota, Cucurbitulam & σικυώνην ſiue Cucumerulum vocarunt Hippocrates & Ægineta, ducti potius foliorum aſpectu, quàm planè contrarijs facultatibus, quibus inſigniter pollet: & documento eſt, ſub ijſdem foliorum florúmq; lineamentis, cognatarum ſpecierum plerumq; eſſe perquàm diſſimiles vires: quæ quò melius innoteſcant, plantæ ipſæ ſunt iuxta ſe ponendæ, & deſcribendæ, vt frequenti intuendi in eas conſuetudine & experiendi, periti earum euadamus. Idcircóq;, vti ſuperius ſemper, ſic & hîc nos hunc Cucumerẽ, & aliũ agreſtem vocatũ, ſuis gentilibus ſubdemus. Hanc ferũt Herbariæ voluptatis ſtudioſi Vere, in Gallia, Germania, & Anglia, fructúmq; decerpunt Septembri, ſed ſubflauum, virentem, viroſúmq;, nec purgationibus perindè aptum, vt ea quę ex Græcia Hiſpanijſque deferuntur Poma ſiue Cucurbitæ, excẽpto cortice flaueſcente candidę & fungoſę, læuique concretione, amarore viroſo & exuperanti, & horrendo, fauces viſcera inteſtináq; lædente. Ortu & natalitijs humentibus penè Cucumeris ſatiui par, ſed folio minore magiſque lacinioſo, ad Citrullum accedẽte, luteolis nec diuerſis floribus. Semen item ſimile, ſed minus, durius, peneque lignum eſt, nõ tanta virulẽtia ad purgandũ, quàm caro ipſa ſiue medulla: dedimus namque multò maiorem doſim quàm medullæ, maiore commodo, nullo aut longè minore tumultu.

Satæ Colocynthidis in hortis Batauis, Gallicis, & Italis, vidimus triplicis aut quadruplicis varietatis: fructum nempè puſillæ Cucurbitæ aut Pyri & lagenulæ effigie, ex fuſco viridante: cortice nonnihil maculis variegato, reliqua foliorum facie Cucumerem ſylueſtrẽ referente: teterrimi etiam ſaporis tota hæc eſt: videtúrque Syluestris ſpontéve naſcentis ea ſpecies, quam mortem, ſiue exitium in cacabo, vocabant quæribundi Prophetæ illi, qui apud

pud Eliſeum fame preſſi, cùm multi degerent, & cibum caperent, iuſſúſq; eſſet quidam incoquere pulmento olera, collectam magnam huius copiam, ratus eſſe Cucurbitam eſculentam, ollæ indidit: Illi verò vt eſitare cœperunt, amarorem infeſtum, quaſi mortẽ deteſtati ſunt: nec porrò vorare potuerunt, tũ ad Prophetam protinus exclamare, & *Mors*, inquiunt, *Diuine, eſt in cacabo, nec poſſumus veſci*. Vates autem Eliſeus miraculis potens fretúſq; multis, farina adiecta pulmentum Colocyntidáſq; ſylueſtres dulcorauit, edendoque cõmodas reddidit: quare oportuit eſſe amariſſimas.

Meminimus etiam exactè ſphæricas, maximum Arancium aut Citrium, vocatum Adami Pomum, æquiparantes, etiam nonnihil variegato cortice.

Videas & nonnuſquam compreſſæ rotunditatis, ſubflaui corticis, quarum omnium eædem vires, & dirus amaror.

Sæpiſſimè puſilli, *Peponis* oblongi effigie, ouum anſerinũ aut olorinum æquantes, corticis durioris, ex viridi in atro & cinereo maculati ſunt.

CVCVMER *Elaterij ſyl.*

Ger. Wilder Cucumer.
Gal. Concombre ſauuage.
Ang. Noli me tangere, & *Wilde Cucumber*.

NON immeritò Cucumerem agreſtem vocarunt hunc, potius quàm Aſininum aut ſylueſtrẽ: quia omniũ huiusgeneris plãtarum, ſuaptè ſpontè importunóq; admodũ prouentu oriatur circa vrbium mœnia, areas, & ſtabulorum fimeta, in Italia, & Norbonenſi, Prouincialique Gallia, vbi vel puerulis notiſſimus, qui fructum turgentem vixdum tactũ digitis ludibundi in faciem inuicẽ elidunt ſemine, ſuccóque peramaro & viroſo os oculóſque perfundunt. Repens & humilis, non topiaria eſt, tota Cucumeris ſatiui effigie, minoribus folijs, magíſque ſcabris, & craſſioribus, cineritijs, ab imo denſè fruticantium cauliũ teneriorum, ſucculentorum: quibus exeunte æſtate, poſt flores luteos, palleſcentes, Cucumeruli in pediculis per interualla inſunt, pruni inſtar oblongi, hiſpidi, cinerei, coloris quadamtenus *Papaueris* gemmantis glomerulos imitantes. Semine pullo colore, vel cinereo, nigricante, Colocynthidis non diſſimili, ſed minore: radice craſſa, Raphani aut Bryoniæ, aliquantum fibroſa. Medulla candida minus quàm fructus, aut folia, ingrata: quæ præſertim Sole ſiccata, flammis admota, tota deflagrat vrendo. Vnde primùm nobis coniectura fuit ex *Plinio*, monente etiam Præceptore accuratiſſimi iudicij Rondelletio, ELATERIVM verum ex hac plurima, & pauca ei hærente muccagine medulloſa, non ex ipſis Cucumerulis parandum eſſe. Perquàm celebre fuit antiquis Catharticum, vt de Hippocrate & Theophraſto liquet, Elaterium, quaſi dicas exagitans turbáſveciens medicamentum: vehementer namque ſupernè, infernéq; aluũ citabat, puſilla doſi, nempè oboli, vel ſcrupulo, ſemiſſe, per ſe, vel adiecto ſalis altero tanto, & *Stibij*, quod colorando ſatis eſſet. *Probatiſſimum* fuit, læue, non aſperum, nec ponderoſum, ſed album, nec aridum, vel exuctum, vehementer amarum, & lucernæ obiectum facilè flagrans. Quæ notæ lectori plantarũ cõſulto, non rixandi, ſed cognoſcendi cupido, facilè retegunt planè peruiam huius loci in Theophraſto & Dioſcoride ſalebroſi intellectionem: cùm namq; ex Cucumerulis iſtis ſuccus effluat admodùm tenuis, viridis, aqueus, ignéq; denſatus inæqualis, nigricãs, ac obiectus lumini neutiquam flammam alẽs, paucíſq; annis mucidus putríſq; futurus, veriſimile nobis fuit, vel Theophraſti, vel Dioſcoridis Elateriũ dici nõ poſſe, tũ propter illa omnia iam quæ diximus, reprobi inditia, tum quia nec durat, nec flagrat. Quare ipſi ſuperiorib⁹ annis cùm in Gallia Norbonenſi paraſſemus Dioſcoridis & Theophraſti inſtituto, curaſſemúſq; parãdum multis modis: tandẽ maximã Cucumerulũm copiam colligendã curauimus, è quibus ſuper cribro inciſis, ſeminis tuſi, & crebrò manibus preſſi, medullam ſiue muccaginem Pſilij ſimilẽ ſubter cribrum tranſmiſſam excepimus, Cucumerulorum eorũdem ſucco affuſo, & aquæ fontanæ nonnihil, quò facilius gluten remitterẽt trans cribrũ: iſtud partim Soli ſub dio expoſitũ nigricans habuimus, partim verò igne aut ſub cineribus exſiccatũ, albidũ, & pullũ. Vtrumq; tamen lucernæ admotũ actutum flammam dabat & alebat ſua pinguedine: quin etiam, quale nobis adhuc in muſeolo longè aridum ſupereſt, facilius

lius vret,cuiuſmodi nunquam poterit parari ex ſola Cucumerulorum aqua, muccoſáve carne, vt probè norunt qui ſæpius periculùm fecerunt. Eapropter Plinius videtur cęteris melius & verius ex Theophraſto, aut quopiam alio claſsico authore,ad Dioſcoridis ſententiam acceſsiſſe;quum ex fructu & ſemine faciendum cenſet:nimirum vt obiectum flammæ flagret, quale optimum tradit Dioſcorides:quem ſuum ducem ignauè hic deſerit Senenſis commentator, & inſulſè ſuggillare videtur, dum contentioſas texit ambages authoritatum farragine. Sanè par eſt,quo diximus modo, commodius tutiuſque purgare, adeóque diutius non putre durare quia acris virulentúsq; ſuccus medulla pingui ſeminis retunditur & miteſcit,nec perinde (quà oleaginoſum pingue) putreſcit: *Mitior* etiam vis in ſemine,& par ratio,quę in Colocynthide. Radice huius multũ vtuntur practici Monſpellienſes, cuius efficacitatem depræhendas ex vnguento Agrippæ, Ciclaminis, & aliis etiam internis, vt Anaſarca & Aſcite.

BALSAMINA *Cucumerina, Punicea.*

COGNATA facie Cucumerino generi eſt peregrinę venuſtatis Balſamina vocata Herbariis, qui eam in hortis colunt, vnde voluptatem & vtilitatem capiant ad vulnera glutinanda: doloréſque vlcerum praui humoris mulcendos Balſamo artificioſo, ex pomis Charantiis contuſis vel oleo bullitis parato, indidemque ipſa tota planta Balſamina & Charantia fortè dicta,propter gratiam elegantis effigiaturæ & coloris pomorum, quæ magnitudine & effigie vtrinque in conum faſtigiata,medio ventrioſa,Limoniũ paruum imitantur, ſed ſuperficie carneque nitentis purpurę phœniceæ: puſillis, & crebribus ſpinoſis bullis,quadantenns Opontii,ſiue Ficus Indicæ dictę Semine Citrulli, nigro,minore. Folia,ſarmenta,facies,& clauiculę topiariis ornamentis aptiſsima, Bryoniam & Cucumerem imitantur; ſed aſpectu hilariore, folióque Vitis altioribus inciſuris. Floribus puſillis,minoribus Melonis, ex luteo in pallidum languentibus. Hortis calidiorum regionum adultior multò,& frũctu maturiore frequentioréque eſt.

DORONICI *varii noſtrates, quorum nullus eſt* ACONITVM PARDALIANCHES.

MVLTARVM Stirpium (fortè & Pharmacorum) nomen vnum fuit Aconitum: vt cuius ſucco, vel radice,quaſi cote, ſpicula à venatoribus affricta, & ſubacta, celerius & ſubirent & perniciem adferrent. Aptior enim hæc nomenclaturæ interpretatio venit, quàm ſi è cautibus, aut è pago cognomine deducas: tametſi non neſcii ſumus poſſe etiam ἀπὸ τȣ̃ ἀκοντίζειν deduci: quemadmodum τοξικὸν ἀπὸ τȣ̃ τοξεύειν, non à Taxo dictum putamus. Sic enim in Cyri Pædia Xenophon: ȣ̓δὲ γὰρ τοξεύειν, ȣ̓δὲ ἀκοντίζειν ἀποτρέπομεν ἡμᾶς. Non enim,inquit,iaculari, aut in hominem collimare vobis integrum facimus, quippe nefas: ἀλλὰ δὴ,quaſi diceret,θήραν,feram, puta ceruam, aut damam. Cùm itaque inter multas lethales,eſſent compertę hę celerrimæ & certiſsimæ internecionis,Theophraſto, Dioſco. & aliis proditæ ſeorſim & diſtinctæ à cæteris ſunt,tametſi minus plenè,aut perſpicuè: etenim, qui mos fuit ſęculo illi, flores tacuêre & alia multa,quæ non viderant, ſed fortè legerant: idcirco ſtirpibus ipſis in aſpectum iudiciumq; adductis,nobis aliquid certi ſtatuendum. Quales radices in Pharmacariis tabernis proſtare vides Doronici nomine,hos non raró eaſdem meminimus erutas integra planta in montibus etiamq; collibus Pedemontanis. Eæ triplici in differentia ſunt, tametſi non ita diſsita: nonnullis enim Franciæ collibus cæteris minores, minúſque fibroſas radices haſce inuenias,nec appendiculis vtrinq;, quaſi brachiis ſeu Cancelli forcipiculis donatas,ſed crebribus. Eſt itẽ duodecimus fermè annus,cùm quidã Riſotomi Lutetiam indéque Antuerpiam quaſdam plãtas Doronici iam tum creditas, ex quibuſdam Francicis collibus erutas in hortos aduexerunt. Puſillæ erant totæ, caules teneri,folia mollicella,oblonga,vti Plãtaginis: nõnihil ex viridi flauentia cõſpicuè,hirſuta, Piloſellæ modo,vel Cucumeris agreſtis, ſed attrectanti læuia, ambitu rotundo, ſed

nõnihil laciniofo & ſupernè anguſto, Cucumeri agreſti, quàm Cyclaminis ſimiliore, terna vel quaterna, pediculis innatis radici exiguę, tereti, orbiculatę, ſed infernè in anguſtũ ſenſim adductæ, ſubtus & tranſuerſis quaſi ſquamularum torulis articulatę, apprimè ſcorpionis cadauerulum & caudicellam exprimenti, plùſculis donatę fibris: color candidus, ſapor dulcis, amaricat, & lentorem multum pauxillę coniunctũ aſtrictioni præfert: ſeſquipalmum altus caulis, floribus in ſummo donatur luteolis, aut pallidis, radiatis, Buphthalmi, aut Medię conſolidæ. Frequens hæc nunc in hortis Belgicis & Anglis, ac prorſus eadem Doronico vulgatiori & minori *P*harmacopœis dicto, apud quos cùm aliâs ſępè, tum præſertim cùm hæc meditaremur, inter haſce radices duas alias Doronici differentias obſeruabamus. Alteram hac maiorem longioremque multò, pluribus corticeis ſquammulis, nitentibus, candidis, marmoreis, tranſuerſim cinctam, cui ala vtrinque apta vna eſt, Squillæ marinæ, Cancellíve, aut *S*corpii forcipulis non abſimilis, dulcicula guſtanti. Folia, floréſque, & caulis, maiora paulò & rotundiora. Vmbroſis hæc montibus oblectatur, non ſolùm Alpinis ad *M*eridiem, ſed etiam rigidiſsimis Angliæ ad *S*eptentriones, vbi ſibi viſam & lectam in Northombriæ arduis aſſeruit nobis amicus multæ lectionis & peregrinationis pereruditus Medicus *P*ennius Anglus.

Varietas tertia Doronici.

PRIORI propior tertia eſt, ſi prorſus eadem ſit etiam ſuffragio Herbariorũ, qui magnitudine duntaxat diſtare aiunt: nam hic multus collibus nemoroſis Taurini & Allobrogum, tum ruri, tum domi oriundus, eſt folio hirſutior: flore & radice maior: caulis ſeſquicubitalis: alioqui ſimiles inter ſe ſunt, adeò hæ tres, vt Cyperorum ritu diſcrepent, magnitudine tantùm, ſitu, & numeroſa ſobolis propagine. Iam neutiquam opus ſit multa diſquiſitione ad ſtatuendum, ecquid ſit diſcriminis inter Theophraſti, Dioſcoridis, Plinii, & aliorum, *P*ardalianchen, Theliphonum, aut Cãmorum: quæ nomina vnius huius plantæ diuerſa putamus: nec videmus vlla inſigni diſtinctione mereri genericam differentiam: facies enim, ſapor, odor, omnibus idem, itemque fermè natales. Sed tamẽ paulùm quid variat Dioſc. de radice delineatio, quippe caudæ hic, Theophraſtus verò cadaueri toti cõfert. Id nõ continuò alius generis ſtirpem aſtruit: ſed eandem brachiorum aut alarum expertẽ, vt ſæpius orbata, quàm eiſdẽ donata viſitur. Nec dubium quin mutuatus ſit ex Theophraſto, vel vterque de alio quopiam ſcriptore: nam quæ de nocumentis & effectionibus prodita eſſent, vt lecta, non explorata, ſubdunt. *P*linianum non eſſe idem inficiari eius intereſt, qui non meminit, pleraque omnia in Stirpium hiſtoria illum accepta ferre Theophraſto. Ecquid loci ſit iſti commento Pardalianche relictum, dicent conſultiſsimi & ſtirpium exploratores indefeſti Italorum doctiſsimi, qui nullum vſpiam ſibi viſum, vel auditione cognitum plerique omnes nobis aſſerebant, querebanturque ea ſpe fruſtrà ſe luſtraſſe penè quantum eſt Alpium & cautium, nemorum, & montium, perpetuo illo dorſo à Lemano Clauenam, indéq; ad Veronæ Baldiq; deuexa, nuſquam tamen cõparuiſſe. Noſtratis interim Doronici plurimùm diuerſis locis obuium habuiſſe: eóque nobis tametſi inuitis ſuadebant iſtum Senenſem commentatorem, cui impoſuiſſet hæc leuiuſcula, quam ſupra agnouimus, differentia, quaſi vnam quampiam nouam & ſui generis ſanxiſſe. Indicio eſſe, quoties curauit recudenda illa commenta, toties variatam Iconem: nec niſi vnam miſellam, caule floréque mutilam, ſemel carthæ mancipatam, tot vbique gentium veſtigatoribus ſedulis repertam fuiſſe, Hiſtoriæ fidem item temeratam audacia, vt qui nullo periculo facto (nec enim potuit) illicò decreuerit *P*ardalianchen. Quo vero faſtu, aſtu, & palpo magni nominis eruditis inculcet illud, *Palpate & videte*, quoniam *M*athiolus non ſcribit mendacia, ſe ridere & mirari: fore tamen iam, vt ſenior eóque moderatior factus, fateatur ſe lapſum, lugeátq; Doronici, ſibi ignotũ anteà, quod ſceleſte nefas, illi Æſculapio Cortuſio primùm innotuerit, & per illum mortalium generi ſit retectum. Quod maleficium cùm noſtræ memoriæ pleriſque notum eſſe ſciuiſſemus, & Cortuſio in hortulo ſuo Pataūii inter colloquendũ reſpondiſſemus, id verũ quidẽ eſſe, cæterùm minimè mirum: vt qui experimento certum haberemus, Aloe ſaluberrima interfici vulpes, eaſdémque enectas amygdalis amaris ex Plutarcho meminiſſemus, annuit

Pictum Pardalianche ſomniũ.

ille

ille Italicè cuidam compatri ſuo Pharmacopœo,qui vulgatum exemplum de nuce vomica ſubdidit, ea nempè feles,canes,auéſq; interimi, quæ tamen tuto & magno commodo aduerſus lethifera & Epidimicos morbos in Electuarijs Liberãtis,datur homini.Immeritò proinde Doronicum verbo diro dum infame facit,quàm multum ſciret,& parum ſaperet, perſpicuum facit: Dæmones quippe fœlices vocari,vel monachi norunt, qui Cacodęmones haud atrociori conuicio inceſſunt,quàm ille Doronicum è republica Medicorum exigere nititur. Tantillam rem, tam valdè vulgatam,captum ſuperaſſe tanti Commentatoris,ſtupet vulgus,qui Philomelis, Alaudis, Hirũdinibus,alijſq; delicatioribus auiculis non ſolùm nõ noceat,ſed interdum cibus,ſæpiſſimè remedium vnicum & pãchraſton ſit. Quã multis tu Principibus,nos pauperibus,Doronici ignoratione, exitio fuiſſemus : quantam ſtragem plus quingentis abhinc annis dediſſent Medici,freti electuarijs de Gemmis & aromatibus & alijs Cordi amicis,quibus frequentiſſimè vſi ſunt,téq; monere poſſunt, Doronico ne tantoperè conuitiẽris,ſed potius doſim metiaris:alioqui Croci, Moſchi, ſimiliumque dato quaternûm drachmarum demenſum homini,& comperies Demonium tuũ. Quin thus etiã,multò quibuſdã minore mole,meminimus perniciẽ attuliſſe. Tantæ expectationis Commẽtatoris intererat,ſaltẽ hac poſtrema Commẽtariorum manu & mole, an Pardaliãche eodẽ necaret modo,quo cætera Aconita,exquirere: quippe ſi nominis etymõ & ſeriem Sympthomatum perpendas,videtur,aut ſola(aut certè comite veneno)ſtrãgulatione,id patrare:quemadmodum fungi,pappoſáq; excrementa Typhæ & Cannarum, quæ belluis,præſertim ſiccis & anguſtis meatibus, nec ruminantibus, ſi cum eſca pauca multum confertim vorarint, mortẽ moliũtur ſuffocãdo. Quin non ſemel audiuimus venatores affirmãtes,ſe fruſtrà dediſſe Napellum,Helleborum,& alia toxica,à feris ſtatim vomitu reiecta:at vbi pauxillũ Taxi addidiſſent,prorſum nullũ animal euadere,quippe nauſeare,ſed euomere nihil. Pereunt igitur partim veneno,partim occluſo ſpiritu, puta ad fauces, tracheam,& diaphragma:plerumq; etiam euomere bilem,muccum,cibum,veneni autẽ nihil, niſi ob ſiccitatem,ſerò aut perparum.Non igitur reſpuemus nos Doronicum, ſed vtemur moderatè:ſi non vt aromate,ſaltem liceat nobis vt Theriaca & antidoto quapiam : cuiuſmodi inſtituiſſe vides in Degemmis Meſuę,& aromatũ Electuario, celebres Medicos,quos temerè inſcitiæ & ſceleris reos facis.Sed hæc fuſius paulò mox,in Paride & Napelli muſcis, non muribus tuis, quos multi ęquè catti herbarij,atq; te non minus ſagaces, nequicquam venati ſunt.Iſtæ dudum deſcriptæ radices,à nobis Aconita cenſitæ,vt omnes cõgeneres,ſic ſapore penè eodẽ ſũt,nẽpè ignauiore ſubdulci,& emplaſtico.Quò magis adducimur,vt credamus Dioſcoridis legitimã eſſe Adoninis, quippe aſcẽſet ille, oculorũ ſcilicet remedijs blandis temperatiſque calore & craſſi nonnihil,emplaſtica, pauxilla aſtrictione, digerẽte, *Diræ Mathioli.*

ξύλον ἢ γοσσίπιον. *GOSSIPIVM ſiue Xylon Bombax.*

Ger. Baumwoll.
Ang. / *Gal.* & / *Belg.* — *Cotton.*
Ital. *Bombace.*

QVEMADMODVM ſedulitate Europęorum factum eſt,vt ſericum ſit iam valdè plebeium & paſſim emolumentum ex eo multum ſentiatur, ſic Goſſipiũ priſcis fermè ignotum,adeò creuit noſtro æuo,vt ex tractibus & inſulis Arabicis iam non opus ſit petere:multis enim mediterraneis littoribus alitur,& venum inde deuehitur. Vidimus Patauij & Venetijs, aliquot abhinc annis in Treuiſani & publico horto fruticantẽ cubitum altũ caulẽ,aliquot ſurculis & petiolis cinctũ.In quibus folia Alceæ aut Vitis,ſed minora,molli ora,incana:Flores lutei,nõnihil in medio purpuraſcẽtes,nuculáſq; relinquunt,aut potius mala exigua,pullo colore,Ariſtolochiæ rotũdæ magnitudine & ritu radiatim hiãtia,dũq; maturuerũt bombace referta ambiẽte intus,ſemẽ Terebinthi aut Cubebę oblõgũ, copioſũ,

medulla plenũ alba, oleaginoſa,non inſuaui guſtu,Pineæ,aut Amygdalarũ,præſertim dum recens eſt. Exigua radice,fibroſa,alimenti perboni: pulmonum & thoracis congeſtam materiam ad excludendum & detergendum apta: hepati & renibus amica,ſtomacho haud perinde,aut capiti. Dyſentericis etiam opitulari nouimus,eóq; lubenter voluiſſemus quõdam hanc Dioſcoridis facere Gnaphalium, aut huius ſpeciem,& per deſcriptionem licebat: mollia namq; & incana ſunt folia, vſus in tomenta optimus. Verùm Theophraſti poſteà loco moniti,ad illius lanigeras vites referendam agnouimus. Sic enim ille: *Inſulam eſſe Tylem (qualem hodie narrant nauigationes) non illam quidem algidam & cymeriam Septentrionalem, in ſinu Arabico ad Orientem, feracem arborum, aliarumque multarum ſtirpium lanatarum, quibus folium ineſt vitis, ſed minus. Et fructu quidem orbam, (intelligit vesco)* κάρπον δὲ οὐδὲν φέρειν (legendum ἐκφέρειν) & hîc expungendum ſignum,& porrò legendum ἐν ᾧ φέρειν in quo lanugo. Eundémq; fructum parem eſſe pomo verno occluſo, maturo verò pomo, euelli eximiq; lanuginem, qua texunt veſtes, partim eximias, partim plebeias. Eaſdéq; plantas in India & Arabia oriri,vbi etiam eaſdẽ *Plinius* recenſet, tametſi foliorum non meminit. Et,qui mos illi vertendi, paulùm variat, aut aliundè mutuatus fuit: Senenſis verò tantus veſtigator negat vſpiã factam huius mentionẽ à Græcis antiquis,nec tamen iſtum luculentum adduxit locum: alioquin velitationum ex Manardo, Braſſauola, Ruellio, & Fuſchio importunus merúſq; interpolator & proxeneta: ſed impoſuit illi verſio Gazæ,quæ videtur innuere(neglecta diſiunctione)Xylon arborem eſſe: atqui ne deinceps riſui ſit criticis iſtis,qui illum ne Latinè quidem, nedũ Græcè ſcire inciuiliter negant, adeat Græcum codicem Theophraſti, & diſcet non arbores ſolùm, ſed etiam communi nomine ſtirpes,lanigeras inibi memoratas.

Apricis maritimis ad Auſtrum iam multis,prouenit ſemine: quod ſuillo aut vaccino ſtercore triduum macerari olitores Candiotæ aſſerebant nobis. Sic enim vberius & fœlicius enaſci,nempè celerius emergit,copioſiúſq; fert, anteuertitq; frigoris tyrannidem, & ſæuitiã. Sic enim induſtrij plerique omnes herbarij,etiam minus tepido & commodo cœlo plantas vel moroſiſſimas aſſuefaciunt citò & vberè ferendo.

Syluestris MALVA *vulgaris procerior.*

Ger. Pappel.
Bel. Malwe ende keeſkens cruyt.
Gal. Maulue.
Ang. Mallow.

CVILIBET genti notius nihil, aut vtilius Malua,appellationem ob præcipuam emolliẽdi vim aſſequuta: Grecè enim μαλάχη eſt: quam cultu teneriorem & ſuauiore ſapore frugi antiquitas in hortis efficiebat, famemq; ea explebat quotidiano olere, & ventrem molliebat,vt feſtiuè dicit *Poeta*: *Exoneraturas ventrem mihi villica Maluas Attulit.* Etiámnũ hodie primo Vere vnà cùm Aſparagi pullulationibus plebecula in agro colligit,& eſitat eius turiones teneros: nam hortis exulare, iamdiu iuſſit luxus ipſam, & officinis vtendam reliquit quotidiano ad varios morbos præſidio: vbiq; viarum & arearum propè vrbes luxuriat, caulium teneriorum flexili ſobole: folijs quàmplurimis,craſſiuſculis,ambitu nõnihil laciniosis,viridantibus,circinatis,partim & initio,partim & poſtea angulosis: flores totã æſtate particulatim exeunt, colore ſubpunicante & ex purpureo pallidi: edentes clypeolos aut orbiculos ſeminum: radice puſilla,longa,digitum æquante,lignoſiore.

MALVA *Syluestris.*

MINVS copioſa,quæ puſilla viſitur Syluestris, ramulis repens minoribus, propè rudera, & inculta pagorum,minore folio,rotundiore, minutius crenato, radice penè pari ſuperioris,floſculis purpurantibus,albicantibus,vtilitate aut facultate non diuerſa.

MALVA *arborea Syluestris.*

Euenit

EVENIT huic Maluę quod Ficilici Sedo Arundini,atq; alijs non paucis plãtis,vt etiã nõ cultæ arboreã proceritatẽ,durationẽ,& ramorũ magnitudinẽ aſſequãtur. Etenim quã meminimus in cœnobio D. Spiritus prope Venetias, & aliis locis maritimis Thyrrenæ oræ,nõ procul Sauona & Arbenga ſponte adultas, Perſicam arbuſculam æquabat,altitudine & craſsitie ſtipitis,qui ramis ſparſis,frondis læuore,virore,imò toto flore,ſemine,& facie Maluam teſtabatur:ſed craſsiorem totam & habitiorem,qualem GalloBelgiæ,Angliæ,& Germaniæ horti hodie colunt,qua drennium,quinquenniumque edurantem, ligno ſiore prægrandi radice,& ſolido trunco,duritie lignea,ſenum & octonum cubitorũ; facultate non diuerſa à Malua vulgari : nec tamen olitorum induſtria, vt falſò Senenſis arbitratur, ſed ſolo natiuo deberi hanc differentiam ſpecificam,è natalibus manifeſtum fit: nec enim vulgaris Malua ſtudio,aut fortuitò in holeraceis hortis culta,vſpiã viſitur arboreſcere, aut tot hyemes trunco perennare.

MALVA ROSEA FRVTICOSA, an Galeni Anadendromalache?

Germa. Ein Roſen vnd herbſtroſz.
Belgis. winterrooſen,
Ang. Holy hocke.

QVÆ autem floris Roſei elegantia & ſimilitudine à Septentrionalibus vocantur winter rooſen,id eſt,hyemales roſę,vel Maluæ roſeæ, videntur ex ęquo cũ Althea iſtis Maluis cognatæ:quippe foliorũ & cauliculorũ incana ſuperficie,molliore,muccagineaq; radice Altheam referunt,ambitu verò Ficulneo,aut Maluaceo, & ſcapo arboreſcentem Maluam penè aſſequuntur,ſed Althæę poſitu & modo oriuntur,quottannis etiã moriuntur,radice deñuò primò Vere ſeſe propagante, culmóſq; edente ternum & quaternũ cubitorum:ſecundum quos ſerotini prodeunt Auguſto flores,magnitudine,effigie, & elegantia tricolori Roſam ipſam prouocãtes. Trifariò enim variat hortis Septentrionalibus flos,qui multiplicior,confertiorq; foliorum ſerie ſtructuli euadit, vt plurimum Pæoniæ, punicæ ſaturę concolor:Sed cãdidus non rarò: interdũ dilutè rubet, aut vtriſq; confuſis coloratur. Semen illi etiam ſimilius, ſed grandius,Althæę: cuius loco vtuntur plerique; nec enim etiam radicũ huius diſpar facultas ab Althæa;quare eſſe haſce Galeni Anadendromalachen certius quis affirmet, quàm arboream ſuperius adductam.

ALTHÆA IBISCVS.

Germa. Ibiſch.
Gallis. Guimalues.
Belgis. Witte hueníſt,& witte Malue.
Ang. Marſhe Mallowe.

RITE medicatricẽ vel medicã vocarunt Græci hanc,vt quæ ſit certiſsimi & ferè ingentis commodi ad quàmplurimos affectus morbidos:è Syluestrium Maluarum familia, ſicuti etiam monet Dioſcorid. eſſe,cuilibet primò intuenti ſatis oſtendunt folia Maluacea,lenia, ſed oblongiora,incana,nonnihil tomentacea ad Populneam frondem accedentia : flores albidiores,& ſemina prorſum ſylueſtris Maluæ;radice tamen multò habitiore,carnoſiore, tota muccagine prægnat,& in multas fibras digiti craſsitie diuaricatur,ac pratenſibus maritimis lubentius ſponte propagatur, nec ferè alibi quàm in afflatu maritimo:idcirco aſſerunt quidam Pharmacopœi anulſas radices è maritimis, & procul tranſmotas in hortos in Maluã vulgarem abire. Medici & exercitatiores Veneti Pharmacopœi, è muccagine radicis, ad tenues in pulmones defluxiones, offulas,morſellos vocatos,diuriuſculos ex ſacharo excoquunt,vſque mouendo,ne vrantur, nec enim cuiuſuis eſt, propter lentorem, benè parare.

ALTHEA arborea Olbia in Galloprouinc.

NON ſecus atque Malua Arboreſcens à vulgari, differt hęc ab Altheæ cõmuni: ſed paucioribus locis, & feruidiore cælo (quale in maritimis Galloprouinc. ad Olbiam) prouentu tanto fruticat, vt ad ſepes conſtituendas ſat ſit. Multo autem ſolidiore ſcapo eſt, quàm Malua arborea, Salignæ quaſi concretionis, inque arboream texturam fermè verſo: flos item Malug vulgaris, aut Altheæ, nec diſpar ſemen: quod in Morgani hortis Londini ſatum, hac æſtate plantam ipſam peperit minus incanam, aut hirſutam, minúſque ſpecioſam: tantum abeſt vt cultu aut mangonio arboream euaſiſſe quis argutetur: perdurat etiam hîc in Septentrione aliquot hyemes, niſi ſolitò ſint ſæuiores.

Althea paluſtris, Cytini flore, Ariſtolochiæ vtriculis, SIDA Theophraſti putatur.

RARIOR & perelegãs Maluacea hęc, Altheis generica habenda certè eſt, eademque non abs re à quibuſdam doctiſsimis SIDA Theop exiſtimata, cui quidẽ, vt ſi quæ alia, exactè æquiparatur. Nam Σίδη Græcis dicta fuit à flore Balauſtio concolori, nec abſimili, qualem venuſtum imprimis oſtendit hæc planta, florere ſolita in locis riguis, lacuſtribus agri Ferrarienſis, inter Patauium & Eridanum flumen. Radix hortenſis Malug: caulis cubitorum duorum. Folia Altheæ, ſed oblongiora, laciniis acutioribus. Flos illi purpureus, ſaturior Peoniæ, aut Maluæ ſatiuæ, aut Cytini: iuxta & in ſummis cauliculis viſuntur tempore vindemiarum vtriculi rotundi, oblongi, phęo vel pullo colore, Ariſtolochię effigie, prĕgnantes ſemine Smirnii, aut Milii colore & magnitudine.

LVTEIS floribus Althea, an Theoph. Ibiſcus, & Auicennæ Abutilon?

Senenſis videtur & foliaceũ Abutili inuolucrum Sidæ appinxiſſe & Abutilon putaſſe.

NEc huius quidem vlla apud Dioſcorid. mentio, cùm tamen plurima occurrat in humẽtibus viarum marginibus, præſertim propè Ferrariam Bononia redeunti: floſculis Iunio & Iulio luteis, Potẽtillæ aut Altheæ Venetæ, per Auguſtum & Septembrem ſemina relinquentibus, parua, nigricantia, concluſa præſepiolis piloſis, membraneis, acero-

fis

fis radiatim ſeſe pandentibus: radice Maluacea, folióque Altheæ, ſed longiore, leniore, flaccidiore, ſupernéque acutiore; vt Sidæ: nec guſtanti ab vtrauis diuerſa, niſi quòd non adeò eſt glutinoſa. Quare cùm nullam ſciamus in Maluaceo cēſu flore luteo, prȩter hanc, æquè tuto Ibiſcum, vel Altheam Theophraſti profitemur, atque Altheæ ſpeciem.

EXOTICA Maluacea, Bamia Eben quibuſdam.

IAMDIV eſt quum rariſsimam hanc primùm Veronæ in vrceis penſilibus vidimus: poſteaque Monſpellii ſeuimus, & virentem habuimus anno 1565. in horto Regii profeſſoris perquàm eruditi Iuberti. Et tametſi facie ſit Maluæ, ſed arboreæ nondum adultȩ; nempè folio craſsiore, rotundiore, minúſque ſinuato, & magis ad Sidam accedente, tamē incertum nobis adhuc, ſitne Maluacco generi accenſenda: florem quidem nullum prompſit illic, & hyeme prima ſæuiente periit nobis: Semē autem à nobis terræ mādatum, allatum fuerat Alexandria aut Barutho, Maluæ & Altheæ diſsimile, teres, rotundum, pullum, Erui aut Orobi par: fortuita quadā ex Arabiſtis codicibus, vt videtur, cōiectura remotiore, quidam Bamian Eben diuinarunt, quæ ſpecies Maluæ videtur.

VVLGARIS ALCEA.

QVASI cæteris robuſtior & efficacior foret, videtur antiquitas hanc etiam ſylueſtrē Maluam iſta appellatione inſigniuiſſe: ἀλκὴ ſiquidem robur, præſidium, & remedium Grȩcis eſt: multò autem notiſsima hæc ruri vbique: prodit quidem facie Maluæ, ortu, & cauliculis, ſed altius inciſis, quinque partitis foliis, qualia ſunt Maluæ vetuſtiori, puſillæ, aut Geranio, è radice prorſum Maluæ, & virgultis ſeſquicubitalibus, numeroſis, ſemē rotundum, orbiculatū, compreſſum edentibus, poſt florem copioſum; ſed particulatim florentium, vtrūq; item Maluȩ, calidis pariter & Septētrionalibus familiaris: plurima in Anglia, prope Couentriā vrbem: magis digerit, muccaginis minus dat, quàm Malua aut Biſmalua.

FRVTICOSIOR Alcea Pentaphyli folio.

PERMVLTI Herbarii habent hanc, prolixioribus magíſq; vimineis ſurculis fruticantem, diuiſura altiore, quinaria, & crenulis exiguis, planè rubrū Pētaphyllum, aut cannabina folia exprimētibus; purpurāte flore: nullatenus diſsimilis ſuperioribus tota herba, qualem meminimus æſtate ſuperiore in hortis videre.

PEREGRINA Alcea Soliſequa, an Theophraſti Malua?

QVAMNIS quidam hanc Italicam & Venetam dicant, tamen nuſpiā meminimus in Italia, nedum Venetiis, niſi in hortis vidiſſe, & multò plurem Herbarii Septētrionales habēt, quàm Itali. Emicāt in ſummis ſeſquipedalibus lentis virgultis peruenuſti flores, aliquotq; foliolis conſtant, foris albidis, medio & intus purpurantibus, Abutili effigie & folliculo, è medio florum emergentē croceum cuneolum, teretem, oblongiuſculum occulentes; niſi quando Sol ferè meridianus cȩli noſtrum verticē ſcandit, tunc enim, quaſi ſideris iubari inhiantes, ſe pandunt, vnaque aut altera horula pòſt, illius veluti digreſſu & deſiderio mœſti, marceſcunt & occluduntur, vnde quis Theophr. ſuſpicetur Maluam eſſe Horariam, quam Columella Molochen videtur intellexiſſe illo verſu: *Et Moloche prono ſequitur quæ vertice Solem.* Radix exigua, tenera, folia ab imo terna quináve, Pentaphylli aut Papaueris Rheadis vel Alceæ: flexilibus cauliculis, hirſutis: flores Maluæ vel Anemones; Capita numeroſa, ſecundum caulium longitudinem, lanuginoſa, mollicella, ſtrigata, membranoſa, hirſuta, operculo tenui, radiato, clypei forma, obducto; vbi ſemen nigrum, Nigellæ ferè. Admodum rudis eſt Cōmentator, qui Rutæ folia huic eſſe contendit, oculis reclamantibus cæteris notis, & viris doctis monentibus ac negantibus, quibus feroculus inſultat. Et quod deterius eſt, ſibi nobíſque diſcendi auidis, imponit, dum huiç vires Opii aſſerit: nam guſtanti potius inſipidum quiddam & ignauum linguæ relinquit,

An Argemone altera fuſch.

ab Opio prorſus alienum amarore horrido: qui explorarunt guſtu, humidum tantùm & calidum ſecundo ordine, facilè dicent.

GERANIVM Robertianum Syderiti Achilleadon, aut congener.

ROSTRATI capitis Gruini cùm præferrent effigiē cunctę huius familiæ roſtrata ſemina, nomen obtinuerunt Geranii: quorum non valde peruia ſunt, quæ duo memoriæ prodidit Dioſcorides, multis Europæ regionibus, vbi nihiloſecius vbertim tres quatuórve luxuriant differentiæ, eidem & pleríſque priſcis indictæ, fortè nec iſto nomine cognitæ: nam etiamſi inutiles putaſſent, non tamen tacuiſſent, cùm hîc alteram deſcribat & dicat ἀχρηστον, id eſt, nutilem ſuo tempore, hodie tamen vtiliſsimam. Eapropter operæ precium noſter conatus faciet, ſi perſpicuas omnes fecerit, atque cùm inter ſe, tùm etiam ab aliis, nempè Anemonibus ranunculis & Napellis diſtinxerit, ne deinceps tyroni imponat, néve negocium faceſcat multiplex concors & hallucinatrix parilitas.

Quôcunque aciem verteris multis in ruderibus, parietinis, & imbricamentis, vel ſuggrundiis tectorum, denique ſegetibus & aruis videre eſt, tres notiores differentias herbulę Robertianæ vocatę, ſummo ceſpite virentis, cauliculis gracilibus, ſparſis, multis, retrò deflexis humi, hirſutis, purpuraſcentibus vel xerampelino vel phœniceo nitentibus, ſingula teneriuſcula fermè folia educantibus, Pentaphily, Arthemiſię, & Ranunculi diuiſura, ſed profundiore: complures flores quinis item foliolis in ſummo conſtant, purpurei, circinnati, qui defluentes roſtratos mucrones, aut acus, è latiori baſi & rectum deſinētes, relinquunt, vbi ſemen puſillum. Sapor non ingratus, aſtringens; vulneribus perefficax; odor teter & vehementior; notiſsima & vtiliſsima: radix ex flauo viret.

Varietas Robertiani. HÆC duabus adhuc differentiis donatur: quarum altera floribus maioribus viſitur, foliorumq; altioribus inciſuris, cætero ſimillima. Tertia itē Robertiana pluribus, cauliculis, teneris, nonnihil hirſutis, reliquáq; ſimilis: duntaxat radice diſsidet ſanguineo prorſum foris & intus colore, longiuſcula, flore item roſeo colore & ambitu. Eſt hæc tertia, quam Achilleam vocat Dioſcorides ſub eodē Syderitidis ambitu, tum quia deſcriptioni quadrat, tum quia præſtat planè ea quæ eidē Dioſc. reddit, eóque Blutwurtz Germani vocant.

PES Columbinus, ſeu Dioſcoridis alterum Geranium.

RECENTIOR ætas iſtud perutile agnoſcit, & pedem Columbinum vocauit, vt cuius folia circinnata Alchymillæ vel Saniculæ ſimilia, ſenis octonísve inciſuris laciniata, flaccida: ſingula in exili caule appenſa, ſimilibus floſculis Anagallidis minoribus, purpura dilutiore, è quibus caliculi ſeorſim ſeminula oblonga cohibent, & acus exerunt prætenues, fuſcas, & nitentes. Balneis percommodā afferunt practici (tametſi Dioſcor. ſua memoria inutile) & ad inteſtinorum tormina vtiliſsimam ſcimus. Cultis & incultis paſsim inodorum.

MYRRHIDA Plinii, Roſtrum Ciconiæ, ſeu Acus Moſchata Officinarum, & Paſtoris.

Germa. Stozken ſchnakel.
Gallis. Bec de Cigogne. | *Ang.* Storckes bill.
Belgi. Oyeuares beck. | *Hiſpa.* Pico de Cigoña.

PAVLO minùs obuia iſta, cauliculis itē gracilibus, cōpluribus, è radice exigua ſubpurpureis & hirſutis, pręſertim adultis, è caule medio apice tenus foliis enaſcentibus Myrrhidis aut Cicutæ, poſitu Tanaceti, in plumam tarſúmve deductis: in ſummo floſculi ſuperioris, qui caliculos in ſuis petiolis relinquunt foras intróque reflexos, collum ciconiæ effigiantes, ſtylū́que protendentes exilē, tenuem, & longum, vnde nomen, & acum *Moſcatam* vulgus etiam dixit, ab odore ſuaui Cicutarię veræ aut *Myrrhi*.

BATRACHIODES, ſiue magnum cœruleum odoratum Gratia Dei.

IAM

IAM ſpecioſius iſtud & calidos tractus euitans, amantius multò frigidiorum, pratis & glareoſis etiam luriis vel ſenticetis Angliæ laſciuit, floribus cæruleis, aut violaceis, Anemonę magnitudine, conſpicua: Folia rotūda, fiſſa, peramplis multiſq; diuiſuris, Ranunculi aut Aconiti viridantia, & interdum maculoſa, è iunceis ramulis apta, glabris, pluribus ab vno caulium internodio ortis, qui copioſi à radice propagantur, & variè inclinantur prorſum horſumq; procumbunt cauliculi: è pediculis ambiunt verulos craſſiores cuſpidéſve tridentales, aduncas, breuiores quàm ſuperiorū, apicibus dehiſcentes, nonnihil inflexas; cùm iam præ ætate marcidi nutant deorſum flores: guſtanti ſicci, nonnihilque aſtringentes, minus amari: odor quiddam Roſæ Moſchatæ non abſimile reſipientes, cuiuſmodi ineſt Acui Moſchatæ Dioſcoridi indictæ. Sed vulgus iam Plinij æuo Myrrhida vocabat, vti dictum: adeò efficax comperta vulneribus eſt, vt Godſgnad Germanis, Deíve gratiam nomen inuenerit.

BVLBOSVM Dioſcoridis primum.

DIV eſt cùm quidam Pharmacopœus Oenoponti, nobis iſtud Geranium pro Anemone venditabat: verùm animaduerſis poſtea roſtellis, quæ huic toti ſpeciei perua ſunt; facilè calculum reduximus, & radicem pallidam, ſubliuidam, rotundam, ſapore inſipido, inſulſo, vel veſco animaduertimus, in petiolis prælongis, folia ab vno centro quinq; partita; & diuiſura Geranij Robertiani donata. Flores non ita intenſè purpurei fuerunt: nos primū Dioſcoridis Geranij agnoſcimus, tametſi nullum periculum illius fecimus. Rarò enim in Italia & Gallia obuius nobis fuit.

GERANIVM μαλακοειδές.

APVD clariſſimū, ni labat memoria, Cæſarem Odonē Bononiæ iſtud vidimus; etiamq; Florentiæ Thomas Tranſyluanus ſummæ ſpectationis Iuuenis, in quopiam vireto nō procul ab vrbis pomœrijs nobis cōmonſtrabat, priuſquàm luculentū prouētum nacti eſſemus ad Monſpellij mœnia, porta Ægidia, & via qua ad arā, dirutumq; fanū itur, in colle amœniſſimo, nec non via quà itur Mōſpellio Beſiers, 3. aut 4. ab vrbe lapide, Mollicella tota, cauliculis & folijs, Maluæ inſtar humi fuſis, ſed longioribus, ex viridi pallentibus: flores minores, albicantéſq; purpura, acus, verulíve Venerei pectinis, ſed breuiores: Radix cuiuſmodi Fumi terræ. Senenſis Commētatoris arguere videtur (vt non paucæ aliæ) hæc planta ſupinam ſecuritatem, quippe quam paulò ſuperius titubans in hortis ſibi viſam, & Mordicam herbarijs quibuſdam nuncupatam dicit: eandem poſteà rerum incertus, quaſi alterius generis plāta foret, vt Calciolarii donū, deſcribit & appingit. Sed fraudi illi fuit; nolens tamen, ille qui à Sequino acceptā illam, quę magis albida & tomentoſa erat, miſit; nec nouerat eam ipſam eſſe quę Bononiæ hortis ſata, magis glabra & minus cādida cernitur.

SANICVLA & Diapenſia.

Ger. Bel. Ang.	&	Sanikel & Sanicle.
Gall.		Senicle.

A Potiorē Medici munere, ſanandi nempè, nomen factum Saniculæ: Sanat quippe potu vulnera, & prærogatiua quapiam interiorum excrementorum commotionem inhibet, ſiſtitq;, ne in partes imbecilliores corriuentur, corruantq;. Hæc Septentrionalium & mōtanarum regionum, Syluoſarumq; vdarum amantior, quàm calidiorum. Copioſiſſima & notiſſima Anglis & Germanis. Folio quina diuiſura altiore, & apprimè compto, crenatura fimbriata, Geranij columbini modo, rotundo, virēte, & ex atro polito læuore, numeroſa, ſingula è ſingulis purpuraſcentibus quaſi pediculis, ab ima radice multum fibroſa, Ellebori nigri aut Epipactidis, foris nigra, intus alba: è qua caules cubitum aut pedem alti folia ſuperant, glabri, teneri, graciles: flores albos quaſi vmbella collectos: ſemine hirſuto, aſpero, & mordaci lanugine, Iunio Iulio etiam in hortis chirurgorum & muliercularum Belgarum floret.

AL-

ALCHIMILLA, Stellaria, & Leontopodium recentiorum, non Dioſcoridis.

{Ger. Synnauw, Lewenfuſz, vnd groſz Sanikel. Ang. Ladies mantell.
{Belg. Synauwe, onſer vrowenmantel. Gall. Pied de Lion.

VMBROSA etiam montoſa & rigua editiora hæc amans, celebre Alchymiſtarum præconijs nomen indepta videtur, & Germanis Chirurgis, qui hanc multum vſurpant, Maior ſanicula vocatur: nec abs re ſanè, eſt enim admodùm affinis viribus & facie, haud ita folia diſſimilia, latiora tamen, & multò minus altè inciſa, rotunda, anguloſa, Maluæ, ſed virentia, polita, ſenis pluribúſve angulis, quaſi plicis donata, & antequam erumpant, vnà farcta & conuoluta, argutis crenulis fimbriata: intérq; hirſuti cauliculi exeruntur, ſeſquipalmum & pedem alti, albi, rotũdi, quibus ſtellati, luteoli floſculi, vel herbidi, racematim congeruntur: & in tuniculis herbidis ſemen exile Portulacæ vel Papaueris: radice craſſa, fibroſa, foris nigra, minúſq; calida quàm Sanicula, ſed admodùm ſicca & aſtringens, vulneribus, ſi inflammationis ſuſpicio adſit, admodùm oportuna.

ALPINA Eleborine Saniculæ, & Elebori nigro facie.

DE Eleborine aut Epipactide, multa lectorẽ monuimus in albi Ellebori calce pag. 131: iſtam verò, vtpote Saniculæ & Ranũculis propiorẽ huc adduximus, ijſdem quippe mõtoſis, vmbroſis, ſed celſioribus & Alpinis oblectatur: è radice fibrillis vno nexu appenſis donata, erigit pedicellos teneros, glabros, flexiles, in quibus ſummis folia qninq; partita, diuiſa, & parum crenata, Geranij Columbini aut Saniculæ diuiſura inſũt: Floribus radiatis, foliolis ſenis, guſtu non ingrato, ſed acriore, Ellebori nigri radice: quare nonnulli voluerũt Elleborum nigrum eſſe. In vallis Oſtenſis ſaltibus, non procul à Iouis monte, aliquot plantas collectas ſeruamus.

Βατράχιον. RANVNCVLI.

Ger. Hanenfuſz.
Bel. Hanenvoet.
Gall. Baſſiuet & Grenouille.
Ang. Croefoote.

QVIBVSDAM è Geranijs non parùm ſimiles ſunt Ranunculi, quos cognomines Ranis fecerunt, quia ijſdem lacuſtribus oblectarentur, & floribus vt plurimùm ranatis, vt loquuntur Græci, id eſt, luteis herbido permixtis, inſignirentur, vnde facilis cognitu fuit ſemper planta. Eius autem multò plures differẽtias & varietates quàm Dioſ. notauit poſteritas. Et vulgatiſſima quidem eſt vbiq; pratenſis à Brabantis ritè Botterblom vocata, vt qua tenera floribúſq; onuſta multũ paſtæ vaccæ, quũ ad mulctrã veniunt vberius lac dant: idq́; colore pallẽs aut ſubluteũ, odore primę bonitatis & notę: foliã initiò rotũda, in ambitu Geranij columbini, deinde inciſura Coriandri, maculis paucis, fuſcis conſperſa aut ferrugineis. Flores Dotterblom Calthæ paluſtris fulgent nitore: foliolis concauis, peluim puſillam effigiantibus, aurei. Semen in racemoſa, ſiue Adonidis ſimili cõgerie, grumoſa, minus vrente guſtu, nec inſuaui odore, quem etiam lacti impertire creditur: paſcuntur enim hãc præ cæteris armenta, quia gratior & pratis pinguioribus vſque cunctis copioſiſſima.

PRATENSIS Ranunculi varietas.

EVNDEM fere videas ijſdémq; penè pratẽſibus & germinoſis vdis marginibus hunc, ſed minorem totum, folio altius & minutius diuiſo, Coriandrinis ſimili, & in cauliculis pedalibus ſummis multò tenuius inciſo, flore aureo & capitulis congerie non diuerſis.

POLYANTHEMOS, multiflorus, ſiue Holeraceus.

Hunc

ET hunc putet quiſpiam duntaxat ſuperioris varietatem, ſed florum fœturā perelegāté & multiplicē ſortitū cultu hortenſi : vnde Polyanthemon Plinianum arbitrantur recentiores. Nec ſanè non alius videtur à vulgari pratenſi, niſi quatenus cultu mitior & tenerior factus, quibuſdā in holere manditur. Angli horti quendam habitu rotundiore Geranii folio habēt, floréſq; duplò maiores, & ſępè geminos, nēpè inferius medio ferè, caules, latiores, quos medios tranſadigit cauliculus, alterum in ſummo minorem florem oſtentans, amœno in hortorum deliciis ſpectaculo.

BVLBOSVS Ranunculus, hirſuto muricato ſemine.

NEc infrequens hic, ſed amantior multò ſatorum, aut ſabuletorum, quàm denſi compactique ſoli pratenſis: folio paucioribus, ſed altioribis inciſuris, ſuperioris Ranunculi ſimili, ſed ſeminis inuolucro villis aſperiuſculo, lappoſo & tantillum echinato, Xanthii aut Caucliadis modo, radicis bulboſi Geranii, ſubtus fibroſæ.

PALVSTRIS rotundiore folio, ſemine Echinato, eſtne Apium Riſus?

IN nullam magis quadrat Ranunculi nomen, quàm in hanc, vtpote ranis conuictricem, & aquarum potricem, quaſi refocillationis & frigidioris egeret alimenti: quia omnium Ranunculorū habetur calidiſsima, eóq; Apium Sardonium Diſcori. putatur. Et certè rarius quidem, ſed tamen alicubi in montoſi ſtrigoſique agri lacuſtribus viſitur, foliis albentibus, nonnihil piloſis, Aceris, aut Pampini penè diuiſura. Plurimùm tamē eſt videre vulgaris vbiq; torpentiū, aut pigrè labētiū aquarum, folia ſubluſtri virore nitentia, Smirnii, aut Paludapii, quę idcirco ex Dioſcoride nonnullis perſuaſerunt eſſe Apium Riſus, nobis neutiquam inficiantibus, ſed hærentibus aliquantùm, propter caulem huius, qui vix ſuperiores æquat: eſt hæc aureo flore & ſemine ſuperioris, cæteroquin acrimonia ructis excitandis, & hemoroidibus reſerandis, ſi in Oleo Violaceo maceretur, aptiſsima, propterea dicta Homeroidum Herba.

Flammeus RANVNCVLVS, aquatilis, anguſti folius, Taraconis effigie.

PERQVAM familiaris hic riuulis & propter ſteriles tractus ſegnius fluentibus Belgii, Franciæ & Angliæ, non perinde calidis tractibus, quaſi frigidiuſculo ſucco & aëre gauderet, quia feruidiſsimus: enecat quippe edendo pecora, & ideo arcent ſedulò pecus opiliones, ne eo vorato inflāmentur præcordia, indidémq; moriantur, vt videre eſt in balantum extis, quæ huius pabulo ambuſta fuerant: & ſummi floris quidem calyculi aurei lucentes Ranunculi ſunt: folia tamen anguſta, oblonga, carnoſa, nitentia, Lyſimachiæ rubræ paria, ambitu aliquantum ſerrata, in rubellis geniculatis rectis pedem ac cubitum altis, caulibus concauis, capillata radice, albida,

Pumilis RANVNCVLVS, gramineis foliis & geniculatus.

PARVM obuius hic, duntaxat Norbonæ pratenſibus ponè publicū diuerſoriū monti Lupi, & in arduis Mindeni Ruthenorum paſcuis nobis repertus: aſpectu lætiore, & flore quidem, radicé, ac ſemine racemoſo, prorſum Pratenſis: verùm folia pauciora habet, & adeò exilia, vt vix niſi floreat, à gramine dignoſcas, pręſertim locis illis ſtrigoſis, vbi caulis palmum & ſeſquipalmum non excedit.

Nemoroſus RANVNCVLVS,*flore albo, ſtellato & luteo.*

VIx niſi ſyluoſis, aut frigidiuſculis & montoſis reperire eſt puſillos iſtos Ranunculos, primo Vere florentes, luteos interdum, ſæpius candidos: foliolis ſtellatim dehiſcentibus, caule palmum alto, folio, diuiſura Napelli aut Anthoræ, plerumque vno, nec pluribus, radice Filiculæ, ſiue Polypodii, minore tamen, nec impreſsis cotyledonibus.

MINIMVS RANVNCVLVS *Septentrionalium, herbido muſcoſo flore.*

VNA cum Ranunculis iſtis & Vnifolio, in iiſdem ſyluoſis & vmbroſis, frigidiuſculis Angliæ, Belgii, & Northmanniæ, non ſemel reperimus quandam tenellam, petiolis gracilibus, viridantibus, flexilibus, palmaribus, folia laciniosa fulcientibus, perquàm ſimilia Fumariæ Plinianæ, vel ſuperioris Ranunculi ſyluoſi; ſed nitentia, ex pallore virentia; in cauliculo pariter Fumariæ, ſeminum glomerulus apiculis aliquantum verrucoſis compactus viſitur, etiam radice aliquantùm aſperata, ſquammoſis grumulis, candida, pellucida; ſapore Geranii Robertiani, non ingrato.

ACONITVM *Batrachoides, an ſit Dioſco. albo flore Ranunculus?*

FACIT arctiſsima Ranunculorum Aconitis ſimilitudo, vt vtri ſint referẽdæ quædam plantæ, alioqui apprimè nobis notæ, neſciamus: E quibus eſt vna hæc in montibus Veganiis Norbonæ, Aruerniæ & Sabaudiæ ſatis frequẽs, iuxta Cacalia, & in mediis riuulis in Maio promentibus ramulis, caulis ſeſquicubitalis & bicubitalis, flores candidi, delicatiores, Ranunculi effigie, ſeminum capitulo non abſimili. Folia ſingula, quinquepartita è pediculo, inciſa Aconiti, Ranunculi, aut Saniculæ diuiſura, ambitu parũ ſerrata, pallentia. Radix cauo cauli ſubeſt, in multas maiuſculas fibras diſparata; acris vt Ranunculus.

RANVNCVLVS *quartus Mathiol.* Quem quartum non Mathiolus deſcribit, ſed eius pictor oſtendit, totus eſt facie Napelli; montibus celſis, ſed vdis oritur. Radice Hellebori nigri, floribus albis, Ranunculo maioribus: caule ſeſquicubitali, foliis diuiſura Napelli.

BVLBOSVS *vnifolius aut Bifolius Batrochoides, Elleboracea herbula.*

INSOLENTIORE effigie, hanc Venetiis in mercatu holitorio primùm à mulierculis herbilegis emimus, poſteaque Patauio vicinis collibus, vbi viperæ capiuntur, e-

an-

eandem euulſimus. Recto, vno, gracili caule ſurrectam, palmari & ſeſquipalmari, in medio quaſi centro, ſingulum item folium (aut non plura duobus) fulciente, quod multis & altis inciſuris radiatim diuiſum Aconiti foliū refert, cuius in medio, quaſi vmbilico, flos vnicus, herbaceus, pallénſq;, Aprili & Maio viſitur, Hellebori prorſum: ſiliquoſumq; ſemen relinquitur, etiam ſtellatum, & effigie Hellebori: radicis bulbillus, quantus Fumariæ *Plinij*, admodum acris guſtanti, etiamnum nouem abhinc annis erutus.

ANTHORA *ſeu* ἀντι φθορά.

ISDEM prorſum natalibus, nempè Rheticis atq; Sabaudicis alpibus, emicat æſtate Antithora, quam quodam prouidentiæ munere aduerſum Thoræ pernecabile virus compatatam rentur Taurini Ligures, & Lemani accolæ, quorum opera plurima radicum copia cœpta Venetias adferri pluſculis abhinc annis. Agyrtis plurimi fit, ad omnium venenorum amolienda nocumenta, dum plebeculam panagyricis declamatiunculis excitant præſtigijs illis oblectant & illudunt: etiam purgationi apta eſt, educit namq; muccoſos ſeroſoſq; humores & putredinem corrigit aut exugit, lumbricíſq; exactis, materiam futuris præſcindit. Amarorem auerſatur plebecula illic, aitq; ſi quidpiã peramarũ guſtarit amarius eſſe Anthora, id eſt vernaculè *L'Anthoro*: tametſi ſcimus etiam alijs eos hanc nomenclaturã indere. Quàm Thoro paulo altior caulis huic, rotundus, ſtriatus, alterno foliorũ ab imo ſummo tenus exortu, ſingulari, multiplici, folio altè & tenuiter inciſo, quadantenus Delphini, Nigellæ aut Napelli: cuius floribus ſimiles, ſed luteos, minores, cuculatos, & rictu hiante, habet galericulos, geminas radices Cyperi aut Orchis, foris rugoſas, ſolidas, fuſco colore, intus albas.

ACONITVM *Luteum Ponticum, Lupicida, Canicida.*

ALIA & natura & facies alterius ſũmi Aconiti generis, cuius differẽtiæ plures quàm recenſuerit Dioſcorides noſtrum nouit æuum, tametſi ambiguæ mediæúe naturæ inter Ranũculos, Helleboros atq; Napellos videãtur earum nonnullæ. *Ponẽdæ* eæ primùm quorum vires certiores, exploratioréſq; euentu repræſentant facies, vt quæ folijs eſt viticeis altè inciſis, nigricãtibus & Geranij maioris, vt ſimilibus ſic maioribus edit. Caulem rotundũ tenuem, bipedalem, lentum atque nonnihil flexuoſum, petiolis nudis, alterno ſitu folia gerentibus donatum, floribus ornatum luteis vel pallentibus Linariæ colore, & effigie: ſitiquulis ſubnaſcentibus, ſeménq; anguloſum & atrum cohibentibus. Radix flexuoſis & numeroſis, nigricantibus fibris cyrríſve implexis, montoſis, & opacis ſaltibus auiíſq; nemoribus oritur: in hortis Galliæ & Belgiæ colitur, proque deteriore cæteris veneno habetur à venatoribus qui Lupicidam vocant: non quòd idem non faciant aliæ, ſed quia hęc citius & certius: quin nonnullis in locis adultę flores vel ſolo manſũ fauces linguámq; tumore illico excitato adurunt, & vertiginem cient.

NAPELLVS *verus, Cæruleus.*

CÆTERA Aconiti genera tametſi Dioſcoridi nomine tenus duntaxàt prodita ſint, tamen quantum ex ſtirpium collatione & virium obſeruatione aſſequi quimus, Napellus vulgaris vulgò Germanis Rapenblomen, id eſt, flos Rapaceus, nam radix Rapi modo turbinata huic, nõ oblonga, aut conica, dictus vna fuerit differẽtia: alterã arbitramur,

quam Sauenæ Monſpelliacæ accolæ perperam Thoram,nempe vaga cum cæteris nomenclatione vſum propter,vocitant.Huic folia & facies luteo Pontico non diſparia,ſed minutioribus pluribúſq; inciſuris molliora:è radice tereti,nigricante,& quam Anthoræ graciliore,ſed longiore,imâ parte reciſa,obtuſa,caulem cubitalem,ſingularem exerit. Flores & ſemẽ in corniculis Aquilegiæ Napellíve modo.E deuexis horti Dei Linguagotticis nemoribus nobis Canonici Lignipedes illic venationis callentiſſimi oſtenderunt, huius copiam in hortos Monſpelliacos tranſtulimus: vixit diu in Hermeti Pharmacopœi viridario ad Ægidiam portam.

Napellus. Illud verò iamdiu etiam hortis præſertim Germanicis & Belgicis peruulgatum,& florum amœnitate duntaxat mulierculis expetitum,quos propter ſimilitudinem Brabantij **Munckscappen**, id eſt,monachi cuculam dicunt.Germania ſuperior **Kappenblomen**, ex radice & flore conflata nomenclatione:inſignis quippe radix,inſignior & flos arguto naturæ opere: præ ſe namq; fert cucullæ hiantis aut caſſidis ſpeciem,cuius anteriore media parte demiſſior paulò frons in faucem promiſſam inferiorẽ vergit,eq; medio exerit lingulam geminam,paulum quid inflexam, multis indidem porrectis villoſis ſtaminibus, quibus extremis puncta lurida,viridiave inſunt:in thecis ſemen ſimile nigrum & anguloſum vt luteo.Radix orbiculata Apij modo,vel Dracontij oblonga,emittit caulem tricubitalem,petiolóſq; graciles,prælongos, folijs nigris donatos,multis magniſq; inciſuris, quadantenus pampineis,aut Platani.Huius videas accliues montium ſaltus Iunio & Iulio perquàm elegantem & luxuriantem fundere vbertatem in Rheticis Alpinis,cui tamen(cuncto illic arroſo gramine) parcit quantum eſt pecoris, pręſertim ſecus iter,quo Conſtantia Naſaretum verſus itur, vbi à quouis animaliũ illibatum perſtat,præterquam à muſcis,quæ illi turmatim inſident & aduolant,& floribus fortè innaſcuntur, ſunt enim fermè concolores,maiores,quàm communes,alis capituliſq; ex lurido viridíve cæſio virente,quaſi cantharides,vel cincedulæ,haſce attentius obſeruauimus quidem continenter de floribus roſtello delibantes:cæterum murem Napelli fruſtra diu & multis auulſis plantis, quæſiuimus,& an vidiſſent opiliones percunctati,nuſquam ſibi viſum negebāt: μῦν ſiue murem è μυίας feciſſe, nempè è muſca murẽ: igitur iam tum ſuſpicio nos inceſſit, iſtos Arabas cùm ſcriptum fuiſſet:Muſca,Murem legiſſe:quippe nullam antidotum è mure parant: è muſcis præſtantiſſimam aduerſum funeſtum Tarantæ morſum atque Epidimicos morbos, cuiuſmodi hæc.

Rec.muſcarum quæ paſtum ceperint de Napello ℞. *xx. Ariſtolochiæ,Boli armeni*.añ.ʒj.

Nec in vlla planta huic congenere,muſcæ hæ cæruleæ inſidẽt aut victitant,quò certior eſt coniectura iſtum Napellum eſſe Arabum,idémq; Dioſcoridis vnum ex Aconitis: nam quòd qui perfunctoriè paginulas perpaucas Auicennæ luſtrarunt,argutantur illum diuerſis capitibus quaſi diuerſis de plantis ſcripſiſſe, quàm non multæ, neque accuratæ ſint lectionis,indicio ſunt tam multa capita vnius rei, quas ille aut propter varias nomenclaturas putauit & deſcriptione ſecreuit,aut quò incertus rerum quæ parum plenè commentatus eſſet exactiore opera proſequeretur . Sic Serapioni non vno loco contigit:quin & Dioſcoridi ipſi non paucis,magno flagitio eius dignitatis & diſpendio poſteriratis.Senenſi vero,cùm ſępe vt alibi oſtendimus,tũ autem,quod mirum magis,iſto etiam loco,eaſdem plantas bis térve inculcare,nimirum nomenclaturæ diuerſæ ignoratione & ſuis imaginibus deluſus.Quas enim imagines ſe dono accepiſſe iactat, eaſdẽ ſpectãdas dat,nec deſcriptiones,quod illi familiare,apponit,ſed meris,neſcio quàm veris,picturis,dũtaxat oculos, non item animos paſcit.

Elleboraſtri & Conſiligines.
Elleborus niger.
Chriſtophoriana.
Aſtrantia nigra.

Pæonia. { Mas. / Fœmina. / Promiſcua.
Leontopetalon.
Alabaſtrites & Coralloides Cordi.
Staphis agria.
Ricinus.
Quinquefolium, ſiue Pentaphyllon.
Pentaphyllon { Minus luteum. / Album. / Purpureum.
Alpinum petroſum, ſiue minimum argentatum.
Eupatorium Græcorum, ſiue Agrimonia Officinarum.
Agrimonia, ſiue Eupatorium odorum.
Potentilla, Argentata.
Leucas.
Tormentilla.
Fragaria { Alba, flaueſcens. / Rubra.
Garyophyllata { Alpigena. / Montana. / Vulgaris, an Geum Pli?

HELLEBORASTRI & Conſiligines.

NONNVLLÆ adeò Aconitis germanæ, nec ita Hellebori nigri abſimiles viſuntur, vt cùm neutrum verè exprimant, vtriuſque tamen vel altervtrius æmulantur faciem & vires impendiò purgatrices: vnde quis coniectari poſsit Conciligines dictas primùm, quòd cierent aluum, non ſolùm quia ſegetibus conſererentur, aut adnaſcerẽtur. Sic enim interpretatur Concilium, ſiue Couoluulum Plinius, quia Venerem cieat, tametſi inter ſegetes luxuriet frequentiſsimus. Geminam autem Conſiliginem nouit ætas noſtra, nempè ſegetum ſociã, quæ paſsim Biturigas circum, & Beauciæ variis aruis, Galliæ Aquitaniæ, & Norbonenſis exit: vt iuxta Lanum amnẽ Monſpellii, omniũ maxima, fœtura luculenta foliorum, florumque: caules ſeſquicubitales, geniculatos: cute ex virore pulla, vel atra, ſquammoſa, multas ſemiuncialis latitudinis fundens alas, quæ denſa pleraque folia fulciunt, ſingulæ ſeptena, leuiter crenata, digitata, Lupini, Platani vel Viticis diuiſura, figura, & folio, ſed longiore, craſſo, rigido: colore, odore, & ſapore, ferè Laureolæ. Porriguntur indidem multiplices petioli, qui in flores herbaceos, Buxeóſve, pallentes, rugoſos primùm explicantur, Garyophyllatæ montanæ, Tithymallíve Helioſcopii modo: deinde ſuccreſcentibus corniculis membraneis, pallentibus, quadantenus Aquilegiæ, ſemen teres, atrum, & oblongum, grano tritici minus recludentibus, Sole arietem ingreſſo. Perennis Bruma rigidiſsima etiam Septentrionalibus perſtat, floretque Chriſti fermè Natalibus: vnde Germanis Chꝛiſtwurtz. Radix durior, intorta, valdeq; fibroſa, nigricans, ſubamara, acris, viroſa.

Chꝛiſtwurtz Germanis, quòd floreat ad natalem

Anglis à figura Beerwurtz.

ALTERA, quæ minor tota, paucioribusq; caule & foliis, ſed maioribus & latioribus, flaccidioribus, magiſque ſerratis, è pediculis ſeſquipalmum pedémve longis, eductis, qui in tenuem fibrã porrectũ florẽ edunt, & ſiliquam & ſemẽ, cuiuſmodi proximè deſcripta, ſed non perindè copioſa; eodẽ tamen ſidere & frigore: verùm ſyluis hæc & vmbroſis gaudet: fibris nigricantibus implexa radix, vti Vicetoxici, vno quaſi oblongo nodulo aptis. Hæc propior nigro Helleboro, illa Aconito, viribus & facie. Hæcque, quaſi ſui diſsimilis foret, ſi ſerius, vt Februario floreat, procerior: ſin citius, multò minor fit, tametſi eodem ſolo & tempore ſata: quin, vt crebrò notauimus, etiam clementiore hyeme, ſolutaq;, nec gelida tellure, quæ minor, eſt florũ partione alteri, menſe, aut ſeſquimẽſe antevertit.

HELLEBORASTI duplex differentia.

vertit. Dudum monuimus, noſtra memoria Pharmacopœos harum vtraque vſos fuiſſe, Hellebori nigri penuria & ignoratione: nonnulli etiam veri Hellebori nigri perſuaſione: qui tametſi non parùm accedunt, tamen illi neutiquam tuto vtendo ſuffici queunt.

HELLEBORVS NIGER.

Germa. Chriſtwortz. *Belgis.* Swert Nieſcruyt. *Ang.* Oxe hele, and ſetter worte.

NIGER verò Helleborus (nam Veratrum nigrum qui dicat, videatur & dicere poſſe atramentum nigrum, vti Seſquilongobardus ille ineptiebat) iam plurimus ex Pyreneis & Alpinis in hortos tranſuectus, qui ineunte hyeme, itidem paulò poſt brumam flores dedit ex candore Roſeos, interdum albos, nonnunquam purpureos, nec è foliis, aut caule, ſed è pedicellis ſtatim à radice ortos, cuiuſmodi Cyclaminis. Folia fert in ſingulo pediculo minora, breuiora, rotundiora, & retuſiora, ſupernè quaduntaxat puſillum quid crenata ſunt, diuiſura ſeptena, Peponiæ fœminæ, aut Smynii fermè modo. Viridantia ex atro, minus craſsa, aut rigida. Radix intexta, intricata, innumera fibrarum atrarum ſobole, eodem fermè ſuperno complexu appenſa, amara valdè & ingrata. Morbis penè inuictis, non modò Melancholicis, ſed etiam merè pituitoſis & ſanguineis eximium præſidium eſſe, certum habemus. Præter namque vertiginoſos, amentes, & cancro vexatos, etiam paralyſi de ſanguinea pituitoſaque materia ſpiritū partim obſtruente, partimque neruorum & fibrarum tonum vigoremque laxante, correptos, valetudini reſtitutos fuiſſe ſcimus: & quid Arelatēſi cuidā Monacho, colore & habitu vegeto, viribus athleticis, repentè Paralyſi & Podagra perculſo, Rōdelletius præſtiterit, in memoria etiamnū habemus. Vocabatur Apis Monachus perquàm notus & ſcitus aulicus ille, id eſt, Abeille, vernaculo Narbonico. Nec tamē ac albus, eſt perinde formidādus hic: nam decoctis vnius libræ purgātibus & mitificantibus, Melancholiā drachmæ duę trésve radicū, infuſo addebantur: quin & nonnunquam albi & nigri mixti, ana ʒ ij. addidimus. Quò magis accedimus eorū ſententiæ, qui primùm è Pyreneis Perpignanæ, & Salſas Hiſpanię cōterminis, eruti Hellebori periculū fecēre. Poſteà nobis collectū idē in Apenninis Bononię accliuibus, & valle Auſtēſi Pedemōtana, ad Iouis mōtisfaſtigia & ardua circū, nigrumq;, nigri Hellebori opinionem auxit: alioqui minus cōgruit Dioſ. delineatio: nulli enim huic flores racemoſi, ſemē Carthami Seſamoïdiſve eſt: & caule glabro lęuiq;, nō aſpero, aut niſi mauis interpretari rigidum firmumque caulem ὑποτράχειον, vt poſſe, nos alibi docuimus. Quod verò inter Platani & Spondilli folium, crebriúsq; inciſum dicit, ferendū Dioſ. deſcriptioni: non enim adeò rigidè ad normā minima quęque exigenda: verùm in floribus, ſemine, aliiſque nonnullis, luto hærendum eſt. An ſuſpicandū luxam hîc lacerámve deſcriptionem, aut potius quodpiā μνημονικὸν ἁμάρτημα ſubeſſe? ſiquidē albi flores, muccoſi, racemoſive cùm ſint, tamē deſcripti non ſunt, ſed fortè huic aſcripti. Huic excuſationi venia ſi deſit, veriſimile fit, nos illo antiquo carere veratro. Idcirco CHRISTOPHORIANAM illā, Aconitum racemoſum nonnullis cenſitam, Helleborum nigrū, non ſemel arbitrati ſumus. Radix quippe atra, confibrata, quàmplurimis appendiculis, morſus Diaboli aut Veratri: Folia crebribus inciſuris, effigie Napelli lutei, ſerratis, longioribus, pendulis, atrovrentibus, Spondylium, vel Imperatoriam aliquantum præferentibus: caulis ſeſquicubitum altus, gracilis, geniculatus: è quo extremo floſculi racematim cohærentes, Oleæ, aut Helleborine albę, albidi, Corylli nucamēto maiores: quibus dilapſis, bacculæ Laureolæ haud diſpares, acinorum modò in Botrum congeſtæ, cuiuſmodi in Liguſtro. Iunio florret: ſaltibus montoſis & dumetis gaudet. Prope Taurinum in Pedemontanis Trāſpadanis collibus, vbi & Laburnum vidimus: verùm cùm hanc tantoperè nocuam accepiſſemus, in ægroto vllo periclitari vires, religio fuit: eóque vulgarem retinere conſultius viſum fuit: erratum rati non in re, ſed in Dioſcoridis codice.

Cristophoriana.

ASTRANTIA NIGRA.

TANTO minus illi quadret Aſtrantia nuncupata Atra, German. Schwartz Aſtrentz, oder Mūterwortz, quàm periti Saniculam alteram putabant, alii Helleborum nigrum, leuiuſcula

uiuſcula ſanè coniectura. E radice multum fibroſa, aliquantùm Helleboro nigro ſimili, atra, emergunt complures petioli & cauliculi glabri, graciles, quibus folia quinis diuiſuris Pētaphylli, Saniculæúe modo, per ambitum ſerratis, obſcurè virentibus: flores aceruatim glomerulis collecti, muſcoſi, Bellidis, Succiſæúe modo & colore: luteum vniuerſa fūdit ſuccum, cuiúſmodi Aſtrātia maior, cui hæc etiam alijs notis meritò aſſimilatur: idcircò nigra Aſtrantia vulgus dicitur. Sed enim huic cum Helleboris cognationis: montana tamen eſt, ſed vulneraria.

POEONIA *fœmina*.

AVSPICATISSIMO Apollinis cognomine, & fœlici ope pręſtanda, Pæonia notiſſima, quā quaſi ſexu diſtincta foret, marem & fœminam fecēre: vtramq; Geneuæ Alpinis & Nor bonæ arduis Veganij culminibus, & indidem ſyluoſis non procul alio celebri monte Lupi vocato, fœminā eruimus Vere florentē & ineunte æſtate: vbi peręquè frequēs vtraq; hortis, tamen notior fœmina, eoq; vſu frequentior. Quæ nāq; proſtāt Officinis, Fœminę ſunt, Aſphodeli, Cyperi maiores, aut Oenāthes, vno tuberoſo nodo pēdulæ, latè ſparſæ, glāduloſæ, ruffeſcentes, oblōgæ, & tenuiores, quàm promiſcuæ *Pæoniæ*: caules primulùm pullulantes puniceo rutilāt: folia inter Helleborū nigrū & *Smyrniū*, diuiſura maris minora, auerſa, cæſia & albida: flores roſeis folijs & calycibus maioris, ſaturatis, vt Maluæ hortēſis, ſuccedēte terno folliculorum fœtu, Amygdalæ putamini ſimili, & pari fermè, concolori, dehiſcente per maturitatem, Hellebori nigri ſiliquæ ritu, atque pandente purpureum ſeminis partum rutilum, oblongum, nitidum, teretem, ſerie mirabili ſtipatum, acinis Punicæ non diſſimile: plenè maturum, nigrum, lucidum, medulloſum: ſapore medicato, acri, ſubaſtringeñt, nonnulla dulcedine cum amaritudine.

MAS.

RADICE ſimpliciore, nec ſparſa, ſed rectius altiúſq; depacta, & interdum binis, ternisve maiuſculis flagellis, odora, intus albida, foris ruffa. Folia Iuglādis ſitu & ambitu minora, craſſiora, ad Terebinthum aut Staphylodendrum accedentia. Flores, ſiliquæ fœminæ ſimilia, ſed ſemine exquiſitè rotundo, concolori.

PROMISCVA *ſeu Neutra*.

QVÆ nondū mari Pæonia reperto à nōnullis Mas credebatur herbarijs, nobis Promiſcuum, quaſiq; vtriuſq; cinnus eſſet, & neutrum, viſum fuit appellare. Quippe quantum à ſolo extat, ſi perpendas, Maſculum dicas. Sin erutas radices intueare, fœminā iudices: niſi quia pleniores & habitiores. Hæc Plinio Mas fortè eſt, tamen id excutere noſtra haud magnoperè intereſt, nec ocium eſt, nec lubet anxius proſequi, nū idē author errarit, dum marē folijs ait redolere Myrrhā, quippe cùm Smyrnium Myrrham redoleat, perinde ſit, vtro modo dicas, omnes iā in hortis & vſu ſūt. Radice rediuiua multos annos perſtāt.

LEONTOPETALON.

MVLTIS ab hinc annis qui complures radices tuberoſas proſtare quibuſdam Venetis Pharmacopolijs ſępius vidiſſemus, putabamus eſſe Cyclaminis adultę aut vietæ, primo intuitu. Poſtmodùm ſciſcitati inſtitorem, reſpondit eſſe Leontopetali radices: cúmque multis poſtea in hortis accuratius viuam perpenderemus, flores Anemones vel Ranunculi, in ſiliquis ſemen, caulem non ita procerum, adeóq; radicem magni Cyclaminis aut rapę foris fuſcam, tuberoſam, vti Dioſcorides prodidit, memineramus. Cæterùm folia tametſi ampliora multò, tamen ſinuoſa & circinato ambitu diuiſa, Pæoniæ modo: non Braſſicæ ſimilia, aut Papaueris diuiſura obſeruabamus. Iam inquilina cùm ſit Italiæ & Galliæ, lectori integrum erit nihil aſſentiri, vſq; dum vires exploratas habuerit.

Nemoralis Alpina Herbariorum ALABASTRITES, CORRALOIDES *Cordi*.

POTEST ITIDEM PENTAPHYLLI VOCARI EA, QVÆ in vmbroſis ſaltibus Taurinenſis agri, Calcaris montis Seuenæ, & trans Rhenum non procul

Baſilea reperitur. Folio è ſingulo pedicul o quino & ſepteno, Ellebori nigri, aut potius *Pœoniæ*, ſerrato, in pediculis gracilibus, glabris, è caule ſingulari, ſeſquipedali, innixo radici craſſiori, minimum digitum æquanti, tranſuerſim depactæ humi, quæ crebribus articulatur portiũculis, fruſtilliſve marmoreis, & *Polypodij* modo radicem acetabulis inſculptam, effigiem Coralli albi præferentibus. Flores in ſummitate pluſculi pallentes inſunt Maio, poſteà ſiliquoſa vaginula erumpẽte, maiore Erucę aut Chelidonij: ſemen puſillum claudente, guſtu tota hæc amaricante & calfaciente.

RICINVS.

Cerua maior. Cataputia maior. Granum Regium Meſuæ. Palma Chriſti.

Ricino ſiue κίκεως, ſeminis imago, quæ animalculum cognomine imitatur, vocatúrq; Ricinus; appellationẽ dedit, vti Echio, *Pſylio*, Verucarię. Ceruam maiorem ſiue Cataputiã paſſim officinæ appellãt. Granũ regiũ Meſuæ: Palmam Chriſti vulgus, propter frõdis digitatam effigiem, quæ volam palmamq; expanſis digitis quadantenus æmulatur, oriuntúrq; ex caulis craſſi, caui, 5. aut ſex cubitorum, pixidatim conſertis geniculis, depreſſis, alterno ſitu folia in ficulneo pediculo hærentia, ſeptenis & nouenis altioribus diuiſuris, Ficus, Platani, Caſtaneæ equíve Staphidis agriæ vel Ellebori nigri, ſubnigra aut ſubcœrulea, pinguia. Siliquato ſecundum ſummitates faſtigio, racematim compactis floribus luteolis ſuccedente, vbi conduntur plurima ternis coſtis, aut loculamentis, conſpicua conceptacula orbiculata ſeminis tricocci medulloſi, multúmq; olei preſſi reddentis. Vix alibi quã in hortis videre eſt, tamẽ tum calidis tum frigidis, læta tota ex cæruleo in fuſcum languet, annua eſt, nec rediuiua.

ϛαφὶς ἄγρια *STAPHIS agria, ſiue vitifolia.*

Lat. Pedicularis. Gall. Pouilleuſe. Ger. Luyſcruyt.

Dvxit à foliorum diuiſura, qua Labruſcam ſiue vitem ſyluestrem imitatur nomenclatura Staphis agria, quæ & pedicularis notiſſima eſt vocabulo, & compertiſſimo vſu, ad pediculos illitu & ſuffitu abigendos: maceratę namq; & tuſę in aceto vegeto, grana ſi affricentur interulis, quantum eſt pediculorum vel lendium enecant. Ad quod bellum pediculorum, in præſidijs ipſa planta alitur vbiuis gentium, & nuſquam vltrò prouenit, caule cubitali, ſurrecto, fuſco, folia ab imo in pediculis pampineis laciniosa, crebra, profundáq;, Aconiti, Ricini vel Vitis diuiſura. Cæruleos autem flores ſtellatos, Rapõtij, Iulio & Auguſto dat. In oblongiore ſiliqua, multis coſtis compacta, dehiſcente, ſemina erumpunt triquetra, pulla, amara, & vrida, oleoſa. Radix non ita magna, annua eſt.

QVINQVE folium.

Foliorvm numero quinario notum *Pentaphyllon*, perinde vt Argentina cognata, frequentiſſimum vbiuis itidem marginum & viarum vdis cuiuſlibet plagæ. Folia crenis & aſpectu Agrimoniæ vel Potentillæ, in lorulis prælõgis, flexilibus, purpuraſcentibus, qui ſeſe nouis, qua ſolum ſubierint, propagantibus Fragariæ, Potentillæ vel Vnicæ peruni cæ modo quinq; partita effigie digitata, Ricini, aut Lupini, ad *Saniculam* etiam accedẽtia, Argẽtinæ luteis floribus. Radix quanta minimus digitus, lõga, purpurea, vel Cẽtaurei maioris colore, quæ arida facta, quadrata cernitur, veriſſimè monente Theophraſto: qua etiam nota, aduerſante Barbarorũ pertinacia, manifeſtò diſtare à Tormentilla cuilibet in promptu ſit noſſe.

Huius

Huius animaduerſa iamdudum quadruplex aut quintuplex varietas, in magnitudine florum, colore, & folijs ſita.

PENTAPHYLLVM Minus Luteum.

MINIMVM omnium differt Pentaphyllum luteum & minus vocatum, rarius tamen niſi ſyluoſis pratis & herbidis muſcoſis occurrit, vbi Tormentilla, quã gracilibus tum folijs tum viticulis, ſimul ac puſilla ſtatura (nec ſeſe defixis ramulis propagante, vt prior) admodum repræſentat. Folia quæ terram ſpectant, albicant.

PENTAPHYLLVM album.

NÆC multum magnitudine ſuperatur, commune luteum Pentaphyllon ab hoc, cui itẽ quinq; partita & Helleboraſtri modo digitata & anterius duntaxat crenata folia; ſubtérq; in cauliculis hirſutis, flores conduntur albidi, radice multis adnatibus huc & illuc vagantibus. In Belgiæ & Galliæ hortis meminimus vidiſſe.

ALIVD album, & Purpureum.

PRÆ omnibus procerius & ſpecioſius iſtud, quod in pingui paſcuûm ſolo vel pratorũ Sauenæ Norbonenſis Iunio & Iulio flores edit candidos, interdum purpureos, & in caulibus ab imo, rectis, firmis, pedalibus & cubitalibus folia ſunt quinq; partita, ſed altioribus & crebribus, Coriandri Geranij Robertiani vel Alceæ modo: foris nigricat radix, intus rubella, digitum lata, palmum longa, & ſeſquipalmũ. Etiam in Apẽnino Italiæ purpureo flore, perquàm aſpectu amœno, legebat peritus Pharmacopœus & amicus non vulgaris, Iacobus Rainaudet Maſſilienſis: Belgæ & Galli, in hortis alunt.

ALPINVM petoſum & minimum Pentaphyllum.

NE hoc quidem adhuc deſcriptum, quippe non frequens occurrit, nec niſi celſioribus montium iugis gelidíſq; cautibus, quales ſunt Sabaudiæ, in Auſtẽſi valle, & Norbonæ ad Calcaris hortiq; Dei ardua, & in verticibus editiſſimis Mindenij. Foliola ſunt circinato & integro ambitu, quinq; partita, tenuia, & ſubtus candore nitido lucentia, aduerſa, viridia, Saniculæ tenellæ multũ ſimilia, ſed minora. Floſculi ſtellati, racematim collecti, candidi, interdũ & purpuraſcentes, Alchymillæ ſimiles, defluũt ventis æſtate, in gracilibus admodùm cauliculis, è radicibus fibroſis capillaceis, fuſcis, purpuraſcentibus. Quidam Tormentillæ annumerãt iſtud, cui multum ſanè ſimile eſt: Incompertæ tamen facultatis, niſi exſiccantis & aſtringentis.

Incana Pentaphylli effigie, an LEVCAS Dioſc?

NON penitus nihil ſentiebant docti amici noſtri Valerandus & alij, qui hanc plãtam intuiti, Leucadem cenſebant: non modò enim tota incana eſt, vt flagitare videtur ipſa nomẽclatio, ſed etiã Triſſagini folijs eſt, qualem oportere eſſe, facit ſuſpicionem conſequutio. Folia ſunt terna aut quaterna, crebra diuiſura & magnitudine Triſſaginis, ſurculis breuibus, craſſis, lignoſis, ſubrubris, rugoſis, fuſcis, vt Pẽtaphylli, quod inęquali à radice exortu multis depacta portiũculis quodã habitu adũbrat: item ex fuſco purpuraſcentibus, in alias fibras diuiſis, guſtu etiam Pentaphylli vel Tormentillæ, aſtringẽte, exſiccãte. Quare & fortè non minoris quàm illæ duæ efficaciæ aduerſum venena eſt: quæ cauſa fuit, vt illi fortè vires radicũ experti, auſi ſunt Leucadẽ hariolari. Et præſtat (quãdo nulla eſt Dioſcoridis delineatio) hanc perpulchrã plantã noſſe &

experiri,quàm nullā,nihilq; periclitari ad eruditionis ſuppleméta. Admodùm inuentu rara,nec nobis lecta,niſi propè Allobrogum deuexa,planitie in arida,glareoſa.

EVPATORIVM Græcorum, Agrimonia Officinarum.

Ger. Oderwe: nig,vnd Bruc Wrtz. Ang. Gall. & Bel. Agrimonie.

TAMETSI quoſdam nouimus in Belgio & alibi,qui Agrimoniæ,ſiue vero Dioſc. Eupatorio in morbis hepatis, lubentius Canabinum aquaticum,à nobis ſuperius memoratum,ſubdant, vſurpentq; frequentius, tamen quia non rei ignoratione faciunt, ſed viriū maiorum exploratione freti,eos adeò nō inceſſimus,vt potius laudemus,ſi veterū quopiā ſimplici perbono aliud melius vſu comprobarint. Agrimoniā autem noſtratem ſatis cùm notæ cunctæ, tùm nomen Argemonæ in Agrimoniam detortum,(non Arthemiſiam, vt ſub capitis finem Dioſcorides monet) verum eſſe Eupatorium ſatis teſtantur. Quin vires multò magis,ſed multò plures ſunt,quā quas Dioſcorides enarrauit. Eſtq; notitiæ vulgatæ planta,frequentiſſimi commodi,vbiuis gentium in pratis ſiccioribus ſatorum,viarū marginibus fruticat cubitum & ſeſquicubitū alta,ſtriatum,anguloſum,ſubpurpureum,hirſutū,durum,lignoſum & vnicū ſæpiſſimè caulem promēs,multis ramoſis neruulis,folia quaſi pediculo innixa,ad Vlmariā,Potētillā,aut Roſam effigiata hirſutie,nōnihil incana,floréſq; in ſummo exiguos,luteos,ſtellatos,Pentaphylli minores,ſecundum totam ſummitatis longitudinē edit,vbi ſeminum ſeries Lappoſa hirſutáq;,pannis hærēte,quos vel tactos mordicus tenet: medulla intus albida,ſapore non ingrata,vti nec odore tota planta. Radix craſſior,foris fuſco rubore,dura,exſiccante,& moderatè aſtringente, adeò apta foris & internis affectibus,vt decoctum dilutúmve colore lympido vini gilui,placeat: & potu viſcerum, hepatis præſertim,tonum reſtituat,intemperiemq; omnem fermè corrigat, obſtructiones reſeret. Eoque ſuccum officinæ expreſſum in Trociſcos ſeruant. Xantis Pictauę Galliæ finitimæ ſyluæ eandem Agrimoniam edunt,quam odoratam vocitant, propter odorem multò flagrantiorem,etiamq; in hortis colebat ſuperioribus annis,& dabat nobis illic eruditus Medicus Lamoureus.

ARGENTINA ſiue Potentilla.

Ang. Wilde Tanſie.

Ger. Grenſing. Gall. & Bell. Argentine.

TANTOPERE eſt hæc affinis facie Agrimoniæ,vt & vulgus Syluestrē vocet Agrimoniam, & non rarò mulierculas Agrimoniam ſe collegiſſe ratas fallat: diſcernitur verò reptatu viticulorum teneriorum,gracilium,Fragariæ vel Pētaphylli,cuius flores ſunt ſimiles, & concolores,lutei: folia autem ſupernè virent dilutè,auerſa autem argenteo ſplendent nitore,vnde Argentine dicta. Potentilla pariter à viribus,quibus eximijs pollet,ad frangendū calculum,interiora vulnera & vlcera maligna,& dyſſenterias, viſcera roborando,ſimiliter Agrimoniæ: cuius, potius quā Tanaceti,tēperamento exſiccāte,ſiue calore moderato eſt, ſed aſtrictione ſuperat: multum ſanguinē grumoſum potu diſſoluit. Viarum, vdarum præſertim,nulla amantior,frequentiórq; alumna vbiq; gentium dignū obſeruatu. Hanc inditam pelui frigida aqua ſemiplenæ, & operculo occluſæ deſtillare, ſiue vapores in concauū operculi ſubuehere,quod ſublimare vocant,ferūt. Huius ſtillātitiam ad lētigines,pānos,& maculas, fuſcumq; colorem Sole contractum delendum,Anglæ mulierculæ adhibent.

TORMENTILLA vel HEPTAPHYLLON, an Chryſogonum Dioſc?

Ger. Brickwurtz vnd rot heyl: wurtz. Gall. Ang. Bel. Tormentill.

QVI Pentaphyllon nouit,non poteſt quin norit Heptaphyllō,à ſeptena foliorum diuiſura ſic vocatum: Tormentillam verò,quia tormentum, cruciatúmve dentium ſæuiſſimum placat , atq; venenatorum quorundam rerum compeſcat furiam cruciantem. Nemoroſa,montana,ſicciora,macilentioraq; prata ſternit,ſurculoſis, gracilibus,ſenis vel octonis ramulis,folia Quinquefolij minoris lutei, ſed ſeptena diuiſura, ſparſis, rubellis, nitidis ab radice exortis corpulentiore,& craſſa,pollicem ferè æquante,Biſtortæ, & colore intus rubro,foris nigricante: floſculis Potentillæ,vel Pentaphylli lutei minoris.

FRAGA Fragaria.

NON ITA diuerſa ortu & habitu ipſo viſitur in ſyluoſis Fragraria,prætermiſſa etiam Dioſc: ſed verſu Maronis ſignata: *Qui legitis flores & humi naſcētia Fraga.* Fragrat nam-

namque non modò fructus & flos,ſed etiam ſtillatitia; præſertim fructuum maturorum: qua mulierculæ Eriſypelaceas & furfuraceas lentiginoſáſque faciei fœdationes leniunt & abigunt. Ad calculoſos& inflammationes epota optimè facit. In bellariis, præſertim cultæ plātæ idē vſus,ſed quàm Idei Rubi delicatior fructus. Humilis herba, ſyluoſis familiaris & viarū marginibus,primo Vere floret,& tota æſtate fructū fert,purpurei,ſanguinei dilu-ti cruoris ſaturum,folia terna Rubi, aut Idei,adeò ſimilia,vt nonnulli ſomniarint eandē, differt verò herbacea natura,(tametſi hyeme perſtante , quando etiam Brumæ tempore ſemioperta niue in Anglia, mora eſitauimus nonnulla) viticulis exilibus, enodibus,numeroſis,piloſis, nequaquam ſpinoſis , ab radice tenui,ſuperficiaria fibroſa,prodeuntibus: floribus in ſummo albis, Rubi,ſed minoribus.

Vulgaris GARYOPHYLLATA, *an* GEVM *Plinij?*
Germa. Benedicten wortz, *Gallis.* Galiot. *Ang. Auens.*

NVTRIVNT & ſyluoſæ vulgarem hanc,illis non multùm abſimilem , nec item Græcis & Latinis (niſi fuerit Geum apud Plinium) dictam , cuius tamen radix eximii odoris nullum latere debuit,qui olfeciſſet: quippe Nardi Garyophylíve ſuauitatem ſpirat , multum capilloſa , rubella intus , caulem piloſum, ſubpuniceum , ſeſquipedalem,& bipedalem emittit, alis aliquot diuiſum , quibus ſummis flores *Potentillæ* , aut Tormentillæ inſunt,& pilulę deinde oblongæ,ſcabra hirſutie mordaces , in pediculo ſingula ad imum folia ferè Alchimillę,in ſummo Fragariæ;ſed hirſutie & ſimilitudine Agrimonię, cuius qualitates ferè eſt aſſequuta: calore & ſiccitate temperatis : ad vulnera intus foríſq; vſu laudatiſsimo; quare & in hortis vbique herbarii colunt.

Septentrionalium rotundifolia Pappoſo flore GARYOPHYLLATÆ.

BRABANTIÆ ſyluoſis conterminis *Mechliniæ*,& in Northmannia frequens iſta , in Anglia verò plurima: quę magis totius plantæ habitum perpendenti , quàm foliorum expreſsionem,aut radicis,Garyophyllatam repræſentat : ſunt etenim circinnata,& aliquantùm criſtata,ambitu Hederæ terreſtris,in petiolis exilibus nonnulla foliola admodùm exigua habentibus, vulgaris Garyophylæ modo: radice craſsiore,minus fibroſa,minimū digitū æquante, Geranii moſcati momordicæ dicti, nec perinde Garyophylam, aut Nardum halante : flore ſpecioſiore, & caliculo pallidiuſculo,relinquente pappoſam orbitam,quaſi plumeis vndantibus,quadantenùs Alceæ Venetæ radiatam.

Alpina Pentaphylea CARYOPHYLATA.

IN Rheticis Alpinis nō procul Clauenia,hanc primùm nacti,putauimus eſſe Tormentillæ,aut *Petaphyli* ſpeciē: verùm radix Geranii fibroſior , foríſque rubiginoſa, parùm quid ſuaue redolens,Garyophylatam teſtatur. Quinetiam erigit caules pedales,cui hęrent folia quinquepartita,ambitu ſerrata , *Penthylli* , aut Tormentillæ , flore lùteolo pallentéve, ſtaminulis lanuginoſis , croceis , pappoſis , minóribus Garyophylatæ.

VERONENSIVM *Garyophylata,flore Saniculæ Vrſinæ.*

INTER complures inſigniores plantas , quas apud Veronenſium *Pharmacopœorum* peritiſsimos, Franciſcum Calceolarium, & Andream Bellicoquum, partim in Officinis, partim in hortis videbamus 1563. fuit quædam peruenuſtis florum quaſillis, puſillis, ortū

ortu & ſimilitudine Primulę, aut potius Saniculæ Alpinæ, intus luteis, foris purpuranti bus, nitidis, è medio filamenta crocea oſtentantibus, & pluribus in ſingulo cauliculo, glabro, gracili, è radice numeroſa coma donata, quę permultos petiolos ſtatim fundit, quibus cunctis ſingulũ foliũ Geranii, Maluacei, aut Saniculæ, rotundũ nèpè: ſed per ambitũ altiùs ſinuatũ, minutimq́; crenatũ, aſperiuſculũ, flexũ humi, & fuſius aliquãtò ſe pandens, ritu Geranii. Qualẽ meminimus in hortulo pone ædes Iacobi Cortuſii Patauini Patricii, rei herbarię perquàm periti & auidi, cui & nos viciſsim quaſdã tranſalpinas & Norbonenſes plantas, partim dono, partim ſpectãdas dedimus; ſapore ex aſtrictione ſiccante.

Imperatoria.
Podagraria Germanorum.
Angelica ſatiua.
Varietas.
Angelica ſylueſtris.
Benzoin, Aſſa dulcis.
Panax Heraclea.
Altera Oluſatri aut Paſtinacæ facie, Panacis ſpecies.
Laſerpitium.
Leuiſticum.
Spondilion.
Libanotis Theophr.
Coriandrum.
Apium hortenſe.
Oreoſelinum, ſiue Petroſelinum Macedonicum.
Hippoſelinum, ſiue Oluſatrum
Smyrnium.
Liguſticum.
Paſtinaca domeſtica.
Sylueſtris Baucia.
Paſtinaca marina.
Syſarum, Aſphodelus Heſiodi.
Potades, ſiue Batades Luſitanorum.
Eſaphoboſcum.
Coſtus adulterinus Illyricus.
Barba Capræ, ſiue Vlmaria, an Rhodera Plinii?
Flos Aphricanus, ſiue Othomna Italorum.
Centaureum magnum duplex.
Phu, ſiue Valeriana omnis.
Nardus montana.
Phytenma Monſpellienſium.
Saxifragia hircina { *Maior.* / *Minor.* }
Phellandrium Plin:
Pimpinella.
Daucus ſecundus Selinoides.
Ammi vulgare.

IMPERATORIA.

AVGVSTO hęc propter raras facultates donata fuit nomine, ceu quæpiã lectę mercis indicatura. Affinior autẽ eſt facie ſatiuę Angelicæ, quàm ſylueſtri: folia tamen propius Spondiliũ & Hippoſelinũ æmulantur, vt plurimùm terna, ſtatim ab humo cauliculis ſubuecta: gracilis caulis, nodoſus, ſeſquicubitũ altus eſt: vmbellæ & ſemẽ Angelicæ ſylueſtris, vel Anethi: radix digitũ æquat, multis fibris in terram ſparſa, foris fuſca, albicans intus: multò

multò vehementioris & acrioris facultatis,& odoris quàm Angelicæ. Iiſdem gaudet natalitijs.

PODAGRARIA, German.

MVltum abeſt ab huius facultatibus ea quæ adeò reſtibili & importuno prouentu iuxta ſepes hortorũ & parietes vdis vmbroſiſq; locis pinguibus prouenit, vt vix inde poſſit radicitus deleri. Pedem alto caule,candida vmbella, Imperatoriæ, minora folia & radix,odore minus ſuaui,quo & viribus quadantenus ad Ebulum accedit. Ea propter plebecula rata Ebulum eſſe,vſa iam diu eſt,etiamnumq; experitur ad Iſchiadicos Podagricos optimè facere. Vocitántque Belgæ Flercincruyt,id eſt,Podagrariam. Sanè facultates Ebulo quàm Imperatoriæ ſimiliores ſortita eſt.

ANGELICÆ.

VIx credi par eſt noſtrates Angelicas Indicis delitijs aut præſidijs neutiquàm poſthabẽdas, Antiquitati notas,niſi ſint apud autores veterinarios Gallorum Laſerpitia memorata:nec enim ſiluiſſent illi tam diuinam fragrantiæ gratiam,& vicarias diuinæ Beneficentiæ vires,ſiue Angelicas, triplicis noſtratis Angelicæ. Quarum quæ procerior, radice craſſa & aliquantum ſupernè tuberoſa, multis appendicibus humi merſa intus candicat, foris pulla,odore perquàm ſuaui, aromatico,pinguem,gummoſum, flauumque ſuccum remittente. Caulis bicubitalis binum triúmve cubitorum: ſtriatus,palleſcens,ferulaceus. Folijs latis,Hippoſelini,Simonijve æmulis,ex viridi in pallidum langueſcentibus, mollibus, vmbellę ſunt Paſtinacæ,domeſticæ, luteique flores & ſemina foliacea,rotunda,compreſſa,& albida, acris guſtu & odoris eximij.

Varietas.

NOnnullis in hortis hic Londini,Antuerpiæq; viſitur alia, tota minor,cuius ſuauiorem odorem radix ſpirat,propè quam folia ima ex purpura rubeſcunt: ſuperna autem ex rubore vireſcunt:vmbellæ cæteráq; ſemina ſimilia. Celſos vtraque montes gelidáq; amat iuga, veluti Imperatoria dicta,cum qua in hortis colitur in Anglia,Belgio,Gallia.

SYLVESTRIS Angelica.

SEd quæ ſylueſtris rarius hortis,ſed ſæpius vliginoſis,pratenſibus locis frigidis,gaudet, radice pluribus fibris,odoréq; cæteris multo minore eſt,guſtu non ingrato & Paſtinacæ fermè:minoribus folijs,acrioribus,paucioribus,minúſq; inciſis:graciliori & humiliori cauli,vmbellę albicant magis.Cuilibet hæc nota,in Anglia,vbi lubenter vtuntur, quia aptior edulijs condiendis.Corrigit enim prouentum ſaburamq; craſſorum & viſcidorum humorũ,atq; fœtidum halitum emendat tetri ſpiritus, ex praua concoctione manantis, copioſior etiam & gratior eſt.

ASSA fœtens, an ſit ſuccus Cyrenaicus mixtus. BENZOIN recentiorum,non eſt ſuccus Cyrenaicus.

SVccum Syrenaicum longè alium fuiſſe,& Benzoino vocato excelluiſſe in promptu eſt noſſe : cum legenti,alterum Ferulaceæ plantæ , alterum verò arboris proceræ multò ſuauiſſimum excrementum eſſe: tum etiam facultates,qualitatésve exploranti, quæ guſtui in Benzoino,neque feruorem in intima ſeſe dantem, neq; in corporis meatus peruadẽtem,ſudorésve affatim cientẽ exhibet.Capite autẽ de Lacca,Benzoin inuentum recentioribus,& à Cancamo differre,diſſeruimus. Ac tametſi Syrenaicum illud celeberrimum iam tum defeciſſe Plinij æuo aſſentimur, non tamen prorſum nullum extare in naturæ familia Laſer perſuademur.Præter enim quàm quòd ſpeciem nullam penitus poſſe interire docẽt Metaphyſica dogmata,tum verò nobis ſuppetit Aſſa fœtida,quæ potis eſt Syriaci,Armeniaci & Lybici laſeris opinionẽ ſuſtinere. Solitũ enim erat iſtud notæ deterioris mixtum Sagapeno vænum vehi.Sagapeni enim eſt odor Aſſę fœtidus affinis,quod Laſeri nondum ſiccato foliti erant remiſcere,ſicq; venundare,Dioſcoride authore, cuius recenſione doceri oportet Laſer non adeò celebre fuiſſe,quia odoratiſſimum,alioqui primò libro recẽſuiſſet,aut hîc vſum tam rari odoris addidiſſet,vel ſaltem odoratiſſimum dixiſſet: atqui dũtaxat Syrenaicũ laudat,quia aptius cibis,maiore cõmodo,minore odoris ſaporíſq; faſtidio eſitetur. Odorẽ nõ ſuauẽ, ſed intenſũ vegetúmve cõmendat, quo mixto ſali aut condimẽtis,oris fœtentẽ halitũ corrigit,vt puta Liguſtico Imperatorio,Zeduaria, Leuiſtica

non

non ſuaui, ſed gratiore quàm naturæ placeat odore. Hunc Serenaico temperatiorem multò eſſe, & os eo imbutum minus vehementer ſpirare. Ipſis ſubductis, ſi quis duplicem aſſam meminerit Arabibus dictam, alteram dulcem, alteram fœtidam, vires noſſet ſic ſatis quadrare: odorem verò mitiorem illius, quæ dulcis dicitur, agnoſcet, vt cui minus aut nihil additum ſit fœtidi Sagapeni, aut alicuius conſimilis gummi. Fœtidam verò vbi multũ ſit remiſtum, eoque fit vt interdum liquidior, liuidior, rubicũdior, remiſſior cernatur, prout mixta, recẽs aut vetuſtior fuit, neq; dum exaruit, cuiuſmodi interdum viſere eſt in rancidis officinis.

PANAX *Heradium Herculea, ſiue Heradia fronde Paſtinacæ.*

DIXIMVS antea Panacis nomenclaturam communem fuiſſe pluribus plantis, quæ neq; inter ſe facie, nec planè viribus ſimiles eſſent, magnæ tamen celebritatis commẽdatione κατὰ τ͂ πανάκειν, ceu quemlibet morbum dolorémve abigerent, dictæ fuiſſent. Hanc autem etſi Herculis nomine claram difficilè noſcitare ſit, quia aliquàm multis, quas nouimus in noſtro cœlo oriundas, effluat nullus ſuccus, tamen non deſunt qui quandam in hortis coli non ita diu cœptam, nobis etiã (commõſtrante Doctore Aſſatio) ruri lectam, veram aſſerunt. Verùm permultæ ſunt aliæ huic nulla dote aut nota inferiores: radix exigua nimis videtur, duum cubitorum caule ferulaceo enim, folijs quadantenus Smyrnij aut Imperatoriæ, ſed lacinijs ambitúq; magis circinato, viridis pallentíſq; coloris, rigidis, & leuiter hirſutis. Radix non perinde ſucculenta Liguſtici vel Angelicæ, vmbella lata, floribus luteis. Creuit ſuaptè ſponte in illo ſaxoſo colle, qui Frontignana redeunti Monſpellium ad læuam eſt, propè aut pone Sacellum dirutum, vt nos monuit multiplicis induſtriæ atq; indefeſſi laboris hac in parte Doctor & profeſſor Monſpellienſis Aſſatius: ſed ſtudioſorum accurſu, qui auidè iſtam plantam in chartis ſeruabant, deleta illic ferè fuit.

PANAX *altera recentior Oluſatri aut Paſtinacæ facie.*

VENETORVM quidam potiores, etiamque Leopilli circulator, alebant & oſtentabant quandam Panacis ſpeciem ferulaceo caule binum & 3. autem 4. aſſurgere cubitorum, multos in ramulos ſupernè diuiſo. Ferulacea autẽ folia ſquabra, aſperiora, in ſingulis petiolis, geniculis, ſingula prodeunt, ampla, tharſi, plumatimve ex interuallis æquis poſitu Paſtinacæ, & folijs conſtans multis in vno petiolo, oblongo: Africani fermè floris luteoli aut pallentis: flores in vmbellis paſtinacæ aut Bauciæ, quam etiam aſſimilat tota planta hirſutie incana, radice longiore, albida, nec ita diſſimilis: in Venetis & Flandriæ hortis meminimus guſtu aromatico, calfaciente, & digerente, gummeo, oponaceum ſuccum redolente: quare meritò putetur hæc, vt ſi qua alia, Panax legitima.

LASERPITIVM.

CONTRA quàm ſit hodie ab iſtis autoritatum racematoribus, minimè nobis lubet multas aceruare ſuper hac hiſtoria paginas ex veteribus, quibus ne nunc quidem ſi viuerent fortè eſſent ipſæ plantæ notæ, Laſtipitij dico Sagapen, permultarúmque eiuſmodi gummificarum, quæ videntur Dioſcoridi & Theophraſto non viſa, ſed lectione aut auditione accepta. Eamobrem non multa hic verborum velitatione, vt moris hodie, ſed ſedula luſtratione & peregrinatione opus eſſet, quando antiquorum manca ſæpe, ſæpius nulla recenſio extat. Igitur ipſi quantum inſpectione aſſequuti fuimus, candidis amicis lubenter impertiemur. E regione Maſſileæ, & non procul inſulis, quas videtur vocaſſe Dioſcorides Stæchades (quæ tamen putantur hodie illæ è regione Olbiæ, à Maſſilea fermè diei nauigatione, vti capite de Stæchade dictum fuit) inter multas raras naſcitur ferulacea

&

Laſerpitiũ è regione Maſsiliæ repertum.

& viſenda planta,cuius radix prægrãdis, intus alba,foris cineritia,ſucco prægnans, mollis,pinguis, odorata,maior quàm Thapſiæ, aut Ferulæ. Caulis proceritate & craſsitie Ferulam æquat. Folia Paludapii,ſed craſsiora, rigidiora. Vmbellæ prægrandes Ferulæ, aut latiores quàm Anethi. Semẽ Angelicæ foliaceum, rotundum, compreſſum, odoratũ, & colore buxeo. Hanc Iacobus Rainaudus Maſsilienſis Pharmacopœus, ſtirpiũ valde cupidus & peritus, nobis miſit: deinde attulit Monſpelliũ quatuor ab hinc annis: quæ præceptori eximii ingenii Rondeletio viſa fuit Laſerpitio aptius congruere,quàm quæuis alia ex multis, quas ille vidiſſet, Ferulis. Satum in Belgio ſemen,an creuerit, nondum ſcimus.

LEVISTICVM, Germanicum Laſerpitium.

SPECIOSA minus hæc ſuperiore,odore nec tam grato, nec perinde ſuaui, quam Leuiſticũ eiúsve ſpeciẽ cenſuêre. Folio enim Apii paluſtris maiore,radice craſſa,fuſca, odore grauiuſculo,caule & vmbellis ferulaceis,ſemine oblõgo, foliaceo,Sileris mõtani dicti. Vtranq; proponimus doctioribus arbitris expendendam: poſſunt ſiquidẽ eſſe in diſsimili ſimilitudine,& tamen congeneres,veluti ferulaceæ illæ Afræ vel Cyrenaicæ: Quibus noſtratis triplicis Angelicæ & Imperatoriæ(eximiis & penè diuinis, tum nominibus, tum dotibus nobilitatæ)ſi non ſunt affines,certè accenſeri,ne dicam præferri,ſunt meritæ.

SPONDILIVM, Germanis falſò Acanthum.

NVLLI non regioni ſponte oritur hæc,& pro Spondylio etiam vulgò noſcitur: ſiquidem præter odoris grauitatem,à qua propter virorem,Spondylium, qui itidẽ fœtet & radici ſimilis eſt,dicta videtur;etiam nulla prorſum deeſt,aut aduerſatur deſcriptioni. Plerifque locis vdis & ſecus ſcrobes oritur,foliis longis & latis, Panace Heracleo maioribus,& inciſuris propè æquantibus,craſsis,laciniòſis,albicantibus: Caule, vmbellis,& floribus Bauciæ, candidis,latis: radix Hyoſchiami,candida. Vniuerſa nonnihil fœtidi olet; & ab Acantho vero non modò viribus, ſed etiam toto genere differt: nec enim ſpinoſa vſpiam: aut perinde emolliens eſt,neſcio quàm verè,ſed monebat quidã Medicus, huius ſolum & merum ſuccum curaſſe pro enemate indi,ratus eſſe Acanthum verum,& ſenſum primùm glaciei, deinde ſtuporẽ inuexiſſe,cuius tamẽ periculum nullum facere licuit.

LIBANOTIS Theophraſti.

NON multum videtur abeſſe à Theophraſti Libanotide planta, Hippoſelini, foliis paucioribus,parum in ambitu ſerratis;ſemine in vmbella foliaceo,lato,oblõgo, odore & ſapore Angelicæ,radice ferulæ,quæ comam promittit villoſam,furuam,Peucedani fermè vel Dauci,alba intus,foris pulla,odoratu medicata,fermè Sylueſtris Angelicæ,hanc Commentator,neſcio ſi vidit,certè non deſcripſit,verùm ſuo pictori præcepit vt pro Æthiopico Seſeli ſculperet,qui perperam æmulatus eſt ex commentariis Dodonei,cuius mentionem

nem nuſpiam cur non fecerit facilè ſubodorari. Foliis Lactucę ſylueſtris, ſterilis, orba caule, flore, & ſemine, Theophraſto memorata, nuſquam nobis viſa.

CORIANDRVM.

VBIQVE hortorum peruium Coriandrum, à cymicum putore, aut potius cicutæ fœtore viroſo, & conſimili facie, nominatū: tametſi & ſimili, vt videtur innuiſſe Dioſ. viribus cognatum. Cuius ſententiam ſi accuratius ſubduxiſſet Seneſis, non quidem iam commentator, ſed Dioſco. immerentis deſertor, neutiquam tam multas farragines ex Galeno, Auicenna, Ruellio, Braſſauola, in ſuas paginas conuaſaſſet. Quin potius, quod ſolertis interpretis & candidi eſt, à veritate Dioſcoridéque ſtetiſſet, neque noſtra deluſa ſpectatione ſic, nihil docendo, elapſus abiiſſet. Licuit enim cuilibet Philoſophiæ mediocriter imbuto, dimidio paucioribus verſiculis non parū lucis huic difficultati afferre. Et decuit etiā Medicum doctum hunc admodum pauca diſſerere: Coriandri aut herbam totam, aut ſemen in vſum vt plurimùm venire: & eius quidem, aut aridi, aut virentis: neque tam multis rixis, ſed multiplici experimento, & antiquorum certiſsima obſeruatione, eius expreſſum ſuccum herbámve contuſam, illitu tumorum feruores cōpeſcere; ſemen verò ſtomacho multis de cauſis proficuum, concoctionem iuuare, vaporum ſurſum eruptionem flatuúmque impetum ſiſtere, temperatæque qualitatis alimentum eſſe, vnde ſanguinis ſeminíſque incrementum, ac ne quidem correctum prodeſſe, ne tantoperè auerſentur illud meticuloſi iſti declamatores: cùm quiſque Pharmacopœorum, aut etiam è plebecula quotidianis epulis aut medicamentis correctum miſceat, nullo inde percepto nocumento. Plerumque etiam illud ſaccharatum officinarū, neutiquam correctum eſt: niſi putes ſaccharo, igneq; : igitur non aceti frigiditate, ſed potius ſeminis ſiccitate & tenuitate. virus fœtidumque ſpiritum abſtergi putandum.

Conſule Dioſco.

Rationis ſubductio igitur hæc eſt: Coriandri herbam pręſertim ſucco frigidam eſſe, adeòq; nonnullis in locis, Arabum teſtimonio, eius ſuccum epotum exitio eſſe: quod de Hiulca recentiores etiam exploratum habent: Herba nempè veſca & boni alimenti, ſuccus cuius, hominem necat. Quapropter & ſacris ignibus illitus reprimet ſuccus inflammationē, exceptus polenta panis medulla, quam Galenus haud reiiciet, vt qui libello de paratu facilibus, ex antiquis doceat hordei farinam polentam panémue & ſimilia addi ſolita, non tam quò agant, quàm vt agendorum ſuccorum vires excipiant. Tametſi videntur etiam iuuare digerendo, & ſiccādo, vt hordeacea, aut etiā demulcendo, vt medulla. Atque huic reſponſio eruenda obiectioni de ſtrumis: multa namque ſunt non calida, quæ ſtrumas incipientes diſcutere valent: eóque hic farinam freſæ fabæ addi vult Dioſ. tum excipiendo medicinam, tum etiā iuuando actionē: Digerit namque faba, cumq; Coriandri ſucco mixta moderatè repellit exſiccando: qua etiam vi teſtium phlegmonibus opitulatur: ſicca enim optimè id præſtare, modò modicè refrigerent & diſcutiant, præſertim initiò, Methodus Galenica docet: ſic Plantago etiam Dioſcoridi, ſic capilli Veneris ſtrumas diſcutiunt.

APIVM Hortenſe. Σέλινον

Germ. Peterſilgen. Gallis. Perſil. Ang. Perſele.

MALIM equidem ſelinon quaſi Lunaticum dictum, ab illo formidando affectu, quem accerſeret eſu, quàm à paluſtri ſolo, vbi non ſemper naſcitur. Ei autem non deſunt vires quædam Coriandro analogæ. Siquidem eadē fermè vtrunq; pręſtat, experimento & Dioſc. ſuffragio: non tamē cùm dicimus analogas, eaſdē aut ſimiles, intellectū iri volumus: ſed ſic loquimur, vt enucleemus iſtius authoris ſcitū ſolérſq; ingeniū, pauci eloquii & veritatis amiciſsimū. Vt quid nō argutetur nūc criticus ex Galeno, hæc Methodis aduerſari, calidū nempe Apiū? inflāmationibus oculorū mederi, æſtuanti ſtomacho amicum mammiſq; turgentibus: & tamē hæc Dioſcoridica medicatio, eiuſdemq; intellectio, eſt Galenicæ Methodi anima, perquàm digna cui nauet quippiam operæ ſedulus Senenſis: Sicque ſe expediat, eſſe præſidia non parum multa, quæ contrariis, aut valde diuerſis polleant

ant effectionibus, & tamen eidem medeantur affectui eiuſdem incrementi & modi. Id in capitis fracturis atque vulneribus facilè de Galeni Celſique lectione, & medicamentorum collatione diſcas: quorum hic ſiccantibus frigidis, ille verò calidis digerentibus, etiamque humectantibus fœliciter vſi fuêre: ſicq; teſtium tumoribus violaceum farinis exceptum leguminoſis quidam, alij verò Cretenſi feruido vino exceptum Cumini pollinem medē--r. Sic hîc nihil mirum Coriandro ſicco refrigerante, & paulùm quid aſtringente partim diſſipari, partimq; repelli materiam eiúſq; incrementum, vel Apio calefaciente digerentéq; in halitum per poros laxatos difflari. Multa cùm ſint Apij genera, omnium frequentiſſimum gratiſſimũq; cibis eſt domeſticũ, eóq; meritò tacita cōiectura magis quàm certa vlla expreſſa figura, verum antiquorũ putatur. Nam illud perelegans & rarum, quale viruit in hortis ſuperiore anno è montibus allatum, nihil diſtat, niſi foliorum criſpatis oris, argutioribuſque & minutioribus inciſuris. Iſtis haud abſimiles cæteræ ſpecies, viribus tamen efficatiores & medicatæ magis. *Varietates.* CRISPATVM Apium.

Paludapium vocatum ſatiuo quidem maius, ſed ingrati tum ſaporis, tum odoris, vt ſi quod Apiũ meritò fuerit Chryſippi Dionyſijq; conſilijs Medicorũ, à cibis abdicatũ, quia propẽſius paroxiſmum epilepticum excitet, acieiq; obſit: iſtud paluſtre ſit meritò cenſendum. Eſt tamen efficax valde, eóq; Arabibus & Pharmacopœis nonnullis vſitatius in ſyrupis ad obſtructiones, Biſantino & 5. radicum. PALVDAPIVM

OREOSELINVM, *ſiue Petroſelinum.*

OREOSELINVM verò radice eſt craſſa, longa, alba, odorata, acri, aromatica, quàm quà caulem promit, capillamenta quædam in ambitu habet Libanotidis modo. Folia à Venetis reperto Macedonico Petroſelino ſimilia & æqualia: caule nõn procero, ſparſo: Semen & vmbella non diuerſa. Rarius iſtud, niſi montoſis Lugduni, prope Sequanam, & in valle Oſtenſi Pedemontana.

MACEDONICVM.

A DOMESTICO perparùm diſtat effigie Venetorum Macedonicum vocatum: Folia conſimilia, aut potius Saxifragiæ Pimpinellæ: caulis cubitalis, albicãt vmbellæ, ſemenq; euanidum, puſillum, minus, minoríſque energiæ & virium, quàm ſatiui Apij, multo ſtudio cœptum eſt coli, quia rarum, neſcio an verum.

HIPPOSELINVM, *ſiue Oluſatrum.*

PERQVAM ſimiles Oluſatrum & Smyrnum, adeò vt minus circumſpectè vtrumque exploranti, alterutrum vtriuſuis poſſit veram delineationem repreſentare: at cui vtraque planta viridis præ oculis, atq; deſcriptio non item. Magis conſpicuæ differentiæ ſunt hæ. Iſtud genus, quod plebecula frequens eſitat, præſertim primulùm aſparagos dum promit, vocitatq; Macedonicnm vel Alexandrinum, vt Angli, in hortis copioſiſſimum, vbi radix illi craſſior, magis ſuccoſa, veſca, & tenerior, quàm ſuapte ſponte nato. Foris color pullus, intus albus, odora, guſtu grato, & nonnihil medicato. Caules edit aláſve multas ſtatim à radice, & folia Apij paluſtris, ſed maiora, rotundiora, viridantia ex atrore, vel lurida: caulis ſtriatus, bicubitalis, concauus, Apij: vmbellæ, chorymborum inſtar, pẽdulæ viſuntur maturitatem aſſequutæ, onuſtæ ſemine copioſo, atro, vnde illi Oluſatram, pleno, graui, ſemiſphærica figura, ſed paulùm quid vtrinq; retuſa in baſi, medicato guſtu acri, ad Smyrnum accedente. Doctiſſ. Marcellus & Braſſauola eſſe verum Hippoſelinum aſſeruerunt, quod qui reſpuunt, anili prorſum argumento, non vt veritati, ſed ſuæ potius dignitati conſulunt, ne & Leuiſticum vulgare abiurent, pro maiore Selino, néve verum Smyrnium, doctiorum omnium iudicio, melius & repertum poſterius in Italia, in huius locum ſufficiant. Sicque volens vidénſque errores ingeminat, cudit, & tegit Senenſis dictator, infaceto hoc ſeculo plaudente. Virgilius Marcellus tibi peruerſus interpres immeritò videtur, quippe hoc *Leuiſticum vulgare.*

 non

non est peruertere, si radices foris nigras, intus albas in quopiam non tibi viso codice aut exemplari legit & scripsit. Peruerteret autem, si contrà quàm author innuerit sensum exprimeret, atqui si, vti tu vis, Dioscorides nullibi meminit, igitur nec aduersatur, nec Mathiolus meritò Hipposelinum verum auersatur. Quod tamen vulgus Italorum auidissimè expetit in acetarijs, non secus atque Germanorum, Anglorum & Græcorum, qui etiamnum, vt iam tum tempore Dioscoridis, cum Smyrnio confundunt. Valde familiare olus est, alit bene & pręstat eadem quæ Apium, sed efficacius. Sic Angla plebecula Pulegium Origanum, Anagallidem autem Pimpinellam facit. Et Hipposelinum Alexandrinum, Apium vocant. Leuistico aũt est semen multùm diuersum, sapor, odór, & tota vmbella: nullus fermè vsus in acetarijs, non enim oleracea est, qualem optat Dioscorides, sed ingratissima & acerrima gustu.

SMYRNVM.

IAM in procinctu fuerit vera Smyrnis cognitio, & cum Hipposelino ac Leuistico distinctio, cui nota sit illa planta multis iam diu Belgię & Gallię hortis enata. Cuius radix cõsimilis Hipposelini, aut Ferulæ: folia pauciora, maiora, crassiora, ima retusiora, summo caule circinatæ rotunditatis: quo quidẽ traiecta, vt Perfoliata herba dicta, cernuntur, proxime ramicellos amplexa, vmbellis Anethi aut Perfoliatæ donatos. Floribus albicantibus, aut pallentibus, vbi semen fuscum, subrotundum, Raphano minore, Brassicæ par & simile, prorsum Myrrhã spirans, acre. Commentator commentatorum Senensis, morosè nimis, cùm in superiori suo, tum in hoc Smyrnio semen Brassicæ exquirendo satagit, lectorem seque intricat suo more. Nam & illic paucis interiectis lineis sibi refragatur, & hîc (quia, vt fermè eius omnia, emendicatam habuit plantulam, radice mancam, vmbellis seminecq; chartis fortè appressis, eóq; minus exactæ cognitioni aptis) Brassicę simile semen negat, nec quicquam melius indicat.

LYGVSTICVM.

SI quis Genua itinere terrestri proficiscatur Sauonam, & paulùm ad læuam Austrum maréve versus deflectat, magnam copiam videbit huius Lygustici, inibi propemodum vbi Saliunca visitur oriunda: verũ illic, vnde nomen habuit, apud Lygures, quibus nummus fermè Numen est, non solùm hæc, sed etiam plerǫque multò pręstantissimę stirpes neglectui habentur. Vniuerso illo tractu maritimo reperitur hæc, cuius semen fuscum, odorum, Fœniculi fermè, vescum est, multoq; vsui illic mõtium accolis, Mei simile & par vmbellis, è caule Ferulaceo, alis diuiso, folia ferentibus angustiora, Galegæ aut Sileris: radice Panacis, odora.

PASTINACA Domestica.

Ang. Persenippe.
Gall. Pastinades.
Ger. Mozen.

QVIA sponte hæc in agris nascitur, quamq; quælibet paupercula gens pascitur, Pastinaca dicta videtur, quemadmodum etiam Staphylos à radicis rapo Bryonię (quæ σάφυλος etiam vocatur) non ita absimili, appellationem traxisse potuit. Tametsi non esse figura diuersam à satiua Pastinaca, sed viribus duntaxat ignauioribus quàm Syluestris, ex Dioscoridis oratione non liquet: tamen, quia posteritatis consensu, & multo vsu ista recepta est, ideò vt genuinam agnoscere visum est. Similis Sisaro facie, similior tamen Elaphobosco, Syluestri Pastinacæ, siue Baucię officinis dictę, visitur: lutei namq; sunt Bauciæ flores, & radix concolor, & eiusdem saporis.

SYLVESTRIS.

SYLVESTRIS ſimilis eſt tota Carotis,ſeu Dauco,cui Galeni Paſtinacam ſylueſtrem ſuccedaneam faciunt etiamnum Pharmacopœi. Vmbellæ denſæ & ſatis magnæ ſunt:flores candicant. Eaſcatent arui & ſata, minor multò ſuperiore,& radix eundem guſtum, ſed medicatum exhibet: minus tamen cibis expetita.

SISARVM Angl.ſcyrret. Gallis, Ceruys.

NOSTRATE Siſaron retinet cõſpicua veſtigia appellationis & ſimilitudinis Sionis: alioquin ex deſcriptione antiquorum,quibus notiſsimum fuerat, non ſatis notum, niſi hac nomenclaturæ & radicum coniectura: ideo quòd vulgò frequens Norbonenſi agro (non perinde in Italia aut alibi) veſcendi cauſa alitur,legitimum putatur. Sapor illi quàm Paſtinacæ domeſticę gratior,cui facie ſimilis eſt,aut Laueri;quem Paſtinacā aquaticam fecerunt:ſed in radicibus diſcriminis plus: ſunt enim ex vna quaſi radicis baſi pendulæ,bulboſæ,teretes & oblongæ,Oenanthes Aſphodelíve modo; quæ quia veſcæ ſunt eſſéntne illæ ab Heſiodo ſtultis exprobratæ,vt quondam ambigeremus fecerunt. Nam Dioſcoridis Aſphodelus non homini, ſed pecori potius, aut ſui alimentum cedat. *Paſtinaca aquatica.* *Heſiodi Aſphodelus.*

BATTADES,Ignames. Ang.Potades.

HVIC Siſaro non parùm accedere videntur radices illæ,quæ inſulis non procul nouo Orbe diſsitis,ſuapte ſponte oriuntur. POTADES vernaculè tum indigenæ,tum Hiſpani illic vocant,quibus hæc in patina & Veneris illicia freqẽns veniunt:ſinguli bulbi teretes, oblongi,Napum vtrinque obtuſum æquant, color pullus illis foris, albidus intus,ſapor gratus valde & tener, quaſi Milii delicatioris, aut fabę freſæ, cóque guſtu inſulſæ ſunt,niſi condiantur: ſaléque aceto & oleo interdũ eduntur, & vino perfunduntur, nonnunquam coctæ prunis. Hiſce congeneres ſunt & perſimiles quæ ab Heſperia, Æthiopia, & Guinea afferuntur,Ignames vocatæ,quales aliquoties eſitauimus:folia vtriſque hederacea & Maluacea audimus;

PASTINACA Marina, an Secacul Arabum?

ERVTAS huius radices in maritimis ſabuletis Norbonę inter Eryngia, dum eſitat plebecula illic Paſtinacā Marinam vocat:ſunt enim prorſum eodem ſapore, nec longè à figura abſunt, nempè longiore radice Paſtinacæ aut Eryngii; caulem ſeſquicubitalem,ferulaceum,ſtriatũ,Eringij fundens,quem multæ alæ è geniculis emergentes ambiunt per interualla vtrinque: folia craſsa,mucronata,pinguia,in quo ſummo albicant flores, quædamque rudimenta vmbellarum effigiant: vbi ſemen ſpinulis refertum muricatum & Calcitrapæ, aliquantò Paſtinacæ guſtu, ſed falſo.

Baucia,an ELAPHOBOSCVM?

DVAS PASTINACAS Sylueſtres,alteram ex Dioſcoride, alteram ex Arabibus, ſcitè ſtatuunt plebs Pharmacopœorum. Illam Dioſcoridis, vt iam monuimus, pro Dauco ſubſtituunt ex Galeno. Hanc Arabum,quæ diſsimilis eſt(quippe foliis,facie, floribus & caule ſimilima Domeſticæ, ſed radix minor,guſtu tamen magis vegeto & medicato,& paucioribus foliis) BAVCIÆ nomine diſcernunt; quam ſi attentius expendas & cum Elaphoboſco Dioſcoridis conferas, nihil prorſum erit, quod requiras. Monſpellienſium autem pabulum Ceruinum Elaphoboſcum putatum, multum abeſt à veris notis,vt ſuperiùs dictum. *Baucia.*

COSTVS Spurius Illyricus.

HVc etiam pertinet noua & perlegans illa, quam quidam vocant hodie Coftum Illyricum: folia enim funt lineamentis Paftinacæ maioris; terram fermè radentia, inque ramulis caulem fefquicubitalem fœniculaceum amplexa: vmbellę fummę in cógerie ramulorum lutei flores fuut: radix pollicem craffa, admodùm amara.

Barbicapra & VLMARIA Vulgi, an Rhodora Plinii?

MARGINENSES herbidi, aut prata vmbrofa, vda, lætiora, tẽperatiorũ regionum Galliæ, Germaniæ, Italię, & Angliæ, vix elegantiorẽ habent herbam ifta, quam recentiores vocant Barbam Caprę, propter ramulos florum fœtura racemofa amictos, in prælongas quafi comantes barbulas effigiatos, aruncos, fpirillófque caprarum imitantes: candore niueo, puniceo, rofeóve colori intermixto, vifu & odoratu periucundo: folia Caryophyllatę, fed fitu aut Agrimonię, Vlmi folium admodùm exprimentia, fuperficie, rugis, & ambitu Agreftis Valerianæ, vnde vernaculum nomen: nam recentiorum eft herba, nec enim de antiquis nofcitur, nifi pro Rhodora Plinij habeatur, quòd ftudio hîc relinquimus, nec alibi in aliis excutiemus, vt lectoris exercitationi fimul & iudicio id relinquamus.

CENTAVRIVM Maius Duplex. κενταύριον τὸ μέγα.
Gallis. Grande Centauree. Belgis. Groote Sentorp. Ang. Great Centorye.

EFFIGIE & natura abeffe Paruum Centauriũ à maiore, fuperius patuit in illius claffe. Maioris autem duo genera, foliorum incifura dũtaxat differre vidẽtur, magis quàm radice, quæ vtrique, cùm maxima, ęquat carpum humanum; colore Pentaphylli, flauo fucco, fubruffefcẽte: flos & femẽ vtriufq; eadẽ: folia verò ex vno octona, aut feptena, non pediculo, vt in alio, fed medio neruo aptata, tarfi aut ferratulæ modo, ferratis & profundè laciniofa: radices cõfimiles, quæ ficcatæ, vtriuis Rhapõtico, falfò eædẽ olim putabantur. Iam vtrauis nullo difcrimine vtuntur fanguinem fpuentes & afthmatici: etiamq; matricis fordibus educentibus, vtitur Dodoneus, quem aptius poffent hîc erroris infimulare critici, quàm eius Centaurii maioris iconem, vt non legittimam, recufare. Nam illic potuit decipi, Arabas fequutus, qui vires maioris & minoris ferè contrariis confuderunt, hîc neutiquam. Vireta enim Belgica plurimas huius Serratifolii alunt plantas, vfui optimas, & nulla nota à vulgatiore, nifi foliis Iuglandis, difcretas. Semen vtrique Cnici fimile & par, in capitulo fquarrofo Iaceæ nigræ maioris: flos purpura albicat. Hoc pofterius, Belgicis hortis frequentius: rarius autem Alpinis tractibus, vbi alterum frequentius, etiam fpontè.

OTHONNA Italorum, aut flos Aphricanus, an Lycoperfion Galeni?
Belgicè, Thunis bloemen.

EX Aphrica, Italiæ, Gallię, cunctífque ad feptentrionem hortis factus eft inquilinus flos hic fpecior, quàm falubrior: quem idcirco Africanum vocant, vel Thunethanum. Folio rum magnitudine, ortu, pofsitu & ferrato ambitu, quadantenus Valerianam fylueftrem imitatur: in ramulis fũmis florũ calyces, ocellíve Lychnidis maiores, intus flauo miniatóq; rutilant, holoferici ęmula gratia, fed tetro putent comminus odore: femen villofum nigricat, oblongum, compreffum: fibrofa & fœtida item radix, non fecus atque vniuerfa planta venenata non immeritò creditur, vt cuius efu porcis tumeat roftrum & fauces, ac nonnullis, vt audiuimus, exitio fuerit. *Varietas.* Cuius potius varietas eft, ille duplò maior aureus, & tantò pulchrior flos, quem Itali Othonnã decernunt: horti in deliciis habent ad coronamenta; quia aut minus, aut perparùm tetri fpirat: foliis, aut caule, non diuerfis, fed multò maioribus: flores multipla ferie maiores & confertiores cernũtur, aureo fulgore vifum oblectantes: calida guftu vtraque videtur, vixque opinionem Othonnæ tuetur, vt diximus in Othonna Monfpellienfi.

An VALERIANÆ noftrates fint Diofcoridis?
VALERIANA maior.
Ger. Gros Baldrian. Bel. Speercruyt. Gal. Valeriane. Ang. SetWall.

IMPENDIO

IMPENDIO moroſiores ſunt,qui noſtratem Valerianam maiorem negant eſſe *Phu* apud Dioſcoridem; nam florum Narciſsi collatio,quam vnam iſti vellicant in Valeriana, potius autoris incuſare diligentiam videtur, vel nimis frequentem illam inuerſam, aut peruerſam, quantitatis deſignationem, μακρὰ pro μικρὰ: ἥσθονα pro μείζονα (cuiuſmodi in Dioſcoride & Theophraſto crebrò obſeruatur:) quàm Valerianam improbare, vtpote quæ cæteris indiciis quadret, & plenè reſpondeat antiquorum *Phu* facultatibus, quibus multis valet, vnde Valeriana vulgò vocatur. Eius hodie noſcuntur quatuor differentiæ. Quæ in hortis vbiq; maior & notior vocatur, caulem emittit bicubitalē, glabrum, concauum, eq̨ue geniculis folia pręlonga altius ſinuata edentē, Erucæ aut Paſtinacæ diuiſura: flores ſunt nō inuenuſti, in ſummis ramulis vmbellatim collecti, purpurantes per initia, odori: radix tranſuerſa, humi immerſa, craſſa, pollicē æquat, calidiuſcula & exſiccans, lotio ciendo efficax, ſuaue olens *Nardum*; ſed tantillum grauitatis mixtæ prodit; certiore adhuc coniectura eſſe antiquorum *Phu*; quàm poteſt quiſpiam feſtiuè dictā putare à putore grauíve odore mixto Nardeæ ſuauitati; quem *Phu*, ſiue Phy, aduerbio admirantis & abhorrentis auerſarentur ſubodorati, qui ſic appellarunt. PHV.

VALERIANA Syluestris.

SVNT & ſylueſtris in Northmaniæ & Anglię humentibus naſcentis, caulis, ortus, & flores Domeſticę multum ſimilia: quinetiam radix, ſuauitas, Valerianam teſtatur, folia autem in longitudinem pedem & ſeſquipalmum porrecta, altius inciſa, & crenata minutim ſunt, Sionis, Laueris, aut Barbæ Capræ ritu, floribus candicantibus, penè Eupatorii Canabini.

VALERIANA MINOR.

EST etiam gaudent ſyluoſi riuuli, humentésve tractus, præſertim Septētrionalium, totáque effigie maiorem Valarianam fatetur, minor tamen multò, adq̨ue imum folia aliquàmmulta promens, Naſturtii aquatici quadantenus; in medio caule minora habet inciſa, ſuperioris Valerianæ ſimiliora, floſculis ſylueſt. Valerianæ, aut Nardi Montanæ radice longiore, geniculata, reptandóque ſeſe propagante.

VALERIANA Peregrina Belgarum, & Herbariorum.

EQVIDEM neſcimus nos, nec ſciunt fortè qui huic Valerianæ nomen impertierūt, quid hæc habeat Valerianæ præterquàm exiguam cum foliis ſimilitudinem, aut potius cum Aſtragalo: ſunt enim in cauliculis & pullulationibus confertim enaſcentibus, rectis, folia pennatim gemino ſtipatu concinna, ſerie neruo medio hærentia, minutius ac elegantius quàm in Aſtragalo, exiguis floſculis, multis, cōfertis, viuida cærula placentibus, eq̨ue medio breuia ſtaminula aurea emittentibus: poſtq̨ue ſemen æſtate media nigrum puſillū in ſiliquula oblonga, creberrimis filamentis radice donata. hortis Francei, Belgii, & potiſſimùm Anglię familiaris, ad concinnandas ædes, olfactoriola, & coronamenta.

PHV MINIMVM.

PRÆTER relatas haſce eſt quædam harum omnium minima, flore & vmbella ex candore purpuraſcente Thlapſi, & foliorum diuiſura tertiæ ſimili, ſed adeò exigua, vt vix minoris adiugæ folia æquent, palmum alta; radix candida, exilis admodùm, & Nardi penè infimis fibris ſimilis, odore tertiæ: interdum montoſis locis ſaxorum commiſſuris, interdū in ſegetibus, vt propè Monſpellium, adoleſcit. Nec non ſæpe nobis viſa & enata in Anglia.

MONTANA *Nardus.*

DE Montana Nardo Anguillarii iudicium & deſcriptionem ſequimur, iſtaque planta admodùm oblectamur, quam inuenimus tum mõtibus Mindeno cõterminis, tum Veganiis arduis accliuibus: natura paruula eſt, Valerianæ minori perſimilis, flore & folio, ſed purpuraſcente, Erucæ diuiſura, & Valerianæ maioris: radici bulbi, bini, oblongi ſubſunt Orchis ritu, è quibus caules ſeſquipalmum alti.

PHYTEVMA *Norbonenſium.*

QVASI foret ad amorem ſerendamque prolem apta, Phyteuma vocata fuit: fortè etiã ſeminis pertuſi occaſione, quale etiam copioſum in ſingulo pericarpio, ſed exiguũ Hyoſciami par, rotundius tamen, pertuſum impreſſumúe foraminulis, viſitur hodie in Galloprouinciæ, & Norbonę oliuetis propè Monſpellium: vbi ſtudioſis admodùm notum eſt iſto nomine, effigieque Valerianæ minimæ: verùm folia illi in imo infectoriæ luteolæ ſunt, ſuperiora autẽ diuiſura & magnitudine puſillę Valerianę: pluſculi ſunt flores albidi muſcoſi oleæ: ſemina puſilla inſtarq; vnionum rotunda: ſed quà paululũ cernuntur compreſſa, veſtigium foraminuli inſculptum habentia, incluſa Plinianæ folliculo Rheſedæ, in cauliculis palmaribus & ſeſquipalmaribus, reptantibus. Radix exigua Valerianæ minimæ. Tametſi non neſcimus è tam conciſa deſcriptione nulli fermè integrum eſſe quodnam Phyteuma, verum ſit aſſerere. Tamen pudentius duximus iſtud coniectari, quàm vt Mathiolus Campanulam quandam, à Fuſchio & Dodoneo iamdiu depictam, intrudere.

PIMPINELLA, *aut Bipinella. Ang. Burnet.*

ANTIQVIS putãtur indictæ omnes Bipinellæ differẽtię, idq; recens nominis adeptæ à foliorũ binis ordinibus pinnatim, plumatim tarſive effigie digeſtis: cuiuſmodi Filipendulæ ſunt perquàm ſimilia ſanguiſorbæ Bipinellæ, cóque hic recenſendæ & diſtinguendæ quodam cognationis & conſecutionis filo. Eſt itaque Bipinella quæ minima, frequentiſsima ruri & domi notiſsima, pedem aut cubitum alta, exili radice, exiguis Pentaphylli, ſed numeroſis & teneribus turionibus, oleraceis multis foliolis, æquis ſpaciolis Chamedri vel Eufraſię ſimilibus, ambitu crenatis & bini ex aduerſo poſiti: Summis in caulibus rotundi floſculorum glomeruli muſcoſi, interdũ punicei ex candido, interdũ ſubfului inſunt, qui floribus elapſis Adonidis, vel Mori fructũ exprimunt. Poculis gratiã conciliat ſapore & odore aromatico & vinoſo, quodammodo Melonis: nec minus in acetariis expetita, ex oleo namque ſale & aceto Belgi, Angli, & Galli libenter eſitant. Peramica viſceribus, Hepati, Cordi, & pręſertim ſpiritibus, perhibetur: magnę commendationis etiã ad Peſtilẽtes morbos, vt cuius ſucco etiã abigũtur febres exitiales, locis gaudet incultis, aridis & ſquallidis collibus & marginibus: Aſtrictoria vi & exſiccante pollet: citra mordacem vellicationem: Eóque internis & externis ſanguinis eruptionibus & vlceribus opitulatur: vocaturque Bloetwurtz Germanicè, id eſt, Sanguinaria vel Sanguiſorba.

SANGVISORBA *altera, maior, ſiue Pimpinella.*

Hæc

HÆc tametsi natalibus differt, & plusquam cultu, contrà quàm nonnulli arbitrantur, tamen quanta quanta est, vt maior multò, sic simillima est. Folium interdum Betonicæ par. In alis & caule duum, triúmve pedum alto. Capitulis item ijsdem, sed lõgioribus, rufescentibus, semine anguloso, triangulari: herbidis, montosis lubens oritur, & plurima in Anglię Northamptonię pratis & pascuis prope Aigshot: vtriq; vires eædem, sed hortensi gratior & potior est. Suauem tamen & maiorem vino mersam meminimus illic.

Bipinella Saxifraga vtraq;, an PHELLANDRIVM *Pli?* *Ger.* Beuernel.

QVIA Saxifragiæ nomenclatura planè diuersa genera notat herbarum, & perquàm dissita, vulgóq; indita, noluimus ita nominis aura sonóve abripi, vt naturæ vel cognatas classes, vel cognitioni mutuæ accõmodas, facilè diuelleremus: non enim magis hisce cũ Dioscoridis aut Italicis Saxifragijs cõgruit, quàm diureticis Rusco, Poligonato, vel Aspe rago. Harum aũt notissima hircina, nonnullis Bipinella, cuius folio adeò similis exit, & facie, vt eadẽ planè putetur: nec eas sẽper pilis discernere est, vt putat versificator: *Pimpinella habet pilos, Saxifraga non habet villos*: nam eodẽ proximè loci tractu videre meminimus Saxifragam foliorum interna superficie pilosa: nullos tamen in Pimpinella, Sanguisorba, vel hortensi videas. Anne non folijs innatos, sed inter frangendum tractos villos, tenuissimáve & fermè Arachnea stamina, innuit, qualia in Scabiosa animaduertas? In caule rotundo, glabro, cauo, è geniculis, flores in vmbellis, albi, Dauci semẽ, acre, Carui, sed calidius, acrius, Radice multò acriore, albida, Dauci Syluestris. Germaniæ, Belgiæ, Galliæ, Anglięq; in pratis siccis, secus sepes. MAIOR

In syluis verò tota maior & vmbrosis pratis, sed minus acris feruidáve, quàm minor, & folio longo propius exprimit Apium, quàm Pimpinellam. Crebertimus vsus apud Belgas vtriusq; seminis & radicis calculo frangendo lotioq; proliciendo, vehementior siquidem vtrumque præstat. Proindéq; nulla magis Pliniani Phellandrij opinionem tuetur. Ruta quippe pratensis dicta, & Parisiẽsibus nostris præceptoribus Phellandrium putata, multò minus quadrat, multóq; ignauius præstat id muneris, quàm Hircina isthæc, neutiquam à viroso hircúmq; olente sic dicta (Dauci namq; Pastinacæ vel Ligustri quiddam, neć insuaue redolet) sed quia illa adulti hirci, eo quo docent Practici modo, sanguis & carnes eximium sint calculosis presidium. Etiamq; Ictericis & Hydropicis. Petrifindula verò vocatur etiam eadem prerogatiua.

DAVCVS *secundus Selinoides*.

VENETI Pharmacopœi quam Matheolus Daucum alterum facit, Saxifragam dicunt, illiq; vires consimiles frequenti experimento asserunt: nihil tamen obstat quin sit Daucus alter Dioscoridis. Folijs namque Coriandri, aut Petroselini Macedonici veri, do natur. Semen illi in vmbellis oblongum, angulosum, Fœniculi modo. Radix aroma olet, suauis gustanti, superneque comata, Mei modo.

VVLGATIVS *ammi*.

QVIBVSVIS fossarum ripis, nec solùm inter olera sponte Galliæ & Angliæ videas vulgare istud Officinis Ammi Iunio & Iulio, flores pusillos, in sũmis albicãtes, radiatos, vmbellis Carui gestare: seméq; Augusto exiguum, pullum, sed nulla aromaticitate, acrimonia pauca, amarore ingrato, & proinde verum Ammi inficiante: caulis sesquipedalis, & bipedalis est, rotundus, in alis folia oblonga, bina, terna, & quina, singulo quasi pediculo, & alia pusilla latius sparsa, Hircinę planè, Saxifragię, aut Sisari, summas vmbellas obsident: radice Cicutę, albida.

Anisum.	*Daucus niger Theoph. siue Carotta rubra.*
Carum.	*Carotta syl. siue Daucus Officinarum.*
Creticum verum.	*Cerefolium.*

Ammi

Ammi omne. { Creticum. / Gustu Origani.
Gingidium.
Scandix, pecten Veneris.
Visnaga.
Percepier Anglorum.
Caucalis triplex.
Oenanthe herba.
Filipendula.
Oenanthe siue Filipendula montana.
Oenanthe maxima Cicutæ facie.
Cicuta.
Cicutaria.
Myrrhis.
varietas.
Seseli Peloponense, folio Cicutæ.
Seseli Creticum, siue Tordilion.
Siler montanum.
Seseli Pratense Monspel.
Thalietrum, Sophia.
Delphinion.
Melanthium satiuum.
Melanthium syluestre duplex.
Cuminum vulgare.
Æthiopicum.
Syluestre villosis glomerulis.
Cuminum syluestre, siliquosum, duplex.
Nucula syluestris Septentrionalium, an Bunion Diosc. & Bulbocastanum Tralliani?
Peucedani facie pusilla planta, an PseudoBunion Diosc?
Heliochryson.
Sideritis altera Diosc.
Sideritis Achillea.
Achillea montana.
Millefolium siue militaris flore { albo, / purpureo, / luteo.
Millefolium aquaticum, Coriandrinis foliis.
Stratiotes Millefolium.
Aquatica Sedi facie, sua reddenda classe.
Tanacetum { maius. / minus.

Matricaria non est Parthenium.
Absynthium.
Absynthium vulgare non differt specie aut figura à Pontico & Romano.
Absynthij veri duæ duntaxat differentiæ.
Absynthium Sardinium Galatiæ, non Santonicum Galliæ, est Anglorum, Germanorũ, & Gallorum, Absynthium Romanum.
Absynthium Seriphium siue marinum verum, folio & facie Abrotomi fœminæ.
Seriphium Ægyptium.
Seriphium Commentatoris falsum.
Santolina siue semen sanctum officinarum.
Capnos, siue Fumaria.
Fumariæ varietates.
Fumaria lutea, montana, & alba, siue Split Illyrica, an Ætij Phraginites & Fumaria Coridalis Galeni.
Capnos Plinij bulbosa.
Capnos bulbosa caua, & Varietates.
Chelidonium maius.
Aquilegia.
Arthemisia.
Arthemisia tenuifolia.
Arthemisia altera.
Arthemisia marina.
Ambrosia.
Abrotomum mas.
Abrotomum mas Monspelliensium.
Abrotomum peregrinum.
Abrotomum fœmina, Chamæcyparistias.
Cotula fœtida est verum Parthenium, & an Galeni & Pauli Amaracus?
Anthemides, siue Chamæmillæ.
Leucanthemis.
Cotula marina.
Buphthalmum.
Heranthemum, Adonis.
Helleborus niger Theoph. folio Ferulaceo.
Pyrethrum vulgare.
Pyrethrum vmbellatum.

ANISVM.

MAGNI fuit olim Anisum antiquis, præsertim Pythagoreis: non modò quia cibi appetentiam reuocaret, vnde Anisũ & Anicetum dictum putant, sed vt verisimilius ὅτι ἀνίησι τὰς ἐμπνευματώσεις, remittit & laxat tensiones flatulentas internas, & externas. Et sanè nullum è cæteris flatum emittentibus oleraceis seminibus gratius est ventriculo, minus habet acrimoniæ, aut plus suauitatis, quàm istud semen, quod neutiquam, vt ex Diosc. Galenus arbitratur, 3. gradu hodie gustanti apparet calidũ: nisi quia ruri rarò aut nusquam apud nos visitur, in hortis verò vbiq; gentium etiam Septentrionalium, vt Germaniæ & Angliæ prouenit, cultu & solo nonnihil deponat caloris.

D AVCAS Cretenſis Verus Dioſco.

VT naturæ ſic appellationis cum Caucalide videtur particeps Daucus,quē etiam Δίρκαιον vocatum, à ſeminis in vmbella quaſi furfuraceas verruculas & aſpergines oſtentantis effigie,à qua & viribus communis nomēclatura fuit, diuerſo alioqui folio à Daucis eſt: nam quod primum deſignat Creticum vocatum Dioſcori.à Selinoide non parum differt, nec tamen id ſola Creta fert, quippe Germanicæ Alpes non modò, ſed etiam Genuenſium colles, & Geneuentium circa Iuram rupes,hoc Cretico abundant, vnde Lugdunum atque alia ad emporia hodie venum defertur: eóque pluris emitur etiam Venetiis, quia ad Theriacam & ſimilia anthidota efficatius eſt,quouis alio congenere Dauco,cuius folia exilia,inter Fœniculũ & Carottã media ſunt, vmbellis cãdidis, floribus Anethi, copioſum ſemen,oblongum,vt Cumini,ſed lanugine albidum,guſtu acre,odorum,& cuius vſus potiſsimùm eſt: vſui etiam radix,quę Paſtinaca minor,guſtu feruidiore,& odoratior. Huic,quò minus ſit Creticũ,ſi quid deeſt, ſolum,cęlúmve erit.Sanè effigie nihil, viribus autē perparũ abeſt. Quo tempore Senenſis cōmētabatur iſtud,Patauinũ viretũ vnam aut alterã plãtã alebat, vnde ille habuit,quod opinionē illi faciebat non niſi in Creta oriri.

VENETI Pharmacopœi quam Mathiolus Daucũ alterum facit,Saxifragiam dicunt: illique vires conſimiles frequenti experimento aſſerunt: nihil tamen obſtat quin ſit Daucus alterũ Dioſcoridis,foliis namque Coriandri aut Petroſelini: ſemen in vmbellis oblongum,anguloſum,Fœniculi modo: radix albicat,aroma olet,ſuauíſque guſtanti eſt,ſuperneque comat, Mei modo. SAXIFRAGIA venetorum. DAVCVS altera.

D AVCVS niger Theophraſti,CAROTTA Vulgaris.

FECIT ſimilitudinis cognatio, quæ Daucis cum Carotis intercedit, vt Theophraſtus hanc Daucum nigrum cenſuerit. Eſt tamen duplicis à colore radicis differentiæ Carotta: iſthæc namque flauet, altera purpureum atrum remittit ſuccum elixa frixáve; cuius vt plurimùm gulæ irritamento apparatam efitat vulgus. Mediæ vidētur inter Daucum & Paſtinacas naturæ,vtrique congener: neutra tamen dici poſſunt. His qui Behen album & rubrum augurabantur, ſuo reſpondetur loco. Iſtis nomenclatura indita fuiſſe videtur, ab illa quam cum Carui ſimilitudine & cognatione ſortitę fuerunt. CAROTTA.

CARVI.

CARVI namq; radix,& folia Paſtinacæ agreſtis ſimilia,vſus, eſuſque non valde diſpar e vtrumq; enim olere māditur: ſemen tamē vegetius & odoratius Carui, præſertim eo qui pratis Oſtēſis vallis prouenit,albis floribus & vmbellis, caule pedali & ſeſquipedali.

Vſitatius DAVCVM Officina. inter Caryotam & Paſtinacam Syluestr.

NVLLIBI huius deſit copia Officinis Italiæ, Galliæ,& Germaniæ,quæ iſtud frequētius Cretici penuria vſurpant,duplumque nōnnulli ſubdunt, freti Galeni ſententia: tametſi non parum facultatibus & effigie à Dioſcori. Daucis abſit: edunt hunc loca tum frigida, tum calida,fragoſa, & margines ſteriliores: è radice lignoſiore & minore quàm Carotis; cui multum ſimilis,caule cubitali, foliis latioribus, hirſutis; Coriandrinis,ad Bauciam accedentibus: vmbellis albidis, & ſemine.

AMMI.

COMPLVRIA Ammi genera,quæ paſsim vbique hortorũ obuia,neque planè diſplicent,quia Ammi neſcitur effigies vera; neque tamen placent,quia multa in ſemine deſiderātur. Quippe ἄμμι appellatio videtur perpuſillũ quaſiq; arenaceũ exilitate & colore ſemen deſignare,quale Dioſ. σπερμάτιον ſeminulúmve dicit,Origanũ reſipiēs feruidũ, exſiccans. At quod paſsim in hortis viſitur foliis Siſari,ſatis ſuperq; patet è ſuperioribus.

Et rurſum illud quod in Patauinis hortis cultum, etiàmq; non procul Ageno & Garumna in Aquitania lectum ad huc ſeruamus: foliis & vmbellis Dauci Cretēſis, ſemine & radice hortenſis Apii,neutiquam illis in Ammi ſemine viribus expetitis præditum eſt.

IGITVR quod ſemen pluſculis abhinc annis cœptum fuit deuehi ex Syria, aut Creta Venetias,hortenſi Apio par,ſed flauo,guſtu aromaticum feruidum Origanum præfert

præfert. ſæpius ſatum, non vietum, aut marcidum, deluſit nos, & in eam ſuſpicionem coniecit, quam quidam nos monuerat, fieri poſſe ad Theriacæ Venetæ myſteria, vt quiſpiã hebræus mango, Cretenſiũ & Syriacorũ portuũ Telonarius, decoctione dilutóve ſemina maceranda merſerit: ſicque compendii cauſa cum Pharmacopœis Venetis non parum gratiæ inierit.

GINGIDII ſpecies videntur.

MVLTI iam ſunt anni cùm induſtrius Pharmacopœus Martinellus nobis hanc allatã ex Syria afferebat: ſed cõtrà, nos eſſe indigenã plantã memineramus, & biennio pòſt magna copia in vinetis & ſegetibus, inter *Piſa* ſylueſtria & Caucalides creſcentem vidimus: quam ſi facie & viribus ad Gingidium alludit, tamen ex Dioſco & minus accurata deſcriptione nullus auſit pro Gingidio certò aſſerere: Planta enim eſt Caucalidi natalibus & facie eadem, folio tamen longiore & anguſtiore; illi vmbella candida, ſemen hirſutum, odore paſtinacę ſylueſtris.

CEREFOLIVM.

Cerefoliũ tamen, vt pro Senẽſis cõmẽtatoris Syriaco deferant Medici multi & mulierculæ, nunquam efficient ipſius perſuaſiones: eſt enim cibis gratius, efficacius & multò exploratius, quod hinc amotum, quò relegandum cenſeat ille, peruelimus ſcire.

VISNAGA. Viſnagam verò peregrinam, vt ſolent pleraq; ſibi miſſa videri, multis Italiæ locis, pręſertim via Peſaro Romam, & Aquitaniæ Ageni, ſecus Garumnam & Burdegalã vidimus & æquè bene poteſt congruere deſcriptioni atque cęteræ: nam de vmbella, nulla mentio in Dioſ. Foliis eſt paſtinacæ ſylueſtris tenuioribus, & caule, ſed nudo, & minore diuiſura prægrandi, adeò & rigida vmbella, vt dentiſcalpiis ſit apta, flore candido.

SCANDIX.

SI quid coniecturæ captari poteſt, cuiuſmodi planta fuerit Scandix, id ſanè ex capitum conſequutione ſtirpiumq; cognatione accipiendum videtur. Deſcriptio enim non tam ambigua quàm nulla eſt. Hæc tria ſerie recenſita olera Sylueſtria; vix dum innotuêre vlli, propterea quia incertis & paucis, partim etiam nullis verbis deſignata ſunt. Nam Pecten Veneris, Fumariã guſtu, foliis, & vſu repræſentat: vulgus Pharmacopœorum etiam Venetiis, putat & vſurpat. Acrimoniæ verò & amaroris eiuſdẽ momenti ſunt argumenta, qualia ſunt Galeni de Fumariæ acrimonia: quam ſententiam meritò docti viri vellicant, & ipſa reclamat res. Sic Chelidonii minoris, Ari & cæparum experimur multò mitiorem acrimoniam, quam illis tribuerint antiqui.

PECTEN Veneris.

PERCEPIER Anglorum.

QVI *Percepier* Anglicum probè perſpectum habent, harum duarum ſtirpium vtriuis ſimile eſſe ſciunt, & neutiquam iiſdem viribus ſecundum: amaror etiam & acrimonia in eo percipitur, & paſsim valetudinis cauſa olere manditur: Figura ei Cerefolia nupernati proximi; ſed herbula ſemper eſt, nuſquam Spithamęo adultior, toto anno ſuapte ſponte erumpit, arido & trito ſolo luxuriat, ſine caule, floſculis herbaceis: vehementer & repentè vrinas ciet, muria conditum ſeruatur: & ex eo aqua ſtillatitia magno vſu elicitur. Hanc plantam proponimus magis quàm aſſerimus; quia Herbariis nõ valde notã, nequedũ quod ſciamus deſcriptã. At Anglię tamen Briſtoiæ, arbitramur, frequentiſsimo apud mulierculas vſu receptũ eſt.

CAVCALIS.

POTVIT dici Caucalis à ſeminum effigie, quæ vaſcula oblonga & ſemiſphærica imitantur aut cùm præarida ſtrepitum edunt hæc ſemina ventis concuſſa, vindemiis exactis. Et ſanè luxata videtur lectio Dioſcoridis; aut quiſpiam non imperitus videtur oræ codicis

codicis hæc verba,folijs Apij ſimilibus,adiecisse,quæ poſteà in contextũ Latinum irrepſerint:nam noſtris Grçcis exemplaribus deſiderantur,& etiam ſuperuacanea vidẽtur, vti vir magnæ ſedulitatis & exercitatæ cognitionis Anguillara annotauit.Eam plãtam quam ille Caucalidem autumat,nos iamdiu collectam in præruptis *S.*Specus vocati,ad Fanũ Magdalenę in *P*rouincia Norbonenſi hîc appingendam curauimus,& liberum facimus quid cuilibet ea de re videatur. Eſt hæc caule Fœniculi,& folijs,& diuiſura,cubitum alta,vmbella albet, & odorata eſt,radix vnica,recta,humi pacta,candida,ſapore paſtinacæ.Verùm hoc magis placent vulgares Caucalides, quia ſũt caule,folijs,vmbella & ſemine hiſpidis,eóq; magis congruũt verbis Dioſcoridis.

Duæ namq; ſunt in noſtris vinetis & ſegetibus differẽtiæ,altera enim candida,folijs minoribus,ſed caule proceriore,& hæc Mathioli.Altera purpureſcens vmbellis ſeu floribus,folia habet latiora & craſſiora:ſemẽ maius.Eſt iſtud ſemẽ argutũ & elegans, nam triquetrã oblongã,& ſpinulis horridã habet glumã,Glycyrrhizæ quadãtenus ſimilẽ, veſtibus mordicus hærẽs,ea exuta granum oblongũ,*A*uenæ exenteratæ modo cernitur,haud guſtu inſuaue:qua quidem ſatis expreſſa nota inſigniuit Caucalides Dioſc.& ſimilibus diſcreuit. CAVCALIDES *duæ vulgatiores.*

OENANTHE, flos vineus aut vinaceus.

NOMENCLATVRA iſta tres deſignarunt varias ſtirpes,ſed florum decore,odore,& quadantenus colore non diſſimiles.Eæ ſunt Labruſca,ſiue ſponeanea vitis, & eius cognominis Vitis ſylueſtris,primæ florum eruptiones & germinationes ſuaue quiddam halãtes, cuiuſmodi Filipẽdulæ,preſertim quibuſdam tractibus Linguagotticis & Aquitanieis,radix & flores ſpirant,ſed ſuauius multò : quàm obeſæ naris Commentator non reſpuiſſet, nec doctiorum ſententiam ſpreuiſſet,ſi verba Dioſcoridis preſſius perpendiſſet,& locis aridis petroſiſque plurimam eruiſſet: Hic enim in Anglia, vbi libenter vtimur,non procul Briſtoia ad Vincentij rupes & cautes deuexas, etiam in Germaniæ aridis, plurima Iunio & Iulio,floribus candidis,exiguis,ſtellatis,confertis,Brioniæ & Rutæ ſitu.Semine muſcoſo, ſquammoſo,rotundo,Pimpinellæ,cui folijs etiam ſimilis,*P*aſtinacęq; ſylueſtris diuiſura:caulis cubitum & ſeſquicubitũ altus.Radix non altè infoſſa,ſed latè ſparſa & ampla,è pendulis fibris multis pilularum,Cyperi,Pæoniæ fœminę,aut Aſphodeli modo:quæ perbellè quadrant Dioſcorideæ effigiei.Nam μέγαλην ῥίζαν,radicem magnam,amplam,fuſámq; ex rei cognitione & alijs collatis locis interpretamur: καπλὸν παχὺν,caulem craſſum,ſanè habet pro altitudine ſui,quem palmarem facit:cuiuſmodi eſt hæc noſtra, nonnullis glariofis montoſis:Demùm κεφάλας ἔχουσα πλεῖονας στρογγύλας, capita plura rotunda habens:cuiuſmodi planè hęc ſunt.Verùm verſio fortè iſta calamiſtrata,& Pliniana imitatione oppidò tuberoſa,illuſit fortè Commentatori,aut eius Theſeo Tridentino,adegitq; vt Ariſtolochiæ rotundę & adultę,perquàm ſimilem facie radicẽ aſtruerit:quę ab Oenanthe tãtum diſtat,quàm Bunium vel Bulbocaſtanum Tralliani à Filipendula: quod plebecula Gallica,Germanica & Anglica eum monuiſſet.Illa enim *Fauerottes*,Germani Eerts nuts: Angli verò *Kipper nuts* vocãt,vtriq; à nuce,caſtanea vel baſilica,ſapore & ſimilitudine:neque enim eminet tuberculis,niſi valde vetus,vti Ariſtolochia rotunda.Et *Kipper nuts* opilionũ nucem ſonat,quia illis cibo cedit:eſt enim oleraceus bulbus,edendo totus & gratus,Caſtaneę ſapore: folijs Gingidij,vel Scãdicis,vti ſuperius diximus,in pediculis & mollicellis caulibus,teneris & caducis:floribus itẽ puſillis,albis in vmbella,adeò eidẽ,vel Pectini Venerei,ſimilibus,vt eiuſdẽ naturæ videatur.Semine Cumino aut Fœniculo minore,odorato.Arua & pinguia vmbroſa amat.In Hollãdia, & Anglia plurima,prçſertim ad Pagum Clefton propè Briſtoiã. *Bulbocaſtanum*

OENANTHE vulgaris.

FIlipendulæ nomen aſſequutę ſunt itidem plantę duę,quæ vt Oenanthes non ita diſſimiles,ita hîc commodè referendę.Ac ſi natalia ſpectes,minimè Oenantẽ dicas harũ duas:

alterum quippe plurimùm ſolo vliginoſo & pratenſi,& tamen Commentatoriſtis nomen inſcripſit Oenanthes, Filipendulæ ademit,quæ præterquàm quòd viribus,etiam natalibus montoſis & ſaxeis,vt diximus,magis quadrabat & recentiorum conſenſu.

Harum quæ minor & veræ Oenanthę ſimilior,radicibus amplis,globulis oblongis,prolixis,filimentis pendulis: turiones promit, imaq; folia Apio hortenſi, teneriuſcula,ſaturè virentia,cubitalem & ſeſquicubitalem caulem,geniculatum,alis folijſq; & vmbellis Aniſi vel Coriandri,flores albidi, puſilli, æſtate in conuallibus herbidis aut verrucis pratenſibus Angliæ: Môſpellij etiam prope pontem Cellenouæ,Magalonæ inter Narciſſos,atq; Grammuntiam ſyluulam circum,

OENANTHE ſiue Filipendula altera Montana.

RARIOR multô quæ hîc depiĉta Filipêdula,nulli dum memorata ſcriptori. In celſium montium verticibus, vt Norbonæ ad Veganiũ,in Dei paradiſo vocato, Calcari contermino,nobis eruta,radice non æquè fuſa vel ampla aut cirroſa: ſed proxime caulē bulboſis,teretibus,lôgiuſculis,æqualibus fermè proceſſibus,modicè protuberantib⁹,Corrudæ annotinæ partibus: Pęoniæ modo radicata, Caule aſſurgit ſeſquipalmum alto,craſſiore,rotundo,nônihil ſtriato,& ſulcato,imò medióq; ſui folia alterno ſitu emittente Filipêdulæ inter & Millefolij, exigua Cornucerui diuiſura: extremum florum,thyrſum album,ſpecioſum amplexa,cuculatis galericulis, crebribus,côfertis, conflatum,in Criſtæ Galli,vel Chynoſorchis, vel Napelli ſpeciem.

OENANTHE Cicutæ facie ſucco viroſo crocante.

NEC quidem admodùm nota hæc, niſi Borealibus præſertim Angliæ, erumpit riuulis,lutulentisúe & riguis ripis, vbi Paludapium,cui folijs non abſimilis,vel Ruta pratenſi ſimilior, multo pullulatu,virore tetro, colore & facie Cicutæ. Caules bicubitales ſpargit,è radice in pares Aſphodeli albi bulbos multiplicata, & quaſi brachiata,nullius fibræ vinculo aut interuētu(ſecus Mathioli) continuos,teneros: guſtu acres & ingratos, ſucco laĉteo primũ,deinde flaueſcente viroſo & exulcerante pręgnantes: Vmbella cicutæ: cui affinem autumant,qui maleficio parē expertos ſe aſſerũt. Vſos namq; in acetarijs nihil factum fuiſſe propius quàm vt interirent,aiunt: alios,qui eſitaſſent, vertigine tenebricoſa palantes,nutantes, attonitos,inq; gyrum verſantes ſe vidiſſe. Et certè tam non eſt Oenãthe,quã ab ea diſtat Ruta pratenſis aut Cicuta. Ijs igitur & quibus ægrè lotiũ it, ſecundinæúe cunĉtantur,ſuadente Senenſi, dato,& Themiſo non Medicus audies: tantominus epilepticis, analepticis,atq; vertiginoſis propinabis,quos tamen eximia quadã prerogatiua magnoperè iuuant Filipenduli radices,qua calculũ è renibus,muccũ è veſica diſſipare atq; excludere mulierculis,ne dũ nobis,creberrimis compertum experimētis.

Cicuta, Cicutaria Myrrhis.

Ang. Homblocke. *Ger.* Schirling. *Bel.* Dulle kervel. *Gal.* Cigue.

CICVTA quaflagrauit olim infamia viâq; pernecabili,fuit ſemper notiſſima, κώνειον à Græcis vocata ἀπὸ τὸ κωνᾶν,à circumuertendo,ſiue gyrando ea potos, qui correpti vertigine tenebricoſa humi prolabebantur. Omnium regionum hæc indigéna eſt, figura

Cere-

Cerefolii,ſiue Paſtinacę ſyl.aut Myrrhidis,& figura adeò cognata Cicutarię vt indiſcreta penè ſimilitudo,necis occaſio fuerit nõnullis,qui eſitarãt, etiã noſtra memoria: radice etenim ſimili, alba,breuiore,craſsiore,caua ſuperius,quã caulẽ alit,qui planè ferulaceus, quatuor aut ſex pedes procerus eſt,cauus:dẽſè admodùm geniculatus & maculoſus interdum,vmbellis dẽſis,floſculis minutioribus,& anguloſo Aniſi ſemine:odore quàm quauis alia nota,diſcernitur à Myrrhide: tum parua, quę Cicutaria non fœtens vocatur: tum ab odora Myrrhide vera,& ſaluberrima. CICVTARIA.

CICVTARIA FATVA *quæ minus Fœtida.*

NE quẽquam fallat,quia nõ ſe prodit odore hęc,aduertendus eius color,qui atrior aliquãtò,nec maculoſus eſt,nec adeò putorẽ halãtibus ſcrobibus,vmbroſis,vdis exit, ſed ad margines & ſepes paulò editiores & ſicciores:alioqui nõ minor copia ſecus vrbiũ aggeres & valliũ ſepes viſitur. Equidẽ noxia & inuiſa olitoribus & hortis, vbi ſpontè,viridiorq; & nitidior,pręſertim minus feruidis,Petroſelino propior & cõcolor,& minor tamen vera Cicuta. *Varietas.*

Germ. Wilder Korffel MYRRHIS. *Gal.* Perſil Daſne. *Bel.* wilde Keruel.

ODORATAM hanc,ſiue Salubrẽ & eſculentã poſsit quis vocare Cicutã,quam Myrrhidẽ, ſiue Myrrham, propter ſuaueolentiam, quiddã Myrrhę reſipientẽ, dixerũt. Nec hæc perinde freqẽns, vt ſuperiores,aut procera occurrit,ſed rarior, & in pratis,vel germinoſis marginibus: etiam olitoribus ad veſcendum in Belgio multa colitur: & eſitatur in iuſculis Cerefolii vice , cuius nomen apud Germanos aſciuit , vocant enim wilde Keruel, id eſt,ſylueſtre Cerefolium,quod odore ſaporíſque iucunditate imitatur , etiamque facultatibus diureticis: facie verò eſt Cicutæ,albicãtibus ramis & foliis ,tenella hirſutie,Paſtinacã ſatiuã,aut agreſtem referente: radix prægrandis,altè depacta,prolixa, nec facilè auellenda,Ferulę aut Paſtinacæ eſculentæ,quam ſapore & odore,ſed magis medicato,& ad Smyrniũ accedente, repræſentat: ſemen admodùm longum Cerefolii,duplò maius , ſtriatum,anguloſum,fuſcum,odorum. Hæc etiam Myrrhis Pliniana videtur: foliis Cicutæ minutioribus,caule breui,rotundo,ſaporis & odoris iucundi: quam orta confuſione à Geranio odoro,Myrrhidẽ Romani perperã faciebant: vnde quiſpiam Scandicẽ vulgarem oleraceam meritò ſuſpicetur, aut illius aliquam ſpeciẽ: nam Syriacam Scãdicem valde variam prodire certũ eſt,& Adagio cõſtat. Varia enim olera in Syria ali dictitabat plebs olim. *Myrrhis Pli.*

MYRRHIS *Altera.*

CICVTARIÆ odore,ſiue Myrrhidis,affinis ea admodũ eſt,foliis & ramoſis vmbellis minoribus,delicatioribus tamen,& ſemine oblongo,Dauci Cretici,exiliore,nõ hirſuto, nec ita abſimili ſapore: è Geneuæ & Saleuæ viciniis mõtibus: peritus iuxta ac amicus medicus Pennius Anglus Londini ferendam curauit, nobíſque impertiuit.

SESELI *Peloponnenſe, Folio Cicutæ.*

AD montem Lupi & iuxta ędes Sacrificuli, in decliuibus ſalebroſis Inſulæ montis Cęti,quã mare ſe pandit,eſt plãta quidem copioſa, ſed nõ vbiq; obuia, cuius radix magna,intus alba,foris nigricans,recta & altè porrecta,Ferulæ Thapſięve modo,odorata,& aliquantùm acris. Caulis digitum æquat craſsitie, ſeſquicubitũ altus, ferulaceus,à quo promuntur alæ turionésve cõplures in ambitum ſparſi, vbi folia multa,Cicutæ magnitudine,ſed incurua, piloſa & criſpa rugataq;. Vmbellę multę Anethi luteę ſunt: ſemẽ latũ folliaceum, compreſſum,Angelicæ figura & magnitudine,ſed multò minus grauius: color illi ex pallore flaueſcit: odor ſuauiſsimus,Æthiopici adeò ſimilis,vt ſtatim odoratu,cùm primùm vidiſſemus,Pelopõnenſe coniectarimus. Et coniectu-

 ram

ram certiore exploratione notarum & virium præceptores Monſpellienſes fulcierunt, vt nullus illic ambigat de eius aſſertione; cùm tamen anteà nonnulli Thapſiæ ſpeciem ſuſpicati fuerint. Verùm Thapſia, quæ vernat multa in Aquitania Vaſconum, multò ab hac diuerſa, colore & vultu.

SESELI Creticum, Tordilion.

PASSIM in ſegetibus Norbonæ ſecuſque vias occurrit ſurculoſa, hirſuta, rigida, aſpera planta, folio rotundiore, Cerefolii, vmbellis albidis purpureis, paruis: quibus ſuccedunt ſemina copioſa, circinnata, quaſi toreumatis elaborata, vnde fortè nomen peculiare fuit, orbiculata, compreſſa, atque geminis valuulis, vt Ferulæ ſemen, conflata, clypeoli ſpeciem referentia, guſtu Myrrhidis. Numnã hęc ſit illa, qua ſe deceptũ Cõmentator conqueritur, cùm ille ſcribere aut nolit, aut non auſus ſit, ambigimus: voluimus tamen hanc non ignobilem plantam ſtudioſis notam eſſe, vt horum iudicia ad collationes accurratiores excitaremus: ne deinceps faſtui commentatoris, qui innumeras propemodùm, aut non nouit, aut perperam prodidit, aut ſilentio abdidit, aſſueſcere diſcant; luculento enim detrimẽto eius ignauia, aut ambitio Tyronibus fore certum eſt, quemadmodùm & nobis multos annos per initia nimium credulis, fuiſſe meminimus & dolemus: non tamen illi inſultamus, quin potius veniam damus, ſi docere non potuit quod neſcierat: liberéq; profitemur, nos dehinc non modò non liberius quicquam animaduerſuros in iſtis pannoſis centonibus & commẽtationum aduerſariis, ſed potius ſi minus de re herbaria bene meruit, & melius voluit, gratiã habituros, & melius in poſterũ bonas horas colocaturos: potius, vt certa prodamus, quàm vt incerta, ambigua, ambitioſè emendicata munera, furta, verſuras, cenſuras, iurgia, ſimultates, obtrectationes, conqueſtiones, Apologias, Apomaxeis & recantationes, retegamus.

SILER MONTANVM Officinarum.

GENVINIS plantis Seſeli cognitioni priſcæ reſtitutis, in promptu eſt noſſe, aliud ab iſtis eſſe Siler montanũ officinarum, ſiue Siſeleos, quẽ retinuerunt bono quidem conſilio, qui Neotericis anſam errandi dederunt, atque ſanciendi nihil aliud eſſe Siler, ſeu Siſeleos vulgò dictũ, quàm Dioſcoridis Maſsilienſe Seſeli: bono inquam conſilio vſi ſunt. Eſt quippe planta multò maioris acredinis & efficacitatis quàm vllum Seſeli, eóq; menſtruis ciendis valdequàm commendatum. Duûm eſt cubitorum ferulaceus caulis: radix odorata Liguſtici, folia terna, nõ modò fœniculo, vt Maſsilienſi Seſeli maiora, ſed vel Peucedano latiora, ac paulò minus Liguſticum, vel Coronarium Roſmarinum æquantia; mollia: vmbellę prægrandes Angelicæ: quibus ſemẽ foliaceũ, longius Cumino, colore pallido, quod guſtu etiam ſaccharo conditum, acrius quàm Æthiopicum eſt: tantò magis, quàm Maſsilienſe, cui acrimonia pręfert Dioſcorides Æthiopicum.

PRATENSE SESELI Monſpellienſium.

STVDIOSI Lutetiani & Monſpel. plantã illam quæ in pratis frequentior occurrit, Saxifragię tenuifolię ſimilis, vocãt Pratẽſe, Seſeli. Radix illi Dauci, vel Peucedani: foris nigra, odora, caulis bicubitalis, folia Sileri montano minora, anguſtiora, rigidiora: vmbella candida: ſemẽ Mei, nigrius & maius quàm fœniculi, omniũ Seſeliũ minimè odoratũ, eóq; perparum acre, ideoque putabant olim quidam Monſpel. eſſe Maſsilienſe ſeſeli Dioſcor. Anglorum verò Pratenſis ſaxifragia, ne cui ſimilitudine imponat, huic quidẽ ſimilis; ſed tamen & diuerſa, vt monuimus ſuo loco.

Sitne Sophia Chirurgorum THALICTRVM Dioſcoridis.

TAMETSI induſtrii quidã Thalictrũ Dio. eã eſſe Pratenſem, quam Rutã fœtidã, ſiue luteã Saxifragiã Pratẽſem, nobis cõmodiore loco redditũ opinẽtur, tamẽ illa magnę cõmẽ-

dationis

dationis & meriti vulneraria Sophia vocata,apud Septentrionales preſertim,cùm propter figuram,tum vel potiſſimùm propter eximias ſanandi claudendiq; vlcera antiquata & maligna,vires,aptius forſan Thalitro conferretur, & eadem tuto aſſereretur. Quæ quidem in admodùm ſuccincta, nec ſatis diſtincta,foret Dioſc. deſcriptio. Eſt enim Coriandrinis ramulis,folijs, & inciſuris,ſed tenuioribus folijs, albicātibus, Abrotano non abſimilibus, virgultis ſeſquicubitalibus,gracilibus,rotundis,rectis,lignoſis, pallidulos vel luteos floſculos,Erucæ vel Synapi ſylueſtris,nec ſiliquas diſſimiles,ſed exiliores edentibus: Semē exile, rubellum,claudentes: multa in parietinis & areis propè vrbes Galliæ, Nortmaniæ, Belgiæ, & Angliæ: ſed rarior calidioribus ad meridiem. Hac pollicentur Carboniuori Paracelſiſtæ nullum non vlcus ſe percuraturos,cuius curationis cognitionem,nō item fatuam promittendi fiduciam,didicerunt à Chirurgis practicis, qui ætate Guidonis & *Petri* Argelatæ vixerunt. Cæterùm,quod ſæpius inuiti monuimus,hic etiam inculcādum rurſum eſt: apud Dioſcoridem collationum pleruмq; exceſſus non de plāta, quæ deſcribitur, ſed in ea cui confertur accipiēdos: vt hic, Coriandrum pinguiore folio eſſe: & ſuperius aliquot retrò capitibus in Cotyledone ſecundo, prioris Cotyledonis folia latiora, non anguſtiora : ſic in proximo capite de Verbaſco, ſic capite de Enula, & alibi frequens.

An Conſolida Regia, ſiue Calcaris flore recentior, ſit DELPHINIVM, *vel Soſandrum Dioſc?*

Ger Kitter ſporn
Ang. Larckes claw.
Gall. Pied d'Alouette.

QVAMVIS nuſpiam vlla mentio Delphinij apud claſſicos authores extet, tamen non illicò neceſſe eſt hanc Dioſcoridis codici irrepſiſſe. Fieri namque pōteſt, vt iſta appellatio, quam foliorum (aut potius florum cuculla infundibuli) ſimilitudo plantæ inuenit, autore Dioſc. indita etiā fuerit Syluеſtri Cumino, ſicq; duo pluráve nomina à diuerſis ſcriptoribus accommodata fuerint propter varias facultates: quod idem non parum multis alijs contigit plātis, vt diuerſa deſignētur voce à nimium communi totius Cumini ſpeciei: ſiquidem indicio ſunt, non modò notæ ſatis perſpicuæ, quæ deſcriptioni quadrant, ſed etiam virium, quæ vtrinq; ſimiles produ̅tur, nempè aduerſus venena & alia incommoda: quæ dotes in Calcari equitis nondum plenè compertæ, in Anthora Arabum & recentiorum exploratiſſimæ ſunt: vtriuſq; hic mentionem facimus, vt iſta expēſione iudicium excitemus ſtudioſorum. Eſt enim Calcaria folijs minutim profundéq; inciſis, exilibus, longis, viridantibus, confertim, quaſi ex interuallis, naſcētibus, vt in equitis calcari. Flores item purpurei, corniculis repandi, in morem Napelli diſpoſiti. Hæ itaq; duę, duas Delphinij delineationes explere poſſunt: quarum Calcar in ſegetibus frequens, Anthora verò non niſi aſperis mōtoſis, nec tamen inibi frequens obuia. *Prope* Geneuam & ad Allobrogum Delphinéſium Alpes multa.

Ger. Schwartz kumich vnd ſchwartz kimmel
Bel. Nardus ſaet.
Gall. Nielle.

MELANTHIVM, *ſiue Nigella.*

MELANTHIVM genuinum eiúſq; quatuor differentiæ, Dioſc. concinniore quàm ſolitus eſt deſcriptione, perquàm notæ ſunt. *Priori* & potiori Nigellæ dictę officinis, atq; alteri, quę à Citreo ſeminis colore, Nigella Citrina nuncupatur (ſi colorem exceperis) idem odor, ſapor, vis, vſus. Folia, capitula membranulis intercurſantibus diſcepta. Flores purpurei, pallentes, ſemen multum, pingue, odorum, oleóq; efficaciſſimo reddendo aptum, quo puerperæ mulierculæ excludendo partui atq; ſympthomati iſterico propellendo multum vtuntur. Vocitātq; vulgi perſuaſione Nardinum: nempe odoris ſuauitate & efficacia haud diſpari. Iſtud oleum prælis expreſſum, nigro ſed lympido colore, pauca quātitate hauſtū, ſplenis tumores duritiéſq; demolitur: ſicq; foris illitum. Citrina ex Syria alijſque Orientis Emporijs aduecta nigella Itali multum vtuntur, etiamq; in condimenta, in placentas ſynapiq; addunt. Anglis iam & item Germanis hortis copioſior quàm Italicis: vbi quæ odore cæteris excellit, Romana quodam nominis eulogio vocitatur: nam alioquin Romæ vel in hortis pauca.

Citrina.

SYLVESTRE duplex.

QVÆ VERO INTER SEGETES NORBONÆ PASSIM ORITVR SYLueſtris ab Hortenſi nihil niſi exilioribus folijs & odoris præſtantia diſcrepat, acrimoniaque vincitur, ſed Capitula & flores in ſolo natiuo aliquantum maiora ſunt . Secunda autem ſylueſtris , quam in Normano agro inter Druidum & Carnutum

Sylueſtris altera

legitimus:capitula mucronibus in ambitum repandis retróve flexis,cuiuſmodi in Lycocto-nó aut Aquilegia fert. Spernuntur tamẽ vtriuſq; ſemina, quia & meliorũ copia ſuppetat.

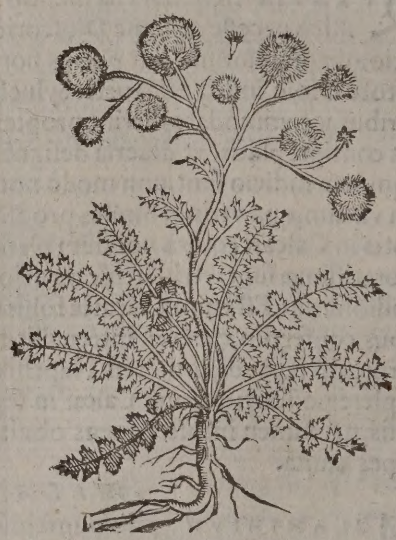
Κύμινον ἥμερον. CVMINVM.

Ger. Kimmel. *Gall.* Comin.

TAMTÆ feracitatis eſt inter oleracea Cuminum,vt etiam maledictis ſatum v b errimũ luxuriet,vnde Cuminum quis,quaſi prægnans, à κύω verbo manaſſe putet: nec ſponte tamen apud nos oritur iſtud vulgatius,quod quidem aliquantum diuerſum diuer ſis è locis Syriæ,Ciliciæ,& Greciæ allatum obſeruatur. Quod enim albicat,hirſutumq; eſt ſemen, præſtantius habetur,ac idem cum eo quod neutiquam hirſutum eſt,apud nos ſeri & virere ſolitũ. Nec item putandum diſcrimen aliud fuiſſe Æthiopici Gallatiive,quàm loci prærogatiua:viſusque eſt Hippocrates ſatiuũ iſtud albicans hirſutúmq;,Baſilicum, ſeu Æthiopicum ſtatuiſſe. Nec enim argumenti vllam vmbram habent Patauini quidam herbarij, cùm alius generis ſemẽ pro Æthiopico Cymini oſtentant,puſillum enim valdè eſt,aceroſum,euanidum,viribus multum & odore ab communi deficiens.

Æthiopicum Baſilicum.

SYLVESTRE Cumini Dioſc.

SPECIEM præ ſe ferunt vtriuſque Sylueſtris duæ plantæ,quæ locis glareoſis prope Aquas Sextias Galloprouinciæ vbertim creſcunt:cuius ſtirpes aliquot & ſemen ferendum nobis Monſpelliũ miſit Iacobus Reinandus induſtrius Pharmacopœus Maſſilienſis , & indidem in hortos quoſdam Italiæ tranſlatũ fuit,vbi rariſſimũ à paucis colitur . Prima foliola Gingidij vel ſylueſtris Paſtinacæ modo diuiſa ſunt,radix albicat, parua, cauliculi inflexi,exiles,Scandicis,ſeu Pectinis Venerei modo,ſed albidis,rotundis,villoſiſque glomerulis, globulos Arction imitantibus,vt perquàm ſcitè Dioſcorid.notauit, tenera pappoſáve lanugine cinctos,in ſpherulam denſam,magnitudine Pimpinellæ , Platani modo Globularięve Monſpellienſibus dictæ.Semen dentis Leonis vel Platani,ſed multò minus.

ALTERVM Dioſc. Siliquoſum.

ALTERI verò Sylueſtri duæ ſunt plantæ,quæ effigie ſic ſatis & peræquè congruere videantur:Ea namque quæ minus cognita,exigua & pulchra, nõ procul Aquis ſextijs oriunda,compluria gerit cornicula,ſiliquoſa, adũca,Scorpiodes dictæ modo,ſed craſſiora,ſemine intus præſepiolis diſtincto,colore flauo,oblongo : cauliculi graciles,teneriuſculi,& folia parua,Carui aut Scandicis. Pectini Venerei Fumariæué inciſuris,profundis:exigua radix,lutei flores Maio menſe, Chelidonij maior aut Erucæ, ſed minore.

Et

ET eidẽ ijſdemque natalibus ſiliquoſa perquàm ſimilis ſociatur altera hęc, nec niſi folio tenuiore, anguſtiore, Seſeli Maſſilienſis diuiſura, & ad imũ radicis albidæ Cerefolij plurimùm naſcente diſtat, cauliculis fermè glabris, ſiliquaque maiore, ſemine inibi contento, Galegæ, ſubfuluo.

REGIA verò conſolida alibi dicta, Cumini folijs, floribus purpureis & interdum candidis, ſpecioſis, coronarijs, Calcaris antiqui in ſpeciem, è quibus cornicula oblonga, recta promũtur, ſemine Nigellæ nigro, adeò hortis mulierculiſq; familiaris eſt, vt minimè notionis dilucidioris egeat: haſce itaq;, ceu veras, nõ mutis picturis, ſed verbis voluimus ſubdere, vt cuiq; quod viſum ſit de illis ſtatuat. Cùm enim Cumini ſatiui ſapore odoréve gratu non polleat, nedum vt id ſuperet, dubium eſt vlláne ſit Syluestre Cuminum. Alteri nam lutei flores inſunt, & ſemina Melanthij deſunt. Sola horum Regia, quam proinde herbam culcariam, Delphinium inferius dicendum, Cõſolida vocata, videtur adhuc Cumini ſylueſtris coniecturam poſſe fouere: tametſi vſus medicamentis aut cibis vel nullus, vel incertus.

NVCVLA terreſtris Septentrionalium, an ſit Bunion Dioſc. & Bulbocaſtanum Tralliani?

Bel. Eerd noten. *Sabaudis.* Fauerottes. *Ang.* *Kipper nutz.*

VBI ſuperius diſtinximus Bunion à Buniade, maluimus præ cunctis alijs hanc Bunium Dioſco. aſſerere, vt cuius nomenclatio reliquam Dioſcoridis deſcriptionem expendenti, videatur à ſimilitudine radicis bulboſæ Buniadis, ſiue Napi, appellata, & vſu, quia ſimiliter vt illa editur à plebecula: vnde fortè Trallianus Bulbocaſtanum, quaſi caſtaneã Bulboſam vocauit: alioqui nimis tota facies à Buniade diſſidet: Anethi enim eſt comis, folijs imis, aliquantò latioribus, ad Coriandrum accedentibus: floribus in vmbellis Anethi, ſed albis. Semine Aniſi minore: Radice rotunda, Cyclaminis, Caſtaneam æquante, fuſca foris, intus alba, guſtu Siſari.

PEVCEDANI facie puſilla planta, an PSEVDOBVNION *Dioſc?*

NEC non concinnè huc quadrat puſilla illa palmaris plãta, Peucedani facie folijſq;, ſed breuioribus & ad Fœniculum tortuoſum Neſeli Maſſilienſe accedentibus, ramulis intortis latius, in alas ſparſis, cõcoloribus: vmbella exigua, candida, Anethi ſemine, Aniſi breuiore, exiliore, guſtu grato, aliquantùm acri: radice craſſiore, comoſa ſupernè, guſtu Oreoſelini, non lõga, parui napi, craſſiore quàm pro ſui paruitate, cibo idonea: Qualẽ Briſtoiæ in Anglia, ad rupem Vincentij, nobis primùm magna copia repertam, & icone damus.

Ελιοχρύσου vel ἡλιόχρυσου *ſileris flos Chryſanthemum.*

HELIOCHRYSO eximium aurei floris decus,coronamentis,vt Theophraſtus innuit,addi ſolitum,adq́ue radiorum Solis repercuſſum, coruſcam lucem & vegetam intuētibus vibrantes,corymbi nomenclaturam ſpecioſam reliquerunt,nobiſque ſignarunt certiſſima illius cognoſcendi indicia,qualia in iſto vulgato cernuntur,vmbellæ Corymbaceę multis è bullis extantibus circinatæ,& aureo aſpectu micantes,Tanaceti & Agerati diuturnam coloris gratiam tutantes: in rectis virgis,gracilibus,viridātibus,pedem & cubitum altis,duris alis & folijs per interualla Abrotani,vel tenuifolię Arthemiſię:exili & lignoſa radice,Niceę ad Thyrrenum mare,Genuæ Lyguſticæ,& in Galloprouincia aſperis,macilentis conuallibus,& deſertis incultis,fruticat:pollet multum ad podagras & vlcera maligna, humorum impetum illuc incitum & ruentem reprimendo,lotium deriuando,& ſaburram vehementius impellendo:& eadem fermè quæ Millefolium promittit.

SIDERITIS *altera Dioſc. an noſtras Sanguiſorba Bipinella.*

A Pennatis pediculis & folijs quadantenus Filicis,noſtram eſſe dictam Pimpinellam,vel Etymon plebeium teſtis locuples eſt. Eſſe verò vulneribus valde accommodam,nullus non nouit,qui audit vocatam eſſe Sanguiſorba:cuius cunctas partes ſi Dioſcoridis conferas deſcriptioni,nihil planè deeſſe,nihilúe ſupereſſe facilè intelligas:quin qui nobiſcum ſentiunt & faciunt doctiores, narrant etiamnum in Chio inſula Sideritidem vernaculo adhuc ſuperſtite dici.Sanè folia inciſura prolixóq; neruo,modo,ſitu,vtrinq; pinnata,Filicē fatentur. Deinde in ramulis gracilibus & longioribus,tenuibus viticulis ſphæricos glomerulos, ſupernè cacumine aſperiore capitatos geſtanti,vbi clauſum eſt ſemen: omnia demū ſuffragantur,& nobis inuitis Senenſem præcipitis inſcitiæ ſpecimen dediſſe clamant: vbi carpebat quoſdam,qui Pimpinellam hanc 3.Sideritidem autumabant.Nam folijs,inquit,Coriandri. Atqui nullum tam inſcium putamus,quin facilè videat,cum tertia nihil prorſum,ſed cum ſecunda penitus quadrare Pimpinellam:quam pręſtitit retinere,illámq; nec deſcriptā,neq; capitatam,fortè,neq; notam,magis ſpectandam,quàm percipiendam,proponere.

SIDERITIS *Robertiana.*

CRATEVÆ Herculea eſt noſtras Robertiana notiſſima & vulneribus ſanguiníſque eruptionibus non ſolùm,verùm etiam vlceribus,adeóque potionibus vulnerarijs certiſſimi præſidij exploratione merita nomen hirſutæ Sideritis: folijs Coriandrinis,qualem Geranijs recentiorum aſſcripſimus, eſt.

SIDERITIS ACHILLEA, *lutea, odora,*
Alba purpurea eadem.

HVIC Sideritidi laudatus Chirurgus Achilles,Chironis diſcipulus, nomen famamq́ue dedit,vt qua Telephij vulnera medicatus fuiſſe creditus ſit: Ac quò citius quiuis noſſe queat vel ab intuitu ſolo(quàm in Recentiorum vel intempeſtiuas, vel ſalebroſas, vel confuſiſſimas pedicas impingat)quid diſtet Achillea hæc Sideritis à Militari (rectius quàm à Plinio millefoliū)vocata,ſic diſcernat:Achillea hæc multò procerioribus eſt ſcapis,numeroſioribus,pedem & cubitum altis,& folijs tenuioribus,magíſq; ac profundius inciſis, Arthemiſiæ tenuifoliæ ſimilitudine,muſcaria congeſta, gerentibus, puſillis floſculis, denſè numeroſis,& quàm Militaris maioribus,albidis,odorem medicatum ſpirantia,Arthemiſiæ vel Matricariæ,cui etiam ſimilis eſt,in æſtatem duratura: radice fibroſa,lignoſa: tota odore & ſapore Matricariæ, vel non fœtentis cotulæ,ſed minus amaro.Solum in aruo edito amat pingue & lætum:cuiuſmodi in Italiæ Romano & Tuſco agro, & non procul Riuoli, Pedemontis.Et paſſim etiam Galliæ Lugdunenſis ac Allobrogum.

ACHILLEA *Montana, Arthemiſiæ tenuifoliæ facie.*

PERELEGANS eſt, & parum frequens hæc, niſi celſioribus Calcaris & horti Dei, montium Norbonenſium iugis: vbi Iulio & Auguſto. Vmbellis aureis Millefolii, & quadantenus Ptarmicam noſtram præferentibus lucet, è ſparſis multis caulibus, pedalibus, gracilibus. Folia quàm ſuperioris tenuioria, habitiora, ſucculentiora, viridioraque, Cotulæ odoratæ: radice puſilla Senecronis, Tanaceti, aut Abrotani: oblongo ſemine.

MILITARIS terreſtris, & Militaris aquaticæ dignotio

MILLEFOLIVM militare duplex proponitur ex confuſa vel ancipiti deſcriptione; nempe Filici-folium terreſtre vnum; alterum aquaticum, & Cumini ſylueſtris folio; duabus fortè plantis, vnam in deſcriptionem congeſtis. Vtramque ſeorſim damus: poſtremò aliud paluſtre fœniculi folium, vnde nomen factum.

HAVD diſpar huius Militaris terreſtris Achilleæ facultas, vti neque facies; verùm, nomen ſi non vtraque ex æquo merita eſt; ſanè magis debetur Millefolio, quàm huic Sideritidi: quippe, illo vlcera vetuſta & fiſtuloſa, ſinuoſáve, eximia quadam dote percurari, teſtatur Dioſcoridis: quare iſto videtur vſus Achilles, & poſtea fortè ſimilitudine deceptus populus, nomenclatura eſt abuſus, aut potius vſu ſuadente: magnoperè namque iuuat vlcera, aut fiſtulas, nedum vulnera iſtud Millefolium, tum oleo, tum contuſo. Plebeium iſtum conſenſum, & meritò ſanè, eſt ſequutus Plinius, quem immeritò lapſus inſimulant iſtæ dentatæ cenſuræ noſtræ ætatis.

MILITARIS, ſiue Millefolium, flore albo, purpureo, & luteo.

Germa. Garben. *Gallis.* Millefueille. *Ang.* Yarrowe, noſe blede.

FREQVENTIOR multò & nuſquam non occurrit, tum terreſtris, tum aquatica Stratiotes, ſeu Militaris; ſic dicta, quia militibus vulnere ſauciatis crebro & conſueto iumento ſiue ferrumini eſſet; veluti Sideritis Achillea, cui tanoperè ſunt affines (præſertim terreſtris Stratiotes) figura & effectu, vt cum Plinio vtranuis recentiores quidam pro vtralibet acceperint: adeò vt ſi illas non cognitas habuiſſemus, illis etiam ipſi nos ſubſcripturi eramus: verùm è rebus ipſis facilè diſcrimen perceptu. Terreſtris namque Stratiotes paruior eſt, ſurculis rectis: foliis verò alatis pennatisve, Filicem inter atq; Filipendulam: ſed minoribus multò & quàm Achilleę breuioribus: Vmbellæ ex diſparibus ortu ſurculis gracilibus circinnantur atq; conſtantur, plurimùm & paſsim pratorum & aruorum marginibus, candidæ: ſed præter haſce etiam purpuraſcentes, & luteo aſpectu micantes vmbellæ Norbonæ in montoſis, ſquallidis, editis, ſed æſtuoſis inuenimus, & ad Magdalenæ ſaxeum ſpecum Prouinciæ Galliæ, & Italiæ Genuenſis aſperis, vbi cinereo colore, & lanugine pubet tota. *Varietates.* PVRPVRAſcens. *Luteis floribus*

MILLEFOLIVM AQVATICVM alterum, Coriandrifolium.

QVandoquidem hæc mutila aut deprauata viſa fuit lectio nobis, poſt multam perpenſionem, animum aduertimus hanc repetitam foliorum Millefolii cũ Cumino ſylueſtri colla-

collationem, aptius nulli quadrare poſſe quàm illi Millefolio in aquis naſcente, eiuſdem cum iſto ſpeciei & facie, cuius folia quàmplurima à media ad imum ſcitè exprimunt Cuminum ſylueſtre, aut Coriandrum: ſuperiora verò ſunt Feniculi, ſed tenuiora, delicatiora, molliora, vti aptè etiam quædam habet lectio: non amaraci (vt falſò legunt) ſed Maratri: reliqua minora, ſed ſimilia ſupernè floribus Millefolii: vnde perſpicua ſupina Commentatoris ſomnolentia, dũ vſque & vſque carpit hunc & illum, ipſe carpendus & ridendus magis, qui non videat hanc neutiquam foliis eſſe Semperuiuo maioribus, magiſque refrigerantibus, ſed potius Cumini ſylue. Coriãdri, & Maratri, qualem ipſus Senenſis bellè pinxit. Vmbella etiam huius eſt Millefolii, aut ſylueſtris Cumini, cui hic Dioſ. confert, poſt ſatiuum fuit Mathiolo expendenda: vbi etiamnum animi pendemus nos, ſi non eſt luxata orationis ſeries

MIRIOPHYLLON.

STRATIOTES, ſiue Militaris Aizoides, inter Aizon ſpecies reddenda fuit Dioſcoriais.

ENIM verò ſi huic ſunt folia Sẽperuiuo ſimilia, ſed maiora, noménq; eidem inditũ ſit, quia incubet aquis, Dioſ. interprete, & innatandō latiore ſeſsiliq; baſi ſuas occulat radices ſubtus, vel, vt veriſimilius, propter facultatem vulnerariam, militi neceſſariam & notã, (nam alioqui effigie, imò omnibus notis, diſsidere videntur: niſi quis hariolctur militarem, quia ſine radice, quaſi ſine lare & re, vt miles, victitet vitam incertam & fluctuantem) ſanè nequaquam illa Commentatoris erit Stratiotes. Sed diuerſa facie à Millefoliis potius vera fuerit illa, quę multis fluentis pigrè & fermè ſtagnantibus riuulis in Belgio nō procul Antuerpia & ad Liſam flumen prouenit, Semperuiui maioris figura, maioribus multò foliis, mucronatis, anguſtis, Lanceolæ, Plantaginis longioribus, ſed extremo anguſtiore & rigidiore ſtilo: E medio autem foliorum & ad latera exortis pediculis non longis inſident flores ternis foliolis, quadãtenus Ranunculi albi, ſed medio lutei, & pillis hirſuti, è carinula, aut forcipula cancri marini trifida emergentes. Ei ſubeſt contractior radix, foliorum ſeſsili latiori & quaſi baſi radicem compreſſam obtegente, ſed indidē tenuiſsimæ & penè aciem fallentes fidiculæ trans aquam humi demittuntur, alimentumque latenter ſugunt, vermiculorum ſpeciē ementientes: vnde plebi mentiuntur ſcelerata ſcamundicorum colluuies, quæ mulierculis iſtis radiculas in aquę plena Phiola, quò maiores appareant oſtentatas, iactat ſe eduxiſſe ex inteſtinis vermes, vt doctiſsimus ſpectatæ modeſtiæ Dodonęus affirmat, & Ioannes Cruthmanus Mechlinienſis, ſibi viſum nos certiores faciebat. Huic temperamentum eſſe Potamogetonis, ſiccãdi & refrigerandi, certum: quare facultates ſunt diſpares (ne dicã cōtrariæ) ſuperiori Millefolii: quod renibus ſanguinem potius prolectaret, dũ vehementiſsimè vrinas mouet, cruenta ducit, vti nos ſcimus.

PEDICVLARIS Alectorolophos, Pedicularia Tragi, an Stelophuros Plinii?
Germa. Rodel. *Belgis.* Roode Ratelen.

SVPERIVS in Gallinacea Criſta hanc minus quadrare Pliniano Alectorolopho, & inter Filipendulas aut Millefolia reddendã cenſuimus; quòd illis nō abſimilis ſit ortu, & foliis itē minutim diſſectis, in tenellis, palmaribus, gracilibus cauliculis, partim erectis, partim humi fuſis exeat: propter autē flores Criſtæ Gallinaceæ, purpureos, aut albos, Alectorolophon & Criſtam Galli, fecerunt recentiores: vſu alioqui hactenus incomperta.

TANACETVM Millefolii, foliis, floribus Abortani fœminæ, aut Agerati.

PROPIVS Millefoliis quàm Arthemiſiis, aut Parthenio, eſt Tanacetũ dictũ. Folia ſiquidē emittit pinnata Millefolii & Filicis media: Caules è radice lignoſa, reptrice, fibroſiore, plures, fuſcos, ſeſquicubitales, rotundos, geniculatos, nōnihil ſtriatos, per ſumma alis diuiſos, quibus flores aurei in vmbellis Agerati, aut Menthæ Corymbiferæ inſunt, ſemẽque Seriphii Abſinthii, aut Abrotani fœminæ: quo vtuntur mulierculæ ad vermes necandos

dos & vrinæ ſtillicidia: guſtu ſubacre amaricantis, cum graueolentia. Naſcitur pratoſis marginibus, & iuxta ſæpes & foſſas agrorum.

Illud idem in Angliæ hortis in delicijs habetur, longè argutioribus fimbrijs, minutioribus, & latioribus folijs. *Varietas.*

Tanacetum non odorum Syluestre, in Galliæ Delphinatis ſponte, prope Valentiam frequens oritur: nullo odore præditum, floribus Matricariæ, quibus à ſuperiore diſcrepat: alioquin cuncta ſui parte prorſum ſimile.

MATRICARIA noſtras, non reſpondet Parthenio Paul. & Plin.

ABVNDE differuimus inter Anthemides, cur magis quadret vulgi Cotula, Parthenio Pli. Pauli: quàm herbariorum Matricaria, quãuis ſi vſum odorémq; reſpicias, quibus virgineis morbis Matricis opitulantur, vtraque poſſit Parthenium dici: verùm hanc, quia longius abſit à Dioſcoridis lineamentis, poſtponendam illi duximus. Fruticat autem ſiccis vbiuis viarum, & hortorũ marginibus ſquallidis. Folia Arthemiſiæ aut Abſynthio Romano propiora, quàm Coriandro: flores Chamæmeli Iunio & Iulio edit multos, ſed odore Cotulæ, radice fibroſiore.

ABSYNTHIVM vulgare, non eſt aliud à { *Romano & Pontico.*

{ *Ital.* *Aſſenzo.*
Ger. Wermuot.
Bel. Alſene.
Gall. Alluyne forte, ou Abſynte.
Ang. *Common Wormewood.*

NOſcitur ἀψίνθιον & ἄπινον quia id pecus nõ paſcitur, neq; vlli bibitur, vnde βατυπικὸν dictum. Cuius veri nõ niſi duæ videntur differentiæ, tametſi multæ ſunt ſimilitudines: Quod namq; vulgatius & amarius eſt, ſponte natum vel cultum, caule fruticat ramoſo, folijs, figura, Arthemiſiæ inciſura: incanis floſculis, rotundis, aureis, racematim aggeſtis: Ponticum eſt, tum antiquis, à præſtantia & regione cognomine, tum recentioribus barbaris ab aſtrictione, quàm illi Ponticum ſaporem ſua, non Latina voce, appellãt, quem laudabant in Abſynthio Pontico Dioſc. Cuiuſmodi eſt vulgatiſſimum vbiq; peruium noſtrum, ſed Natalibus Capadotici, Tauri montis & Pontis, vtpote puriore cœlo & aere perflato commendatius, magiſque aromaticũ, vt pleraq; alia idem author & Galenus eadem cõmendatione celebrauerunt. Et inter Arabas Meſues interpres, cùm Romano Ponticitatem vindicaſſet, id eſt, aſtrictionem ſiccam, & valde Medico vſui oportunam, idem Ponticum atq; Romanum eſſe, nihil fortè huiuſmodi meditatus, veriſſimè literis mandauit: vnde Pharmacopœorum tam ſedula huius Romani conquiſitio & exploratio etiamnum durat. Romanum enim, id eſt, optimum, vti Camomillam Romanam cæteris pręſtantiorem & genuinam, expetunt. Quin ne Barbaros iſtud nomen Romani cõmentos ſe ignorare conqueratur noſter Vercellẽtis Apollo, ſciat Romanum iſtud commendatiſſimum inter paucas herbas & ſacrũ plebi Romanæ fuiſſe, quod quidẽ victori ſanitatis præmio, & quaſi omine fauſto propinabant, vt Plinius author. Et quod noſtro æuo in Romano agro antiquisq; ruderibus paſſim viſitur, non aliud à noſtro eſt, & vtrumque Pontico idem eſt, Quare non oratione deſcripſit Dioſc. quia vbique regionum copioſè fruticaret, tantùm indicauit quò loci præſtantius nouiſſet, eodem enim illo monte cætera duo deſcribit & commendat, nõ quòd non paſſim alibi, vt iam dictum, naſcantur, ſed quia ibi potiora. Nec itidem vllũ ſpecie aut figura diſcrimen aſſignat Galenus: ſed tantùm Dioſcoridis fidem ſequutus, vt plurimùm ſolet, vires præſentiores, non diuerſas, Ponticũ habere ait: nec natura, ſed loci prærogatiua, quam etiamnum multis in regionibus vulgatum obtinet. Eſt enim vbi odore non inſuaui, vbi odoratum, & vbi ferè fœtidum percipias. Sic Agrimonia odora locis non nullis vt Xantonicis, alijs autem expers odoris, qui igitur vni gratus. alteri fœtet odor.

Folia verò magnoperè doctos torſerunt. nam vbi legitur Ponticum minora habere folia, legebat codice & rei exploratione fretus pręceptor Rondelletius, maiora eſſe, quæ Metatheſis, vt facilis, ita nimiſquàm familiaris fermè omnibus de plantis ſcribentibus, extat ſæpè in Theophraſto, ſæpiſſimè in Dioſcoride, vt capite de Helenio, Meo, & alijs: interdum & in Gal. non ſuo, ſed amanuenſium vitio. Sed quòd εὐωδίαν obijciunt, dum obijciunt, nihil efficiunt: nam ſi magis odoratum, igitur & odorum erit alterum, eſt εὐωδία non

gratia

gratia odoris vel ſuauitatis, ſed fragrãtia & vehemẽtia plerũq; iudicatur, vti in Vngue odorato, Myrrha, pice, aliisq;. Nec plura (vbi data opera) Abſynthia meminit Galen⁹, capite de Abrotano: tres inquit ſunt ſpecies vel differẽtiæ: vna generis nomine deſignata, Abſynthiũ vocata, cuiuſmodi eſt Ponticum: Secunda Santonicum: Tertia Seriphium: Seriphium autẽ & Santonicum admodùm ſunt infeſta ventriculo. Solùm enim inter ea Abſynthium, & maximè Ponticũ, id eſt, Ponto natiuum, gratum ſtomacho exiſtit: Quo ex loco iſtorũ velitatorum placidè derimuntur certamina: abſolutè enim vulgare noſtrorum vocat Abſynthium, quod in Ponto fœlicius ex Dioſcoride prouenire indicat, ſemoto ſpeciei vel generis diſcrimine. Sic certum ſtat noſtrum Romanum, vel vulgare, à Pontico nõ aliud eſſe: ſed loci gratia vegetioribus, non diuerſis viribus pollere. Amarorem in hoc agnoſcit Galenus, & biliosis vomitionibus atq; obſtructionibus extergẽdis neceſſariã aſſerit aſtrictionẽ, ventriculo gratam, cui robur & vires cõciliat: quæ quotidianis & infinitis propemodũ, etiã vulgi, nedum Medicorũ, experimentis, ſcimus præſtare iſtud noſtrate intus, foríſq; admotum. Vina hodierna factitia tam multa optima ſunt, & idcirco multis locis Germaniæ plusquàm ſatis expetita, non Pontico, ſed Germanico imbuta, fœtorem nullus incuſat: quin potius ſiccum, ſicuti vino, inditur: odore eſt aromatico, & viribus recreãdis apto. Quare vbi Galenus Pontico vtẽdum dicit, potius duo videtur reſpuiſſe, Seriphiũ & Santonicũ, quã iſtud, quod ſimplici & abſoluto nomine vocarat Abſynthium. Si grauiter olebat Galeno in Græcia, nõ fœtet Romanũ, ſeu vulgare, in Italia, Germania, Gallia & Anglia. Quin cætera potius à fœtore & putredine tuetur. Nec huius fœtoris Dioſcorides meminit aut Pli: Nam cùm Lucretius pueris tetra Abſynthia potui, valetudinis ergò, dari canit, non odorem, ſed ſaporem amarum & tetrum, vt Aloe, innuit: vnde nomen Gallis *Alluyne*, Sic vbi Theophraſtus, vt illa, Abſynthium & Fel terræ, amara & malè olentia dicit, nõ fœtorẽ, vt interpres: ſed odoris intenſam vapidámq; iaculationẽ indicat, quæ nares rugat, cærebrúmq; ferit, vt multa odora, Myrrha, Vnguis odoratus ſuffitus. Plinium hîc mẽdacij, vt ſæpius aliàs, accerſit Senẽſis, vt qui Põticum amarius Italo Abſynthio cenſuerit: ſic ignauus fucus, nec Cõmentatoris partes agit, ſed potius meri recitatoris, & nos quippiam eruditi haurire expectãtes, abiens deludit. Reſpõdeat Galeni doctrina, Galeni authoritate. Amari eſt aperire, abſtergere, vrinas ciere, & bilem purgare: id videas in Aloe, Centaureo minore, Chamæmelo, aliíſq;. Iam ſi Ponticũ Abſynthium Galeno tantoperè ad bilem laudatũ ex Theoph. & alijs Medicis: id potentius præſtat cæteris, potentiore igitur pollet ea facultate, cuius ope potẽtius agit: ea ſanè eſt amaror. Igitur quò vegetius, eò amarius: & quãtò Italo melius, tãtò amarius fuit, vt Plinius, non ſua, ſed antiquorum Medicorũ ſententia, vnde hæc vertebat, aſſeruit, vt videre eſt cõferenti illius & Dioſcor. capita. Vbi verò mera amara non cõgruere ventriculo Galenus infit, ſi vt alimento vtaris, verum: ſin vt medicamẽto, contrariũ ratio & euentus docet. Aloe enim gratiſſima & vtiliſſima ventriculo, & iſtud medicamentum potius hepati quàm vẽtriculo cõparatum. At guſtãti Santonicũ & Seriphium, minus quidem amara, vt Plinius notauit: ſed tamen ingratiora multò odore & guſtu.

SERIPHIVM Dioſcoridis, Abrotani fœminæ facie.

SEriphium & Abrotanũ fœmina mutua collatione Dioſcoridi aſſimilantur: proinde perpẽſis apprimè notis & argumentis quibus vtraque dignoſci queat, tandémq; naturæ cognitione ducti, & virium exploratione, ſic ſtatuimus. In Galloprouincia montis celſi Magdalenæ celebris accliuibus quà S. Maximinum oppidum ſpectat: redeunti item Olbia maritima vulgo Galloprouinciæ Hyeres dicta, multum obuium iſtud Abſynthium fruticat: exilibus, leuibus ſurculis, pedẽ altis. Radix albicat, prolixa, ſurculóſq; ſtatim ab humo numeroſos promit, crebribus foliolis minutim

minutim crenatis, teneriuſcula lanugine incanis, vti Gnaphalium ſummo tenus obſitos: vbi extrema capitula aureis floribus bullata fulgent: ſemine paruo, copioſo referta, ſimilitudine Tanaceti, ſed minore: tota, candida, ſapore & odore illius quod Romanũ & *Ponticũ* falſò putatur Abſinthiũ Belgis, proinde Romſche alſe dicũt. Adeoq; ſimillima Abrotono Fœminæ vulgari, hortorum (*Francis Cypres*) eſt, vt haud facilè vtramuis ab altera diſcernere ſit: niſi quia hæc tota minor, odoratior, candidior, tomentoſa; quod alteri deeſt, cui folia breuiora, ſapor non adeò ingratus, aut vehemens. *A*tq; hoc non ambitioſè, cæteris è ſua claſſe amotis, huc inſeritur, ſed quia propius eſt Abrotono fœminæ, cui comparat Dioſcorides, præfertur, propter ſummam affinitatem, qua vix credebamus differre à Fœmina Abrotono, niſi vtrumq; contuliſſemus Frequentiſsimum Norbonenſi Nitiobrigum agro ſpontè fruteſcens & eadem Londini Sata in horto Hugonis Morgani & enata, neque quidquam mutata, vidiſſemus.

Galatium Sardonium, perperam Santonicum vulgi: eſt Officinarum Abſynthium Romanum falſò creditum.

GEOGRAPHIÆ & Græcè peritis Lutetianam verſionem, Græcúmve codicem Aldinum legentibus, facilè licebit noſſe, neutiquam *A*lpes Gallicas in Xantonum agro, vulgò Santonge exiſtere, vbi creſcat cognomen Abſynthium Santonicum: ſed ſecundum *A*lpes Galatiæ, vernaculo cognomine *S*ardorum, *S*ardonium vocatum. Sic enim etiam hodie legitur & reſtituitur; facili intellectione & proximè ſequentis capitis repetitione, vbi in Galatia Aſiatica Abrotonum, vtpote cõgener, oriri dicit: & quot Abſynthii ſunt ſpecies, tot iam eodem Galatiæ & Cappadociæ loco commendat Dioſcor. vt ratio nulla ſit hæſitationis, aut in Santonicũ Gallicũ deprauationis. Tota *P*lãta Abſynthio ſimpliciter dicto ſimilis eſt, ſed minor, minúſque candida: ſeminibus non adeò multis, floribus exiguis. Nonnullis Germaniæ locis frequens: in Flandriæ & Angliæ hortis copioſa, & vſu multò expetita, illic vocata Roomſche Alſene, id eſt, Romanum Abſynthium, publica perſuaſione. Quam ſequutus *S*enẽſis (ſi Æſculapio placet) in Hũgaria, & Bohemia, Ponticum, iſtud ſeu Romanum ſibi repertum prædicat. Nam Roomſche Alſene Conſeruam, in officinis Antuerpianis & Belgicis paratam, mulierculæ Mulomædicę & clinicæ lubentius emunt, quia non ita amaram, facilius deglutiunt. Deceptæ quidem, nam ſi caret amarore, igitur & facultate amica, & grato calore. Atqui Ponticum verum, ſeu vulgare, viuis argumentis docuimus amarius eſſe: & Dioſcorid. Seriphium ac *S*ardonium dicit aliquantum (non multum) eſſe amara. Nec minus Romanum poſſe, quam *S*eryphiũ odor & ſapor indicio ſunt.

Gallis Barbotine, Belgis Semen Zedoariæ.

EQVIDEM ſemen ſanctum, vel Contra, officinarum aut Santolinũ dictum, horum triũ *A*bſynthiorũ, nullũ eſſe videtur: nam tametſi nonnulla amaritudinis & figuræ ſimilitudo illis interſit, cunctis: tamen non adeò ſunt plenè adulta horum ſemina, aut horridè amara. Et ſatum nonnullis in locis vidimus ſemen peregrinum iſtud, ex quo fruticulus ſurculoſus enatus fuit, vndequaq; ſeminibus gliſcens, pluribus fermè quàm foliis. Quodque ſemen nondum, vietum, ſed plenum & recens qui ſit nactus, ſi ſerat variis locis, facilè plantam aſsquetur.

Aliud Peregrinum, ſiue ÆGYPTIVM Abſynth.

AGYPTIVM quoppiã vocatum Abſynth. *P*ollitrici forma, foliolis albis, alterno ſitu digeſtis, digitum, altis apud Geſnerum iamdiu, & pòſt penes Valerandum *Donrez* ſiccum videramus, infirma aut certè nulla coniectura, Ægyptio cognomine in ſcriptum & à quodam herbario miſſum, qui ex hoc ſemen ſanctum produci coniectabat.

CAPNOS FVMARIA.

Germa. Erdtrauch, Katzenkoruel.
Belgis. Grysecom ende Duyuekeruel.
Gal. & Ang. Fumeterre, Fumiterre.

CAPNON, ſiue Fumum, fumidam, fumariamque è Græco dixêre Latini, quia ſucco oculis illito, non ſecus ac fumo, exprimerentur vellicando lachrymę: maximo hodie vbique vſu & veris reſtibili prouentu notiſsima herbula eſt inter ſegetes & proxime margines, ramulis fibroſis, & fruticoſis, quadratis ſurculis, ex viridi in cinereum pallorem languentibus, emergens: folia diuiſura Coriandri: floſculis purpurantibus, interdum albidis, & interdum rubellis: ſemine rotundo, viridante ex fuſco, & æſtate colligi opportuno; viget verò & floret herbula Vere, quum ſuccus illi efficaciſsimus, & exprimi ſolitus ad Syrupos, electuaria, & pilulas Officinarum: amaro guſtu & ſubacri.

VARIETAS.

IN Norbonenſi agro minor multò, ſed minus frequens inuenitur quædam Fumaria, ramulis & foliolis palmaribus, Scandicis, nec procumbentibus, ſed ſurrectis, & albicantibus, tum foliis, tum floribus: radice exili, guſtu amaro. Monſpellii rure propinquo Boutonet nuncupato, aliiſque aridis glareoſis vere etiam viſitur.

FVMARIA lutea, montana, & alba, ſiue SPEITT *Illyrica, an Ætij* PHRAGMITES, *& Galeni* CORIDALIS?

NOBILITAVIT hanc raris laudibus noſtra ętas, charamque etiam fecit hortis & notam carendi metus & paucitas, paucis namque locis obuia, nec niſi calidiorũ Regionum montibus Illyriæ, Dalmatię, Hetruriæ & Norbonę Galloprouincię. Seriùs nempè quàm vulgaris Fumaria flores luteos, ſtellatos, Chelidonii minoris, Iulio & Auguſto edit: folia verò Fumarię bulboſæ, vel Chelidonii maioris, minora multò, glauca, cineritia, exilibus cauliculis, pluribus, ſeſquipalmaribus, & pedalibus: è radice latius ſparſa, fibroſa, Robertiani Geranii. Semine rotundo, depreſſo, atro nitente, in corniculis Fumariæ bulboſæ, vel Chelidonii maioris, minoribus multò, cui admodùm ſimilis facie & colore eſt, vndè ſcitè coniectet quilibet eſſe Capnum, ſiue Chelidonium Phragmitem Ætii. Quam Coridalim Galeni qui aſſeuerant, propter colicum dolorem, cui opitulatur, nimis ancipiti vtuntur argumento. Quippe noſtrâs etiam Fumaria idem interdum non inſtrenuè pręſtat, digerendo, diſcutiendóque viſcidam pituitam, è renibus eliciendo ſaburram, quæ non rarò colicum dolorem efferat & ementiatur. Quin Coridalim videntur vocaſse potius Bulboſam Fumariam, ab effigie Alaudæ auiculæ, cuius capitis galericulatum verticem æmulantur flores criſtati, turbinataque cornicula. Huius ſapor fermè qualis vulgaris Fumariæ, ſed efficacius videtur farctus tenuare, atque inciſos in lotium deriuare, vnde laus magna ad Hydropen. Robur etiam addit viſceribus, reliquaque præſtat quę Meſues de Fumaria vulgari narrat, de qua quod ille dixit, contrarium de hac dici poſſet, ſcilicet raritatem auxiſſe opinionem, at vulgatam copiam noſtratis Fumarię laudi offeciſſe.

VARIETAS.

QVÆ via ducit Florentia Piſtoiam & Lucam Tuſcam, hanc eandem Fumariam floribus albis fert, vt ferunt quidam amici noſtri admodùm periti: nobis tamen nullibi illis in monticulis, nec quidem in Iuliano, vlla viſa fuit ſuperioribus annis, mollicello teneróque caule in aquis fluitante, eque radice exigua euulſu facili.

Caua radix Herbariorum, ſiue Bulboſa Fumaria Plinij, non eſt Magorum Friplya, nec Piſtolochia.

QVAMDIV, quàm falſi fuerint ſcriptores minimè mali, qui hanc Ariſtolochiã rotundã eſſe prodiderũt, quiq; etiamnũ eãdẽ quaſi verã rotundã vſurpãt, in Clematide obiter diximus: nomen autẽ occaſio plantæ huic, & eroris iſtis fuit radix, quæ rotunda cum ſit bu-

buboſáq;, & perinde vt Ariſtolochia rotunda faciat, ad vermes & maligna vlcera, facilè opinionem illis fecit *Ariſtolochiæ*, qui veram nondum vidiſſent. Sed diſſuadendo ſat fue ant folia & flores, qui Martio & *Aprili* in vmbroſis decliuibus & nemoroſis ſaltibus' frigidioribus erumpunt purpurei & aliquando albi, more, & ſimilitudine Fumariæ vulgaris, ad cuius folia multùm accedit læuore cæſio & diuiſura foliorum, maiorum tamen: ſemen pellucidum eſt in corniculis: in hortis autem Belgij alitur frequens, & reliqua Germania; vbi etiam è montibus oriundam habent.

FABACEA *radice, altera* CAPNOS.

Bel. **Boonkens holwortele.**

SIngularis item & penè par huius radix, ſed minor, maiore tamē commendatione apud Chirurgos & mulomedicatrices mulierculas, quæ iſtā puluerem efficaciorem & delicatiorē ad lumbricos interimendos prædicāt. In Belgio, Germania, & Sabaudia, vti Geneuæ aruorū quorundam ſepes & margines hac ſcatent. Meminimus etiam in Veganijs hortis Dei nos eruiſſe: non vlla totius facie nota, præterquàm radicis exilitate, nulla inſignita cauitate diſcrepans, etiamq; natilitijs, nam inibi nuſpiam ſuperiorem reperias, quæ alioqui multa occurrit, vbi neutiquam hæc.

CHELIDONIVM *maius, Hirundinaria maior.*

Ger. Groſz ſcolwurtz, Schwalmenkraut. Goldwurtz.
Bel. **Gouwortele, ende Groote Gouwe.**
Gall. Eſclayre, & Chelidoine, Felongne.
Ang. *Celondine.*

PRIMA hirundinum tranatione, vernaq; noſtratis cœli temperie oritur maior Chelidonia, non ſecus atq; minor, à qua tamen multum alia eſt, aliaq; occaſione dicta, nempè cùm aciem oculorum ſuccus illius acuat, hirundinuliſque ſuis occæcatis viſum reſtituere credantur herba ipſa matres: radicem etiamq; totam plantam in hortorum ſcrobiumq; marginibus multum obuiā, & ſucco croceo, fuluiore, viroſiore quàm Papaueris Cornuti gliſcentem, neminē latere quit, tota reliqua facie ad *Plinianum* Capnum vel *Aquilegiā* comparata, folijs cæſijs, & ſiliquis tenerioribus, non ita diuerſis: lutei autem ſunt flores, Keiri violæ, feruidiore tamen acrimonia & fœtidiore eſt, minimè guſtu aut odore grata: rarius intrò vtenda, commodius foris ad impetigines & pſoras puerorum, necnon metallorum chymicas medicationes.

AQVILINA, *Aquilegia recentiorum aut Columbina, num ſit Ponthos Theophraſti, ſiue Deſiderium, Gaza interprete?*

Ger. Ackeley.
Gal. Ancholies,
Ang. *Columbine.*

SI hæc antiquis innotuiſſet, non dubium quin illis coronaria futura foret, eſt enim non vulgari nec inuenuſta florum elegantia, cærula purpura nitentium, aliquot calyculis cornutis aduncis vtrinq;, gracilitate ceruicem & roſtella columbarum adumbrantibus; vnde Columbina Anglis dicitur, & doctiſſimo Aldrouando Bononiēſi profeſſori POTHOS Theophraſti, cùm illic verſaremur, putabatur. Frigidiuſculos Meridionalium tractus amat, pratenſis etiam eſt Franciæ & Angliæ, ſed ſqualidiore minúſq; hilari aſpectu non culta, nam in hortis duplò, triplò, & multiplò flores denſioribus & nitidioribus caliculis ſtipātur, triplici varietate coloris ſeorſim conſpicua, aut in eodem vno flore diſtincta, albo, purpureo, & cæruleo. Reliqua foliorum totiúſq; facies Chelidonij compar & ſimilis: maior & ſimilima Plinianæ fumariæ: ſemine itē lucido in follioſis recuruis infundibulis Conſolidæ Regalis aut Melanthij, guſtu tantillum aſtringente, temperatæ ex calore ſiccitatis: eóq; ad faucium pharyngis & tracheæ incendium & vlcuſcula vtitur plebecula.

ἀρτεμισία. ARTHEMISIA.

Ger. Beyfuſz. Groſz Reynfarn.
Bel. Byuoet.
Gall. Armoiſe, ou herbe S. Iean.
Ang. Mugworte.
Offi. Mater herbarum.

COGNITIONIS ordiniſq; conſequutione Abſynthij generi Arthemiſiæ ſuccedunt tribus hodie quatuorúe differentijs diſtinctæ, quas, valere iuſsis oſtentatorum velitationibus intempeſtiuis, perſpicuè paucis ſecernemus. Quæ vulgaris cognitionis & vſus perpetuò fuit Arthemiſia, plurima vbiuis locorum ſecus ſepes, & initerum margines, Abſynthio vulgari, ſeu Romano, ſimilima fruticat, procerior tamen, & folia maiora: supernè nigricantia infernè incana, habet: Semen item illi Abſynthij, & flores albidi, odore non inſuaues, ſapor minus aut parũ amarus. Viribus hæc exploratiſsima, quia in vſu aut ſola, aut frequẽtiſsima, & vtiliſsima. Sed & eadem quibuſdam locis inauſpicatæ telluris & præaridis adeò ſtrigoſa, parua, & odore quadam grauitate feriente viſitur, vt alia prorſum putetur: vti Abſynthio noſtrati & Pontico ſolo naſcenti euenire monuimus. *Varietas.*

ARTHEMISIA tertia Dioſcoridis Leptophyllon.

HVIC ſtudio nõnulli qui Dioſcoridis æuo operam nauabant, Arthemiſiam vnicaulem nuncupaſſe videntur herbulam ſeſquipalmum, cubitumque altam: folijs minutis, Abrotoni mari ſimiliter inciſis, paruis, virentibus ex atro, lignoſis in ramulis, floribus, ſemineq; quàmplurimo refertis, paruis, & ex viridi luteolis, flaueſcentibus. Prope culta & olíueta Mõſpelij aliiſq; quàmpluribus Norbonæ locis multa & nota: ſed vulgo quodpiam Abrotani genus credita. Equidẽ per Dioſcoridẽ licebit ſicappellare, quia nõ de ſua ſed quorundam ſententia, hanc inter Arthemiſias recenſet. Odor tamen illi non Abrotani aut Abſynthij, ſed Arthemiſiæ prioris eſt, & prorſum eadem videtur, quæ Leptophyllos tenuifolia, ſeu Leptocarphos, proximo capite indicata, & inculcata, duntaxat explicationis cauſa: & facultates autẽ vidẽtur à quopiã authore, cuius oratio multò cultior, & pollicitatio maior de Arthemiſia eſt, quàm quæ Dioſco. conueniat. Sed ille potius deceptus non pauca ſimilitudine odoris & foliorum, indicaſſe videtur herbam illam fruticoſam, odoris ſuauiſsimi & Sampſucum imitantis, quam fecimus cum doctis Abrotanum marẽ, vulgus Picardorum & Francorum, Herbam & lignũ S. Iohannis vocitant, eóq; in coronamentis & lũborum ſuperſtitioſo cinctu ad epilepſiam, morbũ D. Iohannis putatã, auerruncandã expetũt. Hinc D. Ruellio dubitãdi anſa iudicij hallucinati, quam factioſè, vt ſolitus eſt *Abrotanum mas Monſpel. alterum.*

eſt illi improperat ille Bambalio commentator, qui omnia conuiciis hîc miſcet & diruit; docet verò nihil, aut dicit.

ARTHEMISIA Marina.

IAM nuſpiam in mediterraneis, quàm frequens in maritimis iſtam reperies, eóque meritò maritimam voces. Pluribus fruticat ſarmentis ab vna radice lignoſa, fibroſa, ſurrectis, alternis interuallis, cineritii colore, muſcoſóque ſemine ſimiliori Abſynthio communi, quàm Arthemiſiæ: flores item lutei, numeroſi ſunt. Folia ima & fermè humi ſtrata, paucioribus, ſed maioribus inciſuris: media verò, aut ſuperna, anguſtiora, minora, interdum vna, aut altera inciſura, Portulacę marinæ, aut Fœniculo marino non abſimilia, carnoſa, albentia, vti vniuerſa planta, quæ gratum de ſe emittit odorem, Abrotani maris fermè: ſapor ſubſalſus, perparùm amarus, cuiuſmodi Arthemiſiæ prioris. In ſinus Adriatici littoribus ad Lyo inſulam & Venetam plurima.

AMBROSIA.

EXimiæ fragrantiæ gratia etiam Diuis expetita, nedum coronamentis, Ambroſiæ nomẽ finxit: apud nos autem nuſpiam niſi ſatiua Ambroſia viſitur, eoque procerior meritò eſt, quàm quæ ſponte oritur: Nec quiſquam argutator noſtratis magnitudinem obiiciat, quam tripalmarem Dioſcorides facit: multis enim, nec magnis de cauſis, incrementum decremẽtúmve capit hic fruticulus: cubitum altos edens complures ab ima radice caules, ramuloſque toto è caule multiplices, ſtriatos, graciles, à medio fermè ſummo tenuis ſemine & floſculis quàmplurimis alternatim diſsitis, luteolis, muſcoſis, furfureísve acinulis, vt oleæ, racemoſis, ſed rotundis ſemper, nec latius ſeſe aperientibus. Quibuſdam inter folia è pediculis vtriculi emicant, anguloſi, Echinati, minores & ſimiles tribulo terreſtri. Semen nigricans, rotundum, aut potius Gygarti vuæ æmulum, guſtanti non ingratum. Folia Rutę ſimilia, & circa imum æqualia, ſed ſupernè maiora, maioribuſq; diuiſuris, Arthemiſiæ, vel Abſynthii, teneriora & tenuiora: vniuerſa albicat planta, odorémque perbonum halat. Labruſcæ florentis viníve εὐτωσμίας antiquis dicti, id eſt, boni odoris Bononiæ in hortis lectam multis ab hinc annis meminimus hanc, quę eadem etiamnũ viret Londini ſata, radix gracilis, palmi vel ſeſquipalmi.

ABROTONVM Fœmina.

Germa. Gatten Cypreſz.
Gal'is. Petit Cypres & Garderobbe.

CHAMÆCYPARISSOS, ceu pumilla Cnpreſſus dicta, vulgò *Petit Cypres*; in hortis frequens colitur, & Galliæ Norbonenſis Nemauſenſi vinetis & campis patentibus fruticat plurima, via præſertim quę Monſpellium ducit, ſeſquileuca ab vrbe, ad dextram, ſeſquicubitum alta, ex virore candida, Corymbis bullatis, crebribus, fuluo colore renitentibus. Menſe Iulio eſt cætera hortenſi ſimilis, ſed odoratior, lignoſior: huius ſemine necant lumbricos quotidiano experimento mulierculæ eſſe: Idcirco Abrotonum fœminam minimè ambigimus: tum quia notis candoris, amaritudinis, fruticis arboreæ habitu, Corymbis aureis, refertis foliis, minutiſsimè inciſis, Seriphii modo, quadrare videtur: tum quia viribus ſcimus iiſdẽ, nec ignauioribus pollere, quas Dioſ. & Galenus illi vendicarũt. Huic quàm bellè cõgruat Dioſc. gemina collatio *Seriphii* & Abrotoni. Siquidẽ Senẽſis Seriphiõ nullis notis & authoritate confirmatũ, nõ foret verum. Foliis enim Arthemiſiæ eſt, aut Abſynthii vulgaris, ſeu Pontici, cui Dioſcorides & antiqui diſsimile faciunt iſtud viribus & forma. Et cùm afferat Galenus Seriphio & Abrotono vires conſimiles & noxias eſſe, etiã feruorẽ, ãcrimoniã ingratã cum ſalſedine: nempè vbi mari propius oritur: vtrumq; autem viribus & forma ſępius comparet, Seriphiumq; vltimo loco ponat, & vicinius Abrotano: ſanè nullũ inuenies AbſynthiũAbrotono per omnia ſimilius

Dodonæo reſponſum,in procinctu illi non eſt:meritò ambigendū fuiſſe ſuper Abrotano, cui perperam fuiſſet agnitum Seriphium:nam qui explicatiorem Abrotoni deſcriptionem haberet,potius ex iſto de Seriphio, quàm ex hoc de Abrotono iudicium ſuum eliceret,aut confirmaret: illa enim Arthemiſię ſpecies,potius vulgare refert,floribus,foliis, & ſemine,vt metipſe fatetur: minutiſsimis inciſis foliis,Seriphii modo neutiquā eſt:ideo non Seriphium Pontico contulit Dioſcorides,ſed ſemper Abrotono fœminæ.

ABROTONVM Mas. ἀβρότονον.
Germa. Stabwurtz, Schefwurtz, ſeu Gertwurtz.

AVRONE Gallicè vocata, & hortis rurique oriunda, Maſculum Abrotonum meritò cenſetur,ſarmentoſum duriusque: ſeminibus tenuibus,odorum,ſubalbidum,amarū, foliis fœniculi modò minutim inciſis,paulò latioribus,erigendis hortis & deambulacris concinnandis coluntur: flore luteolo, Abſynthii, minore.

ABROTONVM Peregrinum. Cupreſſi foliis.

SABINA Ægyptia. PLVRIBVS ab hinc annis hanc elegantia & raritate memorandam ſtirpem eiúſque nomenclaturam dono accepimus ab illuſtri profeſſore Publico Medico Cęſare Odore Bononiæ,qui hanc Sabinam Ægyptiam vocabat, huiusq; mentio facta capite de Sabina,exigua radice,ex vna ſtirpe pluſculos viticeos,caules rigidiores,nigricantes,folia Cupreſsina, aut Sabinæ,textura reticulata effigiata,longa,anguſtia, & per virgulta crenatis extremitatibus denuculatis foliis.

Anthemis vulgatior, ſiue CHAMÆMILLA.

ANTHEMIDI odor ſuaueolentis mali,nomen fecit Chamęmilū,ſeu Chamæmalum, plebs autē Chamomillā,& Cotulam non fœtidā vocat: huius è floribus & odore quadruplex eſt conſpicua differentia, nominibus ſecernēda. Et Europæis regionibus frequētior vberiórq; luxuriat vulgaris,dicta Germanis Camamillbloemen,quę Græcorū Leucāthemon: ſurculis numeroſis, cubitū altis, erectis, in alas diuiſis: quibus ab radice puſilla

PYETRY. folia crebra minutim inciſa & perangusta diuiſura Anethi,vel Coriādri, viridia, tenuia hærent: flores in ſummis cauliculis numeroſi,candidi,Bellidis,radiatim bullatum glomerulum luteum,quaſi modiolum, ambientes,Cytonium malum quadantenus redolentes: ſemine puſillo,luteo,ineunte ęſtate ſegetibus tam frequens & ſatis,vt non parum incommoda ſit: ingentis hæc commodi & vſus Gallis,Italis, & Germaniæ nonnullis locis, quibus deſit copia alterius Leuchathemi, quem iam dicemus.

Anthemis ſiue LEVCANTHEMVM odoratius, Romanorum.
Belg. Boomſche Camilbloemen.

VT ſuauius multò,quiddamque aromaticū Amaraci,aut Abrotani halat Romana hæc, ſic multò ad aſpectum hilarior & comptior eſt: ea deniq; notione dicta,qua Baſilicas pręſtantiores plantas vocare ſoliti fuerant,vti Romanum abſynthium,& Baſilicum aſparagon: Tenellis cauliculis repit, haud diuerſa foliis, & floribus vulgatæ ſylueſtri,reſtibili item fertilitate & perenni radice, qua ſeſe inſtaurat, & fundit propagationes proculcationis contemptrices: eóque voluptatis ergò totum vertentem annum in Anglicis viretis attondetur,ſecus puluillos & toros inſternens & ambulacra: neglecta namque,protrita,& reſecta,fœlicius & vberius vernat & luxuriat Siquidem Angliæ vniuerſæ haud alia fermè nota,vel vſu recepta quàm hæc: Ruri miliari vno aut altero ab vrbe Lōdino plurima,herbidis,aridis,vbi ſpōtè orta florū capitula & folia gracilitate elegātiora à cōmuni diſcerni queunt: Galliæ & Italię meridionalibus (tametſi Romana dicta) rarior ſpontè. In Belgio & Northmanniā ad Druidum vrbeculam, quò loci religionis ergò cōmiſſum fuit funeſte & cruentum prælium,multa. Qui ſyrupus huius floribus, ſucco,& vino albo confit,multò ad ſplenis & icterum hydropis pręſidium optimus.

Angl-

Anglorum NIVEVM λευκανθέμον, *flore multiplo.*

CVLTIORES horti hanc eandem alunt, ſed floribus adeò multiplici folio & radiata ſerie propagatis, vt cãdor eximius bullatum centrum prorſum operiat: nec alius, aut odorus ſapor illi.

CHRYSANTHEMOS Anthemis dicta, vmbellis aureíſve bullis, folii facie, odore & ſapore Romanæ Chamæmilæ eſt: Sed magnitudine vincitur, nullíſq; foliolis radiatim cingitur eius vmbo prominulus: Belgio, Angliȩ, & Galliȩ, non niſi hortenſis eſt, vſus non diſpar. HERBARIOrũ *Anthemis Chryſanthemos.*

BVPHTHALIN, Oculus Bouis. Millefolij folio, Chryſanthemi flore.

HÆc Germaniæ, & Angliæ hortis inquilina. Romano autem agro, Hetruſco & Galloprouinciȩ prope Olbiã ad mare Hieres vocatũ, ſpontè ſecus vias & margines ſatorũ, cubitales & ſeſquicubitales crebros ſpargit ramos, graciles, teneros: folia ſimilia, ſed latiora, ad Cotulȩ & Tanacetum nonnihil accedentia, creberrimis n inutiſsimíſq; plumatim & ſcitè ductis diuiſuris Abrotami, Arthemiſiæ concolor, floribus Anthemidis prorſum & odore: ſed intùs foriſque luteis, vt Chryſanthemi vulgaris, aut Calẽdulȩ: quos æſtate, etiãq; in vſque brumam hîc Londini vegetos vidimus in horto Morgani, & Briſtoiæ.

BVPHTHALINVM alterum, folio & facie Cotulæ Fœtidæ.

NON inelegans iſtȩc nobis reperta ſecus Arantiorũ lucos Olbiæ in Galloprouincia maritima. Caules promit flexuoſos, cubitales, & duos pedes altos: quos ambiũt folia tenella Anthemidis, lætiora, Cotulæ fœtentis paria: flores ſunt radiati, lutei, Chryſanthemi aruorum, aut Calendulæ ſpontè naſcentis. Hanc etiam nobis repertam in agro Romano meminimus.

ERANTHEMON.

QVAM plantam Eranthemon Gesnerus, cui ostendimus, opinabatur, quia aptior hactenus defuit, etiamnum veram esse coniectamur, similitudine & viribus Anthemidis persuasi: est enim Anthemidis facie, sed maior tota, & Cotulæ similis, vel species, latioribus maioribusque floribus, Bellidis maioris, infernè rubentibus ex purpura, supernè cãdore intermisto, melinaque bulla media, interdum inter alias Cotulas satis enasci solet sapor ingratus illi, odor Cotulæ: Tametsi periculosæ est aleæ res, de icone lectionéve duntaxat notas, illicò propter nonnullam similitudinem, quæ nam sint, certò statuere, Amicus quidam Pyrhetrum vulgare tuebatur Eranthemon genuinam, ob flores subtus purpurascentes, & folia Anthemidis haud absimilia: verùm radicis figura & sapor, vrens satis, nos dedocuerunt.

ADONIS. TANTO minus sit Adonis, vt nonnullis visum fuit, vt cui bullæ luteolæ mediæ, flores autem Anthemidis, semen & facultates longè absint: quare commodius nos inter Anemones.

PARTHENIVM, vel Virginea, est Cotula fœtida, non Matricaria.

AMARACVS Gal. & Pauli. NON nescimus morosulos istos censores leuiuscula plerumque adductos notula, autores perbenè de re herbaria meritos, inscitiæ traducere, atque irridere plerunque, ridendi ipsi cùm forent: idq; in Parthenii disquisitione liquidò videre est, quod nolunt esse Cotulam, sed Matricariam autumant, propter duntaxat Coriandri folia: at tenuia Dioscorid. dicit: φύλλα ἐχέι κορίῳ ὅμοιά, λεπ]α: Intuere igitur Coriandri adulti in ramis media & summa folia, & fatebere collationẽ apprimè cõgruã, imò omnia Coriandri sunt: folia consimili diuisura, rami, situs, tenuitas, figura, prȩterquàm ima perpauca folia, quæ latiora sunt Apii aut Oenanthes, quibus eadem foliorum disparilitas contigit, eòque scitè addidit λέπ]α, nimirum vt collationem nõ ad ima, sed ad media pluraque folia faciundam innuet. Matricariȩ enim nequeunt esse Coriandro, & λέπ]α seu tenuia: sunt enim ipsa Coriandro maiora, nedum tenuiora, Arthemisiȩ & Absynthiò propiora pariáque reliquæ plantæ partes, floribus duntaxat Anthemidis. De amarore autem quòd blaterat, indicat in legendo supinam negligentiam, atque in gustando fatuum palatum: est enim Cotula amarore inamœno & perquàm ingrato, vti Parthenion: verùm hîc nulla exuperantiæ adiectione, fœtidam subuirosámve & amaricantem dicit, πικρὶ ζῶρ, quo indicat non excellere amarore, sed, vti Anthemis Leucanthemon, amaricante sapore esse. Cui etiam, quia similis erat Partheniũ, seu Cotula, idem nomen factũ Leucanthemidis, è Græco contextu discas. Iam verò si ad facultates & vsum animum aduertas, quod intererat Senensis Commentatoris, neutiquam vlterius inficias ibis, Parthenium esse Cotulam fœtidam. Meminimus namq;, quod probè nouit clarissima Agathopolis Schola, Rondelletium aliósque professores præclaros, sæpius addere Cotulam fœtidam decoctis, ad serosos, adustos, salsos, melancholicosque Elephantiaseos, & mali mortui vocatos, per inferiora educendos: purgat etiam aliquantùm succus per se iusculis inditus, magnoperè in syrupo, ab iisdem laudatus: quia thoracis & pulmonum farctus, lotium euidenter ciet, & tumores emollit, digerendi vi paulòquàm Chamæmilli vegetiore. Sumus & nos vsi percommodè totum hoc sexenniũ Rondelletii imitatione, multorũ cõmodo. Eapropter multum nocuit, maleq; actum cum studiosis hactenus, quibus persuaserant πολιτάλαντα ista cõmentaria, Matricariam Partheniõ esse: deterius verò multò cum ægrotis, qui herbæ duntaxat ad menses ciendos vsurpatæ, purgatoriæ (cæterùm amaroris horrendi, & fœtidi) vsione vexati fuerunt: nec enim Matricariæ, vt Arthemisiæ, mẽsibus eliciendis aliísve matricis particularibus affectibus prærogatiuam, sed tantùm ad duritiem & Phlegmonas commendat Parthemion Dioscorides.

MATRICARIA

Varietas. PARTHENII igitur, seu Cotulæ, varietas duplex à magnitudine & odore. Notior & frequẽtior quæ fœtidior, caulibus & alis teretibus, succosis, teneris, viridibus, crassioribus, longioribus, quàm Leucanthemidis agrestis: foliis verò & floribus illi adeò alludentibus, vt

bus, vt vel exercitato, niſi nares conſuluerit, illudat: attentius tamen intuẽti folia latiora, & florum mediæ bullæ depreſſiores, latiores, iiſdem ſatis æſtate cum Chamæmelo Leucanthemo floret.

Inodora Cotula.

MINOR itidem inter ſegetes, ſuperiori Anthemidi Cotulæ dictæ prorſum ſimilis, eóq; ad diſcernendum magis difficilis, quia magnitudine penè par, & odore imbecillo aut nullo eſt. Flores tamen latiores habet & teneriores caules: radix quotannis regerminat.

COTVLA, *ſiue Parthenion marinum minimum.*

AD Ceti montis Norbonenſis radices, non procul piſcatorum attegijs, hæc frequens oritur: & Cichorio Bulboſo lubens aſſociatur. Exilibus palmaribus cauliculis humi ſternitur, quibus folia inſunt Buphthalmi vulgaris paria, diuiſura Bellidis maioris, carnoſa, odore feriente, putidulo, Cotulæ vulgaris: Floribus item non ita abſimilibus. Vires autem nec inferiores, nec diſpares.

BVPHTHALMVM, *Oculus Bouis.*

ENIMVERO Galenus & Ægineta, quaſi Chryſanthemum foret Buphthalmũ, aut nomine tenus diſtarent, nuſpiam Chryſanthemi meminerunt ſed Buphthalmum iiſdem quibus Dioſcorides verbis poſteritati ſuæ mandarunt, peneq; perſuaſerunt commentitiũ vel ſpurium caput de Chryſanthemo eſſe, vel cuiuſpiam amanuenſis induſtria nominis & ordinis quadam cõſequutione illecti, illuc inter Chryſogonum, Chryſocomen, Heliochryſon & Ageratũ apud Dioſc. aſcitũ, eodémq; penè orationis filo & viribus, quibus Buphthalmum. Tum vtroq; poſterior Plinius, videtur vnã tantùm deſcriptionẽ legiſſe, vel, quod veriſimilius, vtramq; ratus eandẽ, Buphthalmi vnã delineationẽ conflaſſe & Chryſanthemi, Buphthalmos, ait, ſimilis Bouũ oculis, folio Fœniculi, circa oppida naſcens, fruticoſis caulibus, qui & mandũtur decocti, quidã Cachlã vocant, hæc cum cera ſciromata diſcutit: Vbi vides coaluiſſe ὀφθαλμειδῆ ſiue ὀφθαλμου κυλοιδῆ & καὶ ὅθεν ὀνόμασαι, colorémq; melinũ, folia multifida, ſeu fœniculacea, & circa oppida oriri. Verũ addita eſſe ex Chryſanthemo, caules mandi decoctos. Abeſſe verò illi flores vehementer ſplendidos, caules leues: variante nimirum nonnihil deſcriptione ex Buphthalmo atq; Chryſanthemo conflata. Hæc ſatis viſa fuerunt non paucis doctioribus ad aſtruendum, non niſi eandem vnamq; plantam & deſcriptionem vtrumq; eſſe. Quibus ſanè & nos aſſentiremur, ni & ipſæ ſtirpes, quaſi ſe amotas ſua tribu & capite diminutas quererentur, nunc poſtliminio reduces ſeſe nobis offerrẽt, atq; lectio paulò vtrobiq; attenſior liquidò præluceret. Siquidẽ Buphthalmo caules ſunt teneri, tenues: folia Fœniculi ſpecie, flores lutei, ſimiles & maiores, quàm Anthemidis (nempè Leucanthemi) oculi imagine. Chryſanthemo autẽ fruticoſa facies, leues caules: Folia multum inciſa. Flores vehementer ſplendidi, vel rutili, & caules holeracei, eſculẽti. Quã propter oppida, nõ itẽ in agris, oriri tradit. Quæ quidẽ varietas cũ par ipſis in plãtis cernatur, facit vt arbitremur, Galenũ, quẽ ſequitur Paulus, recẽſione hac ſuper ſediſſe, dũ ex Dioſcoride exſcriberet, quia plãtas inter ſe non comparaſſet: aut, vt lenius dicamus, Chryſanthemi hiſtoriã eius monumentis intercidiſſe: quemadmodũ in vulgatæ cognitionis Iride contigit. Facultates præterea ſi quis argutetur eaſdem vtriſque redditas, idem factum in Schænanto cum Calamo, Myrrha cum Bdellio, Iberide cum Cardamine, Cichoriis cum Hieracijs, & non paucis alijs. Ea propter exercitatioribus binum damus Buphthalmum, & totidem Chryſanthema, quorum acceſſione ſaltem naturæ familiæ duæ auctiores locupletioreſq; ſunt futuræ.

HELLEBORVS *ferulaceus. Buphthalmum Dod.*

THeop. Helleborus ferulaceus folijs fœniculi, huc accerſiri ex capite de Elleboro: perplacet Doct. Dod. ſed flores nõ ita congruũt. Facultates minus multò catharticus enim eſt

vt

vt ex Germanis aſſerit Mathiolus. Sin verò non vehementer purgat, non perperàm quadraret: quippe durities inque ſcirrhum abituras collectiones diſſipare certum: quod tamē haud perinde videtur præſtiturum primum Buphthalmum.

PYRETHRVM Officinarum, flore Bellidis maioris, folio Anthemidis.

A FERVORE igneo Græcis, deinde Latinis dictum Pyrethrum nullus neſcit: & iſti Officinarum Pyrethro, quò minus cenſeatur verum, nihil eſt quod deroget, præterquàm flores, quos in vmbellis Anethi circinatis tradidit Dioſcorides (alioquin radices illi, cùm adoleſcit, cuiuſmodi plurimum in faſciculis ex Hiſpanijs ad Septentrionis emporia conuehuntur, nonnunquam non adultæ Pentaphylli radicem, interdum etiam vetuſtiores pollicem æquant) cauliculos plurimos, ſeſquipalmum altos, craſſiuſculos, folijs Anthemidis ſtipatos, craſſioribus, longioribus. Florem item Anthemidis æmulum, aureo in medio vmbone, ſed magnitudine Buphthalmi. Radicis feruor igneus immanem dentium cruciatum placat: oleum ex recenti radice eductum mirificum eſt. Vernat hæc etiam non ſemine, ſed duntaxat cauliculo, depacta tantùm in hortis Belgicis & Anglicis.

PYRETHRVM alterum.

ALIAM plantam Pyrethri veri nomine donabat Guillandinus, & alebat in Patauino horto, cui radices & folia Cotulæ fœtidæ. Vmbellæ ab vno quaſi centro multis pedicellis innixæ, Venerei pectinis ritu, aut Anethi, candidis floſculis, feruido & amaricante guſtu. Sed illudit lectori Senenſis, qui hanc non niſi labore arduo ſibi comparatā, neq; omnibus cognitam aſſerens, quaſi inuideret nobis tyronibus cognitionem, aut metueret criticorum reprehenſionem, tacendo docet, niſi quænam illa eſſet, nō perſpectum planè fuerit illi. Et ſanè minimè habet hæc alterius illius mirificas vires: vt neque nonnullæ aliæ, quæ quia guſtu feruido ſunt, & nonnullam foliorum ſimilitudinem ſortitæ, illicò ab intempeſtiuis herbarijs Pyrethri nomen accipiunt, quaſi id præſtaret Pyrethrum feruore tantùm, ac non potius alia comite facultate.

- *Fœniculum.* { *vulgare* / *dulce.* }
- *Anethum.*
- *Meum.*
- *Ferula.*
- *Ferulago.*
- *Sagapenum.*
- *Galbanum.*
- *Ammoniacum.*
- *Euphorbium.*
- *Sarcocolla.*
- *Thapſia.*
- *Peucedanum.*
- *Panax Aſclepium.*
- *Libanotis ſeu Roſmarinum recentiorum.*
- *Helleborus niger Ferulaceus Theoph.*
- *Saxifraga tenuifolia, Ferulacea.*
- *Saxifraga Anglorum.*
- *Seſeli Maßilienſe.*
- *Aſparagus.*
- *Corruda.*
- *Nepa.*

Myrio.

Myriophyllon vel Matriphyllon paluſtre.
Myriophyllon Equiſeti folium, fluuiatile.
Polygonum fœmina.
Equiſetum omne, ſiue Hippuris.
Traganos.
Scorpio Theoph.

Μάραθρον. *FOENICVLVM*, *ſiue* MARATHRVM { *Vulgatius.* *Dulce.*

Germa. Fenkel.
Belgis. Venckel.
Gallis. Fenoil. *Ang.* *Fenell.*

QVONIAM multus vſus in cibis Fœniculi emarcidi & arentis, *Marathrum* quidam doctiſsimi dictum volunt, ſatius tamen è Græcis Latini, quòd quaſi fœnum in hyemes arefactum & marcidum reponetur, fœniculum dixerunt. Id autem apud nos in triplici differentia viſitur: vulgare, & omnium vſu frequentiſsimum apparandis cibis, Dulce vocatum Officinis, ſemine maiore Cumino, guſtu Aniſi, dulci, colore albido, minus acri, breuioreq́; caule & exiliore; folia itidẽ ſunt Anethi: tũ coquis, tũ Pharmapœis vſui. Hyemes iſtud non perinde fert vt vulgatius, nec perinde frequens ſeritur, vtpote ſemine è Græcia, aut Syria allato. Vulgaris autem ſpontè virentis feraciſsimus ager Norbonenſis, ſiccior, ſquallidus. DVLCE.

Hippomarathri autem ab antiquis proditi ſylueſtris, ſemine præſertim ab iſto diuerſo, cuius plantam, quæ aptè reſpondeat, ſimilem equidem habemus nullam, Guilli. Drieſch probus & peritus Pharmacopœus aluit ſuperioribus annis Antuerpiæ, procerum, prægrãdeq́; Fœniculum, communi ſimile: caule ternum, quaternúmve cubitorum, foliis breuioribus, aliquantò rigidioribus, albicantibus Corrudæ. Semen par, aut paulò minus altero, rotundius, & Aniſo propius. Iſti Hippomarathri nomen fecerunt. HIPPOMARA-*thrum.*

ANETHVM.

Germa. Dyllen. *Gallis.* Anet. *Ang.* *Dill.*

ANHTON, quaſi ἀνίκητον dictum volunt, quia appetentiam cibi excitet, ſed etiam ανητέιν & congreſſus, & coitio eſt, ad quam Venerea laceſsit Anethi eſus, vt antiqui prodiderunt: tametſi plurimo vſu tandem genituram exhauriat, Dioſcor. teſte, diſſlatq́; quippe è ſtomacho craſſum ſpiritum, quem tenuatum in intima & vaſa ſpermatica vrget, ſed demùm populatur. Hortis hæc frequentiſsima, ſpontè interdum nata, etiam in Anglia & Northmannia: teneræ comæ in iuſculis eſitantur à quibuſdam calculoſis, quibus nõ parum prodeſſe certum eſt, ſed cibo, parum grato ſapore: tantoperè Fœniculo ſimile alibi diximus, vt ipſo Pharmacopœo interdum deludat, niſi ſapore facilè diſcerneretur, ingrato, calidiore, & colore obſcurius virente Anethum.

MEVM. *Germa.* Beerwurtz.

MEI veri plurimas ſæpiſsimè vidimus plantas in Germaniæ, Italię, Gallię, Hiſpaniæque locis Alpinis: Quin nuper etiam dũ hæc meditaremur vireto periti ſsimi Pharmacopœi Londinenſis Iohannis Riccii. Radix odore ſuaui ſpicæ, vel Angelicæ, caule & foliis Anethi, vmbella candida, Iunio & Iulio floret. Semen Hippomarathri, odoratum. Eadem in celſiſsimis montium iugis ſterilis Seuenæ, præſertim loco cui nomen Gallicè *l'Eſperon*, id eſt, calcar latinè, monticolis *Ceſtre* nuncupatur vernaculo nomine, vti Platearii & Pandectarii æuo, cui nulla doctiorum omnium ſuffragio deeſt nota veri Mei Dioſcoridis. Cuius etiã ſenten-

ſentiæ eſt, noſter eruditiſsimus Turnerus Anglus, qui in ore Septentrionalis Alpibus Cheueoticis Scotiæ finitimis, magna vbertate ſcatere hanc ſtirpem nos monuit. Vix enim quadrienniũ eſt, cùm primùm hæc planta Venetis Pharmacopœis innotuit: nam tametſi radices ad Theriacæ cõfectionẽ ex Syria & Apulia aduectas norant, & in ſingulas libras ſingulum aureum ducatum inſtitori pendebant; tamen exoticam putabant, nec vllo loco Italiæ oriundam, vt qui neque caulem foliáve vidiſſent, & Herbariorum Senenſis dictatoris, ſummi placitis acquieuiſſent. Hic enim Maſsilienſium & Mõſpellienſium Anethum fœniculúmve tortuoſum, tortuoſo errore verum Dioſcoridis Meum aſtruxerat, anſámque illis errandi prębuerat. Quin ne nunc quidem, vt errorem aut tegat, aut foueat, in iſtis poſtremis Commentationum recoctionibus atque recantationibus, niſi inuitus hanc genuinam eſſe fatetur: Et fatali ſua modeſtia argutatur, odorẽ quadantenus viroſum, folia non Anethi, ſed Aſperagi, radicibus non adeò tenuibus; Tum paulò mox ſubdit, Appuli Imperatricem vocant: quo quidem vocabulo, vbique fermè locorum ignara herbarum plebs ſolita eſt alicuius incognitæ plantæ eximium & gratum odorem & vires inſignes ſignare. Sic enim vulgò etiam Angelicam Imperatricem vocãt: alioquin Angelicæ, aut Imperatoriç, cum Meo nihil eſt affinitatis, niſi odoris, qui in Meo perinde iucũdus eſt. Et peritis indicio eſt eum neq; multas radices huius eruiſſe, neque folia planè perſpecta habuiſſe; ſunt enim ſitu & ſimilitudine Anethi, non Aſparagi, vt aſſerit: cui etiamſi eſſent ſimiles, tamen ambitionem ſic ſuam magis proderet: Aſparagum namq; metipſe fœniculo aſsimilat, & Anethum adeò ſimilem fœniculo ſuo capite aſſerit, vt plerumque colligẽtes fallat. Ne porrò in multò reconditioribus plantis deinceps fallamur abs te, nos tyrunculi, cautio vna & ſumma erit, non temerè tuis argutis inductionibus picturíſve credere. Penè enim nos fefelleras libri initio de Iride ſylueſtri, quam Medio ex Plinio cõparabas: at nobis pòſt lõgè aliud Mediũ dediſti, quam inibi prę te ferebas. Hîc porrò de Seſeli, Androſache, & aliis permultis plantis, fauere linguis conſilium eſt. Qui non neſciamus, te tantum Dictatorẽ iamdiu ſupra aleam humani iudicii vel erroris ſummo ignauorum quorundum ſuffragio euectum eſſe, & vereamur ſcuticam Reuerendi fratris Adriani Veneti, qui in vaſti tui operis veſtibulo & Priuilegio, dicit totum volumen, tuum à ſua Paternitate examinatum, approbatum, & ab omni ſupicion e erroris liberatum.

Fœniculum tortuoſum.

Νάρθηξ FERVLA & *Ferulago.* *Hiſpa.* Cananheia.

QVEMADMODVM Νάρθηξ virgultum, thyrſum aut bacillum Græcis ſignat, ſic Ferula Latinè à ferendo, quòd illius ſcapi pedamenta fruticibus, & ſenibus pedum ac ſcipiones eſſent. Plurima & procera in Galloprouincia & Norbonenſi Gallia, præſertim illis rupibus præruptíſque ſaxis prope ſubterraneas cryptas, via qua Monſpellio Frontignanam itur ad rectam: itidem in celſis ſqualidíſque ſaxorum ſinubus, qui ſoles ęſtiuos & feruidos exceptos totũ fermè fouent diem, propè oppidulum Rochæve Caſtrum vocatum, quà ad auſtrum vergit: quinûm cubitorum caulis, radix magna, recta & altè in ſaxorum commiſſuras hiantes rimas deſcenderis, euulſu difficilis, candida, lacteo pinguiq; ſucco turgida, odorem vehementem vibrans, folia fœniculo maiora, pinguiora, craſsiora, vt & caulis: vmbellæ prægrandes Anethi, Iunio & Iulio floſculis luteis defluentibus. Semẽ folliaceum, compreſſum, oblongum, rotundum, Angelicæ fermè, duplò maius.

Aliæ FERVLÆ & *Ferulagines, eorúmque ſucci & excrementa* SAGAPENVM.

SVNT etiamnũ duæ in herbariorũ hortis huius claſsis, naturæ & ſimilitudinis plantæ, quas idcirco Ferulagines vocant. E videntur diſtare duntaxat cultura, ſtatura, elegãtia & ſucci copia, prout ſunt nactę radices aruum aridum, magíſque excoctum, ſub cælo ſudo & feruidiore, vt in Aphrica, Media, Cyrene, & alibi. Quare, minus mirum eſt Dioſcoridem paucas & obſcuras notas de Sagapeni, Galbani, Ammoniaci, Euphorbii Ferulis, aliíſque permultis gummiferis ſcripto reliquiſſe: cùm ne nunc quidem ſint nobis cognitæ, poſtquam à noſtris hominibus terra & mari luſtratæ ſunt Lybia, Æthyopiaq; cun-

ꝺta,multoq́; plures regiones, & magis diſſitæ noſtro orbe. Equidem Dioſcorides videtur agnoſcere Ferulam eandem eſſe atque Sagapenum: nam è radice Ferulæ ſauciata manare Sagapenum primùm dixerat: deinde inferius,quaſi ſuperius nihil dixiſſet,alteram plantã Ferulaceam docet, ex qua alius generis Sagapenum effluat: quæ arguunt potius ſuccos ipſos agnitos illi,quàm plantas. Quippe *Plinij* etiam Sagapenum in Ferula oriri tradit: fortè quia eãdem plantam cum Ferula vulgari putauit. Cùm autem multis è plantis,gummeus,pinguis,& reſinoſus ſuccus exeat,vt Coniferis,Amygdalis,Maſtiche,Terebintho,Ceraſis,Hedera: herba Rutha,Dragacantha,Ixia,& alijs non paucis: tamen omnium nobiliſſimum excrementum medicamentúmq; videntur Ferulacea remittere: & earum quædam parcè,nec niſi alicubi,vt Fœniculum in Hiſpanijs,Thapſia apud nos: de quorum natura, viribus, & mixturis,commentationem plenam inſtituimus inter ſuccos medicatos,vbi facilius cum cæteris liquoribus concretis,pinguibus,& cognatis comparabuntur. Nunc tantùm ſi quæ faciunt ad haſce plantas veſtigandas, pauca leuiter attingemus. Diximus haud dudum in Laſere,ad quam vocem alludit Aſſa fœtés, ſolitũ olim miſceri Silphio ſiue Laſeri *S*agapenum,eóque,tum propter alias rationes,videri nobis cognatas plantas: quã cõiecturã fouet Dioſc.qui Sagapenũ neſcio quid mediũ inter Laſer & Galbanũ olere affirmat: idq́; ſenſuũ perceptio hodierna confirmat, adeò namq; ſimilia colludũt ad nos, vt exercitato ſit opus oculo & nare ſagaci ad ea inuicem diſcernendũ. *P*urius ſiquidem Sagapenum,& illud recens,quale nõ multis ab hinc annis cœperũt Venetias aſportare inſtitores, concolor eſt Aſſę,purius,odore item ingrato, Porrum reſipiente, vel Galbanũ,quum præſertim recentiſſimam & efficaciſſimam intueris glebam lachrymis thuris concretam.

Quin & Galbanum Ferulæ item Syriacæ ſuccus gummeus,Aſſam multò propius aſpectu imitatur: odor tamen minus teter illi, & Gpoponacis quadãtenus cognatũ videtur: cuiuſmodi habemus hodie ex Officinis Venetis quoddã fuluũ, molle, Ceram nouam referens: cuius grumos glebulaſúe lachrymis pinguibus congeſtas ſeruamus, aliorúmq; multorum lectiorum gummoſorũ ſuccorum ſpecimina,vt quiddam iumenti nobis afferant,etiam ad plantas ipſas noſcitandas,interq; ipſas diſtinguendas. Siquidem veriſimile ſit, ſic inuicẽ haſce Ferulas ſe habere,vti ipſorum gummi ſunt aut diuerſa aut affina. Nam Hammoniaci gummi,quod perquam recens optimum & copioſum hodie adfertur,tametſi plantam ferulaceam eſſe,ipſa fruſtilla ſectucaſúe harundinacei corticis,quæ inter glebam reperiũtur, fidem faciunt,& Dioſcorides affirmet: tamen longius abeſſe videtur ab illa communi ferulæ ſpecie, cuius cognationẽ Aſſam,Galbanũ,& *S*agapenum ſuſpicabamur. Iſta etiam ſemina latiuſcula ferulæ,quę inibi immixta glebis conſpiciũtur,caulíſq;,vti dixim⁹,fruſtitia, arguunt ferulam diuerſam quandã,ſed tamen congenerem: tamẽ vides ipſũ gummi alio odore,figura, & copia multò maxima. Adde quòd Euforbij ferulaceam arborem etiam tradit Dioſcorides in Mauritaniæ Athlante monte,cùm tamen ipſe liquor concretus non parum diſcerpet à ſuperioribus gummis,ſimilior multò *S*arcocollæ. Quare vtris credendum ſit,meritò hæremus,Dioſcoridíne,qui ferularum,aut ferulæ arbori ſimilem tradidit: an recentioribus, qui iſtos cunctos tractus Mauritaniæ admodũ exploratos habent, ipſamque plantam Euforbij frequentiſſimã ſibi viſam eodem quidem loco vbi Dioſcorides,ſed longè alia ſpecie repræſentant. Nempe ſpinoſam plantam, *A*cantho aut Cynaræ ſimilem, cuius radici innaſcuntnr cumerorum effigie fructus prægrandes, ſucco iſto feruido turgentes,quibus per maturitatem inciſis,lac effluit,colligitur exceptũ in vtribus,mollius quàm quod habemus Euforbium. Verùm qui ſæpius obſeruauimus inter glomerulos & aceruos Euphorbij multa ſemina tricocca Chamæleæ,Lathyridisúe modo,guſtu acria,lubens audiremus,num hæc ſint eiuſdẽ ſemina plantæ,quod tamen minus videtur,ſi ea ſit Cynaris ſylueſtris ſimilis. Nõ aũt eſſe Euphorbio congenerem *S*arcocollã, tametſi admodùm ſimilia ipſa grummi grumoſa ſint, Dioſcorides monet, & ipſe feruor in Euphorbio, amaror autem in *S*arcocolla,tum facultates diuerſæ, quas nos proſequemur,quo loco polliciti fuimus.

THAPSIA Turbith Gallicum,& Turbith cineritium Officinarum.

POTVIT dici Thapſia, nō ſolùm vt placuit Dioſcoridi, à Thapſo inſula cognomine, quæ vna è Sporadibus eſt: ſed etiam propter flammeum calorem, quem corpori admota inureret, adeóq; eminus, præſertim aduerſo flatu ſpectanti. Valdequàm ſimilis Tapſia habitu toto & viribus: tametſi vſu multo præſtantiore atq; purgatrice vi. In Aquitaniæ macilentioribus montoſiſq; ſqualidis inuentam nobis dedit præceptor Rondelletius, prope vadum quà traijcitur in Hiſpaniā, tum ad radices Pyreneorū, non procul Perpignano vrbe: craſſior radicis cortex, fuſco foris colore, intus pallet, ſuccoq; multo gliſcit lacteo, gummeo, ſed inibi loci neglecto: caulis Peucedani gracilior, quā Ferulæ, foliaque Fœniculo latiora, breuiora, in vmbellis ſemen Ferulæ minoris, oblongum, anguſtius, montani Sileris. Meritò deſita ex iſtius ſucco purgandi antiquis conſuetudo, vt quo multùm noceatur præcipuis viſceribus, & tormina dira interdū excitentur. Verùm ſiquidē miſcentur leuioribus & naturæ amicioribus, proderit Sarcocollæ, Hammocami, Turpetiúe ſucci modo. Nec Ferulæ Peucedaniq; ſuccis gummeis deſūt vires purgatrices: verùm tū quia planta tum ſuccus fœtidus cerebro aduerſatur, ideo non correcta plus diſcriminis inferret. Sagapenū vocatur gummi ex Ferula eductū, vti Hāmoniacū, Galbanū cæteriq; congeneres ex Ferulis conſimilibus, ſed tamen pro ſuccorum natura inter ſe differentiæ eliciuntur, de quibus paulò mox.

Herbariorum THAPSIA *Vulgaris, Carotæ effigie.*

QVAMVIS ſit hæc vulgatior Thapſia officinarum verior exiſtimata, & ſuperiori Thapſiæ radice non parum aſſimilis, tamen certum eſt longius à deſcriptione abeſſe: eſt enim folijs potius Carotæ, ſiue Dauci agreſtis quā Ferulæ: ex Italia iamdiu hortis Belgicis & Francis tranſlatitiæ notitiæ. Sed quia Aquitanica radice vtuntur pleræq; omnes Officinæ Septentrionales, ideo ſe putēt vti iſtius vulgatioris radicibus, quia nō ita ſūt abſimiles.

PEVCEDANVM. *Fœniculum porcinum.*

Ger. Harſtraug, Schebel Wurtz, vnd Seuw Fenchel.
Belg. Verkens venckel.
Ang. *Horeſtrange.*

FERVLÆ COGNATIS hæc, cui radicis ſucciq; gummeus, reſinoſus, piceus fœtor, Peucedani nomen fecit: Apuleius Pinaſtellam, tametſi potius horrendum amarorem & fœtorem apud Poetas πευκέδανος vox ſignet. Multum creſcit in Italiæ Hetruſcæ æſtuoſis atq; Norbonæ glareoſis collibus, præſertim in Luci Garamontij aditu & circū inter ſentes, lumas, & dumeta. Radix profūda nigricat foris, intus vireſcēs, ſuccūq; remittit gummeum, flauum, odore grauis & fœtentis: comatq; ſupernè denſo capillitio fuſco, ambiente caulem gracilem, ſeſquicubitalem: multis interdum ab imo ſurculis diuiſa, in folia terna Fœniculi modo, quàm Ferulæ duplò latiora, longiora, minus craſſa, vmbellæ latiores, luteis floſculis prægnantes, ſemine Angelicæ haud abſimili, ingrato. Sic & purgandi vi donata fuit radix herbáve, ſed propter fœtorem vtriuſq; minus in vſum deducta.

PANAX *Aſclepium Ferulæ facie.*

NEc diuerſi generis eſt Aſclepium Panax à Ferula, nec item figura abſimile, præſertim iſtud doctioribus verum putatum, fortè quale in Mathiolo pictum vidimus: Sed quia is autor admodū notas plantas oratione prolixiore proſequitur, rariores autem tacitas præterit, aut nomine tenus indicatas pictori relinquit, nos potius dubios quàm certiores ple-

plerumque facit intuēti omni hanc iconē,illicò Ammi, *Mei*, Anethi,aut ſimilium,veniet in mentem,niſi quiſpiam aperiat deſcriptione concinna, ſintne folia fœniculo minora, odoratiora,hirſutiora,quæ vmbellæ,quo flore donatæ,ſic paucis Cōmentatoris officio & pollicitatione defūgeretur,præclarè opera poſita,nec multa: quæ tamē multùm plus tibi honoris, & vtilitatis nobis eſſet allatura,quàm ex Authoribus,qui peruii ſunt ſtudioſis, paginas ſuas infarcire,vt plebi multa loquutus videatur,quum dixerit aut docuerit nihil. Ex Illyrio tractu,cui Hiſtriæ nomē,hodie plātas non paucas aſportauit induſtrius Valerā-dus Inſulanus Lugduni *Pharmacopœus*,quib⁹ multa cū hac Panace affinitas,quas in Horto Doctoris Iuberti Monſpellii ſeuimus: Ferulæ ſimilis erat effigie,ſed multò minor magnitudine. Semine tamen non Fœniculi,ſed vt Ferulæ,lato: foliis & floribus haud diſsimilibus,caule & radice, magnitudine atque ſimilitudine Anethi odorato.

ROSMARINVM *ferulaceum, Fertile Dioſ. cuius Semen Cachris dicitur.*

DIVERSI admodùm generis plantæ Libanotidis appellationē aſciuerunt,ob odorem quem ſpirarent, quadam ſui parte Thuris quadantenus æmulum, cuiuſmodi primæ Libanotidis radicem olere Dioſcorides author eſt: qui idem à Theophraſto quandā Libanotidem memoratā,cuius folia agreſtis Lactucę amaræ cādidiora,aſperiora: radice breui, narrat. Nobis autem nulla hodie plenè innotuit Libanotis è tot Ferulaceis, quæ vulgò Libanotides putantur, perinde deſcriptioni conſona, vt hæc, quam *Patauinus* olim habebat hortus,quæ etiamnum hac ineunte hyeme læta virebat Londini in horto Iohannis Riccii, non vulgaris peritiæ *Pharmacopœi*. Surrigit ea caulem quinum & ſenum interdum cubitorum, fœniculaceum, aut ferulæ, nitidum, obſcurè viridantem, alis multis & ramulis diuiſum, è nodoſis geniculis exeuntibus,foliaque gerentibus crebra, Fœniculo craſsiora, Cotulæ maiora, auerſa,virore cęſio & glauco,vmbellas per æſtatem latiores Ferulæ,aut Tapſiæ,floribus lùteolis refertas,& ſemina Fraxini, folliacea, oblongiora quàm Ferulæ, & Cucumerino ſemini maiora,cōpreſsiora,ſtriata, aceroſa, reſinaceū, aut Thureum halitum dum fricantur,Sileris Montani,aut *Pelopōnenſis* Seſeli dantia, manſuque os reſinaceo & Thureo ſapore complentia, acriora: reliqua planta tenera,calidiuſcula, ſed non ingrato holeraceo & Smini guſtu, quo quidem facilè dignoſcitur à Ferula: nam alioqui lacte multo turget tota,vti Ferula,ſed albidiore & minus feruido,aut graui odore, quin potius odoro.

Libanotis Theophra. folijs Lactucæ, apud Dio. Alteram vide prope Oluſatrū.

HERBARIORVM *Septentrional. notior Libanotis.*

NON perinde Libanotidi congruit hæc ferulacea,quam multi Herbarii horti in Gallia,Germania,& Anglia fouent: tametſi caule gracili,recto,Mei,aut Anethi,ſtriato,atrouirente, bicubitali ſit,paucis alis & geniculis donato: in quibus,imis præſertim, *Peucedani* prolixiora folia, fœniculi tortuoſi, anguſtiora Saxifragię Anglicæ, medio & ſuperiore caule pauciora; Vmbellis & floribus puſillis,candidis, Mei: Sed exiguum ſemē, ſub hyemē maturās, minus Carui rotundi, ferè Ammi officinarum par, quod neutiquam poteſt conuenire Roſmarini fertilis Dioſcoridis ſemini, Cachryn, aut Cancryn vocati, quia grano hordeaceo eſſet ſimile, aut potius quòd vrentis facultatis cùm eſſet,ſimilem eſcaram inurebat cuti, atque pilula Cacri propterea ab antiquis vocata.

NIGER HELLEBORVS *Theophraſt. caule & foliis Ferulæ, radicibus nigris.*

ET hîc cogimur etiam aſſentiri doctioribus inculcantibus nobis iſtū Senenſem minus verſatum ſtirpium in inſpectione, aut authorum claſsicorum lectione: nam vbi Tragii veſtigatoris pertiſsimi & Geſneri indefeſsi laboris viri iudicium, vt vanum plerūque incuſat, nę ille quàm non eſſet multæ exercitationis,aut lectionis,liquidò prodit. Saltem debuit monuiſſe,Theoph,fortè & Hippocr.Helleborum deſcripſiſſe Cotulæ & foliis

ferulaceis nigris radicibus, albi ſimilibus: vſum qualem neſcius & auius pſeudocōmentator, iſti pſeudohelleboro attribuit. Radix quamplurimis, nigris, tenuibus neruulis, Helleboro ſimilis; ternos quaternóſve erigit cauliculos, pedem fermè altos: foliis denſis, tenuiter inciſis, virentibus, Ferulæ Adonidíſve potius ſimilibus, cuius flores etiam æmulos, ſed luteos & maiores Calthæ paluſtris, aut Ranunculo propiores, ſuboriente confertim crebribus conflato ſeminibus puſillis capitulo orbiculato, oblongoque, *Morum* imitante, ſimili eidē Adonidi, vel Ranunculo: In variis Halſatiæ locis oritur, & hortis colitur. Iam verò ſi neutiquam Hellebori vires habere verè tuentur & profitentur obſeruatores, non ſit igitur Helleborus: floret tamē viretque Bruma, Ianuario & Februario, vt Helleborus & Ferula.

SAXIFRAGIA *Ferulacea Italorum.*

QVIDAM horti Italici, vt Vrbini & Florentiæ, alebant Saxifragiam bicubitalem, foliis ferulaceis, aut fœniculi, minus aut minimè geniculatis, tenuioribus foliis, obſcurè virentibus: floribus vmbellatis, albidis, Mei, cuius videtur ſpecies. Radices albicant, Paſtinacæ ſapore.

SAXIFRAGA *Anglorum, facie Seſeli Pratenſis Monſpellienſium.*

AB eximia dote in frangendo calculo, Saxifragam ſcitè dixerunt Angli hanc plantam, pratis vdis familiarem: foliis fœniculi latioribus, pratenſis *S*eſeli minoribus. Radix odora foris nigra, intus alba, *P*eucedani facie. Flores in vmbellis candidi: ſemen fœniculi; caulis ſeſquicubitalis & cubitalis eſt: hac ſtillatitiā parāt mulierculę clynicæ in Anglia.

SESELI MASSILIENSE, *folio fœniculi craßiore.*

PASSIM & vberè creſcit Maſſilienſe Seſeli illis in tractibus qui *Maſſilia* Aquaſſextias ducunt, tranſq; Rhodanum in Monſpelli agri aſperis: Nobis etiam collecta, via qua Roma Senam itur, propè colles oppidi *Mōtfiaſcone*, vini optimi Muſcati commendatione, potoribus magis noti, quàm Botanicis ſtudioſis. Radix illi alba, fœniculi effigie & magnitudine, altè humi depacta, & euulſu difficilis, quàm fœniculi odoratior & calidior: caulem vtplurimùm ſeſquicubitū ferulaceū, hincinde alis multis ex geniculis prodeuntibus reflexum emittit, prędurum, rigidum: Folia pauciora, ſed firmiora, craſſiora quàm fœniculi, & albida ſunt: vmbellæ confertæ Anethi floribus candidis, & ſemine, Aniſo ſimiliori quàm fœniculi: guſtu ſuaui, acri, & medicato, cuiuſmodi Mei aut *Panacis* guſtu, *P*lanta illic valde nota, fœniculi tortuoſi nomēclatura: ſingularis induſtriæ amicus Iacobus Reinaudus Maſſilienſis ciuis & *Pharmacopœus* primus hanc Lugdunenſibus medicis, etiamque Valerando *Donrez* illic Pharmacopœo, huius cognitionis ſuprà quàm dici queat conſultis, miſerat, ad Theriacę exquiſitā confectionē, cui etiam Monſpellienſium Doctorum inſtituto, Rondeletii præſertim, additur, cuius ſententiā non rarò ſequimur. Neque quantū illic locorū eſt Maſſiliæ circum luſtranti, vllam plantā videre eſt, quæ magis quadret *S*eſeli, proindeq; hallucinantis commētatoris Tridentinū Seſeli neutiquam genuinū eſſe quit: quidverò ſit, cùm ille deſcribere non auſus ſit, nobis ignorandum. Illud tamē aſſerendum, nos in Tridētinis alpibus hanc plantam vſpiam vidiſſe, ac ne in Baldo quidē monte longè illis feraciore.

An ſiler Montanū Ma. Seſeli

Ma-

Maritimus Dioſc. *ASPARAGVS idem cum hortenſi & holeraceo.*

Ang. Sperage,or Sperache. Bel. Coraelcruyt. *Gall.* Aſperges.

TENELLÆ & primulùm à ſatione erumpentes holeraceorum germinationes Aſparagi dicebãtur, quia σπείρω Græcè ſero, & σπορὰ ſatio dicitur: proinde ſatius quiſpiam coniectet Aſparagos è Græco Latinis deductos, pace multiſcij Varronis, quàm quia ex aſperis virgultis legerentur. *Duæ* autem differentiæ, quales antiqui ſcripſerunt, paſſim vulgò noſcũtur, & in hortis feruntur: nam ſpontè natæ potius gaudere videntur maritimis locis: ſed ea ſpecies quæ vulgaris ſiue altilis eſt, depreſſiora decliuioráq; pratenſia maritima amat: iam admodum nota & frequens primo vere *A*ſparagis punctim emicantibus, multis crebribúſq; tenellis thyrſulis, caudæ Equinæ quadantenus ſimilibus, eſu in acetarijs admodum quæſitis: affecta poſtea ętate & æſtate, multis fruticant ramulis caules adulti, proceritate ternûm & quaternûm pedum, denſiſſimis foliorum exilium comis Fœniculi aut Anethi, floſculos edentibus oleæ luteolos, qui pariunt bacculas rotundas, Ruſci duplò minores, pares fructu Ribe.

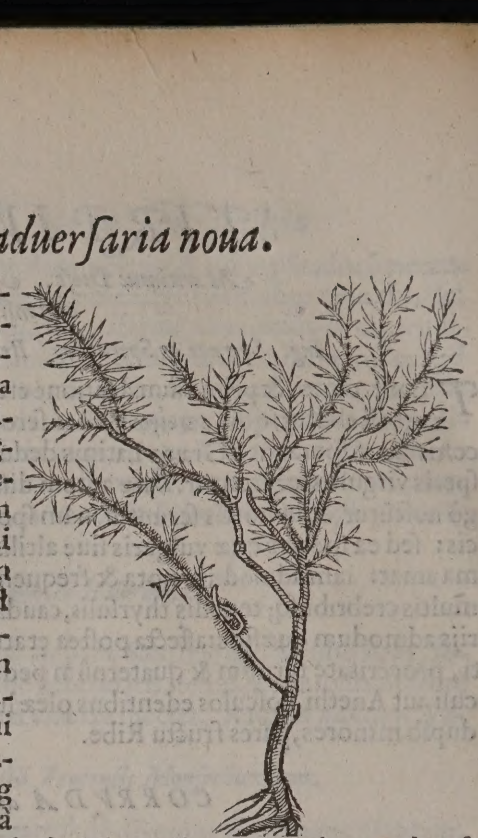
CORRVDA differt ab altili Aſparago.

SED enim Corruda magis montoſis & collibus in deuexu & afflatu maritimo delectatur, perperámq; à noſtris Herbarum Doctoribus hodie cum *A*ltili confunditur, cùm eadem putatur: tametſi rarior multò occurrat, neq; enim Veneto tractui maritimo, Germaniæ, Galliç, *A*ngliæúe maritimis viſitur, vbi nihiloſeci⁹ altilis frequẽs oritur. Facilis autem à ſuperiore dignotio, quia hæc tota cãdidior & rigidior eſt, & ramis diuaricatis funditur per ſepes. Folia acutiora, breuiora, & magis in ordines ſtipata: floſculis oleæ luteolis, crebribus, ſubter alis emicantibus: & ſemẽ illi, nõ vt Altili, Coralli colore, ſed vbi maturum nigricat ex viridi, magnitudine aliquãtò inferius, quod glomeratim proximè ſurculos adnaſcitur: quas ſi ſeorſim ſpecies genericas vidiſſet & obſeruaſſet Commẽtator, nec falſus ipſe nos fefelliſſet, nec Corrudam appoſuiſſet, non illius loco Aſparagum altilem & veſcum ſponte erumpentem illi ſubdidiſſet. Is quippe nulla re prorſum quàm tranſplantatione aut cultu, à ſeipſo hortenſi diſtat. At quid differat ab horum vtroque Corruda, ſatis iam liquet, vbi Altilis & maritimi baccæ coccineæ ſunt: Corrudæ autem ex nigro virides ſemper, & Aſparagi marini baccæ multò maiores quàm Corrudę.

NEPA apud Theoph. diuerſa eſt à Scorpione, quam inter Cæli collocatam oportuit.

HVC autem properatione non ita incommoda irrepſit Nepa: quippe cui ſpinæ horridæ & infeſtæ, nomen commune fecerint cum Scorpione, qui etiam ab ſpinis punctim

tangentem ſauciãtibus dictus eſt: & ſimiliter Nepa vocatur cognomine ab animalculo caudæ ictu metuendo. Hanc autem fermè indiſcretæ ſimilitudinis eſſe cum Corruda prodiditTheophraſtus: qualem plantam paucis adhuc notam, nullidum recentiorum deſcriptam: tum ob ſui cognitionem, tum ad Corrudæ collationem apponemus: non pauci enim ſunt, qui ad eandem quam Senenſis ſalebram impegerunt, rati Corrudam nihil aliud eſſe quàm maritimum Aſparagũ, paſſim locorum prouenië̃tem, vt ſuperius diximus. Sed enim qui nouerit hanc, Corrudę ſimillimam dicet, non item Aſperago: Eam nullibi pręterquàm in Prouincia vidimus, locis montoſis vberè fruticantem, præſertim prope montium radices, qui Magdalenæ celebri Fano & ſpecui ſancto nuncupato finitimi ſunt, via qua Aquasſextias itur. Ligneæ ſunt radices, multiplices, implexæ, tenues: à quibus mox orſæ ſpinulæ, rigidulæ, denſæ, Corrudæ ſimillimæ, aliquantò maiores, vniuerſa virgulta ſummo tenus veſtiunt, ſicq; tota planta denſis horret aculeis pro folijs: & faciem, Corrudæ præfert, guſtu amaricante. Locis ſaxeis & aridis, & Sterellæi montis decliuibus, ac propter argenteum amnem, *Argens* vulgo Galloprouinciæ dictum, multa.

MYRIOPHYLLVM *aut Maratriphyllum paluſtre.*

AFFINES nomine plantas Militares, ſiue Dioſcoridi dictas Millefolias, ſcilicet Semperuiuifolio Stratiotem aquaticã, & Filicifoliam terreſtrem, ac Cumini ſylueſtris foliã quamlibet ſuis alibi notis diſcreuimus: à quibus iam hanc fœniculi foliam diuerſam agnoſcere in procinctu cuilibet eſt. Quippe quam ſæpius reperies in leui agmine fluentibus aquis & paluſtribus, innumeris foliorum capillamentis exilibus, è neruis per æqua interualla pinnatim exeuntibus, teneritudine & diuiſura Fœniculi pullulantis, aut Corrudæ, mollioribus, colore ex viridi fuſco, mollicello, teneróq; caule in aquis fluitante: éque radice exigua, euulſu facili, pallidula, lutea vmbella emicat, guſtu quadantenus paluſtris Equiſeti. Qui hîc nulla de cauſa Marathrũ vocem diſpungunt, vt Amaracum ſubdant, gnauiter in nihil agendo, & ſibi moleſtiam aſciſcendo, ſudant: nec vident nomen à Marathro deductum, monente ſtirpis effigie & codice.

Myriophyllum Equiſetifolium Fluuiatile.

ISTVD Dioſcoridi prætermiſſum, mediæ figuræ inter Hippuridem & Myriophyllum aquaticum exiſtit. Caulem ſiquidem edit cauũ, ſtriatum, & glabrum, duum, trinumúe pedum: floſculis albidis, confertis, faſtigiatum, Naſturtij aut Cardami aquaticæ ſimilibus. Aquarum reſidum & riuulorum vadoſis innaſcitur lubens: folijs multis, flaccidis & languidis, fluitantibus, caudatis, aut ſetaceis, Equiſeti, vel Millefolij fœniculacei.

POLYGONON *Fœmina ſemine vidua.*

PROPTER crebras geniculorum cõmiſſuras Polygonon dictum liquidò conſtat, ſic vulgus diceret multinodiam: propior tamen & ſimilior hæc ſpecies Equiſetis, quàm maſculo Polygono videtur, natalibus, culmis, folijs, crebribus in geniculis, per interualla fermè æqua exortis, tanta cognatione itidem virium, vt non valde ſit diſpar aut modus, aut emolumentũ vtẽdi. Habet ſiquidem ternos & quaternos caules, ſed læuiores, glabros, neq; ſtrijs aſperos, rectos, folia anguſta, lõgiuſcula, ſeſe per radiatos exortus, & articellorũ pixidatas inſertiones ſtipantia, Equiſeti, aut aſperulæ anguſtiora. Radix albida, longius propagata, & de ſe nonnulla germina Aſparagoſue promẽs, tenera. Vliginoſas cõualles & quas riuuli

inter

interluunt,crepidines ſectatur in herbidis vdis,ad cellam Nouum Monſpellio exeuntibus occurrit.Rara tamen illic & nec multum alibi,nota: ſicca & aſtringens valde.

HIPPVRIS.

QVILIBET è triuio Hippuridem nouit,ſic dictam vt loquitur Plin.ob ſetas vel pilos equinos & foliorũ ſimilitudinem,caudæ equinæ imitatos,vnde etiam Equiſetũ dictum.Herba ſicciſſima,ἔφυδρον tamẽ vocata quia vdis,humẽtibus pariter gaudet ſcrobibus & ſatnrum marginibus, plurima quocunq; iueris obuia ſit,& in duplici differentia cernitur.Equiſetum iſtud notius, culmos arundineos, vel iunceos,cauos,nudos, aſperiuſculos, geniculatos,& ſiccitate firmiores,detergendæ omnigenæ ſupellectili à mulierculis expetitos,initiò edit,exiguis articulorum veſtigijs per initia, & racemoſis in ſummo donatos: floribus oblongis,rotundíſq;,aſparagi nouellæ nucamentis,albidis,& herbaceis:progreſſu ex vertebroſis quaſi articulatis commiſſuris,quas in ambitu per intercapedines radiatim cingunt multiplices exilium foliorum quaſi ſetæ aſperiuſculæ, prolixiores,Laricis folijs,Myriophylli aquatici comas,aut Equinam caudam ſatis ementientes.Minor interdum tota hæc rotundos fert aſparagos, teneros,ſummos, non clauatos, ſed racemulis longis, & ſpicatis donatur ramulis , comoſis etiam è lateribus.

Ger. Roßſchwantz. Bel. Peertſtert Ital. Aſperella. Gall. Queue de cheual, & queue de chat Ang. Horſe taile.

Minor fontalis HIPPVRIS.

PRODIT & iſtud ſubſtillis & ſabuloſis aruis, vti in Anglia paſſimè viuis ipſis ſcaturiginibus trans vndantem aquam erũpens prope Caſtell Cary : eſtque ſecunda Dioſcorid.ſpecies,quã autores implicuiſſe & confundiſſe vidẽtur.Eſt ea recto caule,craſſiore,magis cauo, habitiore:per interualla carnoſos exortus foliorum multò breuiorum,albicantium & teneriorum edente: radix nigricat,geniculatis articulationibus & fibris donata: viribus videtur impar ſuperiori.

An racemoſa Equiſeti facie planta ſit TRAGOS vel Tragonon Dioſc?

CEREALEM frugem multùm aceroſam Tragon vocarunt,qua ratione nuncupari & hanc innuit Dioſc:cuius vtriuſuis origine vocis nequaquam ad hircum intelligas alluſum, ſed potius πρὸς τὸ τρωγᾶν,ab cõmedendo,vnde Traganõ & Edulem, & Tragemata Bellaria Latinis dicta:Gallis etiamnum *dragee*.Sic in *Traſi dolce* Veronenſi, quia edendo eſſẽt,eadem vocis veſtigia remanſerũt.Eſt aũt Traganos,quẽ hîc verum profitemur, fruticulus raritate & elegantia in primis cognitu dignus, nequedum vlli recentiorum memoratus, quẽ primùm in ſiticuloſis arenis oræ maritimæ ad Ceti promontorij Agathẽſis ſinus radices, & finitimis aggeribus arenoſis,inter mare & ſtagnum Laterẽſem,tres quatuórve Leucas Mõſpellio diſtantem,legimus,eiúſq; fructũ,ſiue acinos,quos hic Dioſc.ῥᾶγας vocat,ex granulis tritico parib9 congeſtis, ternis aut quaternis,mori Bati effigie, vinaceis aut arillis perquàm aſtringentibus, magna cum voluptate eſitauimus: vbi vulgus piſcatorũ & naucleri accolæ,etiámq; ſtudioſi Monſpellij *Raſins de mar*,ſeu marinã vuã vocat. Luxuriat inibi tanta vbertate,vt ea plauſtra onerare queant.Foliorum prorſum expers eſt,ſarmẽtoſis,gracilibus,copioſiſſimis,& confertis viticulis,iuncum, aut potius ſpartum,partim & Equiſetum referentibus, ramoſis comis, humi accubantibus,ex craſſiore, duriore,ruffeſcente breui ſtipite,arenoſæ ſuperficiei multis anfractibus immerſo,& radici continuato, quæ in ſenos octonoſúe pedes tortuoſa excurrit,genicula ruffa,graminea,

crebrioribus etiam geniculis in breui ſparteo,craſſitie & duritie ſtipitis,in alas exeunte geniculoſas,comoſas Equiſeti, ſed duriores,amaras,ſiccitate & aſtrictione mira,vti vniuerſa etiam planta, ſecundum autem ramulorum inferiores ſuperioréſque exortus, in iunceis innumeris cuſpidibus minutim racemoſi(Iulio & Iunio) erumpunt floſculi,ferè iunci aut botridis,albicantes,herbidi:poſt quorum defluuium,ingens acinorum agmen totam operit fruticem,coccinei enim grani triticei ſunt, pares acinuli, & purpureo muſto pingues, Rubi idęi,nō prorſum maturi exiguos fructus referentes:è quolibet eorum gygartum duriuſculum,triquetrum,vtrinq; acuminatum,grani tritici aut Seſami Theoph.ſimilitudine, fuſcum fòris, intus albū,medulloſum,aſtringēs,nō ingratum,gratus verò eſu ipſe fructus & prædulcis,etiamnum vrinam multum ciens,biennio,trienniоq; reguſtatus. Satum item in Belgio amicis, nobis iſtud Londini bellè enatum fuit: nondum tamen acinorum ornatus comparuit. Rupellæ etiam maritimis exire, & ex aduerſo Salinorū inſulis Oceani Occidui,nobis amici non vulgatæ fidei retulerunt. Nos tameu Autumno 1566.qui multa illic rara nacti fuimus,non animaduertimus. Quur Tragon non ſit hic genuinus agnoſcendus omnibus eruditis,cauſam haud dicet Senenſis,qui triuiale & claudum nominis Scorpij argumentum aucupatus,illicò ſolita qua eſt fiducia,Cali dat ſpeciem ſpinoſam, eandemq; Tragon Dioſcoridis ratus,confundit cum Theophraſti Scorpio,quem alium à Nepa docuimus, & ſuo loco vtrumque dedimus.

TRAGON improbus Math.

EST enim ille Crithmi Salicornij ſeu Cali congener,propius ad eam ſpeciem ſpinoſam accedens,quam Paſtinacam aut Secacul,aut alterum Crithmum faciunt,pedem & cubitum altam,intortis,craſſis,denſis,ramulis diuiſam,& adeò horridam,armatáq; folijs pungētibus Aizoi colore & figura,carnoſis, craſſioribus, numeroſis in imo, in ſummo muricatis,cuiuſmodi in tribulo terreſtri & aquatico,vt impunè effringere ſurculum nequeas: hiſce ad imam baſim interiorem,floſculi herbacei rotundi,ex quibus ſemē exit compreſſum, Kali modo(puto)in volutę ſpeciem. Radix ceſpite ſummo exilis,lignoſa,Cali,& herbaceo prorſum guſtu,ſuccoq; multo glutinoſo prægnans, minimè aſtringente, ſalſo, & alioqui nullius excellentis qualitatis:quam ſi Commentator propius guſtu & viſu exploratam habuiſſet,deſcriptione declaraſſet,nec Dioſcoridis Tragon feciſſet. Eſt enim ſucculenta herba,nō frutex, nullos acinos habet ruffos,tritico pares aut ſupernè acutos,numeroſos,magnoperè aſtringentes:quæ omnia inſunt prorſus noſtro Trago,quem ſine folijs,nec ſpinoſam Dioſcorides tradit: At hęc folia ἀίζῳ carnoſa habet,ſpinis horrida,aſtrictio penitus nulla & prorſum à Scorpio Theophraſti non alia,qualem deſcriptum eleganter Theophraſti Scorpium leges. Qui quàm exquiſitè huius inſpectione herbæ percipitur, tam longè abeſt à Dioſcoridis Trago:cui ex proximo ſuperiore capite potuit irrepſiſſe Scorpij vox, vti multa nomina caſu inſerta ſunt,aut frequenti amanuenſium lapſu, qui etiam iſto loco florere Corrudam & Scorpium μετὰ κεστρὸιν φθινοπορίνθιν, cùm tamen longè ante florere certum ſit,eóq; μετὰ ἔφνηρ æquinoctium vernum,vel Plin.lectione,qui non raro non notas res aut diſpares,ſimili deſcriptione amplectitur,vti multis locis oſtendimus.

- *Rubia vtraq;.*
- *Erithrodanum Marinum Norbonenſe.*
- *Aparine.*
- *Aſpergula,ſiue Aſperago Pli. Gallis Mugnet.*
- *Spergula.*
- *Gallion.* { *luteum &* / *album.* }
- *Cruciata minor.*
- *Polygonatum minus.*
- *Paſſerina Tragi.*

RVBIA vtraque, Erithrodanum marinum.

Ang. *Madder.* *Gall.* Garance. *Belg.* Grappe.

VBERI tum prouentu, tum quæſtu oritur & colitur Rubia vbiuis locorum, præſertim in Germania & Belgiæ Inſulis vrbe dicta, vbi radices prolixiſsimas & numeroſas, flexibus multis humi ſparſas, rubentes intus, foríſque Coralli nondum perpoliti colore: erutas hyeme ineunte, menſe *Nouembri*, ſiccatas trapetis ſubdunt, conſtringuntque, quo commodius ad extera emporia compendii cauſa venum vehantur. Infecturæ lanarũ coriorúmve impendiò expetita, necnon officinis medicis notiſsima: hæc maior & melior vocatur. *Ang. Madder.*

Altera verò, vt minor, ſic deterioris eſt notę, minus aſpera tota, cuius radices è rubello in luteum languent, floſculi nec luteo pallent, ſed candicant, folia minora, numeroſiora, geniculos frequentiores radiatim ambiunt, cauliculoſque triquetros, femine rotundo, prorſum maioris Rubiæ ſimilitudine, vſus rarior huius. *Syluestris Rubia Minor.*

RVBIA MARINA Norbonenſium.

PAVCIS locis orionda ſpectatæ elegantię planta, quam non temerè niſi in Norbonæ *Maritimis*, & ſquallidis ſabuletis Magalonæ & *Peraus* circũiectis reperies, nec commodiori quàm huic loco referas. Radix pedem aut ſeſquipedem longa, nuda, ſarmẽtoſa, arida, rubra, Anchuſæ colore, modo, & magnitudine: intus ruffet obſoletius cuiuſmodi Iuniperi, aut Cedri ramenta: graciles numeroſoſque cauliculos ab imo ſurrectos, teretes, geniculis crebribus cinctos habet: è quibus foliola Saturei aut Rubiæ minoris, tenuia, rigida, mucronata, ſed incana, vt plurimùm quaterna decuſſatim promũtur, quæ ſuis axillis aceroſos glomerulos foliorum puſillorũ cõdunt, deinde ſummis in cauliculis è mediis iſtis glomerulis floſculi prodeunt ex herbido lutei aut pallidi, magnitudine *Amaraci*, & Iaſmini modo oblongi ſunt.

APARINE.

ERYTRODANI vniuerſo generi videtur congener Aparine: valde quippe ſimilis, & eadem penè ſyluestris foret, niſi intercederet ſeminis diſcrimen, tum etiam ſcabritia hirſutaque cuticula caulium & foliorum, quibus ſeſe veſtibus pertinaci applicat heſu, vndè Philantropos, ſeu Hominis amans, vocitata fuit. Semen verò vmbonis vmbilicíve figuram cælatam medio ſui habet.

Aſpergula odora noſtrâs; aut ASPERVLA, an Mollugo, aut Aſperugo Plinii? Gallis, Muguet.

HISCE proximè accedunt duæ plantę priſcis, vt videtur, incognitæ, niſi ſint *Plin.* Mollugo, & *Aſperugo* dictæ. Altera, Aſperula vocitata, tamen non eſt niſi ſemine aliquantùm aſpera. Cauliculos complures quadratos geniculis multis cinctos edit, circum quos ſtellatim foliola *Aparine*, latiora, magíſque virentia, ſeptena vel octona ſunt: floréſq; exigui candicant in ſummo, Valerianæ æmuli: tota planta odore ſuaui cuiuſmodi Lilij conualli: ſemen rotundum & nonnihil aſperum. Raró alibi quàm in hortis, vbi odoris commendatione colitur, Gallis Belgis perfamiliaris.

Saginæ SPERGVLA, ſiue Spurry Belgarum & Anglorum.

SPERGVLA verò radicem exiguam: à qua ſtatim promũtur palmum alti cauliculi rotundi, graciles, geniculati, crebrioribus foliis, ſed exilioribus, circum in ſtellæ morem radiatis

diatis

diatis Gallii foliis ſimilibus,flores in extremis albidi,caliculis coercetur ſemẽ nigricans. Brabanti hac,vniuerſa paſsim conſerunt veruacta, vt cuius pabulo mirificè vaccas ſagi-nari, lactiſque copiam augeri,veterinæ iam diu exploratum habent.

GALLIVM Luteum.

PERQVAM ſimile Gallium huic,ſed foliis minutioribus,luteiſque floſculis,racemoſis, oleæ modo, paſsim obuium & notum ,odore ſuaui. Huius altera frequenter viſitur differẽtia,floribus candidis,& foliis aliquantò latioribus,ad Rubiam ſylueſtrem propius accedentibus, ſed minoribus, quod Gallium album nuncupant. *Gallium album,*

CRVCIATA MINOR.

ACCENSERI poteſt iſti claſsi Cruciata recentioribus vocata, iiſdem quibus Gallium gaudens natalitiis. Puſilla radice, fibroſa donatur, à qua cauliculos quadrangulos e-gerit rectos,pilis hirſutos,ex æquis interuallis geniculatos,quaterníſque foliis breuiori-bus, latiuſculis, hirſutis,& flauo pallentibus decuſſatim ſtipantur,è quibus flores exeũnt lutei, puſilli, ſinguli,oleæ,racemoſi,ſed in ſummo numeroſiores,confertim aggeſti,thyr-ſulum Pulegii conſtituũt.Vulneraria hæc, hauſtibuſque prolapſorum ex alto,atq; ſangui-nis exputioni admiſceri ſolita , vti Rubiæ cæteræ.

POLYGONATVM minus,Rubiæ foliis,ambitu ſtellato.

A FOLIIS agnoſcitur altera differentia Polygonati,Sigilli Solomonis vocati, cui radix & caulis, plantæque habitudo,& natales ſunt eadem:verùm folia anguſtiora multò,& ambitu ſtellato,Rubię maioris,vel Aſperulæ, quaterna,aut quina:minores etiã flores inter folia herbacei,bacculæq; Pipereis minores:multus hic collibus *Riuoli* & Tau-rino Pedemontium collibus ſyluoſis vicinis,& arduis Veganii Norbonenſis,Belgicis hor-tis charus & multus , vbi maius etiam in pratis ſyluoſis ſpontè luxuriat. Ruri etiam Gal-liæ & Germaniæ prouenit crebra,vbi iamdiu & etiam nunc noſtro tempore,officinæ cõ-dire ſolitæ ſunt, ad Diaſatyrionis Veneris illicium, perſuaſæ eſſe Arabum Secacul , multis recentiorum authorum negantibus, inter quos Senenſis , qui quid illius Indici Secacul radicis penuria ſubdendum foret,vt ſolet, ſilet:nos ſuo loco commodiſsimè vtendũ mo-nuimus radicibus Paſtinacæ marinæ(quæ domeſtica vegetior eſt) eſu gratis, boni ſucci, nonnihil flatulentis ,ſanguinem, ſemen & ſpiritum augentibus. Eryngii , etiam Paſti-nacarum & Zingiberis viridis conditura poſſet vicem explere, vti nucis Indicæ pulpa veſca; & Indicæ Bathades, ſeu Ges vocatæ, quas inter Syſarum retulimus. *Secacul Arab.* *Bathades.*

Ruellius perperam aſtruit Polygonatum Syl.Plinianũ,foliis Rutæ, Polemoniũ fruticẽ, quẽ non nouit iſto nomine,& fieri poteſt vt hallucinatio ſit Polygonati ad Polemonium. *Polygonatũ Pli.*

Herbariorũ PASSERINA vnicaulis, Linariæ,aut Luteolæ figura, Lini ſemine veſco.

HANC aptius quis inter Linum & Scopariam inſerat,quam niſi perpaucis in locis Ger-maniæ videas, vnde habuit induſtrius & magnę ſpei medicus Anglus D. Pennius,vbi wild Meer Hirſſen vocatur , id eſt, Milium ſylueſtre , quia Milii ſemen non diſpar dat, guſtu,& ſimilitudine, quodque paſſerculi depaſcuntur , vnde Paſſerinam vocauit Tra-gius. E ſingulari, exili, paulùm flexuoſa,albida Lini radice, caulem erigit vnicum, iunce-um, gracilem,ſeſquicubitalem,medio tenus nudum, ſed indidem ſummo tenus,puſillis crebribus foliolis Satureiæ aut Thymi anguſtioribus, inter quę granula multa,oblongi-uſcula,Milii magnitudine & ſapore,ſed calidiuſculo,amaricante.

- *Phillitis.*
- *Hemionitis.*
- *Ceterach , ſiue Aſplenium.*
- *Lunaria minor.*
- *Ophioglóſſon.*
- *Tragium alterum Scolopendrii facie.*
- *Adianthum.*
- *Trichomanes.*

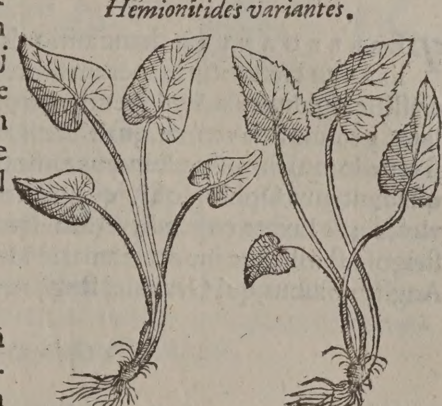
Adian-

Adianthum { *album & nigrum.*
Saluia vita, siue Ruta muraria.
Filix mas.
Fœmina.
Osmunda regalis siue Filix florida.
Polypodium.
Dryopteris.
Lonchitis.

PHYLLITIS *& Hemionitis.*

LVBET interpretari Phyllitim quasi foliosam dictam plantam hanc, vt quę caulis, floris, & seminis expers prodeat, nec nisi folia aut foliosus cespes appareat: è radice namque multis capillamentis fibrosa, nigricante, capilli Veneris, eriguntur senæ, octonæ, vel denę frondes, crassiores, rigidiores, Vulgaris Lapatij effigie, passim viarum parietina & syluarũ amantes vda, magnitudine & mucrone sesquipalmaris spiculi: interius lęuore semper virente, aduersæ, repandę: à tergo autem transuersas multas habent ferrugineo colore plumatim exiles lineolas, aut liras extantes, ab ima & latiore sui parte, plumatim secus medium neruum digestas, summo tenus quà in mucronem Lapathij vulgaris, aut linguæ oblongæ similem deficit, vnde Ceruina lingua Officinis vocatur: quareneutiquam iam ambigitur, *Phyllitim* veram esse hanc, sapore exsiccãte, nõ ingrato, & acerbo, subastringẽte, multi ad splenem vsus.

Hemionitides variantes.

Harum duarũ quæ serrato ambitu tantum distat, nobis reperta in montibus.

HEMIONITIS *siue sterilis.*

SED enim parum adhuc nosciturnũ ea quæ à non nullis recentiorum pingitur, non item describitur Hemionitis, sit ne speciediuersa ab vulgari lingua Ceruina dicat, quam idcirco fecerant docti quidã Hemionitidem, siue tu dicas mulariã: quamuis eam mulæ nõ depascãtur: malim tamẽ sterilem dictam, quòd seminis, caulis, & floris sit expers, eóq; perquàm affinis & germana nostrati linguæ Ceruinæ nobis videtur. In quibusdam Italiæ hortis eandem hanc, sed aliquantùm loco lætiorẽ, diuersam, meminimus, hortatuq; quorundam Italorum frustra hanc Romæ quæsiuimus, quo loci nobis indicarãt illi in augustæ antiquitatis ruderibus ædiũ collapsarũ, quas etiamnum vernaculè *Septe Sale*, id est, septem triclinia, illic vocant. Quin sciscitantibus nobis negabant Romani Pharmacopœi se vspiam inibi aut circum in vinetis vicinis Hemionitidem vidisse: sunt enim maceriæ tantùm illic & cæmentorum dirutæ moles aridissimæ & præ sole feruido minimè alendis plãtis, nedum Hemionitidi, aptæ. Attamen nihil diffitemur viro perquàm sedulo Anguillaræ, qui nos idem quoq; monuerat: nempe plantam indidem se habuisse, sed adeò obscuris notis distantem, vt perparum aut nullatenus differre videretur à lingua Ceruina. Nec enim minus fibrosam radicem nigricantibus villis, summo cespite vel superficie hærentibus, huic inesse: folia autem auersis exarata decliuibus lineolis, seu obliquis liris, alterius similibus: basim tamen latiorem habere & versum circúmq; pediculum falcatam arcuatamúe Volubilis modo. Hæc ille. Sed aliquot annis pòst, in Anglia occidua, ad rupes antrosasq; cautes D. Vincentij, vno aut altero miliari ab vrbe peramœna Bristoia, vberrimè luxuriantem quandam, facie linguæ Ceruinæ, plantam inuenimus: sed ternis quaternisúe folijs, minoribus multò: vix enim quum maxima, tres digitos longitudine excedunt: minimè crassa, aut rigida, sed mollicella, quasi Acanthi veri, inter quem & alias plantas capillares, alioquin lætas & bene adultas ita exilis nascitur: nec vllis à tergo li-

turis

turis aſperata, ad mucronem lateribus vtrinq; ad mediũ ſinuatis, & reductis: baſi latiore, lunata: ſegmento quaſi vtrinq; interius recuruo. Londinum in hortis plantandos ceſpites miſimus, ſed parum diu ſuperſtites fuerunt: adeò namq; tenuibus cirris radicis, & folijs delicatulis iniuriæ oportuna eſt, vt vix ſe attrectare citra lacerationem patiatur: guſtu tamen neutiquam à lingua Ceruina alio eſt. Hanc nonnulli Flandri amici, quibus dono miſimus putarunt eſſe aliam ſpeciem à Phyllitide, nec tamen eſſe illam quam depinxit Mathiol.

Aſplenum Scolopendria, CETERACH *Arab. & Officin.*

SEMINE item nullo oritur aut donatur herba Aſpleniũ dicta, nata q; Spleni iuuando, quam etiam ſignatiſſima & perquàm ſcita collatione docuit Dioſcorides folijs donatam eſſe ſimilibus Scolopendriæ, infeſto animalculo, quod lumbricum putidi literatores, cùm non nouiſſent, auſi ſunt Ceterach negare, aut lapſus Dioſcoridem inſimulare. Iam vtrumq; notius, quàm vt pluribus opus ſit, etiam vniuerſę occiduę Anglię, quæ ſcatet Phyllitide, Hemionitide, atque Scolopendria.

LVNARIA *racemoſa, Ceterach folijs, racemulis Ophiogloſſi.*

PERELEGANTEM hanc antiquis indictam, recentiores Lunariam vocarunt, à foliolis Lunæ creſcentis in morem ſubter falcatis, alioqui tota plantula palmaris, habitior, craſſitie rigidiuſcula, Scolopendrium præfert: ſed vnicum tantùm folium fert, colore violatæ, gemina acie vtrinq;, quaſi ſecuriculis vndatis lunatum, è medio cauliculo Ophiogloſſi tenello: qui ſurrectus, ſummus ramoſum florem edit, Ambroſiæ, aut Botridis cõnexione, quadantenus Ophiogloſſi, quam ipſo aſpectu & facultate eximiè vulnera ferruminandi, vlceraq; & luxata cogendi, vel æmulatur, vel ſuperat: guſtu præſicca & aſtringens. Ericeta ſtrigoſa, ſteriliaque montoſa amat: è Mindenis iugis etiamnum habemus, & poſtremò in Angliæ collibus, qui Grenuici Regijs ædibus, & Tameſi imminent, ſatis multũ reperimus.

Ophiogloſſi ſiue Encaphyllum.

MVLTO frequentior hæc, ſed aliquantò minor: cui floris argutula cuſpis, lingulam ſerpentis exertam imitata, Ophiogloſſi nomen impertiuit apud antiquos, & noſtri herbarij Lunariam dixerunt. Pratis & quibuſuis in conuallibus familiaris, nec paruę ad vulneraria præſidia commendationis: perquàm exili radice, tenella, tenerum cauliculum promente, cui ſingulari ſingulum folium oblõgum, Pyrolæ, aut Cochleariæ, craſſiuſculũ, ex viridi ſubluſtre, aut pallidum inſit.

TRAGIVM *alterum* SCOLOPENDRI *folium.*

NIMISQVAM anxiè multis abhinc annis Aloiſium Anguillariam, materiæ medicæ callentiſſimum, modeſtiſſimumq́ue, Ferrariæ conueniebamus, vt de Lonchitide, Stæbe, tertio Dioſcoridis Dictamno, iſtóq; Tragio, ſentẽtiam eius rogaremus: qui cùm multa alia doctè & amicè nos moneret, tum iſtud Tragium ſibi non ſemel viſum Scolopendriæ diuiſura, hirſuto folio, radice albida, interdum Drabæ, nonnihil tuberoſa, & nonnihil Rapunculum accedente, non procul à Piſanis montibus. Nobiſq; literas dedit ad quendam perbonum & induſtrium Lucenſem Pharmacopœũ: qui tamen plantam neq; ipſe potuit, neq; quiſquam alius, illic quo loci eſſet, indicare. Tametſi balneas aliáque circum loca, & tandem montem Diui Iuliani Piſas & Liburnam vſque eã tranſmiſerimus. Neque ex eo tempore vllum contigit audire qui viderit, aut aliam videre, quæ planè deſcriptioni fecerit ſatis. Lunariæ etenim minori hircinus deeſt odor, radices exiliores inſunt: Lonchitides autẽ non magis huic, quàm nõ ſuo quadrant capiti. Quare ni potiora ſeſe afferant dum ad vmbilicos properamus, haſce in coniectanea noſtra ſyluamq́ue amandare, certum eſt.

ADI-

ADIANTHVM, siue Capillus Veneris verus.

QVINQVE congeneres pusillæ stirpes sunt, quas hic cōmodùm discernere inter se operæ precium non vulgare erit, propter istos rabiosulos & prolixos commentatores; qui dum rabie Cerberea ad Dryphacta se mutuò proscindūt latratione, nihil aliud quàm tyrones nos, nostrósque commilitones, hæc noscendi perquàm auidos, torquent potius quàm docent: vt quibus fortè scripturientibus non res ipsæ præ oculis, earúmve cognitio, sed potius ostentandi declamandique in animo ambitio esset.

Primò *A*dianthum verum Dioscori. nullibi quàm Norbonensi tractui frequentius, saxis & riguis vmbrosis petrosísque, Veganio, sterilis Seuenæ finitimis, ac rupium, fontium, & puteorum labris vel asperginibus Monspellii *N*amausiiq;: rarò alibi in Gallia, Germania, Belgia, & *A*nglia, aut nusquam prouenit: quin ne Italiæ quidem locis multis, aut multum videre meminibus; duntaxat quibusdam in puteis Riuoli vrbis Pedemontanæ regionis, idque perpaucum: fibrillis verò capillosis, plusculis, fuscis hæret, vno omnes amplexu aptis, vnde panduntur numerosi cincinni iunceíve loruli prætenues; prolixioribus sed tenuioribus quàm Trichomanes staminibus, palmum aut sesquipalmum altis, sericeo nitore & fusco colore nitentibus: folia Anisi vel Coriandri diuisura, latiusculis alterno situ cirrulis appensa, penè visum præ tenuitate fallentibus; tenella; vtrinque lateribus rectis clausa, trianguli specie; sed supernè ambitu laciniato & circinato. Hęc omnium præstantissima, quæ indidem Lugdunum, Lutetiā, Antuerpiam, inq; cętera Emporia celebriora asportatur, caroque à Seplasiariis emitur, ad Capilli Veneris Syrupi dicti apparatum. Galliæ ditiores & aulici sibi curant non rarò Monspellii conficiendum, indéque adferendum, quò recentiore, & præsentiore vtantur: mirum enim quantum thoracis affectus, hepatis renúmq; iuuet. Immadidus, vti species cæterę, in aqua perstat mersus, quasi suis esset in natalibus, & tamen siccius creditur, aut potius ambigitur ab illis meritò, qui ex huius expressa libra bessem fermè succi promanare asserunt.

TRICHOMANES, Polytricum.

VIRIBVS & sapore proximus huic Trichomanes, & Polytrici nomenclatura officinis non consuetum minus quàm cognitum: vbique Belgiæ, & Angliæ parietinis, glareosísque opacis viis vberrimum, radice fibris nigricantibus comante, crassioribúsque & breuioribus capillamentis, fuscis, nitidis, rigidiusculis, gemina vtrinque foliorum serie, Astragali Tribulíve terrestris æmulis, ex atro aduersa parte virentibus, subter verò maculis ferrugineis signatis.

ADIANTHVM ALBVM & nigrum Plinij.

PLERÆQVE omnes Belgiæ, Germaniæ, Burgundię, Franciæ, Sabaudiæque officinæ, non modò hoc æuo, sed etiam ab omni memoria *A*dianthi duas differentias hasce habuerunt; quibus semper vsæ sunt albi & nigri Adianthi vocabulo. Radix pusilla, filamentis crebribus compacta, atris, rectis, crebribus iunceis, paulò crassioribus & prolixioribus quàm Trichomanes; ex herbido pallentibus aut albicantibus: foliolis vtrinque & altrinsecus plumatim dissitis, Filicis maris diuisura & situ, sed multò minoribus,

Hh.i. altera

altera facie virentibus, altera in glauco punctulis rubigineis series geminas habent, sesquipalmum eóque plus alta, hæc alba, imò vtraque, quę nihil planè differunt: quia nigro Adiantho cauliculi neruulíve nigricant politiore nitore, foliaque sunt saturiore virore, vires eædem prorsum, quas etiam doctis multis, nedum nobis, exploratas scimus ad quotidianas & consuetas potiones multis annis, magno commodo, nullo detrimento. Vt tandem conuiciari dedifcant isti tenebricosi commentatores, qui hasce Dryopteres virium ignoratione autumant: nihil enim acris, nedum caustici, hæ innoxiæ capillares habent: nam Dryopteridem aliam esse scimus, & suo loco dicemus. Audiuimus nos in frequẽtissimo studiosorũ cœtu, Rondelletio præceptore docẽte, Dryopteridem nostram nonnullis suis ægrotis (dum in Allobrogum ad Rhodanum vrbibus factitaret medicinam) exitio fuisse ob Pharmacopœorum flagitiosam inscitiam, qui non parum Dryopteridis Potiunculæ medicatæ Polipodii vice miscuissent: Hasce proinde, coniectura certa ducti, Plinio memoratum vtrumque album & nigrum Adianthum, foliis Filicis, imísque cauliculis fuscis & asperis, arbitramur.

Herbariorũ SALVIA VITA, siue Ruta muraria, non est Paronychia Disc. Belg. Steen ruyte.

NVLLI herbarum tribui cognatiori quàm huic accenseri quit, ea quam plebs, præsertim Batauorum, & mulierculạrum clinicarum in Germania, Saluiam vitam, seu Steenruyte, id est, petream Rutam, vocitat. Vtuntur quippe hac euentu planè certiore & multo frequẽtiore, quàm quauis capillari. Cùm enim huius copia multa suppetat illis, si quando præ hyeme cæterarum vlla desit aut victa sit, hanc subdunt etiam Pharmacopœi exercitatiores: quibus nulla vnquam calamistrata oratione vllus persuadebit cõmentator esse potius Paronychiam, quàm ex Adianthis vnam. Iisdem enim inter Ceterach, Adianthum, Polytricum, cęterásque capillares, locis saxeis lubens prouenit: pusilla radice, cauliculísque tenuibus, non ita dissimilibus Adianthi, cuius foliola etiam non parum refert, sed minora huic, crassiora, & incisuris pluribus atque altioribus. Palmum vix ęquat tota, & albicat colore pallido rutaceo, ad Rutam accedente, nonnulla etiam foliorum similitudine, vnde nomen vernaculum Ruta. Caule demùm, flore, & semine orba, vti cæteræ capillares, quas prorsum exprimit gustum consulenti: vnde commodi petendi coniectura fuit, ad tussim infestam è visceris vitio atque Hydropes.

FILIX MAS, & FOEMINA.

Germa. Waldfarn mennle & weiblein.
Gal. Fengiere masle, & femelle.
Ang. Ferne the male and femell.

FILICIS tametsi sterilis plantæ, nullus tamen tractus paulò incultior non feracissimus: adeò namque viua, restibili vbertate luxuriat, vt etiam Sole feruidissimo & Syrio vicinis enectis plantis, tamen ipsa non marcida perstet. Distinctę autem sunt, & tritæ cognitionis mas & fœmina, vel ipsa πτέρυδος Græca voce (quę expansę alæ effigiem adumbrat) satis indicante: Mas quippe crebriores, è radice crassiore, multis cõuoluta & implexa appendicibus, emittit prolixiores, bicubitales, vel proceriores pediculos, plumatim foliosos, alæ figuram, vnde nomen, exprimentes. Fœmina verò vnum sæpius promit caulem, nudum, multis diuisum è medio ramis: minore radice, digitum ęquante, prolixè sparsa, nigra foris, in qua non transuerso ductu, sed calamatim incisa cernuntur quasi emblemata, effigiem aquilæ, aut similis alitis, alis & cruribus expansæ, affabrè mentientia: quam Aquilam plebs, aut ei similes quidem Chymistæ iactitãt. Vtraque semine nullo oritur & moritur: tametsi rudimentum quoddam seminis edant pulueruleñtæ foliorum fimbriæ, rugosę, & ista atomos admodùm exiles, tenuissimis arachneis filis, de summo Filicum ramo pendentes, passim Filicis fœminæ semen dictitabant, & plebi persuadebant: quæ non facilè quid vtriusque folia distent, discernere nouit.

RE-

Recentiorum OSMVNDA *Filix florida, luteolis siue flosculis & racemosis ligulis.*

MINVS verò nota Italicis Gallicísque tractibus mediterraneis Osmunda, Filix dicta Regia, regijs sanè ac præclaris viribus. Multa hęc in *Pictauium* nemorosis syluis, itémque Belgio & Anglia plurima. Maris Filicis radice quasi costis compacta multis, & folijs ijsdem, sed neutiquam crenatis. Caule striato, quem bicubitalem folia nonnulla tarsum alâve imitantia æquis ex interuallis stipant, lateratimq; emittunt palmares & sesquipalmares thyrsos, & florũ ligulas oblongas, densis racemulis, Lunarię & Ophioglossi æmulis, aut potius Tamaricis Norbonensis nuper erumpẽtis, quæ ex ferrugineo fucescunt, inque cariosum & puluerulentum situm fatiscunt, seminum speciem aut spem ostentantes. Radices autem amplexæ, & toruli complures costis similes, squamatim sibi incumbũt, ad Hernias, ad vlcera exploratissimi commodi. Quinetiam colicis & spleneticis plurimùm conferũt. Nonnihil calida est, & acris gustus, odoris non ingrati.

πολυπόδιον POLYPODIVM.

Ger. Baumfarn
Ang. Oke ferne
Bel. Boom varen.
Gal. Polipode.

EIVSDEM classis sunt *Polypodium*, *Dryopteris*, Lonchytis vtraq;, ac Polypodium quidem Romanis Filicula dictum, notius quàm vt delineatione egeat. Potissimùm radice, prolixioribus anfractibus, nodulis acetabulisq; donata & flagellis Polypi piscis similibus, cuiusmodi ferè coralli albi sunt: crassitude digiti minimi, intus porracea, gustu nonnihil astringens & subdulcis, querna præsertim hæc, sola in vsu, nec alia visitur, nisi si quando macilentius nacta solum, gracilior, strigosiorque fiat. *Sic* etiam quibusdam opacis nemoribus paululũ folio est adultiore, neutiquam tamen specie diuersa, vt frustrà faciunt quidã.

DRYOPTERIS, *aut querna Filix*.

HANC de vultu & de quercu Dryopterim, Filicem quernam dixerunt: folia huic Polypodij sunt prorsum, aut filicis Fœminæ, minora multò tamẽ (nõ minoribus lacinijs) delicatiora, tenuiora, & teneriora: exilibus Iuncis pedem altis plumatim foliorũ exortus ex aduerso exactè gerentes: auersa item folia, notulis asperſa, non extantibus, rubiginosis, sed candidis, appictis, serie gemina, secus folij neruulum medium. Radix verò longa, variè inflexa, humi decurrens, fusca, subhirsuta, & villis cirrísve fibrata, *Polypodij* (nisi quia gracilior multò) perquàm similis. Hinc ansa Pharmacopœis minus peritis erroris plectẽdi fuit, dũ huius radices dilutis decoctisque miscuissent, à medico institutis, rati *Polypodium* hãc esse: quæ exitio fuit ægrotis, vti superius in Pliniano Adiantho monuimus. Radici sapor acerbior multò quàm Polypodijs, non gratus, & siccitas nonnihil calida, cuiusmodi in Tormentilla apparet, sed huius exitiosa.

LONCHYTIS *prima*.

A TRIANGVLA SEMINE, CVSPIDE, LANCEOLÆVE mucrone, dicta fuit Lonchitis, sed hactenus ignota prorsus illa galericulata, quæ mirùm quantum torsit & transuersos sui desiderio egit animos vestigatorum melioris frugis, Guinum, Marantham, Anguillaram, quin vel Commentatorem ipsum pepulit ad Montes Italos, & Germanicos, sæpè diuq;, tamen nequicquam quęsita. Idcirco puderet nũc (tametsi non deerat aliquid quod satis bene quadrabat) nostram tenuitatem, multùm impendiò minorem, quasi fœliciorem aut dilig ẽtiorem, illius Heroicis conatibus intempestiuè præferre.

Lonchitis altera

verùm Lonchitis altera aſperáve nuncupata, quæ Polipodij folijs minoribus, tenuioribus minutiuſq; inciſis, palmos binos alta, puſilla Polytrici, Ceterachúe radice eſt. Locis nemoroſis aſperis occurrit, vti nobis in Anglia, Belgio, & Baſileæ, prope montẽ arduũ, vno ab vrbe miliare diſsito: muſcoſi apiculi, vermiculorum in modum, præſertim prouecta æſtate, glomerantur, ſpémq; & ſpeciem dant ſeminis luteoli & racemoſi, Oleæ fermè: tametſi ſint euanida rudimenta, vti Filicis.

CARDVI & Acanacea.

MVnificus naturæ luxus, Carduorum ſiue Acanaceorum familiam tam profuſè auxit, vt non minus operoſum fuerit antiquis, omnes differentias noſſe, quàm parum facilè, exactè vel deſcribere, vel notis inter ſe diſcernere. Quo minus licet nobis vtiq; eorum hærere veſtigijs, aut obſcuris deſignationibus, præſertim cùm longè plures notioréſq; inſpectione, quàm de eorũ lectione habeamus Carduos: & noſtro ſæculo Cardui innotuerint non parum admirabiliores noſtratibus, neq; vſpiam memorati veteribus. Quare lubuit, ſi quæ poſſent ad antiquam cognitionem referri, ita expendere, vt interim alias complures ſpecies & varietates indictas neutiquam tranſileremus, eóque hanc recenſionem ſeorſim auſpicari & digerere commodius duximus, quàm Sonchis (quibus cum tamen pluſculum ſimilitudinis ſortita videbantur) ſubnectere. Sunt quidẽ vtraq; ſpinoſis folijs, latis, & ferè holeraceis, ſed Carduis ſui generis peculiare diſcrimen ſtatuunt capitata muricatáue cacumina, vnde Acanacea dicta fuerunt.

Carduorum frequentiſsimi, hi ſunt.

- *Acanthium maius, viarum.*
- *Acanthus hortenſis & ſylueſtris.*
- *Scolymos vtraq;, ſiue Cinara.*
- *Sylibum, ſeu Carduus Mariæ argentatus.*
- *Calcitrapa ſiue myacanthos Theoph. vel Ruell. Tribulus ex Theophr.*
- *Atractylis, ſiue Cnicus ſylueſtris Galeni, Pauli, Theophr. primus.*
- *Carduus benedictus, ſiue Cnicus ſyl. ſecundus Theophr. ex Ruellio putatus.*
- *Crocodilion Fuſch: Ritro, ſeu Rutro Theoph. Anguillaræ, ſeu Echinopus Geſneri. Carduus peregrinus Dodonæi.*
- *Aſtone Anguillaræ.*

Rariores ſunt.

- *Acanthium Illyricum.*
- *Chamæleon* { *albus,* / *niger.*
- *Chamæleon non aculeatus Theoph. ſeu Carduus pinus Monſpellienſium.*
- *Spina alba. Arabibus Bedeguard.*
- *Spina alba altera Anglica.*
- *Spina Arabica, Mauritanis Sucaha.*
- *Leucacantha, radice Cyperi, an Chamæleon niger Monſpellienſium?*
- *Eringium* { *Alpinum cæruleum Geneuenſe,* / *Montanum, Illyricum & Italicum.*
- *Chamæleontha Monſpellienſium.*
- *Scolymos Theophraſti, ſeu Eringium luteum Monſpellienſium.*
- *Spina Solſtitialis, quia Solſtitijs poſt ſectas ſegetes in Norbonenſi agro, infeſtis muricibus totos operit tractus,*
- *Picnomos, ſeu frequens aculeata parua Solonenſis Cretæ, vulgo Crau.*
- *Carducellus rd radices montis Lupi.*

{ Echinomelocactus Peruuianus, magnitudine & effigie Melonis, vallata, ſulcata, ſtriata,
Hippophaes Hippophęſton.

Ακανθιον. ACANTHIVM.

Germa. Weiß wege diſtel. *Belg.* witte wech diſtel. *Gal.* Chardon argentin.

MALIM per ω legi ἀκανθιων, vægrandéve ſpinax, & vepribus infeſtiſsimum, quale eſt iſtud creditum, vbique viarũ obuium, radice craſſa, à qua folia ſtatim complura emergunt magna ſerrata, in ſinu lanugine obducta, & aculeis horrẽtibus donata: caule craſſo, & ſtriis, ſpinis, Echinato capitulo, ſtaminibus purpureis referto, & refertis ſentibus armato, ſemine Cnici, ſed compreſsius, Carduo Mariæ non abſimili. Hæc foliis vtcumque accedit ad Carduum illum Bulboſum, quem Leucacantha coniectamus.

ACANTHIVM Illyrium.

SVPERIORIBVS annis indefeſsi laboris Pharmacopœus ſingularis amicus noſter Valerandus Dowrez Flander Inſulanus, ex Sclauonia rediens, huius ſemẽ attulit, & Lugduni in Gallia ſeuit, vnde miræ altitudinis Carduus fœliciter adoleuit. Folia Acanthi magni, vel Sylibi maiora ſunt; procera caulis ſpinoſi haſta hominem duobus tribúſque cubitis ſuperat: capitellũ Acanthii amplum, floribus ſtipatũ purpureis fert: ſemine Cnici farctum. Vniuerſa planta magnitudine ſpeciem præfert arbuſculæ, & adeò aculeos quóquò verſum protendit, vt nullus ſubter impunè tranſmittere poſsit.

ACANTHVS SATIVVS & Syluestris.

{ *Græ.* Ἄκανθος καὶ ἄκανθα. / *Germ.* Bernklaw. / *Belgis.* Beerenklauw. } { *Officinæ* Branca Vrſina.

SPINOSA duntaxat thyrſo ἄκανθος ex Dioſco. deſcriptione, & columnarum apud Vitruuium epiſtiliis, vulgatæ cognitionis & vſus eſt, nuſquam tamen eam niſi ſatu enatã vidimus, præterquàm inter oliueta Mõſpelliẽſibus mœniis proxima, & exeunti ex Ægidia porta, inter fontem & riuulum, prope murum, vbi Pharmacopœi colligere ſolebant ad ænematum emollientium decoctiones, cui ſolo vſui duntaxat etiamnum in hortis ſatiuum habetur: nihilque differt ab illo, niſi mollitie & magnitudine. Videtur Galenus, aut eius amanuenſes, quas facultates Dioſcorides Acanthio attribuit, Acantho huic aſsignaſſe: cuius tamen, vel diurno & diuturno vſu teſte, radices emolliunt, vniuerſaque planta muccaginoſa eſt. Et vbi interpres vertit luxationes, aptius diceret torſiones, ligamentorúmve tractiones, cui medentur, initiò ſuauia malactica dolorem ſedando, & leniter digerendo, ſi quid doloris appulſę parti influxerit. Nam luxatis artubus potius obeſſit, fractis & conuulſis proderit.

Κύναρα. SCOLYMOS, ſeu Cynara, Cactos Theophraſt.

{ *Germa.* Strobildorn.
Gallis. Artichaut.
Belg. Artichauts.
Itali. Articoca.

NON à cinere quo gaudeat, vt Columella vult, ſed potius à cane dictã malũt κύναρα. Huius compluria veſca ſunt, ſed gratiora quæ cultiora: nam ſylueſtris delibatis caulibus teneriuſculis, & capitulis nondum in flores erumpentibus, vti aſelli, victitant etiam ruſtici Itali. Cultu adeó adoleſcunt & tenereſcunt caules & coni, vt gulonibus etiam tragemata minimè ſpernenda fiant. Nec ſunt Cardui illi, nomine Cactos Theophraſt. aliud quàm Scolymi, quorum deſcriptiones, vires, & mangonia iamdiu notiſsima ſunt.

SCOLYMOS SYLVEſtris, ſiue Chamæleontha Monſpellienſium.

QVANTVS quantus eſt, ſpinis refertus eſt ille, vſu, quàm nomine celebrior, Carduus ſylueſtris, coagulatorius, Norbonenſi agro plurimus: quem, quia tota facie Scolymũ refert aculeatum, Cinaram ſylueſtrem appellamus: Hoc tantùm intereſt, quòd foliis anguſtioribus, aridioribus, & multò denſioribus ſpinis ſit. Flores item eleganti purpura multi, conferti lanugine; quibus coloni, antequàm in pappos abeant, decerptis, lac coagulant, nulli vſui alii illic ſeruit: tametſi non inſuauis guſtu, nec abſimilis Cynaræ. Capita altero tantò quàm Scolymo minora. Semine Cnici, compreſſo, aut Sylibi. Chamæleonthã vocabant præceptores noſtri.

SCOLYMOS THEOPH. ſeu Eringium luteum Monſpellienſium.

Scolymos Theoph. diuerſa à Cynara & Cacto.

SED Theophraſti Scolymos haud parùm à Dioſcoridea abeſt, vt facilè animaduertere eſt ex vtriuſque lectione, & illius plantæ inſpectione, quam Monſpellii Eringium luteum vocant, illiuſque loco nonnulli ſufficiunt locis à mare remotis. Frequens hæc locis maritimis Norbonæ: radix pollicem æquat, magnitudine Raphani, ſed fuluescens, ſucco prægnans lacteo, vti Dens Leonis, quæ cruda vel cocta eſtur à nõnullis: numeroſos fundit caules bicubitales, in ambitu circũ ſparſos, foliis obductos, caulem ambiẽtibus, quę in imo maiora ſunt, longioráque, viréntq; intenſo virore nigricãte, & maculis lacteis paſſim impreſsis: adeò tota horret aculeis prædurís, vt quà arripias, neſcias. Cinaræ conum profert, Nucis Moſchatæ magnitudine, vbi flores luteoli, non Cnici concolores, ſed ſimiles: Semen compreſſum ſquamis coni coercetur.

SILYBVM, CARDVVS Mariæ, & Lacteus.

Germa. Maryen diſtel. *Belgis,* Onſer vrouwe diſtel.
Ang. Our Lady thiſtell.

LACTEO Carduo, vel Mariæ dicto, adeò folia Chamæleontis albi ſimilia ſunt, vt non parùm multis doctis perſuaſum fuerit Spinam albã eſſe, quam illi aſsimilat Dioſcorides. Sed quia ſeueriores animaduerſores, ſolo magnitudinis argumẽto, inficiantur, ſaltem, puto, pro Silybo non reſpuent, quæ lata ſpina proditur: cuiuſmodi eſt Mariæ Carduus, foliis prægrandibus, latis, ſpinoſis, maculis & ductibus lacteis, crebribus, aſperſis, viridibus. Caulis bicubitalis, craſſus, ſpinoſus, & echino donatus, ſpinis cincto, purpureo flore referto: ſemen Cnici compreſſum, lapidi exterendo optimum, etiã muliercularũ experimento. Imum caulem pullulantem delibatum, & radicem in acetariis aliâs eſitauimus in Italia, vbi riſum Germanis mouimus. Plebecula muliercularum copiam lactis illius

lius eſu prouocat. Dodonęi ſedulitas, vt multis aliis locis laudanda, ita pleriſq; minus tempeſtiua, vbi ignotis plantis facultates certas aſſerit, quas è Dioſcoride accepit, magno detrimento ægrorum, & experimentatorum, qui quod vident à viro bono, & veritatis amico ſcriptum, illicò vt verum arripiunt, & per experimenta mortes agunt. Sic virpius & eruditus Turnerus Anglus, in ſuis herbariis Alphabeticis Anglicis.

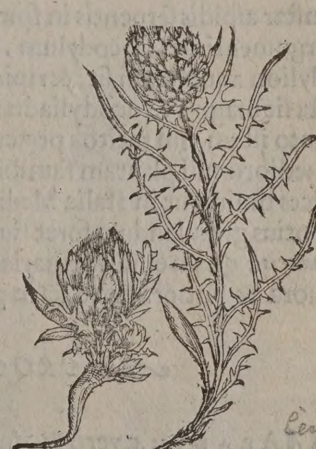
Herbariorum Carlina, è varietate, non genere duplex, non eſt Leucacantha, ſed CHAMÆLEON ALBVS, *Dioſ.*

Germa. Eberwurtz.
Gallis. Carline.
Belgis. Eucrwortel.
Ang. Mylke thyſtell.

PLERISQVE omnibus officinis perſuaſum eſt duplicem eſſe Carlinam: quippe quam caule donatam, & carentem viderint: Sed hi, ſi (vti nos) vtriuſque radices, & vtriuſq; gummi ſubflauum vermiculoſum, nonnihil pellucidum, odore viroſo, guſtu & viſu explorafſent: demumque eadem radice & flore caule donatam, alias verò caule carentes: Et alibi etiam proximè vbertim enatas, partim caule viduas, partimque vtroque donatas, obſeruaſſent, volentes ſententiam mutaſſent. Id nos accuratè expendimus, non procul ab arduo & gelido dicto D. Bernardi monte, atque etiam via qua Iſburgo itur Tridentum, locis lapidoſis & ſiccis. IXIA.

THEOPH. CHAMÆLEON *non aculeatus, interdum acaulos, aliàs caule donatus.*

SIc videas Monſpellio finitimis locis glareoſis, inter Cyſtos & cocciferas Ilices Carducellum foliis Scolymi non aculeatis, radice nigricante, digiti parui craſſitie; cuius caulis palmum, ſeſquipalmum, & pedem altus, limbum fert intus florum, multis purpureis aggeſtis & collectis ſtaminibus, foris ſquamulis lucidis, albicantibus, ſibi imbricatim incumbentibus, compactum, viſu pulcherrimum. Hunc ſæpius pluſculi ſtudioſi cōmilitones inibi copioſum collegimus caule carentem, & eodem donatum: flos tamen, folia, radix, guſtus, omnia eadem: quin & nobis tunc mirantibus, dictum fuit, hunc caule carentem, cultum, caulem promere primo prouentu.

Iacea montana & Carduus pinus Narboneſi.

IXIA, ſiue viſcum Carlinæ.

GVMMI verò Ixia dictum, Carlinæ caule viduæ & donatæ radici exudans viroſum, & guſtu ingratum ſcimus: venenum ſit nec ne, nondum compertum habemus. Sed id afferere poſſumus, non niſi vnam eſſe plantam vtranque Carlinam, vti dictum: quod præſtaret iſtis noſtris ampullatoribus docere, quàm cōgerie authoritatum omnia turbare; neque etiam Dioſcori. Viſcum vllum in nigro Chamæleonte agnoſcit, aut vllius illius noxiæ vis meminit, quę pariter noſtram fulciunt ſententiam. Quid balbutiat de Ixia noſter Plantarius Senenſis, ne quidem à Ruellio doctus differentiam viſci & veneni, alibi dicemus, vbi, ſitne illud deleterium intrò ingeſtum, diſcutiendum. Immeritò namq; & ingrato animo faſtidire videtur Maranthæ Neapolitani Chameleontē pictum, ſibi muneri miſſum. Nam, inquit, folia rubris maculis nulla habet, non variegata, nec rubet caulis, nō exeſa, non acris, nec flaua radix, caules non digitali craſſitie videntur: Quaſi verò iſta indicia ei, quem ille Senenſis alterum ſtatuit, inſint.

Nec Mathioli nec Maranthæ Chamaleō niger pictus, eſt Dioſc. genuinus.

Qui norunt Galenum mutuatum è codice, potius quàm de Dioſcoride mera & metipſa verba, vt plurimùm ſuſpicabuntur miſcuiſſe illum albi cum nigro facultates, huiuſque radicem venenatam prodidiſſe: quod neutiquam de iſto, ſed de albo, propter, vt videtur, gummi ἰξίαρ; dixit Dioſcorides. Idem contigit ſæpiſsimè *Arabibus*, vt capite de Centaureo, & alibi nonnuſquã Galeno, vti de Iride & aliis: nec tamẽ vllam Theoph. venenatæ qualitatis facit mẽtionem, tantùm canes interimere poſſe ait Sic poſſunt multa cani & pecori noxia dici, quæ ſunt ſalubria homini, vt nux vomica, Doronicum, & alia. Cùm autem etymon huius Cardui Chamæleontis, Dioſcoride interprete, à coloris & foliorum varietate deducendum ſit: planta ſit oportet varicolor, variis in locis, vti Chamæleo, cuius cutis cuicunque ſolo incubuerit, concolor fit, iam nigra, viridis, aut albicans. Quantum verò coniectari licet, nulla eſt planta, cui magis hæc Dioſcoridis nomenclatura faueat, quàm ERYNGIO vulgari; nam montanus totus cæruleus fit, campeſtris albus, interdum & purpuraſcens, vti etiã in maritimæ ora Sclauoniæ inuenitur, & ad ædes virginis manufactæ Lauretanæ, vernaculè *Lorette* vidimus. Albus verò ſecus Rheni & Sequanæ ripas, in Germania, & Burgundia prope *Maconem*, aliosque tractus.

ERYNGIA.

CROCODYLION.

NEC multùm liquet nomenclaturæ huius Cardui ratio, neque deſcriptio animum explet: & Carduorum tam latè patet familia, tantáque ineſt ſimilitudo, vt vix ne antiquis quidẽ probè aut diſtinctã, aut cognitã fuiſſe putemus. Nam antiqui; Galenus, Oribaſius, Paulus, duntaxat verba hinc videntur mutuati, aut è Crateua, à quo Dioſcorides & Plinius, qui locis non ſyluoſis, vti ille, ſed ſabuloſis, codicis errore, non ſuo, oriri ſcribit. Sed in Crateuæ fragmentis deſunt verba paucula iſta: περιφερὲς ὂν καὶ διπλοῦν ὡς ἀσπίς, rotundum & duplex, vt ſcutum, vel potius, vt quis poſſet ſuſpicari, inſtar aſpidis ſerpentis in ſpiram vel gyrum conuoluti, vt eſſet quædam alluſio nominis argumenti ad Crocodylum, niſi fortè eò alluſiſſe nomenclatores videntur, quia Crocodylion aquaticum ſit, & ripis fluminum plurimùm degat. Ideóque ab Ætio mentio facta ſit magnæ Crocodyliadis iuxta aquas naſcentis, ad dolorem capitis. Quin neutiquam puto iſtam vim tacitos preterituros antiquos fuiſſe inter Elenchos hæmagogorum remediorum, ſi plantam familiarem notamque habuiſſent. Nam puerili acclamatione fœlices ominatur in Italia Medicos futuros Senenſis Commentator, ſi hęc inibi naſceretur. Potius gratulandum foret Empyricis circulatoribus, & vulgo *Scamnidicis* vel *Montimbancis*, quàm emunctæ naris Medicis, qui cùm è naribus ducendus ſanguis eſt, longè tutiora & potiora remedia in procinctu habent.

CROCODYLIAS magna Ætij

An ſit CROCODYLIVM, niger Chamæleo. Marantha?

MARANTHÆ verò & *Anguillaræ* depictus Chamæleo, videtur aut verũ eſſe Crocodyliũ, aut certè germani opinionẽ ſuſtinere poſſe, vſquedum doctis exactior deſcriptio, aut planta Crocodylio aptior occurret: adeò enim deſcriptioni accedit, vt illis nigrũ eſſe perſuaſerit Chamæleontem. Qui verò ſanguinis è naribus prolectionem deſiderat, ſerò Crocodylion agnoſcet, quia probationis incertus modus, experimẽtũ etiam periculoſum & incompertum doctis, non tacituris, ſi nouiſſent. Carduus verò quem Fuſch. fol. 835. Crocodylium ſtatuebat, huc pariter poſſet afferri.

RITRO, ſeu RVTRO Theophraſt. Crocodylion Fuſch. Echinopus, ſeu Carduus Echinatus Geſneri, Sphærocephalos Cordi, Spina Peregrina Dodonæi.

Germ. Welſche diſtel.
Belgis. Roomſche diſtel.

HÆc inter ſpinoſos carduos valde quàm elegans, duplicis differentiæ viſitur, & (quæ namq; in Anconẽſi, Romano, & Norbonenſi agro ac Auinionenſi, habentur, duplæ magnitudinis ſũt) Chamæleontis ritu variat. Etiamnum ſiccas habemus, radice exigua, pollicem æquante, folijs Chamæleontis albi longè minoribus, caule nullo, interdum exiguo, nonnunquam palmum & aliâs cubitum alto. Folijs ſemper proportione exiguis, & Spinæ albæ modo profundè inciſis. Echinus illi cæruleus, eximia cæſula purpureſcẽs, orbiculatus, ſpectatu iucundiſſimus, & magnitudine, quanta ſpherula luſoria. Semen & eius glumæ ſimilia Spinæ albæ: nullas tamen ſurſum rectas procul vaginulas aculeatas porrigit: tametſi ſint aceroſæ intus & lanuginoſæ, vti in ſpina alba. Rutrum ſiue Ritron Theophraſti cenſet Anguillara: qui tamen proximè, vt videtur, immemor deſcriptionis, eandem ſpinæ albæ notis accommodat, iiſdem fermè verbis.

Altera, quam Crocodilion Fuſchius putauit, prorſus genere eadem huic eſt, ſed magnitudine impenſè maior, vt plurimum, viſitur: In ſylua tamen Valena, qua Gangem oppidum itur, collegimus cæruleã, & hanc excaulem, & caule palmũ alto prẽditã, quæ alibi ad duos, ternos & quaternos cubitos aſſurgit. Echinus cãdidus eſt, nõ cęruleus, & cùm maximus & rotundus, magnitudinem mediocris Arantij aſſequitur: ſemine alterius, ſed multò maiore. Cauli imo ſecundum longitudinem ſtriato, adnaſcuntur permagna folia, & Acanthi ſimilia, ſpinoſa. Belgici horti & Britãnici hanc ſpectaculo alunt, vbi luculenta magnitudine Spina peregrina dicitur. *Fuſchij Crocodilion.*

ἄκανθα λευκὴ. SPINA ALBA
Bedeguard Arabibus.

ARABICO idiomate Spinam albam *Bedeguard* vocant, nec tamen vllis notis notiorem faciunt Meſues aut Serapionis interpretes. Quænam autẽ verior ſit ex permultis, quæ proditæ ſunt, paucis dicendum. Pluſculis ſuperioribus annis in horto Patauino illuſtriſſimi Senatus Venetorum, indicante Melchiore Guillandino, inibi præfecto (qui in ſtirpium hiſtoria quantę ſit peritiæ, & indefeſſi laboris, non niſi perdocti norunt) viſus fuit Carduus totus albidus, infernè lanugine incanior, quã ſupernè: folia Chamęleontis minora in regionibus ſiccioribus: nam quem in Anglia ſeuimus, latiora aliquãtò habuit: fuitq; caulis bicubitalis, interdum tricubitalis, digitũ craſſus & incanus totus: Echinos marinis ſimiles, rotũdos habet: quando florent, ex albo

purpu-

purpuraſcentes. Inter quos defluentes ſeſe in ſummo multò altius erigunt ternæ, quaternæúe pappoſæ glumæ confertæ, rigidis, mucronatis tunicis, ſemen claudẽtibus oblongũ, auenæ excorticatæ æquale & ſimile. Hæc poſterioribus & acuratioribus peritiorum ſententijs omnium maximè quadrare videtur Spinæ albæ. Semen tamen cuiuſmodi diximus Auenæ aut Secalo ſimilius, ſed rotundius Cnico. Non eſt hæc, quam ſibi miſſam olim Patauio Senenſis dat, cæteris omnibus iugulatis ſententijs, vt ſuam ambitioſè intruderet ridẽdis argumentis, & plus momenti allaturis ad ſuam ipſius, quàm ad aliorum refellendam.

SPINA ARABICA, ſiue Suchaha Mauritanis.

CONSEQVVTIO docet hanc Carduum quẽdam Arabicum eſſe, non arborem: nec tantùm natali ſolo, ſed potius facultate diuerſam eſſe ab Alba ſpina: & tamen hîc quidam profligati pudoris ſcriptor viros lectione & omnium artium exercitatione cultos gratis incommodo poſteritatis lacerat: doceret potius, cur non ſit hæc ſpina Arabica vna ex Ægyptijs, aut cur non poſſit congener eſſe, Dioſcorides ſimilem albæ ſpinæ, natura nempè dicit, quia aſtringere aſſerit. Illa vrinas ciet, conuulſionibus prodeſt: hæc ſi aſtringit, filamenta ductúſq; fibrarum rugat, & conuulſionis cauſam impingit, inculcátq; materiam. Quare hic κατὰ φύσιν non vires, ſed figuram interpretãdum: nec enim, vti aiũt, duo capita repetit, & locis diuulſa eadem: an verò quod Phyloſophis ſummis contigit, ſit μνημόνικον ἁμάρτημα, id Commentatori propinamus: non litibus, ſed modeſtis & parcis diſquiſitionibus dirimendum. Quando vtriuſq; vires eædem: Et videntur huic potius ſubdi debuiſſe ſuccedaneum Bedeguard ſiue Cynorodi glomeruli ex varij coloris filamentis conuoluti, quàm illi: nam aſtringere hanc ſignanter notat: illã potius digerere.

TOMENTOSVS carduus Anglicus, aptior ne videtur deſcriptioni Acanthæ Leucæ, quàm ſuperior Patauinus?

NEC longius abeſt à genuina Dioſcoridis Spina alba hæc, quàm ſuperior memorata, facie, caule ternum quaternúmve cubitorum, incana lanugine obſito, Spinæ albæ Patauinæ, aut Scolymi ſylueſtris ſimilibus. Florum capitula rotunda, compreſſa, Echinum marinum, (quum nondum hiat) bellè referunt, aculeis mollioribus, villoſiſq; quaſis Arachneis ſericeíſve Filis concinnè riticulatim implicata. E quibus per maturitatem ſtaminea purpurea florũ, Cynaræ aliquantò minorum, exerũtur, ſuccreſcente ſemine Sylibi, rotundiore, corpulentiore. Radix magna, fuſca foris, intus alba, Perſonatæ ſimilis, guſtu non ingrata, diuretica. Frequẽs hæc in Angliæ collibus ſtrigoſis agri Sommerſeti, iuxta ædes generoſi huius hiſtoriæ perquàm auidi & ſtudioſi Eduardi Saintloo.

CAR.

CARDVVS bulboſus Monſpellienſium, an ſit Leucacantha Dioſ?

PAVLO ſuperius ſpinam Albam, propter folia candidiora quàm albi Chamæleontis ſic dictã, è Patauinis hortis recenſuimus: vnde liquet hanc Albam ſpinam ab illa non parum diſsidere, contrà quàm nõnullis perſuaſerat vocum parilitas: illius namque deſcriptio ſatis plena, huius ferè nulla, pręterquã radicis quæ Cyperi deſcribitur. Tametſi ex Dioſcoridis ſerie & aliis cõiecturis dignoſcitur hanc eſſe ſpinoſum quendam Carduum, non arborem ſolido ligneóq; trunco, vt audet affirmare nuperus quidam ſcriptor, nõ inuenuſtus Philologus medicus. Hanc autem Monſpelliacam hîc depictam ſi Mathiol. nouiſſet; potius puto, Albã ſpinã opinatus eſſet, quàm Carduum Argenteũ Mariæue dictum, cui radices Cyperi nullę, reliqua indicia æquè incerta omnia. Locis vdis & pratenſibus Mõſpelliũ circũ Carduus hic oritur frequens, inter Narciſſos & Ariſtolochias, cui folia palmum alta, pinguia, aut craſsiora, in ambitu laciniosa & ſerrata Acanthii modo viſuntur, tenuibus ſpinis ambientib. Caulis binos cubitos altus, gracilis, cui in ſũmo capitula, floribus purpureis ſtamineis oppleta, ſemine Cnici, ſed minore. Radices multę, confertę, ex vno quaſi nodulo aptę, in multos oblõgos globulos diductę, Aſphodeli, Cyperíve modo. Quæ nobis perſuaſerunt guſtu explorantibus, & etiamnum hæc ſcribentibus, nullam ſtirpem propius accedere ad Leucacanthã mandenti multũ glutinis exhibet radix, nonnihil caloris & tenuiũ partiũ, tametſi amaroris penè nihil. Sed malumus vera & nobis cõperta prodere, quàm rerum naturas apparatu mendacionũ ad noſtrã gloriam detorquere, aut apros appingere Syluis.

CARDVVS Pratenſis Tragi Acanthi facie.

INTER Acanthum & Acãthiũ, medius videtur Carduus ille pratenſis, luculentæ magnitudinis & venuſtatis, pratis Heluetiæ & Germaniæ familiaris: Folia namq; habet Acanthii, ſiue Brancæ vrſinæ ſimilia, diuiſura & ortu paria, ſed molliora, flaccidiora, pallidius virentia ſunt, in caule quaternum quinúmve cubitorum flores congeſti papposi, Senecionis maiores, ex luteo purpurantes: ſeménque Cnici multò minus. Radix prolixa, craſſa. Morganus noſter Londini alebat in horto.

CARDVVS STELLATVS, *ſeu Calcitrapa & Tribulus Ruellii Coronopus.*

NON minus notus quàm infeſtus Calcitrapa vulgo nuncupata; quia non manibus, ſed calcibus atteritur, paſsim vbique ſegetum & viarum obuia. Radice longa, colore fuſco foris. Folia lanuginoſa, lacinia, vndulata, profundiora, quàm Erucæ, Coronopi modo, caulis ſeſquipedem altus, multos turiones promit, qui radiis ſtellatim diſtincti, mucronati, acutiſsimi, Calcaris ſpeciem referunt, floremque Attractilidi ſimilẽ purpureum claudentes. Semen exiguum, rotundum, compreſſum, Lenticulæ ſimile. Decocto huius radicis plurimùm vtuntur plebei ad calculum exterendum, vrináſque ciendas, vti & ſemine contuſo, cui tanta vis, vt etiam anaſtomoſi facta venarum emulgentium, aut vreterum cruentum lotium proliciat. Hanc non nouiſſe, aut neglectui habuiſſe, multis in locis contemptum Medici parit. Tantò minus decuit iſtum Medicum & Commentatorẽ indictam prętɇriſſe.

SPINA SOLSTITIALIS, *Aurioles Prouincialibus, an Pliniana?*

STELLATO Carduo ſimilis, nec minus nobilis Spina, ſeu Stella Solſtitialis. In Galloprouincia tanta feracitate luxuriat, vt ſegetum incremento nō parum officiat, & meſſorũ manus pedéſq; ſæpiſsimè cruore & vulnuſculis afficiat: radice parua: folia incana, lanuginoſa, caules multiplices ſecundum longitudinem ambientia, pinnatim vtrinque ſurrecta graminis magnitudine, quaſi pennæ ſuæ arundini affixæ, aut innatæ, & quædam ſtriarũ tentamẽta: murices tribuli terreſtris maiores ſũt, Cardui ſtellati ſimiliores, fului, lucidi, rigidi, pũgendo valde quàm infeſti, præſertim Solſtitio exacto, quum maximè exaruerũt, tunc enim ſepes harũ aggeribus ſoliti ſunt armare coloni. Flores Cardui ſtellati, ſed filamẽtis luteis: ſemine Cnici paruo, paleo colore. Balneis admiſcentur ad tineas & Lichenas: ſtillatitiam dicunt tuberoſas laringis glandulas & ſcrophulas ſine dolore diſsipare. Empyrici etiam eiuſdem ſtellis crura prætumida frequenti ictu aperiunt, & ſanguinem vulnuſculis eliciunt, vti idem agifolii ramis ſoliti ſunt, ipſi meriti vt non crura, ſed terga flagris lacera geſtent.

ATTRACTILIS.

EST Attractilis Cnici ſylueſtris ſpecies Dioſc. Gal. Plinii, Pauli, & Ætii ſuffragio. Ea pleriſque locis, præſertim Norbonenſis Galliæ, floribus, tum purpureis, tum luteis ſpontè oritur. Radix digiti craſsitudine, folia longa, magnis inciſuris & aculeis in ambitu: caule bicubitali, ſpinoſo, cauo, & capite ſpinis horrido: flore ſtamineo, luteo, vel purpureo. Semen Cnico ſimile, ſed minus, & nigrum. Colitur etiam in Belgicis voluptatis cauſa & fimbroſis.

CARDVVS *Benedictus.*

QVEM benedictum, ſeu fœlicitatum Carduum plebeius conſenſus nuncupauit, alteram Cnici ſylueſt. ſpeciem eſſe iamdiu doctis nobíſque ex collatione perpendentibus perſuaſum eſt, ea omnibus vſu & viſu cognita eſt. Hanc colunt magno ſtudio Chymiſtæ

&

& clinici,morbi Gallici linitores. In arduis alpibus Galloprouinciæ prope Monſterias Marignols vocatis,vbi vndiq; effodiũtur Cryſtalinæ,Irides,& varij coloris alij lapides,creſcit:in ſummo montis rigidior & aliquantò minor hortenſi.Senẽſis ſuo more mordet, & nihil docet. Nam eius Attractilis nullis depicta aut aſſerta verbis iacet ſpectanda,non vt nos certiores,ſed vt dubios reddat: parũ enim Dioſcoridis deſcriptioni aut receptæ Attractilidi accedere videtur:vtrũ verò illius ſilentium,an pictoris in exprimẽdo ſolœciſmus & cacoſilia,incuſãda ſint,viderit lector.Fortè huc nullo delectu intruſa fuit,quia in penultimis illis Commẽtarijs abfuit,nec dum vlla certa,vt videtur,authori nota fuit. Ideo ſuo more,ne nihil ibi egiſſe videretur,velitandi anſam arripuit:ait Attractilidẽ non eſſe Carthami ſylueſtris ſpeciẽ,duntaxat quòd argumento triuiali ſanguineũ ſuccũ nõ remittat. Hæc iamdiu ſibi ſcripturo obiecerat Ruellius: & reſponderat, nõ quouis anni tẽpore,ſed meſſibus præſertim,nempe maturo & copioſo ſucco,id deprehendi:tunc enim nonnihil cruenti coloris emanare.Quod etiam Lutetiæ in vireto Ioannis Hebræi ſingularis Rhiſotomi meminimus iam multis annis oſtenſum nobis in Attractillide: etiamque Monſpellij in benedicto Carduo & Carthamo idẽ cõperimus:nam florũ & ſuccorũ colores, odores, aliáq; accedentia incrementa, decrementáque, aſſequuntur alijs locis & temporibus alio modo Quin multa ſucco ſunt aut fuluo,aut purpureo,in quibus non niſi affrictu,maturatione,maceratione,aut expreſſione percipitur,vt in Androſæmis,Rheadis, Papaueris radicibus inciſis,Verrucaria,ſiue Torneſole,& alijs pleriſq;.Sed tectam ambitionem prodit imprudentia, nam qui vidiſſet antiquis claſſicis medicis nixum Ruellium, Galeno,Dioſcoride,Ægineta,Ætio eorum ſententias, contrà quàm ſolitus eſt, in capitis calce reticuit.

Sequanorum Cirſium luteum,an ACARNA *& Eryſithal Theoph?*

INCVLTIS & aridisEricetis viſitur carduus quidam, quem Acarnam Theoph. aut Carlinam Sylueſtrem,alij Eryſithalem nuncupant.Exigua radix,folia Carlinæ aut Atractilidis,minora, ſpinoſa ſunt.Caulis gracilis,rotundus,cubitalis,quo tria quatuórve tubercula echinata aut acanacea gerũtur,radiatis ſtimulis cincta:è medio patuli, Echyni exeruntur flores,ex luteo pallidi,ſed multò minores. Hanc Anguillara Eryſithalem fecit, Sequani Cirſium luteum vocant.

PICNOMOS *Cretæ,Salonenſis Galloprouinciæ.*

VT puſillus ita pulchellus & rarus eſt Carduus, quẽ ſolùm in arida ſpatioſaq; maritima planitie,inter duas antiquas vrbes Arelatem & Salonem, cui quia,vt coniectura fert, cretaceum ſolum ſubeſt,nomen vernaculum Crau inditũ eſt. Ædicula media in planitie eſt olim D.Martino ſacra,propè quã ex aduerſo minoris diuerſorij hic Carduus nobis primũ lectus fuit,vti etiã alijs poſteà locis incultis & deuijs. Radice eſt exigua, manſu quidpiam glutinoſi præferens,longa folia ſecus longitudinẽ cauli adhærentia, Chamæleontæ Mõſpelliẽſis modo,ſed anguſtiora multò,in ramis magnitudine Calcitrapæ, & illi⁹ modo in ambitu ſparſa,ſpinoſa,lõgíſq; aculeis adeò ſtipata,vt arrepturo nihil pateat aditus.Vmbellæ numeroſæ,floſculis Senecionum æmulis,luteis,pallentibus cõflatæ ſunt,quæ in pappos duriuſculos Attractilidis modo euolant, ſemenque exiguum Cnico ſimile relinquũt paleaceum. Hæc quò ſit referenda,neſcimus, niſi inter nigri Chamæleontis ſpecies. Picnomon non aſſeueramus, ſed quia ſpinis munitiſſima eſt,ſignificationi alludentes,ita vocitamus.

DIPSACI *ſatiui Fullonum,& ſponte naſcentis* LABRI VENEREI, *diſcrimen.*

QVASI ſitibundus potórve vocatus fuit hic carduus, quòd foliorum iuxtà caulem alis & cauo plerumq; rorem aut imbrem excipiat & ſeruet. Eius autem varietas

dup lex hodie nota vulgo eſt. Nec enim videtur ſolo cultu euenifſe, vt Fullonum Dipſacus aculeis aduncis, recuruis & rigidioribus, à Labro Veneris ſponte prodeũte tantũ cultu diſtet. Nam pleraque omnia culta molliora & teneriora, minúſq; ſpinoſa euadere ſolita ſunt: at hic ſatiuus capitibus eſt reductioribus, oblõgis ſpinis, crebribus, aduncis, terram verſus reflexis, adeò rigidis, vt ſtamina carpendo & vellendo filamenta non facilè effringantur.

VIRGA paſtoris.

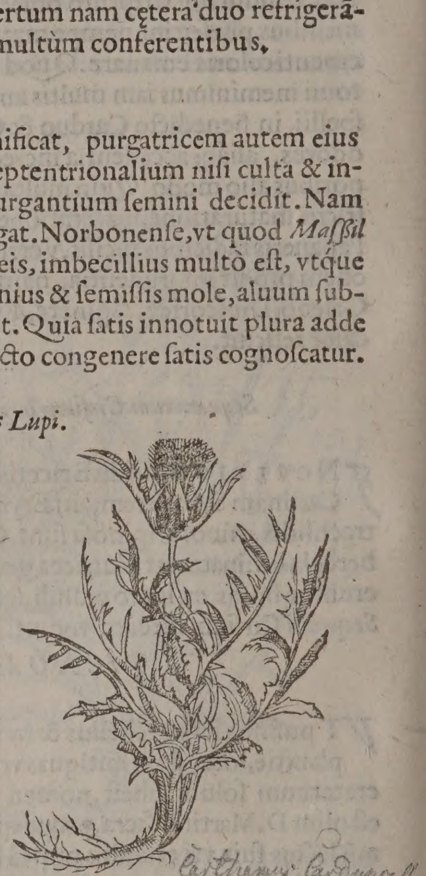
SED alter mollioribus, minoribus ſurrectis, nec aduncis, longioribus multò, imbecillioribus: folijs itẽ mollioribus, minoribus, haud diſſimilibus, capitula crebribus, & bituminoſis trifolio ſimilibus. In Anglia Cantia ſecus vias & ſuburbia Rhiæ Sandvicium.

Tertium & minimum, non adeò frequens, vſui incompertum nam cętera duo refrigerãtis & ſiccantis ſunt facultatis. Cancerofis vlcerationibus multùm conferentibus.

CNICVS *Carthamus.*

MOrdacem pungendo ſpinoſũq; carduum Cnicus ſignificat, purgatricem autem eius facultatem Carthamus: Non eſt autem regionum Septentrionalium niſi culta & inquilina: vbi tamen læta adoleſcit, ſed nõ parum virium purgantium ſemini decidit. Nam Orientale multò facilius & vtilius minori quantitate purgat. Norbonenſe, vt quod *Maſſil larges* quatuor à Monſpellio leucis colitur à Pharmacopœis, imbecillius multò eſt, vtque quod non minore quàm duarum vnciarum, ſed ſaltem vnius & ſemiſſis mole, aluum ſubducat, nec obſtructiones meſeraicarum ęquè probè referet. Quia ſatis innotuit plura addere non operæprecium fuit, cùm etiam de Carduo Benedicto congenere ſatis cognoſcatur.

CARDVNCELLVS *montis Lupi.*

IN Norbonẽſis agri montanis, ad montis Lupi ima, Meridiẽ verſus oritur prope puſillũ amnem aut torrentem hæc Cardui ſpecies omniũ minima, eoq; Cardũcellus nobis nũcupata. Plantulæ huic radix eſt implexa, altè humi depacta, à qua mox foliola pluſcula, exilibus & altis diuiſuris dentata. Caulis vix ſpitameus, lęuis & gracilis: humi demiſſus, flos ſeu caput, maius quã pro foliorum reſponſu, ſpinis horridis, folioſis cinctum florem claudit purpureum Attractilidis, cui etiam folia ipſaq; vniuerſa planta valde ſimilis eſt, ſed longè ſimilior Ætij Attractilidi, purpurea flore vocata, fortè & eadem: vſus incognitus, quia planta vix nota.

Vulgo Aſtone Italica Anguillaræ, Spinam Ceanoton Theoph. tametſi multa niſi radicis nota vaga.

PAtauino agro ſubter humũ prolixè propagãtur huius radices. Folia ſimilia, ſed ſpinoſiora quàm Sonchi: caulis ſtriatus, cui ſummo inſunt paruuli multi Echini purpureis ſtaminibus florentes, & in pappos vbi maturuerint euaneſcentes: Semen paruum, & ſimile Cnico.

ACVLEOSA Gaſæ, an Polyacantha Theoph?

CArduus ille tritæ cognitionis, qui ſpinoſiſſimus Polyacãtha meritò videtur: adeò enim quaſi denſis villis ſenticoſis obuallãtur tum caules & folia & foliorum capita, vt quacunq; intueare, multas ſpinarũ phalanges animaduertas: flos illi puniceus & purpureus. Capita echinoſa, oliuam ęquantia. Caulis ſeſquipedem altus: folia ſpinoſa Acanthio, minora, nec lanuginoſa, ſed ex atro virentia, radix fibroſa, numeroſa: Hæc tametſi, vt plęriſq; ſpinis refertiſſimè aculeoſa ſiue Polyacantha dici poteſt, non tamẽ continuò Theoph. ſit aut Gaſæ, quæ videtur ex ſubfruticum genere: Tametſi putet quidam Polyacantham.

ERIN-

Veſcum ERYNGIVM *Marinum: Campeſtre, Mediterraneũ & Montanum.*

GRÆCI Philoſophi Eryngium quaſi ἐρύγγιον, ſiue ructum dictum autumant, quia capræ quę morſu ſurculum Eryngii præciderínt vel deglutierint, cunctum gregem pone ſequentem quaſi ſtupore attonitum ſiſtunt, donec Eryngium ructu reiecerint. Quàm parum perſpicuè calamus humanus, etiam res minimè ſuapte natura obſcuras deſcribat, vel hinc liquet, quòd cùm Dioſcorides oratione dilucida Eryngium repræſentarit, tamen nondum liceat ſtatuere, vtrúmne Marinum dictum an vulgare Montanum inſinuarit. Omnia tamen indicia propius Marinum referunt, quàm vulgi Montanum, duntaxat loci mentionem excipias, notam lubricæ fidei, & non adeò magni momenti. Marini primùm folia teneriuſcula ſunt, neque ſtatim aculeata, eoq; in acetaria veniunt, quemadmodum Crithmum aculeatum, ſeu Paſtinaca marina, huic natalibus proxima: Deinde lata, ſpinoſáq; fiunt, extremo ambitu minus profundè ſinuata & áſperiora quàm montani guſtu etiam plus gratiæ & aromaticitatis habent, ambitumque aſperum: adoleſcenti ſpinæ ſuccreſcunt: & cauli magis ſphærica capita inſunt, rigidioribus aculeis ſtellatim circundata, vt vult Dioſcor. color verò vtrique variat, ſed vulgari non niſi variante loco. Marinum ipſi vidimus ad Aquas Marianas & alia complura litora, colore cæſio, albo & viridante. Radix ei longiſsima, & quæ denos duodenóſve pedes excedat, craſsior etiam quàm Montani, odoratior, cibo, medicamento gratior, efficatior: non enim niſi hac deficiente vtuntur docti illa, non perinde freti viribus illius. Aſpera Maritimũ amat, editiora: vix nunquam enim in monte Ceti & ſimilibus inter ædita ſaxoſa occurrens, ſed ſemper depreſsis, aſperis, vel arenoſis, incultis locis, interdum ſeſquimiliare à mari remotis. Campeſtrem verò ſuperius cum Chamæleonte, cui magis accedere putabamus, contulimus, & obtulimus iudiciis emunctis: tametſi ab iſto, colore, & foliorum laciniata altè inciſura magis, quàm natura diſtet.

Ang. See holye Belgis. Zee wortele. *Montanum cœruleum.* *Campeſtr.*

ALPINVM *cœruleum Geneuenſe perquàm venuſtum Echinis Dipſaci.*

HVIVS Eryngii inſpectio tantę voluptati eſt homini plantarum noſcendarum cupido, vt facilè, non modò labores herbarios intempeſtiuè improbos leuare, ſed etiã ad magis indies veſtigandum excitare valeat: miræ namque eſt elegantiæ. vniuerſus renidet colore cæſio, cæleſtinæ purpura, hilariore multò, & quàm in vulgari montano viuidiore: radix Enulæ penè par, Eryngio concolor, ſimilis, & ſimiliter odorata: caule erecto, ferulaceo, ſeſquicubitali & bicubitali, ſtriato, quē folia per interualla ex geniculis orta ambiunt radiatim, ſupernè mollicella & delicatiora, quadantenus Eryngii Cãpeſtris, ſpinulis pluribus, ſed ignauioribus. Ima autem ſtatim à radice exeũt folia hederacea, ambitu delicatius ſerrata, læuia Trachelii, aut Epimedii à nobis depicti. Capitula echinata, ſimilitudine & magnitudine Labri veneris, ſed colore foris cæruleo. In arduis montoſis Iuræ pratoſis, & finitimorum Geneuæ imminentium montium iugis, atque etiam Claudii celſis reperitur: radix nigra foris, intus candida, boni odoris, guſtus Eryngii.

HIPPOPHAES Hippophæſtum.

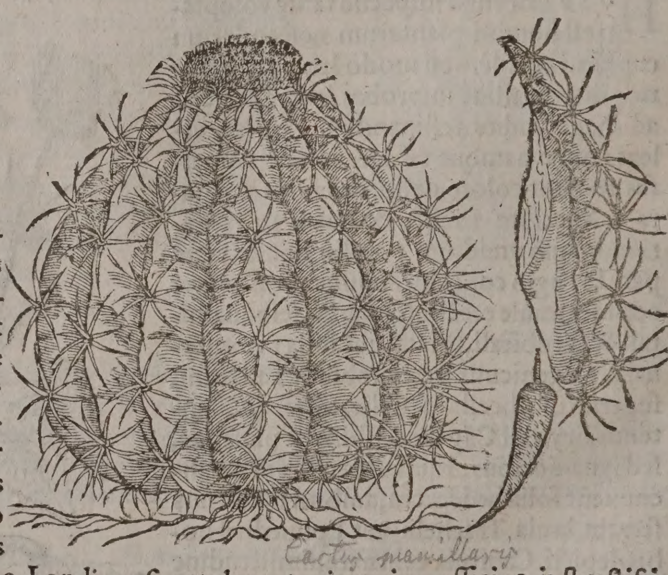
OPEM pollicetur veterinariæ Hippophęſti noméclaturæ explicatio: φάος enim vox, non

modò lucem, sed etiam salutem, præsidium & remedium signat. Hanc fulloniam Dioscorides tradit, ac scitè sic delineat, vt nullũ paulò diligentiorem vestigatorem, siquidem eam nactus fuerit, latere queat: quò factum vt iamdiu desierimus quærendo nos torquere, cùm post lustrata multa litora, præsertim Tirrheni & Norbonensis maris, vbi quidam spicileguli scriptores oriri sibi & nobis falsò persuaserunt, nullibi aliísve amicis magis sedulis comparuerit: aut vspiam in vsu esse fullonibus Mediterranei, vel Occidui maris accolis audire à quoquam licuerit: fidem tamen gratiamque habemus fidissimo nec vulgari amico, huius historiæ peritissimo Anguillaræ, qui sibi hanc visam coram verbis nos certiores fecit. Sabulosis Peloponensis maritimis oritur, vocaturque vulgò, inquit, *Spina Purgatoria:* radicibus palmum longioribus, lacteum succum frangendo fundentibus, amarissimum, odore graui. Florem aut fructum tunc nõ vidit: cætera similia Hippophæsto fuerunt. Huius fullonię multa hodie simplicia vices supplerent; quemadmodum Cardui Dipsacíve plantæ satiui fullonibus vbique idem commodi præstant, quos tamen antiquitus ad vellendos carpendósve pannos vsurpatos fuisse, nulla in Dioscoride mentio: huius verò multa, cùm apud alios, tum apud Theophrastum, qui Hippopheos, non Hippophaes vocat, & paracanthophyllis, siue iuxta folium spinas habentibus, vt sunt Anonis & Tribulus, accenset, quod indicium certius est, nostro in solo non prouenire.

HIPPOPHÆSTVM, nominis vsu, fortè & effigiei quiddam commune cum superiori habuisse.

SED haud perinde nota fuisse videtur, atque superior fuit antiquis hæc: quippe cuius Galenus & Paulus non meminerint: Cùm tamẽ hic Hippophęstũ exscripserit ex Dioscoride, qui etiam paucis verbis incertísque describit, cauliculo floréque viduam, spinosis foliis plantulam, fullonis spinę specie, qualem è Norbona aduectam se vidisse, eruditior autorum lectione, quàm stirpium inspectione, vndequaque literatissimus Ruellius, suis cõmentariis mandauit. At eandem nos putamus illam Norbonensem spinosam Echinatã, Ritro Theophrasti inter spinas dictum: qua de re iudicium peritissimo cuique deferimus.

ECHINOMELOCACTOS, siue Melocarduus echinatus Indiæ occiduæ.

QVEM non iuuat in hoc miræ raritatis & venustatis Carduo, solertem Naturę opulentiam contemplari, is se putet auerso natum ingenio à lautiore Philosophia. Hanc autem sponte edunt noui orbis insulæ occiduę, pręsertim ea quę Diuæ Margaretæ sacra est, vnde reduces naucleri Anglicis oris, Morgano peritissimo & perquàm liberalis ingenii Ciui, & Pharmacopœo Londinensi, attulerunt: in cuius officina instructissima, pleræque eiusmòdi stirpium nouarum deliciæ seruantur, quales suis locis appinximus. Sit ne cœli Europæi patiens huius semen, nondum scimus; sed primo Vere experiemur. Videtur autem hic quasi quidam naturæ Cinnus, ex Pepone, Melone, & Carduo coaluisse: eóque nos Echinomelocacton, siue Melocarduum Echinatũ, signata magis quàm recepta nomenclatura vocauimus: Turbinata illi metæ effigies, torulis, callosísque quatuordecim quasi costis canuleata, à sessili & latiore basi secundum longitudinem in conũ obtusiorem coëuntibus: ex quo, quasi vertice, emicat tomentosa, vt in Cynara, cericea bom-

bombax admodùm farcta & delicata ferè quaſis lapidis Amianthi, qua inuoluuntur mucronatæ vaginulæ, ſiliquoſæ, ſanguineæ, Capſico concolores & ſimiles, ſed perquàm exiles. Semine puſillo, rotundo, Amarāthi plenæ, multis ſetis croceis ſupernè ſeſe exerentibus, ſed rigidis & pungentibus. Dorſa autem ſumma ſtriarum, quà latius protuberāt, exerunt infeſtos veluti Iſtricis aut Echini aculeos aduncos, corneos, denos, & duodenos quaſi hamos, radiatim ſeptenas vt plurimùm ſtellas effigiantes. Adeoq; vniuerſum corium armant, inſtar Echini, vix vt inultus manu premas. Eſt autem cutis externa calloſior, craſsiorque tota, Aloes aut Cucumeris colore & concretione. Caro ſubtus albicat, pinguis, flaccida, Melonem aut adipem referēs. Guſtu inſulſo & acidulo, non ingrato, aqueo, refrigerante. Cuius fruſtrum ex eaque decoctum experiendi cauſa vorauit & hauſit innoxiè, vir impendio doctus, & pius D. Foxius Anglus. Quaſi autem Melo foret interiore & ſuperna ſui parte, quæ flori ſubeſt Acanaceo, carnem firmiorem diſſepit membranula per medium iens, ſellulamque efformans, ferè qualis Cucurbitæ. Sed ſeminis vi fungoſiore minúſq; compacta medullam inibi inuoluit. Eius natales qui viderunt tum naucleri, tum familiares quidam, maritima ſabuleta eſſe referebant: cùm maturuit, Peponem mediocrem vel maximum Melonem æquans, nouemq; & vnius triētem libras pendebat hęc. Humi ſeſſilis eſt, nuſpiā cóparentibus nequidem foliorum veſtigijs in ipſa planta aut radice, quæ exilis eſt, aliquot appendiculis vimineis, pullis, prolixis, firmis, nec fractu facilibus, ſparſa.

- *Poterion.*
- *Tragacantha.*
- *Ononis.*
    - *Varietates.*
- *Natrix Pli. Recentiorum.*

POTERION aut νουρὰδα.

QVOD neruis peramica ſit, νουρὰδα vocarunt, & Poterion fortè, quia potrix paludoſi riguiq; ſoli amans ſit, vt dicit Dioſcorides, qui fruticem hanc ramulis & folijs Tragacanthæ aptè confert: eiuſmodi namq; primùm vidimus multum in quadam areolà horti Patauini, opera erudiſſimi Guillandini. Deinde ex auſtrali tractu Pedemontanæ regionis vulſū nobis miſit peramicus iuuenis doctus Pharmacopœus Maſſilienſis Iac. Rainaudetus. Sparſa & latè porrecta fruticat, multis cauliculis exilibus, cortice nigricante, tenui veſtitis, etiam aridis, non rectis vti Tragacanthum, ſed vltrò citroque flexis & ordinè intortis, vti in Nepa aut Corruda: ſic etiā ſpinulæ nulla ſerie digeſtæ, ſed multò delicatiores, quàm Tragacāthæ, & minores, paſſim cancellatim & reticulatim implicantur folijs nudæ. Foliola non albida, ſed nigricātia, quæ non ex aculeis, ſed è caule fibrillis delicatiſſimis, triplò quàm Tragacāthæ minoribus Lenticulæ modo vel Aſtragali exeūt: Semē puſillum, rubellum, Sumacho ſimile, & minus. Hunc receptum ſcimus viris Doctis. Nec miramur tantoperè viſum fuiſſe accedere ad Tragacantham, vt congener eſſe videatur Mathiolo, qui ſuū Poterion Conſtantinopoli, nempè vēdibiliore & plauſibiliore loco, ſibi ab Oratore Imperatorio miſſū dat. Cū nihil aliud quàm Tragacātha ſit, aut ex eius icone depictum: non enim ſpinæ, non cortex ſimilia, neque in ſpinis folia, neq; multa alia à vero diſſidentia. Ideò vir prudens ſuo honori pobè conſuluit, cùm deſcriptionem tacuit, vt ſolitus eſt: verumtamen dicit eſſe Tragacanthæ ſimile, ſed verius dixiſſet eadem eſſe.

TRAGACANTHA hircinos ſpicillos & aruncos imitata.

VERA Tragacantha, cui ſpinularum barbulæ vindicant nomen;plurima fruticat in Galloprouinciæ propè pomeria Maſſiliæ in marinis collibus ad *Auſtrum* deuexis,aliijſq; finitimis locis paſſim multa, vernaculo ibi vocabulo *Barbe Renard & Ram ebouc*, id eſt,vulpina barba,& ſurculus hircinus vocatur. Frutex humilis,denſus,totus candicat,vno ceſpite multa copia aggeſtus. Radice alba,longa,lignoſa,craſſitie digiti,prolixis flexibus ſubter humum merſa. Caulis cùm procerrimus cubitalis,ex quo ſpicula foliata vtrinq; quaſi pinnis oriuntur,quæ ima & vetuſtiora,nihil aliud quàm veprem, aut ariſtæ ſpina nudatæ effigiē oſtentant. Superiora pallentia perpetua ſunt,etiam peregrino ſolo,vti Mechliniæ , vbi domi,totam glacialem hyemem fouit mercator induſtrius & harum amātiſſimus Georgius Rie. Caulis ab vna radice multiplex, rigidus,lignoſus, candidus,quem veſtiunt ſpinæ foliatæ,vepribus rigidiſſimū,ſtellis horridū. In ſummo inter ſpinoſa folia & ſpinas ſtipantur multi floſculi inuicem collecti Geniſtellæ ſimiles, ſed albi. Siliqua etiam numeroſa,recta,Ciceris aut Geniſtellæ ſpinoſæ modo,ſed multò minor & candida,in qua ſemina exilia,albicantia includuntur, Sinapi magnitudine,anguloſa. Illic planta nullius vſus, ſed negocium dedimus cuidam illic amico, vt radices vulneraret, ac ſi quippiam Gummoſi deflueret,ſeruaret: ſic nos in Terebintho,Lentiſco,inibi lacrymas comperera-mus,quamuis exigua quantitate.

ONONIS *aut Anonis Aſinaria,ſiue nocua Offic. Areſta bouis.*

SPINOSA hæc,cui pruriginoſi & ſtrigoſi Aſelli ſeſe lubenter affricant, Ononis quaſi Aſinaria Græcis dicebatur: aut potius Anonis quaſi inutilis noxiáq;, agrum defrugando & aratrum ſiſtendo,quò vulgus alludés, etiamnum Areſtum bouis vocat: adeò namq; plenè reſpondet deſcriptioni noſtra vbiq; fruticās,vt qui quodam oſtentandi ſtudio verā inficiantur,ipſi ſi non vt ὄνοι ridendi,certè inutiles balbutiores & nocui bouis ſtudijs,ſint habēdi. Quāuis in plaga calida frigidaúe fruticat flexilibus pluribus,ſeſquicubitalibus & bicubitalibus ſurculis,per initia cùm adoleſcunt proximè & ſubter folia nōnihil geniculatis: poſteà ſpinis armātur adultiores facti,& floribus ornātur vt plurimū piſi purpureis, in pallidum languentibus: demū ſiliquæ erumpunt exiles,vbi ſemen, radicibus inſtar funium flexilibus & tenacibus, prælongis,prolixis.

Varietas.

Quædam occurrit in pratis maritimis & vdis Angliæ, præſertim ad Briſtoiam & prope Londinum,folijs maioribus,& tantillùm crenatis,ſimilibus ſuperioris,ſed floribus luteis, prolixioribus,& magis lentis ſarmentis. Non rarò vidimus albidis,imò & candidis admodùm floribus,alicubi etiam nunquam ſpinis armatur: nullas enim vidimus ipſo Autumno exeunte in hac poſteriore,quāuis in agro fruticantē & in hortis eam obſeruauerimus.

NATRIX *Pli. Herbariorum.*

HARVM VTRIVIS perquàm ſimilis herba illa inter ſegetes & crepidines cultorum Monſpellij frequens,& via *Boutonnet* ad nouum caſtrum. Radix puſilla,caules promit ſurculoſos multos,geniculatos,pedem altos,& ab imo ſummotenus folijs exilibus,longis multis, Fœni Burgūdiaci æmulis,obſeſſos: ſed adeò viſcida tota plāta eſt, vt vix manus attrectanti liceat ſe interdum extricare. Odora impendiò eſt hæc,ſed quippiam minimè grati ſpirat,odoris fortè vehementia, qui quibuſdam Conizam fœtidā ſapit. Flores illi lutei pallentes Aronidis: è quibus Delphinij cornicula, ſemine plena, ſed pullo colore. Hāc natricem Plinij coniectabant nonnulli: quibus autē argumentis non vacat ariolari, neq; per authores incerta ſpe quærendo vagari.

ALTERVM FRVGVM GENVS nempè graminis Trifolij, & Leguminum.

CVVM initio ordiremur plantarum ex ſimilitudine hiſtorias, decreueramus graminis & triticeæ frugis recenſione abſoluta, è veſtigio hãc quaſi alteram graminum familiam illi proximè annectere, aut inter conſimiles alias plãtas alicubi quàm cõmodè fieri poſſet, inſerere: ſed nuſpiam occurrente ſatis apta ſtatione, in hunc locum, vt nõ lubenter, ita non inuiti eam diſtulimus. Quare ſi cui viſum fuerit ad calcem graminum vel harundinaceorum referre, illi liberum reliquimus. Hîc porrò hãc ita ſecuim⁹, vt quòuis reponi queãt: & ſic exequemur, vt loco & folijs potius quàm ſerie aut vſu diſtare videantur, hæc duo ſumma graminis faſtigia: eſt enim par penè cognatio collatióq; acuti folij graminis ad triticum, atquæ trifolij graminis ad leguminum. Nam vt frugis voce à fruendo, tum triticum, tùm legumen complexa fuit antiquitas: ſic graminis appellatione, non modò quæ folijs triticeis exeunt, ſed etiam quę leguminoſis, deſignauit, vt ſunt trifolia Loti, gramen Parnaſium folio hæderaceo, flore albo: apud Dioſcoridem, & Cerinthe ignobile gramen apud Marorem: perindè enim vberè gliſcunt iſta gramina, ceſpites herbidos prętergrediendo, inque pabulum cedunt pecori, vnde Galli hodie Medicam, fœnaciam vocitãt, & fœnum Burgũdiacum ſaginandæ vetẽrinæ impendiò laudant.

Trifolium pratenſe.
Varietates.
Trifolium Menianthes, ſiue Aſphaltites.
Oxytriphyllon Scribonij Largi.
Oxytriphyllon aliud Herbariorum Scribonio attributum.
Trifolium luteum minimum.
Oxys Pliniana, Alleluia Officinarum.
Quindrifolium Tetraphyllon fuſcum hortorum.
Trifolium paludoſum folio craſſo Fabaceo, ſitne potius ISOPYRVM, *quàm Melanthij ſpecies?*
Hepaticum trifolium.
Fœnum Burgundiacum.
Medica, & varietates.
Medica incana, maritima.
Lagopus.
Lagopus ſegetum Alopecori facie.
Lagopus maximus folio & facie Trifolij pratenſis.
Lagopus anguſtifolio.
Loti { *Syluestris.* / *Trifolia pratenſis ſiliquoſa Monſpellienſium.* / *Ægyptia.* }
Melioti. { *Syriaca.* / *Italica.* / *Gallica.* / *Germanica.* / *Londinenſis.* / *Coronata.* }

Fœnigraecum.
Cytiſus Dioſc. & Gal.
Cytiſus altera minor & vulgatior.
Polemonium.
Dorychnium Monſpellienſium.
Ruta — *Sylueſtris maior.* / *Hortenſis.* / *Syl. minima.* / *Syl. altera.* / *Harmala Syriaca, an Seſamoides magnum Dioſc.* / *Pratenſis duplex.* / *Canina Monſpellienſium.*
Galega.
Viburnum.
Anagyris.

TRIFOLIVM PRATENSE & eius varietates.

Ger. Wyſenklee.
Bel. Clauer.
Gal. Treffle.
Ang. *Herbe trifolie.*

NVſpiam igitur deſit trifolium pratẽſe, trifariam floris colore, variãs, quippe quod flore purpureo purpureum, & albicãte albũ dicitur, & maioribus etiam folijs diſcernitur: vtrouis nihil notius, frequentius aut vtilius pecori veterinariæúe ſaginandæ. Nec aliud ab iſto eſt, quo mortales miri, Hybernię delitias, irritamentáque palati ſpreti placentas, lagana & panes pinſunt, exque butyro ſubigunt, quæ latranti obtrudant ſtomacho, nonnunquam triduum fame exercito & penè rabienti. Sed hæc tollerantia prædonibus præſertim conſueta itemq; militibus. Inter quos ſuperioribus annis nobis noti generoſi cùm militia mererent propter defectionem latronum in Hybernia, mirabantur eos probè paſtos, cingulo arctiſſimo cinctos, circum vmbilicum tamdiu eſſe, quoad proximo triduo rurſũ cibum ingurgitarent. Qui ne præproperè elaberetur, perſuaſi erant multum profore ad roboris & alimenti ſupplementum, ſi vinctu cinguli quàm diutiſſimè inibi coerceretur. Idq; natura docente potius quàm Scytarũ imitatione factum reor, de quibus idem prodidit grauis author *Plutarchus*, Indigenę enim inſulæ cũ ſint hi & longiſſimè abſint, Hęcquę uis vbiuis gentium prata alũt, ambo ſæpius guttatis & falcatis ſuperficie foliorũ maculis.

ASPHALTEVM.

ASphalteum ſeu Mœnianthes Dioſcoridis non temerè alijs regionibus quàm Sole feruidiore luſtratis, vti Monſpelij & Maſſileæ in Norbonenſi & Galloprouincijs, videas. Quin ne Longobardis quidem aut Venetis, niſi cultum in hortis reperias, vbi ineũte Hyeme non ſecus atque Flandris & Anglis vtplurimùm interit. Fruticoſa eſt, ſeſquicubiti vel duûm cubitorum. Surculos præduros rigidóſve multos exiles. In ramulos hebetes, exiles. quibus in viticeos fermè pediculos exeuntibus ſingulis, folia terna inſunt, nec plura, In imo & per initia circinatæ rotũditatis, ſed in pediculis ſuperioribus adulta, oblõga, anguſtiora, & in mucronem deſinentia, lanugine horridiuſcula, hirta, nigricẽtia, vti & virgulta, interdum albida. Florem purpureum, compactum, in oblongam glomerationem viloſa textura fert. Semen pullum, aſperum, ſupernè mucrone piloſo clauſum, tetro odore, cuiuſmodi vniuerſa planta, quam qui legitimum bitumen non norint, ſi odorentur, vix vnquam olfacient poſteà bitumen, quin illicò etiam nondum viſum agnoſcant. Conſimili Aſphalto, ſed excellentiore, quod mirum magis eſt, dote, tum occulta, tum comperta,

nam & Theriacis miſcetur præſidio non vulgari: & foris admotum, multò vehementius & euidentius prima etiamque ſpecifica vi venenum è ſummo corpore reuellit, ſecumque eductum, quaſi vinctum, idē coercet: quodq; ſanæ parti appreſſum, virus non minus ſæuum inurit, quàm erat inflictura ſerpens, vt puta Vipera, aut quæpiam alia: non illud ſuo ſibi inſito nocendi vicio, ſed aſcititio veneno: quemadmodùm capite de Anchuſa, vel Echio, liquidò patet.

OXYTRIPHYLLVM *Scribonii Largi idem videtur cum ſuperiore.*

Istvd Aſphaltium non aliud eſſe quàm Scribonii Largi Trifoliū àcutum, Oxytriphyllúmve dictū, propter mucronatum extremum, quaſi eminentem aculeum, quem habet, & lanuginoſa, plenioráque folia, vti author delineat, duum pedum fruticem, grauiter odoratum, montibus oriundum, ſed Siculis plurimùm, Italiæ rarum, nec niſi ad Lunæ portum, qui eſt Thyrreni maris ora, inibiq; ſibi repertum profecturus in Britanniam cum ſuo Deo Cæſare Claudio, facilè ſibi perſuadet, qui meminerit ſuperius dictum, haud facilè niſi æſtuoſis regionibus prouenire, niſi colatur, vt in horto *Patauino* & alibi. Nec quiſquam putet aculeatum intelligi debere, ſed folii extremum in anguſtum quaſi aculeum porrectum, cuiuſmodi viſitur in iſto. Et de vſu ad quem commendat, noſcas certius.

OXYTRIPHYLLVM *alterum Scribonii; Herbariorum.*

Lvbenter aſſenſi eſſemus noſtris perdoctis amicis, quos ſentētiam rogaramus ſuper alio trifolio, in ſyluis aridiſque collibus fruticante, quē primùm tum viſum Scribonii Oxytriphyllum autumabant: nempe quia procerius, lignoſius, atque hirſutius viſitur, ſarmento & foliis alioqui ſimilibus, ſed minoribus, ternis & quaternis, albicantibus magis, & obtuſioribus: flores non adeò in globum compreſsi, ſed hiantes magis, & depreſsi, atque albicantes: odor aut nullus, aut perexiguus, nedū vt grauem tetrúmve olfacias, vti in bituminoſo ſuperiore: quod ideò huic præferendum ex Scribonii verbis expreſsius, ducimus. Prope Lugdunum & Taurinum, etiamq; *Monſpellii* iuxta Gramuntiam Syluam iſtud abundat.

Lotus hirſutus

Trifolium luteum minimum.

Est luteum minimum omnium, & non ita peruium, gracilibus, puſillis, reptantibus iunceis, folio terno aliquantum crenato, luteolis floribus, in orbem compactis, in pratis & cultis viſitur.

OXYS PLINIANA, *Panis Cuculi, Alleluya Offic.* *Trifolium acetoſum.*

Trifolia Oxys Pliniana, Oxytriphyllum itidem vocata fuit, non quidem folii acutie, ſed potius aciditate, qua cùm vtiliſsima, tum notiſsima eſt, puſilla videtur Lotus, opaca vmbroſaque ſequens, radice ima fibroſa, ſumma mediaque ſquamatim loricata, è qua pluſculi

pluſculi exeũt pedicelli iuncei,glabriq; & præteneri,quibus ſingulis in extremis tria aptantur folia retrò & mutuò inflexa, quæ turbinis cordíſve picturam præferunt. Flos ſtellatus,candidus,nonnunquam & luteus,vti ſemen luteum,in thecis oblongiuſculis, & perparuis.

QVADRIFOLIVM Phyllon fuſcum hortorum.

NE foret huic generi proprium vtique terna habere folia, factum ne Naturæ inſtituto, aut mangonio,incertum nobis: nam quę ſpectantur in hortis voluptatis potius quàm vtilitatis cauſa,è pratenſium genere, tametſi quaternis,quinis,adeóque ſeptenis donata foliis,non diſparibus Oxy Plinianæ, cernantur: ſed colore phæo, vel liuido, rubente: flores quales pratenſis, albidi ſunt, reliquáque non diuerſa.

TRIFOLIVM paludoſum,folio craſſo Fabaceo,ſitne potius ISOPYRON, quam Melanthij ſpecies?

PERQVAM frequens paludoſis riguiſque pratis Angliæ,& Belgiæ,& Germaniæ, alibi non item,aliud trifolium: quod quia non niſi in aquis viuit, aquaticum vocant. Radicem,vt pleręque aquaticæ,crebribus geniculis diſtinctam, & fibris merſam habet: folia craſſa,viridia,tenera, vt Phaſioli, aut fabę,terna,in ſingulis pediculis craſsis,cauis,& poroſis,viridantibus, è geniculis egreſsis radicis: indidemque caulis conſimilis, concolor, cubitalis,in cuius ſummo flores candidi,ſtellati,Ornithogali vel Sagittę Plinii,alterno ſitu viſuntur, de quibus mediis nonnullæ prodeunt fibræ,eodémque tempore floribus defluxis glumæ,puſilláve pericarpia,Hyacinthi ſimilia, ſemen fuluum cohibentia, Milii, ſed minora. Huic,cur, quaſi potius Iſopyron,Mathiolus quoddam Melanthium prætulerit, vix coniectari licet: quando ille quà maximè opus eſſet,muſſat,nec hiſcere audet,in tritæ cognitionis rebus alioqui tantus hiator: eſt tamen hæc multa & vocata *Biberklee*, quaſi Caſtoream Germanis,Belgis, Boxboonen, id eſt, faba hircina, ab odore olido.

HEPATICVM trifolium, ſiue Trinitatis.

EOSDEM fermè hæc natales & vires, nec ita diſsimilem vultum ſortita eſt, cum Oxy Pliniana,pręterquàm quod acidum non eſt trifolium iſtud: Quibuſdam Italiæ & Norbonæ montoſis locis vmbroſiſque ſyluis & vdis obuium & multum, præſertim Taurino collibus Eridanóque Circumpadano conterminis. Rigida hyeme Ianuario ineunte, vel exacto,primulùm pediculi Violæ martiæ,aut Bellidis,piloſi,tenelli,palmum alti,floribus cæruleis,pallidis, ſtellatis,Chelidonii minoris nõ diſparibus donantur,qui inuito interdum frigore, trans niues ſuperſtratas ſeſe exerunt,nondum foliis enatis,quę in diuerſis (vt violæ Martiæ) & ſingulis pendula pediculis, diuiſura,colore,& fermè magnitudine Hederæ helicis,aut potius Ciclaminis hederacei,etiam vrgente niue perſtant. Semen minutum capitula cohibent,apiculis herbidis,fuſcis,conflata, conuli modo,aut potius Ranunculi. Radix capilloſa, ſparſa,nigra.

FOENVM BVRGVNDIACVM & Medica, Gallis, Foin de Bourgoingne.

E MEDIÆ regionis paſcuis iſtud trifoliũ habuit & coluit Græcia & Italia, vnde vocauit Medicam,veluti etiã Medicũ malũ citriũ dicunt: Quare potuiſſet fœnũ Burgundiacũ vulgò dictũ,ſaginandis veterinis natũ,opinionẽ Medicæ facere,& hactenus fouere,cùm è Trifoliorũ pratenſium genere ſit, & folliculũ ſiliquoſum,cõplicatum,orbiculatum gerat: ſemine Fœnigręci aut potius Meliloti prægnantem. Flores ex cœruleo purpuraſcentes.

SED

Medicæ tres in ſemine varietates,

Sed cum aliud ſit genus Trifolij longè pecori gratius & antiquorum notis aptius, nobis ex recentiorum veſtigatorũ ſedulitate geminæ ſuppetent Medicæ: quarum prior & certior eſt ea, quam vulgus in Galloprouincia vocat *Lauſerdo*. Ea ſatiua propter vtilitatẽ, illic eſt trifera, trifolio prorſum ſimilis, prolixioribus tamen caulibus, humi ſparſis, vbi magis fœta luxuriat, in quorum alis frequentes ſunt folliculi orbiculati, qui dum digitis in ſpiras expandũtur, volutæ figuram exprimũt, dum autem contrahuntur, nummos exiguos multiplices ſibi aggeſtos pueri dictitant. Interdum ſiliquæ hiſpidæ ſunt, interdũ ſpinoſæ, quæ flores lutei, exigui, terniq; ſunt. Viſitur & quibuſdam locis tantæ proceritatis, vt duplò maior excreſcat; ſiliqua verò glomeratur in nucis galbulumúe Cupreſſi ferè figurã, cui ſemina Geniſtę ſemen ferè æquantia inſunt.

Medicago turbinata

MEDICA marina,

HANC SÆPIVS vidimus illis perquàm ſimilem maritimis paſſim oriundam, Venetijs & in mari mediterraneo, ſuperioribus tota minor folijs, & ſiliqua & ſemine : caules verò humum præreptant prolixi. Lutei flores ſunt: caules & folliculi denſiores, omnia tomẽtoſa lanugine obducta, vt Gnaphalium & alia maritima pleraque. Hanc cur reſpuant viri docti haud indignam vel animaduerſione vel deſcriptione, cauſam habẽt nullam, neque exemplum: ſi namque antiqui hac ignauia ſuam ignorationem aut poſteritatis ignauiam fouiſſẽt, longè plurima deſideraremus, quorum beneficio plurimùm profecimus. Haſce enim inſpectione & vſu præſtat notas habere, quàm nullas.

Medicago marina

LAGOPVS.

LAgopyrõ, quia inter triticeas ſegetes naſceretur, quaſi leporeum aut leporinum tritici iam tum Hippocratis tempore vocabatur : Dioſcoridis autem æuo etiam Lagopon quaſi pedem leporinum, propterea quòd in piloſa ſpica glumas villoſaſq; quaſi ariſtas mollicellas, Leporini pedis, hirſutiẽ & colorẽ æmulantes haberet. Sic enim in libro de vlceribus conciſè, ſed ſcitè deſcribit Hippoc. Replet maximè cõcaua, pura vlcera Lagopyros vocata. Eſt aũt triticeis, aut, vt alij legũt minus aptè, furfuribus ſimilis, quãdo areſcũt, foliũ puſillum, inſtar oleæ folij, & minus. Vnde non difficile coniectari iſtam plantam in aruis

inter

inter segetes frequentem vniuersæ Europæ valde vulgatam,& gramineis Trifolijs accensendam,esse genuinum Lagopum antiquorum. Siquidem triticea est spica,inter triticum, melampyrum,& Alopecotum nascẽs,quibus est nomine & facie similis lanugine & pilis, mollicie & fuscedine concolor Leporino pedi: folia Oleæ,sed multò minora & terna,è viticulosis cauliculis,pedẽ altis,in multas alas diductis. Semine exiguo Sesemi,minore,Sophiæ pari,glumulis obsito triticeis,aut trifolij bituminosi. Non parum huic astrictionis, siccitatis verò tantum,vt mirum feminis profluuio laborantibus præstet præsidium. Eapropter vlceribus canis, sed iam detersis & mundatis,non dubium quin carnis prouentum, & cicatricem acceleret,vt vult Hippocrates, tumoribus verò inguinum & laxis Hernijs cohibendis peropportuna.

LAGOPVM MAXIMVM, *folio & facie trifolij pratensis.*

NON perinde frequens,sed tamen inter easdẽ plantas & segetes nascens gemina huius differentia,altera cuius folia planè eadem,minus tamẽ acuta,& trifolij pratensi propiora,caules simpliciores,enodes,ferè rectos,cubitales ambiũt,spicatas item sũmitates gerẽtes,binos pollices lõgas,crassiores: pilis & lanugine hispidiores, villosis floribus trifolij pratẽsis,purpura rubellis,fuscis,fœniceis,pallentibus. Hãc Veganij,Norbonẽsis in pratis, & ad fontem publicũ elegantissimo aspectu florẽtem colligebamus,Iunio & Iulio mens.

ALTERA *angustifolia.*

ALTERAM Lagopum Angustifoliam vocabamus, iuxta agrorũ & viarũ margines Sellenouæ Mõspellij enatã,in Delphinatu,& non procul Rhodani ponte S. Spiritus dicto,alibiq; passim,angustioribus & longioribus multò folijs,ternis inter Peucedanum & trifolium ambigentibus, viridantibus,pedali caule,aliquot geniculis donato: ex quibus nonnullę alæ,in summo itidem caudatas spicas ferũt,isti proximè descripto pares & maiores: quarũ flores purpurascentes per messes deflorescentes,relinquunt aristas horrentes, & spicas aridiores, scirposis glumis pungentes: vbi exiguum continetur Selami rotũdum semen. Omniũ horum partes, spicæ præsertim,desiccant & astringunt. Sed prioris potissimum, cuius vtilitatem certam nouimus & partim diximus.

Hortorum odora LOTVS, *est verior Diosc.*

Ger. Sieben gezeiten kra.t. *Bel.* Seuengetyden clauer of kruyt.

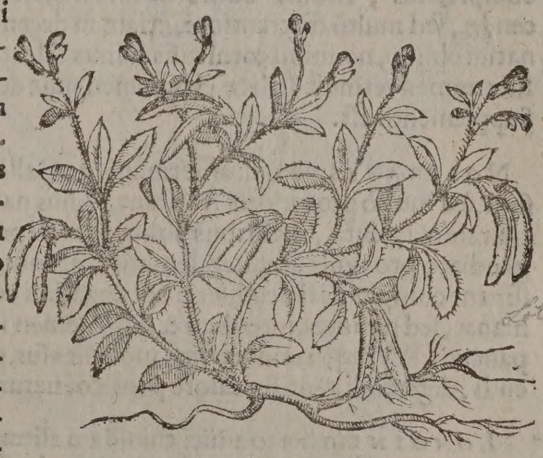
CVM arbores,frutices,& aliæ,specie,facie,fructu,& floribus differentes plantæ,Loti dicantur,quapiam bonitatis commendatione, potius quàm inter se conuenientia, videtur hæc nomẽclatio huic trifolio attributa,quasi quòd cæteris trifolijs excelleret, inq; paradisis & lætioribus locis oriretur,dictum foret Trifolium λωτον,siue volupe & voluptas,à verbo λω,vt sit adlusum ad λωτοφάγυς Vlisseos,& Epithetum apud Homerum,qui vocat roscidum Lotum,Deorum lubecentiam. Proinde coniectura plena fert,veram Vrbanam illam verè dici Lotum,quæ domi hodie in Belgia,Germania,Anglia,colitur,decerpiturq; ad oleum conficiendũ,celebratum valde tumoribus contumacioribus, & topheis demoliendis, à Pharmacopœis præsertim, qui vernaculo nomine vocitant hanc Seuẽgetydẽ clauere,quasi septies mutans die,nempe odorem,quem illi amisisse,& denuò recepisse singulo die arbitrantur. Sesquicubitalem leuiter striatum ramosum à summo ad imũ vsq; videas caulem. Pediculos & folia è geniculis educta,cuiusmodi Trifolij pratensis,Fœ nigręci

aut Meliloti germanici,ſed ambitu obliquè dentata,pinguia,craſsa,habitiora,ſubpallida: flore & glomerulo pallido, Aſphaltidis Trifolii,ſemine Milii palleo. Eximii odoris Meliloti,nonnihil gummi Elemnium redolentis: vnde mulierculis Balſamum dictum,& ſanè vulneribus paramicũ. Digerit quippe leuiter,& inflãmationes ingruentes reprimit moderatè,robur partim tutando, nec ſanè multò diſpari vi quàm Fœnigræcũ aut Lotus,oculis opem laturam putandum.

LOTVS SYLVESTRIS Dioſco.

PASSIM plurimáque, quę dicitur erratica Lotus, ſecus Lanii amnis Monſpelliaci pontem & crepidines pubet,in Angliæ etiam vdis ſcrobulis. Graciles, numeroſos, bicubitales & tricubitales,ſparſos multis alis promit à radice lignoſa, fibroſa, caules, quos proximè ambiunt folia terna,mollia,rotunda,fuſco virore,læuia: flores lutei,Geniſtæ aut Meliloti veri modo,è geniculis imis ſummíſque copioſi,quorum caliculi poſtmodum fouent numeroſas vaginulas,teretes,oblongas,rectas,rubentes,nitidas,intus ſemine Sinapi pari,cinericio colore. Sapor,qui leguminum quorundam & medicatus, vti Lupino, Phaſeolo , & Cytiſi,quos odore etiam refert. Verùm non intereſt cuius ſit odoris iſta, ſed quàm bellè referat Lotum bicubito maiorem,multis donatã alis & Loti pratenſis trifoliæ foliis.Semine aut potius ſiliqua (nam vtrumque apud Dioſco. illud σπέρμα deſignat plerumque) fœnigræci,ſed minore,qualis noſtra planta eſt,quam guſtu,non etiam odore medicatam optat Dioſcorides.

LOTVS TRIFOLIA pratenſis ſiliquoſa, Monſpellienſium cui aſsimilatur ſuperior ſylueſtris.

NON paucis locis Monſpellienſis agri & decliuibus pratis,Lanio Grammuntiæque Syluę interiectis, humilis ſiliquatáque Lotus inter Ariſtolochias,Scordium & Narciſcos repit,anguloſis cauliculis,geniculatis, pedem longis. Folia in pediculis per totum caulẽ terna, pauca , ſubrotunda,craſsiuſcula,ſubpallida. Extrema caulia germinibus nõnullis, multifida,luteum florem, buxeũ, fabæ ſimilem, ſingulũ ſingulis alentibus : etiam cuilibet, ſiliqua ſuccreſcente quàm fœnigræci maiore , ſed recta & ſuperius retuſa , quibuſdam ſecundum longitudinem impreſsis ſtriis , fœnigræci flaueſcens ſemen dum maturuit, diſſiliente & oſtentante.

ÆGYPTIA LOTVS, vel NILOTICA, aut Euphratea.

VTI PERMVLTA ſunt quæ nuſpiam in naturæ ditione ditiſsima & inexhauſta extare ſuſpicari auſi eſſemus, priuſquam vidiſſemus:ita plerumque fit vt nonnulla etiamnum hodie anxiè minus venemur, quæ aut præ oculis & pedibus iacent , ſed malè aut mutilè literis mandata,eoque incognita ſunt , aut nuſquam terrarum,prout hiſtoriæ produnt, oriantur. Idque cùm noſtratibus non paucis , tum vel maximè, peregrinis in ſtirpibus agnoſcendis nobis vſu venire veri ſit ſimile. Haſce enim non viſu,ſed auditione plerumque diſcere ſoliti fuerunt ſcriptores , eóque fidem liberandi cauſa φασὶ, vel ἐοίκε , aut ſimile quippiam addere ſoliti ſunt,quaſi non aſſerant, ſed duntaxat hiſtorię texendæ gratia inſerant: Quod videtur vſu veniſſe in hac Loto , Theophraſto: fuſiorem

enim quam certiorem descriptionem dat, omissis foliis & contrariis seminis comparationibus repetitis, quæ suspicionem faciunt luxatæ literæ, aut recensionis mendosæ. Plurimas videas stirpes pluribus locis obuias, imò & mensis, quarum aut perperam aut fabulosè multa commentitia in literas missa fuere. Exemplo sunto mandragoræ radix, filix, tripolium, Quercus Larix perennis, vel ipsa faba, fungi, tubera. Ac ne longius abeas, nobis etiam perplexius minima quæque de plantis vulgus, & interdum eruditos consulentibus, quàm multa & sæpè relata sunt, risu quam assensu digniora? Et miramur postea, grauissimis etiam viris quædam excidisse, multis è millibus pauca, minus accurata, aut vera, auditione tenus prodita? Nec potius miramur non plura lapsos, puta alienis fretos assertionibus, aut lectionibus, quod Dioscoridi è Crateua, & Theophrasto huic contigit ex Aristotele, huius Alexandri iussu & sumptu, innumeris è priuatis hominibus conflatæ historię fuerunt.

MILILOTVS Syriaca.

MELITI odoris & coloris gratia Meliloto, siue Melita Loto dicta, coronas texuerunt prisci, quibus caput redimendo, non voluptas modo peteretur, sed etiam æstus febrilésque distemperies arcerentur. Omnium quas nouimus huius familiæ longè optima & elegantissima, quæ è Syriaco Alepo ferri cępta fuit & coli superioribus, nec antea, annis, 1562. & tertio, cuius etiam culeos refertos prostare meminimus Venetiis, in Martinelli ad Angelum officina. Copiosis fruticat ramosisque cauliculis hinc inde deflexis, cubitum altis, geniculis crebribus distinctis: vnde emicant folia in pediculis terna, loti Melilotíve communis, minus acuta, nec multum serrata: & flores lutei pallidi, stipati certa seriæ & modo, vt in Securidaca, aut Astragalo. In summo vaginulæ hamatę & è latiori basi, in mucronem aduncum exeunt rostri Psytaci non disparem: semen Fœnugræci compressius, exilius odore Meliloti Germanicæ, vel Gallicæ, hîc proximè dicendæ, sed multò fragrantiore, etiam in decennium perdurante. Sata Patauii, quasi soli natiui oblita, nonnihil corniculis minus falcatis, lunatis, & ignauiore odore degenerat: Illic nomen retinuit Italicæ; vbi tamen quia desit copia, pratensis ista sertula, seu corolla Supplemento est.

Italica Melilotus.

Germanica & Gallica.

NOSTRATES verò duæ germanicæ, Gallicæue nuncupatæ, odore quidem inferiores sunt, sed multò proceriores fruticant, ternos namque cubitos æquant virgulta crebra, teretia, ramosa, lenta, crebribus foliis in exili pediculis ternis, fœnugræco aut potius Burgundiaco proximis, læniter dentatis, carnosis, subpinguibus. Cauliculorum summitates stipant complures flosculi, serie apti, penduli colore & modo genistellæ, siue Luteolæ Plinianæ, sed minores, interdum & cani. Semen in vtriculis, luteolis herbidis exile, & perpaucum. Vbiq; iamdiu huius inoleuit vsus, propter facultates compertissimas emolliendi, digerendi, tantillo calore peptico, naturæ amico & astrictione moderata.

Londinẽsis Melilotus altera pusilla.

LONDINI in horto amici cuiusdam alitur huic per omnia similis, nisi quia cubitum non superat, & in siliquis paruis Araci modo, semen non dissimile habet, vtrique odor gratus, Syriacæ gratior: sed quia aliis de notis plusculum differunt, hasce putarim corollis non adeò expetitas fuisse. Illis tamen neutiquam ad Medica commoda cedere.

MILILOTVS CORONATA.

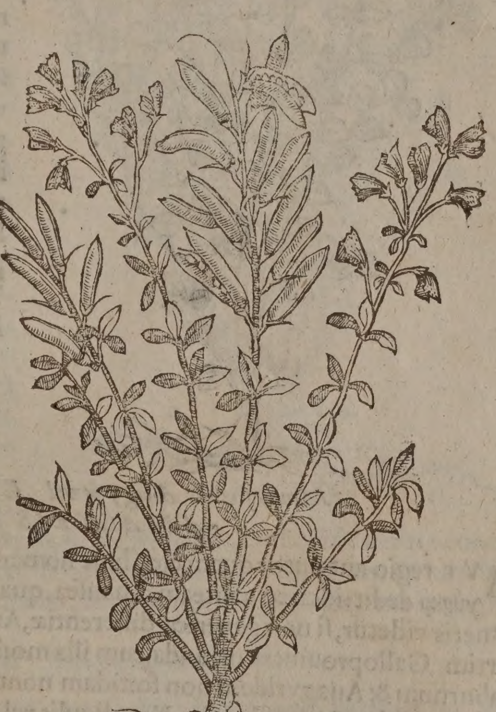
NON DE NIHILO erat, quod quidam persuasi fuerunt, illam Lotum quæ siccioribus pratis, viarumque marginibus lætatur, Sertulam esse campanam, aut saltem pro Meliloto vtendam esse. Quippe præterquam quod nulla propius ad Syriacã accedit, etiam siliquosa est, & florẽ perquàm hilarẽ, corollæ aureæ sertíve persimilẽ habet, vnde plebi Gallicæ Corona Regia dicitur, indidemque Romanis Sertula fortè dicta. Ramulos spargit hinc indè copiosos, virentes, graciles, pedales, copiosos, teneros, foliis

terius trifolij pratenfis cæfis caule enatis plurimùm quinis,fed in pediculis ternis, vti in Loto fylueftri. Flores luteoli vel melini,nondum explicati ex flauo rutilantes,pifi effigie radiatim & æquis fpatiolis diffiti Coronidem experimentes, Sapor qui leguminum plerifq;:odor imbecillior florib⁹,aridis & aceruatim congeftis nõnihil gratus difflatur,quod mellis odorem præfert,quem linimen tis relinquit,vti etiam colorem: vfi fæpe fumus illitione ad vifcerum feruidorum materiam concoquendam in tertianis nothis, ex floribus oleo imbuto,quod etiã oculis optimè facit. Ea Pharmacopœi Galli præfertim,plurimùm vtuntur æquè tuto atque Meliloto,nufquam non Angliæ Galliæ, Belgiæ frequentiffima. Siliqua Loti Sylueftris.

Trifolium FOENVGRÆCVM *dictum*.

RARO aut nufpiam nifi cultã:nam quod ruri ortũ putatur Fœnugræcũ,quibufdam locis in Italia,ambigit inter Lotos. Et Fœnogræcum hodie adeò notum eft vt qui lotos norit,neminem latere poffit: duntaxat differre videtur filiqua qua maiore magifque adunca,acutiori ftyllo eft fœnigræcũ,albicant flores parui:inq; caulibus parum ftriatis,cubitum & fefquicubitum longis à teretibus folia funt,ternr è pediculis loti æmula,aliquantũ crenata. Seminis fului angulofi *Securidacæ*, fed rotundioris maximæ in re medicæ vtilitatis fœta cornicula. Quo paratur oleum viribus quam quifquam credat maioribus, ad inteftinorum latẽtes fchirros diffipandos, & ftrumis perutile.

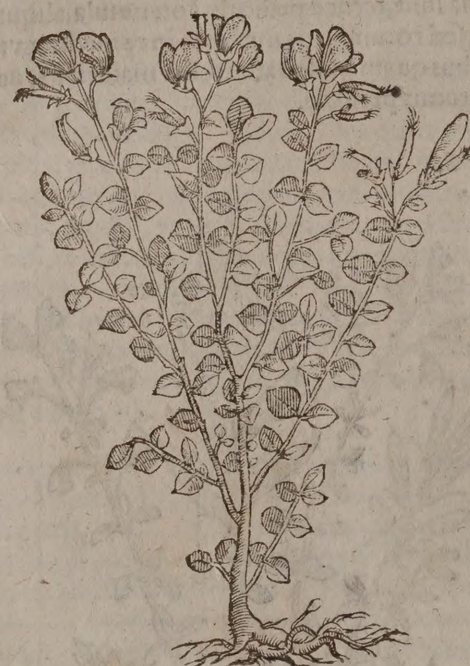
CYTISVS.

TRifolius ifte frutex Lotufue gentilem cognominis infulæ Cinthyfe quæ vna è cycladibus eft appellationem fatetur, vnde relique Greciæ Latioq; factus communis fuit. Et mirum quanti putatus ad pecoris paftiones, lactis & prolis prouentum. Quars qui κυθηλου ex Poetis legunt,poffunt aptè interpretari fœcundum fœnum, quod multùm fanguimus vitiũ & feminis abfque quo friget Venus, fuggerit. Diu nos anxios & ambiguos animi habuit Cytifi veri hiftoria & expenfio. Verum fubductis hinc inde rationum momentis & collatis,varijs plantis, quas refpuebamus fperamus tandem probarum ori candidis arbitris. Qua quis Roma regia via Florentiã adit,opidulo cui nomen Aquapẽdule,(in perperam in Palinxes herbario notauim⁹) decliui &depreffa etiam planitie feraciffima Cytifum fruticem 5. fexũe cubitis proceriorem Geniftæ farmẽtis pluribus,gracilibus præduris,ftriatis,vidimus ftarim ab imo aut paulo ftirpius lignofa radice è tenuibus pediculis: folia terna,non ita numerofa fimilia fœnugræco anguftiora,habitiora,rutacea: geniftæ vel Sparti aut pifi flores lutei,fed minores: Siliqua Geniftę parunt cinericia,gracilior,cõmprefsior,ineus loculis filicis difcepta femina nitẽtia ex atrore Geniftę eft cana vniuerfa plãta: vti Rhamus Mõfpel. aut halimus

Sapor Ciceris aut ſimilis leguminis odoris:ſanè iam non ſuccurrit, aridam enim & inodoram duntaxat habemus nulſam Norbonę,præſertim, ad radices mōtis Calcaris prope Veganiū:minus procera tamen,ſed tenerior pabuloq; aptior eſt,fortè quia dum in montes abigunt pecus,vt quotannis faciunt, paſtionis lætioris, atq; æſtus conuallium declinandi cauſa,ineunte Maio & Iunio,Sole in Arietem ingreſſo, teneriuſculos germinationum fœtus, florum ſiliquarumq; ſpem liguriunt oues,& capellæ. Eóq; Poeta venuſtę ex Theocrito canit. *Florentem Cytiſum & Salices carpetis amaras*. Hæc, vt ſi quæ alia apprimè quadrat Dioſcoridis, Gallenique Cytiſo : nam ecquid eadem ſit Theophraſti haud magnoperè ſolicitos facit nos,quando ille in deſcribēda minuus ſolicitus fuit,qui de Lotis alicubi monuit,plerumque vſu venire.vt eadem voce plurimùm diuerſæ plantæ, effigie tradantur. Qua propter vti Antiqui Cytiſum vocarunt Fœmigræcum, Lotum magnam,& Trifolium,propter figuræ aut naturæ coniunctionem, ſic ex varijs conſimilibus fruticibus Anagyridi,Laburno,Coluteę,incertum vagumque vocabulum remanſit.

Altera Cytiſus minor & vulgatior.

Terna item prodeunt hinc folia, ſed pictor quia emarcuerat minus animaduertit.

NOTIOR & frequentior multò,quæ Italiæ,Galloprouinciæ, ſquallidis ſaxeiſq; collibus inter cocciferas Ilices & maiores Ericas viret, florúmq; amœniſſima fœtura oculos capráſq; paſcit æſtatis initiò: ſeſquicubitales ſpargit fruticoſas, lignoſas virgas,tenues,ramoſas: & folia terna virgultis oriuntur,& quàm prioris Cytiſi maiora,rotundiora, viridantia ex atro: Geniſtę flores in ſummis cauliculis luxuriant, lutei puſilli, ſed ſtipatu longè pluri, quàm pro magnitudine plantæ,quò aduolāt mellificatum apum examina læta:odor gratus illi,ſapor alterius:Siliqua & ſemē minora.

Minus fœtens Anagyris vel LABVRNVM, *Fœtida* ANAGYRIS *arboreſcens.*

AVT regio aut putor quem ciet,huic nomen fecit,locúmq; prouerbio,Ne moueas ἀνάγυρυ dedit:idcircò nauteam,à nauſea,quam mouet,Plautus vocauit.Cognati autem generis videtur,ſi non genericæ differentiæ,Anagyris æſtuoſis conuallibus & riguis,præſertim Galloprouinciæ oriunda,cum illa montana & alſioſis Alpinis prouenіente, quam Laburnum & Anagyridem non fœtidam nonnulli autumant.Plurima hæc Taurinis montoſis & collibus Pedemōtanis, Vere ligulis vel pannulis conſpicua luteis,prælongis, pendulis,congeſtis multa floſculorum ſerie,Sparti Geniſtellæ aut Cytiſi non diſſimilium: folia terna Aſphaltidis trifolij,Cytiſi,aut Polemonij longiora,ex pallore viridia,ſiliquulis, multis Geniſtellæ aut Cytiſi,vni pedicello hærentibus,minoribus,minúſq; latis: ſemen item Cytiſi aut Galegæ,oblongum,vel Geniſtæ:fruticat ad arboris proceritatem,prædura materia,ruſticoque inſtrumēto nata, intus nigricante,foris Fuſariæ colore,ex Alpibus Heluetijs in Germanię & Flādriæ hortis florentem vidimus, ſed perparum aut nihil fœti

Non fœtens.

dam,tametſi fœteat vernaculo ſolo:eſſe Laburnum Plin. yt non magnum operæprecium puta-

putamus probare,ita eſt valde veriſimile: ſed huius Romani ne imparatiores minuſque;accuratæ fuerunt in hac hiſtoria tum ſynopſes,tum verſiones, vti ſexcentis locis, ac proximo Anagyridis capite, manifeſtum fit.

ANAGYRIS.

SEMEN lectum Anagyridis eminus etiam fœtentis in crepidinibus Argentei ammi vocati,Briniolam inter & Vallũ vrbeculas Galloprouinciæ,in Belgio creuit,etiamq; Londini nobis prouenit in Morgani Vireto: folia item terna virgultáque Memantis Trifolii: minor tota fruticat,minus dura materia,cortex nigricat ; flores in muſcoſis thyrſis racemoſi, Napi aut Raphani,aut Braſſicę,luteoli,ſiliquis longioribus,latioribus,ſemen cohibetur,renis Phaſeolíve effigie, duriſsimum, pullum,nitidum,ſubpurpureum: quin ſit vera nulli iam dubium reliquit ſemen & fœtidiſsimus odor,vnde nomen illi & Adagio locus, *Mouere Anagyrim*, κινεῖν ἀνάγυρον ,id eſt,ſibi rem moleſtam & prorſum ingratam exciere, quia rarior,vſus hodie paucus aut nullus.

DORYCNIVM *Monſpellienſium*.

Δορύκνιον, quemadmodum toxicum , quibus ſpicula cuſpidatáve tela infici ſolita fuerant, quò celeriorem molirentur perniciem , nominatum fuiſſe par eſt.Multum verò abeſt iſtud hic appictum ab illis duabus,aut tribus plãtis,quas nõnulli hariolabãtur fore Dorychnion, quæque nullum operæprecium commemorare,vti *Phylleræã*, Veſicariũ cordis effigie legumen, & alia: *Nam* iamdiu Rondelletii *Præceptoris*,& *Scholæ* clariſsimæ Nitiobrigum penè cunctæ familiæ diuturna coniectura,iſtam plantam Dorychnion ſtatuebat: crebertima quippe illic & in Galloprouincia fruticat (non perinde in Italia) ſarmentoſis, lignoſis, duriſsimíſq; virgultis, tenuibus,flexilibus,rectis,ſeſquicubitum,& binos altis;numeroſa alarum ſobole è geniculis imis ſummo tenus per interualla folio-la habente,incana,cõpluria, Rutaceis,Chamęleę, aut *Oleæ* nuper pullulãtis multò exiliora,multis floſculis muſcoſis Oleæ , vel Quercus, per cacumina candicantibus , & in radiatis quaſi vmbellis relinquentibus theculas vel folliculos albidos, membranoſos,rotũdos , oblõgos , teretes,Loti ſylueſtris ſemina quina,aut ſena,nigricantia,arentia, Araci ſylueſtris,aut Loti ſylueſtris condentes : radice lignoſiore, gracili, prolixa, ſaxoſis ſterilibus ad Frontignanam & maritima Norbonæ oritur.Guſtu eſt inſipido fermè planta, & vt reor, refrigerantis,non humectantis facultatis.

POLEMONIVM *Monſpellienſium*,

HVIVS eſt ſimilitudinis *Polemonium* , quaſi dicas bellatum & bellicoſum ; vt de cuius inuentione ſibi vendicanda certatum inter Reges fuerit : Quippe quæ herba eſſet χιλιοδύναμις vocata, id eſt,mille viribus prædita,authore Dioſcoride. Nullidum recentiorum nota fuit *Polemonia*, ac ne quidem illi nouo huius ęui radiato Appollini Vercellenſi Math.alioquin amico non vulgari,& hac in palęſtra riuali:ac ne nos quidé fortè nouiſſemus , niſi Rondelletii præceptoris & Guillielmi Peliſſerii Monſpel. Epiſcopi, & Aſſatii ſagaci veſtigatione,factum fuiſſet,vt non multis ab hinc annis vniuerſæ Academiæ illic fuerit notitiæ vulgatiſsimæ,etiam viribus explorando compertis : nam frutex ipſe vndequaque exquiſitè quadrat delineationi Dioſcorideæ. Virgultis multis , lignoſis, rectis, rotundis , gracilibus, cortice pullis ex virore , ternos & quaternos cubitos altis,

in quibus ad vſque ſummum hęrẽt vtrinque pinnatim ramuli & folia terna Cythiſi,aut Rutæ,maiora,ſaturè virentia,craſsiuſcula & rigida. Flores Maio & Iunio emicant lutei, puſilli, vt Iaſemini,qui cedunt baccis nigris vnà circinnatim collectis,plenis,paribus liguſtri,aut Corni fœminæ, ſucco hyanthino; vel atro purpureo inficiente prægnantibus. Radice prolixa,lignea, implexa, & vario flexu ſparſa, intus alba,ſaporis nonnihil acris & amari ,euulſu difficilis. In Monſpellio agro,ad Caſtri noui aridos colles & æſtuoſos margines oliuetorũ & in luci Grãmũtii cãpeſtrib⁹ ſaxoſis quamplurima. Gallis,Belgis,& Anglis hortis iam quidẽ culta, ſed putata & vocata ab illis geniſtę peregrinę quędã ſpecies. Pueriliter hic nõnulli ambigunt ſuper foliis Nepetę: qui ſi meminiſſent eſſe ſpeciem Calaminthæ Pulegii, planè foliis ſimilibus,& paribus, lubenter de Behen albo & rubro vlterius ineptire deſinerent: Sunt enim Pulegii,Rutę,& Polygoni,

folia non adeò diſparia inter ſe magnitudine , vnde etiam diſcas , quid Calamintha altera , ſeu Nepeta Dioſcoridis,ſit.

MAIOR & hortenſis Ruta, Sylueſtris,& ei perquàm ſimilis facie Norbonenſium Peganium, ſiue anguſtifolia Rutula.

Sylueſtr. Ruta.

SEMPER virentis hortenſis figura trifolia, ſatis ex ſuperioribus innoteſcet, tum etiam quia nihil hortis vulgatius πύγανον dicta, ἀπὸ τοῦ πυγνύεσθαι τὸ σπέρμα , quia ſemen genitabile ſuo præſicco ſpiritu calidoq; vapore & tetro coaguletur,quaſique areſcat, vnde ſterileſcunt,præſertim viri. Agreſti autem Rutæ vires vegetiores , & odor vehementior multò , adeóque viroſus & afflatu periculoſus eſt: interdum enim vaporem ipſa planta intuentis vultui afflat, aut tangentis manui inurit, qua ſi faciem attigeris, Eriſypelas, aut Scabiem excitabis: alta cubitum eſt, hortenſis,& caule minore , ſed foliis fermè iiſdem exilioribus, Peganio paucioribus, ſiliqua & ſemine non diſpari: ſed nõ perennat,ne in hortis quidem Gallicis & Batauis ſedulò culta,floſculis herbaceis. Minima maximè omnium virulenta,anguſtifoliola, tota pallido virore albicat: ęmpetri fermè habitu, ſitu, & rigiditate ,cętera non niſi magnitudine multò diſparia. Aridi Monſpelliaci colles & ſaxeideuexi vtraque ſcatent. Vtriuſque ſemen, præſertim minimæ, maximi ad arthritidem,& molas,& humiditates vteri vſus Medicis illic.

PEGANION Norbonen. ſiue Rutula.

An Harmala Syriacà ſit SESAMOIDES magnum Dioſcoridis ?

VERVM illi Syriacæ,quæ non modò Venetis,ſed etiam Belgicis & Anglicis viretis facilè propagatur,tametſi ſunt capitula , ſeu pericapia,ſimilia & trifida,aut triangula , tamen

men odor ille vehemens noſtratis illi deſit, quem ſi quis ſoli mutatione amiſſum dicat, ſciat ex Syria quàm recentiſsimo ſemine ſatam, inodoram proueniſſe. Atque inter Rutaceas, quas plures habemus quàm Dioſc. nulla minus hac Rutam præferat, & ſapiat odore & guſtu, quam Martinellus miſit è Syria, Harmalámque primus fecit: non inſcita cóiectura quiſpiam poſsit illam eandem Seſamoidem maiorem opinari: eſt ſiquidem Agreſtis Rutæ tenuifoliæ, ſiue Norbonenſis Harmalæ foliis longioribus, maioribus Senecionis, & Artemiſiæ tenuifoliæ, flore Hyperici, ſed albo: ſiliqua triquetra, Seſami minoris effigie, ſemine intus pullo vel cinereo, guſtu acri, amaro, maiore Hyoſchiami albi: tenui radice, lutea. Ex Syria per Italiæ hortos, indéque Gallicis, Belgicis, etiámque Anglicis viretis nota. Nec ſi non eſſet purgatrix hæc, illicò foret ideò reiicienda: quippe antiqui Helleboro ſoliti erant addere quædam, quæ vires catharticas, vel accelerarent, quaſíque ſtimuli vrgerent excretionem, vt ſal, acetum, & alia tum Helleboro, tum Elaterio: vel quæ impetum effrenẽ medicamenti moderarentur, vt pulticulas, aut lactis dulciculam potiunculam, cuiuſmodi poſterior ętas quàmplurima meditata eſt admodùm oportuna: Barbaris noſtris apud *Meſuem* conſolatoria dicta. Nec hanc infernè deiicere dicunt Dioſcor. aut *Paulus*, nec per ſe, ſed additum tribus ſemiobolis albi Hellebori, vt fuſius in Helleborine.

RVTA *triangulo pericarpio.*

QVANDAM habuit nobíſque oſtendit Rutam aliam Regius profeſſor Monſpellienſium Iubertus, cui triquetræ ſiliquæ aut vaſcula erant, nec tamen ſapor cęteráque facies diuerſa à vulgari Ruta: quamobrem arbitrabantur Itali (quorum in hortis adoleuerat) hanc eſſe propiorem Syriacæ Harmalæ, quàm ſuperiores dictas.

CANINA RVTA.

RECENTIORVM inſuper quatuor ſunt plantę, quæ virium aut odoris efficacia, itémque effigie, Rutæ nomen vſurparunt. Nec enim Caninæ Rutæ vocatę Ruta vulgaris cognata eſt, niſi paucis & vagis notis. Sed id vulgo moris eſt, vt cùm præſtent quædam herbæ opem celebratioribus ſolitam aſſcribi, ſi nomine deficiantur, illo communi impertiantur. Raрò, niſi locis ſiccis & feruidis, ſatis, & marginibus, cuiuſmodi Norbonæ, Rauenæ, & Romæ, circum oriunda hæc. Surculis virgulteis multis, ſeſquicubiti folia Rheadis, Papaueris, aut Argemones inciſura, magnitudine minora, craſsiuſcula, ex viridi nigricãt: vti & floſculi, æſtate hiantes, alterius Veronicæ vel Anthirrini modo. Grauẽ tota viroſúmve Rutaceo ingratiorem vibrat odorem: exili pericarpio, Rutæ ferè aut Blattarię ritu, ſed multò minore claudit ſemẽ. Rutã iſtam, Math. reiectæ Alceæ Venetę, quam foliis & odore viroſo refert, ſuffecimus: odor quippe etiam Meconii quiddam viroſum halat, ramulíque exiles ſunt. Succus verò, quem Meconio æquiparat ſucco, idem: qui nobiſcum ſuſpicatur hanc eſſe Hippocoum, vires cum ſucco corniculati papaueris, aut ſpumei conferendas interpretatur. Verùm è tam parua deſignatione iudicium differendum cenſemus.

RVTA *Pratenſis Herbariorum, num* PHELLANDRIVM *Plin?* *quod potius* SAXIFRAGIA *Hircina videtur.*

MVLTO adhuc magis Ruta pratenſis dicta abeſt: Plinianum hanc Phellandrium dictitabant Lutetiani nonnulli noſtra memoria, quòd propius Apium accederet quàm Rutam, cuius nihil niſi odorem viroſum ſortita eſt: eodemque argumento ad calculum laudabant, & Saxifragium nuncupabant alii nuperi intempeſtiui nomẽclationum æruſcatores, qui tum demùm ſe operępretium putant feciſſe, ſi ex Plinianis incertis herbarum elenchis potius, quàm deſcriptionibus, aliquot ſelegerint minus auribus vulgi aſſueta nomina, & plantis itidem nondum agnitis indiderint, Horatiiq; conuicio locum fecerint, qui piſces appingere ſyluis vetat. Pratis vdis & riguis oritur hæc paſsim, caulem promit ſeſquicubitalem, folia quadantenus Apii paluſtris, ſed minora, rigidiora, nigriora, radix lu-

Nonnulli vulgò pharmaco. Rubarbarũ monachorũ à rubore vocitant.

Ruta pratenſis tenuifolia.

Thalictrum tenuifoliũ Cordi.

teola, fibris multis donata, latéque humi fuſis, Aſclepiadis modo: flores ex luteo herbacei, puſilli, numeroſi: radix pediculis & atomis, cironibusq; interficiendis, in balnea inditur, ſuperiore gracilitate differre tantùm videtur, alioquin iiſdem natalibus & facultatibus, ſed remiſsioribus prædita eſt.

GALEGA.

GALEGA foliis eſt Glycyrrhizæ, vel Lentis Glaucii, cui etiam nomen ab Herbariis factum alludit: duûm cubitorum illi caulis, flores albi, purpuraſcentes, in teretibus, oblõgis ſiliquis ſemen exile. In Pedemontana planitie, iuxta Eridani fluenta & Taurinum vbertim luxuriat, paſsimque alibi. Satis liquet, non ex delineatione, ſed potius ex effectione, Rutę nomen inditum illi, quia vel odor ipſe potius Leguminis, cui videtur ſimilior: ſed quia venenis efficaciſsima, vti Ruta, perhibetur, cõſimili vulgò nomenclatura donatur. Veneti namque Pharmacopœi atque etiam Circulatorum illic fex, qui viperas ſtipis colligendæ cauſa circumferunt, ſimulatque demorſi ſunt, nihil certius hac aut prẹſentius habent; eadẽ multò magis freti, quàm illis decantatis Theriacis.

LEGVMINA.

- *Faba*
  - *Maior vulgatior, non eſt eadem antiquorum faba, ſed congener.*
  - *Minor.*
  - *Syluestris Norbo. an ſit Faba antiquorũ.*
- *Phaſeoli.* *Varietates.*
- *Phaſeolus ſylueſtris.*
- *Smilax hortenſis Dioſc. ſiue Phaſ. vulgaris.*
- *Seſamum.*
- *Frumẽtum Saracenicũ, num ſit Eriſimũ Theop?*
- *Lupini.*
- *Eorundem Varietates.*
- *Piſum*
  - *Maius.*
  - *Minus.*
  - *Spontaneum.*
  - *Cordatum, & Cor. Indicũ, Halicacabũ Peregrinũ Offic. an Iſopyrum Dioſc?*
- *Eruilla ſylu. ſiue Ochrum.*
- *Lathyris, ſiue Cicercula.*
- *Lathyris ſylueſt.*
- *Pſeudoapios, Germanorum Terræ glandes.*
- *Cicer*
  - *Domeſticum.*
  - *Arietinum.*
  - *Syluestre duplex.*

LEGVMINOSA.

- *Lens.*
- *Orobus, ſiue Eruum.*
- *Vicia.*
- *Cracca, ſiue Aracus.*
- *Cracca altera.*
- *Hediſarum vtrumque.*
- *Glaux vulgaris.*
- *Caput gallinaceũ Belgarũ, an Onobrychis Dioſc?*
- *Ornithopodium.*
- *Ferrum equinum.* Ferro Cauallo *Italorum.*
- *Scorpioides leguminoſa.*
- *Tribulus terreſtris.*
- *Anthillis prior Dod. & Herbariorum.*
- *Aphaca.*
- *Eruum.*
- *Glycyrrhiza triplex.*
- *Colutea.*
- *Colutea Scorpioides.*
- *Sena.*
- *Dictamnus albus Officina. an Tragium Diſco?*

FABÆ *antiquorum & recentiorum.*

Germa. Boonen. *Gallis.* Feues. *Ang. Beanes.*

AGNOVIMVS ſuperius triticea cum Leguminoſis magis quadã vſus & partium proportione conuenire, quàm delineatione: nã vt illa ſpicãtur glumis & ariſtis, ſic hæc grauidantur ſiliquis & vaginulis, vtraq; magno vſui tum pecori, tum homini: illa à terendo, hæc à legendo Latini dixerunt, quia non falce vti illa, ſed manu vncóve auellẽdo legerentur. Grẹcis verò σπορία, quaſi ſatiua aut ſerenda, quòd ſementẽ multo fœnore penſarẽt: ſunt enim legumina nõ parũ fœcũdiora triticeis, minoreq; tempore & labore, ſed maiore prouẽtu colũtur: à qua quidẽ feracitatis facilitate κυάμους vocarũt, vt Galenus annotat, antiqui ferè cuncta legumina Fabas, quaſi prægnantes & feraces, id enim valet verbũ κυῶ, quod prægno, vnde κύαμοι, teſticuli dicti olim. Speciatim poſtea indicarũt legumẽ fama multò omniũ notiſsimũ & fami plebeiæ adeò vulgare ſubſidiũ, vt nõ ſecus atq; genera, aut diuerſitates Tritici, ſic fa-

barũ

barũ delineationem nõ tam rudem,quàm nullã reliquerint.Cùm autẽ præ Faba Theop. Dioſc. & aliorum antiquorum iſtam vulgarem noſtram, vtpote maiorem,pinguioremq́;, potiorem duxiſſet poſteritas, ea penè cõtempta,hęc noſtrás ſola nomen Fabæ ſubripuit, retinétq; etiamnum hodie. Antiquorum enim Fabulæ ſiue Fabellæ,puſillæ tametſi, veluti pares,Loto & Terebintho comparantur. Taxiq; bacca maior, quàm faba aſſeritur apud Dioſcoridis,& rotunda iuxta & æqualẽ aſellis ſubter vrinis delileſcentibus,κυαμια vocatis Galenus : Ariſtotel. autem pulli decimi incubitus diei oculos maiores Faba facit: tamen non illicò noſtrates è Fabarum cenſu amouent,vt placet doctiſſimo & modeſtiſſimo Dodonæo:ſed id nos docent,eorum Fabam fuiſſe minorem,quàm hodierna, nec tamen ſpecie diuerſam,ſed cõngenerem,& potius fructu,magnitudine,figura,quàm plantæ natura temperamento,aut lineamentis diſtare. Nam Theoph.& Pli. Fabam, qualis noſtras eſt, deſcribunt caule recto & vnico ſolamq́; inter ligumina, vt plurimùm, culmo tradunt: & multis locis Dioſcorides caulem Fabæ quadratũ dicit, & florem Fabæ Peryclimeni aſſerit. Sed id euenire,quia variant magnitudine,colore,effigie latiore, compreſſiore, tereti rotunda. Et frequentiſſima hodie Faba noſtra maior, raró vſpiam tamen niſi ſata prouenit,ferunt quippe in parillo depreſſas ſcrobillas. Quare vt non eſt difficilè noſſe iſtam vulgarem Fabam, maiorem, longiorem,minúſq; rotundam eſſe,quàm antiquorum Faba fuerit,ſic eandem Phaſiolum Dolicumúe aſſerere,neutiquam licet per eoſdem authores.

FABA Minor.

Altera,quæ minor eſt,Italis & Belgio ſatu freqũentiſſima ad veterina alenda,ſed nuſpiam vſus frequentior quàm in Anglia,vbi panes Fabaceos veterinæ potius quàm triticeos dant. Hæc non multum videtur abeſſe à Gręcorum, quam ſuperius expendebamus, Faba: Eſt enim ea illis adhuc vſitatiſſima,freſa imbi vocata,ad pulmenta expetita: & Italiæ,Venetijs pręſertim,vulgo *Faua menada dicta.*

Sed ſylueſtris,qualem ſæpius in Galloprouincia & in Botoneti Ericetis ſterilibúſq;, non procul Monſpellio enatam legimus,tota minor eſt,ſeſquIcubitalis & cubitalis: & culmi quadrati,minus rigidi ſurculi,communis Fabæ folijs, quaſi egens adminiculi, & ſupernè in cirros,capreolóſve Piſi deſinentibus,flore Viciæ obſcurè purpureo,& ſiliqua dum maturuit alioqui non diſcrepat: cohibent autem quaternas Fabas aut quinas, guſtu Fabaceo, ſed non ita grato,odore grauiuſculo,magnitudine Orobi, quem Dioſcorides Tithymali Paralij ſemini comparat. Plinius quaſi æqualitatem hanc & parilitatem innuens,Fabę parem tradit : quæ nos adducunt,vt non inuiti credamus hanc prę cęteris delineationem Grecę explere. Quando etiam hæc non ſecus atq; antiquorum Fabæ ſponte prodeunt,in locis Galliæ paulò antè dictis,quemadum illæ è Fabarijs inſulis,quibus cognomine fuiſſe ferunt autores: tametſi malim eſſe illam Cherrſonenſum in Mari Euxino,quàm in Germanio ſiue Arctico Oceano, vbi terra alſioſa, & minus olim nota Græcis aut Romanis fuit: nec puto in Dania inſuliſúe finitimis haſce reperiri, eam tamen volunt eſſe Cymbricam Cherronenſum ſiue perninſulam Pli. autoritate. Itaq; illam vulgatiſſimã Fabam amiſſam putare,tam parũ veriſimile eſt,quàm ſiligine laudatione tritico carere nos,de quo tamen fuerunt controuerſiæ multæ. Sed noſtratæ Fabæ cùm caulem quadratũ, rectum, ſurrectũ, vnicum,vt plurimùm ſolæ leguminum habeant Theoph. & Plin. autoritate,& particulatim floreant,ipſiq́; flores nigricantibus lituris(quas lituras lugubres rati Flamines Romani,non mandebant,vt tradit Varro)inſigniãtur,nõ eſſe κυάμους ſiue fabas nolim aſſentiri. Et in ipſius fructus latiore quaſi baſi,qui cernit nigrum veſtigium illud,quod hilum antiqui vocarunt,quaſi germinis vmbilicellũ & inuolucrum, neutiquam vulgares reſpuet fabas,quibus penè id ſigni peculiare eſt. Ipſæ etiam in duas ſemiſſes ſponte ferè & natura diuelluntur: & planè tot iiſdemq́; facultatibus comperiuntur,quas antiqui prodiderunt, tum cibo tum medicamento: nam flatus & tetra inſomnia excitare, vulgus etiã queritur, & ad vlcera abſtergenda,atq; carnem procurandã quiuis chirurgus harum farina vtitur. Quamobrem non aliò diffident à Gręca notiſſima illa noſtrates Fabæ Germanorumúe Boonę,quàm magnitudine & oblongiore teretíve,figura: quæ cùm in pleriſque eiuſdem ſpeciei & naturæ pomis,nucibus, & ſeminibus, tum in Cicere ſatiuo & ſylueſtri,diſcrepant, Dioſc. monente,nam, inquit, à ſatiuo nihil differre,niſi ſemine tantùm.

Sylueſtris.

PHA-

PHASELI à Fabis & Phaſiolis diſcrimen.

PErpauca extant apud ſcriptores antiquos de Phaſeolo,quem Dioſc.ægrè concoqui,in flationes aluum & vomitum ciere tantùm dicit: Galenus autem à φασήολω Dolichonem diſcernit,eundemq́ueCiceruLæ aut eiuſdem ſpeciei vult : Quod Plinius videtur innuiſſe, & *Maro vbi canit ſeu pinguem viciamq́, ſeres, vilémve Faſelum* : vilis enim meritò dicitur,vt cuius tantùm quaſi noxij aut parum vtilis meminerunt antiqui, eoq́ue incognitum penè reliquerunt,niſi quantum ex Cicerculæ collatione percipi poteſt, deq́; Galeni ſententia,fortè & Plinij verbis,qui Fabæ folia rotunda,Phaſiolo autem Piſo & Eruiliæ longiora & venoſa ſcribit: quę accipienda eſſe de *P*haſelo potius quàm de Phaſiolo videntur,quia Phaſiolo folia ſunt rotunda,nec venoſa.Et apud Columellam etiam puſillum legumen vileq́ue intelligi videtur:quando Phaſioli modi quatuor obruuntur à totidem operis:nec enim *P*haſeolus niſi rara & peregrina in Italia fuit. Eapropter nobis videtur ſui generis legumen ignobile quoddam,Phaſelus, ſimile tamen Eruiliæ aut Ciceri,quale eſt quod pictum damus,in huius operis extremo,Phaſeoli facie,ſed ſiliquis Ciceris aut Viciæ:congruis item Sparto,aut Geniſtæ,quales Dioſcorides annotauit.Sponte hæc in Heluetia exit,folijs ab vno pediculo gracilibus,ordine poſitis,ſenis & ſeptenis in caule geniculato,ſtriato,cubitali & ſeſquicubitali,gracili,lento,flexili. Folia ipſa minimè craſſa,aut carnoſa,ſed venulis perquàm exiguis ſecundũ longitudinem intexta,magnitudine ferè,ſed non poſitu *P*haſeoli.Floribus purpureis,*P*haſeoli,minoribus,in prolixioribus clauiculis:è quibus poſtea ſiliquæ fuſcæ viſuntur complures,magnitudine & effigie Geniſtæ aut Cicerculæ:ſemine intus pullo,Eruum æquante : radice multum fibroſa, nigra,maiore quàm cæteris leguminibus,fortè quia Sylueſtris eſt plãta, nam ruri repertam nobis dedit optime ſpei doctiſſimus amicus *P*enius Medicus.

Cicercula altera,an Phaſeolus Dioſc?

EST & quædam alia,quam nonnulli Phaſiolum ſuſpicati ſunt,ea etiam in agris,& ſyluis occurrit,vnde hortus Morgani habuit.Cicerculæ ſimiliter hæc folia, cauléſque emittit,venoſa tenuiáque,auriculis Leporis ſimilia: ſiliquis Viciæ latioribus & longioribus,flore purpureo,& quàm Piſi minore:harum vtramuis malunt Phaſelum antiquorum recentiores,doctiores, quàm Fabam noſtram, vt quæ ſit legumen neutiquam contemnendum,imò tanti faciendum hodie vt vere & totam æſtatem,multis in regionibus magnum ſit annonæ ſupplemẽtum,& nõ parum multæ gentes panes ex Fabis depſent Veterinariæ etiamq́ue plebeculæ non incommodus:farina autem,aut ipſa tota freſa Faba pultes ſapidas,& placentas conficiant, efficiantq́ue,vt de hac noſtrate Faba dictum putemus quod antiqui ſcribunt: Fabæ maximum honorem habitum fuiſſe, vt qua panis attenuatus ſit.

PHASIOLVS vulgaris Turcicáve multicolor Faba,
eſt SMILAX hortenſis Dioſc.

NVLLIVS verò laboris eſt iſtud legumen trifolium folijs hederaceis,Faba tereti oblonga, renis effigie,multicolori, eſſe antiquorũ Dolichum Phaſiolúmve dictum, aſſeuerare:hanc non perinde triuialem fuiſſe & longè abeſſe à Phaſelis certum: tametſi nomenclaturam *P*haſellus,quaſi minoris fructus à Phaſiolo retinuerit,propter quandam ſimilitudinem,fortè fructus & foliorum,potius quàm ob magnitudinem,Dolichũ autem & *P*haſiolum effigie ſiliquarum & fructus,qui Lintrem Lembúmve nauiculam exprimũt, vocarunt. Nuſquam autem niſi ſati peregriniq́ue hortis noſtris non ſecus ac Romanis olim,viſuntur Phaſioli,cuius enatæ frondes hederaceæ prolixiſſimis in viticulis deducuntur ad topiariorum ornamenta,qua de cauſa vocauit Dioſcorides hortenſem Smilacẽ, cui perquam ſimilis eſſet folijs & vultu,tametſi diuerſa fructu.Eſt autem fructus *P*haſioli

perquam amæno aſpectu, plerumque bicolor & tricolor, maculis atris, pullis giluis, rotundis, guttatis, oblongis, obliquis, circulatim, tæniatim aſperſus, nitens: plerumque ebori concolores fabæ totæ, nonnuſquam flaueſcunt, interdum atræ prorſum, plurimum renuli effigiẽ referunt, vnde notiſsimæ ſunt vbiuis, & apud Italos teneræ integra ſiliqua in iuſculis multum eſitantur, multoque magis quam vulgares Fabæ expetuntur: tametſi parũ lautus cibus nobis eſitantibus fortè non aſſuetis, videbantur.

*P*ermultas accepimus à naucleris fabas Phaſiolóſve ex Americæ nouo orbe, èque Heſperia Aphrica allatas, quæ mixtæ naturæ videntur, ſed propinquioris *Phaſiolo*: nam earum quædam exigua, minor multò *Phaſiolo*, ex fuſco purpuraſcit: quædam latiſsima & candida, compreſſæ rotunditatis, ambitu fere vnciam æquat, guſtu, concretione & *Pha*ſeoli ſimilitudine; hanc non demptam ex arbore Phaſiolifera, vt quidam putant, norunt amici quidam, qui ſeuerunt, legumenque non ita diſsimile Phaſiolo habuerunt: Sed alias perquàm raras habemus nos, munere lectiſsimæ, literata virtute & familia in Anglia illuſtri, Heroinę Catherinæ Killigreæ, quas ferunt repertas magna copia ad Cornubiæ littora, & quod non parum mirum, eo loco nullam meminit vllus nauem illiſam, nullúmve naufragium factum: & tamen quotannis nouæ inueniuntur, partim fluitantes & partim effodiuntur immerſæ ſabulis littoreis, quaſi, vt putant Cornubienſis maris *Anglici* accolæ, ſecundis Auſtris, aut Zephyris è nouo mundo appulſæ fuerint.

Belgarum Bouckwey, *an* ERYSIMVM *Theophraſti?*

ETSI in ſegetum cenſu ponunt Theophraſtus Plinius atque Galenus Eryſimum quoddam Seſamo ſimile & cognatum, cibis aptum; tamen delineatio magis folia leguminoſa teſtatur. Nulla autem planta videtur affinior eruditorum ſententia, quàm illud frugum genus, quod Belgis Brabantis, Heluetiiſque tanta copia ſeritur, vt iſto vniuerſa ſata, quaſi purpura operta eminus rutilent. Vniuerſa planta, præcipue quando matureſcit, purpuraſcit Amaranthi colore: caulis bicubitalis, ſtriatus, folia Smilacis minora aut Atriplicis: flore candido: ſemine glumis contento, triquetris fuſcis, quæ molendo exuũtur, ex Farina, lacte & butyro pinſuntur placentę, & ſartagine friguntur, pueris expetitæ. Belgium, & præſertim Antuerpianus ager, huius eſt fœraciſsimum. Quod ſi oculis vidiſſet ſedulus & perpetuus Hermolai, Ruelli, Leoniceri, cæterorumque doctiorũ carptor Mathiolus, veniam potius præcipitis iudicii, & paucæ inſpectionis, ne dicam lectionis, ab illis doctis exoraſſet, quàm eorum nomen laceraſſet. Vt quorum monumenta multis ſtudiorum anxietatibus comparata, illi quaſi offam præmanſam in os inſeruerint, amplisimáque ſegetem (ſed immeritæ) laudis ſuggeſſerint. Intuere eius duo argumenta: Triticum Sarracenicum Tridentinis *Formentono*, tantum caule rubet, non foliis: alterum argumentum, ab omnibus auidiſsimè depaſcitur. Reſpondeo, *Formentone* totum rubrum eſſe demptis floribus albis: rura Belgica & Gallica id affatim edere, & tuam Dialecticã hîc captionem moliri, quæ dum ab omnibus auidè vorari argutatur, viriditatem, vnde tota vis rationis pendebat, reticuit: nõ enim dicit non edi Theoph; ſed virentia folia non edi: miſera tamen vtraque argutatio. Rubor ineſt palmitibus, Titymallis, Atriplicibus aliis, & ſimilibus multis in locis, alibi nullus. Et Baſileæ agnum habuimus cicutæ Helluonem; at alibi paſsim animantia reſpuunt: hîc in Anglia virentes aſparagos veterina non tangunt; poſt fœniceciũ in maritimis, illis aridis veſcuntur. *Math. pag.* 573

An Officinarum SESAMI *ſemen ſit Dioſcoridis?*

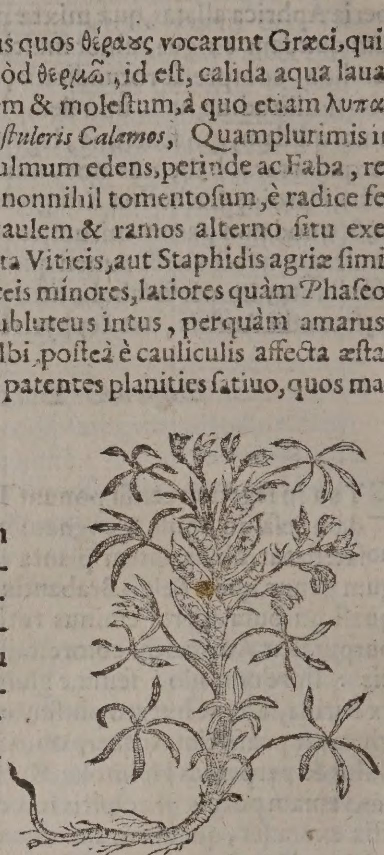
SEMEN iſtud perpetuo nomine & vſu Seſamum fuit, quod ſatum, vidimus adultum in horto Treuiſani Doctoris *Patauini*, ſiliqulis cylindriaceis, preſepiolis diſtinctis, ſemine iſto flaueſcente, oblongo, Seſamino plenis. Caule ſeſquicubitum craſſo, foliis Amygdali, vel Ocymi. Flores, Ruborem, & alia non meminimus, nec putabamus vllum fore, qui plantam, hanc *Seſamum* inficiaretur: ſi ſemen ſemel intueretur iſtud dictum.

Quare

Quare ſi ruborem deſiderat in Seſamo Senenſis, docti in illo pudorem, vt qui vnius plantulæ fortè aridę, in ſolo peregrino adultæ animaduerſione, de Seſamo aduerſus omniũ iudicia ſtatuerit, nec quidquam potioris docuerit. Quantum enim ſeminis iſtius Seſamini Venetias, *Piſas*, Genuam, Lucam, Antuerpiam ex Alexandria Candiaque, venum venit, huius plantæ eſt, quam monitus fortè inuitus depinxit.

SATIVVS LVPINVS.

NEc ita procul abſunt à Fabaceis & Phaſeolis fructus quos θέρμους vocarunt Græci, quia calidiores cæteris leguminibus eſſent, aut potius quòd θερμῷ, id eſt, calida aqua lauarentur & macerarentur quò amarorem exuerent triſtem & moleſtum, à quo etiam λυπάνθρωπον & Lupinus dictus, vnde Virgili. *triſtiſque Lupini ſuſtuleris Calamos*, Quamplurimis in hortis præſertim Pharmacopœorum habetur ſatiuus, culmum edens, perinde ac Faba, rectum, & ſuapte natura ſtantem, ſed rotundum, cauum, nonnihil tomentoſum, è radice ferè ſingulari, nec multum fibroſa, à qua fere per totum caulem & ramos alterno ſitu exeruntur in pediculis folia ſena & ſeptena diuiſura, digitata Viticis, aut Staphidis agriæ ſimilia, aduerſa, virentia, ſubtus incana, hirſuta: ſiliquę Fabaceis minores, latiores quàm Phaſeoli: durus fructus, rotundus, compreſſus, albidus foris, ſubluteus intus, perquàm amarus. Flos ter ęſtate ſpectandus, nam initiò ex imo emicant albi, poſteà è cauliculis affecta æſtate & per Autumnum exeunte. Pedemontani proferunt patentes planities ſatiuo, quos maceratos eſitat plebecula.

Segetum SYLVESTRE flore purpureo.

IN ſatis & cultis Gramuntio luco circumiectis non procul Monſpellio ſępè occurrit hic, qui illicò intuenti ſatiuum ſuperius deſcriptum refert: niſi quia gracilior multò eſt, caule, pedali folio quinque partito, anguſtiore, & flore purpureo & puniceo, Piſi minore: fructu etiam minore, guttatis, aut fortuitis aſperſo maculis, pullis, cinereis, & cęſiis. Inibi etiamque in hortis herbariorum viſitur hic idem floribus luteis Geniſtæ, fructu nihilo ſecius amaro.

PISVM VVLGATIVS Maius.

Germa. Erweyſſen. Ang. Peaſe.
Belgis. Stock erwitten. Ital. Piſo.

E quadam vrbe Piſa inter Oſſam & Olympum montes ſita Piſum allatum & dictum volunt: de quo nihil extare apud Dioſcoridem non tam mirum fit, quàm certos nos facit, multa eius operi intercidiſſe, quę illi notiſsima fuerunt. Nam nullum legumen notius aut præſtantius ſecundum Fabam Piſo eſt: quod grece etiam λέκυθον dicitur, quaſi dicas oui vitellum, quem colore & ſimilitudine exprimunt, vbi per maturitatē flauent virideſcúntve, ſunt in ſiliquis cylindriaceis ipſa ſemina, quę vnà cum membraneis vaginulis, vere & ęſtate iuſculenta commendant: harum ſeges prolixè admodùm luxuriat, humi ſemper caduca, niſi ridicas, pedamentáve ſit nacta, prælongis, gracilibus, fiſtuloſis caulibus, per media foliola euntibus Perfoliatę ritu: ſupernè lentis in clauiculas exeunt, folia rotunda, oblonga, in duos ferè ſemicirculos oblongos diuiſa: flore effigie papilionis, albicante ſui medio purpureo, radice exili, quibuſdam Germanię locis ſponte germinante.

An Piſum anguloſum Hortorum quadratum Plinii?

ALIQVAM multæ in ſemine varietates viſuntur Piſi non ſecus atque Fabarum: nam prægrande quoddam in Belgię & Anglię hortis colitur, anguloſa & quadrata corpora-

tura

tura ciceris maiore, mediocrem Fabam æquante, ferrugineo aut ruffo colore: nec tamen gustu distat: sed multum longius in denos, duodenósve pedes porrigitur: videntur hæc an gulosa *Plinij* Pisa.

PISVM minus ex luteo virescens.
Ital. Piselli.

PRopter corticem viridantem interioremq; medullam, oui luteo concolorem, certum est vocatum fuisse ὤχρον id est, luteo pallidum, vt est terra Ochra: vnde etiam λευκὸς nomen superius dictum in maiore Piso manauit: præterea autem commendatio in iurulentis, quia illicò tenerescit, vtpote minores, pinguiores, delicatiores, facilius elixantur, facilius concoquuntur. Seruntur in agris, vbi minore cultu, nec fulcris egent.

PISVM Syluestre.

IN Heluetia & superiore Germania, non secus ac Phasellus syluestris, obuiam se dant peregrè eunti, etiam sponte *Pisa*. Figura nō absimili, sed radice multò adultiore, fibrosiore, crassiore, & perenni, qualesillic collectos, chartis inseruit noster Penius. Quidā in suo vnius paginulæ rariorum stirpium libello, memorandum mirūq; quiddā affirmat: in saxis littoreis, nulla terra opertis, tantam tamq; portentosam segetem Pisorum sponte nulloq; satu enatam in Angliæ Suffolcia, inter Otfordum & *Alburnum*, etiā Autumno 1555 quantum satis, vt millibus hominibus suppeteret.

Pisum cordatum, sit ne potius ISOPYRVM, quàm Melanthij quædam species, aut Trifolium palustre?

QVoniam Nomenclaturæ Isopyri atq; Phaseoli innuebant hāc plantam esse leguminū naturæ affinē, aut similem saltem, non abs re solertes vestigatores trifolium Fabaceum, Faseoli folium aquaticum, nobis commodiore loco memoratum, autumarunt verum Isopyrū esse. Quod valdè simile vero esset, si vocula Anisi abesset: quæ obstat quò minus hæc aquatica Germanicè faba vocata, verę designationi satisfaciat. Desideratur namq;, non tam Phasioli πέταλον (quod nonnulli etiam folium interpretantur) in hac, quàm Anisi foliū, quod quibusdam repetitum frustrà, aut luxatæ lectioni Dioscoridis additum, opinantur. Qui verò vulgarem lectionem tuentur, quandam Melāthij speciem appingūt, nulla prorsum Phaseoli siue ortus, siue lineamentis similitudine: sed muta pictura, qualis Commentatoris est, vno aut altero Anisi ramulo, ad radicem Melanthij expresso. Quare si coniecturæ indulgendum & codici assentiēdum, malim cuiusdam amici exercitatissimi amplecti sententiam, quæ Cor Indicum, ortu, summitatibus & clauiculis Phaseoli, folijs verò Anisi diuisurā, Isopyrum statuit. Suffragāte ipso fructu, quem ternum Melanthij colore & sapore Pisi, aut veræ & antiquæ Fabæ siue Phaseoli Syluestris similitudine & magnitudine Halicacabi, folliculus claudit. *I*d Cordis aut Pyramidis effigiem media sui parte conspicuam refert, vnde Cor Indicum vulgo passim vocitatum, & notū. Officinis propter folliculum haud admodum diuersum, nisi colore, ab Halicacabo, Halicacabū peregrinum vocatur.

Ochrus syl. siue ERVILIA.

SYluestris indolis velutiq; degeneres à Pisis Ochrísq; Eruiliæ, quasi eruendæ & eijciēdæ dictæ, rarius nisi in hortis Septentrionaliū herbariorum hodie seritur: iuxta tamen sepes, vias, in Linguagotia sponte reptat imbecillioribus viticulis, membranula triplici aut duplici secundum longitudinem veluti pinnatis, ima folia oblongiora & latiora, in clauiculas definentia ferentibus: supernè vere foliola partim in plura & minora diuidūtur, partim etiam clauiculis donantur cādidis, & interdū purpureis, flore & siliqua Cicerculę, cui admodum similis.

LATHYRIS Norbonenſis latiore folio.

VAlde veriſimile eſt à Lathyridis Cataputiæ granis quæ Orobinis ſimilia ſeminula Dioſcorides dicit, nomen factum Cicerculæ vocatæ, quæ hodie differentias duas habet ex agro Norbonenſi allatas, vbi ſponte frequentior erumpit ea, cui latiora ſupernè acuta bina, neruoſa per interualla oriũtur folia, citu & imitatione auricularum lepuſculi arrectarum, aut Bupleuri herbariorum,

Anguſtiore gramineo flore Lathyris.

ALteri in nudis ibidem ènatę folia admodum anguſta, graminea, Venoſa, & mucronata, è pediculo bina in tortiles capillaceaſque clauiculas deſinente, Catanacæ ferè ſunt: defluxis albidis & luteolis floribus ſuccedit ſiliqua compreſior, duplò breuior, latior ſuperiore, vbi grana anguloſa puſilla, *Piſi* aut Heruilię ſapore.

ARACVS aut Cicera.

QVamuis diſtinxerit Galenus Aracum citra aſpirationem ſcribendum, ab Aracho aſpiratione ſcribi ſolito, viciumq; & exitium quoddam iſtud poſterius Lentiũ & aliorũ leguminũ dixerit: tamen vtrumq; videtur ab indole ſui cognati leguminis quaſi in ſpurium abijſſe, vt de illis diximus, & in iſtis obſeruamus : Eſt enim prorſum cognatus & ſimilis, fortaſſis idem ille Aracus, quem quidam Ciceculam alteram volunt: nec abs re, cum eius grana ſordidius nigricantia inter Piſa, Orobos, & Vicia pullulent, à quibus videntur degeneraſſe. Quod idem Columella affirmare videtur, quando nihil ſapore, ſed tantum colore à Cicercula diſſidere, eóque Cicera vocari aſſerit. Ramoſis è radice fibroſa prouolui tur calamis, flexilibus per lõgitudinem quaſi teniolis membranulisúe pinnatim anguloſa: folijs Cicerculæ.

Eſt vbi luteo flore inuenerunt amici quidam, quem niſi Ochræ vicium putant eſſe, vt ſteriles *Auenæ*, Lolium, Melampyrum, alijq; ſegetum morbi.

APHACA.

MIxta videtur hæc è *Piſo* & Lenticula, vt cuius ſiliqua m, ſemenq; ſimile eſt ſortita: *Piſi* autem folia, caules & capreolos, longè exiliores quàm Lentis, cuius ſemen refert, ſed minus, nigrius, durius, eſu ingratius, ſiliqua non diſſimili tamen, latiore, longiore: tenella ſunt folia, ex aduerſo bina, caulis geniculum *Piſi* modo amplexa, vnde exeruntur capreoli.

Terræ GLANDES, ſiue PSEVDO APIOS Germanorum, an ASTRAGALVS Dioſc?

LEguminoſæ huius gentilitatis eſt bulboſa, quam Germani Swartz Rettich, id eſt, Raphanum nigrum, & Sewbrot, id eſt, Suillum panem, Aker eychel & grund eychel, id eſt Balanum terreſtrem vocant. Spargit humi tres quatuórve ramulos in imo rubellos, Ciceris aut *Piſi* folio & clauiculis donatos, quibus, ſi adſint, proximas quaſque plantas amplectitur: flores item purpurei *Piſi* ſunt: & in ſiliquis paruis exiguũ ſemen. Radices verò oblongæ oliuarum glandiſúe inſtar ſunt, foris nigræ aut pullæ, intus albidæ, multis quaſi traiectæ vel appenſæ fibroſis loris, ſeu funiculis variè inuicem implexis, & latè fuſis. Angliæ, Germaniæ, Galliæque Nortmaniæ Syluoſis opacis, iuxta ſepes: Norbonæ autem, Italiæ cæteriſque æſtuoſis regionibus, non niſi in arduis & niuoſis eruitur : cuiuſmodi ſunt illic Veganij montes & colles Martij Galloprouincię . Sapor illis ſubdulcis, glandis, aut Caſtaneę aſtringens . Siccatæ multum dureſcunt, vti Pœonię radices, nec minus ſolidæ ſunt: nec minus contumaces tundendò (quas ſeruamus) quàm Thoræ glandulę. In hanc veram & meram recenſionem videant ſtudioſi an poſſit quadrare Aſtragalus, cuius lectionem apud Dioſcorid . luxatam eſſe ex *Paulo* perſpicuum eſt , qui non Memphiticum ſed Pheneum Aſtragalum legit, & *Plinius* idem confirmat : Ac tametſi

deſcriptionem dat paulùm diuerſam, nullam tamen facit mentionem; fortè quia iam tum in Dioſcoride lectio deprauata erat; vel quia ex alio ſcriptore verterat. Ad hæc, Galenus & Ægineta, Aſtragalon paruum fruticem ἔχοντα τὰς ῥίζας, aſtringentes, quaſi plures, nec tamen Raphanum memorant. Quare, tanquam non in Dioſcoridem, ſed ab iſto codice male acceptam animaduertamus hanc lectionis deprauationé, quippiam erit nobis audendû. Eapropter nos, vbi ϛρόγγυλη ὥσπερ, ῥάφανος ὀνευμεγέθης, habetur, βάλανον: vnius literulæ methateſi, & alterius caudicella ſurſum verſus repoſta, reponi vellemus: qui lubricus lapſus eſt amanuenſibus: quum enim Glandulam, Ficum terræ & talum vocarint Romani, Aſtragalum, non Raphanum, ſed potius veram, nec huius noſtri fortè diſparem effigiem intellexerunt: nec ſolùm talum, Oſsiculum luſorium Aſtragalon vocarunt Græci, quale referunt hæ radices, ſed etiam flagra, nodulis, aut tuberculis aſperata. Sic enim Μάϛιξ ἀϛραγαλῶτις, ſcutica taloſa ſeu nodoſa fontibus cædendis apud Lucianum vſurpatur. Hiſce tamen ineptiuſculis ſcholiis facilius quis obſtrepet, quàm meliora ſubdet: Cæterùm candidus arbiter, minima quæque in Priſcorum deſignationibus ſcit non eſſe ſeuerius exigẽda: de Apio, quem quidam putarũt cùm hac eundem, manifeſtum fit: Eam ſiquidem ſimilem dicit Aſphodelo, vt idem fecerat Theophraſt. cum tamen vnico ſit bulbo.

Eruum Syluestre Herbariorum ſitne Καταναγκη. ſiue amatoria, aut neceſsitaria, non Bulboſa vnguimiluia Dioſcorid?

QVASI neceſsitate inconcuſſa & fatali adigeret ad amandum, Catanancen vocarunt, quaſi amoris illicium neceſſarium; quia omnia vincit amor improbus. Eam autẽ neutiquam notam probè noſtro æuo, minus mirum eſt, cùm etiam ſi ſtirps de facie nota, & apud nos nata foret; tamen incertum adhuc eſſet, num vera eſſet cenſenda; nullis enim viribus, niſi præſtigióſis & Faſcinatricis inſaniæ, amatoriis illecebris commendatur, quas Theſſalicæ tribades & lenæ pretexebant, fortè ſuis carminibus, vt hodie factitant impuræ fordæ Italæ, verbulis abuſæ nefariis ad inſanum amorem conciliandum, quas: vires attribuunt herbulis vulgatis. Idcirco Plinius, eiúſq; coæui cordati viri, conſultò figuras harum tacuerunt. Nec ſanè eas noſſe, vllius eſt operæpretiũ: nec Dioſcorides vires, ſed hiſtoriam duntaxat alienam citat. Quodpiam genus leguminis fuiſſe hanc deſcriptio oſtendit, cui non malè quadrat ea herbula, quæ in hortis herbariorum Iulio & Auguſto, poſt floſculos Piſi delapſos, ſiliquas longiores, exiles, teretes fert, ſemine refertas ruffaſcente: foliis anguſtis, gramineis, binos pollices longis, Lagopi anguſtifolii, quæ marcida, recurua inſtar milui conuulſi cruris viſuntur: radice exili, ſimplici. Viſitur etiam in agris litorum maris Septentrionalis.

ALTERAM Ciceris ſemine, oliuam radice æquante, mali parui magnitudine, quæ vel adumbret, nullam nouimus plantã: rara namque admodùm effigie oportet ſit hæc: ſi deſcriptio vera eſt. Videtur perſuaſio hæc, deliri amoris conciliandi etiam nolenti volenti. à feminis pertuſi myſterio hauſta: quam ſi fas fuiſſet, nec nos ineptiæ piguiſſet, in Phyteumate, Leontopodio, & proximo Antyrrhini capite patefeciſſemus.

CICER ſatiuum, arietinum Dioſcoridis.

OFFICINARVM Cicer rubrum vbique in Italia, Germania, & Gallia ſeritur, & adeò noſcitur, vt nullus neſciat iam eſſe antiquorum verum Arietinum, qui modò videat in ſiliqua tereti, & inſtar marſupioli tumida, hirſuta, vnciã lõga ſemina, Piſo maiora; caput Arietinum frontata effigie, & angulo aliquantùm mucronem æmulante: color albus quibuſdam, quæ minus in medicamẽta veniunt: alia obſoletè nigricant, plurima ex fuſco purpuraſcunt, qualia efficaciora ad medica commoda habent officinæ omnes: ſementem & meſſem faciunt Itali, apud quos eſitantur magna copia: folia Lẽtis poſitu, medio neruulo hærent, tantillùm crenata: flores purpurant punicantes. *Varietates.*

CICER Orobaeum Theoph. ab Orobo nigredine tantùm diſtans.

CICER *Orobeum.*

400

DIFICILE tamen sit statuere quodnam sit Dioscori. domesticum primum: nam nouũ quod hic damus, tantopere simile est Norbonensium Orobo, siliqua præsertim, vt certos nos reddat esse illud quod dulcissimũ & Eruo simillimũ à Plinio dicitur: sed ambigimus iã, sit ne idem istud cum Diosc. satiuo: cui eundem fecit Orobũ vulgatum & receptũ officinis doctus & perbonus scriptor Dodonæus, qui nondum, hanc nouisset. Norbonę & Galloprouinciæ plerisque satis per messes flauet hæc, culmo assurgẽs sesquipedali, geniculato lateratim, quasi in obliquũ flexo, leuiter striato, fistuloso: foliolis in imo neruulo prolixo hærentibus, Lentis aut Araci: à medio itẽ ramulis donatur & foliatis pediculis: & iuxta summos alarũ geniculos complures cõfertæ siliquę, vno fere exortu nixæ, sese tangũt & stipant, cylindreæ, vnciam longę, rectæ, teretes, inter transuersa pusilla interualla foras protuberantibus singulis quasi torulis, ternis & quaternis, articulatim distinctis: ipsa intus semina nulla membranula distincta, *Pisum* Arietinum fermè ęquant, obtuse triangula; Orobi duplo maiora, colore albida, pallida & subfula, non ingrati saporis, Ciceris aut *Pisi*.

OROBVS *receptus Herbarior.*

OROBVS, color rubeus antiquis fuit, qualis in ruffis bobus, & *Orobis* cernitur. Hodie nihil penè ab illo dudum dicto dissidet receptus in Officinis Italicis & Norbonẽsib. Orobus semine & siliqua præsertim, nisi quia huius altero tãtò minor est, cõpressior, nec vno loco, sed variis ex alarum geniculis, secundum summũ & imum caulis exorta, pendula, alioqui terna & quaterna claudit semina Cicere minora mnltò, tangenti hebetius angulosa, & vno latere aliquantùm acutiora, gustu lentis, folio & facie Pisi Lẽtis aut viciæ: ramosis sparsis luxuriantibus, caducis fere ramulis: minus tamen est πλανιόκυλος hîc quam superiores duo, minúsque ingratus gustanti: nec enim nostro ingenio conuenit, stirpium vel figuras, vel qualitates plumbea Lesbiáve norma ad nostrã sententiam exigere, aut flectere, vt nimis multi factitant: sanè par est alterutrum horum leguminum, verum esse Orobum, cum è tam multis nihil penitus similius occurrat, oritur hic affatim in glareosis.

CICER SYLVESTRE VERIVS.

VIRVIT hac æstate in horto Morgani quoddam Cicer parùm adhuc notum è Sabaudorum & Heluetiorum finibus huc accersitum, facie & siliqua Arietini Ciceris, quod eousque pręsefert, vt primo intuitu quilibet Cicer dicat: Siliqua quippe breuis, foliosa, compressior paulò: flores item purpurantes, non absimiles, sed semina multò minora, compressa & potius Lathyridis Cicerculæ: habitu tamen lætior tota, latiusque plures ramosos alis & firmiores spargit culmos, cubitales & sesquicubitales: folia edentes Loti syluestris fermè æqualia, Ciceris Arietini maiora, crassiora, rotũdiora, & tantillùm etiam crenata: Radice quotannis rediuiua. Quare non ab re quis coniectet istud Diosc. Syluestre esse.

CICER *Syluestre herbariorum aliud, folliculis Coluteæ.*

LONGIVS adhuc videtur recedere à Dioscoridis syluestri istud, quod caducis ramulis serpebat superiore anno in eodẽ hortulo, flexilibus gracilibus ramulis, propius Securidacam minorem aut Lentem, quàm Cicer designantibus: & quidem floribus luteis pallentibus Lycoctoni, cui folliculis penè par est, sed Coluteę figura & Arietini Ciceris ritu vnà plures collecti, hirsuti, atri, referti perpusillo semine Sesamineo, aut Genistellę, duro, comprẹsso, nitido, gustu *Phaseoli*. Mathiolus, huius suam picturam mentionémque

tionemq; ridicule inculcat in Indice, quod tamen non deſcribit, quaſi ſuper eò nihil ambigendum eſſe nobis imperaſſet, vt alibi paſſim facit.

Φακος LENS.

Gall. Lentille.
Ger. & Belg. Linzen.

NVLLVM minus ambiguæ notitiæ legumen quàm Lens, quam quòd lenes æquanimesque veſcentes efficeret, Plinio authore, ſic dicebatur φάκος autem Græcis ab Vtre qui fuit ασκος metatheſi & mutatione vnius eleméti. Facilè de ſiliquula & granulo rotundo, æquabili circinatione compreſſo, lagenulam effigiante, quilibet eam noſcitet. Calidiore ſolo, & ſudo, ſiccóq; cœlo proferi gaudet, vbi lætior, lautiorque quolibet legumine habetur. Ei Ciceris ſylueſtris ſiliquula compreſſior breuior, penè quadrata: vbi duę vtplurimùm lentes inſunt, ſæpe Fuſcæ & interdum albæ nigricantes. Foliola qualia hærent ſupernè in Piſo: ſegete humi fuſa & reptrice.

Βικιον VICIA.

Ger. Wicken.
Bel. Witſen.
Gall. Veſce.

A Vinciendo ducit Varro: malim tamen βίκιον eſſe, nempè lagenulæ effigie ſemẽ, quod etiam ἄρακον Attici vocabant. Nulla autem regio algidior calidiorúe Vicia ſatiua & Sylueſtri vacat. Seritur enim in ſubſidiũ Auenæ ad iumentorum pabulum. Siliquæ ſunt Geniſtæ: ſemina compręſſa Lentis, nigra, quina aut ſena, præſſè rotunda, ingrata guſtu, nõ diſſimili Lentis aſpectu, ſed habitior tota: folijs maioribus Piſi Minoris aut Ciceris.

ARACVS, ſiue Aracca & Cracca maior. Vicia ſyl.

Ger. Wild Wicken.
Belg. Crock.

Αρὰς quaſi peſtes perniciéſq; leguminoſæ frugis dicunt vnde ἀράχοι & Craccæ, vecijs in ſatis aſſociãtur, & valdè aſſimilantur: ſiquidem in vna quaſi ραχκ ſiue ſpinula aut dorſulo inſũt veluti plumatim in alę modum foliola perquàm exigua è viticulis, multò quàm Viciæ aut Lentis exilioribus, iuxtaq;, alas Viciæ ritu & ſimilitudine, flores purpura dilutius rubent. Siliquulæ longiuſculæ Cataneæ propior eſt, vbi ſena aut ſeptena ſemina rotunda nigricant, penè Raphani: non autem compręſſa vt Viciæ & Aphacæ, qua quilibet eam diſcernere valeat.

ARACHVS ſiue Cracca minima.

NImiſquàm exilis & penè capillacea hæc tum viticulis, tum foliolis iiſdem, diſpoſitis Lẽtis modo, ſed delicatioribus & anguſtioribus multò: perpuſillæ ſiliquulę pediculo, non caule ipſo vt ſuperior ſubnixa & quaternis intus granulis nigricantibus, rotundis Rapi aut Braſſicæ incluſis, florum apiculis pallidulis.

HEDISARVM, ſiue SECVRIDACA maior & minor.

ANcipitis Securiculæ ęmulo ſemini fertur accepta πελεκῖνος ſiue Securidaca vox quam etiam ἡδύσαρον ob ſuaueolentiam vocarunt. Ea in aruis & ſegetibus quas rapidi torrentes ex Alpibus Taurinis pręcipiti alluuione, plerumque vaſtant, & ad Ceuacium via, ſatis multa oritur, leguminiſq; modo ſerpit & fertilitate reſtibili ſeſe reparat, foliolis Lentis vel Aſtragali maioribus, procurrẽtibus viticulis & floribus Ciceris purpureis: ſiliquæ hærẽt, humi item ſtratæ, compreſſę roſtrellis aduncis, quãtæ Fœnugręci ſeminis & ſimilitudine, ſed cõpreſſiores vtrinq;: & anguloſã aciem Securis effigiante radice liguminoſa fibroſa, ſapor amaricans & Lupini fermè odor fœnugræci vel Meliloti, cuius commendatione Myropolę nomen dediſſe Hediſari videntur. Vtebantur fortè tunc non ſecus

atq;

atq; veneti ſuffitores, quáq; Melioti ad Chyrotechas aliáq; fragrantia grata imbuēda, multum vtuntur.

Securidaca minor.

ASTRAGALus Monſpel.

LEgumen illud multo minoribus viticulis, folijs & floribus purpureis exiens, è peciolis quina & ſena cornicula introuerſus falcata habens, mucronibus reflexis infernè cō iuncta, & duplici intus ſerie digeſtū ſemen, ſubrotundum, ſubfuluū, eſt ſimilius Galegę vel Araci quàm Securidacę. Idcirco præceptores noſtri Mōſpellienſes huius ſpeciem eſſe inficiabantur: Inibi quippe & cæteris Norbonæ Frontignanæq; aridis, glareoſis, maritimis totū viret annum radicéſq; complures profundè merſas, prolixo implexu ſpargit. guſtu leguminoſo, nec perinde vt Securidaca, amaro. Eapropter Aſtragalo propiorem aſtruebant, quò nos etiam referendam duxiſſemus, niſi Raphani bene magni radix illi & aſtrictoriæ, cæterę; facultates ad vlcera deeſſent. Quare vniuerſas ſtirpium gentilitates animo voluenti, nulla quæ explendæ deſcriptioni ſatis ſit, vſpiam ſeſe dat. Non ea, quam in collibus Lugdunenſibus prope Trenon, & in horto Patauino floribus purpureis & folijs ſimilibus ciceri, ſed gracilioribus, vidimus. Radix certè diſſuadet, nam Senenſi herbariorum Dictatori, licuit pictoris opera ad quiduis lubitum fuit, alludere & nobis illudere, ideò nunc illum illius picturæ poſtremò puduit.

GLAVX vulgaris.

DE colore foliorum, quæ aduerſa ſpectarentur glauca ſiue pallentia, χλωρά dicit Dioſc. nomen huic aſcitum fuit. Fruticat autem ramulis, bicubitalibus vimineis, flexis, ſparſis, ſtratis, rotundis, gracilibus, lignoſis, bina crebráq; foliorū ſerie, à radice craſſioribus & duris, & intortis propaginibus procurrente, quaſi Arthemiſiæ: cernuntur folia cæſio virore ſupernè, auerſa verò pallore glauco, Cythiſi maiora multò, Fabæ, ſitu & craſſitie propiora: purpuraſcunt flores extremis ramulis Galegæ. Siliquis tamē multo maioribus, craſſioribus, quæ per meſſes maturæ dehiſcunt in binas vaginulas ſemine plenas, colore, ſapore & odore leguminoſo, cuiuſmodi tota planta: quæ tamen proceritate ſpecioſior multóq; maior eſt, quàm vt Glaux prodita videatur: multa in Belgio. Ex Angliæ nos litoreis, item mediterraneis procul mari, Londini Serendam curauimus.

GLAVCA vel Glaux, quædam, leguminoſa herbariorum, floribus purpureis.

IVxta agrorum viarúmq; marginesobuiam ſeſe dat in Francia, Anglia, & Belgio hæc, caule rotundo pedali, radici exili, ſingulari nitente, à qua ſtatim folia erumpūt Ocymoidis aut halimi, albida, Glauca, oblonga: è medio autem caule aliquammulta exeunt minora & minutim Lentis modo aut Viciæ diuiſa. In ſummo caule pallido, conſpicui flauent aut punicant flores, congeſti in glomerulū, ex calyculis multis conflatum, obſidentibus ſquamoſis folliculis, aceroſiſq; veluti glumis, vbi ſemen. Tota plāta læto aſpectu.

Caput Gallinaceum Belgarum, an Onobrychis Dioſc?

QVaſi ſurſum vnà cum ſcaturiginibus erumperet ἀνὼ βρύχειν ονοβρυχις dicta, circa namque fontes oritur. Non labor, non herbæ defuere complures, quæ ſe nobis obtruderent, quaſi legitimæ forent: quas tamen omnes reſpuimus, propter vnam aut alteram quę propius Dioſc. deſcriptionē, tametſi valde ieiunam & parum ſignatā, accedere viſæ ſunt. Harum notior Galega riparum & vliginoſi ſoli alumna, nō perperam putaretur, ni folia multo maiora eſſent, lentis, proceriorefq; caules, quē exceſſum, (nam tota facies leguminoſa, flos & vires perbellè ſuffragantur) ſi quis obijciat, ſimilia collata in Cappare cū malo Cytonio, & cætera componat. Et interim, dum ille noſq; meliùs quid veſtigamus, hanc iam deſcribendam habeat, vt rariorē ita minorem & multo figuræ propiorem: quam in hortis Belgicis colunt herbarij, è radice parua fibroſa, cauliculos pedales, exiles habet, & folia lentis anguſtiora, aliquantò longiora, ſine capreolis: in cymis, teneris, Galegæ floſculos, purpureos, dilutos, albedine mixta geſtant. Quibus per æſtatem marceſcentibus,

quibus

quibus ſiliquulam pro ſemine,caſſide,criſtata inſignitam,ſpinulis muricatam,quadantenus Tribuli terreſtris,oſtentat.Eruditus Coldenbergius nos ſemine primus donauit,atq; in Hollandiæ & Zelandiæ aggeribus & littoreis aduerſu m maris alluuiones & procurſus erectis repagulis, naſci ſponte monuit. Monſpellij in hortis enatam habuimus.

ORNITOPODIVM, *ſiue Pes auis.*

Perpuſillum Ornitopodium.

SCitam vocem aptarunt iſti legumini Docti recentiores,ad huius herbulæ ſiliquas,pedem auis effigiantes deſcribendum: conſtant quippe vni pediculo nixæ,qua ternæ aut quinę,expanſæ mucronatæ,quaſi ſtillis aduncis,articulatis,curuatis,in pedis auis æmulationē: palmares & ſeſquipalmares ſũt viticuli,ſparſi humi foliolis Araci minoris: floſculi melini Coronatæ Meliloti.

Varietas.

Quàm elegans hæc varietas quam pictam damus: Oritur in marginoſis herbidis Grinwicij Regię,ad Tamesim flumē, nō procul Lōdino: vix tota binos aut ternos ſuperat pollices: ramulis in terram ſparſis,exilioribus & crebrioribus, venuſtius ordine poſitis quàm ſuperior: quæ non alijs ab iſta natalibus gaudet.

SFERRO *Cauallo, Ferrum Equinum.*

PLanta etiam leguminoſæ familiæ eſt hęc,cuius ſiliqua multũ mirationis excitauit iſtis nomenclatoribus,qui *Sferro Cauallo*,id eſt ſoleam equorum refringentem fabulati ſũt. Nam nobis experiundi auidis,magna copia reperta propè Maſſileam, fruſtra ſæpius factum fuit periculum: etiam via quæ ad prædium Rondelletij mareq; ducit,ad dexteram, propè ruſculum in ſquallidis dumetis & marginibus plurima gliſcebat,æſtate minus torrida. Siliqua affabrè plantam hanc à tribulo terreſtri, Scorpioide leguminoſa, & Ornitopodio,quibus alioquin foliolis albidis,& comptis ſimilis eſt,diſcernit. Flores item puſilli,lutei: intrò nonnihil compreſſæ ſiliquæ. veluti ſecuriculata,vndoſa & ſemicirculis ſinuata acie,ternis aut quaternis equinæ ſoleæ veſtigijs continua & diſtincta ſpectantur,ſeminulis ſoleam equinam effigiantibus,aut dimidiatam lunam,vnde illi quidam nomen Lunariæ affinxerunt: guſtu leguminoſa,radice Londini hortis viuaci.

SCORPIOIDES *leguminoſa.*

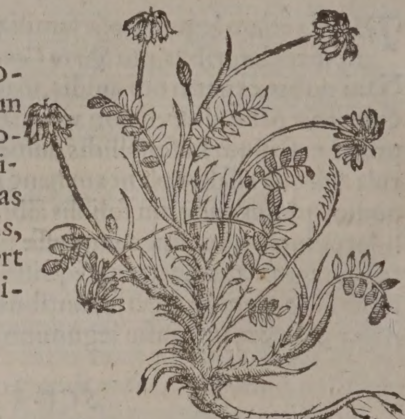

EST & alia nec minus venuſta aut rara,ſegetũ Norbonēſium alumna: Radice nittitur fibrillis multis, cauliculos rectos,graciles,binos aut ternos,pedales & ſeſquipalmares erigente: quorum in ſummo, admodũ incuruis mucronibus adunca cornicula, Fœnugræci rotundiora,graciliora inſunt,introflexas Scorpionum caudicellas,tranſuerſis articulis & argutulis liris imitata. Floſculi puſilli lutei,alterius Scorpioidis: Foliola Ornitopodij,aut Tribuli exiliora, ab imo ſtatim ceſpite,in neruulis vtrinq; ordine ſita.

TRIBVLVS *terreſtris.*

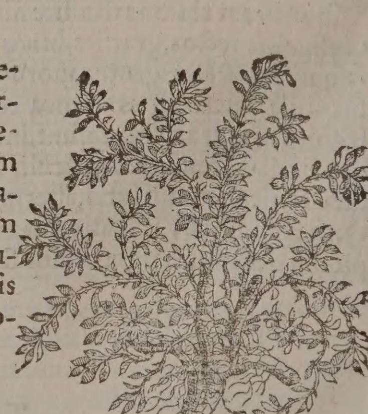
SOliti erãt proijcere hoſti murices infeſtis aculeis armatos: quos quia protererētur τρίβολους nominabant: vnde huic ſiliquæ plantæq; muricatæ Tribuli nomen. Videas pratenſes puluerulentas & ſabuloſas planities maritimas Adriatici, Thyreni & Gallici Mediterranei, iſto terreſtri & minori Tribulo itineranti, exutis pręſertim calceis, infeſtas & propemodum inperuias. Mõſpelij etiam aridis & oliuetis ſerpit, aſpectu liguminoſo Ciceris, ramulis compluribus exilibus, gemino foliorum verſu refertis, nõ Portulacę, ſed Lentis vel Araci: eoque labeculam in Adrachne ſuſpicamur, & legere Arachi ὅμοια aptius rei veritati ducimus, id eſt Viciæ, vt indicio ipſamet eſt plãta. *P*uſillos floſculos luteolos, in pediculis ex alis exeuntibus, vbi emergunt infeſtis aculeis rigidiuſculis, ſexanguli, quinquamgulíve murices, medullam & ſemen oſtẽtantes, per maturitatem & æſtatem dehiſcentes, radice parua, fibroſa nec altè depacta, nullius hodie fermè commodi, niſi *A*ſinis, quibus pabulum illic eſt. Commentatoris Senenſis ſolitam ſedulitatem duo teſtãtur Tribuli: alter qui iam nobis dictus. Hunc Doct. à Guino *P*iſano dono acceptũ quaſi in Italia præſertim Venetijs, rarum foret, dicit: alterum *D*ioſcoridis folijs portulacæ ſibi in D. Nicolai ædis Veneto littore viſum, quam eius ſanè non vulgarem cognitionem & in ſtirpiũ inquiſitione operam poſitam, quidam peritus locorum illorum & herbarũ Italus facetus ſic nobis exponebat: Commentatorem inquiens nunqnam niſi aridum aut pictum vidiſſe vulgatiſſimum Tribulum, eóq; deſcribere neſciuiſſe: deinde Crithmum ſeu portulacam marinam illic frequentem, pro Tribulo Portulacæ folijs accepiſſe: non tamẽ deſcribere auſum: forſan quia nullus extabat author a quo deſcriptionem ſubriperet. *P*oſtremũ eſſe in Lio Venetæ inſulæ ſabuletis, cuiuis Pharmacopœorum notiſſimum terreſtrem, eoq; minimè *P*iſis accerſendum.

ASTRAGALI perſimilis palmaris puſilla planta.

DVm peregre eſſemus in collibus quibuſdam Galloprouinciæ, hanc ſublegimus elegantia neutiquam ſpectatu indignam: radicibus namque prorepit lignoſis, implexis, corticoſis, denſo exortu, numeroſos cauliculos, fruticãtes, duros, ſed breues, vix binas aut ternas vncias excedentes, & foliola emittentes puſilla Lentis, *A*ſtragali, aut potius Tragacanthæ, quam tota refert rigidiuſcula, incana hirſutie: floſculis, luteolis, aut albidis, Ornitopodij: guſtu pręſicco & æquè duro.

POLYGONIVM Herniariæ folijs & facie, perampla radice Aſtragaliti.

NEc hęc deſpectui futura erit diſcendi cupidis: Eſt enim perquàm parum nota, perpuſilla quidẽ herbula, & humi accumbens ceſpiti ſemimerſa, ramulis creberrimè geniculatis: foliolis & ſeminulis albidis, prorſum Herniariæ: tota incana, quàm exiguo, muſcoſo flore. Radice ampliore quàm pro plantę modo, dura, ſurculoſa, implexa, & in ſe reticulatim conuoluta, auulſu difficilis: guſtu præſicco, callidiuſcula. In fuſiſſima Cretę ſalonenſis Galloprouinciæ planitie, media via inter Aralatẽ, & Solonam ad diuerſorium D. Martini.

ELI-

HELIANTHES species rara, figura leguminosa, floribus aureis.

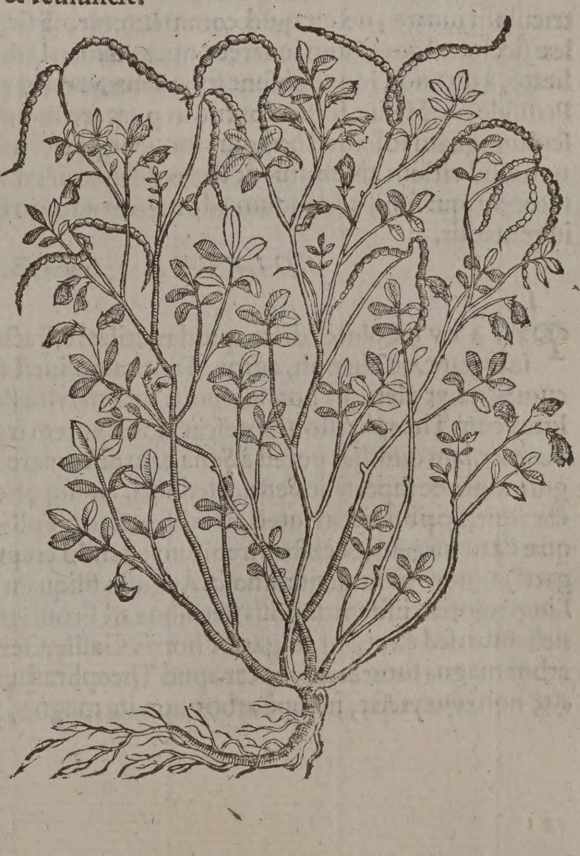
NON perinde formosam icone hanc, atque natiua facie dono misit nobis hanc noster industrius & peritus Pharmacopœus Iacobus Raynaudet, quam è iugis arduis montis D. Bonauenturę, non procul Aquisextiis eruerat: Radice lignosæ fruticulæ, ceruicem paulum inflexam habente, supernè & infernè nodosam, è qua emergunt viticuli palmares iuncei, recti, flexiles albidi, foliolis Lentis aut Coluteę Scorpioidis ex glaauco virentibus, ab imo summo tenus stipati: floribus aureis & calyculis Helianthes vulgaris: semine item non dispari, pusillo Cisti Ledi, amaro gustu.

GLYCYRRHIZA Echinata & siliquosa.

SI qua est sterilis Glycyrrhiza, vt Math. sibi re vera certũ esse auditione postremis cõmentariis prodit, tres forent Glycyrrhizæ species; nobis tamẽ quot de facie notę, tot frugiferæ sunt. Ac primum Dios. dulcis radix nota & culta variis locis, etiã horridioribus, vti Germaniæ & Belgię, fructũ fert vaginulis muricatis Caucalidis ęmulis, denis aut quindenis, vno imo apice hærentib. & in orbẽ sese explicãtibus, eminus intuẽti quadantenus Platani Echinum ementientib. proceritatẽ interdũ assequũtur, quanta proceri est hominis. Radix, nõ vt alterius numerosa passim & fusè humi sparsa, sed recta, altè depacta, adeò vt quãtùm humo mergitur radix, tantùm solo extent caules: singlis vaginulis vnũ dũtaxat semẽ ruffum lentis effigie inest. Huius vsus officinis rarior hodie; quippe, seu arida seu recens, vti nos periculũ sępe fecimus, lõge vulgata dulcedine & gratia vincitur, eóq; tantũ voluptatis causa colitur.

Communis verò nulli nõ nota, quę ex Hispaniis Londinum, Antuerpiam & Lugdunum defertur, & vili vbiq; locorũ distrahitur; non paucis Galliæ Norbonensis locis multùm sponte oritur, etiam prope Latera oppidũ, cuius meminit Plinius, Mõspellio leuca. 1. dissitum: radicibus, flexilibus, multis implexis, caule & foliis pinguibus, & dum eam euelleremus manũ glutine inficientibus, floribus purpureis albicantibus; mense Iunio & Iulio siliquas fert paruas Cicerculę magnitudine. Cuius radix nuper ex Hispaniis aduecta & hortis Pharmacopeorum depacta, facilè succrescit & reuiuiscit.

COLVTEÆ Scorpioides

SOLERTIS ingenii præceptor Rondelletius nõ raro ratus fuit Glycyrrhizam minorem nuncupandam esse plantam locis multis nemorosis inter buxos erumpẽtem, Iunio & Iuliõ: floribus Coluteæ, vel genistę, minoribus: folio itidem Coluteæ paulo minore: caulis similis est, gracilior: radix buxea minus dulcis, aut potius dulciamara dicenda, & minus grata: siliquę Math. Scorpioidi vsqueqaq; similes, vnde vocatur nonnullis Colutea Scorpioides. Norbonæ copiosa in valena sylua & prope fluminis crepidines cis Lanum.

VALE-

Glycyrrhiza spinosa Anthiochena.

VALERANDVS *Donrez* Pharmacopœus Lugdunensis plantarum rariorum vt quis alius studiosus & peritus, cui certò fidimus, siliquas paruas genistæ, aut acatiæ, sed minores, secundæ nobis dedit, semine exiguo Genistellæ: hanc Antiochenam à loco, Glycyrrhizam à similitudine & spinis, quibus donata erat, faciebat. Sed nihil nisi siliquas vidimus, eóque nihildum asserimus.

Arabum & Actuarii SENA *satiua & syluest.*

SERO & magno ægrotantium incommodo innotuit Græcis Sena, quam vnà & appellationem Arabibus debemus: Albasemer vocant illi, vnde detortum Sena. *H*ac autem hodie nullum purgans frequentius, tutius, aut prẹstantius est. Ea herba, æstiua & parua est, vultu, leguminoso Securidacæ, Glycyrrhizæ, aut Coluteæ: In Liguriæ, Thusciæ, Romani agri & Appuliẹ variis locis, legitur Autũno, nec seritur ante Maiũ, quia frigoris impatiens; eóq; hortis Septentrionũ vix trimestre viuit, nec promit, nec maturat flores vel siliquas. Quare Officinæ potius è fundo vernaculo, nempe Orientis emporiis, petunt, plurisq; faciũt, quàm istam aut Italicam: duas enim foliorum differentias, aut varietates habent institores è diuersis plantis Senæ: probatius folium & laudatius ad purgationes (finum vocant) est oblõgius, acutius, Myrthi maioris effigie: alterum rotũdius, breuius, quod vilius habetur: quare non secus atque Myrthus maior & minor, foliis videntur hæc duo inter se distare, vt præstantius folium sit Domesticæ; alterum syluestris *S*enæ: duas itdiem *M*esuæ agnoscit: & ad persuadendum alterutram earum esse syluestrem, multùm spirilli pilulæúe stercoris caprini aut ouini faciunt, quæ frequens inter Senæ Orientalis, folia, folliculos & quisquilias passim apud nos allata reperiuntur, vbi empturis prostant; seritur namque & adolescit probatior in fimeto ouillo inibi: alioquin vtrique siliqua est effigie Coluteæ, compressa, vt Arboris Iudæ, sed falculæ in modum conuexa, fusca aliquot serie digesta semina, Gygartis similima, compressiora, claudens. Flores ex pallido lutei sunt, rubellis vestigiis venosi: graciles caules Meliloti, pedem & sesquipedem alti: ingratiuscula tota gustanti, tantillùm amara, calida & sicca: tametsi veluti fænugræco affinia, muccaginosum reddunt mandendo sputuma: folia, quibus ad purgandum consultius semper, quẹ flatum discutient & nonnihil lubricent, adduntur, quàm si per se, puluere infuso aut decocto, dentur: Sic enim turbarum multum ciere, & intestina, stomachúmque torquere, vel plebecula conqueritur. Eapropter qui aduersum Mesuem tuetur non esse corrigenda, imò siccitate sua atque quadam astrictione vẽtriculum iuuare, nescit quid commentetur: nã sic Brassicæ marinẹ, Thymeleæ & Chamæleæ siccitas, stomachum iuuaret, quem tamen lædunt illo viroso odore, & purgatrice qualitate, à qua non longè absunt folia Senæ, vt dum virent adhuc, aut macerantur, odoramur. Proinde ritè Mesuæ folliculos tutius purgare monet: nẽpe mẽbranei sunt, minúsq; flatulẽta semina, quàm folia: sed hæc plus mouent, præsertim infusa, quàm decocta; quia ebulliendo nonnihil virium absumitur & flatus dissipatur: vt vsus ipse castigare valeat illum Commẽtatorem, qui nihil addendum ad eius noxam corrigendam autumat. Sed hæc explicatius in remediis.

COLVTEA *Gallis*, Baguenaudrier.

PVTATVR Colutea dicta, quòd mutilati effractíve eius stipites aut virgulta (nõ præscisa) intereant, vt Theoph. autor. Tanta autẽ inest foliorum & siliquarum parilitas Coluteæ cum Sena, vt plerique non ineruditi Senam syluestrem hanc esse vulgo persuaserint: at Colutea cùm Theophrasto arborescat, nobis autem frutéscat, Rhamno penè par; nec herba vt Sena sit, iam quilibet potest à *S*ena eam discernere & discere: quippe folia colore, situ, magnitudine, & superficie *S*enæ, Hedisari, aut superioris Coluteæ Scorpioidis, paulò antè dictæ sunt, floribus item luteis, nec disparibus: Folliculi veluti membraneæ vesiculæ, teretes: quæ flatu turgent, & tactæ, strepitum edendo crepant: semine intus hærente Lẽtis (nõ Gygarti) minore gustu, leguminoso. Augusto siliquam maturat, vbi spontaneus arbustus est, in Linguagotiæ iisdem saxosis sterilibus ad Frontignanam, quibus Chamæiridem oriri monebamus: sed eà etiam vulgatior hortis Galliẹ, Germaniẹ, Italiæ, & Angliæ: nuspiam tamen arbor magna futura: eapropter apud Theophrastum satius legeretur, δένδρον μὲν οὐ μέγεθες non εὐμεγέθες, nempè arbor non ita magna, siue arbuscula: quod ex consequutione

paulò

paulò pòſt inferunt verba Theophraſti: σχίσται καὶ ἀποδενδροῦται id eſt, finditur, ſiue diuaricatur in ramos, et arboreſcit: non igitur initiò arborem eſſe, ſed arboreſcere dicit, qui ortus & adoleſcentia planè conuenit noſtrati Coluteæ.

Spartium, Geniſta ſcoparia vulgi.	*Spartion fruticoſum aphyllon, iunceis aculeis lanatis*
Geniſtella infectoria, an Lutea Pli?	*Geniſtella aculeata.*
Hippoſpartium, vulgo Rapum Geniſtæ	*Geniſta Spartium ſpinoſum maius*
Spartium Dioſcorideum Hiſpanicum	*Acatia ſecunda.*
Spartium minus, vulgo Elpho Hiſpanica	*Acatia Ægyptia.*
Geniſtella Graminea montana.	*Fraxinella ſiue Dictamnus albus Offici: an Tragium Dioſc. facie & foliis Lentiſci?*

SPARTIVM, *Geniſta ſceparia vulgi.*

VVLGATISSIMÆ notitiæ & vtilitatis Spartium vbiuis gentium fermè antiquis ſemper fuit, vt etiamnum eſt. Sic vocatum, quia vinciendo, nectendo, adeoque texendo, fili, loríve vices expleret: ſonat enim Spartium funiculum vel lorulum. Geniſtam indidem à genuũ flexilitate deducunt nõnulli, quæ duntaxat ſpecies Sparti dici poteſt. Eſt autem hæc omnium notiſſima tum apud Borços tum Meridionales, ſterilibus præſertím, arenoſis, montoſis, frigidioribus. Vargis fruticat denſè pullulãtibus, hominis proceritatẽ interdũ ſuperantibus, rectis, gracilibus, ſtriatis, duris, ſed flexilibus: per interualla foliola numeroſa promẽs, Hyperici, nigriora, minora, abundeq; luteorum florum ſuauè olentium Piſi, poſt quos falcata effigie, ſiliquas Iunio & Iulio maturat, ſeminis atri lucidi plenas, Lenticulæ ſimiles, quo vomitum, non ſecus ac Spartio Dioſcoridis, ſæpius duarum vnciarum decocto propinato, citra magnam contentionem mouimus. Verùm flores recens decerptos ſæpiſſimè quàmplurimos, & per ſe acetariis inditos vorat Plebecula Auerniæ & Aquitaniæ, maxima copia, innocuos non modò, ſed etiam ádmodùm guſtu ſuaues: necquicquam vomitionis nauſeæve vlliusaut cõmotionis mouere ſolitos. Quin apud Brabantios gẽmantes condiuntur ſale & aceto flores, menſiſque inferuntur, capparum olearúmve pari commendatione: credũtur etenim non modò cordi vires, ſtomacho appetitum alere, ſed etiam obſtructiones reſerare, calculum frangere. Id circo falluntur, falluntq;, qui hoſce flores vomitioni mouendæ officinis ſiccandos præcipiunt, rati iſtam geniſtam, eſſe Dioſcoridis Ellebori ſubpar deiectorium Spartium. Quantúmuis enim ſeminis incoxeris, vix aliuſmodi vomitionem moueris, quàm quæ communibus emeticis Raphano, ficu vel oleo cientur: nec enim deiectione inſigni, ſed tantùm leuiore conatu excludant, qui hauſerunt.

Gall. Geneſt. *Ang.* Broome. *Bel.* Broine & Brem.

Vulgi GENISTELLA *infectoria, an Lutea Pli?*

VEgeto & perquàm hilari florum luteo, micantium thyrſulis crebribus editiora prata ornat copioſiſſima hæc, inſtar Lini ſegetis æſtiuæ: nec vſpiam frequentior quàm Taurinis, Pedemontanis, & Angliç occiduæ. Virgultis rectis, pedalibus & ſeſquipedalibus denſè fruticat Lynariæ folio, & flore concolori, ſed Geniſtæ ſimiliore, minore ſiliqua & ſemine, amaricante guſtu tota: Lanarum infectoribus expetita, ſed vt proceritate, ſic virium efficacia Sparti ſuperatur.

Ang. Dieweed. *Bel.* Aker bren *Ger.* Heyden ſmuck.

Herbariorum RAPVM *Geniſtæ, ſiue Hippoſpartium, ἄφυλλον, floribus galeatis Tragorchidis.*

RAdicibus Geniſtæ & Geniſtellæ adnaſcitur quaſi ſoboles ſpuria, ſed ſpecie viſenda & raritate, excrementum Rapum Geniſtæ vocatũ, non abſimile ortu, concretu, incremento, caule, & effigie Hyppochiſtidi vel Orobanchç. Quod magnis votis & peregrinationibus Chymiſtæ Maio menſe venantur ad vtriuſq; Geniſtæ radices, ſublectos teneriores aſparagos, cum radicibus ſiue appendicibus à Geniſta auellendis alembico indũt. Indeq; igne oleum eliciũt ad calculoſos perquàm celebre. Id auulſimus in Flãdriç, Galliç, & Angliç locis maiore Geniſta ſcatentibus, alioqui fruſtrà quçſitũ & diu alibi. At Sabaudiæ

&

& Pedemontanis colles, paruæ Geniſtæ feraciſſimi, etiam iſtud copioſum fundunt.

SPARTIVM Dioſcorideum, Hiſpanicum & Norbonenſe, vimineum maius.

E Iam adductis moxq; adducendis Spartio congeneribus plantis, nulla propius explet Dioſcoridei notionem, paucifolio, frutice, ſiliqua & ſemine, quàm iſta. Quæ Hiſpanijs & Norbonenſibus, præſertim maritimis, vel nō procul à litoribus, vt in Grammuntia Sylua Monſpellij, & vicinis collibus, paſſim obuia fit. Etiam Taurino finitimis, & in Prouincia nobis viſam monuimus. Stipite eadem maiore & lignoſiore adoleſcit in Angliæ, Belgiæ, & Galliæ hortis, ramorum propagine arboreſcens, virgas multas fundentes, rectas, glabras, iūceas, nec ſtriatas, vt Geniſtæ, ſed vimineas, flexiles, & ſequaces: quibus foliola inſunt adeò exilia, vt iam marcida facta in ſuis natalitijs æſtuoſis, nulla prorſum extitiſſe videantur, maxima anni vertentis parte: Quod illic obſeruauimus vſu venire Sferro Cauallo dictæ folijs, & ei nouæ plantæ, quam Iuncum aſperorum cliuorum vocat illic Aphyllon Scola Mōſpelliaca. Quò factum, vt Dioſcoridi tantilla res aut non fuerit curæ, aut non animaduerſa. Siliqua, ſemē, & flores, prorſum ſunt Geniſtæ, ſed maiora, & efficatiora: cuiuſmodi vult Dioſcorides & Meſuæ, qui à duabus ad 5. drach. florū, dandas vomituris imperat: ſeminis verò, à duabus ad quatuor. Quum tamē Geniſtæ vulgaris flores plenos diſcos multi in acetarijs ex multo oleo vorent, nec quicquam nauſeēt: & ſeminis tripla aut quadrupla doſi, opus ſit vomituro etiam puero. Vnde liquet nō Geniſtæ, ſed huius ſemina & flores in officinis habenda, vtpote legitimi Sparthi, cuius ne pictam quidem effigiem, nedum viuam ſtirpem, videtur intuitus Commentator inſulſus balbutor, quem miſeræ ſi puduit recantationis, cur non piguit etiam calumniæ Meſuę iniuſtæ, qui Lentis ſemē dixerit eſſe Geniſtę, ſequutus Dioſcoridem. Hunc tamen ſe nunc poſtremò antequam ſua alia agnoſceret errata, ſibi ſedulò perlectum profitetur iſte Senenſis, qui vitio præ ambitionis caligans, non reſpexit ad Viciæ, Erui, & Geniſtæ ſemina, lippis & tonſoribus nota.

SPARTIVM vulgo Elpho Hiſpanica Iuncea, nautica, vulgi Funiſpartion, an Linoſpartion Antiquorum?

L Itoribus Mediterranei maris vtriſque Africæ & Hiſpanicæ hæc non minus frequens quā nota, ac ingenti copią deuehi ſolita Antuerpiam, Maſſileā, Genuamq;, ad corbes, ſtragula, atq; triremium nauiumq; rudentes peraccōmoda. Virgultis iunceis, gracilioribus, durioribus, glabris, ex viridi pullis, multis, rectis, flexilitate Lini duriore, radice ſimplici, exili, exit: ſemen & flores eiuſdē Antuerpiæ ſatæ in viridario optimi Pharmacopœi Gulielmi Drieſch non meminimus: certum tamen habemus, nonnulla, ſed tantilla habuiſſe foliola, delicatiora, vt tota planta fuerit iuncea, cubitalis, & fermè textrinæ apta ſportularum, quas adhuc vocant Sportols, nempe ab Spartio dictas, quò minus dubitamus eſſe ſpeciem veri Sparti.

GENISTELLA Graminea Montana.

S Partea & hęc herbula eſt, & paucis duntaxat montium celſiorum conuallibus aridis obuia, vt Calcari montis Norbonenſis, propter Cœnobium: in Germanię etiam arduis multò longiore ſpargens culmos vt plurimum ſeſquipalmares, graciles, ſpartos, enodes quibus ſummis ſingulis ſpica mollicella, tomētoſa, Lagopij quadantenus, ſed minor flauet: aliquot fibrillis radicatur: indidem erumpentibus gracilibus foliolis, palmum altis & ſeſquipalmū articulatim veluti geniculatis, per ſpati-

ſpatiola & commiſſuras inſecti, ea videre eſt virentia etiamnum Londini.

SPARTIVM aphyllon fruticoſum, Iunceis aculeis, lanatis capitulis.

ET inuentu minus frequẽs hic aſperioribus prærupti ſque decliuibus Alpium Magdalenę in Galloprouincia fruticellus, latiuſculè in latera, aliquot ſparteos ſtriatos, ex pullo buxeos è radice Tragacanthæ prolixiore, lignoſos, & ſeſquipedales ſurculos ſpargit; nullis foliis, ſed multis ſenticoſis, rigidis ſtilis pungẽtibus, iunceis, aduncis in ſummo tantùm: quibus ſingulis aduoluũtur faſtigiola, tomentaceæúe gemmulę Vitis, minores, ſed concolores, partim longiuſculæ & incuruæ, partim breuiuſculæ: nullum folium, florémve vidimus; guſtus perparum amaricantis, exſiccantis, aſtringentis.

GENISTELLA aculeata.

EXVCTI colles, ſqualidáque Angliæ & Belgiæ ericeta hanc plantam abundè dant: E radice exigua, virgas graciles, rectas. complures, ſpinulis infeſtas ſubmittentem; quibus foliola Thymi vel Ericæ, flores luteo pallentes, Geniſtæ minores: etiamque breuiore rotundioréque ſiliqua, & ſemine Erui ſubruffo: Hac penè carere videtur adhuc Italia & Norbona. Et hortis negligitur.

GENISTA, SPARTIVM ſpinoſum maius.
Belgis. Galpeldozen. *Ang. Brike Browme.*

PRORSVM cognata Geniſtæ hæc, ſed admodùm aſpectu horrida, ſentibus prędutis, innumeris, cancellatim armata, ſemper virẽtibus, ſtriatis, lignoſis virgultis, ſparteis, ſpinis penè folia occulentibus. Quare Doctiorum nonnullis placuit Nepam eſſe aut *Scorpion*: ſed obſtant ſiliquæ geniſtæ aliquantùm breuiores, & flores non abſimiles, concolores, & eiuſdẽ ſaporis, qui particulatim emicant aurei tota æſtate, etiámque hyeme in Anglia, vbi frequentiſsima in ſterilibus & ericetis, in *Prouincia* item Norbonenſi penè par proceritate. Sed Monſpellii ad Lanum, in ſaxoſis collibus triplò minor, rigidior, & ſqualidior eſt, adeò vt parum Geniſtam repręſentet, foliis ternis Rutæ. Illic Spalathum vulgò opinabantur & vocabant plerique omnes, tametſi inodora & funis inſtar pertinax frangendo ſit: floribus quidam lubentes ad icterum viridem vtuntur, & toto cremio calfaciunt furnos.

Monſpellienſi, & Anguic. Aſpalathus ſecundus.

Spina ACATIÆ Dioſcorid. prima, frutex arboreſcens, leguminoſus Lentiſfolius, Siliqua torulis Lupini effigie diſtincta, plurimum bigrana, aut trigrana, cuius GVMMI ARABICVM.

FRVTICI huic arboreſcenti Ægyptiæ nomẽ Græcum additũ ab ἀκάζω verbo, id eſt, acuo, vnde Acatia, quaſi acuta. Septimus iam agitur annus cùm huius Venetos, Patauinos, noſq; certiores fecit Medicus & peritus Pharmacopœus Sequinus Martinellus, miſsis è Syria ſiliquarum faccis plenis Alberto Martinello frati ſuo, perquàm ſedulo & erudito Pharmacopœo, ad Angeli ſymbolum: ex quo ſemine in horto Patauino aliiſque quàmplurimis Venetorum locis ſato, orta eſt iſta Acatia, cuius ſiliqua penes nos eſt, accepitq; noſter Morganus plantam nuper ex maris Occidui Inſulis Perunianis, ne quis putet peculiarem Ægypto aut Arabię. In neruulis prælongis foliola ſunt Scorpioidis leguminoſæ, aut *SferroCauallo*, in toto virgulto gracili, aliquot rigidis ſpinis in ſurculis exertis. Seminis tota ſiliqua non maior vno alteróve Lupino ſimul iunctis, ſed ſuis alueolis diſtincta. Quare ridiculam nobis

SPINA ARAbica *Æginetæ.*

SPINA ARAbica *Dioſcor.* in *Carauis.*

dedit Acatiam Senenſis,cui ſi ſpinas demas,arborem Iudę iudices, & meritò ſuſpicêre ſpinas non naturę,ſed pictoris aut Cómentatoris commentum fuiſſe: nec huius ſiliquæ,ſiue Lobi ſunt Lupini ſimiles, ſed Geniſtæ duplò latiores, vt Senæ compreſſæ. Et Plinio cuiuſlibet Acatiæ ſemen lenticulæ eſt,equidem minore grano & folliculo. Quamorbrem noſtra hęc propior, illa verò Cerecis arbor erit,quam ille, nec cogitans relatu Oratoris exquiſitius delineat.

ACATIA ALTERA Dioſco. notior Europæa, folio Cytiſi,facie & ſiliquis Geniſtæ ſparti ſpnoſi.

CONFIRMAT etiam ſuperiorem ſpinam Acatiam altera hæc quam illi aſsimilat Dioſcori. foliis Rutæ aut Cytiſi ternis:ſiliqua Geniſtellæ,aut vulgaris Glycyrrhizę nouaculam effigiat dorſo obtuſiore,& altero latere,quaſi acie acutiore,tria aut quatuor Geniſtellę etiam ſemina dura claudit:quæ nondum matura flauent,poſtea nigricant, ſimiliter Spartio effigie & parilitate magnæ ſpinoſæ Geniſtæ,non arboris, vbi quidã deceperunt Mathiolũ, qui æquè incertus vt in ſuperiore, illam quam candidus ſcriptor Anguillara dat, & tamen fidem illi abnegat, eandem ipſe ridiculè aſſerit. Quippe altera Dioſcori. ſpecie,vniuerſum Tirrhenum,Liguſticum, atque mediterraneum littus ſcatet,vti pleraque Italiæ loca.

FRAXINELLA,ſiue Dictamnus Albus Officinarum an ſit τράγιον. Dioſco. Lentiſci facie.

HIRCINVM odorúmve putorem monet Tragii huius appellatio: Quare docti quidam Barbari,qui huius delineationem,natales,& vires compares Dictamo Cretenſi, præſertim ad euellenda ſpicula capris infixa,legiſſent,eidemque noſtrã fraxinellam contuliſſent, putarunt eam Dictamnum album eſſe vocandam:recentiorum autem quidam exercitatiores,Tragium iſtud Lentiſci facie à Dioſcoride deſcriptũ,huic planè quadrare aſſeuerarunt. Quippe ſcapos edit plures,ſeſquicubitales & bicubitales,ramulis & foliis Lentiſci Glycyrrhizæ aut Fraxini, vnde Fraxinellã herbarii vocãt:flores Iunio & Iulio admodùm ſpecioſos & numeroſos promit, Thyrſum ſeſquipalmi, lógiorémve obſidẽtes, Aſphodeli quadãtenus ſimilitudine,ſed ex cãdore purpurantes,è quorũ medio ſtaminula quędã pendula porriguntur:radices albidę,multiplices,mutuo amplexu hęrẽtes,minimum digitũ craſſæ; quas eruebamus turgidas & fœtentes, ſucco luteo,viſcido,digitis pertinacius hęrẽte:quod Gũmi videntur ſuggere,aut ſectari muſcæ luridę,cluniúmque & alarum virore conſpicuę,cuiuſmodi ferè cantharides in Fraxino,vt nos ſtudioſè obſeruabamus,in quodam pago trans Rhenum,alterò à Baſilea fere miliari,prope rupes quaſdam apricas, vbi maxima copia ſponte fruticabat, Semina penè Lentiſcinis paria, nigra,lurida, in folliculis Helleboraſtri aut Napelli. Quamobrem non peſsimè videntur arbitrati eſſe Tragium: Nam quòd obiiciunt de Creta Inſula, cuius vnius hæc ſit alumna,non officit aſſertioni noſtræ: cùm multæ hodie in noſtris tractibus:& plurimæ ex inſulis,nó aliis admodùm,& fortè nũquam priſcæ gẽti notis,afferãtur æquè rarę,& eædem etiam metipſæ,quæ ſolius Cretæ putabãtur indigenæ. Ceterùm, μικρότερα πάντα, id eſt, minora cuncta, ſanè potius intelligendum de vniuerſa Fraxinella, quàm de eius foliis,quæ minora ſunt,eóque à Plinio Terebintho ſcitè collata:ne nunc ad toties iteratam literulæ in μάκρον & μίκρον voce,commutationem prouocemus, vt triuiali argumento Senenſis,ne ſit locus. Huius ad venenata non temerè vſi ſunt practici radicibus, quæ etiamnum in officinis multi commodi ſunt:foris admotæ opis epiſpaſticæ, intrò verò ſumptę,non modò venenatos ſuccos, ſed etiam putridos & fœtentem illuuiem foras exigunt, decantato Agyrtarum & quotidiano in pueris experimento,lumbricos funditus omnes interimunt.

FRVTICVM, SVBFRVTICVM, CREmiorum & Arborum aduersaria, concisæque recensiones.

POsteaquã cœpta via prolixissima simul & ope- *rosissima, herbarum necessitudines & gentilitates in suas classes redegimus, ac penè iam opinionum salebras emensi, Herbariorum tenebras discussimus: reliquum est, vt quoad eius fieri poterit, fruticum, arborum, & vtriusq; ancipitis constitutionis plantarum comparationes, ad easdem Philosophiæ leges exigamus. Orsi quippe sensuum indagine à simplicioris minusq; operosæ naturæ plantis notissimis, decet nos, vti fecimus, per notas similitudinis & cognationis, ad perfectiora, quasi cõpositiora gradum facere: quibus tandem perceptis, euehamur ad ideas principiorum: vnde fontes scaturiunt certæ & solidæ cognitionis facultatum & vsus. Est enim hæc particularis plantarum enarratio, quasi quædam aurium pictura: quam nisi accuratè intuitus fueris, frustra cognitionem earum profiteris. Sed cùm herbarum, fruticum, suffruticum & arborum natura, non videatur forma generica distare à se ipsa, quando easdem plantas videas herbas primulùm, deinde in frutices, demùm in arbores abire: & è contrà, hasce in herbarũ modulũ penè deficere, nec mutata effigie totius vel partium: huic cognitioni melius consultum putauimus, si interdum nonnullos perquàm similes frutices aut arbusculas incrementi ancipitis inter herbas adduceremus, & alibi fruticãtes herbas cognatas, arborum explicationi relinqueremus. Iam verò plurimæ fruticum parti, cui maxima cũ arboribus necessitudo & similitudo est, non erit opus multa designatione, tantò minus arboribus, vt quas occursus frequens, diuturnitas, magnitudo, & omnium stirpium iam prægressarũ comparatio, cuilibet manifestas reddit.*

- *Lentiscus.*
- *Terebinthus* { *maior Latifolia Norbo.* / *minor Lentiscifolia.* }
- *Rhus* { *Obsoniorum.* / *Coriariorum.* / *Pliny.* / *Pliny alterum, Cotinos Theoph. & Coccigria.* }
- *Pistachia.*
- *Glans vnguentaria.*
- *Lilac.*
- *Staphylodendrum Pli.*
- *Siliquæ, siue Carobæ.*
- *Cassia Solutiua.*
- *Iasminum* { *vulgare,* / *luteum, Cæruleum.* }
- *Balsamum, Carpobalsamum, Xylobalsamum.*
- *Sorbus* { *domestica* / *Syluestris* } *Alpina.*
- *Fraxinus.*
- *Nux inglans.*
- *Nux peregrina Indica.*
- *Zizipha candida Monspel. perperam Venetorum Sycomorus, an* ASARADARACHI *Auic?*
- *Vaccinia rubra & nigra, an Idæa radix?*
- *Vaccinia palustra.*
- Gagel *Germanorum. Gold Angl.*
- *Chistus omnis.*
- *Chistus Ledi species, folio Punicæ.*

LENTISCVS.

LEntorem foliorum attrectatu quilibet percipit, vnde Lentiscum dicunt, pàrtim etiam è Græcis mutuati, qui σχῖνον quasi σχίσον, aut fissile vocarunt, quòd facilè & frequens finderetur in dentiscalpia, ad nitillam alboremq; dentium, vt etiamnum fit hodie. Fruticat & arborescit stolonibus & caudice concolor & similis Therebintho minori, sed botris & vtris initiò ex fuluo purpurantibus, maturescẽdo nigricantibus acinis, nitidis, Sumachij Phylereæ, & Sambuci: vtriculis folliculisúe oblongis, rotũdis, aut incuruis, teretibus, quibus insũt culices & effigies itẽ Terebinthi, adeóq; flores similes, racemosi, musco si, quos primo vere Aprili mẽse promit, non particulatim, vt putarũt ex Arati & Ciceronis versu, *Lentiscus triplici solita grandescere fætu*, quod Theophra. meritò Scillę attribuit, hi autem vocis affinitate decepti, Lentisco. Quare non esse contemptui habendam nomenclationum perpensionem, alibi iure asseuerebamus. Sempervirẽtes autem Lẽtisci feracissima vniuersa Norbonensis ora maritima, quæ ad Taurinorum iuga, quæq; ad montes

Pyreneos protẽditur. Illic namq; Lentiſci, Roſmarini & Lauendulæ virgultis ac cremijs, quàm quouis ligno magis ad calfacienda clibana vtuntur. Nec præterquam vnam norũt ſpeciem, quam *Reſtincle* vocant. Ideóq; fallitur & fallit Senenſis, quòd pumilias reſecẽs Lẽtiſcos, alias à procerioribus ſpecie facit: fit enim tantùm reſectis cymis ad vſum, ne in arboris æmulationem aſſurgant. Et hunc errorem cumulauit inſcitia, cùm vniuerſã plãtam grauiter olere ait: at nobis aliiſq; ſtudioſis ſaltus & colles aridos Norbonæ peragrantibus, inſerta in os folia, non modo ſuauiter ſpirabant: ſed etiam, quod fortè neſcit Cõmentator, ſitim arcebant, & fauces humidas tuebantur. Itaq; nobis ſilẽtibus, qui norunt Maſtichen, & ſciunt Lentiſci ſurculos, vt Xylobalſami ſuccedaneum in Officinis vſurpari Lẽtiſcinisq; dentiſcalpijs poſt epulas dentes emundari, illius refellent & ridebunt cõmentatinẽ. Porro quomodo & quamnam ementiãtur Caphuram hodie Veneti mangones, in ſuccis Medicatis docent.

TEREBINTHVS *Lentiſcifolia minor.* TEREBINT. *maior Piſtachiæ folio.*

Terebinthi latifoliæ ſpecies.

COccinæ racemorum bacculæ aut acini rubelli ſimiles & concolores quadantenus Ciceri, nomen Terebintho potuerunt feciſſe: nam ἐρέβινθος Græce Cicer eſt. Huius autem ſempervirentis & perpetuifoliæ, nullus collis aut deuexus paulò apricior Norbonæ aut Galloprouinciæ non feraciſſimus: vbi duas folio tenus diſcernendas meminimus. Frequentior quippe eſt anguſtiore Lentiſci poſitu (non Fraxini vt Senenſis) colore & habitu, folio duplò maiore.

Volucellæ ſiue Culices è folliculo.

Folium Terebinthi minoris.

Alteri autem folia multò latiora, rotũdiora, vicina Lauro & Piſtachiæ, adeò vt eminus intuentem fallat. Vuæ vtriq; eædem, acinulis quàm Lentiſci maioribus, coccineis, purpurantibus: demùm ex viridi in cæruleum matureſcentibus, non per initia (vt putauit radiatus Apollo) flore Lẽtiſci aut Sumachi racemoſi: folliculi cartilaginei, teretes, aut conici, anguloſi, vel ſpherici: vnde culices è fuliginoſo excremento euolant, ſucco ſalinari ad Balſama laudato, effluente. Vbi lætiores, & adultiores ſunt arboream proceritatem affectant: & ferro vulnuſculis factis in Valena Sylua Monſpellienſium, ſæpius nobis non paucam Terebinthinam extillarunt lucidam.

RHVS *Obſonorum & Coriariorum quid.*

COlor item coccineus flãmeúſve acinulorũ in racemulis nomen huic fecerunt: ῥοῦς autem ἐρυθρὸν interpretantur vnde Ruſſus vox Latina, & *roux* vulgo Gallorum. Aciduli autem racemi olim, & etiamnum hodie ad condimenta, multus in culinis vſus: eoq; culinarius ſiue obſonarius vocabatur. Cortex autem & folia alutarijs ad pelles dẽſandas cõquiſitus, vnde Coriarius dictus. Quare non ſunt vt falſò produnt duarum plantarum, ſed vnius arbuſculæ partes: hanc multò proceriorem quàm Dioſcoridis ſit, penè Sambuci maioris magnitudine, ferunt Monſpellio & Caſtronouo contermina Oliueta quædam glareoſa & macilentiora. Sorbo vulgari adeò ſimilia ſunt folio ſuperficie & poſitu, vt vix ſit internoſcere, niſi attentius perpendenti. Locis Galloprouinciæ aridioribus & ruderoſis, deſitis incultis pumilla, & quanta qualiſque apud Dioſc. deſcripta bicubitalis arbuſcula, viſitur.

RHVS

RHVS Plinii Myrtifolia Monſpellienſium.

EODEM ex vſu ad coria firmanda, nō de ſemine, duo frutices apud Plinium Rhus dicuntur: horum notiſsimus & vſitatiſsimus cunctæ Norbonę, præſertim Monſpellienſibus, apud quos vberè ad Lani amnis crepidines fruticat, virgultis ramuliſque quadratis, frequentibus, viridātibus, folio Ruſci, Myrti, aut Iuiubæ. Seminula intra anguloſam tuniceam thecā incluſa ſunt cochleata, Calimodo multo minora.

COCCIGRIA Theoph. Cotinus Pli: & Theoph. Rhus alterum.

κότινοι ſunt cirreíve flocci, quales in galeis, aut galligallinacei vertice viſuntur, qua de ſimilitudine floris, dictus fuit hic frutex, qui è ſummis virgultis, quinûm cubitorum altis, pulcherrimum lanitiū tollit, Sericeo vellere & contextu calamiſtratum. Quod criſpatur & explicatur in latam cæſariem, crinibus puniceis, fuſcis, tortilibus, ſemine Lētis minore, ex nigro ruffeſcente; caudice & virgultis fuſcis, vimineis: foliis circinatis, denſis, rigidis, Capparis, Piſtachiam aut Terebinthum redolentibus; & concoloribus. Auraico agro quatuor miliaribus Auinione, qua Inſulas & Aquas ſextias itur, magnus prouentus eſt: Vidimus etiā in agro Veroēnſi, Venetiis; ex locis Hiſtrię alpinis. Quò magis miramur, tantę vetuſtatis ſtirpem frequēti vſu & mercatu ad coria curanda expetitā, indictam fuiſſe Cōmentatori.

Terebinthus Indica Theop. eſt Piſtachia Dioſ.

Anuculis Piceæ ſtrobilos imitantibus πιςάκιαι dictæ, hodie ſunt Officinis notiſsimæ, & edi ſolitę: non ſecus atq; Pineæ veſcæ ſunt: porraceo colore intus, mēbranula extima & cortice amictę Auellanæ: Arborem qualē in hortis Italicis vidimus, etiamque in horto Graii ſeduli Pharmacopœi & ſtirpium percupidi, ad Londini mœnia, prorſum dicas Terebinthum, ramorum & foliorum ortu, habitu, magnitudine: flores item racemoſos purpurantes Terebinthi edunt in Italia, & Galloprouincia, vbi ſeruntur, ſed maturitatem non aſſequuntur.

GLANS vnguentaria, cathartica, siliquata.

EFFIGIES triquetra, sed rotunda & glandis æmula huic nomen generis aptauit: oleum verò quod pressu remittit *Myrepsicæ*, siue vnguentariæ, nomenclaturam à cæteris distinxit: iamdiu Dioscoridi non minus nota, quàm nostræ ætati, tametsi non eius siliqua; vt qui palmulas vocatas libro primo, *Phœnicobalano* confert, vnde nomen BEN Arabistæ videntur detorsisse, quod illi nuculam hanc vnguentariam interpretantur. Officinis & suffitoribus, tum ad valetudinem, tum ad voluptatem, oleum dat pressu, vt nullo odore iucundum, sic nullo rancore, aut fœtore veterascens, nullã labem aut sordem chirothecis aut vestibus illinẽs, ac quamlibet odoris fragrantiam illibatam & vegetam tueri, omniũ oleorum vnum aptissimum, non secus ac Sesamium, aut Amygdalinum premi solitum: est namque in siliqua, quam nullus veterum aut recentiorum literis mandauit, admodùm eleganti, palmum longa, carinula bifori conflata, tereti, rotunda, gracili, binísque loculis ventriosa; nempè ima mediáque sui parte, qua protuberat, glandem singulam singulo claudens; summa verò, acuto stylo, quo, rostri instar, vel Rhododendri vel *Periplocæ* repentis, acutum mucronem; protendit: Intus subruffo colore, foris pullo cinereóve, & secundum longitudinem striis rugísque exarata: coriacea tota, flexilis & corticosa, insipida, subastringẽs & sicca. Hæc dono data primùm præceptori Rondeletio fuit, deinde nobis, qualem icone damus.

BEN.

LILAC.

LILAC verò nequit esse hæc, si verè pinxit pictor apud Mathiol. qui hîc nescio quid mussat: Nam Populnea longiore fronde, fructu non siliquato, sed *Pistachii* in morem singulatim prodit.

Germanorum Pimpernußle. *an STAPHYLODENDRON Pli?*

PROPTER periucundos flores albidos Bryoniæ, aut Labruscæ, odore & similitudine, videtur transalpina quædã arbor, Staphyllodendrum apud *Plinium* (qui tamen Aceris folium dicit) quam volunt esse hîc depictam, & multis locis *Heluetiæ* non procul Basilea arborescentem, depressis, vdis, aut limosis, iuxta amnes & sepes, velut Sambucus, cui habitu respondet, aut Terebinthi: sed crenulis perpusillis, elegantissimis, & supernè acutis donatur. Semen quadantenus nuclei Cerasi, intus esculentum. Quibusdam in cœnobiis caudice Prunum æquat, & nuculis precularum globulos nectunt.

Κεράτια *SILIQVA, CAROBE.*

Carobia Actuarii, & vulgo Prouincialium.

APVD antiquos Κερατωνία, quasi cornuta siliqua legitur; est enim digiti indicis longitudine, sed quasi in cornu falcata, quam prædulcem esu vocat *Plinius*. Multùm hæc cognita Niceę & maris Ligustici accolis, vbi eã esitant pueri etiamq; porci: Quare, qui sacrã paginam noui Christi fœderis vertunt, hanc debent intelligere Lucæ 15. de filio profligato. *Non* parùm affinitatis huic cum Cassia fistulari solutiua, quam effigie præfert & ortu, vt nuper intuebamur in horto amici Londinensis.

SILIQVA, aut CASSIA *PVRGATRIX, Arabum Carrobiis similis.*

PRE-

PERQVAM vtilem arborem iſtam Ægyptiis Arabibuſque debemus, à quibus, aut ab illa odorata, eſt nomenclatio profecta. niſi ſit κάρυς Græcè, quod coriaceum vocant, quaſi ſit coriacea ipſa ſiliqua inſignis, quam nullus non nouit, cuiuſque ſi ſemina lata, quæ intus tranſuerſis membraneis alucolis diſsepiuntur, ſeras, prius macerata in aqua frigida, & terræ infodias, videbis planè ortu totoq; ipſo habitu Carrobiam imitari. Flores lutei ſunt, Chelidonii minoris, odori, pluſculi, vno exortu, ſenis aut ſeptenis foliolis radiati, quales multaſque perquàm raras vidit & attulit ex Inſulis Americis & D. Dominici, exercitatiſſimę cognitionis peritiſsimus D. Ionnes Brion Hoppeuilleus Northmanus.

GELSEMINVM *vulgatius, flore albo.*

CONCINNIOREM quàm certiorem aſciuit ſibi appellationem de ſententia quorundam doctiorum, quibus Iaſme dictum putatur, quaſi viola odora, quia oleũ apud Perſas olim ſolitum eſſet iſtius floribus imbui: quod tamen grauius ſpirat Dioſcoridi, eòque arguit non eſſe noſtrum Gelſeminum. Et violæ vox, laxior multò eſt, quàm vt certã quampiam plantam deſignare valeat, nedum hanc quam Mauritani Zambac & Gelſeminum dicunt: vbiuis in hortorum angulis apricis, & pro prædiorum cauædiis ſurculo pangitur, adque ornamenta pergularum, induſtria & pedamentis erigitur ad fornices. Folia ſunt in imo latiora, lateribus vtrinque reducta, acutiora ſupernè quàm Lentiſci: flores albi vt plurimùm, Polemonii, in flexilibus prolixiſsimis virgultis octo & decem cubitorum, Clematidis alteræ ritu. Patauina & quædam Gallica vireta luteum habent. Sunt qui cœruleos flores fundere dicant. Luteum ſemen habet; Polemonii minus, rubrum, aut nigrum, ni labat memoria. *Luteum, & cæruleum.*

BALSAMVM.

PVTO Dioſcoridem vires melius quàm ſtirpem notam habuiſſe: de viribus namq; multa, de figura nihil. Hanc ſic amici noſtri oratione referunt: Humilis eſt frutex, aſpectu deformis, cineracei coloris, flore puſilli Iaſmini lutei ſimili, minore, perpetuis virgis, folia horna exuit Decembri, quibus nonniſi menſe Maio noua ſufficiuntur. Cari atq; Babilone ſata viget. Decembri menſe ramuli præſciduntur, quibus cera oblitæ appenduntur amphoræ, excipiendo aureo liquori, qui moſchum ſapit. Hunc noſſe non difficile, ſed vbi noueris longè difficilimum habere. Opera danda accuratiſsima, quò eius vires quàm exploratiſsimas habeamus, vt quando non licet illo frui, ſaltem bonitate proximis & ſimili facultate præditis vtamur. Tribus huius plantæ partibus tria ſuccedanea eſt meditata poſteritas; Liquoris namque loco ſua Balſama vnguináque vulneraria noſtri Barbari in Theſauris habuêre, quorum mirificas vires literis & experimentis proditæ ſunt. Lignum verò, quod Xylobalſamum dicunt officinæ, Lentiſci ſunt ſurculi, plerumque carioſi, tamen neutiquam contemnendi, modo recentes ſint, nec odorem amiſerint; gratiſsimus namque puluis intus & foris, ſtomacho, propter naturæ amicum temperamentum: cuius argumentum faciunt dentiſſcalpia, quæ aromatica & moderata aſtrictione & calefactione dentes, gingiuáſque perpurgant, roborant, & mulcent. Idcircoque eorũ multę myriades parantur à miſeris mancipiis, qui in triremibus Lygurum ſub neruo vitam degunt. Pſeudoxylobalſami huius magna copia pauco ære parari poteſt ex Italia & Gallia Norbonenſi. Sic ſemen, id eſt, Carpobalſamum officinarum, cùm neutiquam fructus Balſami ſit, imò cuiuſnam plantæ, incertum ſit, rancidum, vietum, exoletũ, inodorum, minimè Carpobalſami loco vſurpari debet: quin potius huius penuria, ſemen Terebinthii, vel Lentiſci immaturi eximiæ vires, omnes Carpobalſami facultates, & dote, vt ſi quod aliud, explere mihi videtur. Quin Terebinthii è pullulantibus botris atque flagellis tempore verno laticem limpidiſsimum, odoratiſsimum, non parum tenacem emunximus, qui digerendo, glutinando, doloremque mulcendo, omnia quæ Opobalſamo inſunt, conferre videtur. Quod non modò doctiorum antiquorum, ſed etiam Barbarorum Barbitonſorum conſenſus ſequutus eſt. Nullum enim videre eſt ex illis vnguinibus, quod viriũ præſtantia nomen Balſami mereret, cui non ſit admixta Terebinthina vulgata: Quid putas futurum, ſi genuinum Terebinthii liquorem admiſcuiſſent, qualem deſcripſimus Capite de Terebinthio? Ea de cauſa nullum præſtantius ſuccedaneum arbitramur, cuius omnes partes omnibus reſpondent

Opobalſami ſuccedaneum.

Pſeudoxylobalſamum.

Carpobalſamum.

Terebinthi liquor.

partibus, ligno, liquori, ſemini reſpondeant, quàm Terebinthum genuinum. Mathiolus & qui ſuum Garyophyllorum, nucis myriſticæ, aut Cinamomi oleum, huic liquori præferunt, ſuauitati & ſapori plus quàm optatis facultatibus deferunt. Hæc namque tametſi eximios fundant liquores: tamen nec Dioſcoridi nota, nec venenis aut Theriacis comparata fuêre. Et præterquàm quòd plerumque vel fœtent vel feruent ignis empyreumate; etiamſi ſint optimè parata, tamen ſæpius acriora ſunt quàm par ſit, & intemperiem feruidam imprimere nata: Oculorum verò hebeti aciei ſi quis admouere auſit, nę ille hominem ex luſcioſo cęcum faciet: corrugat enim pupillam, nec penetrat: ſed viam ſibi intercludit, & dolore vexat: Myriſticum verò oleum, laxando & inquinando, nec foris vulneribus glutinandis, nec ſtomachi vires colligendo idoneum eſt, nec quidquam Balſamo ſimile habet.

SORBVS *domeſtica & Sylueſt. Alpina.*

SORBVS hodie notiſsima in Gallia, Germania, & Italia, arbor magna eſt, foliis & facie fraxini, Sumach, aut Sycomori Venetorum: colore partim ex luteo palleſcente, partim punicante, fructu rotundo, aut Pyri parui effigie, perquàm aſtringente: floribus albidis, racematim cohęrentibus.

Fraxinus bubula Dod. HVIC prorſum ſimili montibus orıunda frigidioribus, floribus iiſdem, ſed vmbellatim candidis. Fructu multò minore, copioſo, maiore Oxyacanthæ vulgaris, concolore, acerbo guſtu, auibus potiùs quàm homini, vbi vidimus, expetito.

FRAXINVS.

EX ſuperioribus Sorbis facilè innoteſcet Fraxinus; cuius ſemen Officinis Lingua auis vocatur, quòd auium lingulas imitetur, guſtu acre, amarum.

NVX IVGLANS.

NEc infrequens pueriſque notiſsima Iuglans, foliis pręgrandis, neruoſis, Terebintho, aut Fraxino multò maioribus, Centaureo magno paribus. Cuius nuces condiuntur die vna albę, hoc modo: Teneræ nucis cortex putaménve antequàm ligneſcant, deglubuntur illicò cultro, teſta albida & teneriuſcula tenus, è veſtigioque ne nigreſcāt, in aquam puram proiiciuntur, & vſque dum molleſcant coquuntur, Cinamomi & Garyophyllis traiectæ, ſaccharo in Syrupum perfectè cocto bulliunt tribus quatuórve ebullitionibus: tumque quò ſaccharum ebibant, triduo, aut quatriduo inibi ſinuntur. Et quia Saccharum recrudeſcit, propter humorem quem imbiberat, illud idem ſaccharum per ſe denuò, coquitur; & ſic bis térve repetitur.

NVX *peregrina Indica, non biforis.*

ADVEHITVR quidam fructus ex occiduis, adeò nuci Iuglandi ſimilis, vt nondum introſpectum, ſępius putauerimus nucem Iuglandem eſſe: ſed effractū, caro fuit veſca, intus albida, Caſtaneæ ſapore, nullis diſtincta nucleis: putamine, & teſta vtraque craſſiore, quàm nucis Iuglandis. Hunc Rocellæ nobis dono dedit eruditiſsimus Doct. Launæus Medicus.

ZIZIPHA *candida Monſpel. quæ perperàm Venetorum Sycomorus, an ASARA Darachi Auicennæ?*

HANC à fructus & totius arboris figura Monſpellienſes candidam Zizipham dixerunt, quamuis facultatibus ſit prorſum abſimilis, vtpote guſtu admodùm ingrata, viroſa, amaricante, ſed Zizipham ſatis referente, carne & nucleo; colore tamen buxeo, pallido. Flore ſtellato, Flammulæ, aut potius Circeæ concolori, folia Fraxini, Staphyllodendri, aut Sorbi, atrovirentia. Venetiis & Norbonæ frequens. Belgis colitur in hortis.

VACCINIA *nigra & Rubra, an Idea Radix Mirtillus.*

Herbariorū VACCINIVM *nigrū aut Rubrū, an Idea Radix.*

NON PERPERAM quadrat huic Idęæ plantæ vteruis horum fruticum aſpectu Myrtum aut Ruſcum illicò referentium, vnde Pharmacopœi cum plebecula quaſi Myrtillos vocarunt & vſurparunt, aſtringunt etenim & exſiccant ambo, nonnihil refrigerando, quæ omnia appoſitè quadrant Ideæ radici, cuius fuit potiſſimum vſus, cuiq; nomen inditum à monte, quia non niſi montoſis: locis & accliuibus arduis calidarum regionum, quibus ſaltus & nemora frigidiorum plagarum reſpondent vtplurimū. In Anglia, Belgio Gallia & Germania, Seuenæ inacceſſis Tridentiq; alpibus vtrumq; fructum eſitauimus. Sed virent initio, deinde rubent tandem nigræ baccæ ſuauiores maturitatem aſſequutæ vineo ſucco turgent, prædulci guſtu. Proxime folia lignoſis ſurculis crebribus ſarmentoſis multi hærent: floribus Ericæ aut Vuedonis minoribus, pallentibus. Radix lignoſa multa edit virgulta, pede altiora. Folia virent obſcurè, effigie Myrti aut Ruſci, rotundiora, molliora, ſed Hyeme decidua. *Mirtilli Offic.*

VACCINIA *rubra.*

IIſdem natalibus Rubræ frutex lætiore & habitiore aſpectu ſemperviret: non perindè vt nigra, frequens, nec tamen nigræ diſſimilia folia, ſed paulo maiora, & ad Myrtum albam ſiue maiorem & Rhus Plinianum accedentia rotundiora. Bacculæ non minores nec diſſimiles ſed rubræ, aſtringentes magis, nec perindè ſucculentæ. Radix æque lignoſa fibris ſerpit Ericæ ritu, Flores oblongis calitulis paruulis ſubpurpureis apiculos è medio exerunt.

Paluſtria VACCINIA.

SVnt etiam parum frequentia alibi quàm in Germania & Batauiæ paludoſis & maritimis hæc Vaccinia, quæ Iohannes Cruthmanus Mechlinienſis, vocatus de Vroede, illinc Antuerpiam nobis primùm adferebat non diſſimilia colore, longiore tamen & nōnihil turbinata figura, paruā lachrymam Iob effigiante, in viticulis ſarmentoſis exilibus quamplurimis humilibus breuibus, foliolis Serpilli minoris, vel Herniariæ. Interdū baccæ quę rubræ ſunt maculoſæ punctis viſuntur, acerbi aſtringentiſq; guſtus. Hanc cur Commentator Ericam bacciferam indigitet, neq; cauſam dicit, neq; ratio ſubeſt, neq; quidquā Ericæ illi ineſt. Exilitatem quippe foliorum, eſſe vagam notam quāmplurimarum plantarum Ericæ valdè diſſimilium, & hanc refrigerare & humectare qui aiebāt Senenſem meritò ſubſanabant: calida enim, valdeq; ſicca Erica eſt.

Gagel *Germanorum vel Gold Anglorum Myrtus Brabantia quibuſdam.*

IN Ericetis vmbroſis, nemoroſiſq; ſaltibus fruticat multis ramulis ab imò, alterno exortu ab radice lignea flexilibus, duris fuſcis Vaccinij ſuperioris. Folia punici Chamęleæ paulò latiora. Seminum crebri racemuli conferti & conflati quaſi ſpicis poſt puſillorū, luteorum florum pallentium Lapſū apparēt: in quibus ſemen pingue odorū Stæchadis citrinæ vehementius, & trifolij odorati quadātenus ſimile. Iunio & Iulio Anglæ mulierculę venū adferunt ramos florentes ad concinnāda ædiū, conclauia & triclinia ſuaui odore quem halant flores, imbuenda. Adduntur etiā idē flores potioribus cōſuetis Septentrionalium, penuriam Lupulorum interdū reſarcturi. Interdum ad hylaritatem bene potis conciliandam: ferit namq́ue caput lætiore temulentia Gagel

ad

ad euerruncandam animalcula, quæ eius odore fugantur ſufficiuntur quædam loca & ſuffulciuntur ſummitatis veſtes.

CISTVS mas, Fœmina, & Ciſtus Ledon.

VEluti hederaceus folijs circinatis atq; rotundis κίσος videtur vocatus, & quia non erat læua, nitida, ſed potius ſquabra & pannoſa λῆδον dicta. Vniuerſa plaga quæ ab Eridano amæniſſimo ad Rauenam, quæq; ab Hetruria ad Maſſiliam, frequenti ornatur Ciſto Mari vocato, Fœmina & Ledo, quę importuno penè prouentu in collibus macilẽtioribus, exuctis Norbonæ laſciuit. Vtriſque eadem facies, ſed fœminæ rotundius folium & minus nec adeò ſquabrum aut lanuginoſum: flos etiam roſeus, ſed decolor & obſoletior minore frutice tota, ſeſquicubitali & cubitali. Mari verò longius, maius, hirſutieq; caua pubens folium, quadantium Saluiæ, roſeus Cynorhodi flos.

Ledon. Sedenim Ledon cui frequentior Hippocyſtis adnaſcitur, folia admodùm anguſta, tangenti glutinoſa & ſquabra, nigriora Ronſmari culti, paulò latiora: flores candidi fœminę Ciſti minores omnibus, ſemen in triquetro & tricocco pericarpio, puſillum Hyocyami.

CHISTVS LEDON latifolium.

PRæter haſce tres ſemper virentes, rarior ſpecies, eſt quædam Ladanifera, virgis ſurculis. folijs multò craſſioribus, latioribus, longioribus: Sumachi Plinij aut Ruſci modo fruticãs, ſemineitem tricocco: multa laſciuit quopiam in mõte celſiſſimo agri ſterilis Sauenæ, cui nomen S. Colũbæ. Alioqui guſtu Ciſti Ledi, & fragrantia grauiuſcula.

Hanc demum monuit nos ſe habere florentem Coldenbergius. Semine & flore alterius Ciſti.

Hyppociſtus. Caudici ad radicem Ledi adnaſcitur Hypociſtus, frequens Galloprouinciæ & Norbonæ, ſobole fungoſa, ex luteo in puniceum Granati bicoloris gemmante, cętero Hypo ſparti & Orobanche æmula.

Myrtus maior baccis nigris, oblongis, teretibus.
Myrtus maior baccis albis.
Myrtus minor.
Buxus.
Lycium ſiue Pixacantha Norbonenſium.
Malum punicum.
Liguſtrum.
Phylerea maior Oleaſtri facie } *Norbonenſium.*
Phylerea minor anguſtifolia } *Norbonenſium.*
Phylerea arbor an Macaleb Arabum?

Bourgeſpine Monſpellienſium.
Olea.
Olea ſyl.
Salix { *Oleæfolia. / Latifolia. / Amerina.*
Salix humilis repens.
Perſica malus.
Nux Myriſtica.
Arbutus.

Laurus

Laurus vulgatior duplex.	*Poncire, Adami poma.*
Laurus Tinus,	*Limes,*
Arantia mala.	*Canellæ folium.*
Limones.	*Cinamomum.* *Macer Græcorum,*
Citreum malum.	

MYRTVS minor.

VOLVNT ſic vocatam propter *Myrrhæ* quandam æmulam odore gratiam, qua pollent ſemperuirentis Myrti bacculæ. Eſt autem minor, Officinis notior ſuis baccis, adeóq; tota hortis Septentrionalium delitię & ornamentum eſt. Fruticat virgis tonſilibus, rectis, flexilib⁹, nigricātibus, effigie Buxi, folio minore, ſed Ruſci mucronato, baccis nigris Hederæ, vineum ſuccum preſſu remittentibus: eis poſt vindemias ſaginantur aues, tamque ſuaues edēdo fiunt, vt integras, nō exenteratas eſitent, eóq; prouerbio feratur, ſtercus earū pręſtare carnibus, in Galloprouincia maritima, vbi ſiccaneus collis nullus, cui arrideat pauló placidior aura, vbi non multa vernet hęc myrtus.

MYRTVS Maior.

VBERIVS illic etiam fruticat hæc, propter baccas, lagenulas effigiantes, maior dicta: folia item maiora Phylereæ aut granati minora: floribus item albidis & ſuperioris ſimilibus. Alterius modi ex hortis Franciſcanorum Venetorum habuimus foliis albidioribus, & fructu albo, pari, & ſimili, nec alioqui ita diuerſo, illic alba Myrtus vocata. *Varietates.*

BVXVS.

PERPETVI folia etiam buxus, ſiue πύξος Græcis vocata, vt ex qua tabulæ ad ſcribendum fiebant, πύξινα dictæ, vnde & pyxides. Nulla autem magis quàm hac gliſcunt montes & colles in Delphinatu & Galloprouincia. Quibuſuis etiam alſioſis ad Septentriones, cliuoſis, incultis fruteſcit & arboreſcit, prædenſis rigidis virgultis & ramis admodùm folioſis, graueolentia & ad myrtum ſimilitudine cognitu facilibus; luteus ſiue buxeus ligni perquàm ſolidi color: bacculæ tripodes, coronula denticulata inſigniuntur, Myrto alioqui non abſimiles.

LYCIVM, ſiue PYXACANTHA Norbonenſium.

SOLITVM fuerat aduehi Lycium ex Lycia, vnde nomen illi: verùm quid ſit hodie norūt perpauci; nec tamen pigebit (quod nos vſus docuit & coniecturę adeò vero ſimiles, vt veriſimiles credamus) hic addere. Eſt in Prouinciæ Norbonæ pleriſque locis arbuſcula Oleæ ſylueſtri ſimilis, Arbuti magnitudine, foliis Oleæ, ſed breuioribus, rigidioribus, rotundioribus, minoribus, caudicis foliorúmque viridi, obſcuro, ſaturiore colore, ſubfuluo, ſpinis craſsis, atque rigidis, præduris. Baccæ ſunt vt *Phylereæ* maioris, ſed rotundiores quàm Oleæ, ſucco ſubrubro, Oleaginoſo, vti *Phylereæ*: qui ſuccus amarus, ingratiſsimus, accenſus, cum ſtrepitu quodam flagrat, extinctus rubet. Hanc tametſi præ ſe vndique ferat Lycium, tamen non auderemus aſſerere eandem eſſe: Id tamen audeo dicere, vix maiore poſſe vſurpari commodo Lycium, quàm iſtud noſtrum: & poſſe longè propius, aptiuſque ſubdi illi quàm Amurcā. habet namque vires digerendi, quadam cum aſtrictione. Quod ſi non ſit Lycium; fuerit ſanè ſpecies Oleæ ſylueſtris, cuius Amurca omnium præſtantiſsima vice Lycii eſt; nam quò minus pinguis eſt & oleaginoſa, eò melior: Nocet enim oculis, pręſertim olei pinguedo, vti docet ratio *Phyſica*. Valde putamus Senenſem exercitatum apud declamationes, aut latrationes oratorias Quintiliani: nam vt illic Methrodorus vtitur imaginibus, pro locis; ſic is nōn modò iconibus abutitur, ſed etiam Anguillaræ & aliis doctioribus vera monentibus conuiciatur. *Ger. Granat öpffel.*

MALVM PVNICVM.

LVBENTER coniectamur ῥόαν dictam ab acinorum colore Cytiniq; & Banlauſti aſpectu roſeo: etiamque ad Rhus, de quo ſuperius egimus, quadam ſimilitudine. & vſu, in culinis, ad coria edenſanda, non diuerſo. Sponte arboream magnitudinem aſſequitur ſylueſt. in Italia Hiſpania & præſertim Mauritania, vnde pulcherrimæ feruntur allatæ, Punico item cognomine: Septētrionis cęlū non fert, niſi ægrè & in hortis: horto Regio *Waſtmeſtri* floret quotannis, Belgio & Francia, gigartis ipſis terræ mandatis, germinare in arbuſculam vidimus, *Myrti* rotundiore fronde. Pomum vbique eſitatur, angulofo acinulo, dulcis acidi, mixti vinoſique ſaporis, deliciis & medicamentis expetenda. *Gal. Pommes de Grenades & Mygraines.* *Ital. Melagranà pomo Granato.*

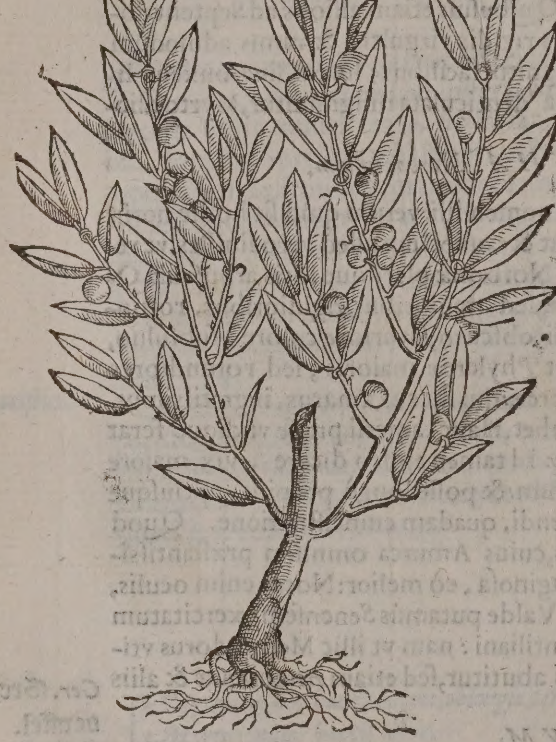
Li-

LIGVSTRVM Dioſcorid noſtrâs.

DE florum ſpecioſa fœtura Cyperus dictus Græcis videtur, κυπαρίζω enim floreo eſt, quò alluſiſſe viſus eſt *Maro* vbi *Alba Liguſtra cadũt*, canit. Nulli autem calidiorum aut frigidiorum regionum hęc hodie deeſt, ſemperuirente frõde Oleæ, atriore, latiore, molliore, hortorum ſeptis & areis accommoda, & tonſilis: flores muſcaceos, candidos, odoros, ceu vuæ oblongę rudimentum edit Aprili & Maio in lętioribus Galloprouinciæ conuallibus, aut collibus Angliæ non perinde ſtrigoſis, Septembri: racemulis Lentiſci, aut montanæ *Sam*buci, quos Auicenna eſu ſanguineum lotium, aut potius colore cruentum ciere dicit: quod præſtitiſſet quibuſdã refractariis experiri, quàm iſtud Liguſtrũ verum eſſe inficiari: guſtu autẽ & facultate aſtringit. Quę tamẽ nomine Alkanæ afferuntur aſſulæ, vel bacilli, ex tranſmarinis Africę emporiis, luteo ſunt intus ligno, eóq; ſi crinem (vt videtur Auicenna ex Dioſcoride velle) ruffant, ſunt ſanè aut melioris notę Liguſtri, aut diuerſæ plantæ.

PHYLEREÆ duæ Norbonenſis Galloprouinciæ.

FRONDOSAM illam ramis patulam Theoph. φυλλιρέαν, ex qua *P*hylluræ, ſiue aſſulę finduntur, Tiliam eſſe, non hanc, certum eſt. Sed germanitas vocis impoſuit doctiſsimo interpreti Dioſcoridis: malim tamẽ legere φιλελαίαν, ſiue Oleæ amaſiam iſtam, quam Dioſrid. deſcribit, & nos pingendam curauimus, percongruam deſcriptioni, & Oleæ non modò ſimilem, ſed etiam ſociam, vt ab oleaſtris, quibuſcũ frequẽs reperitur, nihil ferè diſcrepet.

PHYLEREA *minor.*

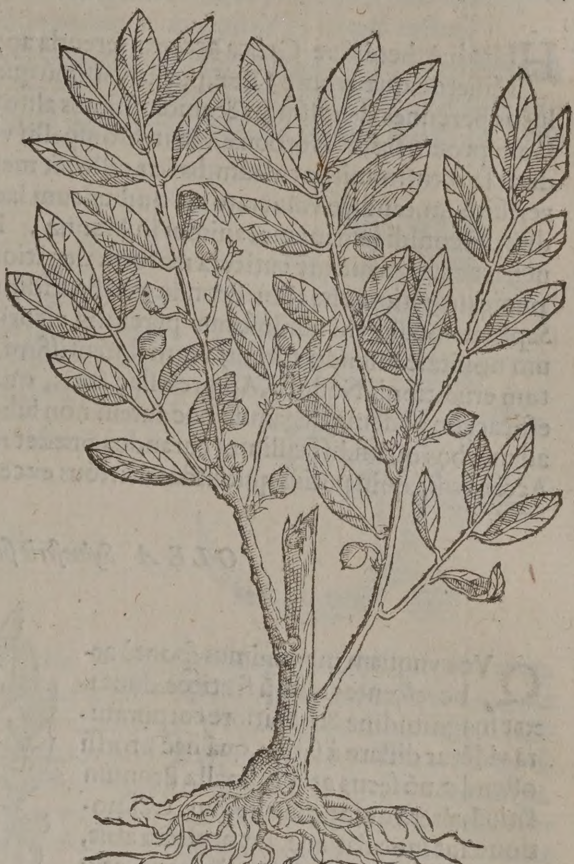
Huius autem duo modi arboreſcunt in Galloprouincię viarũ marginibus & oliuetis Maſſiliæ vicinis: & quæ maior, rarior, perſimilis pumillæ oleæ, caudice ramíſq; nigrioribus, longioribus quàm oleæ *A*greſtis, & folio magis Liguſtrum accedentibus: bacculæ multę in ramis, etiam oliua agreſti minores, non amaræ (vt oliuæ) ſed ſubdulces, nucleo intus Ceraſi.

PHYL. Minor. MINOR multò frequentior iiſdẽ in natalibus & Mõſpellii collibus glareoſis: folio ęquè longo, ſed anguſtiore duplò: duploque minor tota planta. ſimiles acini Lentiſcinis, & ſimiliter racematim proximè hęrentes admodùm curto pediculo, quæ item maturæ ſubdulces ſunt, aliquantùm acres, ſed neutiquam ingratæ, vt ſunt Oliuæ ſatiuæ & agreſtes

Senenſis

Senensis infarcit plaustra verbosarum autoritatum, nec tamen quam dat describit.

PHYLEREA ARBOR Gallo-prouinciæ, verior MACALEB Serapionis.

Desiderantur hic multò plures congestæ baccu-læ, quas pictor omisit.

Expressam de viua arbore hanc iconem, prorsum refert prior maiorque dicta Philerea: reperitur in Galloprouincia prope Tholonam, æquat scapo & sparsis stellonibus Prunum aut Cerasum, folio planè Phyleræ, aliquantum latiore: flos Ilicis muscosus, albidus & plusculis vnà aceruatis baccis Terebinthi maioribus, nigricantibus, herbidis, dulciculis nucleoli intus crassi: quales prorsusprostant hodie in Officinis nomine Machaleb. Et certe si Ligustrũ Serapionis sit Machaleb, erit hæc illius Ligustrum, non illa quam Matholeus dat nec describit.

Vulgo Monspelliensium BOVRGESPINE perpetuò virens, an APHARCA Theoph?

Frontignanæ Linguagotiæ Iliceta istam arbusculam frequentem pariunt: cui facies & habitus superioris Philereę, sed Ilicis adolescentis folia: rigida, rotũdiora, latiore quàm Olea ambitu, tantillùm denticulis aspero: muscosis, numerosis, racemosis, Lentisci flosculis, subter folia aggestis: Bacculæ sunt Lauri Tynni didimæ, bino veluti gigarto vuæ cõflatæ: surculis ramisq;, magnitudo & habitudo etiam Ilicis: gustu amaricãt folia, & tantillùm astringunt.

OLEA.

HElladi Atheniſque Græca accepta ferenda appellatio: ἐλλὰμ enim primùm vocauit Minerua, quæ arbore Oleæ, præſtantiſſimo quàm potuit munere Atticā ditauit. Huius lucos perennes denſiſſimos & amœniſſimos alunt apricæ tepidiores conualles Hiſpaniæ, Galloprouinciæ, & Norbonæ, vbi in Monſpellij vinetis duplicem perquàm nobilem fundunt laticem: nimirum oleum, baccæ callo: & mel, ſiue Elæomeli, quod mirum dictu, ſed veriſſimum, caudice vulnerato: de quibus cum lachryma oleæ Æthiopicæ, in ſuccis dicendum. Eleonidi iam memorauimus in Manna. Baccæ caro calluſúe immaturæ vireſcit: nigricat autem nitiore cuticula maturæ: elegātiores ad Frontignanam via, ex purpureo punicant, rariores hę alibi: Fronde exit flaccidiore, latiore, & ferè Saligna, in ſolo & cœlo Septentrionali, vbi nihiloſecius perennis viroris eſt, Londini in vireto operis & ſtirpium nouitate viſendo, Cæcilij regni florentiſſimi Anglię incomparabilis tum ſapientiæ, tum eruditionis Neſtoris. Amurcæ ſiue fæcis, quæ oliuæ effractæ atq; expreſſæ fraces ſūt, efficaciam eôdem relegamus: hac autem non lubenter carerent Medici, ſi quot & quanta ad morbos quàmdifficillimos curandos præſtet remedia, ſcirent: nec enim vel Lycio vel Acciæ cedit, quin potius quibuſdam viribus excellit.

Varietates.

Amurca.

OLEA *Syluestris ſiue Oleaſter.*

QVos vnquam meminimus ſpontè arboreſcentes olearū frutices, duntaxat magnitudine & habitiore corporatura vidētur diſtare à ſatiua, quā hęc prorſū oſtendit, nō ſecus atq; Prunella Prunum ſatiuā, altera quippe in alteram, trāſmotione aut inoculatione, aut neglectu abit, rigidiuſcula enim fit Oliua, impexo atq; horridiore aſpectu: interdum ſenticoſa, quando in ſaxoſis deſitis, eius radix paſtinatione non difflatur, aut nocitura pullulatio, & ſéticoſa ad caudicem ſoboles, non interlucatur. Quare huius non effigiem, quæ alioquin eadem ſuperiori eſt, ſed vires, vtpotè in ſicciore adultæ loco, vt magis aſtringētes, terreſtres, vegetiores dicit Dioſc: folia duplò minora, Phylereę, ſed ſubtus glauca: fructus numeroſior, ſimilis & par Myrto maiori: floſculi racemoſi, candidi, odori, Lambruſcæ foliati.

SALIX.

GLISCIT OMNIBVS VDIS AQVARVM POTRIX ET AMATRIX ſalix, à ſaliendo Latinis, veluti Græcis παρὰ το ιεναι ἰτεα, quia ocyſſime quaſi ſaliendo in incrementum eat: Oleæ fronde latiore, glauca, auerſa, amara, ſupernè virente, floris

floris vice lanitium amenti ſeſquiunciam oblongum & teres propendet, nec ſeminiperda ſemper eſt, vt Homerus vult, quia alicubi ſemen excipitur & ſatum oritur.

Platiphyllos. Pleriſque non adeò depreſsis lubentius oritur quæ vocatur *Platiphyllos*, ea cinerea eſt magis, folio latiore, iulo ſiue catulo hirſutiore, breuiore, Salicis amerinæ vimeneis virgis, cereę flexilitatis & coloris, aptiſsimis ad quaſillos texendos; fronde longiore Lyſimachiæ purpureæ.

SALIX humilis, repens.

PRÆTER vulgatas Salices eſt quædam humilis, ſerpens humi, pedem & ſeſquipalmum alta: foliis paruulis, Myrti minoribus; flores amento *Muſcoſo* in pubem auolante, cani. *Montibus* Sabaudiæ, Lugdunenſibus & Veganiis multa, aſpectu decora.

ἐλαίαγνον *THEOPHRAS. ſiue Agnus Caſtus.*

VELVTI Salicem frugiperdam, ſic ἄγνον, ſiue caſtum hanc vocarunt: quòd vtraque, frigiditate quapiam Venereos prolificoſque ſeminis ſpiritus videtur enecare, aut eneruare. Hortenſis eſt Europæis, Italis, Gallis, & Anglis; tametſi amantior ſit agri calidioris: Expandit in pediculis frondes digitatas, plurimùm foliis ſeptem, Salignas, Lupini, aut Ricini poſitu: in ramulis ſummis Lauendulæ concolores flores, & alicubi albicantes, vt in Cœnobiis Italorum funecinctorum, qui virgarum cinctu ad Venereos frenandos inſultus, quaſi Amuleto, hac freti erant: tametſi ſemen Coriandro par, nonnullis eſitatum libidinis inciet impetum, non ſecus atque Ruthæ ſemen, nonnullis adimit.

ONAGRA, *ſiue Mulcibruta.*

BELLVARVM, cùm fera rabie corda tument, domitricem hanc & demultricem in Apenninis iugis & pleriſq; Alpinis, ac in ipſo Veronẽſi Bado ſciſcitati ſumus, num inibi vſpiam comperiſſent: ſed id reſponſi tulimus, nullam repertam plantam, quę quadret Onagræ, præterquam Rhododendrum, Sambucum montanam & Laurum Thynum. Se facilè depręhenſuros ſi ea occurriſſet, ex radicis odore, foliorũ florũ luculenta magnitudine. Et certè non ea fuit negligentia Guinus eruditiſsimus & ſtrenuiſsimus herbarum venator, vt ſi veram inueniſſet, tam raram, tamque expetendam, non & cultu in hortis, & literis poſteritati propagaſſet. Aiunt amici eruditiores, hanc eſſe Lyſimachiæ ſpeciem quandam circa Lugdunum oriundam: at ea herba, non arbor eſt.

PERSICA *Malus.* *Germ.* Pferſich baum. *Bel.* Perſeboō. *Ang.* *Perchetre*

VVLGARIS *Perſica* ſolo mutato & venenata vi, patrio nomine notiſsima hodie eſt arbuſcula, qua conſita ſunt pleraq; omnia Europæ vineta: fronde *Salicis* eſt, aut *Perſicariæ*, Amygdali item flore. Poma ſuccos oblita priores venenatos, iucundi odoris & ſaporis, nec inſalubria ſunt. Carne foris ſucculenta, pube albida obducta, ſublutea quædã, albam pulpam habent. Lutea tota alia præſtantiſsima: non pauca ſanguineo cruore madent: omnibus Labyrinteis alueolis ſculptis; amaro intus nucleo.

AMYGDALVS. *Germ.* Amandel baum *Gal.* Amãdier. *Belgis.* Amandelboom.

VOCANT Amychas Græcè putaminis Amygdalí maturæ rimulas, hiulcáſq; fiſſuras, quales autumno vbiq; cernere eſt in Galloprouincia, Delphinatu, vbi conſitę ſunt planities pa-

patentiſsimæ Amygdalo arbore,cui facie, fronde ſimilis,& par Perſico, procerior tamen & frondoſior. Ægrè floret Aquilonio cœlo; tametſi in Anglia maturat interdum nucès. Hę interdum peramaræ natura, cultu dulceſcunt,eſculentæq; Theop.& noſtro tempore.

Moſcata NVX, ſiue Myriſtica Macis Arabum & Officin.

AFFINEM fronde & fructu Perſico eſſe arborem nucis Myriſticę, quam frequentem habent inſulę Orientis è Moluſcis, vnà referebant, qui attulerunt eaſdem nuces decerptas ſuis manibus amici,& triplici cortice protectas,quales conditæ proſtant in Officinis,& poſſe noſtro cęlo aſſueſcere negabant. Tota veſcendo eſt condita : nam calloſum extimum putamen eſt,cui proximè ſubeſt Macis Officinis notiſsimus;Cutaceus deinceps liber interiacet Macerem ipſum & nucem, quæ eſt lignoſa, odora & perpinguis, dum recens eſt,& matura.

De Macere in Cinnamomo.

ARBVTVS, ſiue VNEDO d'Arboux.

FRONDES Citri & Lauri,nō tenues,vt perperam legitur apud Dioſcoridē huic ſunt Arbuto, quæ ſecus montoſas & Maritimas vias Galloprouinciæ Norbonæ,æſtate numeroſa Fraga edit, Coccineo hilaris purpuræ aſpectu micantia, & quaſi ſuperbiētia,aceroſis compactis partibus, comoſis intus,edendoque guttur aſperantibus conflata; vnde fortè κόμαρος dicta. Berberidi concolor flos calyculis luteolis.

Galeno perperā Epimelis.

Vulgatior LAVRVS baccifera Laurier.

FATIDICÆ Lauro flaueſcit flos, nigreſcunt baccæ maturæ: frondes autem ſempiterno nitent virore;iniectę igni fragorē edūt ſalis ſtrepitu,vnde Daphne quaſi Duophne dicta. Sponte multa calido ſolo,non niſi ſatu in Anglia & Belgio. Alia Gigartifera ſurculo,non ſemine oritur, hyeme in Belgio emoritur,& arbuſculam tantùm æquat.

Laurus humilis virgultacea,non Baccata.

Laurus regia Italorum.

Laurus TYNNVS cærula bacca.

VTRANQVE earū prorſum vultu ęmulatur Laurus Tynnus, valdequàm elegās & noua, aſſurgitque in arboris æmulationem. Fert Corymbaceam vmbellam multis conflatam Terebinthi ſeminibus , aut Gigartis vuarū ſimilibus,ſed ex argenteo in cœruleum luridis. Flore ex albo purpuraſcente. In Valenę nemore Norbonę plurima , & pleriſque locis Ceti montis, inter Coccíferas Ilices,frequens. Premitur oleum ex bacculis , quibus valdequàm lubenter veſcuntur ſturiones, turmatimque ad illas conuolant.

CEDV-

CEDRVS *Theoph. cuius Diosc.* MEDICA MALVS, *siue Cidromela.* ARANTIA, LIMONIA, CITRIA, LIMÆ, & *Pomum* ASYRIVM.

HAnc antiqui à solo Medo Medicum, ab odoris diuina fragrantia Cedrum & Citriũ dixerũtquasi Cithyõ odoramentũ Diuis libandũ: tametsi hęc in Africa sit syluestris, & Olbiæ Galloprouinciæ adeò familiaris in afflatu oræ maritimæ, vt sempervirentium Lucorum amœnitate & *P*omorum fœtura perenni, neutiquam inquilina videatur. Si quis horum *P*omorum duo summa statuat quasi fastigia Arancij & Citrij, vno intuitu cunctas varietates discernet: Nam Arantio folium non planè Lauri, sed veluti geminum, nempe vnum in petiolo quasi pinnatim inest, maioriq; subest, quod nonnihil angustius supernè videtur quàm Laurinum. Ipsa autem mala Arantia etiam cortice sunt reliquis flauiore: nã ex aureo vel herbaceo Charãtiæ fiunt concoloria, minus medicati saporis, succo gratiore & magis culinis familiaria, interdũ dulcia, interdum acida. Cætero Citrij generi frondes sunt Arbuti aut Lauri, sed latiores, nec pinnatæ, multis itẽ intercursantibus secundũ ramos sentibus: flores niuei Ornithogali aut Styracis, qui condiũtur & miscẽtur cardiacis: aut stillatitiam dant multò suauissimæ fragrantiæ. *Aqua Naphæ,*

Hac autem Citri tribu poma *Limonia* vocata frequentiora sunt, eoq; minoris fiũt: oblõga, succo acidiore, acerbiorè, frigidiore. Cortice & carne magis esculentis, nec perinde vt Aranciorum amaris, maioris ad incidendum efficacitatis. *Limones.*

Deinde *Medicum* Diosc. malum, tres amplexum est varietates. Vulgatius est similius Limonio, oblonga oui effigie: Sed maiore, cute rugosiore, magisq; caperata, odoratius est medicatius, antidotis commendatius: *P*ulpa & succo in acetarijs multò gratius. *Citrum.*

Limæ autem quæ dicuntur, illis duplò ferè maiores sũt, calloso carnoso corio, pollicem interdum crasso, oblonga Cucumeris aut Melonis effigie, superficie concolore Limonio aut Citrio: puluillis & torulis rugosis papillatim extuberante, vt Citri sapore condito, & crudo grato. *Limæ,*

Pomum *Asyrium* Adami vocatum, è latiore basi in obtusiorem conum rotundius turbinatur, vertice circulatim obtuso & quasi vmbone depresso.

CINAMOMVM & CASSIA *Græcorum* XYLOCASSIA *Offic.*

DIcta sit fortè Græcis κάςυ, quòd corticem coriaceúmve operimentum designat, cuiusmodi Cassiæ tubuli erant: istius autem Cinamomi, puta folia, corticem, & surculos, quæ vidimus, quæ partim audiuimus à peregrinatoribus, partim & legimus, testantur esse arborem assimilem Oleæ magnitudine: adeò similitudine Lauri & *A*rbuti, vt quidã recentiores minus consideratè hanc fecerint cum nostra Lauro eãdem, sed duntaxat solo diuersã. Iam non ambigitur, an vera extet Cassia, sed disceptatur, quid ab hac Cinamomum distet. Istud autem hodiernum Cinamomum, neq; idem Cassiæ, neq; tamen multò diuersũ esse, certũ est. Nam si vtriusq; ex Dioscoride notas perpendas, videbis fermè easdem esse vires, non item disparem vsum. Si recentioribus assentiaris, & exploratioribus, eiusdem arboris non ita diuersas partes esse disces. Quod etiam percipitur de Galeno & *P*linio. Nam quod vterque suspicatus est, adeo verisimile est, vt verissimum videatur: nẽpe, esse variæ arboris, aut eiusdẽ diuersas partes. Descriptioni Diosc. nõ magnoperè attendendum: nam cum dicit varias species esse, intelligit gradus potius & varietates, etiam vnius speciei. Locus est Arabia, nempe Emporium, quemadmodum hodie Veneta vocatur Terebintha iris & alia multa. *P*lanta ipsa stolones ῥαβδί, id est, rami, παχύφλοιος, id est, Crassi corticis : igitur non arborem, nec quidem ramum, sed potius eius corticem describit, colorisque notam apponit κοραλλίζουσαν, id est, Coralli æmulam, nempe nondum perpoliti aut nitentis στενήν, id est, angustam valde: Nam si crasso sunt cortice, tubum non valde latum relinquunt. Ideoque crassam & latam addit. Quibus è coniecturis

quid

quid inter Cinamomum & Cassiam sit differentiæ percipi potest. Nos verò meminimus duodecim annis fermè elapsis, Cassiam ad Cinamomum veru m proximè accedentẽ nos vidisse in officina Gulielmi *Dries* Pharmacopœi Antuerpiensis, in hac parte valde exercitati. Erat verò multorum iudicio surculus ille Cinamomi, baccillo solido, fractu facili, Cinamomæo cortice obtecto, cui etiamdum cuticella pullo colore obducta fuit. Folium verò seu pictum, seu siccum multis in locis videre est.

XYLOCASSIA DVM hæc meditaremur, quidã Veneti institores, qui Londini negotiantur Morgano nostro, corticem, fermè pollicem crassũ, scabrum, calosum, & foris Ilici aut Oleæ concolo rem, interius verò connexum mollius superficie: odore, sapore & colore quadantenus Canellæ vulgaris, quam prorsum gustando præsefert nostra: idcirco & quorundam consultiorum medicorum sententia fert esse Cassiæ arboris extimum & crassissimum corticẽ, vt iam vnius arboris duos cortices habuerimus, quorum hic sit crassior, alter delicatior, odoratior, multoq; ad vtendum commodior. Est hic gustu astringenti, sicco, adq; sistendũ fluorem, vt putarim non parùm oportuno. Eius interior superficies videtur à caudice arboris Canellæ auulsa, odoris præsentia nares feriens, & os mansu, complens gustu Cinamo meo. Quare non modò non deest nobis Cinamomum verum, quod conqueruntur ex Galeni descriptione, sed etiam adsunt plura quàm ille memorat: nempe illud graciliore fistula, colore fusco. sapore & odore vegetissimis, quod plurimi, hodie fit Venetis, & Theriacis vt verum additur Cinamomũ: deinde nostra Canella vulgatior: postremo iste cortex iam dictus, qui neutiquam est contemnendus, oleæ caudici concolor extima superficies, quod magis fulcit coniecturam.

Cortex XYLOCASSIÆ facie, an sit Diosc. & Pli. MACER.

INter superioris corticis magna fragmẽta, etiam repertus est alius qui ex cuiusdam arbusculę stipitis imo exẽptus: interiori sui parte valde, similis & concolor superiori est, sed minus crassus, ferè inodorus, aut quiddam iuglandis & Lauri redolens, gustu: perparũ caloris glutinísve mixti astrictioui habens, cum autem Diosc. & Galeni astringens sit & calfaciat, arboris cortex hic videtur.

Piper { *album,* *nigrum,* *longum.* }
Cubebe Offici.
Caryophylli.
Asphalatus { *Rhodius.* *Roseus.* }
Agalochus.
Lacca.
Myrrha.
Bdellium.
Thus.
Thus Lympidum.
Styrax.

Cotonea malus.
Ilex humilis coccifera.
Aquifolia.
Ilex arbor.
Suber Olbiæ Galloprouinciæ folio rotundiore.
Suber angustiore folio.
Phellodris.
Querquus.
Cerris Plinij echynata.
Glandes Guineæ.
Galla.
Fagus.
Castanea.
Castanea equina.

PIPERIS ROTVNDI duplicis frutex, longè diuersus à Pipere longo.

MInus veram antiquis Piperis plantã, minusq; notã fuisse putamus, aut cõfusis proditã notis, quando etiamnum hodie ab istis naucleris qui magnã Piperis nigri vim ad Septentriones asportarunt, nõ rite referatur effigies: Eam dicebat quidam eorũ non imperitus esse arborem, plurimi iam fruticem aduolui solitam Periclymeni modo, ramis crebri

bus, tripedalibus. Citrij folio, magis exucto, minus nitido, imâ parte perquàm venoſo. In prælongis racemoſiſq; gracilibus pediculis gemina ſerie racematimq; acini condũtur, vocãtur hi nigrij: Rugoſi ſunt læuiores & ſæpiſſime vieti.

Albi verò rotundi, tametſi ſcanſilis planta ſit, ſimilima nigræ: tamen calidioris eſſe naturæ indicio eſt feruor, qui maior multò in albo Pipere percipitur, & carius habetur, paucioreq; copia mittitur ex Orientis, ſub Æquatore, Inſulis Molucis.

Piper autem Longum, longe alia planta, alia loco dicenda.

CVBEBE *Offic. non eſt Carpeſium.*

Æ Stius Baccula, quæ Officinis notiſſima eſt Cubebæ nomenclatura planta, iiſdem penè in locis oritur, & pariter Hederaceus frutex deſcribitur, folijs Myrto latioribus, anguſti oribus Mali Granati: acinuli in ſingulis pediculis ſinguli propendẽt: fieri poteſt vt ſit Nigro *Piperi* congener quando rugoſum & euanidum videmus.

CARIOPHYLLI.

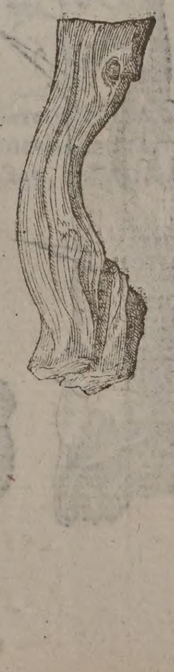
NOn niſi recenti oribus Græcis innotuere Cariophylli, vtpote ex maximè diſſitis oris Indiæ meridionalis Orientis adferri ſoliti. Eius folia quæ habuimus, fuerũt A-rantij magnitudine minus virentia: alia latiora & rotundiora oſtendebant Doctiſſimi Comaſcus & *Anguillara*, hic Ferrariæ, ille Venetijs: ſpirabat iſtud Cariophyllum. Flores conditi cum petiolis & ramulis teneris, nonnullis Emporijs celebrioribus, vt Antuerpiæ, Venetijs, & Genuæ ſæpe viſũtur. Alioquin floridi ipſi claui denticellis ſtellatim decuſſãtibus criſtati, noti ſunt omnibus, notamq; arborem facile redderẽt: Eius Gummi quod eximij odoris eſt, glebæ Ammoniaci cõcretione & colore, ſeruamus hic muſarũ theſauris.

ASPALATHVS.

HAud diſpar *Aſpalathi* difficultas, ſed non perinde magna neceſſitas fuit hactenus. Verùm, recentiorum ſedula veſtigatione factũ eſt, vt tres lignorũ differentiæ nobis innotuerint, quarum quælibet Aſpalathi nomine digna eſt. *Prima* nobis viſa Veronæ & muneri data ab eximijs *Pharmacopœis* Franciſco Cocleario & Andrea Bellicoco, qui ſuis Theriacis myſticis, de Doctorum Veronenſium conſilio, miſcuerunt. Fruſtrum quod habemus denſum ſolidũ & compactum fuit, quaſi cuiuſdã fruticis imæ parti reſectũ, radiatis fibris, ponderoſum, colore buxeo ſed ſaturiore, ſuauiſſimo odore & pertinaci. Eũ eſſe verum Aſpalathum tum perſuaſi fuimus. Sapor non ita amarus nec guſtu inſuauis.

Altera ſpecies Venetias aduecta Rhodo miſſa fuit : Nicolao Comaſco Medico imprimis erudito, apud quem tum maximum trũcum vidimus, cortice exutum, rubentẽ, taxo concolorem, odore adeò fragrantem, vt quam latè patebat cænaculum eximio imbueret odore. Eiuſdem nos adhuc fruſtulum ſeruamus dono miſſum à peritiſsimo Pharmacopœo Valerando Donrez, qui ab eodem accepit. *Aſpalathus.*

Superest tertia, albida foris, intus torulo ſubflauo aut citreo, ſandali albi & Citrini ſimillima albam Roſam ſapit, nullam guſtanti manifeſtam exhibet qualitatem, niſi tantillum calidi, quod vix guſtu diſcerni poteſt. Hanc primùm nobis dono dedit optimus vir Pharmacopœus Londinenſis Morganus & nomẽ id indicauit. Alioqui Oliuaſtri Rhodienſis aut Sandali ſpeciem arbitrantibus

Aſpalathus Roſeus.

AGALLOCHVS.

QVot ſunt paulò inſtructiores Officinæ,tot ſunt fermè Agallochi ſpecies. Quædam enim Ebenum,Aſpalathum. Aliæ nonnullæ Sandalum, Citrinum aliæ autumant. Sed chariſſimum & vſu probatiſſimum hodie magna copia Venetijs habẽt inſtitores,guſtu aſtringenti,præſicco,non multùm amaro,ſuffitu ſuauiſſimum reddit odorem,& ſuccũ aut liquorem pinguem,odorem,qualem in Ebeno vel Guaiaco videas,cui concolor,& fortè congener.

Arabũ Lacca & offi.an ſit Dioſc. CANCAMON.

LAccam arborem & nomenclaturam Arabicam eſſe quadantenus arbuto & pruno ſimilem multi referunt, cuius ſint fruſtula & ſurculi, quos vulgari Lacca obductos in officinis habent: quam nullis rationibus ſeueriores veri exactores, Laccam Arabum Dioſcoridis Cancamũ eſſe inficiantur: hinc perſpicuum, quòd alius alio vergit, omnes diuerſi abeunt. Cenſet Anguillara à docto Montano perſuaſus,Benzoin potius eſſe Cancamon. Quia,inquit Montanus,Cancamum odoratiſſimum eſt: Lacca non odorata: ſed neutrum verum. Quia nec Dioſcorides odoratiſſimam dixit,ſed tantùm odoratam: & ſanè eius odor ſuauis & gratus ſuffitu, quomodo Dioſcorides vſus fuit. Addit vir doctus: Itaq; Benzoin putarim,cuj congruunt ea quæ de Cancamo antiqui dixerunt. Neq; iſtud quidem compertum,nam adeò non magni fuit apud antiquos Cancamũ,vt Theoph. Galeno atq; Ætio,magno medicaminum recenſori,ſilentio pręteritum ſit, qui tamẽ toties Balſamũ, Laſerpitium ſuccum,Cyrenaicũ,Myrrham,Aſpalathum,cæteraq; id genus,inculcãt. Deinde aliunde deuehitur Benzoin quàm Cancamũ,ſiquidẽ hoc Arabicæ plantæ Lachryma eſt,illud nõ Arboris lõgè alius ſolo,effigie,& viribus. Iam ſi propterea quia odore fragrat vegetiſſimo,& adeò myrrhã ęmulatur,vt nõ raro imponat (ſic inquit Mõtanus) nõ idcirco illicò probatum eſt, nam non ſimilimum,ſed quadantenus ſimile Myrrhæ dixit Dioſcorides. Et etiã ſi dixiſſet,parũ Montano id argumentũ fauiſſet. Quippe Styrax,Bdellium, Thus Limpidũ,Album animæ,multęq; aliæ Lachrymæ, Myrrhæ ſimiles ſunt, & proinde huic Laccæ: non tamen ſunt idem,non eſt igitur Benzoin,Cancamum Dioſc.

An verò ſit Chermes,cuiuſuis eſt ſciſcitari,at non niſi eruditi ſtatuere. Excrementum namq; Ilicis illud infectoriũ quẽadmodũ cętera querna,quę in vermiũ excrementũ etiã faciſcũt, vnde vermillõ, craſſarũ eſt partiũ,aſtringit nõ inciditq;: odore nullo,& incerto ex ratione euentus eſt. Nã quòd ſua experimẽta quaſi argumẽta certa venditãt recentiores, fatua meraq; eſt inſcitia: nõ enim per ſe dant neq; certi ſunt,illiusúe, an aliorũ ſudorificorũ viribus & merito proliciãtur ſudores. Hic tamẽ cum anxij animi quid tanta de re ſtatuẽdũ foret alternaremur,Oraculũ,id eſt, Appolinis ſpecioſũ illud delubrũ, quod illi glorioſo Vercellenſi hiatori in honoris æde erectũ ſperabamus,conſultũ rogatũq; ſentẽtiam ire viſum fuit. At ille illuſit nobis,nec dubiũ exemit, ſed turbellæ Pharmacariorũ riſum iocóſq; mouit.

Myrrha aut Bdellium ſuo trũco & ſurculo ſpinoſo hærens.

Cęterùm,ſi cui minus placeat iſta valde bona,& iã inde ab vſq; Arabũ primis tẽporibus vſurpari cœpta ad omnes illas affectiones,quas Dioſcorides cõmendat,potius,quàm illa incerta & inerti vtatur,Myrrham vel Bdellium optimum per nos vſurpare liceat. Quid verò cui magis quadret, in antiballomenis latius.

Myrrha.

MYrrha,quaſi ſuauiter & odore fluentis vnguẽtariæq; dictæ,nomen indicat Lachrymæ, ſed cùm tam multa ſit affinitas huic cũ Bdellio, Styrace,Cãcamo Benzoino,Albo animæ,facit illa arcta ſimilitudo,vt neq; penitus nullã,neq; planè optatã nanciſcamur. Mirrha tamẽ nõ carere nos certũ, vt neq; Bdellio,ſed quia vtriq; tanta neceſſitudo, vt nõ tam ſpecie quã accidẽtib⁹ diſtare videãtur. Vtrũ Bdelliũ præferẽdum ſit,meritò ambigimus. Etenim quod Bdelliũ putatur,quia certò ſcimus

&

& à Rondelletio experimentis perſuaſi ſumus optimè viribus Myrrhæ reſpondere, putamus illud Myrrhæ ſpeciem eſſe, nec vulgare rationis momentum illud. Londinum ſuperiore anno allatæ multæ peregrinæ merces fuêre, inter quas quàmplurimos huiuſce ligni ſurculos expiſcati ſumus, ſolida ſubſtantia, cortice duro, nigricante, ſpinis multis & rigidis, craſsiuſculis, horrentes, quibus multa copia Bdellii erat aggeſta, intus foríſque valde quàm amari; Cætera deſcriptioni Dioſcoridis perquam ſimilia. Cæterùm fruſtra vellitant ſcriptores iſti, & de colore refragantur herbariorum Senenſi: nam vidimus nos in Officina Guillielmi Drieſch periti Pharmacopœi Antuerpienſis, fuluam, albeſcentem, adeóque viridem *Myrrham*. Itaque illud χλωρὸν, vt eſt vagum ſignificatione, ita congruit rei facilè varianti colore. Siquis namque expiſcetur ſedulò, videbit interdum fruſtula viridantia, cuiuſmodi nos vnum habuimus, quod multis oſtendimus.

BDELLIVM.

BDELLIVM quaſi olidum putridúmve dictum. Quia autem à nemine proditum eſt, qua planta Myrrha manaret, eaque adeò ſimilis proditur Bdellio, vt ferè indiſcretæ ſimilitudinis ſint, valde veriſimile eſt eiuſdem eſſe ſimilitudinis ſpinoſas arbores. Nam & nobis compertum eſt crebro vſu, vtrãuis ciere menſes, mollire admotu, illitu, ſuffitu, ac quouis alio modo, tametſi maioris, minoris virium momento quadantenus, vti cætera omnia, differant, colores, varietates, ſapores, fermè eaſdem. Nam ſi qui de odore vellitét, ſciant ſuauitatem in odore, non ſemper ab ſpecie, ſed gradu mixtionis manare. Etenim eiuſdem generis plantę fœtent quædam, aliæ ſuauiter olent. Itaque ſic accipiendum, Bdellium ſuffitu εὐώδεμ ſiue odoratum dici à Dioſcorid. quemadmodum Vnguis odoratus, Caſtoreum, Muſcus, Styrax liquida, Caphura, aliaq; multa, quæ præ vehementia fœtent, aut ingrata ſunt. Quare cum vtraque proximè alterá ſpinoſa arbor deſcribatur, & Gummi adeò ſimile effigie fundat, voluerunt quidam, non niſi tanquam ſylueſtrem à ſatiuá Myrrha diſtare Bdellium. Porrò Myrrhæ deſcriptio, quam dant, non eſt ita diuerſa ab eá quam Plinius Bdellii ſcripto reliquit, Bdellium nominatiſsimam arborem, nigram, magnitudine Oleæ, folio Roboris, fructu Caprifici, naturáque. Quem Caprifici quadantenus effigie fructum induſtria peritiſsimi exoticarum plantarum Caroli Cluſii in verſionibus è Garcia habemus.

STYRAX.

QVOD ex hac emanaret liquor, ac veluti ſtiriatim extillaret, Styrax dicta videtur. Eius feraciſsimus ille tractus Galloprouincię, qui à trium Marię Sororum fano antiquiſsimo, ad forum Iulium vſque porrigitur: eſt namque prope oppidum Solarium collis lætiſſimus & opertus frequenti Styrace, nullidũ illic cognita, quam primi nos iuueniq́ue multi tum Pharmacopœis & ſtudioſis, tum Monſpelluli Profeſſoribus oſtendimus: nam iamdiu videramus Venetiis in Franciſcanorum horto: truncus ipſe ſimilis betulę ligno, aut mali cotoneæ: folia vtrauis minora, & quàm Cotoneæ minus rigida, minúſque auerſa parte cana: flos albidus, Arantiæ magnitudine, nõ odore. Baccæ aliquàm multę Staphylodendri magnitudine, rotundiores tamen, quas excipiunt vngulæ ternæ atque amplectuntur, quæ pediculo longo hærent. Inibi tametſi tanta copia eſt, nihil tamen liquoris effluit, ſed Lacrima Styracis Venetias defertur puriſsima perquàm odora, inque grana & glebas hammoniaci modò coactas, quibus ineſt quidam melligeni ſimilis liquor, qualis è facis defluit.

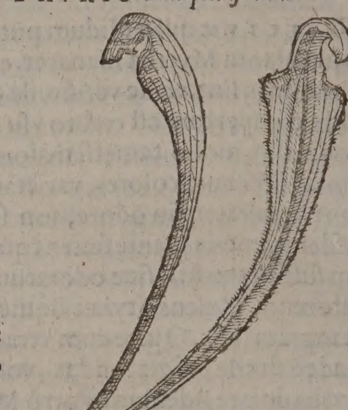
CYDONIA MALA.

DE Pomi orbiculata circinnatione turbinati Cytonium vocarunt ipsam arborem, quæ vbiuis valde ferax est, sed præcipuè in apricis & viretis calidiorum regionum, vbi malo speciosiore, aureo, melino, fœta visitur, lanugine tomentacea obducto, ipsa sit odore grato, perutili stomacho carne.

THVS.

THVS παρὰ τὸ θύειν dictum, quòd Diuis faciebant & adolebant thuris glebam, vti etiamnum vulgò fit. Est itidem & Thus Lacryma Arabicæ arboris, quæ multis iamdiu seculis cognita & vsu recepta, vera genuinaque est: Verùm ipsa planta vixdum cognita planè est, nisi de paucis notis, quia pusilla est arbor, foliis Lentiscinis, Arabiæ indigena. Eius sunt vires mirificę, intus & foris aduersus morbos perquàm graues magnę & conspicuæ vtilitatis, quas recensere longum foret.

THVRIS *Limpidi folium aiunt.*

THVRIS Limpidi, pellucidi & resinæ Cedrię ęmuli nitorem puritatémque Succini assequuti, nobis & visendi & habendi fuit copia multis in locis, quod non perperam Dioscorid. notis quadrat, si notas, vsumque perpendas: nam & dum adoletur suauissimum halat odorem, & vulneribus, tumoribus, discutiendi vi, nonnulla relicta astrictione, ad robur partis opem certam fert. Rupellę occidui maris quadrienniū fermè est cùm doctus medicus Launaius nos gummi istius glebis, arboris fructu & folio, donauit. Asserebat nihil tamen, sed sibi relatum à nautis vtrūque, trunci Pino similis sobolē esse. At folium, quia valdequàm rarum, nequedum ab vllo depictum, hîc dedimus, magis sciscitaturi, sitne Resiniferæ plantę, quàm asserturi. Est namque, quod rarò contingit aliis, ab imo pediculo ad summum vsque cuculæ verticem, duplicatum, quasi ex geminis conflatum tenuibus tunicis, vagina, sesquipalmum longa, instar infundibuli, hiantis histrionis speciem præ se ferentis; supernè Galeata videtur, quod de floribus Napelli & Lonchitide, non de foliis vllis, memorant autores.

COCCVS infectoria, seu Ilex Coccifera, an Aquifolia Pli.

INFECTORIVM granum cruore miniato & muricato pannos imbuens, nomen Arbusculæ fuit. Si, quam sępè meritò & profusè laudat, suam Italiam Senensis Commentator tam diligenter lustrasset, neutiquam dubitasset, an huius arbuscula, vt vocat, reperiatur in Italia, ac multò minus Bizantio Cocciferam Ilicem hanc accersiuisset. Siquidem frequentissima hæc humillima Ilex, cùm plerisq; Italię locis, tum pręsertim in Hetrusco, Romano & Senensi finitimo agro, locis montosis, glareosis, sterilibus, inter varias Ilices, Smilaces asperas, Terebinthos, Lentiscos vbi etiam, tametsi paucæ & parum, nec quotannis, tamen nonnullæ Coccum ferunt. Sed quia minus Coccinum & paucum, citoque euanescens, partim ignoratur, partim negligitur. At in Galloprouinciæ Aralatensi planitie patētissima, solibus ęstiuis retorrida, squalida, glareosa, lapillis silicibúsque constrata, & Frontignanę Norbonęque maritimis hanc legunt mense Maio, annis adeò æstuosis, vt totum semestre nihil penitus pluat. Plebecula tunc turmatim & vicatim confluit illuc Coccum lectum, quem Vermilionem voce vernacula vocitat, atque venundat in mercatu singulam libram 12. & interdum vicenis assibus Gallicis. Perelegans naturæ opus & visendum, non tamen fructus aut semen, sed excrementum nobile tantillę Ilicis, quę à cæteris Ilicibus exilitate tantùm differt, horridiore aspectu, & rigidis spinulis, densis, crispísque foliis ac sinuosis, angulosis, minoribus, semper virentibus, sed Agrifolium præ se fert. Coccum autem ferunt copiosum, & amplexantur folii imi introflexæ spinæ, atq; surculi

culi præduri copioſiorem, nitidum, Agrifolij aut Aſparagi hortẽſis planè ſimilem, concolorem. Fuſciore tamen & obſcuriore foris, intus verò ſanguineo cruore lucido gliſcit, quẽ preſſu excipiũt recẽtem ad medicatas cordiq; amicas, Alkermes pręſertim confectiones, Pharmacopœi Mõſpellienſes, Aquiſextienſes, Maſſilienſes, & Arelatenſes, crudo, candido, vel fuluo ſerico, illic etiam à Sericis vermibus neto & glomerato. Verùm infectores, qui magnam vim cocci emunt, non premũt: ſed aceto aut albo vino irrorant, ne in vermiculos, aut vinifugas exiles muſcas abeat cruor, penè vacuis relictis tunicis. Sicq; in puluerem rubellũ miniatum redactũ ſeruãt, vnde Scoletium antiquis dictum, ſeu vermiculoſũ iſtud eſſe, ſatis liquet: & cõpertiſſimum non eſſe fructum, ſed excrementũ Ilicis: cui in ſurculis ſunt glandes longiores, nitidiores, nigriores Quernis, ſed Echinato acetabulo, non bullato ima parte, incluſę. Flores verò Martio illic promit muſcoſos, ſubluteos aut herbaceos Oleę Ilicis, aut Querquus. Cuius etiam medijs folijs & trũco non rarò animaduertimus excremẽta rotunda, rubella, & interdum flaua, maioraq; iſtis, in varijs locis Galliæ, Italiæ, Germaniæ, quercetis prope Baſileam in Heluetia plurima. Quæ non alia videtur ab ea, quam mulierculæ, Dioſcoride dicente, legebant ore, & vocabant Coccum, fortaſſis quadam, vt veriſimilius ſit, ſimilitudine. Sed cùm noſtrati Norbonenſi & Hiſpano nullus hodie notior aut potior habeatur, viréſq; eidem omnes congruãt, quas meminerint ſcriptores, fruſtra iſtum improbat, & alium expetit, qui neutrum probè nouit *Senenſis* Commẽtator.

Septentrionis AQVIFOLIVM, ſiue AGRIFOLIVM, non eſt Ilex, neque Crateogon, neque Aphricana Palyurus.

LVbens hæc & perquàm frequens arbor creſcit in frigidis regionibus, vt Anglia, Germania, & Francia: calidorum autem duntaxat montoſis alſioſis rarò & ægrè fruteſcit: quare nequit eſſe Palyurus Aphricana, cùm ſit etiã eius iniucundi ſaporis bacca. Neq; eſſe Ilicis ſpeciem certum: non enim glandifera eſt, & natales Ilicum feraces, adeoque æſtuoſos odit. Quare indicta fuit Dioſ. nec fortè valdè nota Græcis. Eſt tamẽ perſimilis Cocco, infectoriæ folio, quod perpetuò viret, ſed lætius hyeme, ſpinis horrido, in margine multilatero, leniter ſinuato: bacca Oxyacanthæ, Kermes, aut Aſparago cõcolor, ſed ingrati ſaporis: cortice ad gluten aucupatorium conficiendum apto.

VTrauis ſuperiorum adeò huic ſimilis eſt, vt non ſit diſcernere illicò facilè, à Cocco præſertim: huius tamen glandoſus Echinatus fructus oblongior eſt, dactylum æquãs, nuſpiam coccum ferẽs, etiam vbi inter Cocciferas *I*lices fruteſcit, proceriore maioreque trũco, ramis & frondibus perennibus. *ILEX media Cocciferæ Ilici planè ſuppar, folio Aquifoliæ.*

Dicta πρῖνος, quia ſerra propter duritiem fuit ſecanda: ſyluæ quædam in Galloprouincia & Norbona, quantæ quantæ ſunt, Iliceta ſũt, cuiuſmodi eſt Garanotius lucus ad Mõſpelium, vbi proceras & querna elegantia quàmplurimas videas, ſed oblongo *A*rbuti folio, tantillùm dẽticulis per ambitũ aſperato, perpetuò atrovirente, oblongiore, graciliore ſupernè: Querquus glande propendẽte, nucamento muſcoſo, luteolo, non diuerſo. *Ilex arbor aut arborea.* SVBERIFERA *huc accerſa.*

Eadem illic variat ſtipite humiliore, albidiore foris, & Oleæ ſimiliore: itemque glande, altero tantò minore. *Varietas.*

EST δρύω, erumpo, pullulo, vnde vox δρῦς, qua deſignarũt potiſſimùm glãdiferũ genus, & præſertim Quercũ, quam tum dictæ iam arbores, tum frequentiſſimus occurſus, ipſaq; celſior & ramoſior arboris ſpecies, frondis grandioribus anfractibus ſinuatæ, quauis notatione notiorem faciũt, tum frigidis, tum calidis plagis. De cuius adnata, excrementitiáque multiplici ſobole, plantis, fungis, fructuum rudimentis, muſco & vellere nouitate ſpectando, iam quædam diximus, & multò plura in Agaricis dicemus. *De* Quercu marina inter Algas, de eſu & vſu Medico omniũ partium & fructuum, deq; Querno ſale conficiendo ad corporis humani & metallorum medicamenta, inter remedia. QVERQVVS *Cerris.*

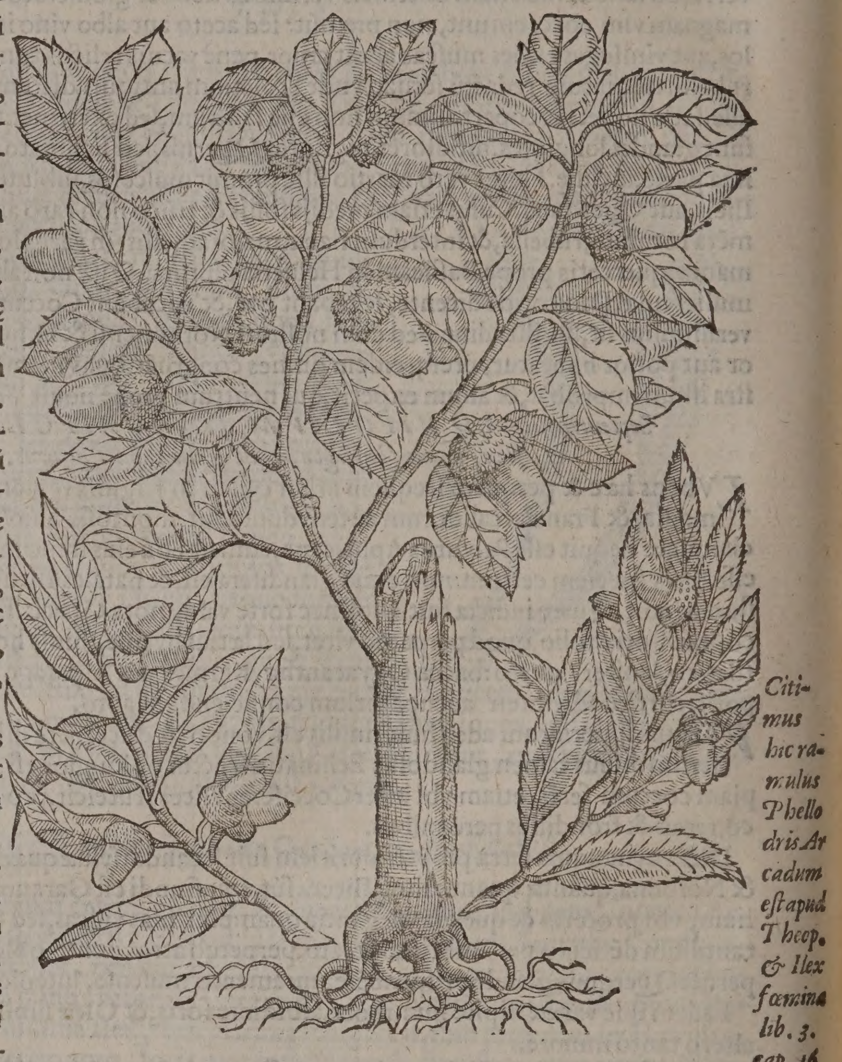
Querquus αἰγίλωπες ſiue præcelſa dicta CERRIS Ili. triſti prægrandi Echinato glandes.

QVa itur Peſaro Romam publica via, viſuntur celſiſſimæ, alibi minus peruiæ, nec valdè notæ hodie: cuius glandes prægrandes capulum habent Echinatum, ambitu ſquãmis præduris ſibi mutuò incumbentibus, horridum, *magnitudinem fere Echini marini aut ſemiconi laricis æquans, cuius nonnullam ſimilitudinem retinet: valde craſſus eſt, interiore ſui parte lenis: glans, quam claudit, nonniſi magnitudine differt, folia maiora multò: eadem alioquin Quercui.

Ex

Suberifer latifolia Ilex glande echinato.

EX vnaqualibet ſuperius narratarum primo quoq; intuitu quiuis ſuberiferã noſcitet Ilicẽ, ἴψιν à cortice dictã quia ſemper altipetus & immerſabilis vndis manet quẽ ſi exceris, omnino eandem cum arborea Ilice dixeris. Ei tamẽ folia & glandes rotundiora, breuiora, item dẽtata: cortex geminus ſtipitem amicit, alter interior qui perpetuò hæret: alter craſſior duos pollices, rimoſus rugoſus, perquàm leuis, qui deglubitur, & quolibet gẽtium defertur ad crepidarum ſoleas ſuffulciẽdas, aliáq; multa neceſſaria. Multa Galloprouinciæ maritimis Tholonæ, Olbiæ & alijs adiectis, & in Tuſcaniæ Lucæ pretura.

Citimus hic ramulus Phellodris Arcadum eſt apud Theop. & Ilex fœmina lib. 3. cap. 16

Suberifera anguſtifolia Ilex.

SED ad Apẽnini radices & Anconẽſis agri nemoroſis collib⁹ multò frequentiſſima, quæ anguſtiore, lõgiore, minuſq; crenato folio eſt, ad arboream Ilicem accedẽte: glãdoſo ſemine, cupulo foris pungenti, aſperedine ſquabro.

Phellodris.

QVaſi è cõfuſis Ilicis & querquus in hãc principijs, nomenclaturam Theophra. φελλό-δρυς, ſiue Suberiquerquum cõflauit. Etenim de facie & folijs Ilicem quampiam dicas: ipſũ autem lignum mollius & laxius Ilice, ſed folij inciſura ſerrata Caſtaneæ, non Querquus: reliqua effigies Ilicis, minor tamen Quercus: maior Ilignis, non glandes, ſed ἄκυλα exiliora & oblongiora.

Salſi cortex Robur.

EX hac tribu eam meritò quis putet apud Theophraſtum dictam Salſicorticem ἁλιφύλοιον, quam hodie robur vel *Roure* vulgus noſtrâs vocitat, vt quæ ſit perquàm ſolido cõpacto trunco, multùm cineris vrendo relinquente, qualem etiam è vulgari Querno trunco nos parandum curauimus.

An Theoph. Fagus.

QVæ autem Gallas dat Quercus, duplex videtur: Earũ vulgatiſſima nemorum & ſaltuũ Pedemontium Delphinatus aliarumq; regionum temperatiorum eſt alumna, minore ſtipite, brachijs & fronde. Huius quædam varietas aut differentia videtur Fagus Theophra. dicta vocis argumẽto Latinis Eſculus, cuius eſculenta glans & poſt Quernã dulciſſima celebratur, famemq; explebat primis mortalibus: hodie *Fargni* & *Farguo* Italice: *Hargni* Gallice: lignum iſtius firmius proditur, quam vrbanæ Quercus.

AT Fagus vulgaris, glande diuerſa à Querna eſt, triquetra, puſilla, vtrinque acuminata, vnde ὀξύα Theophra. videtur vocata: Ligno etiam eſt minus compacto & robuſto, fronde Populnea, aut Alni: longiuſculéque videtur abeſſe à Quercu; tametſi & hæc potuit Fagus ab edendo dici: cuius glandis nucleus eſca paupercula plebi & vrſis quæſita, regionibus frigidis & calidis. FAGVS.

CASTANEÆ ſyluæ ſunt Allobrogum & in Aluernis, quamplurimíſque nemoroſis, alſioſis, regionum tamen non frigidiorum; nam cœlum Aquilonium non ferunt: prægrãdes, ſtilis muricatas, echinoſas glandes edunt: medulla omnium glandiferarum ſuauiſsima, & ad panificium aptiſsima: frondibus longioribus Canabinis, aut Ilicis grandioribus, ſimiliter Fago aut Ilici, ſed anguloſis plicis. CASTANEÆ.

MIXTÆ quaſi naturę ex Fago & Caſtanea eſt ea quam naucleri vocant Equinã: frondibus digitatis Hellebori aut Ricini, Caſtaneę alioquin fimbriis donata: in qua Echinus octennium aut decennium Caſtaneã, eiúſq; nucleum claudit & tuetur ſaporis perboni; vt nõnullas incorruptas prędulces guſtabamus in Muſeolo Pręceptoris Rõdelletii; & etiamnum habemus dono cuiuſdam Pictaui, qui multa rara ex Barutho & Ægypto nobis cõmunicauit. Affabrè viſitur expreſſa, vt quàmplurima, in Commentariis Mathioli. CASTANEA equina.

Sambucus vulgaris corymbacea.
Ebulus, ſiue pumilla Sambucus.
Malus.
Pyrus, Pyraſter.
Meſpilus.
Aria Theoph.
Alpina arbuſcula, bacca Oxyacanthæ, recentiorum Chamæmeſpilum.
Euonymos Theoph.
Cornus arbor & frutex.
Cornus fœmina, ſiue virga ſanguinea.
Ceraſa & varietates.
Ceraſa racemoſa.
Chamæceraſus.
Prunus ſyl { *Vtraque.* / *Domeſtica.* / *Varietates.* }
Prunoperſicum.
Armeniaca malus { *Maior.* / *Minor* }
Sebeſten.
Iuiube vtraque
Paliurus
Paliurus altera Theophra.
Paliurus altera peregrina.
Pyracantha.
Berberis.
Myrobalani Arabum.
Thamarindi.
Lotus arbor Dioſco.
Lotus arbor Theoph.
Guaiacum Patauium.
Guaiacum Officinarum.
Palma ſancta, ſiue Palum ſanctum.

Ebenum.
Tilia { *Fœmina* / *Mas* } *Theoph.*
Vlmus.
Carpinus.
Betula.
Alnus.
Alnus nigra, ſiue Frangula herbariorum.
Nuces auellanæ.
Populus { *Alba* / *Nigra* / *Lybica* }
Arbor Iudæ.
Populus Noui Orbis arboris Iudæ folia.
Morus omnis.
Sycomorus.
Ficus omnis.
Platanus.
Acer.
Sorbus torminalis.
Oxyacantha.
Meſpilus Aronia.
Sambucus { *Aquatica.* / *Varietas.* / *Montana.* }
Piper longum.
Ribes vulgaris & nigra.
Vua criſpa, ſiue Vitis precia.
Amomi & Cardami differentiæ.
Roſa ſatiua, ſylueſtris, cœrulea, lutea, & varietates.
Eſglentine.
Rubus omnis.
Cynoſbatos.

SAMBVCVS VVLGARIS corymbacea.

QVIA EST LITTORVM CREPIDINVM QVE opacarũ amans, Actea, ſiue ἀκτῆ, quaſi littoralis dicta videtur: Sambucus etiam Latinis vocata, aut potius Sabucus, Sereno monente, à Sabucæ inſtrumenti ſimilitudine, quę illi cum cauis virgis tubiſve medulla exenteratis, quibus nulli non è plebe notiſsima Sambucus eſt: fraxinea facie, & fronde, ſed latiore, nonnihil ambitu crenato: vmbellis candidis, Drabæ, latioribus, circinatis, magíſque ſpecioſis, & corymbacea fœtura acinulorum ſanguineorum, nigricantium per maturitatem, luxuriante, ad Vuæ æmulationem, Auguſto; quando decerpuntur tranſmittunturque cribris ad pultes, & condimenta, pręſertim apud Germanos & Heluetios, vbi pueruli cruorem eſculentum farina denſatum auidè ſorbent. Acetum Gallia è floribus & racemorum ſucco admodùm laudatum & rubrum parat.

Aldermooſt Heluetiorum.

ANNOSÆ arboris, apud Boreales pręſertim, ramis accreſcit excrementum corticoſum coriaceúmve multis dotibus cognitu digniſsimum, plebíque Anglę & Germanæ, Iudæ aures vocatum, propter effigiem auris, quam cartilagineo concretu rugoſóque complexu multis plicis & mandris æmulatur: ſed colore pullo, prædurum, aquis merſum molleſcens, ſpongiæque ritu tumens: anginis certiſsimo experimento vtiliſsimum, & tumoribus intus foríſque nunquam ſatis laudatum: guſtu penè inſipido, cutis elixæ, aut corii.

Auricula Iudæ.

EBVLVS, ſiue pumilla Sambucus.

SCITE admodùm hanc pumillam humilémve Sambucum Dioſcorides dixit, quippe tanta vtriuſq; inter ſe cognatio, vt primo ineunte Vere, niſi quis radicem & ſurculos huius minores teneriorésq; perpendat, non ſit cuiuſlibet diſcernere: verùm hæc annua herba eſt: Sambucus autem annoſa ſit arbor: & Ebulo fronde, faciéque minor ſit; ſcapi duûm cubitorum, odor tetrior, & purgandi vis vegetior. Vmbellę corymbaceæ perquàm ſimiles, ſed veſcendo vix ferendæ. Radix flexuoſa, tenerior, humi latè ſparſa, Vrticæ modo: purgando ſerum efficax; primo Vere colligi ſolita.

MALI.

MALI, MALA.

MALVM arborem, eiúſque tum diuerſitates, tum fructuum varietates, accuratius explicare, vt prolixioris eſſet inſtituti, ita nullius ferè operæprecii; quando Malus vrbana eſt arbor prædiis & paradiſis perquàm familiaris & nota, cuiuſlibet cœli admodùm patiens: Sed amantior tamen humidioris, ſapidior fructus ſiccioribus, ptimę hodie commendationis *Curtipendula* ad nobilem Alkermes confectionem.

Alia quàmplurima Mala, cultu mangonio, tranſplantatione diuerſa, in Anglia, Belgio, & Northmania, quæ foris intúſque coccinio ſucco & aſpectu micant.

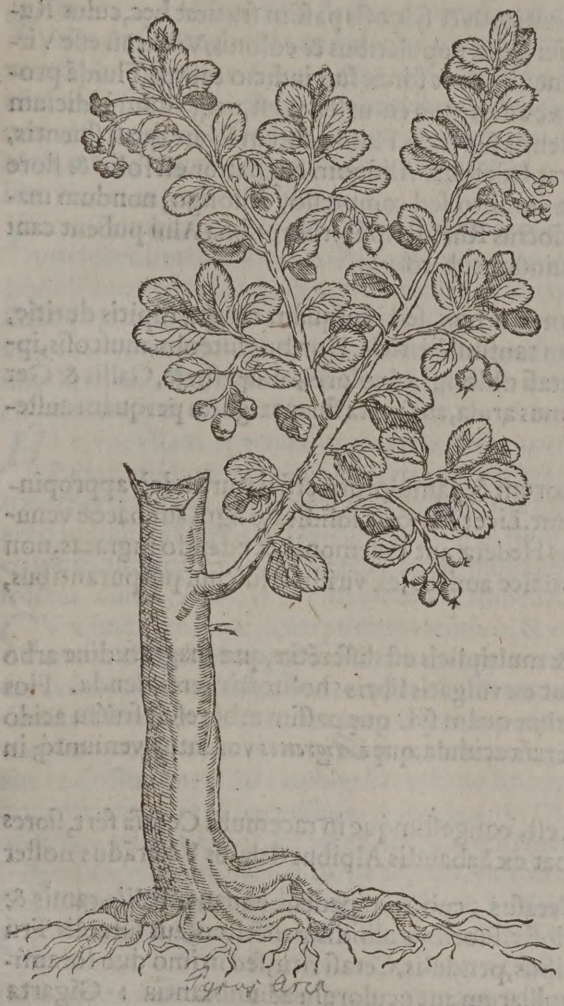
PYRA.

ETIAM *Pyra*, à turbinata effigie pyramidis in modum dicta, fruſtrà quis vel diſcernat à ſuperiore, vel literis mandet: cùm perpetua conſuetudine videndi in viretis, & eſitandi in menſis, nihil frequentius Gallię, Germaniæ, & præſertim Septentrionis plagis, Belgio, Northmanniæ, Angliæ. vbi *Cidre*, & *Pere* admodùm ſuaues potiones vini vicarias factitant. Lubens quàmplurimas differentias & nomenclaturas ſatiuæ & ſylueſtris, tum fructus, tum arboris tacemus, rariora ſimplicia hîc tantùm exequi polliciti.

MESPILVS.

EST MESPILVS arbuſcula congener & ſimilis Sylueſtri *Pyro*, non ſolùm folio, quod tamen longius & anguſtius eſt, ſed etiam pomo, quod item puſillum fert, Sorbo domeſtico aut *Pyro* ſylueſtri par magnitudine, guſtu, & effigie; vmbilicello tamen ſupernè extãte, aliquot diuiſuris & vnguiculis folioſis redimito. De iſto politiſsimus *Politianus* cecinit: *Regum imitata Coronas Meſpila*: nam de prima MESPILO, in Oxyacantha.

ARIA

Arbuscula frutéxve Alpinus folio Mali, Bacca Oxyacanthæ aut Pyracanthæ.

ET hæc *Alpini* soli indigena in asperis Mindenis Norbonæ, & saxosis ad Baldum Veronensem : Flagellis exit vimineis nigricantibus duos tresúe cubitos surrectis: folia item subtus glauca, supernè virentia, propiora nano Pomo, cui nō absimilis tota plāta præterquàm fructu, qui bacca Arię similis, æqualis Pyracāthæ aut Oxyacāthæ. Quidam apprimè docti Chamæmespilium nobis suadebant: alij Euonymum Alpinam faciebant. *Præ*sicco gustu nonnihil tamen calido, acri & astringente,

ARIA Theoph. effigie Alni.

NEc ita dispari aut effigie aut facultate, sed longe rarior, amātiorque Alpini cœli, Aria vocata Theophra , quam in Angliæ frigidioribus syluosis frequentem videas: rarius calidioribus, necnisi Alpium iugis Norbonensis Sauenæ & Sabaudiæ . Folio *P*yri, Fagi, aut Alni, auerso, glauco, supernè atrovirente: floribus pluscululis, in vmbella candidis *Pyracanthæ*, aut Oxyacanthæ: exiguo pomo, rotundo & gustu Aroniæ Mespili, aut Cynorhodi alabastriculum æquante: sapore nō ingrato, nec perinde astringente, auiculis expetito.

Chamemespilum.

SEd vt verior, ita & frequētior infœlix Euonymos: nullj enim regioni calidę aut frigidę iuxta sæpes & margines deest, aut ignota est de siliquula quadrangula, quadricoccoúe folliculo, quaternis loculis carinato, quæ totidē claudūt semina: extimus colos ex puniceo flauet: folia, rami, reliquaq; facies illi Mali Punicæ, sed pallidę ex luteo virgæ, qua nulla materia commodior verunculis culinarijs aptandis, ad carnes laridis ligulis transfigendas, ideò Lardariam vocant: tota quiddam spirat ingrati: flores luteoli. EVONYMOS *Theoph.*

VIVRNA vulgi Gallorum & Ruellij, an Viburnũ Virgilij?

Ride Sen. Cerbereas latrationes in Guillãd. epiſt. pag. 385.

IN Italiæ, Angliæ, & Galliæ Burgũdæ ſenticetis & ſyluoſis paſſim fruticat hęc, cuius Ruellius nomẽ, quũ accepiſſet *Viurnam* dici à ſuis popularibus & colonis, Viburnũ eſſe Virgilianum coniectauit, è quo prędatus Senenſis, & vt ſorex ſuo iudicio captus, Fluidã prodidit. Sedenim neq; Viburnum poteſt hæc aſſeri: non enim lenta eſt, neq; vllum indicium niſi nomen vagum, ex antiquis monumentis ſupereſt. Fluida autem Rhus, quaſi fluentis, Gazæ interpretatio eſt, vt prius monuerat Ruellius. Alioquin cognatior eſt folio & flore Arię & Meſpili, pariter acino in vmbella condito, ſed compreſſo, oblongo, nondum maturo rubro, maturo autẽ nigro, non (vt doctus Ruel. ſcripſit) rubro: folia Alni pubent canitie, & totus frutex albicat, ternûm & quinûm cubitorum.

CORNVS arbor.

ILli conſimilis aſpectu ligni & foliorum Cornus, ſed pluſquàm cornea ſtipitis duritie, interdum iuſti modi arboris, interdum tantùm fruticis. Floribus luteolis, muſcoſis, ipſum ver ortu antevertentibus: fructu Ceraſi oblongi, cõcoloris, oliuę effigie, Gallis & Germanis nota & frequens inter dumeta minus arida, aut iuxta fluenta: guſtu perquàm auſtero, acore non ingrato.

FOEMINA Cornus.
Pſeudocrania Cordi.
Virga ſanguinea

ALtera, autẽ quæ vocatur fœmina, foliorum & ramulorum effigiatura adeò appropinquat huic Euonymo, vt Cornũ dixerint. Licet ea nõ ſit ſoliditate ligni aut baccæ venuſtate; fert enim puſillas baccas nigricantes Hederæ aut Polemonij, & edendo ingratas, non acidas: flores albos Liguſtri, in virgis cortice amictis, ex viridi in fuſcum purpurantibus, vnde Virgæ ſanguineę dictæ.

CERASA.

TRiuialis etiam cognitionis Ceraſus, & multiplicis eſt differẽtiæ, quæ magnitudine arboris, fructus ſapore diſcernenda eſt, aut ex vulgatis libris holitorijs percipienda. Flos Perſici candidior: & rotundiori folio ſatiuæ quàm ſyl. quę paſſim arboreſcit fructu acido mixto, aut dulci. Suauiſſima omnium Ceraſa acidula, quę *Aigrettes* vocantur, veniuntq; in culiuas & Officinas.

RACEMOSA.

HÆc non differt niſi quia minor tota eſt, congeſtimque in racemulis Ceraſa fert, flores pariter albos, quales nobis oſtendebat ex Sabaudis Alpibus delatos Valerãdus noſter

CHAMÆCERASVS.

PErquàm rara & Alpigena humilis Ceraſus, cubitum pedẽue ęquans, folijs, ramis & ſtipite Cornus, albidis, ſquallidis nodoſis, Floribus albidis, pallẽtibus, aut luteolis. Fructus binos maturat in pediculis longioribus, pendulis, Ceraſi ritu, ſed in imo duo foraminula albida, quoddam rudimentum pupillarum aut oculorum adumbrantia: Gigarta quina, aut ſena, albida, lucida, Oxyacanthæ paria.

BRVNVS ſyl.

Varietates.

VBique viarum agros ſepit, aut ſepes fulcit inter arbuſta vitæ contumacis Syluestris Prunus: iam lætiora edens, iamq; & vt plurimùm, puſilla pruna: quarum frutices gemina in differentia ſũt, altera horridior, minor, ſpinis rigidior, fructu minore, acerbiore, ex quo fit Prunellorum Acatia. Lætior autem ſyluestris tranſplãtatione, inſertione, & cultu, in grandẽ, proceram, & domeſticam abit: mitiore pomo, ſucculentiore, ſuauiore. Cũctas differentias nec otiũ, nec animus eſt perſequi, cùm liceat bene longas paginas multorum ſcriptorum de iſtis conſulere: Damaſcenis omniũ olim præſtãtiſſimis, Brignolienſia hodie in Galloprouincia palmam præripuerunt bonitate, ſalubritate, & ſapiditate.

PRVNEPES.

POmaria quędam cultiora Gallica quandam Prunoperſicum colũt, cuius fructus caro, Pruni eſt: cute ſubviridi Pruni, ſed nucleo Perſici.

ARMENIACA malus { *maior* / *minor.*

Gal. Apricos.
Pracotia.

SEd innumeram ferè turbã Prunorũ, Malorum, Ceraſorum, & eiuſmodi fructuũ, paradiſis nimiſquàm notorum, nec lubet, nec licet per anguſtiã temporis & paginæ proſequi, quando ea poſſunt ex varijs & prolixis Rei Ruſtic. ſcriptoribus peti, vti & arborum quàmplurimarum, quæ communione principiorum, cultu mangonio, & inſertione quãpiam diuerſam vel figuram, vel ſpeciem obtinuerunt: vt ſunt Prunoperſica fortè, & Mala Armeniaca, Præcocia dicta, quæ figura & folio referunt Pyrum, pomo autem ipſo Malum Perſicum.

PER-

PERSEA.

DE PERSICA malo ſuperius & de Perſica nuce.

PER `EAM aliam eſſe à Perſica & temperamento vario, vel de Dioſcoride diſcas, ne- dum ex Galeno: Id alioqui folia aſtringentia produnt, & is nullas tota ditione Ro- mana, ſed duntaxat Alexandriæ fuiſſe dicit *Perſeas* ex *Perſide* allatas, quum indidem allatis *Perſicis* vniuerſa Italia abundaret, non relinquit id controuerſum. Eapropter ea non niſi paucis nota hodie, quia, vti tunc, rara eſt. Facie eſt apud Theophraſtum præcocis Mali, aut *Pyri*, cuius magnitudinem æmulatur: aſtrictione & magnitudine *Pyro* ſimi- lior, fructu autem *Perſico*.

Æginetæ MYXA *& Officina Sebeſten.*

ISTA *Pruna* quæ voce *Maura* ex Serapione notiſsima ſunt Offi cinis. Nec niſi Græco- rum recentioribus memorata, propterque muccoſum ſuccum Mixaria vocata, ſunt ar- boris *Pruno* congeneris & conſimilis facultate, quę ægrè ſolo Italico, vel Norbonico aſ- ſueſcit: tametſi *Plinii* memoria in Italia creuerit, & noſtra ætate in *Monſpellienſis* agri vrbecula vernaculè *Maßillarges* nominata, quidam amicus aluerit: ſed neglecta, non diu illic ſuperfuit, & tantùm arbuſcula fuit, facie *Pruni* & folio, ſed latiore: fructu Iuiubæ cognato, atro & magis viſcido.

Iuiube.

HAC vix vllam reperias quæ ramis foliis totóque ſenticoſo occurſu magis ęmuletur *Paliurum* (quem Rhamnum tertium faciunt) in aridis & glareoſis ſtrigoſis Norbo- næ, arboris alicubi, alibi duntaxat fruticis magnitudinem, vt Monſpellii & Anconenſi agro in Italia, aſſequitur: ſurculis præduris, folioſis Lentiſci, aut Rhamni, multis adun- cis ſpinis, intercalantibus, præacutis: flos muſcoſus Oleæ aut Rhus *Plinianę*, luteolus fructus, dulcis, *Pruni* cute Phœnicea, vel Rubella.

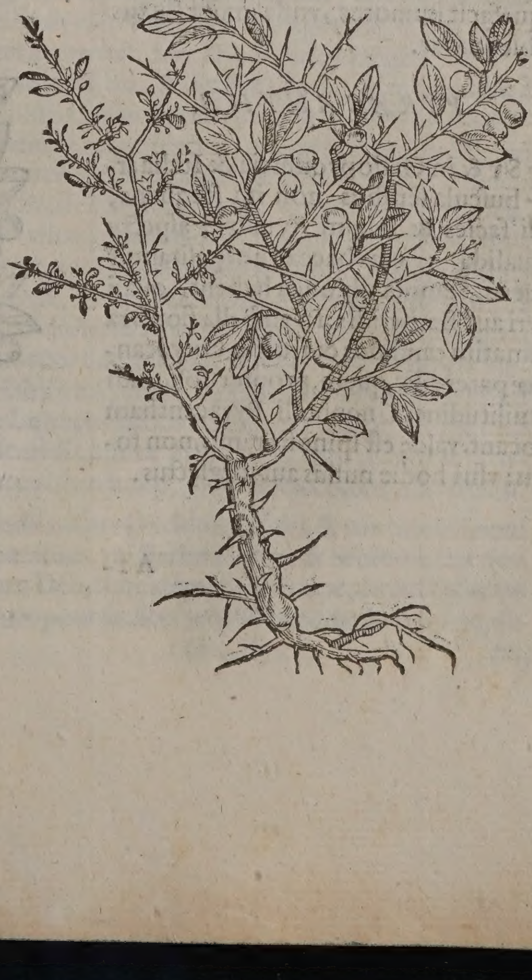
Paliurus & Rhamnus.

CVM ſint tam laxæ deſcriptiones vtriuſuis; & ex facultatibus valdè imbecilles conie- cturæ, nullum puto poſſe ſtatuere quænam cui ſit præferenda. Quæ huic Dioſcori- dis deſcriptioni valdequàm accedit, eſt Rhamnus tertius, nam frutex quantus eſt, præ- durus eſt ſtipes, aculeatus, ſemine pingui, lineoque non fuliginoſo, ſed ſatis duro, vt lini: vires huic congruunt: nam lapillos exerit potentiſsimè: diureticus eſt: ac proinde haud abs re doctus Anguillara ambigebat eſſétne Rhamnus Paliurus alio nomine (vt ſæpè fit) nota Africanis tranſmarinìſque regionibus, vel Dioſcoridis fuerit vitiatus codex. Quod ad ſemen attinet, huic ſunt terna oſsicula, vti Theophraſtus vult, ſemine Lini æmulo, non fuliginoſo, vti corruptè legitur, læue, non lentum tangenti, & in ſiliqua lata folliculari ſpecie, terna, quaternáve habet, vt ſanè hæc ipſiſsima videatur.

PALIVRVS *altera Theophr. an ſit Iuiuba Syl- neſt.*

QVAM verò lib. 4. & capite Theoph. meminit Paliurum, ſi quis expendat, comperiet alterum eſſe Iuiubam Sylueſtrem: nam fructus rotundus eſt, ruber, quantus Cedro, cui nucleus ineſt eſui non ineptus: vino immerſus fractus, an concilies ſuauitatem, non tam ſcio, quàm facilè credo,

PALIVRVS alter peregrinus.

SVNT & alia nõnulla, quas ſi auſi eſſe- mus hîc addere, potuiſſemus pro *Pa* liuro ſubdere: nam ſatis cógruunt, præ- ſertim quædam quæ Mõſpellienſi agro oritur, ſpinis horrida, foliis Oleæ, mino ribus, baccis nigris, tricoccis, Smilacis, grauidis, ſucco fuluo, tincturę apto, pręgrandibus, Berberidis modo, granis ter- nis, ſed minoribus, oblongis, guſtu ſub- acri, cuius hîc picturam damus, non procul Mõſpellio, qua itur ad ſcaturi- ginem Lani amnis, ſecus ripam & pro- pe viam multa.

RHAMNVS *primus Dioſco.* PRIMVS Rhamnus Italiæ, Galliç, & Hollandiç maritimis pluribus in locis, ramoſus ab imo ſummo tenus frutex, aculeatus, ſurculis albidis, foliis anguſtioribus, multis, hęrentibus, Chamæleæ longioribus: iuxta alas fructu denſo, racematim aggeſto, Aſparagi, aut Agrifolii, minore, ſucco flauo, turgido.

RHAMNVS Secundus Monſpellienſium.

SECVNDA ſpecies Cōmentatoris minus exquiſitè reſpondere Dioſcoridi notis videbitur, illis qui ſecundam ſpeciem Rhamni Monſpellii ſepibus muniendis aptiſsimā viderunt: nam tota planta alba & minoribus floribus, foliis Oleæ, ſed candidioribus Ieſamini pubet, at herbacei coloris: cortice ex viridi palleſcente: vtriuſque rarus vſus: Monſpellienſes hunc Rhamnum ſecundum vocant.

SPINA INFECTORIA, Rhamnus Catharticus, Recentiorum folio & flore Mali ſylue. Bacca Alni nigræ ſiue Frāgulæ.

SPINÆ infectoriæ plus eſt ſimilitudinis facie cum Pruno ſylueſtri, quàm cum Rhamno, cui ſpinis tenus tantùm nonnihil aſsimilat; & vis eſt purgatoria illi, vnde Syrupus paratur, quo noſtri pręceptores iam multis ab hinc annis Lutetię vſi ſunt; certiores viriū quàm Senenſis: vt qui non ad pituitam craſſam & viſcidam, ſed potius tenuem educendam, & impetum eius in articulos citatum auertendum & cohibēdum prudētius vtuntur: Nam ſine calfactione purgat, & nōnulla aſtrictiuncula partibus robur conciliat: neq; liquefacit humores, vnde maior fluxus ſubſequatur.

PYRACANTHA.

EST & in Galloprouincia & Italia arbuſcula ſepibus non ita frequens, cui facies & folium Pyraſtri; aſpectu ſqualida: eius baccæ rubrę eſitantur pueris. Semina oblonga habent, quaſi Pyri aut Berberidis. In vmbella flores racematim candidos & fructus Oxyacanthæ pares edit, quem, propter foliorum ſimilitudinem, nonnulli Pyracantham vocant: valde eſt ſpinoſis ramis, non foliis: vſus hodie nullus aut neglectus.

Al-

ALGIDIORIS soli aut Montani Berberis est indigena : fruticat & arborescit senticosa tota,rectis,præduris virgis quinum aut senum cubitorū ; folia numerosa,rigida, crassiuscula, *Pyracanthæ* aut *Myrti*,crenata,gustu acidula edentibus:floribus muscosis, emicantibus,Ribes,aut Cornus:perpusillis acinis, racematim in pediculis conditis, oblongis,Cori item effigie,colore & penè sapore:cortice cinereo,libro subtus luteo , quem Officinę *Bugiam* vocant. BERBERIS

HI Syriaci fructus vulgatius quàm verius Myrobalani vocantur : neque enim glandes sunt,neque odori,vnguentísve apti,potius *Persicis* aut Prunis accensendi: Quorum etsi complures oriantur differentiæ in Syriacis,*Arabicis*,& Calecutiis regionibus, quibus debentur à Græcis & à nobis:tamē quatuor quinquéve duntaxat hodie prostant in Officinis differentię è totidem arboribus. Nam Cepuliferæ & Citriniferæ eadem videtur arbor,proditurque à nuperis nauigatoribus,Persici aut Amygdali folio. Bellericiferę autem latiores Laureæ sunt frondes ; sed Indiciferæ Salicis, cuiusmodi etiam Emblici videntur : alioquin inter se congeneres arbores promunt ipsi fructus ; mediam quandam naturam inter Oleam & Prunum sortitæ. Horum plurimùm duo genera condiuntur, aut huc condita adferuntur:pluris institores faciunt alterum horum,qui Kebulus,aut Cebulus vocatur,omnium maximus:is oblonga pusilli Limoni,aut *Persici* effigie,compacta callosa nigraque carne,sapore iuglandis cōditę.Alter minor est,rotundior,tenerior edendo , Bellericus vocatur.Kebulo sunt Citrini similiores facie,cute, nucleo oblongo,& pulpa, sed fulua , vnde nomen. Indi nigri dicti & notissimi de colore: nuclei expertes, callo pene lapideo,quos concolorem melancholicum humorē , vt cæteros,quemlibet suum aptius educere putant. Vltimò Emblici potius fragmenta, quàm integra Pruna, quadantenus triangula,Bellericis minora. MYROBALANI *Arabum, de Græco Myrobalano superius.* *Kebuli.* *Bellerici.* *Citrini.* *Nigri.* *Emblici.*

NEC magis Græcis olim , nec minus nobis noti hodie fructus quos Thamarindos, quasi Palmulas,aut Dactylos minus aptè vocarunt. Non enim Indi Orientales,vnde aduehuntur, *Palmæ* similis arboris tradunt esse,sed Prunis,folio Saligno,vt Fraxini,minutim inciso,magnitudine Querci , tametsi effigies fructus Dactylon , siue digitum inflexum pręferat,cute,pulpa,fibris neruosis,fuscis,& atris intertextum,qui cohibet semina terna aut quaterna,Cassię,compressa,& angulosa : gustu quouis *Pruno* acidiore. THAMARINDI

LOTI multæ arbores in Gallia Norbonensi miræ & spectādæ proceritatis occurrunt: superant namque magnitudinē quamlibet maximam,vel querquum, vel iuglandem, præsertim loco non procul Monspellio,cui *Boutonnet* nomē:foliis est *Populi* nigræ, vel Betulæ, sed aliquantò angustioribus:baccis nigris,Piperis maioribus,aut Myrthi,rotundis,prius Æstate virentibus,Autumno nigris,maturis,nusquam rubris , vt meminit quidam: intus Inbebarum nucleolo ,fructus suauis esui:vulgò pueris expetitus,dulcis namque,neque astringens est, & tamen dysenterię prodest, hæc Dioscoridea vulgatissima. LOTVS ARBOR.

QVÆ verò in horto Patauino elegantissima visitur , & digentissimè colitur , iamdiu à Docto.Fallopio sata,& Guaiacum credita,videtur esse vera Theophrasti:nam magnitudo & folium *Pyri*,Lauri,aut Ilicis maioris,niger fructus, magnitudine Cerasi , qui per initia viret , sine pediculo;vel admodùm exiguo,deinde fuscescit maturus , dulcis valde siccatus,id testantur : & hæc Theophrasti *Pliniíque* Lotus. Quam cùm turbulentus Commentator nescit distinguere, nihil aliud quàm ineptè congesta verborum mole onerat lectorem discendi auidum. Namque quam sibi Constantinopoli missam iactat, non alia est certò , tametsi ille non depinxerit, quàm *Patauina*.Sed quia illa sicca missa fuit, paulò arctior strigosiórve erat,alioqui foliorū & vniuersæ stirpis idem modus:quod nobis certò licet aspectu ipso & doctissimorum fide asserere,nempe Bauhini nostri Medici Lugdunensis,omnium stirpium consultissimi , atque Valerandi *Dourez* peritissimi inibi *Pharmacopœi*,qui eandem in Syluis Lugdunensibus copiosam colligit. Itaque duæ sunt omnino cognitæ species: altera Dioscoridis,altera *Plinii* & Theop. nam istius corticē scarificabamus adacto scalpello nos,intus libro luteo, foris fusco colore tum fructu. GVAIACVM *Fallopii Patauinum*

ISTVD lignum ex Orientis Calecutii Indiis,eque Occiduis insulis & continenti noui orbis maxima copia minimo pretio cōparatum,vel Barbitonsores & Mulomedici non norunt, nedum eruditi artifices, qui lubente Deo, huius ligni & artis ope,diram Indicam luem,quæ longè lateque per vniuersam Europam sæuiter serpsisset,eōdem vnde irrepse- GVAIACVM.

rat, penè iam repulerunt, tamen nondum plenè innotuit arboris ipſius figura natiua, quam exactè delineatam dabimus nos breui, modò amicos noſtros fruſtrata non fuerit nauis & ſpes: aiunt hi proceram ſpecioſam arborem eſſe: folia quidam Maligranati, alii Ilicis, aut Arbuti modo, firma, minora, nitida, frondes dicunt: caudici corticem albidum, quadam nigritie viridante, maculoſum: flores luteos plerique omnes faciunt: fructum naucleri neſciunt delineare, ſed rotundum, nec ita magnum dicunt. Hiſpalenſes ſcriptores luteum itē cùm maturuerit dicunt, geminis quaſi Lupinis conflatum: Lignum præſtantiſsimum quod nigerrimum & pinguiſsimum: de cuius immenſa vtilitate & oleo, quod ſine Alembico elicitur, dicendum poſteà.

Indiæ Occiduæ Palmæ ſanctæ

Palmæ Sancte ſimilis arbor.

EX eiuſdem claſsis Naucleris, qui indidem ſuperiore æſtate in Angliam remearunt, habuit Morganus & nos ab illo ſurculos, quos per ſculptorum paucitatem non licuit hîc appingere; ita nec alia quàmplurima, quæ in operis calce cernentur. Rami ſunt arboris grandioris, recti, cortice arboris Indę, folio Citrii, carnoſo, nudo, Lauri latiore, breuiore, neruoſo, horum in ſummis hærent folliculi pallidi, coriacei, circinatæ rotunditatis, admodùm compreſsi, numo coronæ Gallicæ ferè pares, quorum medio inſunt ſemina Lentis effigie & colore, compreſsiora, guſtu amaricante.

Palum Sanctũ Indiæ Occiduæ.

HANC quidem arbitrabantur Palmam, aut Palum Sanctum, quę ſpecies diuerſa à Guaiaco eſt, quamuis ſimilis deſignetur: nempe nō vaſta, vt Fraxinus, ſed minor, & ei cōcolor cortice: folia cuiuſmodi Plantago, ſed craſsiora, minora, pinguiora, breuiora: fructus Iuglandis magnitudine, aluo ſubducendæ idonei.

Hebenum, ſiue Xylalos Officin.

OFFICINARVM Hebenū quin ſit ſpecies Guaiaci nihil obſtat: nã prædurę aſſulæ, grauiſsimæ, quę in officinis viſuntur, & aquæ merſæ ſidunt, tum pinguedo, quę exudat igni, perinde atque è Guaiaco, tum aſpectus ipſe, & vires, ac ſapor, videntur teſtari: nam odor etiam ei ineſt Guaiaci, vires ad eadem quę Guaiacum cōmendantur. Ne porrò quis obiiciat, ſolam Indiam nigrum ferre Hebenum ex Poëta; dicimus, Hebeno idem euenire poſſe vt Guaiaco, quod non modò in Traprobanię finitimis ad Orientem Auſtrum, ſed etiam in India occidua longiſsimè diſsita, ſylueſtris frondet.

Tilia fœmina Theophr.

ALIA eſt hæc à Dioſcoridis Phylerea, & per y ſcribenda, quòd in tenues aſſulas & phyluras diſcerpatur. Frequentior multò Septentrionis frigidioribus Germaniæ, Belgię, & Gallię, quàm Italiæ, vel Norbonæ: pulcherrima Baſileæ Heluetiorū in Diui Petri area, patulis ramis, ſparſis, inque vaſtæ magnitudinis ambitum fornicatum propagata, folio latiore, Populneo aut Betulę, ſerrato ambitu Loti: ramis item frondoſis, & Amentis per initia Coryli aut Iuglandis.

Tilia Mas.

MAS autem non perinde effigie tota atque folio differt, tametſi exiguum ſit diſcrimen: folia Vlmi ſcabra rugoſáve ſunt: floſculos, non baccas, vti fœmina, fert; ſed ſemen & flores in folliculis Carpini modo.

Vlmvs.

VLMVS multò vulgatiſsima notatuque facillima eſt: folio non adeò illi diſsimili, aut Alni. Folliculis vermium volucellorum & fuliginis refertis, ſaliuaris limo aut liquori manantibus, Buxi color ligno.

Carpinvs.

VOLVNT recentiores hanc eſſe Carpinum Theophra. tametſi Vlmo congener ſit: foliis quippe iiſdem, ſed follicoſa ſobole ſeminis, cuiuſmodi fauagines in caudatis floribus Lupuli.

Betvla.

ET Betula perinde pueris nota, vt de virgis infeſta, folio Alni aut Fagi: virgis flexilibus, rectis, gracilibus, ad ſcopas nectendas idoneis: nucamento Coryli.

Alnus nigra, Germano. Faulbom an Colycea Theo. Frangula.

VDOS ſalicum natales crepidinéſque riuulorum ſequitur hęc, ad infectoriam quęſita, & valde nota de Coryli figura conſimili: cuius corticis potiſsimus vſus: ruffeſcit is ex fuſco.

Nux Auellana

OBVIA paucioribus locis hęc, niſi ad Septentriones, vt Angliæ, Germaniæ, & Northmanniæ ſyluoſis vdis, folio Alni aut Ceraſi, aut Cornus, fuſco: flores albi, nec diſsimiles. Baccæ exiguæ, quantæ Piperis grana, quæ primùm virent, deinde rubent, demùm maturæ atræ fiunt, inſuaui guſtu: virgultis frangēdo teneris, ideo Frangula nōnullis dicta: cortice nigro, ſed glaucis maculis aſperſo, libro ſubtus flauo, vomitum ciente, & aquas ſeceſſu deturbantur.

Amelãcher Galloprouinciæ mõtana, an eadem Aliſier Gallorũ?

VIx vllus locus paulò aſperior montanæ Galloprouinciæ eſt cui deſit huius fruticis prouetus. Surrigit autem quãplurima virgulta recta, læuia, polita; prædura; cortice obducta nigro, & folijs oblongis, Berberidis, maioribus, firmis, inter quæ crebra fœtura baccæ rotundæ admodùm nigræ & plenæ erumpit, magnitudine Myrti, ſapore planè melleo, & pergrato plebeculæ, quas ideo vocat Amelãchos, quaſi mellea. Virgis ſurrigitur virentibus & ramoſis, omnium rigidiſſimis & duriſſimis, quaternos aut quinos cubitos longis: quibus in ſcopas vinctis, vtuntur ad areas verrẽdas. Scatent hac loca aſpera prope Diuiam Moſterias & Siſteronem illic vrbeculas.

Corylus perſimilis, Aluo.

NVX Auellana.

RAmis & fronde Colurnus ſuperiori Alno ſimilis admodũ ſed catulis pendulis hyeme, Vitimoris betulæ quàm Alni: nuces ipſæ piſtachijs pares, tũ ſatiuæ, tum ſylueſtres: vel pueris eſu notiſſimæ.

Popvlvs nigra

EST fluentorũ riguorumúe vtraq; populus aſſecla, ſed nigra frequentior, folio rotundo, oblongo, ſupernè acuto, initio atrovirente, hederaceo, in cuius pediculis oblõgis racematim hærent acinuli, Piperis rotundi ritu. Quæ verò alba vocatur, frõdibus eſt perpetuò tremulis, ſupernè virentibus, ſubtus incanis, Tuſſilaginis, interdũ in angulos exeuntibus: catulos ante foliorum exortum, latifolio Salici modo edit.

& Alba.

Lybica ex vtrauis earũ facilè noſcitur, ſed magis nigrę aſſimilatur, rotũdiore, minore, & breuiore folio; duriore, albiore, obtuſiore, ſed crebrò criſtato, aut ſinuato, adhuc magis tremulo: vnde Gallis *Trẽbli* dicta.

Lybica.

Arbor IVDÆ Monſpellienſiũ ſitne CERCIS Theoph.

CErcis Theoph. ob ſiliquam ſemenq; lentis effigie indicatur pervenuſta arbor hæc: quæ itidem propter riuos aut lætiores margines interdum & in collibus Veronæ amœnis & Norbonę, Hetrurię etiã nõ procul Sienas, quò minꝰ decuit hãc ignotam fuiſſe Senenſi, nam ſi nouiſſet, qui alioqui ſolitus eſt vel triuiales quaſdam Conſtãtinopoli accerſere, & occaſionẽ dicendi parũ tempeſtiuam de plantis arripere, exq́; alijs Cõmẽtarijs in ſuos rapere, iſtã ſuã popularem tacuiſſe. Venuſtas hanc ilicò oculis commẽdat & notam facit. Flos copioſus cõfertim pullulãtibus aut nondũ exortis folijs, purpureus punicãs, hilaris, Cicerculæ aut *Piſi*. Siliquæ per Auguſtũ maturãt, ſemẽ Lentis effigie, cõpreſſum, Geniſtæúe: ipſæ foris Xirãpelino ſiliquæ aut ſpadiceo fulgore micãt cõpreſſæ, digito latiores & longiores, quadantenus Senæ ſed rectæ: folio exactè rotundo, Aſari, neruoſo & venoſo, Cyclaminis, craſſo nitido.

Prægrandi folio rotundo noui orbis populus.

E Nouo orbe nõ ita dudũ nec minꝰ elegãtes nec parum ſimilis arboris ramos prægrãdes Angli mercatores illinc reuerſi attulerũt, quorũ Morgani dono iconẽ exhibemꝰ inferius: virgulta ſũt aliquãtùm flexuoſa, & per ſemipalmũ palmũq́; crebra, geniculata, veluti inſertione cõmiſſuraq́; partiũ nodoſa vnde exeũt è ſingulo pediculo ſingula folia, ora exquiſitè rotũda, nec vſpiã niſi qua pediculis hęret, intercisa craſſa, rigida, latiora Arboris Iudę: cui Populi alternãtim exeũt pręlõgi loruli, ſtipati acinulis multis exiguis, planè Populi

ritu

ritu, quare & hanc Populum Perunianam vocare visum fuit: gustu perquam astringente, aliquãtùm calfaciente, subsalso.

MORVS omnis IVVAT morum temperies cœli moderatior, cuiusmodi est agri Veronensis, Auinionensis in Galloprouincia, & plerisq; locis, vbi ex viui radice panguntur ad solertis vermis Serici pastionem: vulgatior morus serotinos flores edit, catulos hirsutos & folia Alni oblongiora, maiora, rotundiora, nigriora, squabra, læuiter crenata mora, maturescẽtia cocci nis conflata primùm acinulis: matura cruentatis, & suauissima in delicijs. ALBA.

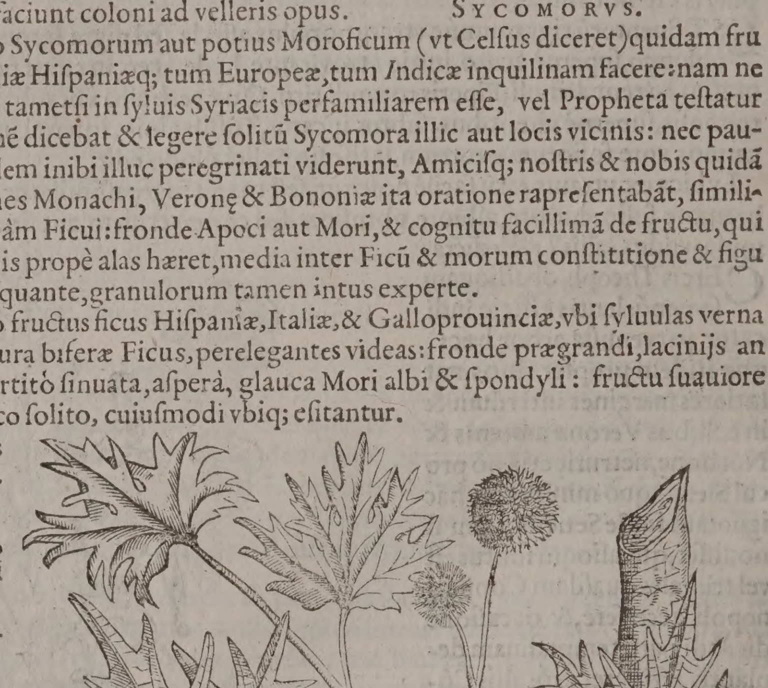
Pumilla quam vocant Chamæmorum nonnisi modo magnitudine pro totius rata parte distat. Nec itidem Chamæsycus, siue humilis Ficus.

SED enim albæ minora imbecilliora sunt folia, tenuiora, sinuata ambitu, albæ populi, aut Sambuci montanę albida flacida gratiora, sed mora multò insipidiora, candida nitent, ad nauseam potius quàm alendum nata, caduca fatuè dulcia, tota arbore minore: quam tamen pluris faciunt coloni ad velleris opus. SYCOMORVS.

EX Syria & Ægypto Sycomorum aut potius Morosicum (vt Celsus diceret) quidam frustrà sunt cõati Italiæ Hispaniæq; tum Europeæ, tum Indicæ inquilinam facere: nam ne germinauit quidem: tametsi in syluis Syriacis perfamiliarem esse, vel Propheta testatur Amos, qui se Opilionẽ dicebat & legere solitũ Sycomora illic aut locis vicinis: nec pauci sunt hodie qui eãdem inibi illuc peregrinati viderunt, Amicisq; nostris & nobis quidã studiosiores ambulones Monachi, Veronę & Bononiæ ita oratione rapresentabãt, similiorem multò moro quàm Ficui: fronde Apoci aut Mori, & cognitu facillimã de fructu, qui caudici, aut imis ramis propè alas hæret, media inter Ficũ & morum constitutione & figura, pusillam Ficum æquante, granulorum tamen intus experte.

FICVS. EST magno subsidio fructus ficus Hispaniæ, Italiæ, & Galloprouinciæ, vbi syluulas verna & Autumnali fœtura biferæ Ficus, perelegantes videas: fronde prægrandi, lacinijs an fractuosis quinquepartitò sinuata, asperà, glauca Mori albi & spondyli: fructu suauiore pleniore, recenti, sicco solito, cuiusmodi vbiq; esitantur.

PLATANVS PERquàm familiaris Macedonio & Peloponeso Platanus, quæ alibi raro oritur, & vastam magnitudinem ad vmbracula comparatam adipiscitur: Italiæ multis in locis colitur, & speciosa visitur, nec minus annosa Florẽtiæ prope pomęria, & in suburbio quodã, nõ procul mœnijs vrbis, vbi hosce ramos & surculos defregimus Augusto, cum penè echini maturuissent: penduli hærent hi pediculis singulis longioribus & breuioribus, non æqualibus, aut vno exortu iunctis (vt pingunt qui non viderant) parillitate vuedonis ferè, Bardanæ concolores, apiculis acerosis asperati, Sphærophali in modum, quę sunt semina ipsa

ipſa ſcabioſæ montanæ non diſsimilia, tomento leni ſubruffo intexta: fronde perquàm lata (vnde Platanus dicta) Vitis aut Aceris, ſed altioribus ſinuũ diuiſuris, & laciniis porrectioribus, dentatis: ligno non valde compacto.

ACER. *Galli.* Errable.

ACVTIE foliorum cognitu facilis Aceris ſpecies illa, quam antiqui vocarũt κλινότροχον, tãta quippe folia ſimilitudine ſunt cum *Platano*, vt *Panepiſtemos* Cardanus ille ſibi viſas *Platanos* frequentes in Scotia literis mãdarit, & nõnulli prope Oxoniã eaſdẽ oriri ſponte nobis aſſeruerint, etiamq; oſtẽderint hanc rati eſſe Platanũ: eſt quippe ambitu & diuiſura Platani aut Sorbi Torminalis vocate, nõ tamẽ adeò profundè acta; anguſtius folium eſt, nec ita cõpleta circinatione, vt ex ramuli huius cum cõmuni Aceris intuitu pictura hîc monet. Folliacea ſiliqua cõpreſſa, bipennem expãſam, & inuerſam, aut Papillionis alas imitata, vno vtrinque ſemine donata: muſcoſi flores, luteoli, Corni, aut Aſaræ Barac.

Varietates.

HVIVS congeneres duæ ſunt: vnius folia (quæ Theophra. *Sphendamnos* eſt) angulis Hederaceis, ternis & quinis, ſuperiorem æmulantur, ſunt minora tamen, & minore folliculo. Hæc vbiuis præruptis & ſyluoſis frequentior. Infrequentior altera Septentrioni, quæ fortè apud Theophra. *Zygia* ſit: tametſi & frigidis proficiat, folio & fuctu minus lacinioſo, minore: flauente intus ligno.

SORBVS TORMINALIS.

CALIDARVM & frigidarum, *Angliæ*, & Norbonæ Valena ſylua familiaris hæc Sorbus, flore, fructu, & nucleis *Ariæ* vel Meſpili Aroniæ. Folio Aceris, Vitis, aut *Populi* albæ.

RECEPTA iã vſu & nomine Oxyacantha vera eſt illa, quam Galli *Aubeſpin*, Angli *May* dicunt: folio eſt *Meſpili Aroniæ*, Apii inciſura: ramis duris & mucronibus ſeptis: floribus cãdidis vel rubentibus, odoratis, fructibus baccíſve rubris, guſtu ſubauſteris. OXYACAN*tha.*

HVIC eſt perquàm ſimilis arbuſcula in ſylua Valena, tribus à Monſpellio leucis ſpontè orta, folia edens ſimilima, ſed latiora; fructum rubrũ, quadruplò, triplóve maiorẽ, *Auellanæ* parem, ſuaueṁ guſtanti: nucleis ternis, duriuſculis, Septembris initio maturis. MESPILVS *aronia.* *Vulgò Menſpe*, *Pometz.* *Ita. Aſaides.*

MON-

MONTANA *Sambucus racemoſa.* MONTIVM & Nemorum amaſia Sambucus, ſuperioribus perquam ſimilis, facie, cortice & ligno concolor eſt, ſed fronde minore: flore autem non in vmbella, ſed racematim Liguſtri in morem ex luteo albicante, racemóſque multis acinis congeſtos, odoratis, Coccineis & puniceis, vuā integrā exprimentibus relinquēte, nō inſuaues per Auguſtum eſui, vti ceruis, frondes, quas depaſci dicuntur auidiſsimè, præſertim dum prægnantes ſunt fœminæ. Frigidi eſt temperamenti ſomnúmque conciliare potis, adeóq; veternum, præſertim baccarum eſu: qui ſi nimius, admodùm noxius proditur.

SAMBVCVS *Montana racemoſa.* AQVATICA. ROSEA.

AQVATICA NIHILO ſecius & hęc ſibi nomē Actæ vindicat, vtpote vmbroſarum amœnarúmq; riparum, quas rblandè igant aquæ, alumna, in Germaniæ, Gallię, Anglię, Italiæ, Pedemontiúmque pratenſibus, vdis, conualliúmq; marginibus: verùm fronde potius propiúſque Aceri, quàm Ribes nigræ, vel quàm Sābuco accedit; virgis gracilioribus, geniculatis, politis, fractu facilibus, *S*anguineæ, frutici ſiue cornui fœminę concoloribus, nec medulla pluri: florum foliolis Thlaſpi Candiæ, latioribus quàm Sambuci, ſed effigie & odore ſimilibus, vti & ſemine ruberrimo, compreſſo, Viburri, dictę fluidę Theoph. guſtu nauſeam faciente. Gallinis & auibus in cibum cedit.

ROSEA. ELEGANTIOR, hilarior aſpectu, & rarior Roſea SAMBVCVS hæc, herbarum ſtudioſis in hortis alitur. Folio, ſtipite, toto habitu aquaticā Sambucum præfert, flore tantùm viſu iucundo, multiplo, glomeratim cōgeſto, Roſam candidam ęquante & effigiante, diſcernitur.

Bryoniæ folio Amomū Græcorum & Plinij. Alterū apud Plinium Punicæ folio. NON parum affinitatis Amomo eſſe cum Cardamomo, præter ipſam nomenclaturā & vires aromaticas, in antidota addi ſolitas, itemque ſomnificas, tum Theophraſti & Plinii autoritas nos certiores reddunt: vt enim Dioſco. poſterior vixit Plinius, ita certiorem collationem reliquit; vbi inquit; *Simile eſt Amomum Cardamomo nomine, frutice, ſemine oblongo: metitur eodē modo & in Arabia.* Dixerat idem paulò ſuperius: *Amomi vua in vſu eſt, Indica vite Labruſca*, quare quam Labruſcā Indicā vocat hîc, videtur cum Amomo Dioſcor. folio vitis albæ, eadem: quæ cùm doctos diu exercuiſſet, & eos peregrina plantæ defeciſ-

desecisset, nostram Ribes nigram opinati sunt: quæ vt vera non sit, saltem monumento esse poterit ad veram vestigandam. Et alioqui non indigna cognitu, folio viticeo, aut Bryoniæ, virgultis odoris, interfindendum virentibus, nigræ vuæ modo racemosa, flosculis herbidis, luteolis: locis syluosis Alpinis frequens, & in hortis culta, vt Hypris, & alibi, in Occidua Flandria. *Ribes nigra & Rubra.*

Est alia Ribes longe similima folio, facie & surculis, baccis non nigris, sed rubris, pellucidis, suauioribus multò, & notioribus, tum officinis ad Rob. de Ribes, tum hortis.

VErum, & alterum describit Amomum Plinius, quasi excribens aliorum sententia, qui existimauerũt esse fruticem Myrtuosum, Palmi altitudine: laudabatur quàmmaximè Punici mali folijs simile, nec rugosis, colore ruffo. Preciũ vuæ in libras x. & xl. Adulterabatur autem folijs Punicis. Hinc item factum, vt accuratiores expensores arbitrati fuerint, illum fruticem acini Alkekengi, & folio Punicæ aut Persicæ, qualem in Solonis descripsimus. Et quàmuis autores consulturo, in promptu erit nosse nos hodie vtroq; vero Amomo carere: tamen hasce plantas huc adductas esse par fuit, ad veras, quando sese oferent, certius dignoscendas. *AMOMVM apud Pli. Punicæ folio*

QVi verò ignauiorem huius vuam ducerent, aliam peregrinam plantã, vt multò Amomo aptiorem, adducunt: quæquidem ipsis acinis, aut granulis Piperis minoribus, Cubebæ rotundioribus, pedicellis extantibus ipsóq; demum gustu, illam Amomi vuam adumbrat. Sunt tamen ea quolibet Pipere feruidiora, acriora, nec aromatica. Eóq; *Piemento del rabo* vocãt Lusitani, quorã cõmercio ex Indijs habemus: sed iam desitũ adferri in Septentrionem, ne vulgatum Piper vilesceret. Peper met steerten vocabant Belgæ, id est, caudatum Piper: folia produntur vitis Anguillaræ. *Piper caudatũ.*

EAdem delineatione persuasi, non paucis placuit Rosa Hiericontea vocata pro Amomo: quod tamen minimè decuit eos asserere, incertos foliorum, quæ meminimus vidisse, & creuisse Doct. Treuisano Patauij. Crescit enim haud ita difficile ex semine recenti: hærent autem seminula complura, racematim vnà stipata, glumosa, Sorgi minora; & intra fruticis, cancellatim, reticulatimque implexi glomum contenta. Folia verò non succurrunt. *Rosa Hierizõtis*

IAm autem qui nouit Amomum Dioscoridis & Plinij, illicò noscet eorundem Cardamomum, vtpote Amomo simile nomine, frutice, semine oblongo: & idem discet nostrum siliquosum, Cardamomum Officinarũ, aut Græcorum non esse, aut descriptiones prorsus deprauatas esse: nam Galeni locus adductus de exenterato fructu Cardamomi, potest intelligi de glumis mundato: nec vllus locus aduersatur ex Dioscoride. Neutiquã tamen contemnendi vsus hasce siliquas putamus: tum quia tacito consensu, & prerogatiua vsus receptæ sunt: & fortè Arabum sunt. Earum quæ maxima, Melegetta, aut *Millegetta* dicta à semine crebro. farcto, occluso in folliculo membraneo, Ficum foris effigians nomine *Grani Paradisi* notissima est, & ex Occidua Aphrica frequens allata. E quatuor alijs siliquis, quæ inter se perquàm similes sunt: ea quæ Officinis, maius Cardamomum vocatur, oblonga triquetra, lapidi dactyli concolor & par, semen condit angulosũ, Millegettæ minus. Triquetra item siliqua, sed breuior est media vocata, nec dispari semine, quã veriùs putant Cardamomum, propter amarorem & acrimoniam non exiguam. Minima pariter triquetra, sed vix nucleum Pruni æquat. Perelegantem aliam habemus à Morgano quandam, recèns allatam ex Indijs Occiduis, pusillæ Melegettæ penè parem: sed triplici carina triquetra graciliorem, & admodum Xyridis siliquæ accedentem: sed corticoso capillitio obductam, albidam, intus oppletam semine pari, albido, lucido Melegettæ sed albo, mansu facili, & gustu multò gratiore, Gingiber prorsum testante: subtus etiam, quã siliqua hæsit scapo, arguit Gingiberis stipitem: quare istas omnes siliquas Cardamomi, esse plantarum consimilium, nec Gingiberi absimilium, non abs re quidam peregrinator narrabat. *Cardamomum.* *Millegetta.*

CVm è superiùs dicto Pipere nigro, tum è fructus nucamento Officinis notissimo, satis constat diuersam hanc esse plantam, quam recentiores folio Mori delineant. *Piper Longum.*

BOrealium hortis, vt Angliæ & Belgij, loco Vitis viniferæ est hæc: eoq; vuã crispam vocant hebarij, viticea item fronde, aut Ribes, sed incana totis virgis, & spinis horridis, *Vua crispa siue Vitis precia.*

 acinuli

acinuli crebri,ſinguli,in virgis tamē ſunt pellucidi,pallidiores,intrò maturi,ſubfului,cultu multò ſuauiores & maiores.

Satiuæ ROSÆ *Rubra Prouins.* *Candida.* *Pallida.*

ORbis deliciæ,florum princeps & honos Roſa,Angliæ florētiſſimi Sceptri,perinde auſpicatiſſima,ac meritiſſima teſſera, vt in quo regno hunc fruticem, non modò ipſa bruma virentē,& interdum penè perpetuifolium,ſed etiam mirè feracem,biferum ſæpe, quādoq; triflorum videas,Triplex eſt vulgatioriſè colore differētia:nam aut purpura ſanguinea,ſaturè punicant:vel aſpectu niueo micant:aut candore & rubore confuſis, flammeo rutilant,virgineis genis,& malis concolores,quas plebecula pallidas vocat.Tres hæ inſigniores ſatiuæ differentiæ ſunt,quæ,quòd ſexcentis ferè lenocinijs, colores,odores, ſapores, magnitudinem,numerumq; foliorum,& vires demutare queant:& ſoleant fieri præpropere,ſerotinę,brumales,non ſunt huius inſtituti.

Cinamomea.

SYlueſtris tamen natiuæ ſunt varietates,& notatu perquàm dignæ:eius præſertim quā boreales **Canel roose**,ſiue Cinamomeam appellant:hæ foliolis,ſunt omnium florum minimæ:Franciæ,Belgio,Angliæ,ruri ſponte crebræ,ipſo odore notiſſimæ.

Moſchatæ.

MOſchatæ videntur ſylueſtrem exuiſſe animum,mangonio,& hortenſes duplę factę:vbi fragrātiæ comendatione coluntur,condiunturq;,& eſitantur paſſim in Italia,Venetijs præſertim:aluū iucundius,ſed vehementius cient:& animi deliquia,ſtomachi,cordiſq; lancinationes accerſunt.

Luteę. *Cærulea.*

PAres & cognatiores illis Luteas,cùm aliàs ſæpe vidimus Argiera Affricæ ex Numidia, Galliæ inquilinas factas:tum in Anglia conſimiles,ſolerti manu in Geniſtæ ſcapū inſitas,vnde colorem, odorem, vireſque mutuantur nouas. Eſt & iamdiu videre Cæruleas in hortis Italicis.

Eſglentine ou Eſglentier.

SPecies eſt altera folijs minoribus Myrtinis,ſed latioribus,flore & elegātia Roſæ Moſchatæ:fructum ſimilem cæteris fert,& æqualem:tota planta multò odoratior, vulgò *Eſglentine*.Angliæ & Flandriæ hortis,ad odoris gratiam colitur.

Spongia Bedeguaris.

RAmis omnium,ſed præcipuè huius villoſum, coloriumq;,muſcidum excrementū hærere ſolitum floccis,velleris *S*ericei,inſtar, Bedeguard vocatur.

Dunen Roſem. *Pomifera.* *Morifera.* *Baccifera.*

INter *Sylueſtres* non poſtremæ venuſtatis alia Angliæ perquàm familiaris,& Eſglantinæ cognatior:fruticat pumilla, bicubito non altior,ſed inodora:folio minore,& pereleganti:Meſpilo Aroniæ non diſpari: pomo donata minore multò,colore viuidiore, rubello ſubpuniceo,per Auguſtum maturo:flos Roſæ ſylueſtris eſt.

BATIS *Rubus moraq; Batina.*

SVnt Roſis perinde facie,vt viribus & nomine affines Rubi Batis,vt ſint vbiuis perinde noti& inuiſi,importuna,nocuaq; feracitate:duplicē in eis differentiā facile percipias: vnus namq; vulgatiſſimus, quo intextæ vinciūtur ſæpes:inter dumeta & lumeta nihil iſto frequētius:virgulta craſſa,quadrangula,ſentibus infeſta promit:folia ſpinoſa,ſerrata,terna,& mora edit planè Fragræ ſimilitudine:ad Diamorum confectionem Officinis vſitatiſſimæ,floris Eſglantinæ.

Reptans.

ALter Rubus nullum latere quit,in aruis paſſim reſtibili, ſeque progignente rediuiua ſobole gramineis ſeminibus ſparſim pullulāte, in ſatis plurimùm triticeis:prorſum ſimilis,ſed tantùm minor reptanſq; eſt:minorem minuſq; ſucculentum maturat fructum.

R*ubus* IDEA.

HVc item ſpectat *Framboyſier*,quaſi Fragra lignea aut ſyluoſa Gallis dicta,& admodum nota Septentrioni:vbi nullus ſaltus vmbroſioris ſyluæ,iſto Moro caret, duplò maioribus acinulis conflato,cærula purpura nitentibus:condiuntur mora & eſitantur,ad voluptatem & ſitim quæſita,aſpectu amœniore. Minus horridus ſpinis frutex, folio terno, uon diſpari Fragranæ,crenato.

Cynoſbaton.

NEſcio qua ſui fiducia nos inuitos nihil ſcire docere vult doctiſ.Math. qui iādiu nō nouit,nequidē poſtremò monitus agnouit Cynoſbaton.Cuius duo frutices,vt nomenclaturæ,ſic effigiaturæ ex antiqua deſcriptione perſimiles,certos nos faciūt,aut ſaltem ea nō carere nos hodie.Eſt aūt frequētiſſim⁹ Cynoſbatos Rubi perſimilis valde quā ſpinoſus ſępe arboreſcit,& amplexu arborū accreſcit,florē & fruticē Roſæ ſylueſtris promēs: eius baccas cornui aut cerafo pares & cōcolores,intus lanugine farctas,pueri eſitabamus.

Cupreſſus proxime Sabinas reddenda.

IVgiter virētis Cupreſſi lucus eſt perquā amœnus & venuſtus propè Burdegalam,alibique hortis ad Septentrionē pulchre adoleſcit,vt in Anglia,Ramis & folijs Sabinæ bacciferæ,ſed nucula oblonga,puſilla,ſculpta aut rimoſa, ouo columbino pari,intus ſemine compreſſo,perpuſillo,

QVODLIBET solum æstuosum, & alsiosum modò macilentius sit & sterilius, tam abundè Ericã fundit, vt ea neminẽ latere queat: vulgatior bislora purpureis flocculis Thamarisci Norbonẽsis, cui vsquaq; similis est & cognata facultatibus, ad splenem atque calculi affectus. Saxosis tamen montibus Angliæ occidua ad Bristoiam exilior, totà sesquipalmaris, sed densior fruticat: flore calyculato, longiore & Vnedonis ferè, hilarius purpurante, nec cæterò diuersa.

Vulgatior Erica folio Myricæ.

Pumilla calicula to Vnedonis flore

Minor Erica Iuniperi folia scoparia.

Maior Norbonensium Chamæpyteos folio.

SEd quasi gaudeat aridis & squalidis, speciosior fruticosiorq; euadit in Romano, Thusco, & Norbonensi agro: ramis folijsq; prolixioribus, caudatis, comosis, Chamæpitis effigie, flores edentibus calyculatos, venustè purpurantes, similitudine Vnedonis, apiculis fibrarũ. Et hanc, si, vti nos floridam pedibus triuisset in Italia Mathiolus, neutiquam Fallopio, seu plantam peregrinam acceptam tulisset.

Non eosdẽ hæc nacta natales, sed sabuleta maritima Veneta: eandẽ studiosiores videbãt Mõspellij secus patibulũ Castri noui: humilis reptat humi, sesquipalmaris, folijs pusilli Germanici Thamarisci, Lini pericarpijs aut Cysti: semine, flocellis luteolis, item Cysti aut Helianthes: quare Cystum quintum opinatus fuit Doctor & Præceptor Assatius.

Chrysanthemis Erica minima.

Norbonensis. *Germanica.* THAMARISCVS.

VVlgatiorem prorsum, faciéque Ericæ prioris videas, præcipuè in riguis & maritimis Galloprouinciæ & Lio Venetorum, in Cotonæi magnitudinem caudicemque abire, è quo ad splenes detornantur pocula. At quam hic Mediterraneæ proximam appinximus, ad Rheni ripas in Germania spõte frutescit: sed exilior humiliorq; multò, nec arbor fit. imò plerumq; in hortis Angliæ Brumà interit. Et flores huic tomentosi, papposiq; diffluunt vnà cum semine, maioresq; sunt ferè pares & similes vulgaris Lampsanę, sed purpurei. Norbonensi autem ramosi exigui flosculi, nec papposi, sed rotundi Oleæ, ex albo punicantes sunt, & acinulis, quos interdum totum triduum Soli obiectos obseruauimus subsilientes & tripudiantes, vermicello intus orto agitante, & tripudij autore, qui pertusis aut desilientibus tandẽ granis, foras prodibat.

Sabina baccifera.

BOreales Meridianiq; horti, præsertim in claustris Vestalium, Sabinam vulgatiorem alunt longè notissimã de Thamarisci folijs, sed rigidioribus, pungentibus, tetrũque odorem halantibus, perpetuò virentibus, baccarum expertibus.

Sabina vulgatior.

CAlidioribus autem Lygurię gaudet, mõtosisq;, vt Norbonæ Ceto monte, hæc, baccas oxycedri maturãs subpuniceas, resinosas, minus fœtente tota planta, quàm superior: odore tamen non absimili, folijs vt plurimùm Cupressi: sed interdũ in Galloprouincia folia ima sunt Iuniperi, superiora

Sabina baccata

ora Cupreſſi minus aſpera aut pungentia.

Sabina Ægyptia. QVandã ægyptiam Sabinam Bononienſes profeſſores faciebant, quæ à nobis inter Abrotanum relata eſt, caule pedali et ſeſquipedali, in ſummitates caudatas, comoſas excunte, pullo pallentéve colore.

IVNIPERVS *vulgatior,* GLareoſis tum Meridiani, tum Borealis ſoli ſterilis, inter Ericeta, fruticoſa ſobole ſempervirente, fruticat minor: folio & facie Ericeæ aut Sabinæ, fructu Piperis, grano ſubdulci, odoro, vti lignum totum.

OXYARCEVTIS, *ſiue acuta Iuniperus* VVlgatiſſima eſt etiã in Galloprouincia Iuniperus maior hæc, inibi CADE vocata: folio Iuniperino maiore, acuto, mordaci, pungente bacca triplò maiore, Sabinæ perſimili, & concolori, reſinoſa tota: ſpirat ſuaueolentiam lignum, funditq́; liquorem, quem illic Oleum de Cadde vocant.

CEDRVS *Phœnicea* EX Iſtria quaſdam habuimus plantas, non diſpares fronde & figura, ſed fructus erat teres, oblongior, mediocris Oliuæ par.

Eadem Norbouenſi agro viſitur bacca, buxea, tripode, quæ quidem non peſſimè quadrat Cedro *Phœniceæ.*

Cedrus Lycia LYciam Cedrum iamdiu vidimus Lutetiæ in quibuſdam hortis, folio Iuniperi multò minore, ad Sabinam accedente: bacca Phœniceæ minor eſt.

CEDRVS *Libania & Paleſtina præcelſa.*

ALiæ ſũt Cedri Græcorum, quarum nonnullæ in Citrijs dictæ: hæc autem illis indicta, Paleſtinorum in Libano Alpigena, ex ſacra pagina admodum celebris & nota fuit: Eius autem puſilla cupreſſi ſemina, ſed cõpreſſiora, in Figulinis ſata, nobis arbuſculas tres aut quatuor pepererunt: quæ perquàm venuſtum arboris cõmenſum, & indolem, iam tum per initia præferebant. Patauij ſemen habuimus, vbi induſtrius & generoſus vir Cortuſius etiam ſeuerat, & colebat: vt mirum ſit tantillum ſemen alio cœlo & ſolo, tam celeriter & eleganter in arbuſculam ſeſquipalmarem aut cubitalem erumpere: hîc pictas ex conis & icone has plãtas exhibemus: & facilè deprehẽdere ſit, minus verè in Mathiol. delineatas. Sempervirent folia Abietina: aut Pino breuiora: Ligni autem materies & aſſulæ, hilari ſunt & nitido aſpectu, ex Phœniceo purpurãtes, non valde duræ, odorem roſeum, quàm Sandali ſuauiorem aut Cupreſſi habentes, præſertim dum pruni adolentur: Galliæ Northmanæ, Lõdini, & Belgio, iam valde nota materies: hãc fortè innuit *Poeta*, cum de Circe canit, Vrit odoratam nocturna in lumina Cedrum.

E duabus

EDVABVS quas veluti ſummas coniferarum differentias ſtatuit Dioſcorides, vulgatiſſimam *Pinum* multis hortis cultam in Belgio & Anglia, Italiæ & Norbonæ ad aquas Marianas ſpontè natam in promptu noſſe eſt: quippe arbor euadit celſa, prægrandis, foliorum prolixioribus longioribúſque, quaſi comoſa, pilis & cono ampliore, craſsiore, breuiore, preſsius Cedrinum conum exprimente: nucleis compactis, eſculentis, item habitioribus, quos officinę vocant Pineas. PINVS. RESINIFERÆ *& coniferæ.*

HVIVS autem ſylueſtris videntur eſſe plures varietates è conis, foliis, totiúſque magnitudine ductis: duę namque in Lyguriæ, Galloprouinciæ, & Norbonẽſis, ora maritima paſsim ſylueſcunt: foliorum prælongo rectóq; capillititio illi perſimiles, ſed vna brachiata eſt, cui folia manipulatim erumpũt è mediis glabris ramis, æquabili plurimùm exortu, ceparum inſtar. *Pinus ſylueſtris & Varietates.*

ALTERA perſimilis vndequaque ſtipite ramorum, foliorum, & capilata facie, vtriuſque earum conus oblongior, minor & anguſtior ſupernè, quàm *Pineæ*.

EA autem, quam vocant quidam Cembronem, vndique item foliorum comoſa denſaq; ſobole ſtipatur, conis obtuſioribus, breuioribus donata, per maturitatẽ facilè hiulcis.

SVNT adhuc ſyueſtres duæ, quæ breuiore foliorum fœtura, magis circa ramos reducta, preſsius Piceam pręferunt, aut Abietem. Quarum quæ ampliore cono & longiore folio donatur, Mugo vocatur. MVGO.

ALTERA exilius viliuſque comatur, donaturque nuce multò minore, & ferè Larigna. *LARIX.*

LARICIS ne nomen quidem Gręciæ olim innotuiſſe certũ eſt: quippe quæ oblectetur frigidiore & Boreali cœlo. Ac tametſi Dioſco. alicubi huius reſinæ meminit quaſi pergrinæ & ex ſubalpinis Galliæ & Germaniæ in Græciã aduehi ſolitæ: tamen arborẽ minus nouiſſe indicio eſt Agaricũ: quod ille radicem eſſe dicit, & ex Armenia peti. Iam verò perquàm nota, & nobilitata triplici excremẽto & præſidio Larix, Manna nempe, Agarico, & reſina Larigna, quæ *Lagrimo* hodie Venetis dicitur & falſò *Septentrion.* & Trãſalpinis indicatura Terebitinę venũ mittitur: folia plurima, ſed delicatiore pube frondet, nobis etiam Bruma ſæuiente & niuibus Alpes inſternente: In Germaniæ Alpinis Montes Nicolai & Allobrogum *Sabaudiis*, per exortus quoſdam eadem folia manipulatim & penicilli in morem promit. *Agaricum Larignum.*

Picea, & Abies.

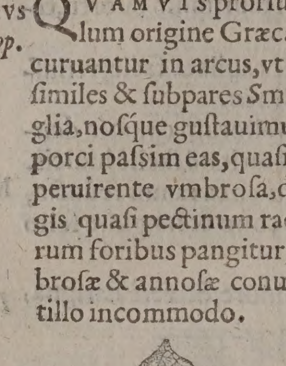
Sapin Gall. eſt Phtoropios Theo. hæc multum thedæ dat.

PICEÆ autem & Abietis vaſtiſsima nemora tranſmittunt, qui ex Germania, Tridentũ, Veronã, Venetiáſve petũt: cognata vtriq; facies eſt, & plumatim ramos pinnatímque folia veſtiunt breuiora ferè Taxi, pungentia, rigidiora; ſed PICEÆ, in extremis, rectis flexilibus ramis Coni grandiores, ventroſioréſque, & aſpectu iucundiore: Abieti autem pręcelſa proceritas, erecti, craſsíque caudices, adque nauium malos ſuccindi ſoliti, nõ modò antiquitus, vt in Nemore *Pelio*, cuius execratur abiegnas trabes, *Poëta* ſed hodie ad Aquilonem in Noruegia & Ruſsia. Et huic vni ſummis in ramis, & in cœlum obuerſi mucronibus ſunt coni.

σμιλαξ *Taxus* μιλος *Theop.*

QVAMVIS prorſum feralis & pernecabilis credita Taxus, & ſic vocata ſit apud *Paulum* origine Græca, à ſagittis inficiendis, venenóque armandis (cuius etiam ſtolones curuantur in arcus, vt canit Virgilius) eius tamen baccas rubentes, Coccinas, teretes, perſimiles & ſubpares *Smilacis* aſperæ, vel Aſparagi granis, innoxiè pueruli eſitant in Anglia, noſque guſtauimus ſub hyemem, non ingrato ſapore, ſed fatuo, vel amaricante, vbi porci paſsim eas, quaſi glandes paſcuntur. Nulli ſanè Angliæ angulo deeſt hæc, vbi ſemperuirente vmbroſa, denſáque ramorum iuba latiſsima, ſimiliter Abieti, plumatim longis quaſi pectinum radiis atrovirentibus comatur, inq; ſepulcretis & arëis pro templorum foribus pangitur, ad arcendos *Solis* æſtus à concione, plebéq;, ſub tegmine Taxi vmbroſæ & annoſæ conuentus religioſos agere ſæpius ſolita, nullo percepto inde vel tantillo incommodo.

PALMAPINVS, *ſiue Conifera.*

VVLGARIS palmę congeneres eſſe multas ſylueſtres in Sinu Guineæ Oceani occidui, quæ ſteriles ſunt, nec niſi exilitate à ſatiuis abſunt, narrabant nobis mercatores induſtrii Gallobritones, qui illuc quotãnis fermè cõmercii cauſa adeunt. Inter quas & alii Angli inſtitores non parũ venuſtam & miram hanc, icone hîc expreſſam, inibi oriri affirmant; cuius ramos luculenta conorum fœtura onuſtos dono iidem attulerunt ſtirpiũ cultioríſq; artis periti ſsimo Pharmacopœo & Ciui Londinenſi Iohan. Riccio, qui nos donauit iſto palmite, aut potius Pinopalmę termite: cuius arborem, quaſi quandam ex *Palma* & *Pino* hybridam natura ludibunda videtur conflaſſe: eſt quippe lignum ipſum fungoſa *Palmæ* prorſum textura, in villos tota dehiſcens, & ſquamoſa cute loricatum, faſtigiato termitis

mitis numerosis,& in orbem exortis surculosis ligulis quadraginta, aut quinquaginta, compactili vertibulorum & squamarum serie pyxidatim articulatis, pedem longis,rotundis,parum compreſsis. Quarum singulis cõmissuris,singuli, numerosi coni altius inseruntur triceni,aut quadrageni,qui mediocrem conum Cedri ementiuntur,puluillis in quinquũcem digestis, reticulatóq; & imbricatim extuberãte vẽtrioso nucis cortice,fusco,nitido, polito,craſsitie & concretione nucis Indicę: intus nucleum glandémve oblongam,sesquiunciam aut duas vncias longam,præduro,inque farinam ægrè friatili,gustu glandis & castaneę: quæ sunt ei genti panis supplementum.

PERMVLTÆ sunt Palmæ species,non parum inter se fructu, pręsertim & fronde diuersæ,& omnes orbi nostro peregrinæ,ægréque assuefactæ. Nam nostrás quæ Norbonæ & Lygurię maritimis,& præsertim ad Olbiam Galloprouinciæ frequenter & fœliciter enata visitur,fructum non maturat; eóque potius voluptatis, quàm vtilitatis causa alitur. Seruntur autẽ non in iucundo spectaculo & Naturæ ostento Dactylorũ tria oſsicula,vnáque iuncta panguntur: tres inde oriuntur exiles stipites, sed in vnum conflati: foliorum tamen pusillorum & harundinaceorum trina pullulatione distincti,cuiusmodi in Francia, etiámque in Anglia facile proueniunt: adultæ, sunt squamatim imbricatímve tecto caudice,crasso, harundinacea cultrata fronde Xyphii,vnde Spathę vocantur,quas, vt & flores,& fructus & ramos è cacumine ferè promunt. *PALMÆ*

CHAMÆRIPHES,siue reptatrices & humiles apud Theophrastum palmulę, notiſsimæ sunt Hispaniæ,Galloprouinciæ, & Italiæ maritimis,tum ad scoparum vsum quæsitæ, tum ob encephalum illud,siue cerebellum gulæ blandimentum, antiquis inprimis commendatum: scapus enim propè radicem ventriosior protuberat,crúsq; humanum æquat,fistulosus claudit hanc medullam,qualem esitauimus suaui Carduorum gustu: tota minor est, foliis angustioribus, baccis alterius Palmæ crebrioribus,minoribus. *Chamæriphes. Encephalus Theo. Cephglioni Italicè.*

HVC etiam Musa reddenda est,quæ ex Orientali in Occiduas Indicas insulas,adeóque in Portogalliam trãslata iamdiu multis innotuit: & indidem folia portentosæ magnitudinis nos habuimus: eius effigies,fructus,florésque affabrè delineata extant in ditiſsimis Commentariis famigeratiſsimi Mathioli. *Cunophoron, an nux Indica.*

INTER Palmas pręstantia obtinet palmã & famam Nucis Indicę arbor, Calecutiis Indæ sabuletis maritimis vastiſsima & vtiliſsima: foliis vulgaris Palmæ maioribus: flore Glandis aut Ilicis fructu, quem nucem vocat & Auicenna, qualem paſsim pro foribus Officinarum videmus luculentæ Melonis magnitudinis. Serunt hunc & transmouent indigenæ,quò lætiores exeant arbores: sunt hæ laxiore mollioreque ligno. *Nux Indica.*

HANC admodùm fructu variam,fortéque syluestrem esse suadẽt nuculæ, quas ex finibus Trogloditicæ Guineæ habemus: hæ vix magnam æquant Oliuam: Corticoso illi nucleo,oleaginoso,sapido,prorsus Similis,sed huic testa ossea,duriore,nigra. *Nucula Indica.*

NOVITATE & vtilitate visenda altera ex rei argumento Palmalimum à nobis vocata & ex Percinianis Insulis cum multis rariſsimis allata: hastę fermè proceritate recta edit virgulta, digitum & pollicem crassa, altera sui parte semirotunda,polita,costæ prælongæ effigie: anterius gemino sulco profundo quàm longa est veluti carinata,in quas cauas strias sese induunt & stipant multa densa folia, quadantenus Palmea, aut arundinacea,sed angustiora,& in villos canabini corticis planè similes,perquàm tenaces & funibus torquendis aptiſsimos diuulsa,ea per exortus summotenus in sinu striarum velant & occulũt penitus iuncellos complures Sparteos,Elphæ pares: præterquàm in summo,vbi comatur scapus,sparsa sobole in thyrsi elegantis effigiem. *ACATIÆ congnata planta.*

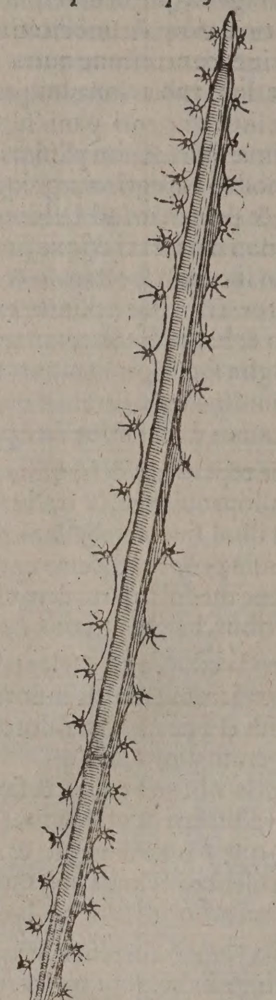
LVBVIT etiam permultarum arborum & fruticum peregrinarum aliquot descriptiones & Icones addere,quarum inspectione Philosophiæ verę candidati oblectentur, & quasi specimine vel verbis,vel literis indicare plãtas naucleris & mercatoribus queant certius consequi. Quædã earum Acatiæ congener est foliis & spinis: surculi tortiles,Iuiubę cõcoloribus item per crebra interualla geminis aculeis donãtur, cornua Limacis exerta referentibus,interque cirri exiles foliola Acatiæ primæ positu & similitudine gerunt. *Hasce sub finem operis pictas habes.*

EST & alia,quæ non foliolis diſsimilis, in viminibus sesquipedalibus,spinulis aduncis donatur concoloribus vuæ crispæ; sed exilioribus.

Cyſti folio arbor HVius arboris extrema virgulta lignoſa ſunt, Cyſto cõcoloria & ſimilia; folia itẽ rugoſa, oblõga, Saluię aut Mẽthę: ſed in ſũmis ramulis, villoſos, exactè ſphæricos floccos oſtentant, ſiue lanoſa capitula *P*latani.

P ALMACEA, *aut Arundinacea pinnata Spinoſa.*

SVNT huius plantæ indidem aduecti rami folioſi, illis affines, nec minùs intuenti effigie peregrina: quippe Sãbucini, aut ferulacei ſunt, fiſtuloſi, & medullæ pleni, recti, rotundi, octonûm aut denûm cubitorum: ſed per longitudinem triplici cartilagine, digitũ lata, pinnati, aut alati, inſtar teli: & oris extremis modicè fimbriis ſinuatę ſunt cartilagines, ſtellulisq́; ſpinoſis ornatę, ſolertis opificis ſapiẽtiã arguẽtes.

Rubi facie ſenticoſa planta. ALTERIVS illic natæ arboris truncum aut bacillũ hîc proximè exprimendum curauimus, qualẽ vnà accepimus. Quod carpi craſsitie eſt, longam haſtã æquãs, & cortice nigro, dẽſo veſtitur: tuberculis craſsis, ſenticoſis, creberrimis, in clauę modum muricato, ſolido, & graui, prænduro ligno.

NERII FACIE *Arbor* ET huius plantę operæprecium eſt intueri paucis hactenus notas ſiliquas, perquàm pulcras. Propẽdent hæ de ramis & ſurculis *S*ãbuci paluſtris, medulloſis, pallidis, pullis, nodoſis, ſeſquipalmum & pedem longis vaginis, cutaceis, vno cohęſu ſeptenis aut nouenis, ſingulis gracilem Lampetrã effigiantibus: intus farciũtur pelliculis cepaceis & tomẽtoſis, adeò exuuium ſerpentis ementientibus, & quiddam cadaueruli anguini ſimile inuoluentibus, vt pueris horrori ſit & illudat: cõſimili florũ exortu oblõgi exeunt calliculi, herbæ ſanctæ, aut Strammoniæ, quales quàm potuimus ſcitè delineatos ad calcẽ operis vide.

VISCVM INdicum. EX iiſdem plagis accepimus hanc, nuſpiam niſi in ramis & truncis arborum enaſci ſolitam, ritu Viſci, quod, quia multùm adũbrat, Indicũ Viſcũ vocauimus: ſeſsili, ſed tranſuerſim excurrẽte eſt radicis ceſpite; gramineis geniculis & Polypodii quadãtenus; ſed albicantibus: culmis item ex pallido virentibus, à medio ſummotenus craſsioribus, fungoſis, ſtriatis, ſeſquipedem longis: in quibus folia ſemper virentia Viſci effigie, ſed duplò maiora, craſsiora, fungoſiora, & ſecundum neruum, medium folium intercurrentem, circulis vtrinque ſenis, non parum admirationis mouentibus, veluti ſcalpro impreſſa. Eidem cœlo & natalibus ramorum arborum, Indicarum debemus hanc, vnde auulſerunt, qui *M*organo miſerunt, ceſpite latiore, ſeſsilis caudicibus iucumbit, fibrillis cepaceis radicata: vnde proximè ſurgunt folia inuicem conuoluta, tunicea, inferius fermè palmum lata

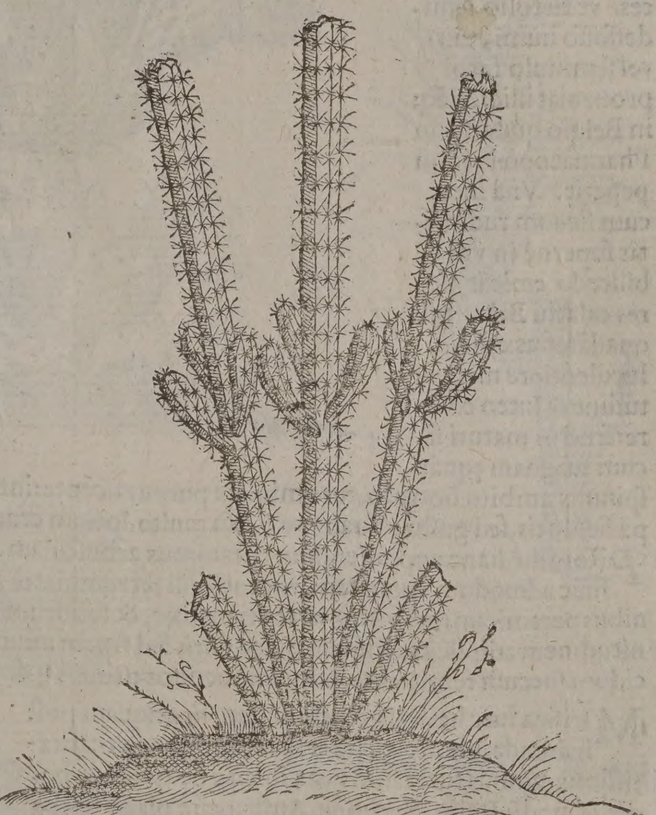
lata, numeroſa,quadãtenus *A*loes aut Scyllæ: & ſupernè in ligulas prætenues,mucronatas deſinentia: purpureum, ſtriatum, concauum, alis donatum Scapum Haſtulæ Regiæ, aut Aloes duorum & trium cubitorum ambientia, quæ multis glumoſis ſiliquulis ſpicãtur,Auenæ ſitu: magnitudine verò, & ſericeo tomento candido, Apocinum vel *A*ſclepiadem repreſentant, & ſemine,ſed Coniſæ exili,guſtu ſalſo,ingrato,nitroſo: fortè, quia in aura maritima adoleuit,vt Aloes illic in Sabuletis.

Coniecerunt iidem Naucleri in eaſdem ſportulas,ſurculos effractos arboris, Alno quidem ſimilis,fronde & ligno: ſed tamẽ diuerſos,racemoſo,muſcoſo flore,glomerulos cõflante: fortè duntaxat cœlo & agro variat.

Sed hæc,tametſi Petaſitidem adumbret,ortu & ambitu exactè circinato,vegrãdis folij galerum fere æquãtis: eſt nihilominus ceſpite radicis implexo,multa ſobole lateratim repullulãte,& caules fundẽte aut potius foliorũ pediculos bicubitales,culmoſos,medulloſos,ſingulis ſingulo folio hærente: nec anfractuoſum, lunatum ſinum,pediculus fulcit, vti in Bardana. Fungoſo,ſtrumoſo ceſpite,carioſo: & ſupernè denſè,circùm caules vti Meum,comante,maximam Oſmundam æquante,lorulis vimineis,ſubtus late fuſis,guſtu ſicco aſtringente,auulſam hanc ex annoſa arbore,ni fallat memoria,dicebant. *Petaſites Indica.*

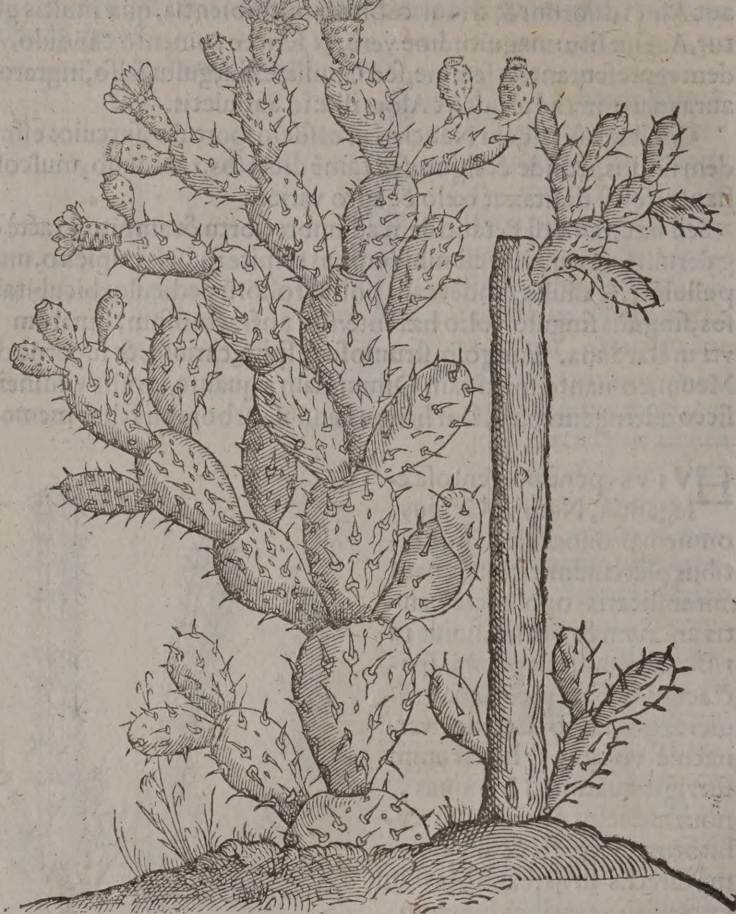
CEREXVS.

HVIVS penè portentoſa elegantia, Naturæ Genius omnem prouocauit in noſtratibus plãtis admiratiõe: nam mirabilitatis opplet ſpectantis animum & oculos,huius rariſſimæ venuſtatis plantæ ſpectaculum.Eam plebecula effigiei argumento, Cereum vernaculè vocauit: haſtas enim ſurrigit quaternas & quinas, nouemdecim & vicenûm cubitorum, virgatis & ad normã directis ſtrijs,canulatas: in externis extantibus ſtriarum angulis obtuſis exeruntur ſtellulæ,corneis ſtilis radiatim è ſuo centro quoquouerſùm minacibus,vno duntaxat prominulo horſum, eque directo longiùs: tota quandam effigiaturam, & concolorem ſuperficiem Echinomelocacti præfert, ſed brachium æquabili ductu æquãte: Columellæ, aut Cerei Funalis prælongi inſtar. Eius è medio & ſtriarũ dorſis,

anſatim,anguſtiore ceruice,cucumeris ventre, ſurriguntur brachia terna,quaſi folia teretia craſſa,eundẽ cõmenſum proportionis & figuram ſortita.Intus torulus ligneus,prædurus,carpi craſſitie,obductus eſt,calloſa carne,& ſucco Aloes: gummeo enim turget,perquàm amaro lentore: flores in faſtigio ſummo promit,referẽte qui attulit,Digitalis purpureæ: fructus hilari purpura miniata rubet,ficus ferè effigie,guſtu non inſipido.

¶ Iſdem maris Peruniani inſulis,Hiſpaniola, & alijs,mirificũ & cognatæ faciei iſtud ſpinoſum foliũ,ruri, ac ſponte,abundè arboreſcit perbella foliorũ annuorũ ſuccretione, & connexu: ſed inde permultis in locis Hiſpaniæ Galliç & *I*taliç ſatum,flores nec fructus pro- *Indorum TVNE Ficifera.*

promit, quos ideo hic appinximus,quales Maſſileæ,in amœniſſimo ad portus litora vireto ſtrenui ducis maritimæ militię Petri Boni decerpſimus,& permaturas eſitauimus. In monachorum etiã Paradiſis multis & ſuburbanis ad Monſpellium, non modò elegantes cultæ,ſed etiã neglectę plantæ multos annos viruerũt: adeo namq; ſũt viuaces, vt tũ folio ſemideffoſſo humi, tum vel ſeminulo ſato proueniat illic:etiãq; in Belgio quibuſdam Pharmacopœis foliũ peperit. Vnà mox cum ficuum rudimẽtis ſupernè in vmbilicello emicãt flores calathi Balauſtij quadãtenus effigie, luculentiore magnitudine & luteo colore:fructus maturi ficum magnam ęquãt ſpinulis ambitu horrido,cute miniata purpuraſcente:intus ſucco cruento,granis,& pulpa ficulneis,ſed guſtu inſuauiore. Eſu multo,lotium cruentum cieri pleriq; aſſerunt.

Indorum ferruminatrix.

PRoximè hanc appingendum curauimus arbuſculam,inibi etiam ſponte enatam & huic admodum cognatam,vocant Indi ferruminatricem,artuum fracturis & luxationibus peramicam:perpetuò viret etiam hæc, & foliorum ſobole ſucceſſiua arboreã magnitudinem adipiſcitur:ijſdem planè folijs ſed fructu minore & ſpinoſiore,purpureum viſcidum ſuccum remittente, adq; imbuendos pannos infecturæ tenaciſſimæ.

Rorida ſiue ſolis ros & Δρόσιον recentiorum,alia Alchimilla ab Droſio. Poſt capillares omiſſa fuit.

MIrifica hæc herbula & efficacitate neutiquam poſt habenda,pleriſq; plantis apud antiquos decantatiſſimis,quibus fortè non nota fuit:ac ne quidem hodie admodũ Italiæ,Norbonę, Auſtrinęúe plagæ herbarijs. Eſt quippe vernacula Borealium,qui Rorẽ ſolis vocant ſiue Son dau vt cuius folia aſpergine limpida & rorulenta æſtate madeant, quam non modo ſolis feruor non exhaurit, ſed etiam augere & porro fouere videtur. In Franciæ & Brabantiæ ſabuloſis ac udis ſcrobibus interdum obuia fit: Angliæ Cantiæ & Somerſeti prefecturæ hac adeo ſcatent, vt non procul illuſtri Cœnobio & mõte Glaſſemberio vocatis,quantũ ſat ſit Equo onerãdo ſuppetat, fibroſa radice, ſenis octonisúe in caudicellis flexilibus,rubellis,ſeſquiunciã lõgis foli-

ola oblonga,concaua,puſillum cochlear,vel auriſcalpium imitata,hirſutie purpurea pubēt:ambitu crenata,ſubter verò glabra & polita, rorulētis guttulis aſperſa, viticoſis cauliculis ternos quatuorúe digitos longis,rubellis & inflexis,albidos floſculos gerētibus: & rotunda ſeīa in glumis pericarpio Anagalidis quadātenus ſimilia claudūt: totius acris guſtus,ſubaſtringens,nonnihil acidus & acerbus,admodum exſiccans. Ad ſalſæ pituitæ decubitus in pulmones(quorum vlcera & tabem ſanat)nulli ſecūda:tuſa vnà cum ſalis nigri grumis cutē rumpit admota.Fuluus aureuſq; limpidus ros, qui deſtillatur ex folijs & floſculis, bibitur ad eadem.

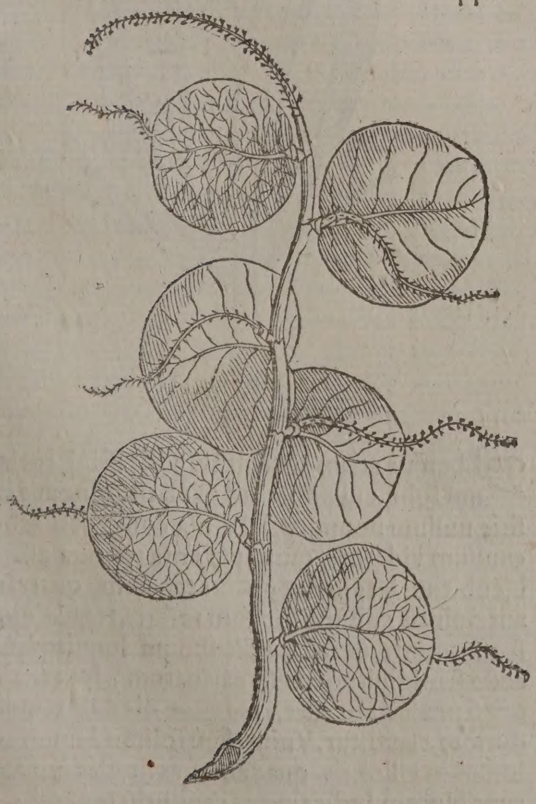
Viſcum Indicum ſuperius pag.452.

Peruniana alia Aloes facie arboribus item innaſcens pag.eadem.

POPVLVS noui orbis. 441.

NVCVLA Indica. Pag. 451.

PALMÆ sanctæ similis arbor. 440

PHASELVS à Phasiolo diuersus. 394

NERII facie arbor. 452.

Prægrande folium, Palmæ filamentis & textura.

DEbemus etiam Occiduis Indijs iſtud coriaceum foliũ, cui ſimile aut par latitudine aut craſſitie nullum nouimus. E Palmæ congenere arbore euulſum videtur, quin ipſa tota textura aſſerem bicubitum latum, aut potius tegetem, quaternos aut quinos cubitos longum refert, tegulæ modo fornicatum, & media ſecundum longitudinem coſta ſemidigitum craſſa carinatum, ſuperna ora quaſi præſectum eſſet, margine digitali tenuiore duriore, clauditur. Vniuerſum folium à ſummo ad imum in villos, ijs quadantenus ſimiles qui obducunt Nucem Indicam aut capillitiũ texendis funibus aptum diſcerpitur, quemadmodum totũ eſt tectorijs ædiũ & ſtoreis accommodum.

Sesquipaginæ alioqui vacaturæ, spatium explere visum fuit, aliquot mirabilium Naturæ rarissimis descriptionibus, ex nostris rerum Britannicarum ancipitis Naturæ obseruationibus, quas multò plures in nostris Stirpium vniuersis Illustrationibus daturi sumus.

IN Angliæ littore meridiano, Insulæ Portlandiæ vocatæ, ex aduerso Normanniæ, inter fluitantes Algas reperimus plantæ quoddam rudimentum, cuius si spectes & attrectes surculos palmares & sesquipalmeres, pustulosos, molles, flexiles, Spongiam prorsus dicas, cui etiam concolor est, & vixisse putes: sin habitum & ortum ramis brachiatum, Corallinis affiniorem dicas, vnde quidam apud Plinium Plocamon Isidos Coralio similem, sine folijs, præcissum mutato colore in nigrum durescere, cùm cadat frangi solitum, coniectarunt. Ea tamen videtur Antipathes Dioscoridis, cuius etiamnum ramulum habemus è Massiliensium piscationibus.

BRITANNICÆ conchæ Anatiferæ creditæ.

FAcit specimen istud Naturæ quippiam boni vel è sordibus meditantis, vt iam multa iubeat credere, quæ alioquin risissemus, si legissemus apud rerum Septentrionalium Historicos, quanquam paulò secus hi narrant, duntaxat in Scotia aut Orcadibus maris Caledonij Arctici, olim à Romana classe deuictis, compertum. Nos verò non solum ex Scotia, sed etiam ad Tamesim amnem, quà Londinum præterfluit primum, conchas pediculo rugoso cæssiore è nauis annexæ carina auulsas habuimus; Deinde Medio-Castri Mattiacorum è vetustioribus onerariarum Nautam aluis ex Hispannicis & remotissimis opulentissimè renauigationibus, abundè erasimus. Sunt eæ pusillæ conchæ; foris albidæ, lucidæ, læues, tenuitatemque testę ouaceæ fragilem, biforem, Mituli modo referentes, nuci Amigdalæ compressæ pares, perdulæ autem erant hæ foris ad imum ventriosæ nauium carinæ, cui musco & limo semiputridæ innati erant quasi Fungi dedicelli, quos ferè Ouracum vmbilicelli dixisses, cuius extremum fructuum ritu inserebatur latiusculæ conchæ basi, quasi vitam alimoniamque inde sugerent auiculæ, quarum rudimenta è summa parte conchæ hiulcæ conspiciuntur. Pediculos istos ferunt Historici primùm è vermicellis concreari, quod non potuimus scire, neque dum credere; tametsi scimus has easdem conchulas elegantissimè efformatas in surculis arborum quà maris æstus alluit temerè proiectorum, aut depactorum sobolem esse. Earum autem quæ humi, in sicco labuntur mori tradunt: quæ verò alluuionibus maris rapiuntur concha excludi, & in Anatem, aut eiꝰ congenerem auem adolescere. Has volunt esse *Barnacles*, Anglo-Britanni & Gallo Britanni: *Clakis* vocat Scotia; vbi abundant & capiuntur dum per brumam concreuerunt gelu paludes. Sapiebant nobis esitantibus Bristoliæ anatem aut Anserem syluestrem. *Effig: iconū nostrarū 357. 257.*

Hanc communem receptam vulgi sententiam meritò refutat doctiss. vir fabius Colomna dum ait has conchas Anatiferas putatas, nihil aliud esse quàm Glandes marinos descriptos à *Rondelletio* cui ascentiendum videtur: sed de transmutatione huius auis in Anseris syluestris minorem speciem aut anatis aut congeneris volucris, exclusæ aut emissæ è concha, nihil re vera asseretre ausim, donec exactius & diligentius expiscari & perscrutari boreas tractus, Deo vitæ largitore, liceat. In litore Britanniæ Gallicæ scimus huiusmodi alitum genus quoque reperiri & *Sapinettes*, vernaculo idiomate, vocari, quia in malis, antennis, aut lignis Abiegnis, naufragio facto, frequentissimus eius ortus. Aptissima siquidem fretis Abies, ex qua Mali & antennæ fabricantur: Gallis *Sapin* vocatur, vnde *Sapinettes*, Abiegnas alites sonat. Adde quod elapsis annis ex Scotia Londinum ad me misit frusti secati, effracto nauigiolo, partem antennæ Abiegnæ, conchis istis vndique cinctam, amiciss. v. I. Cleue, Iacobi. 1. Magnæ Britannię Regis Sapientiss. Pharmacopœus, artis suæ & Materiæ Medicæ callentissimus. *Aquilegiam pro Isopyro Diosc: & alia reseruamus, vt in Plantarum Illustrationibus dicetur.*

LITOXYLA, *lignaue lapidea* BRITANNICA & BELGICA.

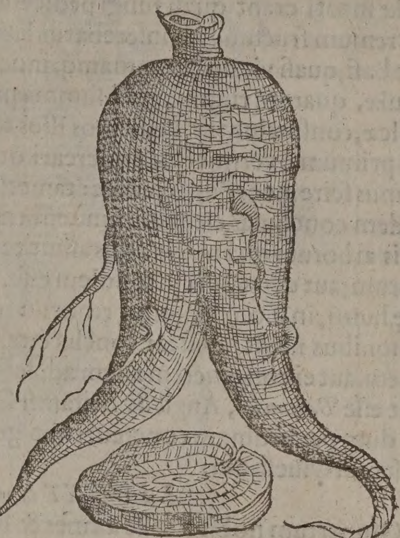
COmpertum nobis est esse amnes & riuulos, vbi mersi pali lignei, ridicæ, aut conti, aliquot mensibus lapidescunt: imo ferè, vt sic dicam, ferrescunt, eadem perstante superficie, situ striarum & fibrarũ ductu pristino: vt eminus, quas assulas ligni diceres, attrectando & lapidi illidendo dicas esse lapidem ferri mineræ immixtum, soliditate, grauitate, duritie & duratione lapidea flammis obnoxiâ: cuiusmodi magna frusta videre est in illo monticello affrabrè multiplici lapidum mineralium structura planè visenda, conflato, ad tubulos & elices transmittendos fontis peramœni, qui scaturit in horto eximiæ literaturæ & prudentiæ incomparabilis Cæcilij Angliæ meritissimi Thesaurarij. Mirificas hasce aquas è montibus præfecturæ Bedfordiæ & in Cambria siue Britannia Occidua, quam Walliam vocant, emanare multi asserunt. Huiusmodi palos petrificatos annos 10. post vidimus & habuimus effosos Antuerpiæ inter Imperatoriam siue Georgij Portam & Kibdorp è submoenianis Lacustribus fossis.

Alni palos sub aquis nunquam cariem senectute sentire asserunt, sed in petram conuerti. Plinius ait in flumine Silari, non virgulta modo immersa, verùm & folia lapidescere. Lib. 5. Cap. 103.

FINIS.

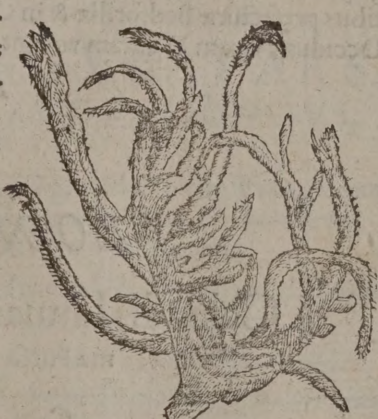
LONDINI.
Excudebat prælum Thomæ Purfootij. 1605.
Idibus Aprilis.

Peruuiana MECHOACÆ *prouinciæ planta Bryoniæ ſimilis*,

PERINDE falluntur qui putant Bryoniam eſ-ſe hanc atq; illi qui Laurum Cinamomum, & Smilacem Aſperam Salſam parillam, aliáſq; com plures exoticas eaſdem ſpecie cum noſtratibus faciunt. Hanc mittit Inſula omnium quæ noſtræ ætati in Occiduis Indijs innotuerunt, auro, peco re, ſtirpibus ditiſſima, *Mechoacam* vocata, cui radicem cognominem fecerunt Indi, vſumq; docuerunt Hiſpanos primùm, ferè 20. ab hinc annis, à quibus has acceptas pingendas curauimus & quarum drachmæ puluiſculo ſolo, ſed ex vino albo aut iuſculo propinato, commodiſſimè qualibet die, hora, & ætate, nulla moleſtia aut incom modo quinquies, ſexties, aut ſepties flauas Hydropicorum aquas eductas, pituitaſque quaſuis comperimus. Reliquæ plantæ deſcriptionem & hiſtoriam debemus libro Hiſpanicè ſcripto, cuius copiam nobis fecit D. Hector Nonius magni nominis & peritiæ In Anglia Medicus Luſitanus, qui etiam huius radicis multam copiam habuit. Hanc nō viſam qui cupit noſſe, intuatur Bryoniæ radicem: ſunt enim concolores cortice, rugis, & ferè magnitudine: ſed huius taleolæ, fruſtáve rotunda tranſuerſim ſecta, ſiccandi cauſa, intus multis circulis à centro ad ambitum paralellis, diſtinguūtur: mandēdo ſapore farinaceo, nec acri, odoreq; neutiquam ingrati eſt: cæterò albida & friabilis, vt Bryonia, cui ſimilem faciunt ſarmentis pedamenta ſcandentibus, & racemis. Folia atro virentia, rotunda, perennia, Nympheæ ferè, & pariter ſupernè parum acuta.

SESQVIPAGINÆ alioqui vacaturæ ſpatium viſum eſt explere aliquot rariſſimis iconibus ex noſtris rerum Britannicarum ancipitis naturæ obſeruationibus: quas multò plures in Muſarum theſauris habemus, daturi ſimul atq; exſculptæ erūt.

IN Angliæ littore meridiano, Inſulæ Portlandiæ vocatæ ex aduerſo Nortmaniæ inter fluitantes Algas reperimus plantæ quoddam rudimentum, cuius ſi ſpectes & attrectes ſurculos palmares & ſeſquipalmares, puſtuloſos, molles, flexiles, Spongiā prorſus dicas, cui etiam concolor eſt, & vixiſſe putes: ſin habitum & ortum ramis brachiatum. Corallinis affinioré dicas, vnde qui dā apud Plinium Plocamon Iſidos Coralio ſimilem, ſine folijs, præciſſum mutato colore in nigrum dureſcere, cùm cadat frangi ſolitum: coniectarunt. Ea tamen videtur Antipathes Dioſcoridis, cuius etiamnum ramulum habemus è Maſſilienſium piſcationibus.

BRITANNICÆ *conchæ Anatiferæ*.

FACIT ſpecimen iſtud Naturæ quippiam boni vel è ſordibus meditantis, vt iam multa lubeat credere, quæ alioquin riſiſſemus ſi legiſſemus apud rerum Septentrionalium Hiſtoricos, Quanquam paulo ſecus hi narrant, duntaxat in Scotia aut Orcadibus maris DeuCaledonij Arctici, olim à Romana claſſe deuictis, compertum Nos verò non ſolùm ex Scotia, ſed etiam hic ad Tameſim amnem, quà Londinum præterfluit, conchas pediculo rugoſo craſſiore è nauis annoſæ carina auulſas habemus. Sunt eæ admodùm puſillę circinatæ ferè rotunditatis conchæ, foris albidæ, lucidæ, læues, tenuitatemque teſtę ouaceę

fra-

fragilem, biforem, Mitulimodo pręferentes nuci Amigdalę compreſſę pares : pendulę autem erant hę foris ad imum ventrioſæ nauium carinæ , cui muſco & limo ſemiputridæ innati erant quaſi fungi pedicelli, quos ferè Ouracum vmbilicelli dixiſſes , cuius extremum fructuũ ritu inſerebatur latiuſculæ conchæ baſi, quaſi vitam alimoniamq; inde ſugerent auiculæ, quarum rudimenta è ſumma parte conchę hiulcæ, conſpiciuntur. Pediculos iſtos ferunt Hiſtorici primùm è vermicellis concreari: quod non potuimus ſcire, neq; dum credere: tametſi ſcimus has eaſdem conchulas elegantiſſimè efformatas in ſurculis arborum quà maris æſtus alluit temerè proiectorum, aut depactorum ſobolem eſſe. Earum autẽ quę humi, in ſicco labuntur emori : quæ verò alluuionibus maris rapiũtur concha excludi, & in Anatem, aut ei congenerem auem adoleſcere. Has volunt eſſe *Barnacles*, Angli & Britanni Galli: *Clakis* vocat Scotia: vbi abundant & capiũtur dum per brumam concreuerunt gelu paludes . Sapit nobis eſitantibus anatem aut Anſerem ſylueſtrem.

LITOXYLA, lignáve lapidea Anglica.

Compertum nobis eſt eſſe amnes & Riuulos, vbi merſi pali lignei, ridicæ, aut conti, aliquot menſibus lapideſcunt: imò ferè, vt ſic dicam, ferreſcunt, eadẽ perſtante ſuperficie, ſitu ſtriarum & fibrarũ ductu priſtino: vt eminus, quas aſſulas ligni diceres, attrectando & lapidi illidendo dicas eſſe lapidem ferri mineræ immixtũ, ſoliditate, grauitate, duritie & duratione lapidea nec flammis obnoxia: cuiuſmodi magna fruſta videre eſt in illo monticello affabrè multiplici lapidum mineralium ſtructura planè viſenda, conflato, ad tubulos & elices tranſmittendos fótis peramœni, qui ſcaturit in horto eximię literaturæ & prudentię incomparabilis Cæcilij Anglię meritiſſimi Secretarij. Mirificas haſce aquas è montibus pręfecturæ Bedfordiæ & in Cambria ſiue Anglia Occidua, quam Walliam vocant, emanare multi aſſerunt.

FINIS.

LONDINI. 1695. (1571)

Calendis Ianuarijs, excudebat prelum Thomæ Purfœtij, ad Lucretię ſymbolum.

Cum gratia Priuilegij.

TVEATVR VNITA DEVS.

I. R.

Suauissimâ Concordiâ dissotiationem coniunxit.

MATTHIÆ DE LOBEL
Medicj Insulanj,

SERENISS. & INVICTISS. IACOBI. I. MAGNAE BRITANNIAE, FRANCIAE, & HYBERNIAE REGIS BOTANOGRAPHI,

ADVERSARIORVM ALTERA PARS,

cum prioris ILLVSTRATIONIBVS, CASTIGATIONIBVS, AVCTARIIS, &

RARIORVM aliquot STIRPIVM, cum Britanniæ indigenarum & inquilinarum, tum exoticarum delineationibus, & ambigui Simplicis Medicamenti, leuiter & pernimium *concisè in Plantarum Aduersarijs perstricti aut mutilati, enodationibus;*

Cereuisiæ siue Bieræ Teutonicæ & Britannicæ omnium suauissimæ obseruationibus, & Merlini *Cambriæ Prophetæ potus METEGLIN vocati præparationibus varijs;*

BALSAMI, OPO-BALSAMI, & XYLO-BALSAMI cum suo cortice.

CINNAMOMI, CASSIÆ, XYLO-CASSIÆ, *eorumq́; generum, explanationibus;*

SVCCIS aliquot MEDICATIS & METALLICIS, Medicinæ Thesauris, introdu*ctionibusq́; ad Nobilissimorum Priscorum & Nuperorum Pharmacorum concinnitates, necessarijs;*

OPIj, Meconij, OPIATI Antidoti, decantatissimiq; Chymistarum, Germanorumque *LAVDANI OPIATI Formulis, eorumq́; vsibus, technisq́; varijs;*

SOLVTIONIBVS AVRI, Margaritarum, Coralliorum & congenerum, eorumq́; Tincturis & MAGISTERIIS Chymicis,

Nec non

Commentariolis aliquot RONDELLETIANIS nunquam antehac in lucem editis.

De Rondeleto & L'Obelio.

Mille dedit Medicos ægris mortalibus vnus,
Dum reserat Panaces abdita Rondeletus.
Culturâ ingenij magno produxit in horto
Multa Dioscoridum millia L'Obelius.
Materiam hic Medicis, vsum dedit ille Magistrum,
Accendens lumen lumine vterque suo:
Sic animat chalybem innumerum magneticâ virtus,
Ignes sic reliqui Solis ab igne calent.

Rapha. Thorius Med. Doct.

MATT. de L'OBEL.
Rariorum aliquot Stirpium APPENDIX.

Beneuolo lectori.

IN studiosorum & Rei Herbariæ vtilitatem & voluptatem, Rariores aliquot stirpes, hortorum delicias; herbarum mangonibus & institoribus nonnullis, nummi & nouitatis auidis expectatissimas, in hac nostra iamdiu pollicita Aduersariorum altera parte, siue Stirpium Appendice, tanquam in commodiorem locum, quia tumultuariè, sine ordine congestæ sunt, annectere lubuit; vt suo loco posthac reponi, aut suo generi, tanquam sub vexillo in nostris Stirpium, seu Plantarum historiæ Illustrationibus, methodo exquisitissimâ á notioribus, summisque claßium generibus ad vltimas vsque congeneresq; ac sibi mutuo affines, vt maxime perspicua; ita ad Materiæ Medicæ cognitionem solidam expeditißima digestis aggregari queant: quarum speciminis ergo, sectionis primæ in Elencum Graminis omnis generis apposuimus, paucis additis ijsque rarioribus & in hunc diem vsque indictis reconditisque Graminum descriptionibus & iconibus; dum in vniuersam Plantarum Illustrationem nostram innumerarum Iconum soloccismi deformitatesue emendantur, emodulatæque earum proportiones restaurantur, (quam turpe enim est, vncialem, sesquivncialem, aut palmaris altitudinis herbulam æquare arboribus) quibus item Illustrationibus paulatim accedent nouarum Iconum accuratæ delineationes, præter illas Teutonicæ editionis nostræ, ipsasque nudas Plantarum seu Stirpium Icones bis terue prælis Plantinianis proditas: constanti autem labore, pertinaci diuturnaque diligentia nostra, minime sumptibus facultate mea paribus parcens, vnquam præstari potuit, vt vno eodemque tempore tanta Iconum copia è viuis Naturæ typis delinearentur & sculperentur: earum enim quamplurimarum semina aut flores, etiam per diuersas æstates in hisce regionibus nancißi operosum est: & reuera ni immodicæ impensæ me remoratæ eßent; eoque magis quod totius superioris editionis sumptus solus sustinere, & naufragorum institorum foro cedentium vnidas ebibere compulsus fuerim iam pridem hæc diuulgata prediissent in lucem. Omnes tamen rogatos velim qui in hoc studium incubunt, vt si quid præter has nouarum Plantarum, aut quidpiam aliud nouo Naturæ fœtu exortum reperiant, nobiscum successoribusque nostris conferant; cum omnes homines adniti debeant, vt Rempublicam literariam pro sui ingenij facultate & viribus iuuent & exornent: nec interim sui ingenij gloriâ eos fraudatum iri sibi persuadeant; quippe cum nobis semper fuit propositum, ijs qui aliquid scitu dignum nobiscum communicant, beneficium agnoscere, laboris præmium impertiri, & ingenuè profiteri per quos profecimus.

PROLOGVS in ELENCVM & omne genus GRAMINIS ILLVSTRATIONVM vniuerſalis Hiſtoriæ Botanicæ L'Obelij.

GRamen a gradiendo, quod veluti gradatim progrediendo, ſeſeque propagando vniuerſam tellurem ſponte ſine cultu aut ſatione,peramæno virore decorando & amiciendo, oculorum viſuſque ſolamini & vtilitati, Diuinæ Prudentiæ munere, nomen ſibi vendicaſſe videtur. Αγρωσις quaſi agreſtis Græcis ſcite vocatur, vbique quippe in agris vberrimo prouentu luxurians. Quod quidem, quia omnium herbarum notiſsimum & vulgatiſsimum, Triticeoque generi vt cognatum & ſimile; ſic perinde varium, immenſâ vtilitate & nobilitate proximum, a Graminum familia ad Tritici genera,tanquam a notioribus ad ignotiora remotioraque,clarioris doctrinæ gratia, exordium explicemus. Differentiæ aut diſsimilitudines munificientiſsimæ Naturæ luxu & luſu, vario ſolo & cœlo, quamplurimæ Priſcis & Nuperis indictæ, præteritæ aut neglectæ: Radice, folio, culmo, ſpicata coma, iuba & pannicula; maioribus,minoribus;latioribus,anguſtioribus; (quæ quia varias ſegetū ſpecies æmulantur ijſdem aſsimilare, vt aptius & fœlicius diſcernantur & memoriæ tradantur, conſentaneum fuit,) Gramineis, Tritices, Miliaceis, Loliaceis, Auenaceis, Hordeaceis, Sorgiatis, Phalarioideis, Alopecuroideis, Typhinis, Secalinis, Cyperoideis, Iunceis, Caryophylleis, Paniceis. & Iſchoemi modo digitatim ſparſis exilibus ſpicatis propaginibus: eiſdem aut pratenſibus, aut ſatis planis agris, agreſtibuſue: montoſis item, cliuoſis, nemoroſis; paluſtribus, lacuſtribus, aquaticis & maritimis, duntaxat diſcretæ: Quas differentias & ſi perſpicuæ; paucioribus tamen præciſeque proſeſequendas operæpretium duximus, prolixitatis hoſtis perennis, loquacitatis fugiendæ ſtudio, vel ne moles aut apparatus farragoúe verborum, lectori inuiſa, ſtudioſiſque noxia; vt quorum ſæpe aes aut crumena neutiquam potis magna plauſibilia volumina ferre faſtidium moueat: in herbis enim vel abiectiſsimis, ſi quis bene nouerit vti, medela neutiquam deſpicabilis, aut contemnendæ vtilitatis,etiamque viro Philoſopho digna. Dominus autem creauit ex terra Medicamenta quæ vir prudens non faſtidit. Illis curat homines Medicus, eorumque dolores finit. Supremus iuſſit vt terra ederet herbas ſementantes & arbores fructiferas; quas Protoplaſto, hominum primo creatō parenti Adamo tradidit colendas ad alimoniam; at omnibus terræ beſtijs beluiſúe & omnibus cæli volucribus, omnibuſque reptantibus in quibus eſt anima viuens in terris, omnem herbarum viriditatem ad paſtum dedit.

Gramen multifarium.

Eccleſ. 38.

GRAMINVM

GRAMINVM ELENCVS ET DIVISIO.

Sectio prima.

- **GRAMEN**
  - *Vulgatius pratense.*
    - *Maius,*
    - *Eiusq́, varietates,*
    - *Minus agri inculti aut deserti,*
    - *Minus xerampelinum sericeo vellere paniculatum, eiusque varietates.*
  - *Segetum & arvorum.*
    - *Segetum speciosâ, comosâ, latiore paniculâ,*
    - *alterum, comosa, speciosa, sed arctiore panicula minusuè sparsa,*
    - *alterum paniculâ tenui, mollicellâ latiore, grano minutissimo.*
    - *Agrorum Ventispica,*
    - *Miliaceum,*
    - *Miliaceum album,*
    - *Paniculatum odoratum C. Bauhini.*
    - *Paniculatum molle C. Baub. & Dalechampij.*
    - *Panicula aurea pendula C. Bauch. Dalechampij.*
  - (unlabelled)
    - *Aquaticum maximum,*
    - *Sulcatum, striatum album.*
  - *Auenaceum.*
    - *Longâ comosâ paniculâ leui & veluti cassâ multigranum,*
    - *Maximum latâ paniculâ, longissimâ glumâ,*
    - *Spicatum,*
    - *Pancigranum, paruæ Auenaceæ glumæ simile,*
    - *Alterum exile pinnatum,*
    - *Alterum minus densè granatum,*
    - *Nemorense,*
    - *Danicum grano rariore, nemorense,*
    - *Danicum alterum lucidum, xerampelinum nemorale,*
    - *Exile Anglicum Danico simile, aut idem.*
    - *Tenui copiosâ villosâ glum,*
    - *Lanuginosum montanum Clusij,*
    - *Montanum non lanuginosum C. Bauhini,*
    - *Cuspidatâ latiore paniculâ, proximè Phalarioidi,*
  - *Frumentarium Segetaleúe.*
    - *Secalinum,*
    - *Triticeum, siue Triticeâ spicâ C. Bauhini.*
    - *Sorgi effigie siue Sorgiatum,*
  - *Arundinaceum*
    - *Calamogrostis*
      - *nostras,*
      - *Nortuegica,*
      - *& Anglo-Britannica,*
    - *Torosis & acerosis paniculis*
    - *Alterum C. Bauhini,*
    - *Spicatum C. Baub.*
    - *Montanum C. Bauhini, Scirpus Tragi,*
  - (unlabelled)
    - *Acerosum tomentosum,*
    - *Acerosum alterum, Schœno-grostis,*
    - *Geniculatum siue nodosum vtrumque Taberné-Montani.*

GRAMEN

- *Exile durius,*
  - *Durius,*
  - *Longiusculum, rarè spicatum auenacea tenui gluma & geniculatum.*
  - *Maritimum Anglicum etiamque Belgicum alba radice,*
  - *Nortuedicum aut Danicum densius spicatum,*
  - *Auenacea aculeata gluma.*
  - *Molicellis folijs,*
  - *Minimum Dalechampij,*
- *Phalarioides,*
  - *Paniculosum, amabile*
  - *Paniculosum alterum,*
  - *Longioribus angustis spicatis torulis paniculosum,*
  - *Alterum angustissimis spicatis & squamosis auenaceis glumis,*
  - *Exile sapinum Danicum,*
  - *Alterum Auenaceo cognatum.*
- *Alopecuroides,*
  - *Alopecurinum, siue Alopecuroides,*
    - *Minus,*
    - *Minus alterum siue tertium mucronatum,*
    - *Auenaceum cuspidatum*
      - *maius,*
      - *minus,*
    - *Asperâ spicâ C. Bauh. & Gramen echinatum Dalechampii.*
-
  - *Cristatum C. Bauhini,*
  - *Longifolium C. Bauh,*
  - *Longifolium nemorense Danicum.*
- *Typhinum,*
  - *Medium siue vulgare, passim obuium,*
  - *Maius,*
  - *Minus,*
  - *Danicum,*
  - *Alterum, nodosum Gramen alterum spica parua C. Bauch.*
  - *Spicâ multiplici,*
- *Caryophylleum,*
  - *Spicatum Cyperoides folijs Vetonicæ Caryophyllatæ, Latifolium C. Bauhino,*
  - *Rabinum*
  - *Cyperoides folijs Vetonicæ Caryophyllatæ,*
  - *Cyperoides folijs Vetonicæ Caryophyllatæ glabrum Danicum,*
  - *Echynatum palustre,*
  - *Exile hirsutum Cyperoides.*
- *Prætenue, lanuginosum iuxta exilem caulem imâ foliorum basi Nortuedicum.*
- *Cyperoides,*
  - *Prætenue Nortuedicum alterum triangulari caule,*
  - *Cyperoides minimum paniculâ subflauâ C. Bauh.*
  - *Cyperoides minimum nigricante paniculâ,*
  - *Cyperoides spicatum,*
  - *Palustre maius caule triangulari,*
  - *Palustre asperum,*
  - *Palustre paruum,*
  - *Aquaticum vulgatius,*

GRAMEN
- Hirsutum,
  - Nemorosum vtrumq;,
  - Hirsutum maius Angustifolium C. Bauh.
  - Hirsutum paniculis albis C. Bauh. cum Leucanthemo Gramine Dalecham: idem
- Spicatum,
  - Spicatum maritimum,
  - Maritimum alterum,
  - Marit: alterum Clusij.
- Iunceum,
  - Maritimum dense Stipatum,
  - Maritimum,
  - Aquaticum, Iunceis sparsis paniculis,
  - Alterum duplex
    - Bufonis Gramen Flandorum, &
    - Holosteum Matthioli.
- Natatile,
  - Aquis innatans, siue Natatile,
  - Aquaticum album, aquis fluitans, dulce,
- Panici effigie,
  - Simplici spica,
  - Villosa spica,
  - Tertium.
- Caninum Medicatum,
  - Canarium Medicatum, Canaria Plinij, eiusque è latiore panicula varietates duæ
  - Canar: marinum
  - Supinum,
  - Geniculatum maritimorum sabulosorumque aggerum Zelandiæ,
  - Martimorum alterum aggerum longius radicatum.
  - Oxy. agrostis maritima Dalechamp ij,
  - Marinum spica echinata C. Bauh.
  - Nodosum,
  - Ischœmi paniculis,
- (Ischœmi)
  - Ischœmum vulgare siue Dactylon,
  - Dactylum tertium spicis villosis C. Bauh.
  - Dactylum Ægyptium,
  - Manna esculentum,
  - Scoparium, Ischœmi paniculis.

OMnis, 130. numero, & complurium Graminis generis elenchum, diuisionem et discriptionē in Plantarū Illustrationibus nostris damus; quibus in promptu vniuersæ Stirpiu præscriptiones & protocola continentur. In hoc opere ingenuus et liberalis alter Plantinus nobis deest. Omnia hodie in deterius ruunt, et ad occasum aut exitum vergunt infœlicem, insaturabili nummi sordidi auiditate.

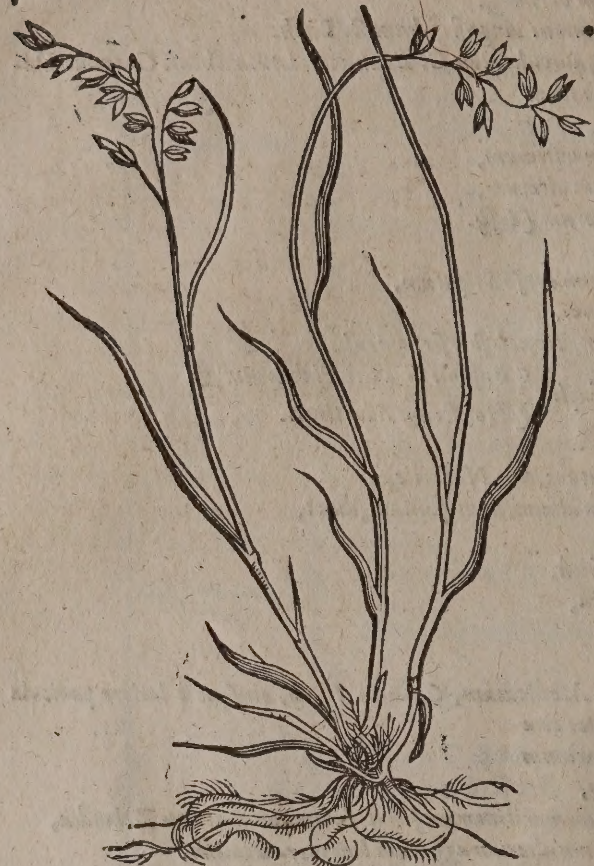
De Lolio, Phœnice, Phalaride, Melampyro & nonnullis alijs inter Cereales fruges, & earum degenerationes.

Plura dabo, si D. opt: Max: vitam largirē dignetur.

AVINACEA GRAMINA.

NOn diuersi generis, ijsdem pratensibus locis, deuexisque collibus, segetibus, siluis, ericetis & glareosis varia Auenacea Gramina, quemadmodum pleraque alia, caule, flore & radicibus vix discernenda, proueniunt; sed Auenacea acerosis tunicis euanido semine fere cassis, comosæ Sterilis Auenæ; longioribus, breuioribus; acutis, obtusis; maioribus, minoribus; densioribus, rarioribus; staminibus, spiculisq; exilioribus crassioribusque, dissimilibus.

GRAMEN.

GRAMEN Auenaceum, rariore grano, nemorenſe, Danicum.

FAgineis ſiluis montoſis, non procul a Cronenburgo munitiſſimo et magnificentiſſimo caſtro Regio Selandiæ Danorum vuido ſolo hæc elegantiſſima Gramina, dum Nobiliſſimum Barronē Eduardum Zouche, potentiſſimi Magnæ Britanniæ Regis Iacobi primi à ſanctoribus conſilijs & totius principatus Cambriæ ſummum præſidē, in ſua ad Regem Daniæ Chriſtianū Frederici filiū legatione, comitarer, collegi. Seſquipedali & bipedali, gracili, nitido, lucido & tremulo culmo, ſupernè breuiore, rarioreque Auenacea gluma ornato. Radix ſummo ceſpite, Graminis Canini quadantenus, ſparſa; ſed villis longioribus annexis: folijs ſuperioris Syluarum Auenacei Graminis deſcripti in Stirpium Illuſtrationibus noſtris, exilioribus, vti tota planta.

GRAMEN nemorale Auenaceum alterum, ex fuſco xeramplinum & lucidum Danicum. ***

IIſdem ſyluigeris Daniæ collibus & montibus perelegans exileque Gramen oriundum foliolis creberrimis, rigidis cirratiſq; vncialis & binum vnciarū altitudinis radicibus. Pedales & ſeſquipedales exiles, lucidi & nitidi aſpectu iucundi culmi ex fuſco xerampelini, in quibus é longiuſculis paniculis auenacea ſemina.

Varietas à loco.

HOc idem Gramen aridis collibus theriotrophio Regiæ *Grynwicht* Anglo-britanniæ vicinis elapſis annis collegi, Danico foliorum exilitate & cirratis radicibus, quæ Graminis Canini modo propagantur, pene par, ſed caule minùs; à loci macie.

Gramen

GRAMEN exile durius Nortuegicum aut Danicum, Scopario Gramini cognatum.

SAxorum interuenijs leui terrâ Sterilis Petreæ Nortuegiæ, imisq; marcidis, rimosis caudicibus syluarum Daniæ hoc Gramen viget, densissimo sparsoque rigidorum, iunceorum, sesqui vncialis altitudinis tenuissimorum foliorum stipatum: sesqui palmaribus numerosis, cirratis, geniculatis, stamineis calamulis, quorum summa folia latiuscula, vaginulæ instar spicatas, vnciales paniculas claudunt aut amplectuntur. Iubata cincinnataque dodrantalis radix, *Buxei* pallida coloris, totaque planta prolixior, vti Graminis Scoparij, cuius cognata videtur.

GRAMEN Phalarioides exile supinum humi sparsum, Danicum.

SIc videas prope Croneburgum arcem Regiam munitissimam Selandiæ Danorum, è regione equilis & horti Regij, sabuloso solo ad latus maritimũ, pone rusticas lares Gramen pusillum, humile humique sparsum, innumeris duarum ternum vnciarum culmis, torulis spicatis effusè fastigiatis, exilibusque apiculis præditis. Foliolis vncialis longitudinis & latiusculis, crassioribusque culmis pro plantulæ magnitudine. Radix fusca, cirrosa. Tota albicat herba per fœnisecium.

Gramen Cristatum Ch. Bauhini.

CIrratarum radicum, foliorum; cubitalium, bicubitalium aut sesquipedalium culmorum á cristatis palmaribus, dum curuantur, spicis cristam Gallinaceã æmulantibus hoc cristatum *Gramen* scité à clarissimo *C. Bauhino* vocatum, Alopecuroideis *Graminibus* in Stirpium Illustrationibus nostris annectere libuit; quo nihil frequentius varijs editis pratis Londinensis agri, iuxta Hackneum (alibique multis in locis transmarinis) vbi à rusticis, vti nonnulla *Gramina*, storeis, pergulis, transennis, topiarijs, coronarijsque operibus arte manuq; factis, elegantissimé inuicem annexis, concinnandis, æstiuo tempore aulis & caminis ornandis aptum. Vernaculé etiam **Bent** vocatur.

GRA: Canarium longius &c.

GRAMEN *Canarium longius radicatum latiore paniculâ.*

HVius Canini *Graminis* haud á vulgato *Gramine* medicato dispar natura, quod eruitur ex amœnissimis glareosis fabulosisque ambulacris vicinisque locis iuxta nouum Medicum hortum nobilissimi *Baronis Eduardi Zoucha*: habitioribus corpulentioribusque dulcioribus radicibus; latioribus sparsisq; acerosis paniculis: cætera haut absimilia.

Gramen Canarium latiore paniculâ minus.

LAtiore item paniculâ glareosis, obsoleto & inculto agro hoc Canarium *Gramen* minus quandoq; occurrit; reptantibus, cirratis, geniculatis, prætenuibus radicibus, *Graminis* Canarij vulgaris gustu non dissimilibus & efficacitate paribus; coloris ex fusco albidis; folijs verò sesquivncialibus, iuxta radicem pluribus, paruis & angustis: in spithamæis autem tenuibus cauliculis iuxta genicula tribus, raró pluribus. *Gramen.*

GRAMEN *Scoparium Ischœmi paniculis Gallicum.*

SPeciosius istud, Ischœmo Gramini cognatum videtur; é cuius prælongisprætenuibus rigidisque cubitalibus & longioribus radicum cirris concinnantur scopulæ illæ vulgatissimæ nitentis comæ conciliatrices, frictionibus capitis accommodissimæ & vsitatissimæ. Figura ei graminea, Ischœmi vulgaris, gracilis culmus, rigidus, geniculatus, cubitalis; in quaternas, quinas, vt plurimum senas & plures elegantissimas lucidas spicatas caudicellas Ischœmo Gramini similes fastigiatus. Folijs item non dissimilibus, gustu Graminis, dulcioribus. Copiosé prouenit in Gallia, sabulosis vicinis Castri Insulani locis vocati, (vulgò *Chasteau de L'Isle.*) propé Aureliani, vbi collegit amicissimus vir *Georgius le Seigneur*, Pharmaceutices, & Rei herbariæ callentissimus, quo Gramine me donauit Londini, Anno. 1 6 o 2. quíque quotannis Angliam nouis & rarissimis ditat Plantis.

Sedulis herbarum, Naturæq; diuitiarum inuestigatoribus varia gramina, variè solo & cœlo occurrent, quæ suo quælibet loco, aggregari & reponi poterunt.

Graminis Canini medicati Vires ex Dioscoride, Galeno, Plinio, Priscis & Neotoricis.

DIosc.] Graminis radix *a.* trita, illitu vulnera glutinat. Decoctum eius in potu tormentibus *b.* medetur & vrinæ difficultatibus. Calculosa etiam *V*esicæ excrementa comminuit, & ab inflammationibus placat. *c.* Decocto adijcitur *V*inum, ac Mel ab aliquibus, & Thuris & Myrrhæ & Piperis tertiæ portiones; rursusque coquitur in æreo vase ad dentium dolores & epiphoras. Semen vehementius vrinam impellit; aluum vomitionesque sistit.

a. Galenus eadem. *b.* Et vulneribus *V*esicæ decocta in vino Plinius addit. *c.* Gramini Parnasio hæc tribuntur Plin: qui plura lib. 24. capite vltimo, quorum vsus exoleuit.

Gal.] Radix modicé frigida & sicca; mordacitatem quandam exiguam & partium tenuitatem obtinens. At herba ipsa primo quidem excessu refrigerat; in humiditate verò & siccitate moderata. Porrò semen alibi quidem excessu refrigerat; in humiditate verò desiccatorium & tenuium partium & subacerbum.

Canarij Graminis radix dulcis eſt & ſubacerba ; moderatę, tenuis & exiguè incidentis ſubſtantiæ,quâ citra caltactionem farctus viſcerum reſerat, colluuiem propellit & deterget. Radix vulnera glutinat Apuleio.

Nodoſum bulboſum Gramen ijſdem temperamento & viribus, quibus *C*aninum Officinarum pollet.

*N*otiſſimi & vulgatiſſimi pratenſis Graminis folia armenta & iumenta depaſcunt, vti Graminis Dioſcoridej radice dulci articulis præcincta, viridiq; prato ſeneſcunt. Iumentis gratiſſimam herbam dixit Plinius, ſiue viridem, ſiue in Fœno ſiccatam.

*R*adices dulces articulis præcinctas & facultates aſcriptas Dioſcorideo Gramini; melius & fælicius cum Gramine medicato Officinarum conuenire certiſſimum; vulgatiſſimi namq; Pratenſis Graminis radices admodum exiles ſunt enodes. Graminis autem *C*anini medicati radices articulis diſtinctæ etiam aſinis & mulis in agro Monſpelienſi gratiſſimæ; vſibus medicis vbique expetitæ & guſtanti dulces, & à Medicis Pratenſis Graminis radicibus longè præferuntur, quamuis non adeo infœlici euentu Pratenſis Graminis facultates cum medicato Gramine confundantur ab iſtis ſciolis rapſodis triuialibus & popularibus herbarum collectoribus, vernaculis Doctoribus,laborum alienorum & noſtrorum tranſcriptoribus putidulis rizotomis, quorum meminimus in Balſami & Opobalſami explanatione.

Graminis autem Pratenſis ſemine, quamuis Canini ignauiore viribus & ignobiliore, vulgus Medicorum hodie vtitur ad viſcerum obſtructiones, imitatione Apulej; qui herba Gramen decoquit, & cum ea florem terit, & in panno lenit, & impoſita ſplenis dolores finit.

*V*eterinæ ſaginandæ & lactis copiæ longé præcellit dulce: improbatur contra acidum,vulgò *Saur* & *aigre*.

Fœni, ſiue Graminis dum aruit, decocto vtili, infeſſu probatoque balneo pudenda fouent, ſuffireque iubent ad nephriticorum vrinas eliciendas hodierni Medici. Seminis & radicis decoctum ad eadem potandum ægris ſuis, & ad veſicæ calculos comminuendos, & eliciendos, longo vſu freti,fælicique ſucceſſu,miniſtrant: efficacius tamen Graminis *C*anini decoctum,ſiue radicis, ſeu ſeminis.

Alopecuros altera maxima Anglica paludoſa.
Siue Gramen Alopecuroides maximum.

GRamineo generi cognata hæc paludoſa maritima Alopecuros: Riguis herbidis *C*omitatus Zout-hamptoniæ proximé ſalinas & antiquas ædes Drayton vocatas D. *Richardi Garth* perpiæ memoriæ, in Diplomatica *C*uria Angliæ *C*lerico ſeniore, Hiſtorię Plantarum, cum Indicarum,tum inquilinarum ſtudioſiſſimi, cis mare, duobus miliaribus Anglicis à Portmouth,ex aduerſo vectis Inſulæ plurima. Radix,culmus cubitalis, ſeſquicubitalis, bipedalis & quandoq; procerior geniculatus, & folia illi *G*raminis aut Tritici; ſed quinque vncialis ſæpe ſpecioſiſſima, habitior,ſericea,ſpicata caudataq; panicula; Monſpelienſium Pſeudo-*S*chænanthi. Hanc quoque Vdis foſſis lacuſtribuſq; Eſſexienſis comitatus legi,iuxta Thameſis amœniſſima fluenta; ſed paulo minorem, cum tenderemus ad ædes Clariſſimi & pijſſimi generoſi viri D. *I. Coys* huius amœniſſimi ſtudij amantiſſimi & vt ſi quis alius Anglo-britanorum peritiſſimi, herbidos campos perluſtratur.

HORDEVM, Græcis *Crithon.*

Germanis, Oſthlandis & Belgis } *Gherſte* { Gallis. *Orge.* Hiſp. *Ceuada.* Italis. Orzo. Anglo-Britannis. *Barly.*

HORDEVM *Polyſtichon autumnale.*

Germanis & Belgis, *Groſſe* ſiue *Groote Gherſte*.

Gallobelgis, Arthefijs & Picardis, *Souchrion.*

Anglo-Britannis *Winter Barly*. Borealibus Britannis Scotis. *Bier.*

Reddenda hæc ſunt Hordej familiæ Aduerſaiorum pag.7. Effigies Iconum noſtrarum pag.29.& Teutonicæ editionis pag.33.

HORDEI

HORDEI *differentia.*

GEminum Hordeum Septentrioni notissimum ... Picardis, Artesijs, cæterisq; Gallobelgis polystichon *Soucrion* vernaculè; Germanis **Grosse gerst** dicitur & Britannis borealibus **Bier.** Autumno ad Malti siue **Malt** *Britannorum*, & Germanorum **Mauth** & **Brematith** confectionem seritur. Radice fibrosa, exili, folijs gramineis, stipulâ binum cubitorum, spica in plerosque versus aristis rigidis & scabris vallata, æstate matura.

Distichon Gallobelgis *Pamelle*, Germ. **kleyn gerst**, id est, minus Hordeum, siue Britannis Borealibus **common barly** Martio, Aprili, & initio Maij duntaxat seritur, hyemis quippe & frigoris impatientissimum: vniuersa sui parte gracilius, cubitum & sesqui cubitum rarò superate aristis exilioribus, delicatioribus, mollicellis, minusque rigidis gemino situ spicatum.

Polystichon item

Diuiditur in { Autumnale & Vernum.

Verni spica mollioribus aristis vallata est, vti Distichi.

Hordeum Spica mutica, Borealibus Britannis **Barly** simpliciter vocatum, nondum vidi.

Vniuersa Britannia ad Hordei præparationem quam **Mauth** siue **Malt** vocant, hoc solo ferè hordeo vtitur, idque polysticho ad Ceruisias Britannicas suauissimas & optimas præfert, quæ quaslibet septentrionales bonitate longè superant.

Mauth autem inibi paratur, hoc qui sequitur modo. Hordeum maceratur aqua biduo & tribus noctibus: deinde effusa aqua in horreum aceruatur loco ventis minus peruio, quoad germen, perpusillosque radicum cirros & pullulationes (quæ hyeme tardius, vere et æstate biduo aut triduo emisetit. Mox priusquam incalescat sulcatim dispersum, sesquipalmari densitate, ter quaterue die & nocte subuertitur aperto aere: octo vel nouem dies continuos iterando, perficitur. Tandem in tabulato pertuso, igne subdito vel aptato fornaci vimineo texto calatho acuminato, & superstrato hordeo; igne lento è paleæ, cremijs vel arido ligno admoto fornacis ostiolo, sesquipalmari interuallo ab imo interposito, exiccatur, quoad molis frangi queat; sicque extostum **Mauth** in fornacis capacitatem deijcitur: quod ex qualibet hordei mensura ad quartam partem accrescit; & antiquum bonitate, in Zytho componendo, nouum præcellit.

Bieræ siue Cereuisiæ compositio.

Nortmannis & *Gallobelgis* Bierre & Cernoise. *Anglo-Britannis* & *Germanis* & *Belgis* **Bier.**

REC. Malti mollis leuiter contriti modios Britannicos octo; cui superfunde aquæ fluuialis limpidioris feruentis, in qua aliquot manipuli furfuris Triticei incocti fuerint, quantum satis fit implendo dolio *Aureliano* aut Aquitanico & semisse. Exactè mixta, infusa calidè perstent tres horas: deinde foraminulo palea aut duplicato fundo apto subterfluant. Id quod transmissum est (Belgis & *Anglo*-Brit. **woꝛt** vocatum) recoquitur semihoram, sesquihoram vel aliquot horas vt melius conseruetur, adiectis vnc. 12. florum Lupuli salactarij: mox longo latoque lacu vel depressis labris vix pedem altis perfrigerantur. Et huius decocti frigefacti libris octo vel decem, fermenti siue fæcis Bieræ vel Alæ potentioris libra aut sesquilibra addunlur, exactè agitando, loco tepediore permiscentur, stragulis operiendo, sensimque reliquum liquorem vt commodius fermentescant, affundendo. Quibus absolutis transcolantur: vasa adimplentur: demumque fermentatione absoluta, exactissimè occluduntur.

Eidem Malto nouam affundunt feruidam, transcolant, coque Cereuisiam tenuem concinnant.

Varijs è frugibus, tritico, hordeo, zea, auena fit Maltum, quod ratione conficiendi, Bieræ colores immutat. Triticeum & polystichum, supra coctum & excoctum potissimum, rubicundam & subfuscam cereuisiam efficit. Hordeo disticho, auena, zea, tritico, commixtis quinis vel senis libris farinæ fabeceæ, albida & limpida redditur. Malti hordacei partes duæ aut tres; auenæ & triticei ana. pars vna, sumuntur: farinæ fabarum quantum tritici quarta pars; aquæ quantum satis, pro tenuitate, & efficacia Bieræ futuræ.

Cereuiſiæ, à Cerere dictæ, ſiue Bieræ Teutonicæ & Anglo-Britannicæ omnium ſuauiſſimæ & ſaluberrimæ, calidioribus regionibus vtiliſſimæ & conuenientiſſimæ, in parandi ratione exactiſſimæ & largiſſimæ obſeruationes, Anglo-Britanno vernaculo, à C.D.I.Coys Plantarum peritiſſimo acceptæ.

Rec. *a.* Aquæ fluuialis *b.* Galones 40. feruefcuat, ſine tamen ebullitione, *c.* pars eius tertia, *d.* in qua infunde & macera modium vnum optimi Malthi, molis vt ut triti: ſine conferueſcere per horam integram in cupa aut paulo plus: tempore hoc exacto, liquor, wort, Britannicè & Belgicè vocatus, percoletur in vas commodum, foraminis Cupæ fundi obice, vt mox dicetur, reſerato. Et inter colandum, feruefac alteram tertiam aquæ partem, modo ſupradicto, & percolato liquore horæ ſpatio, affundatur. Si autem maiorem Cereuiſiæ quantitatem parare velis, eamque potentiorem; primam colaturam feruefac (affuſa Maltho percolato ſecunda feruida aquâ) additis vncijs quatuor florum Lupi ſalictarij, per totum tempus iteratæ infuſionis ſecundæ Malthi, hoc eſt, horæ aut ſeſquihoræ ſpatio. Colantur deinde per ſetaceum & in lacu refrigerantur. wort non excedat pedis altitudinem in lacu æſtate potiſſimum; hyeme ſuperare licet: quo refrigerato æſtiuo tempore, (hyeme tepidulo) ſume huius colati wort ſufficientem bonam quantitatem in vas conueniens, prędictæ pedalis aut ſeſquipedalis altitudinis exceptam, cui lib. ſ. aut vnc. 8. optimæ Spumæ, ſiue fermenti Cereuiſiæ, Britannicè yeast, Belgicè Gyst, & Gallicè Gy, diluti & permixti in alio vaſe ſiue vrceo, triplici aut quadruplici menſura prædictæ colaturæ wort: fermenteſcere finito, donec ebullitione & effluentiâ vrceum ſuperet, effundaturq; in vas colati wort vocati liquoris. Poſt Spumarum fermenti in vrceo permixti effuſionem in prædictum colatum liquorem, in quo vrceus conditus eſt, ebullitione & fermentatione totum colamen ſpumis vndantibus operiens, affunde ſenſim, ne ebullitio interpellatur, reliquum colatum liquorem & permiſceantur. His peractis, ſine iterum conferueſcere, donec ſublimé plus ſatis efferantur ſpumæ, (elevantur ſiquidem pedali ſæpe menſurâ) & potus ſaporem ſimilem colati liquoris acquirat; nullo tamen modo acrem, quia Cereuiſia citius acorem ſaperet. Vaſis demum impletis & poſt ſublimationem occluſis, conſeruetur Cereuiſia.

Cereuiſia tenuis.

SI tenuem cupis Cereuiſiam, (quâ vulgò æſtiuo tempore delectamur) vtrumque, primum & vltimum commiſce colatum liquorem ſiue liquamentum: feruefac, addita ſ. q. florum Lupi ſalictarij, ex arbitrio: & omnia perage, vt dictum prius.

Tertiam & vltimam aquæ feruentis partem ſuperfundito Maltho, ad omnium tenuiſſimam Cereuiſiam; maceretur per duas horas: & eadem vt prius præſta.

Obſeruationes.

a. *Aquæ fluuial.*] Denſiores, pinguiores ſtagnantes aut puteales aquæ ex terræ argilloſæ venis manantes; limpidis putealibus ſcaturiginoſiſque ad pinguiores concinnandas Cereuiſias longè vulgi opinione, præferuntur. Fontanas tamen ex ſcatebris emicantes, & fluuiales fluentes mihi eligerem, ſanitati tuendæ, auctâ frugum doſi.

b. *Feruefac ſine ebullitione tamen*] In quibuſdam regionibus ebulliunt aquam ante Malthi infuſionem, & macerationem; ſuperaffuſa Galloni menſurâ vnâ aut altera frigidæ, ne illico Malthum excoquatur aut ſupra modum conferueſcat, excandeſcatué, cruſtulaſque retorridas contrahat.

c. Hæc obſeruantur quoties Malthum retorreſcit. Conuenientiſſima eſt alioqui feruidior aqua, Maltho minus arido, aut humidiore.

d. *In qua infunde & macera.*] Experientiâ conſtat Malthum commodius immitti aquæ, quã aquam Maltho affundere.

e. Doliare vas in quo Malthum infunditur, capacitatis ſit dolij Aureliani, plus minus, pro ratione quantitatis Bieræ futuræ, duplici fundo donatum, vtroque maiuſculo foramine pertuſo. Longior & validior fuſtis ſtramine aut Fœno tortili circumuallatus foramina permeet; ſed imum fundi foramen arctius, obicis vicem ſupplens, reſerans & claudens, ad liquamentum (wort vocatum) percolandum & in alia vaſa traijciendum. Superior autem fundus ſit multis foraminibus peruius.

Vimineis ciſtis longioribus, cilicij loco Malthi liquamen ſeparant Belgæ.

CEREVISSIA

CEREVISIA MARTIA *vegetans, maximéuè alens, perdiuturna, in annum & diutius perdurans,*

Rec. Malthi recentis molis, vt diximus ante, triti Modios 12. Auenæ Modium semissem, Pisorum aut fabarum & Tritici tritorum, ana, tantundem, *A*quæ q.s.implendis tribus dolijs *A*quitannicis aut *B*urdegalensibus: duobus vegetante Cereuisia, & vno viribus tenuiore.

Feruefac tertiam Aquæ partem modo supradicto: infundantur donec aquæ pars secundæ tertiæ efferbuerit, & infusioni sit parata. Tum primo Malthi liquamento percolato, & in aliud vas & refrigeratorio lacu traiecto, exactè simul percoctis sine defæcatione ex lib. 4. Lupi Salictarij: optimèque tandem per semihoram despumando percoctis & in refrigeratorio lacu traiectis, iterum affundatur Maltho: secundus liquor siue Liquamen **Wort** vocatum, quoad tertia altera pars Aquæ efferbuerit, quod horæ aut circiter spatio perficitur. Hac ratione æqué efficax erit illud secundum **Wort** ac primum: Deniq; vltimâ aquæ tertia parte feruefactâ, detracto liquore, affundatur Maltho tertiâ & vltima vice ad ignauioris Cerevisiæ præparationem. Martia efficacissima Cereuisia ante sex menses non est potionibus apta.

Perfrigerato primo liquamine **Wort**, permisceatur lib. duabus Spumæ Cereuisiæ, & vnci. 1. pul. Caryophillorum: Exactissimaq; fiat fermentatio citato modo.

Primæ nobilitatis Anglorum ALA *suauis & vinei saporis potio.*

Rec. Liquamenti Malti (vernaculè **Wort**) libras ducentas, florum Lupi salictarij M. 2. quò Malti dulcem & insipidum saporem exuat. Percoctis & transmissis sensim commisceantur (vt suprá monuimus) fæcis Bieræ vel Alæ libræ tres, & **Graut** Anglorũ. (*B*elgæ **Paerbier** vocant) libræ sex vel octo.

Graut enim fit hoc qui sequitur modo.

Rec. Farinæ Malti lib. 6. vel octo: aquæ feruefactæ lib. 12. vel 13. quæ agitata & probe sexies die remixta tepente camino, stragulis operto & palea condito nitido vase tamdiu macerantur, donec Serapij lentorem assequantur. Tunc igne, sedulò versando ne vrantur, ad pultis solidioris crassitiem percoquuntur. Reconditur etiam hodie, per ebullitionem siue fermentationem adhuc spumans in lapideis Phyalis, oris angustioris, Suberino operculo exactissimé occlusis, & decussatim funiculo, ne exiliet, vt sæpe fit arctissimé ligatis. Sapore admodum vinoso, gratissimoque, palatum & nares feriente: Non desunt qui Cereuisiam, eadem, lege & ratione vini instar asseruant.

ζῦθος & Curmi Dioscor.

DIOSCOR. *Ex hordeo potus fit, cui Zytho nomen est: is vrinam cit, renes & neruos tentat membranis præsertim cerebrum vestientibus, officit: inflationem parit, vitiosum succum creat, eléphantiasim gignit.*

CVRMI.

Fit & ex hordeo potus quem Curmi nominant; eoq; sæpé pro potu vtuntur. Verùm capitis dolorem mouet, malum succum gignit, neruis nocet. Consimilia etiam potus genera ex tritico fieri solent in Iberia quæ Occidentem spectat, & Britannia.

Zythum & Cereuisia Plin.

EX frugibus fiunt & potus; Zythum in Ægypto; Cælia & Cærea, in * Hispania: Cereuisia & plura genera in Gallia, alijsque prouincijs; quorum omnium spuma cutem fœminarum in facie nutrit. ** Ante Vini incrementum.*

Quantum ex priscis Plinio & Dioscoride coniecturam facimus de Zytho & Curmi, potiones Cereuisijs nostris proximas, nec bubiè designasse videntur: præserum Alam, quæ vini vicem antiquitus supplebat *B*ritannis; quorum ipse Dioscorides meminit, referens malum succum gignere & neruos tentare: quibus idem, quod nobis, euenisse potuit, potissimum plebi & Anglo-*B*ritannicæ rusticæ turbæ, cui ad gulæ delectamenta potentiorem Alam è cauponarijs expetenti, inexaturabilis quæstus gracia illâ ex Malto lixiuio aquæ vice macerato, imponitur, sic enim magis compositam & grano potiorem ementitur; caput ferit, læramque opilionibus, colonis & naucleris stultitiam conciliat. Nec desunt nonnusquam inexplebiles nummorum vafri homines qui *Bieræ* pro lupuli floribus camini fuliginem substituant, aqua salsa Maltum mace-

rantes, vt eo plus ſitiantur bieræ, quo plus ſint potæ. Harum potionum & conſimilium aſſiduo vſu incommoda Dioſcoridi memorata percipiuntur: quæ non poſſunt ſine hepatis & viſcerum ſummo diſpendio aſſumi. Cerebro & neruis inde affectis & ſanguine exuſto, fit tuberculorũ in facie & naſo, vti elephanticorum, eruptio, inde apud Anglo-Britannos in hunc vſque diem locus protrito elogio, Aſciuit ſibi faciem & naſum rubrum, tuberoſum, commendatioris Alæ. Maxima igitur in Cereuiſia varietas; pro ratione, quantitate frugum, mixtione, compoſitione varias qualitates ſortita. Germanis & Belgis Gentiana, Baccæ Lauri, Zeduaria, Gaghel, Helenium, Lauendula, Saluia, Hormini flores, Cuculus ſiue Cucubalus Indianus, (quem inſanum ſeu furioſum Solanum faciunt) Chamæpitys, Coriandrum & conſimilia vnà cum Lupulo incoquuntur.

Limpidior vegetior, bene defæcata Biera, cuius quidem faciendæ rationẽ docuimus, vt calidioribus innoteſcat regionibus, & penuriâ vini, eius vicem ſupplere poſſit; ſuauis & ſalubris eſt potio, alimentum bonum præbet; modò probè & ex optimis frugibus paretur & percoquatur.

Tenuis autem quæ grani minus, plus aquæ, recipit; humectando refrigeat, minuſque alit.

Acuida malum ſuccum gignit: renes, neruos & caput tentat: tormina, inflationes inteſtinorum, quemadmodum & recentior epota, ſtillicidium vrinæ, craſſum ſuccum, calculum renum & veſicæ parit. Luteriana craſſa, dum recens, peſſima.

Additur Lupulus Bieræ vel Alæ duplici ratione: cum ob ſaporem & conſeruationem, tum quia craſſum ſuccum Zythum procreare literis prodatur, cuius erratum & noxam emendaret, apperiendo abſtergeret, per venas craſſa pituitoſaque excrementa, venarum, renum, veſicæ, citra magnam calfactionem educeret: docemur enim à Meſueo in Syrupo è ſucco Lupuli & Byzantino, alijſque neotericorum compoſitionibus Lupulum, non ſecus ac Fumariam, ſanguinem purgare & defæcare, eiuſque ebullitiones compeſcere: iecoris intemperiem calidam, internoſque feruores, febreſque biliosas & pituitoſas arcere: Quem eundem effectum præſtant turiones ſiue Aſparagi verè erumpentes, cibo & acetarijs.

Floribus tamen, quia temperatè calidi, ſecus euenit, vti de Coriandro monuimus Aduerſariorum pagina 314. Quod caput feriant, è Cereuiſia non reijciendi; neque illis cauſa rheumatiſmarum & articulorum defluxionum, vt nonnullis doctis Anglo-Brittannis perplacet, attribuenda: ſed potius ingluuiei, crapulæ, mollitiei, blanditijs & gulæ oblectamentis, quibus ſunt dediti, aſcribere debent: quia Ala ipſa potentior, ſine eis, aut Lupulo pauxillo concinnata, non ſecus ac vinum, abditiſſimas permeat cerebri membranas, eademque infert incommoda. Lupuli flores non nocent qualitate, ſed quantitate, quemadmodum vinum & optima quæuis temeta.

METEGLIN

Cambrici potus illius celebris & ſaluberrimi, METEGLIN *patrio nomine, aut Merlini Cambriæ Prophetæ potionis vocatæ, vini Paſſi gratiam ementitæ, parandi rationes & formulæ, acceptæ à generoſa & honeſtiſſima matrona* Ioanna Busher, *vidua C. V. D.* Richardi Garth; *confuſo ordine Anglo-Britannico* ſermone conſcriptæ, quas Latinè in aliarum regionum gratiam, hoc qui ſequitur modo reſtitui.

Meteglin potum ſiluarum ſiue ſilueſtrum Herbarum quidam interpretantur, Cambrice tamen ſiue Vernacule, veterique Britannico Eglen dulcem ſonat.

Annectendus hic potus Meteglin Aduerſariorum pag. 22. & 23.

Rec. *Radicum Saxifragiæ, Selini, Fœniculi,* } *ana. lib. 1.*

Herbarum

Herbarum Agrimoniæ,
Vtriusque Buglossi,
Betonicæ,
Scabiosæ, } *ana. fasciculos quatuor.*
Hyssopi,
Origani,
Thymi,
Herbarum proportio, aquæ quantiti respondeat.

Simul efferueant quoad vini Passi siue Maluatici earum decoctum assequatur colorem.

Colamen linteo panno cooperiatur: mane sequenti tepenti adhuc liquori, Mel ea proportione commisceto, donec ouum recens supernatet eminentiâ latitudinis assis Gallici, aut tertiæ partis solidi Anglici, (vulgò à Grote.) Deinde lento igne despumentur, & à ceragine siue cerea excrementitia mundetur substantia: postea leniter coquatur; parùm quiescant.

Prædictus decoctus liquor nitido, suaui vasi, vino aut alio liquore imbuto indatur, vt fermentescat: quiescat tamen viginti quatuor horis priusquam affundatur & permisceatur spumæ siue fermenti Cereuisiæ, vel potius Anglo-Britannicæ potentioris Alæ catillus mediocris. Copioso excrescēte & rarefacto liquore, supernatantes omnes sordes & spumæ nitidâ allatâ pennâ despumentur: sed fermentum album haud quaquam demendum.

Potionis Meteglin suauissimæ dolij impletio, conseruatioq; & nouissima vltimaue purificatio.

SAtis superque iam defæcatâ Meteglin, impletisque vasis eorumque osculis argillâ figlinâ aut massa panis obductis iterum defæcanda, affuso aliquoties nouo liquore, repletis, vt fieri solet in Omphacij, à fæcis spumosæ purgatione vltima. Occludantur denique vasa vt decet & cellis vinarijs reponantur. Maturè tandem, & exactè clarificato liquore ante vsum, suauissima erit potio.

METEGLIN *hac formula apud equitem D. Andream Corbeth in præfectura Shropsheere Cambriæ componitur.*

PAraturus Meteglin, modum & demensum seruare debet Cereuisiæ concinnandæ.

Decocti præparatio.

Rec. *Radicum Fœniculi, & Petroselini,* } *ana. quantitatem magnam sufficientem.*
Glycyrrhizæ mundæ lib. ß.
Radicum Mei,
Rad. Caryophyllatæ, } *ana. M. I.*
Saxifragiæ, Phu,
Rad. Helenij, M. ß.
Serpilli,
Maioranæ,
Hyssopi, } *ana. gremiale siue ventrale plenum.*
Menthæ,
Saluiæ,
Fl. Chamæmeli tantundem,
Fl. Centaurei minoris, } *ana. M. I.*
Marrubij,
Seminis Anisi,
Fœniculi, } *ana. lib. ß.*

Ebulliant ad radicum mollitiem ex artis præceptis. Omnia indantur postea aut transfundantur in dolium siue vas in quo Meteglin denique conditurus. Colentur, defæcentur, & clarificentur.

Deinde è fauis Mel recens ea proportione, vt ouum eminentiâ bona exertum supernatet: diu multum agitando versandoque commisceantur. Simul deinde in hoc vase perstent priusquam in

in cados conditurę futurę idoneos diffundantur,addendo ad fermentationem commodiorem, fermenti panis cibarij quantitatem mediocris mali Punici, & fermenti recentis Bierę, aut Alæ fortis, si non satis fermentatur.

Doliolo capacitatis cadi, id est, Centum & octo librarum medicarum, siue circiter decem *Gallonum* Anglorum, quæ continent 106. lib. & ſ. & vnci. 2. hæc aromata sequentia contusa, nodulo excepta mergantur, appenso lapillo; nec tamen fæces aut fundum attingant.

Nuces Myristicas duodecim aut sexdecim,
Cinnamomi duas aut tres fistulas,
Caryophyllorum, vnci. 4.
Zingiberis, M. 1.

Quidā sumunt Galangam, Spicam Nardi, Phu, Helenium siccum,Caryophyllos,Nuces moschatas & semen fœniculi contusa & suspensa, vt dictum est. Nullus esto cadorum obturamentis vsus ante exactam defæcationem,fermentationem,& ebullitionem. Et occlusis tandem cadis, noli recentem Meteglin bibere ante septimanas decem, cuius conditurę primas tenet vinarius cadus.

Alia Meteglin parandi ratio, a D. Throckmorton, accepta. cuius descriptionem ordine sequenti redintegrare libuit.

IN primis collige radices & herbas sequentes à prima die Augusti ad Michaelis diem.

℞. *Radicum Imperatoriæ,*
Fœniculi,
Consolidæ minoris siue Bellidis,
Tormentillæ,
Helenij,
} *ana. M. 2.* (Primo vere,potius legendas censerem.)

Radic. Petrosel.
Caryophyllatæ,
Angelicæ,
Saxifragiæ,
Valarianæ hortensis,
Galangæ tenuis,
} *ana. M. 1.*

Foliorum Lauri,
Graminis Leucanthemi Dodo:
Rosæ syl. odoratæ,
} *ana. M. 4.*

Fumariæ,
Fl. Anthos,
Saluiæ agrestis,
Hyssopi,
Menthæ fuscæ,
Agrimoniæ,
Thymi,
Fl. Hyperici,
Borraginis,
Scabiosæ,
Betonicæ,
Linguæ Bubulæ Anglor.
Auriculæ muris,
Erucæ murialis (syluestrem puto:
} *ana. M. 2.*

Plantaginis Quinqueneruiæ,
Phyllitidis,
Saluiæ,
Florum Chamæmeli,
Calendulæ,
Alleluyæ,
Florum Caprifolij,
Maioranæ,
Origani,
Cardui Benedicti,
Veronicæ,
Scordij,
} *ana. M. 1.*
Absinthij, M. ſ.

Radices, herbæ, flores bulliant m. ſ.q.aquæ tres horas.

Tribus iterum horis maceratis, & deinde expreſſis, Mel congruâ proportione addatur, exempli gratia,

Duobus congijs aut Gallonibus Anglicis & quartarijs tribus liquoris, adde Congium aut Gallonem Mellis. Iterum ſimul efferueant aſſiduò deſpumando. Condito poſtea dolijs liquore per duos dies aut plures perſtent. Cætera vt ſupra diximus, facienda.

Metheglin Theriacale, Cephaticum, Bechicum, Hepaticum, Splenaticum, *& Diureticum, deſcrip. noſtræ: febricitantibus interdictum.*

Rec. *Rad. Helenij, recent. ſucco prægnantium, Graminis Canarij ana lib. i. ſ.*
Glycyrrhizæ raſæ, lib. i.
Rad. Ruſci, Aſparagi, Petroſelini, Ononidis, ana. vnci. 10.
Rad. Filipendulæ, Pæoniæ maris, ana. vnci. 5.
Eryſimi flore & ſemine prægnantis, Botryos herbæ, Betonicæ ſiccæ cum flore, Melyſſophylli, Agrimoniæ, Eupatorij Cannabini, Chamædrys, Chamæpiteos, Herniariæ, Tuſſilaginis recentis cum rad. ana. M. 6.
Cardui Sancti, Scabioſæ, Marrubij, ana. M. 4.
Aniſi, vnci. 6.
Carui vnci. 2.
Paſſul. mund. vel Corynthiarum, vnci. 12.
Saluiæ. & Maioranæ nobilis cum floribus, Florum Anthos, Geniſtæ, vel Sambuci, Thamariſci cum floribus, Thymi, Serpilli, Hyſſopi, Adianthi vel Pollytrici, ana. M. 5.
Decoquantur omnia ex arte: Radices prius, deinde herbæ: Poſtremo flores & odorata aromatica ex ſ. q. Aquæ.
Deui Mel candidum demenſum parilitate ſupradicta addatur. & idem modus faciendi in religioſè obſeruetur.
Aliqui Soli exponunt per Caniculæ æſtus, nodulo exceptis ſequentibus aromatibus & in cadis demiſſis additis ſilicibus aut lapillis vt degrauatus punduſculo nodulus, ſidat; fundum tamen ne tangat.

Rec. *Macis, Caryophyl. Nucis Myriſticæ, ana. drach. 6.*
Cinnamomi, vnci. 1. drach. 2.
Seminis Synapi albi vnci. 2.
Rad. Acori, & ſ. Coriandri preparati, ana. drach. 2; excipiantur nodulo.

Potus Merlini, ſiue Meda minus compoſita, Cambricis magnatibus *viſitata borealibus Anglo-Britannis.*

Rec. *Aquæ menſuras tres,*
Mellis menſuram vnam.

Efferueant igne lento, aſſiduò defæcando, ad tertias. Singulis Gallonibus Anglicis affunde ſpumantis fermenti Alæ commendatiſſimæ vnci. 30. vel 32.

Subſequenti die transfundatur liquor in aliud vas, omiſſis in fundo fæcibus; nouoque affuſo Alæ fermento, iterum reſideant. Annum aut duos perdurat. Potabilis futura octauo aut decimo die à fermentatione exactiſſima, vſus neceſſitate vrgente.

Medæ Moſcouitarum parandi ratio in Ruſcia.

PRoportio Mellis reſpondeat aquæ quantitati, & fermenti, vt ſupra monuimus. Ruſci addunt Ceraſa & Rubi Idæi fructus.

Adduntur que libræ duodecim florum Lupi ſalictarij, pari portione vt fit in concinnanda Cereuiſia, ex modijs duobus Malti & conuenienti aqua maceratis.

Obſeruatio.

Obſeruatio.

ET ſi herbæ flores, ſemina & radices contra leges artis, vti in Aduerſarijs diximus diutiſſimè, vt ſaporis & herbacei viroris faſtidium exuant, vtque magis alant, diutiuſque perennent, percoctæ & excoctæ fuerint, ſuaderem tamen, odoratiores & aromaticas ſub finem ebullitionis addendas, aut ſaltem mediam earum alteram quantitatem, vt earum pars ſuauior, potior & efficacior conſeruetur.

Quotidiano potui ſenio & annis obſitis vtiliſſimam hanc potionem diximus: nec adeo temulentiam vertiginoſam gignere, aptiorem multò & vtiliorem cerebro neruoſoque generi futuram, minimè nocuam, viniique vicem ſuppleturam, ſi periti Medici inſtituto & induſtrij operarij aut Pharmacarij operâ,artis legibus inuiolatis,cuiuis naturæ accommodè præparetur.

Omnibus & egregijs, quibus Mel, pollet auxilijs: etiam hepate calidioribus minus nocitura Meteglin, ſi Cichorio, Soncho, Seridiſque ſpeciebus, Lichene & ſimilibus herbis calor retundatur, & moderetur; & vt paucis dicam varijs affectibus, magno mortalium auxilio, ad capitis, pectoris, carnis,cutis et cuticulæ,viſcerum, inteſtinorum, dyſenteriarum,adſtrictoriarū aluorum, vterinorum morborum, ruptorum & vulſorum, venarum obſtructionum,farctuum humorum putrilaginum, omnium inflammationum, febrium, calidorum, frigidorum, humidorum et ſiccorum affectuum, quamplurimorum cæterorum, ex quamplurimis diuerſis aromatibus, odoramentis, plantis et herbis, radicibuſque Dioſcoridis exemplo, de Aromatite vino, Ceſtrite,Stæchadite,Hyſſopite,Abſinthite,Rhæte,Rhodite,Myrtite,Cydonite & alijs innumeris factitijs vinis et chyliſmatibus, quorum diuturnus et longus vſus varios et immedicabiles credìtos morbos mirabiliter ſanabit.

Panaceum Vinum Dioſc. Panaceum circumforaneorū in memoria reuocat. Ex Panace item vinum commendatur à Dioſcoride. Fœlicius autem ſine fuco et dolo morbos profligabunt huiuſmodi medicamentoſæ potiones quam illa *Aurea* ementita Circulatorum et impoſtorum Germanorum aliorumque *Pannacea* ex *Antimonio* parata, etſi inficiantur, ſoloque auro conſtare aiunt (*Auri* quidem ſacra fames mondanos ad Auernales aquas proritat.) Baſim verò illius decantatiſsimæ *Panaceæ Stibium* eſſe certò aſſererem,perſancto etiam teſtimonio optimorum,doctiſsimorum fidiſsimorumq; Philoſophorum in hoc ſtudio excellentium D. *Petri Seuerini* Regis Daniæ Medici clariſsimi, et aliorum Chymicæ artis peritiſsimorum virorum, qui horum technas, callentiſsimis verboſis mellitiſque lenocinijs ornatas *Aurum* captantium congerronū, dulcemelos modulantiū, inſtar dulcè ſonantis aucupis fiſtulæ volucrē decipientis, nobis recluſerunt. Fallacijs quibus mundus immundus falli vult et fallitur, deſcribendis, quamplurimæ paginæ non ſufficerent.

Calamus odoratus Libani. Calamus myrepſicus Hippocratis.

CAlamus Odoratus.] Odorato Iunco Calamum Odoratum, quod cum eodem in loco naſcantur, tum corporaturaturæ, craſis, conſimiliſque efficaciæ, & materiei inſpiſandorum vnguentorum ſint, ſubiunxit Dioſcorides. Calamus vocatur, quia vt fiſtula vacuus eſt, & internodijs Arundinum modo geniculatus. Aromaticus verò, ad differentiam aliarum Arundinum,quæ odoratæ non ſunt. Calamorum autem ſiue Cannarum vel Arundinum multifariæ differentiæ. Quod Calamus aromaticus ſit ex Harundinum familia, teſtis eſt Plinius, qui inter Harundines Calamum aromaticum enumerat; vtrumq; in India naſci tradit, odoribus vnguentiſque inſpiſſandis vtilem dixit Plinius, qui Calamo odorato eaſdem vires tribuit quas Dioſcorides. Plinij autem verba ſubdere clarioris doctrinæ & authoritatis gratia viſum fuit. *Vt quoniam, inquit, genera plura fecimus, illa quæ in India Syriaq; naſcitur odorum vnguentorumq; cauſa, vrinam monet cum Gramine aut Apij ſemine decocta. Ciet menſtrua ad mota: Medetur conuulſis, duobus obolis pota, Iocineri, renibus,hydropi, tuſſi etiam ſuffitu, magiſq; cum Reſina. Furfuribus vlcerumq; manantibus, cum Myrrha decocta: exeipitur & ſuccus eius, ſicq; Elaterio ſimilis: Efficaciſſima autem in omni Harundine quæ proxima radici; efficacia & genicula.*

Dioſcorides.) Calamus odoratus in India naſcitur.

MEmini me vidiſſe Venetijs ad Angeli ſymbolum Calamum aromaticum, quem Alepo Syriæ Sequinus Martinellus doctus & induſtrius Pharmacopœus, fortè delatum ex lacu inter

inter Libanum & illum ignobilem montem Plinio lib. 12. cap. 22, memoratum miserat. Arundo erat geniculata, nitida, crassitudine paruum digitum æquans, color fuluus, ni labat memoria, saturior: odoratus, parum lentus in mandendo, subacris & amarus.

Iacobus Vtenhouius generosus Gandauensis, stirpium & artis medicæ peritissimus, Calami aromatici dodrantalis longitudinis cannularum frustilla aranearum telis plena, fulua, geniculata, digiti minimi crassitudine, gustu plane aromatico, amaricante, Schœnantho præstantiore, *Balneolis* vulgo *Baignolz* Galliæ Narbonensis nactus est inter Schœnanthi festucas, quæ Massiliam aduecta ex lacu Plinio memorato afferebant.

Multò maiora habuit præclarus vir augerius D. de Bousbeke Flander Insulanus, Cæsareæ maiestatis Constantinopoli legatus, Stirpium exoticarum peritissimus.

Dioscorid.] b *Melior est fuluus, densè geniculatus,* c *& qui assulosè frangitur, plena araneorum fistula,* d *albicans, lentus in mandendo, & adstringens, ac* e *cum quadam acrimonia amarus.* f *Vrinam potu ciet, quare cum Graminis aut apij semine coctus, in aqua subter cutem fusa morbo renum vitiis, stillicidio vrinæ, ruptisque commodè bibitur.* g *Menses & potu & appositu pellit.* h *Tussi suffitu medetur per se aut ex resina* i *Terebinthina, hausto per arundinem fumo: ad* k *mulie-bres infessus decoquitur, & clysteribus imponitur.* l *Suffictionibus, malagmatisque odoris gratia commiscetur.*

b Melior est fuluus.] Colorem valdè ruffum vel fuluum χίῤῥον Græci dixere. Hic color, & lentor in mandendo Calamo, non eius radici afsignandus, vt Cornarius opinatus est; araneas & genicula ad Calamum referens. Calamum re vera intellexit Dioscorides; non radicem, dum ait, plenam araneorum fistulam.

c Et qui assulosè frangitur.] id est, in multas assulas, siue in multa segmenta, quod Arundinibus proprium est. Diffringuntur autem assulosè, siue secundum longitudinem diuiduntur. Eodem modo plerunque ossa franguntur. Plinius dixit; melior qui minus fragilis est, & qui assulosè potius, quam Raphani modo frangitur.

d Albicans,] quia fuluum prius dixit Diosc. videtur referendum ad araneosam illam substantiam, qualem in alijs arundinibus cernere est, nisi velit ex fuluo albicantem significare: alij radici tribuunt.

e Cum quadam acrimonia amarus.] Gustanti subacris & subamarus percipitur, eoque subamarum legendum: solus Oribasius amarum dixit: cæteri nullam amaroris fecere mentionem.

f Vrinam potu ciet, quare cum Graminis, aut Apij semine coctus.] Semina diuretica addit, vt medicamenti actio inuetur, & fit magis destinatum hydropicis & nephriticis: quando lotium ob affectos renes vel vesicam supprimitur, stillicidiumque fit quod stranguriam appellant.

g Menses & potu & appositu.] quia aliqua sunt quæ pota menses, non apposita mouent: vel quia nonnulla imposita menses elicere possunt; quæ non intro assumuntur; quæ ichores absumendo menses retinent, potius quàm mouent; aut quæ sunt amara, aut odore ingrata imponuntur, nec nisi vrgenti & maximo affectu propinantur: Cuiusmodi sunt Lachrymæ fœtidæ, Sabina, Bitumen, Assa fœtida, Galbanum & consimilia attrahentia medicamenta simplicia vel composita; quæ intro sumpta ventrem laxarent: pessarij autem modo subdita sanguinem attrahunt, quem etiam medicamenti acrimonia expultrix facultas irritata expellere cogitur.

h Tussi medetur per se, aut ex Resina Terebinth: hausto per Arundinem fumo.] Fumus aerem inficit, quem quia pulmones hauriunt, siccando, humores absumendo & defluxiones sistendo egregie* curat: quod commodius vt fiat; cite Dioscorides Terebinthinæ Resinam addit, quo plus vaporosæ fuliginis reddat, quæ potentissimè catarrhos & pulmonum vlcera siccat: Farctis tamen pulmonibus difficilimè spirantibus, affatim per fistulam aut infundibulū hi vapores non intromittendi; nisi prius medicamento purgante imminuta excrementorum copia, in cubiculo vel lectica cadurco occlusa, fumum sensim hauriant, & assuescant. * *Vti Tabacum.*

i Tussi medetur.] Tussi mederi Calamum Aromaticum ait Dioscorides quasi suffitu aut hausto per Arundinem fumo. Quædam namque medicamenta Eclegmatis modo sumpta, qualia dulcia sunt, tussi medentur: Alia verò vncta, vt olea & axungiæ pectori illita; Nonnulla sensum partis obtundendo & materiam incrassando; vt pilulæ è Cynoglosso, Diacodium & similia. Tabaci fumus haustus membranas Cerebri hilari quadam voluptate & suaui amentiâ, quo quidam minimè carere possunt, opplet & reficere videtur, vt Hyoscyamus & Opium Turchias vini vicem supplens; hebetat tamen & stupefacit & tandem noxius; vti Zythi siue Bieræ præstantioris spuma, quæ opiliones & rusticos Flandros naturâ frigidos & graues ad tempus expergefacit, spiritus

ſpiritus calfacit, alacres & cardaces reddit; tandemq́; facultates minuit & officit vt in Zytho dictum fuit.

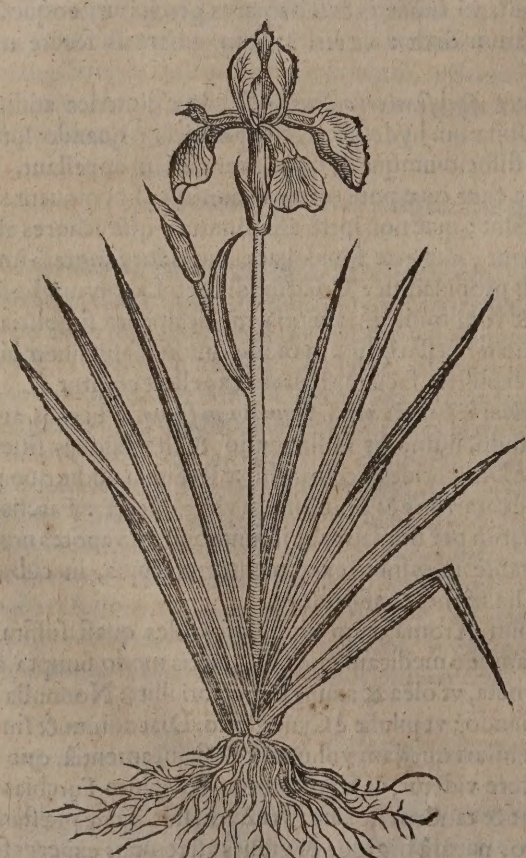
k *Ad muliebres inceſſus decoquitur & Clyſteribus imponitur.*] Rectius decoqui ad muliebres inſeſſus & collutiones quæ per metranchytē iniici ſolent. μητρεγχύτης inſtrumentum eſt matricis á μήτρα, id eſt, matrice dictum, vt ſiſtula qua medicamenta & collutiones in vterum immittuntur.

l *Suffuſionibus, Malagmatiſq́; odoris gratia.*] Malagmatis, medicamentis & ſuffumigijs commiſcetur non ſola odoris gratiâ, nam & tuſſi medetur ſuffita. Miris etiamq́; eximijs egregijſque dotibus & viribus pollet ad ventriculi, hepatis, ventris, vteri & viſcerum varios affectus: Verum in partium externarum quibuſdam remedijs ſola odoris gratia Odoratus Calamus miſcetur; vt in vnguinibus quibus mollicelli & ſplendidæ mulieres; neceſſitatis vel voluptatis gratia, vel ad oris infectum halitum, vel alarum tædia, vel pedum hircinum tetrumque odorem, vtuntur. Sed cum ad nos Verus Calamus adferri deſijt, optimum ſubſtitutum Schœnanthum erit, vtriuſque et Calami et Schœnanthi perpenſis ex Dioſcoride facultatibus.

Galenus.] Leuiuſculam quadam adſtrictionem ac minimam acrimoniam poſſidet. Siquidem magna ex parte eſſentia eius terrena eſt & aerea; temperies autem callida et ſicca: quamobrem moderatè vrinam mouet, ac facultatibus quę Iecori ſtomachoque imponuntur, nec non ijs fomentis quæ inflammato vtero, aut mouendis menſtruis adminiſtrantur, cōmodiſſimè poteſt miſceri. Ponatur habeaturq́; ſecundi ordinis eorū quæ excalfaciunt & deſiccāt: valentius tamen deſiccent, quam excalfaciant: Ineſt quoq; ei quædā partium tenuitas velut omnibus odoratis. Cæterum eorum compluribus tenuium partium plurimum: Calamo verò non multum adeſt. Æginetæ ex ſecundo calfacientium et areſacientium à temperatis exceſſu, ſubtilioris nonnihil, et aſtringentis eſt potententiæ, vrinam ergo proritat.

Iridis omne genus Aduerſariorum pag. 30, 31, 32. Obſeruationum, 32, 33. 34. 35. & in nouis excudendis Stirpium Illuſtrationibus.

Iris candidis floribus anguſtifolia, Iridis Cluſij vocatæ, ſiue Iridis anguſtifoliæ Cluſij ſecundæ ſimilis.

HAnc in penſilibus Adonidiſq; hortis ſedulò alebat Medio-caſtri Mattiacorum amiciſsimus et humaniſsimus vir D. *Cornelius Coorne* huius peramæni ſtudij amantiſsimus: ſeſquipedalibus aut pede longioribus folijs, paruum digitum latis, in ſeſquipedali aut bipedali, caule floribus albis aſpectu ſuauiſsimis donato, quorum terna repanda folia latiora venis ſiue neruis ſuauè rubentibus iucundè inſignita ſunt, nec non oris perpolitè breuioribus lineis concoloribus ſtriata: alijs verò incunbentibus ternis, et totidem anguſtioribus ſurrectis folijs penitus candidis. Radice Iridis Clſii vocatæ, ſiue anguſtifoliæ ſecundæ non abſimili multis fibris donata. Franco-valle, vulgò *Frankedal* à Nicolao *van Brabant* in Belgium primum miſſa.

Iridum

Iridum delectus, & facultates ex Dioscoride, Plinio, Galeno.

DIoscor.] *Melior est* [a] *Illyrica, &* [b] *Macedonica, & inter has laudatissima quæ υποκόλοβος, id est, quæ decurtata, breuis, vel pumila mutila ferè (sic omnes vertunt; Cornarius tamen obtusam aliquantulum dicit; sed parum refert, si quis mutilatam aut decuratam, dixerit; nam quæ decurata sunt, videntur sua natura longiora fuisse, sed abreuiata) & densa constat radice; frangenti contumax, subruffo colore; gustu amaro (Ruel. πυρωτερα) id est, feruentiore vertit; odore perquam syncero, ita vt nullum prorsus situm redoleat; quæ dum tunditur, sternutamenta mouet. Secundum locum habet Africana, candicans, gustuque amara.* d *Teredines in vetustate sentiuntur tunc tamen odoratiores reddi solent.*

a *Melior est Illyrica.*] Idem *Plinius.* Ab omnibus authoribus Iris Illyrica celebrata est & primum locum sortita. Florentina passim hodie nobis pro Illyrica obtruditur, & pluris fit à mercatoribus quam Veneta, quia candidior & fragrantior: attamen ex Illyrica, hodie Sclauonia dicta, Iris Venetias deferri solet; quare Veneta, Illyrica legitima omnibus vno ore censetur; subruffi coloris, non candidi, etiam Plinij & Dioscoridis suffragio, omnibus præferenda. Non multum à Lusitanica bifiora folijs differre literis prodidit fidissimus scriptor Clusius noster: pedali caule, raro ampliore, & flore Iridis Lusitanicæ formâ, colore & odore persimili, paulò maiore tamen: radice nodosa, & geniculata, odoris dum recens est, ingrati, at siccata satis grati, insipidi initio gustus, postea tamen feruidi, faucesque vrentis.

b *Macedonica.*] Secundum locum sibi vendicat Macedonica *Plinio*, longissima radice, tenui & albida. Plinius à Dioscoride dissentire videtur, qui mutilam & subruffam commendat. Plinius fortè per Macedonicam longissimam exilem & albidam, aliam ignobilem Macedonicam indicare aut indigitare voluit: at densam, mutilam siue diminutam, breuem ac velvti decurtatam pumilam, frangenti contumacem, subruffi coloris, præferr Dioscorides: attamen Plinianæ lectioni hæc non videntur aduersari, qui duplicem Illyricam facit: & Raphanitim à Raphani similitudine longiorem, minusque crassam quæ melior est, Rhizotomiam subruffam, quam tamen idem Plinius Raphaniti præfert libri 21. cap. 20. Cur Rhizotomon dicta ignoro, cùm Rhizotomus nomen sit cuiusdam Botanici, vt Crateuæ apud Dioscoridem & Hippocratem. Raphanitis potius ad figuram refertur Raphani, quam ad colorem: Astragalitis dicitur à Galeno & Aetio, quia Astralagus radice est rotunda, Raphani modo grandi.

Densior, breuior, cassior & habitor radix; diutius, aptius & perfectius vires suas integras conseruare censetur.

c *Secundum locum habet Africana, candicans Diosc.* (qualis est nostra Florentina) *gustu amara.*] Hæc fortè quod loco ficciore nascatur, magis amaro sapore est quam Illyrica, quæ à feruidiore sapore πυρωτερα, id est feruentiore gustu à Ruellio dicta est.

d *Teredines in vetustate sentiunt.*] Teredines sentire dicuntur radices quæ à paruis vermibus arroduntur: Illa facilè arroduntur quæ substantia sunt laxa & molli, vt Zingiber: generantur enim ab humiditate, verum hæc cum densa sit & amara radix, inuestiganda h[illegible]us rei causa. Teredinem sentit, non cum recens est, sed forté, quod nimium sit amara, cum veterascit, & in vetustate, quo tempore sapor ille digestus est: et hoc in omnibus ferè commune, vt in vetustate potius alterentur à vermibus, quam cùm recentes sunt: Putrescit tota materia; sed hæc animalcula, insecta, tineæ aut teredines non ex omni humiditate generantur, sed ex succo radicato viuo; quare in senecta humor ille insitus putrescit, et in illa putredine vermes generantur.

e *Tunc tamen odoratiores reddi solent.*] Si odor vt Gal. vult, effumatio sit calida et sicca; tunc magis olere debent cum magis effumant; effumant cum calidiora sunt, calidiora enim euadunt humiditate aquosa moderante calorem absumpta: Minimè igitur mirū, si odoratiores vetustate reddantur: grauis enim huius radicis odor cum è terra eruitur, superfluo et excrementitio humido obrupta est, quo absumpto, odoratior et fragrãtior euadit. Fumida enim et odorata fragrantiora magisque redolentia fiunt dum tundendo et terendo effundunt odores: Quæcunque etiam à teredinibus, aut tineis vermibusque eroduntur in puluerem abeunt, magisque fumos emittunt et odoratiora euadunt: vetulæ igitur vetustate radices, nouellis recens erutis, odoratiores.

DIoscorid.] a *Vis omnibus excalfactoria,* b *extenuans, contra* c *tussim efficax: humorum qui ægrè reijciuntur, crassitiem digerunt vel attenuant: bilem,* d *crassamque,* e *pituitam ex hydromelite*

melite drachmis ſeptem f *epotæ purgant* : g *Somnum conciliant*, h *lachrymas* i *ciunt, torminibus medentur. Eædem* k *potæ ex aceto* l *ſerpentium* m *ictibus auxiliantur, lienoſis, conuulſis, perfrictionibus,* n *horroribus, & quibus genitura* o *effluit. Menſes ex vino potæ pellunt. Decoctum earum fœminarum fotibus vtiliter imponitur, ad emolliendos locos, laxandaq́; in eis venarum ſpiracula* p. *Iſchiadicis* q *infunditur. Fiſtulas ac ſinus carne explet* r. *Radices ex melle glandis* ſ. *modo ſubditæ partus extrahunt, quinetiam coctæ & illitæ ſtrumas vetereſq́; duritias emolliunt* t. *Siccæ quoque vlcera replent, & cum melle purgant.* u. *Nudata oſſa carne operiunt. Doloribus capitis cum aceto & roſaceo magnâ cum vtilitate illinuntur. Admotæ cũ albo veratro, & duabus Mellis partibus, lentigines & vitia cutis in facie à ſole contracta emaculat. Peſſis malagmatis & acopis inſeruntur. In vniuerſum magni ad omnia vſus.*

a Et caput purgat Plin. *b* craſſa et choleras. *c* et araneorum, ſcorpionum, in pane vel aqua, addit Plin. *d* genituras abſumit, Plin. *e* et lumbis cum reſina illinitur Plinio, *f* ſarcotica eſt. *g Glandis modo*, ſcitè *collyrij modo* vertunt. *h* Succo duritias omnes emollit. Plin. *i* capitis præcipuè ſupputationes veteres. Ægineta eadem aſſerit.

Addit Plin. Infantibus eam circumligari ſalutare eſt. Dentientibus præcipua eſt, tincarumuè vitio laborantibus inſtillari. Contra canum morſus ex oleo imponitur, et contra perfrictiones, ſic et neruorum doloribus. Dolori capitis cum cotoneis malis aut ſtrutheis illinitur. Crapulas quoque et orthopneas diſcutit. Vomitiones cit duobus obolis ſumpta. Oſſa fracta extrahit impoſita cum melle. Ad paronychias farina eius vtuntur. Halitus oris commanducata abolet, alarumque vitia. Sedis rimas & condylomata, omniaque in corpore excreſcentia ſanat.

MESVE. Radix eſt calida ſicca ordine tertio, acris: terget, coquit, reſoluit, lenit, aperit obſtructa, ſedat dolores, pituitam craſſam, et miſtam illi bilem purgat, ac præter hæc aquas ſeroſas, idque clementer. Materiam craſſam, lentam, hærentem in thorace, ac pulmone, coquit, tenuat, ac promptè educit, viſceraque omnia expurgat. Hepatis quoque ac lienis, et vicinarum partium tollit obſtructiones: affectus ab ea excitatos, hydropem, dolorem, tumorem, duritiem, et ſimiles ſanat aut lenit. Omnes quoque tumores etiam duros, et ſtrumas digerit, præſertim neruorum et iuncturarum: maximè cum betæ vel braſſicæ ſucco vel vino, et melle, et oleo chamæmelino. Cephalalgiam veterem ſanat: præſertim cataplaſmate impoſita, et ſucco eius in nares attracto. Hic enim ſternutamentum mouet, et per nares detrahit vim maximam excrementorum in partes alias, per meatus occultos alioqui defluxurorum. Succus autem ex ea vt abſinthio extrahitur. Cum ſapa autem tuſſim veterem ab humore craſſo, lento factam, multùm iuuat, et ab eodem ſpirandi difficultatem. Vterum prætereá expurgat. Peſſo quoque ſuppoſita vel emplaſtro admota, vteri dolores ſedat, menſes euocat, aborſum facit. Vlcera antiqua, ſordida, putrida purgat, terget, carne proba implet, quale etiam oſſa nuda veſtit. Iſchiadi ſalubriter aut clyſtere inijcitur, aut emplaſtro imponitur. Os ſi colluitur aceto cui incocta fuerit, dentium dolorem ſanat, & rheumatiſmum ſiſtit: ſuppoſita item hæmorrhoidas aperit. Inuitam feminis vacuationem ſumpta cohibet. Succus eius cum farina fabarum & cinerum illitus, faciem expurgat, eiuſque maculas deterget. Oleum denique Irinum neruos & iuncturas firmat, ſpaſmum ex repletione, cephalalgiam, dolorem hepatis, ſplenis, renum, vteri, iuncturarum, thoracis & podagræ, pleuritidem, peripneumoniam oblitum iuuat, catarrhum coquit, ſomnum
**Oleum Irinum.* conciliat temporibus inunctum: aurium dolorem inſtillatum auri, narium graueolentiam ipſis iniectum corrigit. * Fit autem ex floribus Iridis, & radicum dimidio, vt roſatum oleum & violatum. Ne ventriculum lædat, ſumatur ex mulſa & pauca ſpica, vel cum ſero lactis melle, Maſtiche: ad affectus autem thoracis, & pulmonis, cum ſapa, vt dixi, propinatur.

a *Vis omnibus excalfactoria*] Omnes vi calfaciendi pollere ait; quod Ægineta ſine aliqua gradus limitatione docet; ait enim abundè calefacere, abſtergere & concoquere ſiue maturare.
Calfacit. 2. & exſiccat. 3. Fuch. Intellexit fortè ad ſecundum gradum, vt coniectura fert, quia ſarcoticis annumeratur; quæ talia eſſe ſolent, & vltra ſecundum gradum calfacere et ſiccare non debent; ne materiam generandæ carnis aptam et neceſſariam abſumant; niſi ſuperflua caro adſit.
Calida & ſicca ordine 2- Auicennæ ſarcotica. Alij ad ſecundum completum vel initiũ tertij exceſſus; minimè quartum, quod tamẽ doctiſſimus Dodoneus credidit recens potiſſimum; cuius purgandi facultas in calore minimè conſiſtit; ſed ſucco abſtergente, attenuante, nitroſo, crudo, flatulento, ventriculo & viſceribus moleſto, niſi probè caſtigato.

b *Extenuans*] Dioſcorides addidit facultates ſecundas & tertias. Eſt enim medicamentum non ſolum calidum; ſed etiam tenuium partium, quemadmodum ſuccus Limonum, oxalidis, berberis, agreſtæ ſiue Omphacij, reliquorumque acidorum, quæ extenuant craſſos & lentos humores citra calfactionem.

c *Contra tussim efficax*] Cúm tussis à diuersis causis fiat, in qua tussi efficax, distinguere operæ pretium est: *N*am tussim ex collectionibus & tumoribus sub septo transuerso minimé curare manifestum; quæ à septi compressione fit, non secus ac illa quæ ab hepatis inflammatione deprehenditur. *T*ussis enim ab acribus humoribus irritatio est in membris & organis respirationi seruientibus facta, vt expellat infesta excrementa; sicut sternutamentum, capitis, & nausea ventriculi.

Neque conuenit in defluxione pulmonum vel arteriæ à tenui materia, cùm sit attenuans medicamentum; densare enim opus est: si calida materia frigidis condensantibus, papauere, opio, vel lentis, spissis, Gummi Arabico, tragacantho: si frigida, tenuis, Iuiubis, Sebesten, & alijs moderatè calidis, Penidijs, semine lini, fœnigræci, radice altheæ, maluæ & similibus: aut medicamentis, compositis syrupis Ziziphorum & de Hyssopo, qui conspissantia lenta recipiunt. Tussis à sanie exudante ab inflammatis pulmonibus, costis, trachea arteria vel eius ramis; quæ si tenuis, incrassanda; si crassa, extenuanda, vti in empieumate. Quæ duntaxat á refrigeratis pulmonibus fit, solo halitu retento, qui calfacit, curabitur, si leuis sit. A lentis crassisque, vel diuturniore mora densatis, pulmonibusq; infarctis educendis Iris efficacissima. Minus conuenit tussi post materiæ eductionem, ob facultatem irritatam expultricem, cui narcotica ad sensum minuendum vel leniendum, potiora sunt.

d. *Humorum qui ægré eiiciuntur attenuant.*] Cur ad tussim & in qua tussi valeat, *Diosc.* indicat: quæ difficilé è thorace excruntur, attenuat, quibus extenuatis facilé reijciuntur. Forté aliquid vlterius significare voluit his verbis, *qui ægrè eijciuntur*, siue é thorace, ventre, renibus educenda sint excrementa. Extenuant & incidunt Irides omnes, vi calfactiora & partium tenuitate: quare paulo post subdit, *menses, vrinas, farctus hepatis & splenis.*

e. *Crassa & choleras purgat.*] Crassa extenuando ad supradicta referuntur, vel ad ea quæ rejiciuntur; duo significare volens; humores purgare & eosdem purgare in maiore quantitate. Iris enim cholagogum medicamentum est, quę cum hydromelite bilem crassam vel pituitam extergendo & attenuando, euacuat. Hydromel enim medicamentis purgantibus additur, vt eductionem faciliorem reddat: eadem qua ratione Aloes bilem purgantibus, extenuantibus & incidentibus commixtis in Hierapicra Gal. pituitam crassam euacuat.

f. Epotæ] quasi dicat, non impositæ: quod de recenti intelligendum; sicca enim purgat.

Drachmis septem epotæ.] Drachmis septem legendum, quia crassa, euulsu difficilia, Plinio lib. 21. cap. 20. aluum soluit drachmis duabus cum melle; tussim, tormina, inflationes pota, lienes ex aceto, contra serpentes & araneorum morsus ex posca valet; contra scorpiones duarum drachmarum pondere in pane. Cholicum medicamentum docent Plinij verba, qui aluum duabus drachmis purgare dicit, & drachmas duas sufficere ad scorpiones. Sed aduersus venena oportet maiorem quantitatem exhibere, vt vis medicamenti venenum superet.

Mesueo laxat aquam citrinam, humiditates viscosas & melancholiam: aperit opilationes; verùm mœstitiam infert; sed quando miscetur alijs medicinis opilationes reserantibus, iecur & viscera roborantibus noxa minuitur. Aqua & melle cocto castigatur. Dosis in decoctis ab aureis duobus, ad tres vel quatuor; & siccæ contusæ á drach. 1. ad drach. 2. ex melle cocto.

Nostris practicis hodie succi recentis hydropicis propinatur ab vnc. 1. ad vnc. 2. cum tantillo cinnamomo, asaro, nardo, caryophyllis aut Syrupo é cichorio Nicol. Igne evcocti succi aut densari à drachmis duabus & semisse ad drac. 3. & quatuor, recens tamen crudus potentius agit.

g. Somnum conciliat.] Odore suaui capvt replet, & cerebri ventriculos vapidis fumis imbuit, non secus ac vini, ciborum repletio, labor & alia multa: non siccitate & calore, quæ potius vigilias inducunt. Neque in morbis acutis, aut calidis & siccis corporibus, sed in humidis, vel in dissoluendo humiditatem, vel capiti uapores offundendo; vt crocus, myrrha, anethum, ocymum & huiusmodi nonnulla, quorum maximus est vsus, in quibus valdè humida & narcotica stupefactoria dare non licet, vt in pleuritide, peripneumonia & alijs affectibus in quibus expectorandum. Syrupus è papauere albo vel nigro, sputum & omnem pectoris excretionem compescit: quare eo parcendum, vel illi Iris addenda, quæ & somnum conciliabit, & humorum cum incrassationem impediet, tum expulsionem & exercationem iuuabit. Num intro sumi vel imponi debeat, nihil *Dioscor.* Dicemus & intro assumptam vel temporibus impositam, vt vult Mesueus, prodesse.

h. Lachrymas cient.] Lachrymas ciunt quæ cerebrum comprimunt, vel acrimonia feriunt vel dolore afficiunt. Iris quia acris, lachrymas cit, vt cepe & acria collyria dolorifica: et risus, comprimendo oculos: et splendor nimius, violentia quadam.

Lachrymare dicuntur plantæ, vites & arbores , cùm inciſæ earum liquor aut humor ſeroſus & aquoſus guſtatim ſtillat,qui in aliquibus denſatus & gummatus eſt,vti Ceraſorum,Prunorum, Amygdalorum & ſimilium ; in alijs veró Reſinoſus,durus aut humidus; vt Opo-Balſami,Styracis, Myrrhæ, Terebinthi, Lentiſci, Larycis,&c. Ferulacearum autem Plantarum , Galbani, Ammoniaci, Opopanacis, Sagapeni, Laſeris etiamque Ixiæ, &c.

*L*achrymæ quoq; vocantur, cùm ſeroſus aqueuſué humor cerebri per occulos guttatim ſtillat,quarum hic meminit Dioſcorides : Harum autem materia,quæ magis cocta ſpiſſataque eſt, ſiue á melancholico humore aut pituoſo, limus, cænum, lippitudo, aut pituita ſpiſſata ceræ modo palpebris adhærens dicitur.

De Lippitudine dura, ſicca & ſcabra, vide Aetium Tetrabili ſecundæ , Sermone tertio.

Mulieres ſunt ad lachrymandum viris propenſiores ; quia cerebro humidiores.

i. Eædem potæ ex *Aceto auxiliantur Serpentium ictibus,Lienoſis,conuulſis,perfrictionibus,horroribus, & quibus genitura effluit.*] Omnes hos morbos vno periodo comprehendit Dioſcorid. & Irides omnibus auxiliari ex aceto ait.

Serpentium ictibus.] An ex Aceto puro vel Poſca ſiue Oxycrato , id eſt, mixtura ex aqua & Aceto potulenta, ſiue potui idonea, vulgò potabili, aut reſtincto lympha aceto, potandæ Irides inueſtigandum ? Acetum enim acre eſt & ſine aqua potui ineptum ægrotis ; eoque ex Aceto, quoad bibi poſſit lympha extincto, aſſumendæ Iridis radices.

Acetum ex vino albo vel rubello, quum in eo penetrandi vis exigatur , quæ in partium tenuitatate exiſtit, præfertur : contra improbatur quod ex vino craſſo , atro , tortiuo ; niſi maiore aſtrictione quam penetratione opus ſit ; plus enim incraſſat quam attenuat , magiſque comprimit, quam reſerat. A ſcopo longé aberrant qui ſtillatitijs *A*ceti , Limonum & ſimilibus liquoribus, Aceti loco abutuntur. Huiuſmodi enim acerrimi & mordaciſſimi ſucci , rationi minimé conſentanej cenſentur : quippe qui plus æquo & quam par eſt, penetrando & vellicando ventriculum aliaſque partes neruoſas, quibus Acetum, ſuccus Limonum & ſimilia tenuiſſimarum partium, etiamque nonnulla acriora Chymica inimica ſunt , maximé lædunt, dum earum ſubſtantiam altè ſubeunt & rodunt ; vnde ſæpe conuulſio,natiui caloris depopulatio,deprauata, læſa, labefacta & deperdita ventriculi concoctione, ſæuiſſimaque irreparabilia ſymtomata nobis viſa : vti etiamque ex Antimonij vſu.

k. Horroribus, conuulſis, ex acetopota.] Acetum igitur (niſi aqua dilutum,) neruis noxium, acre & moleſtum,ideo aptius conuenire videtur cum oxycrato ſiue poſca perfrigerationibus refrigerationibuſuè & horroribus in quibus nerui afficiuntur : quia Plinius contra ſerpentium & araneorum morſus ex poſca valere ſcribit, & ex aceto ad lienoſos, quibus acetum optimè contra vulgi ſententiam conuenit, cuius beneficio ad partes remotas celerrimé peruenit, & craſſũ ſuccum extenuando lienem minnit : In *V*eſicæ tamen affectibus & Gonorrhea acetum merum lædit.

l Nihil in Aceti vſu verendum ; quum Acetum aqua dilutum minus neruos, neruoſaſque partes ſua vi tenui & refrigerante tentet : ex aqua enim ad mediocritatem reducitur, & I.is omnem illam noxam Aceti caſtigat & emendat. In his omnibus affectibus celerrimo remedio opus eſt : beneficio autem Aceti, medicamenti vis citius ad partes affectas perueniet.

m *Et quibus genitura efluit aut profluit.*] Quia genituram abſumit exſiccando ; gonorhææ, ſiue reſolutioni vaſorum ſpermaticorum etiam medendo ; nam refrigeratis & conuulſis conuenit. Plinius libro 21. cap. 20. ſomnum conſiliare; ſed genituram conſumere ait. Etſi genituram conſumere Plinius dixerit ; aliud tamen innuere voluiſſe certum ; vt genituræ ſuperfluitatem minuere & abſumere, ſeminiſque inuoluntarium profluuium cohibere . Plinius rationem reddere videtur cur Iris ſeminis medeatur profluuio . Quod ſi de gonorrhæa medicorum præualet opinio, & vaſorum ſpermaticorum ſit reſolutio ; aptiſſimæ quoque Irides futuræ : nam conuulſis, perfrictionbus & horroribus auxiliantur. Alia gonorrhææ ſiue nimiæ profuſionis inuoluntariè ſeminis cauſa agnita eſt & experta in anatomicis adminiſtrationibus, Rondelletio & præceptoribus noſtris : quòd paratum & confectum ſemen minimè in ſpermaticis deferentibus vaſis & teſtibus contineri ; ſed ad radicem penis glanduloſæ paraſtatæ, in quibus ſemen admodum albeſcit, ſitæ ſunt, in quas vaſa ſpermatica deſinunt : quibus veſiculæ Purpuræ fauagini ſimiles appenſæ ſunt, in quibus præparatum ſemen congregatur, & ab illis veſiculis, quaſi per infinita foraminula, papillarum foraminibus ſimilia, vel palati, in meatum deſcendit. Cum igitur ſemen in Veſiculis his maiori copia quam continere poſſint aceruatur, inter dormiendum profluit. Hunc fluxum nocturnas polutiones dixere Theologi Latiora quoque foraminula iſta fi-

unt ex frequenti coitu: & aliquid feminis in canalem refudat; irritaturque exulceratione, feminis profluuium. Proinde à quacunque causa genitura effluxerit; siccando, partes instaurando & consolidando vi sua sarcotica vtilissima Iris futura. Igitur legendum videtur *ad feminis profluuium auxilium efficax*; Nam & *Mesueus* id ipsum confirmat, inquiens, *Confert vsus eius ei qui semen suum inuoluntariè effundit*. Hæc autem verissima esse, experientia docebit.

t. Huic affectui cruditates materiam suppeditant; & flatus & in dorsum decubitus; impedita, diminuta, aut remorata ventriculi concoctione ob labores, vigilias, compotationes aliasuè causas. In vitiata concoctione, & alimenti praua distributione, minimè prosunt illa simplicia & victus ratio & quæcunq; feminis copiam minuere possunt, & sua siccitate & frigiditate semen extingere nata sunt; vt Nymphea, Solanum, Semen Lactucæ, Cannabis & similium: vinum item aquosum; semen viticis, Salix, Mentha quæ atrophiam summamque totius corporis imbecillitatem inducent; sed alia victus ratio instituenda, & pro vino imbecillo aquoso; vinum primæ notæ siue generosum stomachicū bibendum: eis quæ sunt boni succi siue εὐχύμοις & nullo negotio concoquuntur in paruâ quantitate vtendum, corroborato ventriculo assumptis & appositis. Frictiones partium á concoctione imperandæ: Iris ex posca propinanda: parastatæ & vasa spermatica *Lycio* aut eius succedaneo ex Rhoe, Hypocistide, Omphacio, Omphacomelite, Cydonite & similibus ex conuenienti decocto dilutis & infusis.

Menses ex vino pota pellunt.] Si menses ob venarum vteri vel totius substantiæ densationem obstructionem a lentis & viscidis humoribus sanguini crassiori permixtis supprimantur. *Ex Vino.*] ob suam attenuandi vim: sed hic notare oportet, quod non ex *Aceto*, sed ex vino dixerit *Diosc*: quia Acetum *a*. vuluæ aduersatur. Vinum enim vt Acetum partium tenuitate, ad partem affectam deducit, modò sit album vel flauum aut rubrum & tenuium partium. Iris calida est & tenuium partium, & quæ ægré educuntur attenuat; sanguinis fæculenti crassamentum incidendo, obstructiones reserat, & vi suâ vasorum extrema obserata aperit: quare non potest non conuenire in illa causa, si obstructiones sint & sanguinis copia ob retentionem. *Nam* si per nares aut hemerrhoides aut aliam regionem sanguis euacuatur, aut absumptus sit, sine vtilitate ista imperantur, vt quotidiana experientia docet. Apertis laxatisque venarum orificijs aut spiraculis, sanguinem per ἀναστόμωσιν id est venarum apertionem fluere dicimus, & per διαπήδησιν id est corrosionem vel fracturam, exesa aliqua parte, sanguinem expui. *a. De ratione victus.*

Ischiadicis infunditur.] Clystere infunditur, quia intestina per peritonium cum parte affecta consensum habent. Iberis, Cardamine, Nasturtium & eiusmodi, consimili modo infunduntur, quia calfaciunt, attenuant & impactam materiam frigidam a qua Ischias fieri solet, digerunt.

Zerumbet Serapionis & Zeduaria eiusdem radicis partes. Aduersariorum pag. 35.

R*Estituo luxata Aduers. pag. 35. linea 25.*] & vtraque vt nominis, sic eiusdem radicis partes meritò dixerim, nec secus inuicem differre, quam Cyperus rotundus, vel longus a suis cohærentibus radicum anfractibus spectantur; cuiusmodi videndi & habendi copia fuit Antuerpiæ in myropolio simplicium Materiaue Medicæ ditissimo amicissimi viri D. *Francisci Penini*. Eoque Serapio &c.

Item pag. 36. linea 13. lege & huius parem Zerumbet, (& deme speciem.

Et paulo post linea 19. lege veriores esse cum sibi mutuò cohæreant:) & deme, per omnia similiores; vt Castani bulbi cum cæteris Oenanthis; exemplisque alijs.] &c.

Asphodelus *minimus Nortuegicus luteus, palustris, Scotticus & Lancastriensis videtur conuenire cum Pseudo-asphodelo 2. Clusij.*

R Oridæ Solis, & Gagel Belgarum, vdis paludosisque rarioribus minusque densis syluulis, frutetis aut Salictis, conuallium sterilis & petreæ Nortuegiæ conuictor & alumnus vberrimo prouentu; foliolis gramineis, rigidis sesquivncialibus, triuncialibus, palmaribus, etiamque amplioribus longioribusuè, è breuibus fibrosis rarioribusque radicibus, fungoso raroque solo, quale est illud quo cespites flagrando flammisque vtilissimas Batavi parant. Vulgo *vena* vocant: palmaris cauliculis, sesquipalmaris aut Spithamæus summo spicatim floribus stellatis luteis amœnus, minoribus, vti tota Planta, *Asphodeli* lutei palustris *Batauorum* & *Brugensium*; quibus floribus lixiuio maceratis puellæ crinem flauum inficiunt, vti Lacastrienses Anglo- *Asphodelus Belgicus palustris luteus.*

Lancastriensis Asphodelus luteus. Anglo-Britanniæ mulieres, apud quas frequens oritur hic aut persimilis Asphodelus; quem à tingendis capillis (Mayden haire, id est, Virgineum Venerisuè capillum vocitarunt; Capillus enim Veneris Anglis, Mayden haire dicitur. Non videtur diuersum à secundo Pseudo-Asphodelo Clusij; sed variare paruitate & magnitudine ratione natalis soli.

Aliquot mensibus elapsis Nortuegico luteo Asphodelo parem & similem ex Scotia huc Londinum ad me misit peritissimus vir *Iacobus Cargillus*, Doct:Medicus, philosophus, anatomicus & Botanicus insignis.

Æqué Rhizotomi quidam, florum institores & vernacula linguâ transcriptores, mirâ metamorphosi literarum & linguarum inscitiâ, alienarū lucubrationum interceptores & perfrictæ frontis depopulatores falluntur, ac Tabernæmont: cum suis asseclis & Typographo suo, qui catté nostris scriptis & iconibus tanquam suis abusi sunt, dum Lancastriensen Britannicum palustrem Asphodelum luteum, cum Batauo aut Flandrico Asphodelo palustri Dodonej, vt alia pleraque adumbrant & confundunt. Nonne Tabernæmont: plantas subreptitias se vidisse varijs Belgi, locis, vbi nunquam fuit, vt a Germanis accepi, viris fide dignis, finxit. Mirabilia quidem præstitit, mulierculas docendo, vernaculo idiomate tergimerdas clysteres, Officinarum caculis notissimas, cum alijs triuialibus medicaminibus, ægrotantium & medicorum sæpe interruptæ curationis incommodo; medicastrorum verò & quorundam typographorum sordidorum applausus. Leges quidem deberent in huiusmodi homines, qui pios labores Reipublicæ vtiles perdunt, animaduertere, & nullo modo manifestissima agnoscere furtiua scripta, neque ea in Scholis, Vniuersitatibusue Medicis inter classicos authores admittere.

De Iridis bulbosæ é satione elegantissimis versicoloribus varietatibus, in Plantarum Illustrationibus dicetur.

Varietates. Saturi violacei coloris reperiri fertur. Hyac: Byzantinus præcox. Hyacinthus Byzantinus Someri. HYacintho Germanico stellari congener Hyacynthus serotiuus albicans è Cantabriæ montibus delatus, cuius effig. Iconum pag. 100. exprimitur.

Septenis & pluribus aspectu iucundissimis in hortis D. *Ioh. Someri*, & D. *Ioh. Knibii* amænissimis & rarioribus plantis ditissimis, albis floribus variare memini, & luxuriare cum Hyacintho stellari Bysantino a D. *Clusio* descripto, radice foris nigra, flore præcoci; & altero Bysantino siue exotico Someri Hyacintho, lata depressâ spicata florum cinerej coloris fæturâ, fastigiato: de quibus & alijs plura in nostris Plantarum Illustrationibus. Subdemus alium Hyac: serotiuum elegantissimum.

Hyacinthus Stellaris maior D. Io: Someri.

STellatus Hyacinthus omni sui parte duplo maior Hyacintho Stellari Germanico Mattiacis Medioburgensibus botanicis Belgis innotuit operâ D. Someri, eius quondam vrbis Metropolitanæ Zelandiæ Prætoris, piæ memoriæ filijs, huius perameni studij coryphæis, quem in horto splendidissimo & exoticarum plantarum ditissimo Magni Ducis Hetruriæ nactus est. Flores intensioris purpuræ: Radicis bulbus albet.

Hyacinthus stellaris albicans botanicorum, Effig. Iconum pagina 100.

A Stellæ instar radiatis floribus ab herbarum cultoribus sedulis vocatus Stellaris aut Stellatus Hyacinthus, floribus albis, amœnissimis septenis & pluribus in horto præfati *Someri* variat.

Hyacinthus Stellatus Bezantinus vel exoticus Someri, latâ depressa spica fastigiatus. Hyac: Stellatus Cineracei coloris apud Clusium: Effig. Rario: Plant: pag. 184.

IAm septenis & pluribus annis elapsis, altera Stellati Hyacinthi exotici noua species nobis Medioburgi innotuit operâ eiusdem D. de Somer, qui primus bulbum eius in Belgium attulit. Facie totâ, sparsis folijs & cauliculo spithamæo quadantenus Hyacinthum Belgicum vel Britannicum æmulatur; sed vmbellæ instar initio stipatim stellati subcærulej pallidi flores, Plantaginis Rosææ modo in latam compressam aut aliquantulum depressam spicam, & tandem in

in longam fastigiati. Apud *Britannos* hortensis hodie, & bulbo propagatur operâ D. de Francque ville in horto Medico Nobilissimi *Baronis Eduardi Zouch* magni Præsidis Cambriæ siue Walliæ.

Paruulus Hyacinthus Stellaris Vernus.

Paruulus Hyacinthus Stellaris Vernus.

PErsimilis etiamque Hyacinthis stellatis congener est hic Pumilio nouus & indictus Hyacinthus, Londini hoc mense *Aprili* 1605. in amœnissimo & exoticarum Stirpium ditissimo horto C. V. D. *Io: Coys*, cuius sæpe meminimus, flores laxauit ternos aut quaternos, stellatos, ex cæruleo cinereos; senis foliolis, totidemque staminulis & apiculis cæruleis obscuris conflatos; pistillo in medio cum vmbone aut apice ex cinereo cæruleo. Vix palmaris plantula est, foliis angustis, vt cærulei amæni floris paruuli Hyacinthi Botryoidis, surrectis, mineribus tamen gracilioribusque, quaternis aut quinis, é quorum medio cauliculus prodit. Radix parua, alba, oblonga, parum fibrata, quâ, vti plerisque *Baliis* nouis Plantis ex Galliis delatis *Georgius le Seigneur* Britanniam ditauit.

Hyacinthus Stellaris Byzantinus tenuifolius præcox: effig: Clus. rarior: plantar: pag. 184.

AFfinis Stellari Hyacintho Germanico, tenuifolius Hyacinthus *Byzantinus* foliolis & effigie; sed minore vnciam longo, paruum digitum crasso bulbo foris fusco: flores itidem stellatos, obsoletè cæruleos tenui superiore caule fusos, Martio & Aprili Londini laxat in hortis cultioribus botanicis.

Hyacinthus Stellaris Bizantinus alter elegantiss. serotinus bullatus.

PRæcoci deflorescente Hyacintho stellato, serotinus, hic hilarioribus supradicto longè, nitidis stellatis cæruleis amænis secundum sesquipalmares spithameos, lucidos, planos, rubentes cauliculos, floribus prodit: Stellati Germanici Hyacinthi latioribus folijs: semine in pericarpijs rotundo, albo, lucido, Synapi albi ferè. Radix Leucoio bulboso par, intus alba, foris rubens, quæ nucleis adnatis propagatur. Hoc Constantinopoli delatus quinquennio floruit Hacknej Londinensis agri in horto exoticarum Stirpium ditissimo Nobilissimi Baronis *D. Eduardi Zouche*, Cambriæ magni Præsidis, vnde quidam alij postea habuerunt, & diuulgarunt.

Hyacinthus Stellatus Peruanus.

MIræ elegantiæ noſcendarum nouarum herbarũ hodierni inueſtigatores cupientiſſimi, hunc rarum & optatiſſimum ſtellatem omnibus præterquam *D. Cluſio*, indictum Hyacinthum, in honore habent. Anglo-Britannis innotuit operâ *D I. Robini*: Folijs latiuſculis, craſſis, huimi vt plurimum fuſis, viridibus; è quorum medio glaber ſpitamæus caulis, craſſitudinis calami ſcriptorij aut anſerinæ pennæ, vireſcens, erumpit; floribus multis è longis pediculis ſeſe explicantibus congeſtis, ſtellatis, ex tantillo cinereo cæruleis amœnis, & vmbone è floris vmbilico, vt in vulgari, ſex apiculis prædito, faſtigiatus: Radice craſſa ſubfuſca foris, Hyacinthi orientalis, multis craſſioribus fibris donata, imâ ſui parte plana & glabra.

Huius Bulbos, pro humanitate & amicitia ſua mihi largitus eſt *D. Io: Robinus* Botannicus ille celebris Chriſtianiſſ. Regis Galliæ *Henrici Bourbonii*, quibus, vti in Scilla, Pancratio Monſpelienſi & aliis quibuſdam bulbis, ſuccifus turbinatus vertex ſubeminet, quem Pictor in altera icone, cum ca ulis craſſitie neglexit, ſupernè, medio & imo, craſſioribus fibris præditus. Hanc nouam effigiem debeo *D. I. Naſmyt IACOBI* I. Magnæ *Britanniæ* Regis Chirurgo peritiſſimo & *Botanico*, quã in mei gratiam cum exactiſſima Narciſſi Incici floris ruberrimi icone deliniari curauit, operâ *G. le Seigneur*, è viuis naturæ typis præfati Regis Galliæ, qui hodie rariſſimis Plantis & floribus æſtate; hyeme iconibus delectatur,

H*Yacinthus Stellaris cinereus acceptus à* N. le Quelt, *rhizotomo Lutetiano, mihi nondũ floruit. Prouenit iuxta Fonteyn Gallaciæ.*

Hyacinthus totus albus; Campanilla.

COngener fortè hic aut idem cum ſuperiore, qui flores ſummo caule vno verſu aut ordine vti *Gladiolus* profert: Radix alba, Hyacinthi Stellaris. Oritur iuxta D. *Oue* Luſitaniæ; Gallis S. *Vual*: nobis nondum floruit, neque ſequens.

Hyacinthus flore rubro.

ORitur hic elegans Hyacinthus in Luſitania prope *Cogny* Flores ſiccatos vidi operâ *Nicolai Quelt* botanici.

Tipcadi lutei varietas, ſiue Muſcari luteum præcox.

MEdiocaſtri Mattiacorum in Stirpium exoticarum ditiſſimo viridario D. *Cornelius Corne* alebat, Martio flores laxans, initio ſubcæruleos; Aprili verò aureos. Folia minime ſparſa aut procumbentia, vti alterius flaui Muſcari, ſed Tipcadi floris cærulej modo erecta. Cætera eadem.

Hyacinthus

Hyacinthus Indicus tuberosus Clusij.

PEregrinum verò rarum & eximium *Hyacinthi* genus ab Illustriss. Comite Arenbergio & C. viro Paludano floribus albis missum, descripsit *Clusius* folijs longis humi sparsis, Eriphori foliorum instar carinatis; sed angustioribus, longioribus, mucronatis, inuicem Iridis latifoliæ modo amplexis. Radice tuberosa Ari Ægyptij, adnatis sese propagante, nonnihil fibrata, &c. Consule *Clus.* historiæ plant: pag. 176.

Hyacinthus obsoletior Hispanicus, semine compresso Pancratij Monspeliaci maritimi. Clusij effig. pag. 171. rariorum Plant:

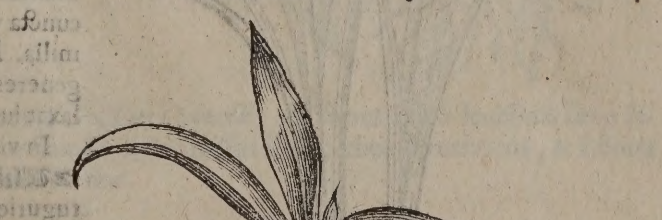
HYacinthis quadam Belgici Hyacinthi similitudine etiam hoc sociandum; quina aut sena edens folia ex cinereo virescentia, Muscari lutei angustiora, candidâ venâ striata, ingrati saporis. E foliorum medio caulis pedalis, vel amplior, nudus, firmus, denos, duodenos, etiamque vicenos flores nutantes ex purpureo pallido languentes & obsoletos, Hyacintho *Belgico* aut Anglico quodammodo similes: semen fert in capitulis planum (inquit *Clusius*) nigrum Scillæ siue Pancratij Monspeliaci simile. Radice bulbosa Narcissi. Belgio inquilina facta, ex Hispania delato semine. Serius germinat & floret cum Lilijs: folijs ante autumnum non spoliantur.

Hyacinthus Mauritanicus Clusij. Append: pag. 257.

VAriæ regiones varias plantas gignunt. Valde similis est hic Hyacinthus Hyacintho superiori Hispanico serotino folijs & floribus: sed omnia paulo maiora: flores in pedali caule crassiore viceni aut plures, magis obsoleti & fusci coloris. Prouenit inter Fezam & Maroccum Mauritaniæ vrbes, vnde D. *Iohannes Semerus* Prætoris filius Medioburgensis Mattiacorum habuit.

De alijs Hyacinthis exoticis in Plantarum *Historia vniuersalis Illustrationibus dicetur.*

Narcissus Indicus *rubro flore*

Clusio.

Narcissus Indicus *rubro flore* Clusij, *Arundinis Indicæ Canna-ori vocati quadantenus simili, &* Narcissus *Iacobæus D. de Touar. descriptus Rariorum plant: pag. 157. effig. ibidē.*

RArum & exoticū Narcissum, Posteritati primus patefecit *Clusius* a. C. V. *Bernardo Paludano* vtriusque nostri amicissimo acceptum: Narcissi vulgaris folijs, è quorum latere læuis & enodis caulis vacuus emergit, & ex membraneo inuolucro sese exerit flos singularis splendens, & intensé ruber, senis angustis longis folijs effigiatus: Radice bulbosa, Cæpaceo simillima rotundo bulbo, rubro, sed supernâ tunica pullo, folijs crassis Narcissi marini quorundam, siue Pancratij Rondelletij, Assatij, & Monspeliensium, Hemerocallisuè *Valentinæ* Clusij: Caule pedali, nudo: é membraneo rubro inuolucro flos intensé ruber. Floruit, ipso

Cluſio authore in horto Illuſtriſſimi Comitis Arembergij, Plantarum exoticarum nouarum, rariorumque apud Belgas ditiſſimi, vt ipſe Comes Londini mihi quoque hoc anno 1604. in legatione ſua, ineundæ pacis gratiâ inter Anglo-Britannos, Iberos & Burgundos aſſeruit. Medio-Caſtri Wallacriæ vnicum florem laxauit D. *Ioanni Somero* botanico benemerito & erudito: Sed cùm exactiorem, latèque elegantiſſimè amœniſſimi floris extenſi iconem, Luteriâ ex Chriſtianiſſimi Regis *Henrici B*ourbonij rariſſimis Plantarum & Florum, quibus ſummé, vti Sapientiſſ. *Salomon delectatur*, exemplaribus delineatam, enatamque in horto præfati *D. I. Robini*, in mei gratiam attulerit *D. I. Naſmyt* Magnæ *B*ritanniæ *R*egis IACOBI I. Chirurgus præclarus & *B*otanicus, huc inſerendam operæ-pretium duxi.

Narciſsi *toti lutei præcocis Septentrionalium, ſiue Montani Theoph. deſcripti, Aduerſariorum pag. 51. omnium vulgatiſsimi triplex ex eadem radice differentia.*

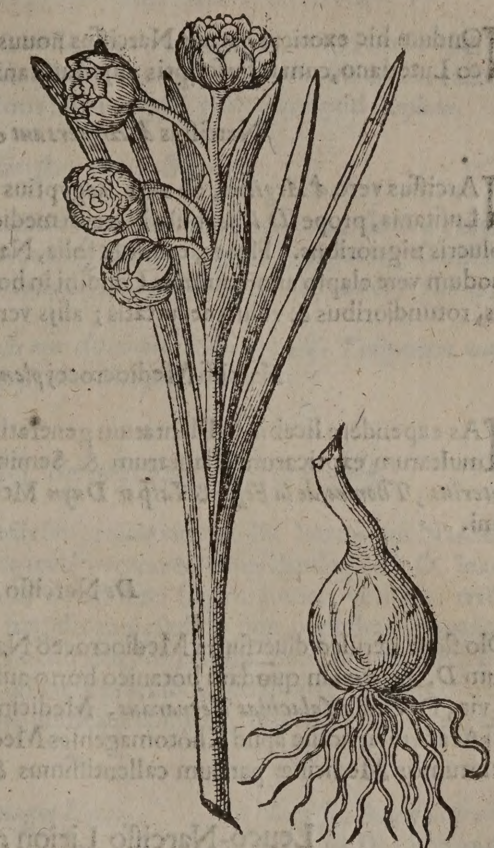
HIc calyce pleno variat, fimbriatis oris, rugoſis & complicatis folijs cõpacto; etiamque tanto copiæ cornu exuberante & dehiſcente, vt florem totum adimpleat, multiplicati Narciſſi lutej ſpeciemque referat: intermixtis tamen pallidioribus nonnullis folijs & quandoque ex luteo herbaceis; inferioribus ſenis floris radiatis aut ſtellatis folijs concoloribus, remanentibuſque pariter alijs ſui generis quandoque, in ſingularibus ſpithamæis cauliculis ſimplicibus floribus. *C*ætera cuncta vulgari luteo Narciſſo haud abſimilia. Martio, quindecim dies ante congeneres pleni floris Narciſſos luteos flores laxat iucundos.

In viridario quodam ruſtico præfecturæ **Wilteſhire** Sarum Epiſcopatus, iuxta tuguriolum Vetulæ pauperculæ, in quo Saga quondam aut ſciolus medicaſter (*A*ngli **a cunning man** vocant) degit, hoc elegans Narciſſi genus fortè fortunâ offendit D. *Ioh. Gerardus* ille callentiſſimus & cupiditate Plantarum feruentiſſimus & ſtrenuiſſimus *B*ritanico vernaculo Herbariæ ſcriptor & tranſcriptor, *B*ulbi huius Narciſſi, ob Plantæ elegantiam à botanico florum ſtudio captis, magno præcio diſtrahuntur: effigiem Londini in horto *D. I. de Francqueville* delineari curaui, qui primum me bubis & deinde *Gerardus* ipſe, amicorum commodo & voluptate, donarunt.

Narciſſi floris lutei multiplicis varietates.

LOndini dilutione maioreque flore variat & in foliorum floris extremitatibus anguſtiore, in horto *D. I. de Franqueville*. Radix Allii modo nucleis propagatur. Folijs eſt quam ſuperiorum paulò latioribus & tantillum recuruatis.

Narcissus Cyprius *luteus polyanthes, flore pleno.*

DEbetur hoc admodum elegans Narcissi exoticum genus egregio viro Londinensi, D. *Lete* negotiatori Constantinopolitano; qui eius bulbos cum pluribus alijs è Cypro Insula delatos, amicis suis cómunicauit, & hoc mense Decembri 1604. folia pedalia, imâ sede vnciam lata, superné angustiora, & flores vno caule folijs altiore plures, luteos multiplicesque laxauit in horto præfati *D. de Franqueville*, è bulbo Narcissi crassiore, coloris Castaneæ inuolucro tecto.

Hunc *N*arcissum esse ex natura quorundam exoticorum bulborum, valdé suspicor, quibus à natura insitum est, vt non nisi *An*no primo à quo in Septentrionales regiones algidiores deuecti sunt, soli & cœli natiui succo adhuc pregnantes, flores laxent. Huius enim Cyprij Narcissi folia autumno germinare inceperunt D. *Leete*, D. *Coys* & alijs quorum sæpe mentionem fecimus, sed nusquam floruuit brumâ aut vere elapso, præterquam in prædicto horto *de Franque ville* mediâ admodum mansueta hyeme, vbi flores illicò leuissimâ sæua superueniente aura marcescunt. Huius familiæ est Narcissus Polyanthos Byzantinus, & Lilium Alexandrinum Italorum, nec non aliæ Plantæ.

Narcissus *mediocreus tenuifolius.*

LOndinensi suburbano hortulo honestissimi viri *Henrici Caf* fabri egregij, florum & fructuum rariorum studiosissimi, cursorum vni, Anno 1602, hunc indictum Narcissum in Belgio nactum, obseruaui; palmaribus & quinque vncialibus tenuibus, Hyacinthi autumnalis foliolis, viridibus: *B*ulbo cæteroq; caule dodrantali & flore præcoci mediocroceo Narcisso non dissimili, minore tamen.

Narcissus

Narcissus *paruus stellatus albus medio suauerubente vertice.*

NOndum hic exoticus paruus Narcissus nouus nobis floruit; acceptus à *N. le Quelt* botanico Lutetiano, cum infrascriptis alijs Lusitanicis Narcissinis bulbis.

Narcissus *d'Argiers aut Ægyptius vocatus.*

NArcissus verò *d'Argiers*, ab alijs Aegyptius nuncupatus, erutus ab eodem *N. le Quelt* in Lusitania, prope *D. Vue*, bulo Narcissi mediolutei Narbonensis pari & simili, sed externis inuolucris nigrioribus. Flores, caulis & folia, Narcisso Pisano similia, sed flores variant, quẽadmodum vere elapso annotauimus Londini in horto nobilissimi Baronis *Zouche*; alijs minoribus, rotundioribus & veluti decurtatis; alijs verò vnâ pluribus & longioribus.

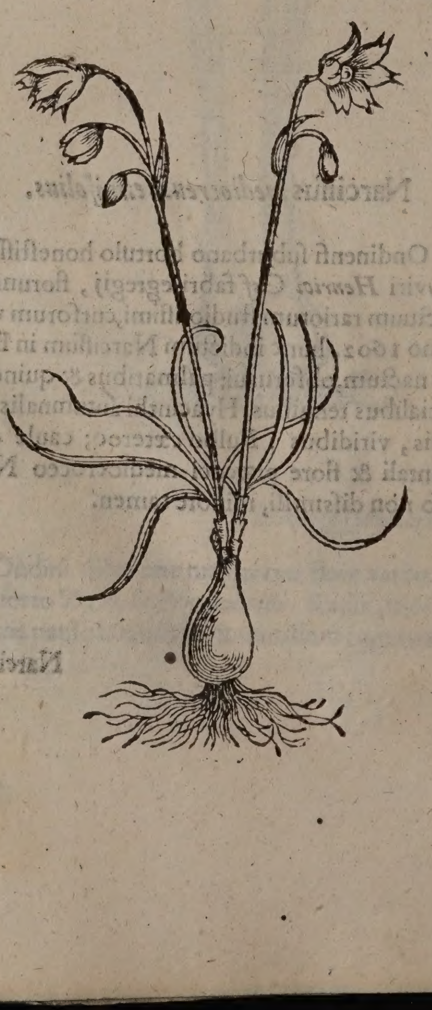
Narcissi Mediocrocei *pleni floris degenerationes,*

HAs expendere licebit in Plantarum generatis Historiæ nostræ Illustrationibus, quarum & multarum exoticarum Plantarum & Seminum copiam fecerunt amicissimi viri *Nicolaus Pelsterius*, *Thomas de la Fosse* & *Iaspar Duyn* Mediocastrenses Zelandiæ Pharmacopolæ peritissimi.

De Narcisso *cæruleo.*

SOlo flore cæruleo diuersum à Mediocroceo Narcisso me monuit se collegisse hunc Narcissum *D. Quintini* in quodam botanico horto amicorum suauissimus, clarissimus & eruditissimus vir, Doctor *Malachias Bernardus*, Medicinæ quondam Professor Regius in alma Biturigensi Academia; hodie apud Rhôtomagenses Medicus celebris, huius studij, medicatricis artis, cæterarumq; Medicinæ partium callentissimus & in praxi fœlicissimus.

Leuco-Narcisso-Lirion *tenuifolium autumnale:*
Leucoium bulbosum autumnale Clusij:
Hyacinthus tenuifolius autumnalis albus perperam creditus.

A Foliorum quadam similitudine & exilitate, Leucoij autumnalis genus istud ab egregio amicissimo viro D. *Theodorico Clutio* in Lugdunensi *Batauorum* Academia horti Medici primo instructore in hortorum delicijs cultum, Hyacinthi autumnalis peregrinum & elegans genus creditum fuit; cuius delineationem *Petro Clutio* fratri suo debemus. Flores albi, nutantes, senis foliolis constantes, staminibus pallidis præditi, è gracilibus rufescentibus, palmaribus cauliculis: exilia item foliola atrovirentia. Bulbus oblongus, albus. Natales nobis ignoti erant vti planta, (solent enim ob soli & cœli temperiem sæpé mutari,) nisi pro veteri & syncera amicitia *D. Clusius* idem esse cum Leucoio bulboso suo tenuifolio autumnale monuisset.

Leucoium *bulbosum præcox Byzantinum* Clusij *Effig: Rarior: Plant, pag.* 169.

LEuco-Narcisso-Lyrion siue tertium bulbosum *Leucoion* præcox posteritati oratione & icone patefecit *Clusius* noster; secundo simile; latiore tamen folio : crassiusculo caule, & flore pendulo, nutante, duplo maiore, niueo, foris iuxta vngues viridi, &c. apud *Clusium*.

Leucoium tryphillum *flore cæruleo* Someri.

VIolam albam Theoph: à D. *Fuchs.* & botanicis vocatam siue Leucoion, flore cæruleo amænissimam, in Albania, iuxta Fritillariam albam purpuro-phaio tessulatam, Constantinopoli rediens eruit prædictus D. *I. Somerus*, huis studij iucundi apud Mattiacos coryphæus.

De Tulipa rubra angusti-folia facie Bononiensis aut Apenninæ Tulipæ & alijs Tuliparum varietatibus & differentijs in Historiæ Plantarum Illustrationibus plura.

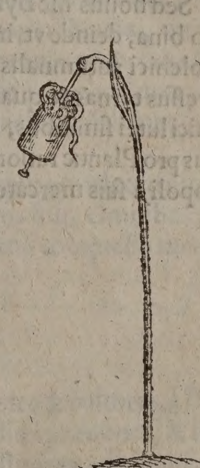
Narcissus Iuncifolius minor Clusij. *Appendicis pag.* 257. *& Venerij.*

COngener cum Narcissis Iuncifolijs montanis Hispanicis videtur hic Iuncifolius Narcissus, erutus è Galliæ præfectura *Rouerguè* Vernaculè vocata, & missus Burdegalo à D. Ioachimo le venier siue Venerio, qui tanto huius studij amænissimi flagrat amore, vt nullos tractus Pyrenæum montium vicinarumque regionum singulis annis sedulò non perlustrarit, quantum ex literis suis asequi possum. Bulbo pusillo Narcissi iuncifolij; folijs item iunceis, dodrantalibus, parum compressis, viridibus, sparsis; & caliculis gracilibus, pedalibus; floribus Narcisso Iuncifolio similibus, minoribus, senis folijs pallidioribus conflatis; calycibus flauis, maioribus vulgaris Narcissi Iuncifolij.

Narcissus albus montanus, calyce magno Luteo.

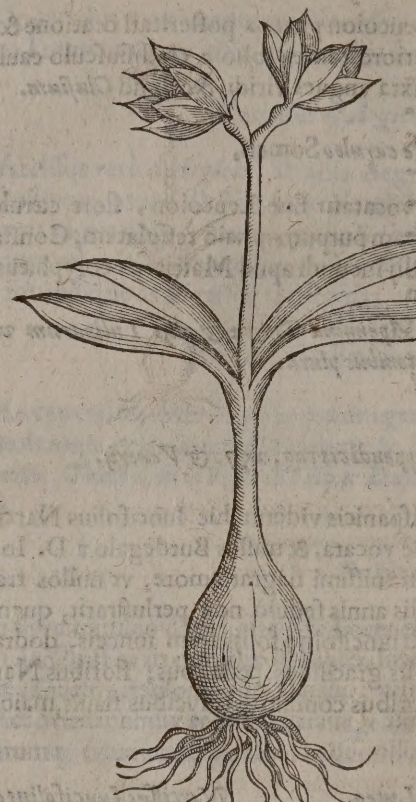
HVnc item Botanico Lutetiano nostro N. Quelt debemus, qui eius bulbos, vncias duas lon gos; & vnam, plus minus crassitudine æquantes, in Pyrenæum montium, *Souton*, iuxta *Banniers de Lusson* monte vocato, eruit. Nobis nondũ floruit; studiosè tamẽ colitur vt delineari possit, cũ nonnullis alijs indictis plãtis, & Iuncifolio Narcisso albo tortilibus foliolis floris donato, calyce magno & longo nutante prominulo pistillo tenui, qui hoc Anno 1604. floruit Medio-Castri Walacriæ apud D. C. Coorne & floris iconem Londinum ad me misit. Idem esse reor cum Narcisso Iuncifolio omnino albo, calyce amplo, prope *Betam* Gallæciæ oriundo, empto à præfato Nic. *le Quelt* Rhizotomo Parisiensi anno 1603. cum altero Iuncifolio Narcisso amplo calyce, flore Luteo, siue primo Clusij è montibus D. Iacobo Gallæciæ vicinis ab eodem N. Quelt ad nos deuecto: de quibus & alijs plura in vniuersæ Plantarum Historiæ Illustrationibus nostris. Cum Iuncifolijs Narcissis magno calyce, luteis, & totis albis floribus alijsque elegantissimis plantis bulbosis & Ciclamine Verno flore albo ad me missis a *C. V. D. D. Ric: Bellenal* professore anatomico, & Simplicium medicamentorum, Hortique Medici, præfecto, & primo instructore, in alma Monspeliensis schola: sed sordide vt fieri solet intercepti fuere á botanico Britanno auido.

Narcissus Iuncifolius albus calyce magno D. Cor. Coorne.

Clus. Rariorum pl. Historiæ pag.

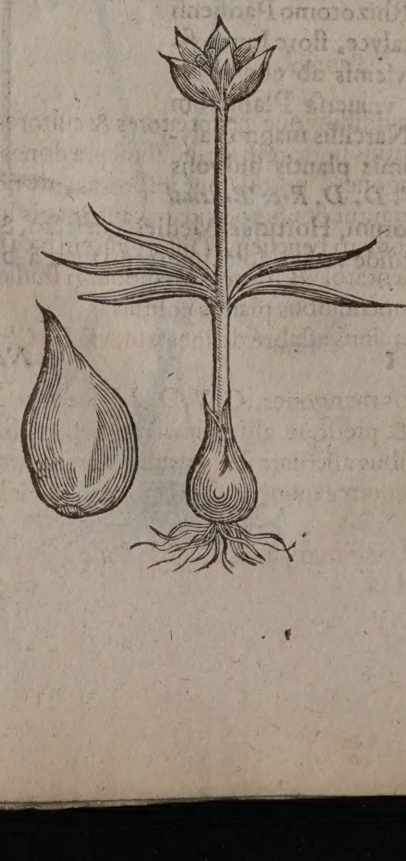
Narcissus Luteus vernus D. Lete, facie Narcissi autumnalis lutei siue Colchico-Narcissi Botanicorum.

NArcissinæ classis videtur hæc noua, rarissima & elegantissima planta, quæ quamuis tota facie Narcissum autumnalem peritissimorum Hebariorum siue Colchicum luteum vocatum, cùm à floris figurâ, tum à tempore cum Colchico florescendi: Narcisso tamen propior, quia verè nouo flores laxat. De Autumnali autem Narcisso vtroque luteo, maiore & minore adhuc certatur & ambigitur, num referri debeant ad Colchici familiam aut Narcissos, quia vires non sunt exploratæ; quare peritiores multi in dubium reuocarunt, vt piæ memoriæ I. Montonus, Clariss. et amicissi: I. Carolus de *Houcin* Dominus de Longastre, D. D. Ioannes Monnel apud Neruios ordinarius Medicus et plerique alij. Ancipitis vtriusque naturæ videntur: Radicis siquidem concretio et textura Narcissi familiæ, quam Colchico proximior est: cętera magis Colchicum æmulantur. Folia atrouirentia autumno cum flore luteo, è breui pediculo producunt. Proinde liberum cuique erit Narcissum aut Colchicum, vel Colchico-Narcissum nuncupare.

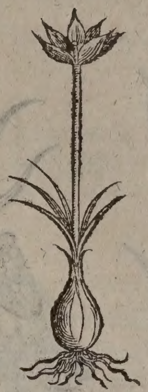
Sed nouus hic Byzantinus Narcissus folia cum floribus luteis vere laxat, atrouirentia, situ initio bina, deinde vtrinque plura, binum & ternum vnciarum, quæ postea excrescunt longiora, Colchici autumnalis lutej quadantenus: minora tamen paulo, & breuiora: cauliculus compressus ternas & quaternas vncias longus, floribus & staminibus luteis fastigiatus, prædicti Colchici lutei similibus, sed minoribus. *B*ubus Narcisso autumnali huius speciei similis, satis magnus pro Plantæ ratione. *H*unc debemus *D. Leet* insigni Londinensi negotiatori; Constantinopoli a suis mercatoribus cum alijs rarissimis bubis ttansmissum, quibus summé delectatur.

Tulipa *pumilio angustifolia, alba.*

FLos senum foliorum albus; internis tribus candidis, latioribus; angustioribus verò tribus exterioribus internè item albis; externè ex fusco rubentibus, Croci floris lutei ferè paribus & similibus. Tragopogi instar folia angusta, quina aut sena, humi procumbentia caulis palmo altior. Radix Tulipæ Monspeliensis maior. Boloniensis ferè par, subfusca foris. Maximo in præcio habetur & sedulò colitur in horto amœnissimo D. *Iohannis de Ionghe* Mesopoli Mattiacorum concionatoris, huius studij callentissimi.

Tulipa *pumilio alba altera Lusitanica*.

VNcialis aut sesquiuncialis hæc plantula hoc anno 1603, à *N. Quelt* botanico Lutetiano egregio accepta, exilioribus breuioribusque angustifoliæ Tulipæ superioris folijs; flore albo, exili breuiq; pediculo, florem siccam vidi, album senis foliolis donatum, staminulisque totidem: Bulbus valdé paruus effigie aliarum Tuliparum, duriore inuolucro, externé pullo, squamoso obductus; interiore autem rubens, quem studiosè in horto alere incepimus, vt eius deliniationem pressius cum multis alijs exhibere nobis liceat: sponte in monte iuxta *D. Oue* (*Gal. S. Vual*) ad maris litora.

Lilio-Narcissus *purpuro-violaceus tessellatus niger, saturaue, dilutæ aut obsoletæ purpuræ præcocissimus præcox & serotinus, eorumq; varietates.*

Fritillaria, *à fritilli similitudine Botanicorum & Meleagris flos Dodo: Effig. Iconum. pag. 136.*

E Lilio-Narcissi genere pratensibus Aurelianis oriunda Fritillaria iam diu omnium prima in *Belgium* delata fuit; deinde Xantonico, Pictauiensi & alijs Galliæ pratis in *Britanniam*, aliasque boreales plagas ab amicis missa. E parua, siue squamis, aut inuolucris rotunda, vtrinque compressa, veluti bipartitâ albâ radice, Fumariæ Plinianæ radicem vt plurimum, & nonnunquam mediocrem lusoriam pilam æquante, exilioribus cirris subtus fibrata; tenuis caulis pedalis, sesquipedalis & quandoque bipedalis purpurascens exeritur; quatuor, quinque pluribusuè angustis fusé folijs Monspeliacæ Tulipæ aut Allij siluestris septus. Summo vnico caule flos, vt plurimum, singularis; quandoque gemellus cohærens; etiamque ternus. Præcox florem Februario sæpè laxat, obsoletioris purpuræ, nonnunquam dilutioris. Media, mense Martio cum præcocissimis Tulipis floret, cui flos colore hilarior paulo, pronus propendensuè nolæ campanulæuè instar, Tulipæ minor, Naturæ admirando opificio variegatus, quodam quasi emblamate, subalbi, purpuro-violacei saturioris variorumque colorum, pictus, tessellatus, segmentatusque.

Serotinæ Xantonicæ flos pulcherrimus est & saturiore & nitidiore purpuro-violaceo nigro colore gratissimus. Hæc nobis *Antuerpiæ* iam multis annis elapsis in delicijs fuit. Omnibus semen, Tulipæ minus, clauditur oblongo triquetro vtrinque superné & inferné compresso membraneo pericarpio. *Fritillaria Xantonica serotina. Effig. Iconum. pag. 136.*

Fritillaria lutea *I. Someri.*

NOuitij quidam huius ætatis florum deliri, auidissimique negotiatores & cultores, à Dea Flora meretrice nobili, *Floristæ* vocati, aut potius hortorum sordidissimi prædones, & florum rapaces sagacissimi emungendis nummis mangones, hortulaniué institores, de nouis repertis Fritillarijs albis, luteis & nigris summé gloriantur & plus occupati, aut magis lucro intenti, quàm gratiarum actioni accepti a præfato Somero beneficij. Differt autem hæc Fritillaria ab alijs floris colore luteo, rubris maculis segmentato. A *Somero* Medioburgi studiosé cum Hyacintho stellari alijsque non paucis rarioribus orientalibus plantis colitur.

Iconem Londini iam biennio elapso accepi, sed minus affabrè delineatam, vti *D. Clusius* me monuit postremis gratissimis literis.

Propter istos Plantarum institores & nugi-vendos mangones, C. V. D. *I. Brancion: D. Boisottus: D. Petrus Coudenbergius, Georgius Ryensis* & plerique alij primarij liberales Stirpium amantes cultores sibi & doctis synceris que hominibus asseruare Plantarum incrementa quantum satis solebant; & superfluitates sepelire, né verium exponerentur, & profano ignobili vulgo, tanquam porcis margaritæ, prosternerentur.

Huius Fritilariæ luteæ geminos bulbos Lutetiâ Londinum, annis elapsis ad me misit Stirpium cognitione

Fritillaria *lutea.*

cognitione præclarus vir *Iohannes Robinus* Botanicus Regius, ex Pyreneis montibus delatos; vnà cum Hemerocallidis floris lutej, alijſque rarioribus bulbis. Fritillaria alba & lutea prouemiunt in Pyreneorum *Canſſaure.*

Fritillaria Aquitanica *Cluſij & Boiſotti, ſerotina. Videtur quadrare cum varietatibus Fritil. nigræ.*

ALiam deſcripſit *Cluſiu* à *D. Ioanne Boiſotto* acceptam, quam olim mihi communicauit prædictus *Boiſottus* cùm *Bruxellis* verſarer: flore alterius præcocis Fritillariæ, ſex extremis foliorum floris oris aliquantulum reflexis, externé obſoleté purpureis, interné verò, ex viridi flauentibus nitentibuſque, inſtar viridis ſericej panni, ſubtegminis flaui, amœnis: ampliorem ſi cupis, deſcriptionem, require *Cluſium* pag. 153. libri. 2. hiſtoriæ Plantarum.

Fritillariæ varietates.

FLoribus albis, notulis item fortuitis aſperſis, apud Pictones Galliæ Aquitanicæ reperiri mihi retulit *Petrus Naudin* Salmurij Pharmacopæus egregius, Fritillariam; non procul ab arduis ſaxoſis vijs, *Paſſelourdin* vocatis & flumine, iuxta S. Benedicti vicum, miliare à Metropoli Pictauio diſſitis, vbi viperæ commendabiles ad Theriacem, exili collo & caudâ, captantur.

Fritillaria alba *elegantiſſima ex phaio-purpureo teſſulata.*

COllecta hæc in Albania à *Somero* Conſtantinopoli in patriam redeunte; flos interné rubicundior eſt, vnguibus albis præditus.

Fritillaria

Frittillaria alba altera.

Frittillaria nigra.

Frittillaria alba altera.

ALbam autem etiam in Lusitaniæ monte oriundam iuxta vrbem *Parte* vocatam, Anno 1603. florentem memini in horto D. Matthiæ Craen Mediocastrensi Mattiacorum aquâ mariué actorum scriba. Anno 1604. Huius copiam emit Londini I. de franqueuille à quodam botanico Gallo impostore qui quidem manipulum floribus præditum albis, nullis maculis distinctis aut tessulatis vendidit; sed in reliquis fefellit.

Frittillaria nigra, Pyrenæa.

NIgra folijs est latioribus & breuioribus, quinis aut senis in caule pedali, altioreque. Nobis & C.V. D.I. Coys & D. I. Nasmith Chyrurgo & Botanico Regio, quorum sæpe meminimus, florebat hoc Aprili mense Londini 1605. D. Clusius elegantissimé hanc descripsit in Rariorum Plantarum Appendice pa. cclvij. acceptam Burdegali à D. *le Venier*, huius studij peritissimo, cuius subditas varietates annotauimus.

Frittillaria nigra.

QVæ nigra aut obscurior vocatur, internè ex luteo virescit cum reflexis oris, viridibus lineis striata; á medio ad centrum subfuscâ purpurâ tessulata est, flos vncialis longitudinis, vti aliorum congenerum.

Tessulis á medio interno similibus prædita est, cuius flos hilarior purpurascens.

Obsoletioris coloris, ex luteo magis viridi, parum subfusca; intus minus tessulata, quemadmodum *Varietates.*

Frittillaria ex fusco & luteo sublurida, cuius flos longitudine sesquivnciam æquat: omnibus per floris maturitatem, sena folia reflexa sunt.

De Croco ſatiuo fœcundo cultura & Croci ſylueſtris autumnalis & verni varietatibus in Aduerſarijs diximus: ſed longe plura in Plantarum Hiſtoriæ vniuerſalis Illuſtrationibus: de quibus egregie & fuſe Cluſius Rariorũ Plant. Hiſtoriæ á pa.803.204.ad 209.

Crocus vernus latifolius flauo vario flore, Conſtantinopolitanus ſiue ſeptimus Cluſij; an ſit Crocus ſyl. Vernus verſicolor, aureo rutilo panno concolor, botanicorum, Teutonice Gaud Laken, *& Gallice* Drap do'r? *Effig.Clu:rar. Plant.Hiſt.pag.206.*

Cluſ. FOlijs deſcribitur tenuibus, Croco vulgari veſco ſimilibus; floribus ferè auri rutili coloris, tribus craſſiſiuſculis radijs ex atro purpurantibus, ab imo ad ſummum ſtratis, multiſque interdum venis ad latera ſparſis; ternis interioribus folijs latioribus, vnguibus foris ex atro purpurantibus donatis: pediculus totidem ſtrijs, quot ſunt in flore folia purpureis ſaturi coloris radiatur; terna flauent ſtamina; & Stilus extrema parte aureus eſt: Trigona ſeminis ruffi pericarpia, cuiuſmodi habuimus a D. Cluſio noſtro, & ſatum in horto Nobiliſ. Barronis Zouche, nobis elegantes iamdiu plantas dedit. Bulbacea radix reticulato elegantiſſimo cortice inuoluitur. Hunc iamdiu deſcripſeram hoc qui ſequitur modo, & eiuſdem familiæ opinabar cum Croco Verno Meſaico Cluſii deſcripto Panonicarum pag. 227. & Croco Verno latifolio eiuſdem flore flauo Hiſtor. Rarior: Plantarum pag. 205.

Crocus Vernus latifolius duplici flauo vario flore ſiue ſecundus Conſtantinopolitanus Cluſij. Effig. Rar. Plant. pag. 266.

ALteram congenerem ſimilimam ſpeciem delineauit Cluſius, radiis tamen diſſidentem, qui adeo latè ſeſe effundunt, vt præter oras totum foliorum externorum dorſum inficiant, & floris pediculus etiam totus purpurâ cæruleâ ſplendeat. Vtraq; ſpecies D. Cluſio aliquoties geminam folorum floris ſeriem protulit: ſenis internis aurei coloris, & ſex externis foliis, purpureis radiis ſtriatis. Sexagonis pericarpiis etiamque gemellis ſemen clauditur. Pleræque fere Croci ſylueſtris Varietates Anglobritanniæ & Belgio inquilinæ.

Crocus Vernus flore luteo, coronâ Phœniceâ.

PEnes D. I. Somerum quotannis Aprili floret, delato & eruto bulbo ex horto magni Ducis Hetruriæ.

Autumnalis Crocus ſylueſtris.

HIc ſine foliis vt Colchicum vulgare flores laxat. N. Q'uelt.

Croci lutei varietates.

ORtu totaque facie non differre videntur Croci lutei flaui & fului coloris, ſeniſque itidem floris foliolis conflatis á Crocis ſylueſtribus vernis, albi aut purpurei floris: erectiſque ternis aut quaternis, binis venis albis ſtriatis foliis: cuiuſmodi Belgæ Stirpium politiores cultores, iam quindecim aut circiter annis in deliciis habuerunt, etiamque hodie Londini eius tres differentias alunt Ioannes de Franqueville ſenior & iunior, mercatores Cameracenſes huius æmæni ſtudii cultores egregii.

Vnum quippe flore flauo ſiue fuluo, nitido: radice alijs non diſſimili.

Alterum rariorem multo, præcociſſimum flore ſaturo colore fulgente, *aurei ſplendoris foris elegantiſſimis violaceis nigris lineis ſtriato, auro texto Serico panno æmulo, vnde** Croci concoloris Aureo panno nomen, *Goud Laken* vulgò Brabantorum & *Drap do'r* Gallorum. Staminibus intus luteolis; foliis tenuibus erectis; Bulbo ſubtus aliquantulum fibrato, reticulo obte-

** An Crocus Vernus latifolius Cluſii flauo vario colore Conſtantino-pol.*

*** Crocus aureo panno concolor.*

Cto

cto, instar nucis Myristicæ inuoluti, Macis vocati. Hoc alui Hacknei figulino vase.

Tertium flore pallido ab aliis diuersum: cætera vt vt satis respondent.

Varietas.] Crocus vernus aureo flore Clusij, variat flore intēse magisq́; luteo aut rutilo & aperto. Sed tota planta minor, alioqui omnino ferè similis.

Croci aurei varietates tres.

IN horto præfati D. Ioannis Someri tres annotaui varietates: vna folio nigriore, striis nigris predito, aliis ternis foliis omnino intensè luteis. Altera flore est prorsus latiore & maiore. Tertia minor est & flore pallidiore.

Crocus syl. Byzantinus serotinus candidus, tantillum subcæruleus, an varietas Croci montani tertij Clusij?

DEbetur hoc perlegans Croci siluestris Autumnalis serotinum genus D. *Ioanni Parkinson* Londinensi Pharmacopolæ egregio & Rei Herbariæ amantissimo, qui eius bulbos Bysantio delatos sedulis doctioribus amicis Herbarum cultoribus *Britanniæ* ingenuè impertitus est; vt Domino *Ioan: Nasmith* botanico primario & chirurgo Regio præstantissimo, generoso item viro D. I. Coys harum peritissimo, & D. I. de Franqueville. Vniuersa planta quinas & senas vncias altitudine æquat. In palmari delicatiore cauliculo, vaginula prædito, flores laxat candidos, aliquantillum dilutâ cærulâ vmbrâ mixtos, ampliusculos, Colchici paulò minores, senis foliis conflatos; tribus staminibus luteis inferioribus, Croci Verni syl. similibus, totidemq́; ternis sese exerentibus exilioribus concoloribus staminuli aut stilis. Floruit in hortis prædictorum quorundam botanicorum per mensem Nouembrē in sextum aut octauum Decembris, vna cum foliis dilutioris viriditatis (obscurè virent Croci syl. montani folia) sparsis, ternum vnciarum, lineis albis medio exaratis, quæ paulatim marcescente flore ad palmarem altitudinē & vncias quatuor excrescunt. Radix adulta Nucem Myristicam æquat, etiamque superat, rotundior tamen, Gladioli similis, intus alba, cortice obducta subfusco. Accedere videtur ad Crocum montanum tertium Clusii.

CROCVM cultum.

Diosc.] *Thessalus ipsum tantum odoratum esse voluit, alii exitiosum tribus drachmis ex aqua potis.* Proculdubio *vim concoquendi, emolliendi atq́; substringendi habet: vrinam cit, elegantem colorem præstat: qui ex Passo biberint, crapulam non sentiunt. Oculorum fluxiones illitum cum humano lacte cohibet. Additur in potiones quæ interaneorum causa temperantur: ad vuluæ etiam sedisq́; cataplasmata, vtiliter inditur. Venerem stimulat. vergentes ad ignem sacrum inflammationes mulcet, auriculariis collectionibus vtile. Vrinam mouet ex Passo pota.*

Diosc.] *Tribus drachmis ex aqua potum exitiosum.*] Calore aut frigore, vti Euphorbium, Cicuta aut Hyoscyamus non est lethale. Serapio copiosè sumptum ad tertium gradum calfacere & in secundo siccare ait. Drachmis tribus epotū adeo exhilarat, vt homines risu nimio & gaudio exoluat: Quæcunque autem adeo exhilarant risumq́ue mouent immoderatum, auocatis a corde spiritibus, lipothimiam & mortem inducunt.

Diosc.] *Qui ex Passo biberit, crapulam non sentiet.*] Ex vino tamen immoderate potum mirum in modum inebriat, & homines adeo hilares reddit vt mentis inopes sint, eadem qua dixi ratione in explanatione nostra Balsami, de Nuce Myristica agens. Galenus lib. secundum loca,

caput

caput afficere dixit, eoque drachmas quinque in Hiera ſua picra ſufficere.

Paſſum, & Vua Paſſa.

Vinum paſſum à patiendo, etiamque vua Paſſa à Patientia dicta Plinio lib. 14. Hiſt. naturalis, Σταφὶς Græcis dicitur vua calore ſolis ſiccata: Veteres autē, melioris acini, dulcis & lucidi vuarum pediculos in ipſa vite quibus pendent intorquebant, vt ſponte inareſcerent, deinde ſublatas in vmbra ſuſpendebant; tandem in vaſis conſtrictis loco ſicco recondebant. Frontignanæ Nitiobrigum agri, vbi illud optimum & celebre Moſchatelinum vinum paratur, vuæ decerptæ, binæ Iunco vtrinque pedicellis alligatæ, merguntur lixiuio forti feruentiſſimo ex Sarmentorum cineribus parato; quæ poſtea in innumeris perticis, tanquam Tapetis aſpectu iucundis, ſolis feruoribus corrugantur, & inareſcunt, remanente ſolida & lucida carne: Tandem in capſulis recunduntur, & per vniuerſam Galliam diſtrahuntur, *Paſſa del Sol*, & *Paſſerilles* vocantur, pluriſque fiunt quam ex Malaga Hiſpaniæ delatæ.

Paſſa del Sol.

Pruna Paſſa Ficus, & alij fructus, vt Pyra, Perſica &c.

Quidam non modo vuas paſſas dici volunt, ſed & pruna Paſſa, Ficus alioſque fructus in rugas contractos. Ob lixiuium melius conſeruatur, denſaturque vuarum caro; ſed quia crimoniam contraxerunt vuæ, in ægrotantium vſus ſemper præceptor *Rondelletius* imperabat vt abluerentur.

Vinum Paſſum.

Ex Paſſis vuis olim, vti hodie, fiebat vinum, quod Paſſum vocarunt. Paſſum, inquit Dioſcorides, quod vuis ſole ſiccatis, aut in area aut in ſarmento torrefactis exprimitur, Creticum cognomine aut Pramnion, aut Protropon: & Sapa quæ fit Muſto igni decocto, Græci Sirion aut hepſema appellarunt. &c. Pro vino paſſo hodie ſubſtituitur potens illud percelebre vinum Creticum, Maluaticum vocatum, aut Maderinum dulce, aut illud Hiſpanicum in Malaga paratum vulgò *Baſtard*, quia à Creticis fide dignis viris, aut Hiſpanis nobis relatum eſt, quod huiuſmodi vina hodie parantur ex dulciſſimis vuis maturis, Solis æſtu prius flacceſcentibus, contortis Vuarum pediculis in ſarmentis pendentibus. Hoc Paſſum, Sapiditate deducta à Sapa, quæ ex Muſto igni decocto fit, vulgò Hiſpanis *Coccio*, id eſt vino cocto, à Columella Defrutum à deferuendo, vocato, ſiue Muſto dulciſſimo ad tertias decocto, non ad medias, vt Plinius inquit, excocto; Arabibus *Rob* vocato, differt. Arabes enim, vtrumque *Rob* abſolutè vocant. Cum verò alios ſuccos innuere volunt, plantæ nomen coniungunt, vt *Rob* Berberis: *Rob* Ribes, *Rob* ceraſorum, Prunorum, Agreſtæ &c. de quibus alibi.

Sapa.

Vinum Creticum Maluaticum.

Dioſc.] *Additur in potiones quæ interaneorum cauſa temperantur &c.* Practici hodierni etiam in potionibus ad tuſſim, cordis & pulmonum affectus, etiamque Pleuritidem mediocri quantitate rectius vtuntur. Soluit enim obſtructiones, cor recreat vireſque inſtaurat.

Gal.] Crocus in calfaciendo ſecundum in exiccando primum ſortitus ordinem, aſtringendi & concoquendi virtute pollet: proinde vim concoquendi quandam habet, adiuuante ſcilicet in hoc & pauca aſtrictione. Quippe quibus medicamētis, cū non admodū calfaciāt, paucula adeſt aſtrictio, ea parem habens facultatem eſſentijs emplaſticis nominatis, quas cum iunctas caliditati non vehementi contigerit, concoquentes eſſe conſtant.

Ægin. Gal. Paululum quid aſtringens obtinet Gal. quod friterreumque.

Colchicum polyanthes ſiue multiflorum.

Nihil à vulgatiſſimo Colchico differre videtur, prterquam florum abundautiâ; denos enim, duodenos & plures purpureos dilutiores Septembri profert flores, quemadmodum Colchicum Pannonicum polyanthes candidos eodem tempore. In Cameracenſi deuexo agro, miliari paruo ab vrbe in villa Nierui vocata, quo loci D. I. Franqueville collegit. Perperam pſeudobotanici nuperi nuginendi Colchicum purpureum Auſtriacum dixere.

Colchicum pleno flore.

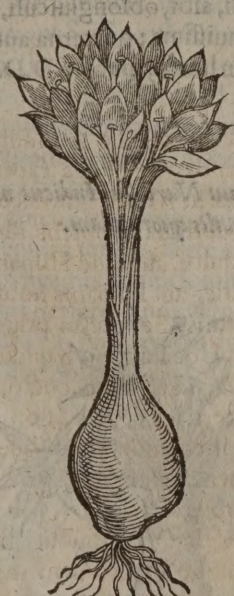
Primæ & notiſſimæ ſpeciei annis elapſis bulboſum huius Colchici radicem floris multiplicis Antuerpiâ Londinum mihi, veteris amicitiæ memor, miſit Clariſsimus vir D. Aluarus Nunius,

nuius, summus Philosophus & Medicus, parum à vulgari Colchico, nec nisi concoloris floris multpilicabili incremento dissidet. Debetur hoc genus Illustrissimo Comiti Arembergio, qui diligentiâ, vti pleraque alia rarissima & exotica simplicia, quorum studiosissimus est, ex Germania adeptus est. Æquè malè mihi cessit ac præfato Domino Arembergio & Clusio; surreptus enim fuit eius bulbus cum alijs plantis ex horto Nobiliss. Baronis Zouche.

Colchicum biflorum, vulgari simile, flore saturiore Clusii & Camerarii, icon, Rariot: pl. pag. 20. 2.

POsteritatis diligentiâ & pertinaci disquisitione Colchicum biflorum à vulgari non dissimile repertum, vt ait Clusius, quodam montano prato prope Heydelbergam; cuius etiam meminit G. V. Ioachimus Camerarius.

Colchicum Polyanthes candidum eleganti rubore varium, D. I. Franqueville.

Colchicum minimum tenuifolium Gallæcium.

Colchicum Polyanthes candidum eleganti rubore varium, D. I. de Franqueville.

IN delitijs est istud perlegans Colchici genus in Belgio, etiamque Londini in horto plantarum exoticarum dilissimo D. I. de Franqueville ob floris amænitatem quinque vt plurimum folijs latiusculis prediti, nonnullis candidis omnino, alijs verò rubore diluto prorsus tinctis, aliis itaque candore & rubore hilari secundum folii longitudinem dimidiatim distinctis, aliis denique medio lineis albis striatis. Quos flores edidit congestos, quorum vnus quatuor tantum foliis constabat, quam aliorum latioribus: totidem item staminibus luteis præditus: at cæteri omnes quinis donati fuere. Folia latiora verè erumpunt, cubitalis longitudinis altiorisque, hactenus neque semen, neque folliculos, iamoctauo anno edidit. Bulbus Colchico Pannonico albo maior.

Colchicum minimum tenuifolium Gallæcium.

NOuum Colchici pumili genus alimus in horto operâ Nicolai *le Quet* rhizotomi Lutetiani ex Hispaniæ regione Gallæcia delatum, foliis Croci motani minoribus, humi sparsis, bi-

nis,

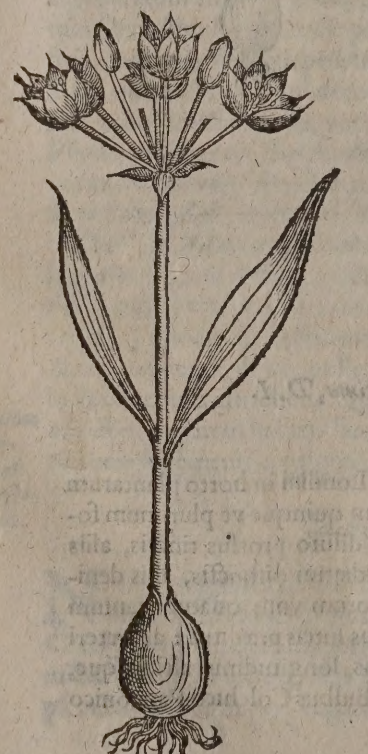
nis, ternis, quaternis aut quinis, carinatis, vncias binas, aut sesquivnciam longis (mihi folia duo solum dedit.) Radice Colchici, Auellanæ paruæ nucleum æquante: flore vna cum foliis prodeunte senis constante foliolis angustioribus purpurantibus, totidemque staminulis aut apiculis luteis præditis, é breui pediculo parum é terra emergente. Floruit nobis & amico viro Iacobo Taminear Chururgo practico apud Medio-Burgenses Anno 1403. Hoc etiam alitur in hortis Londinensibus, exoticis plantis ditissimis amicissimorum virorum generosi D. *Coys*, & D. *I. Natsmit* Botanici Regij primarij & Chirurgi. De alijs Colchici speciebus in Historiæ generalis Stirpium Illustrationibus, nec non dessertabitur.

Allium siluestre perpusillum, Iuncifolium Moschatum.

ARidis Nitiobrigum agri Monspelio vicinis collibus hic exiguus bulbus conuictor & alumnus parili bulbo Hyacintho autumnali. Cauliculo palmari, recto, rigidiusculo, exili; é cuius summo sex circiter erumpunt propagines, & quibus flosculi veluti in vmbellam dispositi prodeunt, quiuis aut senis foliolis constantes; paruis angustis & ablongis, Ornithogali floribus similibus, acuminatis, lineis fuscis in medio per longitudinem interstinctis, Asphodeli albi instar: coloris albi obscurioris, staminibusque in medio, Moschi planè odorem suauissimum spirantibus, præditis; quibus succedunt capitula rotunda in quibus tria vel quatuor triquetra, oblonga nigraque semina continentur. Bulbi subsunt parui, albi, oblongiusculi, Allij *Syl:* similes, ingratique odoris. Folia emittit Iuncea, exiliora, tenuissima; quaterna aut quina numero, vix vnciam longa. Cum D. *Guil: Coys bulbos alimus in horto, munere D.D. Leisteri Medici clariss. è Monspelio in Britaniam reducis.

**Lege vbique Guil.*

Moly Luteum Botanicorum, Rhizotomis perperam Orinthogalum luteum latifolium.

Pancratium Indicum: aut Narcissus Indicus maximus autumnalis quorundam.

Moly Luteum Botanicorum; Rhizotomis perperam Orinthogalum luteum latifolium.

EXoticum elegans iſtud *Moly* luteum, Botanographis indictum, á N. *le Quelt* Rhiſotomo emptum & in Pyrrenæis montibus, ni labat memoria, erutum; floribus eſt luteis ſenis folijs, pluribuſque ſtaminibus concoloribus donatis Orinthogali Arabici floris lactei ſimilibus minoribus tamen, vno exortu è pediculis quam-pluribus in ſpithamæo cauliculo, binis folijs latiuſculis, Tulipæ Bonemenſis ſiue Apenninæ vocatæ ſimilibus prædito, vno latiore, altero vt plurimum anguſtiore. Radice ferè pari, ſed breuiore. Hoc anno 1604. nobis floruit Londini in horto Nobiliſs. V. D. Baronis Zouche, & Franqueville. Tota planta Alij fragrat odorem, eoque *Moly* propior quam Orinthogalo luteo; Orinthogali autem lutei nomenclaturâ quo carias diſtrahatur, à rhizotomis, perperam donatur.

Pancratium Indicum; aut Narciſſus Indicus maximus autumnalis quorundam.

IN memoriam reuocat Narciſſus Cluſij Indicus nouum Pancratij Monſpelienſis facie Narciſſi Indici maximum genus; radice ſpithamum longa, brachialis craſſitudinis, multis Cepaceis ſubalbidis tunicis ſquamoſa extimiſque cuticulis ex ruffo ſubfuſcis, aut Caſtaneæ diluti coloris; ſeſſili parte maiore, mediocrem pugnum æquantis; numeroſis carnoſis habitioribus fibris, Pancratii aut Scillæ inſtar, quaſi trunco aut nodo collectis & appenſis fulta. Opinabar Pancratii aut Scillæ ſpeciem, ſed neutiquam ſapor amarus refragatur. Septembri & Octobri octonis aut denis ſtellatis floribus Colchici albi Anglici paribus, ſed longioribus, ſub luteis ex albo luridis ſenis longioribus ſtaminibus albis præditis; latioribus è membraneis tunicis, *Moly* Dioſcoridei modo pendulis breuioribus, ſine caule penuriâ fortè alimenti inhærentibus. Inter plures vnicus bulbus mihi floruit; ſed quia diu naui terrâ deſtituti, foliis vidui erant; tamen rudimenta conſpicua in minore bulbo retuſa apparuerunt, Pancratii Monſpeliaci ſimilia, duas vncias lata, breuiora tamen, fortè nondum prorſus enata aut perfectam longitudinem aſſecuta. Omnes hi bulbi hyemis ſæuioris iniuriâ Anno ſalutis 1600. Londini, Antuerpiæ & alibi amicis communicati periere, quos mihi dederat amicus ſingularis D. Ioannes Loeus Germanus apud Londinenſes Chirurgus egregius, á naucleris reducibus ex Alta Hiſpaniola Occiduæ Indiæ, *Teborum Capo* ſiue portu vocata.

Pancratium Indicum alterum vernum, ſiue Narciſſus Indicus alter, facie Pancratij Monſpeliaci, Lilio-Narciſſus Hemero-nallidis facie Cluſii aut congener.

NArciſſis aſſocianda hæc Pancratii Monſpelliaci facie bulbacea Indica planta, cuius bulbo me donauit C. V. D. Ioannes Huſſenius conſiliarius Ordinum & ſocietatis præfectorum rei maritinæ Zelandiæ Belgarum, in cuius horto quotannis floruit & floret, è duplici caule dodrantali & pedali, quatuordecim floribus liliaceis, candidis, vno ab eodem, vti prædicti Pancratii, exortu prodeuntibus quatuor decim; altero verò duodecim, ſenis foliolis longis albis conflatis, internè tantillùm ſubflauentibus & calyce medio laciniatis, totidemque ſtaminibus longis, medioque ſtilo præditis. Mihi hoc anno Londini in horto Nobiliſs. Baronis Eduardi Zouche & D. Iacobo Gareto Myropolæ rei herbariæ ſtudiociſſimo, ſenos aut ſeptenos

tenos tantum laxauit, cui caulis & bulbi latere prodiit. Foliorum & bulbi fusci similitudo & parilitas quodammodo Pancratii Monspeliaci.

E floris colore Varietates.

ANnis elapsis floris fusci Caryophyllo aromatico concoloris varium alebat Medio-Castri Zelandorum in horto honestissimus vir & mercator Michaelus *de Lannoy* affinis meus. Varias aliorum colorum differentias reperiri audio.

Narcissus Aphricanus, siue Narc: exoticus. *Narcissus Aphricanus folio rotundiore.*

Narcissus Aphricanus bifolius, siue Narc: exoticus.

ECrassa lataque, vtrinque compressa squamosa, veluti nucleis compacta radice, bina tantum edit folia, vncias duas lata, latioraque; & vncias quinque longa, viridia læuiaque; sub tellure tamen alijs duobus foliorum rudimentis præditus, hic peregrinus bulbus, paruum pugnum magnitudine æquans: cuius mihi copiam fecit præclarus vir D. Iacobus de *Keyser* Mesopoli Mattiacorum negotiator, huius peramæni studij amantissimus. Frater eius *Gouarus de Keyser* bulbos eruit locis vicinis Porti siue *Capo* bonæ Spei & primus in Belgium detulit. Anno alapso 1603. eandem rarissimæ elegantiæ plantam, inter exoticas delitias Hortuli D. *I. Knibij* Mediocastri Zelandiæ conspexi, quæ postea hyemis sæuitia perijt. Flos amænus Anemones floris pleni, sed colore Phæniceus: etiamque suauerubens: cauliculus egregié variis coloribus, cæruleis, & rubris amænissimis punctulis, variegatus ornatusque. Narcissum exoticum appellauimus, cui propior esse videtur, quoad nomen magis conueniens nobis innotescat. Præfatus D. de *Keyser* nobis exactiorem iconem pollicitus.

Varietas.

FOlio rotundiore & complicato, apud eundem D. *de Keyser* variat.

Lilium syluestre siue Hemerocallis moschata Polyanthes, &c.

ANno salutis 1596. in Angliam reuersus exoticarum plantarum expiscandi gratiâ, nostrisque botanicis lucubrationibus illustrandis; illico in cultissimis botanicorum hortis hoc

Lilij

Lilium syluestre siue Hemerocallis moschata Polyanthes, Martagon Imperiale nuperorum.
Insulanis nostris Gallo-Belgis, Martagon à L'espinette.

Hemerocallis Macedonica, tenuifolia, miniati coloris. Lilium syluestre montanum Macedonicum & Martagon Pomponeum splendidissimi miniati coloris D. J. Someri.
Martagon Pomponeum *Someri.*
Lilium rubrum præcox Clusij.

Lilii montani nouum genus, à florum coronata fætura, Martagonis Imperialis nomine insignitum aut vocitatum, conspexi. Peregrinæ elegantiæ planta gauisus sum. Elapsis aliquot annis misti huius bulbos nonnullos munere dedit D. *Ioannes de Franqueville*, Stirpium & florum rariorum callentissimus qui annis plus decem illos Insulis á quodam botanico nactus est & aluit fouitque studiosè in horti delitiis; vbi rara transplantatione florum pyrannidatum aceruum, centum viginti & plurium, suauissimo spectaculo, iucundissimi Rosæ Moschatæ odoris æmuli, densissime bicubitalem ex purpureo fuscum caulem fastigiantem. Flores pares, similes Hemerocallidis secundæ nobis modo descriptæ; dilutiores tamen, pallidiores & lucidores, per exortus quinque aut sex varié & fusé caulem ornant, fortuitis ex fusco purpureis maculis latioribus diffusi, circumambiunt & coronant. Semen in vasculis compressum, aliis feré par & simile. Hoc primi ante omnes botanici Insulani Gallo-*Belgæ* nacti sunt: sed vnde delatum, nescio.

Hemerocallis Macedonica tenuifolia, &c.

EXimio ornamento decorat botanicorum paradisos huius Hemerocallidis luculentus flos, intaminalè fulgens miniati coloris. Dissidet cum aliis Hemerocallidis minati varietatibus innumerorum foliorum, instar Graminis exilium, ternum folum digitorum longitudinis, incremento: quæ caulem sesquicubitalem & ampliorem, nonnunquam item compressum latiuscu-

 lum,

lum, floribus quadraginta octo, per amœno spectaculo ornatum, sepiunt; cuiusmodi meminisse iuuat apud Dom. *Ioan. Knibium* ciuem honestiss. Medioburgensem. Debetur hæc planta præfato Domino Somero, qui primus eius bulbum è Macedoniæ mõtibus effossum in *B*elgium detulit, & amicis communicauit, cum multis nouis raræ elegantiæ plantis exoticis. Hanc quoque aliquot annis ob florum decus Nobilissimus Comes Arembergius studiosé coluit, nec non alii Medioburgenses D. Iohannes Iunior Ecclesiastes, & D. *Petrus L'Aoust* aromatopola cum amica vxore, quæ tanto florum elegantissimorum studio & desiderio flagrat, & capta est, vt Floræ nomen sortita apud Botanicos.

Lilium Montanum flauo flore.

NOn dissimilem vultum, ortum & natales habet montium nempe Pyrenæorum Lilio *B*izantino miniato aut syluestri montano Lilio. *B*icubitalis caulis, foliis longis, angustis, tribus neruis præditis; floribus pallentibus initio, deinde flauis, senis reflexis ad pediculum foliis constantibus, à medio ad centrum punctis elegantiss. atropurpureis notatis, totidemque staminibus virentibus, apicibus pulcherrimis suauissimisq; elegantissimi lucidissique miniati coloris fastigiati, cuiusmodi summi triquetri pistilli ex luteo virentes è medio flore exerti. Huius semine compresso, Coronæ Imperialis aut Hemerocallidis simili, me primus donauit, Burdegalo misso, in labat memoria, amicissimus vir D. *Clusius*. Paulo post bulbos á D. *I. Robino* Christianiss. Regis Botanico Lilio similes *L*utetiâ accepi, deinde magna copia Mediocastri Selantorum à botanicis aut risotomis Gallis *Guil: Dauidon* & *Nicol: le Quelt* habuimus, é Pyrenæis montibus erutos.

Lilij montani lutei tres in flore varietates.

TRes conspicuas differentias floris obseruauimus in hortis D. *Thomæ de la Fosse* Mediocastri, & D. I. *Franqueville* Londini.

Flore pallidé ex viridi luteo, sine notis aut punctis; pistillo, staminibus, apicibus miniatis. Hic præcocior est.

Tertia varietas floris intensé lutei, rutili, notulis maiusculis insigniti, inter præcocem & serotinum medij.

Bulbo Eriophoro similis bulbus in Batauis est ChamæOrchidis nouum genus aggerum Zelandiæ.

ORtu & facie, compactilique squamarum serie similimus Eriophoro *B*ulbo, fibrillis impactus solo; eminentibus bulbis subuiridibus. In palmari cauliculo flores non annotati fuere

Orchis Lilifolius minor sabuletorum Zelandiæ & Bataniæ.
Bulbo Eriophoro similis bulbus.

ere à *Guillielmo N.* mercatore Batauo, qui hanc descriptionem dedit tontonicè & prouenire ait iuxta maritinos sabulosos aggeres Hardemo proximos, in silua Terrea, vulgo *Eerden Bosch.* Idem sanè reor cum nostri nouo Satyrio Zelandico infrascripto; in herbatione olim reperto etiamq; elapsa æstate 1603 iuxta aggeres Sabulosos Walachriæ inter Pyrolam nascente, quē omnes quadam foliorum similitudine ducti, nec non flosculorum herbaceorum (in labat memoria) & longiusculi seminis fuliginosi inuolucri, Orchis Litoralis frisiæ, Orchin sabuletorum maritimorum diximus. Radix illi gemina, quandoque terna sed rarò, alteræ alteri innata foliaceis albis inuolucris tecta, intus viridis gustu suauis. Infima fibrillis impacta sabuletis, arida, inutilis & flaccida. Cauliculi binum, ternum & quaternum vnciarum: folia bina Liliacea duas vncias longa. E regione pagi *Oost-Capel* id est, sacelli orientalis à me vltimùm collecta.

Plantago vmbilicata, *latifolia & conuoluta vnifolia.* *Reddenda Aduersar. pag. 127.*
Vmbilicus montanus herbariorum.

INter quamplurima rarissima & exotica semina Monspelio nobis Londinum missa à charissimo & doctissimo viro D. *Chaspαro Pellitcrio* Middelburgonsi è celeberrima Monpeliensi Schola D. Medico, sata in horto D. *I. Nasmyth* sereniss. Regis Magnæ Britanniæ Chirurgi peritissimi & archibotanici miræ & raræ elegantiæ hæc orta planta; cui radix Plantaginis vulgaris simillima, spithamum longa, creberrimé fibrata; é cuius nodulo siue basi, digitalis crassitudinis, Plantagineum latum, vnicum, admirabili Naturæ opificio, expansum folium, paulatim propagando in latum gyrum vmbilicatum excrescens & Cochlidis instar per circuitum ascendens in spiras duas tantum, aut semiternas conuolutum, ac veluti ex pluribus coniunctis in vnum contiguisque Plantaginis maioris vulgaris folijs conflatum, spithamææ altitudinis aut pedalis feré, cuius summum folium Plantaginis latifoliæ seruat figuram, sinuosam tamen & rugosiorem, sapor illi prorsus plantgineus. E medio conuoluto siue vmbilicato imo centro, foliorum minorum quædam rudimenta

 conspiciuntur,

conſpiciuntur, é quibus caulem erumpere veriſimile; ſed quia autumnus metæ propinquior, caulem & florem hoc anno videre non licebit. Hyeme folium perijt: At Vere nouo hoc ſequenti 1605 .folia plura é media radicis ceruicæ,non vno annexu vnita, aut in vnum folium redacta,laxauit; ſed duo aut tria ſimul in vnum iuncta, fimbriata,laciniofa aut ſinuoſa: Caulem & ſemen nec dum edidit.

Noua glorioſé elata & opinata YVCA. *Manyuca, Manihot, Aracidne. reddenda Aduerſariorum, pag.* 161.

OPinionibus varijs & inſulſarum quorundam Barbarorum, aliorumque minus accuratis occularibus inſpectionibus,prolixiſque paginis,confuſis, ſuſpectis & ambiguis relationum accumalatis aceruis, acquieſcere non audemus: quibus adamuſſim perpenſis; neglectis & valere iuſſis Teueti, Lugdunenſis aliorumque nonnullorum iudicijs de *Yuca, Manyouca*,*Papas*,*Inhama*, Batatas, *Manihot*, *Theoph. & Pliny. Aracidnæ*; Indis Barbaris Panis vicem ſupplentibus; Glandis inſtar veteribus alendis, & Caſtanearum hodie plebi in Iberiæ, Narbonenſis & alijs Galliæ quibuſdam tractibus, vti agreſtibus hominibus anachoretis fictæ religionis & pietatis mancipijs, radicibus & herbis victitantibus:

Iſtæ namque plantæ diſparibus folijs præditæ ſunt; quæ quidem à Cannabinis folijs,aut Ellebori nigri floris albi, vel Caſtaneæ Equinæ modo diuiſis, quibus ab Indicarum plantarum ſcriptoribus reuera aſſimilantur, diſſociantur: qua de cauſa non modo D. *Cluſio* ſed etiam nobis iſta noua *Yuca* credita ſuſpecta eſt.

Quæ autem de hac noua elegantiſſima Yuca *putata habemus hæc ſunt. Indica noua & elegantiſſima planta.*

YVca credita Indica noua & elegantiſſima Planta virens & florens anno 1596. & 1597. Londini in hortulo ſuburbano D. *I. Gerardi* Chirurgi & Stirpium ſtrenui indefeſſiq; laboris ſtudioſi,florum & plantarum amore flagrantiſſ. primum viſa, & quadantenus nobis vt illi proſim & prodeſſe velim in ſua Plantarum enumeratione, his pené verbis deſcripta. *Yuca* Indiæ Occidentalis Planta, quæ alia ſpecies à *Yuca Indica*, ex qua Panis communis fit,videtur: Nam quamuis folijs ſit perpetuò virentibus,ijſque minimé laciniatis; ſed ambitu,foliorum Draconis arboris ex atro rubentibus, vtrinque cultri aciei inſtar acutis, longitudine cubitum & ſeſquicubitum æquantibus, mucronatis & peracutis, aliquantulum ſulcatis, quodammodo Sedum aquaticum Belgarum præſeferentibus. Flos ex leui pediculo albus Nympheæ albæ, ſed multò minor. Radix ſubeſt ſubfuſca foris, intus alba, Pœoniæ feminæ concolor, tuberoſa, brachiata aut diuaricata & craſſa. Neque caulem neque florem proferre aſſerebat D. *Gerardus*; paulo poſt tamen quam deſcripſit, in ſuo horto enatum florem Nympheæ albæ ſimilem ſed minorem collegit chariſſimus egregius vir Doct: *Iacobus Cargillus* Scottus Medicus, anatomicus & botanicus doctiſſimus. Hanc I. *Gerardus* ſuperioris immemor deſcriptionis latinæ in ſua plantarum enumeratione collatæ; poſtea vernaculo idiomate, ſic expreſſit,cuius verba præſciſé latiné vertimus,vt ſequitur.

Planta é cuius radice Indicus panis, *Caſſaua* vocatus, conflatur, humilis herba eſt, ſolum ex radicibus & folijs conſtans: Caule flore & fructu caret, quantum ex aliis aut ex ipſius plantæ experientia, quæ quatuor annis continuis viruit & adhuc luxuriat in meo vireto, aſſequi poſſum; ſine tamen caule flore & fructu,vt ſupra dictum eſt. Radicem habet valde magnam, craſſam, tuberoſam, ſucculentam, aliquantum dulcem, ſed qualitatis pernicioſæ (inquit meus author) é cuius radice immediaté aſſurgunt quamplurima folia,radicis ceruici rotundo circuitù connexa, ſeſquicubitalis longitudinis, ſuperné & inferné arctiora, medio latiora,ſulcata, leuia admodum, viridia,Glaſto concoloria, vtrinque acie, cultri inſtar, acuta, atrovirentia, mucronibus acus modo peracutis,faſtigiata;pungendo quã maximé inconſultis tranſeuntibus infeſta, & crura lacerantia. Foliũ diligentius intuenti ſimile eſt paruulæ Cymbæ,aut conſimilis Cymbulæ,frangenti etiam atq; etiã contumax,durũ & ſcindenti difficile,niſi cultri acies peracuta fuerit. hactenus *Ger*: A peritioribus quæritur, cur hæc deſcriptio conflata ſit ex plantis maximé diſſidentibus: videtur auté natales deſcribere ex Lugdunenſi, & Lugduneuſis ex Teueto: & plantã ſuam acceptam refert à famulo *Thomæ Eduardo* perito Exceſtrienſis occiduæ Anglo-Britanniæ Pharmacopœio. Indis quibuſdam (inquit) *Manihot* vocatur, ſed generaliter *Yuca* aut *Iucca*:

creditur

Creditur *Theophrasti* Arachidna & *Plinij* Aracidna: detorsisse creditur suam *Yucam* vt eam incertis Teucti & aliorum aptaret descriptionibus, nudâ *Yuca* suæ inspectione minimè contentus. Multi hodie conantur Apros siluis appingere.

Noua gloriose elata & opinata YVCA.

Anno reparatæ salutis 1604. Iulio, quo Nymphea floret mense, in eodem suburbano hortulo, flores annotaui cum calycibus & gemmulis suis ante florem, quamplurimos, septuaginta numero, plus minus, alternatim prodeuntes, in brachiatis inæqualis situs, copiosis alis, tricubitalis subrotundi, atrorubentis, digiti mediocris crassitudinis, Liliaceo Constantinopolitano concoloris & similis caulis, instar nolæ aut tintinnabuli ex vncialibus pediculis pendulos, foliolis ligularum modo ad basim donatis. Flos senis constat albidis foliis; externis tribus mucronatis, maioribus latioribusque, candidioribus; internè à medio folio, ad summum vsque variis venis, vt *Fritillariæ* flos quodammodo tessulatis; externè sulcatis, striatis & rugosis. Tribus verò interioribus angustioribus & infernè pinnatis. Nullo odore præditus flos, magnitudinis floris Hellebori nigri suauerubentis & Nymphæ albæ minoris medius, ex luteo luridus, triquetro vix vnciam longo pistillo præditus, extremitatibus albo, senis staminibus albis fastigiato. *Folia* sesquivnciam lata, acuta, sesquicubitalia vt supra diximus. Cum elegantiâ & raritate & inspectione huius peregrinę plantæ maximè gauisi essemus, statim Clarissimus & piissimus V. D. *Guil. Coys*, Plantarum omnis generis hodie inter Britannos coryphæus eam ex viuis Naturæ typis delineari procurauit, vt inter rariores plantas Appendicis nostræ insereretur, & transmarinis innotesceret:

Audio etiam floruisse Lutetiæ in horto D. I. Robini *Botanici Regij, cui Londino missa planta fuit.*

Bellis spinosa *elatior & fructicosior Herbariorum, bullatis aureis floribus.* *Reddenda pag.* 200. *Aduersariorum.*

APeritioribus quibusdam Botanicis Londinensibus hodiernis huic nouæ exoticæ Plantæ, Bellidis spinosæ nomen inditum est; cuius semen ex horto Pisano Magni Ducis Hetruriæ nactus est D. *I. Parkinson* perbonus & honestiss. Pharmacopœus Londinensis, Stirpium materiæque Medicæ studiosissim. qui D. de Franqueville & C. & generos. V. D. Guil. Coys huius amænissimi & vtilissimi studij doctissimum huius semine impertiuit, quo enata est bicubitalis & amplior ramosa & fructuosa planta, folijs prædita Bellidis maioris breuioribus, minoribusq; Telephii purpurei aut Rhodiæ Radicis mediis & ferè paribus; sed magis sinuatis & spinulis acutis, instar Ilicis humilis Cocciferæ, vnde Bellidis spinosæ nominis occasio. Flores summis virgis bullati, aurei, aliquantum compressi & medio depressi, nullis folijs radiatim cincti, maiores quam Abrotani fœminæ aut Absynthij Seriphij Dioscoridis, facie Abrotani fœminæ de-

Bellis ſpinoſa *elatior & fructuoſior Herbariorum, bullatis aureis floribus.*

Lauri Alexandrinæ *legitima & exactior effigies. reddenda Aduerſariorum pag. 283.*

ſcripti in *Aduerſarijs*, pag. 336. Radix multum fibrata, Matricariæ. Sapor iniucundus ſubamarus; odor grauiuſculus Cotulæ fœtidæ quadantenus, ad cuius naturam accedere videtur.

Laurus Alexandrina.

LItem dirimens de veræ Lauri Alexandrinæ elegantiſſima planta ingenuè proferam quæ vidi operâ amiciſſimi viri *Ioannis Parkinſon* Pharmacopœi Londinenſis, Rei herbariæ periti & amantiſſimi, qui ramulum eius non diſsimilem Bislinguæ mihi communicauit, delatum ex inſtructiſſimo & variarum plantarum exoticarum ditiſsimo horto Medico Piſano. Hæc ramuli pars non excedebat longitudinem vnciarum quinque, ſeptenis folijs alterno ſitu, non ex aduerſo, vt habet effigies Matthioli & Lugdunenſis prędita; neruoſis vtrinque, rigidis vt Hippogloſsi: inferioribus ternis aut quaternis, vncias duas longis, & plus vnâ latis, in mucronem, Ruſci modo, faſtigiatis; medio auerſo folij craſsiore neruo, ſpecimine floſculi pallidi gemmato, ſine pediculo & ligulato bilinguiuè foliolo (fructus enim mediis foliis amplectitur Theophraſto authore) vbi ſemen Bonifaciæ ſiue Hippogloſsi minus proferre dicitur, donatus; ternis verò ſuperioribus minoribus vnciam latis, & ſeſquivnciam longis, mucronatis, vtrinque item neruoſis, ſine floſculorum rudimentis. Effigiem exhibeo in ſtudioſorum gratiam, eiuſdem cùm ramuli, tum foliorum parilitatis.

Appendix.

Appendix.

P*Aginis vacaturis explendis, cum hæc lente peracta & procrastinata fuerint; raras aliquot ad huius secundæ partis nostræ Aduerſ. appendicis calcem tumultuariè subnectere licuit, cũ velim, nolim pro sesquimense ad senos & septenos, languenti operarũ & chalcographi officio detentus; parcitatis sphalmatum spe fretus; maximeque cupiens, vt fertur, vitare Charybdim, incidi in Scyllam, & in eundem, in quem verebar, non secus ac pleriq; alij, sordidi quandoque Chalcanthi ratione, nec non præpostera sæpe elementorum peruersione, impegi lapidem: Sphalmata tamen minus ferenda in Indice diluuntur. Si hæc quidem nostra Commentariola, non essent rerum, posteritati vtilium, solertiores explicationes, quæ sensibus concipiuntur; sed verborum aceruus & apparatus; huius sanè editionis nos peniteret. Non enim delectamur crassa Mineruæ, quotidianis Medicinæ voluminibus, quibus periclitatur, perditur & fallitur fatuus mundus, vernaculè versis & peruersis, Typographorum & Bibliopolarum operâ, fœnore & applausu, qui huiusmodi operum authores & fautores sunt, & fuerunt. Hæc interdicere, boni est principis. Quare doctos lectores impendio oramus, vt hos nostros labores nobiscum iuuent & restaurent, æquiorique ferant animo.*

Hyacinthus minimus serotinus elegans, Flosculis Hyacinthi Orientalis.

HIc Hyac: minimus facie Orientalis Hyacinthi, sesqui palmares & spithamæos tenuissimos cauliculos edit, tribus flosculis è gracilibus petiolis, ex cæruleo dilutis, fenis cærulæis venis striatis, Hyacinthi Orientalis similibus; sed longè gracilioribus minoribusque, sex partitis oris, sub finem Mai, præditos. Foliola angusta, sparsa, spithamum longa, Hyacinthi autumnalis maioris quàdantenus. Paruulus item bulbus, albidus. Alitur in fictillibus á D. de Franqueville, ex Gallia delatus, & acceptus ab honestiss. matrona, vxore D. P. *L'Aoust*, tanto florum amore capta, vt sibi meritò Floræ nomen vendicarit.

Iridis Bulbosæ è satione Versicolores varietates.

FLorum itidem delitiæ, miro colorum incremento, bulbosæ Irides, satu non secus ac Tulipæ præcoces satæ, femineque ortæ, albæ potissimum variant, quæ insigni metamorphosi Dedalæ Naturæ opificio & lusu, experimento quotidiano, colorum varias subeunt differentias; quas plerasque sigillatim excutere supernacaneum duximus: earum tamen nonnullas, prolixitatis hostis, titulo tenus recensere, huius studij commodo, consilium fuit: In bulbo alioquin folio, caule, cæterisque plantæ partibus, discriminis per exiguum.

Iris Bulbosa lutea varia.

TRia reflexa folia lutea & nitida sunt, sed medio, ante & secundum carinæ longitudinem ad basim vsq; rutilo colore distincta & virentibus venulis secundum longisudinem ad labrum vsque repandum striata; Tria verò pinnata folia intus forisque glauca, internâ dilutiore lutea carinâ: surrecta autem reliqua tria carulo-pallida, venis inienfiore cærula striata; stamine intus luteo, albida tantillum medio carinato stria. Caulis sesquicubitalis.

Iris bulbosa intensè lutea tota.

TRibus inferioribus, ternisque pinnatis folijs impensè lingulaque luteis; surrectis autem alijs tribus bifurcis folijs albidis anguſtoribus. Caulis cubitalis.

Varietas.

TRibus erectis luridis pallidioribusq; folijs; pinnatisq; alijs tribus & ligula itidem luteis variat.

Iris bulboſa lutea tertia.

ALtera elatior lutea tota, ſtylo, ſeniſque folijs; tribus tamen erectis leuioribus cæruleis venis ornata & ſtriata.

Iris bulboſa lutea quarta.

HVic tria labra, medio folio tenus, lutea ſunt, quę admodum rugoſa & ſtriata, purpura violacea perfuſa ad baſmi vſque; cætera cærulea.

Iris bulboſa alba.

SEſquicubitali caule, ſparſo flore, anguſtioribus floris folijs, labriſque repandis, cuius prominulum dorſum luteum & nitidum eſt virentibus ſtrijs per luteum diſcurrentibus in glaucas argenteaſue lineas binas & ternas per oras albas deſinens. Bifidum in ligulas reflexas folium luridum ex glauco argenteum, firmum; pinnatam ligulam luteam, medio candida linea inſignem, ſtyloq; albo inhærentem occludens: erecta verò tria folia alba, anguſtiora, ſúmmiſq; nutantia & reflexa. Has differentias alunt cultiora D. *Ioannis de Franqueville* noſtraque vireta.

Iris bulboſa violacea Pyrenæa.

PRouenit in *Sonton* monte, Anglo-Britannicâ vocatâ minor; forte eadem.

Gladiolus Minimus.

MInor quam vulgaris Narbonenſis Gladiolus; floribus concoloribus, minoribus, vno verſu digeſtis in pedali gracili caule; folijs item duplo minoribus. Radix Siſynrichij aut Gladioli parui. Floret in hortis D. *Guil. Coys*, & D. *de Franqueville* Maio menſe.

Gladiolus flore albo.

FLoris omnino albi Gladioli radices & ſemen anno. 1601. à D. *I. Robino* botanico Regio accepimus. Sata Londini in horto D. *de Franqueville* biennieum viguere, ſed tandem periere. Florem videre non contigit.

Lilij Chalcedonici miniati ſiue Hemerocallidis Varietates.

ADmodum elegans hoc Lilij genus, ob floris decus, coloriſque flammei nitorem, vtriuſque Cinnabaris natiui & factitij, intenſi aut diluti coloris, miniati, cintillatione ſpendidiorem, ab hortenſis elegantiæ cultoribus, indefeſſi laboris lenocinijs, nouiſque artibus (vt pleraque alia) adeo auctum hoc Lilij genus, vt quam plurimos hortos Iulio & Auguſto, Tulipæ ſpeciebus, Lilio-Perſico, Coronæ Imperialis varietatibus, Lilijs, Liliaceis, huiuſcemodique verſicolorum ſpectabilium florum quam plurimis hortorum ornamentis periſtomatibus, pictiſuè tapetis ſimilibus, effœtis aut marcidis, defloreſcentibus floribuſque deſtitutis, amænitate decoret. Eius duas varietates aut plures obſeruare licebit.

Præcox, quinos, ſenos, denoſque vt plurimum profert flores; & nonnunquam eius radix adeo excreſcit & luxuriat, vt caulem edat duorum terminue digitorum latitudinis, qui mihi amiciſq; ſæpe triginta & plures flores protulerunt, non ſecus ac Anno 1600. reparatæ ſalutis duo Lilia candida inter plura eius ſpeciei, quæ Conſtantinopolitani ſiue Byzantini Martagonis nomine inſignita, Hacknei Londinenſis ruris in horto medico illuſtriſſ. Baronis Eduardi Zouche, quæ in palmaris latitudinis, humanæq; procertatis caule ſingulatim pedali longitudine, ſumma circumquaque latiore caulis parte, cumulatè ducentos & plures aſpectu & admiratione dignos candidiſſimos ſuauiſſimoſque flores laxarunt; quod nunquam conſpexi in noſtratibus Lilijs candidis. Anno ſubſequente, ad naturam ſuam rediere.

Lilium

Lilium Chalcedonicum serotinum, eiusq; varietas.

SErotinum quandoq; diu multisque annis vnicum florem edit ; at temporis consequentia, plures, sed serius, superioris Martagonis floribus elapsis,erumpunt flores ; quemadmodum amici nosque iamdiu obseruauimus. Caulis cubitalis,cætera non dissimilia.

Lilium Persicum Botanicorum.
Lilium Susicanum Clusii, quod è Susis Constantinopolim allatum.
Italis, Pennachio Persiano.

IN Belgio & Germania rarũ admodum fuit; solúm Machliniæ apud D. *Ioannem Brancion*, deinde Lieræ Brabantorum apud D. *Ioannem Vander Delf* in figulinis vasis videndi copiam fecere horti exoticarum & indigenarum plantarum ditissimi & amænissimi. Caulem binum & quandoque ternum cubitorum fusè folia cærulo-viridia aut prassina, Liliaceis minora & delicatiora ambiunt; floribus sex foliolis obsoleræ purpuræ conflatis,numerosis,vicenis,tricenis, plus minus, nutantibus,nolas siue tintinabula effigiantibus. Radice bulbosa, minus odora, crassa tereti, oblonga, crassis adeo squamis compacta, vt squamæ sæpe vix percipiantur : sessili parte fibris porrectis obscurè flauentibus. Angliæ hodie alienigenarum opera, vti pleraque alia rarora inquilinum : vbi longè fæeilius quam in Belgio, aura gaudens mitiore, melius conseruatur & propagatur.

Lilium, siue Corona Imperialis Herbariorum.
Lilium Persicum Clusii, siue Tusai.

NEc multum à Lilij familia abest hoc Lilij genus, quod ijsdem Belgicis hortis D. Brancionis D. Dilfij, & illustris heroinæ Mariæ de Brimeur, de re herbaria benemeritis, iam multis annis,opera Clusij, proueniebant, Sesquipedem & duos cubitos alto caule : foliis longioribus Lilii montani. Flores ex phæniceo rubentes, nutantes Lilii Persici siue Susiani ritu nolas effigiantes senis foliis conflati, equorum vnguibus internè sex crystallinæ pellucidæ vniones extuberant, quemadmodum exprimitur in floris patuli icone, Visci grano ferè pares, dulcem aquam Lacrymantes, quibus succedit compressum, ruffum semen, Tulipæ maius in membraneis maiusculis amplioribus angulosis pinnatisque capitibus. Radix Cepacea concretione, tetri & virosi Colchici aut Hirci, vti tota planta odoris. In Belgium missa, Tusai, Turfani, Lale & Coronæ Imperialis nomine.

Coronæ Imperialis varietates.

PEramænæ itidé,perquã speciosæ Belgio & Anglo-Britanniæ iam nostra ætate inquilinæ,oblectationi oculis magis, hortorumque ornamento,quàm naribus, tetrum namq; Hircinum halant odorem Imperiales Coronę, quarum varietates in caule flore & folio perspicuæ.

Corona præcocior.

PRæcocior quæ statim Martiore frigore necdum lapso flotet: f olio lato est, diluriore viridi, & flore non dissimili, sed pallidiore, à frigore fortè.

Corona media.

QVæ media,est elatior,folio item pallidiore sed angustiore; & flore item dilutiore.

Corona Platicaulos, siue laticaulis.

PLaticaulos, vt Lilium album & Mattagon siue Heremocallis Byzantina interdum euentu fortuito fit Imperialis Corona, numeroso florum incremento : folijs angustoribus, & Mi-

nij coloris ſaturioribus floribus aſpectu iucundis, quales floruere Londini in horto D. *Ioannis de Franqueville* Anno. 1600. & Hacknei in horto Nobiliſſ. Baronis *Eduardi Zouche*, 1601.

Corona ſerotina.

SErotina latioribus folijs atrouirenribus: flore autem ex ſaturophæniceo colore.

Corona Polyphyllos ſiue folioſa.

MVltis numeroſiſque latioribus folijs conſtat, ſtipatim bicubitalem caulem ab imò amicientibus, florum elegantiſſimorum ſaturorum duplici ſerie coronaue, nonnulliſque floribus, caulis comoſum faſtigium internaſcentibus, aſpectu iucundiſſimo. Hæc etiam alitur & in honore habetur in cultiſſimo & exoticarum plantarum ditiſſimo horto D. *Ioan. de Franqueville*.

Corona polyphillos & polyanthes altera.

SImilimam aut eandem cum ſuperiore alebant Antuerpiæ Doct. *Ioannes à Hoboke* quondam S.P. Antuerpiani Grammateus & D. *Iacobus Duym* generoſus Louanienſis harum ſtudioſiſſimi peritiſſimique: ſed flos dilucior, erectior, minuſque propendens ob florum denſamglomerationem aut aceruum caulem ambientem.

Anemones omne genus.

QVum Anemones omnes ſpecies cæteris diligentius, minutatim, totumque ad longum, vt vulgò fertur, ordine pulchro deſcripſerit, *D. Cluſius*, viſum fuit ſumma tantum perſtringere, ne huius operis moles & verborum copia lectori inuiſa, moleſta ſit, maioris & carioris præcij, relegando lectorem ad Cluſij hiſtoriam, tanquam ad fontem, ne accuratiſſimi eius labores irriti forent.

Illius igitur *Anemone* ſylueſtris prima (agria enim ſatiuis aut cultis priora) eadem eſt quæ Matthioli tertia, nobis etiam breuiter deſcripta & icone exhibita, minus tamen etiam bene à pictore expreſſa; melius apud Cluſium cum radicis propagine; etſi flos caducus, fugaxq; aut deflorefcens nimis expanſus videatur. Belgicis hortis importuno prouentu vbi ſemel ſata luxuriat, eoque notiſſima.

Anemone ſyl. prima Cluſii.

Anemone ſyl. 2. Cluſij. Pulſatilla alba Belgarum.

HAnc Pulſatillam albam cum C. V. D. I. Brancione & D. I. Dilſio, D. I. Boiſot primarijs & ſenioribus Belgij Botanicis diximus, maioribus aliquantum latioribusque folijs, commendatioriſque elegantiæ floris albi & amæni. Pictor villoſum caput radicis omiſit Mei aut Pulſatillæ radicis ſimile a Cluſio deſcriptum & obſeruatum, multa proferens folia duriora in tres foliorum alas diuiſa, ſupernè viridia, pronâ parte candidiora & villoſa; ingrati & acris admodum ſaporis. Caulis palmaris, hirſutus, ternis folijs verſus ſummum, minutim laciniatis cinctus: flores ſenis foliolis conſtant, internè lacteis, externè quandoque tantillum purpuraſcentibus, & villoſis, Pulſatillæ minoribus, ſed non paucioribus ſtaminibus luteis præditique, tandem in ſemen plumoſum, vti Pulſatillæ ſpecies, abeunt. Radix nigra, minimum digitum craſſa, parum fibrata, cortice nigro tecta. Cluſius ait prouenire in celſioribus Styriæ iugis, inter ſcopulos, & difficulter cicurari; vel mitiorem aerem ferre poſſe, vti pleræque aliæ elegantes plantæ in ſummis illarum Alpium iugis natæ, quas cum ſuo ceſpite in hortos trsnflatos conſeruare non potuit, vti *Lunaria* racemoſa, Ophyogloſſum & ſimiles variæ plantæ. Lieræ Brabantorum & Machliniæ apud D. *B*rancionem, ſemine enatas ſolùm obſeruari.

Anemones hortenſis ſpecies & varietates.

SOlo, ſatione, & tranſplantatione, florum & foliorum coloribus & diſſimilitudinibus, non ſecus ac Tuliparum, Iridum, Vrſinarum Auricularum, & nonnullarum plantarum Anemonum familiam variare certum, quarum peculiares minutias & quiſquilias proſequi, vt paulò ante diximus, prolixum foret; eoque elencho aut breui tabula comprehendere ea quæ D. Cluſio, & nobis apparuere, ſat erit: ex vna enim ſpecie, altera dignoſci ſæpe poterit: adeo autem ſimilia tuberoſa radix, fuſca, folia lata Geranij aut Saniculæ vulgaris modo diuiſa: cauliculi & pediculi ternis folijs altioribus diuiſuris ſepti, ſunt. A. D. Cluſio ſiquidem, dilucidè, acuratius, diligentius & plus ſatis prolixè deſcriptæ, ad quem ſedulum lectorem relegamus, cuius ordinis ſeriem ſequi elencho conſentataneum fuit.

Latioribus

Latioribus folijs, simplicibusque floribus, hortensium Anemonum Elenchus.

Prima Clusij simplici flore luteo externè, aureo internè.
2. *Duplici flauo flore, siue foliorum floris gemina serie & situ.*
3. & 4. *Simplici stellato flore, Purpura rubedine nitido, & Purpurâ albicante.*
5. *Fl. simpl. ex rubro diluto carneo, vnguibus albidis.*
6. *Fl. simpl. Byzantina, purpurei ferè coloris, non carnei, ad 3. accedens.*
7. *Quintæ similis, floribus externè ex purpureo saturè rubentibus, internè verò, ad vngues vsque saturâ purpurâ rubedine mixtâ veluti coccinea nitente; coccineis item oris, radijs purpurascentibus aspersis: vnguibus albis magnisque.*
8. *Flore saturo-purpureo, externè splendente, internè minime: vnguibus magnis, albis, infima parte purpureis: Appendicis Spinæ florum odoris.*
9. *Flore externè sub purpureo; internè ex purpura violaceo, vnguibus rubescentibus, orbe albicante cinctis, Appendicis Spinæ odore florem referentibus.*
10. *Flore violaceo, albis maculis insignito.*
11. *Flore violaceo saturiore, vnguibus maioribus, candidioribusque.*
12. *Flore externo dilutè purpurascente: interne violaceo, vnguibus magnis argenteisque; exigui nulliusue odoris.*
13. *Flore duodenum foliorum, quam superiorum ampliore, foris ex purpureo albido & splendente: internè ex violaceo purpureo fulgente, vnguibus albis, sed minoribus.*

Multifaria hortensis Anemone latifolia.

14. *Flore purpureo dilutiore multò, veluti carneo.*
15. *Flore externè carneo, vnguibus saturaté purpurascentibus; interne verò carneo valde diluto. Variat caule, folio, flore magis diluto, & omnibus suis partibus minoribus.*
16. *Facie latifoliæ floris pleni; flore simplici, nitido coccineo amœno, eiusque vncialis longitudinis folijs, quandoque breuioribus aut longioribus, vt Pauonis Anemones vocatæ: vnguibus pallescente orbe cinctis.*
17. *Coccineo amœno simplici flore, internè splendente, nullis conspicuis vnguibus: externè dilutiore, & vt superior 16. lanuginoso.*
Anemones latifoliæ vnguibus orbatæ simplici flore, siue 17. Clusij tres differentias obseruaui in horto D. de Franqueville, Anemone 2, coccinea vnguibus vidua.
Flore omnino rubro foris & intus, octo foliolis conflato, pulcherrimo: vmbone nigro, subfuscis cirris, subcinereique, apiculis donato: foliorum & radicum alioqui formâ adeo similes, vt vix dignosci vna ab altera, nisi floris varietate, possit.
3. *Floris omnino similimi, sine vnguibus, angustioris tamen minorisque, & stellati,*

Varietates.

4. *Flore omnino acuto differt.*
Variat item solo floris colore suauerubente.
18. *Flore simplici ex coccineo Phœniceo, Papaueri Rhœadi concolori.*
Flore coccineo, patulo, octo item folijs constante, vnguibus ex luteo virentibus, virentibusque, strijs donatis, in horto Franqueville variat.

Angustioribus foliis, *simplicibus floribus, hortensium Anemonum elenchus,*

Prima flore simplici cæruleo, aut albo, aut vtroque, id est, externe subcæruleo, interne albo, mixto.
2 *Flore simplici purpureo subuiolaceo, externè lanuginoso.*
Variat in nostris hortis flore ex purpurâ dilutâ rubente.
3. *Flore simplici coccineo amœno & splendido, vnguibus satis magnis, ex pallido, fusco & albo mixtis.*
4. *Flore simplici, internè coccineo amœno; vnguibus albis, externe coccineis, tenui lanugine pubescentibus & splendentibus.*
5. *Flore simplici, magno, internè coccineo suauissimo, externè lanuginoso Anemonide Violaceo pene pari: vnguibus albis.*
6. *Flore simplici sanguineo elegantissimo, omnium eius generis maximo, magnis vnguibus albis præditο.*
7. *Flore simp. alijs minore, coccinei nonnihil ad sanguineum colorem vergentis, & splendentis, vnguibus magnis, albidis donato, & purpureis venis striato.*

8. Flore

Floris colore ex coccineo ſub phœcineo minimè ſplendido variat.

8. Fl. *ſimp. ſuperiore maiore, externè lanugine quadam obducto, ſanguinei ſaturioris ſplendidiq́ coloris; internâ vero parte ſanguinei coccineo permixti; vnguibus eiuſdem fere coloris, ſed aliquantulum ſplendentis, quaque pediculo adhærent quodammodo pallentis.*

9. *Flos quatuordecim & pluribus conſtat folijs ſimilibus ferè tenuifoliæ Anemonidis pleno flore, interioribus floris partis, dilutiore admodum purpureo colore & quaſi carneo, vnguibus viduis*

10. *Flore ſimp. amplo, Violaceo pari, ex albido vireſcente initio, deinde nonnihil carnei coloris, & circa vngues externè vireſcentis, internè vero albo.*

11. *Flore magno, ſuperiore breuiore, externè carnei coloris, internè verò prorſus fere albi, vnguibus & venis ex albo paululùm vireſcentibus.*

12. *Flo. ſimpl. magno candido, vnguibus externè vireſcentibus.*

13. *Flore prorſus niueo, vnguibus carneo colore permixtis, multifido tenui Bulbo-caſtani folio.*

Variat pleno ſanguineo flore.

Simplici item coccineo ſplendente flore habet hortus Nobiliſſ. Baronis Eduardi Zouche, *folijs vix diſcernendis à Bulbocaſtani tenuiſſimis folijs. Tota planta pulchella & exilis, flore amplo, pro plantæ magnitudine, vnguibus albis donato: medio intus capite nigricante villoſis rubris coccineisue ſtaminibus, apiculis donatis ſubfuſcis, ſtipato.*

Multifaria hortenſis Anemone tenuifolia.

14. *Foliis item Bulbocaſtani, flore carnei coloris, albicantibus oris, interne verò albido, venis carnei coloris ab imo vngue ad medium vſque folium ſparſis.*

15. Flore *ſimplici candidiore, non valde decimæ tertiæ tenuifoliæ Anemonidi diſſimili. Radice diuerſa longè, à prioris radice, nullos ſpargens in latera anfractus, ſed coacta & tuberoſa.*

16. *Simpl. flo. ſanguineo ſaturato & eleganti, vnguibus magis ſaturis, albicantibus tamen venis diſtinctis.*

17. *Pedalibus caulibus; multifidis item foliis; flore multum amplo ſecundæ Anemones Tenuifoliæ pari, ex atro ſanguineo rubente, ſericei panni villoſi cocco tincti æmulo, & imâ parte iuxta vngues ſplendente.*

18. Fl. *ſimp. externè breui lanugine pubeſcente, dilutè rubeſcente; internè vero coccineo valde diluto; vnguibus albis & amplis.*

19. *Flo. ſimp. ſex vncialibus foliis extimâ parte orbiculatis conflato, ex ſanguineo & coccineo amæno dilute rubente; vnguibus albis, veluti argenteis, amplis.*

20. *Variat à ſuperiore foliis & caulibus dilutoris viriditatis: flos item maior, ſimplex, ſanguinei coloris, infectus Coccineo & ſanguineo medio colore: albicantibus vnguibus, minoribus quam in ſuperiore.*

De hiſce differentijs plura in Plantarum Illuſtrationibus.

FINIS.

Londini, typis Purfootij, 1605. impenſis authoris.

MATTHIÆ DE L'OBEL

BALSAMI, OPOBALSAMI, CARPOBALSAMI, & XYLOBALSAMI cum suo CORTICE EXPLANATIONES & COLLECTANEA.

Clariss. & amicissimo V. D. C. Clusio, Botanographo pernobili, Beneuolísque lectoribus.

Qvamuis complures Medicamentorum compositiones, cùm Priscorum, tùm Nuperorum Posteritati, beneuoli lectores, scriptis mandarunt; multas tamen degeneres, legitimæ Materiæ Medicæ Simpliciúmue Medicamentorum longâ & crassâ ignorantiâ deperditas, & magno mortalium detrimento deprauatas, compertum est: Quapropter Medicos & Medicamentarios amicè monuimus, vt diligenter in Componendorum Medicamentorum ratione & Simplicium cognitione se exerceant; & huius sententiæ * Dioscoridis recordentur: *Quod autem (inquit) necessaria sit Medicamentorum ratio, nemo est fermè qui ignoret; quod ea & toti arti coniuncta sit, vniuersisq; eius partibus efficax administret auxilium: Quare per Medicamentorum Compositiones atque misturas, & facta in morbis pericula extendi, & experimentum capessere potest, quàmplurimum conferente singulorum Medicamentorum cognitione.* *In Præfatione.

Verùm imprimis curam impendere oportet, vt suis temporibus singula & demetantur & & recondantur: certè pro horum ratione aut valent viribus, aut euanido, nulloque munere funguntur. Serena igitur cœli constitutione demetenda sunt. Magni siquidem refert inter colligendum, si vel squalores vel imbres infesti sunt: quemadmodum si loca, in quibus prodeunt, cliuosa & ventis exposita sint, & perflata, frigidaque & aquis carentia, in his locis vires longè validiores: Contra, quæ in campestribus, riguis & opacis. &c. Proinde rationi consentaneum, Reipub. vtilitate, fore duximus, dilucidas succinctásque Simplicium Medicamentorum explicationes STIRPIVM QVE ADVERSARIA & eorum alteram partem, ad solidam Materiæ Medicæ cognitionem MEDICAMENTORVM COMPOSITIONIBVS annectere.

Perge tu quoque (Clusi amicissime) pensum laboris senilis peragere, fæliciter Medicam Materiam pertractando, qui, si quis alius, istud ipsum vtilissimum & amœnissimum studium promouisti, deperditámque Mortalium dispendio, Sapientissimi Salomonis vniuersam Plantarum Historiam, suo nitori cum plerisque alijs doctissimis V. restituere connixus es. Quod si plures huius artis peritiores & politiores nobis præsidio essent, & vnusquisque Simplicia Regionum suarum annotaret, longè plura assequeretur posteritas. Vterque sanè Bauhinus fratres delectissimi Botanographi & D. Medici Clarissimi, bonam operam collocarunt & benemeriti sunt. Si autem acerbior cum

Rondelletio præceptore in carpendo huius noſtri ſeculi abſurdiſſimas fallacias, ineptias & portenta fuerim; ignoſce mihi & boni conſule, cùm integro viro permoleſtum ſit hæc perpeti: non poſſum, enim non, cùm Hippocratis Priſcorúmue, tum huius noſtri ſeculi calamitates pijs lachrymis deplorare;cùm videmus in noſtris Septentrionalibus & gentis ſociæ regionibus hodie nobiliſſimam Diuinamque artem Medicam, cum omnibus partibus ſuis; iniquis, impijs delictis & Arcadicâ aſininâ perfrictæ frontis ignorantiâ, maximâ mortalium & funeſtiſſimâ clade peſſundatam & deperditam, ouantemque Medicaſtrorum, ſceleratorúmque empyricorum famelicam & hiſtricam hodiernam turbam. Prædixit autem ante obitum bonus ille Rondelletius cùm primum ciuile bellum diris deformitatis exemplis, per Gallias graſſaretur, omnia ad improbam ſummámque barbariem peruentura, cum Academiarum, Artium, ſyncerorúmque hominum,perhumanorum,officioſorúmque ſtudioſorum vaſtitate.

In libellum Matthiæ L'Obelij de Balſamo, Cinnamomo, Caßia.

EVge! Palæſtina rurſum de ſtirpe triumphat
L'Obelius Medicæ lux noua familiæ.
Enſibus ereptum fruticem in Capitolia Victor
Tranſtulerat quondam Dux Titus, Orbis Amor:
Noſter at Auroræ ſpoliato Ductor ab Orbe,
Quò tulerat rapidi feruida vis animi,
Balſama, Cinnameos, regalia munera, ſurclos,
Atque alia antiquâ nocte ſepulta refert.
Pugnatum pro ſtirpe fuit: de ſtirpibus iſtis
Confligunt Medici, victor at vnus ouat.
Inuide parce truci violare hæc dente trophæa;
Vulnera ſanabit, qui fluet inde, cruor.

Rapha. Thorius Doct. Medicus.

Hexaſtichon
In laudem & honorem Cl. & celeberrimi viri D. D. MATTHIÆ de L'OBEL.

BAlſama quæ quondam ſolus videt accola Nili,
Vnde Britanne tuo ſunt patefacta ſolo?
An Natura vices mutauit, & inde recedens
Contulit ad ſedes dona benigna tuas?
Erras. Lobelio debetur gloria, qui quod
Externum fuerat, nunc facit indigenum.

Hen: Ellenberger, Chattus. F.

Priſcorum

Priſcorum BALSAMVM *Iudaicum, Ægyptium; Officinarúmque Carpo-Balſamum & Xylo-Balſamũm.*

Mollis arboris frondes nullis inciſuris diuiſæ; Frondis item parilitas, cũ racemoſo fructu & vnius acini magnitudine, nec nõ Floſculorum delineatione.

Mollis luteoli Floſculi.

Mollis nouellæ trimeſtris plãtæ aut quadrimeſtris, folijs ſerratis effigies.

BAlſamum Græcis & Latinis vocatum, arbuſculam odoratiſſimam, vni terrarum Iudææ (in valle Hiericontis & Aegypti Memphi ciuitate, quam Cayrum vocant) oriundam Theophraſtus, Dioſcorides, Plinius, & nonnulli antiqui affirmant: Hodiè tamen liquidò conſtat, neque Iudæã neque Aegyptum eſſe Balſami arbuſculæ ſpontaneum, natiuumq́; ſolum, ſiue Iudææ & Aegypti indigenam, ſed inquilinam factam; cuius quippe olim multæ plantæ è Mecha, Arabiæ fœlicis oppido in Aegyptũ tranſlatæ. Quamuis multi hodiè Græcorum Balſamũ nuſpiam in naturæ ditione extare ſuſpicati ſint; quod mutilè & variè literis à Græcis prodatur. Dioſcoridem monuimus in noſtris ſtirpium aduerſ. vires meliùs quàm ſtirpem notam habuiſſe; eoque ab Aegyptijs potiùs & Arabibus, quàm à Græcis Balſami arboris cognitionem petendam, quibus auditione, non inſpectione agnitam fuiſſe veriſimile eſt, vt ex varia à varijs ſcriptoribus hiſtoria colligere quiſque poteſt; de qua hîc aliquid differere operæ-pretium duximus; quia eius partes *Opobalſamum*, *Carpobalſamum* & *Xylobalſamum* cum ſuo *Cortice* in nobiliſſima antidota recipiuntur, quæ tam pretioſa olim & rara fuere, vt pondus duplo rependeretur argento, Theophraſto, Dioſcoride & Plinio teſtibus. Non inter eos qui de materia Medica & Coſmographia ſcripſerunt ſatis conuenit de Balſamo. Alij arbori modicæ, alij Viti, alij Myrto, alij Terebintho, alij Piceæ humili, alij Lycio, alij Cytiſo, alij Leucoïo, alij Punicæ malo aſſimilarunt: quid certi ſtatuere poſſemus in tanta rerum ambigua diuerſitate arduum eſt: non verebimur tamen quæ ex melioribus claſſicis authoribus, præceptore Rondelletio in Monſpelienſi ſchola alijſque peritiſſimis noſtri æui viris olim collegimus, in medium adferre.

Balſamum omnes in Iudæa prouenire vno ore affirmant. Plinius vni terrarum Iudææ Balſamum conceſſum prodit, qui eius deſcriptionem ex Theophraſto & Dioſcoride quadantenus mutuatus videtur: *Quondam* (inquit) *in duobus tantùm hortis, vtroq́; regio; altero iugerum viginti, non amplius; altero pauciorum.* Strabo id aſſerit dum ait, *Hiericus eſt campus à montana quadam regione circundatus, qui in theatri ſpeciem ad ipſum declinat. Hoc in loco eſt Palmetum Palmis abundans, ſpatio centum ſtadiorum, & totum irriguum & habitationibus plenũ, vbi & regia eſt, & Balſami viridarium. Arbor eſt odorata ſiue aromatica & fruticoſa, Cytiſo & Terebintho perſimilis. Eius corticem ſcindentes aut vulnerantes, ſuccum in vaſis ſuſcipiunt, tenaci lacti perſimilem; ſuſceptus autem in conchis coagulatur. Is capitis dolores & ſuffuſiones oculorum incipientes & hebetudinem mirificè ſoluit; quare pretioſus li-*

quor eſt, &c. Alibi etiam naſci tradit Balſamum, cùm ſcribit: *Et apud Sabeos, Thus, & Myrrha, & Cinamomum naſcitur; in ora etiam Balſamum, & quædam alia planta odorata.*

Ex Dioſcoridis lectione, an Balſamum arbor ſit, aut frutex ambigitur. *Balſamum* (inquit) *arbor eſt magnitudine Leucoij ſiue violæ albæ, vel Licij, vel Pyxacanthæ.* Non videtur legendum Λευκοΐυ, nam quis herbam vix cubitum vt plurimum ſuperantem Lycio conferret? Lycium ſpinoſus frutex eſt, tricubitalibus ramis aut longioribus; igitur non comparandum Balſamum cum Leucoïo: ad hæc Theophraſtus Malo Punicæ æqualem facit; (alius Piceæ humili.) Plinio proceritas intra binos cubitos ſubſiſtit; proinde hæc particula Leucoij expungenda videbitur, vel pro λευκοΐυ, κυτίσυ legendum; nam Cytiſo comparat Strabo, cùm dicit: *Ibi eſt regia & Balſami viridarium: arbor eſt aromatica & fruticoſa Cytiſo & Terebintho ſimilis; eius corticem findentes ſuccum ſuſcipiunt in vaſis.* Quod ſi quærat aliquis, quomodo Cytiſo & Terebintho æquale eſſe poterit? Reſpondemus, Balſamum magnitudine æquale Cytiſo; fructum Terebintho, vel ſi mauis Terebintho ſimilem; non magnæ ſed paruæ æquari poterit: multæ enim ſunt Terebinthi ſpecies. Locus integer erit, ſi quis legat Cytiſo, aut Lycio, aut Pyxacanthæ, non Pyracanthæ, cuius nulla mentio apud antiquos. In Auicenna *Viſci* legitur pro Λυκιυ, vt forſan apud Plinium pro *Vite* legendum *Lycij*, vbi ait, *Quippe viti ſimilior quàm Myrto*, quod meritò legendum videtur, quia Lycio ſimilior quàm Viti: quanquam poſſit ſic interpretari, ſi dicamus Balſamum cultu præſe-ferre Vineam: Balſameta enim ſiue Balſami arboris ſyluæ amputantur vt Vites, & earum more coluntur, vt Iuſtinus annotat Trogi Pompæi hiſtoria fretus, qui eas *Piceæ arbori* (quod mendum codicis meritò multi docti ſuſpicantur, quia Picea non eſt Viti ſimilis, neque Vineæ modo colitur) comparauit: dicit autem, *Putantur vt Vites raſtris* * *niteſcunt; multas virgas mittunt quas tertio aut quinto anno amputant.* Quanquam viti ſimiliorem quàm Myrto dicit Plinius, & ab alijs malè deſcriptam monet; non tamen Viti folio ſimilem facit, quia paulò poſt folio Rutæ eſſe aſſerit. Illud idem Theophraſtus literis prodidit; *Folium* (inquit) *Rutæ ſimile: candidum tamen, perpetuò virens:* folia enim Rutæ ſimilia ſunt, præſertim extrema tria. Pauſanias folia habere *Sampſuchi* ait; id quod Balſamo minimè reclamat, quia folium Sampſuchi aut Amarici ſatis tenue & paruum eſt, inſtar Rutæ, ſed candidius, quem ob candorem Sampſuchi folio comparauit. Ex ſupradictis ſatis patet Balſamum Aegyptium folijs Rutaceis eſſe, præſertim ternis extremis foliolis. Ex recentioribus vir fide dignus, reíque herbariæ peritiſſimus, Mathiolomaſtix Melchior Guillandinus piæ memoriæ, horti-Medici in ſchola Patauina præfectus, Anno ſalutifero à partu B. Virginis 1563. & 1564. nobis illic commorantibus, hæſitabundis & ſuſpenſis in tanta opinionum de Balſamo ambiguitate, aſſertione ſcrupuloſitatem ſoluit, Balſamum ſe vidiſſe inquiens in Syria & Aegypto, *folijs & facie Iaſmini, ſed aſpectu deforme:* quale iamdiu in noſtris ſtirpium Aduerſarijs præciſè dedimus: quæ cum ſuprà traditis, tum mox dicendis ex Petri Bellonij de Balſamo obſeruationibus minimè pugnant: qui *Balſamum folijs viridibus Lentiſcinorum foliorum modo formatis, vtrinq; in neruo natis eſſe ait, vt in Roſarum vel fraxini, vel Iuglandis folijs videre eſt: Ciceris tamen magnitudinem foliorum non excedebant: extremum autem foliolum reliquis maius eſt, facto etenim ab illo progreſſu: reliqua ſenſim minutiora fiunt, vt in Rutæ folijs; quæ deguſtata, facultatis nonnihil adſtrictoriæ eſſe comperimus, pinguiſq; aliquantulum ſaporis atque aromatici: ramulorum autem cortex his odoratior eſt. Gemino cortice præditi ſunt ramuli, extimo foris ſubrubente, qui vt membrana, intimum viridem operit. Is guſtatus inter Thus & Terebinthi folium ſapit, Satureiæ ſylueſtri ſapore ſimili, admodum grato, atque digitis tritus Cardamomum olet: ipſum lignum candicat, odoriſq; & ſaporis expers eſt, non ſecus atque aliud inutile lignum. Ipſius virgæ rectæ ſunt & graciles, rariſq; foliorum alis ſparſim & confuſo ordine naſcentibus obſeptæ, quæ ternis, quinis aut ſeptenis folijs conſtant.* Apprimè etiã quadrat cum Bellonij animaduerſionibus Balſami Aegyptij, à Claris. D. Proſpero Alpino hiſtoria graphicè delineata, quàm hîc præciſè oratione ſubdam, ne verborum aceruus & apparatus lectori tædioſus, maior ſit quàm res ipſa. *Balſamum* (inquit) *arbuſcula eſt ab Arabiæ antiquis medicis Baleſſan vocata, quæ creſcit ad altitudinem Hannæ vel Cytiſi, folia pauciſſima gerens Rutæ proxima, non tamen ijs candidiora, vt Dioſcorides docuerat, ſed potius colore viridi ſubalbido, perpetuoq; virentia. Eius lignum gummoſum lenéque apparet, colore exterius ſubnigro, cuius ramuli eodem colore conſpicui ſunt, longi, recti, graciles, paucis folijs inordinatim referti foliaq; ſimul terna, aut quina, aut ſeptena, alæ adnata, aliquo pacto etiam Lentiſci foliorum æmula. Ramuli odorati ſunt, gummoſi, digitiſq; contrectati eis tenaciter adhærentes. Flores fert paruos albos Acatiæ proximos; ternos ſingulis alis appenſos, quaſi in vmbellæ formam; ſummè odoratos, à quibus ſemina promanant flaua, folliculis nigris ſubrubeſcentibus contenta, valdè odorata, intuſq; humorem flauum melli perſimilem habentia: ſapore ſubamaro parumq; acri, linguam ferentia, Opobalſamumq; redolentia; Terebinthi fructuum figuræ & magnitudinis æmula, extrema aculeata, & medium craſſum*

* *Alij legunt miteſcunt, ſed perperam.*

Hannæ, id eſt, Liguſtrum Aegyptijs. Hanus & henis Arabib. Cicer interpretatur Matthæus Syluaticus in Synonymis. Ciceri Guillandinus folium comparauit.

crassum obtinentia. Horum quilibet trium neotericorum qui nostro æuo Iudæam, Syriam & Aegyptum peragrarunt liberè vno ore, tanquam oculati testes, Balsamum arbusculam esse folijs Rutæ, aut Lentisci, aut Iasmini profitentur; quod minimè Theophrasto, Dioscoridi & Plinio repugnat, aut refragratur.

Quinetiam cum à fructibus arborem cognoscere contingat, Balsami fructum, Carpobalsamum vocatum, qualè sit sedulò inuestigandum, cùm eo frequenter vtamur, tum etiam sæpè adulteratum ad nos deuehatur, quod nullo pacto dignosci poterit, nisi legitimi exactissimâ cognitione habitâ; cuius fidissimus testis est Theophrastus lib. 9. cap. 6. de historia plantarum; qui fructum Balsami Terebinthi fructui, tàm colore & odore, quàm magnitudine æquat. Nec sat est Carpobalsamum nosse, sed etiam operæ-precium duximus examinandas & dilucidè diluendas siue declarandas omnes Balsami partes, vt legitimæ à spurijs secernantur, & earundem facultates & energiæ exactissimè comprobentur. Dioscorides *Opobalsamum probat recens, odore firmo aut valido, syncerum, non ad acorem vergens, dilui facile, lene, astringens, ac modicè mordens gustu; laneæ vesti infusum, maculæ vestigium non relinquit; lacti iniectum, ipsum coagulat; aquæ aut lacti immissum celerrimè liquatur, & lactis modo albescit. Fructum verò mediocriter Opobalsamum spirantem, flauum, plenum, grandem, ponderosum, gustu mordentem, & feruentem in ore.*

Carpobalsami. — *Opobalsami delectus.* — *Carpobalsami delectus.*

Opobalsami parandi rationem docet Dioscorides his verbis: *Aestiuis sub ortu canis feruoribus, arbos vnguibus ferreis inciditur, manatq́, è plaga succus, quem Opobalsamum vocant.* Antiquitùs vulnerabatur Balsami arbuscula ferreis instrumentis ad vnguium similitudinem paratis, Theophrasto & Dioscoride testibus: sed quia visum est plantam ferro lædi, iam Plinij temporibus cœperunt vti vitro, lapide, vel osseis cultellis ad corticis incisionem. Sed cur *ferro lædatur* inuestigandum, ne superstitiosè à Plinio scriptum id videatur. In ferro latet venenum aliquod, quod si educatur de potentia ad actum; certè vires suas manifestat, & in eas res quas secando tangit, venenum immittit. Hoc euenit rebus quæ insignem acrimoniam, vel tenuitatem partium habent, quæ per abditissimas siue altiores gladij aut cultri partes permeat, vt in Scilla videmus, quam non cultro ferreo, sed arundinaceo vel ligneo diuidendam præcepit Nicolaus Propositus, quia corrumpitur vel venenifera magis nocuaue siue nocentior euadit ferreo cultello secta: simile quid Xylobalsamo euenire potest. Panis & alia minus acria in quibus Scilla coqui solet, huiusmodi incommoda è profundis educendo, inferre nequeunt. *Thus atque Myrrham etiam sub Caniculæ sydus æstuosissimis diebus incidi referunt, sic & Balsamum quod in Syria nascitur.* Quo tempore partes arborum magis trahunt, & minus aqueæ substantiæ continent; plus autem resinosæ aut oleosæ, quæ facilius fluit è vulnere ob aëris ambientis trahentisq́; robur.

Theophrastus — *Radicis etiam Pæoniæ commodissimum effodiendæ tempus.*

Plinio lacryma in musto, id est, recenti ploratu, candida est; rubescit deinde simulque durescit è translucido. Loquitur de gutta Balsami recenter collecta, quæ mustum vt vinum nuper ex Vuis expressum, per quandam similitudinem dicitur, quo tempore succus Balsami candet, & vestes laneas non inficit.

Diosc. Validi odoris siue firmi.] Illa dicuntur odore firmo, quorum odores perseuerant, & diu in suo odore perdurant; nonnulla namque etsi odorem fundant; non tamen durant, flaccescuntq́; eorum odores, & citò euanescunt.

Diosc. Dilui facilis.] Græcis in exemplaribus varia est hæc lectio. Alij ἐυδίαιτος cum Ruellio & Marcello legunt, qui citissimè penetrat, facilè diluitur; quæ lectio rei ipsæ minimè quadrare videtur; cum Balsami succus vt oleum pinguis, & tenaci lacti, Strabone authore, similis sit. Oleum pingue difficilè diluitur ob lentorem viscidum, neque facilè miscetur, quia dilui non potest. Alij autem vt rei meliusculè conueniat ἐυδιαίρετος, quod facilè scifcilis, penetrabilis, pellucidus, & facilè diuiditur, vertunt. Vetus interpres serenum interpretatur, qui ἔυδιος legisse videtur, Serapionem sequutus, quem ἐυδιάλυτος, id est, facilè solubilem legisse autumant, nam ipse interpretatur velocis resolutionis. Marcelli verò versio recipienda videtur, quia maximè cum Balsamo partium tenuitate conuenit: Quod etiam à Plinio tenue dictum est; multoq́; magis etiam ab ipso Galeno, lib. 7. Simplicium, qui Dioscoridem tacitè reprehendit, cum dicit, *Balsamum desiccare & calfacere secundo excessu: est autem tenuium partium adeo vt oderatum sit: sed liquor eius subtiliorum etiam partium est quàm planta: non tamen adeo calidus, quàm quidam existimant, tenuitate partium falsi.*

Diosc. Leue est.] Leue dicitur ob partium æqualitatem, & similitudine quadam, vt puri & sedementi leuis & æqualis.

Diosc. Astringens & modicè mordens gustu.] Aliqua vi astringente cum sua partium tenuitate & modica acrimonia præditum est, qua modicè linguam mordet & vellicat. Plin. lib. 12. cap. 25.

 Lachryma

Lachryma probatio, vt ſit pinguis, tenuis, modicè ruffa, & in fricando odorata. Et paulò poſt eodem Plinio, *læuis eſſe debet, non ſubacida, odore tantum auſtera.*

Sed variè vitiatur.] Adulteratur multifariè ſiue multis modis, vt vertit Marcellus: ſiquidem *aliqui vnguentum miſcent.* Hic χρῖσμα vnguentum vocat: quod de oleis odoribus leuiter inſpiſſatis intelligendum; quale etiam eſt illud *Oleum ſanctum Chriſma, Sacramentum,* ab ipſis Romanis Catholicis Sacerdotibus vocatum & concinnatum, quo in hunc vſque diem vtuntur in celebri extremaq; illa pedum vnctione hoc orbe in patriam cœleſtem migrando properantium, vti monuimus in noſtris Teutonicis Stirpium obſeruationibus. Quare hic per χρῖσμα intelligere eſt, quod vnguenti modo corpori illini poteſt.

„ *Vitiatur ab aliquibus mixto Terebinthi, Cypri, Lentiſci, Balani vnguento, item Suſino, Metopio,* „ *melle, aut Cypria cera liquida.*] Videtur legendum Cyprio aut Cyprino Terebintho, quia Terebinthum etiam in Cypro prouenire ait Dioſcorides, & hodie adhuc Terebinthina Cypria omnium præſtantiſſima vbertim in vſus medicos Venetias defertur. Ergo adulteratur Opobalſamũ legitimo Terebinthi Cyprij liquore, cuius in noſtris ſtirpium aduerſarijs meminimus; vel oleo ex fructu Lentiſcino expreſſo, cuiuſmodi etiam hodie Montiſpeſſuli & in Hiſpania ad fucum & alios vſus „ varios paratur. Variè etiam adulterabatur apud Plinium; vt *ſuo ſemine, oleo Roſato, Cyperino, Len-* „ *tiſcino, Balanino, Terebinthino, Myrteo, reſina, galbano, Cera Cypria & maximè Gummi.* Has vitiati Opobalſami notas varij variè legunt & interpretantur: alij autem ſic habent; *miſcent & ex Myrto Liguſtroue Ceram liquidam ſubigentes:* Cornarius Ceratum *Myrteum, aut Cyprinum liquidum & lene* legit; Hermolaus verò *Ceram Myrteam, aut Cypriam liquidam* bene ſubactam. Sed cùm „ nulla ſit Cera Myrtea, aut Cypria; cum Cornario & Marcello *Ceratum Myrteum & Cyprinum* „ *liquidum, & bene leuigatum vel ſubactum* legendum videtur. Serapionis interpres ſic vertit: *illi ad-* „ *miſcent Mel & Ceram, aut oleum Myrti, aut Alcannæ donec ſubtiliſetur multùm, & agitant forti-* „ *ter miſcentes, quouſque non appareat Cera.* Ad molem augendam Ceram & alia commiſcebant; Plinius *Ceram Cypriam* habet, & fortè quia cum pinguis ſit, facilè miſcetur, & induit olei pinguis ſiue Balſami ſpeciem. Hunc liquorem quia in pretio eſt, etiam noſtri æui mangones, odoratis ſtillatitijs denſatis, collectaneiſq; oleis adulterare ſolent, vt pluris vendant. Quidam oleum ex Hyperico inſpiſſato gummi Elemni & Styrace vendunt, quod ex colore & odore deprehenditur. Alij puriorum Styracis liquidæ laticem, alij Craniam, alij Copam-Iuam Indorum & conſimiles inuitè obtrudunt & ſupponunt liquores. Alij ſuccum Myrrhæ ex arte paratum pretio diſtrahunt pro vero Balſamo, cum eiuſdem ſit facultatis, partium tenuitate exceptâ: ſed venditio hæc ementita plus pecuniæ ab harum rerum imperitis emungit, quàm res ipſa valet. Huiuſmodi varia Pſeudo-Balſami genera ſynceri antiquorum Opobalſami varias dotes & pollicitationes omni ſui parte (ne aliqua dicam interna) neutiquam explere videntur.

Terebinthina Cypria.

Opobalſamum ſuccedaneum. Myrrhæ ſuccus ſiue Myrrha Stacte Opobalſami ſuccedaneum eſt, vt alibi diximus.

Dioſc. Quod maleficium facilè deprehenditur; namque merus in laneam veſtem fuſus, neque maculam facit, neque ſi eluatur notam relinquit. Non adulterati Opobalſami eſt, neque maculam facere, neque ſi eluatur notam relinquere, ſiue veſtigium vllum, quod vitiatum facere ſolet, vt poſtea mox ſubdidit, *Vitiatus inhæret.* Cur non inhæreſcat Picis aut reſinæ modo, facit tenuitas partium: craſſities autem remanet, & maculam ſiue veſtigium relinquit.

Dioſc. Si eluatur, notam ſiue veſtigium non relinquit. Quod de ſimplici ablutione intelligendum videtur, in qua Oleum & Reſina & Lacrymæ veſtigium relinquunt, niſi bubulo felle, vel argilla ex aceto, vitello oui & butyro, vel Saponaria herba aut Strutio antiquorum, quo delentur maculæ omnes, additis, ſed non ſimplici ablutione aquæ aut lixiuij.

Dioſc. Lac inſtillatus coagulat, quod adulteratus non efficit. Alia ſucci probatio eſt, quod ſi lacti inſtilletur & agitetur, ipſum coagulat & inſpiſſat vt Gallium, flos Chameleontis Monſpeliaci vocati; fortè ob horridas ſpinas, & coagulum ipſum; hoc autem præſtat calore proprio aut aliqua natura propria, qua caſei congregat ſubſtantiam & aqueam ſeparat.

Dioſc. Adulteratus non efficit. Id efficere non poteſt, niſi quis adulterare velit illis rebus lac coagulantibus; vt ſucco Gallij aut lacte Ficulneæ arboris. Lac Ficus perciperetur minùs, quia lenteſcit etiam in aquam miſſum.

Dioſc. Quinetiam ſyncerus in aqua, aut lacte celerrimè liquatur, coloreq́; lacteſcit.] Syncerum Opobalſamum ob tenuitatem partium facilè permiſcetur toti ſubſtantiæ lactis aut aquæ, quod adulterato aut Peruuiano compacto negatum eſt, quæ immixta in aqua ſubſidunt.

Lacteſcere dicuntur, quæ lactis colorem referunt, vt lac Tithymali, Scammonij, Ficus, Mori, & conſimilium.

Dioſc.

Dioſc. *Vitiatus verò olei modo innatat, ſe conuoluens, aut in ſtellæ modum diffundens.* Quod adulteratum oleo antiquo, innatat olei in modum; oleum ob aëream leuem ſubſtantiam aquæ innatat. Se *conuoluens*, ſiue vt alij volunt *in orbem contrahens* aut denſans: nihil aliud deſignare videtur, niſi quod gutta rotunda permanet, hoc eſt non diluitur neque diſtrahitur vel miſcetur aut confunditur, vt ſyncerus qui citò liquatur lactéſcitq; aut in ſtellæ modum diffunditur. Marcello ſtellæ modo radiatur, ſplendeſcit; à verbo διαχέω, quod tamen diffundere, diſſipare, ſpargere, & reſoluere ſignificat.

Dioſc. *Syncerus tempore ſeneſcens craſſeſcit deteriorq́, redditur*; id eſt. Qui ſyncerus & purus eſt (vt Græcè ſonat) tempore craſſeſcit, abſumptis quippe tenuibus partibus, areſcunt ſolida, & humida craſſeſcunt, vt mel & oleum; ſiue igne aut temporis curſu, longâue mora, aëre ſemper & continuò in ea agente. Huiuſmodi craſſum Opobalſamum, legitimæ Terebinthinæ Cypriæ veteris ſiue vietæ aut reſinaceorum liquorum inſtar denſatum ſeruamus in muſarum theſauris, glebæ Benzoini ferè concretione, ſapore acri & colore fuluo, maſticanti, vt Maſtiche, lenteſcente. Sed quæritur cur Opobalſamum antiquitate deterius reddatur? in cauſa eſt, vires cum tenui ſubſtantia reſolui, cóque minùs efficax; quam ob cauſam recens præfertur antiquis: quare in hôc maximè vulgus hallucinatur, qui quò antiquius eſt, eò melius opinatur.

Dioſc. *Hallucinantur qui aqua concretum peſſum ire, & ad ima ſidere arbitrantur, poſtea diſſipatum ſupernatare.* Vulgi probationem improbat, qui optimum Opobalſamum ex eo iudicat, quod concretum deorſum tendat & in aqua ſubſidat: quod ſi baculo diſtrahatur aquis innatat, rurſus ima petens. Sidit illud Peruuianum quod Hiſpani ad nos deferre ſolent, ſed rurſus non innatat.

De Xylobalſamo & eius delectu.

E *Ligni genere, quod Xylobalſamum vocant, probatur recens, ſarmento tenui, fuluum, odoratum, quadantenus Opobalſamum ſpirans.*] Hic de ſummitatibus & ſurculis ſucculentis, vegetis & viribus efficaciſſimis, quas pro ſucco ſubſtituere ſolent Pharmacopæorum officinæ, tradit; non de caudicis ligno, quod manifeſtè nota illa ſarmenti tenuis explicatur.

Illud ipſum comprobat Plinius, *qui & ſarmenta* (inquit) *quoque in mercede ſunt* D.CCC. *amputatio ipſa ſurculuſq́, venit intra quintū demum annum, Xylobalſamum vocatur, & coquitur in vnguentis. Pro ſucco ipſum ſubſtituère officinæ.* Tenuia ſarmenta ſunt, quia quinto quoque anno demetebatur coma, in qua, prima bonitas non nouiſſima, vt perperàm in Plinio legitur.

Odoratum quadantenus Opobalſamum ſpirans. Non contentus Dioſcorides odoratum dixiſſe Xylobalſamum, ſed addit parum tantum ſpirare Opobalſamum debere, ob ſubſtantiæ craſſitiem.

De Carpobalſamo.

N*Eceſſarius etiam ſeminis erumpit vſus.*] Quia vſum Carpobalſami neceſſarium eſſe ait, eius delectus faciendus, vel tale quale deſcribit Carpobalſamum eligendum, cuius vſus, ſucci ſiue Opobalſami penuria, neceſſarius eſt, ſicuti ritè in Theriaca, fructu, ligno & ſucco, ob efficaciam medicamenti aduerſus venena, vti oportuit: tanta eſt eius vis vt odor ſolus Viperas enecet. Viperæ illæ quæ in Balſametis aut Balſami ſyluis vitam degunt, innocuæ ſunt. Nemini igitur mirum, ſi omnes Balſami partes hodiè & antiquitùs in frequenti vſu fuerint; ſed mirandum & dolendum pleroſque cæcutientes medicos & pharmacarios neſcire quid ſit, aut qualia eſſe debeant Balſamum eiuſque partes Opobalſamum, Carpobalſamum, Xylobalſamum, cum ſuo cortice; Cinnamomum, Caſſia, Ammomum, & perquam multa alia, quibus indies vtuntur & abutuntur; quos hæc doceri ſerò pudet, & ſeduló ad amuſſim diſcere oderunt, arduique laboris tædet; qui maledicuntos potiùs comprimere deberent, quam hanc vtiliſſimam & neceſſariam Medicinæ partem diſcendi cupidis æqui & veri amantiſſimis, diſſuadere, & tanquam inutilem proferre. Præſcribunt enim ſingulis momentis Hyeram Galeni; ſed nunquam quidem viderunt aut norunt ex quibus probíſne an malis ſimplicibus medicamentis parari aut confici debet. Illis hæc commiſſa etiam cæco & auaro pharmacario, quò vterque incidat in foueam, ſufficit. Similes ſunt eis, qui decalogum & fidei articulos addiſcere nolunt, ſufficeréque aiunt, modò illorum bonus paſtor ſeruet ouile. Proh dolor! facinus indignum! quàm mera impoſtura, Carpobalſamum, Xylobalſamum, & conſimilia multa in quotidianis compoſitionibus Medicamentorum, nobiliſſimaq; illa Hyera picra, ſiue ſacra amara, omittere & negligere? Dioſcorides.

Sed de his satis, aliàs latius: redeamus vnde digressi sumus, quia notissimum huius procacis & inuidiosæ ætatis malos probis infensissimos hostes; ignauos & ignaros, sedulis & doctis insidiari & æmulari, veritatémque odium parere.

Diosc. *Quare eligatur flauum, plenum, grande, ponderosum.* Flauum colore laudatur dum recens est: fuluum euadit præ nimia maturitate.

Plenum præfertur, quia illud quod inane est, Terebinthi fructui immaturo assimilatur, & fortè idem vt multis doctis persuasum est, quo adulterabatur olim, & hodiè adhuc vitiatur fallaci sophismate.

Ponderosum. Hæc nota necessariò præcedentia sequitur; quæcunque enim plena sunt, grauiora siue ponderosiora & meliora sunt, quia magis farcta medulla: semina verò inania, leuia sunt.

Diosc. *Mordens gustu, feruens in ore.* Masticatum linguam mordet & calfacit, quod non præstat Terebinthi semen, quia minus acre & inefficacius. Si feruens est Carpobalsamum, cur dicit cognosci aut coargui adulteratum Hyperico Petreo, virium ignauia, sapore Piperis. Sapor Piperis virium ignauiam non refert; quare videtur non sufficere illos fructus esse feruido sapore vt Piperis, sed Opobalsamum odore imitari debere, vt sequitur.

Diosc. *Modicè Opobalsamum olens.* Hoc etiam de Xylobalsamo dictum est, quod parum Balsamum oleat; nunc quoque dicit semen moderatè, magis quàm lignum, non tamen insigniter Opobalsamum olens. Hic locus ex diametro pugnat cum Theophrastro, qui de fructu agens dicit: *is admodùm odoratus est & magis quàm lacryma.* Possumus hæc pugnantia hoc modo conciliare, si dicamus aliud magis redolere & moderatè Balsamum spirare: fieri enim potest, vt semen odoratius sit lacryma ipsa; sed alio odore quàm succus, tamen aliqua ex parte Balsami odorem referre. Si loquamur de odore Opobalsami, dicemus semen moderatè succum odorari, quemadmodum Xylobalsamum, Ruellio interprete, *odoratum est, & quadantenus Opobalsamum spirat.*

Diosc. *Et suffitu,* vti Blattæ Bizantiæ, siue Vnguis odoratus *ad muliebria vtile:* vtrumque enim
Diosc. cap. de Vngue odorato Vnguis odoratus & Carpobalsamum, Dioscoride teste, suffiuntur, cùm dicit, *ambo odoris gratia suffiuntur, sed aliquatenus Castoreum olent.* Huiusmodi quamplurima odore duplici donata sunt; quare Carpobalsamum ipsa lacryma odoratius est. Verùm lacryma mediocriter spirat odorem; alterius suauioris, potioris siue melioris ratione odoris.

Si quis aliam meliorem conciliaturæ rationem exhibeat, illi lubens cedam.

Diosc. *Adulteratur semine Hyperico simili quod è Petra oppido defertur.* Minimè semine Hyperico simili, quod à Petra defertur, aut Petreo Hyperico, vt Plinius ait, legendum videtur: nam quis non videt Hyperici semen, etsi resinosum sit, & resinam oleat, toto cœlo à Carpobalsamo differre, cuius dissimilitudo magna cum Hyperici pericarpio aut semine est? Igitur pro Carpobalsamo Hyperici semen rejiciendum, tanquam inane, nulla medulla præditum; continet enim in se semina minutissima; Balsami fructus maior est, & Terebinthi semini similis tam magnitudine quàm colore (vt Theophrastus annotauit): sunt enim colore fuluo ante maturitatem, nam matura cærulea, ob id qui Carpobalsamum Terebinthi semine admixto vitiant, quæstum & rem faciunt, Terebinthi semen pro Carpobalsamo distrahentes. Locus Plinij integer erit; si dicamus, *Petreo Terebintho adulterari.* Vtriusque dissimilitudo hæsitandi suspitionem auget, eoque Terebinthi potiùs, quàm Hyperici censerem esse legendum; nam quæ supponuntur oportet speciem & formam vel similem vim earum rerum habere pro quibus substituuntur: ob similitudinis vicinitatem aut proximitatem parùm exercitatos sæpè fallunt huiusmodi infinita. Oportebat enim olim & nunc quadam re magìs persimili Carpobalsamum adulterari, at similiori quàm Terebinthi semine non posset, quod vt diximus, tam magnitudine quàm colore simile est: medulla præditum est, dum maturuit præsertim, vt Carpobalsamum: resinam olet, & iucundissimo fragrat odore. Opinionem etiam maximè fouet Petrei Terebinthi, cùm Dioscorides capite de Terebintho, de eius resina differens ex Arabia Petrea deferri asseuerauerit: Prouenit etiam inquit in Iudæa, Syria, Cypro, Africa & Cycladibus insulis. Hinc omnibus apparet Carpobalsamum Terebinthi fructu adulterari posse, quemadmodum euenit hodiè, sed in hoc solùm differunt, quòd Terebinthi fructus immaturus inanis sit, minusque rotundus, & vtraq; parte magis acutus, Carpobalsamum verò medulla farctum, & quatuor angulis siue lineis præditum.

Diosc. *Sed coarguitur magnitudine, inanitate, virium ignauia, sapore Piperis.* Hæc pars pugnare cum sequenti videtur: Quod si sit sapore Piperis, non potest ignaue viribus esse, sed efficax; quare fortè legendum ἀνοσμον, id est, sine odore, vt Plinius legisse videtur: dicit enim *odoris ignauia, & sapore Piperis:* cùm ait esse sapore Piperis; adulterato semini conuenire nequit: Nam hic sapor

potiùs

potiùs Carpobalſami eſſe videtur, quia ſuperiùs dixit, mordens guſtu, feruens in ore.

Efficaciſſima vis ineſt ſucco & quam maximè calfaciens. Dioſcorides primùm & ante omnia ſuccum Balſami commendat, quòd efficaciſſimam agendi facultatem habeat, ob innatam partium tenuitatem, ipſo fructu aut ligno multò potiorem aut efficaciorem. Subdit, *quàm maximè calfaciens*; quaſi velit illius ſummæ efficaciæ rationem reddere, & calidiſſimum tribuere feruorem.

Dicat quiſpiam cauillator Balſamum calidum & ſiccum eſſe exceſſu ſecundo Galeno; quomodo igitur guſtu feruens & mordens erit? Dioſcorides credidit Balſamum præſentiſſimas & primarias ad calfaciendum habere facultates, deceptus partium tenuitate, vt euidenter Galenus his verbis teſtatur.

Balſamum excalfacit & deſiccat ſecundo exceſſu: eſt autem tenuium partium adeò vt odoratum ſit: ſed liquor eius etiam ſubtiliorum partium eſt quàm ipſa planta; non tamen adeò calidus vt quidam exiſtimant, tenuitate partium falſi. Porrò fructus eius perſimilis genere facultatis eſt, cæterùm longè in ſubtilitate partium inferior.

Igitur ex Galeni ſententia Balſamum quàm maximè non calfacit; ſed manifeſtè tantum calfacit, non vehementer, idque in ſecundo gradu, nam quæ *ordine primo* calida dicuntur, obſcurè calfaciunt, id eſt, non manifeſtè: quæ autem vehementer ſine aduſtione calfaciunt, tertij ordinis proferuntur; & quæ adurunt, quarti ordinis denuntiantur. Sed ſi effectuum gradus metiamur, id quod calfacit vel refrigerat in ſecundo; refriegrabit vel calfaciet tantùm in primo, ob vires hebeteſcentes, labefactas & in tranſitu refractas. In Tabaci ſiue Nicotianæ deſcriptione diximus calfacientia vel refrigerantia cum partium tenuitate, citiùs & potentiùs agere ſiue ſuas exerere vires, vt Acetum & Alumen ſciſſile efficatiùs, & citiſſimè conſtringere, ob ſummam partium tenuitatem. *Calida primo gradu, Secundo, Tertio, & Quarto.*

Sic Caphura nonnullis interferitur medicamentis, vt integra medicamenti vis in abditiſſima ſua tenuitate citiùs permeet & perueniat, quæ alioqui à natura longa mora immutaretur & alteraretur. Idem de Opobalſamo & Iride ſentiendũ. Dioſcorides omnes Irides calfacere ait, quod Aegineta ſine aliqua gradus limitatione, docet; affatim ſiue abundè, inquiens calfacere, extergere & maturare tenui ſubſtantia. Intellexiſſe videtur ad ſecundum gradum, vt coniectura fert, quia ſarcoticis annumerantur; quæ eiuſmodi eſſe debent, & vltrà ſecundum gradum calfaciendo & ſiccando minimè excedere; ne materiam generandæ carnis aptam & neceſſariam abſumerent, niſi ſuperflua caro adſit: vt alibi proprio capite diximus. Alij ad ſecundum completum, vel initium tertij exceſſus, minimè quartum, vt D. Dodonæus credidit; quemadmodum de Rorida Solis herba vocata. Iridem ſarcoticam cum Plinio dixit Auicennas; fiſtulas ac ſinus carne replere, nudatáque carne oſſa operire Dioſcorides teſtatur. Fuchſio calfacit ſecundo exceſſu, & deſiccat tertio. Quare Opobalſamum & ſimilia medicamenta, quò celeriùs ad partem affectam tranſitum præbent, eò magis viribus ſuis aſſeruatis, & ferè integris, ad partem affectam perueniunt: quare efficaciùs vires ſuas exerunt, efficiendo id quod præſtare debent, vt ciere vrinas & ſudores, mouere menſes, calfacere, refrigerare, humectare, ſiccare, conſtringere, & alia quæcunque facere nata ſunt.

Dioſc. *Abſtergit quæ tenebras oculorum pupillis offundunt.* Præter illam calfaciendi vim qua pollet, quæ pupillas oculorum obumbrant, abſtergit: quod amarore quodam & partium tenuitate, quæ internam corneæ partem penetrat, præſtat: non ſecus ac fel omne. Verùm quia vlcera detergere ſiue expurgare docet Dioſc. dicemus cum Plinio in ſucco amarorem quendam ineſſe, quo extergit. Plinius oculorum claritati plurimum conferre ait, & caliginem diſcutere. Si pupilla quam κόρην vocant, quæ diaphana eſſe debet quia acies eſt qua cernitur, craſſo aut tetro vapore obruitur aut afficitur, ſpeciem rei viſæ ingredi non ſinit, vel ſpiritus viſorij penetrationem ad ipſius pupillæ illuminationem impedit. Tale ſymptoma ab aliquibus σκοτώμα, ſiue tenebricoſa oculorum obſcuritas vocatur.

Dioſc. *Medetur perfrictionibus vuluæ.* Quia calidum eſt, tenuium partium & odoratum, quo gaudet vterus, perfrictionibus medetur. *Cum Cerato Roſaceo appoſitus*: intra vuluam intelligendũ, peſſarij modo ex hapſo carpinato poſitus: ſed dicit *cum Cerato Roſaceo*: quod rationi alienum videtur, quia Roſaceum ceratum tenuitati partium ex oppoſito repugnat: Dioſcoridis tamen *Roſaceum ceratum* cum Schœnantho paratur. Serapio cum Cera & Oleo imponebat. Fortè Dioſcorides Roſaceo cerato excipi voluit, quia exiſtimabat efficaciſſimum & calidiſſimum medicamentum. Serapionis verba ſuſpicionem augent, cùm dicit, *Aufert frigiditatem matricis, quando ſit naſcale cum eo & cera & oleo, repellitq́, ſecundinam & fœtum.*

Plinius

Plinius de hac facultate nihil, verùm hoc præſtare expertæ ſunt vetulæ, ſed per ſe apponunt: quare non diſplicet Serapionis lectio cum *cera & oleo*, id eſt, cerato. Quod ſi quærat aliquis cur Ceratum Roſatum addendum iuſſerit Dioſcorides? In promptu reſponſum, id ex arte factum eſſe vel fuiſſe, quia medicamentum efficaciſſimum eſt in parua quantitate: parua quantitas commodè adhiberi non poteſt, niſi aliqua ſubſtantia excipiatur; vt eius efficacior & effrænis vis temperetur, & ne plus iuſto incaleſcat pars affecta impoſiti Opobalſami contactu. Hinc liquidò colligere licebit oleis ſtillatitijs Chymiſtarum, & ementitis Balſami liquoribus; non niſi alijs probè commixtis & temperatis vtendum eſſe; quia pleraque feruore & partium tenuitate lędunt, morborumq; ſymptomata augent. Eſt enim in rebus omnibus modus optimus.

Horror. *Dioſc. Horrores illitu diſcutit.* Legendum melius, rigores ſoluere videtur, quia in Græco ῥίγε habetur, ſed horror ſæpè pro rigore, & contrà rigor pro horrore ſupponuntur, quæ ſecundum magis vel minùs differunt. Rigor. Rigor fit cum maiore concuſſione in bilioſis febribus; Horror cum maiore refrigeratione in quartanis compoſitis, vel ἡμιτριταίοις, id eſt, tertianis febribus imperfectis ad quotidianam accedentibus: Frigus. Frigus in quotidiana. Horrores, rigores & frigora Opobalſamum non ſecus ac alia calidiora, vt Rutaceum oleum, Anethinum, Eleliſphacites, Abrotonites, è Caſtoreo, Irinum, ex Euporbio, è Piperibus, & ſimilia, ſpinæ dorſi illitum ſoluit.

Dioſc. Vlcera ſordida expurgat & cruda concoquit. Aliquam detergendi vim habere iam diximus, cum pupillas detergere certum; ſed ſordida vlcera purgat facultate deterſoria, & attractrice ſaniem è poris carnis attrahente.

Dioſc. Vrinam potu ciet. Sua tenuitate partium.

Dioſc. Ægrè ſpirantibus prodeſt. Craſſa & cruda incidendo, & farcta reſerando, concoquendo & diſcutiendo facilem reſpirationem reddit.

Dioſc. Datur in lacte contra Aconitum hauſtum. Quia aduerſus venena pollet, antiquitatis etiam experimentis, miſcetur antidotis: lac veneni acrimoniam inhibet, & mitius venenum efficit, cum ſua antipathia Opobalſamum expugnet venenum, in nobilioribus antidotis miſcetur: vt Dioſcorides notauit his verbis; *Miſcetur acopis, malagmatis & antidotis.* Vt videre eſt apud Galenum de Compoſitione Medicamentorum & de Antidotis.

Dioſc. In ſumma, authoritas ſucco præcipua, ſecunda ſemini, minima ligno. Hæc ferè Plinianæ lectioni conueniunt, niſi quod quatuor partes ſtatuit. *Præcipua* (inquit) *gratia lacrymæ, ſecunda ſemini, tertia cortici, minima ligno:* diſtinxit corticem à ligno. Vis medicamentorum eſt in ſucco, in quo igitur primaria vis; deinde in fructu: quia fructuum medullæ ſucculentæ ſunt; tertia in cortice magis quàm ligno, quia odoratior & efficatior ligno.

Dioſc. Semen commodè potui datur doloribus lateris. Semen Græcis κάρπον vocatur, id eſt fructus: ſed parùm refert ſi quis fructum vel ſemen dixerit.

Dioſc. Pulmonum vitijs, tuſſi, iſchiadicis, comitialibus. Pleuriticis, peripneumonicis, orthopnoicis, vertiginoſis, vrinæ difficultatibus & torminibus mederi ait: quod intelligendum ad materiæ concoctionem, expectorationem & inciſionem.

Dioſc. Ac ſerpentium morſibus. Hic intelligendum, vt in Theriaces deſcriptione monuimus, venenoſarum beſtiarum morſibus. Nam θηριοδήκτος venenoſorum animalium morſum, aut ſerpentis ictum ſignificat. Θήρια Medicis animalia venenata ſunt, vt Vipera, Serpens.

Dioſc. Ad muliebres ſuffitu perquàm vtile eſt. Quemadmodum Opobalſamum vuluæ perfrictionibus conuenit: ſic & fructus ad vterinos morbos in ſuffitibus vtilis.

Vuluam aperit in deſeſſionibus balneorum decoctum. Non ſolùm in ſuffitu, ſed ſi decoquatur, & in decoctione ſedeat mulier.

Humorem trahit. Id eſt, humiditatem ſuperfluam expurgari neceſſariam, Græcis ὑγρασίαν vocatam.

Xylobalſami vires. *Dioſc. Lignum eaſdem habet vires, aliquantò minores.* Partes eiuſdem arboris videntur eaſdem habere vires, ſed minores & ſucco inferiores, quia minus ſucci obtinent, plus craſſarum partium. Igitur facultates aſtringentes terreæ ſubſtantiæ obtinebit, & cortice ipſo inefficaciores.

Dioſc. Ex aqua potum cruciatibus, torſionibus ventris, vulſis & venenatorum morſibus opitulatur. Hoc habere poteſt commune cum ſemine, *& vrinam prouocare.*

Dioſc. Ad capitis vulnera cum ſicca Iride conuenit. Quia potentiùs ſiccat, capitis medetur vulneribus, quæ ſiccitate egent ſumma.

Dioſc. Squamas oſſium extrahit. Squamas tenuia fragmenta ab oſſibus ruptis vel corruptis vocat.

Omnibus

OMnibus legitimi Balſami partibus exactè perpenſis, quæritur num alicubi adhuc reperiantur, aut nobis ſuperſint Balſamum, Opobalſamum, Carpobalſamum & Xylobalſamum. Certiſſimè ſcimus Opobalſamum Arabicum aut Aegyptium in Europam deferri; ſed Imperatoribus, Regibus, & Principibus tantùm, & in parua quantitate, quæ penuriam vel caritatem & paucitatem illius, cuiuſmodi à priſcis, Dioſcoride, Theophraſto & Plinio, Guillandino quoque Proſpero Alpino & Bellonio neotericis deſcribitur, indicat; eóque pondus hodiè duplo potiùs rependitur auro quàm argento. Eiuſmodi genuini ſiue natiui Opobalſami quatuor vnciarum lagenulam diu ſibi ſedulò & preciosè cuſtodiuit Clariſs. D. GEORGIVS CARY Baro de Hunſdon. Cariſſimum & perinde nobiliſſimum eximiæ dotis Opobalſamum etiam vidi proximo Londinenſi peramœno ſuburbano rure *Hackne* vocato, apud nobiliſs. & honorificentiſs. Virum, harum & omnium ſtirpium, ſimplicium, rariorumque Naturæ miraculorum ſtudioſiſſimum & parentem benemeritum Dominum Baronem Eduardum Zouch, Conſtantinopoli ex magni Sultani ærario delatum in ſuæ peregrinationis reditu; quod etſi ſeptenne, tamen diu colore ſuo diaphano, luteo pallido aſſeruato, permanſit & perualuit; ſapore magis amaro.

Legitimo & ſyncero Opobalſamo in illa ſua abſolutiſſima & exquiſitiſſima Theriaces diſpenſatione, teſtimonio Veronenſis collegij Medici excellentiſs. approbata, vſus eſt D. Ioannes Pona Veronenſis Pharmacopœus peritiſſimus, cuius mihi copiam fecit, amicitiæ Symbolo; vt quondã perpiæ & ſummæ memoriæ, fecerat anno ſalutis 1583. heros & herus Guil. à Naſſau: Sed quia ſeneſcebat, denſius reddebatur, & difficilioris ſolutionis, niſi igni admotum; id quod reliquis lacrymis commune eſt. Color aureus erat, & exquiſitiſſimi ſuauitatis odoris, radicis Angelicæ quadantenus. Veteraſcens rufeſcit, & tandem ex lucido nigreſcit, deteriuſq; redditur: recens autem lacteſcit, & facilè diluitur, vt ſupra monuimus.

Peruuianum illud Officinarum Opobalſamum minimè ſyncerum, vt plurimùm putamus.

Carpobalſamum ſiue Balſami fructus vetuſtate exoleti, qui ad nos deferuntur, miſcellanei ſiue promiſcui ſunt, ab aliquibus Terebinthi fructibus, quos ex Theophraſto Terebintho ſimiles eſſe diximus, permixti; ſed diſtinguuntur facilè; nam Carpobalſamum rotundius eſt, & ſemper medullâ plenum, & quaſi ex quatuor lineis vel angulis rugoſo ligno adhærentibus. Tale ſic pingitur à Serapione. *Carpobalſamum.*

Et granum quidem ipſius, quod nominatur Carpobalſamum, eſt granum rotundum ad longitudinem aliquantulùm tendens, ac acuitatem in ambobus capitibus, in medio verò groſſius, cuius color tendit ad rubicunditatem, & eſt plenum, mordens linguam mordicatione aliqua non multa, & quando frangitur, interius habet humiditatem ſimilem melli, & eius odor bonus eſt.

Si quis eius generis Carpobalſamum recens non vietum naciſci queat, eo vti per nos licebit, cùm efficacia Carpobalſami dotibus conuenire videatur. Sed quia eiuſmodi non diu in virium vigore perdurat; neque ad nos niſi vietum & exanimatum aſportari ſolet; ſanè longè malim *Carpobalſami ſpeciem eximiæ odoris* fragrantiæ, guſtus & efficaciæ aduerſus venenatorum ictus eligere; quale etiamnum Londini hoc Anno 1597. in Tablino vel muſei theſauro capſam plenam aſſeruabat C. V. præfatus Baro, D. de Hunſdon, ex Indijs orientalibus delatum, Carpobalſami titulo. *Carpobalſami ſpecies eximia.*

MOLLE.

MOLLIS ſemina complura racematim cohærent, glumoſa Lentiſcinis ferè paria, oleaginoſa, ſuauiſſimæ ſapiditatis, cum partium tenuitate, quorum medulla commanducata in ſuauiſſimum, tenuem, facilè diſſolubilem, oleaginoſum cum leuiſſimo glycypico ſiue dulci amarore cor reficiente, & aliquantulùm faucibus inhærente vaporem abit. Hic fructus bellè & apprimè quadrare videtur cum Galenico & antiquorum Carpobalſamum; eóque meritò Carpobalſami ſpecies cenſendus & cunctis alijs præferendus, modò recens, cuiuſmodi habuimus à præfato C. D. de Hunſdon, ad nos peruenerit. Eius etiam plantæ facies & delineatio, quantùm mihi viſa, non reclamare deſcriptione perſuaſit; eóque Lentiſcinis aut Terebinthi fructibus vel lacteo liquori non modò parem, ſed primariam dotem tribuendam cenſeo. *Lentiſcus Peruuiano. C. Bauhim.*

Floſculi lutei Oenanthes ſiue Labruſcæ, quales icone in huius Opuſculi fronte dedimus Româ delati & accepti à C. V. D. Iacobo Cargillo, cuius ſupra meminimus.

Huius

HVius Mollis etiamnum ſuperioribus annis ſex plantæ eodem Clariſſimi viri D. Baronis de Hunſdon ſemine ſatæ, tum areola peramœni & cultiſſimi viridarij, tum teſtaceis fictilibuſue vaſis clariſſimæ heroinæ Dominæ Scheffield, vxoris honorifici Equitis D. Eduardi Stafford, non procul à Regia *Greenwich* creuerunt; ſpithamæo etiámque altiore tenui caudice, in quo nouem aut decem nigricantia folia pinnata, profundè crenata, Gelſemini ortu & ſitu quadantenus (maius tamen, multò longius & anguſtius, reliquis extremum prominens folium eſt, cui plerunque ad baſim inſeritur altera ala, vt iconis lineamenta docent) quibus decerptis ficulneæ frondis modo, lac tenax & fragrantiſſimum emanat.

Iam viginti & pluribus annis nobis huius ipſius arboris fructus & ramulus ſub nomine Indico vel patrio *Molle*, innotuerunt Mechliniæ Belgarum, penes C. V. piæ memoriæ Iohannem de Brancion, rarioris & ſelectioris plantarum hiſtoriæ parentem benemeritum, quos ex Hiſpania acceperat, non ab Orientalibus Indijs, ſed ex Peruuianis miſſos: quod neutiquam mirandum: quamuis Balſami arbuſculam vni terrarum Iudææ & Aegypti priſci oriundam aſſeuerarint: tamen in Arabia Fœlici Balſameta ſpontanea naſci certum: cùm etiam Occidentales Indiæ longiſſimo æuo poſt Dioſcoridem, Theophraſtum, Galenum, & priſcos fuerint exploratæ. Si plura vis, amice lector, conſule D. Cluſium, cui potiùs fidendum, quàm cæteris penè herbariæ hiſtoriæ ſcriptoribus nuperis, qui vndequaque aliena corraſa ſcripta pro ſuis obtrudunt & ſupponunt, authoribus inſalutatis, & laboris ſui præmio defraudatis, ne laternæ aperiantur aut patefiant, ex quibus libris furtiuos floſculos excerpſerint.

Commune hoc fucatum vitium conſequuntur imperiti plerique materno idiomate ſcriptores idiotæ, aut lucifugæ noctuæ, in quos quadrare videtur, aut reuocari poteſt illud commentum in artem paruam Galeni piæ & ſummæ memoriæ Hieremiæ Triuerij, ſcholæ quondam Medicæ Louanienſis profeſſoris celeberrimi, cùm inquit,

Ambitio condonanda, ſed eſt intolerabilis illorum gloria, qui hodiè nouas & veras rapſodias ſcribunt, &c. ſed quærunt quid agant, ac vt aliquid videantur facere, ſingula rerum capita perſtringunt, quod eſt tam difficile, vt nemo non poſſit facere, qui ſciat legere. Ex hoc eſt quòd tam multi (vtinam pauci boni) nobis prodeant Medici.

Si victurus liber, vt fertur, debet habere genium, & neſcio quid latentis viuæ energiæ; quo in honore apud ſeros nepotes erunt laruatarum rapſodiarum, ſiue hodierni fallaces quorundam faſtu turgidi ſcriptorum aceruí? Hæc obitèr; redeamus vnde digreſſi.

Huius Carpobalſami, id eſt Mollis fructus vnciæ octo tuſæ, ℥. ſeptem præſtantiſſimi & vtiliſſimi laticis, artificioſo torcularis preſſu, officioſáque opifera manu Ludouici Mirei politioris Medicamentariæ artis peritiſſimi, fului ex atro coloris, craſſamenti ouorum olei ferè & Diuinæ fragrantiæ, ſimillimi ipſius ſeminis odoris inter tundendum, & ſaporis Xyloaloes optimæ notæ, nobis dedere. Hic liquor recens expreſſus albeſcit & ſpumat; in laneam veſtem fuſus, & ſimplici ablutione aquæ lotus, notam ſiue veſtigium non relinquit. Qua ratione id fiat, ſuprà diſſeruimus. Ex magmate ſeminis iterum tuſo & pauca Roſacea aſperſo, preſſu forti laticis vnguinoſioris reſinacei, inſtar grani Iuniperini ℥. ij. elicui, qui in panno etiam fuſus maculam non relinquit, aqua eloto ſimplici. Quinetiam in aquam iniectus et agitatus celerrimè liquatur, diluitur, & lactis modo albeſcit; quibus notis à Dioſcoride ſyncerus à vitiato coarguitur, aut diſcernitur: Vnde & ex ſuprà enumeratis dotibus facilè colligere licet, Mollem arborem propoſitam eſſe veri Balſami ſpeciem; facie tamen, figurâ, fronde & arbore variam ab Aegyptio et Iudaico Græcorum Balſamo, vt Vitis coli & amputari; eoque fortè Salicis humilis ſiue Amerinæ modo fruteſcere ſolitam, vti de Cinnamomo & Caſſia aſſeruimus. Plinius autem tres Balſami ſpecies ſtatuit, *Euteriſtam*, id eſt, *ſectilem*; *Trachyn*, & tertiam *Eumecem*, proceriorem & maiorem.

Legitimi Opobalſami notæ.

Mollis aliquot trimeſtres æſtiuæ, aut quadrimeſtres & quinquemeſtres plantæ, mihi nuper Londini & vicino commendato ruri viſæ, fronde tantùm ab ima & latiore ſui parte non diuiſo, ſed contiguo, vel potiùs continuo, ſiue alio ex alio annexo, colligatóue diſtant & variant à triennj C. D. Ioannis Brancionis Molli apud C. Cluſium, folijs pinnatis & ambitu ſerratis: Sed ſelegi inter Mollis adultæ arboris fructus, ante olei ſiue liquoris expreſſionem nonnulla * folia minimè ſerrata, qualia aſſeruamus, & hîc icone dedimus; ſimillimi cum ſemine guſtus, Lentiſcinis longiora multò & anguſtiora, ad Iaſmini prominentia ſiue propendula folia accedentia. Bellonis tribuit Aegyptio Balſamo etiam folia Lentiſcina, vtrinque neruo innata, vt in Roſarum vel Fraxini, vel Iuglandis folijs videre eſt; Ciceris tamen foliorum magnitudinem non excedere: Inter tamen Carpobalſamum & Mollis fructum conſpicuam & talem, qualem inter Terebinthi & Lentiſci cognatarum plantarum fructus, differentiam agnoſcimus.

Mollis adultæ arboris folia non ſerrata.

Carpobal-

Carpobalſamum Aegyptium & Officinarum vtrinque acuminatum & oblongum eſt, Terebinthi fructui ſimile, aliquot lineis anguloſis præditum, quare proſtare ſolebat & etiamnum proſtat adhuc, ſed rarò, in quibuſdam tantùm officinis; quorum, quia niſi vieta & euanida ad nos aduehuntur, vſus aboleuit. Mollis fructus Lentiſcinis ſimiles ſunt & fuluo purpurantes, racematim denſo ſtipatu cohærentes, intus compreſſis vti Lentiſcinis ſeminum nucleis.

Alij laticem ſuccùmve vnguinoſiorem eliciunt tritis & contuſis lignis, corticibus & fructibus, feruentíque aqua elixis, ita vt fit in eliciendo è ſuccida lana Oeſypo, à ſeplaſiarijs Hyſſopo humida vocata, chriſma ſupernatans colligendo. Sed cum maxima fiat virium populatio in huiuſmodi liquamentorum parandi ratione; malim ſanè hæc & ſimilia chyliſmata noſtro more eliquare; quorum etiam leuiſſima ſimili arte parata, priſcorum imitatione & exemplo, Theophraſtò de Cauſis plantarum & Dioſcoridi ſæpè memorata, longè pluris facienda, quàm penè omne chaos, cholicis, hydropicis & delicatioribus nocentiſſimum, craſſæ Mineruæ ſiue ignorantiæ quotidianarum ſordidarum (quarum pudet & tædet) putidarum ſine arte, delectu & præparatione ſimplicium, puro ab impuro indiſtinctis & indiſcretis, compoſitionùm, Salgamariorum potiùs quàm nitidorum Pharmacopœorum, quæ pleno copia cornu bobus & ſubulcis, tanquam veterinaria medicamina, potiùs porrigenda & infundenda, tergimerdíſve clyſteribus miſcenda, quàm hominibus debilioribus delicatioribúſve noſtræ ætatis exhibenda. Longè fœliciùs enim radicitus tantillâ mole, innocentiùs; leniter, blandè & ſtrenuè, roborando, occludendo; farctaque recludendo aut reſerando, pro ratione ſimplicis medicamenti agunt antiquorum & noſtra Chyliſmata; chonicorumque morborum cauſas radicitùs euellunt & ſoluunt.

Modus eliciendi Oeſypum.

Putidulæ & ſordidæ vulgatæ cōpoſitiones.

Huiuſmodi Chyliſmatum Succationumvè ſaluberrimarum, tam Botanicarum vegetatiuarum viuentiumvè, quàm Lacrymarum & Metallicorum callentiſſimi ſunt politiores, peritiores, induſtriores, impigriores, indefeſſique laboris ſagaciſſimi Medicamentarij Germani, quorum ſelectiora Pharmaca hodie adeò increbuerunt; vt non immeritò Germanis multifariè primam laudem in nitidis Metallicis & Botanicis Succationibus Medicatis, mereri dixerim, *& Scientias Arteſq; liberales* Athenis oriundas, ex Latio rerum viciſſitudine mutata *Alpes tranſuolaſſe.*

Huius Carpobalſami vnciæ octo, nobis vncias duas & ℥.j. Liquamenti præbuerunt.

Non eſt quod Succationes huiuſmodi Priſcis indictas eſſe aliqui huius ætatis ciniflones ſordidè auri ſacræ famis æruſcatores inſatiabiles autument, qui ſummè gloriantur de nouo inuento chymico Theophraſti medicamine. Fateor equidem antiquos non perinde blanditiei, mollitiei, & gulæ oblectamentis deditos fuiſſe, ac huius noſtræ ætatis homines, immodicis voluptatibus delitijſque indulgentes; quibus ſanè hæc poſterior ſedula indefeſſique laboris & difficilis ætas, durioráue & fera tempora excogitarunt, meditata ſunt ſiue inuenerunt (facillimum enim eſt Priſcorum inuentis addere) molles mollicellis effœminatis corporibus, cuilibet genti ſuæ ex euporiſtis & indigenis plantis, aptiores, ſuauiores & iucundiores medicamentorum conficiendorum ſiue Remediorum Formulas: haudquaquam attamē Hippocraticis, Galenicis, Aeginetæis Dioſcorideis, Priſcorumq; ſummæ eruditionis & vtilitatis longo vſu & ratione comprobatis medicaminibus, præferenda fortuita Chymica, ignaua, dubia, glorioſè & inaniter iactitata Theophraſticè malè parata remedia; ſpretis, valereiuſſis & neglectis artis theorematibus, anatomicis adminiſtrationibus, quas perperàm & iniquè carnificinas vocant aut ſtatuunt; cùm tamen partium vſibus doctiſſimè à Galeno explanatis, tum maximè cognoſcendis morbis imprimis neceſſarijs: ſine quibus, ars Medendi re ipſa manca eſt. Sed turpiſſima eſt impiorum & imperitorum conſuetudo, vt ea (quorum re vera indigni ſunt) improbent, quæ ob ingenij ruditatem & ſocordiam aſſequi nequeunt. Conſultò itaque propter hos damnoſiſſimos perditiſſimè auaros ſycophantas, qui Medendi artem nobiliſſimam perdiderunt, nobis & amicis politiores Medicatas Succationes reſeruamus, quibus tutò diuque vſi ſumus: in quorum artificioſa parandi ratione vnumquodque Simplex eget legitima, ſeplaſiarijs pænè omnibus neglecta & ignota, præparatione & Succatione. Non eſt quod ſibi et ægrotis perſuadeant ſine aqua ardente aut Spiritu vini hæc poſſe fieri.

Succationes ſiue Liquamenta.

Quia in priſcorum præſtantiſſimis antidotis Opobalſami, Carpobalſami & Xylobalſami neceſſarius vſus; tribus eius plantæ partibus, earum inopia, tria ſuccedanea eſt meditata poſteritas, vt fuſè in Aduerſarijs diximus. Liquoris namque loco, nullum præſtantius Opobalſamum veri Terebinthi latice: verno namque tempore ramulorum pullulantia tenella Terebinthi effracta flagella, ipſoque etiam Narbonenſi Nitiobrigum ſiue Linguagottico aut Monſpelienſi agro inſtar Ficulneæ arboris lac ſtillant, quod conchis exceptum & aſſeruatum in limpidiſſimum, tenacem, reſinoſum laticem abit, qui dum recens eſt, id eſt in muſto, vt Plinij verbis vtar, in laneam veſtem fuſus, neque maculam faciens, neque ſi eluatur veſtigium aut notam relinquens: ſed vt dictum

Succedanea Balſami.

prius,ſeneſcens tempore craſſeſcit, tenuibus partibus abſumptis: non abluitur niſi oui vitello addito,quo etiam ipſa Terebinthina diluitur, & faciliùs potabilis redditur, admixto vino albo tenui, vt tonſoribus politioribus & ſagacioribus pharmacarijs notiſſimum. Qui Garyophyllorum, nucis Myriſticæ aut Cinnamomi oleum huic liquori præferunt; ſuauitati et ſapori plus quàm optatis facultatibus deferunt; hæc namque tametſi cordi amica, eximioſq; fundant liquores, tamen nec Dioſcoridi, aut Priſcis nota,nec venenis aut Theriacis comparata fuere.

Myriſticũ oleũ vnguinoſum,laxando & inquinando,nec foris vulneribus glutinandis quidquam Balſamo ſimile habet,nec ſtomachi vires colligendo idoneum eſt, quemadmodũ nuces vnguinoſiores apud Pliniũ ſtomacho infenſiores. Quamobrem Rondelletius in cordis & ventriculi corroborantibus medicamentis immaturas,ſiccas,leues,auſteras,aliquantulũ* carioſas, aſtringentes nuces Moſchatas,ponderoſis maturis& vnguinoſis præferebat;coquis,culinarijs blandimentis,gulæ oblectamentis & voluptatibus committens pingues aut præpingues; medicis autẽ bonæ tuendæ valetudini ſicciores,quia ventriculo iucundiores magíſque gratæ. Sed hic mos adeo inoleuit,vt palati ſtudiũ ingeniũ ſæpè fallat,valetudinis diſpendio. Exemplum elucidius erit id quod modò ſubdam.

Humiditatis et immaturitatis nota.

Iam triginta quinque ferè annis ellapſis, cùm Briſtoliæ Angliæ, ciuitati celebri medicarer in Præfectura Somerſeti,duabus aut tribus miliaribus à *From-ſeller* oppidulo,non procùl ab ædibus generoſiſſimorum equitum perpiæ memoriæ D. Iohannis Thyn, D. Ralf. Hopton, & D. Iohannis Horneri, vocatus ad generoſam matronam prægnantem, cuius nomen non occurrit; quæ cùm ſummo deſiderio auidè duodecim Nuces Moſchatas tanquam panem commanducaſſet,incidit in delirium, vel potiùs ebrietatem, non ſecus ac vini repletione, ob rapidos vapidoſque ſoporiferos cerebrum ferientes,& replentes vapores; ſed poſt imperatam quietem & ſomnum copioſum, repellentibus capiti admotis,conualuit.

Hopton ædes vocantur VVhitham.

Monſpelienſis ſchola nos olim docuit cum Rondeletio veram Myrrham liquidam quã Stacten vocant,id eſt,Myrrhæ pinguiſſimæ Liquamentũ,Opobalſami ſuccedaneum eſſe: & Xylobalſami Zædoariæ radicem, cum eiuſdem temperamenti, dotis & facultatis, tum ſummæ vtilitatis ad viſcerum robur & probatiſſimi antidoti aduerſus venenatam & peſtiferam luem ſit. Plura require in Rondelletij Theriacis explicatione.

Cinnamomum eiuſq; genera, Xylo-Cinnamomum, & Pſeudo-Cinnamomum. Caſsia, Xylo-Caſsia, Caſsia-Fiſtula vtraque eorumq; genera, & Caſsia Silis quæ Indicæ purgatricis nouum genus de quo ſupra.

Reddenda Aduerſariorũ pa. 425 & 415. vbi legendũ Leucoij flores eſſe Prof. Aſpinus ait, non Celidony minoris.

IN noſtris Stirpium Aduerſarijs præcisè de Cinnamomo & Caſſia diſſeruimus; ſed ob controuerſiarum & diſceptationum aceruum congeriemque inter Medicos & optimos Pharmacarios quos ſæpè torſit & anxit,præſertim in Cinnamomi,Caſſiæ, Amomi, Cardamomi & Simpliciũ Medicamentorum examine ad ritè,fideliter diſpenſanda,concinnandaque Theriaces,Mithridatij aliaque nobiliſſima quamplurima antidota,ſelectioribus, recentiſſimiſque vndequaque Simplicibus conquiſitis;quæ cunque vidimus,legimus & obſeruauimus ſyncerè in reipublicæ commodum, omiſſis Herodoti fabulis,paucis perſtringere et enodare aggrediar.

Impræſentiarum igitur rationi conſentaneum fore duxi res ſimilimas,congeneres,fortè eaſdem, ordinis & doctrinæ conſequentiâ explanare: conueniunt ſiquidem Cinnamomum & Caſſia antiquorum,natalibus, facultatibus, & facie ferè, & forſitan ſi quis ex eadem arbore conſcißos ramos dixerit,bonitate tamen differre,vti Xylo-balſami tenuia ſarmenta à caudice ſua, menti Theophraſti aut Plinij & Galeni non repugnabit: teſtatur namque Galenus lib. 1. de Antidotis Caſſiam & Cinnamomum in eodem ramo ſe conſpexiſſe, cuius hæc ſunt verba; *Caſſia namque Cinnamomo adeo proxima eſt,vt quæ nonnunquam ex mutatione ipſa euadat Cinnamomum, vt totum quidem veluti arbor exacta Caſſia videatur;ſurculi nonnulli in ea Cinnamomi ramis Caſſiæ continuis reperiantur:* quæ res efficit vt ab authoribus aliqua Caſſiæ aſcribũtur,quæ ab alijs Cinnamomo attribuuntur;vnde in hunc vſque diem Caſſia apud Anglo-Britannos nõ alio nomine quàm *Cinnamom*,et ſuperiores Germanos **Zimmet**,innotuit,quæ nomina cũ Cinnamo et Cinnamomo Græcè et latinè vocato conueniunt. Caſſia verò Gallis et Gallo-Belgis *Cannelle*,et Belgis **Canneel** dicitur, à Canna forte, id eſt Arundine,quæ fiſtulæ modo caua,rotũda,et cortice conuoluta eſt inſtar fiſtulæ. Nobiliſſimũ ſiquidem et optimum eſt Medicamentum Cinnamomum, eximio ſuauitatis odore quem ſpirat,et ſapore, omnia Medicamenta, virus et illorum tædia emendans, putrilaginoſis, fœdis humorum icho-

ichoribus resistendo ; vtraque vi suâ digerente & immutante, Galeno authore libro octauo Catatopos.

Cinnamomi & Cassiæ olim plura genera, vt ex priscorum verbis & Dioscoridis liquidò constat; ait enim,

Cinnamomi genera plura, patrium sibi nomen vendicantia. Præfertur tamen Mosyliticum, quòd Cassiæ, cui Mosyliti nomen est, aliquam referat effigiem. Sed in eo genere recens, nigrum, ex vinoso in cinereum vergens, leue, tenuibus ramulis ac frequentibus nodis cinctum, perquam iucundè olens. Optimi ferè indiciũ, iucundi odoris proprietate constat. Inuenitur enim cum optimo, eoq́; quod peculiare est, odore Rutæ aut Cardamomo proximo: Insuper acre, mordens, & cum calfactione quadantenus salsum, quod non cito confricanti asperum, aut fricanti lanuginosum, leuibus tamen internodijs appareat. Si certior fieri voles, vellito ab radice surculum, facilis est huiusmodi probatio, namque fragmenta miscellanea quædam esse videntur. Quæ autem melius spirant, suo halitu, cum nares primum consuluntur, olfactum explentia, deteriores dignotionem impediunt.

Est etiam montanum, crassum, pumilum, fuluescens admodum. Tertium à Mosylitico, perquàm suauiter olet, nigrum, fruticosum, paucis intercedentibus geniculis.

Quartum fungosum, candicans, aspectu tuberosum, vile ac friabile, magnam habens radicem, quæ Cassiam planè repræsentat.

Quintum genus, odore nares feriens, subrufum, & cortice fuluæ Cassiæ simili, tangenti firmum, minùs neruosum, densa radice firmatum. Iis quæ Thuris, Cassia, Myrti aut Ammomi odorem spirant, minùs suauitatis inest. Deligito scabrum, album, rugosum: at leue, & lignosum circa radicem, vt inutile reijcito.

PSEVDO-CINNAMOMVM, XYLO-CINNAMOMVM,

Est etiámnum simile aliud, cui Pseudo-Cinnamomo *cognomen est, vile, inualidi odoris, solutarumq́; virium. Vocatur etiam Zingiber cum tamen sit Xylocinnamomum, præbens quandam Cinnamomi faciem. Est autem lignosum* Cinnamomum, *sarmenta longa robustaq́; ferens, odore longè Cinnamomo inferiore. Sunt qui* Xylo-Cinnamomum *à Cinnamomo genere differre dicant, quòd à natura eius abhorreat.*

Theophrastus libro nono Historiæ Plantarum, capite quinto, sic nobis scriptum reliquit.

*De Cinnamomo & Cassia (inquit) illa narrant, fruticem esse vtrumque non amplum, sed magnitudine Amerinæ (*Gallis Amerines) verùm permultis surculosisq́; ramis constare. Cinnamomum decerptum in quinas partes discerni, & esse præcipuæ bonitatis quod germinibus proximum fuerit, idque ad palmi longitudinem cædi, aut paulo maius: secundum quod sequitur, quod etiam minus cæsura est: tertium deinde & quartum notatur: vltimum verò quod deterrimum proximumq́; radici. Hoc enim minimum corticis habet, in quo summa gratia est, non in ligno; qua de causa præferri cacumina solent, quod corticis plurimum habeant. Quidam sic aiunt: alij verò Cinnamomum fruticosum enarrant, eiusq́; genera duo; alterum nigrum, alterum candidum.*

* *Dalechãpius Agni, siue casti legit, qui folia Oleæ, producit; & olea Salicis.*

Cassiam verò sarmento crassiori constare, neruosamq́; admodum esse volunt, nec vllo pacto posse decorticari, ac eius etiam corticem esse vtilem: Cum itaque virgas secant, longitudine binûm digitorum, aut paulò ampliores abscindere, recentiq́; bouis corio eas persuere, tum ex eo lignis putrescentibus vermiculos nasci, qui lignum erodant; corticem verò nullatenus tangant ob amaritudinem acrimoniamq́; odoris.

Plinio lib. 12. cap. 19. eadem ferè subjicit, *Ipse frutex duûm cubitorum altitudine amplissimus, palmiq́; minimus, quatuor digitorum crassitudinis statim à terra sex digitis surculosus, arido similis. Cum viret non odoratus, folio Origani, siccitate gaudens, sterilior imbre, caduæ naturæ.*

Omnibus de Cinnamomo & Cassia, tum quæ præcesserunt, tum quæ adhuc perstant diligentissimè perpensis notis; Cinnamomi et Cassiæ omne genus, varijs Salicis humilis generibus, Almerijs à Plinio, à Theophrasto autem & alijs Amerinis vocatis, assimile fecisse Prisci videntur, Cinnamomi & Cassiæ fruticeta nõ sunt æquè humilia hodie (quia non cędua, vti Salicis amerinæ) vt antiquis prodita, quemadmodum Cassiæ crassiores cortices & surculi apertè fidem faciunt. Qui peregrè proficiscuntur oleam paruam, nisi demetantur singulis aut alternis annis, Balsami sarmentorum instar, quæ intra quintum annum amputari solent æquare aiunt.

Quid inter Cinnamomum & Cassiam discriminis sit ambigitur, quia hodiernum Cinnamomum quod habemus, non esse idem cum Cassia multi certant: parum tamen inter se differre verissimum; nam si vtriusque notas à Dioscoride memoratas et ascriptas exactissimè perpendas; viribus et vtilitatibus parùm differre comperies. Alterũ ab altero distinctè facilè discerneretur, si curiosè, cùm institores Barbari Cinnamomũ & Cassiam ad nos transvehunt, vtriusq; discrimen inuestigaremus:

Barbari ſiquidem vtrumque promiſcuè miſcent, vnum & idem hæc duo aromata opinantes; quia odore, ſapore & dote ſimillima & Theophraſto & Plinio authoribus eodem, in monte oriunda. Hanc noſtram quoque fulcit ſententiam Plinius, dum ait, *frutex & Caſſia eſt, iuxtáque Cinnami campos naſcitur, ſed in montibus, craſſiore ſarmento, tenui cute veriùs quàm cortice, quem contra ac in Cinnamo leuari & exinaniri precium eſt. Amplitudo fruticis trium cubitorum. Colos triplex: Cum primùm emicat, candidus, pedali menſura, deinde rubeſcit addito ſemipede, vltra nigricans. Hæc pars maximè laudatur, ac deinde proxima: damnatur verò candida.* Hactenus Plinius, & plura ex Theoph. decerpta.

Ramuli nouelli, binos non excedentes cubitos priſcorum æuo ad nos deferri ſolebant; qui proinde tenues, tenellique remanebant, qua ratione & dote ſelectiſſimus delectus primæ bonitatis, ramuli tenuioris frequentibus nodis ſtipati. Nodi ſiquidem frequentia ratione ſarmenti tenuis in ramulis nouellis exiſtit. Igitur ſi ſummis tenuibus ſarmentis pro Cinnamomo priſci vſi ſint; hos ramulos tenellos & nodoſos oportebat eſſe. At cum huiuſmodi ramuli ad nos hodie non deferantur, ſed duntaxat arborum cortices & mediocres rami, tenui antiquis deferri ſolito Cinnamomo, vt plurimùm ferè deſtituimur. Tranſvehebatur quandoque cum ſua radice & ligno, vti ex Galeno de Antidotis & Plinio liquidò conſtat.

Quid ſomniarit Dodoneus, neſcio, qui brachiatos Caryophyllorum pediculos, Cinnamomum eſſe crediderit: Carpeſium fortè intellexit.

Legitimum Cinnamomum, Caſſia & Saccharum olim cariſſima & rariſſima fuere: quapropter hodie Cinnamomo & Caſſiæ accidere poteſt, quod Saccharo euenit. Dioſcorides autem Saccharum ſuo tempore aliud concreti aut ſolidi Mellis genus dixit, quod Sacchar vocant; *In India, inquit, & Arabia fœlici in Arundinibus inuenitur Salis modo coactum, dentibus, vt Sal, fragile, aluo idoneum, & ſtomacho vtile, ſi aquâ dilutum bibatur: vexatæ Veſicæ, renibúſque auxiliatur: illitum ea diſcutit quæ tenebras pupillis effundunt.* Sed poſtquam inſatiabilis habendi induſtria & auara cupiditas artem eliciendi copiam Saccharati ſucci ex Arundinibus inciſis, contuſis aut molâ effractis, aquâ elixis, expreſſis, tandémque ad ſoliditatem percoctis, homines edocuit; perlucidum illud ſpontaneum Sacchar è calamis dehiſcentibus, ſucco turgidis, Gummi inſtar defluens (ab antiquis *Sal Indum* vocatum) adferri deſijt. Simili ferè & ratione & modo cortices craſſiores ex annoſis caudicibus & ramis Caſſiæ, copiæ & queſtus ergô, poſthabito Cinnamomo vero, id eſt, neglectis, ignaris, ignotiſque & valere iuſſis tenellis nodoſis ſurculis euulſu & excorticando difficilibus, delicatiſſimis, odore & ſapore ſuauiſſimis, antiquorum medicaminibus pretioſiſſimis ſumméque expetitis, qui re vera Caſſiæ flagellis ſiue ſucculentis ſurculis priſcorum Dioſcoridis, et Galleni Cinnamomi ſpeciebus reſpondent. Inſtitores qui Cinnamomi fruticem deglubunt, has delitias, quia neſciunt, negligunt: Similes enim ſunt ſtupidis & inſulſis hominibus peregrè proficiſcentibus, qui è Naturæ munifico luſu, luxu & miraculis in peregrinationibus ſuis nihil obſeruârunt. Quod ſi quærat aliquis, cum hodie Caſſia ſiue Cannella copioſè ad nos deferatur; cur non tale Cinnamomum, quale deſideratur, vllum ad nos adfertur, odore Rutaceo, tenuibus flagellis, nodoſis, crebrò geniculatis? Reſponſum: Inſtitores Barbari Caſsiam ad nos aduehunt lucri facilis proprij cauſâ potius, quàm difficili laborioſæ Reipublicæ commodo; promiſcuè enim diſtrahunt ſine delectu Caſsiam & Cinnamomum; non ex gracilibus ſummis nodoſis ramulis decerptum; ſed ex ramis, etiamque craſsioribus, deglubitum. Quare ſi quis in Dioſcoridea & Theophraſtea aut Gallenica lectione peritus, in Indiam hæc obſeruando & diſcernendo proficiſceretur, legitimum huiuſmodi Cinnamomum antiquorum deſcriptionibus conueniens, ſumme expetitum facilè nobis tranſmitteret.

Dioſc.] *Inuenitur enim cum optimo, eoq́; quod peculiare eſt, odore Rutæ aut Cardamomo proximo.*] Neutiquam mirandum atauos & Nuperos adeo anxios fuiſſe in multis erroneis ambiguitatibus, opinionum differentijs, & hallucinationibus de Caſsia & Cinnamomo. Veriſsima legitimi Cinnamomi nota propriè in ſuauiſsimâ & eximiâ odoris ſuauitate exiſtit: Priſci attamen Dioſcorides & Gallenus odoribus contrarijs aſsimilarunt: optimi autem Cinnamomi, aut cum optimo reperiri Cinnamomum odore Rutæ aut Cardamomo proximo dixere; quæ quidem ex diametro pugnant, & minime quadrant: Ruta ſiquidem tetri & fortis odoris eſt; Cardamomi verò odor gratus, minimè inſuauis eſt, medicatus tamen. Cardamomum à Perſico verbo deriuatur; nam Carda, fortem, animoſum, magnanimumué aut magnum Amomum ſignificat, cuius odor Origano à Dioſcorde comparatur, & in emẽdatioribus exemplaribus ὀριγανίζων pro πιγανίζειν legitur. Idẽ de Cinnamomo ſentiendum videtur quod ſi ſagaciſſimè olfecerimus, dentibuſq; extenuauerimus, verum Origani odorem recenſemus & agnoſcimus: caſtigandus igitur hoc loco Galleni & Dio-

ſcoridis

ſcoridis textus: mutatio vnius aut alterius literæ in voce græca huic errato locum ceſſit: quod hodiè ſæpe inerti Tipographo euenit. Hanc opinionem noſtram iamdiu Plinius in Xylo-cinnamomo fulcit, vbi ait; *Ob acrimoniam Origano cognatam:* Omne tamen Cinnamomum, Amomi, Cardamomi aut Origani odore præditum eſſe non ſanxit Dioſcorides; ſed cum optimo aut inter optimum Cinnamomum ſpeciem Cinnamomi odore Origano aut Cardamomo proximam, inueniri ait. Serapio non Amomi aut Cardamomi meminit, ſed Caſsiæ ſimile fecit.

Dioſc. Inſuper acre, mordens & cum calfactione quadantenus ſalſum.] Hæc omnia guſtu explorantur, nempe acre, mordens & cum calore quadantenus ſalſum fere eadem. Illud apud Venetos, Patauinos & Antuerpianos ex fuſco rubens Cinnamum, cuius elapſis annis copiam habebat D. Thomas è Foſſa apud Mediocaſtrenſes pharmacarius peritiſs. pro omnium præſtantiſsimo vſurpantur in Nobiliſsima Theriaces Andromachi antidoto: Belgij officinæ Caſsiam veram dixere, ad Cinnamomum propius accedit; quamuis ab aliquibus inconſultè reijciatur, ſpernaturque, quia ſæpenumero, dum recens eſt aliquantulum ſubſalſum eſt: arbitrantur enim ex quodam naufragio ſalſuginem contraxiſſe: ſed reuera eſt hæc ex optimæ notæ Cinnamomi ſpeciebus, bonitate Moſylitico Cinnamomo (ſic vocato à portu ad quem defertur à naucleris, vt Plinius & alij literis prodidere, non à natali ſolo) proximum, nempe ſubfuſcum, corticis tenuis, acre, aromaticum, odoris fragrantiſsimi modò recens ſit, calidum & ſapore ſubſalſum, quam ſalſuginem quoque requirit Gallenus.

Non eſt quod cinereus color deſideratus in Cinnamomi delectu nos adeo torqueat, qui ex albo & nigro ex Ariſtotelis doctrina conflatur: lacti ſimilem ex atro mixto dixit. Etiam pictoribus notiſsimum, album nigro colori permixtum, ex cæruleo cinereum colorem efficere.

Optima Dioſcoridis Verſio eſt *Ex Vinoſo colore cineraſcens*, quæ ſanè conueniunt. Aliud dubium, *confricanti lanuginoſum* à Ruellio malè Verſum Marcellus patefecit, inquiens, *dum frangitur pulnerulentum.*

Omnibus apud claſſicos authores optimi Cinnamomi notis examuſſim perpenſis, legitimo Cinnamomo nos minimè carere audemus dicere; Moſyliticumque Cinnamomum inter Caſsiæ copiam quandoquè reperiri poſſe: ſunt enim fruſtilla, craſsioris* corticis, frequens geniculata, eximij cùm ſaporis tum ſuauitatis odoris: quæ quia tenella, tenuia, frequentibuſque nodis cincta, fragilia ſunt, aut citiſsimè franguntur: qua vnica nota difficilè adeo optimæ notæ odoratiſsimum Cinnamomũ repertu apud nos: et ſi hodierni quidam tyrones faſtu turgidi & inexperti præcocis ingenij, invidi, blaces & blaterones ſcioli, qui videri malunt quàm eſſe, & nullum Cinnamomum in naturæ ditione extare, mordicùs tenent. Quid ſanè ſit aut quale eſſe debeat Cinnamomum neſciunt. Pharmacarios pios & probos, veri, æqui & artis Pharmaceutices medicatriciſque amantiſſimos monitos velim, vt ſummo ſtudio in ſeligendo Cinnamomo delectum faciant, vel ſaltem eius penuriâ, tenuem, aromaticam, odoratiſsimámque mordentem Caſsiam in medicos vſus varios ſeligant, pro ſcopo eruditi Medici in hac palæſtra verſati, ad nobiliſsima, laudatiſsimáque Priſcorum & nuperorum medicamenta compoſita paranda. Neque vt fieri ſolet duplici pondere Cannellæ ſiue Caſſiæ opus eſt, quo Medicamenti moles permoleſta delicatis hominibus augetur, & vis eius imminuitur. Vbi magis attenuandum erit, addi poteſt guttula Stillatitij olei Cinnamomi.

* *Theophraſtus inquit cortices quam plurima habent cacumina.*

Dioſc. Iis quæ Thuris, Caſſiæ, Myrti aut Amomi odorem ſpirant, minus ſuauitatis ineſt.] Hic Dioſcorides videtur voluiſſe præſtantiorem ſuauitatis odorem ſelectiſſimi Cinnamomi; nam ſi generatim diſſentiat, dixeritque Cinnamomi generibus, quæ Thus, Caſſiam, Myrtum, aut Amomum redolent, minus ſuauitatis odoris ineſſe, igitur hæc & conſimilia aromata, minus ſuaues fragrabunt odores, & Origani aut Amomi odor non erit optima ſuauitatis odoris nota; quandoquidẽ Amomum, Origani odore, & Origanum Amomi produntur. Dioſcorides hic Amomo, non Cardamomo comparauit, dixitque minus ſuauiter redolere: non intellexit tamen omnes differentias aut omne Cinnamomum Amomi aut Origani odorem fundere; ſed ait cum optimo Cinnamomo ſpeciem quandam reperiri, cuius odor Amomo aut Origano, vt antea diximus, proximus eſt.

Caſsia, Xylo-Caſsia, Pſeudo-Cinnamomum, Xylo-Cinnamomum, Xylo-Caſsia & Caſsia lignoſa.

CAſſiæ item complura genera apud Dioſcoridem, quæ iuxta odoriferam Arabiam gignuntur, & à negotiatoribus cum Cinnamomi partibus & varietatibus confunduntur. Colore item, ſapore & bonitate differunt vti Cinnamomum: *Sarmento craſſiore, tenui cute veriùs quàm cortice,* inquit

inquit Plin. *Amplitudo fruticis trium cubitorum, &c.* Quia frutices cæduæ erant, ideo longè minores,tenuioréſque. Proculdubio non differunt genere aut ſpecie, vt in Aduerſarijs diximus, pag. 425.ſed varietatibus. Hæc miſſa faciamus,quia tanquam inutiles rejiciendæ.

Pſeudo-Cinnamomum ſiue Xylo-Cinnamomum & falſum ligneumvè Cinnamomum aut ignobilior Xylo-Caſſia vilis,ſapore, odore, viribuſque effœtis, copioſè hodie venalis reperitur pro legitima Caſſia Antuerpiæ, Mediocaſtri Zelandorum & alibi. Et ſi egregiè conuoluta fiſtuloſaq; ſit: adeo tamen infirmi ſaporis exoleta aut euanida, ſolutarumque virium, & veluti decennium in naui aut horreis repoſitorijſvè inueterata,vt incendio quàm medicamentis vtilior videatur: Eoq; meritò Priſcis Pſeudo-Cinnamomum, quia illegitimum & Xylo-Cinnamomum vocatum, à cortice veriùs lignei & inertis ſaporis,quàm ab interno fragili,albo inſulſo & inſipido ligno, quale habuimus & ſæpe deguſtaſſe meminimus Antuerpiæ,quadraginta iam elapſis annis: Quare ſanè illud Plinianum de ignobili Xylo-Cinnamomo,quod nullius eſt honoris ob eius acrimoniam, Origano perſimilem; de cortice non de ligno id intelligendum: Hoc ipſum agnoſcit Dioſcorides. Optimâ tamen lege mihi perſuaſū eſt à peritiſſimo & induſtrio piæ memoriæ viro Theodoro Clutio,Batauo Delphenſi Pharmacopœo,apud Indos Caſſiæ ſiue Cannellæ egregias & integras fiſtulas fraudulenter ad illorum potiones macerari,& euanidas ad nos à noſtris ſordidè auaris negotiatoribus in arundinaceis textis ſportulis. Idem mihi retulit quidam Antuerpianus materialiſta, ſiue Materiæ Medicæ mercator.

Eadem de Xylo-Caſſia,Lignoſavè Caſſia,& Pſeudo-Caſſia,quæ Xylo-Cinnamomo nobis objiciuntur,percenſere oportet;non de interno ligno albo tenello inſtar flagellorum Alni,aut Salicis Amerinæ; ſed de cortice aut fiſtuloſis conuolutis vulgaris craſſioriſque Caſſiæ corticibus, omnibus notiſſimis,aſtringentibus magis quàm reſerantibus.

Falſum iſtud ſiue ligneum Cinnamomum, aut Xylo-Caſſia ignobilior viliſque, ſapore, odore, viribuſque effætis, copioſè hodie pro optima Caſſia Antuerpiæ, Mediocaſtri Mattiacorum & alibi,venalis reperitur:quæ etſi egregiè conuoluta,fiſtuloſaque ſit;adeo tamen infirmi ſaporis, exoleta aut euanida,ſolutarumque virium,& veluti per decennium in naui aut horreis repoſitorijſvè inueterata eſt, vt incendio quàm medicamentis vtilior cenſeatur: Priſcis eóque meritò Pſeudo-Cinnamomum & Xylo-Cinnamomum à cortice lignoſo, & inertis ſaporis potiùs quàm ab interno fragili albo inſulſo, inſipidóque ligno, quale habuimus & nos ſæpè deguſtaſſe meminimus Antuerpiæ quadraginta iam annis elapſis. Quare ſanè illud de ignobili Xylo-Cinnamomo Pliniano, quod nullius honoris ob eius acrimoniam,Origano perſimilem,intelligendum de cortice non de interno ligno. Idipſum agnoſcit Dioſcorides.

Caſſiæ craſſior cortex,non eſt fruticis cæduæ,ſed annoſæ incæduæ arboris eiuſdem ſpeciei, qui ob denſitatem difficilius implicatur & in canalem conuoluitur, qualis in Aduerſarijs craſſiſſimi corticis Xylo-Caſſia; annorū cæſionis varietate, plicatilis,craſſior,tenuior,delicatior & odoratior, & vti Salicti virgultis variat,pro ratione diuturnitatis,temporibus,intercapedinis annorū cæſionis, loci,ſoli & cæli natura. Quo vetuſtior, eo magis aſtringens craſſarumque partium, etiam mulierecularum & vulgi Anglorum conſenſu,experimentiſque quæ craſſioris,Cannelle corticibus vſu aſſuetæ ſunt.Sed Caſſiæ,Cinnamomi & Xylo-Caſſiæ pro ratione morborum & medicamentorum delectus faciendus. Quando attenuandum,Stillatitia,aut exiguum olei ad penetrationem, pro remedij formula,addi poterit, vt loco ponderis dupli Caſſiæ tenuis. pro Cinnamomi parte vna; æquale pondus Caſſiæ ſelectiſſimæ,addita guttâ ſtellatitij olei Caſſiæ tenuis, ſat erit. Vtrumque ſiquidem Cinnamomum & Caſſia, vt facultatibus conueniunt; ita vtriuſque capitis conſequentiâ annexa à Dioſcoride,qui ſemper ſimilima coniunxit:eiuſdémque enim naturæ eſſe & eoſdem effectus præbere dixit.

Dioſc.] *Cinnamomum omne (inquit) excalfacit, emollit, & concoquit, vrinam ciet; tam menſes quàm partus potum, aut ex Myrrha impoſitum pellit. contra beſtias, quæ virus eiaculantur, venenaq; conuenit: caliginem pupillis oculorum obuerſantem diſcutit,craſſitiem extenuat,lentigines,& vitia cutis in facie ex melle illitum detergit:contra tuſſes,defluxiones,aquam ſubter cutem fuſam,rerum vitia,& vrinæ difficultatem efficax eſt; vnguentis pretioſis inſeri ſolet. Tritum vino excipitur, vmbraq; ſiccatum, quò diutius eduret,reconditur.*

Deſunt hæc in Græco,inquit Ruellius. *(Eſt & quoddam Cinnamomum,quod aliqui Pſeudo-Cinnamomum appellant, perquam denſo atque craſſo ſarmento,longè tamen inualidius Cinnamomo,& odore & guſtu.)*

Cassia Dioſcoridi.] *Vim obtinet calfaciendi, vrinam ciendi, ſiccandi & leniter aſtringendi. Conuenit ad medicamenta oculorum, quæ præſtandæ claritatis gratiâ concinantur, & ad malagmata. Lentigines tollit cum Melle illita, menſes trahit, contra viperarum ictus pota auxiliatur, aduerſus inteſtinas*

inteſtinas inflammationes omnes & renum vitia pota proficit. Feminis in ſolio deſidentidus aut ſuffimentis, prodeſt ad dilatationem vuluæ. Ea duplo pondere Medicamentis mixta, Cinnamomi vicem ſupplet ſi ipſum deſit: nam eoſdem effectus præbet, ad plurima perquam vtilis.

*Caſſiæ item complura genera (inquit) iuxta odoriferam Arabiam, craſſi corticis ſarmento, folijs Piperis. Eligenda fulueſcens, pulchri coloris, Corallij emula, perquam anguſta, longa, craſſa & fiſtuloſa, guſtu mordens, & cum aliquanto * feruore aſtringens, aromatica, vinoſo odore cuiuſmodi eſt, quæ ab incolis, Achi appellatur, ab Alexandriæ negotiatoribus Daphnitis. Huic præfertur craſſa, purpurea & nigricans, Zigir cognomine, quæ Roſam odore imitatur, præcipui in Medicina vſus. Secundum locum tenet antedicta. Tertia, cui Muſelitico bläſto, id eſt, Germini cognomen eſt. Reliquæ viles & quæ Aphemum dicitur,* nigra, inſuauis, &c.*

Delectus.

*Cum multo in Græco legit Ruell.

Similior huic eſt Pſeudo-Caſſia, quam vt explicari poſſit; quæ guſtu coarguitur, cum nec acris, nec odorata ſit, &c.

*Sole magis excoctã nigrã arbitrantur.

A natalibus Theophraſto, Dioſcoridi, & antiquis memoratis hodie deferri ad nos deſijt; delectus item, vſus & parandi ratio longè alia eſt, negotiatorum lucro inhiantium commendatiſſima; vt ex D. Gartiæ deſcriptione & Linſcoti Batauì noua ad Indos orientales peregrinatione, liquidò conſtat. Hæc impræſentiarum ſufficiant, quoad plura poſteris elucidarit D. Cluſius noſter, authoritate & rei veritatis ex Orientalibus Indis inueſtigatione, & noua Belgica reduce Battauorum claſſe, armis, viriſque giganteis maximæque ſtaturæ & ouantium nautarum, potentiſſima & ſplendidiſſima, Ichthyomaſtige ſæuiſſimo Luſitaniæ, Hiberijs maximè inuiſio.

Myrreus.] Serapium ſiue Chylarium è Cinnamomo cor exhilarans, refocillans & reficiens, incundiſſimi ſaporis.

Recipit Cinnamomi ſelectiſſimi, ℔. 1. vel q. ſ. Infundatur in Aquarum Boraginis, violarum, ana q. ſ. Vini Maluatici ℥. 8. Aquæ Meliſſophylli ℥. ʒ. Infundantur per diem naturalem in Balneo occluſo molliſſimo igne. Colentur per manicam Hippocraticam; & addita Sacchari albiſſ. q. ſ. in puluerem redacti, fiat vt Serapium Violaceum commendatiſſimum.

Myrræus.] Gelatina Cydonitis laxatiua, delicatis & moroſis ſuauiſſima. ℞. ſucci Cydoniorum ℥. 20. Sacchari ℥. 12. decoquantur ferè ad medias: poſtea adde muccaginis eorumdem ſeminum Cydoniorum ℥. 10. rurſus coquantur ad conſiſtentiam, & inter coquendum ſequentem affunde liquorem.

℞ Turbit ſelectiſſ. optimè contuſi, & Scammonij primæ notæ, ana. ℥. 1. ß. Succi acidi Cydoniorum, hoc eſt, parum decocti donec aceſcat, ſpiritus vini optimi, ana. ℥. 5. aut ſex. Infundantur, igne lento, optimè Vitreo vaſe occluſa. Deinde colentur per chartam bibulam vt artis eſt, affundendo Aquæ Cinnamomi ℥. 4. Aquæ Roſarum & Galangæ tenuis ſtillatitiæ ana. ℥. 2. fiat Gelatina limpida. Doſis à ʒ. 1. ß. ad ʒ. 2. & 3.

Ex alijs ſimplicibus Medicamentis, pro ſcopo Medici etiam parari poteſt.

SVCCATIONES aliquot MEDICATÆ, AC PRIMVM DE LAVDANO OPIATO.

Caue à Diagrediatis Opiatis; nouiſſimis item biſtrionibus, Medicaſtris, adaculæ garrulitatis quorundam medicantium tyrocinijs, cum ſimplicium, tum compoſitorum medicamentorum ignaris. Nec non vt adagio vulgatiſſimo fertur à Pharmacopœorũ Quid pro Quo; & Cætera Notariorum.

Opiatæ vel Narcoticæ Confectiones, quæ torporem & ſoporem inducunt.

QVantæ ſolicitudinis anxietatiſvè Priſcis effrenatiùs Catharticorum Medicamentorum vſus fuerit; ſcitè nuperorum decantatiſſima & celeberrima methodicorum Practicantium Medicorum ſententia hæc, *Caue fili à Diagrediatis & Opiatis*, teſtatur. Infeſtantur ſiquidem à Scammonio, Diagredio, Colocynthide, vtroque Helleboro (quibus niſi corpore, ex Hypocratis decreto, prius agitato & commoto, non vtendum) Turbith, Tithymalis, Eſula, Meſereo, Chamælea, Thymelæa, Opio, Meconio, & ſimilibus. Si autem Scammonij aut Diagredij, à halitu viroſo ſuo caſtigati vſus verendus; quid cenſendum erit de periclitatoribus circumforaneis eruſcatoribus ſe Philoſophos oſtentantibus, & tonſoribus, qui quotidie ſupinâ audaciâ ſine periculi metu, Scammonio crudo, hoc eſt non præparato aut correcto, Colocynthide, Euphorbio, Laureola, Helleboro vtroque, Pſeudo-Elaterio, Helleboraſtro, Aconito, Opio, Meconio, Mercurio præ-

præcipitato, Stibio à Chymiſtis parato, Panacea, Sublimato ad fucum, & huiuſmodi nullius delectus, quæ ſuâ malignitate & acrimoniâ Auripigmenti aut Arſenici modo, vellicando vel inteſtina aut ventriculum vlcerando & corrodendo, humores quos recipiunt, euacuant, abutuntur. Magiſtratus ſanè indigni ſunt, vt Syluius inquit, qui in hos carnifices ſcutica dignos, non animaduertunt; ſed cum mundus immundus ſordidioribus ferculis, tumultuaria temeritate ineſcatus, magis infœlici Lolio & ſterili Auena delectetur, quàm peroptimis frugum generibus, fallique velit, neceſſariè decipiatur oportet. Ignobiles tamen iſti ſophiſtæ & Medicraſtri, ad capiendos hominum animos: ſuis hiſce medicamentis ſæpe objiciunt impunè rudes præpinguis Mineruæ naucleros, opiliones, vaccimulgos, vulgi fæcem, maximique ruſticam vilem Borealium tractuum turbam, vſos & abuſos. Quærenti cauſam, cur non lædantur, in promptu reſponſum, huiuſmodi homines larido rancido Butyro vti, Oleo, caſeo muſteo, ſero lactis, butyro & caſeoſa parte ſeparato, & pinguis eſcæ illuuie, immundis ſuum ferculs victitare, & conſimiles genij indulgentias illis in delitijs & volupe eſſe: quotidiano etenim horum eduliorum eſu infarcta, aut farciminis inſtar referta, turgida, laceſſita, longâque die ventriculis & inteſtina aſſuefacta, conſimilique blennoſo aut pituitoſo chyllo illita, munita, obruta, ſtupefacta, fluida & laxè latéque diffuſa, non repentè philtris, medicaminibus acrioribus, corrodentibus, viroſis aut virulentis offenduntur, afficiunturvè: induruerunt ſiquidem adeo vſu & conſuetudine heluonum & guloſorum ventriculus & inteſtina, vt ſpretis vellicantibus aut vlcerantibus medicamentis, non magis lædantur quàm ruſticorum manus, crura & pedes à ferociſſimis ſpinis, aut bos à ſtimulis. His verò ferculis, ſordidâque victus ratione; latioribus, ſpatioſiſſimiſque, obtuſioribus hebetioribusvè factis inteſtinis; acria, deleteria & Opiata antidota, quaſi intactis, illæſiſque per ea permeando illabuntur & excernuntur; quæ neque pondere aut quantitate maiore, aut mole moleſtiora ſunt, quàm vnica faba operoſis efferueſcens ebullitionibus maximo in lebete aut cortina (Brabantorum vernaculo adagio, **Een boone in eenen Brau-ketel**) agitata; aut piſciculus minutulus in immenſa, profunda vaſtaque maris voragine aut gurgite.

Si verò mollicellus, languidus, delicijs deditus aut Bilioſus, hiſce rudioribus, indomitis, immitioribuſque turbulentis medicaminibus vtatur; proculdubio ſæpe periclitabitur vita & perpetuis ſymptomatibus infeſtabitur. Sed fruſtra conqueror, & ſurdis cano: Hæc autem deplorata periclitabunda, & mille periculis obnoxia, ſalutis prodiga gens & ætas, tanquam duobus corporibus donata videtur; vno periclitationibus, ſorti & fortunæ expoſito; altero in archa aſſeruato & cuſtodito.

Quidam vno ſacculo Antimonium, alio Opium geſtant ſiue vna manu ignem, altera verò aquam, anodinam; vtroq; autem necem.

Quid verò cenſendum de MECONIO, vſu & abuſu quotidiano vbique terrarum pro vero OPIO diſtracto? ambo, ſcilicet Meconium & Opium, non modo externis, verumeatiam internis remedijs ſtuporem, ſoporémque etiam læthalem, non ſecus ac HYOSCIAMVS, ſi quis abutatur, facillimè repentè inducit, calore natiuo & facultatibus extinctis, ſtupefactis; perpetuo doloribus vindicatis & perſanatis, in ſempeternum ab omni malo liberatis.

Opij & Meconij abuſus funeſtiſſima, mœſtiſſimaque memorabilia plura meminimus exempla facinoroſa. Inter cætera ſpectaculi miſeri teſtes fuere doctiſſimi quondam collegæ ſuauiſſimi, apud Medioburgenſes Selandorum doctores Medici D. Adrianus Petri & D. Gulielmus Henderickeſſ. exhibitæ à pagano medicaſtro templi cuſtode Flandro inter obſtetrices ſagaces, ſtolidas inquam, coryphæo & Aſello Arcadico, parturientiumque lethifero amico, meri Meconij potiunculæ vxori honeſtiſſimi ciuis Iohannis Bins vocati, coxendico dolore affectæ; alioqui robuſtæ naturæ, inſomnes ſolùm noctes agentis, quæ illico, paulò poſt calamitoſè miſeréque obdormiuit, necdum experrecta, ſomno ſempeterno conſopita. Quamplurima exempla in medium adferre liceret, ſed breuitàtis ſtudioſus ſuperſedendum duxi.

Inter antiquiſſimas Opiatas & ante Galeni tempora præſtantior nobiliórque habita Philonis Antidotus carmine deſcripta, quam Galenus, Aegyneta & Meſueus ſequuti ſunt: conuenitque cum Philonio Romano Nocolai ad frigidos, cholicos, nephriticos, podagricóſque affectus ſopiendos, eorundemque ſymptomatum cauſas delendas.

Quantum ad *Requiem Magnam Nicolai* attinet, quæ efficacior vtiliórque eſt acrioribus vaporibus capitis ſomnos interrumpentibus & leniendis, arcendis, ſoporandiſque, non eſt æquiparabilis aut æquivalens in expugnandis frigidis cholicis affectibus, ſimilibuſque cruciatibus eorumque cauſis & ſymptomatibus; quia pauciora calidiora ſimplicia recipit ad reprimendam & caſtigandam *Opij* & ſeminis Hyoſcyami frigiditatem, altius penetrando ad diſſolutionem materiæ cronicorum frigidorum morborum, remotioribus locis collectæ & contentæ. Philonium recipit Piper, Caſtoreum, Euphorbium & Pyrethrum, quæ narcoticam vim noxiámque & viroſam Hyoſcyami

&

& Opij refrænant, noxiævè, viroſæque qualitati refragantur aut reſiſtunt; altiùs penetrando, vt modo diximus, digerunt, craſſa incidunt, & flatus diſcutiunt. Spica & Crocus humorum ſuperfluitates & vitia concoquunt, diſcutiunt & reſoluunt; quemadmodum Xylo-aloes & Myrrha, vt abundè in noſtris ſtirpium illuſtrationibus diſſeruimus.

Egetea ſiue Zazena Meſuæ, non multùm à Philonio differt, ideo non opus eſt diſpenſare. Dia-Olibano rarò etiam vtimur.

Hodie parantur ſuauiores, nitidiores, elegantiores & temperatura moderatiores Opiatæ Confectiones, aut earundem Succationes; cùm ad capitis, tùm ad pectoris Pleuritidem, renum & viſcerum affectus, Gonorrheam & ſanguinis eruptiones, ex Succino cæteriſque.

In morbis febre complicatis, Lachrymæ, Euphorbium & Caſteorum, quæ quia in hiſce compoſitionibus recipiuntur, plùs iuſto calfaciunt, ſuſpenſa ſunt, & periculo non carent.

Laudanum Opiatum Th. Paracelſi & Germanorum.

PEritiores Chymicæ artis profeſſores maximo in honore habent, magnificèque extollunt, & ob eximias dotes pro ſecreto non reuelando, celant hoc liquamenti ſiue antidoti genus. Quidam ne detegatur, myſtico verbo Thebaicum abſolutè vocant, à loco aut regione commendatiſſimi Opij. Variæ huius noſtræ ætatis Medicamenti ſunt deſcriptiones; vnuſquiſque ſua præfert. Iam viginti annis elapſis conuictor olim ſuauiſſimus Montiſpeſſuli & veteri amicitia coniunctus Doct. Carolus Battus Belga, mihi hoc Opiatum Theoph. communicauit & deſcriptione donauit, acceptа à fratre ſeniore Doctore Medico & practico apud Orientales Germaniæ principes. Satis conuenit cùm deſcriptione Theop. Paracelſi ab Andernaco exhibita, ſed ℥.ß. ſuccationis radicis Alterci albi habet & Mumiæ gr. tria; ille verò cochlear medium præſcribit & Mumiæ ℈.1. vterque habent ℥.1.ß. ſpecierum Diambaru pro ʒ.3. Opij. Conueniunt in Succini & Coralliorum Magiſterijs. Andernacus Croci Orientalis ℈.1. Battus ℈.ß. tantum & Moſchi gr.4. Andernachus Moſchi aut Ambræ, ſiue Olei ex Moſcho aut Ambaro grana tria: additque vnicornu quatuor grana. Alij tantundem lapidis Bezar addunt, quæ quantitas inepta eſt.

Huius celebratiſſimi & glorioſi Medicamenti aliquot præſtantiores verioréſque deſcriptiones, quia celant iſti nummis inhiantes, poſteritati patefacere libuit, præteritis aliquot Laudani præparationibus, pro arbitrio quorundam Pharmacopolarum & Chirurgorum leuiter, neque ſatis tanta in re eruditorum, compoſitis: quandoquidem nullas compoſitiones magis verendas Antiquitas & noſtri temporis experientia docent. Quidam pondera Narcoticorum augent, alij ſubſtrahunt: alij Hyoſcyami duplo & nimio pondere ad Opium addi volunt; id quoque ſequutus eſt Paracelſus & eius aſſeclæ, imitatione partim Philonij, partim Requiei Nicolai Myrepſici, febricitantibus Philonio minus noxiæ, quia moderatur & caſtigatur Narcoticorum noxa Opij, Hyoſcyami, Mandragoræ & Papaueris, ſine calidiſſimis Opij in morbis frigidis, antiquorum legitimis emendatoribus Euphorbio, Pipere, Caſtoreo, Pyrethro, & ſimilibus; ſed ſola Nuce Moſchata, Cinnamomo & Zingibere, ſeminibus frigidis, lenientibus Santalis & Tragacantho retuſis.

Hæc perniculoſiſſima pernicialia antidota, optima ratione perpendere valetudini indulgentibus operæprecium; neque facilè cedendum periclitatoribus audaculis, ſordidè auaris, qui narcoticis non fermentatis & contra leges artis paratis, ſtuporem inducunt, & perennem ſomnum conciliant; quibus abundè in prologo non eſſe vtendum ante fermentationem ſex menſium diximus.

Non minùs accuratam diligentiam requirunt & merentur Cathartica Medicamina, quæ negligenter hodie parantur.

Laudani Opiati deſcriptio D. Car. Batti non contemnenda.

Recipit Opij minutim inciſi, ℥.2. Mumiæ ℈.1. Succationis radicis Alterci albi cochlear medium. Hæc ſimul vno immittito vitro anguſti orificij. In alio indito vitro ſpecierum Diambaru, ℥.1.ß. affundendo ſpiritus vini quantitatem ſufficientem: Digerantur ſolis feruore vitro occluſo, vel Balneo per dies quatuor: deinde ſuperfundito ſpiritum hunc per inclinationem colatum miſturæ Opiatæ in phyala vitrea compoſitæ, vt hoc ſpiritu vini imbuta, fiat quaſi pulmentum: exponatur ſoli tribus diebus & affundendo iterum itidem vini ſpiritum, perſtentq́; infuſa: & hac lege aut formula hic labor ter repetendus, nouem dierum intercapedine. Denique exciccetur, & denuo imbuito vino ſtillatitio vt priùs addendo Magiſteriorum.

riorum. Corallij rubri, & Succini flaui, ana. ℈.1. *Moschi, gr.4. Croci Orientalis,* ℈.ß. Fiat massa catapotijs formandis idonea. Dosis à granis 8. ad 10. 12. 15. & plura pro ratione morbi & corporis.

Obseruatio G. Andernaci in Laudanum Opiatum Theophr.

Hoc auertendum est, eiusmodi catapotijs vtendũ non esse, nisi nimia necessitas vrgeat, & corpus antea probè purgatum fuerit; sunt enim illa ex vehementibus medicamentis & stomacho alienis parata, quod pauci obseruare videntur; eoq; minimum ipsorum pondus deuorasse satis est: aliàs sæpè ægrum cum morbo è medio tolles.

L'Obel. Apposité dixit Andernacus Laudanum fieri ex vehementibus medicamentis, &c.] Hic tamen animaduertere oportet virus Opij & Hyoscyami, Apollinaris herbæ vocatæ, emendari infusione copiæ specierum Diambaru, Croco, Cordialibus & vini spiritu. Hyoscyamum fortè Apollinarem herbam dixere, quadam ad Apollinis nomen allusione, quia infernalis telis et arcu noxius Deus item iudicatur; aut contra quia salutem morbos abigendo, tuetur. Hyoscyamus autem cerebro, cordi, ventriculo, et visceribus noxius est. Hoc sanè Laudano maxima cum cautea vtendum, probo: quod tamen præceptum non audiunt quamplurimi aromatarij, Medicastrorumq; cohors, qui auso potiuntur.

Inter LAVDANI genera à D. doctiss. Libauio in collectaneis Alchemiæ suæ, præferendum illud mihi videtur à Iohanne Hart. Beyro missum, quod non multùm differt à superioribus, *sed pro* ℥.3. *succi Alterci totius floris albi inspissati, habet Mumiæ veræ gr.24. ex spiritu vini extractæ, Infusionis specierum Diambaru sesquiunciam; sesquunciam extracti Opij, id est, quadruplum succationis Alterci, additis essentiæ Coralliorum rubeorum, Succini albi, ana.* ℥ ß. *Essentiarum Margaritarum, Auri, quindenis granis. Croci, Castorei, Unicornu vel Lapidis Bezar, ana. granis octenis:* quæ quantitas longè minor videtur. *Ambræ griseæ siue cinereæ, Moschi aquâ Cinnamomi solutorum, ana. granis septenis. Huius Laudani inuentor prædicatur Paracelsus. Hæc Libauius.*

Nuperorum commendatior Laudani descriptio apud Londinenses vsitatissima D. Iosepho gloriosè, sed perperam ascripta.

Sunt qui huius loco sumunt olei Caryophyllorum ℥.ß.

Recipit Caryophyllorum contusorũ infusorum in. s. q. menstrui Botryitis ℥.6. *fiat ex arte Succatio. Specierum Diambaru, Succationis radicis Apollinaris, Opij præparati, an.* ℥.3. *Croci* ℥.1.ß. *Mumiæ* ʒ.2. *Menstrui Botryitis q. s. Digerantur iuxta artis leges chymicè, & fiat succatio secunda, priori permiscenda, addendo Tincturæ Margaritarum* ʒ.9. *Tinct. Coralliorum & Magisterij Carabis, an.* ʒ.6. *Cornu Monocerotis* ʒ.1.ß. *Ambræ cinereæ* ʒ.1. *Moschi* ℈.1.

L'Obel. In hoc Laudano Caryophilli, pari sex vnciarum pondere, vtriusque Opij & succi Hyoscyami, singulorum nempe trium vnciarum, id est, sex diuiduntur.

Opiatis Crocum addidere prisci, cuius tamen pondus in hac Laudani descriptione longè superat omnium descriptionum Croci doses: & nisi admodum pauca quantitate exhiberetur, caput magis grauaret quàm leuaret, et cor auocatis spiritibus læderet, eadem qua capite de Croco in Dioscoridem, diximus ratione, in nostris stirpium illustrationibus.

Laudanum Godefridij ad pectoris vitia.

Istis Laudanum subiunximus piæ memoriæ D. Godefridij à Bremen, Pharmaceutices & Chirurgices callentissimi ad Pulmonum affectus.

Addi potest Glycyrrhizæ succus.

Recipit radicum Helenij recentium, ℥.3. *Rad. Iridis Florentinæ,* ℥.1. *Thebaici,* ʒ.6. *Baccarum Iuniperi, Succationis florum Papaueris Rhæadis, an.* ℥ ß. *Seminis Alterci albi leuissimè contusi,* ʒ.3. *Cinnamomi* ʒ.2. *Cariophyllorum* ʒ.1. *Croci orientalis* ʒ.ß. *Condiantur in s. q. vini rubelli, ex arte fiat Chylisma.*

Aliud Thebaicum eiusdem ad Nephriticos.

℞ *Radicis Angelicæ* ℥.1. *Glycyrrhizæ rasæ tantundem. Granorum Iuniperi* ʒ.6. *seminis Dauci, Fæniculi, an.* ℥.ß. *Cariophyllorum, Cinnamomi, an.* ʒ.2. *Macis* ʒ.1. *Croci* ℈.1. *Infundantur in s. q. aquæ Cinnamomi biduo, calore Balnei. Colaturæ adde succi Thebaici* ℥.1. *Succationis radicis Hyoscyami albi* ʒ.1. *Succationis Papaueris Rhæadis,* ʒ.3. *fiat Chylisma secundum artis præcepta.*

Laudani

Laudani Opiati præstantior formula vsus frequentis apud plerosq; Germaniæ celebres Medicos à D. Io. Wolffio, & L. Myrreo societatis Pharmacopolij Reginæ accepta.

℞ specierum Diambaru ℥.2. Opij spititu vini optimè præparati & defæcati, ℥.1.ß. Succationis Radicis Alterci eodem modo præparatæ, ℥.1. Castorei optimæ notæ, ℥.ß. Essentiæ Croci, ʒ.2. Alcool vini q.s. Infundantur loco calido per dies octo, colentur & exprimantur. Rursus infundantur, addito nouo Alchool & exprimantur, hoc ter repetito labore. Postea omnes colaturas distilla in Balneo Mariæ ad Mellis consistentiam: Tum recipe dissolutionis Margaritarum, Coralliorum rub. Magisterij Succini, an. ʒ.2. Misceantur supradictis & perstent in degestione vt loquuntur per 12. dies; & redigantur in formam massæ pilularis, cui in fine adde Moschi ℈.2. Ambari cinerei, olei Caryophyl. olei Cinnamomi, an. ℈.1. Olei Macis, ℈.ß. fiat Opiatum.

Catapotia Anodina Rondelletij.

VArio scopo diuersimodè à Medicamentariæ artis peritis medicis, Catapotia Anodina, eorumdemque Chylismata præscribi possent.

Rondelletius ad cholicos affectus huiusmodi catapotia parabat: ℞ specierum Diagalangiæ, ℥.2. spec. Aromatici Rosati, ʒ.1. Castorei, Opij, ana. ʒ.ß. Piperis, Croci, Myrrhæ, ana. ℈.ß. Euphorbiæ, gr. 10.

In Nephritico dolore addebat singulis dragmis, Succini præp. ℈.1.

In coniuncta inflammatione, Euphorbium, Piper & Myrrham demebat. *Opium in vino passo siue Maluatico dissoluitur, pistillo callido & pillulæ minutissimæ formantur.* Dosis duæ aut tres.

Laudanum duplex descriptionis nostræ.

Omnibus Laudanis, Opiatisque antidotis exactè perpensis, duo moderatiora mihi elegi, quibus non vtor, nisi magnâ symptomatum sæuissimorum vrgente necessitate.

Recipiunt Opij Thebaici ʒ.10. dissoluti in parua quantitate aquæ papaueris Rhæadis aut Lactucæ, & mollissimo igne despumati.

Succationis corticis radicis, seminum recentium, foliorum & florum Apollinaris herbæ floris albi quadam Dioscoridis imitatione extractæ, & eodem, quo diximus, Opij modo despumatæ, ʒ.5.

Spumæ autem Opij & Hyoscyami diligēter auferendæ, quia perniocissimæ, in remedijs internis præsertim. Vbique passim cum externis, tum internis Hyoscyamo nigro abutuntur Medici, Chirurgi & Pharmacopœi, animo non aduertentes, tanquam abdicatum à Dioscoride & antiquis damnari: album vt quod mitissimum esset Medici recipere Dioscoride authore.

Caryophyllorum, Cinnamomi, spec. Dambaru, ana. ℥.2. Specierum Aromat. Ros. Diamargarit. frig. ana. ʒ.6. Spec. Diatragacanthi frigidi, Croci, ana. ℥ ß. Spec. Diagalangæ, Piperis, Castorei, Myrrhæ, an. ʒ.2.ß. Bitumis Iudaici, Indici, aut Gallici, ʒ.2. Euphorbij ʒ.1.

Infundantur omnia secundum artis leges, varijs vitreis organis vt supra monuimus: circulentur chymicè & fiat omnium vnita mixtura & Succatio ex sufficienti q. menstrui Botryitis. Quibus peractis, commisceto dissolutionis Margaritarum ex succo stillatitio Berberis aut acidorum Granatorum paratæ. ʒ.4.

Tinctura Coralliorum, Magisterij Succini flaui, an. ʒ.3. ℈.2. Sigilli Lemnij. ʒ.2. Cornu Monocerotis aut lap. Bezar, ʒ.1.ß. Ambræ cinereæ, ℈.2. Moschi ℈.1. Fiat omnium absolutissima vnitatis misturæ.

Laudanum Opiatum nostrum in morbis calidis.

Recipit Laudani præscripti mediam partem, ablatis Pypere, Myrrha, Castoreo & Euphorbio: Horum vicem supplebunt, Scordij, Melissophylli, an. M.3. Dictamni Cretici aut pulegij Ceruini M.1.ß. Seminis Citri, Cardui Benedicti, Acetosæ, Portulacæ, Aquilegiæ, Lactucæ aut Intybi, ana. ℥.ß. Infusionis florum Violarum & Borraginis singulorum sesquiunciæ paratæ in s. q. succorum Borraginis & Scabiosæ limpidissimè defæcatorum. Fiat omnium conditura ex prædictis succis & s. q. vini Maluatici siue passi; & tandem liquamentum, omnibus transcolatis & probè mixtis secundum artis leges.

Cinnamomum Opij alexipharmacum & veneficijs amoliendis est, Dioscoride authore, libr. 6. Bitumen Indicum præfertur Dioscoridi, Officinæ Iudaicum commendant. Reperitur etiam hodiè optimum Bitumen liquidum, validi adeo odoris, vt vicina loca eo inficiantur, in Galliæ tractu

Auuergne

Auuergne vocato, prope *Clermont*, Picis modo fonti innatans, qui vernaculè *fonte de la Pege*, Picis fons dicitur, cuius in Diambaru meminimus. Lugdunenſes Myropolæ hoc lucri cauſa per Germaniam, Belgiam& Italiam diſtrahunt; quo fœliciter ad vteri ſtrangulatus, procidentias, muliebréſque purgationes,vti Dioſcoridis æuo, cum Caſtoreo & vino, potu eliciendas vtimur. Commendatur etiam Dioſcoridi & ſerpentium morſibus & celiacis in catapotijs auxiliari proditur, & cum Aceto potum diſcutere ſanguinem concretum.

Rondelletium præceptorem meminimus,rationem abuſus in hunc vſque diē Arabum *Mumiæ*, ſiue Piſſaſphalti Dioſcoridis & Græcorum docuiſſe. Aſſerebat enim Medicantium vulgus,in præcipiti lapſu& læſione interna ſolitum ad ſanguinem concretum diſcutiendum, incredibili celeritate ad ſepulchretorum monumenta gradum præcipitare,indéque Aſphaltum vel Piſſaſphaltum promiſcuè, quo vulgi & pauperum corpora mortua condiri, vti hodie etiam Principum, Regum, magnatum & illuſtrium virorum corpora Myrrha, Aloe, Nardino, Opobalſamo & Aromatibus ſolent deferri: vndéque factum vt ſæpe conditam & aridam carnem, totumque cadauer pro conditura & conditorio attulerint,affectiſque corporibus pro legitimo Bitumine aut Piſſaſphalto exhibuerint; eodem adhuc in hoc tempus putiduo, Chriſtianis horrendo, vulgi Medicorum, Medicaſtrorumvè turbæ, Chirurgorum & Pharmacantium errore & inſcitia: qui Sperma Ceti cum Pice,& Erythrodani puluerem ad concretum ſanguinem præſcribunt, minimè peccant.

Piſſaſphaltum tantâ copiâ Venetias deferri ſolet, vt onerarijs actuarijſque nauibus & lembis picandis, Picis naualis vicem ſuppleat; cuius penuria Veneti Pharmacopœi hoc Piſſaſphalto in puluerem redacto (quia facillimè in glebas concreſcit) vti coguntur in vnguento Baſilico. Arabes, Chymiſtæ, barbari et præſtigiatores delectantur Mumiâ iſta factitiâ impoſtorum, & ſuperſtitioſis mortuorum phantaſmatibus ſiue ſpectris & laruatis inferorum vmbris, buſtorum ſemiuſtorum, ſepulchrorumque terrorem incutientibus formidinibus, vt admirationi ſint hominibus idiotis,& pluris fiant illorum pharmaca in ſterquilinio parata,addito ſale aut nitro ex cadauerum cineribus, aut carne putrefacta, fune, laqueo, ſuſpendióve defunctorum ſepultorumque compoſito,& meram incomparabilem *Panaceam* credito.

Huius Laudani vſus, non magis verendus quàm Theraices, Mithridatios,aut Dioſcordij antidoti, modo fideliter & optimè paretur,& exhibeatur ijs quibus conuenit,iuxta Hippocratis exemplum & decretum, *Quos quando & qualia purgare oportet*. Eadem tamen cautione & circumſpectione,crudæ,coctæ,humidæ & ſiccæ materiæ opus eſt, qua in Theriaca aut Mithridatica antidoto,ne ex ſimplici febre,duplicem faciamus, cruda impactâ materiâ,chronicorum morborum ſobole & fomite: Quapropter horum et ſimilium promiſcuus quotidianus vulgi, populariumque medicaſtrorum vſus et abuſus ſæpiſſimè improbandus.

Lemnia virulenta pharmaca domat, & illorum ad cor penetrationem inhibet,Caſtoreorum liquefacit pituitam tenacem.

Auri diſſolutio.

Diſſoluitur aurū, & potabile,vt loquuntur,redditur præparatum ex optimo ſpiritu vini & Tartari cum ſale ſuo & lapillis,in frigido chymicè diſtillati,per Antimonium prius,vt ſolent aurifabri,exactiſſimè purgatum. Deinde ℥.ß. eius foliati ſiue in folia redacti ſpiritu Aceti mordaciſſimi ſoluta, iterum purificetur, & tandem ℥.6. prædicti ſpiritus vini alcholiſati digeratur 30 diebus; & denique in eximium liquorem artificioſè redigantur, Balnei calore gradatim aucto. Poſtea aqua communis diſtillata affunditur & toties diſtillatur per inclinationem, donec ſal & phlegma illi immixtum deduxerit.

Coralliorum & Margaritarum ſolutio & tinctura.

Non minori artificis ſolertia diſſoluuntur Margaritæ et Corallia, addito Nitro præparato & defæcato, menſtruiſque magiſterio conuenientibus; eliciunturque tincturæ, calcinatis lento igne, ne tincturæ euolent.

Alia ſolutionis optima ratio.

℞ Fæcis acerrimæ q.ſ.Aceti; diſtillati calcinetur,& affuſa q.ſ. Aceti diſtillati,diſtilletur denuò.

℞ Laminas

℞ Laminas Auri per ſtibium repurgati q.ſ. Soluuntur facilè ex ſupradicto Aceto: abſtrahitur per deſtillationem: puluis remanens abluatur à ſalſedine & aciditate. Hic puluis reuerberetur, & ſpiritu vini in digeſtione, vt loquuntur, extrahitur tinctura. Vel hic puluis ſoluatur aut extrahatur in digeſtione per aquam Salis artificialis.

Aqua Salis diſtillatur per lateres in puluerem redactos.
Loco Aceti, aqua ſoluens talis eſſe poteſt.

℞ Aquæ Fortis ex Nitro, Vitriolo, & Alumine, quæ abſtrahatur à ſale exiccato: Hæc enim aqua ſupplet vicem aquæ Regiæ pro ſolutione Auri. Tandem, vt ſupra, extrahatur Spiritu Vini tartariſato, vel aqua Salis.

Aqua Salis alia.

℞ Salis torrefacti, pulueris Carbonum Quercinorum, ana. Miſceantur, deſtillentur vt aqua Fortis; erit aqua Salis.

Acetum illud optimum eſt ad Tincturam Coralliorum
& Margaritarum, hoc modo.

IN puluerem ſoluuntur ſupradicta, induntúrque in phyalam longo collo, quantitate paruâ, Aceti præparati bonâ copiâ affuſâ. Stent in loco calido ſuper cineres donec Acetum rubeſcat; per inclinationem ſeparentur: Reſiduo affundatur aliud Acetum: Hic labor repetendus donec tota ſubſtantia ſit reſoluta. Tandem Acetum ab hoc abſtrahatur; puluis à ſalſedine aquâ abluatur calidâ, cui vinum Alcholiſatum affundatur; tandem Tinctura in digeſtione extrahatur. Illa eſt Tinctura & Medicina.

Sed Magiſteria ita fiunt ex omnibus etiam Gemmis.

℞ Corall. Salis Nitri, ana. Comburantur aliquoties repetito Sale Nitro: Abluta à Sale Nitro reſoluantur Aceto prædicto. Tota ſubſtantia reſoluta & coagulata vna cum Tinctura Magiſterium dicitur.

Catapotia Aurea ad luem Veneream, accepta beneuolentia & humanitate amiciſſ.
V. D. D. Malach. Bernard apud Rotomagenſes
Medici clariſſ.

℞ *Auri puriſſimi limati ſubtiliſſimè Drach. 4. Hydrargyri præparati cum vrina, Aceto, Sale, & Oleo communi q. ſ. ad parandum amalgama; cui affundes aquæ Fortis Regiæ q. ſ. ad calcinationem; Quod ſi non ſat cito fiat, impones igni lento donec euanuerit hydrargyrum. Poſtmodum toties lauabis aquâ Roſarum, quoad nulla amplius adſit ſalſedo aut acrimonia in auro calcinato, quod deinde terito ſuper porphyrio aut marmoreo lapide, addendo paulùlum ol. Caryophyllorum. Tunc recipe pill. Aggregatiuarum ℥.2.ß. Theriaces Andromachi antiquæ ſelectiſſ. ℥.1.ß. Boli Armeni & Corally rub. præparati, ana. ℈.2. conſer. Roſar. ℥.3. fiat maſſa pill. quæ fermentetur in ol. prædicto, & formentur pil. 4. ex ſcrupulis duobus; quarum ſumat duas, horis matutinis ieiuno ventriculo; alteras duas, horis duabus à leui cæna, prius purgato corpore.*

Pul. Albus ſiue Mercurius laxatiuus (mihi ſuſpectus, vt huiuſmodi pleraque quæ ſequuntur, præterquam in lue venerea) fucus niueus præſtantiſsimus, tanquam arcanum incomparabile & ſublime, non reuelandum, abſconditus à Chymiſtis.

Recipit Mercurij Sublimati ℥.6. Mercurij crudi ℥.3. (alij ℥.1. tantuum addunt.) Triturantur diu piſtillo & mortario ligneo nitidiſſimo ad ſummum candorem vſque: Aliqui addunt ſalis chy-

 micè

micè albissimè depurati q.s. Tum ad delendam acrimoniam Sublimati & salis limpidissimam aquam pluuialem vel fluuialem colatam affundunt, macerant per 12. horas. Tricenis vicibus & pluribus hic labor repetendus. Postea exiccabitur subsidens niuei candoris puluis, effusâ aquâ vltimâ, igne lento, vel cineribus, aut arena calidis. Quidam ℈.1. pro dosi exhibent. Quouis modo cùm cautela vtendum, etiámque ad Fucum, quia dentes & os afficit, vti omnia medicamenta ex Hydrargyro parata ad affectus Venereos.

A nobis plus satis inculcatum; Lippis item & tonsoribus notissimum est, Empyricos hodie regnare, & optimos Medicos frigere. Hodie namque Medicastri, Medicamentarij & Tonsores vbique passim in aquilonicis plagis, etiamque alibi ad ægros vocantur, & boni Medici, vt plurimum excluduntur, ne vulgi ineptiæ asininæ detegantur, nec non nisi omnibus conclamatis accersuntur, & post bellum auxilium expostulatur. Vulgi siquidem Medicastrorum experimenta, Scammonium purum non correctum, Puluis Præcipitati, Antimonium, Puluis Sanctus Maledictus, Puluis Passauantius, & huiusmodi nullius delectus Medicamenta dubia, fallacia, malè præparata, ancipitis & perniciosæ facultatis, nobiléque malum, quia abutuntur, cum sint; aliquot, inter indigestæ molis quam plurima, selectiora, præstantiora & emendatiora à Ludouico Myrreo Pharmacario Regineo accepta enarrare libuit.

Lud. Myrreus. Præstantior Turbith Mineralis descriptio.

Recipit Mercurij crudi, Fugitiui senioribus practicis Monspeliensibus, quia malè audit apud plebeos, vocati ℥.4. Sublimetur ex salis Hispanici defæcati & præparati, & Vitrioli, ana ℥.1.ß. vel q.s. Postea infundantur per diem naturalem in s.q. Mordacis vini siue Aceti acerrimi (non Bieræ) & salis Hispanici aut Gallici purificati, & eadem muria sæpe mouendo, exactissimè abluatur, & Mercurius ad pristinum statum redeat, siue iterum reuiuiscat. Deinde mortificetur ex ℥.4. Olei selectissimi Vitroili: Infusa perstent per octo dies, occlusa exactissimè vase vitro fortiore duplicíq; lato fundo, angusti orificij, quali vtuntur aurifices. Hic labor ter repetendus, nouatis oleo Calchanthi & Aceto, addendo auri purissimi soluti aquâ Regiâ ℥.2. His peractis abstrahatur oleum per tertiũ gradũ, & in tenuissimum puluerem redigetur Mercurius. Dein aquâ fontanâ sexies, septies & plurimum abluatur. Tum demum similiter Rosaceâ colluitur, quæ in Balneo euaporando exhalet ad exactam Turbith Mineralis siccitatem: Cuius pars impurior ad externos Chirurgicos vsus separatur: purior autem, quæ aurei coloris est, recondatur. Dosis à gr.4. ad 6.

Pul. Vomitorius albus, quo in tertiana vtuntur. Pul. Benedictus Chymicis. Myrreus.

℞ Stibij crudi ℔.2. Mercurij sublimati ℔.1. puluerizentur per se in porphyreo lapide. Misceantur indanturq; Retortæ Vitreæ: distillentur lento igne (adhærebit vitro fuliginis instar) aptato amplo recipiente vitreo vase. Deinde vas apertum aeri expone, vt exhalet fætor. Sicq; octo dierum spatio in oleum resoluitur, quod capiti mortuo vocato, siue fæcibus affunditur, additis ℥.4. salis Alkali. Iterum distillentur vt supra. Resoluetur in oleum ad deplorata maligna vlcera penna contacta. Ficus ani exedit.

Huius olei qu.suff. effundatur in vas vitreum aqua plenum (statim in puluerem album abit) per octiduum aquam iterando. Siccetur puluis. Dosis à gr. duobus ad sex ex ℨ1. Rhodosacchari. Blandè mouet vomitum & secessum.

Pul. Vomitorius alter inter Minerales mitior & potior. Myrræus.

℞ Vitri Antimonij tenuissimè in puluerem resoluti, ℥.1. cui affunde spiritus Chalcanthi, ℈.2. Permixtis exactissimè spatula in fusorio idoneo quo aurifices vtuntur indito, fornaci accommodatum ad exsiccandam hanc materiam, qua exsiccata affundatur nouus spiritus. Is labor quinquies aut sexies repetitur. Tandem prorsum exsiccata & in cinereum colorem redacta materia perfundatur aquæ vitæ Mastichinatæ optimæ ℔ 1. & digeratur per horas duas (aquæ autẽ ℔.1. recipit Mastiches ℥.3.) Tandem aquâ vitæ per incendium accenso papyro absumatur; puluerisetur materia & seruetur in vsum. Dosis in substantia à gr. trib. ad 4. & 5. in infuso ex vino albo à gr.5. ad 8.9. Febricantibus ex aqua Rosar. Borrag. & similium.

Myrræus.

Myrraus. Vitriolum Veneris.

℞ *Laminas Cupri tenues aut batituram Cupri vocatam pondere libræ vnius. Sulphuris in puluerem triti, ℔.ß. In uas ferreum stratum super stratum indatur: vrantur simul. Post refrigerationem terantur, & iterum in illud vas aut laminam ferream ponantur, calcinentur lento igne, rudicula Cuprea semper gitando ad rubedinem. Paruâ eius quantitate ferro superposita ad refrigerandum & explorandum num Calcinatio peracta, ex fusco ruberrimi coloris fuerit, saporis acris vitrioli, alioqui calcinatio continuanda aut repetenda. His peractis & refrigeratis aquâ limpidâ imbuatur, & per manicam Hippocraticam coletur. Deinde Cupreo vase liquor in auras euolet, ad liquoris in lapillos, Cyprij Chalcanthi concretionem sacchari candi modo.*

Falluntur qui vulgare Vitrioli oleum conantur reddere dulce: Vitriolum namque Veneris suapte naturâ admodum dulce est: Itaque Vitrioli dulce oleum ex Vitriolo veneris parandum.

Aqua Mercurialis, Chymicis Philosophica vocata, tanquam abditissimum archanum non reuellandum, vti illorum & Arabum pleraque nominibus barbaris abscondita medicamenta.

℞ Mercurij sublimati & Arsenici, ana. ℥.1. Aquarum Rosar. & Plantag. ana. ℔.1. Ebulliant semihoræ spatio, addita sub finem Schænanthi contusi, ʒ.1. Illinatur locus affectus leniter pennæ: Cutis ampulas & eruptiones contrahit, quemadmodum ex vsu Cataplasmatis è Lepidio Aeginetæ, ad dolores podagricos, coxendicos & omoplatæ, & vltimas luis Venereæ vnctiones, sed caute agendum. Aduersar. capite de Lepidio. pag. 135.

Aqua Philosophica altera ad Cancrum oris efficaciss.

℞ Sublimati, Auripigmenti, ana. Aquæ Plantaginis q.s. fac vt supra.

Aliter sic.

℞ Fugitiui Sublimati, ℥ 1. Arsenici, ℥.ß. Schænanthi contusi, ℈.2. Euphorbij, ℈.1. aquæ vitæ optimæ, ℔.1. Circulentur chymicè addendo Stillatitiæ Rosar. ℔.ß. colentur, seruentur vsui.

G. RONDELLETII TRACTATVS DE HYDROPE NVNQVAM ANTEHAC IN LVCEM EDITVS.

Hydrops ab aqua nomen accepit, nam in omni specie tandem aqua colligitur, etiam in illa quæ ab Hippocrate sicca dicitur, quam Tympanitem alio nomine vocant Medici, in quo flatus multi sub peritonæo recollecti sunt, sed tandem aqua è venis in spacium ventris veluti per diapetesim exudat, sed plus aquæ in Ascite, quàm in alia specie: plus verò aquosæ pituitæ in Hyposarca vel Leucophlegmatia. Sunt qui illam distingunt ab Anasarca, sed specie non differunt.

Est autem Hydrops siue aqua intercus symptoma in actione læsa sanguificationis hepatis, primario vel per consensum: Sanguificatio hepatis est actio, adque carnem refertur tanquam ad præcipuam illius actionis partem instrumentumvè, vt doctè Gal. de dogmaticis Hippocrat. & Platonis ex sufficienti enumeratione partium.

Est aliquando affectus in ipso Hepate, vt intemperies omnis immoderata, calida, frigida, humida, sicca, obstructio, abscessus, scirrhus.

Per consensum omnium partium quæ ad facultatem nutritoriam referuntur, vt ventriculi, intestinorum, splenis, mesenterij & renum consensu: sed citius ob affectum illarum partium, quæ vel magis excrementis suscipiendis seruiunt, vel ob vicinitatem, vt Splenis, quia sanguinem fæculentum recipere debet, & massam sanguinis defæcare: si frustretur illa vtilitate iecur, tandē refrigeratur, læditurque sanguificatio. Item, si renes non trahant lotium, replentur venæ lotio & fit aqua intercus: sic etiam ob longos affectus mesenterij, ob vicinitatem læduntur venæ meseraicæ, & per consensum hepar: deinde intestinorum consensu & ventriculi: vt si ob calorem imbecillum, chylum vel cibum crudum mittant, vel flatus generant vel pituitã; & sic fit Tympantes & Anasarca. Læditur vel refrigeratur hepar à contactu chyli frigidioris, vt omne agens agendo repatitur, repatiendo læditur. *Tympanitis & Anasarcæ causa.*

Aquam intercutem læſio pulmonum facit, nam Phtiſici & Hectici magna ex parte Hydropici fiunt, niſi fluxu ventris corripiantur, & ob fluxum morte præocupentur. Hoc fieri puto, propterea quod in illis ab intemperie illa æquali facultas concoctrix ſiue ſanguificatrix læſa eſt.

Aſthmatici item Hydropici tandem fiunt, vel quia aliqui, vt per anatomen cognouimus, aquam in ſpatio thoracis habent, quam cùm corpus mouent concitatius ſiue celerius agitant & pulmonum expirationem impediunt.

Alij Hydropici fiunt propterea quod cor per arterias conſenſum habet cum hepate, quod ſi cor non probè diffletur, iecur tandem concipit calorem præter naturam, qui actionem lædens hepatis Hydropem facit.

Fit & ob immoderatum fluxum ſanguinis & aliorum humorum. Vidimus ob immoderatum fluxum hæmorrhoidum, vteri, naſi, vel intempeſtiuam ſanguinis miſſionem, ob ſputum ſanguinis, ob dyſſenteriam ſanguinolentiam diarrhæã & alium longum fluxum humorum.

A potione item aquæ frigidiſſimæ poſt immodicum corporis exercitium.

Ob morbum acutum hydrops fit vt Hippocrates docet: Hydropem ſemper præcedit Cachexia, & nunquã repentè fit, ſed poſt aliquod tempus: non enim repentè fieri poteſt, vt ad tantam intemperiem hepar veniat, quæ hydropem generet; neque tanta vel flatus vel ſeri fit collectio, vt hydropem generare poſſit, niſi ex retentione vrinæ aliquis ſpeciem hydropicis ſtatuêrit; ſed non eſt verus hydrops niſi perſeueret: nam collectio ſeri eſt, quæ ſequitur actionem læſam; neque à ſeri copia conſtituitur, ſed à ſanguificatione læſa: vt ſi ob calculos in vreteribus retentos aqua non deſcendat in veſicum, retro cedit & habitum corporis implet ſero, vt corpus prætumidum appareat ſine hepatis læſione; nam ſi calculus deturbetùr deorſum, & fluat vrina, ſtatim prouocato ſudore, redibit ad ſuam naturam corpus, & vt cito fit, cito curatur.

Facilè dignoſcitur hæc affectio poſtquam ad aliquam magnitudinem venit, & tum difficulter curatur: melius eſt venientem agnoſcere, vel cum incipit, quo tempore omnia ſunt mitiora & vires fortiores, quæ omne genus remedij ferre poſſunt.

Timpanites. Timpanites agnoſcitur ex morbis vel cauſis morbificis præcedentibus, vt ſi præceſſerint multæ cruditates, multi rugitus in ventre ſine aliqua euacuatione per ſedem vel ructum; ſi venæ magis diſtente appareant quàm pro ratione plenitudinis: nam poſt longos affectus ventriculi aut hepatis, aut aliarum partium plenitudo eſſe poteſt, etiamſi paulo cibo repleti, difficile reſpirant ob flatus qui tam diſtendunt partes internas. Quod ſi circa vmbilicum dolores fiunt qui non ſoluuntur, neque medicamentis, neque alio aliquo modo, quia ſub meſenterio vel inter tunicas meſenterij congregati ſunt, certò ſpectare debemus aquam ſiccam, vt Hippocrates ſcriptum reliquit. *Circa Vmbilicum dolores, &c.*

Aſcites vera ſigna. Aſcites verò deprehenditur primum quod multum vrinæ in nobis generatur & redditur, ſed paulo poſt ſupprimitur, & in venis remanet & grauitatem & pondus facit. Cum corpus voluitur, ſentitur aqua fluens veluti per canalem: ſitiunt, corpus contabeſcit indies & venter intumeſcit.

Anaſarca. Anaſarca cognoſcitur cum partes externæ frigidiores tactu deprehenduntur, & in ea frigiditate perſeuerant, Facies & partes corporis quæ longo morbo emaciatæ erant tumidiores apparent, & palpebræ, pedéſque craſſiores & candidiores fiunt. Quod ſi præceſſerit fluxus ſanguinis immodicus vel aquæ potio frigidioris Anaſarcam expectare oportet: & ne decipiamur, diligenter interrogare oportet, ſi id euenerit ob longas vigilas, vel quia laborans noctu diu ſteterit rectus: ſolent enim tibiæ aut pedes intumeſcere, vel ob impregnationem aut vigilias, aut ſtationem longam. Quod ſi prætementi cedat caro & remaneat veluti fouea quędam; eſt vel partis œdema, vel initium Anaſarcæ.

Hydrops qui à cauſa calida ortum habet, difficilius curatur quam qui à refrigeratione: in cauſa eſt quod Medicamenta intrinſecus vel extrinſecus apponenda, calida ſunt; quæ dum aquam euacuant, vel ſiccant, vel digerunt, vel flatus abſumunt, intemperiem augent, quæ hoc ſymptoma attulit. Si à frigida, & cauſam & ſymptoma auferunt.

Hydrops à cauſa calida. Hydrops qui ob ſcirrhum hepatis vel ſplenis fit non curatur, neque ſi ab ſcirrho Pancreatis fiat, ſi ſcirrhus exquiſitus ſit & antiquus: Morbus nullus curatur, cuius cauſa tolli non poteſt. adde quod ſcirrhi hepatis difficilius curantur, & medicamenta emollientia aduerſantur parti, quæ aſtringentia ſemper expoſtulat ad eius corroborationem, prętereà quod partes emollientia relaxant, quæ relaxatę magis flatu vel aqua implentur.

Pancreas cum alijs grandulis meſenterij in ſcirrhum vertuntur, qui difficile deprehenduntur ob ventris inflationem, & quia nullus antiquorum quod ſciam obſeruauit, neque ſcirrhus hepatis in magna diſtentione vel inflatione reprehendi poteſt.

CVRATIO.

Curatur Hydrops ad curationem morbi qui illius cauſa eſt: Quare danda eſt opera vt deprehendatur qualis & quæ cauſa præceſſerit, quæ intemperies aut tumor, intemperies calida vel frigida. Calida intemperies vel à febre acuta relicta eſt, vel à longo tempore in hepate facta, & praua victus ratione aucta. Quare illa tandiu perſeueraſſe nequit, ſine magna bilis & ſeri generatione: quare imprimis euacuare oportet bilem & meatus apertos retinere vt illa deſcendat per inteſtina: quod fiet commodiſſimè remedijs extinguentibus flauam bilem & euacuantibus ichores citra magnam aſtrictionem vel calfactionem. Catholicon, ſyr. Roſatus cum aqua Endiuiæ, vel Graminis, aut Aſperagi dari poteſt, interea dum ſyrupus ſequens parabitur.

℞ Endiuiæ, Cichorij, Scariolæ, Fumariæ, herbarum Capillarium, Agrimoniæ, Roſtri porcini, ana. M. 1. Mercurialis & Abſinthij, ana. M. ß. Paſſul. mund. Prunorum, Sebeſten, ana. N°. 20. Thamar Indorum, ℥. 1. Aniſi, ʒ. 2. fiat decoctio. In ℔. 1. ß. diſſolue Succi Roſarum, & Mercurialis, ana ℥. 3. Sacchari q. ſ. fiat ſyr. longus. Aromatizetur ſpec. Diarhod Abb. drachmis duabus. Vltimæ doſi adde expreſſionem duarum drachmarum Rhabarb. ſelectiſſimi. Deinde detur conditum ſequens ad virium naturalium corroborationem & caſtigationem intemperaturæ.

℞ Conſeruationis florum Cichorij, Capill. Veneris, ana. vnc. vnam. pulpæ Paſſularum infuſarum in aq. Endiuiæ, ℥. 1 ß. ſpec Diarhod Abb. & Triaſantal ana. drach 2. Raſuræ Eboris, drach. 1. Cineris inteſtinorum Lupi loti in aqua Endiuiæ & Abſinthij, ℥. ß. cum ſyr. Capill. Veneris vel de Byzantijs fiat conditum, Capiat ſingulis matutinis, ſuperbibendo ex aquis ſequentibus.

℞ Aquarum Endiuiæ, Cichorij, Graminis & Abſinthij ana. qrt. 1. dulcorentur & capiat vnc. 3. aſſumpto condito.

Vtatur

Vtatur vnguento ſequenti ſuprà hepar.

℞ Ol. Abſinthitis & Roſati, ana. ℥. 2. ß. Olei Cithoniorum, ℥. 2. Santali albi & rub. Corallij rub. ana. ʒ. 1. Sem. Endiuiæ, Portulacæ, Berberis, ana. ʒ ß. Ceræ albæ q. ſ. fiat lenimentum pro hepate, Si morbus procedat, inflatio & aquæ collectio appareat, oportet non ſolùm intemperiem expugnare, ſed & quod genitum eſt & congregatum eſt aquæ aut flatuum extrahere: Serum illud rationem cauſæ habet, auget intemperiem, ſitim facit: quare inſtituemus tales ſyrupos quales in formulis remediorum docuimus ad aquæ eductionem ſupraſcripto ſyrupo, vel ſyrupo de Endiuia compoſito, vel de Byzantijs, vel de Eupatorio addere licebit decoctum ſequens, vel ex illo decocto ſyrupum parare.

℞ Radicum Petroſæ, Graminis & Aſparagi, ana. ℥. 2. foliorum Braſſicæ marinæ, ℥. 4. Corymborum ſiue vuæ Hederæ arboreæ, vnc. vnam. Aſari vnc. ß. Aniſi drach. 2. fiat decoctio, quæ detur cum ſyr. ſupraſcriptis. Vel addendo Sacchari q. ſ. fiat ſyr. qui exhibeatur alternis diebus. Vel fiat ſequens vbi non reperiuntur herbæ marinæ, vt Chamælea, Thymelæa, vel Braſſica marina.

℞ Rad. Iridis recentis, vnc 1. Mercurialis, Siclæ, Cichorij cum radic. Endiuiæ & Sonchi, ana. M. 1. Senæ Orientalis ℥. 6. vel. 4. Radicis Apios Dioſcor. ℥. 2. Aſari & Corymborum Hederæ arboreæ *(præfertur Fraxinina)* ana. vnc. 1. ß. Apij, Petroſ. ana. drach. 3. fiat decoctio in aqua Endiuiæ, addendo paſſul. mund. ℥. 2. In ℔ 2. diſſolue ſyrup. Roſa. lax. vnc. 4. Sacchari quant. ſuf. fiat ſyrupus. Capiat vnc. 6. mane, duobus vel tribus diebus continuis. Aromatizetur cum drach. 3. ſpec. Diarhodon Abbat.

Clyſteres & quæ ciunt vrinas, etiam admota faciunt ad eductionem aquæ. Aqua enim & in vena caua & alijs continetur, quare quæ vrinas cient, proſunt, quod onus venarum & antecedentem materiam euacuant. Syrupi autem ſunt parati ex Radicibus, vel ſuccis herbarum aperientium & acrium, vt ſyrupi de Byzantijs, de Eupatorio, è quinque radicibus. In forma Opiatæ Trochiſci dantur, vel in forma pulueris, admixtis quæ iecinoris ſubſtantiam roborant (& aliquibus quæ intemperiem calidam tollant vel minuant) vel aſtrictione leui, vel ſimilitudine ſubſtantiæ. Parentur ergo ex conſeru. Capill. Veneris, radicibus conditis Apij, Eringij, carne Paſſularum, carne hepatis Lupi, vel inteſtinorum Lupi, & Gallinæ, pulueribus Diarhodon, Triaſantali, & ſimilibus. Trochiſcis Diarhodon, Alkekengi, ex Eupatorio & Rhabarbaro.

Laudant practici Dialaccam & Diacurcuma, ſed has compoſitiones rejicio, niſi in Anaſarca, quia calidiores ſunt & tam ingratæ, vt vix aſſumi poſſint. Fiat ergo tale conditum.

℞ Conſeru. Radicis Paludapij, vnc. 1. Conſeru. florum Cichorij & Capill. Vener. ana. vnc. ß. ſpec. Diarhod. Abb. ʒ. 2. ß. ſpec. Triaſant. drach 1. cineris lumbricorum præpar. & inteſtinorum Lupi, ana ʒ. 2. cum ſyrup ex Endiuia compoſito fiat conditum: capiat mane & ſero, ſuperbibendo aquarum Cichorij & graminis, an. ℥. 2. ad penetrationem vtiles, & calorem temperant.

Clyſteres verò aquam trahunt è venis meſeraicis, à quibus venis in omentum & intra peritoneum reſudat aqua. Venæ autem illæ, ſanguinem ſero plenum continent, quæ venæ raræ ſunt, peritoneo tantum veſtitæ, ob id facilè in ſpatium abdominis reſudat ſerum, quod ſua tenuitate meſeraicæ continere non poſſunt. Clyſteres autem ex detergentibus & aquam trahentibus fieri debent: non ex emollientibus: fiant igitur ex Mercurialis folijs, Braſſica marina, Sicla, Parietaria, radice Iridis, Cucumeris Aſinini, è Cyclamine vel earum ſuccis, cum vrina hominis, vel cum ſero Caprino. Injicienda ſine oleo relaxante. ℞ Mercurialis, Betæ, Parietariæ, ana. M. 1. Braſſicæ marinæ, vel Thimelææ, vel Chameleæ, ana. M. ß. vel ſenæ Orientalis, ℥. 2. florum Hyperici, Geniſtæ, ana. p. 1. Aniſi, Apij, Petroſ. ana. drach. 2. ſeminis Carthami, vnc. 1. fiat decoctio. In ℔. ß colaturæ diſſolue Benedictæ lax vnc. 1. fiat clyſter. Vel ſic.

℞ Rad. Cucumeris ſyl. vel Apios Dioſc. vel Cyclaminis recentis, vel Aſari, vnc. 3. contundantur & decoquantur in ſero lactis vel in vrina & inijcitur. Vel extrahantur ſucci ex herbis vel radicibus, & cum vrina fiat clyſter, injiciatur frequenter. Sunt qui fermentum acre diſſoluunt, quo trahit. Pituitoſa omnia medicamenta, vt Turbith, Agaricus, Colocynthis, & alia iniecta valent; nam ſi ſine Zingibere ponantur, aquoſam pituitam & ſeroſam trahunt.

Craſſa pituita inciditur & purgatur Zingibere addito.

Poſtquam illa ſeri copia vaſorum euacuata eſt magna ex parte, tunc tentare oportet euacuationem vel abſumptionem ſeri collecti ſub peritoneo, non ante'ne plus trahant, quam à parte euacuent. Euacuatur vero vel punctura vna facta in ventre ad interna vſque quàm Græci paracenteſin, id eſt punctionem vocant, vel ſcarificata cute totius ventris ad aponeuroſes muſculorum vſque. Si cutis & membrana illa quæ cooperit rectos muſculos paruis inciſuris diuidantur, ſerum per ventrem reſudat, quod ſi paucum ſit totum euacuat, & potiſſimum ſi in parte inferiore circa *foramina vaſorum ſpermaticorum. Sic multos curaui appoſitis digerentibus & epiſpaſticis ſupra ventrem, de quibus poſtea dicemus.

παρακέντεσις.

Scarificatio hic minus periculoſa eſt quā paracenteſis illa antiquorum, quæ non niſi viribus valentibus fieri debet & in quibus ſcirrhùs nullus eſt in aliquo viſcerum. Rationem faciendi in noſtra Chirurgia docebimus.

Supra ventrē exiccantia, vt abſumatur reliquum aquæ ponenda & diu retinenda. Ponuntur etiam in parte inferiore ventris quæ digerunt & cient vrinas. Fiunt Emplaſtra vel Cataplaſmata, quæ excipiuntur melle vel muco Cochlearum quia citra oleum parari poſſunt. Preparatum habetur in Officinis è Baccis Lauri, quod conuenit, ſed magis in Tympanite, ſed addatur cinis Cochlearum marinarum, vel terreſtrium, vel Purpuræ, vel Buccinæ, vel Stromborum, & ſupra ventrem applicentur, addita pauca Spica Celtica vel Spica Nardi hoc modo.

℞ Cochlearum terreſtrium viuarum N°. centum, contundantur diligenter, quibus adde Spicæ Nardi, Schænanthi, Aſari, ana. ʒ. 1. ß. fiat cataplaſma. Vel ad euacuationem aquæ quæ in ſplene & venis meſeraicis & ſub peritoneo continentur, ad eius inquam aquæ abſumptionem, applicentur ſucci herbarum vel vnguentum de Arthanita ſiue Cyclamine. Vel fiat ſic:

℞ Succi Thymelææ, Cucumeris agreſtris & Braſſicæ marinæ, ana. ℥. 2. Succi Rad. Ariſtolochiæ vel Aſari, ℥ 1. Spicæ Nardi, Schænanthi, ana. drach. 3. Excipiantur ſarina Orobi, vel Lupinorum & applicentur ſupra vmbilici regionem. Alij ſupra veſicam ex oleo Rutaceo, vrina pueri & ſucco pedis Columbini parant, mouet vrinam, quare illud debet fieri cum ſupradicta remedia vrinas prouocantia exhibebantur, vt ſupradicta purgantia poſt euacuationem.

** Productiones peritonei per quas vaſa ſpermatica præparantia deſcēdunt: eiaculatoria verò aſcendunt. Itali hic, vt in hydrocele, nouo inuēto, ſcrotum perforant elitroidē tunicā cū darto ſimul tranſadigentes. Hæc D. J. Cargillus.*

In hac ſpecie ſudoris prouocatio non multum prodeſt, quia pauca aqua eſt in habitu corporis. Quod ſi quis velit ſudorem prouocare, hoc debet fieri etiam cùm aqua in venis colligitur vt in fine in Anaſarca.

DE TYMPANITE.

TYmpanites Hydrops eſt ſiccus,quia in principio aqua multa non eſt, ſed flatus multi diſtendunt peritoneum, ita vt percuſſum ſonum edat vt tympanũ. Fit poſt morbos & poſt euacuationes ventris ob imbecillitatem caloris naturalis,qui ex pituita vel humore aliquo flatus eleuat,quos diſcutere non poteſt. Quare vtrique cauſæ occurendum, nempe caloris naturalis imbecillitati & humiditatibus crudis.Calor naturalis ob intemperiem frigidam debilitatur: cui occuritur vt capite de intemperatura hepatis vel ventriculi frigida vel inflatione eius docuimus: ſed calor reſoluens in morbo acuto quandoque in cauſa exiſtit,cui difficilius occurritur moderatè calidis,ſi adhuc caliditas præter naturam præſens ſit,ſi effectum reliquerit,calidis temperatis reficitur calor viſcerum, vt ventriculi,inteſtinorum, hepatis,ſplenis. Hæc enim ſpecies vitio ventriculi ferè fit, quare commodè curari poterit, vt ventriculi inflatio, vel dolor colicus perſeuerans circa vmbilicum. Purgetur materia cruda pilulis de Aromatibus,de Hiera,Sebellinis & pilulis ante paſtum,frequenter exhibitis ante cænam per horam.Deinde coquatur ſyrupis de Byzantijs,de Abſynthio & Mentha cum decoctione ſeminum calidorum minorum vel maiorum. Vel fiat ſic.

Decoctum reficiens calorē viſcerum;ventriculi potiſſimū, addendo hepatica, ſplenetica & vretica, inſeruiet vel hepati,vel ſpleni, etiamq; renibus

℞ Corticis Citri ſicci,vnc.vnam, Rad.Eryngij,vnc.2. Menthæ ſiccæ,Hyſſopi,Betonicæ,Abſinthij,ana. M.1. Cichorij, Endiuiæ,ana.M.ß. Aniſ.℥ß. ſeminis Apij Petroſ.ana.drach.1. flo.Anthos,Stæchadis. ana p.1. fiat decoctio in aqua & vino.Et in colaturæ ℔.2.diſſolue ſyr.conſeruationis corticum Citri, ℥.4. Sacchari q.ſ. fiat ſyrupus Aromatizatus cum ʒ.3. Diagalangæ: capiat ſex matutinis, quibus finitis ſumat pilulas ſequentes: ℞ pul.Benedictæ drach ß. Agarici trociſ.℈.1. cum ſyr.de Byzantijs fiant pil. capiat poſt mediam noctem: vel ſi pillulas deglutire non poteſt, ſumat potionem ſequentem. ℞ ſyr.præſcripti ℥.3. Diacnici,ʒ.3. Benedictæ,drach.1. ſyr.Adianthini,℥.1.miſce fiat potus Vel fiat ſic.

℞ ſ.Cnici, ſenæ Orientalis,ana.vnc ß. Agarici,Aniſi,ana.drac.2. flo. Anthos,p.1. fiat decoctio in qr.1. diſſolue Elect. de Citro ſol.drach.3. ſyr.Roſ.lax.vnc.1.capiat mane. In craſtinum detur conditum ſequens, vel elect. Diagal. Dianiſum, vel Diatrion pipereum,vel Aromat Roſatum.

℞ Zingiberis viridis conditi, vnc. 1. conſeru Anthos. ℥. ß. corti Citri & rad.Eryngij conditorum, ana.drach.6.confect.Aromat.Roſat.℥.1. Diagal.& Dianiſi,ana.drach.3.cum ſyrup.conſer.corticum Citri fiat conditum: capiat ante prandium & ante cænam, ſuperbibendo parum vini Maluatici diluti aqua Abſinthij. Vnguantur hipochondria in principio ſequenti vnguento; poſtea vtatur emplaſtris vel cataplaſmatibus.

℞ Olei Rutacei & Anethini,ana.vnc.3.Succi Rutæ & Abſinthij ana ℥.1. vini ℥.2. coquantur leniter ad conſumptionem ſuccorum,quibus adde pul Galangæ,ſeminis Apij,Petroſ.Cymini,Carui,an ℥.ß.Ceræ q.ſ.fiat vnguentum,illinatur venter addendo vini albi vel Maluatici parum tempore inunctionis.

℞ Emplaſtr.de Baccis Lauri,℔.ß. fiat Emplaſtrum,& cingulo ſenſim conſtringatur venter, vel faſcia, vel applicetur cataplaſma ſequens.

℞ ſtercoris Vaccæ ℔.1.pul.Cymini,Carui & Rutæ,ana ℥.1.incorporentur ſimul & applicentur ſupra ventrem, cui in proceſſu adde ſalis, vel Nitri, vel ſulphuris, ℥.ß. Interea injiciendi ſunt clyſteres ex decoctione herbarum vel ſeminum diſcutientium flatus decoctarum in vino ſine oleo, hoc modo.

℞ Foliorum Rutæ,Maioranæ,ana.M.1, Aniſi,℥.1.ſeminis Apij,Petroſ.ana.ʒ.3. flor. Chamæmeli, Anthos,Stæchadis, ana.p.1. fiat decoctio in aqua & vino,vel lixiuio debili.In ℔ ß.diſſolue Benedictæ ℥.1.ſi ſit conſtipatio, ſi non ſint recrementa,prætermittatur,vel ℥.ß.ſufficiat: injiciatur mane.

Pulueres ante paſtum & poſt paſtum magis efficaces ſunt in hac ſpecie & anaſarca quàm in Aſcite. Parantur ex diſcutientibus & ſiccantibus.

℞ Aniſi,Fæniculi,Carui,Cymini in aceto maceratorum,ana.℥.ß.pul.Diagalangæ,ʒ.3. cineris inteſtinorum Lupi,℥.2 miſce fiat pul: capiat per horum ante prandium,& poſt cænam duabus horis; ne ſi ſtatim aſſumatur crudum cibum deducat in venas.

Sacellationes ex ſemine Milij,ſale,Cumino,& alijs proſunt.

DE ANASARCA.

ANaſarca carnoſus Hydrops eſt, quo corpus totum intumeſcit vt in πολυσαρκία, niſi quod in anaſarca color candidus, vel ex flauo albeſcit;caro flaccida,quæ ſi digito prematur, cedit, & vt breuiter dicam,ædema totius corporis. Incipit in facie & pedibus,& eſt magis in habitu corporis quàm internis partibus, quamquam vitio internarum partium fiat. Cum ob refrigerationem & imbecillitatem fit,ſanguinem pituitoſum,vel pituitam pro ſanguine generat; & quæ à ventriculo incipit,qui chylum minus concoquit & perficit; neque iecur, neque venæ illud erratum primæ concoctionis emendare poſſunt; quare fit Anaſarca. Ad id efficiendum otioſa vita multùm confert: frequens item aquæ frigidæ potio & in aqua frigida natatio,& retentio hæmorrhoidarũ, & menſium in muliere. Facilè deprehenditur ex tumore manuũ, pedum,genarum,& aliarum partium.

Curatur longiori tempore,propterea quod materia quæ in habitu eſt longiori tempore abſumitur & exiccatur; quare victu attenuante exiccante curatur, exercitijs, ſudationibus, & alijs euacuationibus per habitum : ſed imprimis hepatis & ventriculi intemperiem & imbecillitatem emendare oportet,alterantibus humorem pituitoſum internum:vomitione, purgationéque euacuantur poſt materiæ attenuationem & deterſionem. Si æger aptus ſit ad vomendum; prouocetur poſt cibum, & aſſumptionem alimentorum incidentium; vt poſt vſum Raphani, Sinapi vel Selini : vel capiat ſyrupum Acetoſum,vel Oxymel cum Raphani,vel Aſari decocto. In craſtinum capiat ʒ.1.pilularum Alephanginarum aut Sebellinarum, vel ante cibum.vel Hieræ ſimp. Deinde coquatur materia ſyrupis incidentibus & detergentibus,vt ſyrupo Acetoſo ſimp. compoſito, Oxymelle ſimpl. vel compoſito, ſyrupo Byzantino & è quinque Radicibus, Stæchadite: exhibeantur ex aqua Maioranæ,Helenij,Hyſſopi,Abſinthij,Betonicæ; vel cum decoctione herbarum,vt,℞ ſyr.Byzantini & Stæchaditis,ana ℥.3 decocti Maioranæ ℔.1. aromatizentur ʒ.1. ſp.Dialangæ: ſumat tribus matutinis. Interea dum his vtitur, injiciantur clyſteres tales quales præſcripti ſunt capite de Tympanite,addito Agarico trociſcato in decoctione in qua diſſolue Benedictæ lax. vel Hieræ picræ q.ſ.

Vnguatur ventriculus Cerato ſtomachico Galeni ad iuuandam concoctionem. Concocta aliqua ex parte materiâ detur tabella vna, ad vnciam ſemiſſem El. è Citro ſol. vel Diacnici, vel diſſoluantur in aqua Hyſſopi, Abſinthij aut Betonicę, vel decoctione Mercurialis cum ſale, vel dentur pilulæ de Agarico & Sagapeno, vel Cocciæ, vel ex Euphorbio. In craſtinum detur Mithridatios antidotus vel Theriaca antiquiſſima, vel confectionis Aureæ Alexandrinæ, vel fiat conditum ſequens.

℞ Zingiberis viridis conditi, ℥ 1. Radicis Paludapij conditæ ℥.1.ß. conſer. Anthos, Stæchadis, ana. ℥.ß. pul. ſpec. Diagalangæ, pul. ſp. Elect. è Gemmis, ana. ʒ.3. ſpec. Diarhodon Abbatis, ʒ.2. cineris inteſtinorum Gallinæ & Lupi, ana. ℥.1. cum ſyr. Acetoſo fiat conditum. Capiat mane & ſero, ſuperbibendo vinum dilutum aqua Maioranæ. Poſt paſtum capiat cochlear vnum pulueris ſequentis.

℞ Spongiæ nouæ ℥.2. Corallij rubri, Cochlearum marinarum, ana ℥.1. vrantur ex arte in furno & extinguantur in aqua Maioranæ, deinde abluantur illa aquâ. Poſtea adde Cinnamomi ſelectiſſ. & Galangæ tenuis, ana. ʒ.3. Sacchari Candi ℥.2. vel q.ſ. miſce, capiat à paſtu. Vel ſic.

℞ cineris inteſtinorum Gallinæ, vel Lupi, ℥.2. vel pellicularum ſtomachi Gallinarum & Anatum, ℥ 1. pul. ſpe Diarh. Abb. pul. Galangæ, ana. ʒ.1. Cinnamomi ʒ 2. Salis communis ʒ.3. miſce. fiat puluis: capiat mane cochlear vnum, & poſt paſtum mediam partem cochlearis.

Stuphæ proſunt, vel ingrediatur balnea ſulphurea vel Bituminoſa, vel Nitroſa, & prouocetur ſudor, aut ſepeliatur in arena maris ſole calefacta, capite tecto, ne à ſole lædatur. Vel ſepeliatur in cineribus, cineres non minus exiccant quàm arena ſalſa. Fiunt lixiuia ad tibiarum exiccationem ex cineribus Ficus, Quercus, Caulium, Fabarum, Roboris; in quibus diſſolue ſalis vel ſulphuris, vel Nitri pro ℔. ℥.ß.

Ex ſtercore Caprino, Vaccino, & Sulphure fiant cataplaſmata, applicentur ſupra tibias & ſcrotum. Vel ſic.

℞ ſtercoris capræ ℔.2. ſalis communis q.1. Cymini, ſulphuris, ana ℥.1. incorporentur ſimul ex vino applicentur ſuper partes tumidas.

In hac ſpecie decoctum Guaiaci vel Echinæ conuenit ſi ſudent & non nimiam quantitatem accipiant, nam ſi illi qui laborant morbo venereo tantum ſumunt, quantum poſſunt læduntur, ſi non ſudent, vel non vtantur ſudatorio medicamento vt euacuentur, in hydropē incidunt, vt noſtro tempore multos perijſſe vidimus empiricorum ignorantiâ: proſunt ergo ſi per ſudorem vel vrinam euacuent, ſi non euacuent, nocent corpus raplendo magis.

L'Obel. *His cum cæteris Rondelletianis ſcriptis, pro conatibus propenſis, illuſtratis & inſtauratis, paucisſimis immutatis authoris, iiſq́, mutilatis verbis, grato animo fruere lector: nobis enim impolita & ſæpe mutila oratione tradita fuere: in hoc autem ſtudio, non verborum eloquentia, ſed res ipſæ, quantum fieri poteſt, ex authoris mente declarandæ.*

Eiuſdem G. Rondelletij Elephantiaſis noua Methodica curandi ratio & conſilium, pro quibuſdam Elephanticis: inferendi capiti 87. Methodi ſuæ curandorum morborum.

Elephātiatotius corporis cancer. De ſignis & cauſis conſule P. Æginetam lib.4.cap.1.

ALia longè ratione curari debet Elephantiaſis quàm ab antiquis medicis factum ſit; qua ratione, facta diſtinctione à qua materia antecedente fiat, & quamdiu perdurans, ſiue incipiens, an verò inueteratus morbus: inſtituenda ſunt remedia pro diuerſitate humoris, qui eum creauit. Incipiens in quo obſcuræ adhuc apparent notæ, vt cum nulla adhuc exulceratio, & tuberculum nullum patefiunt, præſertim circa faciem: curabitur ſanguinis miſſione primo; deinde vſu infraſcriptorum Medicamentorum. Frequenti item vſu tepidorum & frigidorum balneorum. Qui verò notas habet manifeſtas, & in quo exulcerationes narium & tubercula carnoſa apparent, ſanguis è naribus fluit; non eſt curandus amplius vt incipiens. Sanguis ſiquidem in hoc non è venis maioribus mittendus, ne laudatus in his contentus adhuc ſanguis, quem omni ſtudio & curâ conſeruare debemus, educatur. Eſt enim velut omnium humorum frenum, ſua temperie reliquos humores contemperans & ad mediocritatem reducens; quare cum paucus ſit in Elephantia, omnibus modis retinendus & conſeruandus. Eligenda potius Medicamenta quæ cum delectu humorem noxium purgant. Nullo modo itaque ſufficiunt illa quæ citra delectum purgant, vt Antimonium à Chymiſtis paratum, quod ſua acrimonia omnes humores quos reperit, vellicando vel potiùs vlcerando ventriculum, & inteſtina euacuat, & ſæpè animam expurgat. Hoc ſi dandum, ſtatim in initio exhibendum, integris ægri viribus, ante omnia remedia, vt recrementorum copiam minuat. Præſtabit autem ſumere ventriculo cibis pleno & corpore (iuxta Hippocratis præceptum in aſſumendo Helleboro) prius agitato & commoto; vtendo poſtea ſyrupo aut medicamento conuenienti quo Antimonij erratum caſtigari poſſit, & humor cum delectu expurgari. Eo vtendum per multos dies, vt ex ea continua & frequenti purgatione materia antecedens educatur, & à carne & habitu corporis auertatur per partes interiores: In quo grauiter accuſandi noſtri practici, qui præmiſſis aliquot læuioribus purgantibus medicamentis, ſudorificis & ſyrupis aperientibus & incidentibus, materiam ad carnem & cutem mittunt; cum tamen ſit earum partium affectus, hoc enim eſt deducere excrementa ad partem affectam & morbum augere. Satius itaque erit materiam per interiora deriuare. Sequens ſerapium conueniens erit.

℞ Polipodij Querni ℥.4. Rad. Borraginis & Glycyrrhizæ raſæ recentis, ana. ℥.2. Cichorij, Endiuiæ vtriuſque, Lactucæ, Violariæ, Lenticulæ paluſtris, ana. M.1.ß. Prunorum, Sebeſten, Paſſul. mund. ana. N°.30. Aniſi ℥.ß. quatuor ſeminum frig. maior. & Ocimi. ana. ℥.1. florum Violarum, Bugloſſi vtriuſque, Nymphеæ, ana. p.2. ſeminis Cnici contuſi ℥.2. foliorum Senæ, ℥.1ß. Epithymi ℥ 1. fiat omnium decoctio in ſuf qu. aquæ Hordei iuxta artis leges ad ℔.4. in qua diſſolue Sacchari q.ſ. ſyr. Roſati ſol. & Violati ana. ℔.ß. Inter ſyrupizandum adde & ſuſpende ℥.ß. Rhabarbari ſelectiſſimi, Aromatiza ʒ.2. Cinnamomi electi, & q.ſ. ſp. Trialant. & Diacridij exactiſſime præparati, ʒ.2. Vtatur bis die, ſumat mane ℥.5.

& ante cænam ℥.3.aut 4. continuando per 12. dies. Nutriatur interea bonis alimentis & potissimum iusculis pullorum: quibus incoquantur herbæ refrigerantes & humectantes, vt Violæ, Borrago & Buglossum. Quod si non possit ferre tantam euacuationem sex dierum, nutriatur optimis alimentis multùm nutrientibus ad virium restaurationem. Alimenta autem erunt Ptysanæ sorbitio ex Alica, Tritico, Oriza, cum lacte Ouis & Capræ. Carnibus vtatur penè assatis & elixis, vt capis, pullis & gallinis; piscibus aquæ dulcis elixis, non frixis aut torrefactis; illi enim plurimum humectant & humorum acrimoniam extingunt: hi verò exiccant & bilem augent: conuenientiores sanis & pituitosis. Laudantur & cõmendantur Anguillæ, in iure carnis vel cum hordeo decoctæ. Vtantur vino multâ aquâ diluto. Ad maiorem humectationem & virium corroborationem vtile erit conditum sequens.

℞ conseru. Rad. Buglossi, aut florum Borrag. Viol. ana. vnc. 2. conser. flor. Cichorij, vnc. 1. pul. spe. Diatragac. frig. sine Caphura nouiter dispensati, ʒ.3. spec. Trium Santalorum & Diarhod. Abbatis, ana ʒ. 1. condiuntur ex syrupo è pomis. Dosis nucis quantitate, superbibendo aquæ Borraginis, vnc. 6. His medicamentis & alimentis repletis venis, & viribus instauratis, vt sanguis vitiosus partium externarum euacuetur, & nouus purior succedat; aperiantur venæ omnes externæ quinque horis à prandio. Primo die venæ Maleoli siue tali vtriusque pedis: deinde ea quæ est inter paruum digitum & annularem, vel inter medium & indicem; idque sequenti die: Tertio verò die aperiantur venæ frontis, & qualibet vice extrahatur sanguis ad ℥.2. tantum vel tres, si opus fuerit, & corpus plenum sit. Facta sanguinis missione vt alimentum ad externa membra attrahatur, vtque ea iam resiccata aliquantulum humectentur & reficiantur, cutis præsertim, in qua est præcipua affectio, natet in balneo aquæ tepidæ quinque horis à prandio, vt alimentum in secunda concoctione elaboratum ad externa attrahatur, continuando per aliquot dies. In primo & secundo balneo poterit leniter sudare ad aliquam euacuationem illorum excrementorum quæ adhuc in habitu corporis continentur. In reliquis nullo modo sudandum, ne ad partem affectam deducantur excrementa. Balneum tepidum ingredi poterunt, quod sensim aqua frigida fontana, fluuiali aut puteali refrigerandum & temperandum: natet diu in frigido, vt alimentum ad eas partes attractum retineri & consimilari possit, easque humectare & reficere. In aqua primi & secundi balnei ad cutis detersionem poterunt sequentia decoqui.

℞ hordei integri leuiter contusi, ℔.3. foliorum Borraginis, Maluarum, Parietariæ, Morsus Gallinæ, Lactucæ, Ciclæ, Cichorij, ana. fasciculum vnum. Florum Nenupharis M. 1. ß. flor. Viol. M. 1. fiat decoctio pro primo & secundo balneo. Præceptum illud de balneo primum trepido, dein frigido, non solum in hac affectione seruandum, sed etiam in hecticis attenuuatis & ijs quos reficere volumus. Tepiditate balnei aperiuntur & relaxantur venæ; alimentum facilius attrahitur, & si quid sit excrementorum in carne & cute educitur: attractum autem alimentum, frigiditate balnei retinetur.

Si tumores duri sunt, auferantur prius, vel post balneorum vsum: Quod si non possint medicamento, sequenti poterunt. ℞ Sublimati, vnc. ß. Vitrioli, Cantharidarum, ana. ʒ. 2. Aquæ fortis, ʒ. 1. Aquæ Plantaginis & Solani, ana. vnc. 2. aut tres. Bulliant simul & postea tangantur partes affectæ donec inflentur & intumescant: Prouocetur casus escharæ; deinde dealbetur locus ablutione aquarum sequentium.

℞ Aquæ Papaueris rhœadis ℔.1. abluatur pars.

℞ Succi semperuiui maioris ℔. 1. pulueris sulphuris viui, vnc. 1. abluantur partes affectæ.

℞ Cerusæ, Lythargiri, ana. vnc. 1. Tuthiæ ʒ 3. succi Asplenij, Solani & Plantaginis, ana. vnc. 3. olei Rosati ʒ. 2. fiat nutritum, quo partes vlceratæ frequenter illinendæ: Et cum cicatrices inducunt adde singulis vnguenti vncijs, ʒ. 1. sulphuris. Vere & autumno curetur hoc modo, per totam autem æstatem vtatur sequenti condito laxante; etiámque suprascripto cordiali medicamento, balneis item aquæ tepidæ & frigidæ, vt dictum est, vel sedeat in flumine quotidiè à prandio, per aliquot horas in vmbra, ne vratur à sole, vel noctu tribus aut quatuor horis à cæna, absoluta ventriculi & hepatis concoctione prima. Conditum laxans huiusmodi fit, ℞ floris Cassiæ extractæ ex vapore decocti Maluarum & Borraginis, ℥.3. cum muccaginis seminis Psyllij extractæ ex supradicto decocto. Pulpæ Prunorum acidorum, Passularũ, Thamar Indorũ, ana. ℥. 1. Senæ, Medullæ seminis, Cnici, ana. ℥. ß. Scammonij ʒ 3. Anisi, Glycirhycæ, ana. ʒ. 2. syr. Violati q. s. fiat conditum, capiat in iure capi ab vnc. ß. ad 16. capiat ter in mense. Benè nutriatur, multùm dormiat, quiescat; vitet omnem corporis exiccationem, quæ fit aut ira, cogitatione morbi, aut curis multis, exercitatione immodica, aut venere, aqua tamen non abstinendum. Videndum igitur diligenter vt corpus mundum sit à recrementis: cauendum ne ad cutem vllo modo feratur morbus, cum hic affectus sit partium externarum, & potissimum cutis; huiusmodi excrementa intus retrahantur & per ventrem frequentissimè deducantur & expurgentur. Balneorum aquæ frigidæ vsus expellit à partibus externis ad internas, affectus autem cum sit cutaneus & carneus, arcenda sunt excrementa, & earum patium resiccationem retardare oportet, quia essentia morbi in siccitate existit, & sanguis salsus est & serosus, ob id partes assimilare non possunt, neque nutriri, quia finis nutritionis est assimilatio; mulieres ob id, pueri & eunuchi raró hoc morbo infestantur, sunt enim humidiores; humiditas illa exiccationi resistit: multi vt refert Ætius se ab eo morbo castratione vindicarunt. Hac ratione hoc anno iuuenem liberauimus, qui incipiebat & vltra principium erat progressus: Quare si in totum morbus curari non possit quia iam in habitu sit; laudabitur illa morbi retardatio superioribus remedijs parata. Aliquos curatos fuisse vsu viperarum in vino suffocatarum Galenus refert, quod earum carne in Theriaca vtuntur, & eam assumant, quod à me non probatur, ob summam siccandi vim quam habet; neque Trociscos etiam probo; magis laudo iuris carnis vsum, non quod efficiat quod Galenus scripsit, scilicet quod valenter per cutem digerat: dedimus enim, sed obseruaui ventrem instar medicamenti laxantis ducere, & eam ob causam magis mihi probatur, quam si excrementa ad cutem deducerent: regio id non patitur; adde quod excrementa sua natura crassa & terrena ad habitum corporis medicamenti vi deducta, non possint per eam partem & per tam angustas vias commodè expurgari; ea siquidem quæ in carne & cute siue in habitu recepta sunt, per porros cutis euacuari debent, tanquam per propriam regionem. Quod si tantum à Viperis expectat auxilium, oportet eas ineunte æstate capere aut autumno, his enim temporibus pingues & obesæ esse solent: æstate autem sicciores & calidiores, quare illis duobus temporibus venandæ ad Theriacum & Trociscos parandos. Sed interea ne destituamur hoc æstatis tempore aliquo remedio, vtatur carne Erinacei terrestris, potest in locum viperarum substitui. Seruentur igitur carnes Erinacei terrestris, quæ si multum haberi possunt, ad formam placentæ reducantur: vescatur mane ante omnia alia; vel si velit elixet cum Selino vel Borragine, de ea comedat & ius sorbeat. Eadem ratione parari poterit Viperina caro.

His

His subiunximus aliud consilium à nobis item & amiciss. collegis diligenter exscriptum & collectum Montispessuli superstite Rondelletio præceptore, ad præcantionem Elephantiasis cuiusdam nobilis matronæ, quod satis conuenit cum superiore; immutatis tamen aliquot Medicamentorum formulis, pro ratione differentiæ & implicationis morbi, constitutionis & naturæ temperiei.

Vtriusq; sexus hac artis lege & methodo huiusmodi affectus selectioribus Medicamentorum succationibus, fœliciter Antuerpiæ & Medioburgi curaui, cum illis locis medendi artem exercebam.

Abstinendum imprimis alimentis crassis, terrenis, viscidis; crassum, lentum & melancholicum sanguinem gignentibus. Cauendum præterea ne tales humores ad habitum corporis deducantur; sed à cute & carne repellendi diligenter multo & frequenti balneorum frigidorum opportunissimorum vsu. Æstate loco balnei ingredietur sæpius flumen frigidum, in quo natet diu, vel sibi curet aquam frigidam adferri domi, in qua diu sedeat, nempe per duas aut tres horas ante prandium & cænam: idque fiat duobus diebus in hebdomada, æstate præsertim; humores enim eo tempore acuuntur, & ad cutim cum proprio motu, tum solis vi feruntur, quos frigidis repellere oportet: priusquam tamen balneo vtatur, sumat Serapium laxatiuum per tres dies continuos.

Præter supradescripti syrupi simplicia medicamenta, hic syrupus recipit corticis radicis medianæ Fraxini, Populi nigri & Sambuci, ana, vnc.2. Rad. Lapathi acuti, Fumariæ, Lupulorum, ana. M.1.ß. Cassithæ, vnc. . Herbarum Capillarium (Asplenium comprehendo) an. M.1. Succi pomorum dulcium, vnc 4. succi prædictarum herbarum fumariæ, Lupul. & Mercurialis, ana. vnc 2. Rhabarb. ad vnc.1. & sp. Trium Santal. ad ʒ.2. Alimenta refrigerantia & humectantia sint ex vsu, vt carnes iuniorum animalium, pullorum, Gallinaceorum, Columbarum, & aliarum auium: Hœdorum, & Vitulinarum. Herbæ recentes refrigerantes & humectantes in acetarijs, vel in iusculis, vt Lactuca, Endiuia, Buglossum vtrũque, Portulaca, Cichorium. Erunt etiam ex vsu Pepones, Melopepones. Ex fructibus elige Cerasa, Poma, Pyra, Pruna, Vuæ, Mala Persica. Inter pisces, ferè conueniunt omnes, exceptis ijs qui crassum gignunt succum, vt Tunus, & similes. Æstate erunt decoquendi in aqua & oleo, vel Butyro dulci. Ijs qui procul à mari degunt commendantur Percha, Lupus, Astacus, Trutta & similes. Abstineat omnino à salsis, piperatis, frixis, massa panis incrustatis; herbis aut fructibus calefacientibus, & præsertim Amygdalis. Nucibus, nucleis Pinearum, Castaneis, Caseo, & pinguibus. Vtatur aquæ potu pro vino. Fugiat omnes animi perturbationes, & corporis motiones, & ea omnia quæ humores calfacere, exagitare, & ad cutem mouere possunt. Vestes pellibus suffultæ minus conueniunt. Eligat sibi lectum aut culcitram Bombace aut tomento plantarum intersutam, quia plumæ plus iusto calefaciunt. Contineat se in loco & aere frigido. Abluat faciem singulis diebus aquâ Peponum distillatâ, & similibus pro instituto docti medici medicamentarijque experti.

Elephantiasis hæreditaria, Arthritis & complures morbi.

ELephantia morbus est hæreditarius, vt si quis alius; nam in vniuersam prolem porpetuo deriuatur; tametsi nonnulli optimâ & medicatâ victus ratione, contrarięque temperaturæ sese, suosque nepotes vindicent, in quorum tamen nonnullis reuixit, non perinde bonâ victus ratione vsis.

Complures enim sunt morbi, quos in sobolem parentes, quasi riuos & radices transfundunt: verum si sanguini insidet atque semini labes illa, qui fit vt peræquè omnes morbi non deriuentur in natos, neque perinde omnes afficiantur, cum initio nonnullis non appareant; alijs mox quàm in lucem editi sunt, etiámque in vtero?

Diuini senis, est sententia, *Sanis sanos filios progigni, contra minus valentibus, morbidos*; vti claudis, claudum natum, arthriticis, arthriticum; catharrosis, catharrosum; maniacis, maniacum; melancholicis, melancholicum, lue venerea affectis, eadem labe infectum; calculosis, calculosum; Asthmaticis, Asthmaticum; Phthisicis, Phthisicum. Huiusmodi morbi insignes qui parentum viscera, spiritus, humorésque labe infecerunt, aut iam dum operam dant liberis, vtrumvis exercent, vel dum gestantur vtero fætus, vel lactantur; sanguine materno, aut semine corrupto conflantur corpuscula, huiusmodi affectus procreant, aut saltem inferunt, inferuntq; affectionem quandam & aptitudinem. Quod etsi non omnibus se prodit, nihilosecius tamẽ intus delitescit, coertica medicamentorum sed potissimum probo alimentorum vsu, quia temperamentum affectioni aduersatur; aut nutrix contrario temperamento est, quo obtunditur, cuius rei indicio erit, quod quibus nusquam eruperat, subnascuntur filij ijsdem morbis affecti. Cum itaque puero haud dum adulto hæc contingunt, coniectandum eã illi à parentum colluuie, proindéque corporis primordia labefieri cepta esse Ergo mox quàm in lucem emersit, occurrendum ei causæ morbificæ & contagioni perimendæ: quo vero diutius ab ortu cunctatur: affectus se nodat, eoque difficilius auellitur: si diutissimè nunquam, quippe in habitum iam cessit, factusque est, id est implexus, cùm carneis, tum spermaticis partibus & impactus, qui non secus ac stirpes, quæ alte fixerunt radices, magno aut nullo conatu euelluntur. Sic sunt inuicti affectus, Lepra, Conuulsio, Scirrhus, Marasmus, nodosa Arthritis, quæ potius per initia quàm adulta eruenda victu pharmaco, & Chirurgiâ. Difficilius autem expellitur hostis, quàm admittitur. Pleræque hæ aptitudines ac procliuitates sunt intemperies, aut vitio seminis frigidioris, aut labe affecti à principijs essentiæ, aut visceribus: interdum à matricis intemperie indita & aucta: vt si dum puer in vtero conformatur, multa colluuies seminis corrumpat temperiem spiritum, caloremque obruendo: aut articelli ipso vtero imbecillem materiæ modum, texturamve sortiuntur. Si corruptio vtriusque concurrant, conclamatum est, ac plerumque etiam animi vitia hauriunt.

Communis verò & potissima hæreditariorũ morborũ causæ, temperationes constitutionésq; membrorũ vitiatæ sunt. Quibus itaque amoliendis omni pede studendum, accuratissimâ temporis, aeris, regionis & educationis habita ratione. Vel simplex vel composita est intemperies, cuiusque syzigias, verum humida & sicca an vspiam possit cohærere; nuperi negant, vt in sene. *Vel materia, vel sine materia.*

Itaque vel aere hausto, inspiratóque puriore, vel nutricis lacte contrario, procedit temperamentum, & à cibis quos vescitur ipsa. Incolet igitur eam regionem quæ eligenda puero venit iam ablactato. Calidiore itaque temperamento, & regio & nutrix frigidę naturæ sit, & pituitosis alta alendáque alimentis. Deliculus puer frequens innatet aquæ tepidæ dulci: egressuro affundatur frigida fluuialis. *Temperamentum calidius.*

Adultior

Adultior iam lauetur balneo ex decocto florum Nenupharis & Violarum. Illinatur vnguento refrigerante Galeni, sero vel diliculo, bis, térve hebdomada. Æstate pectori aptetur pannulus lineus mersus in epithemate cordiali humestante & refrigerante, satis multâ à cibo intercapedine. *Contra, eadem lege & ratione ordo & demensus respondeant, in morbis frigidis, humidis, siccis, ex industriÿ doctissimi & experientissimi Medici præscripto, &c. Hæc obiter ex collectaneis & fragmentis Rondelletij, aliàs opportunitatem & præsidium nactus; plura selectiora dabo de Arthridite, & aliÿs morbis, contra vulgi Medicorum & ægrotantium traditam persuasionem: Qui autem hodierno nostro ingrato seculo scribit seria, aliÿs illucendo perit, & facis instar absorbetur, eiúsque labores ab insulsis perfrictæ frontis transcriptoribus famelicis subripiuntur.*

Temperam. frigidius, humidius, siccius.

FINIS.

MATTHIAE
DE L'OBEL

Medici Insulanj,

SERENISS. & INVICTISS. IACOBI. I. MAGNAE BRITANNIAE, FRANCIAE, & HYBERNIAE REGIS *Botanographi,* siue Plantarum Historiæ Physicæ, tam indigenarum & Britanniæ inquilinarum, quam exoticarum scriptoris,

In G. RONDELLETII *inclytæ Monspeliensis Scholæ Medicæ Professoris quondam Regij & Cancellarij celeberrimi methodicam Pharmaceuticam* OFFICINAM ANIMADVERSIONES,

quibus deprauata & mutilata ex authoris mente corriguntur & restaurantur.

TVEATVR VNITA DEVS.

I. *Suauissimâ Concordiâ* R. *dissociationem coniunxit.*

Accesserunt Auctaria,
In Antidotaria vulgata CENSVRAE beneuolæ, & dilucidæ Simplicium Medicamentorum Explicationes,
ADVERSARIORVMQVE *Volumen, eorumq; pars altera & Illustramenta, quibus ambigua enodantur.*

Cum LVDOVICI MYREI Pharmacopolæ Reginej Paragraphis vtiliss.

Contenta reliqua [illegible] locis designantur.

LONDINI. 1605.
Excudebat prælum Thomæ Purfootij.

Priuilegium Regium.

I*ACOBI. I. DEI GRATIA MAGNÆ BRITANNIÆ, FRANCIÆ & HYBERNIÆ REGIS authoritate & Priuilegio ſancitũ eſt, (perpenſis aſſiduis laboribus & magnis expenſis* Matthiæ L'Obelij *Botanographi noſtri, tàm Operum iamdiu in lucem editorum, quàm nouiſſimè in Reipublicæ vtilitatem excudendorum) ne quis Plantarum Hiſtoriæ eius Illuſtrationes, Rariorum Stirpium Appendices, & cùm Simplicium Medicamentorum, Materiæue Medicæ Balſami, Opo-Balſami, Xylo-Balſami, Cinnamomi, Caſſiæ, Xylo-Caſſiæ & cæterorum explicationes; tum compoſitorum Medicamentorum enodationes, Animaduerſioneſq; in Pharmaceuticam Rondelletianam Officinam & Cenſuras beneuolas in Antidotaria vulgaria, nec non Collectanea ſua, intra viginti annos, ipſo inſcio, inuitoq;, aut hæredibus ſuis, imprimat, aut Plantarum Icones ſuas, ſiue integrâ, ſiue aliquâ ex parte, imitetur; aut alibi impreſſa, in ditionis noſtræ Regiones deferat, diſtrahatq;: vernaculoue idiomate, (vt ſordidâ Typographorum authoritate, plerunque fieri ſolet) peruertat, vertat, deperdatq;, præter præfati* L'Obelij *aut ſuorum hæredum voluntatem. Qui ſecus fecerit, confiſcatione Librorum & ſummâ pecuniariâ ex arbitrio noſtro mulctabitur. Datum in Aula Regia noſtra* Grynwich *ſecunda Iunij*, 1605.

Signatum

Iacobus Rex.

NOBILISSIMO, PRVDENTISSIMO & HONORIFICENTISSImo Domino D. *Eduardo* Baroni *Zouche*, S. Maure & Cantelupe, Magnæ Britanniæ Regiæ Maieſtati IACOBO I. *a Sanctioribus Conſilijs, & ſummo Præſidi Adminiſtratoriq; totius Principatus Cambriæ ſiue Walliæ.*

CVM nihil a ſummo bono, ſupremi placidiq; Numinis verâ cognitione & cultu, Mecœnas Illuſtriſsime & conſultiſsime in vniuerſa rerum Natura nobilius ſit mente ſana, in corpore ſano: corporum autem cùm ſanorum, tum ægrorum aut neutrorum ſomes, alumnus & inſtaurator eſt Medicinæ rectior ſynceriorq; vſus, ab inſulſis credulis hominibus hodie iniquè ſpretus. Altiſsimus ſiquidē ille rerum omniū Parens & genitor, vitā, ſanitatem & medelā aduerſus ſæuiſsimos morbos nobis largiri dignatur, & medicamenta ex terra creauit; vt Stirpes herbaſque vegetatiuas & Metallica foſsilia, materiæ medicæ rudimenta, quæ Vir prudens, vt habet ſacra pagina, non ſpernit: Voluit enim nos ſanari herbis, non verbis, ne eius Diuina Opera irrita forent. Ex his Compoſitiones concinnat Pharmacarius; per hæc Pharmaca medetur, doloreſque finit probus, fidelis & fidus expertuſque Medicus, & vitam cum morte penè commutatam, iterum dat, largiturque; & datam, Diuinâ prouidentiâ tuetur. His itaque exactiſsimè perpenſis, labentes longâ inſcitiæ rubigine Medicamentorum Compoſitiones, Reipublicæ vtilitati & Ciuium ſaluti, admodum neceſſarias, inſtaurare, ſcriptiſque proſequi operæprecium duximus; qui iamdiu arti medendi, Plantarum inſignium, Simpliciumue aut Compoſitorum Medicamentorum arduæ cognitioni, aliudue quidpiam hominibus vtili in peregrinationibus perueſtigando non pœnitendam collocauerimus operam; valere iuſsis neglectiſquè inutilibus & ſuperfluis Officinarum innumeris oneroſis Compoſitionibus; politioribus & paucis ijſque ſelectioribus tuti, *Rondeletij* præceptoris ſuauiſsimi & doctiſsimi exemplo; qui merito in prologo Pharmaceutices Officinæ ſuæ has ſuperfluitates reijcit, & a communi via ſiue opinione facile receſsit, addita ſemper ratione validiore: cuius & Actuarij Græci recentioris, de Compoſitione Medicamentorum doctrinâ & rationibus oblectati & vnicè freti ſumus. Has noſtras Lucubrationes honorificentiſsime D. qui nobiliſsimæ faues arti Medicæ, ampliſsimo nomini tuo dicare & nuncupare æquum fuit; qui humanitate natiua non modo indigenas, pios & eruditos peregrinos, vt pius parens ſeruas & gremio foues; ſed ipſe ſolertior virtutis indagator peregrè Conſtantinopolim per Germaniam & Italiam profectus es, rariores munificentiſsimæ Naturæ opulentias perſcrutaturus: Nec ſatis hoc; Opo-Balſamum legitimum, Sigillum Lemnium ex magni Sultani ærario, ſelectiſsimorum quamplurimorum Simplicium Medicamentorum copias & ſpecimina pulcherrima in Anglo-Britanniā detuliſti & inſuper Medicum hortum omni genere Plantarum exoticarum & indigenarum ad vltimas vſque ſpecies refertiſsimum inſtrui procuraſti, cui me præfeciſti, omnique amore, benignitate & munificentiâ fouiſti & erexiſti: Mirum nanque quanta Plantarum feracitate Deus Opt. Max. humanæ ſalutis conſeruandæ & reparandæ gratiâ hanc amœniſsimam Inſulam ditauit, quæ priſco-

rum æuo MAGNAE BRITANNIAE nomine terrarum orbi inclaruit, & quam cœli & soli temperie peregrinis & inquilinis factis Plantis faueat, earum seminijs à me iamdiu collectis perlustratâ Italiâ, Germaniâ, Galliâ Cisalpinâ, Gallo-Prouinciâ, Narbonensi Galliâ, cæterisque Franciæ tractibus, locupletata.

Si enim nostri hi labores Magnorū Regum & Principum munificentiâ ac liberalitate, Typographorumque honorâ beneuolentiâ (quæ alijs nonnullis in eadem palestra se exercentibus non defuit) adiuti fuissent, longè locupletiora in lucem prodirent opera nostra: ætate item nostrâ Imperatoris *Caroli Quinti*, Principumque Germaniæ liberalitate, Commentaria *Matthioli* in *Dioscoridem* prodierunt, & illa immensi studij Biblia variarum linguarum *Benedicti Ariæ Montani* ex ærario Regis *Philippi* Hispaniarum, Typographiam Plantinianam nacta, non sine ingenti fœnore passim distracta, in eius ærarium rediere.

Plantarum equidem nouas Illustrationes nostras, exactissimis emodulatâ proportione deliniendas iconibus ære proprio, tanquā optimus Mecœnas Reipublicæ & Posteritatis vtilitati, liberaliter promoturus & collocupletaturus, nisi Chalcographi pusilanimitas, æris auiditas & laboris tædium hoc pium & heroicum institutum tuum remorata fuisset. Hanc tuam heroicam propensionem, veræ Nobilitatis decus, admirari & pro dignitate æstimare non satis possum, quæ sané velim nolim tuæ me perpetuo obligauit voluntati. Diuina autem Potestas te tuosque conatus & pia consilia augeat honoribus, vitamque ad beatissimam producat senectam.

Tuæ clientelæ obsequentissimus
Matth: de L'Obel.

Ad eximium vsu & arte Medicum D. *Matthiam L'Obelium.*

Perge bonis auibus sacrare perennia sæclo
Pignora, flos Medici deliciumq; chori.
Si gens hæc hominum sua commoda nosse recusat,
Gratia nec meritis redditur æqua tuis:
At pia posteritas iustos seruabit honores,
Quodque maligna negant tempora, grata dabit.
Nimirum seros operâ iuuisse nepotes
Hic virtutis apex, hoc pietatis opus.

Amoris & obseruantiæ ergo
scripsi *Dominicus Baudius.*

D. Matthiæ

D. Matthiæ L'Obelio Medico celeberrimo

φίλιον.

POst obitos olim meliori ætate labores,
Fessa quibus virtus cederet Herculea;
Post studia, & prono vigilatas pectore noctes,
Sudatum solitas continuare diem;
Post peragrata soli spatio loca dissita vasto,
Siue forent æstu torrida, siue gelu;
Tempus erat placidæ componere membra quieti,
Et dare callosis mollia strata toris.
Viuida sed virtus nullo superabilis æuo,
Et nondum genitum nata iuuare genus
Otia detrectat, turpemq́ exosa veternum
Egregio vitam claudere fine parat.
Deserat officium capulo damnata senectus,
Quam calor ingenij deserit atq́ vigor,
Ne sibi ludibrium sua per deliria quærat,
Intempestiua sedulitate grauis.
At tu, firme senex, ætas cui grandis & vsus
Auxit multiplici fœnore mentis opes,
Perge alacris tua pensa manu limare sagaci,
Pensa, quibus probitas stet, pereatq́ dolus.
Ille tuus quondam Pelio de Monte Magister,
Immodicus lucri quem lacerauit amor,
Integer arte tua, sparsosq́ vnitus in artus
(Compositos manes si pia facta mouent)
Destinat amplexus tibi pandis obuius vlnis,
Discipuli lætus de pietate sui.
At vafer ardelio, Medicum & mentitus agyrta
Luce tui palam proditus indicij,
Colla retorquebit, pressus ceu calcibus anguis,
Inq́ tuum tergum tota venena spuet.
Sed bene, quod nulli bona mens obnoxia damno
Impauidum telis præbet aperta latus.
Et bené quod nihilo tua coepta remissius vrges,
(Quicquid mangonum sordida turba fremat)
Vt dubia in certam deducas Pharmaca normam,
In dubium posthac ne cadat vlla salus.
Non alibi grauius peccatur, nec tamen vsquam
Liberius propria de cute ludit homo.
Absit enim ratio, pro cara sæpe salute
Ancipiti auxilio mors properata venit.
Cautior at monitis fugiet discrimen vterq́,
Qui medicata dabit pocula, quiq́ bibet.
Quippe doces, generat quicquid Natura salubre,
Naturam & quicquid Ars imitata parit.
Tantúm canities annis inuicta bonorum
Congerit in nostram & Posteritatis opem!
Fortunate Senex! in commoda nostra vacantem
Vltima te rapiet de statione dies.

Rhaph. Thorius Med. Doct.

IN
Correctioris & auctioris Pharmaceutices Officinæ
Rondelletianæ Animaduersiones, & *L'Obelij* alteram partem Aduersariorum,
INDEX.

PRIOR NVMERVS PAGINAM COMPOSITORVM AVT SIMPLICIVM MEDICAMENTORVM DENOTAT : SECVNDVS CRASSIORVM sphalmatum typographicorum obiter animaduersorum restitutiones, quæ partim oculi nostri se*nescentis aciem effugerunt; partim operarum duræ ceruicis oscitatione & fatali supinaq; inertiâ, deprauata sunt.* *Literæ A.a. Aduersariorum alteram partem; & l. lege & lineam significant.*

A.

ACatiæ succedaneum. 77
Aceti medicati differentiæ, 16
Perperam. 20
Acetum { Scilliticum, Rosatum, Sambucinum, } 17. 16. perperam 20.
Acantha Leuchi. 31
Acorus. 76. Ad. 29.
obs. 30
Ala Anglo-Britannica. A. a. 472
Allium syl. moschatum. 501. Aa.
Alopecuros maxima, Britan: Aa. 469
Amaracus, 77. Ad. 213
Ambra. 57
Amianthus dulcis
Amomum, 76. Ad. 444
obs. 615
Anemonum hortensium omnium elenchus, 514. 515. Aa.
Anthophylli, 56
Antidotus è Iunipero, ad pestis (lege) contagia, 82
Apium, 76
Aposema, 19
Argentum & Aurum, } 61, 62.
Auri solutio, Aa. 139, 130
Aromaticum Moschatum, 57
Aromaticum Rosatum. 55
Aromaticum Ros. Caryophyl. 56
Asphaltum. 57
Asphodelus minimus, 484. Aa.
Consule, Indicem Aduersariorum.

BAlsami explanationes, 518. &c. Aa. Aduers. 415. Aa.
Balsamum Butyri & Balsamum Melissæ, } 120. 121.
Balsamum é Peto, 125
Bdelij & Myrrhæ differentia, 123
Bedeguar. 30. 31.
Bellis spinosa Aa. 508. 509
Ben. 154
Behem, Behemum album & rub. 154
Biera 472. 473. Aa. 470. 71. lin. 3. lege c. D. Guil. Coys.
Bitumen, 57: 77
Bombyx, 60
Borrax. 128
Brion, 108. 109
Butyrum rubrum potabile, 120

CAlamus odoratus Libani. Aa. 477 77. 99. 100. Ad. 29. Obs. 28.
Capitellum de Vigo, 101
Carlina, 31
Carpesium, 77
Carpobalsamum, 76. 522. Aa.
Caryophyllorum ramulus. 56. *lege rudimenti.*
Cassia.
Cinnamomũ 74. eorũ genera 530. Aa.
Cassiæ flos, 40
Cassia extracta, C. fistula & C. siliqua purgatrix, 40
Casia Poetarum, 40
C. filiq: compressa, 41
C. lignea & Fistula, 76
Catharticum Hydragogum. 54, 55
Centaureum minus. 77. Ad. 173
Cereuisia Martia, 472. Aa. & parandi ratio, 470, 471
Ceratum album Gal. 112
Cer. Santalinum, 112. Oesipi. 113.
C. è pelle Arietina, 113
Cerat: Stomachicum Gal. 113
C. Diapente, 113
Chalcitis, 76
Chamæleonta, 30
Chamæ-Orchis Zelandica maritima 505. Aa. 506
Chylarium Erysimoides. 54
Chylarium è Radicibus Gramineũ. 27
Chylarium siue Ser: Rhodites cum Agarico, 22
Chylarium è Scolopendrio, siue Asplenio Ceterachué Arab. 20
Chylismata, 2. 19
Chylisma siue Extractum Catholicum Theoph. emendatum 94
Coccus Baphica, 61. & eius succi succedaneum. 57
Confec. Alkermes Mesuæ, 58. & Monspel. 60. 61
Confectiones aromaticę: 55
Confectio Hamech, 45
& parandi ratio, 46
Colchicum polyanthes. Aa. 499
Colchic: pleno flore, 499. 500. Aa.
Colch: varietates, ibidem. tenuifolium.
Corallior: Solutio. Aa.
Corallium triplex, 129
Cremor Tartari, 92
Croci Martis pręparatio, 136
Croci Veneris præparatio, 135
Croci verni lutei, aureique & autumnalis varietates, 457, 498. Aa.
Croc. syl. Byzanti: candidus brumalis 498. Aa.
Crocum domesticũ siue cultũ, 498. Aa.
Crystallum ex niue non generatur, 129
Curmi, 472. Aa.
Cydonatum purgans, 93
Cyperus rotundus verus, 100
Cyprimi spissamentum Dios. 108

DEcoctum, 19
Decoctio Communis Clysteris, Com: Medicinæ, 39
Decoct. Pectoralis, 39
Dia-Cassia, 39
Dia-Catholicon Nicol. 41
Diacatho: liquamentum, 42
Diaciminum & Dialanga Mes. 62
Diacinnamomum, 62
Diacodium, Diacodiũ rhomboides, 38
Dia-Iris simplex, & Salemonis. 66
Diamargariton frig. N. 65
Diambaru, 58
Diaphœnicum vtrumque, 43, 44
Diamoscum, 62
Diapenidion Nicol, 67, 68
Diariũ Pharmaceuticum, 11, 12, 13, 14
Diarhodon Abb. 63, 64
Diasatyrion Actuarij alijs præferendum, 154
Diasatyrion Mesuæ, 155
Dia-Scordium H. Fracat: 82
Dia-Sebesten, 43
Dia-trium Pipereon simp. Ital. 62. 63
Diatrium Santalon. Nic: 64. 65
Diatragacanthum frig. 65
Dictamnum, 75. Ad. 214
Diospoliticum Gal. 63. 62
Doronicum, 58
Dulciariæ Morsiunculæ Regales. 70

EL. Caryocostinum, 52
El. Cholagogum Rosatum. 53, 54
El. é Citro sol. Monspel. 50
El. Dia-Carthami,
El. Diacnicum cum Citro, 51, 52
Elec. Indum maius, 45
Elect: Lenitiuum, 43
El. é Succo Rosarum, 52, 53
Eupatorium Mes. 31, 30. & Auicennæ.
Empl. è Baccis Lauri. *Lege Mast. Myrr. Olib. ana. vnci, 1. deme s. pag.* 133.
Emplastrum è Crusta Panis, 113
Emplastrum Diachylon commune. 131
Diachylon paruum 131.
Diach. magnum, 131
Diach. cum Gummi & Ireatum, 132
Empl. ad Callos pedum, 136
Empl. Ceroneum, 136
Empl. contra Rupturam; prima descriptio, 136
Empl. è pelle Arietina, 137
Empl. è Stella marina ad Hernias, 137 *l. 13. lege parauit: l. 41. lege corariorum. li. 31. leg. sesquiunciæ, lin. 43. lege Radic: li. 47. lege Fabarum, pag. 138. lin. 4. leg. vitreo & li: 8. lege claræ. Eadem po. 138. colomna. 2. leg. li. 2. defluxiones. Ibidem li: 26. leg. recipit. li. 28. li. minor. l. 30. leg. radicibus.*
Emp. Filij Zachariæ, 132
Emp. è Gratia Dei, 139
Empl. de Ianua, 140

Empl.

Empl. è Meliloto Mes. 132
Emp. Oxycroceum, 133
Emp. è Ranis, 133
Empl. è Mastiché Monspel. 133
Empl. è Masti: D. Iouberti, 134
Empl. Diuinum, 134
Emp. Opodeltoch Germanorum, 134
Emp. nigrum ad perniones, 139

FOlium, 30
Fritillaria alba, nigra & varietates. Aa. 494, 495, 496

GAlanga vtraque, 36
Gelatina laxat: Cydon: 534. Aa.
Gladiolus minimus & Gl. alb. 511. Aa.
Graminũ omnis generis elenchus. Aa. pag. 462, 463, 464. lege Auenacea.
Gram. Auenaceũ Danicum vtrumque, Aa. pag. 465
Gra: Canarium longius radicatum latiore panicula, A. a. 467
Gra: Can: latiore panicula minus, ibid.
Gram. Cristatum, C Bauh. A. a. p. 467
G. exile durius Nortvegicõ A. a. p 466
Gram. Phalarioides supinum Danicum Aa. pag. 466
Gramen Scoparium, 468 A. a.

HAnne quid? Aa. 519
Hieræ, 83
Hiera Archigenis, & Colocynthidos 84, Picra & simp. 83. 85
Hemerocallis moschata polyanthes. 503, 504. A. a.
Hordeum omne A. a. 569
Hordei differentiæ, 470. A. a. *Lege li. 1. Polystichon & distichon, omissum incuria operarum.*
Hyac: Mauritanicus Clusij, 488. Aa.
H. obsoletior Hisp: Clusij, 488. Aa.
H. Stellaris maior Someri, 485
H. Stel. albicans, 485. Aa.
H. St. leg. *Byzantinus Someri*. 485. Aa.
Hyac: paruulus Stel. vernus, Aa. 486
Hyac: Stel. Bizant. serotinus. 486. Aa.
Hyac. Stel. Byz. præcox, 486 Aa.
H. Stellatus Peruanus, 487. Aa.
H. Stel. Cinereus, 487. Aa.
H. totus albus. 487 Aa.
H. fl. rubro, 487. Aa.
H. serotinus elegans. 510. Aa.
H. tuberosus Clusij, 488. Aa.
De Hydrope, 542. Aa.
Hyoscyamus, 73
Hypocistis, 76, Ad 418. Obs. 548

IRis angustifol. candidis fl. 479. Aa.
Iridum facultates, 482, 483
Iridis bulbosæ varietates, 510. Aa.
Iridum delectus, 480, Aa.
Iulep. 19. Iulepi, ibid.
Baccæ Iuniperi maioris, 100

KYnosbaton, 30. 31

LActuca agrestis, 30
Lapis Armeniacus, Armenus, & Cyaneus, 60
Lapidis Calaminaris præparatio, 135
Laudani Opiati formulæ, 534, 535. 536, 537, 538. Aa.
Laurus Alexandrina legitima, 509 Aa.
Lentiscus Peruuiamus, C. Bauhin. Ad, Aa. 526
Leucacantha, 31
Leuco-Narcisso Lirion tenuifol. autumnale, 491. Aa.
Leucoion bulbo: autumnale Clusij 491. Aa. & cæruleum, & præcox.
Lilij Chalcedonici miniati varietates, 511, 512. Aa.
Lilium montanum flore flauo, eiusque varietates, Aa. 505
Lilium fil. Moschatum, 504. Aa. & Hemerocallis moschata, 504
Macedonica, ibid.
Liquamenta, 19
Lohoch, 68
Loh. è Papauere, 69
Lohoch è Pino, 68
Loh. è Pulmone vulpis, 69
Lohoch Sanum & expertum, 68
Loh. è Scilla. 69
Luph. planum, 155

MAgisteria ex Gemmis, 440. Aa.
Magma Hedicroi. 73
Malabathrum, 76. Ad. 129
Mandragoras, 73
Manus Christi, 70
Margaritarum dissolutio, & Coralliorum 539, 540
Martagon imperiale, 504. Pomponeum, ibid.
Meda Merlini & Moscouitarum, 476
Medica ars præclarissima, eademque vilissima. pag. 2
Medicati succi, 2
Medicamenta à quibus petuntur, 8. 9
Medicam. proprijs vtatur Medicus, 15
Mel Anthosatum, 17
Mel Mercuriale Aduersariorum, pag. 100. linea 27
Mel. Rosarum, Rhodomel. 16
Perperam, 20
Mel Ros. Solutiuum, ibid.
Mel Scilliticum, 17
Meteglin eiusq; parandi rationes variæ Aa 473, 474, 475, 476, 477
Mithridatium Damocratis, 81
Mollis arboris frondes, 518. Aa. 526
Moly luteum latifolium Botanicorum 502
Morsiunculæ dulciariæ ad tabidos. 70
Morselli, 70
Moschum, 58, 108
Mumia, 77
Myrrha liquida, 74
Myrrha, 74 Aduers. 428. Obser: 577

NArc. Africanus duplex, 503. Aa.
Narcis. d'Argiers, 491. Aa.
Narc. cæruleus, 491. Aa.
Narc Indicus ruber, 488, 489 Aa.
Narcis. Indicus autumnalis, 502. Aa.
Narc. Ind. alter ibid. Varietates 503
Narc. luteus multiplex Britannicus eiusque varietates, 489. Aa.
Narc. Iuncifolius minor minor Clusij & Venerij,
& Narcis. montanus calyce magno duplex Coorne. 492. Aa.
Narc. luteus Vernus Lete. 493. Aa.
Narcis. mediocrocei degenerationes, 491. Aa.
N. mediocroceus tenuifolius, 490. Aa.
N. paruus stel. albus, 491. Aa.
Nardus, 76. Ad. 42
Nardus Celtica 76. Ad. 132
Nepeta, 75. Aduers. 219

ONychis Bdellij, 99, 100
Oleum Absinthites, 106
Oleum Amydalinum, & aliorum fructuum, 110
Oleum Anethinum, 104
Ol. è Castoreo, 116. Perperam, 105
Ol. Chamæmelinum, 104
Ol. è Costo, 106. pro 105
Ol. Cydonites, 103
Ol. Enulatum, 106. pro 105
Ol. ex Euphorbio, 106. pro 105
Ol. è Frumento, 111
Ol. Irinum. 104. 481. Aa.
Ol. è Iunipero, 111
Ol. Keirinum. 104
Ol. Laurinum, 109
Ol. Liliaceum. 113
Ol Lumbricinum, 110
Ol. Martis, 135
Ol. Mastichinum, 106. pro 105
Ol. è Mentha, 106
Ol. Muscatelinum, 107
& Muscelinum, 108
Ol. è Myrrha, 111
Ol. Myrthinum, 102
Ol. Nardinum, 106
Ol. Nenupharinum, 103
Ol. Ouorum, 111
Ol. Philosophorum, 111
Ol. è Piperibus, 109
Ol. Ros. Omphacinũ, completum, 102
Ol. Rutaceum, 104
Ol Sesaminum, 101, 102
Ol. Sicyonium, 110. 111
Olea stillatitia, 112
Ol è Thymelæa, 110
Ol. ex Torpedine, 100
Ol. Violaceum, 113
Ol. Vulpinum, 116
Opium, 73
Oiata Antidota. Aa.
Opo-Balsamum, 74
Oxyacantha, 31
Oxymellis differentiæ. 17
Oxymel. simplex Mesuæ, 17
Oxymel. diureticum, 18
Oxy-sacchara Simplex, Composita, 18

PAnacea, Aa 477
Pancratium Indicum atumnale, 502. Aa.
Pancrat: Indicum Vernum, 502. Aa.
Pancratium Indicum aut Narcissus, 501. Aa.
Pastilli, quere Trochisci.
Pastilli Scillitici, 72
Pastilli Theriacales, 73
Passum vinum, Maluaticum, 498. Vuę Passę, 499. Pruna Passa, Ficus, Pyra Passa, &c. ibid. Aa.
Pentaphyllon, 75, Ad 303
Petroselinum, 75. Aduers. 315 Obs. 406. Vide Selinum:
Philonium, Philonis Antidotus, 70
Philonium Roma: siue maius, 70
Eius castigatio, 71. *dele bis Piper album in exemplaribus, quibusdam.*
Philon: Persicum, 71
Phil, non fermentatum lethale. pag. 1

Philoso-

Philoſophica aqua vtraque, 542. Aa.
Phu. 76. Ad. 319
Pil. ex Agarico. 89
Pil. Aggregatiuæ Meſ. 86
Pil. Alephanginæ ſiue Aromaticæ, 85
Pil. Succationis aromaticæ, ſuo loco omiſſę. 93.94
Pil. ante cibum, 86
Pil. Aſſaieret Auicennę, 86
Pil. Aureæ Nicol. 86
Pil. ſiue Catapotia Aurea ad luem Veneream, 540. Aa.
Pil. è Bdellio maiores. 91
Pil Cocciæ Rhaſis, 86
Pilulæ cõmunes ſiue Peſtilentiales, 84
Pilularum chyliſma, ſaccharo incruſtatum nobile, 90
Pil. è Cynog oſſo, 91
Pil. ex Euphorbio, 90
Pil. Fœtidæ, 89
Pil. è Fumaria, 90
Pil. è Lap. Armeniaco, 88
Pil. è Lapide Lazuli, 88
Pil. Lucis maiores, & minores, 91
Pil. Maſtichinæ Conſiliat: 86
Pil. è ſ. generibus Myrabol. 87
Pil. Rhabarbaro, 89
Pil. Sanctæ, 90
Pil. è Sarcocolla, 88
Pil. è Styracè, 91
Pœoniæ radices euellendi tempus, 22, 520, A. a.
Piper vtrumque eiuſq; vera effigies, 63 75. Aduerſ. 426
Pix naualis qualis, 123, 124
Pixaſphaltum, 57. 77. 509. A. a. ſiue Bitumen.
Propolis, 123
Pulueres laxatiui, 28
P. Mercurij albus laxatiuus, 540, Aa.
Pul: Sanctus, 92
Pul: Senę Montag. 92
Pul: albus Stibij vomitorius, 541. Aa.
Pul: alter vom: ex vito Antimonij. ib.
Pul: ad ſtrumas Monſp. 93
Pul. ad ſtrumas Perforienſis, 93
Pul: Dia-Turbith. 92
Pul: ad vermes *Monſpel*. 93
RHaponticum & Rhabarbarum, 75 Aduerſ. 118. Obſeru: 154
Roſata nouella: N 69, 70
Rhomborum ſuauiſs. parandi ratio, 57
SAcchar: Roſatum, 70
Sampſucus, 77
Scatuncellum, 130
Schœnanthum 75, Ad. 42
Scordium, 73. Aduerſ. 210
Secacul Arabum Aduerſ. pag. 317
Selinum, 75. Aduerſ. 314
Serapium, Abſynthites, 32
Serap. Adianthinon, vtrumque. 20
Ser. è Cinnamomo, 534. Aa.
Ser. ex Endiuia, ſiue Intubaceum, 22
Ser. Glycirrhyſites vtrumque, 34. 35
Ser. é Fumaria, vtrumque, 31, 22
Syr. ex Arthemiſia, 34
Syr. Byzantinus ſ. vterque 26. 27
Syr. è Capillis Ven: 20
Syr. è Cichorio, vterque 28, 29
Syr. Endiuiæ compoſ. 28
Syr. ex Eupatorio, 30
Ser: Hyſſopites, 38
Syr. Iuiubinus, 37
Syrupus longus, 19
Ser. è ſuc. Lupulorum, 22
Syr. vterque è Mentha 32, 33
Nenupharinus, 20.
Syr. è Papauere, vterque, 37
Syr. è Praſſio, vterque, 35, 36
Syr. ex Infuſionibus Roſarum recentium, & è Roſis ſiccis, 22
Serap. ſiue Chylarium Rhodites cum Agarico, 22
Serapium è Scolopendrio, vtrumq; 20
Serap. Aceſoſum ſimp. 24
Ser. è ſuc. Bug. latifolij, 25
Serap è ſuc. Citri Limonum, 24. 25
Ser. Omphacites, Oxalites, 24
Sericum, Seta. Setæ. 59
Sief album Rhaſis, 101. & Meſ. ibid.
Spina Arabica, 30
Syr. Roſat: Auguſtinus compoſitus, 23
Lege linea, 6. infundantur in lib. 15 infuſi Roſarum.
Alij habent lib. ſ. Sacchari in ſingulas Lib. liquoris. Huius Syr. omiſſum ſupplementum: additum eſt pag. 25
Syr. alius Compoſ. efficacior, ibid.
Syr. è Stæchade, 33
Ser. purpuro-Violaceo colore commendatiſſimum, 19
Serap. Zizyphites, 37
Stacte, 74
Stella marina Indica, 138, 139
Succationes Medicatæ, 19, 534. Aa.
Succedanea, ſiue Quid pro quo. 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53
Succhaba, 30, 31
Serap. Myrtinum, vtrumque. 24
Scrapium è Pomis compoſ. Meſuei, 23
pag. 24, lin: 1, lege loco Seſamoidis.
TErebinthinę ſubſtitutum, 76
Terra Lemnia, 76
Theriaca Andromachi, 71, 77
Et eius parandi ratio, 78, 79, 80
Theriaca Diateſſeron, 81
Theriaca Londinenſis, 81
Lege Præſid s.
Thlaſpi, 76. Ad. 72. 73
Tipcadi lutei Varietates, 487. Aa.
Tragema Aniſi laxans, 92
Tragema ad Vermes, 92
Triapharmacum, 130
Triphera Perſica, 47
& Tripherarum differentię, 47, 48, 49, 50
Trocciſsi ex Agarico, & Agaricus trociſcatus, 96
Troc. Albandal. 96
Troc: Aliptæ Moſc: 100
Troc: Alkekengi, 97
Troc: ex Antiſpodio, 98
Troc: è Capparibus, 97
Troc: è Carabe, 98
Troc: Cyphi Damo: 99
Troc: è Gallia Moſchata. 100
Troc: Hedycroi, 99
Troc: è Minio corrodentes, 101
Troc: è Myrrha, 97
Lege Tro: : è Rhabarb. 96
Troc: è Roſis, 95
Troc: è Scillini, 98
Troc: è *V*iolis, 95
Troc: è Violis Martijs, 95
Troc: è *V*iperis, 98, 99
Lege in Euganeis.
Tulipa pumilio alba vtraq; 494. Aa.
Turbith minerale ſelectum, 541. Aa.
Tutiæ prępa[illegible]atio, 135
VItrioli terræ præparatio, 136
Vnguentum ex Adipibus, 122
Vng. Aegyptiacum, 125
Vng. Agrippæ, 121
*V*ng. Rhaſis, 127
*V*ng: Apoſtolorum, 125
*V*ng: Aragon, 119, 120
Vn: de Arthauita, ſiue Cyclamine, 123
*V*ng: Aureum 124.
*V*ng: Baſilium vtrumque, 123. 124
*V*ng: è Bdellio, 122
*V*ng: è Ceruſſa, 127
*V*ng: Citrinum, 128
*V*ng: Ceraſcos paruum, 125
*V*ng: contra vermes, 130
*V*ng. Dialtheas, 121
*V*ng: deſiccatiuum rubrum, 127
*V*ng: Pſoricum ſiue *E*nulatum, 130
*V*ng: fuſcum Nicol. 123
*V*ng: Martiatum, 114, 115, 116
Eius emendata deſcriptio, 116, 117 118, 119
*V*ng: Nutritum, 113
*V*ng: oculis dicatum, 126
Lege Antuerpiani.
*V*ng: Pectorale, 121, 122
*V*ng: Pomatum, 129. 108
*V*ng. Pompholygos, 156. *l*, 32, *lege tenuium.*
*V*ng: Populeum, 130
*V*ng: Reſumptiuum, 121, 122
*V*ng: Roſatum Meſ. 129
XYlo-Balſamum 77, Aa. 522
Xylo-Caſsia, 530
& Xylo-Cinnamomum, 530. Aa.
YVca, 507, 508. Aa.
ZErumbet & Zeduaria, 484, Aa.
Zingiberis effigies & deſcrip: 67
Zoulapum, Zoulapium, 19
Zybetum, 58
Zythum, 472, Aa.

CLARISS. ET HONORABILIBVS INCLYTI COLLEGII MEDICI LONDINENSIS D. D. PRÆSIDI, PROFESSORIBVS ET PRÆFECTIS BENEMERITIS,

Proœmium & operis vtilitas.

Aliquot MEDICAMENTA COMPOSITA *habere in promptu operæpretium.*

DOLVM esse si quis Compositis vtatur, Villanouanus dixit, vbi in promptu habentur Simplicia: Varijs tamen de causis nonnulla Composita pharmaca non minus vtilia quàm necessaria sunt. Prima & potissima, quotiescunque præcipites implicati morbi, eorundemque sæuissima symptomata adeo vrgent, vt noua Medicamenta, Magistralia vocata, repentè per otium concinnare non liceat. Secunda & aliæ; quia multæ comprobatæ & vsu & ratione receptæ Compositiones maximæ efficaciæ, vt Theriaces Andromachi Antidotus, Mithridatica Damocratis (qui primi Medicamentorum Compositiones methodicè instituerunt) Philonis item Antidotus, & consimilia Opiata pharmaca, quæ fermentatione egent, vt cuiusque Medicamenti simplicis qualitatis perfusio, refractioque accedat, vnde noua & optata exoritur facultas; quorum alioqui nonnulla periculosissima & læthifera sunt. Quamobrem multis optimè constitutis aut moratis ciuitatibus, vt Patauij, Venetijs, Veronæ & alibi à primatibus & archipharmacopœis ciuem seruantibus, occlusis vasis hæc nobilissima & antiquissima pharmaca sigillantur, ne quis ante fermentationem sex mentium abutatur, indeque nex repente subsequatur; vt elapsis paucis annis malè cessit cuidam mercatori extraneo robustæ naturæ, assumpto Philonio non fermentato, recentioreque, non sine tædio Medici doctiss. qui præscripserat, quem iniquus, & ignarus aromatopola illusit. Huiusmodi funestissima exempla meminimus quamplura, supinâ agyrtarum audaciâ, de quibus alibi.

Quandoquidem Simplicia quouis loco, solo, tempore & cæli cardine ad manum esse nequeunt; ideo quo tempore maximè vigent, in annuum vsum, ex his nonnulla Medicamenta Composita præparari, permisceri & asseruari operæprecium est. Adde quod vix reperies Simplex immixtum Medicamentum, simplicem posse profligare morbum, nisi fortis opiferæ Naturæ beneficio morbus expellatur: Hac tamen procaciore temerariâ & imperiosâ ætate rarò in hisce aquilonicis plagis, multisque alijs regionibus Medici peritiores in morborum * *principijs* accersuntur; quia amarâ & læthali lue a fatuo & insulso sagarum cœtu, sagacium inquam matronarum concilio credito, excluduntur & in illorum locum mulierculæ clinicæ, obstetrices, meretrices, lenæ, profugi sacrificuli vafri, leues pagani popularesque concionatores famelici, templorum custodes, grammaticastri, Medicastri, Medicamentastri, Pharmacopœastri Medicorum simiæ, aromatopolæ, seplasiarijque indocti aut sordidi salgamarij potius quam nitidiores Pharmacopœi, Tonsores, Lippi, Hippochirurgi infaustè chirurgiam factitantes; lithotomi, periclitatores, circumforanei rapaces lucro inhiantes; Pseudochymistæ (quos nobiles agyrtas scitè Angliæ protomedici dixere) harioli, mimi, præstigiatores, caupones, coqui, materni idiomatis nugiuenduli radicisecæ, herbarumque collectores aut euulsores, congerrones & sordidi vulgi sedentarij opifices, irrepserunt; ad ægros tanquam vultur ad cadauer accurrentes, prædas & prandia

* *Principijs obsta.*

captantes, per hominum ſtrages experimenta factitantes, nullâ Medicinæ parte illis probè perueſtigatâ (inquit Syluius) hos curandos ſuſcipiunt, ſæpe pro ſalute, necem; poſt bellum aut funera auxilium pollicentes; & afflictionem pro auxilio inſpirantes; deleteria Medicamenta, Scammoniam putum, Colocynthidem, Stybium & huiuſmodi nullius delectus, pro antidotis porrigentes & propinantes; vnde mutatis leuioribus & ſimplicibus quotidianis morbis (grauiſſimos enim, & luem Veneream iniquè, emungendis auro & argento crumenis eſſe aſſerunt) in ſæuiſſimos & implicatos immedicabiles affectus; quos alioqui natura initio facilè curaſſet, creberrima mors pleruṅque; humido radicali, natiuo calore, animæ, animalibuſque facultatibus iniquâ & audaci ignorantiâ expurgatis, propulſis & extinctis. Sed demirari deſine, cum Diuinus ipſe queribundus Hippocrates ſcriptorum ſuorum exordio, *Medicinam omnium artium præclariſſimam eſſe dixerit* (à ſupremo enim oriundam, vt habet ſacra pagina, qui Medicamenta, viro prudenti minimè deſpicabilia, ex terra creauit, quique homines hac ſcientia donauit, vt ſuis miraculis gloriam conſequeretur.) *Verum propter ignorantiam eorum qui eam exercent, & vulgi ruditatem, quod tales pro medicis iudicat & habet, iam eo res deueniſſe, vt omnium artium viliſſima cenſeatur. At verò hoc peccatum ob hanc potiſſimam cauſam committi videtur; ſoli namque Medicinæ nulla pœna in rebus publicis ſtatuta eſt, præterquam ignominia; Verum hæc ipſa non afficit, neq; contingit eos qui ex compoſito perſonam ipſius induerunt: ſimillimi enim huiuſmodi Medici ſunt perſonis quæ in tragœdijs introducuntur: quemadmodum enim illi figuram quidem & habitum ac perſonam eorum quos referunt habent, illi ipſi autem verè non ſunt: Sic & Medici famâ quidem & no-*
* *Multi malunt videri quam eſſe.* *mine multi,* * *re autem & opere valde pauci.*

In huiuſmodi Medicorum abuſus, celebre illud & protritum non illepidum carmen quadrans, iure ſubnectere æquum eſt.

Fingit ſe Medicum quiſquis Idiota, Prophanus,
Iudæus, Monachus, Hiſtrio, Raſor, Anus.

Quamobrem his deploratiſſimis ærufcatorum temporibus conſultò datâque operâ eatenus & parcius attingere viſum fuit, imò prætermittere (tanquam nefas plagiumque profanare & perdere nobiliſſimam artem, iam penè, proh dolor, toto orbe deformitatis exemplis extinctam) iſtos *Medicatos Succos*, ſiue nobiliſſima *Chyliſmata Cathartica*, veterum Græcorum imitatione abſolutiſſima, cuiuſcunque ſimplicis Medicamenti energiâ aſſeruatâ, idoneoque menſtruo extracta aut eliquata; quæ cum delectu longè minori noxâ & mole; maiori cum efficaciâ in corporibus noſtris mirè & egregiè operantur; tamdiu vſque dum leges ceſſabunt (vt Syluij dictum vſurpem) in hos indoctos, noxios & inexpertos carnifices, qui ſeſe medicos profitentur, animaduertere; quos tamen plerunque plerique, violatis artis legibus, noſtræ ætatis ignobiles ſordidéque auari Medici ſectantur; quia illis ſupradictis ærufcatoribus & periclitatoribus quandoque æquè bene cedunt omnia illuſionibus ſuis, ſuperficiarijſque parietum dealbationibus ſtupefacientium Medicamentorum recidiuis & irritis curationibus palliatiuis à medicis vocatis, ac nouiſſimis his inexercitatis hiſtrionibus Hippocratis famelicis, leuipedibus alipedibuſue ad ægros non accerſitis ſpontaneis curſoribus, futilitatis plenis, ſcientiſſimis ardelionibus, obſequioſiſſimis ſophiſtis λογιάτροις ſiue verbis tenus Phyſicis & Medicis, verborum non rerum callentiſſimis (non eſt enim linguæ lenocinijs hæc peculiaris medendi ars acquirenda; ſed aſſiduo, rationi & longæ experientiæ & vſu coniuncto labori nititur) quorum pas Hippocratis, Galeni & antiquorum
* *I. à Spina aduerſus curioſitates, lib 6. pag. 554.* Græcorum doctrinâ & præceptis magni tœdioſi & aſſidui laboris valere iuſſis, contenta ex Arabum monumentis, methodo & rei dubiæ demonſtatione orbatis * aut Neotericorum leuidenſibus Formularum Remedijs, cornucopijſue pollicitationum quorundam Antidotariorum, ** pſeudochymicis, cachochymicis ciniflonum verboſis hiſtricis illuſionibus; è quorũ turbidis
** *Clariß. V. D. Baro VVilloughby pſeudochymiſtarum & medicaſtrorum turba, qua vnicè delectabatur, periit: caueant alii.* riuulis haurire malunt, quam ex limpidiſſimis Græcorum Hippocraticis, Galenicis & Priſcis fontium ſcaturiginibus, ſingularibuſque experimentis, nec non Dioſcorideis euporiſtis facileue parabilibus ipſis ignotis; illotis eueſtigiò, vt aiunt, pedibus & manibus, ad praxim properat & illicò ab initio (vt lepidè Gueuarus in Epiſtolis aureis) morborum implicationibus & ſignis, differentijſque adhuc latentibus; & per vniuerſam curationem ægros cornucopiâ Medicamentorum moleſtiſſimâ, Officinis autem gratiſſimâ, ingurgitat, & necat eodem modo quo mulierculæ ſæpe capones ſuffocare ſolent; & hoc quidem faciunt vt multa præſtitiſſe remedia videatur; Criſium interea interruptarum aut neglectarum, contra artis leges, neſcia. Huiuſmodi præſtigiatores non ſolùm fouet & tutatur plebis fex, magno ruſticæ turbæ & ignaræ rudis gentis applauſu, ſed & quod maximè dolendum, Magnatum nonnulli fatui & infulſi, quibus ſordet ſordidis (ſimilis enim ſimilem, vt fertur, ſibi quæritat, ſimilique gaudet, aut ſimiles habent

labra

labra lactucas) laceratur & malè audit ars Medica Diuina, nobilissima & antiquissima, summo ægrotantium dispendio, non sine proborum Medicorum, Pharmaceutices, Chirurgicesque peritissimorum tædio, cum vniuersarum Medicatricis artis partium, nec non Academiarum, studiosorum & piorum virorum laborum, ærisque parentum euersione, peruersione & deperditione maximoque cum Reipublicæ naufragio: qui quidem eruditissimi Medici morborum & symptomatum differentijs, ex experientissimi Hippocratis, Galeni & antiquorum decretis cognitis, nobilissima pharmaca corporibus prauè affectis & conformatis, * *implicatisque morbis*, etiamq; ex diametro inter se pugnantibus, de quibus pauca prodita, vnicuique morbificæ causæ, vrgentique necessitati, concinnant & aptant ex selectissimis conuenientibus simplicibus medicamentis, perboni & industrij sartoris exemplo, qui gibbosis, luxatis, mancis mutilatisque vestes sarcit, & quasi nouam formam refarciendo, Naturæque vitia tegendo, instaurandoque inducit.

** De morbis implicitis aut compositis & hereditarijs pauca antiquitas.*

Quandoquidem Medicum peritum solertisque ingenij, priscorum exemplo, consultò oporteat proprijs suis Medicamentis Compositis, temperaturæ, morborum causis alijsque accidentibus, vsui ipsius conuenientissimis vti, cùm Pharmacopolarum communes compositiones, ad subito & benè curandos archanos abditissimè latentes & implicatos morbos, magna ex parte tales non sint, ipso etiam docente Rondelletio, de Compositionibus quibus imperitus esse debet Pharmacopola agens, dicat practicantium Medicorum vulgus, popularesque Medici, quales sæpe Pharmacopoeastri esse solent, sericata vndulataque fastu targida, auræ & famæ popularis Medicastrorum fallax auidissima, siticulosior histrica torquata cohors, audacter mentiri & necare solita, quæ mutata veste, decore & optimi Medici splendidiore amictu quotidie ornata, huius Medicatricis artis, Materiæque medicæ ignara, ipsisque tamen Officinarum caculis notissima; quid his triuialibus priuata medicamentis, cum eadem ignauiâ assequi nequeat, quamque laboris tædet pudetque doceri, in curationum suarum irritis pollicitationibus agat? quibus quidem orbata, manca & mutila illorum ars scientiaque desijt, deperditaque est, armis leuidensibus ad profligandos morbos omnino destituta.

Rationi itaque consentaneum est probum peritumque medicum, sæuientibus morborum symptomatibus occursandi gratiâ, priscorum heroum, Mithridatis Ponti Regis, Hippocratis, Lysimachi, Galeni, Nuperorumque Syluij, Fernelij, Rondelletij & aliorum exemplo, cum Simplicium, tum Compositorum medicamentorum notitiam habere, & neutiquam manus proprias inquinare, in selectionibus quibusdam parandis remedijs dedignari, cum sæpe videmus, vbi Pharmacopoei fides & industria suspecta est, artis suæ & linguæ latinæ ignoratione, medicamenta alias optima futura, deleteria fieri, vt in Opiatis Antidotis & alibi diximus: Tum etiam experimur Pharmacopœos plerosque lucro inhiantes medicorum simias esse, artemque cum ægris inscitiâ perdere; eoque Rondelletium medicis consulere solertiora eximiæ dotis, lectiora quædam propria medicamenta parare, exhibere; sibique piè ob abusum, artis profanationem & calumniam, seruare. Medici igitur dignitati, authoritati & diligentiæ, benè agendo, nesciosque docendo, Reipublicæ vtilitati quidnam derogari poterit? Sed postquam claro supercilio & desidiâ medicus medicamentorum vsui ipsius parandorum officio deesse cepit; eaque paranda secordi famulo commisit; tanta rerum paulatim barbaries & inscitia irrepsit, vt medicamentorum, medicorum medicamentariorumque sui oblitorum rectior vsus, valetudinis corporeæ obsoleuerit.

Affice Medicum suis præmijs conuenientibus vsui ipsius. Ecclesiast. 38.

Nobiles prisci medici suorum medicamentorum præparationes non dedignati sunt, neque eorum puduit, neque seruos suis medicaminibus præficere, qui hodie vicem medici supplere, & pro medicis a rustica populari turba haberi solent; sæpissime pro antidoto & salute crassâ ignorantiâ, necem porrigentes, artis & virtutis contemptione, euersioneque: Proinde meritò quidam docti virtutis amantissimi lamentantes & eius contemptum deplorantes, loco huius celebris elogij,

Excitat ipse fauor studium, laudataque virtus
Crescit, & immensum gloria calcar habet;

Virtus laudatur & alget, dixere: Virtutem laudari quidem, sed algere.

¶ Veterum medicamentorum parandorum rationem Remediorumque Formulas & Regulas, quibus quotidie medici & medicamentarij vbique locorum passim in summa opinionum peruersitate vtuntur, quamplures præclari doctissimique nostri seculi viri, certatim summo studio suo nitori restituere contenderunt, & magnam non contemnendæ vtilitatis operam in simplicibus & compositis medicamentis illustrandis explanandisque, quibus & quomodo illa concinnantur, maxima cum laude dederunt, indeque apud posteros nomina sua nobilitarunt & ab obliuione vindicarunt. Inter illos claruit Valerius Cordis, quem Germani omnes, Belgæ,

 Gallorum

Gallorum & Anglorum maxima pars ſequuntur, à noſtro Coudenbergio doctiſſimis Scholijs
illuſtratus & plus quadringentis erroribus liberatus. Iacobus Syluius in hac paleſtra præ cæte-
ris maximam laudem meritus, qui de pharmacorum compoſitione, præparatione diſertè do-
cteque cenſuit, atque multa barbarie vocum vindicauit, præparationiſque modum accuratius
explicuit. Andernaco item gloria immortalis debetur; quemadmodum Anutio, Fœſio Syluij
diſcipulo; Cronenbergio,Placotomo,Adolpho Occoni Auguſtano, medicamentorum formulis
Florentinis Italicè ſcriptis, vernaculè *Ricettario di Firenze*, & alijs,Fernelio de Compoſitis me-
dicamentis, Guillielmo Plancio a doctioribus, quia tanti Fernelij eruditionem vix ſapiunt, aſ-
criptis:Laurentio Iouberto,Bricio Bauderio,Melichio & Weckeri laborioſæ Remediorum ſyluæ,
cornucopiæue alienæ: Ioachimi item Camerarij doctiſſimo Norico Diſpenſatorio; ſummo-
que philoſopho & medico Victori Trincauello,qui omnium doctiſſimè Compoſitiones,quibus
paſſim vbique terrarum Medici & Officinæ vtuntur,enodauit: Nec non Guillielmo RONDEL-
LETIO a teneris inter optimos Medicos & Pharmaceutices callentiſſimos Monſpelienſes edu-
cato; quique inter opera ſua Pharmaceuticam artem quam hic correctiorem damus, in ſuccin-
ctam,compendioſam contraxit OFFICINAM; ſpretis meritò ſuperfluis, inutilibus, inuſitatis,
quibus commodiſſimè carcere fas eſt, vndique magni precij, cariſue, carioſiſque diutius aſſerua-
tis putrilaginoſis,ſæpe adulteratis Compoſitis medicamentis,Pharmacopœis damnoſis,onero-
ſiſque;melioribus,paucioribus & rationi cóſentaneis,Villanouani ſtatim initio proœmij memo-
rati exemplo; artis legibus inuiolatis,innixus, & plus quam reliqui omnes, qui ſeſe ſequuntur,
nec a communi via deflectere auſi ſunt; vt qui in Galeni & doctiſſimorum priſcorum verba non
iurarit,docet: fuerunt enim illi ſummi viri & mortales;nos verò tanquam pygmæi ſupra gigan-
tum humeros (qui nobis glaciem ſecuerunt) ſumus; inuentis autem addere facillimum. Sed di-
cat aliquis cur Rondelletiana Pharmaceutices Officina tamdiu latebroſè delituit? liquidò con-
ſtat Rondelletij Methodum curandorum morborum mancam eſſe & mendoſiſſimè editam, ac
proinde ſuſpectam, iunioribuſque practicantium periculoſam; veterioribus ſenioribuſue tamen
doctioribus pleriſque practicis & eius diſciplinæ aſſuetus, vtiliſſimam; non recedit namque a
communi opinione, niſi optima ratione addita. Quidquid dicat Maceus quoue effugio vtatur,
156 ſuo primæ editionis Lutetianæ prologo anno ſuppreſſo excuſæ, & deinde Wecheli heredes, qui
omnia nunc, id eſt in ſecunda editione Francofurtiua aiunt, caſtigatius in lucem edita, hoc eſt,
infælicius & mendoſius anno 1592. vt ſtatim ab initio Pharmaceutices Officinæ liquidò con-
ſtabit. Longè aliter Rondelletium cenſuiſſe certò ſcio; nam ex Italia tunc nuperrimè in Belgium
reuerſus,per Lutetiam Monſpelium ſecundò, iter properando rediens; à Maceo opera Rondel-
letij emi,& quamprimum appuli D.Rondelletio preſente D.Iouberto, dedi; quæ quidem quia
nondum viderat gratiſſimè accepit (audierat enim opera ſua mutila & mendoſa ſe inſcio,furtim
in lucem edita,ſuorum quorundam egenorum diſcipulorum operâ & ſtudio, eoque Regias lite-
ras impetrarat, vt edicto Regio reuocarentur interdicerenturque) ſed poſtquam animaduertit
opera ſua adeo inculta, & ſtudioſorum inſcitiâ mutilata, typographiciſque mendis refertiſſima;
eadem cum vellet erratis liberare,in Hiſpaniam ad praxim,in qua fæliciſſimus & incomparabilis
fuit, a nobiliſſimis viris vocatus,& in reditu à Tholoſanis tumultuoſis ob religionem perturba-
tionibus timore percuſſus,Caſtris Albigentium, vulgò *Albigeois* lienteriâ correptus, morte om-
nibus medicinæ ſtudioſis funeſtiſſima 30.Iulij 1566.vitam mutauit. Conſtituerat enim, vt ince-
perat praxim ſuam emendare,in priſtinumque nitorem & optimum ordinem redigere,multaque
præclara in lucem edere. Hoc negotium ſuſceperat D. Ioubertus & Librum de componendis
medicamentis ſeu Formulis Remediorum, tam Internorum, quam Externorum, iam Rondelle-
tij tempore inchoarat, cum Libello ſuo de Concubitus impedimentis & morbis hereditarijs:
quid interim actum ſit inter heredes D.Rondelletij Ioubertum & typographum prorſus igno-
ro: ſi hæc periere, dolendum.

Sed cum hactenus nihil elaborati aut emendati in lucem prodierit; quidquid D. Rondelle-
tio docente Officinam ſuam Pharmaceuticam obiter annotare potui, vbiquè appoſito, quo
ſcriptis noſtris plus accedat authoritatis eius orationis inſtaurato texto ſiue ſimilimo ſtylo, can-
didè Reipublicæ commodo ſtudioſis & poſteritati impertire non minus verebor, quam ille ſtu-
dioſos ſyncerè Medendi artem, nihil penitus celando aut occultando,docere dignatus eſt: Hæc
ab obliuione & iniuriâ tanti perpiæ memoriæ præceptoris, amoris ergo, vindicare libuit, quia
ſphalmatum typographicorum, ſtudioſorumque incuriæ & ignorantiæ neſcij, in hunc vſque
diem,authoris dignitati derogant. Vtinam heredes hæc opera non neglexiſſent, aut ſaltem tan-
dem quendam exercitatiſſimum doctiſſimumque virum conſtituiſſent, qui tanti candoris noſtri

ſeculi

ſeculi practici euigillatos diuulgaret labores; ne quis alienis pennis ornatus, vt plerunque fieri ſolet, ſuppreſſo authoris nomine, Rondelletij labores ſibi vendicet.

Cum itaque multi in componendorum Medicamentorum ratione multùm diuque deſudararint, & ex laboribus ſuis magnam conſequuti ſint gloriam: tamen cum in re tam ardua, multa poſterorum diligentiæ inquirenda reliquiſſent, cum huic ſtudio à iuuentute non pænitendam operam impendiſſem, dedi operam vt rem ſuccinctè pertractem; additis aliquot ſelectioribus & vſitatiſſimis Catharticis alijſque Medicamentis, eorumque emendatioribus deſcriptionibus, alioqui vbique paſſim Officinarum peruerſis. Ex duabus aut tribus compoſitionibus, imitatione Rondelletij, ſæpe vnam fecimus, Pharmacopœorum commodo, ne mole & copiâ Medicamentorum obruantur, quę diutius in Officinis ſeruata, putrent, aut deprauantur: examinatis Simplicibus Medicamentis, quia ſæpe videmus celeberrimos Medicos & Pharmacopœos ſenio confectos neſcire quid in parandis triuialibus vſitatiſſimis compoſitionibus, barbarie vocum implicatis ſint accepturi, eoque fine notitia, contra mentem authorum pro arbitrio medicamenta parare, vt ſcitè Rondelletius in prologo huius libri ſui inſcriptionis Pharmacopolarum Officinæ, monet.

Interea itaque præſtantiſſimi viri, has noſtras lucubrationes ſuſcipite, expendite, emendate, concinnate, fouete & augete, donec ampliſſimi Collegij Doctorum expectatiſſimum perfectum Antidotarium omnibus Medicis & Medicamẽtarijs proponatur, cuius normam in parandis medicamentis ſequatur omnis Britannia.

Sed ne mihi placere videar, alioſque carpere, ipſe maximè carpendus, veritati tamen & rebus non verbis nixus præſtantiora quæuis & maximè neceſſaria quæ Syluius, Cordus, Rondelletius & alij in hoc ſtudio præcellentes cenſuerunt, indicare non verebor: quia verò nemo melius aut elegantius poſſit, eorum verbis, authoritatis ergo, pro prologomeno vtens.

SYLVIVS.

VT rectè eſt veterum ſermone celebrata ſententia, Quam quiſque nouit artem, hanc exerceat vnam atq; excolat, & totus in ea verſetur: ſic rectè nunc pronunciari poſſe mihi perſuadeo, quã quiſque exercere artem conſtituit: hanc accuratè prius pernoſcat. Id quod ſi hodie diligentius obſeruarent homines, non tam multi repente fierent medici, nulladum medicinæ parte illis probè peruestigata, nullius adhuc morbi curatione apud præceptores obſeruata. Cum tamen eſſet è re ipſorum, ſed magis etiam ægrorum: ſi nullum omnino affectum ſuſciperent curandum, quem non antè obſeruaſſent à præceptoribus curatum. Quàm rectè cum ægris ageretur, ſi hac ætate qui medicinam factitant, ſic eſſent antè ſub præceptoribus inſtituti affectus cognoſcere, illis occurrere, futura prænunciare. Non medius fidius per hominum mortes, experimenta ſic agerent imperiti adhuc, & rerum omnium ſuarum rudes medicistam quæſtus auidi, vt quid eos deceat ignorent, quid famam perſtringat neſciant, vt interim animæ detrimentum taceam. Vbi enim medicas neſcio quas præceptiunculas memoria didicerint, ac medicamentorum certas quaſdam ſcripturas, ſe medicos profitentur. Illis eſt ſatis ſcire antidotum, catholicum verbi gratia, humorum omnium redundantiam vacuare, cum ignorent, quibus, & quanta ſingulorum menſura conſtet, quæ ſingulorum ſit facultas, quæ horum cum illis ſic miſtorum: eademq; in cæteris medicamentis compoſitis vtuntur, ignorantiæ impoſtura. Quid per Deum immortalem hoc hominis portento, ſe medicum mentiente, eſt reipublicæ peſtilentius? quod nota cenſoria dignum magis eſt facinus? Cur leges ceſſatis in hos carnifices, vt meriti ſunt, animaduertere? An nondum extant quæ hanc capitalem inſcitiam puniant, & nouo vindictæ exemplo coërceant? aut ſi hæc peccandi licentia impunè permittitur, cur non modo ex typographorum prælis, ſed omni omnium hominum ordine in medicinam non conuolatur? Sed Deus optimè maximè nobis largire meliora, & indoctis his carnificibus ignorantiæ ſuæ conſcientiam oppone, vt facinorum tam indignorum pœnitentia confuſi, in ordinem ſuum redigantur. Iam ab hac arena exploſis circulatoribus iſtis, rem medicam ſincerè tractaturo non ſoli pharmacopœo neceſſariam eſſe hanc medicinæ partem quæ ſimplicia deligit, ad compoſitionem præparat, & demique fœliciter commiſcet, docere aggredior. ſi enim pharmacopœi fides tibi ſuſpecta eſt, veliſque ob id ipſi ſimplicia deligenti, præparanti, miſcenti, adeſſe, quid ex hoc ſtudio emolumenti conſequere, niſi hæc tu vt ille pernoſcas? imò quam tibi infamiæ notam imprudens inuris, dum ignarus horum ſimplicium medicamentorum, tanquam aſinus quidam ad omnia eius rogata auribus motis velut annuis. Quid quod tibi ſæpe etiam volens pharmacopœus illudit, & mea ſententia iuſtiſſimè, dum coryli nucamentum pro pipere longo oſtentat, dum centaurij magni radicem pro Rha Pontico, dum acorum paluſtrem noſtrum pro Indico & vero porrigit, ſed vitia hæc tolerabilia ſunt. Pro elleboro autem nigro, Arabum napellum, aconiti genus quibuſdam, hodie propè ab omnibus pharmacopœis ſubſtitui

quis

quis ferat? an non communis eſt vtrique medicorum & aromaticorum ordini ignorantia & culpa? Venia dignior eſt impoſtura, cum ariſtolachiam clematitim nobis frequentem pro duabus alijs rarioribus ſupponunt: indignior cùm ſcammonium crudum pro cocto miſcent, aut largius quàm ſcriptura medicamenti poſtulet, medicamentis immiſcent, aut etiam cùm alicuius ex tithymalis lac miſcent pro ſcammonio. Quæ errata cæteráque omnia in medicamentorum miſtione committi ſolita ſi vellem perſequi, longior Iliade noſtra procederet oratio. At vt donemus medico ad componendum nihil opus eſſe diligenti iſta in ſimplicibus medicamentis deligendis, parandis, & miſcendis exercitatione, iam pharmacopœo commiſſa: ad pernoſcendum autem compoſiti vires, omnia, hæc illi ad vnguem ſunt pernoſcenda. ſi enim vnius ſimplicis improbitas totam ſæpe compoſitionem vitiat, vt abunde in methodo medicamenta componendi docuimus, an parui eſſe tibi debet ſingulorum ſimplicium delectus: ſi item præparationis ratio ſimplicium vires auget, minuit, abolet, nouas acquirit, vt libro ſecundo explicauimus, quam tu horum ignarus facultatem toti medicamento tribues? Si denique miſtionis modus ex eadem materia vnguentum, ceratum emplaſtrum efficiat, an tibi eſt negligendus? Crede mihi abſurdiſſimus eſt, ac ſæpe ridiculus, qui medicinam facit, harum rerum ignarus: non dico quoties medici imperiti enumerata ſimplicium turba ſubſcribant, fiat emplaſtrum, vel aliud, cum tamen ad hanc medicamenti formam ſcripta illa ſimplicia nunquam veniant. Quæ res medicum pharmacopœo ignorantia ſuſpectum meritò reddit. Præterea multos me vidiſſe tam harum rerum imperitos, vt cum in officinas diuertiſſent pharmacopœorum, non modo ſimplicia vſu ipſis quotidiano celebrata non agnouiſſe, ſed neque compoſita medicamenta illis propè continenter in ore & calamo verſata nouiſſe mollia ne eſſent, an ſolida: an non id eſt ignorantia rerum maximè neceſſarium craſſiſſima? Quam ne exuant plærique à medici dignitate alienum putant in medicamentarias officinas diuertere, ibi aliquandiu ſedere, quæ componuntur obſeruare, quæ conſuetudo, vt in Gallia Narbonenſi eſt antiquiſſima, vtinam hîc ſaltem nunc inciperet ac procederet: ſpectarent medici quàm fœdè frequenter labuntur ob compoſitorum iniquitatem, & fortaſſe ſua dignitate, ſi ſcientia id minimè poſſent ſua, indoctos, aut improbos pharmacopœos à praua compoſitione deterrerent. Hæc prolixius à me ſcripta quàm rei natura poſtulet, fortaſſe ineptus aliquis calumniabitur: cùm tamen res ipſa longiſſimam efflagitet orationem, quæ profligata multorum ignorantia, omnes medici nomine dignandos in id ſtudium impellere poſſet, ne poſthac eſſet accuſationi locus. Faxit Deus, vt quiſque quam exercet artem, pernoſcat, & medicus nihil eorum ignoret, quæ ad morbos citò & tutò curandos vtilia, vel neceſſaria eſſe conſueuerunt. Porrò medicum omnia hæc intelligere oportet, non vt in opus pharmacopœorum euadat (niſi ſi quando horum deſyderio cogatur aliquid huius artis moliri) ſed vt componenti pharmacopœo poſſit non modò adeſſe, ſed etiam præeſſe: nec huius diſciplinæ ignarus quotidie deſcribat ſimplicia quæ in emplaſtrum cogi iubeat, cum ex his quiduis potius quàm emplaſtrum perfici queat, quomodo cùm amphora cœpit formari, currente rota cur vrceus exit?

Viue, vale lector, ſi quid ſcis rectius iſtis,
Candidus imperti: ſi non, his vtere gratus.

SYLVIUS

DE PHARMACOPOEI OFFICIO.

QVANQVAM plurima cum medico habet communia pharmacopœus, prudentiam natura inſitam, medicamentorum abſolutam cognitionem, diligentiam in his omnibus quæ ſuarum ſunt partium maximam, probitatem: tamen non pauca ipſi propemodum propria videntur, quæ tamen aliquando & medicorum fuerunt cum ipſi medicamenta parabant, id quod Galenum feciſſe paſſim ſcripta ipſius loquuntur. Eius generis ſunt medicamentorum delectus, ratione & experientia ſumma quæſitus: deinde ſeruandi hæc modus, & tempus quo vigent, aut iam viribus effœta ſunt ac exanimata. Item qua ratione vnumquodque ſit vtendum, ſiue illud ipſum per ſe, ſiue cum alijs coquendo & terendo, vel alia ratione præparando. Sit præterea doctus grammaticam, vt compoſitiones veterum, & ſcripturas medicorum quotidianas intelligat, in quibus ſi quid interdum hi ſcripſerint largius, aut parcius, aut ingratius quàm ægro huic competere coniectet pharmacopœus, medicum amicè admoneat. Volumus præterea pharmacopœum artem omnem medicamenta deligendi, præparandi, & componendi callere, cultu mediocri contentum, hilarem, facetum, diligentem in rem ægrorum: non auarum, non libidinoſum, non ebrioſum, non contentioſum. Quæ iterum illi cum medico ſunt communia, vt Hippocrates docuit libro de medici officio. Quibus animi & corporis, & fortunæ dotibus

Idem ferè Cordus.

Eadem Cordus

si preditus erit pharmacopœus, nihil inconsulto medico perito, cuiquam propinabit, præsertim magnarum virium, sed neque quantumuis paruarum, cum horum vires nesciat: & plerunque auxilia hæc quamuis, vt videtur, imbecilla, tamen quantitate, qualitate, tempore insalubria, magnorum sæpe morborum sunt occasio, & legitimam curandi rationem peruertunt, dum sub his curatum corpus remedia iam maiora, sed idonea non feret. Nihil etiam vel amore, vel odio, vel metu, vel pretio, vel ignorantia peccabit: neque venena, abortum facientia, exoleta, adulterina, aut suppositia vnquam exhibebit: sed medicum doctum consulet quodnam simplex, aut compositum illius penuria volet substitui. Non augebit medicamenti alicuius valentis quantitatem, vt vacuatione hinc largiore sequuta dicatur medicamenta habere præstantiora. Quàm vellem huius ætatis pharmacopœos ad hunc se velut canonem conformare, & medicos ad suum: non esset cur hodie tam neglecta iaceret medicina, etiam multorum probris lacerata. Deum optimum maximum supplex oro, & obtestor, vt aliquando id studium in mentes medicorum & pharmacopœorum immittat, vt esse quisque quàm videri aut dici malit optimus, vel medicus, vel pharmacopœus. Quod si diuinam illam gratiam neglexerint, faxit Deus, vt regia censura in eos aliquando animaduertatur, qui artem prius exercent quàm pernouerint, hominum corpori tam salubrem, cum rectè obitur: tam insalubrem & perniciosam, cum inscienter tractatur. *Eadem Cordus.*

Subdit Valerius Cordus, de Pharmacopœi condecentia.

HABEAT etiam ædes salubri loco sitas, ac varijs reponendis conseruandisque accommodas: nonnulla enim humido, pleraque calido, quædam sicco, quædam etiam frigido loco rectiùs conseruantur: quam varietatem non quælibet domus præstare potest.

Diuitiæ quoque saltem mediocres adsint oportet, in primis autem animus liberalis, ab auaritia sordibusque alienus. Diuitiæ enim hoc præstare poterunt, vt commodè habitet, & medicinas quæ emendæ sunt, suo tempore quam optimas coëmat. Animus autem liberalis, minimeque auarus; cauebit, ne compendij, aut lucri sui causa, deteriores vili pretio libentius, quàm præstantissimas, paulo largiore comparet.

Iam simplicibus medicinis omnibus diligenter collectis, coëmptis & repositis, succedit industria compositarum ritè dispensandarum, vbi eum in primis vigilantem & circumspectum esse oportet. Hoc obseruare conuenit, ne sit aleæ aut similibus ludis deditus, ne compotationibus gaudeat, aut alioqui vinosus vel ebriosus, neque fœdis amoribus implicatus teneatur. Alea enim negligentiam parit: ebrietas, errores, obliuionem & stuporem inducit: turpis verò amor, etiam veneficia illi extorquere posset.

Quòd si accesserit vera pietas, hoc est, timor Dei, & fides in Christum, charitas erga proximum, & spes futuræ vitæ, omnia erunt tutiora, illustriora & feliciora. Tum enim cogitabit: Si quid per negligentiam in vitam aut valetudinem proximi peccauero, iudicium Dei non effugiam: quanto minus effugiam, si sciens ac prudens venenum dedero, aborsum procurauero, aut aliquod aliud ingens atque insigne flagitium designauero? Et si humanitas eorum qui infirmos & ægrotos tantùm visitare solent, Christo adeò grata est, vt illud beneficium in seipsum collatum esse affirmet; quantò gratior erit illi mea cura & solicitudo, dum studeo illis Medicinas rectè componere tempestiuè exhibere, & non propter lucrum tantum, verùm etiam humanitatis respectu operam dare, vt melius habeant & conualescant.

L'Obelij explanatio.

DOCTVS sit Grammaticam.) *Hoc optatissimum V. Cordi. I. Syluij & aliorum præceptum, quamuis adnimaduersione dignissimum; hodie tamen negligitur, quia lucri auiditate & cæcitate valdè peccant fœdi illiberalesque Pharmacopœi nonnulli decoris artis suæ obliti, nullius delectus ineptos famulos caculasue Officinarum artem quam ipsi sæpè non callent instruendos, latinæ linguæ omnino rudes & ignaros, suscipientes; quos hodie docti Medici plerunque cum tonsoribus instruere vernaculo idiomate coguntur, quò impunè, sine noxa inscitiæ supina negligentiâ tutè & iucundè ægris prosint medeanturque.*

GVILI-

GVILIELMI RONDELLETII in ſchola MONSPELLENSI profeſſoris Regij & Cancellarij celeberrimi PHARMACEVTICES OFFICINA longè correctior Remediorumq; quorundam ſymbolê auctior, operâ L'obelij,

Procœmium.

CVM ægrotantium cauſa, Lutetiæ, Antuerpiæ, Lugduni, Romæ, Monſpeſſuli, Tholoſæ, alijſque multis locis verſarer: multa ſuperflua & inutilia, multa autem neceſſaria & vtilia, ad bene ægros curandos deſiderari cognoui, & vnumquemque Pharmacopolam pro arbitrio medicamenta parare, nullámque certam medicamentorum componendorum, medicorum ſequi regulam: quoſdam imperitos rei medicæ, aut barbaros Arabes imitantes. Has ob cauſas toti Reip. vtile fore putaui, ſi Officinam methodicam parare breuiſſimè indicarem: in qua neque vaſcula aurea, neque pyxides pictæ viderentur; ſed ex qua, remedia, ex non adulteratis, ſed optimis quibuſdam rebus, compoſita, paruo ære comparare quiſque poſſet, plus in receſſu habitura, quàm in fronte promittat; quod longè aliter hoc tempore in Officinis ſolet fieri: Nam qui Officinam Pharmacopolæ parant, in hoc tantùm incumbunt, vt vaſcula aurea, & picta ſibi habeant, quæ plus ad oſtentationem faciunt, quàm ad neceſſitatem, vt vulgus illas Officinas admiretur. Quòd ſi illam ſuperfluam, & inutilem impenſam in componendis optimis medicamentis inſumerent; & ſibi, & ægrotis longè melius conſultum eſſet. Sed ea eſt ferè omnium communis inſania, vt malint videri, quàm eſſe. *Huius* inſaniæ fautores ſunt magiſtratus, qui in hos impoſtores deberent animaduertere. *Item artium Profeſſores, quibus à Principibus demandata eſt prouincia, vt eorum officinas inuiſent, & inſpiciant, ſi bene inſtructæ ſint rebus omnibus; & ſi, quæ parantur auxilia ad morbos propulſandos, talia ſint, qualia eſſe debent. Qui autem hanc commiſſam Prouinciam, vel ob queſtum, vel ob amorem contemnunt, grauiter peccant in Remp. digni ſanè, qui ſumma cum ignominia à bonorum conſuetudine expellantur, qui, vt ſuo officio fungantur, tantùm abeſt, vt Pharmacopolæ refragentur, vt ſæpe ad id ſollicitent ac inuitent. Nam, vt qui malè agunt, lucem fugitant; ſic, qui bene hanc lucem amplectuntur, ſibi & ornamento, & vtilitati futuram intelligunt. Confidentius enim illis ægroti ſeſe committent, & liberalius medicamenta perſoluent, cùm nos diligentiæ eorum & fidelitatis teſtes habebunt. Hoc potiſſimum Pharmacopolæ curandum, diligentérque obſeruandum eſt.*

Inſtructurus officinam, ante omnia curet, vt ſimplicia optima, & ſelectiſſima ſibi vndiquaque comparet; comparata ſingula diligenter à putredine conſeruet: Ita ordine diſponat, vt omnia ad manum ſint, & ex his compoſita medicamenta certis temporibus paret; & parata ſeruet. Sed quæ illa ſint, & quomodo conſeruanda, aut in ordinem digerendo, paucis docebimus.

¶ *A quibus petantur Medicamenta.*

MEDICAMENTA petuntur ab Aëre, Igne, Aqua, Terra; Lapidibus, Plantis, Animalibus: Quæ ab Aëre, vt Manna quod Mel aëreum dicitur à Galeno, quòd in aëre & arboribus colligatur.

Ab igne Cauteria, Igniti ferri, auri, chalybis, ſilicis & aliorum.

Ab Aqua petuntur medicamenta; dulci medicamentoſa, vt Pluuiali, fontana, fluuiali, ex qua herbæ naſcuntur, vt Lentigo aquatica, Acorus vulgaris, Nymphea, Stratiores aquatica, Hippurys fœmina, Lauer, Syſimbrium.

Silurus.

Ab animalibus aquatilibus, vt Crocodylus, Piſcis, Teſtudo palluſtris, Ranæ, Cancri fluuiatiles, Oſtachi fluuiatiles, Anguillæ, & multi alij piſces. Ex aqua ſalſa, vt Alcyonium, Sal, Flos ſalis, Spongiæ, Corallus vterque.

Ab aqua mixta ex dulci & ſalſa, vt Adarce: reperitúrque in illis locis, vbi dulcis aqua miſcetur cum mari, vt in oſtijs Nili, Anguillæ; Aſphaltum & in mari mortuo etiam reperitur, & in quàmplurimis alijs locis, vt in eo fonte, qui vulgò fons (*de la Pege*) dicitur & non procul à *Beauregard* in Auernia. A terra, Herbæ, Arbores, Animalia, Metallica, Lapides, Terræ variæ ſpecies.

Ex herbis, vt Radices, Caules, Folia, Flores, fructus, ſemina.

Ex animalibus integris parantur medicamenta, vt Cicadis, Vermibus, Aſellis, Cantharidibus, Cancris, Scillis, Locuſtis, Vulpecula, Galerita, Troglotidibus, Hirundinibus, Cuculis, Pipionibus, Ranis, Rubetis, Torpedine, Lupo, Cane, Talpis, Lepore marino, & terreſtri, & alijs multis ſimilibus. Ex partibus animalium & primùm à capite toto, vt Smardis, Lacertæ, Leporis, Muris.

A partibus capitis, vt ex cerebro Leporum, Pafferis, Cranio hominis, & Dentibus Apri, Equi, Afini, Lamiæ, Elephantis, Lupi, Vnicornu.

A partibus animalium, vt corde Porci, pulmone Vulpis, hepate Lupi, Vulpis, Capræ, Hirci, Canis rabidi, Anferis, Echini terreftris, Erhinacei, Ranæ, Hyęnę, Equi fyluestris, pulli Onagri, Afini, Rubetæ: ventriculo toto vel interna pellicula ventriculi Anferis, & Gallinæ: Inteftinis Lupi, Gallinæ, Anferis, Leporis: Renibus Vulpis; Scincorum; Tefticulis Gallorum, Caftoris, Lutræ, Vulpis: vefica Caftoris, Apri, exiccata cum vrina in furno: Cornibus & offibus Cerui, Tauri, Vituli, Hominis, Leporis, Elephantis, Hirci: cute Serpentis, Viperæ, Vrfi, Vituli marini, Erhinacei terreftris, & marini, Ouis, Leonis, Ichthyocolæ. Ab humoribus, fanguine Hominis, Porci, Columbarum, Leporum, Anatum, Anferum, Hirci, Vefpertilionum, Tunnorum, Teftudinum terreftrium, marinarum, & paluftrium.

A Bilé, vt Pifcium, Vranofcopi, Paftinacæ: Auium, vt Aquilæ, Milui, perdicis, Gallinę: Quadrupedum, vt Tauri, Vaccæ, Vulpis, Hirci, Lupi: Infectorum, vt Serpentis, Lacerti.

A lacte animalium, vt Mulieris, Chameli, Caniculæ, Vaccæ, Capræ, Afinæ, Ouis.

A coagulo, Hedi, Leporis, Vituli marini.

Ab ouis, Gallinarum, Phafianorum, Formicarum.

Ab excrementis particularium animalium, Vniones, quæ funt in Oftreis, Mofchus, Ciueta, Oefipus, pili Equorum, Vrfæ, Hominis, Talpæ, Leporis, Canis: Vngula Afini fyluestris, Equi, Lychenæ equorum: Cutis Viperarum, Serpentis, Vrfi, Vituli marini, Erinacei terreftris, & marini, Leonis.

Ex * Balneis, & Athletis, vrina pueri, Apri, Multæ: Stercore, Gallinarum, Hirundinum, Columbarum, Lupi, Canis offa rodentis, Hominum, Capræ, Vaccæ, Muris, Lacerti, Porci, Afini. **An excrementis legendum.*

Ab adnatis, Adipe hominis, Porci, Gallinæ, Anferis, Ouis, Anatis, Vrfæ, Taxi, Leonis, Afini, Equi, Tauri, Capræ, Hirci, Serpentis, Viperarum, Vmbræ pifcis, Vituli marini, Anguillæ: Cornibus, Cerui, Vnicornu, Afini Indici, Capræ.

Ab arboribus, vt Radicibus, folijs, Caulibus, Corticibus, Lignis, Floribus, Fructibus, Seminibus, Succis, Lachrymis, Nucamentis.

Radicum alię funt aperientes, calfacientes, mollientes, extenuantes, digerentes, relaxantes, purgantes, aftringentes, temperatæ.

Rad. Aperientes, vt Graminis, Afparagi, Rufci, Fœniculi, Apij, Olufatri, Smyrnij, Petrofelini, Spicæ nardi, Afari, Rubiæ maioris, Quinque folij, Cyperi, Capparis, Phu, Filicis.

Rad. Extenuantes digerentes, vt Ari, Serpentariæ, Zinziberis, Cofti, Enulæ campanæ, Galangæ craffæ & tenuis, Calami aromatici, Gentianæ, & Cucumeris agreftis, Sambuci, Cæparum, Scillæ, Peoniæ, Tapfiæ, Mei, Pancratij, Xiphij, Iridis. Pyretri, Ebuli, Allij, Porri, Raphani.

Purgantes radices, Centaurij maioris, Rhabarbari, Brioniæ, Lapathi acuti, Hipolapathi, vtriufque Veratri, omnium Titymalorum, Alypi, Polypodij, Turbith, Rhapontici.

Temperatæ & cordiales, vt Satyrionis, Chinos-Orchis, Boraginis, Doronici romani, Eryngij, Paftinacæ domefticæ, Ben albi, & rubri, quorum loco fuponuntur radices Boraginis, & Bugloffi.

Radices malacticæ, vt Liliorum omnium, omnium Maluæ fpecierum, Acanthi, Geranij maioris.

Radices conftringentes, Tapfi barbati, Tormentilæ, Biftortæ.

Follia & caules, calfacientia cum aftrinctione, vt Abfynthij omnes fpecies, Mentæ, Balfamitæ, Saluiæ.

Calfacientia finè magna aftrictione, vt Chamedryos, Chamepithyos, Scordij, Marrubij, Hyffopi, Betonicæ, Meliffæ, Anthos, Scabiofæ, Pulegij Regalis & Ceruini, Calaminthæ omnes fpecies, Thlafpi, Iberis, Rutæ, Stecados, Lauandulæ, Nafturtij, Erucæ, Eryfimi, Bechij, Anagallidis, Anethi, Porri capitati, Lauri, Maioranæ, Parthenij, Artemifiæ, Abrotoni, Sabinæ, Ormini, Fœniculi.

Media & minus calfacientia, vt Bugloffi, Borag. Agrimoniæ, Capillorum Ven. Adianti vulgaris, Gallitrici, omnium Maluarum.

Refrigerantia, Lactucæ domefticæ & agreftis, Portulacæ, Cucubitæ, Solani, Plantaginis, Semperuiui, Vmbilici Veneris, Hepaticæ, Lenticulæ aquæ, Polemoniæ, Telephij, Polygonati.

Minus refrigerantia, Cnicorij, Intybi, Sonchi leuis, Roftri porcini afperi, Endiuiæ agreftis.

Laxantia, Titymalorum, Thymeleæ, Braffieæ, fi leuiter coquantur, Chameleæ, Mercurialis vtriufque, Braffice marinæ, Scammonij, Lapathi acuti, Betæ, Spinacij, lubricando.

Qua

Quâ methodo debeat ſibi ſimplicium promptuaria parare Pharmacopola.

HERBAS *in officinis habere debet, quæ vel calfaciunt, vel exiccant, & ſeruari poſſunt integris viribus: Quæ autem humidæ ſunt, in hortis ſunt conſeruandæ: aut obſeruandum, quibus in locis inueniri poſſint, cùm earum vſus erit neceſſarius. Quare diligenter montes, prata, littora, aliaq́; loca conſiderare debet, & quæ herbæ in ſua regione fœliciter proueniant, & quibus careat, vt aliunde aduehi curet, vel ſi aliquas non habeat, quæ in locum ſubſtitui poſſunt quærant à medico, nam qui vnam ex tribus ſpeciebus Calamenti habet, vel montanum vel Pulegium regale, vel Nepetam (vulgò herba cati) poteſt aliqua iſtarum carere: Quare quæ ſimiles vires habent, noſcat oportet, de quibus ſuo loco.*

** E montib.*
** Oleracea.*
** Ex fluminib. ex aſperginibus cautium.*

Herbæ in hortis conſeruari poſſunt, Betonica, Calamentum, Pulegium vtrumque Origanum, Sampſucus. Parthenium, Stechas, Menta, Satureia, Hyſſopus, Saluia, Thymus, Chamepithys, Chamedrys, Pollium, Centaurium minus, Abſynthium, Eupatorium Meſuæ. Herbæ in hortis conſeruari debent, vt Apium, Oluſatrum, Smyrnium, & ſimilia, Violaria, Lactuca, Inthybus domeſtica. Nymphea: Semper viuum vtrumq́; Telephium, Portulaca, * Capillares omnes, Chicorium, Fumaria, Bugloſſa agreſtis, Plantago, Malua, Solanum. Semina & fructus reponuntur in vſus multos: ob id illa habere oportet, quæ ſunt in frequenti vſu. Hæc in vaſe fictili conſeruari debent, ne propter caliditatem rancescant.*

Enumeratis his, quæ Pharmacopolæ ſunt neceſſaria, ſequitur, vt quando eorum ſeſe offert vſus, vt promptè habeantur, & quomodo id fieri poſſit, dicamus. Cùm herbarum omnium natura ſimilis nuſquam ſit, aliæq́; ſint ſubſtantiarum & qualitatum magis conſtantium, ita vt extra natale ſolum viribus integris ad vnum annum vel plures ſeruari poſſint, modò recte præparentur & recondantur, vt hæ, quæ calfaciunt refrigerant & exiccant: Aliæ autem, vt humidæ, vix octo dierum ſpatio ſine putrefactione, & vix, niſi deperdita ſua humectandi vi, ſeruari poſſint: opus eſt, vt his optimè conſideratis omnem operam diligens Pharmacopola conferat, vt ea in officinis ſuo tempore collecta, & conſeruationi ſæpe præparata, in totum annum aſſeruet, quæ domi annuam cuſtodiam ferre poterunt. Si quæ è ſua regione, vel qualia opus eſt, non poſſit colligere; ea aliunde ſibi aduehi curet potiſſimumq́; ex his regionibus, in quibus natiuitas à doctis celebrata eſt ſcriptoribus. Quòd ſi non poſſit, vel ſibi imponi timeat, alias noſcat ac perquirat, quæ aptè in locum poterunt ſubſtitui: ídque non ſuo arbitrio faciendum, ſed vt præcipienti medico indicare quod penes ſe habeat, & de ſubſtituendo eum religiosè interrogare poſſit. Quæ autem illæ ſint, vt ſcias, ne idem mihi bis veniat repetendum, in ſequens caput reijcio: in quo de horum, quæ in officinis ſeruanda ſunt, loco commodo, & ordine diſpoſito, ex ordine dicere eſt animus, ſuccedaneorum tractatum particularem aliàs daturus. Quæ autem partitionis ſecundum locum obtinent, vel in hortis ſeruabuntur, vel quibus in locis ruri naſcantur, accuratè notabit, vel ſi nuſquam ob cœli inclementiam, vel corruptionis facilitatem ſeruari poſſint poſt dicemus.

Ruri, Vmbilicus Veneris, Nymphea vtraque, vtrunque Semperuiuum, Telephium, Capillares omnes, Chicorium, Fumaria, Bugloſſum vulgare: eáque præcipuè, quæ in vſum frequentius veniunt, vt Plantago, Solanum, Malua.

Reliquorum omnium ſimplicium, quæ ab arboribus vel animalibus eruuntur, quanquam exſiccari poterunt, & ſine putredine conſeruari, primorum conditionem ſubibunt, vt etiam terræ, & mineralium tum marmorum quælibet genera, hoc eſt, in officinis commodè ſeruari poterunt. Reliquorum autem, quæ talem moram ferre non poterunt, perquiſitio diligens fiet, quando eorum neceſſarius ſeſe offeret vſus.

*Fructus in loco minus ſicco reponi debent, & in vaſis fictilibus, potius quam ligneis, vt eorum humiditas, nimia ſiccitate, non reſoluatur. Simul reponi debent Pruna, Tamaryndi, Sebeſten, Iniubæ: Ficus autem in alia arca, cum paſſulis, quibus adiungi poſſunt Dactili (Amygdalæ, nuclei Pinearum) Auellanæ, Piſtaciæ in ſuis putaminibus ſeruari debent: non enim tam facilè ranceſcunt, & Nuces, & Balanus Myrepſica: ob id in ſaculis reponi poſſunt. Quòd ſi hi fructus à putaminibus excoriati ſint, locis frigidioribus & minus ſiccis diutius conſeruantur. Fructus Iuniperi, & Oxycædri, Iuniperi maioris, quam Cedrum exiſtimo, Baccæ Lauri, Hæderæ, Thymeleæ, Chameleæ: Baccæ Myrthi cum fructu Sumach & Berberis, Meſpila, & Fabæ, Pyra ſylueſtria, Mala cotonea per medium diſſecta, filo traiecta, ſuperiore parte Officinæ * ſuſpendenda. Corna ſiccari poſſunt, & cum Myrtillis conſeruari: Piper album, longum, nigrum, Cubebæ, grana Paradiſi, Cardamomum maius & minus. Alio loco reponi debent Hordeum mundatum, & integrum; Oriza & farina illorum ſem. Lini, Fœnugreci, & Sezamini. Radices odoratæ ſeruandæ ſunt in loco minus calido, ſuperiori tamen, vt*

** In regionibus humidis clibano ſiccando.*

Erulæ

Enulæ campan. Ireos Venetæ, & Florentinæ, Bechij, siue Vngulæ Caballinæ, Calangæ maioris & minoris, Cyperi, Calami aromatici. Radicem Behen albi & rubri si quis velit habere, collocet cum radicibus Buglossæ, borag. Glychirrhizæ radix, Consolidæ, Narcissi, Squillæ, Pancratij, Zinziberis, Melchin, quem puto Secacul verum. Item Cyperus Babylonius, quam Terram Meritam putabant, Gentiana, Azarum, Valeriana, Caryophyllata, Cucumer agrestis, Bryonia, Iarrus, Serpentaria, Arum, Asphodelus.

Radices Apij, Petroselini, Graminis, Rusci, non Fœnigreci, Asparagi, in regionibus frigidis colligi debent. Pro hyeme autem seruantur in subterraneo loco, vel in arena, quemadmodum in quibusdam locis parare solent, & in caueis sepelire, ne frigore gelentur. In alijs regionibus sufficit colligere pro hebdomada, quo tempore syrup. parant, vel apozemate vtuntur Medici, ne quotidie cogatur extra vrbem quærere. Quòd si quis habeat in horto, vel in vinea, vel in loco vicino vrbi, optimum erit.

Radices Lapathi acuti recentes, meliores sunt & possunt semper inueniri, maximè apud nos etiam media hyeme, & eo tempore frequenter vtimur. Asarum seruetur cum alijs odoratis, & Spica Celtica, Spica Nardi, Schenantho; (flores violarum, Nenupharis:) In eodem ordine Buglossi, Borag:) Chamomilæ, Meliloti:) flores Anthos, Stechadis:) Saluiæ, Lauandulæ: (Centaurij minoris, Hiperici, Androsemi:) flores Balaustiorum, Citinorum cum rosis. Ligna, Cinamomum tenue & acre, cum Cinamomo crasso & astringente, quod est Cassia: (Sandalus albus) citrinus (& ruber.

DIARIVM PHARMACEVTICVM,

siuè Pharmacorum Parandorum, & simplicium legendorum ex Rondelletij fragmentis & documentis, Dioscoride, Galeno, Aegineta, Syluio alijsque clasſicis & perbonis authoribus ferè decerpta, operâ & studio Matthiæ de L'Obel.

IN vniuersum annum optimè instructurus officinarum Myropola per dies & menses operarijs, famulis & officinæ caculis iniungit quæ facienda sunt; quia nonnulla medicamenta omni tempore parari nequeunt: quorum quidem aliqua si concinnari possent; tamen non debent, quia omnia simplicia suo tempore & in summo virium vigore (vt scitè Diosc. & Galen. docuere) colligenda, recondenda, præparanda, & alijs miscenda. Nonnulla verò quouis anni cardine, solo & cælo, vel minori sumptu præparantur, & miscentur. Exemplo igitur sumpto ab ijs qui opera locarunt, exordium sumemus.

IANVARIO.

MENSE primo & anni primis diebus perlustranda quæ supersunt valida & integra in officina; vt vitiata, cariosa, antiquata, deprauata & putrefacta abijciantur; vt & quæ desiderantur inueniantur; & absumpta restituantur.

FEBRVARIO.

QVAECVMQVE imperata sunt mense Ianuario, fieri possunt hoc & sequenti mense. Et circa finem in regionibus calidis, in quibus omnia præcocia sunt, collige Violas ad syrupi præparationem, Conseruationem siue Conditum, ad Oleum, & ad pulueres cordiales siccatas seruandas; quas & tardius colligere potes vt sicciores sint, & calor maior adsit ad siccandas eas.

Collige item Keyri.

RADICES COLLIGENDI TEMPVS.

Circa finem Februarij, initio Martij, & primo Vere collige radices in varios vsus, priusquam vis in folia erumpat.

Censuit tamen Dioscorides omnes incipiente foliorum de fluuio esse legendas, & cælo sereno, cui in quibusdam Galen. Auicenna & Mesues consentiunt, in alijs diuersa sentiunt.

MARTIO.

Radices quouis anni tempore colligi possunt quæ hominum cultu & satione crebra in omnem anni partem vegetæ incidunt: quales ferè sunt hortenses alimentosæ, vt,

Apij vulgaris.
Buglossi vtriusque.
Betæ.
Lactucæ.
Intubi.
Oxalidis.
Raphani.
Napi.
Pastinacæ.
Sisari.
Cepæ.
Porri.
Allij.

Dauci.
Gingidij.
Caucalidis.

Et præter has erraticæ,

Ari.
Dracunculi.
Cyclaminis.
Periclymeni.
Cotyledonis.

Nam hæ quinque vt bulbosæ quædam, aliæ etiam æstate siccatis folijs plenæ sunt, & frequenter Autumno regerminant, alimenti pinguis & crassi copia.

Sylvius. Quæ verò solius naturæ sponte crescunt, aut semel à nobis tempestiuè seruntur aut plantantur; ferè sunt optimæ, solo aut vere, aut (vt dixi) autumno, paucissimæ æstate aut hyeme. Quin & hæ quas multis anni partibus communes diximus, sunt præstantiores, cùm tempestiuè satæ adoleuerunt & vigent: alijs verò temporibus ignauiores; quando vi quadam & holitoris opera & irrigatione coguntur adolescere sub cælo sibi parum propitio; quale æstiuum est ac autumnale & hyemale. Sic vere ipso quando primùm germinare incipiunt, nobis leguntur in annum:

Enula.
Althæa.
Iris.
Acorus.
Symphytum.
Ruscus.
Asparagus.
Petroselinum.
Apium palustre.
Fœniculum.
Bryonia.
Agrimonia.
Meum.
Phu.
Cyperus.
Rubia quæ potius autumno.
Saxifraga.
Eryngium.
Tormentilla.
Pentaphyllon.
Pæona vtraque.
Polypodium.
Gramen.
Lilium.
Alni nigræ radicis cortex.
Hyoscyamus.
Angelica vtraq;.

Anonis.
Asarum.
Asclepias.
Bistorta.
Betonica.
Buglossum.
Carlina.
Garyophillata,
Centaurium maius.
Chelidonium vtrumque.
Cotyledon.
Cynoglossum.
Dictamnus albus.
Elleborus niger.
Esula maior.
Farfara.
Filipendula.
Filix.
Filix florida.
Gentiana.
Iarus.
Aron.
Imperatoria.
Lepidium
Mandragoras.

Narcissus.
Nymphæa.
Radix caua.
Capnos Plin.
Rubus.
Scrophularia.
Petasites.
Petrosel. Macedon.
Peucedanum.
Pimpinella.
Pistolochia.
Pityusa.
Cortex rad. Populi.
Sigillum Mariæ.
Orchides.
Raphanus syl. & Rusticanus.
Muscus arborum.
Cort. rad. sambuci.
Rad. Ebuli.
Cortex rad. Fraxini.
Cortex rad. Lauri.
Cortices arborū.

Herbae et flores.

Viola Martia ad
Syrupum. / Conseruam. / Oleum. — in regione temperata.
& cordiales confectiones.
Keyri.
Aquæ destillantur ex violis & herbis hyeme vegetis, vt
Aqua Vmbilici Veneris,
Mandragoræ,
Semperuiui,
Capill. Veneris.
Adiantum omne,
Asplenium, Phillitis.
In regionibus calidis Syr. ex herbis recentibus parari possunt, vt:
Capillorum Veneris simplex & compositus,
Grana hederæ arboreæ.
Oculi Populi.

APRILI.

Quæcunque omiſſa Martio menſe, initio Aprilis parari & colligi poſſunt.

Keyri. Primula Veris.
Narciſſi flores ad oleum.
Cochlearia. Orchides. Saluia vita.

MAIO.

Quæ prætermiſſa ſunt menſe Aprili, fiant initio Maij.

Diſtillentur herbæ quæ ad ſtatum peruenerunt.

Herbæ quæ iam caulem producunt, & ſemen edunt illo menſe, conſeruantur ad Theriacam vel aliam compoſitionem. Reponantur in altiori parte domus.

Vnguenta ex ſuccis fiunt.

Emplaſtra ex ſuccis herbarum parantur.

Conſeruationes ex plantis.

Colliguntur

Abſinthij coma ad conſer.
Eupatorium ad ſuccum.

Paludapium,
Daphnoides,
Cichorium,
Fumaria,
Geniſtæ flores,
Lactuca ſyl.
Serides,
Lens paluſtris,
Leucoia,
Lichen,
Mizereon,
Napi ſemen,
Plantago,
Lupulus,
Tamariſcus,
Thlaſpi ſemen,
Vinca peruinca,
Bugula,
Aſplenium,
Phyllitis,
Borago,
Bugloſſum,
Burſæ paſtoris ſuccus,
Limoniũ Germanicũ, ſiue Pyrola,
Ophiogloſſum,
Pulmonaria vtraque,
Roſæ,
Roſmarini flores,
Flor. Sambuci.

IVNIO, & initio IVLII.

Abrotonum,
Agrimonia,
Alchymilla,
Altercum, ſiue Hyoſcyamus,
Althææ flores & folia,
Anethum,
Anthemis vtraque,
Artemiſia,
Aſari folia,
Ballotæ,
Calamintha montana,
Calendulæ ſtillatitia,
Carduus benedictus,
Caſſytha,
Centaurium minus,
Chamædrys,
Chamæpitys,
Roſæ in regionibus temperatis,
Syr. Roſ. conſer. oleum, vnguẽtum, ſuccus,
Betonica,
Braſſica marina,
Botrys,
Branca vrſina,
Cari ſemen,
Coriandrum,
Epithymum & Epithymbra,
Equiſetum,
Euphraſia,
Galega,
Geniſtæ ſemen,
Gratiola,
Hypericum,
Hyſſopum,
Iacobæa,
Labrum Veneris,
Laurus,
Lyſimachia lutea,
Maiorana,
Marrubium,
Marum,
Matricaria,
Meliſſophyllum,
Mentha,
Mentaſtrum,
Mercurialis ſuc.
Millegrana,
Nepita,
Nummularia,
Origanum.
Papauer Rheas,
Opium,
Parietaria,
Parthenij ſiue Cotulæ flores,
Periclymini flores, & fructus, & folia,
Petroſelini Macedonici ſemen,
Phlomos,
Piloſella,
Polium,
Polygoni aqua & ſuccus,

Portulacæ ſuccus & ſtillaticia,
Ros ſolis,
Ruta vtraque,
Sabina,
Saluia,
Sanicula,
Satureia,
Serpyllum,
Scordium,
Verbena,
Veronica.

IVLIO.

In regionibus temperatis quę prætermiſſa ſunt Iunio, facienda.

Quæcumque Solis feruorem requirunt,paranda,vt Theriaca,quę in calidoribus regionibus parari ſolet Iunio menſe, vbi omnia ſunt præcocia.

Parantur Trochiſci Aliptæ moſchatæ, quia molleſcũt Ladanũ & Styrax,ſi Soli exponãtur. Quòd ſi quis eo tempore hæc neglexerit aut prętermiſerit, licebit aquam roſaceam addere calidè; & vi caloris liqueſcant; (ſicuti Balneo) quod melius eſt, quia illa longa inſolatio exſoluit vires odoratorum.

Apud nos quia ſemina ſeriùs matureſcunt, inſolatio & fermentatio Theriaces poteſt iuuari & accelerari in balneo vel hypocauſto.

Colligenda in regionibus calidis.

Abſinthium,
Abrotonum,
Ageraton,
Coriandrum,
Dauci Cretici ſemen,
Sem. Petroſelini,
Hydropiper,
Pulegium vtrumque,
Lauendulę flores,
Liguſtici ſemen.
Sem. Seſeli Maſſilienſis,
Sem. Lithoſpermatis,
Lupinus,
Sem. Malue,
Flores Meliloti,
Sem: Anethi,
Morus,
Orobus,
Capita & Sem. Papaueris vtriuſque,
Pſyllium,
Ribes,
Sophiæ ſemen,
Tanacetum,

AVGVSTO.

Quæcumque neglecta aut omiſſa ſunt præcedente menſe,fiant Auguſto.

Collig.

Althææ ſemen,
Sem. Cataputiæ,
Cnici ſemen,
Cornus,
Cynosbatos fructus,
Dauci vulgaris ſemen,
Cucumis Elaterij,
Rhamni Cathartici ſem.
Polium,
Ricinus,
Spica Lauendulæ,
Tribulus aquaticus,
Fraxini ſemen,
Milium,
Flos Nymphææ,
Petum. Mel peti,
Omphacium,
Prunus ſyl.
Sem. Sambuci & Ebuli,
Momordica,
Scordium,
Seſeli Æthiopici ſemen,
Sem. Hyoſcyami,

SEPTEMBRI ET OCTOBRI.

Antiſpodium è Myrto & Cydonio.
Cortices Caſtanearum.
Cotonea mala Halicacabum Meſpilus
Rhamni cathartici ſemen.
Radices nonnullæ omiſſæ Vere nouo. vt, Iridum, Pœoniæ Acoti,

NOVEMBRI ET DECEMBRI.

His duobus menſibus,Nouẽbri videlicet ac Decembri,eadẽ erit ratio,ſi modò in eis contigerit eiuſmodi cæli tẽperies, vt radices adhuc validæ nulla vel frigoris vel niuis tempeſtate concutiantur. nam ſæpe iiſdem mẽſibus contingit, vt ſine vlla cæli iniuria Pharmacopœis quod reliquum eſt radicũ in hortis remanentiũ, æquè ac in præcedentibus,colligere liceat.

De

De collocatione Medicamentorum in Officinis; & in quibus vasis seruandum sit vnumquodque.

NON sufficit suo tempore optima simplicia collegisse, & ad conseruationem praparasse; sed sic conseruanda sunt, ne putrescant loci humiditate, néue reficcata nimiùm, resolutione suam virtutem deperdant. Verùm inter medicamenta sunt quæ negligentiam Pharmacopolæ ferre possunt: quæ dura & densa sunt, quæ à causis procatarcticis non multùm læduntur: At quæ tenui sunt substantia, non sustinent iniuriam externi aëris; omnium minimè odorata & flores: ob id vnumquodque in loco magis apto oportet disponere.

De Medicamentorum collocatione, & ordine, & ratione.

VT omnia in officinis ad compositiones faciendas magis sint in promptu, &, vt ita dicam, ad manum, ordo in collocatione sollicitè est obseruandus. Quod vt fiat, quantum per præcedentis capitis canones licebit, locus in classes diuidetur, ita vt vnam humida, aliam sicca, tùm etiam aliam frigida, aliam etiam & calida, tam simplicia, quàm composita obtineant. Rursum classium alia nobis propinquiora sunt, quæ vsus sunt frequentioris: alia secundo, tertio, & sic deinceps ordine, pro ratione vsus illorum: ita vltimum, ea, quæ fortiora sunt & minus consueta, occupent, non omisso præterea titulo, imò singulis imposito, qui nobis quid in ea techa repositum sit, significet; nec diu nos anxios per officinam errare sinat. Hæc eo modo parabuntur, vt in plures diuisa arculas, omnia eiusdem ferè facultatis contineant. Liquida omnia vasis argentis, vitreis, corneis, fictilibus, vitreatis, conseruanda sunt, vt Olea, Resinæ, liquida Vnguenta: quæ autem vnguenta ad refrigerationem parantur, in plumbeis. Resinæ, Syrupi, & alia, quæ intus sumuntur, neque in vasis æneis, neque plumbeis conseruanda sunt; Nam si Gal. aquam cisternæ reijcit, propterea quòd per tubos plumbeos, & canales in cisternam defluat; quantò magis reijcienda medicamenta conseruata in talibus vasis, à quibus abraditur vel ærugo, vel cerusa? Ob id sunt conseruanda in vasis vitreis, vel fictilibus vitreatis, maximè si diu quiescere debent, & in his conseruari, vt solet Pharmacopolæ. Adipes & vnguenta ex adipibus parata, in vasis plumbeis, vel argenteis conseruanda sunt, vt à rancedine conseruentur. Semina & fructus in vasis ligneis, vt Tiliaceis, Buxeis, alijsque lignis, quæ nullo odore sint prædita, & medicamentorum substantiam tenuem conseruare possint. In eisdem folia & flores recondi possunt, aut etiam in sacculis carthaceis. Quæ difflationem desiderant & exsiccationem, in sacculis lineis conseruantur, vt radices aliquæ, quæ aërem ferre possunt ob densitatem, vt Aristolochia rotunda, longa, Asphodelus, Hermodactyli, Bistorta, & similes radices. Arculæ sint hoc modo paratæ, vt tres, aut quatuor, vel quinque arculas contineant, vt earum quælibet, medicamenta, quæ similem naturam & facultatem habent, reposita habeat, imposito cuilibet suo titulo ea parte, quà à nobis detecta est. In prima & secunda reponantur ea, quibus frequentius vtimur: in vltima verò, quæ fortiora sunt, & minus consueta, vt videre est in tabula sequenti.

L'Obel. Succedaneorum tabulas deleui quia deprauatæ admodum & mutilæ, quas dedimus inter succedanea.

Quas compositiones paratas habere debeat Pharmacopola.

SImplicia medicamenta, quò plura & meliora habebit Pharmacopola, eò melior & ditior, munitiórque erit Officina ad morborũ expugnandorũ remedia præparanda. Compositiones neq; tot, neque tantas habere oportet; nam corrumpuntur, & multum mellis, vel sacchari, vel aliorum simplicium absumitur, nulla necessitate postulante. Illas igitur tantùm habebit, quibus nouit medicos illius regionis frequentius vti, quas fidelissimè paret: deinde vasis conuenientibus & aptissimis conseruet, vt dictum fuit & dicetur. Permultæ compositiones sunt, quæ omni tempore parari possunt, ob id non sunt parandæ, aut in parua quantitate propter subitos morbos. Item aliquæ sunt compositiones, quæ frequentius sunt parandæ, vt habeamus & recentes & antiquas, qualia sunt omnia, quæ ex Opio parantur, vt Theriaca, Aurea Alexandrina, Asyncritum, Philonium, Triphera magna, & cætera huiusmodi medicamenta. Illa tamen commemorabo ex syrup. confectionibus, alijsque formis medicamentorum quibus instructus esse debet, & quibus contentus esse potest medicus in morbis curandis. Nam oportet medicum peritum vti proprijs medicamẽtis temperaturæ, morborum causis, alijsque accidentibus, & communes compositiones magna ex parte tales non sunt: ob id melius est nouas compositiones pro rei necessitate componere: sed propter hyemis tempus & morbos repentinos, cogimur aliquas paratas habere. Et quia aliquæ sunt compositiones, quibus statim non est vtendum, vt Theriaca, alijsque ex Opio, vt Pill. de Cynoglossa, ob id illas paratas habere debet. Præterea sunt ali- *Notatu dignissimum.* *Vtatur peritus Medicus proprijs medicamentis.*

quæ, quæ certis tantùm temporibus parari possunt vt medicamentum ex Cancris ad canum rabidorum morsum, & Confectio alkermes, & alia multa, quæ ob id paramus & parata seruamus. Quia medicamenta concoquentia & præparantia humores, prima sunt, ob id primùm de illis dicendum est. Sunt autem medicamenta præparantia, vt Syrupi, vel quod Iulep dicitur, vel medicamenta ex Aceto & Melle parata, à compositionis materia, Oxymellita dicta. Ex Aceto & Saccharo multa medicamenta minus composita parantur. Ob id oportet Pharmacopolam habere multas Aceti differentias, vt Acetum simplex ex optimo vino albo & tenuium partium, non autem ex fece, vt Lutetiæ parare solent, quod quidem Acetum habet crassas partes & paucas tenues, & potius constringit, quàm aperiat, incrassat, quàm tenuet. Ex eo aceto parabitur Acetum Rosatum. Scilliticum, Sambucinum, & Passulatum, omni quidem tempore parari possunt. Sambucinum, quo tempore floret Sambucus; Rosaceum omni tempore ex rosis siccis, & melius, quàm ex rosis recentibus: Quod enim ex his paratur, facilè putrescit & minus odoratum est: quod ex siccis, magis siccat & magis odoratum est, magísque constringit. Potest autem fieri Acetum rosatum ex multis infusionibus, vt fit Syrupus rosarum laxatiuus, aut Syrupus de ros. siccis. Hoc aceto debent vti medici in Oxyrrhodini præparatione, & in alijs medicamentis reficcantibus, repellétibus & constringentibus. Acetum Sambucinum ex floribus Sambuci primùm reficcatis, nam ob humiditatem facilè putrescerent, si non ficcati, in vasis includerentur. Hoc aceto vti frequentius debent medici, quàm faciunt, quia Acetum, sua natura, vita est Melancoliæ, & mors Bilis. Flores Sambuci magnam vim habent aduersus atram Bilem. Eam ob caussam in morbis melancolicis, in quibus timetur aceti vsus, Sambucinum magna cum vtilitate vsurpatur. Acetum Passulatum omni tempore parari potest. Paratur autem ex Aceto, quod mediocris sit aciditatis, in quo macerentur passulæ à gigartis mundatæ. Debemus paruam quantitatem parare, tum quòd fieri semper potest, tum quòd ob longam moram passulæ facilè putrescunt, aut quia dulcedo minuitur, & acidus ille sapor augetur. Optimum est illud acetum in affectibus thoracis & pulmonum. Acetum Scilliticum ex Aceto & Scilla vel Pancratio paratur æstatis initio, Scilla prius ex filo siccata. Concoquit pituitam in capite & ventriculo. Ex melle multa medicamenta parantur, vt Mel. ros. Viol. Anthosatum, Mel Scilliticum. Mel autem Passulatum dictum est potius Sapæ ex vuis passis, quàm ex melle. Ob id inter differentias Sapæ poni debet. Mel ros. hoc modo paratur.

Ordinis ratio.

Aceti medicamentosi differentiæ.

Acetum, Rosatum, Scilliticum, & Sambucinum.

Oxyrhodinum.

Flores Sambuci melancolicis vtilimßimi.

Acetum Paßulatum.

MEL ROSATVM,
siuè Rhodomel.

Rec. Mellis optimi non antiqui, & crudi potius quàm decocti, aut leuiter cocti, addita aliqua quantitate aquæ dulcis, lb. vi.

Rosarum recenter reficcatarum in vmbra, & remotis vnguibus, lb. ij.

Parentur, & ponantur in vase vitreo, vel terreo vitreato, & soli exponantur & moueantur tertio quoque die, & vndiquaque incalescant, & obturentur diligenter.

Sunt qui succum ponunt: Alij mediam partem succi, & aliam Rosarum. Sed qui hoc agunt, non intellexerunt mixtionis rationem: nam si Rosæ exficcatæ magis cóueniant, quàm recentes; hoc facilè cognosci potest ex Mesuo, qui Saccharum Rosatum, & Mel Rosatum, ex reficcatis Rosis parari iubet. Ad hæc si recentes, vel succus ponatur, nimiam vim detergendi habent. At cùm Mel natura sua sufficienter detergat, non est augenda illa facultas; sed tantùm voluerunt maioris nostri, Mellis morsum, calorem & tenuitatem, rosarum astrictione temperare. Melius paratur in sole, quàm si decoquatur, quia flores omnes, propter tenuitatem substantiæ & odorem, non ferunt decoctionem longam neque violentam: sed calor solis temperatus & longiori tempore agens, satis ista medicamenta permiscet. Si autem ex floribus recentibus, vel succo paretur, tunc decoquere possumus, lento tamen igne siue fumo. Si Mel non dequoquatur, minorem acrimoniam habet: si coquatur, acrius redditur. Non debet parari ex Melle antiquo ob eius acrimoniam, neque ex Melle sordido. Quòd si non sit aliud in promptu, prius est despumandum: Sed ne acrimoniam acquirat, inter despumandum, adde aliquâtulum aquæ. Post præparationem Mellis rosati, Pharmacopola debet liquidiorem partem separare, & transcolare, & illud dicitur *Mel rosatum colatum*, ad potiones & alia medicamenta liquida paranda.

In Diaphenico Mel quomodo decoquendum diximus.

Mel Rosatum solutiuum fit vt Syr. Rosatus solutiuus.

MEL

MEL VIOLATVM
sic paratur.

Rec. Mel. optimi, non antiqui nec cocti, lib. iij.

Florum Violarum leuiter exficcatarum, lib. j.

Ponantur in vase ad solem, vt supra de melle rosato ostensum est.

In affectibus thoracis, Peripneumonia, Pleuritide, & similibus conuenit.

Mel Anthosatum.

Rec. Mellis optimi tirannis, quadriannis aut antiquissimi, lb. iij.

Florum Anthos semiexficcatorum, lb. j.

Misceantur, &, vt prius dictum est, in sole paretur.

Ex floribus autem parari debet, aut si quis velit eos prætermittere, saltem conseruam Anthos paratam habeat. * Habet enim mel, cum conserua, easdem facultates: quare alterutro carere possumus.

Mel Scilliticum ex Gal.

Ex Melle antiquo, aut prius decocto fit, cui misce Scillæ siccatæ in vmbra, manibus contritæ, quantùm volueris. Immitatur in vas ex quo fuerit extractum mel: Deinde angusto cooperculo operiens, & extrinsecus chorium vniuerso corpori vasis circundans, & diligenter ligans, in locum omnino ad meridiem expositũ repone, Aquilonijs flatibus nulla tenus obuium, vt ab ipsis perflari possit, & frequenter moueatur, vt vndiquaque incalescat.

Hoc idem fieri poteſt in alijs medicamentis, quę ad solem parantur, debétque Mel Scilliticum ex Melle antiquo, aut prius decocto fieri. Vbi summè detergendum est, vt ex pectore, pulmonibus, alijsque partibus, ad attenuandum, expectorandum & detergendum hoc vtuntur.

Mel Passulatum, quere capite de sapa.

De Oxymellis differentijs.

Ex Melle simplici & Aceto Oxymel simpl. & multa alia medicamenta parantur, vt Oxymel ex duabus radicibus, Oxymel ex quinque rad. Oximel diureticum, Oximel ex Ligustro, ex Calamyntha, Iulianum, Scilliticum: Sed medicus tantùm parabit Oxymel simplex & Diureticum: nam hæc sufficient: qui enim diureticum habet, poteſt carere Oxymellite ex quinque aut duabus rad. Oxymel ex Ligustro & Calamintha ex tempore parari possunt; neque frequenter illis medici vtuntur. Sed quia Dioscor. & alij antiqui herbas decoquebant in Hydromellite, vel Oxymellite, hinc natæ sunt tot Oxymellitis differentiæ. Oxymel Iuliani parari non debet, quia laxantia medicamenta recipit, multáque alia venenosa: Præterea Acetum potius astringit, quàm laxat: Adde quòd Oxymel Iuliani, & simile, tentat neruos, & alias partes, quæ Acetum pertimescũt. Acetum Scilliticum parari debet ad conficiendum Oxymel Scilliticum, & ad aliquos vsus, vt ad dealbandos dentes: est autem acerrimum medicamentum. Oxymel autem scilliticum mitius est, & minus lædit partes neruosas, vt ait Gal. in consilio pro Epileptico.

Oxymel simplex D. Mesuæ.

Rec. Mellis optimi despumati, lib. iiij.
Aceti vini optimi acerrimi, } ana
Aquæ clarissimæ, } lib. ij.

Mel cum aqua despumetur iterum diligenter, & cum aqua fuerit consumpta, tunc affunde paulatim Acetum, & coque secundum artem in vase lapideo vel terreo plumbato ne Acetum ex ære æruginem eliciat.

Humores crassos, lentos pituitososque incidit, extenuat & abstergit, eoque obstructiones reserat, phlegma crassum eliciendo, anhelandi siue spirandi facilitatem promouet.

Parabitur hoc modo Acetum Scilliticum.

Rec. Laminas scillæ inter externam corticem & medias cortices lino consutas, tanto interuallo, vt non se contangant, siccabis in vmbra per dies quadringenta (non enim facilè siccantur ob viscidum succum, quē habent, & situm facilè contrahunt, si se contangant) lb. j. sed ligneo cultello conscindes: alios quadragenta dies in aceti boni lb. viij. in vase vitreato oris angusti bene obturato insolabis. Mouere oportet, vt in Melle scillitico dictum est. Acetum postea colabis, & vsui seruabis. Initio æstatis præparabis, antequam scilla floreat. Scilla, quæ diu seruata est, melior est ea, quæ recenter extrahitur, quia siccior reddita est. Oxymel scilliticum parandum non est nisi quis multum vtatur. Qui enim Mel, & Acetum scilliticum habet, Oxymel scilliticum in promptu parare poteſt, si partes Mellis tres, Aceti duas capiat.

Quòd si pertimescas, ne acrius sit ob scillam, temperato oxymellite simplici, vel minorem quantitatem vsurpa.

Oxymel Scilliticum vel Scillites.

Eius compositio est ex lib. duabus aceti scillitici,& mell.despumati lib. iij. simul decoctis; quod nihil aliud est, quàm commixtio saporum,& ne tot vasa habere oporteat,hoc carere possumus.

Oxymel Diureticum, quod communiter paratur & pro syrupo è quinque Radicibus vsui esse potest.

Nicolai vetus exemplar habet fœnigreci apii ana vnc. ij. alii omnes habet apii, fœniculi ana vnc. j. Syluius addit vnci j. Anisi ex descriptione syr. acetosi compositi.

Rec. Radicum sequentium viridium mundatarum & incisarum, scilicet
Radicum Apij, } ana lib. j.
Fœniculi,
Rad. Petroselini, }
Rusci, } ana vnci. ij.
Asparagi, }
Seminis Apij, } ana vnci. j.
Fœniculi,

Aliàs legitur, in aquæ fontis & aceti albi ana lib. 5.

Radices infundantur in Aquæ fontanæ lib. v. & in Aceti albi, lib. j. per diem naturalem, & in eadem aqua decoquantur radices primùm; postea adde semina apij & fœnic. quibus adde Mell. lib. ij. Decoquantur omnia lento igne ad consumptionem tertiæ partis, fiat vt syrupus. Vide infra Chylarium Gramineam è Radicib.

De Oxysacchara.

Oxy-Saccharum.

Arabes ex Aceto, sacharo, & Aqua composuerunt syrupum Acetosum simplicem,quem Oxysaccharam vocauerunt. Mesue etiam vocat & syrupum acetosum,de quo suo loco dicemus inter syrupos: Sed Nicolaus Oxysaccharum composuit, quo vti debet medicus in morbis biliosis: magis enim conuenit, quàm Oxymel, propter succum Granatorum.

Syr. acetosus.

Hæc medicamenta in frequenti vsu habenda sunt, quia efficacia sunt & facilè parantur.

Oxymel pituitosis conuenit. Oxysacchar biliosis.

Est multum in vsu.

Oxymel pro pituita & obstructionibus; Oxysacchara pro biliosis morbis,qui sunt cum obstructione. Syrupus Acetosus simplex inter alios medius erit, conueniétque vtrique descriptioni, sed minus, quam Oxymel,in pituita: minus quàm Oxysaccharum, in morbis biliosis. Cuius descriptio talis erit.

Rec. succi Granatorum acidorum vnci viij. (quidam addit aceti vnci iiij.) sacchar. lib. j. Coquantur,donec ad formam syrupi veniant, mollissimo igne.

Hanc malim cum succo Granatorum,vt aliquantulum differat à syrupo Acetoso simplici: nam quod ex Aqua Aceto & sacch. paratur, non differt ab Oxymellite. Arabes ex Aceto & saccharo fecerunt simpliciter Syrupum acetosum simplicem, & magis compositum: sed differunt, quia magis conueniunt morbis biliosis, quàm Oxymel,& minus pituitosis.

Oxysacchara composita D. Nicol. Præpositi sic paratur.

Rec. Rad. Fœniculi,
Rusci,
Asparagi,
Graminis,
Capill. Veneris,
Asplenij siue Ceterach,
Phyllitidis,id est, Lingue Ceruinæ,
Trichomanes, siue Polytrichi,
Hepaticæ,
Violarum,———ana lib. ſ.
Succi malorũ Granatorum acetosorum, q. s.

Infundantur loco calido radices mundatæ & incisæ in succo, addendo parum aquæ: sequenti die coquantur secundum artis leges in vase terreo vitrato operto, addendo sub finem herbas. Sequenti die colentur & exprimantur, Syrupizentur addita: s. q. Zacchari albi.

Hic Syrupus est multum in vsu in febribus ex sanguinis & bilis feruore cum obstructionibus, in Belgio & Gallia: miror oxysacchar negligi ab Anglo-Britannis.

DE SYRVPIS,

Syruporum alij sunt simplices, alij compositi. Simplices possunt fieri ex omnibus herbis cum sacchro: sed sufficit paratos habere ex communioribus, & ex his, quæ omni tempore parari non possunt.

Paratur Syrupus Violarum, Nympheus, Adianthinus, Endiuiæ simplicis, è Papauere, &c.

L'Obel.

L'Obel. *SYRVPI aut SERAPIA.*

SRB: شرب Arabibus potum potionémue & Srab شراب vinum vel Syrupum, id eſt potionem medicatam, latinè vertit Clariſs. vir & philoſophus Lancelotus Brunius, medicus Regineus Angliæ, Arabicæ linguæ peritiſſimus. Hallucinantur igitur qui Syrupon, quaſi Syriæ Opon, id eſt, liquorem dictum eſſe interpretantur. Actuarius & Simeon Setus ſcriptores Græci Serapion & Serapia dixere, Arabumq; inuenta creduntur; quemadmodum priſcorum Græcorum Theophraſti de cauſis Plantarum, & Dioſcoridis de Simplicibus ſiue materia Medica CHYLISMATA, à Ruellio LIQVAMENTA, & à Gaza, Theophraſti interprete, SVCCATIONES, tranſuerſa; vt vis Simplicium Medicamentorum Plantarúmue citò euaneſcens, diu in virium vigore & efficacia conſeruaretur; dum ſuccus vel Infuſum, vel Decoctum earum ex Sacharo aut Melle, aut vtroq; ſimul condiuntur & aſſeruantur: Si enim rectè ritèq; parantur, vltrà annum durant. APOSEMA autem, id eſt, DECOCTVM Herbarum & radicum, Seminúm & Florum à Syrupo differt duratione, ſuauitate & conſiſtentia: Vix enim quatuor, quinq; aut ſex dies durant, aut ſeruatur viribus herbarum virentium Decoctum integris, æſtate potiſſimum ob Sacchari aut Mellis minorem quãtitatem, leuioremq; ebullitionem.

SYRVPIS longis aquoſiſuè decoctis præceſſionibus noſtris vocatis & deſcriptis, minuſque durabilibus & Zulapijs, CHYLARIA ab Actuario dicta, id eſt SVCCATIVNCVLAE diminutiuè vt vt conuenire videntur. Chylarium enim à Chylos vocatum Actuario & Nicolao Alexãdrino, Herbarum eſt leuis Succatio aut Decoctum, adiecto Melle mediocri, aut Sacchraro. χυλὸς enim Succum ſignificat, & χυλισμα Succum expreſſum, eliquatum, aut Liquamentum. χυλωσις, Succi confectio aut Succatio. Succi enim Medicati, Sapæ, Syrupi & Chyliſmata aſſimilitudinem & inter ſe affinitatem habent.

Chyliſmata autem, ſeu Succationes Medicatæ, cùm purgatrices, tum Concoctrices, ſiue humores præparantes; (quas concoctiones ciniflones ipſumq; Hippocratem rident; qui iuſſit Concocta medicari,) ſiue vllo Saccharo aut Melle, modo artificioſè cuiuſcunque ſimplicis medicamenti energia aſſeruetur, vitreiſque commodioribus vaſis occludantur, per multos annos durant, vt Theriaces, Methridatica & alia antidota. Maiori enim hodie cum delectu & induſtria concinnari poſſunt, quam priſis proditæ fuere. Succationes medicatæ, quorum inuentis facillimè longè plura meditata & aſſequuta poſteritatis, indefeſſi laboris quorundam diligentiâ.

IVLEP, dictio Arabica videtur, à poſterioribus Græcis & multis alijs vſitata. Actuarius & Simeon Setus ζουλαπιον vel Zoulapon dixere. Alij Iulapium vel Zulebon vocauere.

Meſues Syrupos diuidit in ſimplices & compoſitos; & ſimplices appellat Iulepos, qui ex florum infuſionibus & aquis ſtillatitijs & Saccharo conſtant. Hodie etiam Iulepos vocare conſueuere quoſuis Syrupos aqua tripla vel dupla dilutos. Veteribus Græcis Iulapia incognita fuere, cum ſtillatitios liquores & Sacchari vſum neſciuerint. Primus inter Græcos Actuarius ſtillatitiam Roſaceam nouiſſe videtur. Ex Arabibus Meſues ſubtimationis aquæ Abſynthij meminit; quem ſequuti Rhaſes, Serapio, & Auicennas, qui myſticæ & Chymicæ artis callentiſſimi varios in medicos vſus introduxere Stillatitios liquores: Ipſumque Alchymiæ vocabulum re verâ Arabicum videtur, vt teſtatur ipſa præpoſitio vocabuli al; quam vocem ipſi Arabes varijs præponunt nominibus, vt Alhaſce, Alkermes, Alkali, Alhandal, &c.

Syrupus Violatus communis ſic fit.

Rec. Aquæ infuſionis viol. lib. v. ſacch. albiſſ. lib. iiij. miſce, decoquantur cum facilitate, & ſeruetur vſui. Item poteſt parari ex multis infuſionibus, quæ leniendo aluum laxabunt, qui diſtinguendus erit ab alio.

Serapium Violaceum, odore, ſapore & purpuro-violaceo cæruleo colore commendatiſſimum. L'Obel.

SErapium Violaceum ſiue Succatiuncula præſtantiſſima eximij etiam coloris, tum ſuauiſſimi ſaporis fit ex infuſionibus ſelectiſſimorum florum Violarum purpuro-Violacearum, abiectis viridibus eius partibus cum pediculis, in Balnei calore maceratarum, affuſa aquæ fontanæ limpidiſſimæ parua ſufficienti quantitate. Colamen addito Saccharo candidiſſimo in puluerem ſicciorem redacto quantum ſufficit, inſolatur, aut balneo digeritur & ſæpe leniter agitatur, ne vehementi motione coloris violacei gratiæ derogetur.

Viola

Violæ Martiæ delectus ex Syluio & Mesueo.

LAudatur quæ prima floruit, neq; vim suam calore solis resolutam perdidit, nec pluuia obtudit, vel diluit, & dissipauit. Quæ iam diu aperta est, aut pluuiam sensit, aut in syluestribus nascitur, odoris gratia caret & viribus.

Syrupus Violatus communis contemptus & neglectus est hodie.

LVDOVICI MYREI *apud Londonenses Pharmacopœi Reginei Paragrape.*

Cauendum à Sacchato Barbarico, siue è Barbaria aduecto: tale solet esse pingue, & graue olens; quod coloris gratiam spoliat.

Syrupus Nenupharinus sic fit.

Rec. Florum Nymphea lib. ij. decoque, & expressioni adde Sacchari lib. ij. clarificentur, & decoquantur ad Syrupi consistentiam.

Syrupus è Nymphea francisci Pedemont: non est in vsu, ideo superfluus.

Syr. e Capillis Veneris simplicissimus, sic fit.

Rec. Aquæ decoctionis Capillorum Veneris lib. iij. Sacchari clarificati lib. iij. fiat Syrupus vt artis est.

L'Obel. Serapium Adiantinum, siue è Capillis Venereis Monspeliensium.

MEdicorum monitis, seduli politioresque Monspelienses pharmacopœi Adianton verum recens & viride, sine Glycyrrhiza macerabant, mollissimoque igne, meo tempore decoquebant in vase angusti oris & exprimebant; deinde cum Sacchato clarificabant & in Syrupum percoquebant, à Lutetianis ob efficaciam ad pulmonis, hepatis & viscerum affectus maximè cõmendatum, expetitumq;: viribus comprobatisque dotibus cum odore, tum sapore, recens virideq; Adianton pollet; contra improbatur siccum; quemadmodum omnes congeneres Capillares herbæ, Polytrichon, Rutula muralis, Matthiolo Paronychia credita, Adianton vtrunque Plinianum; quibus vulgus Pharmacopœorum virentibus, Adianti veri penuriâ, Syrupos suos Adiantinos parãt cum viridibus, tum siccis, tum etiam Narbonensi vero sicco Adianto; Italis, Pedemontanis, transalpinis Celticisque Gallis minus frequens obuio: quale siccatum ab aromatopolis botanologisue Lugdunensibus, Venetis, Antuerpianis & Londinensibus Materialistis (vulgo *Droguistis*) vocatis, distrahitur per vniuersam Germaniam, Belicam, Galliam & Angliam.

Communis Serapij Adiantini parandi ratio.

Rec. Glycyrrhizæ rasæ vnci. ij.
Adianti albi vnci. v.

Temperantur cum aquæ fontis lib. iiij. 24. horis; coquuntur ad dimidias: & exprimuntur & addita Sacchari sesquilibra aut q. s. percoquutur in Syrupum.

Capillares herbæ parcam sustinent decoctionem.

Syluius.

Alij ex lib. j. Adianti sicci, penuria viridis & vnciis duabus Glycyrrhizæ purgatæ & tritæ decoctis in Aquæ lib. sex ad consumptionem tertiæ partis cum Sacchari lib. tribus percoquunt.

L'Obel.

Alius modus præstantior Adiantini Serapij frigidarum regionum.

In Germania, Belgia, Gallo-Belgia, Anglo-Britannia, Francia, & omnibus Galliæ præfecturis quæ Adianto vero viridique carent; suaderem, & comprobarem Serapium, Adiantinum ex multiplici (vti Rosarum) forti præcisoque calore Balnei Mariæ infuso Polytrichi siue Trichomanis viridis eliquato, regionibus illis satis familiari; eiusdemque, Dioscoride teste, cum Narbonensi & Gallo-Prouinciali Adianto legitimo efficaciæ, paratum; addita Sacchari quantitate sufficiente instar Penediarum penè excocti.

Hoc frequentissimi & quotidiani vsus Serapium à Cordo omissum miror.

Adiantum siccum quia magis astringit & siccat, defluxionibus quidem vtile, sed obstructionibus viscerum reserandis, farctis pulmonibus expurgandis pleuriticisque affectibus inutile.

Chylarium aut Serapium e Scolopendrio siue Asplenio, Ceterachué Arabum, & Officinarum simplex.
L'Obelij.

EAdem artis lege, modo & ratione, qua Adianthinum aut Violaceum multiplicis iteratæ Infusionis Serapium, ex Asplenij repetitis infusis macerationibúsue suffersuefactis leuissimisque ebullitionibus à Balnei calore concinnari potest Chylarium aut Serapium

pium ad affectus Splenis efficaciſſimum. Aſplenium autem apud Græcos nomen inuenit, quod ſplenem mirum in modum iuuet, imminuatque. Scolopendrium iiſdem, Arabibus & Officinis Ceterach vocatum, à ſimilitudine Scolopendri animalis ſiue inſecti piloſi multis donati pedibus, centipedis & millepedis, nomine inſignitum; quibus, non aliter ac actuaria nauis biremis aut triremis, remigijs ſubigitur, progreditur. Scolopendrium maiores noſtri & pharmacopœorum vulgus cum Lingua Ceruina confunderunt, quia ijs antiquiores Phyllitim Scolopendriam appellarunt; eandem rem eſſe Scolopendriam & Linguã Ceruinam opinantes, quæ vera eſt Dioſcoridis & priſcorum Phyllitis, folijs Rumicis, ſenis aut ſeptenis, anteriore parte læuibus, auerſa autem penſiles quaſi vermiculos oſtendentibus, guſtu acerbis, in vino potis ſerpentium ictibus aduerſantibus: quadrupedibus per os infuſis auxiliantibus, nec non reſolutis aluis & dyſ-ſentericis potui datis, Dioſc. & Galleno authoribus; qui adſtrictoriam Phylliti vim tribuere ad diarrhæas ſiue profluuia & dyſſenterias, acerbæ qualitatis cum ſit: Hemionitis verò Dioſcoridi auſtero ſapore eſt, hoc eſt minus conſti ingenti quam acerbo: quamobrem ea ex aceto pota lienem abſumit. Galenus ſimul & adſtrictionem & amaritudinem poſſidere ait; eoque ex aceto potam lienoſis auxilio eſſe. vnde conijcere licebit Phyllitim & Hemionitim (quæ minus adſtringit quam Phyllitis) ſecundùm plus & minus inter ſe tantum differre: ſed quia Hemionitis minus adſtringit, ex aceto pota lienem abſumit Dioſcoridi, & lienoſis auxilio eſt Galeno non ſecus ac Aſplenion quod in aceto ferueſactum, & quadraginta diebus epotum lienem abſumit Dioſcoridi & calculos in veſica comminuit. Galleno quidem tenuium eſt partium; non tantum calida eſt herba; qua vtrique ratione & lapides frangit & lienem liquat. Scolopendrium igitur ſiue Aſplenium & Hemionitis æquè ſplenem minuunt, aut lieni auxilio ſunt ex Dioſcoridis & Galeni ſententia; Phyllitis autem Linguaué Ceruina perperã Scolopendrium auis, atauis & vulgi infulſis pharmacopœis credita, tanto minus Aſplenio & Hemioniti ſplenetica; quanto tenuitate partium vincitur, & adſtrictoria vi vtrumque ſuperat: Cum ijs tamen & Capillaribus herbis conuenit, quod neque ſemen, neque florem, neq; caulem edat: eoq; præferrem vſum Aſplenij Phyllitidi. Procurâbũt ſibi Pharmacopolæ Aſplenium recens ex occiduæ Anglo-Britanniæ Briſtolio, *Bridgewater*, alijq; vicinis ſaxoſis muris, ſaxiſque; etiamque ex Narbonenſi Gallia, Hiſpania, Italia, & cautibus Leodienſibus.

Cum itaq; à Scolopendrio ſiue Aſplenio ſibi nomẽ aſciuit *Chylarium Aſplenites* ad Splenis affectus efficaciſſimum; proculdubio nobilis erit hæc Serapij è viridi recentique copioſo, aceto albo prius aſperſo, deinde mulſa infuſo Scolopendrio præparatio; abrecto, profuſo contemptoq; ſordido, vieto, mucido & ignobili Aſplenio, cuiuſmodi ſæpe memini in Veteratorum aromatopolijs botanopolijſué, in quo ſorices, mures, vermes & inſecta nidulantur. Huius laudatiſſimi Serapij vncia, pluris fit quam vnciæ tres, quatuorué vulgati.

Serapium ê Scolopendrio compoſitum; incerti authoris, deſcriptum apud Adolphum Occonem Auguſtanum.

Recipit pauxillum Scolopendrij, à quo tamen nomen habet, &

Phyllitidis, id eſt Linguæ Ceruinæ, Endiuiæ, Hepaticæ, Abſinthij, Cichorij ana M. ſ.		Caſſithæ p. ſ. Seminum comminium maiorum frigido, ana drach. ij. Florũ Bugloſſi vtriuſq;. Capill. veneris, ana M. ſ.

Radicũ fœniculi, Petroſelini, Ruſci, ana M. j.

Cum ſ. q. aquæ & ſacchari fiat ſyr. ex arte, aromatizatus Spicæ Indicæ, Laccæ, Caſſiæ ligneæ, Macis pro folio ana drach. ij. nodulo exceptis. Debilis admodum eſt hic Syrupus, vixque viribus Apoſema æquat ob paruas ingredientium & Scolopendrij, à quo nomen ſumpſit, copiolas ſiue tenuiſſimam parſimoniam. Videtur reſpondere quodammodo Syrupo è Cichorio & Oxyſaccharo compoſito. Præſtabit ſimplicem parare & commiſcere Chylaria è radicibus cum vſus poſtulabit.

Syrupus ê Scolopendrio compoſitus apud Plantium.

Alium è Scolopendrio Syrupum compoſitum exhibet Plantius Fernelio aſcriptum, quem appriiné vtilem quartanarijs diuturnaque febre laborantibus ait. conſtat

Radicum Filiculæ,
Vtriuſque Bugloſſi,
Corticis rad. Capparis
Cort. Thamariſci ana vncijs. ij.
Scolopendrij M. iij.
Lupi ſalictarij,
Caſſithæ,
Capillorum Veneris,

Melyſſo-

Melyſſophylli ana M.ij.

Decoctis artificioſè m. ſ. q. aquæ, & Sacchari libris quatuor.

Filicula cum purgandi vi prædita ſit Dioſcoridis, Meſuei, Apulei, Actuarij & omnium practicantium ſuffragio additis lubricantibus nitroſiſque, beta Malua, violaria, mercuriali, Gallinæ aut Galli iure, aut mulſa, ad ſoluendam vtramque bilem & pituitam; multis reſerantibus commixta, plus turbare, quam mouere aut promouere nata eſt, leuiter teri & coqui debet, vt magis aperiat aut laxet quam reſeret. De eius facultatibus, contrarijſque effectibus ſatis ſuperque diximus in Diacatholici liquamento; eoque hic expungenda videtur. Sed quilibet doctus medicus poterit ſibi, artis præceptis inuiolatis, præſcribere medicamenta ſimilia.

Serapium Capnites ſiue è Fumo terræ ſimplex.

Rec. Succi Fumi-terræ defæcati lib. iij. Sacchari clarificati lib. iij. fiat Syrupus ex arte. Repetita ter quatérue florum fumariæ ex ſucco infuſione longe efficacius erit Serapium. Huiuſmodi Serapia optima quidem ſunt & efficaciſſima, vt cuius coceleat plus poſſit quam duo; ſed pigris & ſordidè auaris pharmacopœis, quorum laboris tædet, inuiſa.

Serapium è ſucco Lupulorum fit vt Capnites.

Serapium Intubaceum, ſiue ex Endiuia ſimplex.

Rec. Succi Endiuiæ depurati lib. viij. Sacchari clarificati lb. v. ſ. fiat Syrupus.

Syrupus ex Infuſionibus Roſarum recentium.

Rec. Aquæ Infuſionis Roſarum lib. vj. Sacchari lb. iiij. fiat Syrupus ex arte.

Syrupus è Roſis ſiccis.

L'Ob. Rec. Roſarum ſiccarum lib. ſ. Infundantur aquæ Roſaceæ q. ſ. in balneo, vaſe lapideo occluſo.

Ex iteratis infuſionibus efficacior erit, etiam minore doſi. Eius parua quantitas ſufficit, quia omni tempore parari poteſt.

Percocto Saccharo ad Penidiarum conſiſtentiam, & tepeſcenti affunde Infuſum per colum ex albuminibus purgatum, aſſiduò ſed leniter mouendo.

Chylarium Rhodites cum Agarico, Cephalicum efficax, L'Obelij.

CVm multi ægri indies Catapotia cephalica deglutire nequeant; tum etiã cum eadem pleriſque naturis ſint calidiora; ſæuis tamen capitis doloribus infeſtentur, rationi conſentaneum fore duxi, ſi alicuius Serapij cephalici ſolutorij, quo Officinæ vbique paſſim deſtituuntur, deſcriptionem darem. Hoc Chylarium mihi elegi & parari iuſſi ægrotantium commodo in quibuſdam politioribus Officinis Belgicis & Anglicis.

Rec. multiplicis Infuſionis Roſarum pallidarum vnci. xxx. vel. q. ſ.

Succi Betonicæ defæcati. vnci. xv.

Radicis Pœoniæ maris limâ deraſę, vn. i. ſ. Sydere fauſto collectæ; hoc eſt (vt nuperi volunt) die Solis, hora Solis, & Sole exiſtẽte in Leone cum luna decreſcente in ſigno Leonis; quo tẽpore plantæ humido radicali lunari influente minus abundant: ideo ſicciores, efficaciores & commodiores habentur, ad oculorum tenebricoſas vertiginoſaſque offuſiones, & cerebri medium & poſteriorem ventriculum ferientes acres epilepticos vapores.

Sunt contra qui malunt, (vt *Syluius* annotat) Pœoniæ radices eſſe legendas Februario aut Martio Luna decreſcente; priuſquam vis radicis in aſparagos aut folia pululet aut erumpat: Iulio enim & Auguſto per ſeminis maturitatem, & penè defluentibus folijs, eas radices eſſe effætis animalibus ſimiles, id eſt, ſemi mortuas ac flaccidas.

Radicum filipendulæ, Angelicæ, } ana, drach. v.

Corticis Citri, Meliſſophylli, Verbenæ, Euphraſiæ, Sampſuci, Florum Anthos, } { Stæchadis, Saluiæ, Borraginis, Primulæ veris, } ana. drac. iiij.

Agarici ſelectiſſimi recens trociſcati. vnci. iij.

Cinnamomi, drach. i. ſ.

Macis, Xyloaloes, Schœnanthi, Galangæ tenuis Acori tritorum. } ana. ſcrup. ij.

Infundantur omnia artificioſè & leniſſimè efferueant in Balneo Mariæ, vaſe vitreo aut lapideo optimè occluſa. Hoc tamen qui ſequitur

tur seruato ordine. Pœoniæ radix lima derasa, cum filipendulæ & Angelicæ radicibus in liquoribus præscriptis primo loco artificiosè infunduntur fernefactis moderato Balnei Mariæ calore: Deinde Cortices Citri, Euphrasia, Verbena, Melyssophyllum, Maiorana; Mox illico flores & Agaricus; denique aromata adijciantur. Infusis omnibus, legitimo ordine efferuefactis mollissimo igne, nitidè argutiore manu, ex artis præceptis, & circulatis (vt artis vocabulum vsurpem) 24. horis in eodem Balneo. Deinde omnibus expressis & per albumina clarificatis, adde Sacchari. vnci.xxiiij.

Moderato Balnei calore, alembico vitreo, capitello suo optimè occluso, syrupizentur, superflui humidi extillando facta exhalatione, ne vis odoratorum expiret.

Nitidioribus medicamentarijs hæc cecini; Sordidis, nescijs, nec scire auentibus dormiturio.

Liberum cuique erit addere Rhabarbarum & alia Cathartica validiora pro ratione implicatorum morborum & optimi Medici præscripto.

Non est spernendæ vtilitatis Syderea fausta frugum, Plantarũ, Radicum, florum aut fructuum collectio, modo cælum & complutum solum non dissuadeant. Pseudochymistarum illusionibus multi falluntur, dum plantas Constellatione aut Syderatione, vt ipsi loquuntur, colligunt in communis Horti foro aut vico Londinensi à botanologis siue herbarum collectoribus, sæpissimè euanidas, aut frequenti irrigatione putrescentes. Syderationis sanè nomen conuenit, quia morbos Plantarum, humore æstu nimiò sub ortu canis absumpto, pestiferoue sidere percusso, marcessentium significat: Nimio item humido, frequentissimisque imbribus plantæ & eius partes frugem non perficiunt, in Septentrionalibus regionibus, sed putrescunt.

Serapium Rosatum solutiuum compositum Montani apud Occonem Augustanum.

Hoc Serapium subiunxi, quia in frequenti vsu est Londini, nomenclatura Augustana.

Rec. Omnium Myrobulanorum ana. vnci. ij. frixarũ & præparatarũ, vt dicetur.
Radicum Polypodij, vnci. ij. ſ.
Epithymi,
Seminis Cinci,
Foliorum &
Folliculorum Sennæ. } ana. vnci. i. ſ.

Corticis Citri, vnci. j.
S. Anisi, Fœniculi, ana. drach. vj.
Caryophyllorum, vnci. ſ.
Nucis Moschalæ, drach. iij.

Efferueant mellissimo igne, & infundenda ex arte infunduntur & syrupizentur, addendo sacchari æquali Infuso expresso pondere.

Syrupus alius compositus Montani efficacior apud eundem D. Occonem, vsu commendatissimus in affectibus melancholicis, lue Venerea, psora, lepra, impetigine, lichenibus, cancro & elephantia.

Rec. corticum omnium Myrobalanarum, ana, vnci. iiij. contundantur, fricentur manibus oleo Amygdalino dulci; deinde infundantur in lib. 12. Infusionis multiplicis Rosarum pallidarum, horis 24. Addendo
Foliorum Sennæ,
Epithymi,
Polypodij, } ana vnci. vj.
Seminis Citri,
Glycirrhyzæ, } ana. vnci. iiij.
Caryophillorum, vnci. j.
Corticum radicum Hellebori nigri, drach. vj.
Decoquãtur omnia lento igne ad quartæ partis consumptionem. Adde postea
Sacchari clarificati, lb. v.
Rhabarbari electi in nodulo ligati. drach. xvj.
Fiat syrupus secundum artem.

Serapium è Pomis compositum Mesuei Capite de soda à Melancholia descriptum: quia eo Rondelletius *& plerique doctiss. alij in morborum progressu, non initio vtuntur, his subdere visum fuit.*

Rec. Adianti,
a Asplenij,
Radicis vtriusque Buglossi,
Filiculæ,
Epithymi, ana, vnci. i.
Senæ,
b Fumariæ,
Florũ Chamæmeli,
Stæchadis, } ana. drach. vij.
Chamædryos,
Schœnanthi,
Ellebori nigri,
c Florũ Amaranthi, } ana, drach. iij.

a Rondelletius Aspleuium addidit, quod minimè improbandum.

b Rondel. habet Succi fumariæ & Agrimoniæ, ana. vnci. ij. qui scopo satis conueniunt.

c Vel

b *Vel Nymphee, vt Rondelletio placet* Sesamoidis *ad Ellebori nigri castigationem.*

Succi pomorum dilicium, vnci. viij.

Rondel. lb.j. habet quod si lib. vna additur, augeturq; Filiculæ quãtitas efficacius erit; succis fumariæ & Agrimoniæ ad vnci. ij. singulorum affusis, auctaque duplo Senæ dosi.

Coquantur omnia secundum artis leges, in Stillatitiæ secundæ notæ Anisi libris duabus & semisse, aquæ Cinnamomi mediæ, vnci. vj.

Epithymum, Adianthum, Schænanthum, Stæchas, Sena, Elleborus, Amaranthus, aut Nympheæ flos, cum succis, sub finem vt vnica tantum ebullitione efferueant occluso vase. Horum sanè, vti aliorum plerunq; omnium, vtilissima fiet coctura in duplici vase, ad nitorem & simplicium vires melius conseruandas.

Rondelletius aromatizat hoc Serapium, drach. j. Croci; & Helleborum album pro nigro præscripsit; quia solebant pharmacopeorum vulgus simplicium ignorantione, Elleborastrum aut Aconiti radices substituere: Sed hodiè, vt alibi diximus legitimus Helleborus niger satis innotuit & reperitur: *Rondelletius* tamen monuit capite de Melancholia, Helleborum nigrum non adeo esse formidandum, vt ab eo omnino abstineamus: nam cum *Hippocrates* (inquit) veratrum excitare conuulsionẽ dixerit, & lethale esse; intelligendum id est, si exhibeatur in substantia, (non castigatum.) cuius frequens exhibetur succatio siue Extractum, fœlici successu; modo bene præparatum sit, & bene quis vtatur ex Hippocratis placitis.

Stillatitia Anisi, Cinnamomo aromatizata, aquæ communis loco, decoctum parandum iussi, tanquam vero Ellebori nigri alexipharmaco: eius quoque pondus ratione aliorum augeri potest: aut cum vsus requirit addenda aliquot Extracti grana. Asplenium addidit *Rondel.* quod scopo apprimè conuenit, vti Splenetica omnia, & Amarathus aut Nympheæ flores, loco Sesamoidis, antiquorum exemplo.

Syrupus Myrtinus.

Rec. *Succi Mirtillorum lb. xij. Decoque in vase vitreato lento igne, ad consumptionem tertiæ partis: deinde colentur & accipe de colatura lb. vij. & affunde*
Sacchari clarificati lib. v.
Fiat Syrupus.

L'Ob.

Serapium Myrtinum vtrumque.

Eadem præstat Serapiũ è copia soli Myrtillorum succi excocti, quæ Myrtinum compositum: quare non erit necesse onerare pharmacopolam duplici Serapio, vno sufficiente. Compositum Myrtites Serapium, aptius Rhœtes vocari posset; quia dosis succi Granatorum lib. duarum cum pari mensura,

Succi Pomorum agrestium longè alia omnia superat. Myrtillorum autem drachmarum xx. tantum.

Rosarum verò, }
Santali albi, }
Rhois, } ana. drach. xv.
Balaustiorum, }
Berberis, }
Mespilorum, drach. l.
& Sacchari librarum trium.

Procurandus Myrtillorum succus ex Italia & Norbonensi Gallia (inquit *Cordus*) aut Gallo-Prouincia & Hispania ad Serapij Myrtitis siue è Myrtillorum succo præparationem; quo quidem succo carent Germania, Belgium, algidioresque Galliæ regiones, Francia, Nortmania, Britannia vtraque, Anglo-Brittannia & Scotia. Quibus in regionibus sumi potest lb. vna Myrtillorum recens siccorũ contusorum & coqui in lb. quatuor, aut q. s. Succi Cydoniorum: Quem succum limpidum nonnulli Germani, Galli, & Belgæ in aulis Principum, nullo addito Saccharo aut Melle, cum ad cordialia antidota, vsusq; multifarios internos tũ externos oculorũ affectus, penis aliarũq; partiũ, coquere solent, vti Sapa, aut Defrutum Columellæ, donec Chylarij, Succatiunculæuè aut Serapij crassitudo fiat.

Hoc modo densatus Balnei aut ignis lentore succus scrupulorũ duorum pondere aut drach. vnius, quã vnciæ integræ alterius, modò dexterè nitidèque ex arte paretur, præstantior est. Si medicamento magis composito opus fuerit; licebit simplici Syrupo addere succum aut Serapium Rhœtes siue è Granatis, è Rosis siccis, è succo Berberis & huiusmodi quamplura, pro ratione implicatorum morborum & docti Medici scopo.

L'Ob.

Serapia. { è Limonum succo, è succo Citri, } Acetosũ simp. Omphacites, & Oxalites, } candida.

Serapia

Serapia { Rhœtes / Berberis & / Ribes, } limpida, rubicunda.

Serapia è Limonum & Citrei mali ſuccis; Acetoſum item ſimplex, Omphicates, Oxalytes hodie puriſſima, candidiſſima; rubicunda itidem aut rubentia & gratiſſima Rhœtes ſiue è ſucco Punici mali, Berberis & Ribes, parantur ex Saccharo albiſſimo, pauxilla aqua, ne largiore coctura flaueſcat, in Electarium ſolidum, aut ad Penidiarum conſiſtentiam percocta, affuſis deinde ſuccis phyltratis limpidiſſimis, optimèque permixtis & tribulatis, nulla aut leuiſſima coctura, vt fieri ſolet in ſupraſcripto Syrupo Violato eximij cærulei coloris gratia commendatiſſimo, ſuauiſſimo, ſapidiſſimo, efficaciſſimoq; tenuitate partium aſſeruata. Rhœtes autem, Berberis & Ribes, cum debeant rubri eſſe, minus debent tribulari, ne coloris ſui gratiam amittant. *Syluius* hæc etiam notauit.

Hæc paradorum Serapiorum ratio accuratiſſima è Succis odoratis, aromaticis, aut acidis, tenuimque partium præferenda longiori ad tertias decoctioni, quia illorum vis integrior ſuauiorque remanet: Longiore contra coctura, acriora euadunt, vti Acetum Stillatitium, quod plus iuſto penetrando, ventriculum aliaſuè neruoſas partes (quibus Acetum eſt inimiciſſimum) maximè lædit; dum in earum ſubſtantiam altè ſubit; vnde ſæpe conuulſio fit.

Succi acetoſitatis Citri aut Limonum minimè vi eliciendi, alioqui viſcidi euadunt, & Serapium corrumpunt.

Syrupus è Bugloſſo latifolio, ſiue Borragine duplex.

Rec. Succi Bugloſſi depurati lb. iiij. Sacchari lb. iij. ſ. fiat Syrupus. Bugloſſum vtrumq; inter tundendum adeo viſcidum certis temporibus fit vt eorum ſuccus ſæpe prælo elici nequeat, niſi igni admoueantur, aut ſequenti die exprimantur. Suauiſſimum è Bugloſſo ſiue Borragine ſuaderem parandum Serapium ad cordis melancholicos affectus in Succis Borraginis & Pomorum, q. ſ. ex multiplici florum Borraginis recentium infuſione.

Syrupus Acetoſus ſimplex.

Acetoſus ſimplex parādus in parua quantitate, quia ſemper omni hora nullòque negotio parari poteſt, & qui Oximel habet carere poteſt Acetoſo ſimplici, quia ad pituitæ attenuationem præſcribi ſolet: quare carere poſſumus. Sed quia nobiles Mellis ſaporem vel odorem ferre non poſſunt, ob id parantur pro ipſis hoc modo. Cuius multæ ſunt diſcriptiones apud Serap. Auic. & alios. Nos verò Meſuæ deſcriptionem appoſuimus, quæ talis eſt.

Rec. *Aquæ fontis lib. v. Sacchari, lib. iiij. coquantur in vaſe fictili vitreato, igne ſine fumo ad conſumptionem dimidiæ partis, ſemper deſpumando: quibus adde Aceti lib. 2. Si autem imbecillum parare velis, vel ſi Acetum ſit acerrimum lib. j. ſ. Si verò debile ſit Acetum, lib. iij. Et quando fortiſſimum parare voles, lib. iiij. Aceti fortiſſimi, coquito ad Syrupi conſiſtentiam. Si hoc Syrupo ſtatim vti volueris, minus inſpiſſabis decoquendo: ſi vero diutius ſeruare, decoquendus erit magis. Hic Syrupus Oxymelli ſimplici reſpondet; medicus inter Oximel & Oxiſaccharum. Quòd ſi aqua fontis non ſuppetat, aqua fluuij, aut pluniæ vſurpanda eſt, & cum diutius ſeruandus eſt, conſulerem ex aqua pluuiæ parare, vt Loram ruſtici parant, quia melius & diutius conſeruatur, nec timenda eſt aſtrictio, quam Acetum habet.*

Syrupus acetoſus ſimp. { debilis / medius / fortis } ex l.b. { duabus / tribus / quatuor } Aceti fit.

Quòd ſi Acetum accerrimum ſit, ij. lib. pro iij. & iij. pro iiij. poni debent, aut plus aut minus aquæ, quod guſtu indicari debet, vt de Poſca dicitur, quæ tunc bene temperata eſt, cum ſine moleſtia bibi poteſt. Sed quia coctura & ſaccharo Aceti aciditas temparatur, fortius eſſe debet, quā in Poſca. Syr. Roſ. ſol. Sine Helleboro.

Pagina. 23. linea 7) *Properatione nimia ſequentia omiſſa ſunt in Syr. Roſ. ſol. Montani apud Auguſtanum.*

Infundantur in lib. 15. infuſi Roſarum.

Author habet lib. 1. Sacchari pro lib. duabus infuſi expreſſi fortiſſimè. Magis probarem ſingulorū æquale pōdus: etiamq; magis præciſum, aucta & repetita ſimplicium medicamentorum doſi, ne longiore coctura, contra artis leges, vis aromatum & laxantium langueſcat, & cōtra aſtringentium vigeſcat plus ſatis.

De Melle Roſato ſol: Auguſtani, idem iudicium eſto.

DE SYRVPIS Compoſitis, & quibus *contentus eſſe debet Pharmacopola.*

Syrupi compoſiti debent etiam parari aliqui, quia in declinationibus morborum pro Apozemate vtuntur Medici; rarò in principijs morborum: maximè ſi laxantes ſint vti debent, qualis eſt de Fumo terræ, de Epithimo, de Cichoreo cum Rhab. Alijs non laxantibus vtendum eſt in principio, in magnis cauſis, vt in febribus ardentibus & ſpurijs, vt Syrupo de rad. de Bizantiis,

Postea Syrup. de Endiuia composito ad bilis præparationem, Syrup. de Stæchade ad pituitæ præparationem post Oxymel & Syrupum Acetosum Compositum, Syrup. de Iuiubis, de Papauere ad incrassandum, de Liquiritia, de Marrubio ad expectorandum & dilatandum. Sunt autem hoc ordine collocandi in officinis.

- *Syrup. e duabus rad.*
- *Syrup. Endiuiæ compositus.*
- *Syrup. e Chicorio.*
- *Syrup. e Fumaria compositus.*
- *Syrup. de Eupatorio.*
- *Syrup. de Absynthio.*
- *Syrup. e Mentha.*
- *Syrup. e Citro.*
- *Syrup. e Glycirrhyza.*
- *Syrup. Hyssopitis.*
- *Syrup. Stæchaditis.*
- *Syrup. de Artemisia.*
- *Syrup. e Prassio.*
- *Syrup. e Iuiubis.*
- *Syrup. e Papauere.*

Istis contentus esse debes: Syrup. e quinque Rad. non differt ab Oxymelite composito: quare cùm est attenuanda & aperienda obstructio, Oxymel magis couenit, vel si cum aquis aperientibus miscueris. Syrupo Serapiorum Succedanea Rondel, *de Hyssopo carere possumus, quia medius est inter eos, qui extenuant & incrassant: Quod si Syrupi de Iuiubis parti vni addantur duæ partes Serapij Glycirrhyzitis, erit idem Syrupus, cum Syrup. de Hyssopo. Syrupo item de Epithymo carere potest, quicunque Syrupum de Fumaria compositum habebit. Hoc tantùm differunt quòd de Epithymo calidior sit, & magis idoneus ad ichores salsos & pituitosos euacuandos: sed facile talis reddetur, infundendo Agarici vnci. i. pro lib. i. syrupi: quare sufficit vnum habere paratum. Quibus autem differant, facile cognoscet, qui volet vtriusque conferre descriptiones. Syrup. e Chicorio simplex, & e Scolopendrio non multùm differunt, si Rhab. excipias: Qui enim de Chicorio est, sine Rhab. potest parari, & quando vtendum erit, addetur ea portio Rhab. quæ videbitur: quia etiam minor quantitas est, vel etiam cum Rhabarbaro euanescit eius vis & facultas soluens; constringens verò, nimiùm vires suas imprimit. Cum rusticis dare erit necesse, Syrupum ex infusione Rosarum recentem vel succum Ros. addere poterit. Parandus est rectè & in parua quantitate, quia pauci vti solent Syrupo e Chicorio composito. Syr. viol. & Capilli Ven. non sunt dispensandi compositi, sed potius simplices: nam Capill. Ven: compositus cum Iuiubis paratus, fit determinatus pectori: sed minus aperit, vel discutit, vel attenuat. Hoc igitur est faciendum, cùm vsus postulat. Syr. Viol: compositus non multum differt á Syrupo de Iuiubis. Relinquendi verò sunt hi, & simplices parandi, quia ex simplicibus compositos, non contra facere possumus. De Eupatorio addimus, quia ad hepatis imbecillitatem & refrigerationem, obstructionemque facere cognouimus, nec vllum inueni huic respondentem. Syrupum etiam de duabus Rad. & Syrup. de Byzantijs cum Aceto paratum, alio nomine á prætio dictum Dinarij á Barbaris. Hunc parari volumus sine Aceto: multo magis viris, mulieribus, & morbis, qui vsum Aceti respuunt, conuenit: tum etiam, quia liberum est vnam partem Acetosi simpl. vel parum Aceti, cum vsus postulat, addere. Est vtilis ad obstructiones hepatis & lienis aperiendas, & bilis crassæ extenuationem citra magnam calfactionem. Sequi solet Acetosum simplicem, & potest accommodari omnibus partibus obstructis á bile crassa.*

Syrupus Byzantius simplex Mes.

Rec. Succi Intybi siue Endiuiæ domesticæ, & succi* Apij ana. lib. ij.

* *Apij nomine Officinæ Paludapium intelligunt.*

Succi Lupuli,
Suc. Buglossi latifolij, siue Borrag. } ana. lib. j.

Succi purgentur & despumentur lento igne, additisque
Sacchari. lib. ij. ß. igni lento percoquantur in Syrupum.

Syrup

Syrup. Byzantinus compositus.

IN pari prædicta succorum defæcatorum mensura infunduntur Rosarum vnci. ij. cum

Spicæ Nardi contusæ drachmis duabus, incoctis prius

Glycyrrhizæ rasæ. drach. iiij.

Seminis Anisi, Fæniculi, Apij, } ana. drach. tribus.

Serapium è duabus Radicibus.

Rec. radicum Petroselini hortensis Fæniculi, } ana. vnci. iiij.

Aquæ q. s. fiat decoctio. Colaturæ adde Sacchari clarificati lib. ij. percoquantur in Syrupum.

Sunt, qui addunt radices Intybi, vel semen. Sed cùm nomen acceperit à radicum numero, visum fuit illa prætermittere, cùm dicere possimus nomen accipere, non ab aperientibus, quæ sunt duæ tantùm: sed vt detur cum decoctione aliarum rad. & fiat syr. è v. radic. si quis nolit vti Oxymelite diuretico.

Serapium è quinque Radicibus, incerti authoris, Syluio.

Rec. Radicũ Apij, Fæniculi, Petroselini, Asparagi, Rusci, } ana. vnci. iiij.

Aquæ q. s. coquantur secundum artem. In colatura adde Sacchari. lib. iiij. *V. Cordus*, & *P. Condenbergius* sumendas ritè singulorum radicum vnci. iiij, censent.

Seerapium Acetosum compositum Mesuæ.

Rec. Radicùm Apij, Fæniculi, & Endiuiæ, } ana. vnci. iiij.

Seminis Anisi, Fæniculi, Apij, } ana. vnci. ʒ.

Sem: Intybi siue Scariotæ, vnci. ß.

Facta per sex horas maceratione, Radices coquantur prius; deinde adde semina; in. s. q. aquæ fontanæ, ad consumptionem dimidiæ partis. Colaturæ adde

Sacchari. lib. iij.

Aceti optimi lib. i. ß. vel lib. ij. pro ratione bonitatis.

Reducantur ad Syrupi consistentiam.

L'Ob.

Chylarium e Radicibus Gramineum aut Selinites diureticum.

Rec. * Rad. Graminis viridium, vnci. xij.

Rad. Selini hortensis, Paludapij, } ana. vnci. viij.

Radicum Chicorij, Dentis Leonis, } ana. vnci. vj.

Rad. Rusci, Asparagi, Selini Macedonici, Fæniculi, } ana. vnci. iiij.

Glycyrrhizæ rasę, vnci. iij.

Endiuiæ hortensis cum radicibus M. iiii.

ſ. Anisi, vnci. i.

ſ. Paludapij, & Fæniculi, } ana. vnci. ß.

* *Teutontium exemplar inscitia Typographi drach. xij. habet pro vnci. xij. & sic alibi non sine dolo & malo.*

Incisis minutim & contusis omnibus, affunde aquæ fontanæ vel pluuialis, lib. iii.

Vini albi tenuis oligophori, vnci. xviii.

Efferuecant in Balneo, vase optimé occluso ex arte.

Deinde fiat fortis expressio.

Vni parti per albumina defæcatæ adde Sacchari albi vnci, xvj. aut q. s. Altera pars condiri poterit

Aceti mulsi siue Oxymellis. s. q. sufficiente;

Tertia pars Syrupo Acetoso simplici, eritq; vsui magno pro Syrupo é quinque Radicibus diureticis in morbis biliosis.

Et addendo mediam partem Syrupi é Granatis; pro Oxysaccharo composito. Cum Oxymelle simplici; pro Oxymelle composito in morbis pituitosis.

Debet parari ex viridibus radicibus, quæ minus calefaciunt, quam siccæ. Ruscus in Anglia magna glíscit copia; In regionibus vbi recens non reperitur, eius podus minuendum. Parua dosi hoc medicamentum efficax est.

Syrupus Endiuiæ compositus descriptione *Gentilis*.

SYrupus Endiuiæ patur ex herbis aperientibus & refrigerantibus modicè, quia vbi aperiendum & magis refrigerandum, vtilis est, vt in tertiana exquisita, ordine tantùm mutato.

Rec. Hordei integri,
Quatuor seminum frigidorum maiorum.
Capillorum Veneris ana. vnci. j.
Polytrici,
Lenticulæ aquaticæ,
Violarum,
Rosarum rubearum recentium, } ana. vnci. ʃ.

* *Dispensarium Florentinum addit tantundem florum Nymphææ, quiscopo non aduersantur.*

Seminis Berberis siue Oxyacanthæ Arabum, drach. ij.
Decoquatur hordeum per se in ʃ. q. aquæ ad mollitiem & aquæ ferè consumptionem, cui affunde succorum defæcatorum
Endiuiæ,
& Hepaticæ, } ana. lb. iii.
In quibus decoque ex arte suo ordine herbas capillares, Lenticulam aquaticam,
Semina frigida & flores cum semine Oxyacanthæ Arabum,
In colatura adde Sacchari albi, lb. iii.
Fiat Syrupus aromatizatus,
Santalorum { Rubrorum, Alborum,
Xyloaloes.
Cinnamomi.
Corticis Citri, ana. drach. j.

· *Hic Syr. sine methodo compositus esse videtur, nulloque ordine, in quo hordeum non mundatum, sed integrum esse legendum duximus, quia detergit, & aperit; quod magis facit hordeum sua externa cute, quàm interna parte, qua obstruit. Primò loco illud posuimus, vt interea dum semina quærantur, decoquatur; & suam flatulentiam perdat; longiore coctura: deinde herbas, post flores ne in diuturniore coctitione eorum vis in fumum euanescat. Illud forsan nouum videbitur, quòd succos non decoquimus cum hordeo, sed in fine tantum apponimus. Hoc autem fit, quia succi coctura vim suam amittunt. Ob id in fine ponuntur vnà cum herbis, floribus & seminibus. Semen Cytoniorum, quòd** nullum *odorem inspirat, & muccagine sua inspissat, cum extenuare potius sit opus, reÿcimus, semenq; Berberis posuimus in decoctione, quia in clarificatiõe nihil præstat, vt decoctio refrigerãdi & attenuandi vim habeat. Cinnamomũ omnium humorũ vitia castigat & emendat. Sandali non nocent. Oxysaccharum compositum huic respondet Serapio.*

* *Multum odorem inspirat) Hic legendum videtur, nullum odorẽ : quamuis multũ legat Andernacus qui huius descriptionis obseruationem, verbum pro verbo reddens deprauatè ex Rondelletio transcripsit. Miror tantum virum hæc non animaduertisse.*

Syrupus e Chichorio sine Rhabarbaro.

DVæ sunt descriptiones, quarum altera est Placentini, quæ est facilior: altera Nicolai Florentini, quæ magis est efficax ad obstructiones hepatis & refrigerationem; sed difficilè paratur ob vocum ambiguitatem. Nec mirum, si Pharmacopolæ non conueniant in huiusmodi Syrupi præparatione, cum nec ipse Nicolaus sibi cõsentiat in interpretatione Taraxaconis, Cicerbitæ, Endiuiæ, Scariolæ. Ipse enim dicit, Endiuiæ vtriusque, per Endi. Scariolam seu Intybum domesticum intelligens. Quòd si id est verum; cur addidit Scariolam? Quare neglectis interpretationibus Barbarorum, nos sumus intentionem sequuti. Hoc autem modo parabimus, & in hunc ordinem reducemus: est enim sine methodo descriptus. Nouerat enim tantùm herbarum nomen facultatemque & figuram ex commentariÿs, eratque magis ad congregandum, quàm ad digerendum natus.

Rec. *Hordei integri vnci. iiÿ. Rad. Asparagi, Fœnic. Apÿ, ana. vnci. ÿ. Glycyrrhizæ vnci. i. Intybi domestici & syluestris, & Dentis leonis (quem Taraxaconem vocant, nos Condryllam Disc.) an. M. ÿ. Cicerbitæ siue Rostri porcini, siue Sonchi lænis, Hepaticæ siue Lichenis, Lactucæ satiuæ & syluestris, Fumariæ, Lupulorum ana. M. i. Halycacabi vnci. iiÿ. Capill. Ven. Scolop. Polytrici, Cuscutæ ana. drach. vi. fiat decoctio in sufficienti quantitate aquæ, & coquatur ad Syrupi consistentiam, & clarificetur; addita Sacchari. q ʃ.* *Cum Syrupus è Chicoreo cum Rhab. præscribitur, tunc in singulis libris syrupi adduntur Rhab. drach. iiÿ. spicæ Nardi scrup. iiÿ. puluerizentur in panno raro ligata, & decoquantur leuiter, & exprimantur: vel si infundantur in calido Syrupo, exprimanturq; leuiter, melior erit. In hoc syr. posteriora, priora fecimus, vt diutius coquantur. Pro End. domestica scariolam, & syluestri, Chicorium satiuum, quod Picris ob amatorem Dioscoridi dicitur, posuimus. Nihil refert, si accipias illam speciem, quæ est folio latiore, vel illam, quæ est angustioris folÿ. Nam eandem habent facultatem. Taraxaconem*

interpretati

interpretati sumas Dentem Leonis ex Nicolao Florentino. Putarem Chrondrylæ speciem. Cicerbitam legimus, non Cucurbitam, quia Cicerbita est, quam Græci Sonchum lenem apellant; nostri Rostrum porcinum. Sonchi duo sunt genera: alterum asperum vocatum, quod nostri lactucam agrestem falsò putant: alterum, quod nostri Cicerbitam asperam vocant. Dicitur tamen Sonchus lænis ad differentiam prioris: cùm erumpit, tenuitate quadam molescit, ob id dicitur lænis: cùm senescit, durior redditur. Quòd autem rostrum Porcinum sit, species Sonchi, est manifestum ex Diosc. descriptione. Alter tenuitate quadam molescit, in cibis appetitur, anguloso caule ac tenui, interdum rubescente, folijs in ambitu per interualla dissectis. In Rostro Porcino omnia ista reperiuntur. Est caule vacuo, rubente & tenerescit: Demum cùm inueterascit, asperum fit: ob id Cicerbitam asperam vocant, vt Hermolaus monstrat. Lichenẽ dicimus Hepaticam; Diosc. videat interpretationem, qui volet. Hic Syrupus Lactucam satiuam & syluestrem desiderat. Quòd si Endiuia vulgaris sit Lactuca syluestris, quid accipient pro Lactuca agresti? Iam monstratum est Endiuiam vulgarem dictam Sonchum asperam esse, quia similis syluestri est, & magis spinis horret, quod neque Lactucæ neque alteri potest conuenire. Lactuca agrestis, herba est latiore folio, quàm Endiuia, & molliore. Ad Lactucam in hortis neglectam accedit; nisi quòd crispior est. Hanc vulgus aromatariorum non nouit: ob id permitto, vt pro ea Lactucas amaras accipiant, quæ proximè ad earum naturam accedunt. Summitates Lupulorum diximus, ne postea legatur Lupinorum. Summitates Lupulorum sunt accipiendæ, quia folia sicca sunt, & caules lignosi & parum succi continent. Hordeum integrum, quia magis deterget. Sine rhabarb. parari iussimus, vt Syrupus de Chicoreo simplex, cum syrup. de Chicoreo cum Rhabarb. differret. Erit autem liberum dosim Rhabarb. augere, vel pro pauperibus cum succo ros. vel cum Syrup. infusionis ros. parare. Valet hic syrupus in æstuantibus stomacho & hepate, & in febribus aut inflammationibus hepatis, splenis, & aliorum viscerum; quia refrigerat & aperit sine calfactione: bilem purgat leuiter: Quare in declinationibus febrium dari debet, cùm emulsione quatuor seminũ frigid. mai. vel cum decoctione Cicerum rub.

SYRVPI è CICHORIO NICOL. Florent. castigatio. L'Obel.

EST quorundam populariuni medicantium, pharmacantium ac medicastrorum fatalis inscitia fallere solita, nulla monita in distinctè cognoscendis, non contemnendæ vtilitatis Seridis fine Intubacei generis cunctis familijs audierit, vt non tantum medicos doctissimos & pharmacopœos probos eluserit, sed etiam multis ansam dederit in hunc vsque diem magno ægrotantium dispendio, parandi Syrupum è Cichoreo D. N. Florentini cum Rhabarbaro è solo succo Cichorei satiui, vel aliquot hortorum refrigerantibus temperatis herbis, quæ sanè instituto Nicolai Florentini minimè respondebũt (præscribitur enim eius Syrupus non modo ad refrigerandum hepat & viscera; sed etiam cum ad hepatis, stomachi, splenis, aliorumque viscerum æstuationes ac inflammationes, tum ad referandas obstructiones in febribus biliosis & ad somnum conciliandum) veruntamen amicis quorundam petitionibus, (quia multi & quotidiani vsus hic vtilissimus Syrupus) neglectis herbarum confusis, ambiguis, & barbaris nominibus, eius secundum intentionem Nicolai, descriptionem sic castigamus, secuti ordinis seriem Rondelletij:

Rec. Hordei integri vnci. iiij.
Radicum Asparagi
Fœniculi
Paludapij [.i. apij Palustris] ana vnci. ij.
Glycyrrhizæ vnci. j.
Intybi domestici vel satiui [id est, Endiuiæ vulgatissimæ, latifoliæ, officinis vulgò Scariotæ vocatæ.]
Intybi syluestris [.i. Endiuiæ sylvestris officinarum, perperam recentioribus Lactucæ syluest.
Cichorei
Taraxaci [.i. Dentis leonis.] ana M. ij.
Cicerbitæ siue Sonchi lenis.
Hepaticæ siue Lichenis, Lactucæ satiuæ
Lactucæ syluestris soporiferæ, Fumi terræ
Lupulorum ana m. j.
Adianthi [siue Capillorum Veneris.]
Polytrichi,
Asplenis [siue Ceterach.
Cassytæ ana vnci. vi.
Seminis Halicacabi [siue Alkekengi] vnci. iiij. si recens fuerit; alioqui sufficit media quantitas.

Coquantur in aquæ & succi Cichorei æquis partibus in balneo aperto: deinde exprimantur, clarificentur, & syrupizentur in eodem balneo & vase lapideo aut vitreo, additis lib. iiij. paulo plus, minus, sacchari albi.

Sub finem ebullitionis adduntur Rhabarbari electi drach. iiij. & Spicæ nardi scrup. iiii. nodulo exceptorum & ligatorum in singulas libras.

Rondelletius cum Nicolao ſcrup. iiii. Spicæ addit: Coudenbergius ſcrup. ii. ſufficere ait: verúntamen cum delicatulis ingrata & tædioſa ſit Spica, malim æquas Cinnamomi & Schænanti partes ſubſtituere.

Quidam hodierni Medici Belgæ, Rhabarbarum, Agaricum & *S*enam leuiter ebulliunt, ſine infuſione aut ſemihorę tantum maceratione, non infælici ſucceſſu; quemadmodum plerique *S*enam in Lugdunenſi Gallia in clarificatione Apoſematum efferuere, ne vis adſtrictoria eliciatur. Sola infuſio ſine ebullitione tormina ventris proritat. Eadem ratione quibuſdam placet, excocto iam Serapio è Cichorio Nicol, Rhabarbari nodulo excepti infuſum ex pauco decocto predicti ſyrupi, affundere cum ipſo nodulo inter coquendum leniter, ſpatulâ lignea preſſo.

* κυνοσβατὸν.

Præponuntur quæ diutius coquenda.

Vnci. iiij.] *ex veteri exemplari cũ Rondel. legimus.*

Palud.] *magis aperit quàm Apium hortenſe.*

Intubi dom.] *omnia exemplaria inſerunt Scariolam; quæ tamen eadem eſt cum Endiuia aut Intubo domeſtica.*

Lactuc. ſyl.] *Lactucam agreſtem officinæ Belgicæ Antuerpiæ facilè ſibi procurabunt; vbi ſemel ſata maximo & importuno prouentu luxuriat; potiſſimum in hortis noſtris & optimorum pharmacopœorum, Oliuerij Drieſch, & piæ memoriæ P. Coudebergij;*

* κυνόσβατι.

Officinis hodie ſolito notior. Galliæ & Angliæ multis locis agrorumq́ marginibus obuia, lacteo, Opij odoris, ſucco prægnans, vti Lactucæ ſylueſtris Officinarum.

Syrupus de Eupatorio Meſ.

Rondel.

Rec. Radicum Apij, Fœnic. Intybi ana vnc. ij. Glycirrhizæ raſæ, Schœnanth, Cuſcutæ, Abſynthij, Roſa ana dra. vi. Capillorum Veneris, Bedegar, id eſt, Spinæ albæ; Succhahæ, id eſt, Spinæ Arabicæ, florum Bugloſſ. aut radicum eius, Aniſi, Fœniculi, Eupatorij Meſuæ ana dra. v. Rhabar. electi, Maſtiches ana dra. iij. Spicæ Nardi, Aſari, Folij ana dra. ii. coque in lib. viii. aquæ ad tertiæ partis conſumptionem. Col. adde Sacch. lib. iiii. ſuccorum Apii & Intybi ana lib. iii. coquãtur ad ſyrup. conſiſtentiam. Coquantur autem primùm radices cum herbis, in fine odorata, & ſucci clarificati addantur, ne eorum vis exoluatur. Hîc ponere debemus Eupatorium Meſuæ, non Dioſcoridis aut Auicennæ. Formam refert Centaurii minoris, & exſiccatum flaueſcit, & valde amarum eſt, cum leui quadam aſtrictione: calida eſt herba in primo, & ſicca in ſecundo; quę dicitur Herba Sanctæ Mariæ. Pharmacopolarum Eupatorium eſt Canabis agreſtis, vel Eupatorium Auicennæ: eius penuria Abſynthii & Aſari ana pondus dimidium appoſuimus. Spica Celtica, vel Schœnanthum ſubſtitui poteſt: quare non erit difficilè ratione Eupatorii parare hunc ſyrupum. Syrupus de Eupator. Meſue non multùm differt à Syr. è Chicorio, niſi quòd fortius aperit, & magis calefacit, & ad hepatis imbecillitatem aptior eſt. Et quanquam ſit difficilis paratu ob Bedegar & Succhahæ, id eſt, *S*pinæ Arabicæ cognitionem: parari tamen volo ob cachexias & malas intemperaturas humidas hepatis & aliorum viſcerum. Vexat Pharmacopolas Bedegar & Succhaha; quia hoc nomine bedegar, * κυνοσβατὸν ſignificauerunt, vel malè interpretati ſunt. Ex ea excrementum quoddam ſimile ſpongiæ, quod Spongiam Bedegaris vocant, vſurpant, fortè quòd aſtringit & ſiccat inſigniter; vti vocauerunt Arab. vt patet ex Ser. & Dioſcorides Spinã albam; noſtri Chamæleontem appellant falsò. Multò magis conuenire videtur Succhaha, id eſt, Spina Arabica, quæ eſt ſimilis ſuperiori, niſi quòd valentius aſtringit & ſiccat. Pro Spina, alba ſubſtitui poteſt * κυνόσβατι, ſiue Bedegaris excrementum pharmacopolarum quia aſtringit inſigniter citra calorem.

Noſtrâ ſedulitate præſtari non potuit, vt òperarum pertinax inhumanitas Rondelletiana literis, charactenibuſue latinis, Italicis vocatis ederet, ſecerneretque à noſtris.

Si quis Folio vulgari vtatur (quia verũ antiquorum Foliũ non habemus, ſed arboris odoratæ folium) nihil erit incommodi: vti poteſt Spica Nardi pro Folio, vt quidam putant, augendo illius quãtitatem. Sed hoc Folium non eſt omnino reiiciendum; habet enim odorem & acrimoniam, ob id poteſt præſtare, quod olim præſtabat Folium Indicum, & paluſtre, quod aquis natabat, ſine caule & rad. vt Dioſc. ſcribit. Nos ſucci Apii & End. ana lib. iii. addidimus, quia erit certa iuſtáque quantitas. In cachexia & hydrope optimus eſt hic Syrupus, quia ex aperientibus & ſiccantibus, calfacientibus & roborantibus hepar paratur. Habet aliqua aſtringentia & laxantia, vt Rhab. quod dicitur anima hepatis, & aſtringit ac amarum eſt, vnde bilem trahit, quæ maximè in hepate redundat. Conuenit aucto rhab. in febribus compoſitis diuturnis, & in locum ſyr. è Chicoreo ſubſtitui poteſt, ſi detur cum decoctione Chicorei, vel End. vel cum aquis earundem.

L'Obel.

Bedeguar & Suchaha.] Multæ aculeatæ acanaceæué herbæ Arabum Bedeguar aut Bede-

Bedeguard, Græcorum λευκάκανθαμ, & Arabibus Suchaham vocatam, id est, Dioscoridis Arabicam Spinam; facie adumbrare videntur, nulle tamen omninò facultatibus explere.

Bedeguar seu Leuchachantha, herba est ex Carduorum genere, non frutex, neque Oxyacantha, Gallis Alba Spina, Vernacule *Aubespine*, Arthesiis cæterisq; Gallo-Belgis *Noblespine* vocata, neque Chynosrodi i. rosæ syluestris Caninæ phragmitis, non Chynosbati, vt quidã perperam volunt i. Canis Rubi Spongiosum illud excrementum, quod pharmacarij Spongiam Bedeguaris appellant, & pro Bedeguare vtũtur, quorum errorem Nicolaus Florentinus refutauit: erroris fortè occasio fuit cum Spinam albam seu Bedeguar Carduum esse ignorarent, eiusque tamen astringentis facultatem expetitam, spongiosum Chynosrodi excrementum astringens, eius loco substitui posse autumarunt, & pro legitima Leuchachantha tutati sunt. Nobis tamen hodie vera Achantha leuchi ignota. Sunt qui putent esse Botanicorum Carlinam seu Chamæleontem album: Matthiolus Acanthii speciem proponit: Putauinus medicus hortus aliam Leuchachantham seu aculeatum album Carduum, nobis in Aduersariis icone & oratione exhibitum, alebat nostro tempore. Cum igitur vtroque Carduo Suchaha, & Bedeguare destituamur, antiballomeno opus est. Sunt qui excremento spongioso Rosæ Caninæ dictæ, quia astringit, potius pro Arabica Spina vtantur, quam pro Leuchachantha. Chamæleon albus (radix videlicet) proximè ad Leuchachanthæ vires & descriptionem accedere Cordo & aliis videtur, ac proinde non ineptè eius loco substitui posse, Cordus enim pro Bedeguare & Suchaha Carduum Benedictum & Carlinam accipit. Non inepte suaderem Agrimoniam siue Græcorum Eupatorium, cum Carlinæ radicibus & Trissagine addendum; hepar roborabunt, & obstructionibus vindicabunt, scopoque authoris conuenient.

Eupatorii Mesuæ] In pilulis Aggregatiuis Mesuæ a unde diximus Gratiolam non esse Eupatorium, eoque Cordi de Eupatorio sententia vbique reiicienda.

Syrupus è Fumaria Compositus.
D. Mes. *Rondel.*

SYrupus è Fumaria cum Syrupo de Epithymo conuenit adeo, vt alterum eorum sufficiat habere in officina, vt iam dictum est. Qui ex Fumaria conficitur, frequentior est eius vsus, & visum est illum retinere: alterum verò prætermittere, quanquam ille Epithymo efficatior est ad omnes ichores vacuandos, tam serosos, quàm melancholicos: Sed quę huic oporteat adiungere, quo similis prorsus reddatur, docebimus. Hic autem ex his componitur.

Rec. Polypodij Quercini drach. vii. Glycyrrhizæ drach. iiii. Prunorum numero * centum Pass. mundatarum lib. semis. Absynthii dra. vi. Cuscutæ, florum Boraginis, Viol. ana vnci. i. Ros. recentium vnci. i. sem. Epithymi dra. vi. Anis. vnci. semis. Omnium Myrobolanarum vnci. i. sem. fiat decoctio in lib. x. aquæ pluuialis, vel fontis, vel optimi fluuii ad consumptionem dimidii. In vna parte infunde Tamarindorum, Cassiæ extractæ ana vnci. ii. coquito igne mollissimo ad consistentiam Syr. Col. adde Sacch. dissoluti clarificati in vna parte decoctionis, & succi fumariæ ana lib. iii. coquantur ad Syr. consistentiam sensim. Anisi vnci. semis addidimus, quia Polypodium & alia medicamenta dulcia illud exposcunt ob flatus, quos gignũt, quod Mesues docet frequenter faciendum, in capite de Polypodio. Hic syrupus nullo ordine descriptus fuit. Ob id, quo ordine simplicia sint decoquenda, disposuimus. Omnes Myrabolanos esse iniiciendos colligimus, ex interpretatione Mesues, qui dicit summam eorum, quæ hunc componunt, ad decem & septem peruenire, quamuis in aliquibus Citrini & Chebuli tantùm ponantur pondere drach. xx. aut, vt alii ponunt, ana vnci. ii. sem. Quod idem est pondus. Rosas noluimus expungere: nam si recentes ponãtur, ichores bilis soluunt cum aliis, & etiam per se, quare tempore Rosarum est dispensandus. Quòd si non licebit eo tempore, Succum Rosarum addere ad vnci. iii. imperabimus. Dosim auximus, vt efficatior esset Syr. ad ichores euacuandos, quorũ caussa factus est, & in lb. x. aquæ pluuiæ decoquẽdus: quia hęc medicamẽta putrescere prohibet magis, quod in hoc Syrup. est maximè necessariũ: nam propter Pruna & Tamarindos facilę contrahit situm. Ad dimidium tantùm aquam consumere voluimus, aut minuenda est aquæ quantitas, si ad lib. iii. absumenda. Nam si lib. x. ad lib. iiii. reducere oportet, duo sequũtur mala. Primum, quòd aliqua medicamenta diutius decoquendo, vires perdant: Alterum, quòd hic Syrũ. suapte natura spissus; spissior reddatur. Quòd si ad dimidium tantùm; vires medicamentorum seruabuntur, & minus spissus erit; quãdoquidem spissitudo hunc ingratum facit. Tamarindos nec Cassiam, neque diu decoqui neque sine decoctione miscere voluimus.

** Cordus l.b.ſ. tantum legit.*

Dissoluuntur vires laxantium medicamentorũ longiore decoctione.

Lentes leuiter decocti laxãt.

voluimus. Quòd si hic Syrup. partim ex succo Fumariæ, partim ex succo Mercurialis paretur, efficatior erit, quòd hæc medicamenta mitiora sint, neque possint mediocri quantitate purgare: quod erit si (vt practici imperant) detur in minori quantitate cum aquis vel decoctis laxantibus: Quare dandus erit cum decoctione Mercurial. vel ex decoctione Agarici vel simul, vt efficatior reddatur, syrup. de Epithymo, si detur cum decoctione thymi, calamentæ, stechad. Agarici fœmic. & anisi. Sic paratus hic Syrupus non inferior erit Syrupo ex Epithymo.

* Licebit Succum Rof. addere ad drach. iij. vel iiij. quod si adduntur, vnci. iij. aut quatuor Syrup. efficatior erit: Rosæ siccæ roborant; recentes serosa euacuant roborando.

Serapium Absinthites.

Rec. *Absynthij Romani, drach. 100. id est, vnci. 12. s.*
Aquæ lib. 3. Coquantur ad tertias.

Fricentur manibus & colentur. Col. adde Vini albi antiqui & clari Mell. antiqui ana lib. i. coquantur in Syrup. Hanc descriptionem elegimus, quia quæ præscribitur apud eundem authorem Mesuem, recipit Rosas, Cytoniorum succum, quæ multum astringunt. Sed cum hic syrup. sit non solum ad ventriculum roborandum, sed etiam ad purgandum per ventrem biliosa recrementa, & per vrinas, non posset hoc modo paratus conuenire, neque in declinatione febrium tertianarum ad bilis euacuationem, vt Gal. iubet dari: Quare, vt communior esset ad omnia, hanc descriptionem retinebimus: illam reijcimus.

Coqnantur ad tertias, [*L'Ob.*] *A*bsinthium recens intelligendum videtur, quia tanta quantitas *A*bsinthij sicci in lib. iij, aquæ decoqui non poterit ad tertias; aut vinum addendum sub finem & in Balneo leuiter decoquendum *A*bsynthium, vt vis illa quæ in externis partibus existit, colligatur: detergens namque est & aperiens, quæ in viridi præstantior, minusque calida: quantitas viridis *A*bsynthij augeri potest vt proportioni aquæ respondeat, omisso vino quia in declinatione febrium tertianarũ exhibetur à doctis medicis, Galeni authoritate, & magis commune erit medicamentum.

Quod si quis Spicam Nardi, aut Celticam adiungere velit, non repugno: quia per hæc eius actio corroboratur, & fortior fit. Hic non aliam speciem Absinthij inijci volumus, quam vulgare illud. Tale est verum Romanum, vt videre est in antiquis ruinis Romæ, in quibus tam frequens est, vt nulla frequentior videatur herba. Manifestum est ergo esse illud Absynthium Ponticum: non enim Seriphium, non Xantonicum. Quare primam speciem esse oportet.

Absynthium Romanum] Ponticum alio loco demonstrauimus, cui simile m esse scribit Dioscorides. Consule Stirpium Aduersaria pag. 335.

Si quis velit magis astringere, addat coclear vnum succi Cydoniorum, cum vti voluerit.

Syrupus de Mentha, *Mesuæ* minor.

Rec. *Succi Menthæ lib. 1.*
Succi Granatorum dulcium, & acidorum ad dimidium cocti ana. lib. 2.
Sacch. lib. 4. in Syrupum decoquantur.

Hic Syrup. semper parari potest, si seruetur succus Granatorũ, sed commodius vere ob Menthæ succum, vel Autumno, ob Granatorum succum. Quòd si non reperiatur Mentha bene humida, in eo succo Granatorum (non Menthæ) macera per 24. horas, Menthæ siccæ q. s. vt in Absynthite Serapio diximus augendo succorum quantitatem, vel minuendo dosim Menthæ ad lb. 1. fiat Syrupus cum Sacchari lib. 2. Vtilis est ad vomitiones & ventris subuersiones, ad singultus, stomachique relaxationem, & apetentiæ magnam deiectionem. Malumus hanc descriptionem, quia simplicior & facilior, & cum erit opus astrictione licebit Syrupum è Cydoniis accipere, aut addere, & aromatisare cum Gallia moschata.

Frequentius hodiè pararur ex Mentha Romana odoratissima sicca, quia herbæ odoratæ calidæ odoratiores & suauiores siccæ & efficatiores quam virentes sunt ad corroborandum, non abstergendum.

Appendix *Rondelletij* ante obitum.

Syrupus e Mentha maior *Mesuæ.*

Syrupus è Mentha duplex est alius minor modo descriptus, alius compositus maior eiusdem authoris.

Rec. *Succi Cydoniorum,*
Succi Granatorum acidorum,
Succi Granatorum vinosorum dulcium singulorum lib. 2.
In quibus macera 24. horas Menthæ Romanæ

manæ siccæ suauissimi odoris. lib. 1. ß.
Rosi rubearum, vnci. 2.
Coquantur ad medietatis consumptionem lento igne in vase lapideo & colentur.
Colaturæ adde mellis suauissimi, optimi aut Sacchari lib. 2.
Iterum coquatur in Syrupum. Aromatizetur drach. 2.
Galliæ moschatæ.
Singultus & vomitus sistit cum succo Granatorum, vt Democritus demonstrat, Pl. 20. l. cap. 14.

Syrupus e Stæchade.

AD partes refrigeratas, humoresque crassos attenuandos vtilis est, & in affectibus cerebri, qui hic ordine describendus & parandus est.

Rec. *Vuarum passarum enucleatarum, vnci. 4.*
Rad. Pyretri, drach. 7.
(Pyretrum in nullo Syrup. ponitur præterquam in isto.)
Chalaminthæ, Origani, Thymi, ana. drach. 10.
Anisi, drach. 6.
Zingiberis, drach. 2.
Piperis long. darch. 3.
Florum Stæchad. drach. 30.
Fiat decoctio (facta maceratione per 12. horas) in lib. 10. Aquæ, & Mellis lib. 5. & reducantur ad 5. lib. fiatq; Syrup.
In hoc suspende Cinnamomi, Calami aromatici, Spicæ Nardi, Zingiberis, Piperis nigri, & Longi, ana. drach. 1. ß.
ligatorum in panno raro. Aquæ quantitas minor sufficere videtur.

Communis Syrupi e Stæchade descriptio.

Rec. *Florum stæchadis, drach. 30.*
Thymi, Calaminthæ montanæ. ana. drach. 10.
Origani, Pyrethri, Anisi, ana. drach. 7.
Piperis longi, drach. 3.
Zingiberis, drach. 2.
Passularum enucleatarum, vnci. 4.
Mellis, lib. 5.

Condias Cinnamomi, Calami aromatici, Spicæ Nardi, Croci, Zingiberis, Piperis nigri, Longi, ana. drach. 1. ß.
nodulo exceptorum: suspendantur in Syrupo.

Datur cum aqua decoctionis Spicæ vel Rorism. vel cum aquis Hyss. Beth. Saluiæ, & similium. Hic Syr. debet fieri cum Melle, quia Mel magis deterget lentos humores, ad quos coquendos fuit institutus. Et quo despumetur melius, à principio Mel ponendum diximus. Nam & quæ hunc sypupum complent, non ferunt magnam decoctionem, tum etiam quia macerata fuerunt. Sunt enim odorata & teunium partium. Possumus prætermittere Piper & Zingiber in decoctione, quia in clarificatione ponentur: sed non multum coquuntur. Forsan aliquis mirabitur, quod Crocum omiserimus; quod non sine ratione factum intelligere oportet: nam hic syrup. in dolore capitis, scotomate, epilepsiaque præscribi debet, non potest Crocum sine noxa recipere. Crocus enim tentat caput & lædit cerebrum, dolorem inferendo, vt ait Gal. de compositione hyeræ agens, lib. κατὰ τόπους. Ob id igitur Crocum prætermisimus. Nos tamen non latet vim habere coctoriam, si capitis dolorem non adferret, multumque ad cerebrum effumaret. Sufficiunt odorata alia, quæ in clarificatione, & post suspensa seruentur, & in syrup. ligata reponuntur. In hunc syrup. Pyretrum inijcitur, quo raro vtebantur in internis affectibus antiqui sed in externis tantum, vel ad pituitæ per eos solutionem, vel ad dentium dolores: ob id visum fuit prætermittere, & pro Pyretro rad. Enulæ Campanæ, quæ ad pituitam detergendam & alterandam vtilis est, vel crassam Galangam, quæ ab omnibus in affectibus neruorum accommodata existimatur. Calamynthæ tres sunt species: sed parum refert, quam accipias. Secunda tamen

tamen, quæ pulegium Regale vulgo dicitur, extenuat & incidit potenter pituitam. Quare putarem præferendam & vsurpandam. Nota pulegium Ceruinum positum esse ab Auicenna pro Dictamno. Dioscorides, Dictamnum vocat Syluestre Pulegium. De Pulegio Ceruino Monspeliensium consule Stirpium Aduersaria, pag. 214.

Fit cum aromatibus & completus dicitur: sine aromatibus, incompletus: sed completus fieri debet, quo frequentius vtimur.

Syrupus de Arthemisia.

Post Syrupum de Stæchade syr. de Arthemisia poni debet.

Rec. *Radic. Enulæ camp.*
Rubiæ maioris,
Fœniculi,
Petros.
Apii,
Pæoniæ,
Cyperi, } *ana. vnc. 1*

Mercurial.
Pulegii vtriusque, a
Calaminthæ,
Nepetæ,
Origani,
Melissæ,
Betonicæ,
Stæchad.
Chamædrios,
Camepith.
Sampsuci,
Sabinæ,
Marrubii,
Matricariæ,
Hyperici,
Centaurei minoris, } *ana. M. 1.*

Arthemisiæ,
Persiccariæ vtriusque, } *ana. M. 2.*

Seminis Iuniperi,
Nigillæ Romanæ,
Libistici,
Petroselini,
Anisi,
Costi,
Cubebarum,
Calami,
Pyrethri,
Asari,
Cardam.
Valerianæ,
Cimini,
Iridis florentinæ, } *ana. vnci. ß.*

a Id est Regalis & Ceruini, pro quo potest poni Dictanum Creticum in regionibus Pulegio Ceruino carentibus.

*Radices infundantur in aqua pluuia & pauco vino albo. Coquantur in eadem infusione radices primum & herbæ, postea semina; odorata sub finem, cum volueris auferre ab igne, & sint vltima: cum Melle fiat syr. Dari debet cum decoctione Glycirrhyzæ vel Passular. vt addatur aliqua vis detersiora. Quod si in decoctione parum sem. fœnug. vel rad. bismal. vel Consolidæ mai. addideris, vt viscositas horum minuat asperitatem aperientium, quæ exulcerare solent eos, qui frequenter ipsis vtuntur, tutior erit huius Syrupi vsus. Diuersæ apud diuersos reperiuntur discriptiones. Aliæ aliqua huc admittunt, quæ cum syr. hoc pugnant, vt illa vulgaris, quæ Tamariscum recipit: & aliæ, alia, quæ parum faciunt. Nos verò ex omnibus collegimus hanc, in qua pro folijs Rubiæ maioris, rad. posuimus, quia sunt efficaciores. Persicariam vtramque addidimus, quæ & *Crateogonum dicta est, & multū adinstitutum facit. Deinde in ordinem reduximus, quo debet parari. Sequitur Syrupum de Stæchade, quia fortior est ad extenuandum & ad excalfaciendum pituitam, & ad partium neruosarum vterique exsiccationem, & in catharris antiquis. Si cum decoctione Glycirrhyzæ, & quatuor sem. frig. ma. & Pass. administretur, idem præstabit, quod Syr. de Prassio pollicetur.*

* Crateogonum.

Serapium Glycirrhyzites Mesuæ.

Ad expectorationem & expurgationem pulmonum valet, & hoc modo paratur.

Rec. *Glycirrhyzæ rasæ contusæ, & parum re ſiccatæ, vnci. 2.*
Capill. Veneris, vnci. 1.
Hyssopi viridis vnci. 1. drach. 6. pro vnc. ß. sicca.
Marcerentur in lib. 4. aquæ fontanæ per 24. horas, coque ad dimidias. Expressum percoque cum

Mellis,

Mellis, &
Sacchari, } *ana. vnci. 10.*
quia Penidias expunximus.
Sapæ, vnci. 2.
Aquæ viol. vnci. 6. fiat syrup.

Nota penidias non debere ingredi Syrupos pectorales, quia incrassant; nisi ex syrupo facere voluerimus Eclegma.

Hunc Syrup. docent præparandum multa, vt ea, ex quibus suam potissimum accipit facultatem, & effectus, quos præstare scribit Mesue. Valet enim ad tussim antiquam, ad expectorationem, non in principio pleuritidis (nam quæ constringunt & dilatationem thoracis impediunt, non conueniunt, sed quæ incrassando sistunt defluxionem, vt Syrup. Violaceus, Syrup. Iuiubinus, de Papauere in tenuissima defluxione;) sed, vt Mesue docet, ad tussim antiquam; quæ attenuantia & detergentia desiderat, & incidentia, qualia hic Syrup. habet. Dicitur de Glycirrhyza, & vires suas assumit ab Hyssopo & Adianto, Capillum Veneris vocato; quæ omnia attenuant. Recipit Mel & Saccharum; ob id Penidias expunximus, quia Syrupum incrassant. In Eclegmatis, ratione optima ponuntur, quia medicamenta diu in gula adhærendo, aliquã partem in tracheam arteriam transumunt. Sed in Syrupis, qui non solum transglutiendo sensim, sed bibendo assumuntur, vt ad pulmones veniant, & detergeant partes, oportet aliquam tenuitatem partium inesse, saltem non esse crassos, vt qui per angustissimas vias ad pulmonem peruenire debeant: ob id in nullo Syrup. addi debent, sed cùm modo Elegmatis vti volumus, oportet admiscere Tragacanthum, & alia viscida. Aquam Violarum ponimus, non autem Rosarum, quia hæc sputum retinet sua astrictione: illa refrigerat, citra astrictionem, & laxat pulmones; Item temperat siccitatem: Nam sicca non debent esse nimium, quæ ad expectorationem instituuntur, ne sputum & pituitam resiccent & retineant: quod Gal. docuit obseruandum, secundum locos, de remedijs pulmonis agens. Loco Pediniarum Sapam potius addimus, quæ deterget & leuiter cõstringit, si detur ad defluxiones, compescit detergendo. Id Gal. secundum locos docens, iubet Dyacodium componere cum Melle, cùm detergere volueris: cum Sappa, ad sistendum fluxiones: nam quæ detergunt, vt Mel, fluxiones mouent. Hæc leuis astrictio sufficiet ad partium corroborationem, quia partes dilatari potius, quàm constringi volumus ob suam actionem. Cæterum aquæ stillatitiæ adduntur decoctionibus, cum herbæ earum non habentur, & cum volumus, vt medicamentum penitius penetret.

Syrupi Glycirrhyzitis descriptio vulgaris.

Rec. Glycirrh. vnci. 2.
Capill. veneris, vnci. 1.
Hyssopi siccæ, vnci. s.
Macerentur per 24. horas, in lib. 4. Aquæ.
Coquantur ad medias.
Colaturæ adde
Mellis despumati,
Sacchari penidiarum, } ana. vnci. 8.
Aquæ Rosarum, vnci. 6.
Fiat Syrupus.

Syrupus e Prasio.

Syrupus è Marrubio paratur ad pituitæ attenuationem & expectorationem in hunc modum.

Rec. *Rad. Apij,*
Fœniculi, } *ana. drach. 5.*
Glycirrhizæ, vnci. 1.
Ireos, drach. 3.
Prassij,
Hyssopi recentis,
Capilli Veneris, } *ana. drach. 6.*
Calaminthæ, drach. 5.
Passul. enucleatarum, vnci. 5.
Ficuum pinguium siccarum, nume. 15.
Decoque in lib. 8. aquæ ad consumptionem tertiæ partis, Col. adde Mel. & Sap*æ ana. lib. 2. fiat Syrup.*

Hic Syrup. non est valde necessarius, & si velint medici, possunt carere; nam si Syrupus de Glycirrhyza detur cum decoctione Ireos, & Calaminthæ, vel Hyssopi, vel Prassij, vel si Syrupo è Glycirrhyza addatur Syrupi de Stæchade tertia pars, certè idem præstabit, quod Syrup. de Prassio: vel si Syrupus de Hyssopo cum prædictis detur. Præterea non est admodũ gratus ob semen lini & fœnugræci. Recipit etiam muscilaginem cydoniorum, quæ non multum iuuat. Hic oportet Marrhubium & Hyssopum recentem ponere, ne nimium exsiccando, sputum retineant. Adde quòd Marrhubium viride probatur in hac cõpositione. Penidias expuximus, & Sapam addidimus, quæ magis conuenit: sed etiam doloribus renum & coli potest conuenire. Detergit enim, & lenit partes exasperatas, & modicè calefacit. Ventrem leniendo & incidendo laxat, maximè si cum decoctione Prassij & herbarum emollientium detur, & cum

cum decoctione Maluæ. Alio modo capite de Tuſſi deſcribitur à Meſue; & amygdalarum & pinearum nucleos, maſtichem, & cinnamomum recipit: ſed hunc magis probamus; Magis probaretur ad expectorationem ſi ſemina illa incraſſantia expuncta eſſent, nam illa tranſitum ad pulmones impediunt: quod ſi ad elegmatis modum vtendum; Semina illa ſi aqua macerantur muccaginē faciunt, quæ omni tempore Syrupo addi poſſunt. Ego Radices Apij, fœniculi expungerem, quæ attenuant & incidunt fluxiones ſuſcitant. Hic Syrupus ſimilis eſt Syrupo Hyſſopiti,& æque reijciendus vterque, vt qui ex incraſſantibus & incidentibus componantur. Illæ contrariæ actiones ſimul eodem tempore fieri non poſſunt. Satius igitur erit ſeorſim habere Syrup. incidentes & incraſſantes, qui ambo miſcendo efficient tales Syrupos.

Communis Syrupi e Praſsio deſcriptio. Meſ. quam appoſuit Rondel.

Rec. *Praſſij, vnci. 2.*
Capill. Veneris.
Hyſſopi, ana. vnc. 1. alij drach. 6. legunt.
Glycirrhyzæ, vnci. 1.
Calaminthæ,
Aniſi,
Rad. Apij,
Fœniculi, } *ana. drach. 5.*
Sem: Maluæ,
Fœnigræci,
Rad: Iridis, } *ana. drach. 3.*
Sem: Lini,
Cydoniorum, } *ana. drach. 2.*
a *Paſſularum cnucleatarum, vnci. 5.*
Ficuum ſiccarum pinguium, Num. 15.
Penidiarum,
Mellis deſpumati, ana. lib. 2.

a Cordus, vnci. 2. tantum: legendum 5. Cordus habet lb. 1. Penidiarum tantum.

Coquantur primum radices in lib. 8. aquæ. Deinde herbæ, poſtremò Hyſſopus, Capil. Veneris, Aniſum cōtuſum & ſemina muccaginoſa, quæ ſemper nodulo excipi debent, in decoctis ſyruporum ob lentorem, alioqui potius fieret Gelatina quam Serapium.

Chylarium Eryſimoides, Botrytres, Bechicum efficax, Orthophnicis vtiliſsimum. L'Obel.

Rec. Eryſimi, M. 10.
Succi eiuſdem lib. 1. *Fiat Succatiuncula ex arte.

* *Tempore meſſis ſemen eius colligi poterit & drach. 2. vtiliter addendæ erunt.*

Botryos,
Bechij cum radicibus, } ana. M. 7.
Glycirrhyzæ raſæ,
Radicum Helenij recentium ſucco prægnantium, } ana. vnci. 1.
Radicis Iridis recentis floris candidi vel alterius odoratioris in tenues partes præraſæ, vnci. 3.
Polytrici recentis vel Adianti,
Hyſſopi viridis, } ana. M. 6.
vel Hyſſopi ſicci, ſæuiente hyeme M. 2. P. 1.
Endiuiæ,
Borraginis,
Meliſſophylli, } ana. M. 4.
Marrubij viridis,
Scabioſæ,
Cardui S. } ana. M. 2.
Chamædryos,
Betonicæ,
Foliorum violarum, } ana. M. 1. ſ.
Florum Cordialium, ana. P. 4.
Florum { Anthos, Stœchadis, Thymi, } ana. M. 1.
Florum Saluiæ, P. 2.
Paſſularum Corinthiarum contuſarum,
Ficuum, } ana. vnci. 6.
Cimini,
Baccharum Lauri,
Sem. Aniſi,
Sem: Fœniculi,
Sem: Carui, } ana. vnci. ſ.

Decoquantur in ſ. q. aquæ Hordei integri ex arte in duplici vaſe. Expreſſioni per albumina purgatæ diſſolue,
Mellis deſpumati, lib. 3.
Sacchari, lib. 8. fiat Serapium, addendo ſub finem Acceti albi optimi, lib. 1. Aromatizetur pulueris Santali rubri, vnci. ſ. & drach, 3. Radicis inciſæ Iridis Florentinæ.

Syrupus

Syrupus Iuiubinus, siue Serapium Zizyphites Mes.

HIC Syrupus, quia mediocriter inspissat defluxiones tenues quæ fiunt: & iam factas inspissat, & deterget aliquantulum, asperitatésque asperæ arteriæ emendat, in frequẽti vsu est; Idcirco in officinis retinemus, qui si rectè paretur, medius est inter violaceum & Syrup. ex capitibus papaneris.

Rec. Iuiub. numero sexaginta.
Hordei mundati,
Glycyrrhize,
Capillo. Veneris, } ana. vnci. 1.
Florum Viol.
Seminis maluæ, } ana. drac. 5. alij vnc. 5. sed male.
Seminis Cytoniorum,
Seminis Papaueris albi,
Seminis Melonum,
Lactuce,
Tracaganthi, } ana. drac. 3.
Decoquantur in libris 4. aquæ pluuiæ, vel fontis ad consumptionem dimidiæ partis. In col. dissolue Sacch. clarificati lib. 2. fiat Syrupus.

In hoc Syrupo nihil immutauimus preter ordinem, vt illa simplicia ordine, & secundum artem collocarentur, atque fructus, radices, ac Hordeum decoquerentur diutius. Tragacanthum in fine ponitur, ne longa coctura totum in mucaginem vertatur. Aqua lib. 4. ponimus, vt in simplici legimus; que quantitas sufficit: legendum iudicamus, Iuiubarum num. 60. quidam inepti legunt lib. 1. non aduertentes, illud. l. 50. significare, non lib. Sufficerent aquæ lib. 4. sed hæc, quæ viscosa sunt, & syrup. inspissant, non debent multum decoqui, quod vis illa in externa parte sita sit, neque Tragacanthũ sustinet longam cocturã: quare diutius decoquẽdum est Hordeum: deinde Iuiubæ fractæ. Capil. ven. & flores Viol. in fine iniici debent; & hoc fuit in causa, cur minor quantitas aquæ adita sit. Sed qui non norunt naturam rerum, non possunt bene parare, & conqueruntur de viscositate. Si capita Papaueris cum seminibus ponantur, efficatior reddetur. Leuis enim inspissatio est in solo semine. Saccharum clarifficatum additur.

Syrupus e Papauere.

SYrupus e Papauere, quia vtilis est in inspissatione; Syrupum de Iuiub. sequitur; cuius descriptionem post Syrup. de Iuiub. colocauimus, vt etiam Pharmacopolæ eo ordine disponant in officinis. Ex Papauere parantur duo Syrupi, quorum alter simplex, quia minus compositus: alter verò compositus dicitur: sed horum duorum eadem est facultas. Compositum prætermittimus, sumúsque cõtenti simplici: nam si catharrus sit incrassandus, de Iuiub. aptior erit. Quòd si non sufficiat, adde vnc. 8. Syrup: de Iuiub. vnc. 1. Syrup. de Pappaue. multúmque incrassabit. Compositus tamen ad incrassandum catharrum, & sistendum valebit magis: sed ad stuporem inducendum minus. Ob id multa sunt addita, quæ nihil faciunt ad consiliandum somnum. His de causis minus compositum consulimus, qui parabitur cum sapa & Sacchar. Qui autem cum Sapa paratur, vocabitur Dyacodium: Cum sacchar. verò Syr. è Papauere.

Rec. Capita Papaueris albi numero 80.
Seminis Lactucæ drach. 10.
Fiat decoctio in lib. 4. aquæ pluuiæ ad consumptionem dimidiæ partis. Col. adde Sacch. * vnc. 8. fiat Syrup.

* Mediæ parti decocti. vnci. 8. Sacchari addendæ videntur, & alteræ parti, vnci. 8. Sapæ.

Hunc Syrup. parant ex cap. Papaueris albi & nigri, æquali pondere & numero: sed cum ** Pauer nigrum sit periculosum, & stuporem inducat, vel somnum profundum, idcirco visum fuit albi quantitatem augere, & ad capita octaginta numerum reducere, & pro dra. 10. quæ restabant, seminis Lactucæ totidem addimus, vt sequamur Auicen. qui iubet non esse pertranseundum, quòd pro nigro Pap. seminis Lactucæ drach. 10. somnum concilient, ob cuius occasionem factus est.

** Papauer nigrum â me satum in Angliæ Sommerseti præfectura, Naturæ lusu & metamorphosi, in album mutatum est, vtriusque albi aut nigri semen satiui mitius est opio aut Meconio, quia vnguinosum aut oleaginosum: vsus igitur nigri seminis non adeo verendus.

L'Obel.) Serapium Papauerinum simplex & Compositum D. Mesuæ communis descriptio.

Serapium è Papauere compositum Mesuæ non est dispensandum ex Rondelletij consilio

filio quia, respondet Syrupo Iuiubino & Papauerino simplici. Simplex autem

Rec. Capitum Papaueris albi, & Papaueris nigri, ana. 60.N.

Coquuntur in lib. 4. aquæ pluuialis ad consumptionē librarum duarū & dimidiæ: colantur, in Serapium percoquantur, additis Sacchari albi, & Sa: Penid. ana. vnci. 6.

* Ad lib. 6. Syl.

Syl.] Capita cum seminibus magnorum & paruorum siccorum, & humidorum media macerantur 24. horis; & si sintficciora, pluribus; deinde coquantur donec tabescant; exprimuntur; cum Saccharo aut Melle vt Diacodion, pro varijs Medici scopis percoquuntur in Serapium lento igne.

L'Obel. *Diacodium Rhomboides, aut orbiculatum.*

Imitatione Manus Christi in forma solida orbiculata aut tabellata, addita Glycyrrhizæ sufficienti quantitati decocti Papauerini præscripti & Saccharo cum margaritis, aut speciebus Diatragacanthj frig. & huiusmodi pro morborum varietate, paro Saccharatos orbiculos aut rhombos non insuaues neque ægris molestos vti Serapia ad Catarrhos sistendos, somnumque conciliandum.

Serapium Hyssopites.

Diu ego dubitaui, in qua serie hic Syrupus reponendus, vel in numerum eorum, qui incrassant, vel eorum, qui attenuant: Nam Rad. Apij, Fœnic. & Petrosel. recipit cum multis alijs detergentibus, etiamque Hordeum mundatum, Myxa, Zizipha, semen Cydoniorum, Tragac. & semen Maluarum; quæ omnia inspissant: Sed cum incidentia & detergentia incrassantibus repugnent: putaui satius esse, in detergentium & incrassantium reponi: eritque nobis vsui, cum nondum erimus certi, incrassarene, an attenuare oporteat, eaque de caussa dispensandum curaui: cuius exemplar erit tale.

Rec. *Hyss. mediocriter siccæ,*
Rad. Apij, Fœniculi, Glycyrrhizæ ana. drach. 10.
Hordei mundati, vnci. s.
Dactylorum á filis mundatorum, & ficuum pinguium siccarum, ana. nume. 10.
Pass. mundatarum, drach. 12.
Zizipharum, Mixarum, ana. nume. 30.
Capilli Veneris, drach. 6.
Seminis Mal. Tragacanth. Sem. Cydonio: ana. drach. 3.
*Coque in lib. 8. * aquæ ad dimidium.*
Expressioni adde Sapæ, & Sacchari, a ana. lib. 2.
Et fiat syrup.

a Alij omnes habent Sacchari Penidiarum lib. 2. Sine Sapa. quæ tamen commodè lib. addi poteft cum Penidijs, ad singulorum lib. 1. vel vnci. 12. vel 15.

Apud Mes. duæ aliæ descriptiones reperiuntur cap. de tussi, quarum prior parum distat a Syrupo de Iuiub: Altera huic traditæ non valde dissimilis: differunt tamen, quia hæc recipit semen Apij & Fœnic. non rad. & Anisum: illa semina Cucum: Citrulli vltra habet, neque Dactylos neque Penidias recipit: ob id eam descriptionem voluimus relinquere, ac tantum indicare semina potius, quam rad. esse vsurpanda: nam rad. non sunt necessariæ ad incisionem: at semina sufficienter id præstant, & flatus discutiunt, qui pituitam chymosam facientem tussim, & spirandi difficultatem inducunt, quia spatia pulmonum magis replent. Præterea hic Syrupus ex Hordeo & fructibus componitur flatus gignentibus, quia dulcia relaxando ventrem, multorum flatuum gignendorum sunt caussa: quare non radic. sed semina Fœniculi & Apij inijcimus. Quod si Anisum addere volueris, erit melior & efficatior: Nam Anisum præter quam quod flatus discutit, aliquid dulcedinis habet: quare poterit ad expectorationem nonnihil facere.

Hic Syrupus videtur paratus ad contrarios affectus; vt in excretione sanguinis à venis ruptis, vi tussis.

Coque in lib. 8. vel 6. ad dimidium.]

Hordeum diu decoquendum: cætera minus & pro eiusque naturæ. Tragacantha, Semina Cydoniorū. & Maluæ leniter contusa & nodulo laxo excepta, valde parum coquenda, ne loco Syrupi Gelatina fiat: vt cuidam crassæ Mineruæ Pharmacario apud Lutetianos malè cessit.

DE DECOCTIONIBUS.

Decocta multa in Mesuei dispensario descripta sunt, quorum aliqua hic inferemus, &

& alia omnino prætermittemus, tanquam superflua: nam talia non parantur, vt seruentur, quia seruari non possunt, & à Syrup. non differunt. Quod si in vsum trahantur à medicis, immutata præscribuntur. Nos hîc decoctionem communem Clysteris, & Medicinæ, & Pectoralem tantum describemus.

Decoctio communis Clysteris.

Rec. Betæ,
Maluæ,
Parietariæ
Branchæ, } ana. M. 1.
Vrsinæ,
Mercurial.
Furf. p. 1.

Fiat decoctio in sufficienti quantitate aquæ.

Quod si addantur drach. 2. Anisi & Fœniculi melior erit Decoctio. Omnia Cerealia in parte externa vim habent detergendi. Item quæ easdem vires habent medicamenta, in equali portione poni possunt, alioqui minimè.

Decoctio communis Medicinæ.

DEcoctum commune medicinæ, quod hodiè ad dissoluenda solutiua vsurpatur, sine arte & ineptè descriptum est. Fiat autem in hunc modum.

Rec. Hord. integri, P. 1.
Prunorum &
Pass. } ana. P. 10.
Glycirrhyzæ rasæ, drach. 2.
Viol. P. 1.
Anisi, drach. 1. fiat decoctio.

Dicitur autem communis, quod nulli parti aut humori sit destinata, vt est Pectoralis, qua vtimur in affectibus Pectoris, neque pituitam, bilem, vel melancholiam, sed tantùm leniens, ad omnia excrementa: Idcirco Tamarindos expunximus, quia lædunt ventriculum, & ad bilem præscribuntur: sed cùm Communis paretur, non est necesse addere Tamarindos. Anisum prætermissum addidimus, quia odorata semina cum medicamentis laxantibus sunt admiscenda, vt Hipp. lib. de victu acut. imperat. Adde quod Pruna & Hordeum flatus gignunt, quos discutere oportet.

Decoctio Pectoralis.

DEcoctum Pectorale dicitur, quod magis ad partes pectoris destinatum sit, quàm commune, nihilque habeat. quod parti non conueniat. Sed fuit hoc non minus ineptè descriptum, quam prius.

Rec. Hordei integri P. 1.
Glycirrhyzæ, vnci. ß.
Capill. Veneris,
Hiss. } ana. M. 1.
Ficuum,
Dactylorum mundatorum, } ana. P. 6.
Pass. enucleatarum,
Florum viol.
Buglossi, } ana. P. 1.
Anisi, drach. 2.

fiat decoctio, qua vsui erit ad medicamenta laxantia pituitosa dissoluenda, vtilis ad detersionem & expectorationem in pleuritide. Istud dici potest decoctum fructuum, quo vtendum est, vt vult Mesue, ante concoctionem. In ordinem reduximus hanc decoctionem, & addidimus Anisum ob rationem superiùs ab Hipp. adductam. Apposuimus ficus, quia parti magis conueniunt, & flores cordiales, vt Borrag. & Buglossi.

DE LAXANTIBVS MEDICAMENTIS.

LAxantia medicamenta vel sunt mollia, vel dura. Mollia sunt vt confectiones, Dicassia, Catholicon, Diaphenicum, Indum maius, Confectio Hamech, Hiera picra, vel Hiera Colocynthidos. Dura sunt, vt Electuaria, Electuarium Diacarth. e Succo Ros. e Citro solutiuum. Vel sunt pilulæ. Hæc sufficiunt ad morbos curandos: Plura ergò habere, superfluum est. Nos vero à communioribus incipiemus.

LENITIVA è CASSIA medicamenta.

E Cassiæ Ægyptiæ siliquis à diuersis auctoribus multa & varia medicamenta lenitiua descripta; minimè paranda aut dispensanda censentur, quia vel acescunt vel exiccantur, & eorum laxandi vis deperditur.

Diacassia.

EX Cassia multa componuntur remedia. Hoc autem à Cassia nomen accepit, tanquam a nobiliori

biliori & precipuo. Fiunt autem duobus modis, vel ex decocto herb. recentium, vel ex succis. Quare succorum tempore paranda erunt. Quod si ex decocto parare velis, id omni tempore poteris, si herbæ sint ad manum. Hæc decoctio pro clysteribus & pro pauperibus commune medicamentum fit ad leniendum ventrem, sic.

Rec. *Succorum Violariæ,*
Maluæ,
Betæ,
Mercurialis,
Parietariæ, ana. quar. 1.
Succi Absynthij communis, unci. 2,
Mellis, lib. ß.

fiat decoctio donec ad consistentiam aliquam, vt Mellis reducantur: cui adde Cassiæ recenter extractæ lib. 1. misce, & seruetur v.sui. Quod si ex decoctione parare volueris, fiat hoc modo.

Rec. *Violariæ,*
Maluæ,
Mercurialis,
Betæ,
Parietariæ, ana. M. 1.
Absynthij communis, M. ß.

fiat decoctio in sufficienti quantitate aquæ, & facta forti expressione, adde Mellis lib. 1. ß. misce, fiat decoctio ad consumptionem dimidiæ partis. Cui adde Cassiæ lb. 1. commisceantur. Hæc compositio debet plus Mell. habere propter aquam decoctionis. Expunximus succum florum Viol. sufficit succum habere herbæ in priore: in ista etiam sufficit herba. Quod si quis velit in decoctione apponere, nolo pro Viol. à communi opinione dissentire.

FLOS CASSIÆ.

E Cassiæ recentibus & pregnantibus fistularibus siliquis pulpa elicitur, quam florem Cassiæ & Cassiam extractam vocant: Sed cùm Cassiæ siliquæ siue fistularis recens pulpa melius asseruetur in sua theca, quàm excreta: quid extractione ante vsum opus est? Triplex Cassiia extracta in officinis prostare solet. Cassia extracta sine Sena & cum Sena: Cassia cum Manna: Cassia cum saccharo & cum Melle pro clysteribus & pauperibus. Si præscribatur à medicis, paretur hoc sequenti modo.

CASSIA EXTRACTA COMmunis Nicholai.

Rec. Florum Violarum,
Violariæ siue foliorum violarum,
Maluæ,
Mercurialis,
Betæ,
Parietariæ, ana. M. 1.
Absynthij pontici siue vulgaris, M. ß.
Herbæ istæ virides coquãtur artificiosè in s. q. aquæ: è cuius colato ablue siliquas Cassiæ, & dilue in eius portiuncula pulpæ Cassiæ lib. 1 Mellis ex reliqua colati parte despumati lib. ß. percoquantur lento admodum igne ad electarij formam.

Diacassia cum Manna non multùm differt à Diacatholico, nisi Sena, Rhabarbaro & Polypodio.

CASSIA Fistula, & CASSIA *siliqua purgatrix.*

Actuarius & Græci recentiores, Arabes imitati, Cassiæ fistulæ aut fistularis nomine fructus longos, atros, teretes sesquipedales, vbique notissimos, medulla nigra mollique farctos, siliquas veriùs quàm fistulas nobis designarunt: cuius lignosior cortex à vulgo Medicantiũ inueteterato rancido errore pro Cassia legitima Priscorum ad fœtus & secundinas acceleradas & excludẽdas, addita Myrrha & Croco in puluerem redactis, præscribitur.

Fistularis aut fistula dicta Cassia siue Cannella, quia eius flagella in frustra dissecta chorio bubulo recenti antiquitus inuoluebantur etiam Plinio & Theoph. testibus, vt vermiculis aut tineis inde natis, lignosa interior pars arroderetur, cortice illæso, integro, à vermiculis non deguftato aut eroso præ acrimonia: eoque fistulæ figurâ remanente syringem dixere. Plures Xylo-Cinnamomi aut Pseudo Cassiæ produntur differentiæ, de quibus quia nullius aut exigui commodi, supersedendum duximus.

Casia Poetarum.

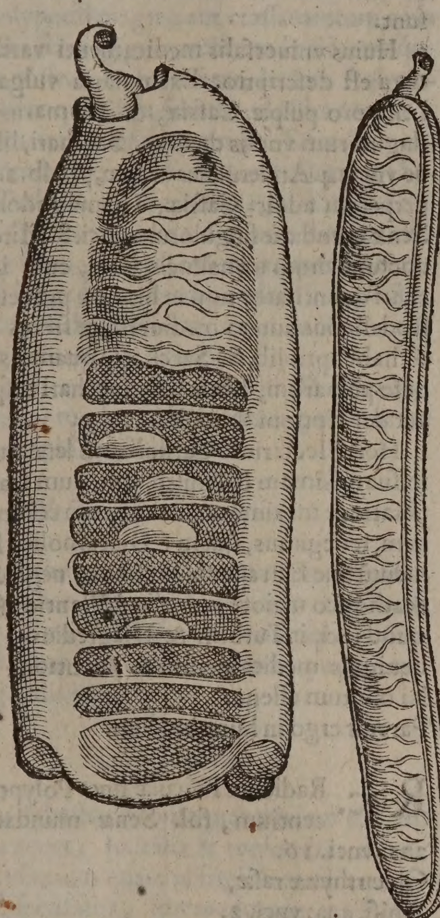
Casia per simplex s. Melissophyllum & Cneorum, herbæ sunt solitæ iuxta aluearia seri, etiam Maronis æuo, vt satis liquet hisce suis versibus.

Vix humiles apibus Casias, roremq; ministrat.] è alibi, cætera.

Tu

Tu iussos asperge liquores,
Trita Melissophylla & Cerinthes ignobile Gramen,
Plura in Stirpium Aduersarijs require Pagina, 184, & 185.

CASSIA siliqua Brasiliana purgatrix compressa.

MEsopoli Mattiacorum à nauicleris sedulis inuestigatoribus compressæ Cassiæ siliquæ veriùs quam fistularis Cassiæ aut fistulæ vocatæ genus nouũ ex Brasilia aduehi incœpit, cuius pulpæ nigræ vncia vnâ plus purgat quam vnciæ duæ alterius Cassiæ Egyptiæ Cayriuè, quarum vna Venetias deferri solita, foris subruffa est, tenui cortice, farctior & potior: Altera nigra, cortice crasso, lignosiore duritioreque multò, & rugose. Hispani similimam aut eandem ex Aphrica, Antuerpiam deuehere solebãt. Hæc autẽ Brasiliana noua siliqua pedes duos aut vncias 24. longa est, duas aut paulò plus lata, & sesqui vnciam crassa; cortice foris Castaneæ fusciore, rugis & venis crassioribus admodum transuersis exarata, vtrinque oris secundum longitudinem carinâta vnâ parae concaua aut carinulâ conflatâ: alterâ verò carinatim prominula, medij nauis imi dorsi siue trabis instar: lignoso admodum cortice, vulgatissimæ nigræ Cassiæ duriore. Hæc mihi missa duobus iam annis elapsis ab amicissimo & peritissimo viro Thoma de la Fosse apud Medioburgenses Mattiacorum Pharmacopoeo, munere docti & egregij viri Doct. Francisci Halei Medici & Chirurgi Classici belli Mattiacorum, qui huius Cassiæ periculum fecit. Semen non dissimile alterius, sed longè maius & longius. Pulpa admodum dulcis. Effigiem affabrè delineatam a filio meo Matthiâ L'Obelio damus.

De Catholico siue Electuario Catholico Nicolai.

CAtholicum medicis in omnibus compositionibus laxantibus in frequentissimo vsu est. Non multùm à Diacassia differt, nisi quia recipit, quæ magis laxant, vt Polyp. Senam, & Rhab. Euacuat communia excrementa ventris, partim lubricando, partim attrahendo. Dicitur ob id Catholicum; quasi dicas vniuersale, quod non sit vni humori destinatum & determinatum medicamentum, sed quod in ventre, siue sit bilis, siue feces, expellit citra calfactionem. Componitur autem hoc modo; Fit decoctio ex Polyp. lib. 1. & postea addito Saccharo, coquatur in Syrupum, qui inspissetur sequenti puluere & Cassia, & Tamarindis. Puluis autem hæc recipit.

Rec. *Folliculorum Senæ, vnci. 8.*
Rhabarb.
Violarum,
Polyp.
Anisi,
} *ana. vnci. 4.*

Glycirrhyzæ, Penid. Saccha. Candi; } *ana. drach. 4. quat.*

quatuor Se: Frig. maiorum, } *ana. vnci. 1.*

Cassia & Tamarindi in prædicto Syrupo dissoluantur; Postremò puluis. Hæc compositio delicatior & efficatior, & minori sumptu fit, faciliusque hoc modo paratur. Decoquatur Polypod. lib. 1. & vnci. 4. quia Polyp. Crassamentum constringit plus, quam laxat, & multos flatus gignit, ventremque lædit: quare melius erit decoquere. Decoctioni addes quatuor sem: Frig. maiorum, ana. vnci. 1. Anisi, Viol. recentium aut viridium, ana. drach. 4. fiat decoctio in lib. 12. aquæ ad consumptionem lib. 4. dissolue Sacch. lib. 8. Coquantur in Syrupum. In quo dissolue Cassiæ, Tamarind. succi Rosarum, ana. vnci. 6. Liquiritiæ rasæ, vnci. ſ. folio: senæ pulueris. vnci. 8. Sacchari Candi, & Penidiar. ana vnci. ſ. fiat confectio. Alij habent, Violarum recentium vnci. 4. Anisi, vnci. 1. In dissolutione verò Cassiæ, Tamarind. ana. vnci. 8. Anisi triti, vnci. 3. Hæc Confectio sine Rhab. imperatur, quia Pharmacopolæ non apponere solent, nisi vel antiquatum, vel corticem, vel frustula, quæ asseruant cum infusiones ex Rhab. parant. Quare satius erit non inijcere, quàm tale: magis enim constringit, quàm laxat, maximè in substantia. Quare nos succum Rosarum substituimus, quia laxat ventrem trahitq; biliosa & aquosa, vt Rhab. Dosim auximus, vt efficatior redderetur, & in minori quantitate laxeret, ne hæc compositio molesta sit ob eius molem. Quod si succus ponatur, erit minoris sumptus, & pro pauperibus etiam sic parari poterit. Nisi vererer reprehensionem, pulpam Prunorum pro Tamarindis apponerem, tum quia si sint acida, maximè bilem extingunt & ventrem laxant, vt Tamarindi, tum qaia paratu erit facilior.

Frustra enim quæruntur exotica, cùm ex nostris medicamenta parari possunt. Penidias & Saccharum candum addimus, ad vnci. ß.

L'Obel.

PRo pulpæ Cassiæ, Thamarindorum & Senæ mundatæ singulorum vnci. duabus; semina frigida maiora ad singulorum drach. duas immiscentur: & Rhabarbari, Violarum, Polypodij, Anisi, ad vnci. 1. singulorum inferuntur. Igitur vncijs octo singularum pulparum; quatuor seminum frigidorum maiorum singulorum drach. 8. immiscendæ erunt & Rhabarbari, Violarum, Polypodij, Anisi, ana. vnci. 4. inserendæ: non drachmæ duæ singulorum prioris classis; & singulorum vnci. vna secundæ, vt Andernacus sui oblitus fecit. Cordus & Rondelletius mentem Nicolai sequuti sunt.

Huius vniuersalis medicamenti varia & vitiata est descriptio. Exemplaria vulgata habent pro pulpæ Cassiæ, & Thamarindorum singulorum vncijs duabus, Sacchari, lib. 2. siue vnc. 24. Andernacus antem, pro lb. 2. Sacch. perperam addit Cassiæ, Thamarindorum & Senæ mundatæ singulorum vnci. 8. Miror tam doctum virum ita hallucinatum, cum in Sacchari quantitate, tum in his quæ præcesserunt. Rodelletius autem mediocritate fretus vncias 6. habet pro lib. 8. Sacchari, quamuis vnciæ octo pulparum, libris octo sacchari respondeaut descriptioni Nicolai.

Hoc Electarium Catholicum lene siue mite in suauissimam & lenissimam, cum Cassiæ operatione maximè conuenientem compositionem, redegimus, quam é Diacatholico Liquamentū siue Extractum diximus, neglecto Diacatholico maiore Fernelio à Plantio ascripto, quod recipit Turbith & Diagredium, ab his benignis medicamentis & intentione Nicolai multum aliena.

Paretur ergo in hunc modum.

Rec. Radicum Filiculæ siue Polypodij recentium, fol. Senæ mundatorum, ana. vnci. 16.
Glycirrhyzæ rasæ,
Anisi, ana. vnci. 2.
Seminis Fœniculi, vnci. 1.
Foliorum Violarum, M. 4.
Florum Violarum, M. 1. ſ.
Quatuor seminum frigidorum maiorum. ana. vnci. 1.

Contusa omnia dempta Sena & seminibus frigidis, floribusq; Violarum, 24. horas vel biduo aquæ pluuialis lib. 5. vel q. s. malefacta, decoquuntur leniter ex arte balneo Mariæ: mox paulo antequàm ab igne deponantur, Senam adijciunt cum seminibus frigidis & floribus Violarum, maceranturque calidè aliquot horas in balneo. Vbi tantisper refrixerint, linteo excolantur & leuiter exprimuntur, ne Polypodij & Senæ vis astrictoria eliciatur. Colatum iterum decoquitur, dum mellis crassitudo fiat, adiectis Sacchari boni subrubri, perdulcis vel albi pinguis, lib. 4. Postea ab igne remotis adde floris Cassiæ vapore decocti præscripti

extractæ

extractæ & Thamar Indorum, ana. vnci. 6. Sacchari, candi, & Penidiarum, ana. vnci. 1. ſ. ſucci vel infuſi Roſ. vnci. 4. æſtate addi poterit decocto libra vna, ſucci Mercurialis defæcati & purificati, & pro diuitibus in ſingulas vnci. ſcrupulus, vel drach. ſ. Rhabarbari ſelectiſsimi.

* Polypodij magma aut craſſamentum, quia copioſos flatus gignit, ventrem lædit, eumque magis obſtruit quàm reſerat, leniter Polypodium decoquendũ iuſsimus, vt efficacitus ſuas vires, easque ſuauiores, exuat. Decoctionem enim mediocrem ſuſtinet, quemadmodum Sena & Turbith. vti monuimus in noſtris Stirpium Obſeruationibus Latinis: Pondus eius etiam adauxi, quia vili emitur pauperum commodo; longeque minori pondere in decoctis, vti Sena, & alia permulta, quam in ſubſtantia, vt vulgus loquitur, aſſumitur.

Al. qui ommitunt Saccharum Penidiarum leui incommodo, quia Penidiæ parantur ex Sacchara pingui, leniente.

Electarium Lenitiuum.

Electarium Lenitiuum conuenit cum Diacatholico & Diacaſsia, quare eo carere poſſumus. Hæc de Electariis lenioribus ſufficiant, pluribus humoribus, exuſtis potiſſimum expurgandis idoneis.

Dia-ſebeſten.

Dia-ſebeſten Montagnanæ bilem tenuem euacuat. In Italia & regionibus calidis magis vſitatum quam in frigidis tractibus, vbi raro diſpenſatur, quemadmodum Elect. è Pſyllio Meſuæ, quo etiam carere poſſumus. Recipit copioſé Scamonium cum Trochiſ. è Spodio vel Antiſpodio, ex Oxyacantha, Troch. Diarhodon, quo Scammonij vires remiſsiores ſint, & alui fluores diſpendioſæ vitentur. Pro hiſce inuſitatis electarijs medicus doctus facilè cholagogum Roſarum decocto conuenienti ſiue é myxarijs ſiue é Pſyllio, Fumaria, Epithymo, Eupatorio, Rhabarbaro, & huiuſmodi pro ratione & natura morborum, diluit.

De Diaphœnico, id eſt, Antidoto e Palmulis.

Diaphœnicum à Dactylis nomen accepit, vt Empl. Diapalma, Diaphœnicum, Dicalchiteos. Hæc autem compoſitio ad euacuandos craſſos humores facta eſt, quia in frequentiſſimo vſu eſt, erit hoc modo paranda.

Rec. *Dactylorum mundatorum à filis, & infuſorum cum vino albo per triduum lib. 1. drach. 4. Pineatum cum aqua Hordei decoctarum,* drach. 40.* *Mundatarum & infuſarum.

Turbith. drach. 35.

Amygd. dulcium mundatarum, drach. 30.

Scammonij, drach. 12.

Zinziberis, Rond.

Piperis longi,

Cinnamomi,

Macis,

Galangæ.

Fol. Rutæ ſiccorum,

Aniſi,

Fœniculi,

Seminis Paſtinacæ agreſtis, vel domeſticæ, ana. drac. 2. ſ. fiat Pul: qui excipiatur Syrupo ex Melle & infuſione Dactyllorum parato ex arte. Cinnamomum omnium humorum vitia emendat.

Hac Compoſitio paucis immutatis optima erit ad pituitam craſſam & lentam euacuandam. Dici poterat ex Turbith, vt melius intelligeretur. Dactyli ſunt eligendi recentiores, qui non ſunt immaturi: nam maturi habent etiam aſtrictionem ſufficientem ad Scammonij correctionem, & immaturi nimium conſtringunt pro compoſitione pituitoſa: Nam, vt docet Gal. 1. ad Glauc. Abſynth. quod calidum & ſiccum, non conuenit in pituitoſis affectibus ob aſtrictionem. Aliud enim eſt medicamentum ad craſſos crudoſque humores, aliud ad tenues parare. Scammonium, vt dictum eſt, caſtigari debet in bilioſis medicamentis. In pituitoſis verò ſatis eſt, ſi aliqua ſint lenta, vel craſſa, quæ eius tenuitatem caſtigent, & ob id maturos Dactylos volumus, quanquam Meſuæ aliter videatur imperare ſecundum interpretationē aliquorum, (a) per flauos intelligentes, immaturos. Nam immaturi cholicum dolorem augerent, non curarent, neque etiam ob morbum cholicum, quem curare dixit, in Aceto macerare oportet: Acetum namque conſtringit, & morſu ſuo inteſtina lædit dolentia: Quare in Vino albo macerandos Dactylos iubemus triduo, & in vaſe vitreato, ne ex ære, aut alia quapiam materia aliquid mali contrahant. Si autem molles ſint ſatis, non erit opus tanta maceratione. Si duriores, diutius macerentur, Quod ſi in aqua & Vino calidis macerentur, citius molleſcunt. Contunde diligenter, & per cribrum medicum, cum amygdalis tuſis traſmitte. Poſtea accipe Mellis lib. 6. Aquæ & Vini infuſionis Dactylorum lib. 12. Decoquantur & deſpumentur, donec reliquantur lib. 3. & ad conſiſtentiam mellis. Reliqua tuſa &

puluerisata misce,(b) *fiat confectio.*

(*a*) L'Obel] Phœnicon Cirrhon] legendum Cheyron, id est, è Chayero oppido, non Cirrhon siue fuluorum, vt male è Græco vertit Syluius, nonnullas officinas sequûtus.

** Daucus Creticus bodie satis reperitur.*

(*b*) Antuerpiani quidam auari & sordidi Pharmacarij institores Materialistæuè solebant diu infundere aceto putres Daclylos plenis vrceis ad præparationem vilis & sordidi,à quo cauendum,Diaphœnici, viliq; distrahebant Pharmacopœis exteris, vti pleraque alia medicamenta, additis Turbith fragmentis, & sordibus cultello incisis & abrasis. Hac itaq; ratione artem perdiderunt.

L'Obel.

Postea accipe Mellis lib.6, decoquantur & despumentur,donec remaneant aut relinquantur libræ tres.] Longa illa coctura resoluuntur Mellis & infusionis Dactyllorum vires. Præstaret ex parciore, præcisoquæ magis Dactyllorum infuso, vt non multum iuris superfit, minus Mellis in duplici vase decoquere,& purgare,deinde percolare; alioqui Mel in spumam, & auras abit. Pharmacopœi Insulani plerique Gallobelgæ, & alij nonnulli inscitiâ & tenebricoso errore solent lib. 6. Mellis despumati, pro tribus libris ponere ; non animaduertentes libras sex à Mesueo præscriptas, despumando & coquendo ad libras tres redactas esse : id quod Medicis nescijs imponit,qui Medicaminis duplo aucta mole, integras vncias,pro semuncia in singula purgationes præscribere coguntur. Quidam verò Scammonij pondus variant & augent, Alij vnci.ij. alij vnci.ij.f.imponunt, non sine ægrorum læsione: cauendum enim à nimium Diagrediatis aut Scammoniatis: quamuis Scammoni malignitas Amydalis & aromatibus mitescat.

In hac compositione non conueniunt authores : Alij enim Penidias *ex aqua Hordei parata, alij verò* Pineas *legere volunt, id est nucleos* Pineæ. *Legendum tamen videtur,* Pinearum,*quia magis conueniunt ad pituitæ præparationem : detergunt & expectorant. Et quemadmodum Amygd. iniycere iussit, sic censeo nucleos** Pini *intellexisse. Auget suspitionem, quód in quibusdam exemplaribus legitur, coctarum in aqua Hordei, melius*, infusarum in aqua Hordei. Amigdalæ & nuclei, ne pinguescant, in aqua frigida macerantur : sed hic, vt magis detergant, in aqua Hordei macerantur. Quod si quis Penidias velit admiscere, non multum peccabit : nam* Penidiæ, *si additæ farina, vel decoctione parentur, detergunt leuiter. Lignum aloes, quia verum non affertur, habetque saporem ingratum, visum est illud aufferre. Quod si quis* Santalum *Citrinum,vel Cinnamomum velit substituere,magis gratum reddetur.*Pro* *Dauco, semen* Pastinacæ *agrestis, vel domesticæ ponimus, quia succedanea sunt. Mel dispumandum & decoquendum, in ea aqua & Vino, in quo Dactylli fuerunt macerati, vt si quid virium deposuerint in infusione, restituatur, efficatiorque erit hoc modo paratum, eritque medicamentum pituitosum, & cholicum dolorem sedans, quia pituitam soluit, & non habet ea astringentia, neque Cassiam, quæ tormina excitare posset, & in diuturnis morbis efficacissimum medicamentum. De Turbith hoc tantum dicam, quod radix est cineritia, & alba, pituitam soluens crassam, neque amara, vt Agaricus. Quod si quis vero & bono Turbith destituatur, Agaricum infusum in Melle substitui potest: nam ob Cinamomum, Galangam, Anisum,* Piper, *Fænic. & Daucum, pituitam crassam soluet, & à longinquo purgabit. Nulla compositio est in Mesuæ, quæ sit cum ista comparanda, tum quia nulla medicamenta, quæ molem augent, recipit, & quæ recipit, odorata sunt, ventrique & ori non ingrata. Respondet quodammodo Indo maiori, sed in alia forma, Arabico more descripta, pituitosis medicamentis astringentia addita sunt. Recipit enim succum Apij, Fœnic. Cotoneorum, Granatorum, & multa odorata astringentia, vt Rosas, Santalos, & alia multa, quibus posset carere. Hac medicina ad pituitosos morbos contentus esse potest ; nam ijsdem medicamentis laxantibus constat, Scammonio, scilicet, & Turbith. Quod si quis velit vti in articularibus morbis, timeatque nimiam humorum conturbationem, addat Myrobalan.vel Rhabarbarum in substantia. Illa laxabunt, & constringent. Sed in articulari morbo cum materia defluit, non oportet medicamentis fortioribus mouere. Idcirco hac vsui erit tempore, quo consistit fluxio.* Tota compositio est ferè lib. 5. & vnci. 11. Dosis ab vnci.f. ad drach. 6.

** Caue à rancidis.*

L'Obel.

Vsitati Diaphœnici in forma solida,incerti authoris,Dactyllorum dosis longè minor est ad inbibendam Scammonij effrenatam vim,& robur ventriculi fouendum;Diagridum ideo author pro Scammonio posuit.

Eius descriptio apud Cordum.

Rec. Dactyllorum infusorum vt diximus modo N°. 6.
Seminis Ligustici, drach. 2,
Nucleorum Pineorum, siue Strobilorum,
Amydalarum dulcium, ana. drach. 15.
Turbith. drach. 12.

Diagredij,

Diagredij, drach. 11.
Sacchari candi, vnci. 2.
Piperis longi,
Zingiberis,
Cinnamomi,
Macis,
Galangæ tenuis,
Xylo aloes,
Foliorum Rutæ,
Anisi,
Fæniculi,
Dauci, ana. drach. 1.
Sacchari, lib. 1. Fiat confectio in tessellis vel rotulis aut morsellis. Huius dosis minor erit liquido Diaphenico, ob Sacchari minorem quantitatem.

Quid hic sibi velit Coudebergius nescio, quandoquidem minori sacchari basi, delicatioribus morosisq; hominibus, minima dosi hæc cathartica exhiberi possunt.

De Indo maiore.

INdum maius subiunximus, non vt dispensetur, sed vt videant non multum differre à Diaphænico: & quibus abundat, potius deteriorem confectionem faciunt quam meliorem, nempe illis astringentibus additis, & copia attenuantium, quæ augent molem, & calorem eius.

Cuius permixtio talis erit.

Rec. *Cinnamomi*
Caryophyl.
Spicæ Nardi,
Ros.
Cassiæ ligneæ,
Macis,
Cyp. ana. drach. 4.
Santali citrini, drach. 2. s.
Lingni Aloës,
Nucis Moschatæ, ana. drach. 2.
Turbith electi, drach. 50.

Lignum aloës & succus Cydoniorum non conueniunt compositioni Indi maioris:
Sacch. penidiati, drach. 20.
Galangæ,
** Heyl. id est Cardamomi, Asari,*
Mastichis, ana. drach. 1. s.
Diagredij drach. 12.

Omnia cum oleo Amigd. fricentur, deinde accipe,
Succi Cydoniorum,
Succi Granatorum,
Apij.
Fœnic. defæcatorum, ana. lib. s.

Coque cum Melle ad spissitudinem, & confice cum speciebus. Pro Indo maiore & minore Diaphenico etiam vtendum censeo. Quòd si velis magis attenuare, dissolue in aquis petrosi. vel adde dissolutioni syr. é Stachade, vnci. 1. s. pro dosi, & omnino similis erit, & eadem præstabit.

*In minore Elect. Indo Heyl semel additur: In maiore autem Heyl quod Cardamomum significat, Heyl & Cardamomum tanquam varia coniunxit: eoq; Cordus habet vtriusque Cardamomi, id est maioris & minoris, sed alterum sufficit.

Confectio hamech.

COnfectio Hamech non est prætermittenda, vtilissimum enim est Medicamentum, ad ichores humorum prauos euacuandos. Sed ratio est componendi docenda: non enim sine magna molestia & difficultate paratur.

Rec. *Myrobalanarum Citrinarum vnc. 4.*
Myrob. Kebulorum, } *ana. vnci. 2.*
Nigrarum,
Rhabarbari,
Agarici, } *ana. drach. 18.*
Colocynthidis,
Polypodij,
Absinthij, } *ana. vnci. 1.*
Thymi,
Senæ,
Violarum drach. 15.
Epithymi vnci. 2.
Anisi.
Ros. recenter sicca: ad odorem, apertionem & corroborationem,
Fœniculi ana. drach. 6.
Succi fumariæ lib. 1.
Prunorum N°. 60.
Passul. mundatarum vnci. 6.

Omnia ista simplicia medicamenta explicantur in Aduersariis Stirpium

Macerato dies quinque in Seri lactis sufficienti quantitate, in vase vitreo stricti oris, & obtura. deindè ferueflant, vna aut altera obullitione: fricentur & colentur.
Col. adde Cass. fist. purgatæ vnci. 4.
Tamarind. vnci. 5.
Mannæ vnci. 2.

Percoque and Mell. spissitudinem cum lib. 1. s. Sacch. & vnci. 1. s. Scamonij. Postremo adde Myrob. Citrinarum, Chebul. & Ind. ana. vnc. s. Bellericarum, Emblicarum, Rhab. Seminis fumariæ ana, drach. 3.
Anisi, spicæ Nardi, ana. drach. 2.

Hæc compositio videtur nulla arte composita, & contra thoremata à Gal. Mesuæ, & alijs tradita: Nam infunduntur diutius & concoquuntur,

tur, maximè inæqualia, vt Polyp. Myrob. Agaricus, Colochyntis, flores Viol. Rof. Epith. Thymus, Rhab. Polypodium *quidem coquendum & macerandum, Epith. Rhab. non diu, ne vires resoluantur, vt neque flores. Quare videntur illa infundenda* diutius aut coquenda *solum, quæ dura; vt facilius eorum vis & succus eliciatur: ea verò quæ astringunt magis, quàm laxant, vt in Myrob. & Rhab. experimur, nam facultas laxans, quæsita in tenuiori parte, euanescit longa coctura, & astringens magis adaugetur,* quare minus diu infundenda aut coquenda. *Quamobrem nos hoc modò parabimus.* Polypodium *in sero lactis Capræ, vel Asinæ maceretur per 24. horas, cum Passulis & Absynthio, ac decoquantur: Nam diutius seruatum serum putrescit. Deinde inijciantur semina Fœniculi, Agaricus, Colocynthis, Thymus, Epith. Sena, Viola, Rosæ, in sufficienti quantitate seri, id est, in tribus lib.* bulliant leuissimè, *fricentur manibus, & colentur. Colaturæ adde lib. 1. ſ. sacch. Coque ferè ad spissitudinem Mellis, postea adde* Succi *fumariæ lib. 1. Deinde dissolue Cassiæ, vn. 4. Tam. maceratorum in vna decoctionis parte vnci. 5. Mell. Viol, vnc. 2. Reliqua omnia in puluerem redacta incorporentur, fiat decoctio hoc modo. Succus non decoquatur, neque alia, quæ paucam aut nullam sustinent decoctionem. Quod si quis Myrobal. confricatas in succo Ros. & Tamarindos coquere velit, modo non diu coquantur, non repugno. Sunt enim laxantes: si decoquuntur, inutiles redduntur. Hæc compositio efficacissima est, quare in minori quantitate danda est. Quod si cum decoctione Mercurialis detur, serosa magis purgat. Colocynthis & Agaricus in panno liganda, vel per colum colanda, ne Agarici aliquid & colocynthidis descendat. Aliud animaduersione dignum de Seri decoctione. Serum ad purgationem eligi debet quod magis est acre vel aquosum. Vtile est Chamelinum, vt & Asininum. Multum seri habent, & laxant, & detergunt magis. In horum penuria caprinum, quod acre est (ouile serum minus laxat) & bene separandum est à lacte: nam casealis substantia sistit, & non laxat, idq; citius coctione longa, quam floribus Chameleontis separare oportebit, & vtendum postea.* Probibemus ne per *quinque dies macerentur: nam* Passul. *& serum ipsam confectionem acidam redderent, & putresceret, tandemque medicamenta corrumperentur. Sufficit igitur macerare 20. horis & diutius coquere.*

Antidotus siue Confectio Hamech apud Mesuem.

EX veterum antidotus retinent hanc confectionē neoterici ob insignes vires ad omnes morbos ex pituita salsa, flaua bile, adustisque humoribus ortos, & prauos eorum ichores; scabiem, impetiginem, elephantiasim, luem Veneream & quæuis cutis & cuticulæ vitia. Improbandi tamen sunt qui hac compositione vtuntur in pituita crassa euacuanda ob Myrobalanos, quæ magis impingunt materiam lentam, ex Galeni & antiquorum sententia. Sed quia hæc compositio, vt scitè monet Rondelletius, sine arte composita videtur: & contra theoremata à Galeno, Mesueo & alijs tradita: nam infunduntur diutius & coquuntur maximè inæqualia, vt Polypodium, Myrobalani, Agaricus, Colocynthis, Rhabarbarum, &c. lubuit eius parandi rationem cum Rondelletio explicare. Quid enim opus quinque diebus in macerando Polypodio ex sero lactis? cum nostra ætas ipsum Guaiacum lignum durissimum, eiusque cortices & huiuscemodi 24. horis aqua tantùm feliciter macerat. Serum autem diutius asseruatum facilè accessit, situm ducit & putret. Octo vel 10. horarum Rhabarbari infusum (præterquam in alui fluoribus ventriculi & intestinorum imbecillitatibus, lubricitatibus & leuitatibus à bile alimentis permixta, vbi solemus exhibere fortem Rhabarbari expressionem & ipsum Rhabarbarum in tota substantia) commendatur à perbonis medicis, ne vis astrictioria eliciatur. Hæc monuimus, vt nonnulli è nostris Pharmacopœis sint paulò diligentiores in parandis pharmacis ediscantquè rationem componendorum medicamentorum, quam ipsi modum faciendi vocant.

Rec. Myrobalanorum flauarum, vnci. 4.
Cepularum Indarum.
Rhabarbari,
Epithymi, ana. vnci. 2.
Agarici,
Colocynthidis,
Polypodij querni, ana. drach. 18.
Absynthij,
Thymi,
Senæ, ana. vnci. 1.
Violarum, drach. 15.
Anisi,
Rosarum,
Fœniculi, ana. drach. 6.
Succi fumariæ,
Mercurialis, ana. vnci. 10.

Pruna

Pruna numero ſexaginta
Vuarum paſſarum à vinaceis purgatarum, vnci. 6.

Polypodium leuiter contuſum, cum paſſulis, Abſynthio, Prunis, Fœniculo, & Aniſo 24. horas madefactum ex ieri lactis Aſinini vel caprini q. ſ. in vaſe oris anguſti obturato, feruefac aliquot leuioribus ebullitionibus: deinde addatur Colocynthis, contuſa & forficibus inciſa cum Agarico nodulo laxo excepta; Thymum, Epythimum, Myrobalani, Sena, Violæ, Roſæ & Rhabarbarum macerentur 12. horas, & vnica feruefactione parùper decoquantur, addito ſuc. defæcato Fuma. & Mercurial. quia paucū aut ferè nullā ſubſtinet decoctionē. Cola leniter exprimendo. In colati portiuncula diſſolue Mannę vnci. 2. & coletur. Coque igne tantillo colati reliquam portionem, addita ſeſquilibra Sacchari boni vſque dum Mellis craſſitudinem habeat. Mox vbi refrixit, tepenti adhuc Syrupo miſce pulpæ Caſſiæ vnci. 4. & pulpæ Thamar Indorum, vnci. 5. eodem decocto extractorum, Mannam & Scammonij præparati vnci. 1. ſ. paulatim inſpergendo puluerem hunc,
Myrobalanarum flauarum,
Cepularum,
Indarum, ana. vnci. ſ.
Bellericarum,
Emblicarum.
Rhabarbari,
Seminis fumariæ, ana. drach. 3.
Seminis Aniſi,
Spicæ Nardi, ana. drach. 2.

Pulueris Myrobalanor: Rhabarbari, &c.] Improbat merito Plantius duplicem Myrobalanorum & Rhabarbari vſum; decoctorum & infuſorum, videlicet; Deinde tritorum immixtorumque.] Meſuæ attamen ob maiorem efficaciā, ad ichores melancholicos exuſtoſq; humores euacuandos, Myrobalanos omnes cum Rhabarbaro in puluerem redacta aut ſubſtantia, infuſioni coniunxit; quamuis ex Rondelletij authoritatibus & rationibus, plus ſatis ſola Myrobalanorum ſufficiat infuſio. Experientia autem docet Rhabarbari, Senæ, Myrobalanorum, Mechioacæ, & quamplurimorum puluiuſculum mulieribuſque etiā notiſſimum, plus aut æquè purgare, drachmę vnius pondere, ac triplicis & quadruplicis ponderis Infuſorum, decoctorumuè: Tamen vbi penetrabilibus obſtructioneſque reſerantibus medicamentis opus eſt; plus iuuant Infuſa aut leuia decocta, pro cuiuſlibet ſimplicis medicamenti natura, partium tenuitate, craſſitie; quia ſæpe experimur decoctum vnius aut ſeſquivnciæ Senæ ex Meſuei præſcripto, & optima artis lege, plus iuuare, mitiuſque ſine vllis torminibus à remotis locis purgare quàm drach. 1. & ſeſquidrachmæ pulueris aut vnciæ ſemiſſis infuſi, plus minus, Senæ ſiue decoctura, quæ ventris & Stomachi torſiones & eroſiones gignit, ob eius crudum flatulentumque craſſum ſuccum, & craſſamentum, viſceribus noxia. In huiuſmodi infuſis ſine pernecesſaria artificialique coctura, ſcioli quidam Pharmacopœi, medicis inſcijs, imponunt & peccant imprudentia, Senæ parcimonia, leuiuſculè Senam & ſimilia medicamenta ſimplicia aut compoſita macerantes, ægrorum iactura pernicioſa. Myrobalani quia vehementius coctæ inſigniter obſtruunt; aliquot horis macerantur & oleo Amigdalino illinuntur.

Triphera Perſica, id eſt, delicata.

TRipheram Perſicam poſt confectionem Hamech collocauimus, propterea quod non multum ſunt diſſimiles in euacuando, niſi quod confectio Hamech ventrem lædit ob Diagredium, & Colocynthidem; Triphera vero ventrem refrigerat, relaxatum confirmat, purgat ferè omnes humores cum aſtrictione & refrigeratione. Tryphera multæ ſunt ſpecies, ſed hanc inter alias vſurpamus, quàm vtile eſt paratam habere: Laxat enim & conſtringit. Hoc tamen mutaui, vt confricentur Myrobalani oleo Amigdalino dulci, ſi timeatur aſtrictio: & Antiſpodium vocatum, non Spodium poſui. Antiſpodium autem ex fructu aut arbore conſtringente paratur, vt ex ramulis Myrthi, Oleæ vel Oleaſtri, vel Malis Cydoneis. Videtur hæc compoſito nimium reſiccare; ſed medicamentum ad humidos inteſtinorum affectus inſtitutum eſt: hæc tamen ſiccitas Caſsiā & floribus Violarum temperatur, caſtigaturque ſufficienter quatuor ſeminibus frigidis maioribus, ſi quis Saccharum rubrum vel Mel pro Manna in illa decoctione ponat, medicamentum non minus efficax erit; ſic nec ſi quis pro Rhabarbaro; Succum Roſarum ponat: parua illa quantitas nihil poteſt, vel nihil aliud quam Mel præſtare poteſt. Detergit enim leuiter, quod Mel violarum vel Rhodomel ſimplex poteſt, maiore pondere.

Trypherarum differentiæ.

TRypherarum variæ ſunt deſcriptiones. Quæ Galeno aſcribitur apud Meſuem, recipit multa quibus Galenus nunquā vſus eſt, vt Moſchum, Ambar, Caryophylli, Nux myriſtica,

riftica, Macis & Santala.

Tryphera magna Nicolai cum Opio paratur & fine opio, fed cum opium aufertur, adimenda Hyofcyamus & Mandragoras, cùm non minus fterilibus mulieribus aduerfentur quàm Opium.

Eft & alia Tryphera minor ad differentiam maioris ex arte Phenonis. Item Tryphera mofchata Mefuæ &

Saracenica duplex { Mefuæ & Nicolai.

Tryphera Perfica.

Trypheram Perficam Mefuæ, quia apud multos vfu recepta & à medicis Rhotomagenfibus & Rondelletio comprobatur in refrigerando ventre, eodemq; relaxato comfirmando roborando; omnefq; humores ferè euacuando cum aftrictione & refrigeratione, fine vlla ventris læfione, retinuimus; delicatis & imbecillis tutiorem futuram quàm Antidotus Hamech ob Diagredium & Colocynthida: quamuis validiora medicamenta mitefcant cum cum alijs in pauca quantitate exhibita. Sic enim paratur. *Rondel.*

Rec. Succorum Solani,
Endiuiæ fatiuæ,
Apij defæcatorum, ana.lb.2.autq.f.
Succi Lupulorum. lib. 1.
Prunorum Damafcenorum numero 50.
Violarum recentium,
& Rof. recentium, ana. vnci. 3.
vel drach. 6. Succi penuria Rofarum recentium ficcarum,
Foliorum Senæ,
Myrobalanorum Citrearum, Cepularum,
Indarum confricatarum in oleo amygdalino dulci. ana vnci. 2.
Agarici, vnci. 1.
Caffithæ, vnci. f.
*Epithymi vnci. 5. id eft, drach. 40.
Spicæ Nardi Indicæ, drac. 3.
Feruefac paulifper,
cola & incolati dimidio diffolue pulpæ
Thamar-Indorum. vnci. 3.
Pulpæ Caffiæ, vnci. 4.
Mannæ, vnci. 1. f.
Io-facchari fiue facchari violati, vnci. 12.
Alteri colati parti adde facchari optimi, vnci. 36.
Aceti boni, lib. 1.
Coquantur igne leuiffimo, & fupradictis commifceantur.
Deinde adde fequentia in puluerem redacta,
Rhabarbari felecti, vnci. 2.
Myrobal. Citrinarum. vnci. 1. f.
Indarum,
Chebularum, ana. vnci. 1.
Bellericarum,
& Emblicarum, ana. vnci. f.
Seminis fumariæ,
Trochifcorũ Diarhodon,
Macis,
Maftiches,
Cubebarum,
Spodij vel Antifpodij è Myrto vel Cydonio,
Santali citrini, ana. drach. 2.
Seminum Cucurbitæ,
Citrulli,
Melonum,
Cucumetis mundatorum, ana. dra. 2. f.
Anifi, vnci. f.
Spicæ Nardi, drach. 2.
Tenuiffimè trita inuoluantur oleo violato, & fiat omnibus mixtis electuarium artificiofè.

* *Pro drach. 4. Epithymi, vt in veteri exemplari legitur; Cordus autem Antidotarum Florentinum & alij non nulli drach. 40. legunt. Succorum autem præfcriptorum, lib. 1. Quæ quantitas Succi longè minor eft & fuperatur ab omnibus huius medicamenti fimplicibus: adde quod calidior foret eius operatio, & fucci ingredientia vix caperent quæ infundi debent, eoque quidam decoquunt & infundunt in balneo occlufo. Syrupus ex Epithymo Mefuæ cui nomen ab Epithymo tanquam præcipuo agente drach. 20. tantum Epithymi primo loco habet: : eoque fi cui vnci. 4. pro drach. 4. fufficere videbitur, per nos liceat.*

Tanta multifariè eft huius Trypheræ Perficæ plerifque Galliæ, Germaniæ, Belgij, Angliæ, & Italiæ locis vfitatiffimæ, in ponderibus & menfuris varietas & fumma opinionum ambiguitas, vt fæpe nefciant perboni Medicamētarij quid fint acturi in concinnando, parandoq; hoc medicamine. Nicolaus Præpofitus initiò & Antidotarium Florentinum, Succorum Solani, Endiuiæ, Apij, ana. lib. 1. habent. Lupuli fuccum omifit Præpofitus, quem Florentinus non neglexit. Alij melius Succorum Solani,

Endiuiæ,
Apij, ana. lib. 2.
Succi Lupulorum, lib. 1. legunt.

Nicolaus Præpofitus, Antidotarium *Florentinum*, Adolphus Occonus & Ioubertus drachmas tres tantum facilimo errore, pro vnci vncijs tribus Violarum ficcarum aut viridium appofuere. Præpofitus & *Florentinus*, Rofas neglexere. Deinde poft vnci. 2. Folliculorum Senæ, vnciam vnam Agarici,

Quinquaginta

Quinquaginta Pruna Damascena, (interposita vncia dimidia Cassithæ,)
Myrobalanorum citrearum,
Kebularum
& Indarum, frixarum
oleo Amydalino dulci } singulorum vnc.2.
aut Violato,
subiunxerunt. *Cordus* tamen, *Rondelletius*, & Antidotarium siue Dispensarium Florentini Medicorum Collegij, drach.2. solum habent, cum Spicæ Indicæ drach.tribus. At *Occonus* vnc.2. esse legendas asserit, & Succorum omnium ana.lib.2.legit.

Quidam Epithymi, drach.4.tantùm: Sed pleriq; omnes drach.40.siue vnc.5.addidere.

In re dissensionis plena, quid agendum? vtilis memor sub pectore reconditi Rondelletiani consilij, in suis Antidotariorum prælectionibus publicis; eius hic vestigia, sequenda omninò suaderem, inuestigatis perspectisq; quibus hæc Triphera & huiusmodi medicamina opitulentur morbis, ex pollicitationum inscriptionibus: Solebat siquidem *Rondelletius* persæpè expositionem medicamenti compositi à facultatibus, in confusa adeò plurifaria opinionum diuersitate, initiari; deinde perpendere num ingredientia simplicia medicamenta possint explere, satisfacere & stare promissis.

Hæc Compositio tota ferè Myrobalanorum generibus constat & Rhabarbaro, eademq; lege qua Hamech Antidotus, duplici Myrobalanorum pondere; infuso nimirum & puluiusculo, donata.

Tripheram paruam congenerem statuit *Actuarius* libro de Medicamentorum compositione, quam in tres pluresue differentias, pro morborum causis & essentijs diuisit: cuius verba vsurpare authoritatis & exempli causa, lubuit; quæ sic habent:

'Parua Triphera dicta, prodest interaneorum doloribus, ac stomachi, imbecillitatiq; 'eiusdem ab humore contactæ: sanitatem tue'tur: estque ad multa alia perquam vtilis.

'Corticum Myrobal.Cebul.
'& eius vice, si velis,
'Indici, } singulorum partem vnam.
'& Bellelizis
'& Embelezis,

'Tusa & cribrata, misceto cum Rosaceo o'leo, & cum Melle despumato: conditum ser'uato. Potionis modus, duella ad tres vsq; Sex'tulas, ex egelida aqua.

' Qui voluerit perfectè interaneorum vtili'tati consulere, vt ea à noxis deiectionum asse'rat; & ab iniurijs earundem vindicet, Bdellij 'cæsij portionem addat.

' Si sanguine euacuando, auxilium adferre 'placet; Gummis torrefactæ partem adijcias. 'Cæterùm ad commoditatem imbecilli Sto'machi, & infernarum partium correctionem; 'Rosarum & Mastiches portionem vnam; A'nisi & Caryophyllorũ dimidiatas portiones 'adiunges. Contra Cordis micationes & vi'bratus; Xylaloen admiscebis. Aduersus se'nistram valetudinem, quam atra bilis creauit; 'pars Epithymi adponitur. Si Pituitæ de'iectionem moliri ;instituis; Alypum, id est 'album Turpetum adhibeas. Aduersus flatu'um turgentium molem, cruditatesque vt in'eant consortiam, adhibeto Zingiberis & Ga'langæ singulas portiones: item sitezium In'dicum, Capsicum, Pip.longum, teuue Cinna'momum, singula instar dimidiæ portionis, & 'commodum reddetur. Non desunt Medici, 'qui, vt venustiorem exhibeant colorem, Cro'cum adijciant.

Delicatam quandoquidem Tripheram Persicam dixere, quantitas tamen illa Myrobalanorum pulueris singulis exhibita dosibus, melle excepta; grata ori, palatoquè in delicijs esse nequit: imò potius mole molesta mollicellis delicasisque hominibus erit: quemadmodum omnis ferè Officinarum, pinguis *Minerua*, Medicaminum vulgatissimorum compositorum Cornúcopia. Quapropter hanc Trypheræ Persicæ antidotum, hoc qui sequitur modo, Chylarij siue succatiunculæ instar paratam, longè præferendam censerem: Eadem, parua dosi, præstabit, neque stomacho aut visceribus infesta erit, aut negotiũ facessere quantitate sine mole poterit.

Prestantior probabiliorq; Tryphera Persica parandi ratio.

Rec. Myrobalanorum Flauarum, vnc.3.ß.
Kebularum,
Indarum, ana. vnci. 3.
Bellericarum,
Emblicarum, ana.vnci.ß.

Trita aspergantur oleo Amigdalino, aut violaceo dulci, defricenturq; & frigantur, additis Rhabarbari, vnciis duabus,
Spicæ Indicæ, drach.5.
Agarici selectissimi lima derasi, vncia vna.
Epithymi vnci. quinque, siue drach. quadraginta.
Quatuor seminum frigidorum maiorum contusorum, singulorum vncia vna.
Macis,

Trociſcorum Diarhodon,
Cubebarum,
Santali albi aut rubri, ana.drach.2.
Succi Cydoniorum, (pro Antiſpodio) vncijs duabus.

Infundantur omnia in balneo Mariæ & circulentur, ex artis præceptis, occluſa duobus organis vitreis, quibus aurifabri aquam fortem aſſeruant; vno vaſe aromatibus dicato, altero verò, cæteris; affuſo infraſcripto decocto.

** Diacarthamum efficacius eſt in Podagra.*

Rec. Succorum Solani, Endiuiæ, Paludapij, Lupulorum — defæcatorum ſingulorum, lib.2. aut q.ſ.

In quibus decoque ad mollitiem lento igne Pruna Damaſcena N°. quinquaginta.

Adde poſtea folliculorum Senæ, unci.2. vel vnc.3. aut vnc.4. foliorum Senæ contuſorum.

Flor. Viol. virid. & Roſarum recentium, — ana. vnci.3. vel vnci.4. aut violarum recentiũ ſiccarum vnc.1. Succi Roſarum. dra.6.

** Elec. de Citr. febribus pituitoſis magis accommodatum eſt.*

Caſſithæ, Aniſi, — ana. vnci.ſ.

Efferueant vnica aut duabus ebullitionibus. Infuſa calidè perſtent diem & noctem: deinde colentur & exprimentur. Expreſſo affundatur vna pars liquoris cum Myrobalanorum generibus, & cæteris ſupraſcriptis, Epithymo, Agarico, ſpica & ſeminibus frigidis maioribus. Circulentur, addendo, circulatione vtriuſq; vitrei vaſis peractâ, colaturæ & expreſſioni Aceti vini peroptimi, vnci.12. Deinde in vna huius liquoris per colum purgati parte, infunde,

Thamar-Indorum. vnci.3.

Caſſiæ è ſiliquis fiſtuliſué extractæ, vnc.4.

Hic è ſiliquis extractæ legendum, quia dicit poſtea; colentur & a grauis mundentur.

Mannæ vnci.1.ſ. per cribrum cernentur.

In alia colati parte diſſolue Sacchari optimi vnc.16.

Sacchari violati, vnc.12. Condiantur & vniantur omnia ſimul vaſe lapideo aut fictili, in cineribus calidis, vel molliſſimo igne. Refrigeratis omnibus, quia adureretur & in vnum coiret, inſperge pulueris.

** Corticis Citri melle conditi in hac compoſitione magis conueniunt ob deterſionem.*

Maſtiches Chiæ, drach.2. Inſtar Electuarij aut concreti mellis redigantur.

Docebo aliâs maiora, cum hæc grata fore intellexero: ingratis enim inſeruire nefas: ſcite tamen non indignum Medicamina, & materiam medicam, agnitis morbis, morbificiſq; cauſis (quicquid multi effutiant) medicatricis artis arma eſſe, non ſecus ac *Neruis belli*, vt fertur, *Pecunia*.

Elect: è Citro ſolutini Monſpelienſium & Rondelletij emendata deſcriptio.

*IN noſtris offic. diſpenſatur Electuarium in forma tabellarũ quod effectu reſpondet * Diacarthamo, vocaturq; elect. è Citro ſolutiuum, ad differentiam non ſoluentis. A Diacartamo non multùm differt, niſi quòd hoc pituitam craſſam magis attrahit ob Turbith. Altero illorum carere poſſumus: ſed quia eſt apud nos in maximo vſu, & caſtigata à Domino Falcone, nolui ego prætermittere. Subſtitui poſt in locum Diaturbith, eſtq; medicamentum purgans, ex cortice Citri, Scamonio, & Turbith compoſitum à recentioribus. Electua. de Cito compoſitum ad euacuandam pituitam bili permixtam, non recipit* multùm *craſſa & adſtringentia: quare in pituitoſis * febribus non erit reijciendũ. Recipit pul. diatragacanthi frigidi cum diachartamo & carnem Cidoniorum, & alia, quæ pituitam detergunt: alia, quæ attenuant, & ad iuncturas deducunt, quare in morbo articulari Diacarthamum erit ex vſu: hoc verò in morbũ pituitoſis, ſi ſine affluxu ſint. In eductione pituitæ craſſæ ſemper aliqua humida ſunt permiſcenda, nè nimium deſiccata pituita educi nequeat. Compoſitio talis erit.*

Rec. Conſeruæ Corticum Citri Melle conditi, Violarum, Borrangis, Turbith, pul. Senæ. — ana. drac. 10.
Pulueris Diagredij,
Pul. ſp. Diatragachanthi frig. ana. vnc.ſ.
Zingiberis, ſcrup.3.
Aniſi, drach.1.ſ.
Sacchari, vnc.24.
Miſce fiat Electuarium ex arte.

*Hoc Medicamentum * Citri corticem recipit pro materia, & medicamento ventriculum reficiente, & quia minus aſtringit, cum Turbith magis conuenit, & in Morbis magis pituitoſis non eſſet reijciendum, ſed potius eligendum: quia hæc compoſitio ad pituitoſa eſt, ad quæ detergenda Mel eſt optimum & magis aptum. Conſeruæ Bug. Borag. & Viol. magna vtilitate ponuntur, quia humidæ cùm ſint, ſiccitatem & calorẽ Turbith & Diagredij ſua humiditate temperant, & prohibent, ne pituita exiccata difficilius expellatur. Nam, vt Gal. ait de pleuriticis medicamentis, aliquod miſcendum eſt medicamentum humidum,*

humidum, ne pituita exiccetur in thorace. Pituitam educentia prosunt magis in forma pil. idq; propter longam moram, quæ est necessaria ad pituitæ crassitiem. Turbith & Diagred. ponuntur æquali pondere, quod minus probo: Mitius esset, si Diagredium minori quantitate poneretur, vt potius iuuaret operationem Turbith, quàm suam, nisi bilem traheret. Hoc Medicamentum magis pituitosum est, quia si biliosum esset, non adderetur Turbith, quod crassam pituitam trahit. Sed quando trahenda est pituita crassa oportet iuuare actionem illam minima quantitate Diagredij, quod accelerat Turbith operationem: quare optimum erit, vt Diagredij vnc. ſ. tantùm ponatur. Nonnulli Sacch. lib. 3. nos autem lib. 2. adiungi volumus, ne augeatur mole. Medicamentum efficatius erit, cùm Diagredij dosim minuerimus. Reperitur & alia descriptio, quæ in hoc tantùm ab hac differt, quòd Conseruam Viol. non recipiat, quæ magis refrigerat & humectat, sed Buglossi. Sed hæc differentia non est magna.

Ex hac compositione fieri potest Liquamentum, quemadmodum ex Diacarthami Electario sequenti Cnico-Liquamentum. Dosis erit drachmæ vnius, quatuor scrupulorum, sesqui drachmæ, & robustioribus drachmarum duarum.

De Diacarthamo Electuarium.

IN forma sicca fit electuarium hoc, quod pituitã purgat satis potenter, & recipit detergentia & pituitã ducentia, & ad accelerationem aliquid Diagredij. Vis medicamenti nonnunquam tanta est, vt à iuncturis trahat. Præparatur *autem hoc modo.*

Rec. *Diatragacanthi. frig. vnci. ſ.*
Carnium Cyroniorum vnci. 1.*
Medulæ carth. vnci. 4.
Ginziberis albi, drach. 2.
Diagredij, drach. 3.
Turbith albi, drach. 6.
Mannæ granatæ,
Mellis Ros. collati, ana. vnci. 1.
Saccha. candi, drach. 6.
Hermodactyllorum, drach 4.
Sacch. *in aqua dissoluti, q. ſ. fiat Electuarium in tabulis.*

Hæc compositio est Arabum, quia solent semper ad corroborationem ventriculi & hepatis aliqua astringentia addere, vel ad impetum Diagredij & Turbith compescendum. Si Penidiæ ponerentur loco Tragacanthi, vel loco carnium Cytonyorum, compositio magis communis esset ad omnes affectiones pituitosas. Hanc Compositionem aliqui non intelligentes componendi rationem vituperant, sed nulla ratione, quod efficatior sit, soluãtque nimiùm. Sed istis respondebimus, Medicamẽta fortia in minori quantitate assumpta esse debilia: *Præterea non animaduertunt hanc compositionem factam esse ad pituitæ euacuationem, quæ si à medicamentis siccioribus trahatur, propter exiccationem tenuioris partis, difficilimè euacuatur. Vt igitur temperetur siccitas medicamentorum, admiscent Diatragacanthum frigidum, & vt facilius purgetur, Mel & Saccharum ad detersionem. Et quia hac compositione vtuntur in morbo articulari, addiderunt carnem Cytoniorum. Sed multo melius esset Corticem Citri conditi aprosuisse, vel Dactylorum carnem coctam & contusam, vt in Diaphœnico. Desideratur in hac compositione parum Anisi ad flatuum discutionem: Nam hæc laxantia & dulcia solent flatus gignere, quanquam Zingiber incidendo pituitam & calfaciendo id facere potest, sed non sufficienter: Quare si Anisum, & Fœnic. addideris, soluet cum minori molestia & læsione. Valet hæc compositio in pituitosis, biliosis, & melancholicis affectibus: sed in melancholicis detur cum decoctione melancholiam purgante. Minus conuenit in biliosis. Chartami medulla pituitam purgat, & reddit corpus immune omnium obstructionum. Diagredium purgat bilem.* Ponitur *autem in medicamentis articulorum ob duplicem rationem, tum quia facit mèdicamentum penetrare & operationem accelerat, tum quia morbus articularis ex sola pituita non fit, sed bili admixta. Quomodo enim posset pituita in articulos penetrare ac peruenire, nisi opem ferente bile? Quod si Diagredium penetret purgetque bilem, ideo morbis articulorum conuenit. Prodest ad euacuationem choleræ & phegmatis:* Purgat *enim pituitam propter Turbith, & medullam seminis Carthami: bilem verò, propter Diagredium. Adhæc purgat humorem melancholicum, & ego multas febres quartanas curaui vsu diachartami potius, quàm confectionis Hamech, aut alio modo.*

* *Dactyllorum melior erit.*

Diacnicum cum Citro Solutiuum Phlegmagogum & Hydragogum, *quartana febre affectis, vt si quid aliud, vtilissimum.*

Respondet Diacarthamo & Electuario è Citro solutiuo Monspeliensium. Quia cecutiunt omnes in varia & confusa lectione Diacnici & Electarij è Citro solutiui Monspeliensium; ex his duobus Electarijs, vnam fecimus, mentẽ siue intentionem, scopum & normam Rondeletij sequuti.

HÆc Compositio à Cnico siue Carthamo nomen accepit, tanquam præcipuo agente:

gente: merito igitur vnci. 4. Medullæ seminis Cnic. cum Rondelletio legendum, pro dra. 4. (vt deprauatè habent omnia exemplaria) censemus. Ad hæc Cnici semen omnium viscerum obstuctiones reserat; colluuiem propellit, & pituitam purgat egregiè.

Rec. autem Medullæ seminis Cnici vnc. 4. vel eius loco sume seminis Cnici boni & pleni vnci. 13. drach. 6. scrup. 2.
(ex scrup. autem seminis habetis G. 6. Medullæ) Contundantur, & fiat emulctio ex aqua mulsa, vel iure Gallinacei, vt docet Dioscor.
Conser. Corticis Citri Melle conditi vnci. 1. s.
Conser. Violarum &
Florum Borraginis, ana. drach. 10.
Carnis Dactyllorum vino albo macceratorum, vnci. 1.
Pul. specierum Diatragacanthi frig. drac. 6.
Turbith. vnci. 1. drach. 6.
Diagredij vel Scamonij, vnci. s. scrup. 2.
Zingiberis albi, drach. 1. s.
Hermodactyllorum &
Senæ, ana, drach. 5.
* Noi olei, Spiritus Anisi, vel
Fœniculi Coclearia tria Mastiches, scrup. 4.
Mellis optimi despumati, vnci. 12.
Sacchari albi, vnci. 15. Dissoluatur in vnci. 1. s. succi Cythoniorum & s. q. aquæ mulsæ.
Terenda terantur & permisceantur.

Caryocostinum.

Diacnico subiunximus Caryocostinum, quia in frequentissimo vsu est apud quosdam Londinenses ad articulares affectus podagricosque dolores: materiâ tamen defluente; præstaret vti Rhabarbaro & Myrobalanis; aut saltem permixtis Hermodactylis, Scammonio, aut Diagredio & sequentibus.

Rec. Hermodactylorum,
Diagredij, ana. drach. 6.
Caryophyllorum,
Costi,
Cumini,
Zinginberis, ana. dach. 3.
Mellis despumati ex vino albo aromatico triplum, id est, vnci. 9. Misceantur & fiat Conditum.

Vini vis, vti Mellis longa coctura resoluitur: præstaret vti duabus partibus Mellis despumati mollissimo igne affuso pauco liquore & Vini Passi aut Sapæ parte vna.

Electuarium e Succo Rosarum.

E *Succo Rosarum paratur Electuarium bilem flauam euacuans fortiter neq; admodum calfaciens, quod in forma Opiatæ parari potest, vel in forma dura & sicca. Et quia aliqui sicca libentius, quàm humida accipiunt; optimum erit in formam tabellarum reducere, vt maiores consueuerunt. Huius medicamenti multæ sunt descriptiones, etiam in eodem antidotario, ita vt in dubio sit Pharmacopola, quam debeat eligere: quare non erit præter institutum indicare, quæ omnium magis probanda sit. Alia enim est Nicolai, alia Mesuæ, alia Syluij, quæ est secunda Nicolai parùm mutata. Sed nos illam secundam magis probamus: Alia Tralliani; sed cur descriptionem Nicolai potius, quam aliorum præelegerimus & retinuerimus, danda est ratio, ne temere aut malo animo id factum esse existimetur. Nicolai compositio, quia efficatior & paratu facilior, idcirco à nobis eligitur: Illa verò Mes. maiorem quantitatem Trochiscorũ recipit, qui nimium astringunt & simul alia calida habet, vt Galliam & Crocũ, quæ nihil aliud efficiunt, quàm corpus calfaciendo, febrem ac bilem accendere, neque hoc impedire possunt Trochisci Oxyacanthæ, id est, Berberis. Molem etiam augendo medicamentum reddunt imbecilius, vt maior quantitas danda sit ægro magno cum eius fastidio & sumptu. Altera quæ ad Syluium refertur, quæ parum ab illa Mes. differt, media est inter Mes. & Nicol. compositionem; ob id paulo melior, quod expunxerit Trociscos de Spodio, & trium Sandalorũ genera substituerit ana. drach. 6. ex Nicolai compositione mutuò accipiens. Crocum abstulit, Galliam Moscatam reliquit, sed cum Melle & Sacch. parandum docet, quod fieri non potest: Nam parùm conuenire videtur Mel, quia hæc compositio ad bilem, non pituitam paratur: Adde quod Mel biliosis aduersum est. Præterea humidius redderet Electuarium nec posset cõmodè in formam siccam reduci. Denique moles eius aucta est multis medicamentis castigantibus & corroborantibus, quibus non erat valde opus: Nam Scammonij calor, tenuitas & malitia satis ex succo Rosarum, Sandalis & Antispodio castigatur: quare non est opus plura addere: molem enim augent. Nicolai descriptio talis est.*

Rec. *Sacchari solidi,*
Succi Ros. ana. lib. 1. & vnci. 4.
Omnium Santalorum, ana. drach. 6.

Spodij, drach. 3.
Diagredij, drach. 12.
Caphuræ, scrup. 1.

Chaphura calida est & tenuium partium, quæ si pura est, species est Asphalti: si spuria, sublimatio Mastiches. Nos vero hanc descriptionem sic castigamus. Pro Spodio Cannæ, vel Eboris, ponatur Antispodium ex malis Cotoneis, vel Myrtho paratum, vt docet Dioscorides capite de Antispodio: nam malum Cydonium aliquam habet societatem cum Diagredio, & illud Antispodium aliquam seruat astrictionem, ad Scammonij præparationem & ventriculi corroboratione. Et quando illud ponitur, pro Diagr. Scammoneum ponere sufficit & efficatius erit. Caphuram expungendam censemus, quia nimis tenuium est partium, & calfacit potius, quam refrigerat, quod inutile est ad bilem. Ingrato enim odore suo Caphura hic non conuenit. Tenuitas verò partium in medicamentis soluentibus est fugienda: nam deducit ad cor, & per abditissimas vertriculi partes purgans medicamentum, quod est ex genere venenosorum. Præterea hæc compositio plura reficcantia recipit, quæ ex accidenti retinent. Caphuræ loco Mastichem reposuimus, quia plus habet astrictionis, & minus est tenuium partium, & ventriculum iuuabit. Quod si quis Gummi tragacanthi, scrup. 1. velit substituere, melius erit. Apud Trallianum reperitur etiam descriptio, vt docet Syl. in com. Mes. quæ non ad bilem, sed bilem & pituitam euacuandam, & articularem morbum facta est. propter Succum Ros. & Scammoneum. Recipit Piperis drach. 1. Agarici, drach. ß. paraturque cum Melle hoc medicamentum, quod propter Mel, & Piper calidius est, quam oportet esse medicamentum laxans bilem, quæ calidissima est, & tenuissima, vt quæ diffluat in articulos. Hoc prudenter factum est, quod drach. ß. Agar. addita, si poneretur drach. 1. bilem traheret, sine Pipere oportebat esse. Quòd si ad pituitæ attenuationem, oportet aliquid vt Zingiber cum Agarico esse, & in minori quantitas poni debet. Adde quod Zingib. magis quam Piper cum Agarico conueniret. Hæc Compositio Rhodomel Actuarij est, si Piper auferatur. In eodem Alexandro reperitur alia huius compositionis descriptio, quæ ita fit.

Rec. *Succi Viol. vnci. 3. aut 4.*
Scammonij, vnci. 1.
Lactis Tithymali, drach. 2. (Sammonium semper ponitur in compositione, in qua sunt astringentia, non autem Diagredium)
Mellis attici, drach. 1.

Hæc Compositio efficatior est, & propter Lac Tithymali magis venenosa. Mel additur, quo ventriculus roborari possit, vel impetum & acrimoniam obtundere. Quare alla Nicolai omnibus preponenda, quam correximus, vt sequitur.

Rec. *Sacch. solidi,*
Succi Ros. ana. lib. 1. & vnci. 4.
Omnium Sandallorum, ana. drach. 6.
Antispodij ex Cotoneis, vel Myrtho, drach. 3.
Scammonij, drach. 12.
Mastiches vel Gummi Tragacanthi, scrup. 1. ß. vel vtriusq. gr. 15. aut 18. fiat Electuarium in tabulis. Seruetur in arca lignea, & loco sicco. Est cholagogum forte, quo vtendum in biliosis affectibus, qui non sunt cum defluxione: nam si cum defluxione essent, tunc Rhab. adiungere deberemus vel Myrob. & hoc in morbo articulari à bile facto. Paranda est hæc Compositio, dum adhuc Succus Ros. est recens: Antiquatus enim redditur minus laxans. Antispodium abluendum est, aqua Endiuiæ, vel Cichorij, vt empyreuma deponat. Sandali dicuntur refrigerare, quod de Citrino, non rubro dubitandum est. Sed nihil impedit ex diuersa substantia lignea, Sandal. tenui scilicet calida & terrea constare. Nux Moscata omissa est in hac compositione, quod vomitum moneat, nisi fuerit omphacina, ob abundans oleum.*

* Hoc nolunt credere morosi censores critici.

Cholagogum Rosatum Clemens, omni ætati vtile, ori, ventriculo & visceribus gratum, *febribus & affectibus omnibus biliosis aptum.*

Respondet Electuario Rosato, Elect. è Prunis solutiuo &. Elect. è Psyllio.

Hæc & quamplurima huiusmodi purgantia Medicamenta in Chymismatæ redigere operæpretium.

Rec. Succi Rosarum rub. vnci. 15.
Sacchari albi, vnci. 36.
Succi Borraginis,
Endiuiæ, ana. vnci. 10.
Prunorum, vnci. 20. quæ exhibent pulpæ solidiusculæ, vnci. 16.
Passularum à stipitibus mundatarum, vnci. 6. quarum pulpa solidiuscula est vnciarum 3. Pruna & Passulæ coquantur separatim ad mollitiem ex decocto sequenti, & per setaceum cernantur.

Rec. Cichorei totius,
Acetosæ,
Polytrichi, vel Adianthi, ana. m. 3.
Hordei integri, m. 1.
Glycyrrhizæ mundæ, vnci. 1.

Florum violarum,
Borraginis, ana.M. 1.
Anisi, vnci.1.ſ.

Fiat omnium decoctio in ſ.q.aquæ ad lib.4. In cuius colatura coque in vaſe occluſo Pruna & Paſſulas. In reſiduo infunde, coque leniter Seminis * Pſyllij, vnci. 1. drach. 4. addendo Succum Endiuiæ & Borraginis.

Quatuor ſeminum frigid. maiorum,
Sem: Lactucæ,
Oxalidis, &
Portulacæ contuſorum, ana. vnci. ſ.
Caſſithæ, M. 1.
Epithymi, P. 1.

* *Pſyllium non decoquentum, quia vis refrigerandi in ſuperficie eſt: Coctio partes calidiſſimas elicit, omnium ſententia & ſuffragio.*

Diſſolue G. Trahacanthi, drach. 1. ſ.

Saccharum, & Succus Roſarum coquantur ad Electuarij ſolidiuſculi conſiſtentiam dein de pulpæ & emulctiones ſeminũ addantur, iterumque coquantur lento admodum igni; tum demum inſperge puluerum

Cinnamomi electi, vnci. ſ.
Santalorum rub. vnci. 1.ſ.
Santal. alborum, drach. 6.
Caryophyllorum, ſcrup. 2.
Surculorum vel Foliorum Lentiſci, drach. 1.ſ.
vel Garyophyllorum, ſcrup. 2. penuriâ foliorum & ſurculorum Lentiſci.
Macis, ſcrup. 4.
Nardi,
Aſari, ana. ſcrup. 1. ſ.

Adde denique ſingulis lib. ſiue vnci. 12. huius Electuarij, Scammonij optimi vnc. 1. cocti in vnc. 2. Succi Roſarum lento igne vel cineribus calidis, quemadmodum coquitur á Meſue in ſuo Elect. Roſato: ab igne remotis adde Maſtiches, drach. 1.

Si velis minus purgare, vtere minori doſi. medicamenta enim validiora minori doſi aſſumpta, debila ſunt, vt docet *Rondelletius* de Diacarthamo agens.

Chylarium Melanagogum Sanguinem *defæcans, & ſeroſa excrementa euacuans, omnibus cutis & cuticula vitiis, lepræ & elephantiaſi conueniens, ſiue à bile, ſiue à pituita ſalſa. Spleneticum & Hepaticum medicamentum efficax.*

Rec. Succorum Roſarum rub. defæcatorum,
Succi Fumariæ,
Lupulorum,
Borraginis,
Pomorum dulcium,
Mercurialis,
Endiuiæ vel Cichorei, Vini albi, ana. lib. 1.

Quibus decoque ſequentia in balneo operculo occluſa, vaſis idoneis excepta, ſecundum artis leges.

Rec. Polypodij recentis, & adhuc viridis è quercu vel fraxino, vnci. 6.
Foliorum Senæ mundatorum, vnci. 9.
Summitatum & florum Thymi,
Caſſithæ, &
Abſynthj, ana. drach. 6.
Radicum Lapathii acuti virentium,
Helenii,
Ebuli vel Corticis radicum Sambuci,
Corticis rad. Fraxini, &
Populi nigri, ana. vnci. 1.ſ.
Capillorum Veneris vel Polytrici,
Aſplenii
Chamædryos,
Chamæpityos, ana. m. 1. ſ.
Florum Chamæmeli Romani,
& Cotulæ fœtidæ ſiue Parthenii, ana. m. 1.
Seminis Cnici, vnci. 3.
Sem: Aniſi,
Fœniculi,
Carui, ana. drach. 6.

Contuſis, infuſis, decoctis, expreſſis & tranſcolatis, infunde

Agarici candiſſimi & leuiſſimi,
Hermodactylorum, &
Pulpæ Colocynthidis ana. vnc. 1.
Omnium Myrobalanorum ana. drach. 2.
Zingiberis, Cinnamomi, Schœnanthi, Macis, Galangæ, Garyophyllorum, ana. drac. 1.

Iterum expreſſis & defæcatis percoquantur lento admodum igni cum mellis candidi *deſpumati* lib. 1. ad mellis vel Electarij liquidi craſſitudinem: Addendo ſingulis lib. Scammonij præparati vel cocti in ſucco Roſarum, vt antè diximus dra. 5. pul. Gummi Arab. ſcru. 1.

Extremis morbis adijciuntur vniuerſæ compoſitioni

Hellebori albi
& nigri ana. vnc. ſ. *fiat Chylarium, doſis à drach. 1. ad duas.*

Catharticum Hydragogum.

Rec. Radicum Graminis vnc. 6.
Rad. Aſari vnc. 1.
Corymborum Hederæ arboreæ vnc. 4.
Garyophillorum

Garyophillorum, Galangæ tenuis ana. dr. 2.
Cinnamomi drach. 4.

Coquantur ex arte, vt dixi modò in f. q. aquæ mulfæ, & lib. 1. vini albi, ad lib. 1. Colaturæ adde Succorum rad. Iridis & Brafficæ marinæ, ana. lib. f.

Succorum Chamælææ & Thymelææ, densatorũ, vt docuimus capite de Chamælæa in Aduersariis, ana. vnci. 3.

Vel eorundem vice in regionibus frigidis quæ carent, vel non abundant Chamælea & vt Thymelęa sume Extracti Laureolæ vel Gratiolæ præparatæ, vnci. 2. f.

Percoquantur igni lento cum Sacchari, lib. 1. Ab igne, vbi abstuleris, adde pulueris radicis Mechioacæ, vnci. 2.
Tartari albi, &
Spic. Aromatici Rof. ana. vnci. f.
Macis drach. 2.
Olei Stillatitii Cinnamomi,
Caryophyl. &
Anisi, ana. scrup. f.

Datur ex aqua Graminis & Mulsa à drach. 3. ad drach. 4. cum parua quantitate Melanogogi & Asari decocto.

De Confectionibvs Aromaticis.

Aromaticum Rosatum.

Rondel.

IN officina, vt bene instructa fit, Confectiones, vt vocant, aromaticas esse oportet, & in forma pul. & in forma opiatæ. In forma Confectionis parantur, quæ vulgò Aromaticæ vocantur, ab eo, quod vincit; vt Caryophillatum à Caryophyllis, Aromaticum Rosatum, à Rosis. Et quia à diuersis fuerunt hæc, varijs descripta sunt modis: Idcircò delectus eft habendus, vt in Aromaticis est Aromaticum Rof. descriptione *Gabrielis*, receptũ à maioribus nostris: quanquam illud *Mef.* non minus laudandum sit. Est & aliud Nardinum, & aliud Moscatum: sed quia vsus recipit, illud etiam retinendum censemus, & Aromaticum Moscatum, de quo suo loco dicemus. Possunt hæc omnia Antidota uocari, quia ad morbos longos, & ad venenata valent talia medicamenta. Antidotus Aromatica ex *Ioanne Damasceno* descriptione *Gabrielis*, recipit varia medicamenta præciosa, vt

Rec. Rof. rub. amotis vnguibus drac. 15.
Glycirrhizæ rasæ drach. 7.
Cinnamomi electi drach. 5.
Sandali Moscatelini (pro ligno aloës, quia amarum) Sandali Citrini, ana. drach. 3.
Macis Caryophyl. ana. drach. 2. f.
Gummi Arab. Tragacanthi leuiter assatorum ana. drach. 2. & scrup. 2.
Nucis Moscatæ, Cardamomi, Galangæ paruæ ana. drach. 1.
Ambræ, Spicæ Nardi ana. scrup. 2.
Moschi scrup. 1.

Syrup. Conseruationis Corticis Citri q. f. pro facienda confectione, vel Sacch. dissoluti in aqua Mentæ, vel Absynthij stillatitia. Fiat ex eo Electuarium siccum, vel cum vino & pauco Sacch. excipiantur, & fiant Trochisci. Hanc compositionem retinendam ad affectus intestinorum, ventris, hepatis, & splenis, frigidos & humidos censemus. Nos in ordinẽ redegimus, quo debent simplicia collocari, & nullorum pondus immutauimus. * Lignum Aloës, tanquam adulterinum, & rarò inuentum, expunximus. Sandali partem internam (quæ muscatelina, ab odore grato est, non minus siccam, non minus odoratam, neque à calore multum discedit: Etsi Sandalum vulgò frigidum existimetur, est tamen cal. vt sapor acris post masticationem, & odor indicant (Sed de eius viribus plura suo loco) In eius locum posuimus, quod in alijs omnibus compositionibus, vbi similiter occurrit, substituendum putamus. Sed ne quis miretur, quòd aliquando Citrinum, loco ligni Aloes ponamus, huic sic respondemus, hoc à nobis fieri, quando Citrinum alioqui non recipit compositio: Perpetuò enim magis placet Moscatelinum. Quòd si desit Moscatelinum; optimum & verum Citrinum odoratissimum eius loco sumetur. Gummi Tragacanti, & Arabicum expungere noluimus, quanquam sint emplastica viscosa; sed quia siccant parum, inijciuntur, vt etiam alia aliquando hærere faciant in tunicis ventris: quam viscositatem, vt quod ammodo dimitterent, assari imperauimus. Quòd cum Syr. conseruationis Citri excipiantur, prætermisso Syr. Rof. *simplici (non laxat.)* vel Viol. id fecimus, vt medicamentum hoc esset magis accommodatum scopo, cuius gratia paratur: Fit enim ad ventris actionem tuendam, calfaciendo & siccando. Redderetur autem minus cal. & minus astringens. Et quia ad tabellas parandas opus est pul. in pul. etiam iussimus fieri. Et quoniam, vt cap. de Trochiscis docebimus; hæc forma medicamentorum conuenientissima est ad odorum conseruation em; imperauimus, vt vino exciperentur, & in Trochiscos redigerentur: Cùm tabellas parare volent, Sacch. dissoluant, & decoquant in aqua Menthæ vel Absynth. Hoc Arom. Rof. sufficit habere paratum pr o Aromatico Rof. Mef. &

* *Xylo-aloës hodie satis & frequens. Aduersa. 440. Obseruat. 576.*

& Arom.Caryophillato,pro Confectione Dia Cinamomum,pro Diatrium pipereum,Diacalamentho, Diaspolitico, & est gratissimum,ob odoris & saporis suauitate.

Aromaticum Rof.Mesuæ. Aromat.Caryophyllat. Confectio Diacinnamomi.

L'Obel.) *Aromaticum Rosatum & Caryophyllatum.*

CAryophyllatum similes habet vires Aromatico Rosato *Gabrielis*, ideo non dispēsandum: plus tamen siccat & calefacit. Siquando opus fuerit Aromatico Caryophillato, licebit tabellas siue rhombos singulos guttula olei Stillatitij Caryoph, lenire aut irrogare.

Validè Aromaticæ confectiones, non modo stomachicæ, hepaticæ, cephalicæ, aut visceribus dicatæ, sed cordi amicæ sunt, spiritus recreant, & cor corroborant.

Syrupi Conseruationis Corticis Citri vel Sacc hari, q.s.] Officinæ omnes cum Cordo, vnc. duodecim Syrupi aut Sacchari, miscent vnc.vnam specierum.

Caryophilli hodie notissimi: omnium integerrimi, optimi & selectissimi sunt, quales in his aromaticis & omnibus medicamentis eligi debent, quos fæminas fecit Auicennas, & Anthophyllos, id est flores & fructus masculos, qui cum pediculis Festucis siue Fustis vocatis deterioris notæ sunt, minorisque efficaciæ. Omnino improbandi & reijciendi Caryophylli, suppressa naue, aquamarina perfusi, aut chymicè, extracto oleo, effæti, aqua macerati, iterumque exiccati, & mangoziati, alijsque optimis Caryophyllis permixti vaferrimo Hebreorum, Semi-hebreorum, (vulgò Maranorum) seplasiorumque quorundam lucro inhiantium, dolo malo.

In Aromatico Caryophyllato, primario loco Caryophylli præponuntur, & maiore pondere, à quibus nomen contraxit Compositio, priscorum exemplo: vti in proximè subsequenti Aromatico Rosato, animaduertere licebit, in quo Rosæ cætera prævalent.

CARYOPHYLLORVM Ramusculus, reddendus Aduersar. pag. 427.

Caryophylly albi Indici.

Anthophylli.

CAryophillorum meminimus in Stirpium Aduersarijs, pag. 427. & folia Arantij mali diximus; Citrijs tamen aut Laurinis proximiora, minimè pinnata: ramulum adhuc habemus foliorum cum Caryophyllis, munere amicissimi & honestiss. viri *Iacobi Cannin* Medio-Castr. Zelandorum pharmacopolæ peritissimi & nitidissimi, acceptum à diligentissimis naucleris Zelandis renauigantibus ex Indijs Orientalibus; cuius iconem ad viuum delineari procuraui, cum Caryophyllis nouis Indicis albis nuncupatis, Veronâ missis a præstantissimo amico *D. I. Ponâ* pharmacapola Veronensi callentissimo, cum alijs nonnullis exoticis, rarissimisq; fructibus, seminibus & rotundis Caryophyllis Plinianis creditis, de quibus plura in nostris Stirpium illustrationibus,

Albos vocatos Caryophyllos diceres flosculos albidos conuolutos esse cuiusdam ignotæ Indicæ Plantæ, Caryophyllorũ aut alabastriculi aut radimenti cuiusdam floris Maluæ aut Solani (cuius sententiæ est etiã D. *Clusius*) occlusi, instar effigiatos, qui diu in hunc diem odoris fragrantiam Caryophylleam seruant aromaticam.

Scitè admodum monet *Clusius* noster, quã parum fidei sit adhibendam authoribus, qui veritatis assertores se gloriantur, & plantas ad viuum expressas asserunt; cùm tamen ipsorum icones nullius Stirpis viuam imitentur effigiem, cuius farraginis (qui sua tamen transcrip-sit ex Garcia ab Orta) *Christophorus à Costa* fuit, dum fictitiam Caryophyllorum iconem exhibuit, in qua Ficuum modo ex ligno inter folia Caryophyllos nasci ait. Caryophyllos, *Clusius* contra

tra

tra ex inspectione, vti nos muriâ conditos, petiolis brachiatis aut festucis, vulgô, *Fustes* inhærentes expressit.

Linscoto Caryophyllorum arbor Lauro similis est: flores initio albent, deinde virescunt, tandem rubent, & duriores euadunt, nostriq; Cariophilli fiunt. Prouenit in Molucæ insulis, quæ quinque sunt, sub æquatore sitæ.

Rhomborum suauissimorum concinior blandaq; magis parandi ratio.

QVidam suauissima parant Electaria Aromatica infusis speciebus Rosaceæ parua quantitate, deinde transcolatis & nulla aut paux illa coctura, ne vis aromatum expiret, excocto artificiosé instar Penidiarum saccharo, rhombosq; efformant.

Huiusmodi multæ aromaticæ conflantur & concinnantur, scitæ elegantiæ & suauitatis blanditiæ, ex stillatitijs Cinnamomi, Caryophyllorum, Anisi, Citrij mali corticum, Melliscophylli, Moscho & Ambra conditorum & Saccharo.

Rec. Rosarum rubrarum amotis vnguibus,] Rosarum vngues excidi solent, anquam partes Rosæ humidiores corruptelæ obnoxiæ, tum etiam vt Rosei conciliati colois compositioni nihil derogetur.

Loco Santali Machoziri siue Citrini; albo aut rubro Santalo vti licebit. Aliqui tamen, citrina Santala, etsi calidiuscula, in compositionibus refrigerantibus, rectè addita opinantur; vt caliditate multis frigidis admixta, altius refrigerent.

Aromaticum Moscatum.

Rondel.

ARomaticū Moscatum à Moscho dictum, quia efficacissimum est ad syncopas & alios affectus, in quibus vtilia sunt odorata. Prætereà in multis alijs censerem odorata auferenda, quia in multis morbis non conueniunt vt in affectibus vteri, qui per consensum fiunt; vt in dolore capitis, epilepsia, vertigine, & scotomate, nec in vterinis affectibus omnibus, neque ægris omnibus, vel quia offenduntur odoratis, vel quia hæc faciunt remedia multùm præciosa & cara. Quòd si Diamargaritum frigidum, vel calidum, vel Arom. Rosarum, vel alia medicamenta, quæ hæc omnia recipiunt, sine istis parentur; liberum esset Medicis ea addere, & Pharmacopolę, cùm Medici imperarent faciendum, grana aliquot inijcerent. Hoc non esset molestum, neq; Medicis imperare, neq; Pharmacopeis facere, & nè deciperentur, admonere illos oporteret, vt pararent esiam pul. alios sine Mosco & Ambra, & sine Auro & Argento; neque etiam existimandum ista esse tam necessaria, vt his carere non possimus. Nam & *Gal.* & *Hipp.* sine istis curarunt, & fœlicissimè. Nos tamen illud apponemus.

Rec. *Cinna. drach.* 10.
Sandali Moscatelini (*pro ligno aloës*) *drach.* 7.
Ambræ drach. 3.
Mosci scrup. 2.

In aqua Rosar. in qua maceratum sit Gummi Tragach. fiant Trochisci, seruentur vsui in vase vitreo & loco minus calido. Odoratius esset, & paratu facilius, si Moscus poneretur ad drach. 2. *& Ambra ad scrup.* 2.

Nam plus Mosci non adulterati reperitur, quã Ambræ, & frequentius minori precio venditur: & cùm sint eiusdem facultatis, non mutatur vis medicamenti. Hoc faciendum docebat Dominus Falco *in compositione illa nobilissima Alkermes, siue ex Cocco. Duplanda erit quantitas huius compositionis, si ad alium finem præparetur.*

AMbra] De veterioribus Græcis, *Hippocrati*, *Theophrasto*, *Dioscoridi*, *Galeno* & alijs ignoti gemini Ambari, fusci, & ex leucophæo mustellino colore cinerej fragrantissimi eximiæ suauitatis odoris, carissimi commendatissimiq; (materna vernacula lingua *Grisei* siue *Ambregris* vocati, ad differentiam triplicis coloris fului, citrini & albi Succini siue Officinarum Ambræ & Arabium Carabes) orta, inter varios Scriptores, varia vaniloquentia diffidentia est: nonulli siquidem Fucum, Muscum marinum quo Infectores vtuntur, alij itidem Fungum marinũ, quem Balenæ beluosiuè marini pisces vorant & excernunt esse contendunt; alij Ceti Sperma esse aiunt. Verisimilior tamen est illorum sententia, qui Bituminis speciem esse opinantur, & non secus ac Gagates, Ambra citrina, fulua & alba ex Maris Orientalis Germanici, Anglo-btitanniciq; alueis, visceribusq; (quemadmodum etiam in fluuiorum & fontium scaturiginibus subterraneisq; visceribus Asphaltum siue Bitumen & Pixasphaltum, exemplo erit *fonte de la pege* vocata in Auuergina; vti in Coniferis arboribus, Pix & Resinæ effluunt) emanare. Vtrumq; autem cinereum & fuscum Ambarum, pinguia sunt, & Bituminis aut Ceræ instar lucernarum luminibus obiecta facilè liquescunt,

quescunt, & filum dúcunt, vt viscum aucupatorium aut glutem.

Ambarum cinereum præfertur nigro siue fusco etsi etiã suauitate odoris commendatissimo, cariusq; distrahitur.

Ementitum Ambarum concolor terræ aut Boli glebæ, à pictoribus *Terta vmbra*, vocata, admixtum, mangones sæpe vendunt.

Moschum est lanis abscessus ex phlegmone cuiusdam animalis, vt rentur, Capræ Syluestris Indicæ similis, iuxta vmbilicum è pelliculis excisis collecta, suauissimum spirans odorem qualis ad nos in marsupiolis, mollioribus pilis caprinis similibus obductis, defertur.

Adulteratur Londini & albi, sanguine vitulino, agnino aut veruecino admixto torrefacto, & lima abraso aut elimato plumbo, ponderis ergo. Quidam marsupiola implent ipsis minutim incisis pelliculis quibus Moschum continetur.

Memini Moschum defraudatum Antuerpiæ venale ab Italis, Hispannis, & suffitotibus admixto cespitum Battanorum à flagarando & incendio notissimorum consimilimi coloris puluere, sed vtriusque dolus, odoris ignauiâ depræhenditur.

Zybetum] vulgò *Ciuette*, est veluti sanies quedam excrementitia quæ statutis temporibus colligitur iuxta loculos & verenda cuiusdam animalis Indici magnitudine ferè & parilitate Taxi aut vulpeculæ, Martis feræ aut Mustellæ coloris, aliquando notulis albis maculati, felis duplo maiore, capite & maxilla longiore: Belgæ *Spaesche catte*, Angli *Ciuette catte* vocant. Carnibus vescitur pullorum: Antuerpiæ Lõdini & alibi Europeis sæpe aliteur, versuti quidam naucleri Angli, Anno 1600. Londini *Zybeto* sapone molli, nigro, permixto multos felellerunt.

Doronici] *Doronicum* non *Demonicum* neque *Caco Demonicum* sæuissimamque pestem, aut hominum noxiam radicem, vt *Matthiolus* diris suis imaginatur, plus satis disseruimus, Stirpium Aduersariorum nostrorum pagina, 291.

De Pulueribus qui Conditis Cordi dicatis miscentur, & primum de Diambaru.

OFficinæ habere debent in forma pulverum Diamargaritum frigidum, Diarrhodon, Triasantalon, Diambram, Diamoscum. Diambra nobile antidotum parari potest, vt Diamoschum: qui vnum eorum habebit, altero potest carere. Diambra hec.

Rec. Cinnamomi,
Doronici,
Caryophillorum,
Macis,
Nucis Mosch.
* Folij, ana. drach. 3.
Santali citrini,
Xylo-aloes,
Piperis longi, ana. drach. 2.
Zingiberis, drach. 1. ß.
Spicæ Nardi,
Cardamomi maioris & minoris,
Ambaru, ana. drach. 1.
Moschi, drach. ß.
Sacch. q. s. fiat in formulis aut tabellis vel cum aqua florum Citranguli ex infusione Tragacanthi fiant Trochisci parui. Seruentur vsui.

*In hac compositione situm medicamentorum restitui. Sandalum substitui potest loco ligni aloes. Folium quanquam non sit illud antiquorum, pro quo Gal. *Spicam Nardi sustitui vult, cum sit eiusdem facultatis, & nihil refert, etiamsi ingrediatur: in Trochiscos redigi vellem.*

* *Quia ingrata est: substituatur Cinnamomum tenue.*

Confectio Alkermes Mesuæ.

NObilissimam celebratissimamque Bombycinam Confectionum omnium Cor Vegetantium Alkermes reginam hic omissam Diambaro subnectere operæpretium duxi:

Paratur autem è crudo lanicio Bombycino, Cocco baphico tincto, Arabibus Chermes siue Kermes vocato, summisque laudibus á Mesueo celebrata, ad cordis palpitationem, lypothymias, & desipientiam.

Confectio Alkermes, inquit, & sunt Grana tinctorum maximi iuuamenti ad pulsum cordis & sincopim & alguesgues, & tristitiam sine casu: & est ex rebus confortantibus animam confortatione mirabili.

Confectionem hanc iamdiu Monspelienses parare soliti sunt; & in hunc vsque diem quotannis ex recenti, cruoris instar, viuido Cocci succo magnificè & apparatè præparant, distrahuntque per vniuersam Galliam & Germaniam; neglectis & valere iussis doctissimi Manardi quibusdã huius Confectionis Alkermes censuris: In hac quoque inquiens, nunquam iactarem pecunias: Nam neque Serico vocato, neque in Cocco, vel Baphico, vel Chermes

mes nuncupato, agnosco vim nisi constringentem: colorisque rubri ratione, lædere potius videtur cor quam iuuare, spiritus & sanguinem trahendo propter similitudinem, (*vi tamen astrictiora spiritus & vires coercendo fouet & remoratur*) Cyanei verò ratione vomitum & secessum citabit, quæ præ exigua eius quantitate perficere non valens, lædet magis quam iuuabit.

Algue[gues] desipientiam vocant *Arabes.*

Huius sententiæ & hæresis Doctissimi Manardi sectatus est vestigia eruditissimus & perbonus author Dodoneus noftras vt mox dicetur.

Quia in Serico, Seta, & Bombycis pensо, huius Compositi Medicamenti nobilissimi basi, sæpe hallucinantur Pharmacopœi & alij, pauca dicere visum fuit.

Sericum est Lanæ pretiosissimum genus, quod apud Indiæ populos ex arborum frondibus decerpi dicitur, vt etiam ex his Maronis verbis liquet. Velleraque vt folijs depectant mollia Seres. Ex quo itidem puluilli fiebant, vt hodiè è Xylini fruticis lanugine mollissima.

Setæ setarum.

Setæ setarum plurali numero, pili crassiores erecti rigidiq;, quales suilli & equinæ ceruicis aut caudæ sunt. Sordidè Seta singulari numero, latinè pro Serico dicitur, sumpto fortè vocabulo Seta, à vernaculo Italico, degenere latinitate, quâ vulgus Pharmacopolarum & tonsorum medicastrorumq; vtuntur, & significare uolunt Sericæ bombycis vellus. Miror hæc non obseruata à candidissimo *Dodoneo*, qui Setam pro Serico in Confectione Alkermes, legit, & perperam nobilissimam Prisco-Antidotū cum *Manardo* de quo supra) reijcit; eoq; occasionem erroris absurdissimi dedit Domino Doctori *Priest*, qui eius historiam latinam Plantarum, impensis *D. I. Norton* Anglo-Britanno vernaculo vertit, & hoc loco, verbis *Dodonei* fretus, & Setæ vocabulo illusus, ait; *Non est expediens vt in hanc compositionem addatur Seta tincta in Chesmes* (Kermes legendum, quia magis receptum puto) *vt Officinæ loquuntur, nam Seta hæc &c.* (**It is not expedient that the Bristle died with Cochenele called** Chesmes, **as the Apothecaries tearme it &c.** Setam in Suillas setas peruertit. Condonandum illi & eius transcriptori, herbarū collectori & Botanographo, qui in eundem impegit lapidem. Sic enim sunt huius æui res humanæ: Huiusmodi exempla copiosissima, monumenta sunt rej veritatis.

Setæ autem Suillæ Germanico Teutonico & Anglo-Britanno vernaculo *Burstele*, *Burstels*, & *Bristle* vocantur.

Hæ versiones Grammaticis etiamq; Grammaticastris tyronibus, Medicinæ candidatis, & logodædalis, vt plurimùm committuntur, qui etiamsi vocabulorum valdè periti sint; verùntamen, cùm dictiones varias habeant significationes, frequentissimè hallucinantur, rerum ipsarum inscitiâ: Medicina autem circa res versatur, non verba: non enim est hæc peculiaris philosophia verborum, sed rerum solers cognitio. Rerum ignoratione, *Molineus* vir alioqui doctissim, & philosophus & physicus, perdidit egregium illud opus elegantissimè à *D. Gulielmo Rouillio*, liberaliter, maximisq; impensis excusum, clarissimi, eruditissimiq; & amicissimi viri D. *Iacobi Dalechampij*, doctissimè auctum operâ & studio *D. D. Iohannis Bauhini* Ducis Wirtenbergensis Medici clarissimi, collegæ quondam & conuictoris Montispessuli suauissimi, Quale fuerit iudicium *Molinej* in cognitione Plantarum, omnibus notum est ex Animaduersionibus & *Catalogo* Plantarum in generalem Historiam illā Ludunensem, bis.ter, quateruè positarum, authore *C. V. Caspare Bauhino* Anatomico & Botanico professore doctissimo Basiliensis Academiæ.

Taceo huius æui transcriptorum vernaculo idiomate, nec non *Taberna-Montani* & Typographi sui subreptitia, qui icones laboribus nostris & ære Plantiniano pictas & sculptas, tacitè, catè & cum cautela, insalutato hospite aut authore, scriptis suis inseruerunt, & propria, maximâ impudentiâ fecerunt.

Nonne procul dubio ita sentiendum ex sola huius Rondeelletianæ Pharmaceutices Officinæ recensione & inuestigatione? Conferenti enim eius documenta & scripta cum archetypis, quot mille mendis vindicata fuere, manifestissimè apparebit. Non modo mille modis peccarunt in ponderibus, verum etiam in ipsis rebus, quemadmodum in Hiera Archigenis apud *Paulum Æginetam* apparebit, vbi ait, de Hiera scribens: *Quod si vehementiores ad purgandum voles efficere; quibus Scammonium non inest, inijcietur & his singulis ex illo obolus.* Hoc loco verba *Rondelletij* sunt; *Cùm efficaciorem facere voluerit Medicus ad purgandum, Scammonij aliquam quantitatem ponat.* Isti omnes qui

qui fefe fequuntur vt Grues, hoc non animaduertentes, fordidè admodum Cinnamomi pro Scammonij poſuere. Infinitæ huiuſmodi mendæ occurrent, non modo in Compoſitorum Medicamentorum mutilatis deſcriptionibus, ſed etiam in ponderibus, quibus iuniorum Medicorum fallax pars labitur. Pondera & eorum quantitatem libro de Ponderibus doctiſſ. docuit *Rondelletius*. Longa obſeruatione, Medicamentorum quantitatem ſolertiores Pharmacopœi apprimè norunt, qui ſæpe inexpertos & nouitios rident.

Omitto & præterea *Rondel.* Methodi medendi librorum ter repetitas a varijs Typographis æquè mendoſè & perniciofiſſimè, contra mentem authoris, editiones, vt in Prologo diximus.

Bombyx, infectum eſt partim terreſtre è genere Erucarum, Mori arboris frondes erodens; partim volatile è Papilionis aut Blattarum genere, craſſioris tamen & grauioris corporaturæ, quod antequam volatile fiat tenuiſſimis molliſſimiſque ductis filis, ſeſe ob longa tereti glomeramine obuoluit. Tale glomeramen coloris albi aut lutei, eſt Bombycis penſum ſiue Sericeum textum vellus, Europæis hodie notiſſimum, Sericum crudum vulgò vocatum, quo vtimur ante ablutionem in hac nobiliſſima & alijs cor reficientibus Medicorum medicaminibus.

Huius Bombycini penſi, Ambari, Moſchi, Magaritarum & Lapidis Lazuli facultates experientiſſimo *Meſueo* huius Confectionis authori exploratæ fuere; qui quidem ait Lapidē Lazuli non modo abluendum, ſed & præparandum. In pilulis receptus, lapis Cyaneus ad melancholicos affectus varios ſi exactiſsimé teratur ſuper marmor frequenti viciſſim ſtillatitia Borraginis initio, deinde é floribus Violarum aut Borraginis affuſa, donec nihil penitus intam' nata limpidior ſynceraque omniſq; ſaporis expers effluat. Experientia enim certa ſcio, inquit *Manardus*, ſi bene abluatur, multum iuuat, & vel nihil aut parum lædit: igitur non vt venenum formidandus. Maximè etiā commendatur ab *Aetio* libr. de Simplicibus Pharmacis cap. 46. & inter purgantia cap. 33. Ab *Actuario* libr. de Simplicibus purgantibus. A *Traliano* autem ad calcem libri 12.

Lapis Armeniacus, inquit, ſiue lotus, ſiue illotus offeratur, quatuor ſiliquarum pondere; mirabiliter ad omnem quartanæ ſpeciē valet; nam humorem melancholicum, vt nullum aliud præſidium euacuat: Sed lotus quidem aqua, per inferiora purgat: illotus autem per vomitiones citra calorem, non quemadmodum alia. Per inferiora eius purgatricem vim non agnoſce videntur *Dioſcorides* & *Plinius*, qui eius non meminere. Eadem quæ Chryſocolla natiua ſed inefficacius præſtare ait, vomitioneſque concitare & necē inferre poſſe Chryſocollam natiuam ſcriptum reliquit.

Armenius lapis & Cyaneus, eiuſdem ſunt naturæ: & ſæpe in eodem lapidis fruſto reperiuntur, quemadmodum Miſi & Calchylis. Ex Armeno lapide metalicis fodinis inuento fieri aſſerant illud *Cærulo viride*, quod Gallis *verd d'Aſur* & Germanis *Berck groen* vocatur.

De formidabili purgatrice Lapidis Armenij vi in hac Antidoto Alkermes non eſt verendum: Qui Cyaneus lapis non modo lauatur, (vt ſupra diximus) ſed præparatur, hoc eſt, primum toritur, & in Crucibulo ſuſorio vritur, vt laxandi vim exuat.

Ad hæc Monſpelienſes textum ſiue formulam *Nicolai Præpoſiti*, vt in veteri codice *Meſ.* drach, 12. pro drach. 2. adduntur, minimè ſequuntur, vt ex mox ſubdita deſcriptione conſtabit.

His exactiſſimè & examuſſim perpenſis, non eſt quod boni *Dodonei* & *Manardi* tradita perſuaſione, ab alijs quibuſdam doctiſſ. Medicis hoc nobile Medicamentum deſpiciatur, quia neſciuere inficiendi Sericum Coccineo ſucco, & parandi rationem, Cyanej Lapidis & Confectionis Alkermes Meſuæ, in nobiliſſima & antiquiſſima Monſpelienſi Academia, in cuius Nitiobrigenſi agro Coccus frequentiſſimus. Sæpe nugivendi ſunt, qui aliena nugamenta tranſcribunt: à lympidiſſimis fontium ſcaturiginibus hauriendum, non a perſuaſionibus: Experientiæ, & viri oculato teſti plus fidei adhibenda, quam auritis decem.

Hic Antidotus a Pigmentarijs & Myropolis hodie viliori præcio diſtrahitur ſolito, quia Ambaro Moſchum ſubſtituere, & Cocco ignobiliori nullius delectus vtuntur.

Confectio Alkermes Monſpelienſium ex Meſuei mente.

Rec. Bombycini velleris crudi, albi aut lutei, ſæpius merſi, tincti, & imbuti Cocci Succo recenti, & viciſſim proſequendo ſiccati, vnc. 12.
Aquæ Roſaceæ,
Succi Pomorum odoriferorum, ana. vnc. 18.
Infundantur calidè diem naturalē; deindé efferueant

efferueant mollissimo igne, donec Pomorum succus & Rosacea rubeant.

Expressioni decenti adde Sacchari albi, vnci. 18.

Coquantur lento admodum igne donec Mellis crassitudo fiat. Ab igne remotis, dissolue sensim

Ambari selectissimi frustillatim incisi, vnci. ß. quo liquefacto adde sequentes pulueres.

Rec. Cinnamomi primæ notæ, &
Xylo-aloes, ana. drach. 6.
Lapidis Cyanei præparati,
Margaritarum præparatar. ana. drach. 2.
Auri purissimi dissoluti, drach. 1.
Moschi optimi, scrup. 1.
Misceantur omnia exactissimè & fiat conditura.

Dissolu.) Monspelienses & plerique omnes folia miscent, quæ i..utilia sunt.

De Cocco abunde in Stirpium Aduersarijs disseruimus.

SEd quid assument Cocci Baphicæ loco Aromatarij & pigmentarij frigidarum regionum lucro inhiantes, qui hanc infœliciter Confectionem parant? Quidam euanidas, aut vacuas Granorum tinctorum siue Cocci tunicas accipiunt; alij paulò consultius puluerem ruberrimum Cocci vino albo inter siccandum Infectorum vsibus irrorati, ne succus cruentus ille dum siccatur, in muscas abeat, sumunt; quem macerant vnâ cum Lanicio Bombycino, succo Pomorum & Rosacea; addito Santalo rubro loco Aluminis, Arsenici, & Agarici ad inficiendũ sericum, iuuandam & conciliandam coloris Coccinei intensi gratiam quandam, qualem videmus in Confectione Alkermes Monspessuli composita.

Cum itaque Bombycinum pensum Arabibus commendatissimum fuisse conspicuum fit; eoque nullis fere Cordi dicatis medicaminibus prætermissum aut neglectum; minimè spernendæ vtilitatis, rationique consentaneum videtur, si quis succo Mori maturi in quo Coccineus puluis maceratus fuerit, loco Coccinei succi Bombycinum vellus Balnei moderato calore maduerit & efferbuerit, iterata sæpe Velleris infusione, ex siccato aliquoties succo, denuò macerando: Bombycis enim alimonia & vis à Mori arboris folijs est, quibus ferè erosis prorsùm & verè victitat. Huic nostræ sententiæ non refragabatur *Rondelletius* præceptor noster; in regionibus potissimum quæ succo recenti carent. Cauendum a Muscis Indicis, vulgò *Cochenille*, vocatis & Bombycis penso aut filo, eodem ferè modo quo Coccus tincto, addito ab infectoribus Arsenico & Agarico. Hæc loquor expertus; quia senem Pharmacarium memini in Italia Syrupum è Corticibus Citri *Mesuæ* ex huiusmodi tincto Bombycino filo composuisse.

Solertius fœmineum genus creditum, & nonnullæ obstetrices hoc item filum perperam difficilè parturientibus, minutum incisum ex ouo sorbili Nucis Ponticæ quantitate exhibent; & tanquam arcanum, (vti pleraque muliebria) celant: sed ignorantiâ peccant, Arsenicum cùm Agarico ab infectoribus admistum nesciæ.

Ludouici Myrei Paragraphe.

HOc nobile Electuarium præ cæteris omnibus ob eximias cordi amicas dotes est præferendum, modo fideliter paratum sit: sed cum Pharmacopœi succo Kermes careant, hanc Confectionem parare nequeunt: Coguntur igitur fidem adhibere illis qui Lugduno Vicinisq; locis illam huc important; cum tamen in præparando non pauci cõmittantur errores & sophismata, cũ omittendo succum Grani Cocci, tum detrahendo pondus Ambari: qua ratione charissimus Vir Dom: Michael Ioachimus Groninger Pfortzhemicæ vrbis Marchionatus Badensis Pharmacopœus doctissimus, (cui tunc inseruiebam, & multum debeo) Granorum Cocci tincturam ex conuenienti liquore ad præparationem huius Confectionis extrahere solebat. Erat enim, vt omnibus Pharmacopœis Germanis satis notum, in componendis suis medicamentis selectiss. nitidissimus, & in Extractis Chymicis parandis, tam metallicis quã Vegetatiuis calentissimus, omnesq; alios longè excellebat.

Paragraphe Lud. Myrei de Margar.

COmplurès nimis affectatè solutionem Margaritarum in hac Confectione permisceri volunt, & hoc quidem benè; sed quia vulgò dissoluuntur in Aceto Stillatitio, etiamsi edulcatæ sint, degustanti tamen calorem & empbyreuma astrictioni permixtum, calcis instar, exprimunt: In istis igitur Compositis Medicamentis non est consultum vti. Gloriantur, quidã se Margaritas ex spiritu vini aut Betulæ succo dissoluisse, sed adhuc cum fecerim nullum periculum, sua fruantur opinione; expertus tamen sum destillatũ liquorem ligni Sancti & rectificatum, quamuis Margari-

tam, etiamsi maximam, tantillo temporis momento eas dissolui; sed quia emphyreuma, nullo modo deleri potest inutilis eius vsus est: Malim igitur & magis commendarem Margaritas in Porphyrio lapide tenuissime leuigatus, vt fieri solet, ad huiusmodi Cordiales Compositiones.

De Auro & Argento.

IN *multis nobilissimis Aurum & Argentum recipiuntur compositionibus. Posset parari mixtura ex Auro & Argento, vel haberi limitura vtriusque & quando opus est, ditiorum medicamentis addere.*

De solutione auri & Margaritarum In Aduersariorum Appendice siue Ephemeridis Stirpium altera parte satis superque disseruimus, ad nobilissima Pharmaca concinnanda.

Diamoscum.

D*Iamoscum prætermittendum puto, tum quia eo carere possumus ob paratum Diambræ confectionem, quæ facultati similis est, tum quia huius medicamenti varia est apud eundem authorem, & apud diuersos descriptio. Auic. septem descriptiones ponit Fen.5. summa.1.trac.3. Rhasis ad Almans. vnam; Serapio aliam; Actuarius aliam. Ob multitudinem huius descriptionis satius est relinquere: Adde quod multa recipit, quæ parum probanda sunt, vt vtrumq; Behen. Quod si tantopere desiderarent, ob Mosci vim; augeant quantitatem Mosci in Diambra, & plura præstabit, quam illud incertum & dubium medicamentum.*

Dia Galanga Mesuæ & Diaciminum.

QVi Dia-galangam Mesuæ habet; vtroq; Nicolai & Mesuæ Dia-cimino, quia eiusdem sunt ferè efficaciæ, carere potest. Calidior est Aromatico vtroque. Si quis addere velit vnci.f. Cimini aceto optimo infusi & præparati, non refragor. Quia vbique in frequenti vsu est ad flatus potenter discutiendos, omissam descriptionem subdere visum fuit, quæ

Rec. Galangæ tenuis,
Xylo-aloes, ana. drach. 6.
Cimini, aceto optimo infusi & præparati, drach. 4.
Caryophyllorum,
Macis,
Sem: Ligustici, ana. drach. 2.
Zingiberis,
Piperis longi, albi,
Cinnamomi,
Calami odorati, ana. drach. 1. f.
Calaminthæ siccæ,
Menthæ siccæ,
Cardamomi,
Spicæ Nardi,
Seminum Apij
Fœniculi,
Anisi,
Carui, ana. drach. 1
fiat omnium Puluis,
Et ex Sacchari, f. q. fiat Electuarium solidum.

Ventriculi & viscerum concoctionem in causa frigida roborat, acidos ructus discutit.

Galanga, à qua nomen sumpsit, est præcipuum agens huius compositionis, & primum locum sibi vendicat; & per se omnia explere posse constat, quæ compositio pollicetur: Cætera verò eius actionem augent; quædam plus, quædam verò minus, vt ad partes remotiores medicamentum penetret, sine quibus non perficeretur actio.

Diacinnamomum, Diaciminum, Diagalanga, Diatrium Piperion & Diospoliticum.

DIaciminum á Diagalanga non multum differt; si addatur vnci. f. Cimini Diagalangæ, pro vtraq; compositione vtilis erit, ne medicamentorum copia Officinæ obruantur; quæ alioqui diutius asseruata viribus languent, situm ducunt, putrent, onere & iactura Pharmacopœorum: adde quod non, nisi rarò boni practici vtuntur. Galenus & plerique alij classici authores, hos & similes pulueres aromaticos in tenuissimum pollinem terendos arctioreque cribro cernendos iubent: attentè tamen a diuturniore frequentioreque horum vsu cauendum; visceribus & primis venis per morborum initia materiâ crudâ, viscida, crassa farctis, ne horum vi, caliditate & partium tenuitate eliquata materia in tenuissimas venas, & tandem in corporis remotissimas partes deducatur, cronicorum morborum, maiorumq; obstructionum fomes & incremẽtum. Quamuis hæc leuiora videantur; prudens tamen & pius Pharmacopœus, hæc non exhibebit; neq; sui mali conscius æger assumet; nisi consulto perito medico: Concocta enim medicacanda dixit Hippocrates. Si hæc sępe nocent, quanto

to deleteria perniciosissimaue Cathartica, nullius delectus medicamenta, quotidie a quouis medicastro & circumforaneo exhibita nocentiora futura.

Galanga vtraque.

LIquidò itidem constare diximus vtriusque Galangæ neutram esse Acorum: plerique attamen indocti hæsitatores Pharmacarij, supinâ negligentiâ & pertinaciâ, in qua penitùs consenuerunt, opinionem suam adeo fouent Galangam Acorum esse, vt non minus quæat deleri, quam laridi rancor.

Diatrium Pipereon simplex Italorum.

COnsultè itaque Italorum peritissimi, doctè atque astutè cauendo, commendant Diatrium Pipereon paratum in rotulis é Piperibus tantillum contusis aut incisis, vt in ventriculo & intestinis cunctarentur, concoctionemque iuuarent; feruore faucibus, hepate, remotioribusque venis & visceribus illesis.

Piper vtrumque.

BAtauorum & Zelandorum ad Orientales Indos accurato, sagacissimo & splendidissimo nauigio istustrata & patefacta Piperis nec non quamplurimorum Aromatum historia fuit, quam dubié & obscuré Dioscorides & Prisci posteris prodidere. Non modo iam multis elapsis annis Antuerpiæ Piperis grana muriâ condita longiusculos palmares pediculos racematim é petiolis Piperis granis muriâ conditis circundatos, habuimus; sed etiam hodie Batauorum & Zelandorum diligentiâ Amsterlodamum folia cum fructu condita deferuntur, quorum nobis copiam fecit amiciss. & liberalis vir D. *Cornelius Coorne* Mesopoli Mattiacorum simplicium rariorum studiosissimus. Folia, Laurinis æmula, neruosa, obsoleti (ob muriam forté coloris viridis. Copiam Piperis cum aliquot libris Piperis albi ligitimi attulit indica inhabilis illa nauis magna oneraria anno salutis 1603. quæ inuitis naucleris Hispanis Mediocastrum Mattiacorum velificauit, refertissima omnisque generis mercemonij ditissima, non modo Piper nigrum attulit, sed etiam album ligitimum descriptum Aduersariorum paginâ 427. Cuius Copiam nobis olim fecit prætepetor *Rondelletius*, de quo plura in Stirp. Illustrationibus.

Piperis nigri ligitima effigies.

Cuminum torrefiat modicè prius aceto acerrimo maceratum. Alias pars Nitri dimidia aut quarta aducitur.

Flatus potenter discutit.

Non debet dispensari, nisi imperetur quia pauci hodie vtuntur; Paratu enim omni hora facilé.

Diospoliticum Galeni lib. 4. sanitatis tuendæ.

Rec. Ecipit Cumini,
Piperis longi, aut albi,
Fol. Rutæ siccorum
Nitri, anà, partes æquales.

Diarhodon Abbatis.

EX Ros. multa collyria, & alia medicamenta Diarhodon vocantur. Sed cum nos Diarhodon dicimus, neque de Electuario solutiuo ex succo Ros. intelligimus, sed pul. gratissimum & efficacissimum medicamentum ad corroborationem viscerum cum aliqua leui apertione, citra calefactionem,

factionem, cum leui refrigeratione. Quia verò multæ sunt descriptiones, magis mihi placet illa Abb. ob id illam retinuimus: nam communis Mesuei plura astringentia recipit, Iulij verò plura calida. Mihi non placent illæ compositiones, quæ discedunt à facultate illius medicamenti, quod nomen indidit compositioni, vt in syrup. de Hyss. factum est, & alijs multis. Illa descriptio non in omnibus eadem est, sed quæ sola desi in aliquibus, vel quando aliqua, quæ aliquid mediocriter faciunt, auferuntur, vel adduntur, non debemus descriptionem reijcere. Vix enim est vllum medicamentum, diuersis in locis traditum, in quo non liceat aliquid discriminis inuenire, vt de Hyera Gal. videre est, de Magmate Hedicroi, Theryacæ. Nobis autem descriptio hæc magis placet.

Rec. Ros. rub. amotis vnguibus
Sacchari Candi, ana. vnci. 1. drac. 3,
Santali Albi,
Rubri, ana. drach. 2. ʃ.
Gummi Tragacanthi, &
Arabici, leuiter torrefact.
Spodij ex Ebore, aut
Cornu Ceruino, vel
Antispodij è Myrtho, ana. scrup. 2.
Asari,
Mastiches,
Spicæ Nardi,
Cardamomi,
Suc: Glycyrhizæ,
Croci,
Xylo-Aloes primæ notæ,
Caryophyllorum,
Galliæ Moschatæ Nicol.
Anisi,
Fœniculi,
Cinnamomi,
S. Ocimi,
Berberis, siue aciuorum eius,
Seriolæ,
Portulacæ,
Quatuor Seminum frig. maiorum,
Papaueris albi,
Margaritarum, ana. scrup. 1.
Ossis è Corde Cerui, sctup. ʃ.
Caphuræ,
Moschi. ana. G. 3 : aut 4. fiat Puluis, ex quo tabellæ conficiantur, vel Trochisci, vt de alijs dictum est, cum aqua Rosarũ vel Violarũ.

* *Rondel. continuatio.*

* Sunt qui quat. semina frig. maiora admouent. Ego certe in illorum sententiam venirem, quæ est Actuarij, vt expungerentur, aut adderentur, cùm est vtendum, quia facilè rancescunt, & compositionem corrumpunt. Sunt, qui Corallum addunt, & Cristallum, Mandragoram, & flores Nymphcæ. Verum cum est aperiendum, non sunt illa tam insigniter siccantia, & refrigerantia recipienda: Vtraque enim solent obstructionem confirmare. Hæc compositio quædam recipit ad sufficientem corroborationem: quare illa prætermitti pos- sunt. Papauer appofui, quia aliquam familiaritatem habet cum corpore nostro. Rhab, mihi non placet, quare expungendum censeo, quia astringit & laxat: Neutrum verò præstare potest in medicamentis corroborantibus, quale est hoc. Non me latet Auic. lib. de viribus cord, Rhab. & alia inter cordialia annumerasse, sed non consulebat, vt cordialia alterantibus miscerentur. Quòd si in illis affectibus sit laxandum, illa esse vsurpanda, quia vires illorum principalium partium minus deijciunt. Quòd dictum volo in vniuersum de omnibus medicamentis laxantibus. Caphuram non deleui, quia parua quantitas inter alia odorata non sentitur, vel minuatur dosis ad gr. 3. tantúm. Hæc facit penetrare medicamenta sua tenuitate, quæ insignis est.

L'Obel.

Diarrhodon Abbatis nomen sibi a Rosis, quia maiori pondere, tanquam basi præcipuoque agente in hoc composito medicamine recipiuntur, asciuit; eoque primum locum meritæ, priscorum exemplo à Rondelletio in hac compositione & Aromatico Rosato præponuntur. Pulcherrimum hunc Rondelletianum dispositionis ordinem D. Ioubertus, Bauderonus, & alij tacitè consequuntur; quo ego ipse maximè oblectatus sum; nihil enim ad docendum, memoriæque tradendum, ordine pulchro commodius.

Saccharum Candum, non ad conseruandum vires huius compositionis additum; vt Cordus ait, sed quia vim detergendi habet.

Triasandalon ex descriptione Nicolai.

Valet eadem, ad quæ Diarrhodon Abb. sed magis refrigerat, & minus aperit obstructiones, & recipit hæc.

Rec. *Santali Albi,*
Rubri, &
Citrini, ana. drach. 3.
Rof. rub.
Violarum,

Sacchari Candi,
Antispod'ij, ex Myrtho,
Succi Glycyrrhizæ,
Seminis Portulacæ, ana. drach. 2. & scrup. s.
Gummi Arabici,
Tragacanthi leuiter assatorum,
Seminis Melonum,
Cucumeris Cucur.
Citruli mundatorum & minutim incisorum,
Sem: Intybi, seu Scariolæ,
Berberis, ana. drach. 2. s. * *Spicæ Celticæ scrup. s. loco Caphuræ.*

* *Nardus Celtica Aduersariorum pag.* 132.

Huic descriptioni vix reperies similem. Nam in dispensario Hispano Caphura, Amylum, neque semen Cucumeris reperitur. Habet violas, quas habemus Sacch. recipit Nicolaus. Ego Rhab. expunxi, propter rationem dictam: Amylum quoque, quia obstruit & pugnat cum scopo, non refrigerat, neque aperit. Rosas reliquimus, sed in secunda dosi: ne maior quantitas vasorum apertionem impediat, & sufficit illa quantitas sine Rhab. vel alio astringente ad viscerum corroborationem Sacch. non expunximus, quia deterget, & satis magna est quantitas, commixto etiam Glycyr. succo, quia leuiter deterget. Lachrymas oportet assare, Tragacanthum in Hispanica ponitur; nisi vreretur; alterum certè expungendum. Quòd si leuiter assantur, vt deponant lentorem, nihil impedient. Caphuram expungendam censeo, quia suo odore ingratissima est, maximè in hac compositione, in qua odorata pauca reperiuntur, quæ talem odorem possint castigare, neque illius loco aliquid ponendum censeo. Quod si contendas aliquid substituendum, nonnihil Spicæ Celticæ concedam ad aliorum penetrationem. Quidam flores Nenupharis apponendos existimant, non ob refrigerationem, sed ob tenuitatem suam, quod mihi non placet, cùm Spicæ Celticæ, scrup. s. ad hoc sufficiat. Hæc compositio debet frequenter dispensari, & conseruari in vase terreo vitreato ne rancescant ob sem. frig. ma. quibus rancidis, nihil ingratius esse potest.

Diamargariton frigidum Nicolaj, *quia suo loco omissum fuit; a* Rondel. *postea additum fuit his verbis.*

QVia in frequenti vsu est, parari potest, sed in parua quantitate, quia omni tempore paratu facile. Constat seminibus frigidis, quæ facilè & citò rancescunt. Reperitur descriptio *Platearij*, sed imperfecta: Desiderantur Margaritæ, quæ huic compositioni nomen dederunt. Prætermissa descriptione *Serapionis* & *Auicennæ*; illam *Nicolai* hic ascripsimus, quæ habet pauciora Simplicia callida.

Rec. Margaritarum præparatarũ drach. 3.
Nucleorum seminum Citrullj,
Cucubitæ,
Melonis,
Cucumeris,
Seminis Portulacæ
Papaueris albi,
Santali albi
moschatellini, (*quæ pars est interior odoratior albi*)
Xyloaloes, (*aut eius loco, Santali rubri*) *quia reddit compositionem nimis amarã & ingratam.*
Zingiberis,
Rosarum rubrarum,
Florum Nymphεæ albæ,
Florum Borraginis,
Myrtillorum, ana. drach. 1.
Coralli albi & rubri, ana. drach. s.
Sacchari, q. s.

Consuetudo est, in hac compositione & alijs, vsurpare medullas seminum frigidorum, & externas cortices abijcere; sed in ijs refrigeratio tantum est necessaria. Vbi verò refrigerandum & siccandum vel detergendum, semina integra vsurpamus, vt semen Papaueris, Lactucæ, &c. quia magis siccant & refrigerant sua lignosa substantia, quam interna parte. Vbi verò puluis ad expectorationem, vt in Diatragacantho frigido, & Dia-Iride, interna pars tantum expetita.

Diatragacanthum frigidum.

EX *Tragacantho duæ sunt denominatæ compositiones. Altera calfacit, & à caliditate* Diatragacanthum calidum *dicitur: altera refrigerat, & à frigiditate*, frigidum vocatur *Hæc incrassat fluxiones, frequentiúsq; vsurpatur. Ob id paranda est sola, prætermissa calida.*

Rec. *Penidiarum vnc.* 3.
Tragacanthæ albæ vnc 2.
Gummi Arabici drach. 10.
Amyli vnc. s.
Glycyrrhizæ rasæ, *quatuor sem. frig. ma. mundatorum ana. drach.* 2.
Semen Papaueris drach. 3.
Hæc compositio ad inspissationem catharri valet: quare oportet illa omnia conspirare ad incrassationem: Ob id quæ sunt nimium detergentia, vel tenuium partium, vel calida, in hac recipi non debent.

debent. Consulò igitur quibusdam & semen Rutæ, & * Caphura prætermissa fuerunt. Semen Papaueris non est omittendum, quia ob frigiditatem efficacissimum est in hoc remedio. Semen Rutæ in quibusdam veteribus exemplaribus Nicol. legebatur, sed ingratum est, & calidum neque valet ratio, qua confirmant practici, in talibus Semen Nasturtij, aly Spicam, Cinnamomum addenda esse ad penetrationem: nam partes, in quibus incrassationem his remedijs molimur, non admodum profundæ sunt: Adde quòd illa sem. fri. ma. ad hoc sufficere possunt: Hæc medicamenta ex detergentibus & incidentibus parata, non præstarent id opus, ad quod præscripta sunt.

* Caphura vti Spica ob odorem ægris inuisa.

Dia-Iris simplex.

AB Iride duæ compositiones nomen habent. Altera dicitur simplex, altera à Salomone dicta. Hæ compositiones sunt arteriacæ. Vtraq; parari potest. Prior, scilicet simplex sic conficietur.

Rec. Irid. Venetæ vel Floren-iæ vnc. 1. ß.
Sacch. Candi, Diatragacanthi frigidi ana. drach. 2.

Fiat pulvis, vel cum Sach. dissoluto, non succo Limonum, neq; albumine oui ad adhedinem, vt quidam vult, sed aqua Hyssopi, fiat Electarium. Hæc compositio potius ex Veneta, quæ Iris est Illyrica, & melior paranda, quàm ex Florentina, etsi candidior videtur. At Veneta quidem flauior est, & magis ab antiquis probata. Diatragacanthum hic ponitur optima ratione, quia ita habent nostra exemplaria antiqua Nicolai Præpositi. Non me latet aliquos legere simpliciter, Tragacanthum frigid. sed cùm sit calidum, nullum hoc epitheto reijciendum puto, & inijciendum pul. Diatraganthi. Hic pul. Diatragos multa humida recipit ad prohibendam exsiccationem pituitæ in thorace. Aliqui volunt excipere albumine ouorum, quod mihi non placet, quia nimis incrassat, & inspissat. Idem Author cum succo Limonum parari concedit. At id minus conuenire videtur propter suam aciditatem. Sed si vellet in Eclegma seruare, cum Syrup. Capil. ve: excipiatur, vel cum Sacch. fiant formulæ. Hanc frequenter dispensare ob Diatragacanthum frig. oportet, quia citò & facilè rancescit.

* Aliqui Pharmacopœi in Gallia, albumen & succum Limonum addunt, ad candorem agitando conciliandum. sed malè.

Diairis Salomonis, descriptione Nicol. Myrepsici.

EX Iride fit arteriacum dictum Dia-Iris Salomonis; quæ compositio ab alijs in forma Lohueris, ab alijs in forma Elegmatis præscribitur. Varia forma est, si in Elegma referatur, conueniens erit: nam aliqua sunt, quæ respuunt formam pul. vt caro Ficuum pinguium, caro Passul. & Dactylorum, in qua forma etiam tardius rancescunt nuclei Pinearum, & amygdal.: quare & nos in Eclegmatis formam seruandam censemus.

Rec. Irid. vnc. 1.
Puleg. hyssopi sicci,
Glycyrrhizæ ana. drach. 6.
(* Passul. mundatarum à acinis,
Caricarum pinguium,
Carnium Dactylorum à filis mundatorum, ana. drach. 3. ß.
Tragacanthi,
Amigd. mundatarum,
Pinearum,
Cinnamomi,
Zinziberis,
Pip. nigri ana. drach. 3.
Styracis rubr. drach. 2. & scrup. 1.
Mell. q. s. fiat in formam Lynctus vel Elegmatis.

Hæc compositio, vt suprà monstrauimus, in forma humida debet parari, & scopus idem docet. Hoc tamen mihi videtur immutandum, quod Styracem Calamitam, potius quàm rubram immitti debere videatur: Nostra rubra tota arida est, quia ex ea hodie Styrax liquida extrahitur. Actuarius Styracem ponit sine epitheto, Quare de Calamita Styrace intelligendum est certò, per illam generalem regulam, quia cùm simpliciter aliquid pronunciatur, de præstantiore est intelligendum.

* Quæ parentheſi includuntur, non ab Actuario ponuntur: In ponderibus variat semiscrupulum; addit his quæ in tertio ordine sunt Styracis drach. 5.

Zinziberis descriptio.

EX argutè fallacibus picturis aut iconibus (etsi a probis amicissimisque viris munere missis) oratione plantas delineare, quàm dubium sit, norunt harum peritiores. Annis triginta & pluribus elapsis, antequam nostra Stirpium Aduersaria in lucem prodirent, Antuerpia Londinū ad me misit Zingiberis effigiem Guilielmus Dreisch piæ memoriæ, vt petitioni meæ satisfaceret, quam legitimam esse asserebat; facilè enim fidem illi adhibui, quia sciebam Zingiberis radices adeò recentes, virides & succo adhuc pregnante, Antuerpiam sæpè ex India deuehi, ac proinde Zingiber legitimum

mum in horto prædicti boni viri pullulasse: sed paucis post annis, cùm pictura mihi suspecta foret, perspicuè percepi Zingiberis iconem, munere missam, commentitiam & effigiatam é quodam veteri Botanico Germano esse. Dolum hunc cum diutius latere noluerim (quoniam nec dum elapso anno, nouus variarum rerum, rariorúmque Indicarum Stirpium author *Ioannes Hugo Linscotus* Batauus, non nisi illegitimam Zingiberis effigiem dederit, qui tamen veré inter nonnulla aromata Zingiber descri-bit) posteritatem ab obliuione vindicaturus huius commendatissimæ Plantæ, dedi operâ vt insereretur in *nostra Balsami explanatione*. Detegimus quippe hanc elapsis annis. Flissilingæ Zelandorum in horto illustrissimi Principis *Mauritij à Nassau* apud egregium virum Dominũ *Adrianum Meulenaere*, qui plures eius Plantas nobis communicauit, quas alebat solo leui, lateritijs fragmentis rubris, quo gaudet, tenuibus permixto. Laxauit autem & emisit ibidem primas suas, non ante, circa finem æstatis pullulationes (quia é longinqua Prouincia delata, diúque à terra euulsa fuerat) folijs & calamo sesqui spithamæo aut pedali, nouellam siue nuper enatam Arundinem vallatoriã præ se ferentes. Natiuo solo non translatæ radices, caules tripedales edere produntur. Eodem an. 1595. persimilis aut eiusdem Zingiberis radices alebant Flissilingæ amicissimi viri *Rainerus Vander Putte*, & *Thomas de la Fosse* Middleburgi Zelandorum Pharmacopœj non modò peritissimi, sed pharmaco parando fide fidelissimi, quas ob soli & cœli inclementiã perijsse *scio, quemadmodum interiere elapsis annis insignes recentesq; Zingiberis radices hyemis iniuria, in pensilibus hortis nobilissimi Baronis* Zouche.

ZINGIBERIS legitima effigies: Britannis *Ginger*. Gal. *Zingenbre*. *Reddenda Aduer. pag. 33.*

Zingiber *nasci plerisq; Indiæ locis tradit* Linscotus *instar Arundinis Vallatoriæ; binos aut ternos dodrantes, binosuè cubitos rarò excidere.*

Zingiberis siliqua credita cum grains suis.

Pro solita humanitate sua siliquam perelegantem ex occiduis Indijs delatam, mihi quondam largitus est, vir egregius & vetus amicus D. *Hugo Morganus*, *S. Elizabethæ* Anglo-Britannorum Reginæ pharmacopœus peritissimus, corticosam, triquetram, duriusculam, villis quibusdam & cirris obductam, perpusillæ siliquæ Chaniæ Iridis penè parem, albidam, semine lucido farctã Melegettæ quadantenus; sed albo, gratioreq; gustu multo, Zingiber prorsum testante, eoque Zingiberis siliquam dixere, qui Zingiber Iridis speciem sanxere: quare omnes illas Cardamomi siliquas triquetras consimilium esse Plantarum non abs re quidam rentur, vt in Stirpium Aduersarijs monuimus.

Diapenidion Nicol. Alexandrini.

Ex *Penidijs paratur medicamentum, quod constat ex detergentibus & incidentibus: sed vulgus medicorum, quod vti illa compositione ignorabat: prorsus ex vnica duas fecit, separando odorata & incidentia. Illam vocant Diapenidi-*

on sine speciebus. Nos primum integram, deinde illam truncatam sine speciebus dictam ponemus, quae ferè in omnibus diuersa est. Vulgatam maluimus sequi, quàm illam Actuarij, quae mutila est. & recipit quae non debet, vt semen Portulacae, Nos verò sic parabimus.

Rec. *Penidiarum lib. 1.*
Pinearum,
Amygd. mundatarum,
Sem: Papaueris albi, ana. drach. 20.
Cinamomi,
Caryophillorum,
Zingiberis,
Succi Glycyrrhizae,
Gummi Tragacant.
Arabici,
Amyli,
Quatuor Sem. frig. ma. mundatorum, ana. drach. 10.
Camph. drach. 1. *Rondel.*

Hæc Compositio à nobis posita est, non vt dispensetur, sed vt videatur, quale sit illud Diapenidion sine speciebus. Ferè omnes dissentiunt in ponderibus. Alij drac. 2. Penid. ponunt cùm Actuarius, drach. 16. præscribat. Alij Licij, drach. ſ. addunt. Item in pondere Pap. Amygd. & Pinearum, alij drach. 20. vt nos posuimus: Alij verò drach. 3. ſ. Consentit cum illis Actuarius: sequentium scilicet, Cinnamomi, Caryophill. ana. drach. 10. Nicol. ponit, & alij ponunt drach. 1. ſ. Camphoræ. Alij legunt tertiã partem scrup. vnius: Alij Amygd. Amar. addunt, quas prætermisi, quia nulibi leguntur. Hoc modo, quo nos apponimus, censeo dispensandum si quis velit vti quia proportio melior est; & arteriacum erit efficacissimum, tum ob illam quantitatem Amygdalarum & Pinearum. Neque repugnat Papauer, quod sua vi narcotica tussim minuere potest. Quod in illo magno pondere reperiantur aliqua, certè Camphoræ quantitas erit seruanda, in quo sunt omnia integra magis. *Syr.* Violato omnes excipiunt, lento igne decoquendo Penidias, deinde Pul. subijciunt. Diapenidion sine speciebus erit, separatis odoratis, quæ species vocantur, scilicet ablato Cinamomo, *C*aryoph. Zingib. Constabit igitur sequentibus.

Rec. *Penidiarum, lib. 1.*
Pinearum,
Amigdalar. dulc. sem. pap. albi succi Gly.
Tragacanthi,
Gummi Arab.
Amyli quatuor sem. frig. ma. ana. drach. 10.
Camphoræ scrup. 3. cum syr. viol. fiat ad formam Elegmatis. Quia hodie omnes volunt in pul. vt ex eo conficiantur tabulæ, dissolue Sacch. in aqua Viol. & fiant tabulæ. Parua quantitas dispensanda est, quia diu non seruantur pulueres, etsi sacco coriaceo reponantur, vel vase vitreato. Loco minus calido & sicco seruandum erit hoc medicamentum arteriacum.

Lohoch siue Eclegmata.

Lohoch sanum & expertum D. Mesuæ.

Rec. *Cinnamomi,*
Hyssopi,
Glycyrrhizæ, ana. drach. 4.
Iuiubarum,
Sebesten ana. numero 30.
Passularum enucleatarum
Ficuum siccarum
Dactylorum pinguium, ana. vnci. 2.
Fœnugræci, drach. 5.
Capilli Veneris m. 1.
Anisi, Fœniculi, Ireos, Seminis Lini, Calaminthæ, ana. drach. 4.
Coquantur secundum artem in aquæ clarissimæ lib. 4. ad consumptionem lib. 2.
Colaturæ expressæ adde,
Penidiarum lib. 2.
Coquantur ad perfectionem, posteà insperge subsequentia minutissimè incisa & tusa.

Rec. *Pinearum mundatarum, drach. 5.*
Amygdalorum dulcium mundatorum,
Glycyrrhizæ, Tragacanthæ, Gummi Arabici,
Amyli, ana. drach. 3.
Ireos drach. 2.
Agitentur omnia simul celerrimè, donec albescant.

Tussi *vocisque asperitati à frigiditate natæ auxilio est, crassos in thorace & pulmone humores extenuat.*

Eclegma siue Lohoch de Pino D. Mesuæ.

Rec. *Pinearum drach. 20.*
Amigdalorum dulcium
Auellanarum assatarum,
Tragacanthæ,
Gummi Arabici
Glycyrrhizæ
Succi Glycyrrhizæ
Amyli Capilli Veneris
Ireos ana. drach. 3.
Carnium dactylorum drach. 3 ſ.
Amigdalorum amarorum drach. 3.
Mellis passularum,
Butyri recentis,
Sacchari Tabarzeth ana. drach. 4.

Mellis

Mellis Tabarzeth, lib.3. vnc.1. drach.4.

Conterenda contundantur, & incidenda incidantur minutissimè, & cum melle excipiantur.

* MEL Tabarzeth est optimum, sincerissimum atque odoratissimum mel, quale ex Dantisco affertur.

P. C. SCHOL.

Amigd.am. drach.3.) *Cum Cordus hic peruersè vnc.3. posuisset, drach.3. tantum legendas esse, Fuschio quoque astipulante, dico.*

TVSSI diuturnæ, difficultati spiritus, & Asthmati succurrit: humores in thorace crassos incidit, & extenuat.

Lohoch è Papauere D. Mesuæ.

Rec. Papaueris albi drach.25.
Amygdalorum dulcium,
Pinearum,
Gummi Arabici,
Tragacanthæ,
Succi Glycyrrhizæ, ana. drach.10.
* Amyli, drach.3.
Seminis Portulacæ, Seminis Lactucæ,
Seminis Cytoniorum, ana. drach.4.
* Croci drach.1.
Penidiarum albarum vnc.4.
Syrupi de Papauere lib.3.

Omnia contundantur & incidantur atque cum Syrupo excipiantur secundû artem. Porrò iste Syrupus de Papauere sic fieri debet.

Rec. Capitum Papaueris albi recentium,
Capitum Papaueris nigri recentium,
ana. vnci 6.
Seminis Lactucæ
Florum Violarum, ana. vnc.1.
Aquæ quantum sufficit, aut lib.8.
Coquantur, & colaturæ adde
Sacchari lib.4.
Coquantur ad spissitudinem.

Hoc Lohoch de Papauere appellatur etiam alio nomine Diapapauer.

Iuuat tussim, & gutturis asperitatem à catarrho calido, tenui (quem sputum liquidum indicat) eum enim coquit, & crassat. Confert etiam febribus ardentibus, dolenti thoraci, pleuritidi.

Lohoch è Scylla D. Mesuæ.

Rec. Succi Scyllæ
Mellis despumati ana. lib.1.
Coquantur secundum artem.

SCYLLA propriè succum non habet, sed mucilaginem; quæ sic est colligenda:

Rec. *Scyllas crudas tres aut quatuor, eius laminas puriores, plenas & nitidas, in in partes iocidito cultello eburneo: deinde in pila sine mortario fictili aut lapideo siue marmoreo atterito cum agitaculo ex ligno Gaiaco siue sancto facta, & deinde exprime & vtere.* * Addit. Cord

ECLEGMA è Scylla, materiam crassam, lentam, coctu difficilem, in partibus respiratorijs, expelli facilem strenuè reddit, & natam inde spirandi difficultatem, & thoracis dolorem leuat.

Eclegma siue Lohoch è Pulmone vulpis D. Mesuæ.

Rec. Pulmonis vulpini siccati
Succi Glycyrrhizæ
Seminis Anisi
Seminis Fœniculi
Capilli Veneris, ana. vnc.1.
Sacchari clarificati, vnc.15.

Conterantur omnia tenuissimè, & cum Saccharo excipiantur.

Abstergit & consolidat vlcera pectoris & pulmonis, & præferendum est alijs remedijs in phthisi.

Lohoch ad Asthma D. Mesuæ.

Rec. Scyhæ assatæ drach.3.
Radicum Iridis drach.2.
Hyssopi
Prassij, ana. drach.1.
Myrrhæ rubeæ,
Croci, ana. drach.ß.
Cum mellis quantitate sufficienti fiat Lohoch.

Ad Asthma & tussim antiquam valet: humorem enim crassum tenuat.

Rosata nouella Nicolaj Alexandrini.

Rondel.

HAc compositione carere possumus, quia viribus non differt ab Aromatico Rosato. Sed quia hac frequentissimè vtuntur nostri; nos eam apponemus, non ex Præposito, sed ex *Nicolao Alexand.* Recepta est, immutatis ponderibus.

Rec. Rosf.rubr.
Glycyrrh. } ana. vnc.1. drach.1.
Sacch. Candi, } scrup.2. ß.
Cinnamomi drach.2. scrup.2. gran.2.
Caryophil.
Spicæ Nardi,

Galangæ

Galangæ
Zingiberis
Nucis Mosch,
Zedoariæ,
Styracis Cal.
Cardamomi
Apij. ana, scrup. 1. gran. 8.
Fiat puluis.

Hic est prætermittendum Sacchar. & Candum ponendum, quia Sacch. ad detersionem ponitur, & ad temperandum simplicium acrimoniam. Quòd si in forma Confectionis, vt solebant antiqui *paretur*; addatur Mel, vel Sac. dissolutum, & fiat Electuarium. *Sudores nimios arcet, & viscera roborat.*

Saccharum Rosatum, Manus Christi cum Perlis.

EX Sacch. dissoluto fit Sacchar. Rôs. tabulatum, ad differentiam Sach. Rosat. quod est Conserua Ros. Ex eodem fit Manus Christi simpliciter dicta; fortè differunt figura, quòd nunc in frusta, nunc in tabulas diuidatur. Fit cum Perlis & manus Christi perlata dicitur; additis Margaritis tenuissimè tritis, ad vnc. s. pro lib. 1. sacch. id est vnc. 12.

Dulciariæ Morsiunculæ Regales, *quæ vulgò Morselli dicuntur & Massa Regalis eucbyma (sordidè Officinarum latinitate, Fasta.)*

Rec. Pulpæ Capi Veru inassatæ vnc. 2. s.
Pulpæ Perdicis aut Phasiani assi,
Strobilorum Rosacea infusorum & concalfactorum & mundatorum, ana. vnc. 1. s.
Amygdalorũ dulcium mundatorum, vnc. 2.
Fisticorum Rosaceâ item infusorum & calfactorum, vnc. 1.
Pul. Cinnamomi selectissimi drach. 6.
Sacchari albi, vnc. 18.
Aquæ Rôs. q. s. Fiant ex arte Morsiunculæ.
Adduntur Margaritæ præparatæ, species cordiales, & alia pro ratione implicationis morborum, & scopo doctiss. Medicicorum.

Ad tabidos Morsiunculæ dulciariæ.

* Quia propter soporem insaniam gignit.

EAdem artis lege, & pari ratione concinnantur tabidis Morsiunculæ ex carne Testudinis nemoralis.

Calculosis, ex decocto Herniariæ, radicum Anonidis, Altheæ, Glycyrrhizæ, Simphiti, Succino hræparato, & huiusmodi.

Elephantiacis verò, ex Erinacei terrestris & Viperarum carne. *Diosc.*

CONFECTIONES OPIATAE vel NARCOTICAE.

PHILONIVM.

PHilonis Antidotus carmine scriptus dicitur: A *Galeno* soluta oratione traditur, quã ordine sic disponemus, quo etiam transcribitur à *Mesue.*

Rec. * Piperis albi,
Hyoscyami, ana. drach. 20.
Opij drach. 10.
Croci, drach. 5.
Pyrethri,
Euphorbii,
Spicæ Nardi,
Castorei, } ana. drach. 1.
Mellis q. s.

* *Aduersariorum. pag. 427.*

De Succationibus Opiatis & LAVDANI *Opiati differentiis in Aduersariorum altera parte, inter Succos Medicatos.*

Philonium Romanum, siue maius Nicol.

Rec. *Pip. albi,*
Hyoscíami albi, ana. drach. 5.
Opij, drach. 2. s.
Cinnam. drach. 1. s.
Sem. Apij, drach. 1.
Sem. Petro, Fœnic. Past. siluestris, vel Dauci Cretici, ana. scrup. 2. & gr. 5.
Croci drach. s.
Spicæ Nardi, Pyretri, Zedoariæ ana. scrup. 1. & gran. 5.
Euphorbij, Castorei, ana. drach. 1.
Mel despumati ad triplum pondus.

*Hæc compositio ad eadem valet, ad quæ Asyncriton, ad dolores cholicos omnes & nephriticos, vt Philonium Mesues. Quare si quis velit dispensare, dispensetur hoc modo. Id solum mutandum videtur, quod Hyoscyami drach. 2. s. ponere oportet, & opii drach. 2. s. pro drach. 4. quia sesecurius est vti Opio, quam * hyoscyamo. Hæc parari debet, quia securior & iam à vulgo recepta. Has ob caussas hanc compositionem retinuimus: quia cholicum est medicamentum, dolores stupefaciendo, & morbi dispositionem tollendo sedat. Accommodatius erit ad nephriticos, arthriticos difficilè respirantes flatus discutiendo. Ad eundẽ scopum valet Requies Nicholai, nisi quod magis valet ad vlcera, & sanguinis fluxus, ob resiccantia*

tia

tia & minus calida addita. Ob id subiungere eam visum est. Sed ex Nic. Myrepsico petita, à quo mutuatus est, aliquibus immutatis, vt ablato Zinzib. Additur etiam Santalon citrinum, & pondera omnia mutata sine ratione.

Philonij maioris siue Romani Nicolai castigatio, Rondelletiana.

Rec. Piperis albi, drach. 5.
Opij seminis Papaueris albi,
Seminis Hyoscyami albi, ana. 2. ſ.
Seminis Petroselini,
Fœniculi,
Pastinacæ syluest. vel Dauci Cretici, ana. scrup. 1. gr. 5.
Croci. drach. ſ.
Spicæ Nardi,
Pyrethri,
Zedoariæ, ana. scrup. 1. gr. 5.
Euphobij,
* Castorei,
Sem. Apij, ana. drach. 1.
Mellis despumati triplum pondus. fiat Opiata: vt supra docet *Rondelletius.*

* Alij legunt drac. 15 pro gr. xv N. Prępositi vetus exemplar gr. xv. tantum habet.
Præpositus Costi habet, sed videtur legendum Castorei quia melius conuenit. Alij Myrrhã addunt: Sed Nicolaus non habet. Maxima difficultas consistit in Hyoscyamo & Opio.

Requies Nicolai Myrepsici.

Rec. *Ros. rub.*
Violarum, ana. drach. Nicl. Præpositus habet,
Opij, vel Meconij,
* *Hyoscyami,*
Capitum Papaueris albi,
Corticum Mandrag.
Nucis Moscatæ,
Sem: Scariolæ,
Portulacæ,
Psilij, Lactucæ,
Cinnamomi,
Zingib. ana. drach. 1. ſ.
Sacchari Candi, drach. 1.
Santali albi & rubri,
Antispodij ex Ebore, vel Myrtho,
Gummi Tragacanthi, ana. scrup. 2. gr. 5.
Mellis despumati quantum, ſ.
Alij addunt vnci. 8. ſ.
Opium in vino generoso dissolutum, Spodium per se trituretur diligenter, & cum alijs misceatur, Opio dissoluto, vt omnium melior fiat permixtio.

Rondelletius pro Meconio & semine Papaueris albi, capita Papaueris posuit.

Philonium Persicum.

NOn est dispensandum, quia calidiora astringentibus adduntur, & non frequenter eo vtuntur boni Medici. Valet ad retinendum bonum sanguinem, ad quod præstandum Requies valere potest.

THERIACES ANDROMACHI
descriptio & dilucida *Rondelletiana* Expositio: Eiusdẽ *Simplicium Medicamentorum Delectus & parandi ratio ex tribus discipulorum suorum archetypis manuscripti siue exemplaribus collecta.*

Solebant enim Rondelletij *sectatores sedulo eius prælectiones & documenta exscribere; è quibus, variisque minime ab authore recognitis collectaneis, ipsoque nescio & inuito, eius Medendi methodus mendocissime, & alia opera conflata typisque excusa fuere, vti in Prologo monuimus.*

CVm antiquissima ac nobiliss. Theriaces siue Theriacalis Andidotus à quibusdam dispensaretur; in mentem venerunt errata aliquot à Nicolao Preposito annotata, & aliquot minimè animaduersa: Quamobrem plurimum me rogarunt vti veterem illam ac vulgatam Editionem recognoscerem; quod etsi mihi difficilimum esse probè perpenderem & planè immensi laboris; nolui tamen amicis tam singularibus, honesta pręsertim petentibus, operam meam denegare: tum quia sanctum esset quod tam instanter peterent, tum etiam Reip. admodum vtile ac necessarium, cùm omnia nostra studia & labores eo spectare debeant, vt Reip. & cæteris bonarum artium studiosis prodesse possint. Nihil enim existimo vtilius, quam vt illa Antiquorum medicamenta quæ θεῶν χεῖρας appellant, fideliter pręparentur, atque ex selectissimis simplicibus ad communem omnium vtilitatem componatur, quod hactenus, proh dolor, quorundam ignorantia ac incuria factum non est: quo fit vt verissimum sit carmen Homeri, Odys. δ.

** Vbique semper Hyoscyamo albo vtẽdum.*

φάρμακα.

φάρμακα πολλὰ μὲν ἐσθλὰ μεμιγμένα πολλὰ δὲ λυγρά.

Quam ob caussam, lector optime, te ad meliora quodammodo reuocare videmur, dum pro viribus admitimur veterem illam Andromachi traditionem ad germanam Græcorum lectionem emendare. Et ne existimes tibi à nobis imponi, consilium fuit quibusdam annotatiunculis reddere rationem cur à tam vulgata illa descriptione recedamus, idque addendo aliqua quæ noua forsan tibi videri poterunt, ac expungendo quæ nunquã ab Andromacho excogitata fuere. Sed vnum abs te peto vt ne veteri rubigini addictus hæc sine ratione improbare velis, ni prius apud te probè examinaueris, quæ prodesse & iuuare soleant.

Variæ Theriaces compositiones.

Cvm igitur variç sint Theriacę descriptiones à diuersis Autoribus traditæ, in tanta rerum varietate difficilis erat electio: omnes tamen ad veram illam Galeni lectionem contulimus, cum easdem omnes truncatas & vitiatas offendissemus: hancque veram ex Antidoton libro secuti sumus: quæ etsi perfectior videretur; aliqua tamen desiderabantur iniuria temporis omissa, quæ nos pro virili restituimus ex Galeni, Pauli, Aetij, Auicennæ, Actuarijque locis, vt postea in Annotatiunculis declarabimus.

[b] *Alij morsus.*

[c] *Serpentis genus.*

Nostræ autem tempestatis docti quidam impossibile quodammodo existimarunt hanc Theriacæ confectionem absolui posse, his moti rationibus; tum quòd Viperas non haberemus, quę sanè hoc in negotio primas tenent. preterea Balsamum, Aspalathum, Cinnamomum, Myrrham, Rhaponticum, Calamum aromaticum, Phu, Nardi Spicam, Pentaphyllon, Schœnanthum, Dictamum Cretense, Sigillum Lemnium, Thlaspi; tum quod omnibus incognitum dicunt Scordium. Miror eos non addidisse Malabathrum, Acatiam, Acorum, Bitumen Iudaicum, Opopanacem, Galbanum, quòd non nisi adulterata aduehantur, vt quibusdam placet. Sed nos eorum rationibus faciemus satis: Absurdum enim est illa medicamenta inutilia existimare quæ à Galeno in vsum trahuntur, etsi non omnia adsint. Multa siquidem ipsemet Gal. suo tempore desiderabat, in quorum locum ἀντιβαλλόμενα proponebat. Nonne Gal. pro Cinnamomo, Cassię duplum ponendum iussit? imo & Phu; & pro oleo Sabino, oleum antiquissimum; pro Omphacino, oleum paratum cum folijs oleæ? quid prohibet Acorum poni pro Amomo, quum Acorus cum Amomo, similem facultatem obtineat? pro Dictamno Pulegium? quod etsi vires paulo inferiores habeat, augeamus dosin: pro Opobalsamo. Styracem liquidam: pro Rheopontico Rhabarbarum: pro Terebinthina, Masticen: pro Viperis Elopes, Ophies? Sed quid moror? Clariora sunt quàm vt demonstratione aliqua egeant.

[d] *Pastilli Scillitici.*

Alter habet Ophius.

Consultiùs itaque ab his cauillatoribus factum esset, si tantum operę collocarent in inueniendis succedaneis, quantum in cauillandis aliorum inuentis. Cessent igitur, precor, bona medicamina infamare, & quàm prauam opinionem solent imperitæ multitudini tradere, omittant.

[a] *Alias mihi, Alias peruenire.*

Tempestiuum [a] nunc videtur ad Simplicium declarationem veniamus, hoc vnum pręmonentes, pondera non respondere ponderibus Andromachi iunioris vel Democratis: nam Democrates drachmas duas tantum Polij, Seseli, Thlaspi, & aliorum vsque ad Cardamomum ponebat, vituperatque illos qui constituerent quatuor; quod tamen ferè omnes qui de Theriaca scripserunt, faciunt; quemadmodum Gal. Paulus, Aetius & Auicenna, quos secuti sumus. At de diuersitate ponderum vide Gal. de Theriaca ad Pisonem.

[d] *Scillæ delectus, Aduers. 57.*

[e] *Alij legunt corrupta.*

[b] *Theriaca vnde dicta.*

[b] Theriaca nobilissimum medicamentum dicta est quòd valeat aduersus θηρία, id est, bestias venenosas, non autem, vt quidã existimant, quòd viperas (ita sumpto nomine ob excellentiam, sed satis impropriè) reciperet: nam antequam additæ essent Viperæ, etiam Theriaca dicebatur: huc accedit quòd multæ sint Theriacæ descriptiones, vt iam diximus, apud Gal. in Antidotis quæ Viperas non habent. Non igitur à Viperis, sed ob effectum ita fuit appellata. Posset tamen defendi, Theriacam etiam dictam fuisse a Viperarum carne. Cæterum hæc Theriaca Galene, non Galeni nominatur, aut si mauis, γαλήνη id est tranquilla, vel tranquillitatem afferens, non Galeni, autor enim huius non fuit Gal. sed Rex Ponti Mithridates, qui, vt erat exercitatissimus in simplicibus, omnia ea collegit Antipharmaca, flores scilicet semina, herbas, radices, gummi, & cætera quæ valerent aduersus [b] virus ferarum, Viperarum, Canum rabidorum, Scorpionum, [c] Dipsadum, &c. nec non aduersus venenum medicamentorum quorundam, vt Mandragoram, Cicutam, &c. & ad morbos alios complures & antiquos. Ex his omnibus collectis selectissima & efficacissima selegit, ex quibus parauit compositionem suo nomine nuncupandam: ea est Mithridatium: Andromachus postea (qui videtur inter omnes exactissimam calluisse normã componendi medicamẽta) eam correxit & emendauit: addiditque Viperas, γαλήνην quẽ vocauit, id est, Tranquillam, quod tranquillitatem inducat: & meritò quidem: quid enim magis meretur tranquillitatis nomen quam quòd sedat dolorem? Qui à Cane rabido demorsi sunt aut Vipera, aut alia fera venenata, multum torquentur multúmque de morte sunt soliciti: hæc compositio illos curat: magnam igitur tranquillitatem inducit. Vt in summa dicam, nulla est præstantior Antidotus ad antiquos & diuturnos morbos, vt iam dictum est. Ad defluxiones nullum est genus remedij efficacius quam hæc Theriaca, si quidem fuerit recens. Febres quartanæ solo vsu Theriacæ visę sunt curatę. Quid non facit Theriaca? Inexpugnabiles morbos, & quorum caussa ignota est, curat; ex omnibus enim medicamentis efficacissimis constat, symphonia iunctis.

[d] Pastillos Scilliticos aliter præparamus quàm antea facere solebant: nam sine delectu Pharmacopolæ Scillam vel Pancratiũ accipiebant, quòd habeant eandem facultatem. Sed quoniam Pancratium vim habet imbecilliorem, melius est confici eos ex Scilla, præsertim cùm nobis facultas sit. Si Scilla careamus, Pancratio vti possumus eius loco, sed in maiore dosi, vt Cassia pro Cinnamomo: cùm vero adest Scilla, sumatur Scilla. Cæterùm pastilli hi fieri debent ex carne Scillæ, & spissari farina Orobi, quæ valet aduersus venena, & conseruat Scillam à putredine suo amarore. Pharmacopœi eos solebant parare cum pane asso, aut cùm Vicia, cùm non nossent Eruum, vt nec adhuc omnes norunt. Cùm enim nuper Auenioni essemus, & medicamentum præscripsissemus Nobili à Monlau, in quo Eruum desideraretur, iussi Pharmacopolam adferre Eruum, atque is Viciam attulit & Aphacem; cùm neutra illarum sit Eruum, quod amarum est & tenuium partium; Vicia verò dulcis & emphlastica. Porrò Erui duas constituunt species: Aliam enim candidiorem faciunt, aliam ruffam. Eruum est quod vulgò *des Ers* vocant; in Gallia Narbonensi *Esses*.[d] Quod ad Scillæ delectum attinet, ea sumenda est ęstate, pręsertim Iunij initio, ad parandos hos pastillos: tunc enim multum succi habet: si hyeme legatur non valebit, sub Canicula verò venenum est: habet enim tantam acrimoniam, vt æstu [e] correpta in venenum vertatur. Sumenda itaque est vere aut æstatis initio. Ea lecta inciditur frustulatim more cęparum, non quidem cultro aut instrumento ferreo, sed arundinaceo, aut Osseo.

Maiores

* Maiores nostri soliti erant parare PASTILLOS THERIACALES ex Serpentibus communibus, cùm Viperas non haberent. Nec omninò certè vituperandi sunt: idem enim præstant reliqui Serpentes: sed Viperarum vis est efficatior. Θηρία Græci animalia appellant (latiore significatione accepto vocabulo) quæ cicurari non possunt: Medici verò Θηρία quę morsu venenato vel punctura venenum iaculantur, hominique nocent, appellant, sub quo nomine & Aspides, Elopes, & Cerastes comprehendunt; quamobrem non erit absurdum Trochiscos Theriacales dicere, cùm ex feris conficiantur, quę & facultate suà iuuant quemadmodum Viperæ, & si ausim dicere, conuenientiores sunt, preter enim id quòd calefaciendi & exficcandi vim habent, aduersus angues nostros peculiariter iuuant: Nam Theriaca, vt autor est Gal. ad Pisonem, olim citra ferarum commixtionem confectum medicamentum similiter ad eiusmodi mirificè faciebat: Sed postquam Andromachus Viperas commiscuit ad morsum Viperarum, medicamentum fuit efficacius: imò si credamus Gal. lib. 2. de Antidotis, Mithridatica compositio aduersus plurima venena valet, præter Viperarum ictus. Nihil igitur habuit Theriaca additis Viperis, quam quò ad Viperarum morsus sit efficacior. Sic nostrum medicamentum efficacius erit ad morsus Serpentum, cùm nullum nobis periculum immineat à Viperis. Adde quòd pinguedinem Serpentum quotidie experimur plurimum valere. & carnes non plus veneni in se continere quàm olim haberent Viperæ, si debito modo exhibeantur, & quales oportet capiantur: Nam & in capiendis delectus seruandus est, quemadmodum & in Viperis: Vt quę prope mare degunt, δίψαδι sunt: & quę in aquis excrementosæ, & quę vtero gerunt repudiandæ. Quas æstate venantur, vel hyeme nos Elopes vel Angues benè nobiles in vineis degentes, vere captos eligimus, non diu asseruatos (vt solent facere Pharmacopolæ) & preparatos, vt ars iubet, cum pane asso Trochiscos conformabimus: sic seruatos & exsiccatos; vt neque situm redoleant, neque cariem sentiant. Quod si videatur Dominis Doctoribus dosin augendam esse, quia imbecilliores sint, non improbo: quòd si quis Viperas nancisci possit, vt iam facimus; eas capiat, & angues ommittat. Paulus Ægineta etiam de Viperis loquens ὄφις dicit: Ea aûtem locutio esse videtur per excellentiam, quo commune aliquod vocabulum rei singulari attribuimus, vnde & ὄφις Viperas vocit. Cùm autem simpliciter legitur ὄφις de Vipera intelligendum est. quia præstantissima inter serpentes est. Vnde & in Theriaca assumenda; non quòd remedio egeamus aduersus illarum morsus, si quidem in nostris Regionibus non reperiuntur, sed ob alias viperæ facultates: desiccant enim vehementer, calefaciuut, & visum acuunt. Viperas nihilominus veras tum in Italia, tum apud Pictones habemus, quicquid dicant qui id negant: Certissimum enim signum est Viperę & nota certissima, si viuum animal pariat, vt Galeus; vnde & nomen habet, vt scribit Aristoteles, & experiti sumus in nostris ædibus: Adhęc Vipeperarum descriptio tam exactè illis conuenit vt nihil magis; & maximè ea quæ tradita est ab Actio viro perquam diligentissimo in describendis *Viperis*. *Vt* vnam è multis notam ad feramus, statim in caudam definunt, quam crassissimam habent inter reliquos sepentes (præter Amphisbenam, quæ adeò crassam habet vt bina putetur habere capita:) omnes denique notæ feliciter reperiuntur in ea. At dicat aliquis, Elephaniasin non curat, vt scribit Gal. Esto si mentiri voluit Gal. quid tum? neque enim verisimile est tempore Gal. curari potuisse Lepram iam confirmatam. Sin autem quis dicat, id non ideo præstare quia ex Italia adferantur, quę regio non sit satis calida: Nugæ; si enim venenum retinent, cur non & alias facultates? Nemo igitur dubitet quin veræ *Viperæ* nostris temporibus reperiantur.

Pastilli seu Trochisci Theriacales.

Porrò vt conficiantur Pastulli Theriacales, præparatione omissa, hoc tantùm ex Gal. addam, melius esse paulò antè captas sumere, quàm diu retentas; nam quæ diutius retentę fuerunt, venenosę sunt magis, vt ex hominibus jejunis conijcere licet.

Pastilli Theriacales.

Andromachus MAGMA HEDYCHROON ita à coloris iucunditate appellatum, non Trochiscos de Corallo, vt Nicolaus Præpositus fallò putauit, desiderat, Multo satius fuisset si Trochiscos Aliındaracarum Auicennæ posuisset vel Trochiscos Hedychroi, quos annotauit in Antidotario, qui etsi Tamaticem recipiant, Aspalathum desiderent; magis tamen accedunt ad Hedycroi compositionem quam hic constituimus ex Gal. lib. ad Pamphilianum. Hæc enim paratu facilior est & clarior & melior. Nam in lib. de Antidotis pedestri oratio e scripta est quę Maron & Amaracum desiderat. At Maron nobis prorsus incognitum est, nisi illa sit quã vulgo *Mariolaine franche* appellant; quam ob causam consultò Amaracum addidimus, & illam pro Maro: quòd si per Amaracum intelligat aliquis Sampsuchum pro Maro poni potest Sisymbrium; sunt enim eiusdem facultatis, vt Dioscorides docuit. Quantum vero differant Hedychroon magma à Trochiscis Diacoralli, fidem facit vtrorumque collatio: hi enim Papauer, Pedem columbinum, vt alia omittam, recipiunt, quæ non sunt in Hydochroo: non itaque ponendi.

Magma Hedycroi.

PIPER NIGRVM non tam valet ad ἀντιφάρμακα atque Piper longum & album: sed quia omnes sic habent nolui immutare, & drach. 24. indidimus, quamuis aliqui sex tantùm: Paulus tamen, Aetius & reliqui 24. censent ponendas; & nigrum non longum, vt in quibusdam Exemplaribus legitur, & in carminibus Andromachi, neque tamen improbarem si quis Longum sumat; tum quia in carminibus longum est, tum quia Antidotis, si Dioscor. cedimus, aptius. Tu verò iudica.

Piper nigrum.

OPIVM vel MANDRAGORAS vel HYOSCYAMVS addi solent in Antidotis, quia incrassanda constringunt meatus, ne venenum ferri possit ad Cor; & sic iuuant operationem Antidoti. Eodem planè modo bolus Armena & Terra sigillata lentore suo & crassitie prohibent vim Veneni ad cor deferri, non autem proprietate occulta, sed incrassando: quare quę tenuissimarum sunt partium, vt Moschus Ambra, non conueniunt; quia faciunt citò penetrare venenum ad Cor: sic Cicuta cum vino absorbta occidit citissimè, per se verò tardius.

Opium Hyoscyamus Mandragoras.

ROSARVM, remotis vnguibus, drachmas 12. ponimus Auicenna 24. ponit.

SCORDIVM, quod Fuchsius putat omnibus incognitum, nunquam antea in aliqua Antidoto positum, apponendum censuimus (quanquam tamen opera & diligentia doctiss. viri D. GuilielmiPellisserij, Mompeliani Episcopi vigilantissimi, primum in Gallia iam à decem annis cognitum sit) & non Allium syluestre, vt vulgo Pharmacopolæ facere solebant. Stultum enim esset σκόροδον ἄγριον, id est, Allium syluestre, vt Auicenna docuit, collocare, cùm tam frequens apud nos sit Scordium herba. Excusandi fuerunt Maiores nostri quibus incognitũ fuit, neq; grauiter peccarunt in hoc simplici, est enim Allium syluestre Theriaca Rusticorum, *Vtinam* in alij succedaneis tam bene iudicassent; Non est tamen conferendum Allium cum Scordio: Scordium enim maiorem habet vim aduersus putredinem quàm vel Myrrha ipsa, vt videre est apud Gal. lib. de Antidotis,

Scordion Aduer. 210.

qui eius inuentionem declarat. Quis autem niſi ſtultus dicat ſuccedaneis eſſe vtendum, cùm propria habeamus? Scordium enim copioſiſſimè per totam Galliam naſcitur: reijciendum itaque Allium.

SEMINIS NAPI, & rectè, quanquam nonnulli, Seminis Rapę, legant.

IRIS ILLIRYCA ea debet apponi quę Venetijs affertur.

Aduerſ.449. AGARICVM ſumatur candidum leue,&c.

Cinnamomum CINNAMOMVM à viris doctiſſimis in diſcrimen vocatum eſt, cùm dicant nos vero Cinnamomo carere, ac id quod pro Cinnamomo oſtenditur, potiùs eſſe verã Caſſiam: nos tamen putamus eſſe Cinnamomum; etſi non ſit illa ſpecies tantoperè ab Antiquis laudata: quam ob cauſam nos iſtius Cinnamomi drach. 24. poſuimus (etiamſi nonnulli drach 12. tantum ponant) duplici nomine: tum quia in quibuſdam exemplaribus 24. drachmas Caſſiæ ſcriptum legimus, vt etiam in ſecunda deſcriptione Auicennæ, tum vt omnibus fieret ſatis: nam ſi Cinnamomum eſſe negent, non poſſunt improbare conſilium noſtrum, cùm Gal. de Compoſ. Pharmacorum doceat his verbis: Neceſſarium nobis eſt, vbi Cinnamomo caremus, Caſſiam optimam conijciamus, aut pluſquam duplo Cinnamomi pondere, aut omnino non minus. Sed Cinnamomum verum habemus. Si cineritium illum colorem non habeat, in cauſa ſunt mercatores, qui eius ſuperficiem abradere ſolent, colorem naturalem auferentes. At odorem Rutæ non habet: nec habere debet: Error enim eſt in Dioſ nam pro πηγανίζουσα legendum eſt, ὀριγανίζουσα quod facilè probari poteſt ex eodem Dioſcoridis alio loco, vbi ait Amomum habere Origani odorem. Hinc enim luce clarius colligere licet, Cinnamomum Origani odorem referre, aliumque textum corruptum eſſe. Et quanquam Dioſc. dicat diuerſas eſſe arbores Cinnamomi & Caſſiæ; Gal. tamen diuerſæ eſt opinionis, aſſeritque ſe vidiſſe in capſa cuiuſdam mercatoris ramum vnum cuius altera pars Caſſia eſſet, altera Cinnamomum.

[a] Alij lectione.
[b] Alii 154.

Glycyrbiza. GLYCYRRHIZÆ SVCCVM appoſuimus, quia efficacior eſt quàm radix ipſa; etſi Auicenna in tertia deſcriptione radicem ponat, & verè poni poteſt ſuccus, nec timendum eſt de ſucci adulteratione; Nam tanta eſt copia dulcis radiculæ, vt parui vęneat: Et etiam cùm Theriacam componere volumus, expreſſè ſuccum extrahere debemus.

Opobalſamum OPOBALSAMVM ſincerum ad nos non adfertur, ſed multis modis adulteratum: quin etiamſi adulteratum non eſſet, recens non eſt, ſed antiquum: nam cùm ex regione longinqua petatur, non poteſt non eſſe antiquum; ſiquidem antiquum, ſi annum exceſſerit, ſitque inutile. Et ſi nonnulli dicant in nouo Orbe reperiri, incertum eſt an verum ſit: ſuccedaneo itaq; vtendum. Quid verò ſubſtituemus, cùm ſuccedaneo opus ſit? alioqui manca eſſet Compoſitio & corrupta. Non ſequemur hac in re conſilium Maiorum noſtrorum, qui Oleum Laurinum pro Opobalſamo poni docuerunt: Oportet enim ſuccedanea & viribus & temperamẽto reſpondere, vt doctiſſimè à Gal. monſtratum eſt. Sed oleum Laurinum calidius multo eſt Opobalſamo, cùm oleum Laurinum inter calidiora adnumeretur, quod ex fructu poteſt cognoſci: ſolet enim oleum expreſſum eiuſdẽ eſſe temperamenti cum fructu ex quo exprimitur: At folia & fructus Lauri deſiccant & calefaciunt vehementer, plus etiam fructus: ergo & Oleum. Opobalſamum verò deſiccat & calefacit in ſecundo exceſſu tantum: Igitur non reſpondent. Adhęc Opobalſamum tenuium eſt partium, Oleum verò Laurinum craſſarum: Opobalſamum ventriculum roborat, Laurinum autem oleum, vt ait Dioſc. ἐστι ναυτιῶδες ποθὲν, id eſt, potum nauſeam facit, & lædit venticulum non alia ratione, quàm quod ventriculo aduerſatur: idem autẽ efficere Opobalſamũ negandum eſt. Non enim eſt oleum, ſed ſuccus Balſami. Vnde autem id natum ſit vt Oleum Laurinum in Antidotis poneretur? Puto hinc eſſe natum, quod olim Oleum parabant cum Myrrha & Stacte, vt Dioſc. docet. Extra adhiberi non prohiberem, vt etiam Oleum Irinum: quamuis in [a] verſione Vallę & multis exemplaribus Græcis (falſò tamen) Laurinum legatur. Balſaſmum arte compoſitum reijcitur. Errorem indicauit ante [b] 114, annos Santes de Andronis de Piſauro Medicus in hac parte Alexipharmacon diligentiſſimus & probatiſſimus. Poſt eum Nicolaus Præpoſitus, qui Medicorum Mompelianorum mentionem facit tanquam autorũ huius hęreſeôs. Alij ex ſemine Citri & Corallo ἀντιβαλλόμενον cõficiebãt, ſed ineptè: nam quãuis ſemẽ citri valeat aduerſus venena, reperiũtur alia multo efficaciora. Alij aſſerebant fieri debere ſubſtitutũ ex Myrrha deſtillata: quod expertum fuit; & ex deſtillatione oleum exceptũ, ſed vſq; adeò fœtidum vt nemo ferre poſſet. Omnibus itaq; reiectis, ſubſtituã Stacten, ex pręſcripto antiquorũ, Gal. ſcilicet, Pauli, Aetij, qui aſſerunt eaſdem Stactis vires & Opobalſami. Eſt autem Stacte nihil aliud quàm Myrrha liquida, & ſi Dioſc. credimus eſt pinguiſſimum Myrrhę recentis cum aqua exigua tuſę & prælo expreſſę, proportione reſpondens Myrrhę. Myrrha autẽ ſecundi eſt ordinis excalefacientium & exſiccantium ſicut & Balſamum. Adhęc vulnera conſolidat, quod facere Balſamum creditur à neotericis Medicis, quanquã Gal. nullam eius mentionem faciat: Idcirco autem hic poſitum fuit quod aduerſus venenata animalia valet, quod ex eo colligere licet, quod vbi naſcitur Balſamum nequeant habitare Serpentes aut alia venenata animalia. Qui de omnibus dubitare ſolent Myrrham iſtam reijciunt, quia parum reſpondeat deſcriptioni, tum maximè quod εὐώδης, id eſt, odorata non ſit, vt Dioſc. & Gal dixerunt. Nos autem Myrrham dicimus eſſe, non Trogloditicam vel Amineam. Et quod non ſit odorata, in cauſa eſt quòd ab ea expreſſa ſit nobiliſsima Stacte. Nam vt Dioſ docet ex pinguibus exprimitur pingue & odoratum. Minus etiam odorata eſt quia ex calentibus & aridis locis adfertur. Neq; tamen dicendũ eſt talem eſſe ἄτονον, id eſt, infirmam & ignauã, vt in quibuſdã exemplaribus legitur: vbi legendum ἄνοσμον id eſt, ſine odore; illamq; mittere ſuam commendationem, non ad ſanitatem ſed ad voluptatem. At hi qui dicunt nos non habere veram Myrrhã, falluntur, aut in hoc quòd (cum Dioſc. diuerſas notas diuerſis ſpeciebus aſsignarit) omnes eas in vna ſpecie reperiri velint, alioqui verã negent eſſe Myrrham: aut quod dicant εὐώδη non eſſe, vt vult Dioſc. Sed id planè negamus. Sumitus autẽ vos εὐώδης pro eo quod bonum ſpirat odorem: In hoc autem error eſt: Nam Dioſc. & alij pleriq; ſcriptores εὐώδης ſumũt pro eo quod multum olet, ſiue bonum ſpiret odorem ſiue malum. Significatio autem vocabulorũ non aliunde petenda eſt quàm ab eo authore qui rem ipſam deſcribit; quemadmodũ Dioſc. vt dixi, hoc modo ſumit εὐώδες, vt dicere licet cap. de pice arida, vbi ait debere eſſe puram, pinguem εὐώδη. Nemo autem interpretabitur intelligi de ſuaui odore, ſed forti & graui, quia quę igne eliciũtur nõ poſſunt non fumũ redolere & tetrum odorẽ ſpirare. Idem eſto iudicium de Blatta Byzantia, quã dicunt eſſe εὐώδη. Sin hæc ratio non placeat, dicemus veteres non adeo delicatos fuiſſe atque ſumus; & quod nobis malè olet, vt Myrrha, illis benè & ſuauiter oluiſſe, quod inde probari poteſt, quòd in ſuis vnguentis ad delicias paratis, Galbanum admiſcebant; quod haud dubiè fœtidi admodum eſt odoris.

[a]De Croco & Gingibere nulli dubitant.

Reclamant Sceptici Medici quod pro Rheopontico Rhabarbarum ſequuti Auicennam ponimus. Non autem temerè id factum eſt. Nam cùm Rhaponticum hoc Pharmacopolarum nullo modo reſpondeat picturæ Rheopontici; ſatius eſt Rhabarbarum vocatum conijcere, quanquam iſtud Centaurium maius à viris doctiſſimis iudicetur eſſe, nec ineptè. Rhabaponticum enim & Centaurium hoc maius eaſdem ferè habent facultates. Componitur Rhaponticum ex diuerſis partibus ex terrea videlicet & frigida ſubſtantia; quod indicat adſtrictio: habet etiam adiunctam caliditatem; ſubacre enim reperitur ſi plaſculum mandatur, qua facultate poteſt aluum ducere: quinetiam aëreæ cuiuſdam eſt ſubſtantiæ particeps, quod indicat laxitas & dulcedo. Conuulſis, ruptis, dyſentericis, ſanguinem expuentibus vtile eſt & orthopnœæ. Centaurium maius in guſtu contrarias qualitatis habet; ita in vſu contrarios effectus præſtat: guſtu itaq; acre ſimul & aſtringens apparet cum leuiuſcula dulcedine,quæ omnia in Rhapontico eſſe mõſtrauimus. Prodeſt iiſdem reijcientibus ſanguinem, ruptis, conuulſis, dyſpnœę, orthopnœæ: quamobrem medicamentum imbecillius non erit, ſi pro Rhapontico Centaurium maius poſuerimus. Nam Rhaponticum & Rhabarbarum ſola regione differunt & leuitate: vt Rapę quæ apud Lemouices naſcuntur,& quæ ſolo ſterili, differunt ſolum dulcedine aut craſſitie, aut alia differentia à ſolo deſumpta. At dices alterum magis rarum eſt: alterum denſius. Reſpondeo id facere copiam vel inopiam alimenti: aut dicendum, Mercatores qui aduehunt Rhabarbarum,illud comprimere cùm recens eſt,vt minus loci occupet, & denſius reddatur, quòd ſciant denſum laudabilius eſſe, quod facilè fieri poteſt: ſi enim compreſſam radicem deficces, minor erit minuſq; ſpatium occupabit, nec diminuetur quantitas. Si verò Rhabarbarum noſtrum non ſit veterum Rhaponticum, quid erit? Quidam aiunt eſſe radicem Centaurij maioris & Gal. ait radicẽ eaſdẽ facultates habere quas Rhapõticũ.

[b]Malè negat Manardus nos verum Pentaphyllon habere: nam paſſim naſcitur, & omnino deſcriptioni reſpondet. Eſt præterea alia nota à Theophraſto tradita,quæ nobis eſt certiſſimo indicio nos Pentaphyllon habere: ſcilicet quòd Pentaphylli radix exſiccatione fiat quadrata: quod ſanè illi proprium eſt: conuenit enim ſoli Pentaphyllo quadratam fieri exſiccatam radicem, quę nota fallere nos nequit. Sunt ex Practicis qui putent Tormentillam eſſe Pentaphyllon, quod non improbo; cùm Dioſc. det illi radicem oblongam,Veratro nigro craſſiorem, & propius accedat ad veram Pentaphylli deſcriptionem. Sunt qui Heptaphyllon vocent à numero foliorum, quòd & in vulgari etiam inuenies. Dioſcor etiam ait habere quinque folia, aliquando plura. Verùm quamcumque aſſumpſeris, banc ne Dioſc. an illam Theophraſti, non errabis; ambæ enim valent aduerſus venena. Poteſt itaque ſumi Tormentilla pro Pentaphyllo, & Pentaphyllon pro Tormentilla.

[*]Nepeta Latini Calaminthan appellant,qua de cauſa Galenus miratur quòd Andromachus, cùm Grecè ſcripſerit, hoc tantum nomen Latinum addiderit. At hoc παρεργον dictum ſit.

[c]Marrubium lippis & tonſoribus notum eſt,eam ob cauſam prudens pretereo.

[d]Danda eſt opera vt Selinon quod in petris naſcitur rec peremus: non quod ob eam cauſam Petroſelinon dict m velim, ſed quia maioris eſt efficaciæ, & propriùs accedit ad Macedonicum, ob amarorem. Nec ob eam cauſam damnanda erit hæc compoſitio. Nam, vt Gal. de Petroſelino ſcripſit, Quod ſi Eſtreaticum deſideres Petroſelinum, nihilo tibi deterius fore putato Theriaces medicamentum, ſi alterum inijcias: Cuius rei ſubdit rationem. Non enim, inquit ſi mortiferis venenis,ſi venenatorum morſibus aliud ab Eſtreatico Petroſelinum minus congruit, propterea reliquis etiam morbis, vt torminibus, ventriculo debili, hydropiſi, & id genus aliis ſegniùs opitulatur, quos in primis ſanare Theriaca promittit. Aliam preterea cauſam aſſignat,cùm inquit: Adhęc Eſtreaticum Petroſelinon amaram etiam plus Theriacam facit, pręſertim cùm recens adhuc imponitur: nam vt acrimonia,ſic amaritudine hoc alia ſuperat, vt alibi docuit,ſuauitas in medicamentis quę degiutiuntur,eſt ſpectanda,cùm in ſe habeat multa amara. Auicenna ſemen Apii montani poſuit in tertia deſcriptione Petroſelinum verum naſcitur in montibus Delphinatus, & apud fontem Vaucluſæ.

[a] De quibus in Aduerſarijs & appendice Rhaponticum.

Stœchas ſatis nota eſt, agroq; Mompeliano frequentiſſimè prouenit. *Stœchas.*

Costvm nonnulli in diſcrimen vocant. Certiſſimum autem eſt, nos duas habere Coſti ſpecies: primam ſcilicet (quam Zedoariam vocant vulgò) & tertiam quã nemo negabit eam eſſe quæ ad nos adfertur, pręſertim cùm acerrima ſit. *Coſtus.*

De Pipere albo tantum ſciendum eſt, Galenum ibi piper album legere, vbi Auicenna nigrum,& econtrà Piper album & longum magis medicaminibus & Antipharmacis conueniunt: Nigrum verò edulij & alimentis condiendis. Piper longum faciliimè adulteratur. Adulteratum autem cognoſcitur, ſi aqua inſperſum diſſoluatur. Non reperitur hoc Piper longum in deſcriptione ad Pamphilianum. *Piper album, & longum, & nigrum.*

Dictamnvm in Creta tantùm creſcere, & inde Cretense dici exiſtimant Authores, quòd ſic depictum ſit à Dioſc. Cretenſis herba eſt, acris, leuis, Pulegiò ſimilis, ſed maioribus foliis, quę tomento quodam ſpiſſaq; lanugine pubeſcunt. Florem nullum aut ſemen profert (etſi apud Paulum falſò legatur δικταμνου ανθος) Pharmacopolarum ψευδοδικταμνον & florẽ & ſemen profert: quam ob cauſam malumus ſuccedaneo vti,quàm incognita illa radice qua pro Dictamno vtuntur Pharmacopolæ.Pulegium itaque pro Dictamno iniecimus, quia nulla eſt herba quæ propius accedat ad Dictamni facultatem ipſo Pulegio, docente ipſo Dioſc. Præſtat omnia quę ſatiuum Pulegiũ, ſed efficaciùs multo: Gal. Dictamnum, tenuiore eſſentia conſtat quàm Pulegium, cętera illi ſimile. Quòd ſi per omnia ſimile, haudquaquam malè pſo Dictamno recipietur, cùm ipſe Auicenna in omnibus deſcriptionibus pro Dictamno Pulegium poſuerit. Præterea à Nicandro in ſuis Theriacis, Dioſc. Serapione, Paulo & Aetio ad morſus venenatorum commendatur. *Dictamnum.* *[b] Pentaphyllum.*

Non mireris candide Lector ſi pro Flore Ivnci Odorati, quem vno vocabulo Schœnanthon vulgus appellat, herbam ipſam monſtremus. Audi Gal. Adhæc Iuncum ex Arabia petitum imponere pręcipit: neſcio qua de cauſa, ſchœnanthum, id eſt, iunci florem à vulgaribus appellatum, Nos ſiquidem, cùm florum copia non adſit, iunco vtimur ex Arabia comportato, cuius ſummitatem Cameli paſcuntur ſecus vias ibi plurimum naſcentem. Ex his diſce, multa fuiſſe ſimplicia tempore Galeni; qualia nunc ſunt. Non itaque peccant qui iuncum ipſum huic compoſitioni in ponunt,vt ex Gal. loco iam citato patet & Dioſcor qui ait radicem & herbam eiuſdem eſſe facultatis cum flore & efficacię. Imò ſi flores adferrentur, abiiciendi eſſent & poſtponendi iunco ipſi, nam cum ſint admodum tenuium partium, eorum vis facilè euaneſcit, & priuſquam ad nos peruenirent planè inodori redderentur. *Schœnanthum.* *[*] Nepeta.* *[c] Aduerſ. pag. 222.* *[d] Selinon & Petroſelinum.*

Thus. De Thvre nihil inpræſentiarum dicemus.

Terebinthus. Quamquam Terebinthvs hoc agro Mompeliano frequens ſit, non tamen Terebinthinam habemus & quemadmodum Lentiſcus, hic alioqui frequens, Lentiſcinam non ſtillat, ob Solis imbecillitatem; ſic nec Terebinthus Terebinthinam. Sed Galeni doctrinam ſecuti pro Terebinthina Abietinam coniecimus, nam quarto ſanitatis tuendę ſic ſcripſit: Quòd ſi copia Abietinæ non adſit eius loco Terebinthina. Cùm pro Abietina Terebinthinam ponendam doceat: ſic econtrà pro Terebinthina Abietinam recipiemus. Quod euidentiùs monſtrat alio in loco his verbis: Quinetiam in penuria Terebinthinæ tum ἐκ τ̃ κεραμίων ὑγρά, tum frictam commodè admiſceas, non minùs etiam ijs & Abietinam immittas. Quod ſi fortè quis hanc reſinam Abietinam eſſe neget, Maſtichen ponemus, quæ inter reſinas principatum obtinet, teſte Gal. vel vt Dioſc. Terebinthinę reſpondet viribus. Fidem fortiſan augebit quòd in Paulo legatur, τερμινθίνης μαςίχης, quaſi vellet dicere Reſinę Maſtichinę, vel Maſtichen & Terebinthinam imponi velit, Tu iudica.

Caſſia lignea & Fiſtula. Cassiam Fistvlarem vocat Caſſiam Ligneam, aut Cinnamomum craſſum; ne qui exiſtiment eum intelligere Caſſiam illã fiſtularem Arabum quæ vim habet laxandi ventrem. Eſt enim Cinnamomum craſſum efficax, vt odor & ſapor monſtrant. Nec abſurdum eſt dimidium Cinnamomi pro Caſſia conſtituere, cùm pro Cinnamomo duplum Caſſiæ ponendum ſit.

Styrax. Styrax eligenda optima.

Nardus. Nardvm nemo debet damnare quod Spica non ſit, ſed potius radix. Nam Gal. his verbis docet eſſe radicem. Iubet deinde Andromachus Nardum Indicam imponere, quam ex eo quia Spicę figuram imitetur, Nardi ſpicam nominant, quamuis radix ſit. Rurſus Damocrates νάρδοιο ῥίζαν ἰνδῆς, ſcripſit non ſpicam. Indica autem dicitur, non quod in India naſcatur, ſed quòd in aliquo monte naſcatur Indiã ſpectante, quemadmodũ Syriaca quæ in monte Syriam ſpectante. Eodẽ modo & Britannica dicitur (ea eſt Biſtorta vulgaris) non quòd in Britannia ſolùm naſcatur, ſed quòd in regione Britanniã ſpectante. Cæterùm Nardus Indica cęteris efficacior eſt.

Thlaſpi. Nunc ad Thlaspi veniendum, quod omnibus incognitum putat Manardus, eo fortaſſe quòd nunquam viderit. Vt autem verum fatear, non omnibus cognitum fuit Thlaſpi, ſed ijs duntaxat qui de re herbaria bene meriti ſunt. Eius deſcriptionem require in Dioſc. Frequens eſt in ſemitis Toloſani agri, & alijs pleriſque locis. Temperamento calido eſt vt Naſturitium. Auicenna pro Thlaſpi, Seſeli legit, at in Arabico Thlaſpi legitur. vulgus Pharmacopolarum, quod Sinapi ſpecies quædam ſit, album appellant.

Apium. Semen Apij reſtituimus ex deſcriptione ad Pamphilianum. In Paulo enim & Auicenna idem ſcriptum reperimus, tum etiam in Theriaca Antiochi Philometeros, in medicamento anodino Κάλλιςα dicto: rurſum in Zenonis, Aetij, Theriacis: quod etſi vt Petroſelinum aduerſus venena parum aut nihil proſit, ad alios morbos non parùm iuuat.

Malabathrum Pro Malabathro, vt benè à Maioribus noſtris viſum eſt, ponendam cenſuimus Spicam. Habet enim Folium eandem cum ſpica facultatem, teſte Gal. lib. 6. de ſimpl. Idem ſcripſit Paul. in ſuccedaneis. Quod ſi ęqualem vel ſimilem habet facultatem, fruſtra additur Macis, cùm neque addendum quicquam dicat, neque detrahendum. Auicenna poſt Malabathrum addit Epithymum, qua ratione neſcio; quemadmodum & Moſchum poſt Piper longum.

Hypociſthis. Hypocisthis etiam ſub Ledo reperitur, quod Ciſti ſpecies eſt, longiora habens folia & glutinoſa.

Nardvs noſtra Celtica ea verè eſt quam antiqui Celticam vocauerunt: non igitur reijcienda: neque audiendus Marcellus, qui negat Spicam noſtram eſſe Celticam. Raró autem viſitur, quia in ſummis montibus naſcitur quos perpetua nix fere obſidit. Radix ſumenda.

[i] Terra Lemnia. [i] Pro Terra Lemnia ſumimus Bolum prępáratum, vt Gal. docuit, neque eam ob cauſam vituperanda eſt hęc terra, quòd à Lemno non aduehatur. Eſt enim hęc terra medicamentoſa, lutumque cum aqua ex ea fit quod habet deſiccandi facultatem, & aſtrictionem non contemnendam, qua cattarrhos ſiſtit: prodeſt tempore peſtis. Vt in ſumma dicam, mallem hac vti quàm Terra ſigillata egregiè adulterata, Rubrica Lẽnia à Gal. vocatur.

[k] Chalcitis & Calcanthum, Miſy, Sor. [k] Difficilius fuit iudicare quid pro Chalcithide accipiendum eſſet, cùm Atramentum Sutorium quod χάλκανθον, σῶρυ, μίσυ, χαλκῖτις parum ab inuicem differre videantur. Et quanquam non grauis eſſet error, ſi χάλκανθον, vel μίσυ, vel σῶρυ, pro Chalcitide poſuiſſemus (ſunt enim facultatis eiuſdem) tamen Chalcitin veram maluimus accipere, quam (vt pręcipit) aſſari curauimus, & quod magis ſpumoſum erat accepimus. χαλκῖθης Vitreolum Romanum non eſt, quanquã eaſdem habeat facultates, ſed Chalcanthi videtur ſpecies; quę vrenda eſt donec nihil viridis appareat eſtq; χαλκοειδής, id eſt, ſimilis æri. Vrunt Pharmacopœi Chalcitin donec rubra fiat: ſed ineptè illi: non enim vſque adeò eſt adurenda. Ait enim Gal. vrendam donec fiat cineritia & amittat viride, vt oſtendat quantitatem aduſtionis. Non itaq; legimus; *toſtæ*; & non, *vſtæ*, vt eſt apud Gal.

[l] Amomum. [l] Quid ſit Amomvm, vt ingenuè fateor ignoro: malo enim meam fateri ignorantiam, quàm ſtudioſis hac re aliquomodo imponere. Non me latet multos fuiſſe in Gallia & in Hiſpania qui ſe inueniſſe gloriantur: cùm nihil minus fecerint. Nam ſemẽ illud quod pro Amomo monſtant inodorum, nigrum, lene, guſtu neque acre neque erodens eſt, cùm debeat eſſe candidum, modicè ruſum, ſemine plenum, vuarum racemis ſimile, ponderoſum, odoratiſſimum, acre guſtu & erodens. Nos pro Amomo Acorum poſuimus. Amomum, vt inquit Gal. Acoro ſimilem facultatem obtinet. Ergo Acorum pro Amomo nefas non erit ponere. Sunt qui Amomum Roſam Hierichontis dicant, quod carè admodum venditur, ob id quod mulieres fabulentur conducere ad partum. In Alexandria frequens; & ad nos aduceheretur, ſi præmoniti eſſent mercatores.

[m] Verus Acorus. [m] Mirabitur aliquis quod pro Acoro in omnibus locis Galangam craſſam, non vulgarem illam radicem poſuerimus. Sed ne id temerè factũ exiſtimes, ſcieddum eſt, hanc vulgarẽ radicem Acorum non poſſe eſſe, tum quia rubra eſt, & ingrato odore: cùm vera Acorus albã habeat radicẽ, guſtu acrẽ, odore non inſuauem, vt ait Dioſc. Cum autẽ hęc omnia in Galanga manifeſtiſſimè inueniantur, &, vt Muſa teſtatur, florem croceum & folia Iridis anguſtiora habeat, Acorum dicimus eſſe.

[n] Phu. [n] Etſi Fuchiſius Valerianam neget eſſe Phv, Valerianam pro Phu poſuimus: non enim valet eius ratio. Phu caulis λεῖος καὶ τρυφερὸς, id eſt, lenis & tener exſiſtit. Valerianæ caulis anguloſus: cùm herba & lenis & quadrato caule poſſit eſſe. Quod de floribus dicit ſimiles Narciſſo non eſſe, veriſimile videtur: flores tamen habet pallidos, ſicut & Narciſſus; quod ſufficit, cùm omnes alię notæ nullo pacto diſcrepent.

[o] Carpobalſamum. [o] Carpobalsamvm vulgare nullam aut paucam vim habere videtur, & puto ſemen eſſe Terebinthi. Eam ob cauſã Cubebas vulgò vocatas ponendas dixerim quę forſitan veriùs ſint Carpobalſamum, quàm Carpeſium,

nisi

nisi reclamet Actuarius. At Gal. lib. de Antidotis Carpesium dicit esse herbam Phu appellato genere similem, validiorem tamen, atq; aromaticum quiddam plus olentem. Et eodem loco: Tenuia quædam Carpesij sarmenta Cinnamomi virgultis similia sunt; non semen igitur potest esse. Cubebæ autem non multum viribus & temperamento differunt à Carpobalsamo. Diosc. ait Carpobalsamum adulterari semine Hyperico simili, quòd Terebinthi semen esse videtur, vt ex Theophrasto patet.

ᵃPro ACACIA Prunellorum succum ponere non est absurdum. Potest & Rhus pro Acacia poni quia vt ait Diosc. Folia Acaciæ effectus præbent, vt in succedaneis reperitur succus Lentisci.

ᵇBITVMEN IVDAICVM Græcis ἄσφαλτος communiter laudatur quòd purpuræ modo splendet. Nigrum adulteratum est. Sed cùm aliud non aduehatur nisi pice imbutum, dosin augere oportet. Eiusdem facultatis est cum Passasphlato, quod vulgò Mumiam appellant. Pissasphaltum autem mediam facultatem habet inter Picem & Asphaltum: eam ob causam Auicenna & quidam alij pro Bitumine Mumiam ponunt. Asphalton deprehendes ex odore Trifolij fœtidi quòd à Bituminis odore ἀσφάλτιον dictum est. Quod ad nos adfertur Pissasphalton est. Cùm Diosc. ait probari si purpuræ modo splendeat, non ita intelligendum est quasi velit habere purpuræ colorem, sed quòd in sua nigredine splendeat vt Purpura in suo colore, aut quod simile sit purpuræ exsaturatæ, quæ quodammodo ad nigredinem tendit. Plurimis locis prouenit, vt in Auernia, &c.

ᵈCENTAVRIJ TENVIS folia & flores ponimus non radices, quas tanquam inutiles reijcit Gal. & Diosc. etsi Lumen illud Pharmacopolarum aliter sentiat.

Ne quis nos reprehendat quòd ARISTOLOCHIAM tenuem, non Clematitin aut Rotundam vt in lib. ad Pamphilianum scriptum est, adiecceremus: non enim id temerè factum est: Nam in carminibus scriptum inuenimus καὶ λεπτὴν ἐχέτιν ἀριστολόχης: & ad Pisonem tenuem dicit: huc accedit quod de Clematiti aut Gal. Quæ Clematitis appellatur fragrátior est, ita vt ad vnguēta vtātur Vnguētarij; sed ad sanationes infirmior. Hic autē non ad voluptatē sed ad sanitatē ponitur: tenuis igitur ponēda est; castigandusq; est locus ille, ne parū cauti fallantur. Interpres Centunculum vertit: Centunculum autem Latini appellant Gnaphalion. Si autem addatur Gnaphalion id erit præter Andromachi aliorumq; mentem. *Nec interpretibus semper fides est adhibenda, etiam si Græcè & Latinè periti sint. Malim enim illos minus disertos esse, & rerum* bene peritos: hi siquidem solæ ipsum in nominibus dumtaxat committunt, illi autem in rebus & sæpè in vita.* Hic itaque neque rotundam Aristolochiam neq; Clematitin aut Pistolochiam, quæ vnguentis parandis aptiores sunt, imponemus: sed longam dumtaxat Aristolochiam, siue tenuem, quæ ad medicamenta conuenit. Proueniunt autem omnes Aristolochiæ species, quæ quatuor sunt, frequentissimè agro Mompeliano. Quam pro longa pingit Fuchsius, Clematitis est.

ᵉQui Cornicum oculos configunt hunc CALAMVM ODORATVM reijciunt, non quia inefficax sit, sed quia Calamus araneis non est plenus. Fieri autem potest vt Calamus dicatur. Eius autem radix tantùm est in vsu, vt de Spica admonuimus. Sin tibi hæc ratio non placet, aliam accipe. Duæ sunt species Calami odorati: Alterum quòd à Gal. describitur: Alterum in Mœotide nascens, radice subalbida, sine calamis, intus plena & ᶠ amara, specie acori: quem Calamum falsò quidam Acorum esse putauerunt, in quorum numero fuit Manardus qui pro Acoro Calamum aromaticum semper posuit. At vtramque genus Acorum odore superat; non igitur reijcienda hæc radix, cùm Calami sit radix.

XYLOBALSAMVM hoc commune, verum sit nec ne, incerti planè sumus: nam quicunque de Balsamo scripsere inter se dissentiunt. Quod inefficax sit, facilè quilibet iudicare potest ex odore, sapore & crassitie partiū. Sin autem pro eo ligno incognito & adulterato Zedoria vulgo dicta quis vti voluerit, sine noxa poterit. Zedoaria enim cal. & sic. est in secundo ordine, vt Xylobalsamum valet aduersus venena, & pestem. Commodè itaque illa vti possumus, quandoquidem temperamento & viribus respondeat Xylobalsamo. Non autem in omnibus sumenda pro Xylobalsamo: sed hîc, quia iam semel in hac compositione posita sunt succedanea eius, maluimus hac radice vti.

De AMARACO si Nicolaus Præpositus dubitet, non mirum est, cùm res admodum obscura sit, & ad iudicandum difficilis. Nam Diosc. Plin. Columella, Lucret. Virgil. Diocles medicus, vno ore Amaracum Sampsuchum appellant. Gal. tamen & Paulus diuersas herbas tradunt. nam in tertio ordine calef. & ex sic. Sampsuchum collocant, Amaracum verò in secundo siccare & tertio calefacere volunt. Amaracus Gal. & Paulo Matricaria vulgaris est, & Parthenion Diosc. atque vtramque ponemus: quanquam non multum referret si neutra poneretur, nam vt Gal. testatur, multi suo tempore & Marum & Amaracum reiicebant.

Hæc sunt, Candide Lector, quæ cum festinatione quædam annotauimus. Et hoc est Exemplar eius quę ex Concilio Doctorum Mompeliensium dispensauimus.

Xylobalsamum

ᵃ *Acacia.*

ᵇ *Bitumen Iudaicum.*

Amaracus.

ᵈ *Centaurium minus.*

* *vt Grammatici.*

ᵉ *Calamus Odoratus.*

ᶠ *Alij nigra.*

Theriaca Andromachi quæ γαλήνη, id est, Tranquilla cognominatur.

Rec. *Pastillorum Scillinorum,* drach. 48.
Pastillorum Theriacorum
Magmatis Hedychroi
Piperis longi
Opij singul. drach. 24.
Rosarum siccarum
Scordi Cretensis
Seminis Napi
Iridis Illyricæ
Agarici Pontici
Cinnamoni
Glycyrrhizæ succi
Opobalsami Singul. drach. 12.
Myrrhæ
Croci
Gingiberis
Rhopontici, non Rhabarbari vt habet Cordus: consule Auersaria nostra
Radicis Quinquefolij
Nepitæ, siue Calaminthæ montanæ
Marrubij
Petroselini Macedonici
Stœchados
Costi
Piperis albi
Piperis nigri,
Dictamni Cretensis
Iunci oderati
Thuris
Terebinthinæ
Cassiæ
Nardi Indicæ sing. drach. 6.

Polij Cretensis
Seselios
Styracis
** Seminis Apij*
Thlaspi
Ammeos
Chamædryos
Chamæpytyos
Succi Hypocisthidis
Malabathri
Nardi Gallicæ
Radic. Gentianæ
Anisi
Mei Atamantici
Seminis Fœniculi,
Terræ Leminæ
Chalcitidis tostæ
Amomi
Acori
Phu Pontici
Carpobalsami
Hyperici
Acaciæ
Gummi
Cardamomi sing. drach. 4.
Seminis Dauci
Galbani
Sagapeni
Opopanacis
Bituminis
Castorei
Centaurij tenuis
Aristolochiæ tenuis sing. drach. 2.
Mellis Attici despumati vnci. C. L. hoc est lib. 12. vnci. 6. alibi* Rondel. *lib. 10. tantum habet, &* Cordus 14. *vnci. 3. hoc est triplum. drach. C. L.* — ** Hic drach. pro vnc. erroneè posita.*
Vini Falerniq; s.

*Apij semen in alijs exemplaribus deest: Quidam pro Petroselino vtuntur.

ADMONITVM autem hic velim Lectorem, vt huius Compositionis normam exactè contempletur, quæ illi plurimum prodesse poterit in alijs Medicamentis dijudicandis. Omnes enim hic ferè traduntur Canones qui in huiusmodi compositionibus tradi solent. E quorum numero paucos colligemus, vt memoria suppeditabit. ** Theorema.*

Primùm itaque in omni Compositione id obseruandum, vt præcipua & veluti totius medicamenti fundamenta primo loco ponantur, quod hic etiam obseruatum est in Pastillis Scillinis & Theriacalibus. Iuuat enim plurimum non in Compositionibus solùm, sed in reliquis omnibus, si aptus ordo seruetur. Paraturus igitur medicamentum in summis digitis habere debet quæcunque illud ingredi debeant, & ex his considerare quæ decoctionem ferre possint, quæ minimè: Ex his rursus quæ decoctionem ferunt, ea primo loco imponat quę diutius decoctionem ferunt, vt radices densas & inodoras: Odoratæ enim & raræ decoctionem non ferrent: Deinde ea iniiciat quę minus coctionem ferunt, vt herbas: Postremò quę nullam omnino. Præterea quę simpl. maiori quantitate assumuntur, ea primo loco imponenda: quæ minori, secundo loco, atque ita deinceps gradatim: Vt in hac Compositione est obseruatum. Eius enim prima dosis est drachmarum 48. Altera 24. tertia 12. quarta 6. quinta 4. vltima (melle dempto drachmarum 2. Sed & alius Canon obseruandus est, & hic obseruatus, nempe: Ea quę ad alterationem ponuntur, maiori debere esse quantitate: quę verò ad castigationem, minori. His annexæ sunt regulę generales ad maiorem institutionem.

THEOREMATA SIVE PRÆcepta duo ordinis aut dispositionis Simplicium Medicamentorum desumpta ex libro de Ponderibus Dom. Rondelletij fol. 46. facie 2. a.

THEOREMATA duo sunt in hac respectanda, quorum vnum & magis necessarium vt imperitię iuniorum Pharmacopolarum subueniatur, à benè parandi ratione desumetur: Alterum à quantitate vel dignitate medicamentorum tam simplicium, quam compositorum, quę, ratione compositionis faciendæ, simplicium conditionem præ se ferunt. Ad primum veniamus, illudque ita constituamus. Quęcunque accuratiori, & longiori præparatione egent, ea priorē locum debent obtinere, hoc est si quid difficilius trituretur, infundatur, coquatur, aut misceatur, prius triturationi, infusioni, coctioni, mixtioni est mandandum: quod vt indicetur inter triturunda, infundenda, coquenda, miscenda, prius scribatur. Si autem infundendorum, vel coquendorum vel miscendorum vnum aliquod, breuiori infusione, vel coctione, vel mixtione egeat, & prætetea trituratione, hoc postponatur duplici de causa, vna quę iam dicta est, altera, vt dum alia infunduntur, vel coquuntur, vel miscentur, hoc triturari possit: sicque nulla fiat temporis iactura, cuius metu sępenumero Pharmacopolæ, tanto cum scelere, omnia perturbant, vt eorum quę minus coquenda sunt, sæpe vis prorsus deperdatur nimia coctione: contra ea quę longissima coctione egent, cùm eorum vis, à mediocri etiam erui non possit, quanta necessaria est non extrahatur. Quod idem in aliis præparandi formis euenit. Quam rationem hodiè aquam plurimis, dicam, Empiricis negligi apparet, qui infundunt simul, & decoquunt gaiaci rasuram, santalos, cinnamomum, sennam, & alia multa, quorū vel ea quę sunt odorata, & laxantia vim suam amittunt, vel alia non satis decoquuntur, vel vtrunque contingit. *Secundum Theorema est, vt ea, quę maiorem sui quantitatem toti compositioni tribuunt, & nobiliora sunt, priorem sedem occupent: quod est erutum ex præscriptis antiquorum, qui in componendis medicamentis hoc solùm spectarunt, tantum excipientes ea quę materię vicę, aliquando in fine colloquantur. Vt videre est in descriptione Pilularum de hermodactylis, apud Mesuem: recipiunt enim primo ordine hermodactylorum drach. 5. deinceps alia in mediis sedibus sequuntur, pro maiori, & minori quantitate: tandem aloe, quia materię vices gerit, ad drach. 10. ponitur. Idem factum est in Pilulis sebillinis, in quibus Spica Nardi ponitur in prima sede, ob quantitatem, & nobilitatem. In Aromatico rosato maiore ex descriptione Gabrielis, rosæ in prima sede posite, reliqua copia superant. Idem in Antidoto Philonis, apud Mesuen, piper album, & hyoscyamus, obtinet; in qua compositione manifestè apparet ordo medicamentorū seruandus secundum maiorem & minorem quantitatem, ita vt maxima quantitas primo loco ponatur, minima vero vltimo, cum pipetis albi, & hyoscyami hic recipiantur ana. drach. 20. Opii, drach. 10. Croci, drach. 5. Spicę, Pyrethri, Castorei, ana, drach. 1. In Theriaces descriptione hoc palam fit: sed quia ea est longior, vtq; mos antiquorum melius innotescat, non me tędebit separatim, eam transcribere,

transcribere, & crassa Minerua executere doses, exactè eius castigationem, & rectum componendi modum, proprio opusculo, tradidi. Animaduertendum igitur est [b] antiquos, posteaquam se ita collocationi petendæ à sola quantitate addixissent, vidisse demum, rationem præparandi, & in hac re ordinem esse apprimè necessarium, coactosque fuisse multa verborum congerie explicare, quod ipse in scribendo ordo indicare potuisset: & is mos eos excusauit in magnis compositionibus faciendis, cùm neque forsan solus ordo satis id indicasset. Sed cum in illis, quę ad horas pręscribuntur, hoc fieri non liceat, neque etiam ipsi fecerunt in iis, quę nobis scripta reliquerunt, nisi admodum paucis: in eo, quod mox dicturus sum, totus collocationis cardo vertetur, vbi annorauero, antiquos minus benè, & comptè fecisse qui aliquando dosim medicamentorum, quorum idem ordo erat, diuiserunt: vt in Theriaca videre est, rosarum siccarum drach. 12. iridis illiricæ drach. 12. cum per ana, quod sic notatur, ana. vno numeratore designare potuissent. Nec mihi minus ridendi, qui idem hodie faciunt, nisi id præparationis ratione fiat, videntur. Igitur, secundum Theorema priori adiungentes, hunc ordinem in præscribendo constantissimè obseruemus, vt primo ordine collocemus ea, quę longiori egent pręparatione, in hoc autem rursus id consideremus, vt eandem pręparationem postulantium ea primum ponantur, quę maiorem copiam requirunt. Eandem præparationem, & quantitatem requirentium, & mensurandi modum vt li. vel vnci. vel M. vel P. ea prima collocentur, quę commoditate, aut nobilitate aliqua præstant. Sicque fiet vt manum pręscriptionibus admouentes, nullo pacto hæreamus mente, ab hocnè, vel illo ordiendum sit: sed cognito scopo, medicamentíque proprietate, & nobilitate, statim ab eo quod opus est, initium faciemus id quod erit vice materię, siue vnum, siue plura id faciant, si in eo vel coctio, vel infusio, vel mixtio sit facienda totius compositionis. Primum omnium: si autem infusum, vel decoctum, vel tota mixtio iam facta, ei sit adiungenda, vltimum, quantæcumque sit copię, & quantitatis collocemus. Quod vt exemplo aliquantulum illustremus, id petamus à re quę est frequentior, videlicet plantarum partibus: vt cum earum radices duriori sint substantia, & magis cruda, longioríque decoctione, & trituratione egeant, proinde in prima sede ponantur, præcipuè quæ aperiunt, & incidunt, tum ligna non odorata, & cortices: deinde folia herbarum: tertio loco fructus: quarto semina: vltimo flores, & quęcunque sunt odorata, vel laxantia, quod facit vt radices inde patiantur exceptionem, laxantes enim primo loco non ponuntur. Denique ratio præparationis tantúm potest, vt nihil tam generale adferri possit, quod frequenter non patiatur aliquid peculiaris, & singularis doctrinę: vt si quid ad alicuius medicamenti meliorem, vel faciliorem actionem faciendam, vel castigandam adhibeatur, cuiuscumque sit quantitatis, id quod habet castigandum illo loco sequatur necesse est, vt eius vis non nisi castigata, & & melior facta, ne tantillum quidem extrahatur, vt Zingiber, & sal gemmę mox post agaricum: spica, & cinnamomum post Rhabarbarum: castoreum crocus, & myrrha post opium, & sic de similibus.

*Primum, id animaduertendum est quod in prima acie descriptionis Theriaces est positum, esse in maxima quantitate: id autem factum fuit forte, quod medicamentum ex Scilla, scopis magis conuenit, facta enim est hęc compositio primum ad venena, & morbos contumaces, & diuturnos, sed Trochisci de scilla venenis frigidis manifesta qualitate aduersantur, item puncturis, & morsibus venenatorum animalium. Nec minus valet ad humorum contumaciam: tales enim morbi sunt à crassis, frigidis, & viscidis humoribus, vel in remotis, & profundis partibus sitis, ad quas causas valet potissimum scilla incidendo, attenuando, & ad altas partes penetrando, digerendoque humores crassos. In secundo ordine, Trochisci theriacales, & Magma hedychrois cinamomum, piper nigrum, vel longum, sed longum magis conuenit, & descriptio quę legitur apud Galenum ad Pisonem, & apud Auicennam longum habet: tum descriptio carmine scripta, conuenit enim magis antidotis longum, si Dioscoridi credimus. Hęc omnia cum Trochiscis de scilla, & ad venena, & ad morbos contumaces, conueniunt. Opium autem in hac descriptione, vt pręcedentia ad drach. 24. ponitur, quia hęc compositio ad dolores sedandos parata est, vnde nomen sibi γαλήνη quod transcribunt Latini Galene, comparauit, quia tranquillitatem adferat: & propter vim Opij, & ad veneni pręcautionem, & curationem facit, vt ex Galeno colligimus. [c] Valet enim Theriaca, eodem teste, cum recens est ad venena: cum vero antiqua ad morbos diuturnos. Quod si recens valeat & venena, id fit propter vim Opij, quæ maior est in recenti quàm in antiqua. Et mihi placet Iohannis Schironii ratio nostrę quondam Academiæ Cancellarii eruditissimi, qui dicebat opium additum istis magnis compositionibus, magis esse ad vires calidorum medicamentorum conseruandas. Calida enim, & quę tenuium partium sunt, continuo exoluuntur ab aêre ambiente, quæ semper agit in medicamenta. Quare cum tot sint in hac compositione calida, & anodyna fortissima esse debeant: nemini mirum esse debet, quod ad drach. 24 opium posuerint. Hanc rationem non norunt, qui ex Tryphera magna opium expungunt, etiam si ad affectus vteri præscribatur. Nam si tantopere narcotica verentur, cur mandragoræ corticem non expunxerunt? non enim minus vtero sua frigiditate aduersatur, quam opium. Sed hęc missa faciamus, & ad reliqua veniamus. Iris illirica, & glycyrrhiza, opobalsamum, rosę aridę, scordium, semen napi, vel rapæ agrestis quod magis conuenit, vel quia minus aduersantur venenis, vel minus conueniunt quam supradicta, vel ad meliorem actionem tantum, adhibentur, dosim habent dimidiam secundę doseos, vt secunda primę item est dimidia, scilicet drach. 12. Quæ sequuntur drach. 6. recipiunt, hoc est dimidium præcedentis dosis. Quæ sequuntur hanc, eadem quantitate ponuntur: sed censeo omnia iungenda, quæ eiusdem sunt quantitatis, alioqui sunt duæ classes eiusdem ponderis in eodem medicamento, quod ridiculum, vt iam dixi. Quinti vero ordinis pondus est drach. 4. quia quæ ponuntur in hac classe, partim ingrata, partim cara, partim efficacissima sunt: quare si præcedentium copiam essent secuta, maior eorum quantitas fuisset quam par erat. Chalcitis enim suo odore, sapore, adstrictione periculosa est, alia autem sunt efficacia valde colfaciendo, vel adstringendo, quare minori quantitate posita fuere. Quod si præcedentem progrediendi modum secutus fuisset, prioris dosis dimidium sumendo, minori iusto quantitas fuisset assumpta, ob id non drach. 3. sed drach. 4. posuit. Quæ sequuntur, vel quia fœtida, vel suo sapore, vel consistentia ingrata ad drach. 2. ponuntur, dimidium scilicet proximè præcedentium: sunt autem semen dauci, bitumen, opopanacum, castoreum, centaureum minus, & aristolochia: hæc efficacissima sunt, & ingrata: quare minima quantitate, & vltima sede ponuntur. Vnde apparet illius theorematis veritas, quò docebamus efficacissima,

[b] *Antiquorum mos.*

γαλήνη

Quare primi ordinis tanta quantitas.

[a] *Alias* 10.

ma, & ingratta, & cara, & ſcopó minus conuenientia, in parua quantitate eſſe imponenda. Quod autem Mellis li. 14.[a] ponat, oſtendit illud theoremata verum eſſe, quod de materia remediorum diximus, nempe materiam vel quæ materiæ vices gerunt, quantitate reliqua medicamenta ſuperare debere. Quod vinum addiderint ſine quantitate, id factum fuit, quia quantitas indicari non poteſt: ponenda proinde ea erit quæ neceſſaria eſt ad diluendam medicamenti ſpiſſitudinem. Mel enim inſpiſſat, conſeruat, & dulcorat tantum: & quia aliquando craſſius, aliquando liquidius, aliquando etiam plus vini, aliquando minus imponimus. Quare nemini mirum eſſe debet, ſi ſemper vini, mellis, ſyrupi, ſacchari, olei, & ceræ, quantitatem non annotemus, ſed quod ſufficit dicamus. Hic præterea notare oportet, herbas pondere menſurari: quia ſiccæ vſurpantur: item radices, fructus, flores, ſemina & lachrymas etiam pondere. Chalcitis ſemivſta in hoc remedio ponitur, quanquam inter venenoſa annumeretur, valet enim ad fungos. Multa etiam alia hic annotare poſſem, quæ in caſtigatione huius nobilis compoſitionis documus. Sed quia hęc præter inſtitutum ſunt, ſilentio prętereo.

Sed de his hactenus: nunc Theriaces facultates breuiter perſequantur.

Facultates.

THERIACA MAGNA ad eadem valet ad quæ Aſyncritum: efficacior tamen eſt ad omnia; ſed eædem hic obſeruandæ limitationes quę illic ſunt; an ſcilicet recens aut antiqua. Recens enim, vt frigidior eſt, ſic ad morbos calidos conuenit; Antiqua frigidis opitulatur: quæ mediæ ætatis eſt, morbis medio modo ſe habentibus confert. Sed neque id nouiſſe ſufficit: nam proprijs cuilibet affectui medicamentis commiſceri debet: Exempli gratia: ſi ad fluxum ſanguinis, cum aqua burſæ paſtoris miſceatur, & ſic de reliquis.

Apoplexiæ prodeſt ſi valde antiqua detur: quia in tali affectu egemus attenuatione humorum craſſorum Apoplexiam comitantium.

Epilepticis conuenit recens; etiam ſi Epilepſia ſit à nimio ſenſu, nam recens obtuudit ſenſum illū exactum. Si verò fiat ab humore craſſo (quod ſcio rariſſimè accidere) exhibenda antiqua.

Raucedini vocis ſi a craſſis humoribus fiat, conuenit antiqua; ſin à defluxione tenui recens.

Aſthmati recens, ſi à retentione calidorum; ſin à craſſis humoribus, antiqua. Ictericis & Hydropicis antiqua.

Peripneumonicis & Pleuriticis recens datur in principio cùm tales affectus fiant per defluxionem, idque cum aqua hordei.

Iliosis recens, quia inflammatio eſt. Dyſentericis recens cum ſucco aliquo refrigerante. Nephriticis recens ad ſedandum dolorem.

Menſtrua educit antiquiſſima, neque ſolùm educit & prouocat menſtrua; ſed & immodicas menſium fluxiones ſiſtit, vt inquit Gal. lib. de Theriaca ad Piſon. Miſtam variamque facultatem, inquit, habet. ideo alia diffundens extenuanſque cogit excerni, alia quæ ob natiuæ virtutis imbecillitatem ſuperflua excernuntur, viribus partium confirmatis ſolet inhibere.

Lepras & Variolas emendat antiqua.

Præcipuè contra omnia venena recens, quia venenum eſt tenuiſſimarum partium: Tota itaque cura conſiſtere debet in conſeruando corde, ne ad illud ſcilicet penetret vis veneni. Incraſſandi ſunt ergo meatus: hoc autem medicamentum recens non modo incraſſat, ſed & refrigerat, verumque eſt Alexipharmacum.

Omnem defectū ſenſuum leuat antiqua: Recens enim magis ſenſus ſtupefaceret. Retardat ſenectutem, inquit Gal. quia excrementa corporis abſumit, & euacuat.

Quartanis febribus & contumacibus ſoluendis apta eſt Theriaca antiqua (quod exxperientia comprobatum eſt Mompelij 1551.) vbi iam apparent ſigna concoctionis. Cum enim Pharmacopœus quidam iamdiu laboraſſet quartana inexpugnabili ea ſolutus eſt media hyeme ſolo vſu triduano Theriacæ à nobis præſcripto.

Expertus ſum præterea dyſenteriæ conuenire.

Acceperat enim Scriba quidam ſatis inconſultè drach. 2. Colocynthidis, vnde in Dyſenteriam inciderat. Præbui illi drach. 1. Theriacæ nuper paratæ, & conualuit eo ſolo remedio adhibito.

Rurſum ederant quidam ſalſamenta putrida, è quibus duo obierunt, tertius me conſultò, vomitione facta Theriacam ſumpſit, & curatus eſt.

Vt autem finem dicendi faciam recens valet aduerſus venena: antiqua vero aduerſus morbos diuturnos & inueteratos.

Reijcio eorum ſententiam qui Theriacam pueris recens natis præbent, ne ſint obnoxij (vt aiunt mulierculæ) venenis.

Data enim pueris iam primum in lucem editis calorem natiuum obruere poteſt recens, cùm frigida admodum ſit. Antiqua verò ſua caliditate euaneſcere faceret eundem calorem.

Varia autem eius eſt doſis quæ à multis indicationibus ſumitur. Si enim affecta pars ſit remota, ratione optima dabitur maiori quantitate, quam ſi ſit propinqua, vt ſi ad Podagrā dari debet maiori quantitate quàm ſi ad Ventriculum. Recens item minori quantitate danda eſt quam antiqua. Recens enim periculo non vacat; at antiqua ratione caliditatis naturæ amicior eſt. Calidum enim quodam modo ſecundum naturam eſt.

Hęc ſunt Theriacę commoda quæ perſequi nobis libuit. Plura require apud Gal. de Theriaca ad Piſonem, qui ſigillatim eius facultates deſcribit.

Theriaces & Methridatij miſcendi paoandiq; ratio.

PRimarij huius nobiliſſimi Antidoti concinnatores Veneti, terenda duriora & craſſiora, ordine contundunt; atq; in lebetem iuſtæ magnitudinis indunt, permiſcent; quæ deinde in * varijs pilis æneis ſiue mortarijs, exactè & operoſè ab operarijs tunduntur; humidis ſiccis immixtis diſtributiſq; & pilis inter tundendum Opobalſami ſuccedaneo inunctis, ne pilis & piſtillis adhæreant, & pollinis inſtar exhalent.

Olibanum, Gummi, lachrymas per ſe teruntur; ne cum alijs trita coeant, aut cohærendo in grumos coaleſcunt, cribrationemq; impediant.

Agaricum prius deraſum, teritur & cribratur, aut Ceruſæ modo ad Emplaſtra, fricando per ſetaceum traijcitur.

Trochiſci per ſe teruntur

Sagapenum, Galbanum & huiuſmodi lachrymis

chrymæ vino passo siue Cretico soluuntur, & per cribrum fricando cernuntur.

Styracis dosim quidam auarè sordidi augent, qui Styrace purissima, in guttis vocata (repertu sedulis tamen hodie facilis) carent: quam exactissimè terunt, mortario & pistillo calefactis, æquali affuso mellis defæcati pondere; per setaceum traijciunt, cui deinde Terebinthinam fælicius miscent, quam Galbano, ex *Galeni* tamen præcepto.

Quidam Bitumen hodie, si liquidum fit quale est illud Gallicum Auerniense miscent cum Terebinthina & præparata siue transcolata Styrace. Si verò durum aut aridum sit, cum Calchitide in marmoreo lapide læuigant.

Theriaca Diatesseron Mesuæ.

Rec. Rad. Gentianæ,
Baccarum Lauri,
Myrrhæ,
Aristolochiæ rotundæ veræ, ana. vnc. 2.
Mellis despumati opt. vnc. 24.

Inclyti collegij Medici Londinensium THERIACES *formula.*

ANnectere etiam visum fuit vtilissimum alexipharmacum, ab inclyto Medicorum Londinensium collegio, epidemicis contagiosisq; febribus grassantibus, ciuem etiamq; e-genum seruandi gratiâ, scitè excogitatum. Eadem ferè recipit, ijsdemque pollet, quibus Fracastorij Diascordium, & solennè receptumque celeberrimum quorundam practicantium Belgij, & Dodonej ad Pestem Electuariū, Carlinæ radice addita, siue tamen Opio.

Huius autem descriptio, fauore clarissimi doctissimi & perhumani V. Doct. *Rich. Fausteri*, Præsidij & Professoris præfati Collegii Medici, nec non veteris amicissimi viri D. *Hugonis Morgani*, S. *ELIZABETHAE* summæ memoriæ quondam Pharmacopej Regnej, artis suæ peritiss. & fidelissim. accepta est. Ab effectu Theriaca vocata, quia nullas venenatas bestias recipit.

Rec. Cornu Ceruini lima derasi, vnc. 2.
Seminum { Citri, Oxalydis, Pæoniæ, Ocimi, } ana. vnc. 1.
Scordij,
Corallinæ, ana. drach. 6.

Radicum { Angelicæ, Tormentillæ, Pæoniæ, }
Foliorum Dictami,
Baccarū { Iuniperi, Lauri, } ana. vnc. ß.

Florum { Calendulæ, Caryophyl. Anthos, }
Sūmitatum Hyperici,
Nucis Moschatæ,
Croci, ana. drach. 3.

Radicum { Gentianæ, Zedoariæ, Zingiberis, }
Macis,
Myrrhæ,
Scabiosæ, Succisæ,
Carduj benedicti, ana. drach. 2.

Caryophyllorum,
Opij, ana. drach. 1.

Omphacij &
Mellis optimi, ana. q. s.

Mithridatium Damocratis.

Rec. Myrrhæ selectissimæ,
Croci
Agarici
Zingiberis
Cinnamomi,
Spicæ Nardi
Olibani
Thlaspios, ana. dr. 10.
Seseleos Matsiliensis aut Aethiopici,
Opobalsami
Schænanthi
Stæchadis
Terebinthinæ
Galbani
Costi
Piperis longi
Castorij
Succi Hypocistidis
Styracis Calamitæ,
Opopanacis
Folij ana. drach. 8.
Xylocassiæ,
Polij
Piperis albi
Scordij
Seminis Dauci Cretici
Carpobalsami
Cypheos
Bdellii, ana. drach. 2.
Nardi Celticæ
Gummi
Sem. Petroselini
Opij
Cardamomi
Gentianæ
Dictamni Cretici
Seminis fœniculi
Foliorum Rosarum rubr. ana. drac. 5.
Anisi
*Asari
Acori
Phu
Sagapeni, an. drach. 3.

Mej
Ventris Scinci
Acatiæ
Seminis & florum
Hyperici, an.dr.2.ſ.
Vini, q.ſ.
Mellis q.ſ. hoc eſt triplum.

* *(Omnes alij Ari legunt) Sed cum Coudenbergio pro Ari, Aſari legendum cenſerem: Aſari autem radix magis aromatica & medicata, cum quadem odoris grauitate Nardum æmulonte, & antidotis inſeritur, & odoris quadam gratia perdita eſt Dioſcoride teſte.*

Pondus ſpecierumcum lachrymis, eſt vnciarum triginta octo, & drachmarum ſex. Igitur mellis lib.9.vnciæ octo & drachmæ ſex addendæ

Mithridatica Antidotus

Paratur eodem modo quo Theriaca & omnibus ferè morbis quibus Theriaca auxilio eſt. Sed inferior ad venenatos ſerpentium, rabidiq; canis morſus eſt.

Hanc deſcriptionem ſequuntur Parauiui Veneti & pleriq; omnes Itali Doctores, qui Damocratis Mithridatium & Theriacam Andromachi, magnificentia, dignitate, laude, apparatu, diligentia & maximo aſſentante populo applauſu, publicè parari iubent.

L'Obel.] *Antidotus è Iunipero ad Peſtis Contagio.*

Rec. Radicum Angelicæ,
Vicetoxici
Valerianæ
Tormentillæ
Tapſi barbati, ana.vnc.1.
Rad. Carlinæ,
Zedoariæ
Gentianæ
Imperatoriæ
Petaſitis
Helenij, in ſucco Limonũ & Cydoniorum infuſarum ana.vnci.ſ.
Pulegij Ceruini, aut foliorum Dictamni Cretici,
Meliſſophylli
Maioranæ
Menthæ Romanæ ſiccæ
Corticis Citri
Foliorum Rutæ
Scordij vtriuſq; ana.drach.6.
Seminis Citri excorticati,
Seminis Cardui ſancti,
Ocymi,
Oxalidis,
Portulacæ,
Aquilegiæ,
Cinnamomi electi,
Caryophillorum,
Myrrhæ,
Raſuræ Eboris, & Cornu Ceruini,
Succini,
Boli Orientalis,
Terræ Lemniæ ſelectiſſi.
Santali Rubri, Moſchatelini,
Xylo-Aloes primæ notæ,
Florum Anthos
Saluiæ, ana drach.3.ſ.
Fiat omnium puluis tenuiſſimus.

Deindè accipe Granorum Iuniperi pocula decem, Ficuum pinguium, lib.1.ſ.

Contundantur, coquantur in ſ.q.aquæ Reginæ Pratenſis, vel Cardui ſancti & Oxalidis. Deinde colentur limpidiſſimè per manicam Hippocraticam. Colamen lento igne coquatur, donec Mellis craſſitudo fiat, quo pulueres ſupradicti excipiantur, addendo
Methridatij Damocratis vnc.6.
Conſ.Roſ.antiquæ, vnc.12.
Conſer.flor. { Anthos, Borraginis, Violarum, Nymphea, } ana..vnci4.
Succi Glycyrrhizæ diſſoluti pauca Roſacea vnci.1.ſ.
Racchari albiſſ.vnc.18. ad mitigandam amaritudinem ingratam.

Aluo durioribus & minus moroſis additur Aloes ſuccotrinæ ſeſqui vncia.

Pro diuitibus admiſceto Bezar, ſpec: Diambarû, Diamargariton frig. & Confectionem Alkermes.] *Rondelletius dicit deducere ad cor; reficiunt tamen cordialia permixta alexipharmacis.*

Quidam ſingulis doſibus addunt aliquot guttulas olei Sulphuris.

DIASCORDIVM Hieronimi Fracaſtorij.

Quamuis plus ſatis grauentur compoſitis Medicamentis Pharmaceutices Officinæ, & pleraſq; Europeis certiſſimè nobis comprobatum ſit, iniquæ conſcientiæ ſtimulo, Medicis & ægris, ſuppoſitiis imponendo, artis Medendi, proh dolor euerſione, non ſolum medicaminibus illis vulgatioribus ad curandos morbos populares orbatas; ſed omnium neceſſariorum, cùm compoſitorum, tùm Materiæ Medicæ abiectiſſimorum viliſſimorũq; Simplicium, Præſidiorum, morborumque propugnaculorum, etiamque latinitatis, ſumma Reipublicæ ruinâ & pernicioſiſſima peſte, viduitate teneri : Id quod ſæpe pios & doctos Medicos

Medicos coegit propria sua Medicamenta parare, aut sibi fidos Pharmacarios eligere; subiungemus tamen Opiatis Medicamentis Londinensium alexiteria,& Fracastorij Diascordium, quo Belgæ & Itali sæhe vtuntur, sed nullibi magis aut frequentius quam Londini. Laudabilis est Antidotus, & commendatur in ijs,quibus Theriaca locum non habet: vt pueris, grauidis, & peste correptis, deploratisque malignis febribus.

Rec. Boli Armeni, vnc.1.ſ.
Scordii veri,vnc.1.
Styracis Calamitæ drach 4.ſ.
Cinnamomi,
Cassiæ ligneæ,
Dictamni Cretici,
Tormentillæ
Gentianæ
Bistortæ
Galbani
Terræ Lemniæ, ana.vnc.ſ.
Piperis longi,
Zingiberis,ana.drach.2.
Opij,
Seminis Acetosæ, ana.drach.1.ſ.
Mellis albi despumati,lib.2.ſ.
Conseruæ Rosſ.lib.1.
Vini aromatici,lib.ſ.

DE HIERIS.

Characteribus literisue Romanis, Rondelletiana quæ sequuntur, Chalcographi commodo cuduntur; L'Obelij autem Italicis: nulla autem blandiloquentia aut sedulitate nostra, vnquam præstari potuit, vt operarum fatalis & pertinax, rei tam necessariæ, tanta iniuria, non multas authorum varias authoritates characteribus, velim nolim, confuderit.

DE HIERIS.

Aliud Medicamentorum genus est inter laxantia, quod Hiera Picra dicitur, id est *Sacra*. Conficitur ex amaris; ob id *Picra*, id est, amara vocata. Excipiuntur amara in puluerem redacta, & Melle & Vino, vt Antidota: sunt autem huius Medicamenti permultæ Compositiones, quæ ab inuentore, vel à materia, vel à sapore,vel ab eo qui castigauit & meliores reddit nomen sortitæ. Ab inuentore, vt Hiera Hermetis, ab *Hermete*, & Archigenis, ab *Archigene*. A materiâ,*Hiera Colocynthidos*: à sapore *Picra*; eadem *Galeni* dicitur, quod illam castigarit, ac immutarit. Illam paratam ex Colocynthide habere oportet: hæ enim duæ sufficere possunt; verùm ea, quæ Picra dicitur, variis modis apud varios paratur; & a *Galeno* etiam ad ventris corroborationem; ex Aloe lota fit, aliquando ex non lota. Varia item est ob Aloes dosim: nam aliquando ex drach.centum, & aliorum Simplicium ana.drach.6.fit: aliquando ex 80:idcircò differunt. Aliquando cum Croci drach.6;& quandoque drach.5.tantum; vt quando ad dolores capitis, vertiginem & suffocationem paratur. Differt, quod aliquando Asarum,aliquando Carpesium recipit. Expedit ergo (vt *Gal.* docet lib.7.Method.) dupliciter paratam habere, scilicet ex Aloe lota & non lota: quod si triplicem habeant; tanto melius est. Tertia drach. C. Aloes & singulorum drach.6. Cinnamomi, Xilo-balsami, Asari,Spicæ Nardi, Croci & Mastiches,siue ex Aloe lota, siue non lota fiat. Sed ex Croci drach.5. paratam habere, ad dolores qui fiunt a fumis caput ferientibus, optimum est. Hæc descriptio ante *Galenum*, ab *Andromacho* tradita est, & à *Gal.* probatur. Hanc Hieram posteriores *Galeno* ascripsere, *Galeniá* dixere, quam magis probandam censeo, si laxare sit animus: si verò ventrem magis exficcare & corroborare, illam quæ ex drach. 80. Aloes lotæ paratur. Tunc minus laxat, quia minorem quantitatẽ Aloes recipit, quæ sola vim laxandi habet. Carere possumus ea quæ conficitur ex Aloe lota, quia pilulæ vulgò dictæ DE AROMATIBVS in eius locum substitui possunt,vel augere aromatorum vim vna aut altera drachmâ, & fiet medicamen ventriculum roborans magis, & minus laxans.

Hieræ efficatiores.

Inter Hieras fortiores, magis probata est ab antiquis ea,quæ à Scribonio largo descripta est, nomine Pagnini Antiocheni, quam compositionem vocari dia-Colocyntidem ipse testatur. Dicitur enim Picra à quibusdam, quia amara est. Ab alijs dia-Colocyntidos. Quæ descriptio eadem est apud Paulum nomine Archigenis. Non me latet compositionem dia-Colocyntid. descriptam à Gal. lib. de paratu facilibus, quæ nonnihil euariat, accipere & Cassiam & Cinnamomum, cùm alii tantum Cinnamomum. Gentianam pro Aristolochia, Chamepitym,pro Chamedri, Folium vel Pulegium prætermisit. Adde quòd maiorem quantitatem

Addit. Ron. titatem Colocyntid. recipit. Habet enim Colocyntid. drach. xvi. aliorum vnci. 4. aliquorum vnc. 5. quare cum manifestissimè appareat hæc compositio valdè corrupta, & de libro studiosi dubitent, an genuinus sit Gal. hæc multùm conuenit cum Hiera illa dia-Colochin. descripta à Mesue, quam Rufo tribuit: sed nonnulla sunt mutata, quæ multùm variant compositionem, vt dosis Colocynt. Cassiæ & Cinnamom. Illa Pauli siue Scribonii integerrima est, & paratu facilis. Cuius descriptio talis est.

Hiera Archigenis apud Aegin. cap. 8.

Rondel.

Rec. Marrubii,
Agarici,
Chamędryos,
Carnis Colocynt.
Stæchad. ana. drac. 10.
Opoponac.
Sagap.
Petrosel.
Aristoloch. rotundæ,
Pip. albi, ana. drach. 5.
Cinnamomi,
Spicæ Nardi,
Myrrhæ,
Polii,
Croci, ana. drach. 4.

Opoponax, Sagapenum, & Myrrha contusa in aqua Mulsa macerentur per noctè, & contundantur. Si festucæ sint, calefiant & colentur, arida in pul. redigantur, excipiantur melle q. s. & reponantur in vase vitreo. Cùm verò efficatiorem facere voluerit Medicus ad purgandum, * Scammonij aliquam quantitatem ponat, & talis est paranda, quòd sit efficacissima ad morbos contumaces, & à materia frigida. Hæc enim conuenit cum illa Ruffi, Pauli, Iusti, & Antiochi facultate. Non est alia querenda nec paranda, ne Pharmacopola oneretur multis medicamentis inutilibus, in quibus parandis multa sumuntur simplicia. Nos hic Polium pro Folio ponimus, quia Folium verum non habemus, & vt Stechas ac Marub. in hac compositione ad extenuationem ponuntur, non malè conuenit hoc loco. Non me latet, Scribonium largum habere & Paulum, in Hieris Antiochi, Ruffi & Archig. Polium: Quòd si magis placet Folium, pro Folio pone Spicæ Nardi tantundē. Nam vt Gal. lib. simpl. docet) eandem facultatem habent. Et hæc de Hieris sufficiant. Nunc ad alia veniamus, quibus instructum Pharmacopolam esse oportet.

* *Hic ineptè Cinnamomum pro Scammonio legit, neque erratum animaduertit Vecheli correctores.*

De PILVLIS.

Rondel.

Pilulas paratas in officinis habere oportet, tùm quia sicca non tam citò miscentur & vniuntur, ac in vnam contemperationem veniunt, vt illa, quæ vel decoquuntur, vel liquida sunt. Idcirco parare per otium, & paratas habere oportet, vt longa illa mora castigentur & vniantur, cùm propter morborū celeritatem, tùm simplicium saporem ingratum, & odoris insuauitatem, quæ si in pilulas referantur, deuorantur sine sensu saporis, minúsque odorem inspirant ingratum.

Pilularum multæ sunt differentiæ, de quibus omnibus non dicemus, sed de magis necessarijs ad morborum curationem, vel de his, quæ Medicis communi consensu receptæ sunt. Erunt igitur pilul Communes de Hiera simplici, de Aromatibus, seu Alephanginæ, Assaieret, Mastichinæ, Ante Cibum, Cocciæ de quinque generibus Myrobalanorum, Aggregatiuæ, Aureæ, é Sarcocola, Fœtidæ, de Agar. é Rhab. é Fumo ter. é Lapidē lazuli, Lucis, de Euphorbio. Hæ sufficere debent. Multæ enim sunt earundem virium, vt apparebit his, qui diligentius expendere volent facultates simplicium, & illa ad inuicem conferre. Quid opus habere pilulas Sebelinas, si quis pilul. ante cibum habeat? Quid opus est pilul. Indas parare, cùm è Lapide Lazuli paratæ sint? Eadem ferè & Pilul. Fœtidæ maiores. Pilulis de Euphobio carere potest, qui Pilul. ex Agarico paratas habet. Ad euitandam infinitam illam pilul. syluam, nos ad hunc numerum contrahimus teductum ad sex, si Medicorum Collegium voluerit.

De Pilulis Communibus, siue Pestilentibus.

Rondel.

Communes Pil. sunt variæ apud varios authores, sed nos hic Communes pillul. appellamus, quas aliqui Pestilentiales, quòd ad pestis præseruationem valeant. Has Rasis ad Almansorem, lib. 4. tradit. Non desunt, qui putant esse Ruffi, sed toto cœlo aberrant. Nam Ruffus magis potionem, quàm pil. tradidit, vt ex Paulo cognoscere licet. Quare cum sint pil. non debemus pro Croco Ammoniacum ponere, vt quidam magni nominis vir annotauit. Dubitauimus diu, quam descriptionem retinere deberemus. Sunt enim apud Auic. Rasim, & in vulgatis dispensarijs diuersæ. Illam Auicen. descriptionem non probamus, quia citra pondus aliquod descripta est: quanquam

quam intelligat in æquali pondere ponenda esse omnia: Verùm illa rerum proportio non potest probari, quia tantum Croci & Myrrhæ ponere,quantum Aloes,est contra componendorum medicamentorum rationem: scilicet, quòd quæ vincunt, & castigant, vt in istis apparet, sint æqualia his,quæ potissimum agunt; qualis est Aloe. Eadem ratione reijcienda est ratio Dispensariorũ, quæ in dupla proportione Aloêm ponunt,& Myrrhã & Crocũ; quanquam tollerari potest,Aloes vnc.2. Myrrhæ, Croci, ana.vnc.1. Magis mihi arrisit illa, quæ Aloes vnc.1. Myrrhæ, Croci ana.drach.1.accipiebat. Illa est vera proportio, vt minus calfaciant, magis moueant alui excrementa. Nos igitur sic parabimus.

Rec. Aloes bonæ, vnc.1.
Myrrhæ electæ, Croci, ana. drach.1.
cum vino odorato, fiant pilul. vel cum succo Limonum tempore pestis conueniunt; quia propter siccitatem venenis magis resistunt, & minus calfaciunt, mouendo aluum. Non probo illorũ præparationem, qui Aloem abluunt in *Aceto, (ad colorandam Aloen) quia vires laxandi perdit: nec illam Christophori additionem. Addit enim Bolum armenã tempore pestis: Verùm quæ astringunt, sua astrictione, vel proprietate venenis resistunt, vel lentore modico: purgantibus medicamentis misceri non debent, quia eorum vim extinguendo, purgatricem facultatem impediunt: Satius erit illa dare post, vel per se accipere. Non nouit vir ille, an pugnent inter se.

De Pilulis è Hiera simplici.

PIlulæ e Hyera dicuntur, quæ ex puluere Hieræ parantur, & pauco melle *R*osato colato. Quare talis erit earum descriptio.

Rec. Pul. Hieræ Gal. vnc.1. cum pauco Melle *R*osato colato fingantur Pil.
Aliqui, vt Brassauola, Agarici tantum, quantum Aloes ponunt: sed illæ non erunt ex Hiera simplici, sicut nec illæ, quæ in quibusdam locis parantur, ex Hierę *A*garici trochiscati, ana.vnc.s.Aloes vnc.1. Hæ sunt ex Hiera cõposita,non simplici. Quæ autem sit Hiera simplex,& quæ composita, quære cap. de Hieris. Nota in pil.sumi species hieræ simpl. In opiatis autem, compositæ.

Pilulæ de Aromatibus, seu Alephanignæ.

PIlulæ, quæ abluuntur in decoctione multorum aromatum odoratorum, nomen Aromaticarum acceperunt. Conueniunt cum Pil. de Hiera, ex Aloe lota, in corroborando & minus laxando: quare sufficit habere ex Hiera simplici, ex Aloe lota. Si pilulas de Aromatibus parauerimus, ferè eadem descriptio pilul.apud omnes est, paucis immutatis. Myrepsicus Lignum Aloes prætermisit, expunxit Rosf.& Absynth.& ante ablutionem Crocum miscet: cùm alij omnes cum Myrrha & Mastiche, Crocum adijciant. Cubebas interpretantur Cardamomum: quæ interpretatio mihi non placet, quia semen contumax ad frangendum non est:quare omnes aliorum compositiones magis probo,quia Cubebas & Cardamomum habent, Absynth & *R*os. Improbanda est ratio, quæ repugnat his, quæ à Mesue in vsum ducta sunt; quod non differant decoctione odorata. Hic autem diu decoquit; scilicet, donec lib.12. aquæ ad consumptionem duarum lib. veniant, & tertia remaneat. Aliqui huic errori succurrere volentes,tertiam partem odoratorum pulucrisatorum decoquendum volunt; alteram infundunt, tertiam miscent, & incorporant. Nos verò,ne longius recedamus ab eo, qui illas duas instituit, reiecimus, propterea quòd in prima paucas vires recipit, & multas perdit insolatione: Vltima verò plus virium recipit ab odoratis. Nos hoc modo commodè parabimus.

Rec. Cinnamomi
Cubeb.
Ligni Aloes, vel *S*antali Citrini,
Calami aromatici,
Macis,
Nucis Moscatæ,
Cardamomi, Caryophyl. Asari, Mastiches, Schænanthi, *S*picæ Nardi, Carpobalsami, ana.vnc.1.
Absynthij sicci,
*R*osf. rubr. ana.drach.5. terantur crassiusculè, & infundantur in lib.6.aquæ bullientis.

Post infusionem 6.aut 10. horarum, fricentur manibus, & exprimantur, & colentur. In col.lib.4.inijce Aloes exquisitissimè tritæ, in aqua pluuiæ diligenter lotæ in vase terreo vitreato lib.1.qua probè exiccata, adde infusionis aromatum lib.2. in sole æstiuo vel hypocausto sensim affundendo residuum aquę ex infusione aromatum,& ex massa formentur pil. vel si absumpta sit tota aqua, ex aqua Absinthij, vel vino odorato, formabuntur. Has oportet habere paratas, quæ omni tempore non possunt parari: etiam si in hypocausto parentur, vel in furno tepido: commodior tamen præparatio est æstate, sub cane, vt in Diario docebimus.

Pilulæ aſsaieret ex Auicenna.

Rec. Hieræ picræ, vnc. 1.
Maſtiches, Myrob. citrinorum, ana. vnci. ſ.

Aloes optimæ, vnc. 2. fiant Pil. cum Syr. è Stæchade. Hæ pil. diſpenſandæ ſunt propter affectus, qui ſunt cum defluxione, vel cum ventriculi remollitione, vel relaxatione: quanquam omni tempore parari poſſint; qui carent eis, addita aliqua myrob. quantitate & Maſtiche ſimiles ſibi parabit.

Pilulæ è Maſtiche Conſiliatoris.

Pilulæ Maſtichinæ à Maſtiche appellatæ, facilè, citò & ſemper parari poſſunt: quare ſufficiet, earum nouiſſe deſcriptionem, & cùm imperabuntur, parari poterunt. Harum tres deſcriptiones reperiuntur, quarum duæ ſimiles ſunt; tertia, quæ ad Nicolaum refertur, Diagredium recipit; multum à facultate Maſtiches diſtant; quare ſunt reijciendæ; & illa Conſiliatoris vſurpanda, quæ magis probatur, & ventriculo magis accommodata, in cuius gratiam inſtitutæ ſunt. Dantur in ventriculi nimia laxatione à pituita aquea, & tenui: quare Agaric. infundere non oportet, neque in aceto, neque in oxymelite.

Rec. Aloes electæ drach. 10.
Agarici albi friabilis, drach. 2.

Maſtiches, drach. 4. cum ſyrup. de Stæchade, fiant pilulæ.

Pilulæ ante Cibum.

Pilulæ ante Cibum dicuntur, quæ ante paſtum aſſumi poſſunt, ad ventris corroborationem: ſed tales multæ ſunt, quæ hoc modo dari poſſunt, vt pil. de Hiera, Alephanginæ, Maſtichinæ, & ſimiles, quæ odorata recipiunt, & leuiter purgantia cum aſtrictione, vt Rhabarb. Verùm cum illis ſint ſimiles de Hiera, vel de Aromatibus, niſi quòd Rha. & Seſeleos montani ſemen non habent, idcircò non ſunt diſpenſandæ: nam æqualis proportio Rhab. addita pil. è Hiera, ſimiles reddet, & maximè, ſi grana aliquot Seſeleos addas, vel Aniſi, vel Apij, citra damnnm carere poſſumus.

Pilulæ Cocciæ Rhaſis.

Pilulæ Cocciæ, à grano, quod Coccos dicitur, nomen habent, quia fieri debent ad magnitudinem eius grani, quarum deſcriptiones ſunt Præpoſiti, ex Galen. & Rhaſis. Verũ Rhaſis magis probandæ ſunt, vt quæ hæc recipiant.

*Polychreſtæ.

Rec. Specierum Hieræ, drach. 10.
Colochint. drach. 3. & ſcrup. 1.
Scamm. drach. 2. & ſ.

Turbith, Stæchad. ana. drach. 5. fiant pil. paruæ. Sed quia Rhaſis imperat Hieram picram, ob id cenſent ſecundum huius deſcriptionem parandas. Pro Pilulis iſtis conficiendis, hoc vnum eſt ſuperſtitioſum, quòd Roſ. addit tantum, quas ſi placet, potes ponere: ſed cùm hæ ad purgationem pituitæ craſſæ, & ad ea, quæ ſunt multùm infixa ventriculo, inſtituantur, non eſt neceſſe roſas apponere, ſed potius delere oportet, quia adſtringentia impingunt magis, vt Galen. de Abſynth. ſcribens docet: quare ex Hiera Gal. parari debent. Cocciæ Meſue minus ſunt probandæ, hoc nomine, quòd myrob. recipiant, & alia calidiora.

Pil. Aureæ Nicolai.

Avreæ Pilulæ ab aureo effectu, ac nobili, quem præſtant, dictę ſunt; à Nicolao, deſcriptæ & Præpoſito, Alexand. & Myrepſico. Verùm quia illa iam vulgata nihil reprehenſione in ſe dignum continet, retinendam cenſemus.

Rec. Aloes, Diagredij, ana. drach. 5.
Roſ. ſem Apij, ana. drach. 2. ſ.
Aniſi, Fœnic. ana. drach. 1. ſ.

Maſtiches, Croci, Interioris Colocynthidis, ana. drach. 1. cum aqua infuſionis Tragacanthi formentur pil. Aliqui addunt Hieræ picræ, drach. 1. Ego non ſuadeo addendum. Quòd ſi addatur, augetur moles Medicamenti, & minus efficax redditur. Adde quòd hæ pil. crocum, ſem. odorata, Roſaſque recipiunt, ad fortiorum medicamentorũ moderationem. Colocynthis forcipibus incidatur ante contuſionem, & per ſe teratur, vt Diagredium.

Pil. Aggregatiuæ Meſuæ.

Aggregatiuarum deſcriptiones variæ ſunt, aliæ maiores, aliæ minores dicuntur apud Meſuem; & præter has duas, tertia reperitur, quæ ex intentione ſua vocatur; quibus carere poſſumus, & debemus; ſunt enim compoſitæ ex omni genere medicamentorũ diſſimilium: quod Galen. lib. quos purgare oportet, & quibus medicamentis, ſupra modum improbauit miſcere, quæ ſecum pugnent. Sed quia hæ Pilulæ ſunt ad omnes humores euacuandos, retinentur, & comparantur * Catholico Illa deſcriptio prima Meſuæ ex ſua intentione,

ne, ſic habet, ſi exemplaribus antiquis magis credendum ſit.

Rec. Myrob. citrinorum, *Rhab.* ana. dr. 4. Succi Eupatorij Meſue, id eſt, Agerati Dioſc. ſiue herbæ ſanctæ mariæ, Abſynthij, ana. drach. 3.

Scam. in pomo Cytonio leniter in furno cocti, Turbith Aloes ana. drach. 6.

Myrob. Chebul, Ind, Agarici, Colocynt. Polyp. ana, drach. 2.

Maſtiches, Roſ. ſal. gemmæ, Epith. Aniſi zinziberis, ana. drach. 1.

Elect. Roſ. Meſ. q. ſ. in forma opiatæ: fiant pil. Has Pil. ad veritatẽ exemplarium veterum imperauimus præparandas, & ne fortiores ſint, & facilius parentur, formentur cum Electua. è *ſucco roſ. quod recipit ſcammonium. Quod fit, vt ad idem recurrat, & non erunt fortiores ſolito.

* *Videtur velle dicere Rondel. cum ſucco Roſ. quod non recipit Scammonium.*

Pil. è quinque generibus Myrobalanor. Nicolai Præpoſiti.

Rondel.

Pilul. de lapide Lazuli vituperantur non ſine ratione. Sed ſi ob lapidẽ Lazuli vituperantur, deberent pil. *Indæ*, Lucis minores, de quinque generibus Myrob. & de Lapide Armeno damnari. Omnes quippe iſtæ lapidem Lazuli recipiunt, & præter lapidem illũ *Cyaneum*, Veratrum nigrum; pro quo Officinæ Aconitum ponere ſolent, non ſine magno ægrotantium periculo. Inter omnes illas, ſecuriores ſunt, quæ è quinque generibus Myrob. iam à Medicis receptæ ſunt; & ſine hæſitatione & formidine ab omnibus præſcribuntur *Recipi*unt autem, quæ violenter purgant; ſed ad articularem morbum inſtituuntur: earum agitationem verentes, Myrob. addiderunt. Illarum verò deſcriptio talis eſt.

Rec. *Quinque generum Myrobalanorum,*
Agarici,
Diagredij,
Colocynthidis,
Senæ, ana. drach. 2. ſ.
Epithymi
Turbith
Aniſi
Marathri
Maſtiches
Lapidis Cyanei præparati, ana drach. 2.
Aloes ſelectiſſimæ vnc. 1.
Ex ſucco Abſinthij fiat maſſa.

In prima claſſe Rondelletius, Cordus & Andernacus, ana. drach. ſ. legunt. Condenbergius vnc. ſ. legendum putat. Vetus exemplar Nicol. Præpoſiti *habet drach. 1. ſ.*

Nos cum Iouberto, Fuchſ. Bauderone, ex Nicolao Alexandrino, mediocritate freti, drac. 2. ſ.

In ſecunda verò claſſi, cum Cordo & Andernaco drach. 2. legimus. Occonus Auguſtanus, Ioubertus & Bauderonus ex Nicolao Alexdrino, drac. 1. grana 16. habent; Nicol. Præpoſ. *drac. 2. ſ. grana 5.*

Admodum variant in ponderibus harum pilularum authores, ſine tamen noxa, pondere nobis præſcripto, in vſum parandæ videntur. In tam varia lectione, temerè nedum Pharmacopœis, vix etiam Medicis optimis, niſi, vt Rondelletio placet verſati ſint in cognitione ſimplicium, & præparatione & compoſitione medicamentorum; cùm vidēmus ipſum Andernacum, virum doctiſſimum tranſcripſiſſe, & ex Rodelletio mendoſé legiſſe Myrobalanorum omnium, ana. drach. ſ. quemadmodum in Obſeruationibus ſuis in Syrapum Intybaceum compoſitum, iiſdem impegit ſcopulis, vt ſuo loco diximus. Vnciam tamen vnam Aloes commodiſſimè cum Nicolao Præpoſito huius compoſitionis authore, pro drachma legit, vt habet Rondelletius, Typographi incuriâ.

Proportio nobis obſeruata, melius reſpondere videtur.

Ioubertus, Occonus & alij ex Nicolao Alexandrino, Aloes drrch. 4. legunt: & tantumdem Rhabarbari ex eodem coniungunt.

Rondel.

Quidam mediocriter eruditus, non intelligens rationem componendorum medicamentorum, in hac addendum eſſe Zinziber, colligit, quia hæ Pil. Aga. ad expurgandam pituitam craſſam acceperunt. Turbith enim & Agar. non perpetuò deſiderant Zinziber; ſed cùm pituita craſſa euacuanda eſt: Verùm ſi ichores pituitæ aut aliorum humorum excrementa, quæ in articulos fluunt, trahenda ſunt, & à particulis auertenda, ob id ſine ipſo & alijs in multis compoſitionibus inijciuntur, quia illa pugnarent, Myrob. omnes recipere, atque Zinziber. Hoc enim attenuat & incidit: Myrob. verò aſtringunt. Illa enim eſt ratio Arabum, vt alijs medicamentis agitantibus humores addantur aſtringentia, vt temperentur. Qui has pil. habent, Lucis minoribus carere poſſunt, & pilul. Indis, & de lapide Cyaneo. Quod ſi quis velit aliquas tales habere ſine Myrob. pil. de lapide Lazuli habeat. Quarum deſcriptio ſimilis eſt pil. Indis, niſi quod Colocyn. recipiant. Quare ſi quis illis magis fidat, Colocynt, gran. aliquot addat vel Trochiſc.

Alandal. Sed cum Agar. Veratrum, & lapidem Lazuli recipiant; non est quod Colocyntidem recipiamus.

Pil. de lapide Lazuli seu Cyaneo.

Rondel.

PIlul. è lapide Lazuli à Mes. sunt institutæ, quòd medicamentum minus conuenienter & tutò in forma illa datur, quia cùm sit medicamentum quod crustas faciat, diù retineri in ventriculo non debet. In formam igitur pil. reduci non debet, cùm neque sapor ingratus, neq; odor grauis id suadeat. Multò magis probarem Alex. Tranliani pil. de lapide Armeno. Nos tamen descripsimus, in eorum gratiam, qui non nouerunt dexterè vti medicamentis, vel non nisi in forma consueta, vel qua vsi sunt eorum præceptores. Si igitur ex Cyaneo pil. potius velis, quàm pul. parentur sic.

Rec. *Lapidis Lazuli tenuissimé triti. & decies loti in aqua Buglossi vel Viol. dr. 6.*
Epithymi,
Polyp. Agarici, ana. drach. 8.
Scammonij,
** Hellebori albi,*
Sacch. Candi, siue Salis Indi, ana. drach. 2. ß.
Caryophyl.
Anisi, ana. drach. 4.
Hieræ picræ. drach. 15.
Cum succo Endiuiæ fiant pil.

In hac compositione sufficit abluere lapidem Lazuli tritum in tenues partes, & abluere quidem sufficienter in aqua Violar. vel Buglossi, vt aliqua ex parte remittatur acrimonia lapidis, quia in Ventriculo crustas inducit. Præterea, pro Veratro nigro, album posuimus, quod etiamsi non sit securius nigro, securius saltem est Aconito, quo Veratri nigri vice vtuntur, similitudine fol. & radic. decepti. Pro sale Indo, Saccharum Candum posuimus. Quòd si naturale esset Sal Indum, esset antiquorum: sed cùm Sacch. Candum arte fiat, cum illa Sacch. lachryma indurata sponte, affinitatis multum habet. Nihil præterea immutauimus à descriptione Mes.

* *Hodie Helleborus niger, Botanicorum diligentia innotauit quo vtendum.*

Catapotia ex lapide Armeniaco Alexandri Tralliani.

SI cui arriserit Tralliani descriptio Catapotiorum ex lapide Armeniaco,

Rec. *Picræ & Epithymi, ana. semunciam.*
Agarici, & lapidis Armeniaci, ana. scrup. 4.
Scammonij, vnc. 1.
Caryophyllorum. gran. 20.
Contusa excipiantur Rhodomelo, aut succo Citrij aut Rhodomelite. Dosis scrup. 2. plurimum quatuor.

'Notandum verò est, addit Trallianus, hæc, 'præterquam stomachum corroborant, simul etiã 'varios humores, præsertim terrestrem & melan'cholicum citra molestiam purgare posse. Idem i'gitur lapis, vt diximus, & potus, & in catapotia 'redactus, ad purgandum est efficax. Nec am'plius quærendum est, nùm suffocatio quædam, 'aut syncope subsecutura sit, quemadmodum id ex albo Veratro fieri contingit. Hinc colligere est, Trallianum fidem adhibere castigationi Lapidis Armeniaci, beneficio Hieræ aromaticæ & Caryophyllorum. Scammonium præterea (in Cydonio coctum præferrem, aut ex succo Cydoniorum, additis Mastiche & Cinnamomo ex descriptione nostra) statim expellit é corpore Lapidem Armenium, quemadmodum Helleborum, ne longa mora (corrodendo & vrendo ex Arabum & Græcorum sententia) noxia sint, sæuioraq; inducant symtomata, vt conuulsiones &c. quemadmodum monet Rondeletius in Pilulis suis é Benzounio. De lapide Armeno & Cyaneo, eorumq; purgatione, vstione & ablutione, in Confectione Alkermes plura require.

Pilulæ e Sarcocolla.

PIl. de Sarcocolla similes sunt viribus Cocceijs; hac tantùm ratione differunt, quòd Scammoneum non recipiunt. quare qui has pil. habet, pil. Coccijs carere potest. Nam addendo parum Scammonij, eadem erit compositio. Sunt apud Mes. cap. de Sarcocolla.

Rec. *Turbith, drach. 4.*
Sarcocollæ dissolutæ in aqua Ros. dr. 3.
Colocynt. Zinzib. ana. drach. 1. ß.
Salis Gemmæ drach. 1. incorporentur pulueres cum Sarcocolla infusa in aqua Ros. & dissoluta, fiant pil.

In hac compositione nihil desideratur: hoc tamen dignum reprehensione, quòd in aqua Ros. dissoluatur Sarcocolla: debet potius in aqua Hyssopi & Melissæ, vel si calotem temperare velis, in aqua Viol. quæ sine astrictione refrigerat. Sed hoc leue est, & dissimulari potest, ne pro re minima videamur á communi sententia discedere.

Pilul.

Pilulæ de Agarico.

Pilul.de Agarico á Mes.describuntur, & alijs multis: Omnes descriptiones ferè in idem recidunt; quare consuetam illam in offic. dispensandam censeo, quæ optima est, in eaque nihil reprehendendum. Recipit autem quæ sequuntur.

Rec. *Turbith drach.5.*
Specierum Hieræ Picræ, drach.4.
Agarici, drach.3.
Colocynt. Sarcocollæ, ana drach.2.
Radic Ireos, Prassij. Myrrhæ, ana. drach.1.
cum Sappa fiat massa Pil.

Easdem vires habent, cum Pil.de Sarcocolla: & pro pil.è Sarcocolla vti possumus, & contra; modò cum syrup. pectorali detersiuo formentur, vel cum Sappa. Eædem pil. imperari poterunt, pro pil.de Euphorbio, addito pauco Euphorbio: & pro Fœtidis maioribus, addendo Opoponacis vel Ammoniaci parum.

Pilulæ fœtidæ.

Fœtidæ dicuntur, quòd fœtidis componantur, vt Sagapeno, Ammoniaco, Opop. Castoreo, & alijs multis. Sunt autem valentes in affectibus articulorũ frigidis, & pituosis morbis. Et quia vtiles sunt, visum fuit eas non prætermittere, Erunt pro pil.de Euphor. Fœtidis minoribus, de Hermodactylis maioribus, & de Sagapeno, Sunt efficacissimæ in alterendo & laxando.

Rec. *Sagapeni,*
Ammoniaci,
Opoponacis,
Bdelij vel Myrrhæ,
Colocynthidis,
Seminis Rutæ agrestis,
Aloes,
Epithymi, } *ana, drach.5.*
Turbith, drach.4.
Scammonij præparati, drach.3.
Hermodactyllorum,
Esulæ, ana. drach.2.
Cinnamomi,
Spicæ,
Croci,
Castorei, } *ana. drach.1.*
Euphorbij, scrup.2.
Cum succo Porri fiant pilulæ.

Hæ pil. multùm habent difficultatis, quia Bdelium molle non facilè inuenitur, ne dicam aliud. Magna est contentio inter Interpretes an legendum sit (Harmel) id est, semen Cicutæ, vel potius (Harmela) id est, id est, semen Rutæ agrestis. Item ob Hermodactylorum & Esulæ dubitationem. Nos tamen has dispensandas imperamus ob earum efficaciam, & frequentem vsum. Sanè minores facilius parantur, & paucis additis, omnino similes redduntur, Nos tamen præmeditata & bene pensata difficultate, remedium obtinuimus, vt pro Bdelio, Myrrham injecerimus, vel Propolym veram; & pro harmel) legendum (harmela) quia ad morbos articulares à Dioscorid. commendatur. Semen verò Cicutæ, tanquam venenum ab omnibus internis remedijs expungitur. Hermodactylorum vox vaga est, & incerta. Non desunt, qui dicunt. Hermodactyl. apud Græcos, radices esse Quinque folij: Apud Arab. radices; quarum Mesue tres differentias ponit, nigras, albas, & rubras. Fuschius putat apud Nicolaum in Antidoto * Alexandrina esse Behen album & rubrũ, proptereà quòd dicitur Hermodactyl.albus & rubr. Sed hic locus non est sufficiens: quia ex Mesue sunt Hermodactyli albi optimi; rubri non optimi: nigri deterrimi. Nos in omnibus compositionibus Arabum, Hermodactilos vulgares accipiemus, In Græcorum descriptionibus, rad. Pentaphylli. Nec sunt audiendi, qui dicunt esse Ephemerum Colchicum, cùm differat ab Ephemero flore. Nostris Hermodact. flos est luteus: Colchicum flores Croci habet, Sed de his aliàs. Maiores dicuntur, quia plura, quàm minores, simplicia obtinent.

* *Alexandrina antidotus non est paranda, quando habemus Theriacam: videtur enim Theriaca degener.*

Pil. è Rhabarbaro.

Ex Rhab. siue, vt Mes. vocat, Rauetseni, parantur pil. quarum duæ extant descriptiones: ad cachexiam vna: ad hydropem altera magis. Sed quia illa recipit multas lachrymas calidiores; illas prætermittendas censeo, tum quia pauci Medici illis vtuntur, Dispensantur ad cachexiam sequentes.

Rec. Rhab. drach.3.
Myrob. citrinarum confricatarum in oleo Amygd. amararum, Trochiscorum Diarrhodon, ana. drach.3.ß.
Succi Gly. Absynthij, Masticheš, ana. dr.1.
Sem. Apij, Fœnic. ana. drach.ß.
Hieræ Picræ, drach.10. confice cum aqua Fœnic.

Hæ pilul. si sine Myrob. parentur, meliores sunt, quia aptiores ad obstructiones tollendas, vel si cum oleo Amygd. confricentur, vt deponant astrictionem & asperitatem. Efficatiores erunt, si pro Myrob. Agarici, drach. 2. reciperentur, & magis accommodatæ erunt tollendis obstructionibus, pituitæq; euacuandæ, Hydropi, antiquis febribus spurijs, & compositis. Pauca recipiunt laxantia, multa quæ aperiunt & detergunt. Si quis pil. alterius descriptionis ad anasarcham requirat; addat tertiam partem pil. de Euphorb. vel Agarico: sed de Euphorb, sunt efficatiores, & paratu faciliores.

Pilulæ Sanctæ vocatæ apud Venetos & plerosque Italos in frequentissimo vsu ad Luem Veneream.

Rec. *Trocisc. Alhandal,*
Scammonij,
Salis Gemmæ,
Sagapeni, } *ana. æquales part.*

Cum Rhodomelle fiat massa. Dosis drac. s. vnica pilula. Ob Sal. Gemmæ humida massa est. Quidam ex succo Porri parandam iubent.

Chylisma Pilularum Saccharo conditarum nobile, apud L. Myreum.

Inter eximias Pilularum Succationes, mollículis & morosis nobilibus accommodas & Saccharo incrustatas, hæc mihi præferenda videtur, cuius descriptionem, flemmate & eruditioue clariss. V. D. Doctoris Thomæ Platero debemus.

Rec. *Specierum Diambaru vel Diamargar. frig. vnc. s.*
Cinnamomi selectissimi, vnc. 1.
Spiritus Vini, lib. 3.

Macerenturper dies aliquot in vase vitreo, probè oblito, ne quid expiret: Vas quotidie agitari debet; deinde relictis in fundo vasis fæcibus: Adde Trociscorum Alhandal. Rhab. elect. ana, drach. 7.

Senæ mundatæ & Gratiolæ præpar. contusarum ana. drach. 6. s.

Turbith & Diacridij, Italico more parati, ana. drach. 6.

Agarici candidissimi, drach. 4.

Veratri nigri legitimi, drach. 3.

Omnia incisa macerentur in eodem liquore per dies 14. Colentur & deinde destillentur in Balneo Mar: ad consistentiam, secundum artis præcepta. Tunc adde Aloes Succotrinæ selectissimæ in puluerem redact. & præparat. drach. 10. Formentur pil. obuoluantur pul. Cinnamimi aut Glycyrrhizæ, & exactè siccentur per se in vmbra: Deinde accipe albumen vnius oui vel q. s. & in eo dissolue Gummi Tragacanthi drach. 1. pul. Sacch. albissimi, q. s. ex lib. s. operiantur primo tegumenti inuolucro: Denique conditura absoluatur, & cæterarum tragematum. Dosis à scrup. 1. ad drach. s. vel drach. 1.

Si Extractum volueris conseruare in forma Opiatæ, tunc adime Trocisc. Alhandal, quos vltimò miscere poteris: Aufer item Aloem & adde eorum loco Catholicum commune eodem pondere. Datur in ea forma ad drach. 1. vel drach. 1. s.

Hac artis lege pleraq; alia Catapotia & Medicamenta nitidè conflat Ludo: Myreus: Anisum item laxantiuum, Carui semen & similia, vti Semen contra vermes descriptum inter pulueres à prædicto Myreo.

Pilulæ quæuis incrustantur, quò facilius sine nausea deglutiantur. Saccharum aquâ conueniente soluitur, admisceturq; Amylum, vt fiat mollis massa: Ea obducuntur Pilulæ, & Soli exponuntur, aut igne lento ad exsiccandum, &c.

Hæc & alia V. Doct. Iacob. Cargillus, *Medic. Doct. Scottus humanissimus & amicissimus, Simplicium Medicamentorum si quis alius, peritissimus,* Ludo: Myreo *communicauit Londini.*

Pil. de Euphorbio.

Pil. parantur ex Euphorb. efficacissimæ, ad aquas & frigidos morbos, descriptione Mes. quæ recipiunt hæc,

Rec. Euphorb. Colocynt. Agar. Bdel. vel Myrrhæ, Sagap. ana. drach. 2.
Aloes, daach. 5. fiant pil. cum succo Porri.

Quòd non reperiatur frequenter Bdellium, pro eo Myrrham substituimus, quia in internis est ἀντιβαλλόμενον nisi in pil. de Bdellio, & externo remedio, in quibus Propolym veram vel Ladanum vsurpamus.

Pil. è Fumaria.

Dicuntur sic, quia Myrob. infunduntur succo Fumariæ, vt maiorem vim purgandi accipiant, atque talis est illarum descriptio.

Rec. *Myrob. Citrinorum, Chebul. Ind. Scammonij ana, drach. 5.*

Aloes drach. 7. infundantur Myrob. & Aloe, & ter exsiccentur succo Fumariæ. Deinde inspissentur, & incorporentur, & ex omnibus fiant pilulæ.

In

In hac descriptione, nihil est dignum immutatione, & animaduersione, nisi quòd hæ parandæ sunt initio æstatis, vel alio tempore parentur ex succo Mercurialis, vel Ciclæ, vel cum sero caprino, vel cum succo Ros.vel aqua Fumariæ.

Pilulæ Lucis maiores & minores.

PIl.Lucis dicuntur,quòd ad oculos instituantur. Harum duæ sunt descriptiones,quibus facilè carere possumus: Maioribus primùm, quia pil. de lap. Lazuli his substitui possunt: neq; sequitur; non accipiunt Licium; ergo non sunt pro oculis. Certè hoc nomine vituperandæ maiores & minores, quia quæ detergendo extrinsecus prosunt,in illis nulla necessitate recipiuntur, vt Licium. Lucis maiores non ea recipiunt, sed tantùm multa incidentia, & attenuantia. Quòd si media pars ablata esset, vel dimidiam partem ponderis detraxeris; efficatiores forent ad euacuationem. Quare si quis pilul. de Sarcocolla, vel de Agarico pro illis accipiat, erunt vtiles. Quod si minores magis placeant,ob Myrob. & lap. Lazuli; pilulæ: de Quinque generibus Myrob. erunt vsurpandæ, quæ & lapidem recipiunt & Myrob.Colocynt. & Agar. & quæcunque videntur facere ad iustam euacuationem,& à longinquo. Adde quòd Pil.Lucis maiores, quia recepta sunt à vulgò, recipiunt plura odorata, quæ augent molem, & vires minuunt, Sic apud Mesuem.

Rec. Ros. Viol. Absynth. Coloc. Cubeb. Turbith. Calami arom. nucis Moscatæ, *Spicæ*, Epith. Carpobalsami, Xylobalsami, Sileris montani, sem. Rutæ, Schænan. Maltichæs, Asari, Caryophyl. Cinna. Anisi, fænic, Apij, Cinna.crassi, Croci, Macis, ana.drach.2.

Myrob.omnium, Rhab. ana.drach.4.

Agarici, Senæ, ana.drach.5.

Eufrasiæ, vel Chelidoniæ, drach.6.

Aloes ad pondus omnium, cum succo Fœnic.fiant pilul. Quia in omnibus locis Eufrasia non reperitur, neque multùm certa sunt, quæ de ea scribuntur, visum fuit Chelidoniam in eius locum substituere, quia deterget, & oculis determinatur. Adde quòd illa in pil.Lucis minoribus ab eodem authore imponitur.

Pilulæ e Bdellio maiores, descriptione Mesuæ.

PIlulæ è Bdelio parantur ad vlcera sedis & vteri, & ad fluxum sanguinis, Quare non erit inutile eas paratas habere. Descriptio talis est.

Rec. Bdelij vel Ladani puri, drach.1 2. Ameos,drach.3.

Myrob. Cheb, Emblic, Ind. Concharum Venerearum, siue Porcellinarum, Charabæ, ana.drach.2.s.cum succo Porri, vel Cydoniorum fiant pil.

In his pil.parandis frequenter erratur. Primùm quia Myrrha pro Bdellio ponitur, vnde mouent hæmorrhoidas potius, quàm cohibeant, vel siccent. Quare nos Ladanum substituimus, quia vt Bdellium lentum est & emplasticum, ad formam pil. inducendam; non aperit neque mouet sanguinem; sed constringit, vt Hippocystidis succus, vel Acatia. Ami torrefacere oportet, vt Nasturtium, quo sanguinem sistant. Codcharum Venerearum legimus,non Auellanarum adustarum. Sunt autem quæ vulgò vocantur Porcellanæ. Id videtur quodammodo absurdum, quòd cum succo porri formandas imperet; Sed hoc factū videtur, quia vt Dioscorid.scribit, veteres sanguinis reiectiones cohibet, si binis dragmis & æquali pondere Baccharum Myrrhi bibatur, Quòd si quis paret cum succo Cytoniorum, efficatiores erunt ad constrictionem; & minus suspectæ ijs, qui in operationibus ab occultis accidentibus minus sunt exercitati.

Pilulæ è Styrace.

AD catharros inspissandos,& sistendos parantur pil.de Cynoglossa, & Styrace:Sed quia nostrum Cynoglossum non est verum,sed potius Glahum agreste (non enim caulem neque florem gerit Cynoglossum, vt docet Dioscorid.) ob id mihi videntur parandæ pilul.de Styrace, quarum descriptio hæc est *castigata* à Rondel.*ante obitum: alia est delenda.*

Rec. *Styrac, Calam. Olybani, Myrrhæ, succi Glyc. Opij, ana.drach. 4. fiant Pil.vrobinæ. Dosis, duæ aut tres.*

Pilulæ è Cynoglosso.

Rec. Cynoglos. Opij, sem.Hyoscy. ana. drach.4.

Myrrhæ Trogloditæ, drach.6.

Thuris masculi, ana.drach.5.

Caryophyl. Cinna. Styracis rubr. ana. drach.2. cum aqua Ros.conficiatur massa.

Hodie negliguntur istæ pilulæ, quia Laudanū Opiatum longè præfertur.

De PVLVERIBVS laxat: & alijs Officinarum.

NOn modo Practicantiũ & Medicastrorum sordido vulgo, verum etiam sagacissimo venefico fœmineo seruili generi, Lippis & tonsoribus crassæ Mineruæ purgatrices pulueres, notissimi; quorum primas tenent Puluis Dia-Turbith, & Pul. Dia-Senæ Montagnini, vsus Brabantis quotidiani, sub nomine Elken pouyer, id est, Helenæ quondam celebris obstetricis aniculæ, cuius rustica physica gaudebat sordida plebecula & sordebat matronale nobile fatuum decus. Vterq; puluis, Diaturbith nimirum, cum Rheo & Diasena Montagnanæ apud Cordum describitur. Dia-Turbith cum Rhab. D. Montagnani recipit Turbith, Hermodactyl. singulorum vnc. vnam; Rhab. drach. x. Diagredij, vnc. ſ. Santali vtriusque, florum Violarum, Zingiberis, singulorum drach. 1. ſ. Mastiches, Anisi, Cinnamomi, Croci, ana. drach. ſ. fiat pul. Communiter sine Sacchàro paratur: quidam ex triplo Sacchari rotulas parant.

P. Diaturbith Mont:

Pul. Senæ Mont:

Puluis autem Senæ præparatæ Montagnanæ constat drachmis 12. fol. Senæ mundatorum, Zingiberis & Macis, singulorum drachmis tribus; Cinnamomi, Tartari ana. drach. 1. ſ. Dosis, drachma. Hanc exhibent Puerperis, & pueris sine noxa, quia nihil maligni recipit: Sed longè delicatior foret, si præpararetur ex Tartaro purificato ab impuro, quod Tartari cremorem vocant Spagyrici Germani. Gener huius artis peritissimas vt sequitur, parat:

Ludo: Myrej Paragraphe.

Cremor Tartari.

CRemor Tartari per se exhibitus blandè purgat: fit autẽ Tartari subtilissimè triti, lib. 1. superaffusa aqua decoquatur terreo vase; inter coquendum spumam colligito, & siccato, quam Tartari Cremorem appellant: sunt, qui pro archano magno, calculosis cũm Diacridio exhibent.

L'Obel.

TArtarum aut Vinifex Dioscorid. rasilis in lapideam formam concreta, non cremata ex iusculis sumpta ventrem soluit. Iuuat & accelerat actionem Senæ, Epithymi & laxantium. Præfertur ex vino albo vetere & tenui cremor ad penetrandum & repurgandos meatos vrinarios. Vini naturã sequitur: E vino rubro astringente, viscerum fluores, ex Myrto, Cydonijs & alijs astringentibus sistit.

Ludo: Myreus.

Puluis Sanctus celeberrimi Collegij Londinensis; pauperibus vtilis.

L'Obel.

Rec. Fol. Senæ, vnc. 4.
Tartari albi, vnc. 1.
Caryophyl.
Cinnamomi
Galangæ
Seminis Anisi, ana. drach. 2.
Diacrydij, drach. 3. fiat puluis.

Lud: Myreus.

Tragema, infantibus & verminosis pueris vtilissima, quá necantur & eijciuntur vermes.

Rec. Seminis Contra, siue Sancti integerrimi, habitissimi & select. vnc. 2.

Incrustetur & condiatur pulueribns sequẽtibus exceptis Sacchari mediâ parte ex aquis infrascriptis in Serapium cocta, operosâ artificis manu, ne in glebas eoalescant, in lebete ansato, quia difficilius ob puluerum quantitatem parantur.

Pulueris rasuræ Cornu Ceruini,
Corallinæ, ana. vnci. 1.
Mechioacæ opt. vnc. 2.

Sacchari albissimi ex aqua Portulacæ & radicum Graminis soluti, vnc. 18.

Altera Sacchari media pats paulatim inter versandum affundatur ad super-incrustandum & denticulatim, vt fieri solet, operiendam condituram, pueris gratiorem, quam amari & ingrati pulueres.

Dosis drach. 2. aut tres, mane & sero.

Lud: Myreus.

Tragema Anisi laxans.

Rec. Anisi mundati, vnc. 4. Sacch. lib. 2.

Obducatur Anisum Saccharo, prædicta artis lege, sequentibus asspersis pulueribus & affusis paulatim.

Diacrydij, vnc. 2. ſ.
Turbethi, vn. 1. ſ.
Mechioacæ, vnc. 1.
Mastiches, drach. 2.
Cinnamomi

Zingiberis

Zingiberis
Caryophillorum
Galangæ tenuis, ana.drach.1.

Sacchar decoquendum leniter ex aquis Cinnamomi, Galangæ & Rosarum.

Pul.ad Strumas (siue Bronchocelem, Rondel. & Monspeliensium. L Obel.]

Rec. Spongiæ vstæ, vnc.8.
Ossis Sepiæ, vnc.4.
Fabrarum excorticatarum,
Serici Cocco tincti vsti,
Cineris corticũ fabrarum, ana.vnc.2.
Salis Gemmæ, vnc.1.
Rad.Scrophulariæ
Macropiperis
Gran:Paradisi, ana.vnc.ß.
Rad. { Bryoniæ, Pyrethri, Phu }
Serpilli,
Bdellij,
Cornu Cerui vsti } ana.drach.10.
Omnium Myrobalanorum,
Ossium Dactyl. ana.drach.1.ß.
Caryophyl.
Cinnamomi, ana.drach.1. Fiat pul.

Lud: Myreus.

Puluis ad Strumas Pforcensis.

Rec. Spongiarum vstarum
Lapidis pumicis, ana.vnc.12.
Lap.Calaminaris, vnc.4.
Lapidis Spongiæ, vnc.6.
Sacchari vnc.8.misce.

Dosis Cochliar 1. ex vini albi Cyatho, Luna decrescente sumenda & continuandum.

Hic puluis cùm clarissimo amicissimoq; viro *Michaële Iachimo* Groninger apud Pforcenses Phermacopœo fidissimo inseruiebam, magni vsus erat. Rustici enim absq; consilio Medici hoc puluere vtuntur, ad Strumas, morbo illis familiari, vocatur *Kropf puluer.*

Pul.ad vermes Monspeliensium.

L'Obel.

Rec. Seminis Contra, vnc.2.
Absynthij Sanctonici, vnc.2.ß.
S. Ameos,
Portulacæ
Lupinorum
Citri
Rad.Filicis maris, ana.vnc.ß.
Cornu Cerui vsti,
Rasuræ Eboris,
Corallij rubr.
Rad.Zeduariæ,
Rad.Dictamni albi,
Athanasiæ, siue Tanyceti, ana.vnc.ß.
Fiat puluis.

Lud: Myreus.

Cydonati forma sine molestia purgans, accepta humanitate & beneuolentia amicissimi & clarissimi doctissimiq; viri Malachiæ Bernardi, *Doctoris Medici, & quondam Professoris Regij in Academia Biturigensi.*

L'Obel.

Rec. Pulpæ Passul.& Vvarum Corinthiarum in aqua Violarum lotarum, & extractarum cum succo Rosarum,
Conseruæ Prunorum dulcium ana.vnc.2.
Pulpæ Dactyl.ext.cum Syr. Rof.fol. vnc.1.
Subigantur omnia & coquantur cũ Sacch. lib.ß.in decocto pectorali, in quo efferbuerint fol.Senæ mund.vnc.2.ß.
Agarici albiss.vnc.1.
Anisi, vnc.ß.
Caryophyl. drach.2.
Mastichæs, drach.ß.
Addendo sub finem, sem.Cnici mund : & contusi vnc.1.
Rhabarb.electi, drach.2.
Cinnamomi, scrup.2.
Diarydij optimè præparati, vnc.1. fiat Cydoniati forma; cuius dosis à drach.1.ad 2.per horam ante pastum, sine custodia; exhibendo iusculum.

Gelatinam Cydonitem laxatiuam inter Succationes Medicator alteræ partis Aduersariorum apposuimus.

Pilulæ Succationis aromaticæ, siue artificiosior & rationi magis consentanea, suauis & mitis è Pilulis Aromaticis cum Agarico, Succatiuncula, Chylariumue L'Obelij. *omissum suo loco proximè Pil. Aromaticas.*

Cum Pilulas Alephanginas siue Aromaticas quotidiani & frequentissimi vsus, tam inscitè descriptas à Mesue contra artis leges vbiq; passim præparatas perceperim: dum valdè & diutius percoquuntur aromata; quæ

quidem

quidem si efferbuerint, penitùs resoluuntur; eorumq; vires inanes, inanimatæ & irritæ fiunt. Quam ob rem non abs re me facturum duxi, si aliam commodiorem parandi rationem mihi eligerem in Succatiunculæ siue Chylarij modum; quo possim Ventriculum, Cor, Cerebrũ, facultatesq; animales, vitales & naturales, languidaq; viscera reficere, fouere, & gulæ irritamenta instaurare, tueri, nec non leniter soluendo excrementitijs, putrilaginosis, nidorosisq; superfluitatibus vindicare, beneficio infrascriptæ Pilularum Aromaticarũ Succatiunculæ, omni ætati vtilissimæ, asseruata corroborantiũ Aromatum energiâ & efficacia. Sic enim habet.

Rec. *Agarici selectissimi, vnc.2.*
Caryophyllorum
Florum Anthos
Florum Stœchadis,
Saluiæ,
Betonicæ,
Melissophylli
Corticis Citri,
Cinnamomi tenuis
Nucis Moschatæ, ana.drach.1.
Menthæ Romanæ siccæ
Maiorana nobilis
Absinthij sicci aprico loco collecti,
Epithymi, vel florum & summitatum Thymi, ana. scrup.2.
Radicum Asari
Schœnanthi
Galangæ tenuis,
Santali Citrini,
Xyloaloes primæ notæ,
Cardamomi
Phu tenuis
Acori,
Myrobalanar. Kepularum, ana. drach. ſ.

Contundantur; infundantur in succi & infusi Rosarum & succi Betonicæ æqualium partiũ q.s. varijs vitreis cõmodioribus vasculis optimè clausis, debito ordine, ex artificis industria, conseruatâ cuiuslibet simplicis medicamenti energiâ: digerantur balnei mrderato calore. Expressioni & colaturæ dissolue pulueris

Aloes Succotrinæ purissimè defæcatæ, vnc.18.

Exiccentur tepido Balnei vapore aut clybano artificiali ne vis odoratorum expirit, aliquoties vnitér agitando.

Omnibus pené refrigeratis, adde Mastiches tenuissimé tritæ drac.6. Croci scrup.4. fiat. massa formandis Catapotijs idonea.

Chylismatis Catholici Theophrasticè torsionibus minus infesti, accurata magis, emendataq; descriptio nostra.

Rec. *Trocisc. Alhandal, drach.15. scrup.1.*
Veratij nigri legitimi,
Diacridij Italico more egregié praeparat. ana vnc.1.
Agarici optimi, vnc.1. ſ.
Aloes select. defæcatæ & præparatæ vnc.2.
Specierum Diarhod. Abbatis, drach.12.
Cinnamomi drach.4.
Mastiches scrup.4.
Spec. Aromat. Rosat. vel spec. Dianthos, dr.3.
Spiritus vini alcoholizati, q.s. in quo macera species prædictas aliquot diebus secundum artis præcepta, in Sole vel Balneo. Deinde fæcibus reiectis, Spiritus super purgantia medicamenta incisa & contusa funditur, (demptis Aloe præparatâ Diacridio, & Mastiche quæ sub finem commiscentur) & in Sole aut Balneo feruido digeruntur, & vt loquuntur, circulantur, par octiduum: postea exprimuntur: demum humor elicitur per Balneum donec crassitudo fiat formandis Catapotijs idonea.

De TROCHISCIS.

TRochisci à figura rotunda dicti sunt. Parantur autem ad medicamentorum conseruationem. Nam melius conseruantur simplicia medicamenta in ea forma solida, quam in pul. redacta. Multi sunt, quibus carere non possumus, quia alias compositiones ingrediuntur, vt Trochisci de Violis, de Rosis; in pul. cordialibus, vt Diarrhodon, Trochisci Squillitici & de Viperis, in Theriaca. Aliqui in fumigijs recipiuntur, vt Aliptæ Moscatæ, Galliæ Moscatæ. Quo tempore præparari possint, vt Squillæ, Viperarum, parentur: qui vero quouis tempore parari possunt, cum otio abundant, serius parabunt, vt hyeme. Parentur tantùm, qui sequuntur, Trochisci Dyarrodon, è Viol. Scillitici, Theriacales, è Camph. Trochisci Alkekengi, è Myrrha, è Gallia Moscata, de Alipta Moscata, è Rhab. è Spodio, è Carabe, Alhandal, è Capparibus, de Agar de Eupatorio, Absynthio.

TROCHISCI

TROCISCI DE ROSIS.

TRochisci è Rosis, descriptione Rasis Mesuæo. Diarrhodon dicti Trochisci à Rosis. Hoc nomine etiam pul.apud Arabes, & collyrium apud Gal.dicitur. Horum Trochiscorum multæ sunt descriptiones, sed Rhasis magis probatur, quæ sic habet.

Rec. Rof.rubr.amotis vnguibus drach.4. Santal.Moschatelini,vel Citrini, pro ligno Aloes drach.2.
Mastich.drach.1.f.
Absynthij,
Cinnam.
Spicæ Nardi,
Cin.crassi, siue Cassiæ,
Schænan. ana. drach.1. fiat pul. tenuissimus,qui vino exceptus reducatur in Trochiscos, & seruentur in vase vitreo. Hic pro ligno Aloes rarò inuentu, Santalum substituimus. Cassiam, Cinnamomum crassum interpretati sumus. Hæc descriptio aptissima est,nec tamen reijcienda illa Mes. quia est paratu facilior. Recipit tamen, quæ sequuntur.

Rec. * Florum Rof.drach.10.
Glycyrrhiz.drach.5.
Spicæ Nardi, drach.2.f. excipiantur vino albo, fiant Trochisci.

Nihil habent quod agglutinat. * *Ex* Nicolao Præposito.

Trochisci de Violis.

HOc nomen vagum est apud Græcos; sed magis apud Latinos, ἴον Græcis, Violam significat, quam simpliciter in officinis Violam Martij vocant. Græci tamen Violam appellant λευκόιον, cuius tres sunt species, luteæ, quas vulgus vocabulo Arabico Cheti vocat: albas, seu rubras, seu purpureas,Græci, nomine, λεῦκοι significant. Quare incertum est,á quibus nomen habeant hi Trochisci. Puto tamen a Leucoio. Et quia nomen sonat Albam Violam, vertunt violas albas. Qui trochiscos in officinis parant, ex martialibus Violis componunt contra authoris voluntatem, qui potius ex Cherino flore, quia inter Violas est efficacissimus. Dispensabimus ergo ex illis,& secundum hanc descriptionem fiant, quia hi Trochisci recipiuntur in pul. cordialibus. Si enim parentur secundum aliquas descriptiones Mesuæ, quæ Turbith drach.3 recipiunt, destrueretur pul.cordialis. Fiat ergo in hunc modum.

Rec. Florum Leucoij viridium, drach.5.
Amyli drach.3.
Sem.Pap. albi,drach.2.& scrup.1.
Rhab.scrup.5.
Sem.Plantag.drach.1.
Succi Myrrhæ pro Opobalsamo, scrup.1.
Aquæ Rof.q.f.
Fiant Trochisci, & reponantur in vase vitreato.

Parari possunt ex albis purpureisque: sed quia Lutearum præcipuè in medicina vsus est, ex luteis parabuntur, quæ Cheiri vocantur. Recipiebant Balsamum, quod de Opobalsamo intelligendum est,tanquam de præstantiore. Nos succum Myrrhæ substituimus, vt in Theriaca, & omnibus alijs internis remedijs faciendum censemus. * Extrahitur sic. Eligitur purissima Myrrha, qualis illa, quæ venditur multis in locis pro Bdellio. Est autem flaua,amara, odorata,& partes habet velut vngues. In tenues partes ponatur, & in cauitate albuminum Ouorum coctorum ad duritiem, & supra discum staneum reponatur in loco frigido subterraneo. Sic dissoluetur, & in verissimam Steacten reducetur, & illa licebit vti pro Steacte prelo expressa, & pro Opobalsamo. Hos Trochiscos dispensandos suadeo, quia in pulueribus quibusdã recipiuntur: nam alio modo non vtimur: Est certè medicamentum incerti effectus; componitur enim ex pugnantibus calidis, frigidis, & adstringentibus: quare quantitatem habere oporteret, quam putamus sufficere ad pul.conficiendos. Parabitur Vere & Æstate in locis frigidis: Apud nos toto ferè anni tempore reperiuntur, præterquam in fine æstatis, quando defloruerunt, & semina producunt.

Liquoris Myrrhæ Extractio.

Trochisci è Violis Martiis purpureis purgatrices.

VEnetiis in frequentissimo & quotidiano vsu sunt Troch.isti magistrales,descripti in Florentino Antidotario; quibus Itali medici vtuntur, ad pituitam & bilem blandè euacuandam: acuendosq́,bolos lenientes è Cassia, Diacatholico, Elect: Lenitiuo & similibus,paratos.

Rec. *autem, violarum purpuro-violacearum flaccidarum siue passarum,aut superflue humido orbatarum, drach. 6.*
Pulueris Turbith. drach. 3.
Succi Glycyrrhizæ,

Manna

Mannæ,
Diagredij, ana. drach. 2.

Violæ purgatæ à suis viridibus partibus & pediculis, tunduntur exactè, addendo Mannam secundo in pila marmorea aut lignea: tandem adduntur reliqua; quibus commixtis, Trocisci lupinares formantur, seruanturq; in vsus medicos.

Trochisci ex Agarico, & Agaricum trohiscatum.

EX Agarico, sine magna impensa parantur duo Trochiscorum genera Mesuæ. Secundum vnam præparationem dicuntur Trochisci de Agarico: secundum verò alteram, Agaricus Trochiscatus. Communiter autem in officinis sic parantur.

Rec. Agarici fæminej boni, & albi lima in tenues partes derasi, vnc.4. vini infusionis Zinzib.q.s. fiant Trochisc. Hoc Agaricum Trochiscatum vocant. Trochisci verò de Agarico videntur magis apti ad pituitæ eductionem; sed varijs modis parantur. Alij ex Agarici vnc.3.

Zinzib. & Salis Gemmæ, drach.1. cum Oxymelite & Syrup. Acetoso, formant pastillos. Id enim parùm refert, siue ex Oxymelite, siue ex Syrupo Acetoso fiant: multùm vero, si fiant secundum illam descriptionem uel secundum aliam, in qua vnc.1. Salis Gēmæ, & Zinzib. drach.1. legitur. Ego magis probo vltimam: & secundum hanc parari suadeo: quia in prima Dosis est minima ad drach.1. Salis gemmæ, & Zinzib. vnc.1. In secunda verò minor est, quàm conuenit dosis ad drach.1. Sed liberum est addere vt libet. Decoquunt Zinzib. in aqua Bugloss. in decocto Zinziberis infundunt Sal benè tritum, & miscent: sed hoc modo parantur, non multùm differunt ab Agarico Trochiscato.

Trochisci Alandal.

TRochisci ex Colochintidis interna parte parantur, qui Arabicum nomen seruarunt apud omnes; quod ego quoque seruare volui, vt vulgus nesciret ex Colochintide eos parari, (timere enim solent Diagredium, Colochintidem & alia fortiora remedia, sine quibus tamen morbos contumaces curare non possumus.) Parandi autem sunt ad pituitæ euacuationem in hunc modum.

Rec. Pulpæ Colochintidis albæ & leuis purgatæ seminibus, * vnci.10. oleo Ros. vnc.1.

Gummi Trag. & Arab. ana. drach.2.

Bdellij & Myrrhæ, drach.1. macerentur lachrymæ in aqua Ros. triduum, & formentur Trochis. ex Colochyntide. Oleo Ros. confricetur Colochyntis forcipibus minutim incisa: deinde cum mucagine fiant Trochis. quos siccent, & siccatos rursus in Trochiscos reducant. Hoc autem faciunt, vt in tenuiores partes redigatur Colochyntis. Quòd si non fit tunc factum, diligentius in puluerem redigentur, cùm his erit vtendum.

* *Hic vnc.10. pro drach.10. restituimus: & vnc.1. Ol. Ros. pro drach.1.*

Trochiscorum Rhabarbaro Mesuæ emendata descriptio Rondelletiana.

TRes sunt Trochisci, qui fuut similes: Ob id sufficiet vnum ex his retinere in officinis. Retinebimus eos, qui ad hunc modum sunt parandi.

Rec. Rhab. drach.10.
Succi Eupatorij Mesuæ, id est Agerati, non Gratiolæ, vt vbiq; perperam Cordus annotauit, drach.4.
Ros. drach. 3.
Spicæ Nardi,
Amygd. amar. ana. *a*. drac.2.s.
Anis. Rubiæ tinctorum, seminis Apij,
Absynth.
Azari, ana. drach.1.

Cum vino formentur, si succi inspissati & siccati sint: Si verò ex succo recenti, sine *b*. vino; sed cum succis parandi sunt. In hac descriptione restituimus pondus, & ordinem Amigd. amararum. Nam antiqua exemplaria & ordo hoc docent, vt post drach.3. sequantur drach. 2. vel drac.2.s. Quòd si desiderasset Amygdalar. amar. drach.4. cum Eupatorio coniunxisset, vt coniunxit, quæ pondere tantùm drach.1. ponuntur.

Succum Eupator. Mes. vel succum Absynth. ipse substituit aliquando: Sic *c*. Troch. de Absynth. & Eupatorio carere possumus, cum istos habemus, qui valent ad liberandas obstructiones hæpatis,

a. Hic auxit Spicæ pondus ad maiorem efficaciam.
b. Cum aqua Cassithæ format Antidotarium Florentinum; & conuexit quandoque habetur.
c. Trochis. ex Eupatorio & Absyntho carere possumus.

Trochisc.

Trochisci è Capparibus. *Mes.*

TRochisci è Capparibus parantur ad splenis affectus, & obstructiones aufe- rendas. Recipiunt aperientia sine la- chrymis, & hoc nomine differunt à Trochiscis hæpaticis, qui Rhab. omnes recipi- unt, vt illi qui nomine Rhabarb. appellantur & de Absynth. & Eupatorio.

Rec. Corticis rad. Cappar. seminis Agni Casti, ana. drach. 6.
Melanth.
Calaminth.
Acori
Amygd. amar.
Nasturtij
Ammoniaci
Foliorum Rutæ,
Aristol. rotundæ,
Succi Eupat. ana. drach. 2.
Cyperi
Scolopendriæ siue Ceterach, ana. drach. 1.

Dissoluatur Ammoniacum Aceto acri, & cum dissolutione formentur Trochisci. Vera Scolopendria est Ceterach; quanquam lingua Ceruina easdem vires habeat ad splenem ab- sumendum. Melanthium, Nigella Romana dicitur, non vulgaris, quæ Melampyron est.

Trochisci Alkekengi, siue è Solano vesicario. *Mes.*

EX baccis Alkekengi fiunt Trochisci, qui corrupto vocabulo Trochisci Alkekengi vocantur, & parari debent ob summam eorum necessitatem in affectibus renum & vesicæ ad dolores & vlcera eorum. Recipiunt autem hæc.

Rec. Baccarum Alkekengi, drach. 3.
Seminis Citruli,
Melonum pro seminæ albæ Techæ,
Cucurbitæ, ana. drach. 3. ß.
Boli Armeni,
Gummi Arabici,
a. Corticis Thuris,
Sanguinis Draconis,
b. Papaueris albi
Amygdalarum amarar.
Succi Glycyrrhyzæ
Tragacanthi
Amyli
Nucleorum Pinearum, ana. drac. 6.
Seminis Apij
Succini, siue Carabæ,
Hyoscyami
Opij, ana. drach. 2.

Cum aqua Mellis compingantur Trochisci. Aliqui addunt Terram Sigillatam: sed in op- timis exemplaribus Mes. non legitur. Aliqui dubitarunt, quòd interpres legant (peponis Indi) sed aliqui intelligunt de Techa alba, quæ est peponis species. Qui habent, ponant: qui non habent, seminare possunt: Sin minus, se- men Peponum, vel Cucumeris. Omnia ista semina idem præstent humiditate aquea, qua abundant.

a. *Alii Glibanum habent.*
b. *Capita addit Rondel.*

Trochisci è Myrrha, Rhasis, quia omissi, à nobis additi ob frequentem vsum.

Rec. *Lupinorum, drach. 5.*
Myrrhæ, drach. 3.
Foliorum Rutæ:
Mentastri,
*Pulegij * Ceruini*
Radicis Rubiæ tinctor.
Assæ fætidæ,
Sagapeni
Opopanacis, } *ana. drach. 2.*

Lachrymæ si recentes & selectæ, pistillo & mor- tario calidis facilè dissoluuntur, affundendo suc- cum Rutæ aut Arthemisiæ, aut Pulegij, aut ea- rundem decocta ex Vino, non aceto; commixtis omnibus formantur Pastilli. Menses mouent, Partum accellerant; & fætum mortuum expel- lunt, quemadmodum Myrrha, quæ Dioscoridè teste, vuluam emollit, & præclusam aperit; men- ses & partus celeriter extrahit; cum Absinthio, Lupinorum cremore, vel succo Rutæ, non solum sumpta sed etiam admota; quia Succus Rutæ a- cerrimus, & ad id efficiendum efficacissimus.

Cordus, Florentinus de Remediorum for- mulis, & Bauderonus Cyminum addi- dere (quibus vt opinor, non fuit notum illud Narbonense Monspeliensium Pu- legium Ceruinum, ciendis mensibus effi- cacissimum: contra verò Cuminum, Discoride authore, mensium abundanti- am inhibet; & contritum, naribusq; ob- iectum ex Aceto, sanguinis profluuia si- stit. Huius non meminit Syl. *L'Obel.*

Trochiſci è Carabe ſiue Succino.

EX Succino parantur Trochiſci efficaciſſimi, quos retinere viſum eſt ex Meſueo.

Rec. Carabæ, aureos 6.
Cornu Cerui vſti,
Coralli aduſti,
Tragacanthi
Acatiæ
Hypocyſtidos
Balauſtiorum
Maſtic.
Laccæ lotæ,
Pap. nigri aſſi leuiter, ana. aureos duos.
Thuris,
Croci
Opij, ana. aureum vnum, f. cum muccagine Pſillij, extracta cum aqua Roſ. fiant Trochiſci.

Hos tranſcripſimus ex Meſ. & pondere, quo ipſe vſus eſt, nos quoque vſi ſumus, aureo, ſcilicet, quod pendet drach. 1 ſ. apud eum, & alios. Nihil eſt periculi, ſi quis pro aureo, drach. legat; quia omnia ſimplicia eodem pondere notantur: quare ſemper eadem proportio ſeruatur; non autem pondus idem compoſitionis totius, quòd parùm refert, quando tota quantitas vna doſi non ſumitur. Pro (Hemphliſtidis) reddidimus (Hypociſtidis) ne nomen Arabicum remoraretur Pharmacopolam. Adiecimus muccaginē extrahendā cum aqua Roſ. quia conſtringit, & odoris ſuauitate aliorum fœtorem emendat. In Meſ. quia non legitur (gummi aſſi) prætermiſi. Quod ſi placet, expunge; Lacca lota, quia noſtra ſi eſſet Cancamon, non conuenit, vel pro Lacca, Sang. Draconis ponendum ſuademus.

Trochiſci de Antiſpodio, cum ſemine Acetoſæ Meſuæ.

TRochiſci ex Spodio Arabum, id eſt, Antiſpodio Dioſcoridis, parantur duobus modis ſine fœmine Acetoſæ, & dicuntur ſimpliciter de Spodio: Alij cum ſemine Acetoſæ: ob id de Spodio cum ſem. Acetoſæ dicuntur, qui magis probantur à practicis; ob id illos retinemus; quia efficatiores ad conſtringendū ſunt, & recipiunt hæc.

Rec. Roſ. rub. drach. 12.
Antiſpodij ex Myrrho, vel *Oliua, vel Cotoneis, drach. 10.
Sem. Acetoſæ drach. 6.
Sem. Portulacæ, granorum Coriandri infuſorum in Aceto, deinde torrefactorum pulpæ Sumach, ana. drach. 2. ſ.
Amyli aſſi,
Balauſtiorum
Berberis, ana. drach. 2.
Gummi Arab. drach. 1. ſ. cum ſucco Acetoſæ fiant Trochiſci.

* *Vel Oliua, ſiue ex ramis Oleæ, ſiue ex Oliuarum immaturarum cinere fiat Antiſpodium, perinde eſt.*

Trochiſci Scillini, ſiue è * Scilla.

* *De Scilla & Pancratio conſule Aduerſaria Stirpium pag. 57.*

AD Theriacæ præparationem ex Scilla parari debent, in fine Veris. Ex Galen. ſic parantur.

Rec. Carnis Scillæ decoctæ, vnc. 4.
Farinæ Orobi leuiter torrefactæ, vel micæ panis candidiſſimi, vnc. 2.

Formentur Trochiſci, & ſeruentur in domo ſpectante ad meridiem, non tamen in ſole, & moueantur frequenter, ne ſitum contrahant.

Scilla bonæ habitudinis, id eſt, mediæ magnitudinis eſt eligenda recens. Illam maſſa ex optima farina ſubacta inuolue, & in furno vel ſub cineribus coquito, donec moleſcat, abiectis prius primis tunicis & duriore infima parte, cui radicis fibræ pendulæ ſubtus adhærent; mediam in mortario in læuorem coge, & addita ſufficienti quantitate farinæ Orobi torrefactę, vel micæ panis, fiant Trochiſci. Farina Orobi vſurpatur, quia apta eſt ad formandos Trochiſcos, & pugnat aduerſus venena: Et quoniam Eruum aliud eſt albū, aliud flauum, eligitur albū, quo deficiente, vſurpatur flauum, vel mica panis candida. Sunt qui volunt æqualem portionem: alij dimidiam: alij tertiam tantùm: Alij duas farinæ, tres carnis Scillæ. Hæc melior eſt proportio, & ſecundum hanc parabimus.

Trochiſci è Viperis.

EX Viperarum carne parantur in officinis Trochiſci initio æſtatis ad Theriaces præparationem, quæ æſtate media & feruida paranda eſt, & cùm herbæ, flores, & fructus habent ferè maturos. Parantur ex carne Viperarum, & pane tantùm, varia portione apud diuerſos. Sunt enim, qui dimidiam, qui tertiā, Galenus quartam, vel quintam miſcet. Nam panis ad excipiendam carnem, & ſeruandam ponitur. De præparatione pauca, plura in Diario, ſeu Ephemetidibus Pharmacopolarum. Caro Viperarum tantùm vſurpatur, quia caput, cauda, & pellis, & ſpinæ, & interna abijcienda

abijcienda ſunt,eoq; tempore magis,quo plus carnis habent,vt paulo poſt quàm è terra exeant venandæ, & illæ, quæ ventrem non gerunt. Caro decoquatur in ſufficienti quantitate aquæ, vt Anguillæ ſolent decoqui.

L'Obel.

VIperæ in Euga.montibus maritimis, Venetæ hodie ditionis non procul à Patauio, & in Galliæ Pict.agro, iuxta paganum S.Benedicti vicum, ſaxoſis arduæ viæ, Paſſelourdin *vocatæ, milliari à Pictauio Metropoli diſſitæ, venantur à medio Aprili in finem Maij, & paulo tardius locis à mare diſſitis ad æſtatis initium, paſtillis Theriacalibus Patauinorum, Venetorum, Pictauienſium & Monſpelienſium commendatiſſimæ. Delectus Viperæ recentis venatus, eſto femellæ fului coloris, capite latiuſculo & compreſſo; gracili longiuſculoq; collo; ventre ampliore ouis carente minimeq; prægnante: minore cauda minimeq; collecta aut contorta, ſed expanſa: pigro reptatu poſteriora caudæ proxima promouentis; atrociſſimi vultus. Cauda & caput amputantur quatuor digitorum vtrinq; interſtitio. Viuaces, vt Anguillæ ſanguinem fundentes à ſectione præferuntur. Coquuntur ex* Anethi *coma, addito ſalis momento ad diſſolutionem & ſeparationem carnis ab ariſtis, aculeis & ſpina. Caro excipitur pane biſcocto in pollinem redacto, & addita iuſculi decoctionis q. ſ. formantur Trochiſci, qui inunguntur* Opobalſamo*, vt diutius conſeruari poſſint. Multa carne & pauco pane biſcocto parati ſaturieris coloris Paſtilli præferendi: improbandi verò dilutiores, pauxilla carne, multo pane & iuſculo copioſo parati; cuiuſmodi quotannis ex Italia Antwerpiam deferre ſolebant improbi, auari, & lucri rapaces Myropolæ ſiue Materiæ Medicæ, herbarum & ſimplicium medicamentorum inſtitores. Hæc admonendi gratia ſcribimus, quo quiſque ſibi caueat.*

Hedycroon Andromachi, ſiue Magma Hedycroj ex Galeno.

Rec. *Ammomi, drach.21.*
Myrrhæ,
Folij,
Nardi Indicæ, } *ana.drach.6.*
Croci,
Caſſiæ,

Schænanthi,
Calami odorati,
Phu Pontici,
Xylobalſami } *ana.drach.3.*
Opobalſami,
Cinnamomi,
Coſti,

Mari,
Aſari,
Amaraci, ſiue Maioranæ, } *ana.drach.2.*
a. *Aſpalathi,*

Maſtiches, drach.1.

Vini Phalerni q. ſ. fiant Trochiſci ad Theriaces compoſitionem. Hedicroi Paſtillos, quia hic omiſſi fuere, & in Theriaces antidoto recipiuntur, neceſſariò ſubnectere viſum fuit. Ægineta ponderibus multum variat.

a. *Aduerſario.pag.427.*

Trochiſ. Cyphi Damocratis.

TRochiſci Ciphi dicti, odorati ſuffimento. Compoſitio hæc erat dicata Dijs, qua vtebantur Aegyptij Sacerdotes, teſte Dioſcoride. Sed quia in Mithridatica vera compoſitione ponitur, & per ſe vſurpari poteſt, eius deſcriptionem prætermittere noluimus. Multæ ſunt componendi rationes, quarum vnam tradit Dioſc. alteram Democrates apud Gal. carmine, quæ variari non poteſt, ob verſus rationem. Ob id eam retinuimus cum Galeno.

Trochiſci, ſiue Paſtilli Cyphi Damocratis.

Rec. *Carnium vuæ paſſæ, præpinguis & recentis purgatæ à pelle & gigartis.*
Terebinthinæ Cypriæ puriſſimæ coctæ in aqua donec dureſcat. } *ana.drach.24.*

Myrrhæ
Schænanthi, ana.drach.12.
a. *Calami odorati, drach.9.*
Cinnamomi, drach.4.

Bdelij b. *Onichis, id eſt, vngui ſimilis.*
Spicæ Nardi,
Caſſiæ optimæ
c. *Cyperi rotundi, non longi, purgati,* } *ana.drach.3.*
d. *Baccarum maximarũ Iuniperi,*

e. *Aspalathi, drach.1 ſ.*
Croci, drach.1.
Mellis optimi & Vini, ana.q.ſ.ad formandos Trochiſcos.

a. *Pro quo ſumebant Rondelletius & Itali feſtucas Iunci odoratiſſ.& pro Schœnantho, eiuſdem Iunci odorati flores vigentes.*

b. Onichis *eſt nota bonitatis,* Dioſcoride *authore: hoc eſt, aliquas partes habens, veluti vngues ſquamatim compactas.*

c. Cyperi Rotundi) *Itali ſcitè Cypero rotundo Syriaco in Theriaces compoſitione vtuntur, vt docuimus in noſtris Stirpium Aduerſarijs; Cyperum longum reijciunt.*

d. Baccarum Iuniperi maximarum:) *Itali & Monſpelienſes Iuniperi maioris Baccas magnas phœnicei coloris in hac compoſitione recepere. Reſinoſa tota, & pulpa farcta, quæ cum Paſſularum carne minutim inſciſa territur: Myrrha & Bdellium affuſo vino paſſo diluuntur, cætera in pollinem redacta, cum pauco melle deſpumato comiſcentur & in Trochiſcos rediguntur.*

Iuniperus maior in Narbonenſi Gallia & Gallo prouincia vulgatiſſima eſt, vti in Stirpium *Aduerſarijs diximus: Eius igitur baccæ ad Theriaces nobiliſſ.antidotum, ex Gallia Narbonenſi aut Italia procuranda.*

e. *Triplicem Aſphalatum in Aduerſarijs recenſuimus: Horũ differentias require, pag.427.*

Trochiſci è Gallia Moſcata.

NOn tam ad voluptatem Trochiſci iſti parantur in officinis, quam ad ſanitatem; vtimur enim in affectibus cerebri, vteri, cordis: Quare parare oportet, ſed in pauca copia, quia ſemper licebit, potiſſimùm deſcriptionem Meſ.parare. Hiſce tribus parantur.

Rec. Ligni Aloes (pro quo Santali Citrini, drach.6.
Ambræ, drach.3.
Moſchi, drach.1.

Muſcilagine Gummi Tragacanthi ex aqua Roſ.excipiantur Trochiſci. Non deſunt, qui ambram diſſoluere velint in oleo de Ben, vel Amygd.ex eoque confingere. Hoc faciunt, vt magis effument; ſed ſi quis velit ſufumigia parari, ex his, poſtea quàm exſiccati ſunt, oleo inungantur, & ſeruentur vſui in vaſe plumbeo, vel terreo vitreato, vel vitreo, vt odor ſeruetur.

Alipta Moſcata, deſcriptione Nicolai.

PVlueribus conſtat Alipta Nicol. in vſum communem recepta; Cuius deſcriptiones in quibuſdam deſiderantur. Hæc ſufficit & probari poteſt: Conſtat autem ſequentibus.

Rec. Ladani puri, vnc.3.
Styrac.calamitæ, vnc.1.ſ.
Styracis rub.vnc.1.
Sandali Citrini, drach.2.
Ambræ, drac.1.
Camph.ſcrup.1.ſ.
Moſci, ſcrup.1.

Aqua Roſ.excipiantur, & formentur Trochiſci. In his formandis mucago non recipitur, quia hæc omnia ferè emplaſtica ſunt, & ferè coniunguntur in vnum.

L'Obel.

Æſtiuo tempore parari debent, quia in canicularibus, Ladanum & vtraq; Styrax Soli exponũtur donec moleſcant, poſt ea contũduntur; pulueriſata ſenſim miſcentur.

Ambra & Caphura ſeorſim triturantur.

Moſchus aqua Roſacea diſſoluitur, & omnia commixta in Trochiſco conformantur.

Bonum eſt aliquod grana Piperis in mixtione Moſchi addere. Caliditate ſua fundit odorem Moſchi.

Styracem Calamitam & rubram res eaſdem eſſe volunt, & bonitatis notas à Dioſcoride deſignatas; cui præfertur pinguis, flauus, reſinoſus, albicantibus grumis, quæ vetuſtate refeſcunt aut rubeſcunt.

TROCHISCI ſiue COLLYRIA ſicca, Arabibus & Officinis SIEF vocata.

Operæprecium facturus ſum, ſi vſitatiſſima Collyria Sief Arabib.dicta, ſuo loco in Pharmaceuticis mutila Rondelletiana Officina omiſſa, quorum tamen doctè ſcripſit, meminitq; libro ſuo de compoſitione externorum medicamentorum; quibus etiam vtitur, quemadmodum Medici perſæpe & Chirurgi Galli, Germani, Belgæ, Angli & Itali in oculorum morbis, pudendorumq, veſicæ, inteſtinorum, anfractuumq; ſrexuoſorum vlcerum iniectionibus.

SIEF

SIEF album, siue Trochisci albi Rhasis.

Rec. *Cerusæ lotæ, drach.* 10.
Sarcocollæ, drach. 3.
Amyli, drach. 2.
Tragacanthæ, drach. 1.
Opij, drach. ſ.
Aquæ Ros. q. s. ad dissoluendum G. Tragacanthum. Fiant Trochisci parui.

SIEF album Mesuæ.

Rec. *Cerusæ lotæ, drach.* 10.
Sarcocollæ infusæ in lacte asinino.
Amyli, unc. ſ.
Tragacanthæ, drach. 3.
Olibani, drach. 1. ſ.
Opij, drach. 1.
Aquæ pluuialis q. s. Fiat Sief.
Fit etiam sine Opio.

SIEF è Plumbo Mesuæ.

Rec. *Plumbi usti & loti,*
Æris usti,
Antimonij,
Tutiæ lotæ, — *ana drach.* 8.
G. Arabici,
Tragacanthæ,
Opij, drach. ſ.
Aquæ pluuialis, q. s. Fiat Sief.

Trochisci è *Minio* corrodentes, *Iohannis de Vigo*, quibus frequentissime Chirurgi vtuntur.

Rec. *Medullæ panis crudi, bene fermentati, drach.* 4.
Sublimati electi, drach. 1.
Minij, drach. ſ.
Aquæ Ros. q. s. Fiant Trochisci: siccentur calore clibani tepidi.

Sief, *siue Collyriorum plures descriptiones non est opus adiungere, neque Pharmacopœos molestare, quia Medici & Chirurgi industrij, pro ratione affectuum & implicatorum morborum sibi, nullo negotio, necessaria medicamenta concinnari procurabunt; hæc tamen nesciunt Medicorum & Chirurgorum vulgus.*

Capitellum D. Io: de Vigo.

Rec. *Calcis viuæ optimæ, lib.* 4.
Aquæ feruidissimæ, q. s.
Fiat Lixiuium, (Gallicè Capitellum)
Addendo Cineris Piceæ aut Pinastri, (vulgò Potaschen, lib. 1.

Rec. *Huius Capitelli, lib.* 4.
Vitrioli Romani, drach. 6.
Coquantur in vase æneo ad duritiem salis, addendo sub finem in media parte Capitelli,
Opij in succo aut aqua Solani dissoluti, scr. 4.
Conseruentur in vase æneo rubro aut vitreo.

DE OLEIS.

Olea oportet habere, quæ ipsa citra aliam mixtionem, vtilia sunt ad dolores, asperitates, & alios multos affectus curandos. Præterea ex ipsis Cerata, Linimenta, Vnguenta, Emplastra, & Irrigationes fiunt: quare de his dicemus, déque his, quæ ex Oleis parantur. Oleorum alia simplicia sunt, alia composita: Simplicia, quæ nihil accipiunt à compositione, præter separationem, vel extractionem, vt Oleum Oliuarum, Amygd. Nucum, ex semine Sinapi, Anisi, Lini, & alijs seminibus similibus, vel semine, vel fructu aliquo pingui. Composita verò sunt, quæ ex Oliuarum expresso oleo cum floribus, herbis, vel odoratis parantur: Et hæc sunt, quæ in officina habere debet Pharmacopola. Oleum Omphacinum (vel eius loco paratum cum folijs oleæ) Oliuæ immaturæ paratur statim post collectionem. Oleum antiquissimum, euadet si ex oliuis natis loco saxoso, & excocto, paratur post multos menses à collectione oliuarum: tale enim acre fit, quale est antiquum, vel diu coquendum, vt antiquo respondeat.

Oleum Sesaminum.

Oleum Sesaminum vile est in Scicilia, vbi ingens copia nascitur Sesami, sed nobis charū: quare quæ ex Sesamo olea parātur, ex oleo dulci esse debent, & maximè pingui & crasso: qualia sunt olea, quæ in campestribus locis, humidis, & feracibus terris, colliguntur; Laurinum, Nardinum, Rutaceum, Mastichinum, Irinum, Chamæmelinum, Liliorum, de Absynth. Mastichinum, Lentiscinum, Myrthinum, Omphacinum, Rosatum, & compl. rum, de Cotoneis, de Menta, Violaceum, de Euphorb. de Piperibus, de Papauere, de Mandragora, de Costo.

Quam mutilata, deprauata & ſenſu obſcura ſint hæc de Oleis & Seſamino Oleo ſcripta; fides & iudicium penes lectorem eſto. Sic autem reſtituere viſum fuit, ratione & rerum cognitione docente, clarioris doctrinæ ergo; ſaluo tamen meliori iudicio.

Quæ ex Seſamo olea parantur dulcia & pinguia id eſt, vnguinoſa ſunt aut eſſe debent: qualia ſunt Oliuarum expreſſa olea quæ in campeſtribus, humidis, feracibus fœcundiſuè terris, colliguntur: cuiuſmodi ſunt Amigdalinum dulce, Papauerinum, Laurinum, Lentiſcinum & huiuſmòdi olea expreſſa: quemadmodum & factitia ex Oliuarum oleo dulci, Abſynthites, è Mentha (ex Seſamino autem Nardinum paratur) Anethinum, Rutaceum, Irinum, Chamæmelinum, Liliaceum, Roſatum item Omphacites flauentis virentiſque Oliuæ ante Oliuitatis tempus collectæ vti Cydonites, Myrthinum & Maſtichinum: Roſatum verò completum fuſcantis maturæq; Oliuæ, violaceum, Nenupharinum, Mandragorites; Coſtinum, ex Euphorbio & è Piperibus. Videntur tamen hæc calidiora olea conſultiùs paranda ex oleo Veteri, claro & tenui: media verò ex mediæ ætatis oleo, aut recentiore, vti frigida. Hæc moneo vt Pharmacopœi miſelli parſimoniæ non liberalitati addicti, deſinant promiſcuè ex oleis rancidis omne genus olei compoſiti parare.

Ignoſcite quæſo lectores candidi, ſi audentiùs hæc mihi ita reſtauranda viſa: quia ſenſum neque conſtare, neque authoris mentem exprimere videntur: quamuis malim propria edere, quam aliena obſcura & mutilata documenta aut fragmenta interruptaq; ſcripta ex prælectionibus Rondellatianis raptim ſæpe collecta explanare: Similima ſanè difficultatum ſylua in Succedaneorum reparationibus, mendarum ratione, quantum potui diligentiâ & fide reſtituta, me monuit, ne honori dilectiſſimi perpiæ memoriæ præceptoris derogaretur, tanta immutãdo mendoſiſſima ſcripta, Imitationis Rondelletianæ verbo vti: honoris tamen ergo, & quò ſcriptis noſtris plus ponderis & authoritatis accedat, vnicuiq; quod ſuum eſt reddendo, eius nomen ſupprimere non ingenuum foret, vt aliqui tam Galli quàm Germani aut Ang. botanici vernaculè pſeudo ſcriptores, alienis ornati pennis, Aeſopicæ Corniculæ modo fecerunt; quos non inhoneſto pudore erubeſcere miror: quando integris alienis voluminibus, noſtriſque peregrinationibus, & euigiatis laboribus, faſtu prætumidos plauſibiles plebeculæ, ignariſque, codices ſuos peruerſos aut è latina lingua in vernaculam euerſos, farcire audent. Ingenuè verò fateri per quos proficimus, perhumanum eſt. De his ſatis: plura in Balſami explanatione diximus.

Oleum Roſatum Omphacinum.

HOc duplex eſt. Aliud rude, quod Omphacinum Roſ. dicitur: aliud verò compoſitum. Oleum rude ad refrigerandum & repellendum conficitur ex oleo Omphacino, & Roſis non expanſis. Ratio parandi talis eſt. Accipe eam quantitatem olei Omphacini, quã voles; In qua infunde Roſ. parùm contuſarum quantitatem ei reſpondentem. Pone in vaſe vitreo, vel vitreato, & diligenter obtura. Expone ſoli per dies vij. & quotidie volue vas, vt vndiquaque incaleſcat. Deinde leuiter decoque in duplici vaſe. Poſteà exprime, & illas Roſas abijce, & ſecundò alias Roſas infunde, &, vt prius, repone in ſole per vij. dies. Rurſum decoque, imponendo atque Roſarum, vel infuſionis Roſ. q. ſ. Decoquatur leuiter, & reponatur oleum, & vſui ſeruetur. Simile fieri poteſt ex Roſis ſiccis, & aqua Roſ. quod magis conſtringit & non multò minus refrigerat, & oleo abluto aqua aqua frigida, & cum ſucco Palmæ, vel Cytoniorum, quod magis conſtringet, & non multò minus refrigerabit.

**In regionibus frigidis Oleo Omphacino orbatis.*

Regiones quæ carent Oleo Omphacino, addere poſſunt Omphacium & Plantaginem, vel ſuccum Roſ. in infuſione Roſarum, vel iteratis infuſionibus adſtrictoriam vim oleo conciliare: aut tẽpore Vuæ acerbæ coquere in oleo dulci quantitatem ſufficientem prædictæ Vuæ cum acinis ad aſtrictionem.

De oleo roſato completo.

OLeum completum ex oleo dulci, & maturo, & Roſis expanſis, contuſis, & ſoli expoſitis, & leuiter decoctis in duplici vaſe, vt Roſ. Omphacinum componitur. Hoc ad dolores conuenit. Poſt annum valet adhuc ad confortationem & doloris mitigationẽ. Omphacinum verò poſt annum inutile eſt ad refrigerandum & repellendum. Quare pro completo, ſecundo & tertio anno vſurpari poteſt.

De oleo Myrtyllorum.

OLeum Myrtillorum, prope Roſaceum Omphacinum rude collocari debet. Refrigerat enim, repellit, & adſtringit. Sic paratur.

Rec. Olei Omphacini, lib. 3.
Baccharum immaturar. Myrrhi confractarum lib. 1.
Aqua, lib. 2.*

Bulliant ad aquæ consumptionem. Si aqua decoctionis, vel aqua Myrthi apponeretur, efficacius esset. Hoc Oleum parari debet hoc modo, vt præstet quæ pollicetur, & possit refrigerare & repellere. Quare sine Vino, sed cum aqua decoctionis vel destillationis Myrthi parari debet. Succus ponitur vel decoctione vratur oleum coctione. Vinum autem apponendum non est, nisi fortè tempore applicationis, necessitate expostulante, ad penetrationem. Non enim semper Vinum conuenit, vel Acetum: quare cùm conuenit, addatur; nam parare cum vino, est medicamenti vim impedire.

* *Minor quantitas sufficiet, si decoquatur in vase duplici.*

De oleo Cydoniorum.

OLeum Cydoniorum parare debemus, quia est efficax ad refrigerandum, repellendum & constringendum, & in quibus regionibus Myrtus non reperitur, hoc substitui potest. Paratur autem hoc modo.

Rec. Carnium Cydoniorum maturationis mediæ cum cortice, sed sine semine quia muccaginem habet: succi Cydoniorum ana partes æquales, Olei Omphacini q. s. reponantur in vase vitreo ad solem per 15. dies, deinde diutius coquantur, quàm Rosatum, & in duplici vase: colatum reponatur in vsum. Quòd si efficacius efficere volueris, abiectis primis ponantur alia Cydonia, & rursus insola, incoque, vt prius, cum succo. Vel 40. dies insola, & coque minus. Igne Paulus non coquit, sed insolat per 40. dies. Sed cùm hoc oleum paretur ex carne & succo Cytoniorum, quæ substantia est dura, melius est parare, vt prius. Melior est illa præparatio Mes. vt in sole macerentur prius, deinde decoquantur in duplici vase. Illud Diosc. non est parandum

Omphacinum) Pharmacopœi totius ferè Europæ hoc negligunt & ignorantiâ spernunt.

De oleo Nenupharino.

OLeum ex floribus Nympheæ parari debet, quia est efficax ad refrigerandum, & constringendum, & Venereos impetus extinguendos. Paratur autem, vt Rosaceum, ex Omphacino, in hunc modum.

Rec. Olei Omphac. lib. 1.
Florum Nympheæ albæ, vnci. 4 contundantur, macerentur, & insolentur, & in duplici vase leuiter coquantur, exprimantur, vsúque seruentur. Quia habet multum aqueæ substantiæ hoc Oleum, multùm decoqui debet, vel flores per duos dies seruandi, vt marcescant aliquantulùm, & tunc minus decoquere oportet, absumpta nimirùm aquosa substantia.

De Oleo Violaceo.

OLeum Violaceum parandum est Vere, ex floribus Viol. & oleo dulci, non antiquo, neque salito hoc modo.

Rec. Olei oliuarum maturar. lib. 2.
Viol. recentium. vnc. 4. aut q. oleum ebibere potest.

Infundantur, & insolentur per dies 7. Postea bulliant leuiter, duplici vase, per horam. Hoc Oleum cùm sit ex floribus, sufficit leuiter decoquere, ne longa coctione vis resoluatur, & Oleum calidius reddatur. Non sunt ponendæ Violæ siccæ in fine, quia nullius sunt efficaciæ, nisi parùm admodum exciccatæ. Magis enim ob humiditatem vsurpantur, quàm aliud. Refrigerant etiam magis recentes ob humiditatem, quàm siccæ. Est enim aliquid in eis, quod linguam pungit, cùm masticantur. Vtile est ad refrigerandum, & leniendum dolores acres.

De oleo Liliorum.

OLeum Liliorum simplex, & compositũ olim erat, vt ex Dioscoride videre est. Compositum fiebat ex oleo, Myrrha, Calamo aromatico, Cardamomo. Olei inspissamentum seruabant, quo vtebantur in affectibus neruorum, vt vteri. Inspissamentum & fæcem appellabant Magma illud, vnde Barbari pro Magmate accipiunt fæcem Olei de Lilio simp. quæ contrariam facultatem habet. Quare si quis prescribat fæcẽ olei Liliorũ, non fæcẽ simp. sed compositi intelligere oportet. Cuius descriptionem apud Dioscoridem reperies. Simplex conficiebatur ex oleo Balanino, id est, ex oleo de sem: Ben, quod semen antiquis, & Balanus Myrep. vel Myrob. Plinio dicitur. Et quia istud oleum rarum est, erit parandum ex alio simili, vt oleo Amygdal. vel oleo dulci. Sed si ex oleo Amygd. fiat, efficacius erit, & ad sedandos dolores, & relaxandas partes frigore constrictas, & potissimùm Vuluæ, & ad rarefaciendum.

Rec. Olei Oliuarum maturarum, vel A-mygd. dulcium lib. 1.
Florum Liliorum alborum, amota parte interna crocea, vnci. 4.

Hi flores satis humidi sunt: quare citra aquæ admixtionē insolandi, & in vase duplici diutius coquendi, donec humiditas absumpta sit, quæ solet oleum corrumpere, vt de Nenuphar-rino dictum. Seruandi flores post collectionem, vt marcescant.

De Chamemelino.

Hoc Oleum semper paratum habere oportet, quòd ad multa vtilissimum sit, vt ad sedationem doloris, ad febres, ad resolutionem & confortationem partium.

Rec. Olei dulcis lib. 2. & vnci. 4.
Florum Chamomilæ vnci. 2. infunde, & soli expone. Deinde leuiter decoque, & rursum flores adde, & soli tantùm appone, & vsui serua.

Dosis florum augenda, & respondere debet proportioni Olei, id est, quam Oleum commode recipere potest.

De Anethino Oleo.

Qvanquam non multum facultate differunt hæc duo olea, cùm tamen hoc facilè parari possit, & sine magna impensa, parandum censeo: Est magis calidum, & in doloribus frigidis & flatulentis magis conuenit, paraturque, vt Chamæmelinum.

Rec. Olei dulcis communis lib. 2.
Florum Anethi vnci. 4. vel q. s.
Infundantur, & insolentur, & leuiter decoquantur. Rursum alij flores addantur, & insolentur tantùm: Nam insolatio sufficit ad mixtionem florum odoratorum, & tenuium partiū. Ob id sufficit humidos primos decoquere, & in oleo calido secundos parum exiccatos inijcere, & insolare. Nam qui secundò adduntur, in hoc & in oleo calido semisicci poni debent: eadem fiunt in altera aut tertia expressione. Prope oleum Chamæmelinum collocari debet, & post hoc Rutacium. Anethinum inter vtrumque medium.

Paulus) proportione Olei in oleo Anethino vnci. 1. Anethi posuit.

De Rutaceo Oleo.

Oleum Rutaceum vbique parari potest, & debet, quod sit efficacissimum, ad calfaciendum, resoluendum, & discutiendum. Fit autem hoc modo.

Rec. Olei Oliuarum antiqui lib. 3.
Foliorum Rutæ, & succi eius ana, vnci. 4. infundantur, & insolentur, decoquantur leuiter, colentur, & vsui seruentur. In hoc non est facienda secunda infusio, quia herbæ & succi posuimus, ana, vnci. 4. pro lib. 3. Ea enim quantitas minor erat: Non me latet hoc factum ob herbæ efficaciam maximam, & fœtorem. Verùm hoc oleum efficacissimum esse dicitur: quare sic non parandum: nam in magnis & extremis morbis minus solliciti sumus de fœtore: Erit etiam ob fœtorem vsui in morbis vterinis, appositum naribus, & vmbelico. *Ter igitur Ruta renouanda erit.*

Si deest Oleum vetus, recens diu coquatur.

De Oleo Irino.

Irinum ab Iride dictum est: Conficitur ex oleo antiquo, floribus Iridis, & radicibus, & decoctione radicum. Parabitur autem in hunc modum.

Rec. Olei Oliuarum antiqui dulcis lib. 2.
Succi radic. Iridis vnci. 2. infundantur, & insolentur, & coquantur ad consumptionem succi. In fine adde florum irid. vnc. 4. & rursum decoquatur cum floribus leuiter. Non enim sufficit macerate flores ob crassitiem & succi copiam. Oleum deinde cola, & in vsum serua. Valet contra flatus, & affectiones neruorum frigidas.

Si efficacius velis ter repetendæ infusiones, aut saltem bis.

De oleo Kerino.

Oleum keri, dicitur oleum de Leucoio luteo, quo possumus carere, si irinum habeatur. Si quis velit parare, faciat hoc modo.

Rec. Florum keri vnci. 12.
Olei antiqui non saliti lib. 2. insolentur per tres dies, & leui igne coquantur in balneo Mariæ. Seruetur vsui. Idem præstat, atque Irinum.

Si diutius flores infundantur, fœtent, & putrent.

De Oleo Enulato.

OLeum Enulatum dispensari non debet, quia easdem vires habet, cum Irino. Quòd si quis requirat, omni tempore & facilè parabitur ex radicibus contusis, & succo enulæ coctis, vt Irinum.

De Oleo Castorei.

EX Castoreo paratur oleum, quod omni tempore, & nullo negotio fieri potest. Sed quia in Apoplexia, caro, lethargo, & alijs capitis, & neruorum morbis est vtile, præstat paratum habere.

Rec. Olei antiquissimi lib. 1.
Saniei Castoris, vel illius solidæ substantiæ, vnc. 1. leuiter decoquantur. In Castore reperitur sanies quædam ad instar Butyri rancidi liquefacti, quæ ob similitudinem, quam habet cum oleo, facilè miscetur. Ob id nulla decoctione eget, sed potius agitatione, & calefactione. Si verò substantia interna Castoris sicca sit reducenda est in pul. & leuiter calfacienda: ob substantiæ tenuitatem, & acrimoniam facilè oleum afficit. Nolui saniei illius causam exortùmque tradere, cùm alijs locis diffusè & ex professo tradiderim.

Oleum de Euphorbio.

HOc oleum facilè, & omni tempore paratur, & sufficit vel oleum Castorei, vel Euphorbij paratum habere. Paratur autem ex Euphorbio, oleo & vino. Cuius descriptio duplex est. Alia olei simpl. alia compositi. Sed simplex parandum. Nam compositum natura cum oleo de piperibus conuenit. Præterea vix parari potest ob defectum Struthij, quo caremus. Quare sufficit simplex, quod in hunc modum parabimus.

Rec. Euphorb. albi & loti vnci. 1.
Olei Keyrini, lib. 1. vini parum. Leuiter coquatur, vel potius incalescat in balneo. Vsui seruetur. Est enim tenuissimæ substantiæ, quæ, vt de Castoreo dictum est, facilè permiscetur.

Oleum de Costo Mes. siue Costinum.

Rec. Costi amari, vnci. 2.
Cinnamomi crassi, vnci. 1.
Extremitatum Sampsuci, vnci. 8.
Vini odoriferi q. s.
Olei antiqui, lib. 3.

Macerentur simul per tres dies, & leuiter coquantur ad consumptionem vini. Colla, & usui serua. Hoc omni tempore parari potest. Carere possumus, ne multitudine vasorum perturbemur.

Alij habent Olei Sesamini, lib. 3. Cordus lib. 2. & Sampsuci vnci. 2. Oleum tamen vetus Amaracinum, aut Anthosatum non erit inutile, paratum ex s. q. Amaraci aut Rosmarini Coronarij floribus.

Oleum Mastichinum.

OMni tempore parari potest. Carere possumus. Sed quia frequenter eo vtuntur Medici, aliquam quantitatem prestat habere. Sic paratur.

Rec. Mastiches vnci. 3.
Olei dulcis vnci. 12. vini optimi parum. Decoquatur leuiter. Paratur duobus modis apud Mes. cum oleo Ros. vel Sesamino. Et quia Mes. vsurpat ad ventriculi & iuncturarum corroborationem & sedationem dolorum, & ad apostemata dura; ob id illam priorem descriptionem apposuimus, quod paramus ex oleo dulci, loco Sesami. Quòd si quis velit magis constringere, oleum Ros. ol. Cydoniorum, vel Myrthill. addere poterit. Sic paratum, vt diximus, magis ad dolores leniendos, & abscessus conuenit: nam Mastiche emollit, & constringit, si practicis credimus: quare magis emolliet & concoquet, si cum oleo dulci, vel Sesamino paretur.

Fit hodie ex oleo vulgari Oliuarum, cùm tamen vt scitè annotat Syluius, ex Rosato, aut Omphacino; aut saltem loto confici debeat in vase duplici; ad robur ventriculi & viscerum: At Rondelletij rationes non sunt contemnendæ vtilitatis ad emolliendum & sedationem dolorum, quando paratur ex oleo dulci: parandi autem ratio Syluij optima est, quia nullo modo decoctionem sustinet Mastiche; inquiens, Consumpto propemodum vino, decocto leuiter ex oleo: Mastiche pertrita paulatim affunditur, continenter mouendo, donec erit liquata & permista; Coctione longiore exanimatur.

Qui Mastiches naturam norunt, nullo modo ignem ferre sciunt: igitur qui decoquendam ad vini consumptionem iubent, non experti sunt Mastichen ignis calore statim in grumos, coalescere, duri & separari ab oleo si coquatur diutius igni admoueatur, vt Pix, in vnguento Basilico; minimeq; ad formam præscripti medicamenti aut olei Mastichini exactam præparationem efficaciamq;

amq; perueniſſe poſſe. Hæc neſcij Medici, riſui ſunt, honoris dignitatiſq; contemptu & derogatione, ipſis Officinarum caculis: non ſecus ac ille qui viſo in Pharmacopolio quodã Germanico lapide marmoreo; profectò, inquit, ecce bonum Scammonium.

Oleum è Mentha.

OLeum è Mentha ex ſucco Menthæ parari debet in fine Veris: tunc enim ſucci extrahi debent, & ad medicamentorum præparationem, & conſeruationem. Dioſc. colligendi tempus ſuccorum eſſe vult, cùm teneros emittere caules incipiunt, quia tunc plus ſucci habent, quam cùm ad ſtatum peruenerunt, magis coctum, & excrementitium ante caulis eruptionem. Paretur autem ſic.

Tempus extrahendi Herbarum ſuccos.

Rec. Foliorum Menthæ viridium, & ſucci eiuſdem ana. vnci. 4.

Olei Omphacini. lib. 3. reponantur in vaſe vitreo per 15. dies. Leuiter coquantur in duplici vaſe, ad ſuccorum conſumptionem. Facta eius expreſſione, vſui ſerua. Hoc Oleum alij ex Omphacino, alij ex dulci, alij ex antiquo parant: ſed cùm ad nauſeas, vomitiones, ventriculi corroborationem, & apetentiam excitandam vtimur; Oleum Omphacinum magis conuenire videtur ad has actiones: adde quod antiquum calidius eſt, quàm oporteat ad vomitiones, quæ magna ex parte ſolent ob bilis in ventriculum effuſionem promoueri. Adde etiam quòd à Mentha ſatis caloris habet, & minorem aſtringendi vim, quàm vt vomitum compeſcere poſſit. Quòd aliqui dicunt ad ſcirrhum ventriculi valere, ſtultum eſt putare ſcirrhum curari poſſe in ventriculo. Quòd ſi quis ventriculi ſcirrhum curare velit, Oleum Maſtichinum accipiat, quod ventrem roborat & emollit. Si maiorem emollitionem requiras, habes alia remedia ad id efficaciſſima. Nos igitur parabimus ex ol. Omphac. vel ex oleo loto aqua Roſarum, vel ſucco Cydoniorum: quia meliora exemplaria ſic habent, & rationi magis conuenit hæc lectio.

* *Bis aut ter herbam iterare conſultum, ad maiorem efficaciam.*

Mentha eligenda Romana vocata, eximiæ, ſuauitate odoris commendata: Danica criſtatis foliorum oris vt vt ſuauis eſt, cordi, cerebro, & viſceribus amica. Si deſit ſume aliam odoratiorem Romanæ Menthæ varietatem, quarum meminimus in noſtris Stirpiũ Illuſtrationibus excudẽdis.

Oleum Abſynthites.

OLeum de Abſynthio eodem ferè tempore parari debet, quo oleum è Mentha, quia herba plus ſucci, minus acrimoniæ habet. Ex Abſynthio Romano, paretur hoc modo.

Rec. Summitatum Abſyn. Romani, ſucci eiuſdem ana. vnci. 4.

Olei Oliuarum completarum lib. 2. paretur, vt de Mentha dictum eſt.

Per Abſynthium Romanum intelligere oportet Abſynthium noſtrum vulgare aprico loco collectum, ſuauioris odoris.

Oleum Nardinum.

OLeum Nardinum, verius oleum inſpiſſatum, & vnguentum, antiquorum more, dicendum eſſet, quia ex multis odoratis paratur. Et quamuis nullum oleum antiquorum inſpiſſatum retineamus, hoc tamen parandum ad multas affectiones ventriculi, vteri, neruorum ſuademus. Sed huius deſcriptiones tres ſunt apud Meſ. Prima ſimplex eſt ex Spicæ, vnc. 3. Aquæ & Vini, vnc, 2. ſ. Olei Seſamini, lib. 3. coctis & agitatis frequenter. Tertia deſcriptio eſt magis compoſita, quæ, vt mihi videtur, magis parari videtur, quàm ſecunda, quia minus eſt compoſita, & magis, quàm prima. Secunda, qua hodie noſtri vtuntur apud nos, hæc eſt.

Rec. Spicæ Nardi, vnc. 3.
Sampſuci, vnc. 2.

Xylo-aloes, vel eius loco, Sandali moſchatelini, vel Citrini, Enulæ campanæ, Folij Indi, vel eius loco Galangæ, vel Calami aromatici, vel Spicæ, foliorum Lauri, Schænanthi, Cardamomi, ana. vnc. 1. ſ. Irrigentur aqua & vino permixtis, priuſquam conterantur. Deinde adde olei communis pro Seſamino lib. 6. Coquantur leuiter & vſui ſerua. Huic ſi addas Moſchi drach. ſ. pro tota quantitate ſubſtitui poterit pro Muſchatelino. Tertia in hunc modum.

Meſueus.

Rec. Spicæ Nardi, vnc. 4.
Styracis rubr.
Caryophyl. ana. vnc. 3.
Nucis Moſcatæ, vnc. 5
Olei Balſami, uel eius loco, de Spica vnc. 6.
Olei Seſami, vel communis dulcis, lib. 4 infundantur, agitentur, leuiter decoquantur. Hoc non paramus, quia oleo Balſami caremus: Sed oleum de Spica proportione reſpondet tenuitati, & temperamento: quare

commodè

commodé parari poterit. Hoc aliquando vsus sum cum maximo fucessu.

Oleum Muscatelinum

QVia Muscatelinum recipitur in vnguento Aragon, & frequenter vtuntur in affectibus aurium, & vteri, visum fuit huic loco descriptionem apponere, vt, videlicet, quantùm conueniat cum supradicto in viribus, agnosci possit. A Moscho Muscatelinum dictum est quibusdam. Qui dicunt à Galeno compositum fuisse: ineptè scripserunt; nam Galen. Moschum non cognouit. Paratur non nisi à diuitibus Pharmacopeis, & difficillimè. Nam multa sunt, quæ non reperiuntur in officinis, nec componitur in omnibus officinis.

Rec. Olej, lib.3.
Folij,
Spicæ Nardi,
Costi,
Mastiches, ana.vnc.1.ſ.
Styracis calamitæ,
Croci,
Myrrhæ,
Cinnamomi,
Cassiæ ligneæ, ana.drach.6.
Carpobalsami,
Caryophillorum,
Bdellij, ana. drach.4.
Moschi, drach.1.
a. Nucis Indicæ, drach.2.

Hoc vnguentum est corruptum & incertum. Nam descriptio, quæ in Luminari maiori reperitur, habet lib.ol.6.& statim addit ol. lib.3. quod fortsitan erat legendum ob varietatem lectionnm. Habet & Bdellium, pro quo duplum Myrrhæ, vel illam speciem Myrrhæ, quæ concolor est, lineas,& vngues non habet, & Bdellij modo lentescit, ponere licet. Sed quod sequitur, magis erat incertum: Nam muscilag.vnc.1.ponit. Alij,inquit Luminare, dicunt muscilag.drach.1.vel 2. Ego legendũ (Moschi) hinc conijcerem, quòd secundum eundem authorem Muscatelinum dictum sit, à Moscho, quem recipit: Sed cùm duo sint hodie Moschi genera,Muscus arboris,& *b.* animalis sanies vel caro odoratissima,nec dubito aliquos in ea sententia esse, vt putent Moschum animalis ponendum; quòd si ponatur, drach.1.legendum est, non vnc.1.Ego tamen puto Muschum arborum esse inijciendum, quia odoratus est, & olim miscebatur Balanino unguento, & alijs, quæ vngendo sunt, ob vim inspissandi, quam habet. Vtlie præterea accommodatùmque acoporum confectionibus, & eorum, quæ ad euaporationes conceduntur a Diosc.lib.1.cap.20. *c.* Nucem Indicam ponendam esse omnes Arabicæ linguæ interpretes dicunt. Quamquam aliqui putauerunt hocoleum Balanium esse: Quare non Nucem Indicam, sed Balanum myrepsicam,id est,glandem,quam nunc vocant semen Ben, accipiendũ, & sic esse Balaninum Mustelinum, ad differentiam simplicis olei, quod Muscum non recipit. Nos inde colligimus, duo fuisse parata genera, quòd oleum Balaninum Dioscor. Moschum non recipiat, tamen cap.de Moscho recipi scribit, vel oleum Balaninum Dioscorid.est corruptum: Quare liberum erit, vel Balan. Myrepsic. oleum addere, vel *d.* Nucis Indicæ;sunt enim eiusdem facultatis.

a. *Nuces Indicas numero duas habent aliqui ex Nicol.Præpos.qui quatuor describit, in duplicatis ponderibus huius Olei: idq; vt conijcere licet ad oleum exprimendum.*

b. *Animalis sanies Moschus dicitur: & arborum villi Muscus.*

c. *Muscus igitur arborum huic Oleo addendus videtur, idq; pondere vnius aut sesqui vnciæ, quia non carè venditur.*

d. *Vel Caryinum Oleum, quod eandem vim quam Balaninum habere Dioscorides testatur.*

L'Obel.

Muscelinum Oleum:] *Oleum de Ben Nicolao in additionibus vnguenti Aragon vocatum.*

perlectis & perpensis omnibus ambiguis & confusis opinionum scopis dissolutis de Oleo Muscelino, quibusdam a Nuce Moschata pro Indica; aut a Musco vocato; haud dubiè plurima rationi consentanea & verissima sese nobis produnt & fidem faciunt Rondeletij sententiam de Musco in Oleo Muscelino a Nicolao Alexandrino & Præposito descripto; nomen a Musco Græcorum siue Vsnea Arabum adeptum; qua in Glosa notanda ait; 'Muscelinum oleum dupliciter posse intelligi: 'vel Muscelinum, quod in sui receptione, re'cipit Muscum; vt hic: vel quod fit ex Ben, 'quod Arabibus vocatur Muscelina; & tale 'Oleum similiter vocatur Balaninum. Hinc patet Muscelinum Oleum ab Arabibus ante Nicolaum vtrumque; imitatione fortè Græcorum Oleorũ inuentum & descriptum fuisse:

Nam

L'Obel.

Nam prima diuerforum odoratorum & aromatum Græcorum parata facilior miftura, addito oleo ad vngenda corpora, cùm deliciarũ, luxuriæ, voluptatis, Pigmentorumque conciliandi faciej nitoris ergo, (ficut Chrifma palæftris, gymnafticæ & adolefcentum pædetribiæ dicatum:) tum valetudini, aut medendi, defunctorumque caufa inuenta, compofita fuit ex Balanin. oleo & Mufco odorato, quẽ Diofcorides & Græci *Bryon* vocant, Plinio etiam authore. Diofcorides eius decoctum infidentium vúluis vtile; vnguento Balanino, oleifq; infpiffandi gratia inferi tradit, & thymiamatum, acoporumq; compofitionibus conueniens. Monfpelienfibus itidem hodiernis feplafarijs & pigmentarijs hic Mufcus, fiue Vfnea (quia facilè aptiffimèque odoribus imbuitur & perinde ac oleum Balaninum a fuffitoribus & vnguentarijs maximé expetitur, excipiendorum, inficiendorumq; odoramentorum dote commendatur,) frequentiffimo in vfu eft ad delitias commendatiffimi per Gallias notiffimi fuauiffimi Cyprij pulueris vocati. Facultates arboreo Mufco affignatæ, Oleo Mufcelino afcriptis viribus non refragantur: neruofo generi, laxatis articulis aftringendi vi prodeft: Eius decocto ex conuenienti liquore, vino aut Rofacea; pro ratione partis affectæ, fouentur incipientes tumores, defluxionefq; miro fæliciq; fucceffu, quas difcutiunt, & arcendo, roborandoq; reprimunt, Medici cuiufdam experimen tis, qui hoc tanquam arcanum recondebat.

Lib. 13. cap. 1.

Huius Mufcelini olej permultæ funt componendi rationes, lectiones, & menfurarum varietates: Quidam Nuces Indicas duas legunt: alij drach. 2. Alij Nuces Mofchatas duas inijciendas effe contendunt: Alij Mofchi, drach. 1. Alij vnc. 1. Alij drach. 6. & alij dr. 3. Sic alijs alij, fed fua cuiq; placent.

Si quis addiderit Nucis Indicæ Oleum, non peccabit; quia fupplere vicem Olej Balanini aut ex Ben opinor, & Caryino ijfdem viribus Diofcoride tefte prædito præferendum.

Hoc oleum, hac lege, minori fumptu a Pharmacopœis parabitur; & peculiariter, Medici iuffu, portiunculæ olej, aliquot grana, plus minus, Mofchi, vel Galliam Mofchatam, in vterino afcenfu & fuffocatione addere licebit, fi confultùm videtur.

Mofchus ille faniofus, quamuis eximio quem fpirat odore, vt nonnulla odoramenta, cor & fpiritus reficiat: non tamen omnibus mulieribus conuenire, experientia quotidiana docet, nam plures videas etiamque honeftiffimas virgines, tantilla leuiffimaque Mofchi aura, vteri fuffocatione aut afcenfu corripi: eoq; fæpe coactas leuipedes amafios iftos Mofchatos, armatofque aduerfus fædi virofiq; Sancti Chrifmatis odoris è Mercurio Iui Venereæ dicati tædia, excludere; eoque Mofchum, cane peius & angue odio habere.

a. *Mufci delectus.*

a Athleticis certaminibus valetudini confulentes Prifci vncta nuda corpora acopis linimentis, fpiramenta cutis referantibus, roborantibus odoramentis infpiffatis, qualia effe folebant Nardina, Amaracina, Sampfucina, Balanina & Mufcata fpiffamenta, & hodie Mufcelinum oleum. In huiufmodi exercitijs, liberaliter ob frequentem vfum profundebantur hæc fpiffamenta, quemadmodum hodie noftrum Pomatum vocatum, fæminino generi commendatiffimum eximiæ odoris fragrantiâ, quo vtuntur voluptatis gratia ad faciej decus & fplendorem, pectoris & manuum nitorem. Hoc quidem Pomatum vnguentum cùm fuauiffimum fit, valdè excipiendis Mofcho et Ambaru accommodatum eft: quæ alioqui nullum penè fragrant odorem, rudioribus officinatum illotis, rancidis oleis, aut vnguentis commixta. Hæc fummatim de Oleis dicta.

Cyprini Spiffamentum Diofcoridis eadem paucis additis præftabit quæ Mufcelinum oleum, quemadmodum et antiquorum nonnulla Nardina quorum vfus exoleuit, negligentia et rerum ignoratione: pauci namque in Diofcoridea, Pliniana et prifcorum Græcorum lectione verfati; quorum tamen admiranda eft diligentia; a quibus omnino noftra fordidè auara ætas degenerauit: Tanto enim nitore, tantaque diligentia et fidelitate parabant olearum Spiffamenta, vt non folum externis remedijs, verùm etiam intra corpus affumendis, accommodata effent. Noftri hodie plerunq; feplafarij adeo negligenter, fine vlla ablutione nulloque olej delectu, Olea, Vnguenta, Cerata et Emplaftra parant, (optimorum Medicorum et Chirurgorum tœdio) affectis et fauciatis pro medicamine necem iniuftam et inexpectatam fæpe adferant; frigidum pro calido; et calidum pro frigido exhibentes: vnde ex læuiffimo malo, immenfum fit; et ex fauilla incendium ingens. Prifcorum autem Græcorum Hippocratis et aliorum literarum limpidiffimorum fontes et ritus multifariè imitati funt et feruarunt Arabes: multa tamen linguarum ignoratione et vocum barbariè deprauarunt, etfi magnam laudem meriti, quia plurimarum indigenarum Pantarum, earundemque partium, vfum nos docuerunt ægrotantium commodo.

a. Primæ nobilitatis Brion Cedriũ Diofcoridi

ridi: secundæ Populueum. Larignum, coniferarum et resinosarum odoratarum arborum Populueo præferendum videtur: deinde Populueum; vilius Quercinum: vilissimum saxis adnascens aut solo. In quouis genere candidius et odoratius præfertur; nigricans improbatur; Rutilus vtriusque medius.

Oleum è Piperibus.

Rondel.

OLeum è Piperibus efficacissimum est, quare parandum: verùm descriptio fuit omnino immutata et corrupta: nam fortè scioluus aliquis, qui non sciebat, Græcos suos habere Myrobal. immutauit in Arabicos, et sic hoc efficacissimũ et conuenientissimum oleum duobus modis corrupit. Primùm, quòd pro Balano Myrepsica, id est Glande Vnguentaria Myrobal. Arabicos posuit, qui ex Diametro pugnant cum Balano Myrepsica, quod semen * Ben vocant. Emollit, confert frigidis affectibus neruorum, resoluit durities, vt testatur Mes. vt taceam quæ Dioscorides scripsit: At Myrobalani Arabicæ frigidæ cùm sint, et astringentes, et crassarum partium, constringunt, refrigerant, indurant, contrahunt, opposita præstant. Aliud ex illa immutatione factum, vt modus & præparatio corrumpatur: Nam Myrobalan. dixit drach. 5. hic pro dr. 5. posuit drach. 20. Alius error minus tollerandus est, vbi legitur Hyoscyami albi, cùm Hyoscyami semina frigiditate neruos lædant, & cerebrum stupefaciant: nos, pro Hyoscyamo, legimus *a.* Agaricum album, qui intus & extra neruos iuuat, nec qualitatibus manifestis caliditate, & siccitate, sed similitudine substantiæ, pituitam materiam retrahit à partibus neruosis, & digerit. Præterea coniectura ex facultatibus, & ex eo, quod sequitur, collegi. Legitur præterea (Turbith boni, & electi) quod quidem facultatem simile habet, & eadem ratione ponitur. Nos igitur sic parabimus.

Rec. Trium Pipereon ana. vnc. 3.
b. Balan. Myrepsic. id est, seminis Ben, vnc. 6.
Radic. Apij,
Fœnic. ana. drach. 3. s.
Zingiberis, drach. 3.
Sagapeni,
Opoponacis,
Agarici albi, ana. drach. 2. s.
Turbith boni, drach. 2.
Summitatum Hyssopi recentis,
Fol. Rutæ, ana. M. 1.
Aquæ, lib. 12.
Ol. Ricinini, id est, palmæ Christi, vel Amygdalarum amararum, heminas duas, id est, vnc. 16. Hemina enim continet Ol. vnc. 8. Vini, vnc. 10. Mel. verò vnc. 8.
Alij addunt Ireos, drach. 6.
Tapsiæ, drach. 2.
Anisi,
Cardamomi, ana, drach. 1. s.
Calami aromatici, drach. 2. s.
Spicæ Nardi, drach. 1.

Expressionis Hyssopi, vel thymi, sextarios tres. Hæc verò si addantur, efficacius erit. Sed cùm Tapsia non vbiq; reperiatur, pro ea Prassij, vel Nasturtij, vel Erucæ semen ponendum, vel Euphorbium, vt Gal. de compositione medicamentorum secundum locos docet.

b. *Omnes errant in Myrobalanis, Chebulis, Bellericis & alijs: Balani Myrepsici addendi, & vnc. 6. non sunt nimis, ob olei eius commoditatem. Coudenbergius drach. 3. legit, quem aliqui sequuntur, sed cum Mesueo vnci. 3. legendæ.* *Ben.

c. *Coudenbergius Ammoniaci habet, quem omnes sequuntur. Si Agaric. aut vtrumq; addatur, nihil est incommodi.*

Antiqua & corrupta descript io.

Rec. Trium Pipereon, vnc. 3.
Myrob. Chebulorum,
Bellericorum,
Emblicorum,
Indorum, ana, vnc. 6.
Radicis Apij,
Fœniculi, ana, drach. 3. s.
Sagapeni,
Opoponacis,
Hyoscyami,
Turbith boni, albi, ana. drach. 12.
Zinziberis, drach. 3.
Summitatum Hyssopi recentis,
Foliorum Rutæ, ana. M. 1.
Aquæ lib. 24.
Olei Irini, heminas duas. De hoc satis.

Oleum Laurinum.

EX baccis Lauri, coctura longa, extrahunt rustici nostri in Valuagi, & Nemausensi agro, vbi frepuentissima est laurus. Sunt, qui destillatione extrahunt, vt ex omnibus seminibus pinguibus. Sed quod coctura extrahitur, crassius est, quod destillatione, tenuius & calidius. Hoc carere non oportet, cùm sit in frequentissimo vsu in vnguentis ad morbum Venereum.

nereum. Conficitur autem in hunc modum. Lauri baccæ maturæ contunduntur, & affatim in aqua decoquuntur: deinde refrigerari permittuntur. Quod fupernatat, decapulant, vel vas in fundo perforatum habent, per quod aquam egredi finunt, donec ad oleum, quod fupernatat, ventum eft. Nihil aquæ relinquitur, & quidquid relinquitur olei, extrahitur & reponitur.

Oleum Amygdalarum, & aliorum fimul fructuum.

OLeum ex Amygd. dulcibus, & amaris, & Pineis, Nucibus, & Auellanis, & fimilibus fructibus, vt è Chryfomelis eadem ratione extrahitur. Alij tundunt minutiffimè Amygd. mundatas, vt cùm intus affumere volunt; alij cum cortice incidunt: alij fine aquæ mixtione tundunt, quas in magdaleones difponunt, & in loco calido per quinque horas feruant: deinde panno forti comprehendunt, & torculari fortiter conftringunt, & fic extrahunt Oleum. Alij, vt celerius, in fartagine frigunt, affufa pauca aqua, mouendo femper, ne vrantur: poftea fortiter exprimunt, donec amplius nihil reddatur. Verum Oleum Amygdalarum amararum & dulcium, quod pro vnguentis paratur, ex his in fartagine frixis elici debet, vt & calidius & antiquius. Si verò prima ratione extrahitur, minus Olej, fed dulcius, & minus acre diûtius durat.

Oleum Vulpinum.

OLea ex animalibus integris parantur, vt ex Vulpecula, Vermibus, Torpedine apud Paulum. Oleum Vulpinum aliquibus fic paratum placet, ex Vulpecula viua, alijs, exanterata. Ex viua, nullam aliam facultatem habet, fed vt exanteretur, non probo: fatis eft, fi excrementa alui extrahantur: nam inteftina adipe inuoluta funt, & habent multum fucci, vel faniei: quare præftat excrementa alui exprimere: deinde cum pelle & alijs partibus decoquere cum aqua marina, vel falfa: in quibus fummitates *a*. Anethi, & hyffopi, ad lib. 1. decoctæ fint, & fimul decoquere, addendo olei fextarios 2. f. in aquæ fextarijs duobus. Decoquantur vfque ad Vulpis diffolutionem, & fiat Oleum, vfuique feruetur. Hoc Oleum cum aqua marina, vel falmuria decoqui debet. Alioqui ftatim corrumpitur ob copiam humiditatis aqueæ, quæ *b*. breui abfumi coctura non debet, vel in ol. antiquo & pauco fale tantùm decoquitur.

a. *Quidam commodè addunt flores Rofmarini, Saluiæ, Verbafci, Keyri, Liliorum, Narciffi, Iridis & fimilium.*

b. *Ideo in Balneo coquenda.*

RONdelletius, *Vulpinum Oleum parari iubet, cum pelle & inteftinis, eodem modo quo* Ambrof. Paretus, *& alij peritiores Chirurgi folent Oleum Catulorum concinnare: fed attentè animaduertendum, olea ex animalibus, inf. ctis, Apibus, Scorpionibus, Lumbricis, Ranis & Serpentibus effe decoquenda in Balneo ad diffolutionem & feparationem carnis ab offibus effractis, & fpinis Anguium, Viperarũ aut Pifcium. Pharmacopœi ferè omnes turpiffimo errore, hæc olea in anfato lebete aut fartagine coquere folent aut potius torrefacere, inftar frixorum pifcium nimio calore exurere, & oleorum vires perdere; alioqui neruofo generi ollea vtiliffima futura.*

Sudor pelle excipitur, in hoc Oleo neceffarius.

Oleum Lumbricorum.

SEmper parari poteft. Quare parùm habere fufficit. Sic autem parabitur.

Rec. Olei *a*. antiqui, dulcis lib. 2.
Vini, vnc. 2.

Vermium terreftrium optimè lotorum vino albo, & à terrenis excrementis, poft longam infufionem mundatorum, lib. f. bulliant in Balneo ad vini confumptionem, vfuique feruetur.

a. Alij Rofati habent, malim Lirinum: neruis amicum.

Oleum ex Torpedine.

EX Torpedine *Pifce*, quem Gelinam vocant noftri, & oleo, fit oleum, quod maximè confert ad articulorum dolores arcendos.

Oleum ex Thymelea.

EX Thymeleæ femine, vt ex femine Cannabis, vel alterius feminis pinguis, vel ex foliorum decoctione, paratur ad hunc modum.

Rec. Fol. Thymeleæ, & fucci eiufdem, ana, vnc. 4.
Vini albi, vnc. 3.
Ol. Amygdal. amarum, lib. 1. macerentur per 24. horas: deinde decoque ad confumptionem aquæ & vini, vfuique feruato. Vfui eft ad fudores eliciendos, vrinæ retentionem, & hydropifim, vel cutis fœdationem.

Oleum Sicyonium.

ALij à regione cum Diofcor. fic dictum volunt, libro primo, cap. 29. Alij à radic. Cucumeris

Cucumeris agreſtis, quæ á Græcis, vnde Sicyonium dictum eſt. Duplex eſt, ſimplex, & compoſitum. Simplex ex Elaterio, vel radic. Cucumeris agreſtis fiebat, vt ex Paulo cap.77.lib.3.colligere licet, & lib.7.cap.20. rationem componendi ſic docet.

Rec. Cucumeris agreſtis radic. refrigeratam, * drach.2.pondere. In ol.ſextarium Italicum mittitur; atque in lebete coquitur, fitque Sicyonium. Hic radic. refrigeratam vocant ſiccatam, vel conſeruatam poſt eius collectionem, vt humiditas abſumpta ſit. Sic loquitur Dioſcor. aliquando, niſi quis velit dicere, refrigeratam, emortuam, cùm è terra prodita ſit calore natiuo, qui ſenſim emoritur. Sed melior eſt prior interpretatio. *Hoc* parari poteſt, quia facilè componitur. Compoſitum ol. deſcriptum eſt, & á Gal. & a Dioſcor. & * Paulo. Sed illa Dioſcor. corrupta eſt. Nam in vulgatis exemplaribus, ol. album eſt Sicyonium, & Sicyonium eſt album, quamuis viribus differant, & facultate multùm.

* *Vnc.2. legendum puto.* * *Lib.70.*

Oleum è Frumento.

AD impetigines, & cutis affectiones parantur, & quidem omni tempore, nullo negocio. Ob id ſeruandum minimè cenſeo, quia paratu eſt facile, & morbi, quibus accommodatur, non ſunt acuti: Quare per otium parabitur, idque variis modis. Nam alii ſuperponant Triticum laminis ferreis ignitis, & alia ſuperpoſita aſſant, & inde defluens ol. excipiunt. Alii excorticatum in alembico diſtillant, oleumque extrahunt multo igne. Alii per deſcenſum, vt ex Iunipero, extrahunt. Illud efficatius eſt, quo vtor ad impetigines, & morpheas, in ruſticis & minus delicatis. Eſt magis olens quàm alio modo paratum.

Oleum è Iunipero.

Rondel.

NOn ſolum ad animalium morbos, ſed ad hominum conducit: quare ſemper paratum inueniatur. Ruſtici etiam illud parant per deſcenſum: Diuidunt in fruſta lignum, quo citius à calore aſſetur, & efluat oleum. In vas clauſum lamina ferreâ imponunt, perforatâ cribri modo, vt per illa foramina ol. deſcendat: cui oppoſitum vas iungunt, & inferius collocant, & in terra fodiunt, & ignem circa vas ſuperius ponunt, vt tantùm incaleſcat ſuperius, non inferius. Alij ſupra menſam lapideam ponunt vas illud, in quo ſunt ramenta ligni, vt per collum longum in vas aliud ſub menſa poſitum defluat; hacque ratione minus craſſum & fœtidum eſt, & hominum morbis melius eſt, & magis accommodatum.

Oleum Philoſophorum.

Rondel.

OLeum Philoſophorum, vel ex lateribus, quod quod ex lateribus in oleo maceratis extrahitur per alchimiſtas, qui Philoſophorum nomen ſibi turpiter, & falsò arrogant. Iſtud ſemper paratur. Ab oleo antiquiſſimo non differt, niſi quòd ſublimatione, partium tenuitatem acquirat, & coctura cum lateribus aliquam ſiccandi vim. Quarè paralyſi, & (a.) *ligamentorum laxationi magis conuenit, quam in alia cauſa, ne quis policitationibus alchimiſtarum decipiatur, qui plura pollicentur, quàm præſtent. Illud paratum habere non oportet, quia ſemper parari poteſt, nec eo frequentius vtimur; Chimiſta tamen quotidie abutuntur.*

(a.) Mulierculæ, litathomi & Chirurgi, ad inteſtini ramicem frequentiſſime vtuntur.

Oleum Ouorum.

Rondel.

EX Ouorum vitellis induratis multùm frixis in ſartagine, efficaciſſimum oleum paratur ad maligna vlcera, & vterinos dolores ab vlcere. Quod tamen paratum habere non oportet. Eſt enim ex eorum numero, quibus frequenter non vtimur, & quod ſemper parari poteſt. Paratur autem multis modis. Vel vitelli indurati in oſſis conglobati prælo exprimuntur, vt amygdalæ, vnde efluit oleum, vel in alambico ſiccati diſtillantur, vt lateres, ad oleum philoſophorum parandum. Nihil enim eſt, à quo diſtillatione oleum non extrahatur, ſi ſit pingue.

Si nimis torrentur in ſartagine vitella; oleum multò minus anodinum eſt, ſiue dolorem aufert.

Oleum è Myrrha.

Rondel.

EX myrrha oleum extrahitur, quo vtimur loco Stacte in Theriaca, & alijs nobilibus antidotis, in quibus Stacte, id eſt, myrrha liquida deſideratur: Nam Styrax noſtra non eſt illa, quæ à Serapione deſcribitur, quæ eadem eſt cum Dioſcoridis Stacte. Extrahitur deſtilatione & ſublimatione communi, ſed fœtidum. Odoratum, ſi per aquam diſtilletur; ſed melius citra aſſationem ſic paratur. Indurentur oua; & in duas partes diuidantur: cauum, extracto vitello, Myrrha repleatur,

Pleatur, & ſupra diſcum ſtaneum diſponantur, ſic vt myrrhadiſcum tangat, & oui albumine tegatur indurato. Diſcus huiuſmodi in loco ſubterraneo ponatur & decliuè collocetur, vt ol. quod reſudat, in vas aliud influat: quod collectum vſui ſeruetur. Nihil empyreumatis habet: ſed madore & frigiditate in Stactem reſoluitur, quo tanquam ſpiſſo oleo, fricari poſſunt vaſa, & omnia inſtrumenta, quibus Theriaca paratur.

De Oleis factitijs per diſtillationem.

NOuam rationem excogitarunt neoterici extrahendi olej ex herbis, ſeminibus, lignis & gummi. Oleum ſeruat odorem rerum, ex quibus extractum eſt, & fragrantius expirat, vt ol. ex Aniſo, vel Mentha, vel Thymo, vel Saluia, adeo redolet, vt ſi in aliquo loco ſeruetur, totam domum impleat odore. Sed quia illa olea parantur magna impenſa, ſunt etiam efficatiora, quám quæ aliquibus corporibus adhiberi debeant. Relinquo illa diuitibus, hiſq; qui huiuſmodi rebus delectantur. Quare hæc de oleis ſufficiant, ſi tantùm addidero de omni medulla ſeminum poſſe extrahi oleum, vt ex Amygd. ex ſemine Pap. Hyoſcyami, Cucurbitæ, Melonum, Citrulli, & Lactucæ, Pinearum, Nucibus, Balano myrepſica, ex Fiſticis alijſque fructibus. Hæc olea non debent parata ſeruari, quia rancida fiunt, & humiditatem amittunt, calidiora redduntur: ſed ſufficit habere extrahendi rationem, vt ex recentioribus vti poſſimus, cùm opus fuerit.

De CERATIS.

CErata à Cera nomen habent, quia ex cera & oleo conficiuntur. Pauca in officinis parata habenda, quia omni tempore & citò parari poſſunt ex oleo aliquo & cera. Videntur autē eſſe media inter Vnguenta & Emplaſtra. Ex illis alia ſunt verè Cerata: alia minus propriè dicta: tamen à ſimilitudine aliqua Cerata dicuntur, quæ herbas & alia præter ceram & oleum recipiunt: vt illa, quæ hodie retinentur in officinis; Ceratum Santalinum, Stomachicum, de Oeſippo, de pelle Arietina, Infrigidans Gal. & Emplaſtra mollia á conſiſtentia: Nam vt vera cerata vnguenta dicuntur, ſic contrá: Sic impropriè appellatur Ceratum album Gal. quod ab anti quis, vnguenti nomine dicitur. Talia enim oportet eſſe Emplaſtra viſcerum, vt hepatis, lienis, & ventriculi. Si enim dura eſſent, dilatationem ventris, & ex conſequenti reſpirationem læderent: ob id Cerata dicuntur, quæ ad hernias, & ſcyrrhum hepatis, lieniſque curandum valent, vt illud Andromachi, Stomachicum Gal. & Cerata Theſei. Nos verò de his agemus, quæ neceſſaria ſunt ad morborum curationem, & conſueta. Quædam verò eorum parata habere oportet, vt quæ antiquitate facultatem non amittunt, ſed eam ſeruant, vt ea quæ calida ſunt, vt eſt Stomachicum Gal. vel quæ certò tantùm anni tempore parari poſſunt, vt Oeſippi, vel quæ difficilius parantur, quæ per otium parare oportet. Alia parata non ſeruanda, aut pauca quantitate, vt album Gal. Vel ſi paratum ſit, aqua frigida innouandum, & abluendum, & refrigerandum eſt.

Ceratum album Gal. ſiue refrigerans.

Rec. Ol. Roſ. vnc. ℥. vel 4.
Ceræ albæ, vnc. 1.

Deſcriptio eſt apud Syluium & Fuſchium. Liqueſcant in duplici vaſe, & poſtquam refrigeratum fuerit, infunde aquæ frigidiſſimę tantúm, quantum recipere poterit, ſemper miſcendo. Poſtea immittatur in vas plenum aqua frigidiſſima, vt magis refrigeretur, & in frigidiore loco domus ſeruandum. Aqua ſit pluuiæ, vel fluuij, vel fontium, tenuium partium, & frigidiſſima eſt imponenda. Aceti parum addendum, ſi altius, & citius refrigerare velis. Melius eſt enim tempore inunctionis addere. Sine Aceto autem parari debet, vt ſi parti non conueniat Acetum, ea de cauſa vnguentum non reijciatur, vt in doloribus vteri & pectoris, alijſque ſimilibus.

Ceratum Santalinum Meſuæ.

DIcitur Santalinum, quia tria Santalorum genera continet. Valet ad refrigerandum, ſiccandum, & conſtringendum, ad fluxū ſanguinis & alia: quare paratum habere oportet, quia eſt in frequenti vſu, neque citò paratur. Fit autem in hunc modum.

Rec. Roſ. rubr. drach. 12.
Santali rubr. drach. 10. vel 11.

Santalorum alborum, vel citrinorum, ana. drach. 6.

Boli Armeni præparati, drach. 7.

Antiſpodij ex oſſe Elephantis, vel Myrrho, vel Cydoneis, drach. 4.

Camphoræ, drach. 2.

Ceræ albæ drach. 20. aliâs triginta, Ol. Roſ. omphacini lib. 1. liqueſcat Cera in Oleo: Deinde omnia tenuiſſimè puluериſata infundantur, vt artis eſt, fiat ceratum. Sunt tamen

men qui imperant, ceram & ol.lauari. Quod non est faciendum, nisi cùm oleum antiquum est, vel cera alba non est, sed citrina. Tunc enim abluere poteris, vel postquàm cera liquata est & oleum, aqua frigida oportet abluere, & frequenter aquam mutare. Sed non post cerati compositionem, propterea quòd tenuior pars puluerum, ablutione aufertur. Hoc ceràto abutuntur plerique hodie, cùm in febribus ab obstructione præscribunt, cùm vim obstruendi, & densandi habeat.

Ceratum Oesipi seu Oesipatum Galeni.

MVltæ sunt huius Cerati descriptiones apud Mesuem, quæ ad viscera indurata emollienda parantur, vt quæ acopa etiam esse possunt. Vnum ad Philagrium refertur, aliud ad Paulum, aliud ad Galenum. Sed quia ceratum Phylagrij & Pauli Bdellium desiderant, quo caremus, ob id mihi viddetur illud Galeno ascriptum dispensandum. Dicitur autem œsipatum Gal. à Mes. quod recipit sequentia.

Rec. Ceræ nouæ flauæ, vnc.3.
Ol. Chamæmelini,
Irini, ana.vnci.6.
Mastiches, vnc.1.
Spicæ Nardi, drach.2.s.
Croci, drach.1.s.
Terebinthinæ Abietis, vnc.1.
Resinæ, vnc.s.
Oesipi, drach.80. misce, fiat Ceratum. Si quis fortius velit facere, ad emolliendos tumores duros, addat Ammoniaci, vnc.1. Styracis vnc.s. cùncque præstabit quæcunque polliceantur alia Pauli & Phylagrij cerata.

2. *Ceratum è pelle Arietina Arnoldi de Villa-noua, ex 2.cap.de Crepatura.*

CEratum hoc ab aliquibus Emplastrum dicitur, atque inter Emplastra reponitur, dicitur que impropriè Ceratum, quia non habet Ceram. Sed id nomiñis habet, quia mollius esse debet emplastro, vt melius partibus accommodetur.

2. *Ceratum è pelle Arietina & Emplastrum è Stella marina descripta sunt proximè Emplast: contra Rupturam ad calcem operis.*

Emplastrum è Crusta Panis Montagnana molle (Ceratum verius dici potest, addita Cera alba, quo vtuntur Practici ad vomitum.

Rec. *Olei Mastichini,*
Cydonitis, ana.vnc.1.
Crustæ Panis tostæ & macerata in Aceto (vinum stomachicum addendum suaderem m.) contusæ & cribratæ, vnc.2.
Pulueris Menthæ, Mastiches, Coralli albi & rubri, Santali albi & rubri, Spodij, ana.drach.1.
Farina Hordei, q.s. fiat Emplastrum.

Ceratum stomachicum Gal. à Mes. vocatum.

A Stomacho, vel potius ventriculo, cui accommodatur, dicitur; quod Mesue Galeno ascribit; quanquam nunquam tale dedit, fortè est compositio illius Cerati, cuius meminit lib.8. methodi.

Rec. Rof. rub.
Mastiches, ana.drach.20.
Foliorum Absynthij siccorum, drach.15.
Spicæ Nardi, drach.10.
Ceræ mundæ albæ, vnc.4.
Ol. Rof. lib.1.s. Cera liquescat in Ol. & refrigerata lauetur frequenter; primùm aqua Rof. deinde Vino veteri austero, & succo Cydoniorum; rursus pauco Aceto. Postremò omnia tenuissimè trita misceantur, & fiat ceratum. Per Stomachum autem totum ventriculum nostri intelligunt, cùm veteres pro gula acceperint. Illud modicè calfacit, & constringit: vnde frequentissimè vsurpatur in oris ventriculi relaxatione, vomitione, & cruditate.

Ceratum Diapente Mes.

SIc appellatur à numero quinario. Constat enim quinque rebus, excepta Cera, quæ materiæ rationem habent. Valet ad emollitionem tumorum durorum, ad conuulsionem, vel spasmum neruorum. Illud autem paratum habere non oportet. Sed sufficit eius descriptionem habere, vt si quando sit parandum, facilius inueniatur parandi ratio.

Rec. Ceræ flauæ, vnc.3.
Styracis liquidæ, drach.3.
Terebinthinæ abiegnæ, vnc.1.
Muscilaginis Ichtyocollæ,
Gummi Hederæ, ana.vnc.s.
Ol. Irini q.s.
In quibusdã exemplaribus legebatur (muscilaginis Ichtyocollæ, vel gummi Hederę) sed puto vtrumque esse legendum: quia gummi Hederæ, & si intus lædat neruos, extra tamen iuuat, & glutem etiam sua facultate emplastica iuuat coctionem, seruando calorẽ in parte; quare vtrunque ponendum censemus.

Castigauimus etiam quod dicebatur (gummi Hederæ vel Ichtyocollæ, ol. Irini q.s.) Nam

illud (q. ſ.) cum duobus prioribus non conuenit, ſed cùm ol. tantum, quod ad excipiendum ponitur: ſed aliorum duorum vnci.ſ.poſuimus, vt ordo indicabit. Efficaciſſimum eſt vnguentum illud ad iuncturarum tenſiones, & durorum tumorum emollitiones. Hæc duo Cerata præcedunt Ceratum Oeſipi.

De Vngventis.

Vnguenta non longè à Ceratis collocari debent, quia non multum differunt, & ob magnam ſimilitudinem ſæpe confunduntur, & ſunt veluti media inter Cerata, & Emplaſtra. Vnguenta parari debent, & parata in officinis haberi,ob frequentem & multum eorum vſum; tum quia certa anni parte tantum commodè poſſunt parari, nec in omni loco. Multa tamen ſunt in officinis parata, quæ ſimilia ſunt, quibus carere poſſumus: Sed quæ frequentiori vſu, haberi debẽt,vt quatuor vnguenta calida, quæ primo ponenda ſunt, ob multiplicem eorum vſum. Vnguenta hic vocamus more vulgi, non,vt antiqui, odorata illa, de quibus Dioſc. multa primo libro. Hæc ſunt, quæ parata habere oportet in officinis; Martiatum, Aragon, Dialthea, Agrippæ, Reſumptiuum, Baſilicum, Populeum, Aureum, Apoſtolorum, Ægyptacum, Album Rhaſis, Nutritum, Citrinum, de Ceruſa, Deſiccatiuum rubrum.

De Vnguento Martiato.

Paro vnguentum Martiatum vulgo dictum, quamuis non deſint, qui Martianum velint appellari. Aetius & Nicolaus Martiatum vocant; ob id retinebimus vulgatam, & conſuetam appellationem, tum etiam ob Pharmacopœorum inſcitiam. Alij ab inuentore, alij à Martio menſe dictum volunt, quod eo tempore in regionibus calidis parari debeat, propterea quod herbæ incipiunt erumpere. Alij autem à Marte, quod hoc vnguentum ad Martem bellorum Deum referant antiqui. Conſtat enim ex rebus omnibus, quæ ad ferrum valent, ita vt Vnguentum Syderites appellari poſſit. Sed quocunque modo dicatur, vel a quo inuentum ſit,parùm refert,modo rectè paretur. Recipit multas herbas efficaciſſimas; & medicamentum eſt ad vulnera & vlcera, quæ cum frigiditate ſunt, vel in loco frigido, vel in laſſitudine & dolore partium dextrè accommodatum,valet. Vſurpatur non ſolùm ad hominum morbos, ſed brutorum animalium affectus, vt equorum, mulorum. Diu vero dubitaui,quam deſcriptionem illi hoc loco apponerem; an vulgarem,an Nicolai Alexandrini, vel aliorum Græcorum, quæ omnes inter ſe diuerſæ ſunt, tum in ponderibus, tum in ſimplicibus.Tandem viſa eſt illa Nicolai Alexandrini minùs vitiata, quæ eſt eiuſmodi,in Nicolai Præpoſiti exemplaribus.

Rec. Ceræ albæ, lib. 2.
Olij, lib.8.
Roris Marini,
Fol. Lauri, ana, vnci.8.
Rutæ, vnci.7.
Tamariſci, vnc. 6.
Ebrij,
Ebuli,
Sabinæ,
Balſamitæ,
Leliſphagi, id eſt, Saluiæ,
Ocymi,
Polij montani,
[a] Calaminthæ,
Arthemiſiæ,
Enulæ,
Betonicæ,
Branchę Vrſinæ,
Spargulæ minoris,
Herbæ Venti, id eſt, Parietariæ,
Pimpinellæ,
Agrimoniæ,
Abſynthij,
Herbæ Paralyſis,
Herbæ Sanctæ Mariæ,
Cymarum Sambuci,
Herbæ Craſſulæ, id eſt, Fabæ groſſæ,
Millefolij,
Semperuiui,
Chamedryos,
Centumneruiæ,
Centaurij minoris,
Foliorum Fragulæ,
Quinque-folij,
Herbæ Tetrahit, id eſt, Iudaicæ ana. vnci. 4. ſ.
Radic. Altheæ,
[b] Cimini Myrthi, ana. vnci.3.
Fœnugr. vnci. 1. ſ.
Butyri recentis, vnci. 1. & drach.2.
Vrticæ,
Violæ albæ,
Papaueris rubri,
Menthæ Saracenicæ,& alterius Menthæ.
Lapatioli,

Polytici,

Polytrici,
Cardui benedicti, quem Carduum Cœli vocant,
Antyllis, quam Yuam Moscatam vocant,
Oxytriphylli, qui Panis Cuculi vel Aleluya dicitur,
Crispulæ,
Camphoratæ, non Camphoræ,
*Medullæ Ceruinæ,
Morellæ, ana. vnci. ſ.
Adipis Vrsi,
Gallinarum,
Mastiches, ana. vnci. 1.
Thuris, vnci. ſ.
Olij Nardini, vnci 2. non vt alij habent, drach. 2.

Quid enim possunt ad tantam quantitatem alterius Olei, & tantam herbarum congeriem?

a *Herbæ istæ in Aduersariis explicantur.*
b *Cimarum Myrthi.*

Vnguentum Martiarum magnum Descriptionis Nicolai Alexandrini.

Rec. Ceræ albæ, lib. 10.
Ol. communis sextarios 6. id est, lib. 9. vel lib. 7. ſ.
Rorismarini,
Fol. Lauri, ana. lib. 2. ſ.
Amarici, id est, Sampsuci, lib. 2.
Esbrij, alias Ebuli,
Sabinæ,
Balsamitæ,
Ocymi,
Elelisphagi, id est, Saluiæ,
Polij,
Calaminthæ,
Arthemisiæ,
Enulæ,
Betonicæ,
Branchæ vrsinæ,
Herbæ venti,
Pimpinellæ,
Agrimoniæ,
Absynthij,
Herbæ paralyseos,
Herbæ Sanctæ Mariæ,
Cimarum Sambuci,
Herbæ Crassulæ,
Semperuiui,
Millefolij,
Chamedryos,
Centaurii minoris,
Centum neruiæ,
Rubi Indici, aut Phragariæ, ex sententia Cronibrugensis,
Fragulæ, Quinquefolii,
Herbæ Iudaicę, ana. lib. 1. ſ.
Radic. Altheæ,
a Cimimi, a *Alij melius legunt Cymarum Myrthi.*
Myrrhæ, ana. lib. 1.
Fœnugræ, lib. ſ.
Butyri, vnci. 5.
Vrticæ,
Violarum,
Papauer. rubr.
Menthæ Saracenicæ, &
Menthæ communis,
Lapathioli,
Polytrici,
Cardunceli,
Matris syluæ,
Marathri,
Yuæ Moschatæ,
Alleluya,
Lingue ceruinæ, *Linguæ.
Crispulæ,
Camphoratæ,
Styracis,
Medullæ Ceruinæ,
Adipis Vrsi,
Adipis Gallinacei, ana. vnci. 3.
Thuris, vnci. 2.
Ol. Nardini, vnci. 2. alias vnci. 1.

Herbæ omnes colligantur, quando ad incrementum venerunt, vt apud nos principio Maij, b & hoc vno aut duobus diebus, postquam sol radiauerit, & vsque ad meridiē, non postea. Diuidantur in partes paruas, & in vino generoso rubro infundantur, per 7. dies in loco calido, & moueantur semel in die. Octauo die decoquantur lento igne in balneo ferè ad consumptionem vini. Tunc ol. commune antiquum adde: paulopost butyrum cum axungijs, & medulla: deinde cola, c & abiectis herbis, adde collaturæ Ceram, & liquefacito: deinde & Styracem cum oleo Nardino, & puluer. Thuris & Mastiches. Sic omnia confundantur, & feruentur vsui. Hac ratione efficacissimum vnguentum acopum comparabitur: nam si alio modo pararetur, Styrax vreretur. Oleum Nardinum vires amittit, & Thus & Mastiche. d Sextarius hic pendet vnci. 15: nam mensuralis, octodecim continet. Amaracum in Alexandrino legimus: & Sampsucum, siue Maioranam interpretati sumus: nam Parthenium in causa fuit, quòd Maiorana scopis magis conuenit: Factum est hoc vnguentum ad tumores discutiendos, durities, ad articu-

lorum dolores: Eſt enim, vt breuiter dicam, acopum, quibus omnibus magis conuenit Maiorana: nam, vt Dioſcor. docet, acopis malagmatiſque calfaciendi gratia admiſcetur. Paulus autem eluxatis tumoribus conuenire ſcribit: Auget ſupitionem, quòd Amaracum inijcere in Alex. legitur: quanquam in vulgatis exemplaribus, itẽ Luminari maiore (Sampſucum) ponit: quod facit, vt audacius Sampſucum verterimus: Eſt enim nomen vagum, & commune Sampſuco, & Parthenio. In Nicolao non legitur (Tamariſcum) Luminare malus (Sampſucum Tamariſcum) ponit; nos verò, quia Nicolai Alexandrini lectionẽ prælegimus, nolumus addere, neque Rutam, quanquam in Luminari hiſpanico legatur, et conuenire poſſit: non enim propoſitum eſt omnes herbas, atque omnia medicamenta acopa hic congregare, ſed aliqua, quæ authori magis fuerint grata. Eſbrion vario modo interpretati ſunt: alij Maioranam ſeruare volunt: ſed quid ſit Eſbrion, apud Arab. neſcio: neque Saluia ponenda, neque Maiorana, nam Elelifphacos, id eſt, Saluia, ponitur poſtea, & Maiorana, nomine Amaraci, poſita eſt. quare puto mendum eſſe in lectione, vel in interpretatione. Quam cum melioribus exemplaribus lego (Ebuli.) Nam Græcus codex legit Ebuli nomine latino, vt ſæpe alijs vtitur. Eſbrion ſi Saluiã ſignificet, non debebat ponere Elelifphacon eſſe Saluiam ſylueſtrem, quæ eſt Verbaſcũ ſylueſtre Dioſc. Sed Græcus codex omnem hanc dubitandi occaſionem aufert, ſcribens (ἐσάσολυ) pro (ἐβυλα) nomine latino, vt qui frequenter vtatur alijs. In hoc vnguento caſtigauimus, quæ ſequuntur: & ne hoc citra rationem quis factum eſſe putet, rationes ſubiungemus: Quò autem poſſimus id faciliùs monſtrare, ſcopum vel vtilitatem, vel vſum huius vnguenti proponemus, cuius cauſſa hæc electa fuerunt medicamẽta ad id efficiendum. Primùm igitur vnguentum hoc ad calfactionem paratur, ad dolores podagricos, ad paralyſes, ad tumores, ad vlcera. Quòd ſi ita ſit, medicamenta calida & ſicca, quæ vim habent digerendi, eſſe oportet. Primùm legimus in exẽplari Nic. Præpoſiti vnc. 7. Rutæ, pro dr. 7. Rutáq; quòd efficax ſit, in maiori quantitate poneretur. Ordo etiã hoc oſtendit: primum fol. Lauri, vnci. 8. deinde Rutæ vnci. 7. & poſtea Tamariſci, vnci. 6. ſic in aliquo manu ſcripto leguntur: Nec valet, quod poſſunt dicere, qui omnia errata authorum volunt excuſare, quòd calida ſit multùm. Nam Roſmarinus & Laurus non minus calfaciunt, & ponuntur in maiori quantitate.

b In frigidis regionibus circa ſolſtitium æſtiuum.

c Efficatiora, colerata magis redduntur Olea aut vnguenta, ſi aliquantulum etiam cum herbis coquantur.

d Alijs Sextarius Olei pedet vnci. 18. Vini. vnci. 20.

Vnguenti Martiati deſcriptio emendata.

Cum huius nobiliſſimi vnguenti deſcriptiones conferrem, tantam inueni difficultatem conciliandi illas, vt omnibus prætermiſſis interpretationibus, & deſcriptionibus, hanc tradere, quæ magis ſcopis & vtilitati reſpondere vederetur, ſtatuerim. Videbunt ſtudioſi, qui rationes noſtras expendere voluerint, nec eſt, quòd me reprehendant, cur illam Alexandrini non receperim; nam non caret mendis & dubijs. Habet Eſbrion & Saluiam, quanquam vulgus putat eaſdem eſſe, & omnes interpretantur Conſeruam Eſbrij, Conſeruam florum Saluiæ, niſi quis velit dicere flores alio vocabulo, alio herbam appellari.

Rec. Ceræ flauæ, lib. 2.
Olej, lib. 8.
Roſmarini,
Foliorum Lauri, ana. vnci, 8.
Rutæ, vnci. 7.
Amaraci ceu Maioranæ, ſiue Eſbrij, vnci. 6. ſic legendum, non Tamariſci aut Ammoniaci, vt aliqui: nam Tamariſcus nulla ratione conuenit, quanquam iuuet ſplenem: neque Ammoniacum, quia inter herbas non repoſuiſſet: quare (Amaraci) legendum, quod eſt Maiorana. Parthenium enim hic exponere non conuenit, & amoto (th) remanet, Amaraci. Eſbrij ſecundum aliquos Idem eſt cum Maiorana: alius Maioranam ad horum expoſitionem addiderat. Sic orta eſt illa confuſio, vt pro vna herba, tres aliqui ponant Tamariſcum, Maioranam, & flores Saluiæ, pro Eſbrio.

Sabinæ, Balſamitæ, ſiue Menthæ aquaticæ, Siſymbrij.

Sunt qui legendum putant, Balſamitæ, vt ponatur illa herba, quæ poma fert rubra, quæ magnam in conuulſionibus vim habent, & neruorum doloribus ob vim Balſamo ſimilem tributam conſolidandi. Balſamine dicitur. Fructus vero pomum eximium & mirabile, Gallis (*Pommes de merueilles*) Erit efficacius vnguentum ad vulnera & dolores, ſi quis ea vti voluerit. Liberum tamen relinquo.

Elelifphaci) Sic legendum Græci docent, à quibus ἐλελίσφακος, Saluia vocatur, non, vt vulgò, Liliphagos. Conuenientiſſima herba, vtilis vulneribus, compeſcendo ſanguinem: purgadiſq;

gandisq; vlceribus tetris, vt Diosc. docet lib. 3. cap. 32.

Ocimi, siue Basiliconis maioris, Polij. Sunt qui montanum desiderant: sed quod ad mare nascitur, magis odoratum, & efficacius: ab antiquis Cretium laudatum, quod in insula nascatur; quod emplastri modo appositum, vulnera conglutinat, vel, vt quibusdam placet, viride hoc facit: Siccum maleficis vulneribus medetur.

Calaminthæ, Arthemisiæ, Enulæ, Bethonicæ, Branchæ vrsinæ, Spargulæ, Aparinæ, herbæ Venti.

Anemone, vocatur herba Venti, cuius multæ sunt species apud Græcos, vt videre est, cap. de Anemone: Sed præter illas species Othonna herba apud Dioscoridem Anemone, idest, herba Venti, dicitur, quam nos suspicamur esse Othonnam, & legitur melius, Menta, pro Eruca, quam alij putant*Clymenon. Nos illam ipsam, quam Arabes Mentham maiorem putamus: quæ si Clymenō est, non potest nō conuenire; vt quæ profluuia sanguinis infrenet, & folia vel siliquæ vulneribus recētibus imposita, ad cicatricem perducat. Hanc ego ponendam censeo, non Græcorum Anemonem, quia hæc compositio multas alias herbas habet, quę ab antiquis mutatæ sunt, vel incognitæ, vt quæ sequuntur. Pimpinella, vim aliquam siccandi habet, & leuem astringendi, refrigerandiq; antiquis incognita. Agrimoniæ.] Hanc aliqui prætermiserunt. Absynthij, herbæ Paralysis, siue Primulæ veris, quæ est ex genere Verbasci, & ad aliorum differentiam odoratū Verbascum appellant. Herbæ sanctæ Mariæ, Multæ sunt herbæ hoc nomine, vt Parietaria, Persicaria, quæ nimiùm acris est, & mordax. Alia est herba, quam aliqui vel Costum hortensem, vel Eupatoriam Mesuæ putant, quæ in vijs vliginosis crescit, flore luteo. Cymarum Sambuci, herbæ Crassulæ, siuæ Fabæ inuersæ, quæ Telephion dicitur, hic vsurpāda: nā Telephion præterquam quod vitiliginem albam cutat, medetur vlceribus telephijs, id est, malis: siccat enim ad tertium gradum, si Gal. credimus, & detergit. Semperuiui, Millefolij, Chamedryos, Centaurij minoris, Centum neruiæ, id est, Plantag. minoris, fol. Phragulæ, Quinque folij, herbæ Iudaicæ siue Syderitis, ana. vnci. 4. radic. Altheæ, Cymarum Myrthi ana. vnci. 3. Fœnig. vnci. 1. s. Butyri recenris lib. 1. & vnci. 2. Vrticæ, Viol. albæ, quam Græci Leucoion vocant, quæ magis cōuedit, quam purpurea, quæ refrigerat & humectat, quod in hoc vnguento non est necessarium: verùm lutea, vel viol. Leucoion podagricos iuuat, rimas sedis curat, maxime flores. Pap. rub. Menthæ Sarasenicæ, vel alterius, Lapatioli, Polytrici, Cardunceli, siue cardui benedicti, Matris syluæ, siue Caprifolij, seu Periclymeni, Valerianæ, quā maturellam barbari vocant, alij (Mararri) legunt, sed falso: Valerianā, siue Phu ad dolores & potissimùm lateris valere scribit Diosc. Iuæ Moscatæ pro herba Moschata legendum: est autem Antyllis apud Diosc. quæ quia vulneribus medetur, hic ponitur. Alleluya siue Oxytriphylli, Linguę Ceruinæ, Crispulæ, quam Abrotanum fœminam dicunt, alij Buphtalmum, alij herbam Cancri, quæ Heliotropiū minus dicitur, vel vt alijs placet, Ceterach. Sed non multum refert, vtra ponatur. Helyotropion plures vires habet huic instituto accommodatas. Camphoræ vel, vt alij melius Camphoratæ; Camphoratam autem herbam alij putant Abrotanum esse: Verum est alia humi serpens, folijs minutissimis, quam nostri Caniqhoratam ab odore vocauerunt. Illa ad naturam Millefolij accedit, & ad vulnera magnā vim habere docet experientia: quare vulgarem Camphoratam, antiquis incognitam, ponendam puto. Camphora vero, quod sit tenuium partium, & potenter siccet, non videtur conuenire: Auget suspitionem, quod Styrax postea sequitur: Styracis Calamintæ, Medulæ Ceruinæ, Adipis Vrsi ana. vnci. s. Sed in quibus locis non reperitur Medulla Cerui, Apri substitui poterit, vel Tauri, Adipis Gallinæ, Mastiches ana. vnci. 1. Thuris vnci. s. Olei, Nardini vnc. 2. Ratio conficiendi talis esse debet, vt sit efficacissimum. Colligantur omnia eo tempore, quo perfecta sunt, in qualibet regione: nam in calidis Vere parari debet: In frigidioribus non ante festum diui Iohannis. Colligantur autem vno vel duobus vel tribus diebus; colligendo prius humidiores, vel frigidores, vel quarum succus viscidus & lentus est: quæ verò sunt odoratæ, & tenuium partium, vltimo loco: quare primùm radices, Semperuiuum, Crassulam vocatam, Matris-syluam, Papauer rubrum, Centumneruiam, cymam Sambuci, Papauer nigrum: deinde quære alias omnes, si possint vno aut duobus diebus colligi. Parùm refert, modò in coquendo ordo seruetur; vt prius coquantur, quæ maiorem coctionem ferre possunt, & quæ à nobis sunt annumeratæ, colligendæ sunt in prima die. Sustinent decoctionem rad. & frigidæ herbæ & crassæ, & quæ duræ sunt & adstringētes. Ob id adijciuntur radices Altheæ, Semperuiuum, Telephium, Papauer nigrum, & album, Branca Vrsina, folia Lauri, Sabinæ, Pimpinella, Centumneruia,

*Clymenon, siue aquatica Betonica Anglorum, vulneraria est efficacissi, vide Stirpium nostrarum illustrationes.

Colligendi tempus.

neruia, Quinque folium, folia Myrthi, lapatioli, cardunceli, Lingua ceruina, Agrimonia, Vrtica. Secundo loco ponantur Ruta, Absynthium, Arthemisia, herba Venti, Alleluya, siue Oxytriphyllum, Camphorata: Vltimo odorata, vt yua Moschata, Menta Saracenica, Centaurium minus, Chamedrys, Millefol. & aliæ. Frequenter contundendæ, vel cultro diuidendæ sunt in paruas. Infunde in diuersis vasis, vt sunt disposita, & diutius, quæ duræ sunt & siccæ; *nam infusionis & coctionis eadem est ratio. Infundantur Vino odorato antiquo, rubro, tenui, vel albo dies 8. ab infusione radicum. Coquantur sensim lento igne, semper mouendo. Cùm vinum incipit minui, & herbæ maiorem locum occupant; Oleum inijciendum, & coquendum donec vinum quasi absumptum sit; Cui butyrum & axungias adiungere possumus. Colandum & exprimendum exactè: Colaturæ calidæ Cera liquetur; qua liquefacta, misce Mastichem, & Olibanum, Styracem, & oleum Nardinum, exagitando semper extra ignem, donec in linimentum coagulatum fuerit, vel vnguentum. Reponatur in vase, & seruetur diligenter. Si in vase æneo reponatur, efficacius erit ad vulnera antiqua & vlcera. Seruetur in parte inferiore officinæ coopertum. Hoc vnguento carere non debet. Durat in tres annos, vel plures, si bene seruetur coopertum. Hoc sufficeret pro vnguento Aragon, & vnguento Agrippæ, pro Dialthea, vel contra. Sed quia sunt in frequenti vsu, apponemus illa quatuor vnguenta calida vocata.

*Nota.

L'Obel) Vnguenti Martiati Rondelletij & Monspeliensium emendata descriptio alia.

Etsi innumeris typographicorum mendis descriptiones Martiati vnguenti vindicauimus: subdidimus tamen aliam à Rondelletio castigatam, quam Pharmacopœi peritiores Monspelienses parare solebant nostro tempore, superstite adhuc Rondelletio, ambagiosis & ambiguis barbaris herbarum nominibus valere iussis.

Rec. *Ceræ nouæ, lib.* 2.
Olei Oliuarum, lib. 9. (*requiruntur libræ* 4. *Ceræ & Olei lib.* 18)
Summitatum Rorismarini,
Lauri, ana. vnci. 8.
Foliorum Rutæ, vnci. 7.
Maioranæ, vnci. 6.
Radicum Iridis recentium,
Bryoniæ,
Helenij,
Altheæ, ana. vnci. 5.
Saluiæ cum flore,
Sabinæ,
Menthæ vtriusq.,
Balsamitæ siue Sisymbrij,
Mentastri,
Ocimi,
Polij montani vel Marini,
Calaminthæ montanæ,
Arthemisiæ,
Pimpinellæ Gallicæ,
Betonicæ,
Hyssopi,
Lauendulæ cum floribus,
Athanasiæ maris, id est, Tanaceti Offici.
Millefolij,
Agrimoniæ,
Absynth. vulgaris aprico loco collecti,
Chamædryos,
Chamæpiteos,
Syderitis,
Cymarum Ebuli,
& Sambuci,
Laueris,
Pulelegij Ceruini vel Regalis,
Thymi,
Satureiæ,
Serpilli,
Spergulæ,
Aparinæ,
Brancæ Vrsinæ,
Clymeni,
Centaurei minoris,
Hyperici,
Foliorum & rad. Asari,
Foliorum Ciclaminis,
Abrotani maris,
& Fœminæ,
Costi hortensis, &
Agerati,
Personatæ,
Cardui benedicti,
Stœchadis citrinæ, &
Arabicæ,
Radicum Phu,
Origani,
Marrubij, ana. vnci. 4.
Vrticæ,
Cymarum [a] *Myrthi,*
Fœnigræci,
Matrisyluæ,
Oxytriphylli,
Linguæ ceruinæ aut

[a] Alij habent Cimini & Myrrhæ, sed videtur legendum Myrthi.

Ceterach

Ceterach,
Telephij,
Rad. Aristolochiæ clematis, ana. vn. 3.
Styracis Calamitæ,
Medullæ Ceruinæ,
Vitulinæ,
Adipis Vrsinæ,
vel Taxi,
Gallinæ,
Mastiches,
Thuris,
Olei Nardini, ana. vnci. 2.
Butyri, vnci. 10.
fiat Vnguentum vt artis est.

Secundum hanc descriptionem fideliter Martiatum Vnguentum parauit annis elapsis Londini me præsente gener meus Ludouicus Myreus Pharmacopœus peritissimus, omniumq; Pharmaceutices partium callentissimus; Pharmacopœo quippe genitore satus, & a teneris, non modo domi, sed etiam inter politiores nitidioresq; Germaniæ artifices educatus; tamen exploratione compertum habemus, duplicem huius vnguenti quantitatem Olei & Ceræ vix sufficere aut respondere proportioni herbarum, quia mediam fere partem inter coquendum absorbserunt: Vnde sanè quã necessarium sit præceptori medico hæc vidisse & nosse, docemur, vt artificosè & methodicè possit sua medicamenta præcipere. Sed quia nullus melius hæc Coudenbergio nostro Pharmacopœo Anterpiano doctissimo possit docere, eius verba hic subdere visum fuit.

Pet: Coudenbergij schola in Vnguentum Martiatum apud Val. Cordum, &c.

Olei lib. 6.] Petrus verò Coudenbergius lib. 24. sumendas esse censet.

*Itaque cùm Cordus hoc in vnguento suo ex censu, Olei hic libras sex tantum, ad herbarum materialiùmuè libras plures, duodecim (qua quantitate vix madescerent) accipiendas suasisset, vt adhucdum eius in contextu sonant verba, ego vero multas addens olei libras, ex sex vigintiquatuor effeci, & necdum sufficere pro tantæ materiæ copia scio; si Oleo, vt regula & ratio docent, materiæ sunt contegendæ. Simili insuper cæcitate, vt in hoc vnguento omnes dispensatoriorum concinatores vsi sunt, in vnguento Martiato magno. Vbi enim Nicolai Alex. aliorumq; exemplaria, olei sextaria sex admodum macrè legunt; ego sexaginta sex multò pinguiùs, necessario reposui; rationes, errorumq; causas hic præteriens. Boe ce Deus, tot tantosq; aristarchos mirum est tanta laborare coryza, vt tantum interuallum, nempe à sex ad sexaginta sex, á sex insuper ad viginti quatuor, non olfecerint, adeoq; euidentes res animaduertisse neminem. Hinc vt quantum in reliquis neglectum fuerat, colligere facilè queas; quod asserisci præter omnium scio expectationem, ita frequentes, locorum non omnium, sed præcipuorum tantum, in hocce tam exiguo enchiridio animaduersorum indicatiui demonstrare possunt. Quocirca vt ingenuè quid sentiam tandem proferam, reiq; summam semel explicem; tot inter hodie dispensatoriorum diuulgatores fastu turgidos, nullum pene digni quid Pharmacopœis consarcinasse protulisseq; video, nihilq; ferè præter aliorum ignauias transcripsisse, ac in suas chartas transfudisse, acta egisse; eerata & ineptias, erratis atque ineptijs accumulasse comperio: ita vt posteriora prioribus etiam nonnunquam deteriora Pharmacopœisq; inutiliora esse conspiciantur.**

* Idem sentiendum hodie de herbarum indoctis collectoribus Pseudo-botanographis.

Vnguentum Aragon Nicol.

VNguentum Aragon calidius est supradicto, & facilius paratur, quia paucioribus sed efficacioribus constat.

Rec. *Radicum Cucumeris agrestis, vnc. 8.*
* *Pulicariæ maioris vel minoris, vel Conisæ vtriusq;,*
Laureolæ, ana. vnc. 9.
Calaminthæ montanæ, vnc. 6.
Rosmarini,
Maioranæ,
Radicis Ari,
Serpilli,
Rutæ, ana. vnc. 4. s.
Foliorum Lauri,
Saluiæ
Sabinæ, ana. vnc. 4.
Radicum Bryoniæ, vnc. 3.
Pyrethri,
Euphorbij,
Piperis,
Zingiberis, ana. vnc. 1.
Mastiches,
Olibani, ana. drach. 7.
Olei communis lib. 5.
Ceræ, lib. 1. vnc. 3.
Butyri, vnc. 4.
Olei Laurini
Adipis Vrsinæ, ana. vnc. 3.
Petrolei, vnc. 1.
Olei Muscelini, vnc. s.

Hoc Vnguentum eo ordine debet disponi, quò

quò meliùs & faciliùs difpenfetur. Radices reponendæ in primo ordine, vt prius decoquantur. Addidi Bryoniæ rad. quia folia nullam vel paruam facultatem habent inftituto accommodatam: et ne Pharmacopolæ folia vfurparent, addidi accipiendas effe rad. Expunxi, quod poffet dubitationem facere, nempe, agnini. Legimus enim radic. Cucumeris Afinini, non agnini. Qui fic legendum cenfet, decipitur, nam agninus Cucumer, alius eft à Cucumere Agrefti, qui efficaciffimus eft: agninus autem inefficax: qui in hortis feritur frequentiffimus in Hifpania; à qua regione aliqui nobis attulerunt, & incipiunt colere in horris quorundam nobilium: eft autem tenuis, fed longus, & ad anguis vel ferpentis modum contorquetur & humi ferpit. Hoc etiam in folijs feci, ne deciperetur parùm cautus. Vnguentum iftud pro vnguento de Ciclamine vfurpari poteft, addendo Colocyntid. Diagredij, & fellis Bouis, drach.1. pro vnci.1. Vnguenti & fucci Cyclaminis, vnc.f. Si vngatur vmbilicus & venter; laxabit ventrem, & vermes deijciet, & aquam hydropicorum purgabit. Si ventriculus contangatur, excitabit vomitionem; alui fubductionem, fi in emunctorijs coxarum, & in planta pedum adhibeatur.

In Vnguentorum & Oleorum parandorum ratione, Radices (quemadmodum flores, fructus aut femina, quia non omnes eodem, fed varijs anni temporibus proueniunt, florent aut vigent) effe legendas in fummo virium vigore, & infundendas, decoquendafq; Balneo in f. q. olei aut adipis in futuro vnguento præfcriptæ, fuaderem; quemadmodum fieri folet in condiendis & afferuandis gemmis, Oculis Populi vocatis, in Populneo Vnguento, in vnum aut alterum menfem, donec herbæ omnes aut flores in fua efficacia ad manum fint. Sed ne longiore infufione fitum ducant, rancefcant, exuanturq́; odore fuo & viribus, vt Pharmacopolarum ignauia fæpe euenit; colari poterunt, & abfumpto fuperfluo humido, calore Balnei, vafe optimè occlufo afferuari.

Vnguentum Populeum.

In hoc celebri unguento Radicem Cucumeris fyl. ab vnc. 4. f. ad vnci. 8. auximus, foliorum loco; quia radices funt herba efficaciores; Sed fi quis tempore quo vigent folia addere velit; per nos fane licebit: modo fideliter omnia à Seplafario peragantur, per quem operatur Medicus, ei fidem adhibens, tanquam manibus fuis: eft enim Manus Dei Medicus; & fidus perituſq; Pharmacopœus & Chirurgus, Medici manus dextera.

Butyrum rubrum potabile Officinarum.

H*Oc rubrum Butyrum fubnectere vifum fuit, quia apud fuperiores & inferiores Germanos Belgas in frequentiffimo vfu eft ad puerorum eliciendaex anthemata.*

Extat apud Cordum defcriptio, fub Vnguenti potabilis nomine, fed mutilata. Radices Anchufæ, quæ colorem ruberrimum conciliant, omifit, & Rad. Erithrodani vnc. 1. tantum cum Caftoreo, loco Mumiæ appofuit.

Rec. *Butyr, Menfis Maij recentis fine fale, lib. 3.*
Radicis Anchufæ fiue Bugloffi anguftifolij filueftris quorundam,
Rad. Erithrodani, fiue Rubiæ tinct. ana. vnc. 4.
Mumiæ, Spermatis Ceti,
Rad. Tormentillæ, ana. vnc. 1.
Vini rubri, lib. 2.
Bulliant fimul ad vini confumptionem, & colentur.

Exhibetur pueris à drach. 1. ad drach. 2. ex Cereuifia; Adultis autem ad confolidandas læfiones internas ex cafu, maiori dofi. Hoc Butyrum in memoriam reuocat efficaciffimum & comprobatum Butyri Balfamum.

Emendata longè prætiofiffimi Balfamini Butyri defcriptio; præcipitatis, ex equo delapfis, contufis, & internè aut externè læfis, vtiliffimi & fæpe à me experti; quo Principes Germaniæ vt Auraicus, & alij quidam carere noluнt. Vnguentum Reginæ (Hungariæ fcilicet Mariæ, inuicif. Caroli V. fororis) dixere, Alij Butyrum Meliffæ vocarunt.

Rec. *Rad. Gentianæ, vnc. 2.*
Ophyogloffi,
Saniculæ,
Alchymillæ,
Flo: Hyperici,
Amara dulcis,
Glafti, ana. M. 2.
Nummulariæ,
Pyrolæ,
Veronicæ, ana. M. 1. f.
Lunariæ racemofæ, aut eius loco Ophyogloffi,
Botryos,
Betonicæ,
Meliffæ,
Arthemifiæ,
Pilofellæ,
Millefolij,
Cymarum Lauri,
Rofmarini,
Maioranæ,
Gallitrici,
Saluiæ,
Lauendulæ,

Abfynthij,

Absynthij,
Apij,
Sem. Melanthij Rom:
Plantaginis vtriusque,
Agrimoniæ,
Bugle,
Prunellæ,
Rutæ,
Bellidis,
Vrticæ,
Hyssopi,
Centaurei minoris,
Tanaceti,
Trifolij acetosi,
Rosarum rubearum
albarum, ana. M.1.
Nuces Cupressi,
Glandes Quercus, ana. 4. N°.
Butyri recentis, lib. 3.
Coquuntur in Balneo ex arte & colantur.
Aliqui addunt Ceram nouam,

Vnguentum Dialtheas,

DVplex est apud Nicol. Vnum compositum, aliud minus compositum, quod simplex vocatur. Sed compositum communiter paratur. Ob id tale hîc describemus.

Rec. Rad. Altheæ, lib. 2.
Seminis Lini,
Fœnig. ana. lib. 1.
Scyllæ lib. ſ.
Olej Oliuarum, lib. 4.
Ceræ, lib. 1.
Terebinthinæ,
Gummi Hederæ.
Galbani, ana, vnc. 2.
Colophoniæ,
Resinæ, ana, lib. ſ. siue vnc. 6.

Rad. & semina omnia conterantur; infundantur, per quatuor dies in sufficienti parte aquæ & vini: deinde coquantur, donec incrassescat mucago, Coletur. Expressæ muccaginis libræ duæ, coquantur vsque ad succi consumptionem cum ol. quibus adde Ceram, qua liquefacta adde Terebinthinam, Galbanum, & Gummi Hederæ, Vltimo loco ponatur Colophonia, & Resina puluerisatæ: refrigeratum vsui serua.

Galbanum dissoluatur in mucagine & vino & ex arte alijs permisceatur.

Vnguentum Agrippæ,

VNguentum Agrippæ, á Nicol. traditum, eandem facultatem habet, cum Dialthea: sed quia infreqventi vsu est, ad emolliendum, & quia minori impensa parari potest, subiunximus, & in officinis parandum censemus.

Rec. Rad. Bryoniæ, lib. 2.
Rad. Cucumeris agrestis, lib. 1.
Scyllæ vnc. 6.
Rad. Iridis, vnc. 3.
Rad. Filicis, vnc. 2.
Rad. Ebuli,
Tribuli marini, ana. vnc. 1. ſ.
Olei antiqui, lib. 4.
Ceræ nouæ flauæ, vnc. 15.

Parabitur hoc modo. Radices diligenter detergantur à pul. Incidantur in frusta, infundantur in ol. per 7. dies, deinde decoquantur, donec rad. molescant, & succum deponant. Decoctio coletur, & fortiter omnia exprimantur: Col. adde Ceram flauam, non albam, vt vulgaria exemplaria habent, quia minus emollit: Vbi refrigeratum fuerit, vsui serua. Non eligimus ol. commune, sed antiquum, quòd sit magis tenuium partium, & ad digerendum accommodatius, & emolliendum, viscosis istis permixtis. Hoc autem scire oportet apud Diosc. nullam mentionem fieri de tribulo marino, sed tantum de aquatico, & terrestri. Hîc si non est ex Tribulorum genere, est ex Etyngiorum & Eryngiorũ loco Tribuli marini poni possunt. quare qui procul á mari sunt, sic hoc parari oportuerit; pro Scylla Cæpam, & pro Tribulo marino Eryngiorum radicem vsurpare possunt, pro Scylla Pancratium, & è contra, & pro Scylla Cæpa antiqua.

De Vnguentis Pectoralibus.

AD Pectus parantur vnguenta laxantia, lenientia, quibus etiam ad laxandas partes induratas & tensas emolliendas vti possumus. Post illa emollientia & digerentia subiunximus, & propè vnguentum Agrippæ collocari debent: Sunt autem tria nominibus distincta, quorum vnum Pectorale dicitur á parte: alterum a materia, vt Vnguentum ex adipibus: tertium quod minus laudandum, magis tamen vsurpatur á Medicis, Resumptiuum dicitur; cuius descriptionem ponam, & explicabo, vt intelligant illud minus accommodatum thoraci, quàm Pectorale, vel de Adipibus, & quòd de Adipibus melius est, & quo velim Medicos vti: Sed primùm videamus, quale sit apud nos Resumptiuum; tam frequenter á nostris Medicis vsurpatum,

Vnguentũ Resumptiuũ descriptione vulgata.

Rec. Axungiæ porci recentis sine sale, vnc. 4.

Axungiæ Anſeris,
Gallinæ,
Anatis, ana. vnci. 2.
Oeſipi humidæ, vnc.ſ.
Ol. Cham.
Violati,
Anethi, ana. vnci. 2.
Butyri recentis, lib. 1.
Ceræ citrinæ, vnc. 6.
Muccag. Tragacanthi,
Cydoniorum,
Seminis Lini,
Biſmaluę,
Gummi Arabici, ana. vnc. ſ.

In hoc vnguento multa ſunt reprehendenda, vt ſit vnguentum Pectorale vel malacticum. Primùm quòd ex Cera alba parari non debet: ſed ex flaua: quare ſi quis parare velit, flauam vſurpet: omnia enim relaxantia, emollientia, digerentia, concoquentia, dolores frigidos ſedentia, ex cera flaua parari debent: quæ verò ad aſtringendum, refrigerandum, indurandum, & ſiccandum, ex alba; quæ fridior & magis ſicca & aſtringens. Aliud maiore reprehanſione dignum, quòd muccagines frigidas & conſtringentes recipit cum calidis relaxantibus, vt Gummi Tragacanthi & Arabici, ſeminis Cytoniorum: Quare putarem ego illas eſſe expungendas, & muſcilagines augendas Lini, & rad. Biſmaluæ ad vnc. 1. Quòd ſi muſcilaginem Fœnig. adiungere viſum ſit, ad vnc. ſ. non erit abſurdum, & pro ol. Viol. ol. Amygdal. dulcium ponere. Sic erit ergo veri Vnguenti Reſumptiui deſcriptio caſtigata. Ex huius Vnguenti caſtigatione apparet caſtigatio illius pectoralis vnguenti, quod muccaginem recipit Pſyllij, Tragacanthi, & Gummi Arabici. Hæc emplaſtica digeſtionem impediunt, obſtruendo poros, & potius ſuppurant, calidis & temperatis permixtis: & partem tenſam retinent, quod in doloribus & potiſſimùm pectori *a.* aduerſum eſt, ob reſpirationis neceſſitatem.

a. vtinam hæc obſeruarentur à Medicis & Magiſtris Criticis,

Rec. Axungiæ Porci recen. ſine ſale, vnc. 4.
Axungiæ Anatis,
Gallinæ,
Anſeris, ana. vnci. 2.
Ol. Amygdal. dulcium,
Chamæmelini,
Anethini, ana. vnci. 2.
Butyri recentis, non ſaliti, lib. 1.
Ceræ flauæ, vnc. 6.
Muccaginis ſeminis Lini, & rad. Biſmaluæ, ana. vnc. 1. ſ.
Fœnig.
Oeſipi humidæ, ana. vnc. ſ. miſce, fiat

Vnguentum Reſumptiuum.
Talis erit pectoralis vnguenti deſcriptio.

Vnguentum Pectorale.

Rec. Ol. Amygdal. dulcium, vnc. 4.
Ol. Cham.
Viol. ana. vnc. 3.
Axungiæ Gallinæ,
Anatis, ana. vnc. 2.
Butyri recentis, vnc. 6.
Ireos puluerifatæ, drach. 2.
Croci, drach. ſ.
Ceræ citrinæ, vnc. 3. miſce, fiat vnguentum.

Quamuis in alio vnguento Reſumptiuo ol. violaceum expunxerimus, ab iſto tamen expungendum non eſt, quia refrigerat citra aſtrictionem, & laxat, & dolores lenit. Ob id hoc parandum pro inflãmationibus pectoris, & coſtarum doloribus. Erit medium inter Reſumptiuum ſuperius, & vnguentum ex Adipibus, quod magis ſimplex eſt, accommodatiſſimum in inflammationibus pectoris, & conſtrictione, ad concoctionem & expectorationem.

Vnguentum ex Adipibus.

Rec. Adipis Gallinæ,
Anſeris,
Anatis, ana. vnc. 6.
Butyri recentis tantundem,
Ceræ citrinæ, vnc. 4.
Ol. Chamæm.
Amyg. dulcium, ana. vnc. 3. miſce, fiat linimentum, ceratum vel vnguentum. Accommodatiſſimum eſt hoc vnguentum in inflammationibus pectoris & coſtarum, & conſtrictione pectoris, ad concoctionem & expectorationem.

Vnguentum de Bdellio.

VNguenta ad indurationes, in hac parte conſequenti, ordine doctrinæ, collocabimus, in quorum numero eſt vnguentum de Bdellio, & vnguentum paruum de Cyclamine, ſeu de Arthanita.

Rec. *a.* Bdellij, drach. 6.
Euphorbij,
Sagap. ana. drach. 4.
Caſtorej, drach. 3.
Ceræ citrinæ, drach. 15.
b. Ol. Chirini, ſeu Leucoj lutei, vnc. 10.
Fiat vnguentum: Paretur in hunc modum.

Bdellium

Bdellium & Sagap.dissoluantur in aqua Vitis Agrestis; Castoreum & Euphorbium in aqua calida. Cera liquescat in oleo. Omnia misceantur, & fiat vnguentum. Hoc dispensari potest omni tempore: quare non est dispensandum, nisi quando imperatur. Non solet, nisi in conuulsionibus & rigoribus neruorum præscribi, in quibus, oleis & remedijs mitioribus est vtendum; interea, dum alia parantur. In hoc maluimus apponere oleum ex Leucoij floribus paratum, quàm Iasmino, quia raro paratur, neque in omnibus locis reperitur: sed Leucoium in omnibus locis reperiri potest, & sunt similia facultate. Hoc autem vnguentum difficilè paratur ob penuriam Bdellij; nam quòd pro Bdellio ostendunt, est Myrrha vera, quæ vngues habet, & est subflaua, vt Dioscor. descripsit. Inter Myrrham, aliquando partem Bdellij inuenimus. Sed difficillimè discernitur à Myrrhæ *a.* specie, quæ Bdellij more lentescit, cùm masticatur, vel digitis tractatur & malaxatur; estque concolor, quasi colore Aloes. Verùm cum non multū differat Bdellium à Styrace, vel Myrrha, poteris ex illis parare, maximè ex illa, quæ concolor est, & lentescit: Vel vti succedaneo antiquorum, quo in externis remedijs magis, quàm internis vtebantur. Est autem *b.* Propolis vera, quæ eodem modo lentescit, si digitis fricetur, odore fermenti: est enim acida, & in rimis & foraminibus aluearum reperitur. Neq; Mel est, neque Cera, sed ex oculis populi, vel Betulæ, vel aliarum arborum, quæ Resinam reddunt ab apibus decerpitur. Sunt nonnulli, qui sordes aluearıorum vsurpant, sed malè, & multò peius antiqui Ceram albam pro illa vsurpabant, quæ frigida est, & sicca, indurans potius, quàm emolliens. Poterit itaque facilius, & minori impensa parari.

Vnguentum paruum de Arthanita, seu de Cyclamine.

Rec. Succi Cyclaminis,
Muccag. rad. Filicis,
Succi Ebuli, ana. vnc. 9.
Succi summitatum Thamarisci, vel Sambuci, vnc. 2.
Oesipi *a.* humidæ, drach. 5.
Ol. Irini, lib. 2.
Bdellij,
Ammoniaci, vnc. 1. ſ.
Ceræ flauæ, vnc. 6.
Corticis rad. Capparis, vnc. 1. ſ.
Spicæ Nardi, drach. 3.

In Gallia, & alijs locis, vbi Thamarisci succus haberi non potest, succus Sambuci substitui potest. Hoc enim succedaneo vsus est Gal. lib. 9. de compos. phar. secundum locos. Paratur autem hoc modo. Bdellium, & Ammon. dissoluatur cum aceto Scyllitico: Succi cum ol. bulliant ad aliquam consumptionem. Deinde Ceram adijce, qua liquefacta, Ammoniacum & Bdellium dissolue, in fine Spicam: Fiat vnguentum. Hoc in frequentiore vsu est, quàm magnum, quod paratur ad laxandum ventrem, & ad vermes occidendos deijciendòsque. De illo postea agemus, si aliqua alia vnguenta, quæ ad horum naturam accedunt, aliqua ex parte tradiderimus.

Vnguentum fuscum Nicolai.

Rec. Ol. communis, lib. 1. ſ.
Ceræ nouæ, vnc. 4.
Colophoniæ,
Picis naualis,
Sagap. ana. vnc. 2.
Mastiches,
Galbani,
Thuris,
Terebinthinæ, ana. vnc. 1. misce, fiat vnguentum.

a. Myrrhæ & Bdellij differentia.

Hoc vnguentum semper parari potest; quare sufficit habere paruam quantitatem. Vtile est ad trahendum, emolliendum, digerendum, concoquendum crassos humores: sed illud animaduertendum est, quòd antiqui Colophoniam vocabant à Colophone regione: nostri Colophoniam vocant Resinam, vel Terebinthinam, á qua extractum est ol. Terebinthinæ: Resina est multùm frixa, & minus pinguis. Pix naualis, Pix dicitur, quæ è nauibus derasa est, quæ ob fæcum admixtum, & salsuginem maris, aliam facultatem habet, quàm recens, & simplex: hæc minus maturat, magis siccat; quare in vlceribus, vt Colophonia, magis conuenit. Suaderem, vt posthac naualem aderent è nauibus, & hæc tantùm *a.* naualis vocaretur, alia, communis Pix tantùm ad differentiam, vt Antiqui solebant. Non enim naualis, quòd nauibus apponatur, sed quòd apposita fuerit, dici debet.

b Propolis.

Pix naualis qualis.

Vnguentum Basilicum maius.

a. Vnc. 5. pro drach. 5. malè legunt.

Basilicum vnguentum, quasi dicas Regale, Magnum ad differentiam Minoris, recipit concoquentia & digerentia. Vsus est in abscessibus detergendis, in quibus aliquid suppurandum, concoquendum, detergendumq; & in vulneribus, quę sine inflammatione, aut intemperie calida sunt. Hoc carere possumus, si

aureum habeamus; nam cum eo conuenit, atque etiam efficatius eſt.

Rec. Ceræ flauæ,
Reſinæ Pini,
Sæui Vaccini,
Picis naualis,
Glutinis piſcium, quod Ichthyocollam vocant,
Olibani,
Myrrhæ, ana.vnc.6.
Picis, vnc.3.

Hoc non eſt diſpenſandum, quia non eo frequenter vtuntur Medici, & non immeritò, cum Aureum id præſtet, eiuſque deſcriptio ſit magis efficax, & integra: hæc autem in multis exemplaribus incerta eſt; nam Picem bis ponit, & incerta eſt doſis: quia dicit, Picis vnc.4. & aliorum, ana. vnc.ſ. quod fortè ſic legendũ eſt. Alij Picis vnc.3. aliorum verò vnc.ſ. vt monmonſtret diuerſam eſſe deſcrip:in facult. declaratione falſum docet: dicit enim conferte vulneribus, in quibus eſt calfactio. Sed id facilè caſtigare poſſumus, ſi negationem addamus.

Caſtigationis L'Obellij, Vngentum Baſilicum Minus, Meſ. vſitatius. Conuenit cum Tetrapharm: Galeni, & Pauli Æginetæ Lib.7. cap.17.

HVius deſcriptio varia eſt. Paulus enim ex quatuor rebus: Cera, Colophonia, Pice, & adipe Taurino aut Vaccino, æquis partibus, ſine oleo componit: Meſ. verò ex Reſina, Pice, Cera, æquis partibus, & oleo *a.* q.ſ. Iſtud paratur, & parandum eſt. Dicitur & Tetrapharmacum, quia non computatur Cera, quando iungitur Sæuum Taurinum aut Vaccinum; Hyeme plus Olei, quam æſtate affundendum; Macedonicum dicitur, thure addito, quo vtebatur Galenus & antiqui.

a. Vnc.3. Roſarum quidam addunt plus minus, pro quantitate vnguenti.

In Picis delectu ſæpe falluntur optimi quiq; & ſenio confecti Pharmacopœi; Illa namq; vulgaris Picis ſpecies durior quæ ad nos ex Orientali Germania & Norivegia defertur, vocaturq; Germanis & Belgis Pech. *Anglis* Piche. *Gallis* du Brel. *Gallobelgis* Poix, ou Poye & Harpoye (*deducto fortè vocabulo Græco à* Harpage, *quòd veſtibus pertinaciter adhæreat, eaſq; contaminet, paleas & quiſquilias veſtiumq; fimibrias, vti Electrum à Syris Harpax vocatum, rapiat; eo quòd feſtucas & paleas confritatum ad ſe trahat: Harpago inſtrumentum aduncum vndè* Harpies, *Gallobelgiæ vocant homines rapaces;* Harper *autem Gallicè eſt digitis aduncis fidium chordas ob harmoniam attrectando & attrahendo pulſare, aut fidibus canere; rapere ſignificat) ſtatim in grumos aut grumulos liquata ex oleo, ſæuo, aut vnguinoſo latice, aut Reſina, concreſcit vnitate ſoluta, ſegregaturq; quemadmodum Piſſaſphaltum illud quod Venetias picandis nauibus defertur, cuius in Arabum Mumia, memini, de Laudano Opiato noſtro agens. Videtur Picis fex, quæ adhæreſcit cortinis nimium excocta, aut inter coquendum ad duritiem, parum exuſta, vnguentis & emplaſtris vſitatiſſimis, Oxycroceo, Maſtichino, Ceroneo & alijs minimè idonea; picandis tamen lembis & actuarijs nauibus accommodatur.*

Altera vero limpidior & dura Picis ſpecies, qua Sutores vtuntur, aptiſſima eſt in vſus medicos, quæ cum manibus attractatur flaueſcit & pingueſcit; vocaturq; etiam Germ. & Belgis Pech, *& Gallis* du Brel; *guſtanti dulcior & præſtantior; amara deterior.*

Vnguentum Aureum.

AVreum à colore aureo dicitur, quem á Croco accipit, vel aureum è præſtantia: eſt enim in vulneribus curandis efficaciſſimum: Concoquit, deterget, & carnem gignit. Proportione reſpondet Baſilico magno, ſed magis deterget, ob Myrrham, quam habet Baſilicum magnum: Hoc verò magis ſiccat & minus terget.

Rec. Ceræ citrinæ, vnc.6.
Ol. boni, lib.2.ſ.
Terebinthinæ, vnc.2.
Reſinæ,
Colophoniæ, ana.vnc.1.ſ.
Olibani,
Maſtiches, ana.vnc.1.
Croci, drach.1.

In hoc nihil mutauimus, præter Croci doſim, quia legitur in nouis diſpenſarijs (Croci vnci.1.) quæ quantitas maior eſſe videtur, quám oporteat: habet autem facultatem concoctoriam: ſed cúm multa alia ſint ad id commodius faciendum, non video cur in tanta quantirate poni debeat: Nos itaq; pro vnc.1. drach.1. legimus, tum propter rationem aſſignatam, tum quia in manu ſcripto antiquo ita legimus. Auget ſuſpitionem, quod prius dixerit (Olibani & Maſtiches ana.vnc.1. Si tantundem Croci voluiſſet, cur ab alijs ſeparaſſet? Adde quòd ſemper ſolemus minorem rerum ſimilium quantitatem ponere vltimo loco, vt Andromachus fecit in Theriacæ diſpenſatione: adde quod illa parua quantiras multùm tingit.

Vnguentum

Vnguentum Aegyptiacum.

AD deterſionem Gangrenæ, & vlcerum putridorum paratur omni tempore: Quare minor quantitas ſufficit: vel quia minima impenſa paratur, habendum. Paratur diuerſa præparatione. Alij ingredi faciunt æqua proportione ſic.

Rec. Floris æris, Aureos quinque, Mell. Aureos 12. Aceti acris aureos 7. Decoquantur, & decocta inſpiſſentur. Aureus valet drach. 1. ſ. Romana. Sed ſi mauis, lege drach. vel vnc. quia eadem ſeruatur proportio, & Pharmacopolæ minus dubitabunt. Et certè ponderum apud Latinos, Græcos & Arab. magna eſt diffidentia. Aliqui addunt Thuris aureos 2. ſ. Sed illud ſarcoticum non eſt apponendum, niſi cùm imperatur, quia magis putrefaceret, quam reſiccaret, & cùm imperatur, potius cortex, quàm Thus ponendum eſt.

D. Buranus apud Venetos Chirurgus egregius parabat efficaciſſ. Ægyptiacum ſuum ex æquis portibus omnium ſimplicium.

Vnguentum Apoſtolorum.

NOmen accipit á numero duodenario, non quòd vſi ſint Apoſtoli: curabant enim citra medicamentorum vſum, poteſtate á Deo conceſſa, cùm dixit, Super ægros manus imponent, & benè habebunt. Eſt autem in frequenti vſu ad vlcerum putridorum, id eſt, ſordidorum deterſionem. Recipit detergentia, cathæretica, & ſarcotica. Sic paratur.

Rec. *Terebinthinæ,*
Ceræ albæ,
Reſinæ,
Ammoniaci, ana. drach. 14.
Lithargyri, vnc. 1. drach. 1.
a. *Ariſtolochiæ longæ,*
Thuris maſculi,
Bdellij, ana. drach. 6.
Myrrhæ,
Galbani, ana. drach. 4.
b. *Floris Æris,*
Opoponacis, ana. drach. 2.
Olei libræ ſint æſtate duæ, hyeme tres.

Parandi ratio apud Syluium. Bdellium ſi molle eſt: Ammoniacum, Opoponacem, cum Aceto macerabis nocte vna, poſtridie calefac, molliſſimo igne coque, b. colaiterum & pende; & ponderi horum legitimo Terebinthinam permiſce, quæ tam bellè hæc ac cætera comprehendet, vt vix ſis erraturus: Lithargyrum autem, in oleo aliquandiu ſine igne friatum. Poſt igni trade; vbi calet, Ceram immitte: Hac liquata igni aufer; liquores, vt dixi paratos miſce, vbi refrixit, reliquorum pulnerem paulatim adijce, & Bdellij, ſi ſiccius eſt, quale nobis eſt adulterinum. Ob componendi & miſcendi magnam difficultatem, ſæpe ad operis ſpecimen probandis Seplaſiarijs imperatur.

Pro Bdellio vſurpanda eſt Propolis, vt aliâs monſtratum eſt. Vnguento Apoſtolorum reſpondet Craſeos magnum Meſ. Quare non erit neceſſe, niſi paratum habere vnguentum Craſeos. Primum potius parandum eſt ad vlcera detergenda & implenda carne.

a. *Ariſtolochia Clematiti, quia vnguentis idonea, plerunq; docti vtuntur.*

b. *Eius loco hodie omnes raſili viridique Ærugine vtuntur.*

c. *Lachymæ ſi impuræ, augendæ ſunt.*

Balſamum è Peto efficaciſſimum ad omnia vulnera in quauis parte corporis; eorundē fluxum cohibens calidum impoſitum. Fœda item vlcera, pertinacia ad cicatricem perducit. Liuoribus, percuſſis, ex alto prolapſis auxiliatur; ſanguinis grumos diſſoluit. Ad fiſſuras manuum, pedum & mamillarum efficax. Puerorum dolorificis cuticulæ excoriationibus opitulatur. Scabiem, Tineam, equorumq; vlcera curat.

Rec. *Peti viridis contuſi, M. 6.*
Olei Hyparici, vnc. 6. coquantur in Balneo.
Olei Amygdal. amari, vnc. 2.
Galbani puri,
Olei è ſem. Papaue. albi recentis, ana. vnc. 1. ſ.
Thuris maſculi,
Maſtiches,
Terebinthinæ Venetæ, ana. vnc. 1.
Æruginis, drach. 2.
Ceræ albæ parum.
Ærugo, Oleum Amygdal. & Papauerinum ſub finem addenda. Quo antiquius eo præſtantius.

Vnguentum Craſeos paruum Meſ.

HOc potius diſpenſandum eſt, quàm Magnum, quia Vnguento Apoſtolorum reſpondet: ob id nulla eſt eius Apoſtolorum vnguenti neceſſitas: Hoc verò ad vlcera detergenda & implenda confert.

Rec. Ariſtolochiæ,
Iridis,
Sang. drac.
Opoponacis,
Sarcocollæ, ana. vnci. ſ.
Lytharg. leuigati, vnci. 5.

Olei. lib. 1. coquatur Lythargyrum in ol. vſquedum vnio fiat. Cui adde reliqua in tenuem pul. redacta. Fiat vnguentum. Nos autem pro Ammoniaco Opoponacem ſubſtituimus, quòd magis ſit ſarcoticum & conueniens. Neque multùm repugno, ſi Ammoniacum ponatur. Hoc poteſt eſſe vſui pro Vnguento Apoſtolorum.

* *Apoſtolorum Vng. tamen vſu receptum.*

Vnguentum Pompholigos Nicol. Præpoſiti, cuius proportio melior eſt.

Accepit nomen à Pompholyge, ſed noſtri ex Tuthia, quã vocant, parare ſolent, quæ Spodium eſt Dioſc. & omnium Græcorum: Quare dicendum eſſet Vnguentum ex Tuthia. Sed cùm parùm differat Tuthia, à Pompholyge, non eſt ab hoc recedendum. Illi autem, qui nos præceſſerunt, facilè poterunt excuſari, quòd Pompholygem non agnoſcerent: At nos, qui & agnoſcimus, & haberi ex fornacibus poteſt, vbi funditur æs ad bombardas parandas, & tintinnabula, vel vbi parantur ex ære vaſa culinaria, excuſari non poſſumus. Quare Pharmacopolas hortor, vt ex fornacibus colligant, cùm habere poſſint, quantùm voluerint: eſt enim magis renium partium, quàm Spodium, ſiue Tuthia. Sic parabitur.

Rec. Olei Roſ. Omphacini, vnci. 10.
Ceræ albæ, vnci. 5.
Succi grananorum Solani, vnci. 5.
Ceruſæ lotæ, vnci. 4.
Plumbi vſti & loti,
Pompholygis, ana. vnci. 2.
Cortic. Thuris, vnc. 1.

Succum fructus ſolani decoque in Oleo ad conſumptionem, cui adde Ceram. Deinde omnibus redactis in puluerẽ tenuiſſimum, fiat Vnguentum, quo vtimur in cancris, & gangrenoſis vlceribus. Quare oportet illud eſſe bene paratum, ne morſum in parte exitet, neque eam paret ad putrefactionem, vt illud facit, quod á noſtris diſpenſatur: quare danda eſt opera, vt ex Oleo Roſ. Omphacino fiat; quod magis repellit & exſiccat, quàm illud Roſaceum Completum vocatum. Quòd ſi tale non reperiatur; abluatur Oleum, in aqua[a] Peculi Roſ. vel in aqua Myrthi, vel Ceterach, vel Plantaginis, vt illa vis ol. laxatiua, & putrefactiua, ablutione, amittatur: deinde roſas exſiccatas rubras vna decoque in duplici vaſe: & fiat Oleum Omphacino reſpondens; vel ſucco foliorum Oleæ admixto vel decoctis folijs Oleæ, vt Gal. imperauit. Cera alba eſt abluenda, tum ob pul. tum ob Aceti vim, quam accepit in ſua dealbatione. Succus ex fructu vel folijs Solani extrahitur; neque peccat, ſi ex [b] folijs paretur. Ceruſa ob Aceti vim eſt abluenda, & vt amittat aliquam vim emplaſticæ ſubſtantiæ, in aqua pluuiæ, vel fluuiorum, vel Plantag. Plumbum, quia cum ſulphure vritur, abluendũ, vt Ceruſa, vt deponat empyreuma; vel lima in tenues partes diuidere oportet, vt diligenter contritum in partes tenues reducatur: nam alia ratione non vritur; quàm vt facilius in pul. reducatur: Minus enim acre eſt quod non vſtum, quàm quod vſtum eſt. Tuthiam noſtri ponebant, quæ antiquorum eſt Spodium, & quia non nouerant Pompholygem; Spodium vſurpabant. Pompholyx [c] cinericula eſt, quæ in paietibus fornacis colligitur: adhæret aliquando vt fuligo: aliquando, vt quæ proximior flammis, tanquam Pumex, vel racemus ex multis ampullis: vnde Botrytis dicitur: ſed id notare oportet, quòd in quibuſdam locis quaſi alba colligitur, vt cinis, vt in fornacibus, in quibus æs funditur, non Auricalchum. In vulgatis exemplaribus (Thus) legitur, vbi legendum (cortex Thuris.) Thus enim putrefacit: cortex autem vlceribus malis conuenit, vt docet Dioſc. Quod paratum eſt hoc modo, tam differt à communi ſcopo, vt homo viuus á mortuo. Hoc Vnguentum vſui eſſe poteſt, pro Vnguento ex Ceruſa, ſed non contrà, ob Acetum. Quare cùm pro vnguento ex Ceruſa eo vti volueris, adde Aceti albi q. ſ.

a *Succedaneum Olei Roſ. Omphicini.*
b *Simul coctis quo vnguentum aut Oleum viridius euadat.*
c *Eſt candida leuis fuliginea, eaque Germanis. Nihil album vocatur.*

Vnguentum oculis dicatum, vtiliſſimum & efficax, quo vti ſolebant Antuerpiam; canthis modicum immitentes.

Rec. *Lapidis Calaminaris decies excandefacti,*
Aceto vini albi ſepties extincti, & ter aquâ Roſaceâ; deinde in tenuiſſimum pollinem redacti vnci, 13.
Ax: Suillæ ignem non expertæ & per ſetaceum

um à pelliculis mundatæ septies aquâ pluuiali terque Rosacea lotæ, vnci. 26.
Simul in Porphyrite aliquot dies læuigantur: tandem adde Caphuræ tritæ, drach. 1.
Mellis Hispanici crudi purissimi, vnci. 2.
fiat Vnguentum.

Vnguentum desiccatiuum rubrum Nicol. Præpositi.

POst Vnguentum de Pompholyge, collocari debet Vnguentum desiccatiuum rubr. quod frequentissimè vsurpatur à Chirurgis in erysipelatosis & feruidis vlceribus, & ad cicatrices faciendas.

Rec. Lapidis Calaminaris, siue Cadmiæ,
Terræ Sigillatæ ana. vnci. 4.
Lytharg. auri,
Cerusæ vstæ & lotæ, ana. vnci. 3.
Camphoræ, drach. 1.
Ceræ albæ, vnci. 5.
Olei Ros.
Myrthini, ana. vnci. 6.
fiat Vnguentum.

In hoc Vnguento tantùm hoc mutauimus, quòd Cerusam vstam & lotam imperauimus, ratione optima, quia magis sicca & rubra redditur. Idcirco rub. vnguentum dictum est, &, vt ad cicatrices & herpetas efficacius sit, lauandum ad empyreuma auferendum. Vritur vt Calcythis, donec Sandaracę vel Minij colorem acquirat. Ceram albam imperauimus, quia magis siccat, & vt magis rub. apparet vnguentum, si ex aba fiat. Oleum Myrthinum pro Violaceo posuimus, quia Violaceum humidius est, quam vt in vlcerum vnguentis ponendum sit, & maximè in eo, vbi omnia refrigerant: quare Myrthinum substituimus. Lapis Calaminaris est Cadmiæ species, ex qua æs rubrum luteum fit. Pro terra Sigillata, vsurpandam esse Argillam, vel Cretam aut Rubricam fabrilem, siue Bolum diximus: Nam terra illa, Spargis, dicta, vel Sigillata, nihil aliud est, quam Argilla collecta in Lemno insula, quæ ob illum lentorem, quem habet, & vim emplasticam insignem, valet ad incrassandas fluxiones, & ad sanguinis fluxus, quæ omnia præstat nostra. Quòd dicunt valere ad pestem; non ad curationem, vt aliqui putant, sed ad præcautionem: Nam cum illa & Bolus Armena vim inspissandi sanguinem habeant, & conturbationem sanguinis impedire possint; pestem impedunt; quæ nihil aliud est, quam cùm sanguinis perturbatio fit; vt nos docuimur in nostro tractatu de Peste. Quare non est nauigandum in Pontum, vt adulteratam Argillam sigillo illo notatam habeamus, cùm Creta idem præstet, quod & terra Sancti Pauli, quã vendunt circulatores in Italia, vel Terra Sigillata: Exsiccant omnes illæ terræ, modicè viscosæ, quod in hoc Vnguento requirimus.

Vnguentum album Rhasis.

MInimo paratur, & eius frequens est vsus, vnde paratum habere semper oportet.

Rec. Ol. communis loti lib. 2.
Cerusæ, lib. 1.

Ceræ albæ, vnci. misce, fiat vnguentum. Oleum abluendum aqua frigida, nisi recens fuerit, minimèq; salitum. Cerusa abluatur necne, nihil interest. Sed quia in affectibus palpebrarum vsurpatur, non malum est, si semel abluatur.

Vnguentum è Cerussa.

SVnt qui addunt Vnguento è Cerussa Rhasis Caphuræ drach. 1. aut drach. 1. ſ. & Ouorum albumina, quæ refrigerant magis & vnguento albo candorem conciliant.

Cerussæ parandi ratio, & Æruginis.

QVemadmodum modus parandi rasilem, primæ notæ Monspelienſum Aeruginem, vino patrio rubro, omnium regionum huic artificio præferendo, laminis æreis rubri coloris aspersis, variat à Dioscoridis Æruginæ rasili affuso, pro Vino Aceto; (paratur autem Mentispessuli, fictili ventroso vrceo, stratum super stratum, vt artis vocabulum vsurpem, sparsis lamijs æneis substratis & interstratis expressis torculari petiolis, quibus acini totaq; racemosa vua fulcitur aut suspenditur) sic hodie Plumbeæ tortiles laminæ vrceis fictilibus, latioris oris exceptæ, infusis singulis Aceti acerrimi vncijs octo aut nouem; decussatim bacillis aut fissilibus ridifisuè ad Olæ imum subditis; operimento fectilis tabellæ tectis; deinde fimo equino calente mersis, per aliquot (circiter 14. plus minus) dies donec laminæ crustis obducantur: Postquam enim Aceti vapida vis laminas exedit, vrceorum ora aperiunt laminasq; eximunt, quæ malleolis ligneis tandiu flagellantur, donec crustatæ laminæ excussæ sint. Id quod excussum est; vulgus Album vel albedo Plumbi, aut Plumbum album vocant, quo libentius vtuntur pictores, quã Cerusa, quia non mistum & purius est. Versatilibus aut Asinarijs molis ex aqua teritur, cupis excipitur, affusa aquæ copia. Subsidens album figulinis metæ in angustum, co-

ni instar, desinentibus vasis conformant pyramides quas Cerussam vocant. Mangones Cretam miscent, sed dolus pondere detegitur: multò enim Plumbo leuior Creta. Plumbeæ laminæ rursum in vrceos inferuntur, addito nouo Aceto, fimoq́, reconduntur. Is labor toties repetitur, donec Plumbum in Cerusam transmutetur. Non est quod medici & Chirurgi sint adeo anxij ablutionis Cerusæ ob Acetum: quia Cerussa non fit sine larga ablutione. In ocularibus tamen medicamentis ex Rosacea aut similis medicata ablutio non est noxia.

L. Myreus.

N*Onnulli malefici lucri causâ Vnguentū hoc pessimè parant; Medicos, Chirurgos & ægros fallunt: ipsis enim infcijs Axungiam. Cretâ permixtam, pro vnguento albo vendunt: hoc mihi euenisse scio, & tanquā expertus loquor, sed quid dicam; Chirurgi aut potius barbitonsores, artis Chyrurgicæ ignari hæc non curant: modo nummos corradant sat est.*

Vnguentum Citrinum.

A Citro nomen accepit, quo vtuntur mulieres ad fucum, & Chiturgi ad siccandum, & cicatrices faciendas, & dealbandas: habet enim aliquam vim detersiuam, & insignem exsiccandi. Difficilè paratur ob præparationis difficultatem, & reliquarum rerum penuriam.

Rec. Borracis, drach. 2.
Camphoræ, drach. 1.
Corralli albi, vnci. ſ.
Amianthi dulcis, vncl. 1.
Vmbilici marini,
Tragacanthi albi,
Amyli, ana, drach. 3.
Marmoris albi,
Crystalli,
Dentalis,
Entalis,
Olibani albi,
Nitri, ana. drach. 2.
Gersæ Serpentariæ, vnci. 1.
Cerusæ, vnci. 6.

Borracis] *Quia Fuchius legit in exemplaribus Græcas* λιθοβοράχιον, *id est, lapidis Borrachij, est autē lapis* Crapaudine *vocatus, quem putant aliqui reperiri, in Buffone, quē* Crapaut, *vocant Galli, Græci* φρῦνον *Rubeta à veperibus rubris dicta à quibusdā Borax, & ab ea Borrachia gemma dr. Hæc Gēma alba non est sed aliquando versicolor, viridis, cineritia maculis notata, figura Rubetam repræsentat. Illā inijciendam putant ad detersionem quam forte habet, quod tamen falsum esse vnusquisque experiri potest. Quare Borax: nitrum illud induratum album detergēns imponēdum, quod duplex est. Nigrum & album: album depuratur ex nigro, pingui, sordido, naturali, & artificiosum aut factitium vocatur.*

Amianthus dulcis] *Dulce expungendum, nullum tale reperitur dulce; siue Gypsum accipias vt Cordo visum fuit, siue Alumen de pluma vocatum, quod magis conuenit, perinde est.*

Borax est duplex, Aliud, quod pingue dicitur, quia nigrum & ad Saponis mollis quasi colorem & consistentiam accedit. Aliud est, album, & ad formam Salis vel Aluminis concretum, & diaphanum, quod arte tale redditur. Est huic arte paratum simile ex sale Alcali & vrina, quod ferruminant aurum, à quo effectu aliqui mediocriter eruditi Chrysocolæ nomen indiderunt, non animaduertentes, Chrysocolam antiquorum colore viridi esse, siue illa sit naturalis, quæ cum lapide Cianeo & fodinis emittitur, siue illa artificialis Galeno ex vrina vel ære: quam speciem Discor, inter species Aeruginis reposuit: Quare nos Borracem Nitri speciem dicemus, Borracem nitrosum vocant Arabes, & a sapore isto, omnia alia, quæ hoc sapore sunt prædita, Boracalia vel nitrosa vocant. Additur ℔ Caphuræ drach. 1. quia est fœtida tenuium partium valde: quare facilè penetrat. Magna autem est inter medicos contentio de eius origine & temperatura, quoniam aliqui dicunt esse arboris lachrymam, alij Bituminis candidissimi speciem, alij factitium quidpiam. Ego verò puto aliam naturalem, aliam factitiam ex Mastiche destillata in vrina: Naturalis certè Naphtæ naturam præ se fert, quòd facilè concipiat flammam. De eius ortu nihil certi habeo Verùm de eius temperatura certò possum affirmare calidam esse, & quòd odorata sit, & quodammodo c ex Aerea substantia & tenui, ob quam tenuitatem ignem facilè concipit etiam in aqua, quòd forsan aliquos decepit, quòd semen absumeret: inde ab effectu colligunt summè refrigerare: verum illa est secunda operatio, non prima, per accidens, non per se: nam si quando seminis spiritum dissoluit, ob id Venerem extinguit, semine absumpto, vt Ruta, Agnus, Mentha sicca, vt & alia multa calida: Sed videor hîc limites instituti transcedere. Hoc enim ad Medicum spectat, non ad Pharmacopœum: Hoc tamen addam, quod Caphura debet ab electuario diatragac. frigid. auferri, quia debet medicamentum istud refrigerare, & humectare, & inspissare: sed illa contrarium

contrarium præstat. A Diamargarito frigido non item, quia illa valet ad cordis iactitationem, siue palpitationem, ad quem affectum hæc compositio multum confert. Præterea offuscatur a Moscho, & alijs odoratis medicamentis, quod non fit in Diatragacantho. Sed hæc satis de Caphura. Hic ponitur quia alba est, & dealbat, vt sulphur, per accidens resoluendo. *e* Corallus siue Coralliū planta est marina, quæ supra saxa oritur. Multas rad. mittit, sed supra saxi superficiem crasso caudice adhæret, cortice minus rubro videtur integi rubrum, non album: Quod facit, vt non credam esse florem salis, quo inuestitur: nam & album simili modo vestiretur, cùm in eodem saxo nascatur. Sunt autem tres Coralli species distinctæ colore tantùm, rubrum, album, & nigrum: quorum album vilius est. Rub. vero charius ob multos vsus. Nam mulieres eo ornantur. Pueri in collo vel circa carpum gestant aduersus fascinationes, & Medici ad siccandum, refrigerandum, & constringendum vtuntur frequentissimè. Nascuntur in eodem loco. Nigrum verò vocatur ἀντιπαθὲς. Rarò inuenitur, coloréque *f* Hebeni est. Album in hoc vnguento præfertur, quanquam in omnibus alijs remedijs rubro sit inferius, non alia ratione, quam colore: Nam cum hoc non solum ad morborum curationem, sed ad candorem faciei mulieribus inducendum paretur, præfertur album rubro. Differt etiam album, quòd in medio cauitatem habeat, neque solidum sit ob cotiledones siue acetabula, quæ habet frequentia. Siccat, refrigerat, & dealbat, vel maculas cooperit. Quanquam non est negandum ob salsuginem, quam habet paruam, detergere, vt omnia salsa: neque magis refrigerat, quam rubrum. Color qui distinguit speciem, nihil ad temperamentum pertinet. Paratur autem multis modis, pro diuersitate affectuum & partium affectatum. Nam si ad frangendum lapidem, occidendos vermes, vel ad siccanda vlcera interna, vel detersionem oculorum, paretur sine vstione. Verum si ad fluxum ventris, vel si ad ventriculi exsiccationem, vrendum, sed abluendum: nam nisi abluatur, vim calcis habet. Quare & calfacit: qua in re magni nominis Medici frequenter decipiuntur. Ad frangendum calculum, vel potius deturbandum renum calculum datur: tunc in puluer. reducendum, & succo Limonum diluendum: item cum vermes occidendi sunt. Si quis plura desideret, Diosc. lib. 5. cap. 139. & 140. legat, & plura apud Plinium lib. 32. cap. 10. Sed quod in Stœchadibus insulis reperiri dicit laudatissimum, & quòd fructum ferat, experientia docet contrarium. Iuxta Album Rhasis collocandum. Quæ enim ex Lythargiro cocto, vel non cocto fiunt, non multum differunt ab vnguentis ex Cerusa, & contra. Sed quia minimo paratur, & vt opinioni veterum consulamus, hîc talia vnguenta apposuimus, quibus tamen carere possumus: Nam Triapharmacum putamus parandum, quia longiori tempore paratur, quam Lithargyrum Nutritum, differuntque coctura tantum.

e. Corallus.

b Florum Nymphea in Græcis exemplaribus legitur, sed facilius & melius Caphura dealbat & siccat.

c Crystallum non fieri ex niue, vel humore concreto cœlesti docet Iulius Solinus contra Plinium, qui ex niue & Gelu fieri scribit, 37. Cap. 2.

Vnguentum Rosatum D. Mesuæ vsitatum, candidissimi coloris, commendatissimiq; odoris.

Rec. *Ax: Porci recentis mundatæ a pelliculis, operose siue in pila marmorea pistillo ligneo contusæ, & affusa aqua fontanâ initio, deinde Rosacea, frequenter lotæ quantum vis; cui adde Rosarum rubearum contusarum tantundem: Infundantur in balneo aut loco calido aliquot dies: Postea coquantur & percolentur. Nouæ Rosæ infunduntur & hic labor repetitur; pistillo ligneo iterum itidemq; ad candorem teritur.*

f. Lignum magis refert.

Ad suauissimum odorem conciliandum, Ludouicus Myreus gener meus Pharmacopœus Reginæ Anglobritan: artis suæ peritissimus & nitidissimus affundere solebat aliquot guttulas Olei stillatitij Rosarum, cum aqua simul elicitas.

Magis compositum hoc vnguentum fit additis Caphurâ, Opio, oleis & succis herbarum ex scopo Medici, sed minus suaue redditur.

Rosæ albæ si addantur, Vnguenti candoris gratiam debent, Pharmacopœos fallunt, qui nesciunt, earum succum inficere colore luteo per eleganti ex pauco Alumine.

Vnguentum Pomatum.

Rec. *Axungiæ hædi recentis eadem artis lege Suilla, lotæ & præparatæ, lib. 2.*
Pomorum odoratorum, N. 10.
Caryophillorum,
Acori, vulgò Calami ana. drach. 2. ſ.
Iridis Florentinæ, vnci. ſ.
Cinnamomi,
Nucis Moschatæ, ana. scrup. ſ.

Sampsuci,

Sampſuci, drach. 2.
Cyperi longi, drach. ſ.
Lauendulæ, drach. 1.
Contuſis omnibus efferueant in vaſe duplici, addendo ſub finem Moſchi, q. ſ. Olei Balanini parum ſi durius ſit, aut Ax: Suillæ.

Vnguentum Populeum D. Nicolai, cum expoſitione Cordi.

Rec. *Oculorum Populi arboris recentium, lib. 1. ſ.*
Axungiæ porcinæ præparatæ, lib. 3.
Oculi Populi contundantur, & macerẽtur in Axungia, donec ſequentes herbæ colligi queant vere & æſtate.

Rec. *Foliorum Papaueris agreſtis.*
Foliorum Mandragoræ.
Cymarum Rubi tenerrimarum,
Foliorum Hyoſcyami,
Solani,
Vermicularis,
Lactucæ,
Semperuiui maioris,
Bardanæ,
Violariæ,
Scatuncelli, ana. vnci. 3.

Herbæ contundantur & miſceantur oculis Populi & Axungia, & dimittantur per dies decem: deinde coquantur ſupra lentum ignem cum vini odorati ſufficienti quantitate, donec vinum conſumatur; poſtea colentur & exprimantur, & expreſſum vnguentum reponatur.

Mandragoræ *folia vbique haberi non poſſunt, ideo duplex pondus foliorum Hyoſcyami ſumendum eſt.*

Vermicularis *vera, eſt Semperuiua minor, linguam non mordicans.*

Bardana *ideſt, Lappa maior, cuius radicem præcipuè eſſe accipiendam Nicolaus Alexandrinus.*

Scatuncellum, *reuerà eſt Vmbilicus Veneris ſeu Cymbalaris, & non* Kreutzkraut. *Folia habet pinguia concaua vt Cymbalum, radicem Aro ſimilem: perquam pauci eam cognoſcunt.*

Contra *nimium calorem valet, & temporibus illitum, ſomnum conciliat.*

Triapharmacum ſiue Tripharmacum Meſ.

Recipit Lythargyri auri loti, Aceti, Vini rubri, mordaciſ. ana. vnci. 6. Olei, vnci. 12. coque lento igne vt Diachylon.

Vnguentum Nutritum.

EX ijſdem paratur Nutritum, ſed diuerſa proportione, vt

Rec. Lytharg. auri vnci. 2.
Olei communis lib. ſ.
Aceti vnci. 3. vel q. ſ.

Agitentur in mortario, ſenſim oleum & Acetum inſtillando. Si fiat in mortario plumbeo, erit efficacius.

Vnguentum Pſoricum, ſiue Enulatum.

Rec. Rad. Enulæ camp. coctæ in Aceto, & contuſæ lib. 1.
Axungiæ Porci,
Ol. cõmunis, vel Roſati, ana. vnci. 3.
Ceræ nouæ, vnci. 1.
* Argenti viui extincti in Axungia, vel ſucco Limonum,
Teberinth. lotæ ana. vnci. 2.
Sal. communis puluer ſati, vnci. ſ.
incorporentur ſimul in mortario, vt decet, fiat Vnguentum.

** Hydrargyrum illico extingitur ex Terebinthina.*

Nihil autem immutandum fuit. Paratum ſeruetur, quia pſoricum eſt efficaciſſimum, & pro alijs omnibus hoc ſufficit.

Addere ſoleo lib. ſ. Radicum Lappatij acuti & augere doſim Olei, Ax: porci, ana. ad vnci. 4. & Teberinthinæ ad vnci. 2. drach. 6. aut vnci. 3. Salis ad drach. 6. aut vnci. 1.

Argentum vinum augetur, aut minuitur. Paratur item ſine Hydragro pro delicationibus.

Ad pruritum moleſſimum efficatius eſt addita radice Lappatij.

Addi poſſunt vnci. 2. rad. Celidonij maioris. Quidam miſcent vnci. ſ. Hellebori nigri, aut vtriuſque Hellebori, ana. drach. 2.

Vnguentum contra vermes.

QVanquam Vnguentum Aragon vermes occidat, & deijciat, huius tamen deſcriptionem appoſuimus, vt ſi paratum habere velint, habeant.

Rec. Ol. Amygd. amararum. vnci. 1.
Succi foliorum Perſici,
Abſynthij, ana. vnci. ſ.
Farinæ Lupinorum,
Cornu Cerui vſti, ana. drach. 1.
Aloes Succotrinæ,
Fellis Tauri, ana. drach. 2.
Ceræ, q. ſ. fiat Vnguentum.

Melius eſſet ſine Cera & Oleum ex Aceto, ſucco, & felle liquatis, in formam cataplaſ-

matis

matis reducere. Illa quantitas olei vnc.1.pauca eſt. Succi ſi decoquantur, minus efficaces ſunt. Nos in hoc ſuccum Abſynthij pro materia ſubſtituimus, quia Abſynthium magis amarum eſt.

De EMPLASTRIS.

QVibus oporteat Phatmacopolam muni-tum medicamentis, in vniuerſum dictũ. Inter quæ,Emplaſtra enumerauimus;tum quia oportet ea repoſita habere, quæ magno artificio parantur, ne ſi quando egeamus, non rectè parentur, ſi citò parari cogantur; quæ longo tempore debent parari. Item quæ certis tantùm temporibus parantur,vt Emplaſtra ex ſuccis herbarum, parata ſeruari debent. Adde quòd illa diu ſeruari poſſunt, nec antiquitate corrumpuntur. Ergo hæc parata habeat, quibus frequentius vtitur.

De Diachylone communi Ioannis Damaſceni.

Rec. Muſcilag.ſemiuis Fœnigr.
Sem.Lini & radic.Altheæ,ana.lib.1.
Lytharg. puluerifati, à plumbo & ſcoria purgati lib.1.ſ.
Ol.clari, lib.3.

Lytharg. & Ol. multùm & diu in mortario vel lebete piſtillo ferreo agitentur,& miſceantur: Deinde igne lento coquantur, ſpatula ſemper agitando, donec liquetur Litharg.& craſſeſcat. Deponatur ab igne & refrigeretur; quo refrigerato, muſcilagines leuiter coctæ ſenſim inſtillentur, agitando, donec exactè miſceantur, & codfundantur. Hanc deſcriptionem Meſ.appoſuimus, quæ retinenda eſt, facilè enim paratur,& ſatis eſt efficax ad duros partium tumores, & ad dolores, qui ſub coſtis aut oſſibus ſunt: nam in alijs ob duritiem dura Emplaſtra ſupra partes dolentes externas poni non debent,vt docuit Gal. Auget enim dolorem durities Emplaſtrorũ : quare in vnguentum diſſolui debent. In hoc Emplaſt.hoc tantũ eſt animaduerſione dignum, Lithargyrum diligentiſſimè conteri debere, vt facilius liqueſcat, & permiſceatur ol. Purgetur à plumbo & ſcoria, quia Litharg. ex plumbo conficitur: quare remanet aliquid, quod concoctum non eſt, & fex ſiue ſcoria; quæ partes etiamſi eandem facultatem habeant, nihilominus liquari & permiſceri non poſſet ol. & qualiter, quod deſideratur hic. Oleũ antiquũ videtur magis conuenire, mediæ ætatis, vel recens, quia magis emollit; antiquum magis digerit. Ex hoc loco rationem parandi Emplaſtra ex Lithargyrio,& muſcilag.intelligetis.

De Emplaſtro Diachylonis Parui; Meſuæ.

Rec. Lythargyri vnc. 6.
*Ol. a. veteris lib.1.
Muccag.Pſylij, vnc.4.
Muccag. rad.Altheæ, vnc.2. fiat Emplaſtrum, vt ſuprà. Hanc compoſitionem retinuimus,quia vſus recipit ad maturationem tumorum calidorum, quanquam,vt ſupra monſtratum eſt, ſupra tumores calidos Emplaſtra minus conueniant ob duritiem: quare melius in vnguentum mutabitur, diluendo ol.violaceo. In hoc parando,quæ ſuprà de Lithargyro & de coctura muccaginum, referre oportet. Oleum vetus expungendum, quia cùm frigidis, hoc conſtet, non debet ol.antiquũm indi; quia digerit magis, quàm emolliat, vel maturet. Illa enim maturant, quæ temperata ſunt, vel calorem calori noſtro ſimilem habent. Quare ſimpliciter (Oleum) vel communis legendum eſt.

a. Communis non veteris Rondel.

Emplaſtrum Diachylum magnum.

Rec. Litharg. tenuiſſimè puluerifati, & cribellati, vnc.12.
Ol.Irini,
Chamæmklini,
Anethini, ana.vnc.8.
Muccag.ſem.Fœnigr.
Lini,
Radic.Altheæ,
Ficuum pinguium,
Paſſularnm,
Succi Ireos,
Scyllæ,
Oeſipi humidæ,
Glutinis Piſcium, ana.vnc.12.ſ.
Terebinthinæ, vnc.3.
Reſinæ Pini,
Ceræ citrinæ, ana.vnc.2.

Lythargyrum cum oleo decoquatur lento igne, ſpatula leuiter agitando, donec coagulentur. Muſcilagines miſceantur, vt ſuprà dictum eſt, & vbi craſſitiem acquiſiuerunt, ſupra marmor impoſito,magdaleones formentur. Hæc compoſitio tam frequenter vſurpatur à Medicis ad emolliendum,vt nullo modo carere debet Pharmacopola. Quæcunque dicta ſunt ſuperius,in alijs obſeruanda,& præter illa,hoc quoque animaduertendum, quòd ſucci Ireos & Scyllæ ſub finem imponendi, quos abſumere oportet, priuſquàm Terebint. adijciatur,

adijciatur, quæ etiam diu decoqui non debet, vt nec Oesipus, nec Ichthyocolla, siue gluten Piscium.

Dyachylon cum Gummi & Ireatum.

QVidam supradictis aliqua addiderunt ad aliquas affectiones curandas, vt Iridem, & appellant Diachylon Ireatum ab Iride dictum. Est autem talis proportio.

Rec. Diachylonis communis, lib. 1,
Radic. Iridis, vnc. 1.

Malaxantur cum oleo Liliorum. Tale est Ireatum. Est aliud, quod appellant Diachylon cum Gummi, ob lachrymas, quæ adduntur, respondens Emplastro è Muccaginibus.

Illud cum Gummi, incerto authore, siue è Muccaginibus apud Præpositum.

Rec. Muscilag. rad. Altheæ,
Sem. Lini,
Muccag. medianæ corticis Vlmi, & Fœnugr. ana. vnci. 4,
Ol. Chamæmeli,
Liliorum,
Anethi, ana. vnc. 1. ſ.
Ammoniaci,
Galbani,
Opoponacis,
Sagapeni, ana. vnc. ſ.
Ceræ nouæ, *a.* drach. 20.
Croci, drach. 2.
Terebinthinæ, vnc. 2. cum gummi in vino dissolutis fiat Emplastrum.

a. *Cordus habet vnc. 15.*

Illa descriptio est Emplastri è Muccaginibus. Differunt tantùm in dosi. Post Emplastra malactica reponendum est Emplastrum Cheroneum, & Oxicroceum, & Emplastrum de Meliloto.

Emplastrum filij Zachariæ Mesuæ, apud Præpositum.

HOc Emplastrum subiunximus, quia sæpè à Rondelletio præscribebatur ad tumores duros scirrhosos hæpatis, vteri, musculorum thoracis aliarumq; partium & iuncturarum.

Rec. *Ceræ flauæ,*
Medullæ cruris Vaccæ,
Adipis Anatis,
Galinæ,
Muccaginum { Sem. Lini,
Fœnigræci,
Rad. Altheæ,
Oesipi dumidæ,
Ichthyocollæ, singulorum partes æquales,
Olei Keyrini, & è semine Lini, ana. q. ſ.
Fiat ex arte Emplastrum aut Ceratum.

Emplastrum de Meliloto Mesuæ.

Rec. Meliloti, vnc. 6.
Florum Chamæmeli,
Semiuis Fœnig.
Baccarum Lauri,
Radic. Altheæ,
Sampsuci,
Absinthij, ana. drach. 3.
Cardamomi,
Sem. Apij,
Iridis,
Cyperi,
Spicæ Nardi Indicæ,
Xylo-Cassiæ,
Ameos, ana. drach. 2. ſ.
Ammoniaci, drach. 10.
Styracis Calamitæ,
Bdellij, ana. drach. 5.
Terebinth. vnc. 1. ſ.
Ficuum pinguium, numero 12.
Sæui Caprini,
Resinæ, ana. vnc. 2. ſ.
Ceræ, vnc. 6.
Ol. Sampsucini, & ol. è Spica *a.* q. ſ.

Infundantur lachrymæ in aqua, in qua melil. Fœnigr. Chamomila incocta fuerint. Fiat Emplastrum. Huius nominis multæ sunt compositiones, sed variæ: nam alia est apud Gal. alia apud Trallianum. Quia verò illa Mes. comprobata est, illam proposui descriptionem. Hoc autem difficultatis inueni, quòd alij legunt Cardamenum, alij Cardamomum, quanquam vtrunque calfaciat: Non satis constat inter interpretes, quid sit Cardamenum Arabum. Certius erit Cardamonum accipere, quanquã negant illud Diosc. esse, de quo alio loco dicemus. Alij parari sic volunt. Ficus coctas per setaceum mittunt, vt grana separentur. Lachrymas non in decoctione, sed in *b.* oleo liquant: Deinde Ceram post Terebint. Postquam refrixerit, odorata tenuissimè trita permiscent. Radices Altheæ & ficus vnà prius decoquunt.

a. *Nardi Mes. non è Spica Lauendulæ, vt abuti solent Pharmacopæi.*

b. *Alii commodius in Aceto aut vino albo dissoluunt.*

Emplastrum

Emplastrum è Baccis Lauri, Mesue.

PErtriti & vsus celebratissimi huius Emplastri descriptionem ad tympaniticos subiunximus,

Rec. *Baccarum Lauri, vnc.2.*
a. *Cumini præparati, vnc.1. ſ.*
Myrrhæ,
Mastiches, } *ana.vnc.1. ſ.*
Olibani,
Cyperi odorati,
b. *Galangæ tenuis.* } *ana.vnc. ſ.*
Costi, (aut radicis Zedoariæ)

Mellis liquefacti, q. ſ. Aliqui ſcitè, quia frustillatim dissoluitur, Terebinthinam coctam addunt, vt parti affectæ adhæreat.

Alij miſcent ſtercus bubulum & Caprinum cum vſus exigit.

a. *Ad maiorem efficaciam addere ſoleo Cimini præparati, vnc.1. ſ. &*

b. *Galangæ tenuis, vnc. ſ. addidimus, quia destituimur aut non abundamus Cypero rotundo aromatico.*

Emplastrum Oxycroceum Nicol. Myrepſ.

Rec. Picis naual.
Croci,
Colophoniæ,
Ceræ, ana.vnc.4.
Terebinthinæ,
Galbani,
Ammoniaci,
Myrrhæ vel Bdellij,
Olibani,
Mastiches, ana.vnc.1.& drach.3. Parantur autem sic.

Ammoniacum & Bdellium in partes diuidantur, & in Aceto sufficienti per noctem macerentur. Liquentur supra ignem, colentur, & rursum coquantur ad consumptionem Aceti. Pix ponatur, qua liquefacta, pone Ceram, deinde Colophoniam, demùm Terebinth. paulo post ponatur Mastix, Olibanum, & Myrrha, cum spatula semper agitando à principio vsque ad vltimum. Refrigeratis omnibus pulvere Croci superpoſito malaxentur & formentur magdaleones, & feruentur in vſum. Hæc est deſcriptio vulgaris, quam retinuimus.

Emplastrum de Ranis, Iohannis de Vigo.

EMplastrum hoc a quibusdam ceratum appellatur impropriè: quare mallem inter Emplastra collocare, quàm inter Cerata. Alij in formam Emplastri parant sic:

Rec. Olei Chamæmeli,
Anethi,
è Spica,
Liliorum, ana.vnc.2.
Pinguedinis Porci,
Pinguedinis Vituli, ana.lib.1.
Euphorbij, drach.5.
Thuris, drach.10.
Olei Laurini, vnc.1. ſ.
Pingued.Viperæ, vnc.2. ſ.
Ranarum viuentium, numero 6.
Lumbricorum lotorum in vino, vnc.3. ſ.
Succi rad.Ebuli,
Helenij, ana.vnc.2.
Schœnanthi,
Stechad.
Matricariæ, ana.M.1.
Vini generosi, lib.2.vel.q.ſ.

Bulliant omnia ad consumptionem vini. Col.adde Lithargyri auri lib.1. & diu agitentur, Deinde adde Ceræ citrinæ, q.ſ. Terebint. abietis, vnc.2. Auferantur ab igne, & adde Styracis liquidæ vnc.1. ſ. Agitentur fortiter. Postquam refrixerit aliqua ex parte, adde argenti viui extincti in saliua hominis ieiuni, vnc.4. fiat Emplastrum, vt artis est. Hoc Emplastrum recipit quantitatem paruam Argenti viui, quare efficatius reddetur ad omnia, si Argenti viui vnci. 6. receperit, & Euphorbij, vnc. ſ. Quòd Argentum viuum extinguitur saliua, superſtitioſum eſt & inutile. Sed hac ratione putant emundari venenum: Non enim ſequitur, ſaliua hominis ieiuni eſt venenum ſerpentibus: ergo alijs aduerſatur. Quòd ſi ſaliua ad caſtigationem vſurpari debet, ieiuni eſſe debet, quia ſaliua infecta alimentis non ſeruat vires ſuas: citiſſimè Mercurius fugitiuus Practicis vocatus extinguitur, ſi vnà piſtillo cum Terebinthina tribulentur.

Emplastrum de Mastiche.

DIſpenſatur apud nos Emplaſtrum de Maſtiche. Quare viſum fuit addere deſcriptionem, quæ in nullo diſpenſario reperitur. Oportet huius Emplaſtri authores fuiſſe præceptores noſtros. * Quia hîc omiſſa & correcta eſt deſcriptio; nos appoſuimus. *L'Obel.*

Emplaſtrum è Maſtiche, quo vtebantur Monſpelienſes meo tempore.

Ad fœtus retentionem, & omnem affectum ventriculi à humiditate, cum quadam relaxatione.

M *Rec.*

Rec. *Mastiches vnc.4.*
Olibani,
Ladani, ana.vnc.3.
Myrthillorum,
2. Foliorum vel seminum Lentisci immaturorum, ana.vnc.2.
Sumach,
Hypocistidos,
Acatiæ,
Rosarum,
Boli Armeni, } *ana.vnc.1.*
Terræ sigillatæ
Menthæ siccæ
Absynthij,
Sampsuci,
Anthos, ana.vnc.ſ.
Galliæ Moschatæ, drach.2.
Resinæ,
Ceræ albæ, ana.lib.3.
Terebinthinæ, lib.1.ſ.
Picis naualis, vnc.8.
Olei Lentiscini,
Nardini Mes. ana.vnc.3.
Misce, fiat Emplastrum ex arte.

Emplastrum è Mastiche Monspeliensium descriptum à D. *Iouberto* non adeò diuersum; sed ponderibus varium.

Rec. *Mastiches, lib.ſ.*
Thuris,
Ladani, ana.vnc.5.
Foliorum Lentisci,
Myrti,
Myrtillorum, ana,vnc.4.
Sumach,
Berberis,
Hypocistidos,
Acatiæ,
Rosarum, } *ana.vnc.2.*
Santali rubri,
Boli Armeni,
Terræ sigillatæ,
Menthæ,
Galangæ,
Cyperi,
Coriandri, } *ana.vnc.1.ſ.*
Xyloaloes,
Cinnamomi,
Cimini aceto infusi & tosti
Absynthij,
Sampsuchi, } *an.vnc.ſ.*
Florum Rosmarini,
Galliæ Moschatæ,
Terebinthinæ,
Picis naualis, ana.lib.ſ.
Resinæ,
Ceræ, ana.lib.2.ſ.
Olei Mastichini,
Nardini, ana.parum.
Fiat Emplastrum.

Qui vnum horum habet, potest carere Emplastro pro matrice.

Neglectos miror Caryophyllos aromaticos; quorum sesquiuncia aut binæ unciæ addi possunt.

Pro Oleo Lentiscino sume Olei Mastichini & Cydonitis in frigidis regionibus quæ Lentisco carent, ana.partes æquales.

Emplastrum diuinum Nicol Præpositi.

Rec. *Lithargyri, lib.1.ſ.*
Lapidis Magnetis, vnc.4.
Ammoniaci, vnc.3.
Bdellij, vnc.2.
Galbani,
Myrrhæ, ana.drach.10.
Olibani, drach.9.
Opopanacis,
Mastiches,
Aristolochiæ longæ, id est Clematitis.
Viridis æris, ana.vnc.1.
Olei communis, lib.1.ſ.
Ceræ, vnc.8.

Lithargyrum pulverizatum in mortario aut lebete oleo permixtum coquatur. Ammoniacum & Opoponax dissoluantur, & liquentur, & colentur, quæ cocta Lithargyro, & liquefactæ Ceræ misceantur, spatula agitando. Myrrham, Olibanum, Mastichrm, Aristolochiam, & Magnetem in pul.redacta sensim permisce. Formentur magdaleones. Hoc Emplastrum præparandum ob vires egregias & diuinas. Non multùm á Cheroneo differt: quare si paratum non habeatur, addendo Aristolochiam & Magnetem, simile redditur. Aristolochia longa vsurpanda est, vel rotunda. Pro Bdellio, Propopolis vsurpanda. *Vlceribus malignis vtile.*

Lud. Myrreus.
Emplastrum Opodeltoch Germanorum,

Ob insignes & Diuinas dotes quibus hoc Emplastrum Teutonica lingua conscriptum *pollet, cuius vsus apud superiores Germanos increbruit; operæprecium duxi huic Emplastro Diuino subnectere & Posteritati latinè vertere.*

EMplastrum vocatum Opodeltoch non immerito habet primarias, tanquam Emplastrum

plastrum generale aut vniuersale ad omnia vulnera & fodicatiões, quod (cæteris sanationis causa) omnia accidentia præcauet. Et quamuis laboris & studij multum requirat, in compositione; tamen consideranda cõpensatio, quod eius semi-vncia plus præstet quam decem semiunciæ Emplastri fodicationum, quæ etiamsi secundum meam descriptionem sint bona, huic tamen non conferenda: qui vero huius voluerit esse compos, necesse est plurimum in rerum cognitione esse expertum artificem.

Itaque hoc modo para.

Rec. Ceræ Virgineæ, lib. 2.
Terebinthinæ turbidæ lib. 1.
Olei oliuarum, vnci. 3. liquefiant simul & adde
Succi Chelidoniæ,
Succi foliorum Querci,
Succi Saniculæ, & Veronicæ, ana. vnc. 1. s. coquantur ad liquorum consumptioně: postmodum adde
Gummi Ammoniaci,
Galbani,
Opoponacis, Aceto solutorum, ana. drach. 6.
Succini, vnci. s.
Colophoniæ, vnci. 1. s.
Mastiches,
Mirrhæ,
Olibani,
Sarcocollæ, ana. drach. 3. subigentur omnia cum Emplastro rudiculâ mouendo: cum refrigeratum fuerit, misce Lapidis Magnetis præparati, & in tenuissimum puluerem redacti, vnci. 1. s.
Croci Martis, vnci. 2.
Croci Veneris, vnci. 1.
Tutiæ perpratæ, vnci. 3.
Lapidis Calamin. præparati, vnc. 10.

Hæc omnia tandem cum Emplastro misceantur, & cum propemodum refrigeratum fuerit, admisce terræ rubræ Vitrioli dulcis tãtum quantum opus est ad colore ex rubro purpureum inficiendum. Tunc exime, malaxa & fac magdateones; reserua vsui.

Ita coquas, vt modicè calefactum, cum vti volueris, mollescat: alias vero cùm frigidum est, non facilè malaxari aut leniri potest, sed vti vitrum frangitur.

Hoc Emplastrum citissimè carnem superfluam supprimit, & ad cicatricem perducit mala præcauendo accidentia.

Præparatio nonnullorum ingredientium in præscriptum Opodeltoch, & primo Magnetis.

Magnes sic præparatur, Recipe Magnetem, redige in minutissimum puluerem: pone in crucibulum, vt ignescat; & sic ignitum in dulcificatum Oleum Martis ad æquales partes infunde, & igni moderato admouě donec exciccetur; sic habebis Magnetem præparatum, cuius vnci. s. plus quam crudi lib. 1. efficiet.

Oleum Martis ad hunc vsum simpliciter sic paratur.

Rec. Aluminis, lib. 1.
Salis communis, vnci. 4.

Destilla aquam, ex qua humectetur Ferrum limatum sæpius in die, & sic rubigine obducetur, quam diligenter ablues, & aquam euaporare sines, vsq; dum oleagruosam habeas substantiam, quę altera destillatione dulcis fit, repetitâ destillatione & euaporatione; Tunc habebis Oleum Martis ad hunc vsum aptum.

Lapis Calaminaris sic præparatur.

Rec. Lap. Calaminarem redactam in tenuissimum puluerem; pone in crucibulum, & candefac & feruidum effunde in ollam optimo Aceto semiplenam, & illico cooperiatur illa, donec Calaminaris extinguatur. Postmodum leuiter & exactè effuso Aceto Calaminarem iterum inijce in crucibulum & ignitum denuò effunde in idem Acetum: popostremò rursus ignescat, & refrigeratum vsui serua.

Tutiæ præparatio.

VNo eodemq; modo Tutia vti lapis Calaminaris præparatur: sed loco Aceti qua fœniculi aut Chelidonij sumenda: Nam Tutia aliud nihil est quam fumus seu fuligo adherens ferreis virgis supra furnum in quo cuprum funditur.

Croci Veneris præparatio.

Rec. Cupri laminas tenues, quas immitte in ollam & cum sale communi fac stratum supra stratum: in ignem vt candescat immittantur. Postea effunde Laminas vna cum sale in aquam frigidam, quas Laminas ablues diligẽter ab omni nigredine, & denuo adde recentem salem & in olla ignitas, in frigidam infunde, vti prius laua & hoc reiterá

quantoties volueris. Postmodum accipias aquam in qua abluisti Lamiuas Cupri, & adde bonam quantitatem aquæ calidæ, & tandem leniter effunde: inuenies Crocum Veneris in fundo, sanguinis instar ruberrimum, quem optime ablues, donec nulla amplius salsedo percipiatur, & panno lineo optime sicca & diligenter vsui serua.

Croci Martis præparatio.

MVlti faciunt Crocum Martis cum sale; nonnulli cum vrina, aliqui ex Aceto, alij alijs quia ferrum in rubiginem conuertunt; ex qua rutigine postmodum Crocum Martis hoc modo conficiunt: cum ferrum plane in rutiginem conuersum fuerit, indunt in crucibulum & reuerberant, aut tā diu candefaciunt, donec alium colorem ascifcat: hoc autem modo fieri non debet, quia sal non separatur illa ratione ideoq; in Medicamentis est inutilis: oportet autem absque omni rubigine, & sine vlla additione salis paretur; quod hoc pacto fiet. Recipe ferrum absque omni rubigine tenuissimè limatum: pone in reuerberatorium longū, & igne fortissimo in quarto gradu reuerbera, per diē & noctem, donec colorem rubrū acquirat; postea exime & cum refrigeratum fuerit, inijce in orcam plenam aquæ, & agita fortiter spatulâ, & celerrime refunde in aliud vas: sic omne ferrum in primi vasculi fundo reperies; quod nondum satis reuerberatum fuerit abijce; id autem quod cum prima aqua transijt serua, & pone ad ignem, & euapora donec siccum fiat. Euapora (inquam) nec refunde, ne forte virtutem stipticam simul amittas. Hic est modus optimus parandi Crocum Martis.

Terram vitrioli sic para.

Rec. Vitrioli quantum voles, inijce in ollam & pone in igneum circulum, vt planè ad rubedinem calcinetur, cum omnino rubrum fuerit, fundatur in aquam; stet per per diē & noctē, postea effunde aquā clarā & aliam affunde, & fac vt ante, idq; toties repete, donec nullam amplius acredinem in ea reperias; sed aqua dulcis remaneat. Tunc exicca, & habebis Terrā vitrioli efficaciorem in vulneribus virtutem habentem, quam Bolus aut terra sigillata.

Lud. Myrreus.

Emplastrum ad Callos pedum efficax, acceptum à C. D. D. Iacobo Cargillo Scotto.

Rec. Gummi Ammoniaci Aceto soluti, vnci. 1.
Vitrioli Romani,
Calcis viuæ, ana. drach. 6.
Viridis Aeris, drach. ſ.
Auripigmenti,
Cantharidum, ana. drach. 1.
Ceræ nouæ, vnci. 4.
Olei Chamæmælini &
Euphorbij, ana. q. ſ. fiat Emplastrum.

Emplastrum Ceroneum Nicol.

Rec. *Picis Naualis,*
Ceræ, ana. vnc. 2. drach. 3.
Sagapeni, vnc. 2.
Ammoniaci,
Terebinthinæ,
Colophoniæ,
Croci, ana. vnc. 1. drach. 3.
Aloes,
Thuris,
Myrrhæ, ana. vnc. 1.
Opoponacis,
Styracis,
Galbani,
Mastiches,
Aluminis, } *ana. drach. 3.*
Fœnigræci,
Styracis rubræ,
Bdellij,
Lithargyri, drach. 2. ſ.
Fiat Emplastrum secundum artem.

Emplastri contra Rupturam prima descriptio.

Rec. Picis naualis,
Aloes, ana. vnc. 3.
Litharg.
Ceræ rubræ,
Colophoniæ,
Galbani,
Ammoniaci, ana. vnc. 2.
Visci quercini, vnc. 6.
Gypsi,
Vtriusque Aristolochiæ,
Myrrhæ,
Thuris, ana. vnc. 6.
Terebinth. vnc. 2.
Vermium terrestrium,
Gallarum,
Vtriusque Consolidæ,
Boli Armeni, ana. vnc. 4.
Sang. Draco. lib. 1.

Extat alia descriptio, quæ dicitur de pelle Arietina Arnaldi de villa noua, ex lib. 2. cap. de Crepatura, quæ magis siccat, & constringit,

git, & melius ordinatur. Magis mihi placet illa descriptio, quæ recipit.

Emplastrum è pelle Arietina Arnaldi de Villanova.

Rec. Lithargyri auri,
Lapidis Hematitis,
Sang. Draconis,
Boli Armeni,
Mumiæ,
Galbani,
Thuris,
Lumbricorum terrestrium, ana. drach. ß.
Picis naualis,
Colophoniæ,
Ceræ albæ & rubr. ana. drach. 1.
Rad. Consolidæ maioris, minoris & mediæ, ana. drach. 3.
Rosf. rubr.
Myrrhæ,
Aloes, ana. drach. 4.
Stellæ marinæ combustæ,
Gallarum combustarum,
Aristolochiæ rotundæ, ana. drach. 6.
Visci Quercini,
Terebinthinæ, ana. drach. 3.
Sang. hominis rufi, lib. 1 minus quarta.

Conficiatur hoc modo. Pellem Arietinam recenter extractam seu excorticatam cum pilis coque ad dissolutionem. Collaturæ lib. 1. misce Viscum Quercinum dissolutũ, cum spatula stagnea agitetur, deinde Cerã, Picẽ, Colophoniam adde. Ammoniacum, Galbanum dissoluantur in aceto, & colentur. Addatur deinde pul. aliorum; vltimo loco odorata, & quæ minorem calfactionem & calorem ferre possunt. Postremò Terebinth. sanguis permisceantur. Vermes in vino cocti & diligenter triti commisceantur: coquantur, donec non inquinent manus, manibus inunctis oleo Ros. vel Cytoniorum, non Violaceo, vt vulgus facit. Malexentur, fiant Magdaleones. Ego tantùm mutaui, quòd legit Palleam, Marinam Stellam legendum, quæ est ad id efficacissima. Quòd sanguis hominis rufi legit; censerem potius hominis pituosi legendum, qui sanguinem viscosiorem & tenaciorem habet. Satis siccant alia medicamenta, sed parùm refert: Nam oporteret accipere sanguinem eorum, qui truncantur capite, in quo fluit venalis & arterialis, & sic est satis siccus & viscosus, & hæc satis de Emplastro contra rupturam.

a. *De Cerato è Pelle Arietina, inter Cerata differuimus.*

Emplastrum è Stella marina ad Hernias, præcisos neruos, & musculos glutinandos L'Obelij.

Cum animaduerterem omnes, perpensis Nicolai, Villanouani, & Guidonis Ceratis, aut verius ad Hermas Emplastris variare; & doctissimos quosq; similes descriptiones ex siccantibus aut glutinantibus dare: visum fuit subiungere aliam, qua sæpe fæliciter vsus sum, eoq; aliquoties dispensandam procuraui: & haud ita diu est, quod etiam egregius, industrius & fidus vir Thomas a fossa, siue fossanus Pharmaceutices apud Middelburgenses Zelandorum callentissimus parauit Optima sanè mistura proportione & corporis moderatura, crassitie aut crassamento, vt artis verba vsurpem, confectum; nonnullarum præscriptionum Rondelletij imitatione, ex copiosis Stellis marinis, loco Paleæ, aut Pilæ marinæ, in Cerato siue Emplastro e Pelle Arietina Arnoldi Villanouani: optima lege, ratione & siccandi dote humidas relaxationes, suppositis.

Rec. *Radicum Consolidæ maioris recentium, vnc.* 18.
Maliorij, vnc. 12.
Radicum Narcissi recentium, vnc. 10.

Decoquantur ad mollitiem aut dissolutionem in partibus duabus sufficientis quantitatis vini rubri tortiui, & vna succi Cythoniorum, aut vini Cydonitis, s. quantitate balneo occluso. Refrigeratis; colentur, tundentur, & cribrentur, quibus adde muccaginem, siue Gluten sesquivnciæ Ichtiocollæ, prius incisæ minutim, infusæ itidem balneo & eliquatæ in colatura prædictarum radicum Symphiti maioris, deinde colatum & solidiusculè excoctum. Adde vinum si Colamen non sufficit.

Visci aucupatorij è corticibus radicum Agrifolij, vel querno aut Pyrastri Visco parati, vnc. 6.

Postea admisceto infrascriptam succatiunculam: quæ

Rec. *Rhois Coriariarum,*
Malicorij, ana. vnc. 12.
Radicum Pentaphilli,
Tormentillæ,
Bistortæ arefactarum,
Fabrarum torrefactarum,
Nucum Cupressi,
Myrtyllorum, } *ana. vnc.* 3.
Rubiæ tinctorum,
Seminis Nasturtij,
R. Aristolochiæ Clematitis,
Seminis Psyllij, ana. drach. 10.

Contundantur, leniterq́; efferueant in vini rubri tortiui aut nigri astringentis partibus duabus & vna Aceti Rosati, vel succi Cydonitis, Balneo, vitro aut alio vase lapideo, optimè clauso. Omnibus prælis subiectis, discoquantur molli igne in Balneo donec concreuerint Electarij solidi instar. Quibus omnibus adde peractis

Terebinthinæ clatæ, vnci. 8. vel q. s.
Picis naualis, vnci. 15.
Colophoniæ, vnc. 7.
Galbani,
Ammoniaci dissolutorum in vino,
Myrrhæ, ana. vnc. 2.
Pulueris Stellæ marinæ vstulatæ clibano, vnci. 9.
Pul. Boli albi, vnc. 3.
Pul. Lapidis Calaminaris sexties candefacti & Aceto extincti,
Sanguinis Draconis, ana. vnc. 1. s.
Pulueris Olibani,
Lythargyri aurei loti,
Mastiches,
Sarcocollæ,
Aloës,
Pissasphalti,
Scoriæ ferri aceto præparatæ,
Succi Herniariæ, aut saltem Polygoni extracti ex vino rubro & densati.
Hypocisti, ana. vnc. 1.

Pici prius liquefactæ cum Colophonia, adde Terebinthinam, Ichtyocollam Visco permixtam; omnes pulueres paulatim adijciendo assidueq́; mouendo.

Quandoquidem hoc aut similibus frequentissimè non modo optimi vtuntur Medici in remedijs ad Herniam; verumetiam aduersus varios vteri affectus; eius ligamentorum relaxationem, aliarumq́; partium; renum, venarum, artheriarum, neruorumq́; dilatationes & defluxiones inde natas arcendas, vt in dentium doloribus hanc descriptionem consultò dedi. Quotiescunq́; maiore astrictione opus est, solent boni & praeclari practici irrorationes Aceti Rosati (embrocationes vocant) aut irrigationes ante vsum huius Emplastri aut Comitissæ Cerati præscribere: tamen quia acetum neruosum genus infestat, iubeo Chylaria simplicium huius Emplastri ex vino astringente elicienda, diluto aquâ Chalybeatâ, quotiescunq́; calorem veremur: Obijci verò potest, Acetum Rosatum, aut Acetum ex vino atro, crasso, tortiuoq́; paratum, magis astringere, densare & contrahere, quam penetrare. De Aceti verò differentijs & vsu latissimè diximus, Capite de Iride Illustrationum Stirpium, & Aduersariorum altera parte.

Tantum commendatur Filix florida, Osmunda vocata, à posteris, quantum Filix vulgaris à Lucio Apuleo ad vulnera, puerorum ramicem & splenem, tam pota quàm admota. Liberum itaq́; erit, si placet, vnci. 2. aut plures Radicis Osmundæ, si copia adsit; aut alterius, si desit, huic Emplastro inserere.

EMplastrum ad Herniam, apud Fernelium, recipit potenter quidem exiccantia, sed pondus, quantitas aut numerus agglutinantium minus est quàm par est ad Peritonei Rupturas, Herniasue (barbaré Crepaturas vocant) agglutinandas: ideo agglutinantium quantitatem & numerum auximus, vt radicis Symphiti & aliorum, additis radicibus Narissi, quæ Dioscoride teste & experientiâ, præcisos neruos illitu glutinant: & vti radices Liliaceæ cum melle detritæ, neruis præcisis, luxatisq́; medentur.

Stella marina Indica reticulata.

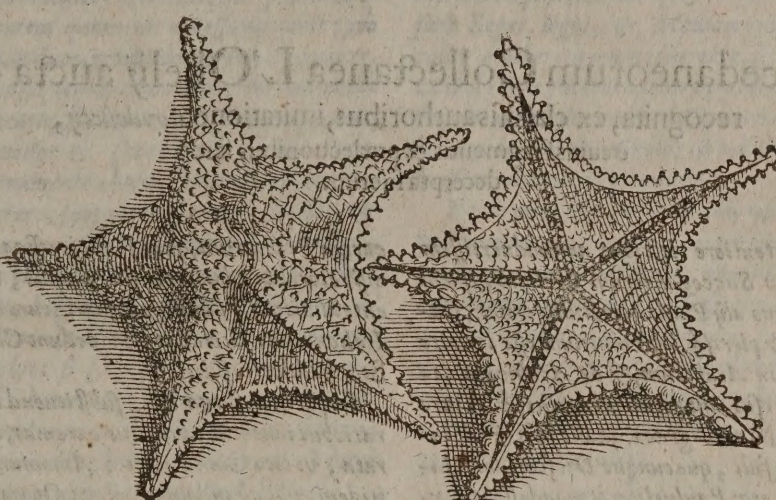
MIranda Dædala Natura, inter mille Concharum variorum colorum, Pisciumq́; genera & Zoophyta, elegantissimam Stellam marinam, quintæ à Rondelletio obiter descriptæ congenerem, reducibus ex Orientalibus & Occidentalibus Indis, ad solum natiuum Batauis naucleris nobis largita est, in quinque angulos, ramos aut radios à medio partitam; pedalis & amplioris magnitudinis, prominente medio tergo quatuor digitorum eminentiâ, minimè vt cæterarũ plano; elegantissimé reticulato & multis verruculis per varios & quamplurimos versus asperiusculo: auersa verò parte à medio depresso ore & centro per medium ordinibus quinque gemino situ stellatis, denticellis crebribus, vnà cum lunatis marginibus, stipatis: catera totaq́; Stellæ facies verruculis conspersa est, ordine pulchro, admirando Naturæ spectatu dignissimo lusu; testaceæ concretionis.

Stellas marinas vti plerasq́; Plantas in vsum reuocauit exercitatissimus in rerum cognitione & summus practicus Rondelletius, ad Hernias sequenti formula Remedij.

Rec. *Emplastri e pelle Arietina, vnci. 4.*
Stellæ marinæ,
Blattæ Byzantiæ
ana. vnci. 1.
Pul. Mastiches,
Gallarum,
Malicorij, ana. vnc. s. malaxentur ex oleo Hyperici.

Foueatur pars sæpe decocto radicum Symphiti maioris

Stella marina Indica.

maioris, Narcissi, Bistortæ, herbæ Iudaicæ siue Tetrahit, Polygonij, Herniariæ & similibus, vt alibi dicemus. Aluus fluida sit medicamento aut glande; improbantur clysteres.

Emplastrum nigrum Perniones illico sanans; attritam longo decubitu cutem breui tempore ad cicatricem perducit. Polychrestũ efficax, pauciſſimis constans.

Rec. *Cerusæ albæ, lib. 1.* / *Olei seminis Lini, lib. 2.* } *coquantur ad duritiem ex arte.*

Emplastrum de gratia Dei. Nic. Præp.

Rec. Terebinthinæ, lib. ß.
Resinæ, lib. 1.
Ceræ albæ, vnc. 4.
Mastiches, vnc. 1.
Verbenæ,
Betonicæ,
Pimpinellæ, ana M. 1. fiat decoctio herbarum in vino albo generoso ad consumptionẽ tertiæ partis. Colaturæ dissolue Ceram, Resinam, Mastichem. *a.* Bulliant, donec incorporentur, & agitentur. Tunc ab igne deponantur, & Terebinthina inijciatur, agitando cum spatula, & fiat Emplastrum dictum Gratia Dei.

a. D. Ioubertus, Nicolaus, Plantius apud Fernelium, & alij omnes qui sese sequuntur, falluntur, vno ore dicentes, Cera, Resina & Mastiche coquuntur ad iustam consistentiam, aut donec optimè incorporentur, verbis Nicolai innixi.

Diximus in Oleo Mastichino, Mastichen decoctionem minime ferre, etiamq́ in grumos abire si puluis solum calidior misceatur in antidotis.

Meliores parandi rationes descripsit Syluius hoc modo.

In colatura vini & herbarum, decoquitur Cera & Resina ad colati propè consumptionem: tunc Mastiche additur; Postremò Terebinthina: igne aufert, vbi refrixit, cylindrias fingit magdaleones.

'*Alij, inquit, in colato Resinam solam coquunt; hoc propè consumpto, Ceram addunt; postremò Terebinthinam extra ignem, & vbi refrigerari incipit* Mastichen *puluaratam miscent.*

'*Vterq́ hic modus, quam Nicolai est præstantior, quod* Mastiche *coctionem non sustineat ob essentiæ tenuitatem.*

'*Hodie vt albius fiat, addita paulo largiore Terebinthina trahunt modo Henidiorum.*

'*Succos colatos per se in* Mellis *spiſſitudinem coquerem potius, & deinde cæteris liquatis miscerem, vt Syluius faciendum suadet, in Emplastro de* Ianua Nicolai, *ad vulnera & vlcera, quod*

Emplastrum de IANVA.

Rec. *Succorum* { *Apij,* *Plantaginis* *Betonicæ,* } *ana, lib.* 1.

Emplastris,
Ceræ,
Picis
Resinæ,
Terebinthinæ, } *ana. lib.* ſ.

Fiat Emplastrum.

Galli cæteras Nationes excellunt in parandis

Succedaneorum Collectanea L'Obelij aucta & recognita, ex classisis authoribus, imitatione *Rondelletij*, è cuius fragmentis & prælectionibus ferè decerpta fuerunt.

Rondel. CVM *attentiore lectione animaduertissem vulgatum Succedaneorum libellum, quem nonnulli Galeno alij Paulo acceptum ferunt, scatere mendis, & plerisq́; locis mutilum esse: vtpote qui ex Græco in Arabicum, & de Arabico sit denuò Latine versus, aut potius peruersus, à Mauro quopiam, vel Mauro-græco, qualis fuit & Actuarius: visum fuit, quæcunque Dioscorides, Galenus, Aëtius atq; Paulus literis mandassent, experimentaq; tum veterum tum recentiorum confirmassent, seligere, eaque sic digerere, vt quid alteri cuiuis æquipolleat, studiosis in posterum pateret.*

Hunc autem libellum neoterici cuiuspiam esse, vel id plus satis arguit, quòd nonnulla addita inibi sint, quæ Galeni tempore ignota fuere, vti Anacardia, aliaq́; complura, nullo tamen ordine aut delectu, ac sine iudicio. Vt, quòd forté Chamæmelini legerant alicubi, nominis decepti affinitate, Melinum subdiderunt, quàm inscité nullus est qui ignoret: illud enim laxat & moderatè calfacit, hoc verò refrigerat astringitq́;. Eadem ineptia, quòd fortè Cepæam Portulacæ similem legissent illius vires huius facultatibus responsuras putarunt. Itidem Leporē fluuiatilem Cancri loco vsurpari; vel, vt alius quispiam correxit, marinum, indoctè, vt qui ignorasse videatur Cancrum alimentum & antipharmacum esse Leporem verò vel odore solo vomitorium & venenum. Nec hoc falsum solummodò, at & discriminis plenum, cûm loco Opobalsami Opocarpation substituunt, quod venenum frigidum est Dioscoridi, vinoq́; vti Cicuta, expugnandum, teste Gal. lib. de Antidotis. Verùm si hîc Carpason legamus, vera fuerit lectio, est enim tenuium partium. Cinnamomo item Behen rubrum respondere nequit. Neque placet ordo seriesq́; collationum: nam olea oleis, non resinis aut aquis sunt conferenda, vt, quoad eius fieri potest, sint simillima. Deinde si non licet ex specie proxima, saltem é genere, cùm abundemus probis remedijs. Nec parui facio regionum vbi nascuntur proprietates, velnti Creticarum Plantarum, quas Italicis efficatiores puto; nisi retorrida admodum fuerit æstas; quæ deficiente alimento Plantas tabefacit: tum enim Poliū Italicum aut Stœchas non cedunt Cretico aut è Stœchadibus insulis.

Imperitiæ fatuæ est, substituenda præcipere rariobus inuentu, ea quibus caremas, aut adulterata, vt loco Cinnamomi, Amomum. Insaniæ itidem, vbi abundamns lactuca, Opocarpatum optare. Licuerit tamen, si qua sint rarius obuia aut minus trita, eorum loco vsurpare viribus similia, vti Terebinthinæ veræ loco, Lentisci resinam quia frequentior est.

Cum autem Succedaneis vti non raró cogamur, nec enim omne fert omnia solum, nec vbiuis medicamenta oportuna occurrunt: (ruri enim ἀποριστοῖς *sine facilè parabilibus vtendum: & cùm medicamenta necessaria ad repentinos casus ad manum minimè sint, præsentibus vtendum) eligenda esunt quæ nostris simplicibus substitui possunt, vt Galenum fecisse legimus, cui Euphorbium cùm ad spicula, aculeos & infixa eximenda deesset, ex aluearijs Propolim pro Euphorbio felici successu vsurpauit.*

Succedaneorum verò vsus hodie magis est necessarius quàm vnquam fuit; cûm multis quæ antiquis in regionibus suis exortiuis & exorticis diues & vber prouentus sufficiebat, hodie careamus, tum suppositicia Hebræorum & mercatorum vafro ingenio adulterata transuehantur; quæ si reijcienda, alia substituere necesse est. Ad hæc pleraq; prisca simplicia medicamenta exoleta antiquitús notissima & vsitatissima, hodie ignorantur.

Permultæ Arabibus excogitatæ & vtiles inuentæ compositiones, efficacissimaq́; remedia in vsum recepta, quorum simplicia barbarie vocum nobis prorsus ignota sunt. Quid enim nominibus illis barbaris significare voluerint, nescimus; aut illis caremus. At in Succedaneorum delectu & vsu, pessima illa medicorum consuetudo meritó reijcienda, quæ iam à multis annis inualuit, magno ægrotantium incommodo; quæ in compositione remediorum

mediorum omnia quæ commendata sunt vel ad morbum, vel ad partẽ affectam, vel aliquod symptoma, congerunt temere; & cum omnia similia vsurparunt, haud habent amplius quod pro ea herba aut medicamento substitui possit. Quòd si vna, duabus, vel tribus herbis contenti essent; nunquam succedaneo destitueretur pharmacarius. Sin autem quantitas necessaria foret; pro manipulo adde duos, pro duobus tres vel quatuor. Hinc duo consequentur commoda; certior medicamenti operatio, facilior & citissima præparatio; pluribus remedijs & succedaneis summo artis Medicæ ornamento abundabit medicus, cui iterare, immutare, supponere pharmaca licebit, & plura quam vulgus Medicorum & Clinicæ sapere. Vt si in suo decocto Boraginem præscribat; ea si defuerit, Buglossum agreste substituere vel contra: si Scariola desit, succum substituere vel syrupum licebit: si Cichorium, Deus leonis, vel Endiuia: si Chamæpitys, Chamædrys substituatur, si desit, vel contra. Sed quid faciet, si omnia congerantur in vno eodemq́, medicamento? certè nihil aliud erit, quam poeticum illud chaos.

Illud Villanouani ante oculos voluant, vbi in promptu habentur simplicia, dolum esse si quis cõpositis vtatur.

A praua igitur consuetudine recedant, & illos tanquam scopulos vitent: caueant item malos auaros, improbos, indoctos, impudentes pharmacarios, & Circulatores, qui nummi & lucri rapaces, farraginem medicamentorum etiam semiputridorum inter se pugnantium collaudant. Quidam hoc faciunt vt copiam ostentent, vel ignorantia, vel superbia; & aliqui docti, ne videantur in remediorum cognitione minus exercitati.

Blaces quidam Medicastri impostores nobiles, populares agyrtæ, histrionesq́, Hippocratici, Aureiuè Aureoli Theophrasti aselli, (cuius tamẽ documenta vix summis degustarunt labris, quique magistri pudent, quemque neque agnoscere, neq; tutari audent, ne apud doctos & vulgus, ob circulatorum, qui falsò discipulos Theoph. se gloriantur, illusiones & technas malè audiant) ementitam, irrationalem garrulam pertinacem perfrictæ frontis impudentiam mordicus nouam philosophiam effuciunt, oblaterant & pro sua ostentant; Panaceâ fœdâ vnicâ siue decocto parato ex omni confusa herbarum etiamq́, deleteriarum, nullius delectus, inter se ex diametro pugnantium, malignâ & infaustâ syderatione collectarum farragine, addita Senâ, Cinnamomo, Saccharo & huiusmodi ad saporis gratiam, pro vniuersali omnium humorum anili medicatricum & obstretricum cohorti notissimo, freti & contenti, ad omnes morbos, quos Aristotelicis & Hipporaticis sectatoribus incurabiles iactitant, à se viginti quatuor horarum spatio percurari posse illicò vtique & vbiuis pollicentur; impostura, supinâ audacia & gnatonica adulatione, nullis interdictis aquis noxijs & quibus morbi fouentur edulijs.

Huiusmodi sanè homines potius scutitâ digni, quàm papyri & temporis iacturâ in describendis illorum ineptijs, mendacijs & imposturis: In illos sanè Reges, leges, & Medicorum celeberrima collegia deberent animaduertere, & ex Republica propellere; doctos autem viros fouere & erigere; qui proh dolor hodie multis locis pereunt, & haudquaquam ab improbis & indoctis logodædalis scamnidicis discernuntur.

Porrò cùm sint quædam compositiones vitiles priscis medicis excogitatæ, experientia & ratione receptæ & comprobatæ, nonnulla succedanea inuestigare, agnoscere, & sufficere oportet, vt parari possint nobilissima pharmaca, quæ ea ratione minimè excludenda & reijcienda: cùm non tanta infœlicitate succedanea quædam illis non inferiora interdum æquè bene expleant omnes pollicitationes genuini medicamenti.

SVCCEDANEA, QVANTVM FIERI potest, eiusdem sint generis & speciei.

Rondel. *Herba pro herba.*
Radix pro radice.
Flos pro flore.
Semen pro semine.
Succus pro succo.
Lachryma pro lachryma.
Resina pro resina.
Muccago pro muccagine.
Metallum pro metallo.
Lapis pro lapide.
Terra pro terra.
Pix pro pice.
Axungia pro axungia.
Medulla pro medulla.
Auis pro aue.
Serpens pro serpente.
Pars animalis pro parte.

COMPOSITIO PRO COMPOSITIONE.

Puluis pro puluere.
Trochiscus pro Trochisco.
Opiata pro opiata.
Electuarium pro electuario.
Pilulæ pro pilulis.
Eclegma pro eclegmate.
Tabella pro tabella.
Confectio pro confectione.

Conseruatio

Conſeruatio pro conſeruatione.
Syrupus pro ſyrupo.
Emplaſtrum pro emplaſtro.
Oleum pro Oleo; ſiue ſimplex, ſiue compoſitum.
Vnguentum pro vnguento.

THEOREMA VNIVERSALE VEL COMMVNE.

Medicamentum quod ſubſtitui debet, ſiue internis, ſiue externis conuenire debet.
- *Viribus occultis, manifeſtis, & conſiſtentia.*
- *Sit etiam ſimile in*
- *Sapore,*
- *Odore,*
- *Ætate,*
- *Natalitijs & regione.*
- *Natura & temperamento.*

Nonnulla in externis remedijs ſupponuntur; quibus in internis vti non licet: vt ſuccus Carpathi ſubſtitui poteſt pro Lactucæ ſucco in externis: cùm tamen venenum ſit, non introſumitur.

Non totum ſimplex; ſed aliquæ partes ſubſtituuntur.

Vt Muccago ſeminis Pſyllij pro muccagine ſeminis Cydoniorum: non totum ſemen, quia pars interior temperamento differt à muccagine, & venenata putatur. Neque etiam Cydonium malum conuenit pro ſemine ſuo; quia viribus & conſiſtentia differt.

Formulæ quædam in quibuſdam remedijs ſibi mutuo ſuccedunt, vt

Conſeruatio, pro ſyrupo eiuſdem ſimplis, fructus, floris, vel radicis.

Conſeruatio Capillorum Veneris, pro ſyrupo in opiata ſubſtitui poteſt: Sed in ſyrupi conſiſtentia non poteſt, quia remedij formula non patitur.

Pro liquidis liquida ſubſtitui debent: quare deficiente ſyrupo, aqua vel herbæ decoctum ſubſtituatur.

In quibuſdam conditis ſupponere licet ſyrupum conſeruationis; quia in ſyrupo conſeruantur. Vt ſyr. Conſeruationis Citri, pro ſyrupo è corticibus Citri. Syr. Conſeruationis radicis Bugloſſi, pro Syrupo e Bugloſſo.

Emplaſtris item pro vnguentis vti licet; & contra, modo pars affecta aſſentiatur, vt Emplaſtro filij Zachaoiæ, pro vnguento Reſumptiuo; & Reſumptiuo pro emplaſtro. In thoracis verò affectibus, niſi diſſoluantur aut malaxentur, non vtendum, quia emplaſtra impoſita dilatationem coſtarum & reſpirationem impediunt.

Emplaſtrum è Ceruſa, pro vnguento albo, niſi inflammatio prohibeat; quæ neque dura, neque grauia ferre poteſt.

VARIA ALIA MEDICAMENTA PRO ALIIS SVBSTITVERE licet, modò vires correſpondeant.

Pilulæ pro confectionibus: & confectiones pro pilulis, vt

Hiera ſimplex pro Pilulis de Hiera & Benedicta; & contrà.

Et pro pilulis pituitoſis; Electuarium Diacarthami; de Citro ſolutiuum.

Pro biliosis, Electuarium de ſucco Roſarum, & contra, obſeruata cuiuſque quantitate. Hieræ & ſimilium Electuariorũ doſes augendæ, ob mellis molem, quæ medicamenti vires minuit.

Syrupus pro Elegmate, ſi lambendo aſſumi debeat, vt

Syr. Iuiubarum pro Lohoch ſano & experto.

Syr. è Papauere, pro Diacodio.

Puluis pro trochiſco, & contrà, vt

Diarhodon pro trochiſcis diarhodon.

Trochiſci è Squilla, pro eclegmate è Squillis aucta vel imminuta quantitate pro ratione, indicatione morbi, & ſcopo medici.

In ſimplicibus partes aliquando religioſè non obſeruantur, vt

Turbith pro Agarico trochiſcato, & contrà. Hic ſimplex pro compoſito ponitur, vel compoſitum pro ſimplici.

Pro Agarico, Colocynthis in minori quantitate. Carthami duplum & triplum pro Agarico, & contrà.

Difficile tamen inuentu ſimplex medicamentum ſubſtituendum, quod verè vndequaque omnique ex parte conueniat, vt teſtatur Auicennas in ſuo canone; vbi vix reperies duo ſimplicia medicamenta, aliorum facultate ſimilium penuria, ſubſtitui tutò poſſint. Quod cùm difficillimum foret, ille aliquando duo, interdum tria, pari pondere & menſura, nonnunquam duplicato & triplicato, addita quinta aut octaua parte alterius medicamenti quæ omnino ſimile temperamentum obtineant, aut eandem conſiſtentiam, craſſitiem, tenuitatem partium, & proprietates occultas.

Varius in compoſitionibus eſt medicamentorum vſus.

Vel ob calorem, frigus, humiditatem, ſiccitatem; in principio primi, in medio & primo gradus, & ſic de alijs.

Vel ob partium tenuitatem, vel craſſitiem, lentorem, ſaporem, colorem: quare id quod temperamento reſpondent, ſæpe diſſidet craſſitie vel tenuitate partium; vel alia facultate, vt pro Aſaro Acorum ſubſtituendum cenſent. At in omni operatione non conuenit, non enim omnia poteſt

Acorus

Acorus quæ Asarum. Vrinas quidem & menses ciet: (quare in vreticis tantum supponendum) vomitum verò excitare, aquasque educere, vti Asarum, minimè valet.

Eadem ratione Hyacinthus pro Anchusa substituitur: Sed si ob colorem Anchusa opus sit, vt in vnguentis, Hyacinthus non conueniet.

Eius verò loco Lacca supponitur, vel brasilia, Santala rubra, Lacca pictorum, vel Coccos baphica. Assa dulcis pro fœtida non conceditur propter odorem, vt Auicennas substituit, in affectibus vteri, quia odore iucundo vterum sursum alliceret sequitur enim odorata, fugit fœtida.

Propter saporem quædam vsurpantur; sed non conueniunt vndequaque.

Pro Sacchаro Mel & Manna substitui poterit in quibusdam remediorum formulis, vt in medicamentis laxantibus: minimè autem in adstringentibus, quia Manna ventrem soluit magis quam Saccharum vel Mel.

Muccus vtilis est in fluxu sanguinis, & ob lentorem vsurpatur Fœnumgræcum, quod muccaginem reddit, sed calidam: ideo in sputo sanguinis reijcienda, quemadmodum in externis remedijs, vt Ophthalmia, in qua oui albumen præfertur quidem in principio & incremento: in statu verò & declinatione muccago Fœnigræci commendatur.

Quæ supponuntur, non in omni formula remedij substituuntur, vt

Myrrha pro Bdellio in pilulis & vnguentis.

Sed in pilulis è Bdellio nullo modo conceditur, quia sanguinis fluorem & hæmorrhoidarum, vt menses Myrrha, elicit.

In substitutis igitur hæc obseruare oportet, vt supposititium in locum adulterati genuini penuria; eadem efficiat quod ipsum genuinum præstabat.

Vt si calfaciebat, refrigerabat, humectabat vel siccabat, adstringebat, vel laxabat, vel concoquebat.

Pro Absynthio simpliciter dicto in compositionibus Grecorum, Seriphium vel Santonicum.

Pro Absynthio è Ponto vel Tauro monte, Romanum,

Pro Romano, illius loci vbi habitas.

Hoc licet in omnium herbarum delectu præstare, quæ sunt alicuius regionis finitimæ, vel saltem simillimæ assumas. Cuiusmodi est Craux *vulgò Gallo-prouinciæ, siue Creta, vbi Thymus nostras angustifolius & Epithymus optima & copiosissima.*

Secundo loco herbæ regionum humidarum, modò æstas siccior fuerit, in locum calidarum substitui possint. Quod fecisse Galenus docet in præparatione Theriaces.

Pro Macedonico Petroselino, Petroselinum alterius regionis.

Sed regionis similitudinem obseruare oportet; nam regio auget vel minuit medicamenti efficaciam & bonitatem.

Pro Iride Illyrica, Venetam sumemus, &

Pro Africana Florentinam.

RADICES.

Pro

- *Rhapontico, Radix Centaurij maioris, vel nostri Rhabarbari magma, siue Rhabarbarum ad alios vsus prius infusum & expressum. Rhabarbarum torrefactum improbatur à multis propter empyreuma.*
- *Zingibere; Costus, & contra, vel Helenium, & Pyrethrum.*
- *Costo;* Pyrethrum.
- *Aristolochia longa: Rotunda, & contra: vel vna pro omnibus.*
- *Acoro, Calamus aromaticus officinarum, & contra.*
- *Acoro in laxantibus & cientibus vrinas & menses: Radix Asari.*
- *Asaro quando purgare & vomitum ciere opus est; Elleborus, semen Genistæ & Raphani, vel hæc tria simul.*
- *Galanga; Cyperus rotundus, & contrà.*
- *Calamo odorato Libani: Schœnanthum: calamus siue Acorus officinarum: si ad odorem solum, Santalum citrinum officinarum.*
- *Althæa, radix maluæ hortensis, vel syl.*
- *Asparago altili, Corruda imminuta quantitate, quia acrior & efficacior.*
- *Rusco, Radix Asparagi, & contrà.*
- *Cortice radicis Capparis, Cortex radicis Tamarisci, Sambuci, Ebuli, Populi & Lauri.*
- *Apij, Petroselini, vel Macedonici.*
- *Gentiana, medietas Asari & radicis Capparis.*
- *Turbith, Thapsiæ radix, siue Turbith Mesuæ, Agaricus trochiscatus, vel Colocynthis minore dosi.*
- *Zigibere, Mechin.*
- *Serpentaria, Iarus, Dracunculus.*
- *Lapatho, Oxalidis radix.*
- *Rhabarbaro ad laxandum, succus Rosarum.*
- *Rhabarbaro ad astringendum, Hydrolapathi radix, vel Galangæ maioris, si calore opus est, si refrigeratione, radix Bistortæ*
- *Nardo: Nardi species.*
- *Secacul: radix pastinacæ marinæ.*
- *Foliculis Senæ, duplex foliorum.*

SVCCEDANEA QVANTVM FIERI POTEST SINT SIMILIA omni ex parte, viribus, genere, & specie, vt,

OMnes Dauci species.
Intibi,
Adianthi,
Condrillæ,
Hieracij,
Rumicis,
Absinthij (pro Absinth. Auicenn: Polium substituit.)
Abrotoni,
Sideritidis,
Aconiti,
Veratri,
Anagallidis,
Anchusæ,
Anemones,
Asparagi,
Brassicæ,
Calaminthæ,
Cepæ,
Chelidonij,
Costi,
Nardi,
Betæ,
Bliti,
Iuniperi,
Sabinæ,
Cedri,
Rhanni Diosc.
Myrti,
Piperis,
Cyclaminis,
Ranunculi,
Hederæ, excepta Hederula terrestri.
Rutæ,
Seseli,
Apij,
Rosmarini,
Marrubij,
Leucoij,
Orcheos,
Maluæ,
Polygoni maris & fœminæ,
Symphyti,
Tribuli,
Rubi,
Equiseti,
Vrticæ,
Tithymalorum,
Mercurialis,
Heliotropij,
Origani,
Aristolochiæ,
Valerianæ,
Bituminis,
Picis Resinæ,
Alij,
Porri,
Plantaginis,
Panacis,
Pastinacæ,
Lychnidis
Conisæ,
Nymphææ,
Anthemidis,
Verbasci.

Et denique omnes, nisi quid proditum inhibeat, vt de Clematide; quarum alteram vrere, ventrem laxare, bilem, pituitam trahere scribit Dioscor.

Prior verò alui profluuia & dysenterias sedat.

Sic Cucumis agrestis, & satiuus; pepo & colocynthis, sed hæc paucis euenire solent.

De partibus etiam obseruandum: Nam aliquæ facultatibus differunt, vt Radix Medij menses decocta sistit per aliquot dies sumpta: Semen autem in vino sumptum menstrua pellit.

Iuniperi fructus introsumuntur; ramenta verò occidere produntur.

Coriandri herbæ succus interficere creditur: semen verò medicatum.

Qua ratione medicos minimè vniuersalibus, sed potius particularibus niti præstaret: Nam eorum plerumque est maxima differentia quæ eadem esse putantur.

Sume igitur

Pro folio Indo & Malabathro; folia Citri, (Macis aut Spica sumitur ab alijs) Canellæ vel Malabathri vulgaris.
Pro folijs Lauri, Citri folia.
Papaueris albi, Solani folia; Paueris nigri minore quantitate, vel folia Hyoscyami albi.
Lactuca Scariolam, & contrà.
Cichorio syluestri; Dentem leonis.
Pro Eupatorio, Asarum & media pars Absinthij.
Pr• Strutio, Nux Vomica & tertia pars Piperis Auicen:
Pro Dictamni prima specie; secundam, tertiam, vel Pulegium Ceruinum.
Calamentha montana prima; secundam, & tertiam. Sic de similibus.
Chamæpyty; Chamædryn, & folia Eupatorij.
Malua syluestri; hortensem.
Malua arborescente; Althæam.
Thlaspi, Nasturtium.
Mentha: Balsamitam.
Pulegio Regali; Ceruinum & contrà.
Lepidio Pauli Æginetæ, Drabam, vel Iberida, vel Nasturtium.
Phyllitide; Asplenium siue Scolopendrium, Ceterachue, & contrà.

Folijs Oleæ vel Lentisci — *Folia*: *Nucum Iuglandis, Cupressi, Pini, vel Pinastri.*

Folijs Myrti: *Baccas Myrti, vel Iuglandis nuces immaturas.*

Follijs Oleastri; Oleæ folia.
Follijs Terebinthi, Lentisci folia.
Myrto alba; nigram & contrà.
Folijs Myrti; folia Pyri syluestris, Sumachi, Lentisci, Cotinos, Sorbi, Cydoniorum.
Thymo. Satureiam, vel Organum.
Ruta syl. Rutam domesticam siccatam maiori quantitate; vel contra.
Spica Lauendula; Lauendulæ species hortenses.
Adiantho, Saluiam vitam, Polytrichum, Adiantum nigrum Plin. In Asthmate violæ par pondus cum medietate Glycyr.
Telephio: Portulacam.
Portulaca; Vmbilicum Veneris.
Folijs Sambuci, Ebuli, & contrà.
Betonica; Verbacam.
Melissa, Corticem Citri, Marrubium, & contrà.

Apio

Apio montano; domeſticum ſiccum in maiori doſi.
Cepea; Portulacam.
Nardo montana; Nardum Gallicam.
Philyreæ folijs, Oleæ folia, & contrà.
Folijs Caprifici, Ficus domeſticæ folia, & contrà.
Thymbra: Thymum vel Serpillum.
Pro prima ſpecie Calaminthæ, ſecunda, pro ſecunda, tertia.
Coriandri folijs, Petroſelini hortenſis folia, in externis remedijs tantum.
Hypomarathro altero: Coriandrum vel Petroſelinum domeſticum.
Foliis Dauci, Paſtinacæ agreſtis vel domeſticæ folia.
Conifa prima: ſecundam.
Conifa ſecunda: tertiam maiori quantitate & ſiccatam.
Sanguinalis fœminæ foliis: folia maris, & contrà.
Hippuride prima: ſecundam, & contrà.
Semperuiuo maiore: paruum Vmbilicum Veneris, & contrà.
Foliis Labruſcæ: domeſticæ vitis folia minus cultæ.
Chamælea: Thymeleam, Chamæpityn primam Dioſc. Laureolam.
Alſinæ foliis: Helxines folia, & contrà.
Vite alba: nigram, & contrà.
Bubonio, ſiue Inguinaria: ſiue Aſtere Attico, Antirrhinum, & contrà.
Foliis Sabinæ: folia Cupreſſi, Iuniperi & Caſſiam.
Pro Hyperico, pondus Schœnanthi.
Semperuiuo, Suc. Lactucæ & Solani.
Colocynthide, triplum, Cucum: Aſinini.
Dorycnio: Mandragoram, & contrà.
Dracuntio: Ari.
Foliis Abietis: Populi folia.
Eryſimo: Erucam, & contrà.
Foliis Hippolapathi, Lapathi folia.
Foliis Piceæ: folia Pini.
Lathyridis foliis, Tithymali folia.
Libanotide ſterili, folia Libanotidis coronariæ.
Lepidij folijs: Naſturtij folia.
Nymphæa alba: luteam, & contrà.
Sorbi folijs, Meſpili folia, & contra.
Oxyacantha vera: Pyraſtrum.
Folijs Pepli: Tithymali folia.
Pityuſæ folijs: Tithymali folia.
Polygoni maris folijs, fœminæ folia.
Filice fœmina: marem.
Scride: Condrillam.
Smyrnio: Apium aut Petroſelinum.
Solani hortenſis; Halicacabum.
Symphiti Petræi folijs; alterius folia.
Pro Beta alba; nigram.
Pro vnius ſpeciei Tithymali foliis: folia aliorum in laxando.
Pro Tragorigano; Origanum, & contra.
Pro foliis Tribuli terreſtris in refrigerando; folia aquatici; non in humectando.
Pro Hypecoi foliis, folia Papaueris.
Pro Verbaſci vnius foliis, aliorum folia.
Pro Spica Indica, Syriaca; Valerianæ montanæ radix.
Pro Viticis foliis & ſemine; Rutæ folia & ſemen.
Pro Seridis foliis; Lactucæ folia.
Pro Bugloſſo ſiue Boragine latifolia; Bugloſſum anguſtifolium.
Pro Sonchо leui, Sonchum aſperam, & contra.
Pro Fumaria; Senam.
Pro Hyſſopo, Origanum, Sampſuchum.
Pro Hyperico, Androſemum, Aſcirum, Schœnanthum.
Pro Stœbe Dioſc. Stœben herbariorum, Iaceam, Scabioſam, Paſtoriam burſam, Bellides, & Gnaphalia.
Pro Halyca, Auenæ ptiſanam totam.
Pro Amylo, farinam Siliginis ſiccam.

TABVLA PRIMA *RONDELLETII*, REFERENS CAPSVLAS RADICVM ET CORTICVM.

5	COSTVS.		Cinnamomũ ſiue offic. caſſia tenuis.	Cortex internus nucis moſchatæ.	Aſarum.	
4	Zedoaria.	Calamus odoratus.	Caſſia ſiue offic. cinnamomum craſſum	Nux moſchata	Schœnanthũ.	pro Cortice Thuris.
3	Zerumbet.	Galang. maior	Phu	Macis	Spica Nardi	Cortex Pini
2	Mequin	Galang. minor	Anthophylli	pro Folio Malabathri	Spica Celtica	Cort: Lentiſci
1	Pro Zingibere	Cypero	Caryophyllis			

Cortic. Quercus	Cortic. Maligrananati.	Cortic. myrobal. Citrinarum.
Ilicis	Cortex nucis Iuglandis	Kebularum
Suberis		Indarum
		Emblicarum
		Bellericarum

Rondelletius.

In hac tabella primum repoſuimus Zinziber, quia frequentius eo vtimur quàm Mequin (quod ſpecies eſt Zingiberis) ſi fortè alterum pro altero ſumatur, nihil inde mali ſequetur: Zerumbet, Zedoariam & Coſtum in vltimis capſulis repoſuimus, quia eis minus frequenter vtimur. Hoc modo medicamentis diſpoſitis multo minori negotio medicamenta parabuntur, vt quæ in compoſitionibus ſimul ponuntur, ſimul inueniantur. Adde quòd hæc medicamentorum diſpoſitio, ἀντιβαλλόμενα indicabit. Nam quæ in prima Capſula ponuntur, pro ſecunda poni poſſunt, & è contrá diminuto pondere. Cum dicimus quantitatem augeri, nolumus duplum ſubſtitui; quia hæc medicamenta non ſunt duplo fortiora, quamquam pro Cinnamomo duplum Caſſiæ iuſſerint antiqui ſubſtitui: nam ſi medicamenta ſint adeò imbecilla, ſatius eſt eis non vti, quàm duplo pondere ſubſtituere ea: nam moles medicamenti augetur, & vis aliorum medicamentorum minuitur. Vt omnia medicamenta ordine digerantur, oportet locum in multas claſſes diuidere, & in vna claſſe partes ſuperiores atque inferiores. In ijſdem claſſibus diſtinguenda erunt medicamenta calida, frigida, ſicca & humida, tam ſimplicia quàm compoſita.

CAPSVLA RADICVM SECVNDA.

5	Coſtus dulcis Arabum		
4	Tuſſilago	Ariſtolochia	
3	Helenium.	Clematitis	
2	Iris Florentina	Ariſtolochia longa	Hermodactylus
1	Pro radice Iridis Venetæ	Ariſtolochiæ rotundæ	Aſphodeli

Pro
- *Aſaro, Acori pars media, ſexta Amomi,*
- *Acoro, pondus Cimini cum 3. parte Ariſtolochiæ.*
- *Ariſtoloch. rotun. Zurumbet pondus æquale.*
- *Ariſtolochia longa, Zurumbet pondus æquale & medietas Piperis.*
- *Ciclamine, æquale pondus Ariſtolochiæ &: ſexta ſeminis Citri & Mentaſtri.*

CAPSVLA RADICVM TERTIA.

5	Graminis						Glycyrrhizæ
4	Aſparagi			Staphiſagriæ			Tuſſilaginis
3	Ruſci	Oenanthes	Ariſtolochiæ omnis	Bryoniæ	Zedoariæ	Cyperi	Helenij
2	Petroſelini rad.	Rubiæ maioris	Aſari	Pyrethri	Coſti	Galangæ minoris	Venetæ radix.
1	Pro Apio	Pentaphyllo	Cappari	Mequin	Zingibere	Galanga craſſa	Iride Florentina

Pro
- *Gentiana, mediatas Aſari & radicis Capparis.*
- *Polypodio, Epithymi medium poudus*
- *Teſticulo vulpis, Scincus, & è contra.*

CAPSVLA RADICVM QVARTA.

3	Cucumeris agreſtis	Centaurei minoris	Polypodij	Ellebori vtriuſque		
2	Aſphodeli	Suc.Roſarum	Turbith	Ebuli	Aſari	Hermodactylorum
1	pro rad. Gentianæ	Rhabarbari	Agarico	Hermodactyli	Cyclaminis	Aſphodelorum.

CAPSVLA RADICVM QVINTA.

3		Rad. Bugloſſi vtriuſque	Maluarum	Thapſi barbati	Spondylij	Radix Vlmi
2	Paſſulæ	Behen rubrum	Biſmaluarũ	Biſtortæ	Pancratij	Conſolidæ minoris
1	Pro rad. Glycyrrhizæ.	Pro Behen albo	Liliorum	Quinque folij	Squillæ	pro rad. Conſolidæ ma.

Behem vtrumq; *L'Ob.*]

Cum radice Behem albi & rubri deſtituamur, neceſſario Succedaneo vtendum. In Cordi dictis medicaminibus, vt Diamoſcho dulci & amaro Meſuæ & alijs ſimilibus, radices vtriuſq; Bugloſſi ſubſtituendæ.

In Medicamentis ad Venerem; Horminum, Satyria, Scincus vel radices Paſtinacæ ſatiuæ & ſyluestris Dioſcoridis, ſiue Dauci ſyluestris Galeni & Officinarum, Actuarij exemplo qui eas Behen ſubſtituit in Diaſatyrio. De his plura, in Plantarum obſeruationibus, aut Illuſtrationibus noſtris. & Aduerſariorum altera parte.

De Ben ſiue Balano Myrepſico in Aduerſarijs egimus, pag. 414.

CAPSVLA RADICVM SEXTA.

5		Coriicis rad. Lauri	Aſari	Staphidis agriæ	Behen rubri	
4		Cort. rad. Sãbuci & Ebuli	Ari	Clematitidis alterius ſiue Flammulæ	Behen albi	
3		Fraxini, vel Populi	Serdentariæ	Rad. Dentillariæ	Boraginis	
2	Rubiæ minoris	Tamariſci	Raphani agreſtis	Pyrethri	Bugloſſi	
1	Pro rad. Rubiæ maioris	Cortice rad. Caparis	Cortic. Sam buci		Glycyrrhizæ	

TABVLA

TABVLA SIVE CAPSVLA SEMINVM.

1	2	3	4
Pro sem. Cucurbitæ	Melonum	Citrulli	Cucumeris
Lactucæ	Portulacæ	Endiuiæ	Scariolæ
Violarum	Papaueris albi	Papaueris nigri	Hyoscyami
Bombacis	Maluæ, Bismaluæ	Psyllij	Cydoniorum
Lini	Fœnugræci	Lauendulæ	Keyri rubri vel Citrini

CAPSVLA LIGNORVM.

5	Citrinum	Xylobalsamum	Scobs Buxi
4	Rubrum	Surculi Lentisci	Ebenum
3	Pro Santalo albo	Aspalathus	Guiacum
2		Ligno Aloes	Echinæ radic.
1			Salsaparilla

PVRGANTIVM.

1. pro Scammonio	2. Diacridij	3. Colocinthis		4. Ammoniacum
Sena	Semen Carthami	Folia Brassicæ marinæ		3. Sal gemmæ
Folijs Scammomi	Thymelææ	Chamælææ		2. Sal Petra
Semine Hederæ	Sem. Asari	Sem. Genista		1. pro Sale nitro

4					Coccus Cnidius	
3	Thymus	Chrysocolla, vel fortè Chrysolith.	Elleborus albus	Alhandal	Semen Cataputiæ	Rhaponticum
2	Epithymus	Lapis Armenus.	Niger	Diacridium	Rad. Tithymali	Myrobalanis
1	Pro Cassitha	Lapide Lazuli	Colocynthide	Scammonio		Rhabarbaro

Polypodium	Rhabarbarum	Chamelæa	Esula
Turbith album	Lapathio	Thymelæa	Turbith
Turb. cineritio		Brassica marina	Polypodio

SEMINVM.

5	Capita Papaueris	Acetosæ					
4	Semen Mādragoræ	Portulacæ	Citrulli				Semen violarū
3	S. Hyoscyami	Scariolæ	Melonum	Bismaluæ	Fœnugræci		Cnici
2	Papaueris nigri	Endiuiæ	Cucumeris	Maluarum	Lini	Psylij	Vrticæ
1	S. Papaueris albi	Lactucæ	Cucurbitæ	Bombacis	Sesami	Cydoniorū.	

SEMINVM.

5	Cumini	Pastin. syl.	Rutæ agrestæ			
4	Carui	Pastinacæ domesticæ	Rutæ domesticæ	Sinapi	Semen contra vermes	S. Paliuri
3	Fœniculi dulcis	Petroselini	Ammeos	Erucæ	Caulium	Hyperici
2	Anisi	Apij	Seseli Aethiopici & Pelopouensis.	Thlaspi	Rapæ agrestis	Milij Solis
1			Seseli Massiliensis	Nasturtij	Rapæ domesticæ	Alkekengi

SEMINVM.

Piper lõgũ	Cardamomi maioris	
Piper album	Cardamomi minoris	Granorum Paradisi
Pipere nigro		Cubebarum

3	Berberis	Sorbarum
2	Vuarum immaturarũ	Mespillorum
1	Spinæ albæ	Cornorum

Pro { *semine Myrti, Berberis, & contra. Napi, Rapi. Carthami, Vrticæ, vel Agaricus non Trochiscatus.*

Pro { *Mandragoræ, Cicutæ. Semine Asari, Semen Genistæ.*

SEMINVM ET FRVCTVVM.

5	Genistæ	Acetosæ	Gallarum	Cytini	Vua Corinthia		Ficus
4	Asari	Citri	Sumach	Balaustiorum	Passulæ mundatæ	Tamr-Indi	Sebesten
3	S. Hederæ	Berberis	Myrtillorũ	Cortic. mali granati	Dactyli	Prunis acidis	Iuiubæ
2					Pruna dulcia		Passulis mundatis
1					Ficubus		

CAPSVLA FLORVM.

3	Oenãthes	Cichorei	Nymphææ luteæ	Sambuci Abrotani	Corticum Glandis	Saluiæ	
2	Myrti	Buglossi vulgaris	Nymphææ albæ	Meliloti	Balaustiorum	Stæchadis	Genistæ
1	Florib. *Rosarum*	Buglossi latif. siue Boraginis	*Violarum*	Chamæmeli fol: Chamæ: flos.	*Cytini*	Anthos	*Sambuci*

3	Leucoij		Flo. Cichorei		Spicæ, vulgò *Aspic*
2	rubri	Flor. Tamarisci	Flor. Intubi domestici		Lauendulæ
1	Leu. lutei	Flor. Genistę			Flor. *Saluiæ*

DE SVCCIS.

PRo Acaciæ ſucco; ſuccus Prunellorum probatur, & Rhois Dioſc.

Dioſcorides ſuccum Hypociſtidis ſubſtituit: verùm aliquanto magis adſtringit & ſiccat, ſi in antiquorum pharmacis recipiatur.

Pro Opio, Meconium, vel ſuccus Lactucæ ſyl. vel domeſticæ, quantitate maiori. Sem: Hyoſcyam: triplum & Mandrag. duplum.

Pro Abſynthij ſucco; Abrotoni, Eupatorij, vel Centaurei minoris vtriuſque; vel Agerati.

Pro ſucco Abſynthij Pontici, noſtratis Romani ſuccus; differt tantùm regione, vt Macedonicum á Pontico. In externis remedijs, Santonicum & Marinum; vel ablutum leuiter in internis concedatur.

Pro Opobalſamo; Stacte, i. ſtyrax liquida non adulterata, vel oleum Myrrhæ. In ſuffuſionibus ad digerendum; Oleum Spicæ Lauendulæ, quod æquè tenuium eſt partium: ſed impari menſura.

Pro Glycyrrhizæ ſucco; infuſum & decoctum eiuſdem, vel ſuccus vuarum paſſularum, vel vinum coctum, ſiue ſapa.

Pro Lycio; Amurca.

Pro Citri ſucco; Limonum.

Pro Thymelæa; Chamælææ ſuccus.

Pro Cyclaminis; Iridis.

Pro Omphacij; Rhois, & contra.

Pro Aloë; Abſynthij ſuccus.

Pro Sempepvivi; Cotyledonis ſuccus & contrà, vel Solani, Lactucæ.

Pro Sanguine Draconis; Laccam ſubſtiuit Auicennas in omnibus operibus ſuis.

Pro Elaterio; ſuccus Cucumerű agreſtis aliquantùm coctus.

Pro Sapa; vinum dulce, & contra.

Pro Licio; Gentianæ ſuccus in vlceribus.

Pro aqua fontana; fluuiatilis.

Pro aqua pluuiæ, fluuij potius quàm fontana, contrà quàm Galenus præcipit in Diacodio, quia compoſita eſt partim ex pluuia, partim ex fontibus.

DE LIQVORIBVS, ET LACHRYMIS.

PRo Opobalſamo, Stacte ſiue Myrrha liquida natura vel arte parata: Liquor Terebinthi.

Non { Opocarpathum, vt auctor Succedaneorum præcipit. / Oleum Laurinum. / Liquor Myrti. }

Non ſemen Myrti, & Zedoariæ, vt præceptores noſtri ſtatuerunt. Pro Carpobalſamo ſemen Lentiſci vel Terebinthi, cuius multæ ſunt ſpecies. Cubebæ in minori doſi; vel Terebinthi partes duæ, vna Cubebarum.

pro Cedria { Oleum è ramentis Iuniperi paratum per deſcenſum. / vel Gummi Iuniperi. }

Pro Xylobalſamo, ſurculi Lentiſci.

Pro Oleæ lachryma, G. Elemni.

Pro Galbano, Sagapenum.

Pro Sagapeno, Gum: Cedri, Pini, vel Opopanacis medium.

Pro Ammoniaco, Propolis, ſiue ſordes Aluéariorum.

Pro Myrrha: Bdellium, vel ſuccus Smyrnij, vel Apij.

Pro Opopanace; Ammoniacum, vel Galbanum, vel Bdellium, maximè cùm emollire volumus. Gal. vſus eſt Propoli in externis.

Pro Manna thuris, cortex cui adhæret aliquid thuris.

Pro Thure, Maſtiche & reſina pini ſicca.

Pro Styrace, Benzoinum.

Pro Terebinthina, Maſtiche.

Pro Maſtiche, Abietina reſina indurata aut frixa: vt docet Dioſc.

Pro Cupreſſina, Laricina.

Pro Abietina, Reſina Pini.

Pro Pice, Reſina Pini cocta.

Pro Pice liquida; Pix Oleo diſſoluta, vel pix ex oleo Iuniperi liquefacta.

Pro Piſſaphalto, pix & Bitumen.

Pro Mumia, piſſaphaltum.

Pro Aſphalto, Petroleum, vel Gagates, & contrà. Et carbones petræi è terræ viſceribus, quibus fabri ferrarij vtuntur.

Pro Lacca, Myrrha.

{ Pro Adipe Vrſi, Vulpis. / Pro Adipe Anſeris, Anatis vel Gallinarum / Pro Adipe Capi, Gallinæ. }

DE MINERALIBVS.

PRo Antiimonio, plumbum vſtum, & contrà. Auicen. & Stannum vſtum.

Pro Lythargyro, plumbum vſtum, Molybdæna.

Pro Plumbo, Stannum.

Pro flore æris, ærugo.

Pro Spodio, Antiſpodium, ex Myrto, Lentiſco, Olea, Oleaſtro, malo Cydonio, vel Cornu cerui vſtum.

Pro Pompholyge, Spodium Dioſc.

Pro Cadmia; Lapis calaminaris.

Pro Sandaraca Græcorum; Aripigmentum & contrà,

Vnguentum

Vnguentum Comitissæ Guil. Variegnana.

A *Rondelletio* neglectum fuit, quia non magna arte paratum, ex adstringentium farragine, quæ satis respondet Emplastro contra rupturam Plantij apud Fernelium. Sed quia quotidiani vsus est, eius descriptionem suo loco omissam hic dedi.

Rec. Corticis mediani Castanearum,
Glandium Quercus arboris (videtur legendum cum Andernaco) ad differentiam Glandis Suberis, Ilicis aut aliarum glandiferarum arborum: Non multum tamen refert, etiamsi assumantur integri Glandes cum corticibus suis & Cupulis, vt aliqui solent.
Gallarum,
Myrtillorum,
Equiseti,
Corticum Fabarum, (aliqui non ineptè Fabas integras)
Acinorum Vuæ Labruscæ,
Sorborum siccorum,
Mespillorum immaturorum sicc:
Foliorum Pruni syl: (alij radicis cortices)
Rad. Celidonij, (alij melius Bistortæ siue Britannicæ,) ana. vnc. 1. s.
Contunduntur, & decoquuntur ex aqua vel decocto Plantaginis q. s. Deinde percolatis Ceræ nouæ (albæ potius) vnciæ octo, in Olej Myrtej *a.* lib. 2. s. liquefactæ, abluuntur frequenter: Et tandem sequentes pulueres insperguntur.
a. *Alij Myrtei & Masticbini, ana. lib. 1. s.*

Rec. Cortic: mediani Castanearum,
Glandium Quercus,
Gallarum, ana. vnc. 1.
Cineris Ossium cruris Bubuli,
Myrtillorum,
Acinorum Vuæ Labruscæ, aut alterius omphacitis,
Sorborum aut Mespillorum immaturor. siccorum, ana. vnc. s.
Pastillorum è Succino vnc. 2.

Medicorum iussu Lud: Myreus *in Germania hoc Emplastrum Comitissæ vocatum, vt sequitur parabat, omissis confusis repetitis simplicibus.*

Rec. Corticum Glandium,
Granatorum,
Foliorum Quercus,
Equiseti,
Myrtyllorum,
Gallarum,
Cort: Fabarum,
Gygartorum Granatorum,
Mespillorum,
Sorborum,
Cortic: Capparorum.
Cortic: rad: Prui syl.
Rad. Tormentillæ ana, drach. 3.
Contnndantur & percoquantur.
Ex colatura ablue,
Ceræ nouæ vnc. 2. s.
Olei Mastichini,
& Myrtej, ana, vnc. 4. & s.
Postremò adde
Pul. restrictiui, vnc. 1. s.
Trocis. è Curabe, vnc. 1.

Pul. restrictiuus.

Rec. Gygartorum Vuæ Labruscæ, vnc. 1. s.
Gran: Myrti,
Sumach,
Florum Granatorum,
Nucis Cupressi,
Gallarum immaturarũ, ana, vnc. 1, s.
Boli Arm. præpa:
Sang. Draconis,
Terræ sigil. ana. vnc. s.
Licij,
Hypochistidis, ana. drach. 2. scrup. 1.
Succi Acatiæ, drach. 5.
Succini albi,
Mastiches,
Thuris, ana. drach. 2. fiat Puluis.

Emplastrum Dia-Chalciteos Chirurgorum, siue Palmeum Galeni, frequentissimi vsus, omissum suo loco.

Rec. AX. Suillæ veteris, lib. 2.
Olej veteris, & Lythargyri loti, ana. lib. 3.
Chalcitidis vstæ, vnc. 4. Coque & moue spatula parata ex viridi recentique succulento pinnati folij, crassiore neruoso caule aut pede Palmæ caudici proximo.

Monspelienses apud quos Palma crescit, inter coquendũ turiones aut tenerrima Palmæ addunt. Reliqua Gallia quæ Palma caret, Ligustrũ substituit. Rondelletius succum vel decoctum præcisum Tapsi Barbati commendabat, vná cum floribus, arthryticis doloribus demulcendis efficax; sed Emplastri candore derogatur.

Quidam Chalcitidem vrunt, terunt, lauant ex eodem decocto.

Septentrionales spatula Salignea vtuntur.

Paginæ vacaturæ implendæ, ſequentia addita.

Ben, ſiue Balanus Myrepſica fructus eſt fiſtici ſimilis, deſcriptus Aduerſariorum pag. 414.

Quia videmus multos falſos & anxios eſſe, noſque metipſos neſcire quid Behen vtrumque Arabum ſit, paucis quale debet eſſe & quibus polleat viribus indicabimus.

Behem, Behemum interpretatur Auerrhoes:

Serapio duas ſtatuit ſpecies, album & rubrum; *V*enam vtramque eſſe ait (*V*enas autem radices vocat) magnitudine Paſtinacæ paruæ radicibus pares, quarum quædam tortuoſæ ſunt: Deferuntur ex Armenia: odor eius bonus eſt, & in eis eſt viſcoſitas quædam. *V*traque calida & humida, augmentumque faciunt in ſemine.

Auerroes] calidum & humidum eſſe, ſtomachum calfacere, inſtrumenta ſpermatis temperare, fortificare virtutem concupiſcibilem coitus, præſtare ſperma, & contra melancholicos humores valere ait.

Rhaſis Behen rubro eaſdem facultates aſcripſit.

Ben & Behem *Arabica cùm ſint medicamenta, ab Arabibus petenda vtriuſq; notio & differentia.*

Difficile eſt iudicare quid velint Arabes per Hermodactylum, nam vox eſt æquiuoca: aliud apud Arabes, aliud apud Græcos denotans. Græci Pentaphillum vocant, vt Dioſcorides teſtatur. Arabes radicem albam duram per Hermodactylos innuunt: cuius nulla reperitur rubra.

Pharmacopolæ radices albas & rubras pro Behen vtroq; diſtrahunt: Sed notis & conditionibus facultatũ à Serapione traditis, minimè conueniunt: ſunt namq; maiores Paſtinacæ paruæ, inodoræ neq; admodum lentæ, ideo reijciendæ: Adde quòd etiamſi tales eſſent; cùm ex Armenia deferantur, ſicciores ſunt, non humidæ: quare neque melancholicum humorem caſtigare, vt *A*uerrhoes vult, quia non humectant; neque etiam ſperma augebunt, vel Venerem promouebunt, deperdito humido radicali: humectãdo enim ſiccitatem melancholici humoris caſtigant; corpus alunt, ſemen augent.

Anguillara & Itali Behen albũ & rubrum Daucum ſatiuum & agreſtem Dioſc. & Gal. eſſe ſtatuerunt, vt in StirpiumIlluſtrationib diximus. Conſule Galenum.

Cùm non conſtet quid per Hermodactylum velint, cùmque vtriuſque Behen radices non ſint genuinæ, neceſſariò Succedaneo vtendum.

In
- Pulueribus Cordialibus, vt Diamoſci & aliorum, radices vtriuſque Bugloſſi loco *B*ehen ſumendæ.
- In medicamentis ad Venerem, Horminum: vel radices Paſtinacæ & Agreſtis Dioſc. vt Actuarius fecit in Diaſatyrio, in quo radicibus Dauci domeſtici & agreſtis vſus eſt.

Diaſatyriôn Actuarij, Diaſatyrijs Meſuei & Nicolai, quæ ſæpe à Pharmacopolis confunduntur præferendum.

Conſtat teſtium Satyrij viridis, rad. Dauci ſatiui & ſyl. Nucis Indicæ, Piſtachiorum, Nucis Pineæ repurgatæ, ſingulorum drachmis duodecim:

Zingiberis, Caryophyllorum, ſeminis Aniſi, Erucæ, ſingulorum drachmis quinque: Cinnamomi, Scinci, *B*ulbi ſeminis, ſingulorum ſicilico (*id eſt drachmis duabus*) & ſeſquiſcrupulo: Moſchi, ſiliquis ſeptem, id eſt gr. 42. Mellis ſeſquilibrâ.

Mel homines ſalaciores reddit quam Sacchar, ipſo Rondelletio teſte.

Radices Satyrij, Dauci, tam ſatiui quam agreſtis, priuatim & ſeorſim tunduntur, collectæq; in vnum, molliuſculo igni paululum ferueſcunt: Rurſum Piſtachia & Pineæ nuces tuſæ & adiectæ

iectæ rigantur, dum aliquam crassitudinem conceperint : deinde sublato ab igne vase, tusæ & cribratæ species adduntur : postremò Moschus cum exiguo liquore, quem stillantes Rosæ remiserunt, inseritur. Modus, cochleare est, ex vino dulci.

Pollet contra vesicæ & renum imbecillitatem : ijs etiam auxilio est, qui vrinam reddere nequeunt : *V*enerem mirum in modum stimulat ; eamque certa de causa cessantem haud segniter restituit.

Diasatyrion D. Mesuæ.

Rec. *Secacul albi & mundi, & elixati in decocto cicerum quorum prima aqua in qua decoquebantur, sit effusa. lib.1.*

Testiculorum vulpis, vnc.8.

Radicis Raphani, vnc.3.

Radicis Luph plani, vnc.2.

Terantur hæ tres radices posteriores, & infundantur super eas lactis bubuli aut ouilli tantum, vt lac duos digitos emineat, adijciendo

Olei Sesamini,

Butyri recentis non saliti, ana.vnc.4.

Coquantur cum facilitate vsque ad consumptionem lactis. & donec omninò remollitæ sint radices, & habeant iustam spissitudinem instar pultis crassioris : nam si aqueum quod in lacte & radicibus est, non consumatur, situm contrahit hoc medicamentum.

Postea affunde omnibus hisce prædictis Radicibus,

Mellis despumati optimi, lib.6.

Succi Caparum recentium, lib.1.

Coque omnia simul ad perfectam decoctionem, deinde ab igne depone, & insperge subsequentium specierum minutissimum puluerem.

Caudatum Scinci cum renibus & sumine vnc.1.

Seminis Erucæ, Zinziberis,

Behen albi, Behen rubri,

Linguæ auis [id est, seminis Fraxini arboris,]

Seminis Nasturtij, Cinnamomi,

Piperis longi, Seminis Bauciæ,

Seminis Napi, Pulpæ seminis Asparagi maximè recentis, ana.drach.4.

Confice cum eis : vltimò verò adijciantur subsequentia. * *Pinearum mundatarum. lib.1.*

Fisticorum, (i. Pistaciorum mundatorum) vnc.10. * *Cerebellorum passerum, vnc.2.*

Confice & misce omnia optimè, & aromatiza cum Moschi boni, drach.1.

RADICIS Raphani, videlicet satiui, quam vocamus *Rettich.*

LVPH planum] Duplex est Luph (id est, Serpentaria) crispum scilicet & planum ; Crispum folia habet diuisa & crispa. Planum verò lata & plana veluti Aron, vnde vtrique nomen inditum est ; Vulgò autem apud nos caremus *Luph*, id est, vera Serpentaria : ideò eius loco accipiendæ sunt radices herbæ quam Aron vocant. *Cordus.*

P. C. SCHOL.

Testiculi Vulpis hoc loco] Cordus hîc Orchin cum Satyrione confundit, vt ritè inquit Franciscus Alex : Quare Orchios dictio delenda est.

VALET ad erectionem virgæ, multiplicat sperma, & desiderium coëundi.

DEus Opt. Max. Medicos pios, synceros, dociles, liberales, in omnes charitatem exercentes & mansuetos nobis largire dignetur, qui in primis Iehouæ, deinde *Hippocratis* Diuinis legibus delectentur, de ijs noctu diuq; meditentur: quorum, virtutis amore & proximi vtilitate, oblectatio omninò sit in cognitione Morborum, præscribendi, præparandiq; Medicamentorum suorum legitima ratione, vt has semitas & tramites, seruis suis Pharmacatijs & Chirurgis edoceant, quò fideliter se in officio gerere queant, ediscantque secundum artis præcepta Antiquorum & Nuperorum optima, nitida, efficacissima Pharmaca, Medicorum & ægrotorum

grorum, blando leuamine, componere, (horum namque fordida & empyrica famelica, & perquàm ignara pars, hæc nefcia; empyricis craffæ Mineruæ, nullius delectus, fallacibus triuialibus Medicaminibus, muliercularum & vulgi *Vnguentis* & Ceratis, affueta;) qui quidem fe plura archana fcire in arte gloriantur, quàm Medici, & ab illis neque doceri, neque illos admittere volunt, ne detegatur illorum elata & craffa afinina ignorantia. Huiufmodi populares Medicaftri & Medicatrices Lenæ, pluris fiunt apud plebeos, quàm plerique doctiffimi Medici aulici apud Reges; quorum conditionis miferebatur *Rondelletius*, inquiens: Reges, Principes, & Magnates Medicis folis curandis non committuntur; fed Cardinales, Equites, Nobiles, & mulieres clinicæ omnes fuam proferunt fententiam, empyricis gaudentes; optimos quofuis Medicos à vera curandi ratione reuocant, & timorem incutiunt; quare ne incufentur aut calumnientur, nihil præfcribere audent, nifi quod à magnatibus aulicis & fagacibus mulierculis, etiamque á viliffima empyrica turba probatur. Cor vel mens Medici pij & docti MANVS DEI cùm fit; cognofcit & curat morbos, cùm Deus vult; eft enim inftrumentum, quod *Manu Dei* regitur. Sic funt res humanæ: eruditi perftringuntur, & peffundantur.

Succurre Iehoua, iam veraces ex filijs hominum defecere.

FINIS.

Epigramma in Opera nouifsima L'Obelij.

Scripferat (heu noftri difpendia maxima fecli!)
Plantarum Hiftoriam Salomon Rex inclytus olim:
Huic æui damno ingenti noftratis, vt omni
Succurrat ftudio, doctus L'Obelius *omnem*
Ætatem infumpfit: magnis Deus adfuit aufis,
Simplicium nemo facies, vireſq; reclufit,
Clarius aut melius Compofita Pharmaca nemo
Tam docta mifcere manu, Formafq; vetuftas
Emendare; nouis artem ditare repertis
Edocet: ifta fequens dignofcet rectius ætas;
Noftrâ hac, fordefcit Virtus, contemnitur, alget.

Fran: Heringius D. Medic. Collegij Medici Londinenfis Socius, amoris & amicitiæ caufa Mnemofynon pofuit.

LONDINI
Excudebat prælum Thomæ Purfootij 1605. Id. Aprilis.

Cum gratia Priuilegij Reuerendiffimi Domini *Ioannis* Archiepifcopi Cantuarienfis; cuius iuffu fubfcripfit *Hadrianus Sarauia.*

DILVCIDAE SIMPLICIVM MEDICAMENORVM EXPLICATIONES, & STIRPIVM ADVERSARIA,

Perfacilis vestigatio, luculentaque accesſio ad Priſcorum, præſertim *DIOSCORIDIS* & Recentiorum *Materiæ Medicæ* ſolidam cognitionem.

Methodo exquiſitiſsima, a notioribus ſummiſque claſsium generibus ad vltimas vſque ſpecies digeſta.

Authoribus PETRO PENA & MATTHIA *De* L'OBEL. *Medicis.*

Quibus

Acceſſit ALTERA PARS, cum prioris

ILLVSTRATIONIBVS, CASTIGATIONIBVS,

AVCTARIIS, RARIORIBVS aliquot PLANTIS.

Selectioribus REMEDIIS,

SVCCIS MEDICATIS & METALLICIS, Medicinæ Theſauris,

OPII, OPIATI antidoti, decantiſſimiq; Chymiſtarum & Germanorum LAVDANI OPIATI formulis.

Opera & ſtudio eiuſdem Matthiæ de L'Obel.

Reliqua ſuis locis deſignantur.

LONDINI. 1605. Idibus Aprilis.

Ex Typographia Thomæ Purſootij.

TVEATVR VNITA DEVS.

I. R.

Suauissimâ Concordiâ dissotiationem coniunxit.

Præsentem monstrat quælibet Herba Deum.

Mendæ præcedentis pag.

Lege linea 17. *decantatissimi.*
Deme linea 7. *distinctionem.*

ANTIQVISSIMAE ET NOBILISSI-
mæ Nitiobrigum Academiæ, Regiis Profeſſoribus, *cæteriſq; bene-meritis Præceptoribus Monſpeliacis,*

Operis argumentum & emolumentum.

ETSI quædam fatalis Orci filia feritas, diris extremæ deformitatis exemplis iamdudum iſtic graſſata, tantam ſtragem mortalium, imò & virtutum vaſtitatem fecerit, vt non tantùm *V*rbes & Academias ferè vbiq; Galliarum ſtudioſis hominibus, ſed etiam ſtudioſos ipſos officioſâ grataq; humanitate exhauſerit: tamen iſtius vrbis, gentis & ſoli amœniſſimi, veſtriq; & commilitonum amoris, & collatæ in nos beneficentiæ ſuauiſſima recordatio, tantum & tamdiu apud nos viguit, dum non modò non ingratos eſſe ſciuiſſet; ſed etiam feciſſet audaces. Quippe varijs & celebribus in *A*cademijs & Regionibus Europæ multum & diu verſatos nos, tum Præceptoribus Medicis & Philoſophis eruditiſſimis vſos, veſtra tandem Schola exceptos, ea nos accuratione & exercitatione de integro excoluit, vt minimè operæ poſitæ poſteà vnquā penituerit. *C*umq; inter ſtudiorum oblectamenta, Herbariam cognitionem veluti condimenta quædā lautiora ieiunioris aut aſperioris Medicæ Phyſicæ haberemus, eoq; nihil ferè herbarū in Italia, Germanijs, & reliquis Gallijs, aut finitimis regionibus, vel inſpectione vel ſciſcitatione inexplоratū reliquiſſemus: tamen poſteaquā pari vel maiore ſedulitate Narbonā tum Mediterraneā & montanā, tum Maritimā varijs item ruſticationibus luſtraſſemus, multas deeſſe cæteris regionibus, quæ huic abundè familiares eſſent, nec paucas ſupereſſe cognoſcendas ijs doctiſſimis veſtigatoribus, qui multas nos docuiſſent, comperimus. Enimuerò ſi delitias & diuitias plantarū, quæ Narbonenſi agro cis tranſq; Rhodanum *L*yguribus & Pyrenæis alpinis vtrinq; maritimis contermino virent, cum pleriſq; Septentrionis, vel ipſis Italiæ tractibus quis conferat, halce ſaltus & paſcua, lumas aut deſita loca putet: Norbonenſes autem præfecturas, amœnitate & varietate feraci Elyſia vireta dicat: illis quidē ſparſim multa & rara, ſed hic tum eadem, tum longè plurima & lætiora etiam in montis & conuallis ambitu puſillo, quaſi vno Europæi Orbis compendio, occurrunt. Tanta inibi agri ætheriſq; conſenſio & auræ blanditiæ eas fouent, vt montes Meridianas ab æſtu, conualles autē Septentrionales alſioſas à frigore, vindicent: vt nec iam aliò cupiat *A*pollo ſuam ſacroſanctam Muſarū *A*ſclepiadarum *A*ganippen, aut Montem illum Pelion olim celeberrimum, quàm Montem Pelium tranſlatam. Quare qui iam cum multa lectione, rerum exercitatione & veſtra indagine, haſce plantas diligenter conuaſaſſemus, præſertim quas nondum in literas miſſas rebamur, veriti communem biennio pòſt ſequutam naufragam tempeſtatē, atque auidi noſcendi, num plures veſtratibus & rariores alerent *A*quiloniæ plagæ, quæ minus videntur notæ fuiſſe antiquis Botanicis, huc in portum tranquillitatis, eaſdem noſq; vnà commodùm ſubduximus: vbi rurſum ſingulis annis tam multas conſequuti ſumus, partim hic oriundas, partim ſatas, etiamque ex vtriſque Indijs & *A*fricis inuectas, vt earū numerus penè altero tanto, vel Theoph. Dioſc. & Plinij, vel Matthioli & Dodo: qui vt poſtremi omnium hanc familiam ditarunt, ita primam laudem meriti ſunt, copias ſuperarint. Et igitur mundi ſenecta cùm in *P*hiloſophiæ ſinu veſtrum omniū interitum, imò & bonarū artium πανωλεθρίαν penè eluxiſſemus, quò iacturam tam excellentiū mercium, & diſpendia temporum lucrifaceremus, lubuit quantum vſpiam habuiſſemus & meminiſſe potuiſſemus vulgatiorum & rariorū herbarum deintegro recenſere, eaſq; inſtitorū more, quaſi in paginis dati & accepti ſuis popularibus ex aduerſo aggregare: quod genus cōmentarij *Cicero* ADVERSARIA vocat, quia tumultuariè & è re nata eò recens acceptæ debiti portiones potius congerantur quàm digerantur, ex quibus poſtea codices abſoluti conſiunt. Quo quidē nomine, neutiquā nouandi, aut cuiquā aduerſandi, ſed potius modeſtiæ cauſa & calumniæ eludendæ, vobis hæc muneri mittere maluimus, aut potius veſtratia remittere & remetiri beneficia, ἢ λῷον vt ferunt Charitum leges, quā abſolutum opus profiteri: vnde futurū ſperamus, ſiquidē vobis vacat (debet autē vacare & placere) vt iſta Aduerſaria, ſiue opū non modò Norbonenſiū, ſed vtriuſq; orbis congeries, in codices nitidos veſtris perſpicacioribus iudicijs redigantur, nec parum gratiæ à veſtra dignitate conſequantur. *Nominis occaſio.*

Ceterùm ne huius naturæ partis, quàm πολύχουν iure *T*heophraſtus vocat, immenſitas, Tyronibus metum vel laborem nimium afferret, nève neſcio quis Caprimulgus, inſtitutum, res, aut ordinē, potius quàm flores aut fructus in hoc opere carpat, monendus eſt benignus lector, nos ſummo ſtudio habuiſſe, vt quàmplurima pauciſſimis cōmodiſſimè diceremus. Proinde *Aduerſariorum* voce nouas veteribus additas plantas, & nouum ordinē quadantenus innuimus. Qui ordo vtiq; ſibi ſimilis & vnus progreditur, ducitq; à ſenſui propinquioribus, & magis familiari- *Inſtitutum.* *Ordo vniuerſalis.*

bus

bus ad ignotiora & compofitiora; modumq; fiue progreffum fimilitudinis fequitur & familiaritatis, quo & vniuerfim & particulatim, quantum licuit per rerum varietatem, & vaftitatem, fibi refponderet. Sic enim ordine, quo nihil pulchrius in cælo aut in fapientis animo, quæ longè latèque difparata funt, vnum quafi fiunt, magno verborum, memoriæ & cognitionis compendio, vt *Ariftoteli* & Theophrafto placet. *Verùm*, fi idem quod illis, nobis hic contingat, nempè vt

Iconum emodulatæ proportiones. quam inftituiffent methodum, non potuerint vfquequaque fequi; operis infcriptio & turbulenti huius æui quo hæc apparabamus, fluctuatio nos excufatos habeat, apud eum fanè, qui nouit tantò plus habere perplexitatis tantum negotium, quanto veniæ minus. Quamuis dum reliquarum ftirpium, quæ hic non habentur, quafque plurimas per fuperiorem calamitatem huc ex Gallijs accerfere non licuit, Icones εἰς τὸ κάλλος arguta manu & emodulata ad plantarum ipfarum magnitudines & effigiaturas proportione (quam alij picturæ folœcifmis crebrò deformant, dum herbulas æquè magnas ac arbores & fructices pingunt) delineantur & exfculpuntur, datur opera in appendice, ne quemquam huius lectionis peniteat. Quin eum pudeat potius pœnituiffe, nec vidiffe domi & vno intuitu, fibi nufquam vifa aut lecta, quæ multis menfibus aut

Methodus peculiaris. annis pauci vix videre potuerunt. Et quia plantarum duplex eft cognitio, altera nempe de facie exterior, altera virium, quafique interior: illam huic anteuertere oportere monet *Philofophi* opera, imò ipfa Natura. Neque enim poteft quis vllam certam cognitionem fibi arrogare

Etyma. Natales. eorum fimplicium quæ nunquam afpexit. Proinde nos primùm cuiufque nomenclaturam, vt quæ non rarò ipfam rem aptè notat, è Græcis præfertim, enucleare conati fumus: obiter regionem, & in ea feorfim natales; illam Geographiam, hanc Corographiam vocant; preffius quã quifquam auctor antehac, defignamus: vt quafuis plantas, quo loci, quando & à quo ipfi nanfci, vel amicos rogare mittendas, vbicunque tandem noftri orbis, vel Indiarum illæ orirentur, fcire poffemus. Defcriptiones autem inter congeneres & fimilimas, diffimilitudinis, collationis, & fimilitudinis ope, breuiores femper, emendatiores plerunque & faciliores aptauimus, non tam antiquorum hiftoriæ, quàm iteratæ infpectioni & ex viuis ipfis plantis expenfioni, quã penes ius eft & norma rectè & verè defcribendi. Sed vires parciùs & confultò eatenus attigimus, quantum vel ad cognofcendum, vel ad probandum quampiam vnam plantam fatis videbatur, Ariftotelem nempè in alio, & Theophraft. in fimili inftituto, imitati. Nam recentiores quidã, qui Commentatoris nomine turgent, potius videntur fuum faftum, quàm plantas viamve eas nofcendi defcribere. Nec ex locis natalitijfve feriem hiftoriarum inire, vt doctiffimus & candidiffimus fcriptor Dodonæus cœpit, finunt plantæ plurimæ, quæ tum aridis, tum humentibus & riguis erumpunt, vt Cardamine in vinetis, vijs & riguis: Lapatium vtrunque, vtrobique, aut vbique: quædam in montibus pariter & conuallibus, vt Eryngia, Calamenthum, Polium, & alia quàmplurima. Et quod in primis obferuatu dignum, quæ iugis montium regionum calidiorũ proueniunt, eadem in planis, fyluofis vel depreffis regionum Septentrionalium exeunt. Græcorum verò autorum extant potius Indices Alphabetici, quàm Smplicium Methodi, præterquàm opus Diofc. & fragmenta Crateuæ, ex quibus illi vires & verba mera exfcripfiffe videntur: vtinam notas non neglexiffent; aut eo pudore fuiffet Plinius; quo diuinus Senex, qui fe parum in Stirpium cognitione profeciffe, profeffus eft: aut Diofcoridem diligentius legiffet. Diofcoridea tamen methodus, optima quidem illa, illis qui iam diu nouerunt plantas: verum ad cognitionem compendiofam, διαυτοψίαν infpectionéve, quam tantopere laudat Diofc, comparandam, minus eft accommoda. Diuerfis quippe libris eiufdem fpeciej & fimilitudinis plantas diftrahit, quas alioqui vno intuitu ferè difcas: veluti Cucumerem fylueftrem à fatiuo, Colocynthides, fiue Cucurbitulas, ab efculentis Cucurbitis, Thapfiam à ferulaceis, Crocum à Colchico, Scammonium & Soldonellam, à volubilibus, Sifymbrium à Mentha, Hieracia à Chondrillis, & quàmplurima paffim: tametfi alicubi volens à fefe defciuit, fequutus, quam nos hic adumbramus, Methodum, vt in Portulacis, Semperuiuis & alijs.

Tyrones proinde monemus & rogamus, vt rej herbariæ totius Medicatricis certiffimæ vtiliffimæ, iucundiffimæ, etiam minima quæq; explorent, perfuafumque habeant, in iftis Dej diuitijs, *nihil vfpiam effe defpicabile aut indignum* homine Philofopho; cui vni hæc ille condidit, voluitq;, vt eft in facra pagina, *Nos fanari herbis, non verbis, ne fapientiæ fuæ opera irrita forent.* Nec putent Tritico, *Vino*, Lacte, & Melle, olufculo, aut herbulis etiam contemptiffimis, non poffe corpora æquè fanari atque ali: Neue Ariftippos quofdam fericatos, vndulatos, auri & auræ popularis, quàm peritioris eruditionis fiticulofiores, audiant, quos pudet hæc ferò doceri, & difcere ferió, arduiq; laboris tædet. Vofq; Præceptores clariffimi, impendiò oramus, *vt multorum annorum, regionum & virorum doctiffimorum* Aduerfaria hæc, non fecus ac peregrini aut hoftes expendatis, foueatis autem, concinnetis, & augeatis vt parentes: nofque ficubi nolentes lapfi fumus (imò quia fæpé fumus) benigné moneatis. Nec enim laudem venamur, duntaxat culpam vel inuidiam deprecamur: vefter cæterò amor, benéq; fibi animi noftri confcij, quos multi anni, multa peregrinatio, ftudia, omniumq; rerũ arctiffima neceffitudo amicitia deuinxit, nobis abundé præmium & precium funt futuri. LONDINI, *pridie Diuini Natalitij*.